

ΠΡΟΕΔΡΙΑ – ΠΡΟΕΔΡΙΚΟ ΜΕΓΑΡΟ

Φεβρουάριος
2021

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΟΡΕΙΝΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ ΤΡΟΟΔΟΥΣ (21/2020)

-ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ 3-

-ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ
ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ-

Λεωφόρος Σταυρού 3, Γραφείο 202, Στρόβολος 2035, Λευκωσία, ΚΥΠΡΟΣ
Τηλ.: (+) 357 22 429444 • Fax: (+) 357 22 519904 • e-mail: info@iaco.com.cy • web: www.iaco.com.cy

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	I
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. ΜΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΠΕΡΙΛΗΨΗ	1
1.1 Εισαγωγή.....	1
1.2 Σκοπιμότητα και Στόχοι της Εθνικής Στρατηγικής.....	2
1.3 Περιγραφή Εθνικής Στρατηγικής.....	4
1.4 Εναλλακτικές Λύσεις.....	5
1.5 Περιγραφή Υφιστάμενης Κατάστασης Περιβάλλοντος.....	6
1.6 Εκτίμηση και αξιολόγηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων	10
1.7 Σύστημα Παρακολούθησης	27
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ	30
2.1 Ομάδα μελέτης	30
2.2 Εισαγωγικές έννοιες	30
2.3 Θεσμικό πλαίσιο	31
2.4 Περιοχή μελέτης	42
2.5 Δυσκολίες που ανέκυψαν κατά την εκπόνηση της μελέτης	46
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	48
3.1 Εισαγωγή.....	48
3.2 Σκοπιμότητα και Στόχοι της Εθνικής Στρατηγικής.....	48
3.3 Στόχοι περιβαλλοντικής προστασίας.....	50
3.3.1 Κοινοτικό στρατηγικό περιβαλλοντικό πλαίσιο	50
3.3.2 Εθνική Περιβαλλοντική Νομοθεσία	54
3.4 Ενσωμάτωση περιβαλλοντικών στόχων στη Εθνική Στρατηγική	57
3.5 Συσχέτιση με άλλες Στρατηγικές/ Σχέδια/ Προγράμματα.....	58
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΘΝΙΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	70
4.1 Εισαγωγή.....	70
4.2 Δομή και διάρθρωση ΕΣΑΟΚ	71
4.3 Σύνοψη και Οργάνωση των Παρεμβάσεων της ΕΣΑΟΚ.....	73
4.3.1 Στρατηγικές Οριζόντιες Παρεμβάσεις	73
4.3.2 Ολοκληρωμένες Παρεμβάσεις	76
4.4 Στρατηγική Μελέτη Διαχείρισης Αστικών Στερεών Αποβλήτων Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους	86
4.5 Στρατηγική Μελέτη Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους	86

4.6	Πρώτη και Δεύτερη Δέσμη Δράσεων Υλοποίησης της Στρατηγικής	87
4.7	Δράσεις που βρίσκονται σήμερα υπό υλοποίηση	87
4.8	Αξιολόγηση του βαθμού ενσωμάτωσης της περιβαλλοντικής διάστασης στην Εθνική Στρατηγική	89
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5.	ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΕΙΣ	90
5.1	Φάση ετοιμασίας Εθνικής Στρατηγικής.....	90
5.2	Φάση ετοιμασίας μελέτης (ΣΜΠΕ)	96
5.3	Φάση υποβολής μελέτης (ΣΜΠΕ) στην περιβαλλοντική αρχή.....	99
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6.	ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΛΥΣΕΙΣ	100
6.1	Μεθοδολογία αξιολόγησης εναλλακτικών λύσεων	100
6.2	Εναλλακτικές επιλογές/προτάσεις	101
6.3	Συμπεράσματα.....	103
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7.	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	104
7.1	Γενική Εικόνα	104
7.2	Έδαφος.....	104
7.2.1	Χρήση γης.....	104
7.2.2	Απερήμωση.....	108
7.3	Πολεοδομικό Καθεστώς	110
7.4	Βιοποικιλότητα	116
7.4.1	Χλωρίδα – Πανίδα – Οικότοποι	116
7.4.2	Περιοχές του δικτύου Natura 2000 και άλλες περιοχές προστασίας	126
7.4.3	Κρατικά Δάση.....	132
7.5	Τοπίο – Μη Δομημένο Περιβάλλον	136
7.6	Υδάτινοι πόροι.....	141
7.6.1	Επιφανειακοί Υδάτινοι Πόροι.....	141
7.6.2	Υπόγειοι Υδάτινοι Πόροι.....	146
7.6.3	Περιοχές ευάλωτες στη Νιτρορύπανση	149
7.7	Ατμοσφαιρικό περιβάλλον – Κλίμα.....	151
7.7.1	Ατμοσφαιρικό Περιβάλλον	151
7.7.2	Κλίμα	154
7.8	Ακουστικό περιβάλλον	161
7.9	Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας	161
7.10	Ανθρωπογενές περιβάλλον	163
7.10.1	Μόνιμος Πληθυσμός και Κατοικίες	163

7.10.2	Εποχικός Πληθυσμός	165
7.10.3	Ηλικιακή Διάρθρωση Πληθυσμού	166
7.10.4	Απασχόληση.....	167
7.11	Πολιτιστική/ Αρχαιολογική κληρονομιά.....	168
7.12	Γεωλογική κληρονομιά	169
7.13	Τεχνικές υποδομές.....	172
7.13.1	Εκπαιδευτικά Ιδρύματα	172
7.13.2	Υποδομές Υγείας.....	175
7.13.3	Οδικό Δίκτυο	177
7.13.4	Εκδρομικοί και Κατασκηνωτικοί Χώροι.....	180
7.13.5	Μονοπάτια Μελέτης της Φύσης και Θεματικά Πάρκα	181
7.13.6	Δίκτυο ΑΗΚ.....	183
7.13.7	Υδρευση και Άρδευση.....	185
7.13.8	Δίκτυο Αποχέτευσης και Διαχείριση Υγρών Αποβλήτων (Λυμάτων)	186
7.13.9	Διαχείριση Στερεών Απορριμμάτων	187
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8. ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ, ΚΑΙ ΜΕΤΡΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΛΗΨΗ, ΤΟΝ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΟΥΣ.....		189
8.1	Μεθοδολογία εκτίμησης των επιπτώσεων	189
8.2	Εκτίμηση των επιπτώσεων και Προτεινόμενα Μέτρα.....	190
8.2.1	Στρατηγικές Οριζόντιες Παρεμβάσεις	191
8.2.2	Ολοκληρωμένες Παρεμβάσεις	208
8.3	Οριζόντια Μέτρα.....	313
8.4	Μήτρες/Πίνακες Εναπομενουσών Επιπτώσεων	346
8.5	Σύνοψη – Συμπεράσματα	348
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9. ΣΥΣΤΗΜΑ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΤΩΝ ΣΗΜΑΝΤΙΚΩΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ (MONITORING)		352
9.1	Εισαγωγή.....	352
9.2	Πλαίσιο συστήματος παρακολούθησης.....	353
9.2.1	Υφιστάμενοι μηχανισμοί παρακολούθησης στην Κύπρο.....	353
9.2.2	Περιεχόμενο παρακολούθησης και περιοδικότητα καταγραφής.....	360
9.2.3	Σύνοψη Συμπερασμάτων για Δείκτες και Συχνότητα Παρακολούθησης.....	362
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10. ΔΕΟΥΣΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ		365
10.1	Θεσμικό Πλαίσιο	365
10.2	Διαδικασία εκπόνησης ΔεΠΕ	366

10.3	Περιγραφή των περιοχών του Δικτύου NATURA 2000 και Στόχοι διατήρησης των οικοτόπων και των ειδών	368
10.3.1	ΕΖΔ «Δάσος Μαχαιρά»- CY2000004.....	369
10.3.1	ΕΖΔ « Μαδαρής–Παπούτσας» - CY2000005.....	371
10.3.2	ΖΕΠ «Βουνοκορφές Μαδαρής–Παπούτσας» -CY2000015	372
10.3.3	ΤΚΣ «Δάσος Πάφου» - CY2000016.....	373
10.3.4	ΖΕΠ «Δάσος Πάφου» - CY2000006	374
10.3.5	ΕΖΔ «Φουντουκοδάση Πιτσιλιάς» - CY2000009.....	375
10.3.6	ΕΖΔ «Κουιάδα Καρκώτη» - CY2000012	376
10.3.7	ΖΕΠ «Περιοχή Τζιόνια» - CY2000013	377
10.3.8	ΖΕΠ «Ατσάς – Άγιος Θεόδωρος» -CY2000014	379
10.3.9	ΕΖΔ «Χα-Ποτάμι» - CY4000002	380
10.3.10	ΕΖΔ «Δάσος Λεμεσού» - CY5000001	381
10.3.1	ΕΖΔ «Εθνικό Δασικό Πάρκο Τροόδους» - CY5000004	382
10.3.2	ΖΕΠ «Εθνικό Δασικό Πάρκο Τροόδους» - CY5000004	383
10.3.3	ΕΖΔ «Κουιάδα Λιμνάτη» - CY5000006	384
10.3.4	ΖΕΠ «Κουιάδα Λιμνάτη» - CY5000011	386
10.3.5	ΖΕΠ «Κουιάδα Ξυλούρικου» - CY5000008	387
10.3.6	ΖΕΠ «Ποταμός Παραμαλιού» - CY5000009	388
10.3.7	ΖΕΠ «Χα-Ποτάμι» - CY5000010.....	389
10.3.8	ΕΖΔ «Κουιάδα Διαρίζου» - CY4000003	391
10.3.1	ΖΕΠ «Κουιάδα Διαρίζου» - CY4000020	392
10.3.2	ΖΕΠ «Κρεμμοί Χανουτάρη» - CY4000017	393
10.3.3	ΕΖΔ «Ποταμός Περιστερώνας» - CY2000011.....	394
10.4	Υπό εξέταση Σχέδιο/ Στρατηγική.....	395
10.5	Στάδιο 1: Έλεγχος (Screening).....	396
10.5.1	Μεθοδολογία.....	396
10.6	Στάδιο 2: Δέουσα Εκτίμηση (Appropriate Assessment)	400
10.6.1	Αξιολόγηση επιπτώσεων για έργα με γνωστή χωροθέτηση	403
10.6.2	Αξιολόγηση επιπτώσεων για έργα χωρίς γνωστή χωροθέτηση	409
10.7	Αρχές Παραδοχές και Προϋποθέσεις	409
10.8	Προτάσεις	410
	ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	414
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ	420

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι – Εθνική Στρατηγική Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων (ΕΣΑΟΚ) Τροόδους	421
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ – Πρακτικά Υπουργικών Συμβουλίων (Αρ.85.817, Αρ.84.417, Αρ.79070, Ημερομηνίας 12/07/2019, 20/02/2018 και 01/07/2015, αντίστοιχα).....	422
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ – Πρώτη και Δεύτερη Δέσμη Δράσεων σύμφωνα με Ηλεκτρονικό Μήνυμα Γραφείου Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων (Επισυνάπτεται)	426
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙV – Δράσεις Υπό Υλοποίηση σύμφωνα με Ηλεκτρονικό Μήνυμα Γραφείου Επιτρόπου Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων	428
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ V – Επιστολή Υγειονομικών Υπηρεσιών	431
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ VI – Επιστολή Πολιτιστικών Υπηρεσιών Υπουργείου Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας	437
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ VII – Επιστολή Τμήματος Γεωργίας	440
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ VIII – Επιστολή Υπουργείου Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας.....	458
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙX – Επιστολή Τμήματος Περιβάλλοντος.....	468
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ X – Επιστολές Τμήματος Δασών	472
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ XI – Επιστολή Υπουργείου Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας	476
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ XII – Επιστολή Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως.....	483
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ XIII – Ηλεκτρονικό Μήνυμα Τμήματος Αναπτύξεως Υδάτων	487
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ XIV – Επιστολή Οργανισμού Νεολαίας Κύπρου	491
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ XV – Ηλεκτρονικό Μήνυμα Υπουργείου Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων.....	500
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ XVI – Επιστολή Υπουργείου Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων	501
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ XVII – Επιστολή Υπουργείου Εσωτερικών	505
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ XVIII – Επιστολή Υφυπουργείου Τουρισμού	512
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ XIX – Επιστολή Υπουργείου Άμυνας.....	513
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ XX – Επιστολή Υπουργείου Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος... 516	
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ XXI – Λοιπά στοιχεία από Γραφείο Επιτρόπου Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους	519

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. ΜΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΠΕΡΙΛΗΨΗ

1.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα «Μη Τεχνική Περίληψη» συνοψίζει τα κύρια συμπεράσματα της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ) η οποία εκπονήθηκε από τον Συμβουλευτικό Οίκο **I.A.CO Environmental & Water Consultants Ltd** και αφορά την Εθνική Στρατηγική Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων (ΕΣΑΟΚ) Τροόδους¹.

Κύριος σκοπός της ΣΜΠΕ, βάση και της σχετικής νομοθεσίας, ήταν ο εντοπισμός, η περιγραφή και η κατάλληλη αξιολόγηση σε στρατηγικό επίπεδο των άμεσων και έμμεσων επιπτώσεων οι οποίες ενδεχομένως να επιφέρει η ΕΣΑΟΚ Τροόδους (βλ. Παράρτημα Ι) στο περιβάλλον, και η τεκμηριωμένη εισήγηση σχετικά με τον προσδιορισμό, την υιοθέτηση και εφαρμογή μέτρων αποφυγής ή όπου δεν είναι δυνατό, ελαχιστοποίησης των.

Ως «επιπτώσεις στο περιβάλλον» περιλαμβάνονται μεταξύ άλλων οι επιπτώσεις στον ανθρώπινο πληθυσμό ή/και την ανθρώπινη υγεία ή/και σε οποιοδήποτε φυσικό πρόσωπο, στην πανίδα, στην χλωρίδα και στην βιοποικιλότητα, στο φυσικό, ιστορικό και παραδοσιακό ανθρωπογενές τοπίο, στο έδαφος, στους υδάτινους πόρους, στην ατμόσφαιρα και στο κλίμα, σε οποιαδήποτε υλικά αγαθά, στην ιστορική ή πολιτιστική κληρονομιά περιλαμβανομένης της αρχαιολογικής κληρονομιάς, και περιλαμβάνει και τις αλληλεπιδράσεις μεταξύ των ανωτέρω παραγόντων.

Περιοχή μελέτης της ΣΜΠΕ θεωρήθηκε η περιοχή του κεντρικού και ορεινού τμήματος της Κύπρου, συνολικής έκτασης 1476,8km², η οποία και αντιστοιχεί στο 16% της συνολικής έκτασης του νησιού και στο 25% της περιοχής που ανήκει και ελέγχεται από την Κυπριακή Δημοκρατία. Η περιοχή αυτή εμπίπτει εντός των διοικητικών ορίων 115 κοινοτήτων της Επαρχίας Λευκωσίας και Λεμεσού, συμπεριλαμβάνοντας την περιοχή του Τροόδους η οποία και συγκροτείται από οκτώ (8) υποπεριοχές με διακριτά γεωγραφικά και πολιτισμικά χαρακτηριστικά (Μαραθάσα, Σολέα, Ορεινή Μόρφου – Ασίνου, Κουμανδαρία, Κρασοχώρια – Αμπελοχώρια, Πιτσιλιά Λευκωσίας, Πιτσιλιά Λεμεσού, Ορεινά Θέρετρα Λεμεσού). Από τις οκτώ (8) υποπεριοχές μελέτης, οι έξι (6) θεωρούνται ιστορικές (Μαραθάσα, Σολέα, Κουμανδαρία, Κρασοχώρια – Αμπελοχώρια, Πιτσιλιά Λευκωσίας, Πιτσιλιά Λεμεσού), ενώ αυτές της Ορεινής Μόρφου – Ασίνου και των Ορεινών Θερέτρων Λεμεσού αποτελούν σχετικά πρόσφατα δημιουργήματα.

Στην όλη διαδικασία, δεν ανέκυψαν άλλες σημαντικές δυσκολίες κατά την εκπόνηση της παρούσας μελέτης, πλην του σύντομου χρονικού περιθωρίου που δόθηκε σε σχέση με το γεγονός ότι η εκπόνησή της χρήζει εξέτασης πολυάριθμων παραμέτρων και διαφορετικών θεμάτων περιβαλλοντικού και κοινωνικοοικονομικού χαρακτήρα, αλλά και χρήσεων γης. Επιπλέον, η επιβολή των μέτρων αντιμετώπισης της έξαρσης της πανδημίας του ιού COVID-19 κατά τη διάρκεια της εν λόγω Σύμβασης αποτέλεσε ιδιαίτερη πρόκληση για την ομάδα μελέτης, καθώς ο συντονισμός και η εκπόνηση της μελέτης πραγματοποιήθηκε, ως επί το πλείστο, στα πλαίσια κατ' οίκον περιορισμού του προσωπικού του Συμβουλευτικού Οίκου I.A.CO Environmental & Water Consultants Ltd. Επίσης,

¹ Κυπριακή Δημοκρατία, Προεδρία και Προεδρικό Μέγαρο, Επίτροπος Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, «Εθνική Στρατηγική για την Ανάπτυξη των Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους», Παράρτημα Δ, Μάιος 2019

έγινε τεράστια προσπάθεια όπως η παρούσα μελέτη εστιασθεί σε θέματα που κρίθηκαν ότι μπορεί να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον από την εφαρμογή της ΕΣΑΟΚ Τροόδους, τα οποία και αναλύθηκαν με δόκιμες μεθόδους εκτίμησης περιβαλλοντικών επιπτώσεων, αποφεύγοντας την υπερβολική παράθεση πληροφοριών. Τέλος, εμπόδιο στην αξιολόγηση των ενδεχόμενων περιβαλλοντικών επιπτώσεων από την εφαρμογή της ΕΣΑΟΚ Τροόδους αποτέλεσε η έλλειψη συγκεκριμένων στοιχείων χωροθέτησης των πλείστων εκ των προτεινόμενων έργων και υποδομών.

1.2 ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ

Η σκοπιμότητα και οι στόχοι της ΕΣΑΟΚ Τροόδους μπορούν να συνοψιστούν στους ακόλουθους τρεις (3) κύριους Στρατηγικούς Στόχους, και στους επιμέρους Τακτικούς Στόχους που παραθέτονται στη συνέχεια:

1^{ος} Στρατηγικός Στόχος: Ο χαρακτηρισμός της ορεινής περιοχής του Τροόδους ως ενός τόπου με πόρους αναγνωρισμένης αξίας

Τακτικός στόχος 1.1: Η ανάδειξη της ποιότητας και της ταυτότητας των τοπικών προϊόντων και υπηρεσιών,

Τακτικός Στόχος 1.2: Η βελτίωση των ανθρώπινων πόρων και του επιχειρηματικού περιβάλλοντος και η προώθηση διατομεακών συνεργασιών.

2^{ος} Στρατηγικός Στόχος: Η αξιοποίηση της Φυσικής και Πολιτιστικής Κληρονομιάς της περιοχής μελέτης, στα πλαίσια της ισορροπημένης προστασίας της

Τακτικός Στόχος 2.1: Ενιαία αειφορική διαχείριση του Φυσικού Περιβάλλοντος και των ανθρωπογενών δραστηριοτήτων,

Τακτικός Στόχος 2.2: Διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς ως ενεργό στοιχείο της τοπικής ταυτότητας και οικονομίας.

3^{ος} Στρατηγικός Στόχος: Η υιοθέτηση ενός ελκυστικού πλαισίου ζωής σε ένα λειτουργικό πολυκεντρικό οικιστικό δίκτυο

Τακτικός Στόχος 3.1: Βελτίωση των τεχνικών, περιβαλλοντικών και μεταφορικών υποδομών, καθώς και της κινητικότητας μέσω της αξιοποίησης νέων τεχνολογιών,

Τακτικός Στόχος 3.2: Αναβάθμιση της ποιότητας και χωρική αναδιοργάνωση των κοινωνικών και πολιτιστικών υπηρεσιών,

Τακτικός Στόχος 3.3: Βελτίωση της οικιστικής και χωροταξικής οργάνωσης.

Όπως αναφέρθηκε, πρώτιστος στόχος της ΕΣΑΟΚ Τροόδους είναι η υιοθέτηση των βασικών αρχών μιας βιώσιμης και αειφόρου ανάπτυξης, προκρίνοντας την εδαφική προσέγγισή της ως την πλέον πιο κατάλληλη για την περιοχή μελέτης του Τροόδους. Ο συνδυασμός της εδαφικής προσέγγισης με την εδαφική ανάπτυξη αναμένεται όπως συμβάλλει σε καθοριστικό βαθμό στην ενίσχυση της τοπικής οικονομίας και της διακυβέρνησης ως μορφή θεσμικής ένταξης στο πολιτικο-διοικητικό εθνικό σύστημα. Με αυτό τον τρόπο η επιθυμητά συγκροτημένη περιοχή των ορεινών κοινοτήτων Τροόδους θα μπορεί να αποτελέσει μια ξεχωριστή και ιδιαίτερη μορφή εδαφικής και αναπτυξιακής οντότητας. Σύμφωνα με τους στόχους της εν λόγω Στρατηγικής και την εφαρμογή της, αυτή αναμένεται όπως θα

μπορεί να εξυπηρετήσει τόσο τις ιδεατές και επιθυμητές στοχεύσεις της τοπικής κοινωνίας όσο και τις στοχεύσεις της πολιτείας.

Η επιθυμητή αναδιοργάνωση του εδαφικού συστήματος της περιοχής του Τροόδους αναμένεται όπως οδηγήσει στην ένταξη των πόρων της περιοχής σε ένα εδαφικό τρόπο ανάπτυξης, μέσω της επίτευξης των πιο κάτω στόχων:

- Αποκατάσταση του ενδογενούς παραγωγικού συστήματος, αυξάνοντας την προστιθέμενη αξία των τοπικών προϊόντων, συντελώντας με αυτό τον τρόπο στην οικονομική αλλά και κοινωνική ανάπτυξη της περιοχής. Η αποκατάσταση του ενδογενούς παραγωγικού συστήματος προβλέπεται όπως πραγματοποιηθεί στα πλαίσια υγιούς ανταγωνιστικότητας και διακριτότητας, με την αειφόρο διαχείριση των πόρων της περιοχής.
- Ανάπτυξη και αναπαραγωγή πόρων φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς, στα πλαίσια προστασίας και διαφύλαξής τους, συμβάλλοντας στην υγιή ανταγωνιστικότητα βάση της διακριτότητας. Πρώτιστος στόχος η ορθολογική διαχείριση των πόρων και η ανάπτυξη της τοπικής οικονομίας μέσω του εδαφικού τρόπου ανάπτυξης. Στα πλαίσια της βιώσιμης εκμετάλλευσης των πόρων προωθείται κυρίως η άυλη αξιοποίησή τους, αξιοποιώντας ταυτόχρονα τις ανάγκες και προσδοκίες των καταναλωτών αλλά και την ικανοποίηση των τρεχουσών πολιτικών, διαμορφώνοντας σταδιακά με αυτό τον τρόπο τις κατάλληλες συνθήκες μετάβασης σε μια πιο οικολογική πολιτική διαχείρισής τους. Αναπόσπαστο μέρος αυτής της διαδικασίας οφείλουν να είναι εκτός από τα αρμόδια Κυβερνητικά Τμήματα και οι τοπικοί φορείς.
- Αναβάθμιση και βελτίωση της λειτουργικότητας και της ποιότητας ζωής του μόνιμου πληθυσμού των ορεινών κοινοτήτων Τροόδους, μέσω της κάλυψης και εξυπηρέτησης της περιοχής μελέτης από ποιοτικές υπηρεσίες. Αυτό δύναται να επιτευχθεί μέσω του κατάλληλου σχεδιασμού των γεωγραφικών υποπεριοχών και των προτεινόμενων συμπλεγματοποιήσεων. Ο κύριο στόχος της σύνδεσης του χωροταξικού και αναπτυξιακού σχεδιασμού οφείλει να είναι η βελτίωση της πολυκεντρικής οργάνωσης και η αντιμετώπιση των προκλήσεων και προβλημάτων στο υφιστάμενο σύστημα της εκπαίδευσης. Ταυτόχρονα, στην βελτίωση της ποιότητας της ζωής αναμένεται να συμβάλει και η αναβάθμιση των υφιστάμενων πολιτιστικών υποδομών, καθώς και η προώθηση νέων σχετικών δραστηριοτήτων, ενισχύοντας τη δημιουργικότητα των κατοίκων όλων των ηλικιών. Ο συνδυασμός της ορθολογικής βελτίωσης της εσωτερικής και εξωτερικής συνδεσιμότητας μεταξύ των υπό εξέταση υποπεριοχών, των υπό εξέταση κοινοτήτων και των αστικών κέντρων αναμένεται να αποτελέσει πόλο έλξης αλλά και συγκράτησης νέου πληθυσμού στις κοινότητες.
- Έλξη νέου πληθυσμούς τις κοινότητες και αναπλήρωση του πληθυσμιακού κενού που καταγράφηκε τις τελευταίες δεκαετίες, εξασφαλίζοντας την απαραίτητη κρίσιμη μάζα για την λειτουργία του συστήματος της οργάνωσης της οικονομικής και κοινωνικής ζωής. Τόσο η συγκράτηση όσο και η προσπάθεια προσέλκυσης νέου μόνιμου πληθυσμού στις υπό μελέτη κοινότητες θα πρέπει να βασίζεται πρωτίστως στην ύπαρξη ευκαιριών ελκυστικής απασχόλησης. Ωστόσο, η κατοικισιμότητα της περιοχής θα πρέπει να βασίζεται σε ένα λειτουργικό και ελκυστικό οικιστικό δίκτυο.
- Εδαφική οντότητα-Διακυβέρνηση
- Συγκρότηση της περιοχής σε εδαφική οντότητα με την αναπτυξιακή έννοια του όρου. Η περιοχή Τροόδους διαθέτοντας την ταυτότητα, το ιστορικό όνομα, τους σημαντικούς φυσικούς και

πολιτιστικούς πόρους και τους αρμόδιους δρώντες οι οποίοι ελέγχουν την περιοχή, διαφαίνεται να μπορεί να συμμετάσχει ενεργά σ' αυτή τη διαδικασία.

- Οικοδόμηση μιας κοινά αποδεκτής διακυβέρνησης που να μπορεί να λειτουργεί στην κλίμακα του Τροόδους και να συντονίζει τους δρώντες.

1.3 ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΘΝΙΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ

Το βασικό κείμενο της ΕΣΑΟΚ Τροόδους χωρίζεται σε δέκα (10) κύρια Κεφάλαια, ενώ αυτών προηγούνται κάποιες εισαγωγικές έννοιες, η ουσία εφαρμογής της εθνικής και περιφερειακής κλίμακας της ΕΣΑΟΚ, ένας αριθμός στοιχείων που αφορούν στο θεωρητικό πλαίσιο προσέγγισης της ανάπτυξης των ορεινών περιοχών, η ακολουθούμενη μεθοδολογία συγγραφής της ΕΣΑΟΚ, καθώς και η παρουσίαση της περιοχής παρέμβασης της Στρατηγικής. Το πρώτο Κεφάλαιο πραγματεύεται την επιτελική σύνοψη της διάγνωσης, ενώ το δεύτερο τις κεντρικές SWOT που αφορούν τη νέα οικονομία και πλαίσιο ζωής (ανάλυση SWOT για το πλαίσιο ζωής της περιοχής αλλά και για τη Νέα Ορεινή οικονομία). Το τρίτο Κεφάλαιο παρουσιάζει τη διάγνωση των διακυβευμάτων, αναφέροντας τα μείζοντα διακυβεύματα και τις μεγάλες προκλήσεις που καλείται να αντιμετωπίσει η περιοχή του Τροόδους, τις κατηγορίες των θεματικών διακυβευμάτων, την οριζοντιοποίηση των πολιτικών και την αποτελεσματικότητα των παρεμβάσεων, καθώς και τις βασικές δυναμικές επιλογές που προκύπτουν για το μέλλον της περιοχής Τροόδους. Το τέταρτο Κεφάλαιο με τη σειρά του παρουσιάζει το πλαίσιο των ευρύτερων πολιτικών και τα κριτήρια επιλογής της ΕΣΑΟΚ, δίνοντας έμφαση στην εθνική και ευρωπαϊκή αναπτυξιακή στρατηγική, ενώ στο πέμπτο Κεφάλαιο παρουσιάζεται αναλυτικά το αναπτυξιακό όραμα της ΕΣΑΟΚ Τροόδους. Το έκτο Κεφάλαιο αναλύει τόσο τις ειδικές όσο και τις γενικές κατευθύνσεις της ΕΣΑΟΚ, παρουσιάζοντας ταυτόχρονα και τις προτεραιότητες που λήφθηκαν υπόψη για την περιοχή, ενώ το έβδομο Κεφάλαιο στοχεύει στην κατανόηση και αναγνώριση της εθνικής και περιφερειακής διάστασης της ΕΣΑΟΚ. Το όγδοο Κεφάλαιο, συνοψίζοντας την Στρατηγική, διατυπώνει τους στρατηγικούς και τακτικούς της στόχους, ενώ το ένατο Κεφάλαιο παρουσιάζει την συμβατότητα και συνάφεια των στόχων αυτών με τις ευρωπαϊκές και εθνικές πολιτικές. Τέλος, το δέκατο Κεφάλαιο, παρουσιάζει την οργάνωση των παρεμβάσεων της ΕΣΑΟΚ.

Επιπρόσθετα, η ΕΣΑΟΚ Τροόδους συνοδεύεται από τα πιο κάτω τέσσερα (4) Συνημμένα έγγραφα:

Συνημμένο 1: Παραρτήματα

1. Στρατηγικές Παρεμβάσεις,
2. Ολοκληρωμένη Παρέμβαση 1,
3. Ολοκληρωμένη Παρέμβαση 2,
4. Ολοκληρωμένη Παρέμβαση 4,
5. Ολοκληρωμένη Παρέμβαση 5,
6. Ολοκληρωμένη Παρέμβαση 7,
7. Ολοκληρωμένη Παρέμβαση 9,
8. Ολοκληρωμένη Παρέμβαση 10,
9. Ολοκληρωμένη Παρέμβαση 11,

10. Ολοκληρωμένη Παρέμβαση 12,

Παράρτημα Ε7,

Παράρτημα Ε8,

Συνημμένο 3: Στρατηγική Μελέτη Διαχείρισης Αστικών Στερεών Αποβλήτων Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους

Συνημμένο 4: Στρατηγική Μελέτη Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους

1.4 ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΛΥΣΕΙΣ

Στα πλαίσια εκπόνησης της παρούσας ΣΜΠΕ, υπάρχει η υποχρέωση βάσει της κείμενης νομοθεσίας όπως εξετάζονται και εκτιμώνται οι διάφορες εναλλακτικές επιλογές που αξιολογήθηκαν από την Αρμόδια Αρχή για να υιοθετηθούν σε σχέση με την υλοποίηση των προγραμματιζόμενων και υπό εξέλιξη δράσεων αλλά και της εφαρμογής και υλοποίησης των δράσεων της Εθνικής Στρατηγικής Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους, με στόχο την τεκμηρίωση ότι η τελικώς επιλεγείσα είναι και η περιβαλλοντικά αποδοτικότερη και βέλτιστη λύση.

Τα δύο (2) σενάρια που εξετάζονται και παρουσιάζονται στην ΕΣΑΟΚ ως «Βασικές δυνητικές επιλογές για το μέλλον της περιοχής Τροόδους» (βλ. ενότητα 3.4 της ΕΣΑΟΚ) είναι οι ακόλουθες:

- **Μηδενική Λύση** – Η επιλογή της μη ενιαίας και ολοκληρωμένης παρέμβασης (Σενάριο τάσεων) – Συνέχιση Υφιστάμενης Κατάστασης,
- **Κύρια Λύση** – Σχεδιασμός και εφαρμογή στρατηγικής ενδογενούς ανάπτυξης - Ισχυρή Επέμβαση – Υλοποίηση προγραμματιζόμενων και υπό εξέλιξη δράσεων/ παρεμβάσεων και Εφαρμογή Εθνικής Στρατηγικής Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους

Προφανώς, για την κατάρτιση της ΕΣΑΟΚ όπως διαμορφώθηκε τελικά στην Κύρια Λύση, πιθανώς να εξετάστηκαν/ προτάθηκαν εναλλακτικές προσεγγίσεις οι οποίες όμως, συζητούνταν και διαβουλεύονταν με τις αρμόδιες υπηρεσίες όπως διαπιστώνεται και από τον μεγάλο αριθμό των διαβουλεύσεων που αναφέρονται στην ενότητα 5.1 στη συνέχεια, για τη φάση ετοιμασίας της ΕΣΑΟΚ. Για το λόγο αυτό δεν έχει διαμορφωθεί αυτούσιο εναλλακτικό ενιαίο κείμενο της ΕΣΑΟΚ, προς αντιπαραβολή με την Μηδενική και παρούσα Κύρια Λύση.

Επιμέρους εναλλακτικές είχαν εξεταστεί στα πλαίσια των Έργων που προτάθηκαν μέσω της «Στρατηγικής Μελέτης Διαχείρισης Αστικών Στερεών Αποβλήτων Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους» και της «Στρατηγικής Μελέτης Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων (Λυμάτων) Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους», που όμως η εκάστοτε Στρατηγική κατέληγε σε τελική επιλογή θέσης σε αρκετές περιπτώσεις, ενώ σε άλλες κατέληγε σε τελική επιλογή τεχνολογίας (π.χ. για επεξεργασία αστικών λυμάτων ανά περίπτωση ομάδας κοινοτήτων).

Εξετάστηκε η συνεισφορά των δύο (2) εναλλακτικών επιλογών και προτάσεων σε διάφορους σημαντικούς περιβαλλοντικούς, κοινωνικούς και οικονομικούς στόχους. Η μια από τις δύο εναλλακτικές προτάσεις που αναλύονται στη συνέχεια σχετίζεται με την εφαρμογή διαφόρων μέτρων προκειμένου να επιτευχθούν οι πολιτικές του κράτους σε περιβαλλοντικό, κοινωνικό και οικονομικό επίπεδο.

Το σενάριο της Μηδενικής Λύσης, αφορά στη συνέχιση της υφιστάμενης κατάστασης, χωρίς την υλοποίηση των όποιων έργων, δράσεων και παρεμβάσεων, όπως προνοεί η Εθνική Στρατηγική Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους, διατηρώντας ή ακόμη και αυξάνοντας τα υφιστάμενα προβλήματα που παρατηρούνται στο υφιστάμενο περιβάλλον των ορεινών κοινοτήτων Τροόδους, όπως είναι η συνεχής υποβάθμιση της ποιότητας ζωής των κατοίκων, ο όλο και αυξανόμενος ηλικιακός μαρασμός της περιοχής, η απώθηση του ηλικιακά νέου πληθυσμού προς την εγκατάστασή του στα αστικά κέντρα, η συνεχής υποβάθμιση της ποιότητας των αναγκαίων παροχών, η μη ορθολογική διαχείριση των υγρών και στερεών αποβλήτων της περιοχής κ.α. Η υλοποίηση αυτού του σεναρίου, καταδεικνύει την ανάγκη εκπόνησης μιας σειράς παρεμβάσεων, μέτρων και δράσεων, όπως ορίζονται στην εξεταζόμενη Στρατηγική, στοχεύοντας στην άρση της υφιστάμενης κατάστασης.

Λόγω του μεγάλου βαθμού υποβάθμισης της υπό μελέτη περιοχής των ορεινών κοινοτήτων Τροόδους και των περιβαλλοντικών, και όχι μόνο, προβλημάτων που υφίστανται στην εν λόγω περιοχή, και της ανάγκης λήψης άμεσης και καθοριστικής δράσης επίλυσής τους, η υλοποίηση της κύριας λύσης θεωρήθηκε και θεωρείται ως η βέλτιστη πρόταση και λύση. Η κύρια αυτή λύση προφανώς συμπεριλαμβάνει δραστικές και καίριες αλλαγές που συνεισφέρουν θετικά στη φθίνουσα ποιοτικά υφιστάμενη κατάσταση της περιοχής, συντείνοντας θετικά στην περιβαλλοντική, κοινωνική και οικονομική διάσταση. Η περιβαλλοντική διάσταση πρόκειται να ικανοποιηθεί σε σημαντικό βαθμό, κατά κύριο λόγο με την αντιμετώπιση του προβλήματος διαχείρισης των υγρών και στερεών αποβλήτων, την θέσπιση της ορθής πρακτικής προώθησης της ιεραρχίας διαχείρισης στερεών αποβλήτων, την θέσπιση κατευθυντήριων γραμμών για την προστασία των ειδών και οικοτόπων σημαντικής οικολογικής αξίας, τον περιορισμό του περιβαλλοντικού θορύβου καθώς επίσης και του θορύβου που δύναται να εκπέμπεται από μηχανήματα που χρησιμοποιούνται σε εξωτερικούς χώρους και την όσο το δυνατόν περισσότερη μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων από τη λειτουργία των όποιων βιομηχανικών ή βιοτεχνικών μονάδων στην άμεση περιοχή των ορεινών κοινοτήτων. Όσον αφορά την οικονομική διάσταση, με την εφαρμογή των προγραμματιζόμενων δράσεων, καθώς και με την εφαρμογή των μέτρων αντιμετώπισης των αναμενόμενων επιπτώσεων και αναφέρονται στη συνέχεια, όπως αυτές περιγράφονται στην παρούσα ΣΜΠΕ, εκτιμάται να επέλθουν σημαντικά έσοδα στους εμπλεκόμενους Δήμους/ Κοινότητες, στο Κράτος αλλά και στο Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) της χώρας. Ο κοινωνικός άξονας κριτηρίων ικανοποιείται σε μεγάλο βαθμό από την βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων της περιοχής, τις πιθανές ευκαιρίες εργοδοτικής, την προσέλκυση σημαντικού αριθμού μόνιμων κατοίκων αλλά και εποχικού τουρισμού στην περιοχή, και μακροσκοπικά στην επίλυση του προβλήματος της αστυφιλίας κ.α.

Συμπερασματικά, η Κύρια Λύση κρίνεται ότι θα έχει θετικότερη δράση σε όλους τους σημαντικούς στόχους που εξετάστηκαν και επομένως είναι και η λύση που προκρίνεται έναντι των υπολοίπων. Η λύση αυτή είναι αυτή που αξιολογείται και στην συνέχεια με στόχο την περαιτέρω αναβάθμιση της περιβαλλοντικής της διάστασης.

1.5 ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Το μεγαλύτερο μέρος της υπό μελέτη περιοχής καλύπτεται από δάση κωνοφόρων και σκληρόφυλλη βλάστηση, ενώ εντός των ορίων της περιοχής βρίσκονται τα εγκαταλελειμμένα μεταλλεία Μεμί και Αλεστού (εντός περιοχής Ορεινής Μόρφου – Ασίνου), Αμιάντου (εντός περιοχών Πιτσιλιάς Λεμεσού

- Ορεινών Θερέτρων Λεμεσού), Χατζηπαύλου, Καννούρων και Κοκκινόροτσου (εντός περιοχών Σολέας – Ορεινών Θερέτρων Λεμεσού) και Βρέτσια (εντός περιοχής Μαραθάσας).

Η χλωρίδα και πανίδα της περιοχής του Τροόδους είναι αναμφισβήτητα η πιο πλούσια στη Κύπρο, με την οροσειρά του Τροόδους να θεωρείται ένας από τους πιο σημαντικούς ορεινούς βιότοπους για τη χλωρίδα σε ολόκληρη την Ευρώπη. Η περιοχή, εκτός από τον σημαντικό αριθμό ειδών χλωρίδας και πανίδας που φιλοξενεί, χαρακτηρίζεται από σημαντικούς φυσικούς οικοτόπους, με αυτήν να αποτελεί τόσο ΤΚΣ, όσο και ΖΕΠ, του Δικτύου Natura 2000 που δημιουργήθηκε στο πλαίσιο εφαρμογής των Ευρωπαϊκών Οδηγιών 92/43/ΕΟΚ και 79/409/ΕΟΚ (αναθεωρημένη 2009/147/ΕΚ).

Εντός των ορίων της υπό εκπόνηση ΣΜΠΕ είναι ενταγμένες είκοσι μια (21) περιοχές του δικτύου Natura 2000, όπως αυτές παρουσιάζονται στη συνέχεια:

1. «Δάσος Πάφου» (2016), (Κωδικός: CY2000006) – ΖΕΠ
2. «Δάσους Πάφου» (2011), (Κωδικός: CY2000016) -ΤΚΣ
3. «Εθνικό Δασικό Πάρκο Τροόδους» (2009), (Κωδικός: CY5000004) – ΕΖΔ και ΖΕΠ
4. «Βουνοκορφές Μαδαρής - Παπούτσας» (2016), (Κωδικός: CY2000015) - ΖΕΠ
5. «Μαδαρή - Παπούτσα» (2007), (Κωδικός: CY2000005) - ΕΖΔ
6. «Περιοχή Ατσά – Άγιος Θεόδωρος» (2016), (Κωδικός: CY2000014) - ΖΕΠ
7. «Δάσος Μαχαιρά» (2012), (Κωδικός: CY2000004) - ΕΖΔ
8. «Κοιλιάδα Ξυλούρικιου» (2016), (Κωδικός: CY5000008) - ΖΕΠ
9. «Δάσος Λεμεσού, Αγίου Μάμα και Ακαπνούς» (2012), (Κωδικός: CY5000001) - ΤΚΣ
10. «Κοιλιάδα Λιμνάτη», (Κωδικός: CY5000006) - ΕΖΔ
11. «Κοιλιάδας Λιμνάτη» (2016), (Κωδικός: CY5000011) - ΖΕΠ
12. «Ποταμός Παραμαλίου» (2016), (Κωδικός: CY5000009) - ΖΕΠ
13. «Περιοχή Τζιόνια» (2016), (Κωδικός: CY2000013) - ΖΕΠ
14. «Φουντουκοδάση Πιτσιλιάς» (2009), (Κωδικός: CY2000009) - ΕΖΔ
15. «Κρεμμοί Χανουτάρη» (2016), (Κωδικός: CY4000017) - ΖΕΠ
16. «Κοιλιάδα Καρκώτη» (2009), (Κωδικός: CY2000012) - ΕΖΔ
17. «Ποταμός Περιστερώννας» (2009), (Κωδικός: CY2000011) - ΕΖΔ
18. «Χα-Ποτάμι» (2009), (Κωδικός: CY4000002) - ΤΚΣ
19. «Χα-Ποτάμι» (2016), (Κωδικός: CY5000010) - ΖΕΠ
20. «Κοιλιάδα Διαρίζου» (2016), (Κωδικός: CY4000020) - ΖΕΠ
21. «Κοιλιάδα Διαρίζου» (2009), (Κωδικός: CY4000003) – ΕΖΔ

Όπως αναφέρθηκε, η ορεινή περιοχή του Τροόδους καλύπτεται από πυκνά δάση, κυρίως κωνοφόρων, με το φυσικό περιβάλλον να είναι ιδιαίτερα πλούσιο και το συνολικό ποσοστό έκτασης των κρατικών δασών που εμπίπτουν στην υπό εξέταση περιοχή να είναι ίσο με 33,78% έναντι της συνολικής έκτασης της περιοχής. Συγκεκριμένα, εντός των ορίων της υπό μελέτη περιοχής εμπίπτει

ποσοστό έκτασης των κρατικών δασών Κέδρων, Πάφου, Τροόδους, Πέρα Πεδίου, Κορωνιάς, Αδελφών, Καρδάμων, Κακόγυρου, Μονής, Αγίου Μάμαντος, Λεμεσού, Παλλούρας, Ασκόπελου και Μαχαιρά. Την μεγαλύτερη έκταση κρατικού δάσους εντός της υπό μελέτη περιοχής καταλαμβάνει το κρατικό δάσος Πάφου, με ποσοστό έκτασης 13,62% έναντι της συνολικής έκτασης της περιοχής μελέτης.

Επίσης, στην περιοχή μελέτης πηγάζουν και τροφοδοτούνται οι κυριότεροι και μεγαλύτεροι ποταμοί της Κύπρου, με τα τμήματά τους να έχουν συνεχή ροή, καθιστώντας το όλο οικοσύστημα του Τροόδους πολύ σημαντικό. Οι κύριοι ποταμοί που ρέουν εντός της περιοχής μελέτης είναι ο Καργώτης, Κούρης, Ξερός, Ελιάς, Ατσάς, Αυδήμου, Χα-ποτάμι, Διάριζος, Γαρύλλης, Γερμασόγειας, Γιαλιάς, Κάμπος, Λιμνίτης, Σέτραχος, Πεδιαίος, Πεντάσχοινος, και ο Σερράχης, ενώ στην περιοχή εμπίπτει και η χωροθέτηση μεγάλων υδατικών έργων, όπως ένας αριθμός ποτάμιων ταμιευτήρων. Οι πιο μεγάλοι ταμιευτήρες της περιοχής βρίσκονται στον Καλοπαναγιώτη, στην Τσακίστρα, στα Χανδριά και στην Κυπερούντα. Οι υπόγειοι υδάτινοι πόροι που τροφοδοτούν την περιοχή μελέτης, αυτοί εμπίπτουν στα υπόγεια υδατικά σώματα της Κεντρικής και Δυτικής Μεσαίας (CY-17), των Λευκάρων-Πάχνας (CY-18) και του Τροόδους (CY-19), με κάποιες από τις περιοχές αυτές να χαρακτηρίζονται ως «ευάλωτες» ως προς την νιτρορύπανση.

Σύμφωνα με στοιχεία της ΡΑΕΚ (Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας Κύπρου), οι πέντε (5) δανειοδοτημένοι σταθμοί παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας οι οποίοι χρησιμοποιούν ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και εμπίπτουν εντός της περιοχής μελέτης, χωροθετούνται στο Μονάγρι, στο Καμπί και στη Σκουριώτισσα. Δύο (2) από αυτούς χρησιμοποιούν ανεμογεννήτριες, καθώς οι υπόλοιποι τρεις (3) είναι ηλιοθερμικοί σταθμοί.

Ιδιαίτερη σημασία δόθηκε στην περιγραφή του ανθρωπογενούς περιβάλλοντος της περιοχής, λόγω του ηλικιακού μαρασμού και της ηλικιακής αύξησης που καταγράφεται, σε συνδυασμό με την έξαρση του φαινομένου και τάσης της αστυφιλίας. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Στατιστικής Υπηρεσίας Κύπρου, ο μόνιμος πληθυσμός της περιοχής κατά το έτος 1960, συγκρινόμενος με τον μόνιμο πληθυσμό κατά έτος 2011, κατέγραψε ένα ποσοστό μείωσης της τάξης του 53%. Η συνεχής πληθυσμιακή μείωση, καθώς και η αδυναμία πληθυσμιακής ανάκαμψης της περιοχής της Μαραθάσας και της Πιτσιλιάς Λευκωσίας, συνεχίζουν να υφίστανται μέχρι και σήμερα, σε αντίθεση με τις περιοχές των Κρασοχωριών – Αμπελοχωριών και του νότιου ορεινού όγκου του Τροόδους τα οποία εμφανίζουν τα αρχικά σημάδια της σταδιακής πληθυσμιακής τους ανάκαμψης. Όσον αφορά τον εποχικό πληθυσμό, αυτός παρουσιάζεται να είναι άνισα κατανομημένος στο εσωτερικό της περιοχής μελέτης, κυρίως κατά τη διάρκεια σαββατοκύριακων, περιόδων εορτών και καλοκαιριού, με το μεγαλύτερο ποσοστό να αντιστοιχεί σε απόδημους των περιοχών όπου κατοικούν μόνιμα στα αστικά κέντρα του νησιού. Δυστυχώς, έχουν καταγραφεί ασθενείς ενδείξεις για παραμονή ορισμένων νέων στα χωριά τους και για εγκατάσταση νέων ζευγαριών σε αυτά, με το γεγονός αυτό να οδηγεί στην αύξηση του εποχικού πληθυσμού και στην μείωση του μόνιμου πληθυσμού στην περιοχή των ορεινών κοινοτήτων Τροόδους. Δυσάρεστο είναι και το γεγονός ότι το 20% των υπό μελέτη κοινοτήτων δεν έχουν νέους κάτω των 24 ετών, εφόσον οι εργασίες απασχόλησης στην περιοχή περιορίζονται ως επί το πλείστον στους κλάδους της γεωργίας και κτηνοτροφίας, ωθώντας τους νέους στην εξεύρεση ελκυστικότερων και ευκολότερων επαγγελματιών στα αστικά κέντρα.

Αξίζει να σημειωθεί επίσης ότι σε 101 από τις 115 υπό εξέταση κοινότητες της περιοχής μελέτης έχουν καταγραφεί 272 Αρχαία Μνημεία και Αρχαιολογικοί Χώροι. Συγκεκριμένα, έχουν καταγραφεί

415 εξωκλήσια, εκκλησίες και μοναστήρια εκ των οποίων τα 165 αποτελούν Αρχαία Μνημεία, σύμφωνα με το Τμήμα Αρχαιοτήτων, αριθμός μνημείων βυζαντινού και μεταβυζαντινού πολιτισμού, μνημεία νεότερης ιστορίας και πολιτιστικής κληρονομιάς, καθώς και πολυάριθμα μνημεία που εντάσσονται στον κατάλογο της UNESCO.

Ιδιαίτερης σημασίας είναι και ο γεωλογικός πλούτος και κληρονομιά του Τροόδους, με την ανάδειξη της σημαντικότητά του να εντάσσεται στους στόχους δημιουργίας και διαμόρφωσης του Γεωπάρκου Τροόδους, το οποίο συμπεριλαμβάνεται στο Δίκτυο Ευρωπαϊκών και Παγκόσμιων Γεωπάρκων της UNESCO από το 2015.

Λόγω της γεωγραφικής θέσης του Τροόδους, αλλά και της απόστασης από τις βασικές υποδομές των πόλεων της Λευκωσίας και Λεμεσού, οι κυριότερες και σημαντικότερες τεχνικές υποδομές που περιγράφονται στη συνέχεια είναι οι υποδομές υγείας της περιοχής, τα εκπαιδευτικά ιδρύματα, οι οδικές αρτηρίες, οι εκδρομικοί και κατασκηνωτικοί χώροι του Τροόδους, τα μονοπάτια μελέτης της φύσης και τα θεματικά πάρκα, το υφιστάμενο δίκτυο της ΑΗΚ, οι υποδομές ύδρευσης και άρδευσης, καθώς και οι υποδομές του συστήματος διαχείρισης υγρών αποβλήτων και στερεών απορριμμάτων. Σύμφωνα με την περιγραφή των πιο πάνω, η υφιστάμενη κατανομή των υποδομών εκπαίδευσης, των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και των υποδομών υγείας στην ευρύτερη περιοχή μελέτης φαίνεται να ενισχύει την κεντρικότητα τεσσάρων κοινοτήτων, της Ευρύχου, του Αγρού, της Πάχνας και του Παλαιχωριού, με το σύστημα λειτουργίας και την κατάσταση των υποδομών να αντιμετωπίζει ποικίλες δυσκολίες, χρήζοντας επαναξιολόγησης και βελτίωσης. Όσον αφορά το υφιστάμενο οδικό δίκτυο της περιοχής, διαφάνηκε η ανάγκη αναβάθμισης και συντήρησης του δικτύου μεταξύ πόλων εγγύτητας/ εξυπηρετήσεων (π.χ. Πεδουλάς, Πάχνα, Παλαιχώρι) και απομονωμένων ενοτήτων χωριών (χωρητικοί και διακοινοτικοί δρόμοι) για την σωστή διάχυση της κυκλοφορίας.

Τέλος, εντοπίστηκε η ανεπάρκεια του υφιστάμενου συστήματος ύδρευσης, άρδευσης και αποχέτευσης, με το σύστημα να χρήζει βελτίωσης, συντήρησης ή ακόμη και αντικατάστασης σε αρκετές από τις υπό μελέτη κοινότητες, τονίζοντας την ανάγκη ανόρυξης νέων γεωτρήσεων σε πολλές κοινότητες και την κατασκευή νέων γαιωδών δεξαμενών για αρδευτικούς σκοπούς. Ταυτόχρονα, το σοβαρό πρόβλημα της μη ορθολογικής διαχείρισης των υγρών αποβλήτων (λυμάτων) που αντιμετωπίζει η περιοχή, δύναται να λυθεί με την υιοθέτηση αειφόρων συστημάτων αποχέτευσης και εξεύρεση τρόπων διατήρησης, κατακράτησης, διαχείρισης και διήθησης των αστικών ομβρίων, όπου ενδείκνυται, με παράλληλη προσπάθεια περιορισμού των αδιαπέρατων περιοχών και επέκταση του υφιστάμενου δικτύου για την εξυπηρέτηση όλων των κοινοτήτων, σύμφωνα με τον περί Αποχετευτικών Συστημάτων Νόμο (Αρ. 1/1971) και τον περί Αποχετευτικών Συστημάτων (Τροποποιητικό) Νόμο (Αρ. 108(Ι)/2004). Όσον αφορά το υφιστάμενο σύστημα διαχείρισης των στερεών απορριμμάτων, η εφαρμογή του οποίου διέπεται από τους περί Αποβλήτων Νόμου του 2011 (Ν.185(Ι)/2011) και του περί Συσκευασιών και Αποβλήτων Συσκευασιών Νόμου του 2002 (Ν. 32(Ι)/2002), των τροποποιήσεών τους, καθώς και των Κανονισμών και Διαταγμάτων που εκδόθηκαν σύμφωνα με αυτούς, αυτό χαρακτηρίζεται ως προβληματικό. Η ορθολογική διαχείριση των δημοτικών αποβλήτων αναμένεται να επιτευχθεί με την ένταξη όλων των 115 κοινοτήτων στο Συλλογικό Σύστημα Διαχείρισης Αποβλήτων (Σ.Σ.Δ.Α) της GreenDot, με την προσπάθεια αξιοποίησης των υφιστάμενων πράσινων σημείων εντός της περιοχής και την υιοθέτηση όλων των προνοιών του Σχεδίου Διαχείρισης Δημοτικών Αποβλήτων 2015-2021.

1.6 ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ

➤ Μεθοδολογία

Η καταγραφή (α) της υπό εξέταση Στρατηγικής, (β) των περιβαλλοντικών στόχων που τίθενται από την τοπική, εθνική, και άλλη διεθνή νομοθεσία και οι οποίοι αφορούν τις διάφορες παραμέτρους του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος, και (γ) της υφιστάμενης κατάστασης για κάθε περιβαλλοντική παράμετρο ξεχωριστά αποτέλεσε τη βάση για την αξιολόγηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων που κρίθηκαν ότι δύνανται να επέλθουν ως αποτέλεσμα της εφαρμογής των Δράσεων της εν λόγω Στρατηγικής και των οποιονδήποτε έργων μπορεί να προκύψουν βάσει αυτών.

➤ Εκτίμηση Επιπτώσεων και Προτεινόμενα Μέτρα Αντιμετώπισης

Η μεθοδολογία της εκτίμησης και αξιολόγησης της σημαντικότητας των επιπτώσεων βασίστηκε στην ανάλυση των δράσεων που απορρέουν από την υλοποίηση και εφαρμογή των Στρατηγικών Οριζόντιων παρεμβάσεων και την υλοποίηση και εφαρμογή των Ολοκληρωμένων Παρεμβάσεων, όπως αυτές προβλέπονται στην Εθνική Στρατηγική Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους. Οι επιπτώσεις που εντοπίστηκαν ότι δύνανται να προκληθούν από την υλοποίηση των προβλεπόμενων δράσεων της Στρατηγικής, σχετίζονται με τις πιο κάτω παραμέτρους με τις πιο κάτω παραμέτρους και συνοψίζονται στις εξής:

- Επιπτώσεις στην τοπική κοινωνία των ορεινών κοινοτήτων, στους υδάτινους πόρους, στην ατμόσφαιρα, στο έδαφος/ χρήσεις γης, στο τοπίο και στο φυσικό περιβάλλον των ορεινών κοινοτήτων λόγω της θέσπισης και υιοθέτησης της αρχής της ορεινότητας από την Κυπριακή Δημοκρατία
- Επιπτώσεις στο ανθρωπογενές περιβάλλον και στην τοπική κοινωνία των ορεινών κοινοτήτων από την αντιμετώπιση της τάσης της αστυφιλίας λόγω της εφαρμογής και υλοποίησης του προτεινόμενου χωρικού σχεδιασμού και αναπλάσεων
- Επιπτώσεις στο τοπίο, στους φυσικούς πόρους και στον τομέα του τουρισμού, προώθηση βιώσιμης ανάπτυξης και περιορισμός αρνητικών επιπτώσεων του μοντέλου ανάπτυξης του παρελθόντος από την υιοθέτηση της Δήλωσης Πολιτικής Τροόδους
- Οικονομική επιβάρυνση Κράτους λόγω υιοθέτησης διαφόρων πολεοδομικών εργαλείων
- Θετικές επιπτώσεις στο ανθρωπογενές περιβάλλον και στις χρήσεις γης από τη μεταρρύθμιση ειδικών θεμάτων πολεοδομικών ρυθμίσεων
- Επιπτώσεις στο ανθρωπογενές περιβάλλον, στις χρήσεις γης και στην κληρονομιά του τόπου από ενδεχόμενες νομοθετικές ρυθμίσεις
- Επιπτώσεις στην ιστορική, αρχαιολογική και πολιτιστική κληρονομιά λόγω παρεμβάσεων και έργων ανάπλασης σε χώρους μνημείων
- Ανάδειξη μεταλλευτικής, βιομηχανικής και γεωλογικής κληρονομιάς Τροόδους και επιπτώσεις στην τοπική κοινωνία και οικονομία από την αξιοποίηση του μεταλλείου του Αμιάντου και τη μετατροπή μέρους του σε Οικομουσείο (Ecomuseum)
- Επιπτώσεις στο ανθρωπογενές περιβάλλον και στην τοπική κοινωνία και οικονομία των ορεινών κοινοτήτων από την παροχή επιπλέον δυνατοτήτων εργοδότησης/ απασχόλησης λόγω της

αξιοποίησης του μεταλλείου του Αμιάντου και τη μετατροπή μέρους του σε Οικομουσείο (Ecomuseum)

- Επιπτώσεις στο ανθρωπογενές περιβάλλον, στις χρήσεις γης και στην κληρονομιά του τόπου από ενδεχόμενες νομοθετικές ρυθμίσεις
- Επιπτώσεις στην ιστορική, αρχαιολογική και πολιτιστική κληρονομιά λόγω παρεμβάσεων και έργων ανάπλασης σε χώρους μνημείων
- Ανάδειξη μεταλλευτικής, βιομηχανικής και γεωλογικής κληρονομιάς Τροόδους και επιπτώσεις στην τοπική κοινωνία και οικονομία από την αξιοποίηση του μεταλλείου του Αμιάντου και τη μετατροπή μέρους του σε Οικομουσείο (Ecomuseum)
- Επιπτώσεις στο ανθρωπογενές περιβάλλον και στην τοπική κοινωνία και οικονομία των ορεινών κοινοτήτων από την παροχή επιπλέον δυνατοτήτων εργοδότησης/ απασχόλησης λόγω της αξιοποίησης του μεταλλείου του Αμιάντου και τη μετατροπή μέρους του σε Οικομουσείο (Ecomuseum)
- Επιπτώσεις στην ποιότητα της ατμόσφαιρας από την αξιοποίηση του μεταλλείου του Αμιάντου και τη μετατροπή μέρους του σε Οικομουσείο (Ecomuseum)
- Ακουστική όχληση κοινότητας Αμιάντου λόγω υψηλών επιπέδων θορύβου κατά τις εργασίες αξιοποίησης του μεταλλείου του Αμιάντου και μετατροπής μέρους του σε Οικομουσείο (Ecomuseum)
- Επιπτώσεις στο φυσικό βιοτικό περιβάλλον από την αξιοποίηση του μεταλλείου του Αμιάντου και τη μετατροπή μέρους του σε Οικομουσείο (Ecomuseum)
- Επιπτώσεις στο οδικό δίκτυο λόγω αυξημένου κυκλοφοριακού φόρτου από την αξιοποίηση του μεταλλείου του Αμιάντου και τη μετατροπή μέρους του σε Οικομουσείο (Ecomuseum)
- Προσέλκυση νέου πληθυσμού στις ορεινές κοινότητες Τροόδους και επιπτώσεις στην τοπική κοινωνία και οικονομία από την παροχή κινήτρων για την εξασφάλιση στέγης, υπηρεσιών και απασχόλησης
- Κοινωνικές επιπτώσεις που εγείρονται από στεγαστικά προβλήματα
- Επιπτώσεις στο φυσικό περιβάλλον λόγω της υλοποίησης δράσεων που σχετίζονται με την ενιαία διαχείριση και προστασίας του μέσω της δημιουργίας Οργανισμού Διαχείρισης της Προστατευόμενης Περιοχής Τροόδους
- Χρηματοοικονομική επιβάρυνση Κράτους από επένδυση και λειτουργία «έργων κεφαλής»
- Επιπτώσεις στον ανθρωπογενές περιβάλλον, στην τοπική κοινωνία και στην αναπτυξιακή διαδικασία από την εφαρμογή του προτεινόμενου Νομοσχεδίου για τη Συμπλεγματοποίηση των Κοινοτήτων
- Προώθηση ορεινού τουρισμού και ενίσχυση επαγγελματικής κατάρτισης ορεινών κοινοτήτων Τροόδους από την αναβαθμισμένη λειτουργία της Εταιρείας Τουριστικής Ανάπτυξης και Προβολής Τροόδους
- Προστασία και ανάδειξη ιστορικής, φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς ορεινών κοινοτήτων, επηρεασμός οικονομίας, ποσοστών τουρισμού και αναβάθμιση της ποιότητας εκπαίδευσης μέσω της σύστασης Ιδρύματος Πολιτισμού Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους
- Χρηματοοικονομικές επιπτώσεις κατά το πλαίσιο εφαρμογής και χρηματοδότησης της ΕΣΑΟΚ από την αξιοποίηση του χρηματοδοτικού εργαλείου της “Ολοκληρωμένης Εδαφικής Επένδυσης”

- Προώθηση ορεινού τουρισμού και ενίσχυση επαγγελματικής κατάρτισης ορεινών κοινοτήτων Τροόδους από την αναβαθμισμένη λειτουργία της Εταιρείας Τουριστικής Ανάπτυξης και Προβολής Τροόδους
- Προστασία και ανάδειξη ιστορικής, φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς ορεινών κοινοτήτων, επηρεασμός οικονομίας, ποσοστών τουρισμού και αναβάθμιση της ποιότητας εκπαίδευσης μέσω της σύστασης Ιδρύματος Πολιτισμού Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους
- Χρηματοοικονομικές επιπτώσεις κατά το πλαίσιο εφαρμογής και χρηματοδότησης της ΕΣΑΟΚ από την αξιοποίηση του χρηματοδοτικού εργαλείου της “Ολοκληρωμένης Εδαφικής Επένδυσης”
- Επιπτώσεις στην τοπική κοινωνία και οικονομία από την αύξηση των ποσοστών απασχόλησης για την ενδυνάμωση του Τμήματος Γεωργίας σε ανθρώπινο δυναμικό ως προς την υλοποίηση των δράσεων που σχετίζονται με την καινοτομική προσέγγιση της γεωργίας και κτηνοτροφίας
- Προστασία και ανάδειξη γεωργικών προϊόντων λόγω της δημιουργίας ταυτότητας και ανάδειξης της ποιότητας των γεωργικών προϊόντων
- Επιπτώσεις στη διαχείριση των φυσικών πόρων των ορεινών κοινοτήτων, στην ανάδειξη και αναγνωρισιμότητα των τοπικών προϊόντων και στην τοπική οικονομία από την ανάπτυξη Συμμετοχικών Συστημάτων Εγγύησης
- Ενίσχυση αγροτικής δραστηριότητας και αύξηση ποσοστού απασχόλησης/ εργοδότησης των κατοίκων των ορεινών κοινοτήτων, με επιπτώσεις στην τοπική οικονομία και κοινωνία λόγω της αναγνώρισης του πολυλειτουργικού – επισκέψιμου αγροκτήματος
- Επιπτώσεις στην τοπική οικονομία από την ανάπτυξη της βιοτεχνίας και βιομηχανίας λόγω της ανάπτυξης καλλιεργειών σε διασύνδεση με τον δευτερογενή τομέα της Κύπρου
- Ενδεχόμενη αύξηση υδατικών αναγκών και αρνητικός επηρεασμός επάρκειας υδατικών πόρων λόγω προτεινόμενης δράσης επανάκτησης και διαχείρισης εγκαταλελειμμένης γεωργικής γης
- Επιπτώσεις στην κτηνοτροφία και στο έδαφος/ χρήσεις γης από αξιοποίηση αγρανάπαυσης
- Επιπτώσεις στη χλωρίδα και καλλιέργειες της περιοχής από την εφαρμογή του Σχεδίου διαχείρισης της βόσκησης
- Αρνητικές επιπτώσεις στη χλωρίδα των εκτάσεων βόσκησης λόγω μη ενδεδειγμένων ειδών ζώων ή συνδυασμού τους, υπερβόσκησης και μη ομοιόμορφης χρήσης της βλάστησης
- Κίνδυνος ρύπανσης υδάτινων πόρων και εδάφους από την ανέγερση κτηνοτροφικών υποδομών
- Επηρεασμός ατμόσφαιρας από την ανέγερση κτηνοτροφικών υποδομών
- Επιπτώσεις στο ανθρωπογενές περιβάλλον και την τοπική κοινωνία και οικονομία από την έλλειψη οικονομικής ευχέρειας γεωργών και κτηνοτρόφων λόγω προβλημάτων εγγραφής αγροτικών δρόμων
- Ενίσχυση υγιούς ανταγωνισμού και επιπτώσεις στην τοπική οικονομία λόγω ειδικής μοριοδότησης δράσεων στήριξης της γεωργίας και της κτηνοτροφίας του Τροόδους

- Επιπτώσεις στην τοπική και ορεινή οικονομία και ενίσχυση της βιωσιμότητας των οικογενειακών εκμεταλλεύσεων και της θέσης της γεωργίας στο εσωτερικό της περιοχής από την ενίσχυση της γεωργικής/ κτηνοτροφικής δραστηριότητας και των εκμεταλλεύσεων
- Επιπτώσεις στην τοπική κοινωνία και οικονομία λόγω της ανάπτυξης της βιομηχανίας/βιοτεχνίας μέσω της μεταποίησης στην ορεινή οικονομία
- Επιπτώσεις στην οικονομία λόγω της αύξησης των εσόδων των παραγωγών και συνεισφοράς στο ΑΕΠ της χώρας μέσω της παραγωγής, προώθησης και εμπορευματοποίησης μοναδικών τοπικών προϊόντων
- Επιπτώσεις στην τοπική κοινωνία από τη βελτίωση των ποσοστών απασχόλησης και προσέλκυσης εργατικού δυναμικού λόγω μεταποίησης στην ορεινή οικονομία
- Επιπτώσεις στο ανθρωπογενές περιβάλλον, αναζωογόνηση ορεινών κοινοτήτων και εγκατάσταση νέου μόνιμου πληθυσμού στις κοινότητες λόγω ύπαρξης νέων θέσεων εργασίας στα πλαίσια των δράσεων μεταποίησης στην ορεινή οικονομία
- Ανάδειξη και προώθηση τοπικών προϊόντων στο εσωτερικό και εξωτερικό με θετικές επιπτώσεις στον τουρισμό
- Κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις στους κατοίκους των ορεινών κοινοτήτων λόγω θεσμικών προβλημάτων αναγνώρισης της οικοτεχνίας και αδειοδότησης μεταποιητικών μονάδων
- Αρνητικός επηρεασμός οικονομίας ορεινών κοινοτήτων και προώθηση μη υγιούς ανταγωνισμού από την ενδεχόμενη πώληση αμφισβητούμενης ποιότητας τοπικών προϊόντων
- Προώθηση προϊόντων μεταποίησης και ανάδειξη ποιότητάς τους με επιπτώσεις στην τοπική οικονομία λόγω δημιουργίας ταυτότητας μεταποιημένων προϊόντων
- Θετικές επιπτώσεις στον τομέα των υλικών αγαθών και στην τοπική οικονομία από τη διαμόρφωση των προδιαγραφών (προτύπων διαχείρισης) ποιότητας παραγωγής προϊόντων ή/και εκμετάλλευσης
- Προβλήματα αναγνώρισης τοπικών προϊόντων Τροόδους και οικονομικές επιπτώσεις λόγω αδυναμίας ανάδειξης και προβολής των ποιοτικών τους χαρακτηριστικών, έλλειψης οργάνωσης και άγνοιας παραγωγών για τα οφέλη της αναγνώρισής τους
- Επιπτώσεις στην τοπική οικονομία λόγω θεμάτων παρεμπόδισης εμπορίας τοπικών προϊόντων από τις οικοτεχνίες
- Κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις από τον λανθασμένο σχεδιασμό και προγραμματισμό του εξειδικευμένου χρηματοδοτικού εθνικού προγράμματος στήριξης του αμπελοοινικού τομέα
- Αρνητικές επιπτώσεις στα υλικά αγαθά του αμπελοοινικού τομέα λόγω έλλειψης εμπειριστατωμένων μελετών
- Επιπτώσεις στην τοπική και ορεινή οικονομία και στα υλικά αγαθά από την εφαρμογή του προτεινόμενου Σχεδίου για τη δημιουργία Αγροτοδιατροφικού Cluster στο Τρόδος
- Επιπτώσεις στην τοπική οικονομία και κοινωνία από τη δημιουργία Βιομηχανικής περιοχής Τροόδους στην κοινότητα Λινού
- Επιπτώσεις στο ανθρωπογενές περιβάλλον και στο τοπίο από την μετεγκατάσταση βιοτεχνιών από τους οικισμούς σε Βιοτεχνική και Βιομηχανική Περιοχή (εκτός αγροτροφικού τομέα)

- Επιπτώσεις στο ανθρωπογενές περιβάλλον και στο οδικό δίκτυο της περιοχής από τη δημιουργία Βιοτεχνικής περιοχής στην Αγία Μαρίνα Ξυλιάτου
- Αύξηση εποχικού τουρισμού, προβολή και προώθηση τοπικών προϊόντων και προστασία αρχιτεκτονικής κληρονομιάς από τη δημιουργία Βιοτεχνικών Χωριών Πιλοτικής εφαρμογής στον Αμίαντο
- Αρνητικός επηρεασμός τουρισμού και βιωσιμότητας χώρων εστίασης λόγω ένταξης μη καταχωρημένων μεταποιητικών μονάδων και επιχειρήσεων
- Επιπτώσεις στην τοπική και ορεινή οικονομία και ανάδειξη τοπικών πόρων από την εφαρμογή σχεδίου Εδαφικού Μάρκετινγκ και τουριστικής προβολής Τροόδους
- Επιπτώσεις στη κυκλοφορία, τα υλικά αγαθά και τη τοπική οικονομία των ορεινών κοινοτήτων Τροόδους από τη δημιουργία "Πύλης του Βουνού"
- Προσέλκυση τουρισμού και ενίσχυση τοπικής οικονομίας μέσω της ενίσχυσης δημοσίων υποδομών σε περιοχές προστασίας Φυσικού Περιβάλλοντος
- Επιπτώσεις στο φυσικό περιβάλλον και στους υδάτινους πόρους της περιοχής από την ενίσχυση δημοσίων υποδομών σε περιοχές προστασίας Φυσικού Περιβάλλοντος
- Χρονική καθυστέρηση υλοποίησης δράσεων λόγω έλλειψης συντονισμού υλοποίησης από μειωμένο εξειδικευμένου προσωπικού και δυσχέρεια υφιστάμενων προβλημάτων, με επιπτώσεις στο τοπίο, στους υδάτινους πόρους, στον αέρα, στο έδαφος/ χρήση γης, στο φυσικό βιοτικό περιβάλλον και στο ανθρωπογενές περιβάλλον
- Προώθηση και ενίσχυση τεχνολογίας, έρευνας και καινοτομίας από την ανάπτυξη Ορεινού Οικοσυστήματος Έρευνας και Καινοτομίας
- Κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις από την στήριξη της επιχειρηματικότητας και της επιχειρηματικής εκπαίδευσης στο πλαίσιο της νέας ορεινής οικονομίας
- Κοινωνικές επιπτώσεις και επιπτώσεις στο ανθρωπογενές περιβάλλον λόγω της εφαρμογής ειδικού πλαισίου για διορισμό των εκπαιδευτικών
- Κοινωνικές επιπτώσεις και επιπτώσεις στο ανθρωπογενές περιβάλλον λόγω χρήσης του υφιστάμενου οδικού δικτύου, της χωροθέτησης των υφιστάμενων σχολικών μονάδων και των χαρακτηριστικών της περιοχής
- Αρνητικές επιπτώσεις στην εκπαίδευση των ορεινών κοινοτήτων Τροόδους και στο ανθρωπογενές περιβάλλον λόγω λάθος σχεδιασμού και λειτουργίας "Ψηφιακού σχολείου στο Τρόδος"
- Κίνδυνος ασφάλειας παιδιών κατά τη μεταφορά τους στις υποδομές προσχολικής ηλικίας λόγω ανεπαρκών και απομακρυσμένων υποδομών εκπαίδευσης και χαρακτηριστικών οδικού δικτύου
- Οικονομική επιβάρυνση γονέων κατά τη μεταφορά των παιδιών τους στις υποδομές εκπαίδευσης λόγω κάλυψης μεγάλων αποστάσεων
- Κίνδυνος στην υγεία των παιδιών και εκπαιδευτικών λόγω μη ορθά συντηρημένων υφιστάμενων υποδομών εκπαίδευσης

- Επιπτώσεις στο τομέα της οικονομίας, στο ανθρωπογενές περιβάλλον και στα ποσοστά απασχόλησης/ εργοδότησης εκπαιδευτικών λόγω της επέκτασης του ωραρίου λειτουργίας, αναβάθμισης και εξοπλισμού των δημόσιων νηπιαγωγείων
- Αναβάθμιση ποιότητας εκπαίδευσης και ευκολία εξυπηρέτησης γονέων λόγω της ανάπτυξης υποδομών προσχολικής εκπαίδευσης
- Οικονομική επιβάρυνση Κράτους λόγω της ανάπτυξης υποδομών προσχολικής εκπαίδευσης
- Ποιοτική αναβάθμιση θεμάτων διαμονής και παροχής υπηρεσιών λόγω εργασιών συντήρησης υφιστάμενων υποδομών
- Επιπτώσεις στην ασφάλεια των επισκεπτών από την ολοκλήρωση και αναβάθμιση της λειτουργίας Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης
- Προσέλκυση τουρισμού και επιπτώσεις στην τοπική οικονομία από την ολοκλήρωση και αναβάθμιση της λειτουργίας Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης
- Προβολή ιστορικής και πολιτιστικής παράδοσης και δημιουργίας από την ίδρυση, κατασκευή και λειτουργία Κέντρων Πολιτιστικής Εκπαίδευσης Ορεινών Κοινοτήτων
- Κοινωνικές επιπτώσεις και επιπτώσεις στο ανθρωπογενές περιβάλλον από τη δικτύωση και εκπαίδευση των νέων της περιοχής μέσω της σύστασης των Εκπαιδευτικών Πολυκέντρων Νεολαίας Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους
- Χρηματοοικονομική επιβάρυνση λόγω οικοδομικού κόστους, δαπανών εξοπλισμού, δαπανών εγκατάστασης και ετήσιου κόστους λειτουργίας και συντήρησης Εκπαιδευτικών Πολυκέντρων Νεολαίας Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους
- Οικονομική επιβάρυνση Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού λόγω αναγκαιότητας δημιουργίας εργαστηριακών υποδομών, αγοράς εξοπλισμού κ.α.
- Επιπτώσεις στην ποιότητα της εκπαίδευσης και στο ανθρωπογενές περιβάλλον από ενδεχόμενο λανθασμένου σχεδιασμού υλικοτεχνικής υποδομής σχολείων ειδικού ενδιαφέροντος
- Οικονομική επιβάρυνση στον προϋπολογισμό των δημόσιων πανεπιστημίων από την ενδεχόμενη συνεργασία τους με τις προτεινόμενες αναπτύξεις εκπαίδευσης
- Ενίσχυση τοπικής οικονομίας και ποιοτική αναβάθμιση εκπαίδευσης και κατάρτισης των νέων των ορεινών κοινοτήτων από τη μετεξέλιξη του λυκειακού κύκλου της Οικονομικής - Εμπορικής Σχολής Μιτσή Λεμούθου
- Επιπτώσεις στην τοπική και ορεινή οικονομία και αναβάθμιση εκπαίδευσης και κατάρτισης νέων ορεινών κοινοτήτων από την ανέγερση και δημιουργία Αγροτικής Τεχνικής Σχολής Τροόδους στην κοινότητα Γαλάτας
- Επιπτώσεις στην υγεία των εφήβων από την εδραίωση και προάσπιση του αθλητισμού μέσω της δημιουργίας ή αναβάθμισης σχολείων ειδικού ενδιαφέροντος
- Κοινωνικές επιπτώσεις από την ενδεχόμενη προάσπιση της ανταγωνιστικότητας και της δυσκολίας εισδοχής στα σχολεία ειδικού ενδιαφέροντος λόγω ειδικών κριτηρίων εισδοχής
- Κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις λόγω της δημιουργίας δομών Μεταλλευτικών Ινστιτούτων Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΜΙΕΕΚ) και Δημοσίων Σχολών Ανώτερης Εκπαίδευσης στις Ορεινές Κοινότητες Τροόδους

- Επιπτώσεις στο φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον από τη δημιουργία Οργανισμού Διαχείρισης της προστατευόμενης περιοχής Τροόδους
- Επιπτώσεις στο φυσικό περιβάλλον και στο έδαφος/ χρήσεις γης από τον σχεδιασμό τοπικού αγροπεριβαλλοντικού προγράμματος
- Επιπτώσεις στο φυσικό περιβάλλον και στα ποσοστά τουρισμού από την πιστοποίηση μέσω περιβαλλοντικού σήματος ποιότητας των προστατευόμενων περιοχών του Τροόδους
- Επιπτώσεις στην ασφάλεια των κατοίκων των ορεινών περιοχών και γενικότερα στο ανθρωπογενές και φυσικό περιβάλλον λόγω της εκπόνησης και υιοθέτησης ολοκληρωμένων Σχεδίων Πυροπροστασίας Δασικών περιοχών και κοινοτήτων
- Χρηματοοικονομική επιβάρυνση Κράτους από επένδυση και λειτουργία «έργων κεφαλής»
- Επιπτώσεις στους υδάτινους πόρους και το φυσικό περιβάλλον, και προσέλκυση εποχικού ή μόνιμου πληθυσμού λόγω οικολογικής παροχής νερού
- Κοινωνικές επιπτώσεις από την προτεινόμενη Διαμόρφωση Πολιτιστικής Πολιτικής και Ιδρύματος Πολιτισμού Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους
- Προστασία και ανάδειξη ιστορικής, φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς ορεινών κοινοτήτων, επηρεασμός οικονομίας, ποσοτών τουρισμού και αναβάθμιση της ποιότητας εκπαίδευσης μέσω της σύστασης Ιδρύματος Πολιτισμού Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους
- Επιπτώσεις στη φυσική, ιστορική, αρχαιολογική και πολιτιστική κληρονομιά και ανάδειξη των εν λόγω χώρων με τη χρήση ψηφιακών τεχνολογιών
- Επιπτώσεις στην εκπαίδευση και κυκλοφορία της περιοχής της Μαραθάσας από την προσέλκυση πληθυσμού λόγω της παροχής δυνατότητας εκπαίδευσης/ κατάρτισης από την επαναξιοποίηση του Δασικού Κολλεγίου στον Πρόδρομο
- Επιπτώσεις στην υγεία των κατοίκων των ορεινών κοινοτήτων Τροόδους και βελτίωση ποιότητας ζωής και παροχής υπηρεσιών λόγω εργασιών αναβάθμισης, επέκτασης ή δημιουργίας υποδομών υγείας
- Κοινωνικές επιπτώσεις και επιπτώσεις στο ανθρωπογενές περιβάλλον από την ενδεχόμενη χρονική καθυστέρηση επιδιόρθωσης, αναβάθμισης ή/ και επέκτασης υποδομών οδικού δικτύου
- Βελτίωση προσβασιμότητας στις ορεινές κοινότητες Τροόδους και επιπτώσεις στο ανθρωπογενές περιβάλλον λόγω υλοποίησης δράσεων σχετικών με υποδομές συνδεσιμότητας και προσβασιμότητας
- Επηρεασμός της ποιότητας της ατμόσφαιρας και ακουστική όχληση κατοίκων επηρεαζόμενων κοινοτήτων από τη λειτουργία των οχημάτων και μηχανημάτων για την επιδιόρθωση, αναβάθμιση ή/ και επέκταση υποδομών οδικού δικτύου
- Επηρεασμός του φυσικού τοπίου και περιβάλλοντος από τις εργασίες επέκτασης υποδομών οδικού δικτύου
- Ανάδειξη ιστορικής κληρονομιάς και βελτίωση προσβασιμότητας στις ορεινές κοινότητες Τροόδους από την ενδεχόμενη κατασκευή εναέριας γραμμής τελεφερίκ
- Θετικές επιπτώσεις στις παρακείμενες χρήσεις γης, στον ανθρωπογενές περιβάλλον και στα ποσοστά τουρισμού λόγω της προτεινόμενης κατασκευής εναέριας γραμμής τελεφερίκ

- Επιπτώσεις στους υδάτινους πόρους, στο έδαφος, στο τοπίο και στο ανθρωπογενές περιβάλλον από την μη έγκαιρη δημιουργία του προτεινόμενου Οργανισμού Λειτουργίας και Διαχείρισης Υποδομών Ύδρευσης, Άρδευσης, Στερεών και Υγρών Αποβλήτων Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους
- Κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις και επιπτώσεις στους υδάτινους πόρους λόγω εφαρμογής υφιστάμενης νομοθεσίας περί διαχείρισης των υγρών αποβλήτων και εφαρμογής περιορισμένων κριτηρίων στον καθορισμό των ευαίσθητων περιβαλλοντικά περιοχών
- Επιπτώσεις στους υδάτινους πόρους από προβλήματα διάθεσης του ανακυκλωμένου νερού
- Μείωση κινδύνου ρύπανσης υδάτινων πόρων και προστασία του φυσικού περιβάλλοντος από την επέκταση και αναβάθμιση υφιστάμενων Σταθμών Επεξεργασίας Λυμάτων
- Επιπτώσεις στην οικονομία λόγω της υλοποίησης και κατασκευής έργων επέκτασης και αναβάθμισης υφιστάμενων Σταθμών Επεξεργασίας Λυμάτων
- Επιπτώσεις στη δημόσια υγεία και στους υδάτινους πόρους από τον σχεδιασμό των απαραίτητων αποχετευτικών δικτύων στις κοινότητες
- Κοινωνικές επιπτώσεις και επιπτώσεις στο ανθρωπογενές περιβάλλον από τον ενδεχόμενο λανθασμένο σχεδιασμό, τη μη ορθολογική διαχείριση και παρακολούθηση των προτεινόμενων Μικρών Πράσινων Σημείων
- Επιπτώσεις στην τοπική οικονομία, στην ατμόσφαιρα και στο φυσικό περιβάλλον από την δημιουργία ταμείου πράσινης ενέργειας
- Στήριξη εντοπιότητας παραδοσιακών προϊόντων, προώθηση και ανάδειξή τους μέσω της διαμόρφωσης προδιαγραφών ποιότητας/ προτύπων διαχείρισης
- Κίνδυνος επιμόλυνσης των τροφίμων και αυξημένη δυσκολία τήρησης των απαιτήσεων του Κανονισμού (ΕΚ) αρ. 852/2004 για την υγιεινή των τροφίμων λόγω μη τήρησης συγκεκριμένων διαδικασιών βάσει Υγειονομικής Υπηρεσίας
- Ενίσχυση των ποσοστών απασχόλησης και κατάρτισης των νέων των ορεινών κοινοτήτων από την δημιουργία/ αναβάθμιση σχολείων Ειδικού Ενδιαφέροντος, Μέσης Γενικής και Μέσης Τεχνικής και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, τη δημιουργία δομών Μεταλυκειακών Ινστιτούτων Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΜΙΕΕΚ) και Δημοσίων Σχολών Ανώτερης Εκπαίδευσης και τη δημιουργία Τμημάτων Σχολών Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων και Κέντρου Έρευνας, Καινοτομίας και Πειραματισμού (Experimental) στη Γαλάτα
- Αναβάθμιση δεξιοτήτων και ικανοτήτων νέων και επαγγελματιών τουρισμού, αναβάθμιση υπηρεσιών εκπαίδευσης και τουρισμού και προσέλκυση και συγκράτηση νέων στην περιοχή λόγω ειδικά διαμορφωμένων εκπαιδευτικών προγραμμάτων και υποδομών
- Επιπτώσεις στο φυσικό περιβάλλον και τοπίο της περιοχής λόγω της τουριστικής δραστηριότητας σε περιοχές προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος
- Επιπτώσεις στο πολιτισμό, ενίσχυση επιχειρηματικότητας και ενίσχυση των τομέων του τουρισμού και αθλητισμού των ορεινών κοινοτήτων Τροόδους λόγω της δημιουργίας Κέντρων Επαγγελματικού Προσανατολισμού, Συμβουλευτικής και Επαγγελματικής Αγωγής
- Επιπτώσεις στην εκπαίδευση λόγω λανθασμένης οργάνωσης και λειτουργίας του προτεινόμενου Δικτύου “Εκπαιδευτική Προτεραιότητα Ορεινών Σχολείων Ε.Π.Ο.Σ.”

- Προσέλκυση πληθυσμού, επιπτώσεις στην τουριστική βιομηχανία, στον τομέα της εκπαίδευσης και στην ποιότητας ζωής των κατοίκων των ορεινών κοινοτήτων από την ίδρυση Παραρτήματος ΑΞΙΚ στο Τροόδος και την ίδρυση και λειτουργία Ανώτερης Αγροτικής Σχολής Τροόδους στο Καλό Χωριό –Λουβαράς
- Επιπτώσεις στους υδάτινους πόρους από την σύνταξη και εφαρμογή γενικών σχεδίων ύδρευσης και άρδευσης Τροόδους, καθώς και από την ανάπτυξη ειδικής ηλεκτρονικής πλατφόρμας
- Ενίσχυση πολιτιστικής εκπαίδευσης και προώθηση καλλιτεχνικών σπουδών από τη λειτουργία Καλλιτεχνικού Σχολείου στο Γυμνάσιο - Λύκειο Ομόδους
- Επιπτώσεις στην πολιτιστική κληρονομιά λόγω έλλειψης καταγραφής και αναγνώρισης πολιτιστικού πλούτου
- Ενίσχυση τοπικής οικονομίας και τουρισμού, ανάδειξη κληρονομιάς και επιπτώσεις στην πανίδα και χλωρίδα της περιοχής λόγω όχλησης των ειδών από την ίδρυση και λειτουργία της «Περί Τροόδους» Βιβλιοθήκης, του Ιστορικού Μουσείου Τροόδους, του Διεθνούς Κέντρου Έρευνας και Εκπαίδευσης για τη Βιοποικιλότητα, του Γεωλογικού Σχολείου «GEOSCHOOL» και του Οικομουσείου «ΔΑΣΟΕΣΣΑ» στις υφιστάμενες υποδομές του μεταλλείου Αμιάντου
- Προβολή και ανάδειξη πολιτιστικών πόρων και αξίας γεωφυσικού περιβάλλοντος Τροόδους, με επιπτώσεις στο τομέα του πολιτισμού και στη φυσική, ιστορική, αρχαιολογική, αρχιτεκτονική και πολιτιστική κληρονομιά του Τροόδους από την ανάπτυξη Περιφερειακών Θεματικών Μουσείων
- Αύξηση ποσοστών απασχόλησης/ εργοδότησης και επιπτώσεις στη τοπική οικονομία και γενικότερα στο ανθρωπογενές περιβάλλον από την ανάπτυξη Περιφερειακών Θεματικών Μουσείων
- Αύξηση ποσοστών τουρισμού και επισκεψιμότητας περιοχής και επιπτώσεις στη κυκλοφορία και τοπική οικονομία από την ανάπτυξη Περιφερειακών Θεματικών Μουσείων
- Βελτίωση βιοτικού επιπέδου και κατάρτιση κατοίκων ορεινών κοινοτήτων με επιπτώσεις στο ανθρωπογενές περιβάλλον από τη δημιουργία πολυκέντρων Κοινωνικής Πρόνοιας, Εκπαίδευσης και Δια Βίου Μάθησης
- Θετικές επιπτώσεις στις παρακείμενες χρήσεις γης, στον ανθρωπογενές περιβάλλον, στην ανάδειξη της ιστορικής κληρονομιάς και στα ποσοστά τουρισμού λόγω της προτεινόμενης σιδηροδρομικής σύνδεσης Ευρύχου – Σκουριώτισσας και επέκτασης ως την κοινότητα της Γαλάτας
- Κόστος κατασκευής σιδηροδρομικών γραμμών Ευρύχου – Σκουριώτισσας και επέκτασης ως την κοινότητα της Γαλάτας
- Συμφώρηση οικισμών και επιπτώσεις στη κυκλοφορία της περιοχής λόγω κατασκευής σιδηροδρομικών γραμμών Ευρύχου – Σκουριώτισσας και επέκτασης ως την κοινότητα της Γαλάτας
- Ακουστική όχληση κοινοτήτων λόγω υψηλών επιπέδων θορύβου από τη κατασκευή και χρήση σιδηροδρομικών γραμμών Ευρύχου – Σκουριώτισσας – Γαλάτας και ελικοδρομίου στην κοινότητα Λινούς
- Επιπτώσεις στην πανίδα και χλωρίδα της περιοχής λόγω όχλησης των ειδών από την μερική ή ταυτόχρονη υλοποίηση των προτεινόμενων έργων κατασκευής και λειτουργίας των σιδηροδρομικών γραμμών Ευρύχου – Σκουριώτισσας και επέκτασής τους ως την κοινότητα της Γαλάτας, του έργου κατασκευής εναέριας γραμμής διαδρομών/ τελεφερίκ και του έργου κατασκευής ελικοδρομίου

- Περιβαλλοντικά, οικονομικά και κοινωνικά οφέλη από την χρήση Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας
- Κοινωνικοοικονομικό όφελος και ενίσχυση αθλητισμού και παροχών υπηρεσιών υγείας από την αναβάθμιση του Εθνικού Κέντρου υψηλού αθλητισμού «Γλαύκος Κληρίδης» και μετατροπής του σε Εθνικό Κέντρο Άθλησης, Ευρωστίας, Έρευνας και Αποκατάστασης, αλλά και από την ανάπτυξη προγραμμάτων προπονητικής και αγωνιστικής δραστηριότητας
- Οικονομική επιβάρυνση Κράτους λόγω υλοποίησης δράσεων

Τα μέτρα που προτείνονται για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων που σχετίζονται με τα πιο πάνω σημεία, έχουν ως στόχο την περιβαλλοντική αναβάθμιση της περιοχής, την αντιμετώπιση των υφιστάμενων προβλημάτων και την πρόληψη της πιθανής μελλοντικής επανεμφάνισής τους (βλ. Κεφάλαιο 8.2).

➤ Σύνοψη – Συμπεράσματα

Βάσει του συνοπτικού Πίνακα που παρουσιάστηκε στο κεφάλαιο 8.3, των διαπιστώσεων και της σχετικής αξιολόγησης που έχει γίνει, η Εθνική Στρατηγική Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους, φαίνεται ότι δε δύναται να έχει σημαντικά αρνητικό επηρεασμό κάποιας περιβαλλοντικής πτυχής, νοουμένου ότι ληφθούν υπόψη τα προτεινόμενα μέτρα που την πλαισιώνουν.

Τα προτεινόμενα έργα και δράσεις που συνοψίζονται στην εν λόγω Στρατηγική διαφαίνεται ότι θα έχουν ως επί τω πλείστο, θετικό επηρεασμό στις παραμέτρους του φυσικού τοπίου, της ιστορικής, αρχαιολογικής, γεωλογικής ή πολιτιστικής κληρονομιάς, της αισθητικής τοπίου, των υδάτινων πόρων, της ποιότητας της ατμόσφαιρας, του κλίματος, του εδάφους/ χρήσης γης, της βιοποικιλότητας, της χλωρίδας, της πανίδας, του ανθρώπινου πληθυσμού, της δημόσιας υγείας και των υλικών αγαθών.

Παράλληλα, υπάρχουν μεμονωμένες δράσεις που η εφαρμογή τους ενδέχεται να δύναται να επηρεάσει αρνητικά την κατάσταση μιας παραμέτρου, όπως του ανθρωπογενούς περιβάλλοντος, της αισθητικής του τοπίου, της πανίδας – χλωρίδας, της βιοποικιλότητας και της ποιότητας του ατμοσφαιρικού αέρα. Αυτές οι δράσεις, όπως αναλυθήκαν στο προηγούμενο Κεφάλαιο είναι οι εξής:

- Στην περίπτωση όπου τα προτεινόμενα έργα ανάπλασης εντός χώρων μνημείων δεν είναι εναρμονισμένα και συμβατά με την τοπική παράδοση και χαρακτηριστικά των υπό ανάπλαση μνημείων, ενδέχεται να καταγραφούν αρνητικές επιπτώσεις στην ιστορική, αρχαιολογική κληρονομιά, μέσω της μη τήρησης των απαιτούμενων όρων διαφύλαξης και προστασίας τους. Αντιθέτως, στην περίπτωση όπου οι εν λόγω παρεμβάσεις πραγματοποιηθούν δημιουργώντας τις κατάλληλες συνθήκες για την οργάνωση εκδηλώσεων και άλλων σχετικών δραστηριοτήτων, αναμένεται όπως καταγραφούν σημαντικές θετικές επιπτώσεις στη διαφύλαξη, προστασία και ανάδειξη της κληρονομιάς του τόπου, προσελκύνοντας σημαντικό αριθμό επισκεπτών στις παρακείμενες και επηρεαζόμενες κοινότητες. Οι παρεμβάσεις και τα έργα ανάπλασης σε ένα αριθμό μνημείων εντός της περιοχής μελέτης, θα πρέπει να βασίζονται στα υφιστάμενα χαρακτηριστικά του περιβάλλοντος χώρου, βάσει ειδικών χωρικών σχεδίων ή συγκεκριμένων μελετών. Τα έργα αυτά θα πρέπει να στοχεύουν στην αναβάθμιση του δομημένου περιβάλλοντος, στην αναβάθμιση της ποιότητας ζωής των πολιτών, στην αναζωογόνηση/αναβάθμιση, περιλαμβανομένης και της

κοινωνικοοικονομικής, υποβαθμισμένων περιοχών της υπαίθρου και στη δημιουργία διευκολύνσεων για παθητική ψυχαγωγία/αναψυχή και ξεκούραση.

- Κατά τις εργασίες αξιοποίησης μέρους του χώρου του μεταλλείου του Αμιάντου, τις εργασίες επέκτασης/ αναβάθμισης του υφιστάμενου οδικού δικτύου, τις εργασίες κατασκευής/ διαμόρφωσης των σιδηροδρομικών γραμμών Ευρύχου – Σκουριώτισσας - Γαλάτας, της κατασκευής της εναέριας γραμμής διαδρομών/ τελεφερίκ, καθώς και κατά τις εργασίες κατασκευής του ελικοδρομίου, αναμένεται όπως καταγραφεί ποιοτική υποβάθμιση της ατμόσφαιρας από την αιωρούμενη σκόνη κατά την διάρκεια διακίνησης των διαφόρων βαρέων οχημάτων, καθώς και από τις διάφορες εκπομπές ρύπων από τη χρήση τους. Για την αντιμετώπιση του κινδύνου υποβάθμισης της ποιότητας της ατμόσφαιρας, προτείνεται η χρήση όσο το δυνατόν σύγχρονων και άρια συντηρημένων μηχανημάτων και βαρέων οχημάτων, η επιλογή του πλέον κατάλληλου μεγέθους και τύπου οχημάτων και μηχανημάτων, η μείωση του χρόνου λειτουργίας σε αναμονή (idling time) των μηχανημάτων – οχημάτων, η ορθή εκπαίδευση του προσωπικού (εργάτες, οδηγοί, κ.λπ.) και η υιοθέτηση πρακτικών για τη μείωση της κατανάλωσης και την εξοικονόμηση ηλεκτρικής ενέργειας και καυσίμων.

- Οι εργασίες αξιοποίησης του μεταλλείου του Αμιάντου, οι εργασίες επέκτασης/ αναβάθμισης του υφιστάμενου οδικού δικτύου, οι εργασίες κατασκευής/ διαμόρφωσης των σιδηροδρομικών γραμμών Ευρύχου – Σκουριώτισσας - Γαλάτας, η κατασκευή της εναέριας γραμμής διαδρομών/ τελεφερίκ και η δημιουργία του ελικοδρομίου, αναμένονται όπως επηρεάσουν αρνητικά το φυσικό βιοτικό περιβάλλον, κυρίως λόγω της αναμενόμενης αύξησης των επιπέδων θορύβου και σκόνης, αλλά και της ενδεχόμενης εκχέρσωσης ή καταπάτησης ειδών. Για τον μετριασμό των εν λόγω αρνητικών επιπτώσεων προτείνεται η εφαρμογή μιας σειράς μέτρων. Ενδεικτικά, προτείνεται η ορθολογική αφαίρεση και εκχέρσωση δένδρων, σπάνιων φυτών και σημαντικών ειδών που αναπτύχθηκαν στην περιοχή, ο σωστός χρονισμός εργασιών σε περιόδους που τα σπάνια είδη δεν φωλιάζουν, δεν αναπαράγονται ή δεν μεταναστεύουν στην περιοχή, η ενίσχυση των ενδιαιτημάτων ορνιθοπανίδας με φυτεύσεις γηγενών ειδών, η φύτευση φυτικών ειδών διαφορετικών βιομορφών προς δημιουργία μωσαϊκού βλάστησης, που ευνοεί την βιοποικιλότητα, η αποφυγή φύτευσης ξενικών ή υδροβόρων ειδών, η περίφραξη των σημαντικών οικοτόπων και ειδών, η εφαρμογή μέτρων μείωσης εκπομπών σκόνης (π.χ. η τακτική και έγκαιρη συντήρηση του εξοπλισμού και μηχανημάτων), το τακτικός καθαρισμός ή ψεκασμός με νερό για τη μείωση της σκόνης, η χρήση σκέπαστρου από τα βαρέα οχήματα, η υλοποίηση της τρέχουσας Εθνικής και Ευρωπαϊκής νομοθεσίας για εξοπλισμό και οχήματα, η εφαρμογή μέτρων μείωσης θορύβου (π.χ. τήρηση χρονοδιαγράμματος, ελεγχόμενη διακίνηση των βαρέων οχημάτων προς /από και εντός του χώρου του έργου, καθώς και διαμέσου οικιστικών περιοχών, η συστηματική συντήρηση όλων των οχημάτων και του μηχανικού εξοπλισμού που θα χρησιμοποιηθεί κατά την διάρκεια των εργασιών, η εργοδότηση εκπαιδευμένου προσωπικού χρήσης των διαφόρων μηχανημάτων, η χρήση μηχανημάτων φιλικών προς το περιβάλλον με μειωμένες εκπομπές θορύβου, όπου είναι εφαρμόσιμο τεχνολογίας σύμφωνου με την Εθνική και Ευρωπαϊκή νομοθεσία σχετικά με την ελαχιστοποίηση θορύβου, η τοποθέτηση αποδοτικού εξοπλισμού μείωσης του θορύβου της εξάτμισης, η αποφυγή ρίψης υλικών από μεγάλα ύψη), η επιλογή βέλτιστων πρακτικών διαχείρισης θορύβου και δονήσεων σε εργοτάξια, η ενημέρωση του τοπικού πληθυσμού για την δημιουργία των

εν λόγω έργων και η εφαρμογή ενός κατάλληλου προγράμματος περιβαλλοντικής διαχείρισης/παρακολούθησης, σύμφωνα και με τις υποδείξεις της Περιβαλλοντικής Αρχής.

- Τόσο κατά το στάδιο της διαμόρφωσης των υφιστάμενων κτηρίων της Ζώνης 1 του μεταλλείου του Αμιάντου, όσο και κατά το στάδιο της λειτουργίας των προτεινόμενων έργων (π.χ. Οικομουσείο/ Ecomuseum) εντός αυτών, αναμένεται όπως καταγραφεί αύξηση του κυκλοφοριακού φόρτου της ευρύτερης περιοχής, κυρίως λόγω διακίνησης βαρέων οχημάτων από και προς το κάθε μεταλλείο κατά τη φάση των εργασιών, αλλά και λόγω της προσέλευσης διαφόρων επισκεπτών/ τουριστών, επιστημόνων ή φοιτητών κατά τη φάση λειτουργίας των προτεινόμενων έργων. Το μέγεθος της επίπτωσης στο τοπικό οδικό δίκτυο λόγω της αύξησης του κυκλοφοριακού φόρτου μπορεί να μειωθεί με τη λήψη κατάλληλων επανορθωτικών μέτρων, όπως είναι η εφαρμογή ενός σωστού προγραμματισμού διαμόρφωσης των κτηριακών υποδομών του μεταλλείου, με την τήρηση συγκεκριμένου χρονοδιαγράμματος ώστε οι εργασίες να ολοκληρωθούν στον προγραμματισμένο και απαιτούμενο χρόνο, με την εφαρμογή ενός αποτελεσματικού προγραμματισμού των διαδρομών των βαρέων οχημάτων και την αποφυγή της διακίνησης των οχημάτων μεταφοράς υλικών από και προς το μεταλλείο κατά τις ώρες κυκλοφοριακής αιχμής και την τήρηση των κανόνων οδικής ασφάλειας και πρόσβασης από και προς την περιοχή μελέτης.

- Η προτεινόμενη δράση επανάκτησης και διαχείρισης της υφιστάμενης εγκαταλελειμμένης γεωργικής γης ενδέχεται να οδηγήσει στην αύξηση των υδατικών αναγκών της περιοχής, μέσω της καλλιέργειας και αξιοποίησης των εν λόγω εκτάσεων. Για τον μετριασμό των επιπτώσεων, προτείνεται η χρήση εναλλακτικών πηγών άρδευσης, όπως παραδείγματος χάρη η χρήση ανακυκλωμένου νερού.

- Η δημιουργία, χωρική κατανομή και επέκταση των κτηνοτροφικών υποδομών στις ορεινές κοινότητες Τροόδους, ενδέχεται να επιφέρει ποιοτική υποβάθμιση των υπόγειων υδάτων της περιοχής. Για τον μετριασμό του κινδύνου ρύπανσης των υδάτινων πόρων και εδάφους της περιοχής από την ανέγερση κτηνοτροφικών υποδομών, προτείνεται η εφαρμογή μιας σειράς μέτρων. Σύμφωνα με τους περί Ελέγχου Ρύπανσης των Νερών Νόμους του 2002 μέχρι 2013, απαγορεύεται η απόρριψη, εναπόθεση ή διάθεση οποιασδήποτε ουσίας, η οποία ρυπαίνει ή τείνει να ρυπάνει τα νερά και το έδαφος, εκτός εάν η απόρριψη γίνεται σύμφωνα με Άδεια Απόρριψης Αποβλήτων που παραχωρείται από τον Υπουργό Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος. Ενδεικτικά να αναφερθεί ότι η κοπριά μπορεί να διατίθεται ως εδαφοβελτιωτικό, είτε να διατίθεται σε αδειοδοτημένους σταθμούς επεξεργασίας αποβλήτων ή να διατίθεται για κομποστοποίηση ή συγκομποστοποίηση. Επίσης, τα υγρά απόβλητα θα πρέπει, αφού πρώτα αναμειχθούν, να διοχετεύονται σε στεγανοποιημένη δεξαμενή αποξήρανσης για εξάτμιση ή να χρησιμοποιούνται για μερική άρδευση ή λίπανση δέντρων που βρίσκονται στην κτηνοτροφική μονάδα. Στην περίπτωση που τα ξηπλύματα από τους χώρους/πάτωμα του αρμεκτηρίου διαχωρίζονται από τα ξηπλύματα από τη μηχανή αρμέγματος και τα ξηπλύματα από το ψυγείο γάλακτος, τότε τα πρώτα θα πρέπει να διατίθενται για μερική άρδευση/λίπανση, ενώ τα δεύτερα μπορούν, αφού αναμειχθούν, να διατίθενται σε στεγανή δεξαμενή.

- Η ανάπτυξη και αξιοποίηση υφιστάμενων μονοπατιών, παρατηρητηρίων, ορεινών καταφυγίων και άλλων παρόμοιων υποδομών αναμένεται όπως επιφέρει μικρού βαθμού αρνητικές επιπτώσεις στο φυσικό περιβάλλον της περιοχής και στους υδάτινους πόρους της περιοχής. Οι

επιπτώσεις αυτές ενδέχεται να συνδέονται με την καταπάτηση σημαντικών ειδών χλωρίδας, την όχληση ειδών πανίδας από την αυξημένη ανθρώπινη παρουσία, τα υψηλά επίπεδα θορύβου ή τον φωτισμό, την ενδεχόμενη ρύπανση των υπόγειων και επιφανειακών υδάτων από την απευθείας ρήψη επί του εδάφους στερεών αποβλήτων από τους επισκέπτες της περιοχής κ.α. Ωστόσο, οι υποδομές για την ανάπτυξη των τουριστικών δραστηριοτήτων σε περιοχές προστασίας θα αναπτυχθούν, λαμβάνοντας υπόψη των ειδικών όρων και προδιαγραφών που θα διαμορφωθούν για το σκοπό αυτό. Επιπλέον, τονίζεται η απαγόρευση διάθεσης στο έδαφος ή/και το υπέδαφος ή στα νερά ουσιών που ρυπαίνουν ή τείνουν να ρυπάνουν τα υπόγεια ή/και τα επιφανειακά νερά ή/και το έδαφος, σύμφωνα με τους περί Ελέγχου της Ρύπανσης των Νερών Νόμους του 2002 (Αρ. 106(Ι)/2002) μέχρι, εκτός εάν η απόρριψη γίνεται σύμφωνα με Άδεια Απόρριψης Αποβλήτων που παραχωρείται από τον Υπουργό Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος. Απαγορεύεται επίσης η ανεξέλεγκτη απόρριψη αποβλήτων ή άλλων αντικειμένων σε όλους τους χώρους των δημόσιων υποδομών, ενώ τα απόβλητα συσκευασίας που θα προκύπτουν να συλλέγονται, να διαχωρίζονται και να αποθηκεύονται προσωρινά με τρόπο που να μην επιβαρύνουν το περιβάλλον. Τα εν λόγω απόβλητα να παραδίδονται σε αδειοδοτημένες μονάδες διαχείρισης σύμφωνα με τους περί Αποβλήτων Νόμους του 2011 μέχρι 2016. Τέλος, θα πρέπει να ληφθούν όλα τα δυνατά μέτρα ελαχιστοποίησης του θορύβου, ενώ προτείνεται η περίφραξη των σημαντικών οικοτόπων και ειδών, η τήρηση ενός σωστού χρονισμού των εργασιών και η χρήση εξωτερικού φωτισμού χαμηλής ισχύος, βάση της αρχής της ελάχιστης επίπτωσης (low impact lighting), σύμφωνα με τα κατάλληλα αυτόματα συστήματα και αισθητήρες εξωτερικού φωτισμού.

- Οι προτεινόμενες δράσεις τουριστικής δραστηριότητας σε περιοχές προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος ενδέχεται όπως επηρεάσουν αρνητικά το φυσικό περιβάλλον. Οι δράσεις αυτές θα πρέπει να βασίζονται σε συγκεκριμένες προδιαγραφές ανάπτυξης και λειτουργίας, στα πλαίσια της προσπάθειας σύζευξης της ανάπτυξης του τουρισμού και της προστασίας της φύσης, μέσω της ήπιας αξιοποίησης των περιοχών υψηλού κάλλους. Να σημειωθεί επίσης ότι η ανάπτυξη περιβαλλοντικά φιλικών τουριστικών δραστηριοτήτων σε περιοχές Natura 2000, πρέπει να προβλέπεται στα διαχειριστικά τους σχέδια ή/και στο Σχέδιο Αγροπεριβαλλοντικής Διαχείρισης, ενώ η διαμόρφωση των εν λόγω ειδικών όρων και προδιαγραφών στη Δήλωση Πολιτικής Τροόδους.

- Σύμφωνα με όλες τις αρμόδιες υπηρεσίες, τμήματα και οργανισμούς, πρέπει να ληφθεί σοβαρά στα υπόψη ο χρηματοοικονομικός φάκελος για την Αγροτική Ανάπτυξη, καθώς και ο διαθέσιμος προϋπολογισμός της Κυπριακής Δημοκρατίας για την υλοποίηση όλων των προτεινόμενων δράσεων. Σε διαφορετική περίπτωση, αναμένεται σημαντική οικονομική επιβάρυνση του Κράτους. Οι δράσεις αυτές, οφείλουν να ικανοποιούν τις προσδοκίες της ΕΣΑΟΚ Τροόδους, μέσω των διαθέσιμων προϋπολογισμών, τους οποίους και δεν πρέπει να ξεπεράσουν, συνυπολογίζοντας την οικονομική βιωσιμότητα όλων των προτεινόμενων έργων και δράσεων.

Σε επίπεδο **Δέουσας Εκτίμησης Επιπτώσεων** των υπό μελέτη Παρεμβάσεων στους οικοτόπους και είδη των περιοχών Natura 2000 που εμπίπτουν εντός των ορίων της ΕΣΑΟΚ Τροόδους προέκυψαν τα πιο κάτω. Τα αποτελέσματα του Προελέγχου για τα έργα που περιλαμβάνονται στην ΕΣΑΟΚ Τροόδους και για όσα η αξιολόγηση ήταν εφαρμόσιμη, κατέδειξαν ότι τα έργα:

- Οικομουσείο «ΔΑΣΟΕΣΣΑ», Γεωλογικό Σχολείο «GEOSCHOOL», Βιοτεχνικά χωριά, κ.α. και
- Εκπαιδευτικό Κέντρο στο δασικό Κολλέγιο

λόγω της χωροθέτησης τους σε υφιστάμενα υποστατικά, με συνοδευτικές παρεχόμενες υποδομές, σε χώρους με έντονη ανθρωπογενή παρουσία και υφιστάμενη διατάραξη, δεν θα έχουν επιπτώσεις στην προστατευόμενη περιοχή CY5000004 ΖΕΠ & ΕΖΔ. Επιπρόσθετα, δεν προβλέπονται συσσωρευτικές επιπτώσεις των έργων σε σχέση με άλλα έργα ή άλλα σχέδια. Κατ' επέκταση τα έργα αυτά έχουν εξαιρεθεί (screened out) από περαιτέρω ανάλυση.

Όσον αφορά τα έργα

- Μικρό πράσινο σημείο Αγ. Ιωάννη
- Μικρό πράσινο σημείο Αγριδιών
- Εναέρια γραμμή τηλεφωρικό Μεταλλείο Αμιάντου- κορυφή Τροόδους
- Σιδηροδρομική γραμμή Ευρύχου- Γαλάτα

Δεν υπάρχουν πληροφορίες ως προς τα χαρακτηριστικά των έργων, ένταση, διαστασιολόγηση, σχεδιασμό, υποστηρικτικές υποδομές, τρόπο λειτουργίας κτλ, ως εκ τούτου δεν είναι δυνατή η αξιολόγηση των επιπτώσεων όσον αφορά αμεσότητα, συσσωρευτικότητα και σημαντικότητα του έργου στις περιοχές Natura 2000. Επίσης για τον ίδιο λόγο δεν είναι δυνατό να αξιολογηθεί η επίπτωση στην ακεραιότητα των περιοχών. Για το λόγο αυτό προκρίνεται η αξιολόγηση των συγκεκριμένων έργων στο στάδιο που θα υπάρχουν διαθέσιμες οι σχεδιαστικές πληροφορίες.

Για τα υπόλοιπα έργα/ παρεμβάσεις, λόγω έλλειψης χωροθετικής πληροφορίας ήταν δύσκολο να καθοριστεί επακριβώς (π.χ % απώλειας οικοτόπων, συγκεκριμένες επιπτώσεις στα είδη και στην ακεραιότητα του τόπου, συσσωρευτικότητα) το προστατευτέο αντικείμενο των περιοχών που δυνητικά θα επηρεαστεί. Κατ' επέκταση δύσκολη είναι και η διαμόρφωση προτάσεων για περιοριστικά μέτρα ή εναλλακτικές λύσεις που θα περιορίσουν ή απαλείψουν τις δυνητικές επιπτώσεις. Η ΕΣΑΟΚ στον βαθμό ωρίμανσης που εξετάζεται δεν περιλαμβάνει επαρκείς διατάξεις χωροθετικού και τεχνικού σχεδιασμού, ώστε να ελαχιστοποιείται η ανάγκη προσφυγής σε διαδικασία Δέουσας για μεμονωμένα έργα. Κάτι τέτοιο υπονομεύει τις αρχές του σχεδιασμού και την απαίτηση για αξιολόγηση συσσωρευτικής επίπτωσης. Η έλλειψη χωροθέτησης των επιμέρους παρεμβάσεων, αποτέλεσε πολύ σημαντικό περιορισμό για την ενημερωμένη αξιολόγηση των επιπτώσεων που δυνητικά θα επιφέρουν στο προστατευτέο αντικείμενο κάθε περιοχής Natura 2000. Λόγω του περιορισμού στις πληροφορίες χωροθέτησης, δεν ήταν δυνατό να εκτιμηθεί δεόντως η δυνητική επίπτωση των παρεμβάσεων καθ'αυτών ή συσσωρευτικά με άλλα σχέδια ή/και έργα σε σχέση με την κατανομή, ή κατάσταση οικοτόπων και ειδών, ούτε να γίνει χρήση των πλέον προωθημένων και χωρικά επικαιροποιημένων επιστημονικών γνώσεων για την εκτίμηση των επιπτώσεων στην ακεραιότητα του τόπου.

Σημαντικό στοιχείο επίσης, αποτελεί ο χρόνος εκπόνησης της Δέουσας. Το στάδιο εκτίμησης πρέπει να διενεργείται προτού η αρμόδια αρχή αποφασίσει την υλοποίηση του κάθε σχεδίου/έργου. Ως εκ τούτου και δεδομένου ότι αρκετά από τα έργα δεν έχουν χωροθετηθεί, δίδεται ευελιξία ώστε κατά το στάδιο σχεδιασμού να ληφθούν υπόψη οι οικολογικές ευαισθησίες των περιοχών και όπου είναι δυνατό η χωροθέτηση να γίνεται σε περιοχές λιγότερο ευαίσθητες. Σημειώνεται ότι η ΕΣΑΟΚ Τροόδους έχει ήδη εγκριθεί επί της αρχής από το Υπουργικό Συμβούλιο (με αριθμό απόφασης 87.817).

Για τον πιο πάνω λόγο, διαμορφώθηκαν κάποιες προτάσεις που θα πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά το στάδιο ωρίμανσης των επιμέρους παρεμβάσεων.

Πιο κάτω παρατίθενται οριζόντιες και κατά περίπτωση εξειδικευμένες προτάσεις που θα πρέπει να ληφθούν υπόψη στη φάση σχεδιασμού των επιμέρους παρεμβάσεων:

- Στη φάση του σχεδιασμού των έργων να προωθείται η εναλλακτική δυνατότητα παράκαμψης των προστατευόμενων περιοχών.
- Ο σχεδιασμός να είναι σε πλήρη συμβατότητα με τους σχετικούς νόμους Οδηγίες 92/43/ΕΟΚ και 147/2009/ΕΕ, 2014/14/ΕΕ. Θα χρειαστεί να γίνει αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων είτε σε επίπεδο ΣΜΠΕ, είτε ΜΕΕΠ είτε Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης σε πιο μεγάλη λεπτομέρεια, για επιμέρους παρεμβάσεις (π.χ ΔΠ Τροόδους)
- Να υλοποιούνται λεπτομερείς οικολογικές αξιολογήσεις όπου απαιτείται σύμφωνα με τις Οδηγίες 92/43/ΕΠΚ και 147/2009/ΕΕ.
- Να χρησιμοποιηθούν όπου το δυνατόν υφιστάμενες υποδομές για να περιοριστεί το δομικό αποτύπωμα των υπό μελέτη παρεμβάσεων.
- Προτεραιοποίηση εφαρμογής παρεμβάσεων βάσει ανάλυσης αναγκών- πιέσεων.
- Ιδανικά θα έπρεπε να προωθηθεί η ταυτόχρονη ωρίμανση και σχεδιασμό των επιμέρους παρεμβάσεων ώστε να είναι ικανή η αντικειμενική εκτίμηση συσσωρευτικών επιπτώσεων από την ΕΣΑΟΚ Τροόδους στο σύνολό της.
- Η χωροθέτηση ανάπτυξης και υποδομών να προωθείται εντός του ορίου ανάπτυξης και πλησίον περιοχών με υφιστάμενα και συμβατά οικοδομικά πρότυπα, αποφεύγοντας οικολογικά ευαίσθητες περιοχές.
- Όπου είναι δυνατή η χρήση/αναβάθμιση υφιστάμενων υποστατικών και υποδομών αυτή η πρακτική να προτιμάται.
- Κατά κανόνα θα πρέπει να αποφεύγονται οι χωροθετήσεις οχληρών δραστηριοτήτων εντός ή πλησίον οικολογικά ευαίσθητων περιοχών
- Συστήνεται η εκπόνηση μελετών βιωσιμότητας, τεχνικοοικονομικών και κόστους οφέλους πριν την υλοποίησή τους, που θα συνοδεύεται από δυνητικές επιπτώσεις στο φυσικό περιβάλλον και τις οικολογικά ευαίσθητες περιοχές.
- Διαπιστώνεται η τάση ίδρυσης και δημιουργίας αριθμού νέων δομών (Μουσεία, Κέντρα, βιβλιοθήκη κτλ), η οικονομική βιωσιμότητα και αυτονομία των οποίων θα πρέπει να εξεταστεί, τόσο όσο αφορά το ανθρώπινο δυναμικό, όσο και το υλικοτεχνικό, λειτουργικό και υποδομή.
- Αναφορικά με τη δημιουργία οδικού δικτύου και έργων, αυτό συνδέεται με παρεμφερή συνοδά έργα υποδομής που έχουν με τη σειρά τους επιπτώσεις στο φυσικό περιβάλλον. Συστήνεται όπου είναι δυνατό να προκρίνεται η αναβάθμιση του υφιστάμενου οδικού δικτύου παρά η χάραξη νέου.
- Για τις παρεμβάσεις προώθησης της γεωργίας και κτηνοτροφίας, θα πρέπει να ληφθούν υπόψη πιθανές επιπτώσεις αναφορικά με τη διαθεσιμότητα και δυνητικές επιπτώσεις σε παρεμφερείς πόρους όπως ποσοτική και ποιοτική επιβάρυνση υπόγειων και επιφανειακών υδάτων λόγω απολήψεων και επιφανειακών απορροών λόγω χρήσης αγροχημικών.
- Για το σχέδιο διαχείρισης της βόσκησης (ΟΠ 1.3.3) προτείνεται να ληφθεί υπόψη κατά περίπτωση το ισοζύγιο βοσκοϊκανότητας (grazing capacity)/ βοσκοφόρτωσης (stocking rate) σε συνάρτηση με τις ανάγκες διατήρησης ανοιγμάτων των δασών και διαχείρισης συγκεκριμένων τύπων οικοτόπων (π.χ τύπος οικοτόπου 6220*).

- Όπως σημειώνεται στο Παράρτημα Ε8 της ΕΣΑΟΚ Τροόδους, ο βαθμός ανάπτυξης των Κτηνοτροφικών Ζωνών της περιοχής μελέτης είναι πολύ περιορισμένος, με εξαίρεση την Κτηνοτροφική Περιοχή της Κοινότητας Άλασσας. Προτείνεται όπου είναι δυνατόν, να κορεστούν τα υφιστάμενα υποστατικά και ζώνες πριν αναπτυχθούν νέα. Επιπρόσθετα και συγκεκριμένα για το αγρινό *Ovis orientalis ophion* (*Ovis orientalis ophion*), συστήνεται να αποφευχθεί η χωροθέτηση κτηνοτροφικών υποστατικών εντός ή πλησίον της περιοχής κατανομής του είδους, αφού είναι πολύ πιθανή η μεταφορά ασθενειών από τα κοπάδια στο αγρινό. Το αγρινό αποτελεί είδος η παρουσία του οποίου καθόρισε τρεις περιοχές Natura 2000 (ΤΚΣ Δάσος Πάφου, ΕΖΔ Κοιλάδα Διαρίζου, ΕΖΔ Εθνικό Δασικό Πάρκο Τροόδους).
- Προτείνεται να δοθεί δέουσα προσοχή στο ζήτημα εγγραφής αγροτικών δρόμων (ΟΠ 1.3.5) γιατί κατά περίπτωση η παρουσία εγκεγραμμένου δρόμου δυνατό να συνδέεται με ασύμβατες για την προστασία της περιοχής αναπτύξεις.
- Η δημιουργία βιομηχανικών/ βιοτεχνικών ζωνών (ΟΠ 2.3) συνοδεύεται με αυξημένο κίνδυνο πυρκαγιάς. Η χωροθέτησή τους θα πρέπει να λάβει υπόψη τόσο τον κίνδυνο αυτό όσο και μέτρα πυρασφάλειας. Επίσης για τη δημιουργία των ζωνών αυτών, προϋποτίθεται η ανάπτυξη παρεμφερών υποδομών όπως μεταφορά δικτύων παροχής υπηρεσιών (ηλεκτροδότηση, υδροδότηση, αποχετευτικό σύστημα), βελτίωση ή κατασκευή οδικού δικτύου κτλ. Οι υποδομές αυτές, εντός περιβαλλοντικά ευαίσθητων περιοχών έχουν επιπτώσεις μεγαλύτερης κλίμακας πέραν της τοπικής και θα πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά τη διαδικασία χωριθέτησης των ζωνών.
- Προκύπτει η τάση δημιουργίας νέων δομών διαχείρισης του φυσικού περιβάλλοντος και εθνικής σημασία πόρων (ΣΠ 4/ ΟΠ 6.1). Προτείνεται να εξεταστεί η αναγκαιότητα δημιουργίας αυτών των δομών και αν προκύπτουν ως απόκριση αναγνωρισμένων ελλείψεων ή προβλημάτων, καθότι διαφαίνεται η διαμερισματοποίηση υφιστάμενων παρεχόμενων υπηρεσιών και η δημιουργία νέων επιτροπών που δεν είναι ξεκάθαρο ποια κενά θα καλύπτουν με την αποκεντρωμένη διαχείριση. Επίσης θα πρέπει να εξεταστεί η βιωσιμότητα αυτών των δομών ως προς το ανθρώπινο δυναμικό και οικονομικούς πόρους. Μια γενική παραδοχή είναι ότι με τη διασπασμένη διαχείριση και την αύξηση του αριθμού επι μέρους διαχειριστικών δομών για το ίδιο αντικείμενο, δυσχεραίνεται η έμπρακτη εκτέλεση του σκοπού τους. Ο μη ξεκάθαρος καθορισμός του εύρους των αρμοδιοτήτων των μελών οποιασδήποτε επιτροπής, δυσχεραίνει την ορθολογική διαχείριση και η έγκαιρη λήψη αποφάσεων. Στα πλαίσια του 10ετούς ολοκληρωμένου προγράμματος LIFE (Life Integrated Project – LIFE IP) Physis προβλέπεται η διαμόρφωση δομών διακυβέρνησης για όλες τις περιοχές Natura 2000 εκτός των κρατικών δασών. Μέσω αυτού θα μπορούσε να σχεδιαστεί μια ολοκληρωμένη προσέγγιση για τη διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος και των πόρων της εδαφικής περιοχής Τροόδους.
- Προτείνεται η διερεύνηση της ανάπτυξης «συνεταιρισμού» κατοίκων παραδασόβιων κοινοτήτων για ομαδική ανάληψη εκτέλεσης εργασιών πέραν αυτών που εκτελούνται από το προσωπικό του Τμ. Δασών, στο πλαίσιο δημιουργίας/ διατήρησης ανοιγμάτων εντός δασών και διαχειριστικών αναγκών συγκεκριμένων τύπων οικοτόπων (ΟΠ 6.3). Η εκτέλεση δασικών χειρισμών, - μετά την προσήμανση των συστάδων από αρμόδιους Λειτουργούς του Τμ. Δασών- από κατάλληλα εκπαιδευμένες ομάδες κατοίκων παραδασόβιων κοινοτήτων θα εξασφαλίσει, εφαρμόζοντας τις αρχές της αειφορίας, πυροπροστασία, δυνατότητα καλλιέργειας δασικών συστάδων, ανάλογα με το στάδιο εξέλιξης τους, δυνατότητα αναγέννησης και ανανέωσης του δάσους, παραγωγή ξύλου. Δασοπεριβαλλοντικά μέτρα

αποτελούν αντιπροσωπευτικό παράδειγμα παρέμβασης στην οποία λαμβάνονται υπόψη οι κοινωνικοοικονομικές απαιτήσεις που είναι ταυτόχρονα επωφελείς για του τόπους του δικτύου Natura 2000.

- Αναφορικά με το υπομέτρο παραγωγής ενέργειας από δασική υπολειμματική βιομάζα (6.3.2), μπορεί να αποτελέσει μέρος ενός σχεδίου διαχείρισης της διατήρησης μια δασικής έκτασης εντός (ή και εκτός) Natura 2000. Θα πρέπει να αξιολογηθεί από το αρμόδιο Τμήμα ο βαθμός που η εμπορική διάσταση δεν είναι αναγκαία για τη διαχείριση της διατήρησης της περιοχής και η ανάγκη ή όχι εκπόνηση δέουσας εκτίμησης. Προτείνεται η διενέργεια μελέτης αναγκών και η καταγραφή υφιστάμενων ή και νέων βιοτεχνιών που θα μπορούσαν να μετατρέπουν την υπολειμματική βιομάζα σε ενέργεια είτε με χρήση ως καυσόξυλα, παραγωγή συσσωματωμάτων βιομάζας ξυλώδους μορφής (wood pellets) ή επεξεργασία για παραγωγή ενέργειας καθώς και η εκ των προτέρων αναγνώριση και χαρτογράφηση περιοχών από τις οποίες θα προκύπτει η υπολειμματική βιομάζα και ο τύπος της (φύλλα, κορμίδια, κλαδιά κτλ). Επιπρόσθετα θα πρέπει να προηγηθεί ποσοτική εκτίμηση της ετήσιας εκτιμώμενης υπολειμματικής βιομάζας, ώστε να η παρέμβαση να είναι οικονομικά ωφέλιμη για τις βιοτεχνίες.
- Σημαντικό επίσης θέμα είναι η διατήρηση του χαρακτήρα της ορεινότητας όπως εκφράζεται στην παράμετρο «τοπίο». Αν και δεν έχει άμεση συσχέτιση με το προστατευτέο αντικείμενο των περιοχών Natura 2000, έμμεσα μπορεί να προκύψει δυνητική επιβάρυνση ανάλογα με το χωρικό επίπεδο αξιολόγησης. Η διατήρηση της ετερογένειας του τοπίου, αποτελεί μέτρο προτεραιότητας βάσει υπουργικών διαταγμάτων για κάποιες από τις περιοχές Natura 2000, εντός της υπό μελέτη περιοχής. Θα πρέπει να διασφαλιστεί η προστασία του τοπίου και των ιδιαίτερων τοπολογικών χαρακτηριστικών της υπό μελέτη περιοχής. Μέριμνα θα πρέπει να δίνεται πάντα στην διατήρηση του φυσικού, κοινωνικού και πολιτιστικού αποθέματος στις περιοχές αυτές και της ιστορίας τους, ως αναπόσπαστο τμήμα της ολοκληρωμένης ή/και βιώσιμης ανάπτυξής τους. Η υλοποίηση των παρεμβάσεων είτε τμηματικά είτε ολοκληρωμένα πρέπει να διασφαλιστεί ότι δεν θα επιφέρει αρνητικές επιπτώσεις στο ορεινό τοπίο της περιοχής μελέτης, στον φυσικό, αισθητικό και πολιτιστικό χαρακτήρα του –ειδικά σε περιπτώσεις περιοχών αυξημένης προστασίας και ευαισθησίας. Η ανάπτυξη και εγκατάσταση υποδομών και αναπτύξεων θα πρέπει να είναι συμβατή με το ορεινό τοπίο και να αποφευχθεί η αλλοίωση ή κερματισμός του. Για περιορισμό πιθανών επιπτώσεων στο τοπίο θα πρέπει να σχεδιαστούν και εφαρμοστούν μέτρα αποκατάστασης που θα οδηγήσουν σε βελτίωση της βιωσιμότητας και της ελκυστικότητας.

Τα πλεονεκτήματα της ορεινότητας πορκύπτουν από το φυσικό κεφάλαιο (natural capital) της υπό μελέτη περιοχής, το οποίο θα πρέπει να διασφαλιστεί ως κόρη οφθαλμού. Προκρίνεται ένα πρότυπο συμφιλίωσης κοινωνικο-οικονομικού τομέα και φυσικού περιβάλλοντος, ώστε να μπορεί να συνάδει το περιβάλλον με τη βιώσιμη χρήση (sustainable use) των φυσικών πόρων της περιοχής.

1.7 ΣΥΣΤΗΜΑ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ

Η παρακολούθηση και έγκαιρη αντιμετώπιση των επιπτώσεων που αναφέρονται στο Κεφάλαιο 8, προτείνεται να γίνεται μέσω των μέσων και συχνότητας παρακολούθησης που περιγράφονται ακολούθως.

Το Άρθρο 24 (1) του περί της Εκτίμησης των Επιπτώσεων στο Περιβάλλον από Ορισμένα Σχέδια και/ή Προγράμματα Νόμος (Ν.102(Ι)/2005) αναφέρει ότι για σκοπούς συμμόρφωσης με το εδάφιο (1), τα υφιστάμενα μέτρα ελέγχου που προβλέπονται σε περιβαλλοντική νομοθεσία ή σε κοινοτική περιβαλλοντική νομοθεσία δύναται να χρησιμοποιούνται με στόχο την αποφυγή διπλού ελέγχου.

Ως εκ τούτου, η πλειοψηφία του ελέγχου που προτείνεται στη συνέχεια αφορά ελέγχους και μετρήσεις που πραγματοποιούνται ήδη από διάφορα Δημόσια Τμήματα και που μπορούν να αξιοποιηθούν για τους σκοπούς του παρόντος συστήματος παρακολούθησης της εφαρμογής της εξεταζόμενης Στρατηγικής.

Οι παράμετροι που προτείνεται όπως παρακολουθούνται για σκοπούς έγκαιρης διάγνωσης τυχόν αρνητικών επιπτώσεων στο περιβάλλον από την εφαρμογή των προνοιών της υπό εξέταση Στρατηγικής και λήψη έγκαιρων διορθωτικών μέτρων, καθώς και η συχνότητα καταγραφής τους, είναι οι εξής:

- Ανθρώπινος Πληθυσμός/ Ανθρώπινη Υγεία: Παρακολούθηση καταγραφών πληθυσμού, ηλικιακής σύνθεσης ανά κοινότητα, αύξηση εργαζόμενου πληθυσμού λόγω υλοποίησης και εφαρμογής προτεινόμενων δράσεων, καθώς και νέων αναπτύξεων που σχετίζονται με την ανάδειξη και προστασία των ορεινών περιοχών Τροόδους.
- Φυσικό τοπίο/ Αισθητική: Επιθεώρηση κατά την διάρκεια υλοποίησης και εφαρμογής των δράσεων, ώστε να παρακολουθείται η σταδιακή μεταβολή του φυσικού τοπίου, επιβεβαιώνοντας ότι μετά το πέρας των εργασιών δεν θα αλλοιώνεται η μοναδική αισθητική του τοπίου.
- Ιστορική, αρχαιολογική, πολιτιστική και γεωλογική κληρονομιά: Επιθεώρηση κατά την διάρκεια υλοποίησης και εφαρμογής των δράσεων, αλλά και κατά τη χρήση των προτεινόμενων έργων, ώστε να παρακολουθείται, διατηρείται και ελέγχεται κάθε σημαντικό στοιχείο ιστορικού, αρχαιολογικού και γεωλογικού ενδιαφέροντος από τους αρμόδιους τομείς του Τμήματος Αρχαιοτήτων και Τμήματος Γεωλογικής Επισκόπησης.
- Χρήσεις γης: Αλλαγές στις χρήσεις γης που παρατηρούνται από την εφαρμογή δράσεων της Εθνικής Στρατηγικής (π.χ. μετατροπή ρυπασμένων εκτάσεων σε αρόσιμων) σε συνεργασία με το Τμήμα Περιβάλλοντος και το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεων.
- Ποιότητα ατμόσφαιρας: Παρακολούθηση στις μεταβολές των κύριων ρύπων που επηρεάζουν την ποιότητα της ατμόσφαιρας (O₃, NO/NO₂/NO_x, SO₂, CO, PM₁₀, VOC, Pb, As, Cd, Ni, κ.λπ.) στους υφιστάμενους σταθμούς που παρακολουθούνται από τον Κλάδο Ποιότητας Αέρα, του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Η συχνότητα καταγραφής όλων των ρύπων θα γίνεται ανά τακτά χρονικά διαστήματα κατά τη διάρκεια όλης της μέρας.

- Συμβατότητα προτεινόμενων Έργων με Πολεοδομικές Άδειες: Επιθεώρηση κατά τη διάρκεια των οικοδομικών εργασιών αλλά και μετά το πέρας αυτών, ώστε να επιβεβαιώνεται η τήρηση των προνοιών σχετικά με συντελεστή δόμησης, κάλυψης, ανώτατο αριθμό ορόφων, κ.λπ. ανάλογα με την εκάστοτε περιοχή και τις πρόνοιες που ισχύουν γι' αυτήν.
- Αξία Υλικών Αγαθών: Παρακολούθηση στις μεταβολές στην αξία της γης παρακείμενων περιουσιών από τον Κλάδο Εκτιμήσεων του Τμήματος Κτηματολογίου και Χωρομετρίας, πριν και μετά την υιοθέτηση της Εθνικής Στρατηγικής.
- Βιοποικιλότητα: Πέραν των μέτρων που εφαρμόζονται και παρακολουθούνται από τον Κλάδο της Προστασίας της Φύσης του Τμήματος Περιβάλλοντος και άλλων φορέων όπως του Τμήματος Δασών και της Υπηρεσίας Θήρας και Πανίδας, και του Τμήματος Αναπτύξεων Υδάτων, προτείνεται να ελέγχονται τα στοιχεία παρακολούθησης της βιοποικιλότητας του Εθνικού Δάσους Πάφου, του Εθνικού Δασικού Πάρκου Τροόδους, των Κρατικών δασών Κέδρων, Πέρα Πεδίου, Κορωνιάς, Αδελφών, Καρδάμων, Κακόγυρου, Μονής, Αγίου Μάμαντος, Λεμεσού, Παλλούρας, Ασκόπελου και Μαχαιρά, των φραγμάτων (ποτάμιων ταμιευτήρων) Τσακίστρας, Καφίζων, Καλοπαναγιώτη, Λεύκας, Σολέας, Έσσω Γαλάτας, Βυζακιάς, Ξυλιάτου, Προδρόμου, Πέρα Πεδίου, Τριμήκληνης, Πελενδρίου, Κυπερούντας, Χανδριών, Αγριδιών, Κάτω Μύλου, Αγρού, Λαγουδερών, Παλαιχωρίου - Καμπιού, Φαρμακά και Κούρη, και των περιοχών «Βουνοκορφές Μαδαρής-Παπούτσας», «Φουντουκοδάση Πιτσιλιάς», κοιλάδας του Καρκώτη, Τζιόνια, Ατσά – Άγιος Θεόδωρος, του ποτάμιου σώματος και περιοχής «Χα – Ποτάμι», της κοιλάδας Λιμνάτη, Διαρίζου και Ξυλούρικου, του ποτάμιου σώματος και περιοχής «Ποταμός Παραμαλίου», της περιοχής των γκρεμών Χανουτάρη και του ποτάμιου σώματος και περιοχής «Ποταμός Περιστερώνας», για τυχόν σημαντικές μεταβολές, μέσω των προγραμμάτων παρακολούθησης που πραγματοποιούνται από φορείς όπως η Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας, ο Πτηνολογικός Σύνδεσμος κλπ. Σημειώνεται ότι στα πλαίσια του προγράμματος LIFE IP – Physis- «[Πανδώτεια](#)», εκτελούνται δράσεις χαρτογραφίες όλων περιοχών Natura 2000 (συμπεριλαμβανομένων και όσων εμπίπτουν στην υπό μελέτη περιοχή), χαρτογράφηση των απειλών και πιέσεων τους και της κατάστασης διατήρησής τους. Αυτές οι πληροφορίες θα τροφοδοτήσουν τις εξαετείς αναφορές της Κύπρου στην ΕΕ για την κατάσταση των προστατευτέων αντικειμένων (ειδών και οικοτόπων) των περιοχών Natura 2000. Αλλαγή στην κατάσταση διατήρησης που μπορεί να συνδεθεί με χρήσεις, δραστηριότητες, υποδομές ή άλλως πώς με την προωθούμενη ΕΣΑΟΚ, θα πρέπει να παρακολουθείται από τα Αρμόδια Τμήματα.
- Έδαφος: Μεταβολή στην εδαφοκάλυψη, επίπεδα ρυπαντών σε ζώνες όπου μπορεί να προκληθεί ρύπανση - ποιοτική παρακολούθηση του εδάφους (π.χ. στις περιοχές προστασίας του Φυσικού Περιβάλλοντος όπου προωθείται η τουριστική δραστηριότητα), μέσω συλλογής των στοιχείων που θα υποβάλλονται από τους φορείς ανάπτυξης, στα πλαίσια τήρησης των όρων των αδειών τους όπως π.χ. Άδεια Απόρριψης Αποβλήτων.
- Υπόγεια Ύδατα: Συλλογή στοιχείων από υφιστάμενα συστήματα παρακολούθησης σχετικά με την ποιοτική κατάσταση των υπόγειων υδατικών σωμάτων.
- Επιφανειακά ύδατα: Συλλογή στοιχείων πλημμυρών από το Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων, όπως περιοχών όπου παρατηρήθηκαν πλημμύρες, νέα αντιπλημμυρικά έργα, και τυχόν

επικαιροποιημένοι χάρτες κινδύνου πλημμύρας από το ΤΑΥ. Συλλογή στοιχείων παρακολούθησης παράκτιων υδατικών σωμάτων από το ΤΑΘΕ.

- Κυκλοφορία οχημάτων: Συλλογή στοιχείων από Τμήμα Δημοσίων Έργων για την παρακολούθηση του κυκλοφοριακού φόρτου και καταγραφή τυχόν προβλημάτων εύρυθμης λειτουργίας οδικού δικτύου.

Για τα πιο πάνω στοιχεία, προτείνεται όπως αξιοποιηθούν τα υφιστάμενα προγράμματα παρακολούθησης όπου είναι δυνατόν, όπως π.χ. καταγραφές πτηνοπανίδας, αξιολόγηση κατάστασης οικοτόπων, δειγματοληψίες και αξιολόγηση κατάστασης εδάφους, επιφανειακών και υπόγειων υδατικών σωμάτων, εκτίμηση κυκλοφοριακού φόρτου κτλ. Σημειώνεται ότι, θα πρέπει να καταγραφούν στοιχεία για τις παραμέτρους αυτές μια φορά τουλάχιστον πριν την έναρξη ισχύς της παρούσας Εθνικής Στρατηγικής, και μια φορά πριν την έναρξη των εργασιών για επικαιροποίηση του, ή το αργότερο σε βάθος πενταετίας. Αυτό θα υποστηρίξει στοιχειοθετημένα πλέον την εισήγηση τροποποιήσεων στην πρώτη αναθεώρηση της Εθνικής Στρατηγικής που θα απαιτηθεί.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

2.1 ΟΜΑΔΑ ΜΕΛΕΤΗΣ

Η Ομάδα Εκπόνησης της παρούσας μελέτης αποτελείται από τους εξής βασικούς εμπειρογνώμονες:

- Άγης Ιακωβίδης, Πολιτικός Μηχανικός/ Μηχανικός Περιβάλλοντος (Βασικός Εμπειρογνώμονας 1: Υπεύθυνος Αναδόχου)
- Γεώργιος Κοτζαγεώργης, Βιολόγος/ Διδάκτωρ στην Βιολογία - Οικολογία (Βασικός Εμπειρογνώμονας 2: Θέματα διαχείρισης φυσικών πόρων)
- Αγγέλα Νικολάου, Χημικός Μηχανικός/ Παραγωγή και Διαχείριση Ενέργειας (Βασικός Εμπειρογνώμονας 3: Θέματα κλιματικής αλλαγής και ενέργειας)
- Χρυσάνθη Δημητρίου, Χημικός Μηχανικός/ Υπολογιστική Μηχανική Ρευστών (Βασικός Εμπειρογνώμονας 4: Θέματα διαχείρισης αποβλήτων).

ενώ, πλαισιώνεται και από τους ακόλουθους λοιπούς εμπειρογνώμονες:

- Ιάκωβος Ιακωβίδης, Υδρολόγος/ Υδρογεωλόγος
- Αγγέλα Νικολάου, Χημικός Μηχανικός/ Παραγωγή και Διαχείριση Ενέργειας
- Μάριος Μουσκουντής, Γεωλόγος/ Υδρογεωλόγος Περιβάλλοντος
- Χρυσάνθη Δημητρίου, Χημικός Μηχανικός/ Υπολογιστική Μηχανική Ρευστών
- Αθηνά Παπαθεοδούλου, Βιολόγος, Διαχείριση Υδάτινων Πόρων και Περιβάλλοντος
- Γιώργος Φυττής, Βιολόγος/ Οικολογία – Διαχείριση και Προστασία Φυσικού Περιβάλλοντος
- Παναγιώτης Κλώνης, Ζωολόγος/ Διαχείριση και Διατήρηση Άγριας Ζωής
- Έλενα Νικολάου, Αγρονόμος και Τοπογράφος Μηχανικός/ Επιστήμη και Τεχνολογία Υδατικών Πόρων (Διαχείριση Παράκτιας Ζώνης)
- Φωτεινή Ευθυμίου, Γεωλόγος/ Μηχανικός Περιβάλλοντος
- Μάριος Αποστόλου, Πολιτικός Μηχανικός
- Ζωή Μακρίδου, Ζωολόγος

2.2 ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ

Διαδικασία και Σκοπός της ΣΠΕ

Η διαδικασία της Στρατηγικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης (ΣΠΕ) αποτελεί το μέσο για την ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής διάστασης πριν την υιοθέτηση του όποιου Σχεδίου, Προγράμματος ή Στρατηγικής, εξασφαλίζοντας ότι λαμβάνονται υπόψη οι ενδεχόμενες περιβαλλοντικές επιπτώσεις κατά το στάδιο του σχεδιασμού και προγραμματισμού, με απώτερο σκοπό την προώθηση της αειφόρου ανάπτυξης και την υψηλού επιπέδου προστασία του περιβάλλοντος.

Ως «Στρατηγική Περιβαλλοντική Εκτίμηση» (ΣΠΕ) νοείται η διαδικασία περιβαλλοντικής αξιολόγησης Σχεδίου, Προγράμματος ή Στρατηγικής, μέσω της Μελέτης Εκτίμησης των Επιπτώσεων στο Περιβάλλον (ΜΕΕΠ, στην συνέχεια ΣΜΠΕ), της διεξαγωγής διαβουλεύσεων με τα αρμόδια τμήματα, υπηρεσίες και άλλους φορείς που θα κριθεί απαραίτητο, της συνεκτίμησης της ΣΜΠΕ και των αποτελεσμάτων των διαβουλεύσεων και, τέλος, της λήψης αποφάσεων και της ενημέρωσης σχετικά με την απόφαση

Η ΣΠΕ μπορεί να χωρισθεί σε δύο βασικά στάδια:

Πρώτο στάδιο: Το πρώτο στάδιο αποτελείται από την εκπόνηση της Μελέτης Εκτίμησης των Επιπτώσεων στο Περιβάλλον, σύμφωνα με το Νόμο 102(Ι)/2005. Βασικός στόχος της ΣΜΠΕ είναι η εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων από τις προτεινόμενες δράσεις/ έργα που προβλέπονται στην υπό εξέταση Εθνική Στρατηγική Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων (ΕΣΑΟΚ) Τροόδους, λαμβάνοντας υπόψη τους στόχους της όπως αυτοί καθορίζονται στην ίδια την Στρατηγική. Η εν λόγω ΣΜΠΕ εκπονείται λαμβάνοντας υπόψη τις κατευθυντήριες οδηγίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Guidance on Integrating Climate Change and Biodiversity into Strategic Environmental Assessment»².

Δεύτερο στάδιο: Το δεύτερο στάδιο αφορά στη διαδικασία ολοκλήρωσης της ΣΠΕ. Αυτή περιλαμβάνει τη διαβούλευση με τους εμπλεκόμενους φορείς (αρμόδιες τμήματα, υπηρεσίες και άλλους φορείς) με βασικό κείμενο την ΣΜΠΕ, καθώς και την εισήγηση στο αρμόδιο όργανο (Προεδρία – Προεδρικό Μέγαρο) για την αποδοχή και έγκριση των συμπερασμάτων, που προέκυψαν από τη διαδικασία ΣΠΕ. Ο Αναπτυξιακός Προγραμματισμός και η Εκτίμηση των Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΕΠΕ) αποτελούν δύο εργαλεία αμοιβαίας ενδυνάμωσης του συστήματος προς την κατεύθυνση της αειφόρου ανάπτυξης. Οι δύο αυτές διαδικασίες θα πρέπει να λειτουργούν συμπληρωματικά. Στόχος της ΣΠΕ Σχεδίων, Προγραμμάτων ή Στρατηγικών είναι η διερεύνηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων των προτάσεων που περιέχονται στο προγραμματικό κείμενο, η προσέγγισή τους σε στρατηγικό επίπεδο και, τέλος, η ανάδειξη της βέλτιστης επιλογής ανάμεσα στις προτεινόμενες εναλλακτικές λύσεις υπογραμμίζοντας τους λόγους επιλογής της συγκεκριμένης λύσης. Η ΣΠΕ αποτελεί γενικά ένα εργαλείο βελτίωσης των Σχεδίων, Προγραμμάτων και Στρατηγικών, ενσωματώνοντας την περιβαλλοντική διάσταση στην κατάρτιση τους, εστιάζοντας στην ελαχιστοποίηση των περιβαλλοντικών κινδύνων και επιπτώσεων και στη μεγιστοποίηση των περιβαλλοντικών οφελών από την υλοποίηση των προτεινόμενων δράσεων και έργων.

2.3 ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Νόμος 102(Ι)/2005 για την εκτίμηση επιπτώσεων στο περιβάλλον από Σχέδια και/ ή Προγράμματα

Οι απαιτήσεις, που απορρέουν από την Οδηγία 2001/42/ΕΚ και τον εναρμονιστικό Νόμο 102(Ι)/2005, και που θα αξιολογηθούν κατά την υποβολή της υπό εξέταση Στρατηγικής από την Περιβαλλοντική Αρχή είναι:

1. Η ύπαρξη της ΣΜΠΕ.

² European Commission, Guidance on Integrating Climate Change and Biodiversity into Strategic Environmental Assessment, <http://ec.europa.eu/environment/eia/pdf/DEA%20Guidance.pdf>

2. Η διεξαγωγή διαβουλεύσεων με τις Υπηρεσίες που ενδιαφέρονται για τα περιβαλλοντικά θέματα από την εφαρμογή του Προγράμματος, λόγω αρμοδιότητας.
3. Η διεξαγωγή διαβουλεύσεων με το ενδιαφερόμενο κοινό.
4. Η λήψη αποφάσεων σχετικά με την περιβαλλοντική έγκριση (Περιβαλλοντική Δήλωση / Απόφαση) της Στρατηγικής.
5. Η ενημέρωση των αρμοδίων Υπηρεσιών και του ενδιαφερόμενου κοινού, που συμμετείχαν στη διαβούλευση, σχετικά με την Περιβαλλοντική Δήλωση / Απόφαση της Στρατηγικής.
6. Η ενημέρωση των αρμοδίων Υπηρεσιών και του ενδιαφερόμενου κοινού σχετικά με το οριστικό κείμενο της Στρατηγικής που υιοθετήθηκε μετά την ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών δεδομένων (Περιβαλλοντική Δήλωση / Απόφαση).

Νόμος 153(Ι)/2003: Ο περί Προστασίας και Διαχείρισης της Φύσης και της Άγριας Ζωής Νόμος - Οδηγία 92/43/ΕΟΚ

Η Κύπρος με το νόμο περί Προστασίας και Διαχείρισης της Φύσης και της Άγριας Ζωής (Ν. 153(Ι)/2003) εναρμονίζεται με την οδηγία 92/43/ΕΟΚ για τα ενδιαιτήματα. Σημειώνεται ότι ο νόμος έχει τροποποιηθεί από τον Νόμο 131(Ι)/2006 για σκοπούς εναρμόνισης της πιο πάνω οδηγίας όπως αυτή επίσης τροποποιήθηκε με τον Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1882/2003 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 29^{ης} Σεπτεμβρίου 2003 περί προσαρμογής στην απόφαση 1999/468/ΕΚ του Συμβουλίου των διατάξεων των σχετικών με τις επιτροπές που επικουρούν την Επιτροπή στην άσκηση των εκτελεστικών αρμοδιοτήτων της. Ο νόμος αυτός εναρμονίζεται πλήρως με το Άρθρο 6 της Οδηγίας.

Με τον νόμο αυτό ρυθμίζεται η προστασία της βιολογικής ποικιλομορφίας, κυρίως μέσω της ανακήρυξης ειδικών ζωνών διατήρησης και προστατευόμενων ειδών πανίδας και χλωρίδας και της υιοθέτησης μέτρων διαχείρισής τους, της εκτίμησης των επιπτώσεων στο περιβάλλον από δράσεις ή έργα σε περιοχές που εμπίπτουν σε ειδική ζώνη διατήρησης και του ελέγχου της απελευθέρωσης στο περιβάλλον μη τοπικών ειδών άγριας ζωής.

Στα πλαίσια εφαρμογής της Οδηγίας 92/43/ΕΚ, ετοιμάστηκε ο επιστημονικός κατάλογος περιοχών του Δικτύου Natura 2000, που περιλαμβάνει τους σημαντικούς τύπους οικοτόπων και ειδών πανίδας και χλωρίδας της Κυπριακής Δημοκρατίας. Σχεδόν όλοι οι τύποι οικοτόπων της Κύπρου και τα περισσότερα από τα ενδημικά είδη περιλαμβάνονται στα όρια των περιοχών του Δικτύου προστατευόμενων περιοχών.

Μέχρι τώρα η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει συμπεριλάβει στο δίκτυο Natura 2000, 41 περιοχές της Κύπρου οι οποίες καλύπτουν τους τύπους οικοτόπων Κοινοτικής σημασίας (SCI) και τα είδη χλωρίδας και πανίδας των Παραρτημάτων της Ευρωπαϊκής Οδηγίας των Οικοτόπων 92/43/ΕΟΚ, και 30 περιοχές που καλύπτουν τα είδη των πτηνών (SPA) που αναφέρονται στην Ευρωπαϊκή Οδηγία για τα Πουλιά 2009/147/ΕΟΚ.

Νόμος 152(Ι)/2003: Ο περί της Προστασίας και διαχείρισης άγριων πτηνών και θηραμάτων Νόμο - Οδηγία 2009/147/ΕΚ

Με το Νόμο περί Προστασίας και Διαχείρισης Άγριων Πτηνών και Θηραμάτων (Ν. 152(Ι)/2003), γίνεται εναρμόνιση της Οδηγίας 2009/147/ΕΚ για τη διατήρηση και αποκατάσταση φυσικών

οικοτόπων και ειδών άγριας πανίδας και χλωρίδας σε ευνοϊκές συνθήκες διατηρήσεως. Σκοπός του Νόμου αυτού είναι:

- Η προστασία, διατήρηση, διαχείριση και εκμετάλλευση όλων των ειδών άγριων πτηνών.
- Η προστασία, η διατήρηση, ή προσαρμογή του πληθυσμού όλων των ειδών άγριων πτηνών στη Δημοκρατία σε ένα επίπεδο που να ανταποκρίνεται στις οικολογικές, επιστημονικές και μορφωτικές απαιτήσεις.
- Η προστασία της άγριας πανίδας.
- Η διασφάλιση της διατήρησης ή αποκατάστασης σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης, όπως αυτή ορίζεται στα (3) και (4) του άρθρου 13 του περί Προστασίας και Διαχείρισης της Φύσης και της Άγριας Ζωής Νόμου του 2003, των ειδών κοινοτικού ενδιαφέροντος.

Νόμος 106(I)/2002: Ο περί του ελέγχου της ρύπανσης των νερών και του εδάφους

Πρόκειται για τον Νόμο που τροποποιεί και ενοποιεί το Νόμο που προνοεί για την εξάλειψη ή μείωση και τον έλεγχο της ρύπανσης των νερών και του εδάφους, για την καλύτερη προστασία των φυσικών υδατικών πόρων και της υγείας και ευημερίας του πληθυσμού, και για την προστασία και βελτίωση του περιβάλλοντος, της πανίδας και της χλωρίδας των νερών.

Για σκοπούς προστασίας των νερών της Κύπρου και του εδάφους από τη ρύπανση, ο Υπουργός, αφού συμβουλευθεί την Τεχνική Επιτροπή, η οποία ιδρύεται με βάση τις διατάξεις του Μέρους I του Πρώτου Πίνακα του Νόμου 106(I)/2002, εκδίδει διατάγματα που δημοσιεύονται στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας με τα οποία καθορίζει:

- Τα ποιοτικά πρότυπα περιβάλλοντος αναφορικά με οποιαδήποτε κατηγορία νερών της Κύπρου,
- Τις κατηγορίες νερών της Κύπρου και εδαφών που λόγω ειδικών συνθηκών χρήζουν ειδικής προστασίας από τη ρύπανση,
- Τις μεθόδους που χρησιμοποιούνται για δειγματοληψία και για τον προσδιορισμό της ποιότητας οποιασδήποτε κατηγορίας νερών η εδαφών ή των αποβλήτων ή οποιωνδήποτε άλλων αντικειμένων ή ουσιών που απορρίπτονται είτε με βάση άδεια είτε χωρίς άδεια,
- Τις περιοχές ή τα σημεία όπου για ειδικούς λόγους ή ένεκα των εκεί επικρατουσών συνθηκών ή επειδή αποτελούν περιοχές ειδικού ενδιαφέροντος, όπως θα αναφέρεται στο διάταγμα, δε θα παρέχεται οποιαδήποτε άδεια για απόρριψη οποιωνδήποτε αποβλήτων ή ουσιών, ή για τις οποίες θα ισχύουν ειδικές ρυθμίσεις ή όροι αναφορικά με απορρίψεις αποβλήτων,
- Γενικούς όρους οι οποίοι θα ισχύουν για όλους τους κατόχους αδειών ή στους κατόχους αδειών οι οποίες αφορούν συγκεκριμένες κατηγορίες εγκαταστάσεων, και,
- Τα μέτρα που θα λαμβάνονται κατά τη διάρκεια οποιασδήποτε περιόδου του χρόνου για τη διατήρηση της ποιότητας των νερών κολύμβησης σε περιοχές ειδικά διαμορφωμένες για το σκοπό αυτό.

Νόμος 185(I)/2011: Ο περί Αποβλήτων Νόμος

Ο βασικός Νόμος [Αρ.185(I)/2011] και οι Τροποποιητικοί [Αρ. 6(I)/2012, 185(I)/2011_ΔΙΟΡΘΩΣΗ, 32(I)/2014, 55(I)/2014, 31(I)/2015, 3(I)/2016 και 120(I)/2016], μαζί με όλες τις Ευρωπαϊκές ή / και

Διεθνείς Περιβαλλοντικές Συμβάσεις, καθώς και η παρακολούθηση και εφαρμογή της Ευρωπαϊκής Περιβαλλοντικής νομοθεσίας αποτελούν το βασικό άξονα θέσπισης μέτρων για την προστασία του περιβάλλοντος και της ανθρώπινης υγείας, εμποδίζοντας ή μειώνοντας τις αρνητικές επιπτώσεις της παραγωγής και της διαχείρισης αποβλήτων και περιορίζοντας το συνολικό αντίκτυπο της χρήσης των πόρων και βελτιώνοντας την αποδοτικότητα αυτής.

Ο παρόν Νόμος δεν εφαρμόζεται στα αέρια απόβλητα που εκπέμπονται στην ατμόσφαιρα, στο έδαφος, περιλαμβανομένων των εδαφών που έχουν υποστεί ρύπανση, τα οποία δεν έχουν ακόμα εκσκαφθεί και των κτηρίων που συνδέονται μόνιμα με εδάφη, σε έδαφος που δεν έχει υποστεί ρύπανση και άλλα φυσικά υλικά που έχουν εκσκαφθεί κατά τη διάρκεια κατασκευαστικών δραστηριοτήτων, εφόσον είναι βέβαιο ότι τα υλικά αυτά θα χρησιμοποιηθούν στη φυσική τους κατάσταση, για κατασκευές στο χώρο από τον οποίο έγινε η εκσκαφή, στα ραδιενεργά απόβλητα, στα αποχαρακτηρισμένα εκρηκτικά και στην αποτέφρωση ανθρώπινων πτωμάτων.

Η διαχείριση των αποβλήτων πρέπει να πραγματοποιείται χωρίς να τίθεται σε κίνδυνο η ανθρώπινη υγεία και χωρίς να βλάπτεται το περιβάλλον και ιδίως χωρίς να δημιουργείται κίνδυνος για ρύπανση στο νερό, τον αέρα, το έδαφος, την χλωρίδα και την πανίδα, χωρίς να προκαλείται όχληση από θόρυβο ή οσμές, χωρίς να επηρεάζονται δυσμενώς τα προστατευμένα είδη και φυσικοί οικότοποι, και χωρίς να επηρεάζεται δυσμενώς το τοπίο ή οι τοποθεσίες ιδιαίτερου ενδιαφέροντος.

Νόμος 215(Ι)/2002: Ο περί Στερεών και Επικίνδυνων Αποβλήτων Νόμος

Ο βασικός Νόμος [Αρ.215(Ι)/2002] και οι Τροποποιητικοί [Αρ. 196(Ι)/2004, 162(Ι)/2005, 17(Ι)/2006, 63(Ι)/2009, 59(Ι)/2011 και 185(Ι)/2011] αποτελούν το βασικό άξονα διαχείρισης των στερεών και επικίνδυνων αποβλήτων, το βασικό πλαίσιο παρακολούθησης, ελέγχου και έγκρισης της διαμετακόμισης και διασυνοριακής διακίνησης των αποβλήτων, καθώς και το βασικό πλαίσιο της απαγόρευσης της διαμετακόμισης για ορισμένες κατηγορίες αποβλήτων, της διοίκησης, και τέλος, της εφαρμογής των όσων προνοούνται από τον εν λόγω νόμο.

Σύμφωνα με τον εν λόγω νόμο, ο Υπουργός Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος συνεργάζεται με τον Υπουργό Οικονομικών για την εφαρμογή των διατάξεων της Σύμβασης που κυρώθηκε με τον Κυρωτικό της Σύμβασης για τον Έλεγχο της Διασυνοριακής Διακίνησης Επικίνδυνων Αποβλήτων Νόμο του 1992, καθώς και για την παρακολούθηση και τον έλεγχο των διαμετακομίσεων, εισαγωγών και εξαγωγών επικίνδυνων αποβλήτων. Ταυτόχρονα, η Κυπριακή Δημοκρατία δύναται να συνάπτει συμφωνίες με τρίτες χώρες που δεν είναι συμβαλλόμενα μέρη στην πιο πάνω Σύμβαση, για την εξαγωγή συγκεκριμένων κατηγοριών αποβλήτων.

Νόμος 1/1971: Ο περί Αποχετευτικών Συστημάτων Νόμος

Οι περί Αποχετευτικών Συστημάτων Νόμοι αναφέρονται μαζί ως οι περί Αποχετευτικών Συστημάτων Νόμοι του 1971 μέχρι 1997. Στους περί Αποχετευτικών Συστημάτων Νόμους του 1971 μέχρι 1997, ενσωματώνονται οι Τροποποιήσεις 1/1971, 24/1972, 15/1978, 88/1987, 194/1991, 16(Ι)/1995, 94(Ι)/1995, 100(Ι)/1995, 5(Ι)/1997, 139(Ι)/1999, 10(Ι)/2000, 84(Ι)/2001, 108(Ι)/2004, 253(Ι)/2004, 14(Ι)/2005, 148(Ι)/2007, 16(Ι)/2010, 22(Ι)/2011, 158(Ι)/2013, 51(Ι)/2015, 106(Ι)/2015, 35(Ι)/2017, 58(Ι)/2017, 175(Ι)/2017, 37(Ι)/2020.

Στον εν λόγω νόμο, αναφέρεται η υποχρέωση συγκεκριμένων οικισμών της Κυπριακής Δημοκρατίας για κατασκευή αποχετευτικών δικτύων, και πιο συγκεκριμένα συστημάτων αποχετεύσεως λυμάτων ή εγκαταστάσεων τουλάχιστο δευτεροβάθμιας επεξεργασίας των λυμάτων που να ικανοποιούν τις

απαιτήσεις του νόμου 1/1971. Επιπλέον, οριστικοποιείται ο καθορισμός των ορίων των περιοχών και ο καθορισμός των συμβουλίων αποχετεύσεων, ο καθορισμός των αρμοδιοτήτων του συμβουλίου (γενικά καθήκοντα και εξουσία), οι γενικές σχετικές οικονομικές διατάξεις και οι υποχρεώσεις των ιδιοκτητών προς σύνδεση με τα αποχετευτικά συστήματα, αλλά και οι υποχρεώσεις τους προς συντήρηση και επισκευή των υπονόμων.

Νόμος 90/1972: Ο περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας Νόμος

Ο περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας Νόμος προνοεί για την ετοιμασία Σχεδίων Ανάπτυξης, μέσω των οποίων προδιαγράφονται οι πολιτικές οι οποίες θα πρέπει να ακολουθούνται για την προαγωγή και τον έλεγχο της ανάπτυξης. Με βάση τον Νόμο, αυτά τα Σχέδια Ανάπτυξης περιλαμβάνουν το Σχέδιο για την Νήσο, τα Τοπικά Σχέδια, τα Σχέδια Περιοχής και τη Δήλωση Πολιτικής.

Με βάση τις πρόνοιες του Νόμου, μέσω του Σχεδίου για τη Νήσο θα προδιαγράφεται η γενική πολιτική που θα ακολουθείται ως προς την προαγωγή και τον έλεγχο της ανάπτυξης και χωρίς να επηρεάζεται η γενικότητα των πιο πάνω, μπορεί να παρέχεται ένδειξη των προθέσεων της Κυβέρνησης αναφορικά με τη χρήση ακίνητης ιδιοκτησίας στη Δημοκρατία, περιλαμβάνοντας την κατανομή του πληθυσμού, τη βιομηχανία και το εμπόριο, τον τουρισμό, τον τύπο των υπηρεσιών μεταφοράς και των δημόσιων υπηρεσιών, τον καθορισμό περιοχών ειδικού κοινωνικού, ιστορικού, αρχιτεκτονικού ή μορφωτικού ενδιαφέροντος ή φυσικής καλλονής και άλλα θέματα ευρύτερης ή τοπικής σημασίας.

Βάσει της Έκθεσης Αναθεώρησης της Δήλωσης Πολιτικής για την Ύπαιθρο, του Υπουργείου Εσωτερικών (2008), το Σχέδιο για τη Νήσο αποτελεί το θεμέλιο όλων των άλλων Σχεδίων Ανάπτυξης, επειδή με αυτό ως βάση είναι δυνατόν να τροχοδρομηθεί η βιώσιμη, ενοποιημένη και οργανωμένη πολεοδομική ανάπτυξη που θα στηρίζεται σε στρατηγικό σχεδιασμό. Συγκεκριμένα, το Σχέδιο για τη Νήσο αποτελεί το Στρατηγικό Σχέδιο, στο οποίο καθορίζεται το χωρικό πλαίσιο που θα συμπεριλάβει, μεταξύ άλλων, τους κοινωνικούς, οικονομικούς και αναπτυξιακούς στόχους της Κυβέρνησης, που θα υλοποιούνται στο επίπεδο της χωροταξίας και της πολεοδομίας κατά τρόπο συστηματικό και μεθοδικό. Ωστόσο, το Σχέδιο για τη Νήσο δεν εφαρμόστηκε μέχρι σήμερα, κυρίως λόγω της έκρυθμης κατάστασης που δημιουργήθηκε ως συνέπεια της Τουρκικής εισβολής και κατοχής μεγάλου μέρους της Νήσου. Αποτελεί κυβερνητικό στόχο η ετοιμασία του, ενδεχομένως υπό μορφή διαφορετική της μέχρι σήμερα προνοούμενης στη Νομοθεσία.

Νόμος 229(Ι)/2004: Ο περί Ρυθμίσεως Οδών και Οικοδομών (Προσωρινές Διατάξεις) Νόμος

Ο περί Ρυθμίσεως Οδών και Οικοδομών (Προσωρινές Διατάξεις) Νόμος του 2004 ενσωματώνει τις Τροποποιήσεις 229(Ι)/2004, 104(Ι)/2005 και 1(Ι)/2006.

Στον Νόμο 229(Ι)/2004 αναφέρονται οι όροι έκδοσης πιστοποιητικού έγκρισης υφιστάμενης οικοδομής ή υπό δημιουργίας οικοπέδου, οι οδηγίες υποβολής αίτησης για έκδοση πιστοποιητικού έγκρισης υφιστάμενης οικοδομής ή υπό δημιουργίας οικοπέδου, ο καθορισμός της επιτροπής μελέτης αιτήσεων, ο καθορισμός του χρόνου υποβολής των αιτήσεων και έκδοσης των αποφάσεων, καθώς και οι οδηγίες καταβολής αντισταθμίματος σε περίπτωση υπέρβασης στο δομήσιμο εμβαδόν. Το εν λόγω αντιστάθμισμα, σύμφωνα με τις πρόνοιες του νόμου 229(Ι)/2004, θα κατατίθεται σε Ειδικό Ταμείο της οικείας τοπικής αρχής και θα χρησιμοποιείται για έργα αναβάθμισης της υποδομής και του περιβάλλοντος στην περιοχή της ανάπτυξης.

Νόμος 25(Ι)/2005: Ο περί της Σύστασης και Λειτουργίας Συμβουλίου Βιομηχανικής Ανάπτυξης Νόμος

Ο περί της Σύστασης και Λειτουργίας Συμβουλίου Βιομηχανικής Ανάπτυξης Νόμος του 2005 (25(Ι)/2005) εμπεριέχει τα στοιχεία σύστασης και ίδρυσης του Συμβουλίου Βιομηχανικής Ανάπτυξης, αρμοδιότητα του οποίου είναι να συμβουλεύει τον Υπουργό Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού επί παντός θέματος που αφορά στον καθορισμό της στρατηγικής και τον προγραμματισμό για ορθολογιστική βιομηχανική ανάπτυξη, τα στοιχεία συγκρότησης και θητείας του Συμβουλίου, τα γενικά στοιχεία καθορισμού του τρόπου λειτουργίας του, καθώς και τις αρμοδιότητές του.

Ο Υπουργός Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού δύναται να διαβουλεύεται με το Συμβούλιο Βιομηχανικής Ανάπτυξης επί παντός ζητήματος το οποίο εμπίπτει στην αρμοδιότητά του και αφορά στη βιομηχανική ανάπτυξη. Το Συμβούλιο με τη σειρά του δύναται να προβαίνει αυτεπάγγελτα σε εισηγήσεις προς τον Υπουργό αναφορικά με τη βιομηχανική ανάπτυξη, με τις απόψεις και εισηγήσεις του δυνάμει του εδαφίου (2) ή (3) του εν λόγω νόμου, να έχουν συμβουλευτικό χαρακτήρα. Νοείται ότι οι απόψεις ή και εισηγήσεις του Συμβουλίου θεωρούνται δεσμευτικές για τον Υπουργό, εκτός εάν το Υπουργικό Συμβούλιο, στο οποίο πρέπει να παραπέμπονται τέτοιες αποφάσεις, διαφωνήσει με αυτές με αιτιολογημένη απόφασή του.

Νόμος 108(Ι)/1997: Οι περί Σχολικών Εφορειών Νόμοι

Οι περί Σχολικών Εφορειών Νόμοι του 1997 έως 2001 ενσωματώνει τις Τροποποιήσεις 108(Ι)/1997, ΔΙΟΡΘ/Ι(Ι)/3236/16.4.98, 103(Ι)/1999, 114(Ι)/2001, 145(Ι)/2001, 16(Ι)/2003, 191(Ι)/2003, 259(Ι)/2004, 70(Ι)/2005, 69(Ι)/2006, 141(Ι)/2006, 104(Ι)/2007, 1(Ι)/2008, 139(Ι)/2011 και 113(Ι)/2014.

Το Υπουργικό Συμβούλιο, με διάταγμα του που δημοσιεύεται στην Επίσημη Εφημερίδα της Κυπριακής Δημοκρατίας, μπορεί να ορίσει ότι δύο ή περισσότερες παρακαείμενες περιοχές, ανεξάρτητα αν αυτές είναι δήμοι ή κοινότητες ή τμήματα δήμων ή κοινοτήτων, ενώνονται σε σύμπλεγμα για όλους ή για μερικούς από τους σκοπούς του εν λόγω Νόμου, όπως καθορίζεται στο εν λόγω διάταγμα.

Σύμφωνα με τις διατάξεις των περί Σχολικών Εφορειών Νόμων, σχολική εφορεία εκλέγεται ή ορίζεται ανάλογα με την περίπτωση, αναφορικά με κάθε δήμο για τα σχολεία του δήμου, αναφορικά με κάθε κοινότητα για τα σχολεία της κοινότητας και, αναφορικά με κάθε σύμπλεγμα, για τα σχολεία του συμπλέγματος. Νοείται ότι το Υπουργικό Συμβούλιο μπορεί να αναθέσει σε σχολική εφορεία τη γενική διαχείριση σχολείου ή σχολείων που βρίσκονται στην περιφέρεια άλλου δήμου ή κοινότητας, ενώ έχει τη δικαιοδοσία ανάθεσης της γενικής διαχείρισης σχολείων που βρίσκονται στην περιφέρεια μιας σχολικής εφορείας και αποτελούν ιδιοκτησία άλλης εφορείας ή για την οποία άλλη εφορεία έχει έννομα δικαιώματα.

Επιπλέον, οι περί Σχολικών Εφορειών Νόμοι, καθορίζουν, ανάμεσα σε άλλα, τους όρους πλήρωσης των κενών θέσεων, τη θητεία, τους όρους συγκρότησης συμβουλευτικής επιτροπής, τα στοιχεία συγκρότησης σχολικών εφορειών θρησκευτικών ομάδων κ.α.

Νόμος 86(Ι)/1999: Ο περί Κοινοτήτων Νόμος

Ο περί Κοινοτήτων Νόμος 86(Ι)/1999 ενσωματώνει όλες τις Τροποποιήσεις 86(Ι)/1999, 51(Ι)/2000, 5(Ι)/2001, 131(Ι)/2001, 199(Ι)/2002, 228(Ι)/2002, 52(Ι)/2005, 128(Ι)/2005, 148(Ι)/2006, 156(Ι)/2006, 27(Ι)/2007, 154(Ι)/2007, 166(Ι)/2007, 2(Ι)/2009, 50(Ι)/2009, 98(Ι)/2009, 47(Ι)/2010, 120(Ι)/2010,

29(I)/2011, 136(I)/2011, 218(I)/2012, 94(I)/2013, 142(I)/2013, 172(I)/2013, 50(I)/2015, 79(I)/2015, 104(I)/2015, 129(I)/2016, 162(I)/2017, 22(I)/2018, 45(I)/2018, 18(I)/2019, 19(I)/2019 και 137(I)/2019.

Τηρουμένων των διατάξεων του περί Κοινοτήτων Νόμου 86(I)/1999, η διοίκηση όλων των τοπικών υποθέσεων κάθε κοινότητας ανήκει στην αρμοδιότητα των Συμβουλίων που εγκαθιδρύονται δυνάμει των διατάξεων του εν λόγω Νόμου, εκτός από τις δημαρχούμενες περιοχές, όπου ο κοινοτάρχης περιβάλλεται τις εξουσίες που προνοούνται στο άρθρο 46 του Νόμου.

Σε κάθε κοινότητα, εκτός από τις δημαρχούμενες περιοχές, εγκαθιδρύεται Συμβούλιο, το οποίο έχει τις αρμοδιότητες που καθορίζονται στον Νόμο 86(I)/1999 και το οποίο είναι νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου και φέρει όλες τις ιδιότητες και εξουσίες που αυτό συνεπάγεται.

Χωρίς επηρεασμό των διατάξεων του εν λόγω Νόμου και παρά τις διατάξεις του περί Σωματείων και Ιδρυμάτων Νόμου, όλες οι κοινότητες που δημιουργούνται δύνανται να εγγραφούν ως τακτικά μέλη της Ένωσης Κοινοτήτων Κύπρου και να συμμετέχουν με εκπροσώπους στη λειτουργία της μαζί με τα ήδη υπάρχοντα τακτικά μέλη με σκοπό:

(α) τη λειτουργία της εν λόγω Ένωσης ως του ανώτατου συλλογικού οργάνου εκπροσώπησης των κοινοτήτων σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, για τη συντονισμένη προώθηση και προάσπιση των ενδιαφερόντων και επιδιώξεών τους,

(β) τη συνδρομή στις κοινότητες για προαγωγή της κοινοτικής αυτοδιοίκησης,

(γ) την έρευνα και μελέτη ζητημάτων που αφορούν θέματα τοπικής αυτοδιοίκησης και τη συγκέντρωση και παροχή στοιχείων και πληροφοριών σχετικών με τα ζητήματα αυτά,

(δ) τη διατύπωση των απόψεών της σχετικά με τις κοινότητες και τα ζητήματα και δραστηριότητες που αφορούν την τοπική αυτοδιοίκηση.

Ο εν λόγω Νόμος, ανάμεσα στα προαναφερθέντα, περιλαμβάνει πρόνοιες που αφορούν θέματα κήρυξης των συμπλεγμάτων κοινοτήτων, αποχώρησης κοινοτήτων από σύμπλεγμα, κατάργησης συμπλέγματος, διοίκησης της Ένωσης Κοινοτήτων Κύπρου και των κοινοτήτων συμβουλίων, κανονισμών διεξαγωγής δημοψηφίσματος, εκλογών κοινοτικών συμβουλίων, θητείας κοινοτικών συμβουλίων, διαδικασίας υποβολής υποψηφιοτήτων κ.α.

Νόμος 79(I)/2010: Ο περί της Ενιαίας Διαχείρισης Υδάτων Νόμος

Ο περί της Ενιαίας Διαχείρισης Υδάτων Νόμος του 2010 ενσωματώνει τις Τροποποιήσεις 79(I)/2010, 147(I)/2011, 121(I)/2012, 37(I)/2013, 186(I)/2013, 2(I)/2016 και 122(I)/2016.

Με τον Νόμο 79(I)/2010 η ενιαία διαχείριση των υδάτων ανατίθεται στο Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων, μέσα στα πλαίσια της καθοριζόμενης από το Υπουργικό Συμβούλιο κυβερνητικής γενικής υδατικής πολιτικής. Αποστολή του Τμήματος Αναπτύξεως Υδάτων είναι η ανάπτυξη, προστασία και διαχείριση των υδάτινων πόρων και η διασφάλιση της αειφορίας των πόρων αυτών μέσα στα πλαίσια της εκάστοτε κυβερνητικής υδατικής πολιτικής. Ειδικότερα, η θέσπιση και οι πρόνοιες του εν λόγω Νόμου αποσκοπούν στην:

(α) διασφάλιση της πληρέστερης δυνατής κάλυψης των εύλογων αναγκών σε νερό για οικιακές, γεωργικές, βιομηχανικές και άλλες χρήσεις,

(β) αντιμετώπιση των σημερινών ή μελλοντικών ανισοζυγίων ανάμεσα στην προσφορά και στη ζήτηση νερού,

(γ) διασφάλιση της χρήσης του νερού κατά τρόπο αειφόρο, βασισμένο στη μακροπρόθεσμη προστασία των διαθέσιμων υδάτινων πόρων,

(δ) διεξαγωγή, είτε σε συνεργασία με το Τμήμα Γεωλογικής Επισκόπησης είτε μη, δραστηριοτήτων σχετικών με την έρευνα, παρακολούθηση και μελέτη των υδάτινων πόρων της Δημοκρατίας,

(ε) διεξαγωγή δραστηριοτήτων που αποσκοπούν στην αξιοποίηση, ανάπτυξη, διαχείριση και προστασία των υδάτινων πόρων,

(στ) έκδοση κατευθυντήριων γραμμών προς τα Συμβούλια Αποχετεύσεως, τα Συμβούλια Υδατοπρομήθειας και τις αρχές τοπικής αυτοδιοίκησης, αναφορικά με θέματα διαχείρισης υδάτων, και,

(ζ) διεξαγωγή προγραμμάτων παρακολούθησης και ελέγχου των νερών, σε συνεργασία με το Γενικό Χημείο του Κράτους.

Η ίδρυση της Συμβουλευτικής Επιτροπής Διαχείρισης Υδάτων συμβουλεύει τον Υπουργό Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος σε θέματα που σχετίζονται με τη διαμόρφωση της γενικής υδατικής πολιτικής της κυβέρνησης, ενώ έχει αρμοδιότητα να μελετά και να προβαίνει σε εισηγήσεις για τα ακόλουθα θέματα:

(α) Τη γενική υδατική πολιτική της Κυβέρνησης, περιλαμβανομένης (i) της πολιτικής για κατανομή των αποθεμάτων νερού κατά χρήση και κατά περιοχή, (ii) της πολιτικής τιμολόγησης του νερού, (iii) της πολιτικής χρήσης ανακυκλωμένου νερού,

(β) την εκτέλεση από τη Κυπριακή Δημοκρατία οποιουδήποτε υδατικού έργου νοουμένου ότι η απόφαση λαμβάνεται με τη θετική ψήφο τουλάχιστον του ήμισυ, πλέον ενός του συνολικού αριθμού των μελών της Συμβουλευτικής Επιτροπής Διαχείρισης Υδάτων,

(γ) την έκδοση κατευθυντήριων γραμμών προς τα Συμβούλια Υδατοπρομήθειας, τα Συμβούλια Αποχετεύσεως και τις αρχές τοπικής αυτοδιοίκησης, αναφορικά με θέματα διαχείρισης υδάτων,

(δ) οποιαδήποτε άλλα θέματα σχετικά με την προστασία και τη διαχείριση των υδάτων που της παραπέμπει ο Υπουργός για μελέτη και υποβολή εισηγήσεων.

Όλοι οι υδάτινοι πόροι εντός της επικράτειας της Δημοκρατίας αποτελούν φυσικό πλούτο, ο οποίος τυγχάνει διαχείρισης και προστασίας σύμφωνα με τις διατάξεις του περί Προστασίας και Διαχείρισης των Υδάτων Νόμου, του περί Ελέγχου της Ρύπανσης των Νερών Νόμου και του περί της Ενιαίας Διαχείρισης Υδάτων Νόμου. Σύμφωνα με τον περί της Ενιαίας Διαχείρισης Υδάτων Νόμο, και επιφυλασσόμενων οποιωνδήποτε υφιστάμενων υδατικών δικαιωμάτων, τα εσωτερικά ύδατα και τα ύδατα που προέρχονται από κυβερνητικές εγκαταστάσεις επεξεργασίας νερού, κυβερνητικές μονάδες αφαλάτωσης νερού, κυβερνητικές εγκαταστάσεις επεξεργασίας οικιακών ή βιομηχανικών λυμάτων και από οποιαδήποτε κυβερνητικά υδατικά έργα, αποτελούν απόλυτη ιδιοκτησία της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Για την προστασία των υδάτινων πόρων, τα μέτρα που υιοθετεί ο εν λόγω Νόμος κρίνονται ως αναγκαία ή σκόπιμα για σκοπούς προστασίας, διατήρησης, ανακατανομής, αναπλήρωσης, αποκατάστασης και επαύξησης των υδάτινων πόρων και για τη διασφάλιση της ορθολογιστικής χρήσης τους. Ειδικότερα, η τήρηση του Νόμου προνοεί τα εξής:

(α) Λήψη μέτρων για την τεχνητή αναπλήρωση ή αύξηση των υπογείων νερών, είτε με τη χρήση νερού προερχόμενου από επεξεργασία λυμάτων είτε χρησιμοποιώντας οποιαδήποτε επιφανειακά ή υπόγεια νερά, εφόσον η χρήση του υδατικού συστήματος από το οποίο προέρχονται, λαμβανομένης υπόψη της σκοπούμενης από το Διευθυντή χρήσης του, δε θα είναι ζημιογόνα για το χρησιμοποιούμενο υδατικό σύστημα ή εφόσον η χρήση νερού προερχόμενου από επεξεργασία ή άλλη τεχνητή αναπλήρωση ή αύξηση δε θα είναι ζημιογόνα για το αναπληρωμένο ή αυξανόμενο σύστημα υπόγειων νερών ή για τα εξαρτώμενα από αυτό οικοσυστήματα,

(β) Υιοθέτηση ενεργειών για δέσμευση ορισμένης ποσότητας νερού με στόχο την προστασία και τη διατήρηση υδάτινων πόρων,

(γ) Επιβολή περιορισμών στη χρήση υδάτινων πόρων, οποτεδήποτε αυτό κρίνεται αναγκαίο για τη διατήρηση, αποκατάσταση ή αναπλήρωση των υδάτινων πόρων σε ποιοτικά και ποσοτικά όρια που εξυπηρετούν το κοινό όφελος ή τις προβλεπόμενες ανάγκες, και,

(δ) Λήψη μέτρων για εξοικονόμηση νερού και επαύξηση των υδάτινων πόρων που μπορούν να χρησιμοποιηθούν, περιλαμβανομένης της διαχείρισης της ζήτησης, της ανακύκλωσης και της αφαλάτωσης.

Πέραν των προαναφερθέντων, ο περί της Ενιαίας Διαχείρισης Υδάτων Νόμος πραγματεύεται θέματα που αφορούν την ύδρευση, την άρδευση, τα αστικά λύματα, τα κυβερνητικά υδατικά έργα, την ασφάλεια των ταμιευτήρων, τον έλεγχο της υδροληψίας και συγκράτησης του νερού, θέματα διαχείρισης φυσικών υδατορεμάτων, καθώς και θέματα που αφορούν ποικίλες διατάξεις.

Ο περί Αρδευτικών Συνδέσμων (Ιδιωτικό Νερό) Νόμος (ΚΕΦ.115)

Ο περί Αρδευτικών Συνδέσμων (Ιδιωτικό Νερό) Νόμος (ΚΕΦ.115) ενσωματώνει τις Τροποποιήσεις 131/1968, 6/1978, 156/1989, 62(Ι)/1995 και ΑΝΑΚ.3374.

Η Επιτροπή Αρδευτικού Συνδέσμου, η οποία και ιδρύεται βάσει των διατάξεων του Νόμου αυτού, έχει τη γενική επίβλεψη και έλεγχο των αρδευτικών έργων, ενώ είναι υπεύθυνη για την ρύθμιση της χρήσης του ύδατος και δύναται, με τη συναίνεση του Διοικητή της επαρχίας εντός της οποίας ιδρύεται ή έχει ιδρυθεί ο αρδευτικός σύνδεσμος:

(α) να συνάπτει δάνειο για οποιοδήποτε σκοπό που εγκρίνεται από το Διοικητή σε σχέση με τις λειτουργίες του Αρδευτικού Συνδέσμου και προς εξασφάλιση οποιουδήποτε τέτοιου δανείου, υποθηκεύει ή ενεχυριάζει με την έγκριση του Έπαρχου οποιαδήποτε ιδιοκτησία του Αρδευτικού Συνδέσμου ή επιβαρύνει οποιοδήποτε εισπράξεις του συνδέσμου με βάση το Νόμο αυτό

(β) συνάπτει με την έγκριση του Έπαρχου, οποιαδήποτε σύμβαση με οποιοδήποτε πρόσωπο για αγορά, ανταλλαγή, πώληση ή ενοικίαση οποιασδήποτε γης ή άλλης ιδιοκτησίας η οποία θα ήταν ή δεν θα ήταν αναγκαία, όπως θα ήταν η περίπτωση, για τις ανάγκες του συνδέσμου

(γ) να διορίσει κατάλληλα και ικανά πρόσωπα για να εκτελούν οποιαδήποτε εργασία σε σχέση με τα αρδευτικά έργα του αρδευτικού συνδέσμου.

Σύμφωνα με τις πρόνοιες του εν λόγω Νόμου, και εκτός των προαναφερθέντων, σε αυτόν συμπεριλαμβάνονται, ανάμεσα σε άλλα, οι κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τα διοικητικά θέματα της Επιτροπής Αρδευτικού Συνδέσμου, οι κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τα διαδικαστικά θέματα της συνέλευσης του συνδέσμου, διάφοροι σχετικοί και σε ισχύ κανονισμοί,

στοιχεία που αφορούν την εξουσία του Διοικητή της επαρχίας εντός της οποίας ιδρύεται ή έχει ιδρυθεί ο αρδευτικός σύνδεσμος κ.α.

Ο περί Αρδευτικών Τμημάτων (Χωριά) Νόμος (ΚΕΦ.342)

Ο περί Αρδευτικών Τμημάτων (Χωριά) Νόμος (ΚΕΦ.342) περιλαμβάνει τις Τροποποιήσεις 130/1968, 5/1978, 157/1989, 47/1991, ΑΝΑΚ.3374, 62(Ι)/2007 και 132(Ι)/2011.

Σύμφωνα με τον προαναφερθέν Νόμο, σε περίπτωση που οι γαιοκτήμονες ή οι εξουσιοδοτημένοι αντιπρόσωποι αυτών αποφασίσουν σε δημόσια συνεδρία να ιδρύσουν αρδευτικό τμήμα, προχωρούν στην εκλογή επιτροπείας η οποία θα ενεργεί στο αρδευτικό τμήμα για το οποίο έχει συσταθεί και θα περιλαμβάνει κάθε πρόσωπο που διορίζεται δυνάμει των διατάξεων του Νόμου αυτού για να ασκεί τις λειτουργίες της επιτροπείας, η οποία και θα αποτελείται από όχι λιγότερο των τριών και όχι περισσότερο των επτά προσώπων μεταξύ των γαιοκτημόνων στο χωριό αυτό ή ενορία χωριού ή χωριών που περιλήφθηκε στο αρδευτικό τμήμα.

Η Επιτροπεία έχει τη γενική επίβλεψη και έλεγχο των αρδευτικών έργων, και τη διαχείριση και διεύθυνση του αρδευτικού τμήματος και των υποθέσεων αυτού, έχει δε εξουσία μετά από προηγούμενη γραπτή συγκατάθεση του Έπαρχου. Ανάμεσα σε άλλα, η Επιτροπεία έχει την εξουσία να συνάπτει συμφωνίες με επιτροπεία άλλου αρδευτικού τμήματος για τη συνένωση τους, ή για τη διεξαγωγή εργασίας από κοινού για την κατασκευή, εκτέλεση, διατήρηση, βελτίωση, επισκευή, επίβλεψη, έλεγχο και διαχείριση οποιουδήποτε αρδευτικού έργου αναγκαίου ή επωφελούς για τους σκοπούς οποιουδήποτε από τα αρδευτικά αυτά τμήματα, συμπεριλαμβανομένης και συμφωνίας για τη διευθέτηση και τον καθαρισμό της συνεισφοράς και των υποχρεώσεων κάθε αρδευτικού τμήματος για τη διεξαγωγή της εργασίας αυτής. Η εν λόγω Επιτροπεία συντάσσει επίσης Κανονισμούς για την επίτευξη των σκοπών για τους οποίους έχει συσταθεί το αρδευτικό τμήμα, βάσει των διατάξεων του Νόμου αυτού.

Ανάμεσα στις πρόνοιες του περί Αρδευτικών Τμημάτων (Χωριά) Νόμου (ΚΕΦ.342), συμπεριλαμβάνονται επίσης θέματα που αφορούν την εξουσία της επιτροπείας, την εκλογή της, τη διαδικασία των συνεδριάσεων της επιτροπείας κ.α.

Νόμος 2/1991: Ο περί Μουσείου Κυπριακής Υπαίθρου (Ίδρυση Ταμείου για την Ανέγερση) Νόμος

Το ενοποιημένο κείμενο του περί Μουσείου Κυπριακής Υπαίθρου (Ίδρυση Ταμείου για την Ανέγερση) Νόμου του 1991 ενσωματώνει των Τροποποιητικό νόμο 2/1991.

Μέσα στα πλαίσια της άσκησης των κατά τις διατάξεις του παρόντος Νόμου εξουσιών της, η Επιτροπή Διαχείρισης μπορεί, με την εκάστοτε έγκριση του Υπουργού Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, να αναπτύσσει, είτε μόνη είτε με τη συνεργασία άλλων νομικών ή φυσικών προσώπων οποιαδήποτε δραστηριότητα που να προάγει τους σκοπούς της ίδρυσης του Μουσείου Κυπριακής Υπαίθρου.

Σύμφωνα με τον εν λόγω Νόμο, η ανέγερση των κτηρίων και όλων των βοηθητικών εγκαταστάσεων του Μουσείου Κυπριακής Υπαίθρου, καθώς και όλη η διαμόρφωση του εξωτερικού χώρου του Μουσείου, επήλθε από το Ειδικό Ταμείο, οι πόροι του οποίου προήλθαν από Κυβερνητικές χορηγίες, δωρεές και εισφορές από άτομα, ιδρύματα, οργανισμούς και ομάδες ατόμων, και από άλλες νόμιμες πηγές.

Όσον αφορά τις πρόνοιες του εν λόγω Νόμου, σε αυτές περιλαμβάνονται διάφορα θέματα θέσπισης της Επιτροπής Διαχείρισης του Ειδικού Ταμείου, θέματα που αφορούν τις δραστηριότητες της Επιτροπής, αλλά και θέματα ορθολογιστικής διαχείρισης, ελέγχου και φύλαξης του Ειδικού Ταμείου.

Νόμος 58(Ι)/2009: Ο περί της Αναγνώρισης Ιδιωτικών Μουσείων και Μουσείων των Αρχών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Διαδικασία και Προϋποθέσεις) Νόμος

Ο περί της Αναγνώρισης Ιδιωτικών Μουσείων και Μουσείων των Αρχών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Διαδικασία και Προϋποθέσεις) Νόμος του 2009 ενσωματώνει την Τροποποίηση 58(Ι)/2009.

Ο Υπουργός Παιδείας και Πολιτισμού χορηγεί πιστοποιητικό αναγνώρισης ιδιωτικού μουσείου ή μουσείου αρχής τοπικής αυτοδιοίκησης, εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις που προβλέπονται στο άρθρο 5 του εν λόγω Νόμου. Νοείται ότι το αναγνωρισμένο μουσείο, βάσει των προϋποθέσεων αναγνώρισης που ορίζει ο περί της Αναγνώρισης Ιδιωτικών Μουσείων και Μουσείων των Αρχών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Διαδικασία και Προϋποθέσεις) Νόμος του 2009, ευθύς μετά την αναγνώρισή του, οφείλει να προσαρμόζει κατάλληλα τα έγγραφα αλληλογραφίας του ώστε να γίνεται χρήση του εμβλήματος αναγνώρισής του και να γίνεται αναφορά στο γεγονός ότι έχει τύχει αναγνώρισης δυνάμει των διατάξεων του Νόμου.

Να σημειωθεί ότι ουδεμία διάταξη του περί της Αναγνώρισης Ιδιωτικών Μουσείων και Μουσείων των Αρχών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Διαδικασία και Προϋποθέσεις) Νόμου ερμηνεύεται κατά τρόπο που να επηρεάζει την εφαρμογή του περί Αρχαιοτήτων Νόμου. Επιπλέον, στο πλήρες κείμενο του περί της Αναγνώρισης Ιδιωτικών Μουσείων και Μουσείων των Αρχών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Διαδικασία και Προϋποθέσεις) Νόμου, ενσωματώνονται, ανάμεσα σε άλλα, θέματα που αφορούν τη διαδικασία υποβολής αίτησης για χορήγηση πιστοποιητικού αναγνώρισης, οι αναλυτικές προϋποθέσεις αναγνώρισης, το μητρώο των αναγνωρισμένων μουσείων, θέματα σύνθεσης και διορισμού της Επιτροπής Μουσείων κ.α.

Νόμος 25(Ι)/2012: Ο περί Δασών Νόμος

Ο περί Δασών Νόμος του 2012, ο οποίος ενσωματώνει τις Τροποποιήσεις 25(Ι)/2012 και 104(Ι)/2018, αποσκοπεί στη διατήρηση, προστασία, αειφόρο διαχείριση και ανάπτυξη των δασών και των δασωδών εκτάσεων εντός της Κυπριακής Δημοκρατίας, στην εφαρμογή της Εθνικής Δασικής Πολιτικής και στη δημιουργία ρυθμιστικού πλαισίου για τη διαχείριση των δασών και των δασωδών εκτάσεων της Δημοκρατίας.

Ο Διευθυντής του Τμήματος Δασών είναι αρμόδιος για την εφαρμογή του παρόντος Νόμου και των δυνάμει αυτού εκδιδόμενων Κανονισμών. Σύμφωνα με τον περί Δασών Νόμο, το Δασικό Συμβουλευτικό Σώμα, το οποίο καθιερύεται σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου, συμβουλεύει το Υπουργικό Συμβούλιο και/ή τον Υπουργό Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος και/ή τον Διευθυντή και/ή την Επιτροπή Επέκτασης των Δασών, αναλόγως της περίπτωσης, σε δασικά θέματα που σχετίζονται με:

(α) την κήρυξη κρατικών δασών,

(β) την κήρυξη φυσικών αποθεμάτων, εθνικών δασικών πάρκων, προστατευτικών δασών και δασικών πάρκων, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 15 του εν λόγω Νόμου,

(γ) την κήρυξη δασικών μνημείων και φυσικών μικρο-αποθεμάτων, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 16 του εν λόγω Νόμου,

- (δ) την κήρυξη κοινοτικών δασών, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 26 του εν λόγω Νόμου,
- (ε) την κήρυξη μέρους κρατικού δάσους σε δημόσιο δρόμο, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 17 του εν λόγω Νόμου,
- (στ) την υιοθέτηση και τροποποίηση της Εθνικής Δασικής Πολιτικής και του Εθνικού Δασικού Προγράμματος, σύμφωνα με τις διατάξεις του Μέρους ΙΙΙ του εν λόγω Νόμου, και,
- (ζ) οποιωνδήποτε άλλων θεμάτων, τα οποία δύναται να παραπεμφθούν στο εν λόγω Σώμα από τον Υπουργό ή τον Διευθυντή ή να εγερθούν από το ίδιο το Σώμα αυτεπάγγελα.

Όλα τα κρατικά δάση είναι περιουσία της Δημοκρατίας και διαχειρίζονται πάνω σε αειφορική βάση και για πολλαπλούς δασικούς σκοπούς, εκτός εάν προβλέπεται διαφορετικά από τον Νόμο ή εκδιδόμενους Κανονισμούς του.

Το Υπουργικό Συμβούλιο δύναται, σε εξαιρετικές περιπτώσεις οι οποίες δικαιολογούνται από το δημόσιο συμφέρον να παραχωρεί, να ανταλλάσσει και να εκμισθώνει ή να διαθέτει οποιαδήποτε γη, δέντρα ή άλλη ακίνητη περιουσία σε οποιοδήποτε κρατικό δάσος.

Με βάση το Άρθρο 22 του Νόμου, ο Διευθυντής δύναται να εκδίδει άδειες που αφορούν κρατικά δάση για οποιοδήποτε σκοπό για τον οποίο απαιτείται άδεια σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος Νόμου ή των εκδιδόμενων Κανονισμών.

Για κάθε φυσικό απόθεμα, εθνικό δασικό πάρκο, προστατευτικό δάσος, δασικό πάρκο και όλα τα άλλα κρατικά δάση, ο Διευθυντής προχωρεί στην ετοιμασία, υιοθέτηση και εφαρμογή δασικών διαχειριστικών σχεδίων. Για τα κρατικά δάση ή μέρος αυτών, για τα οποία έχει ετοιμασθεί και υιοθετηθεί διαχειριστικό σχέδιο, σύμφωνα με τις διατάξεις του περί Προστασίας και Διαχείρισης της Φύσης και της Άγριας Ζωής Νόμου, κατευθύνσεις και άλλα προτεινόμενα μέτρα που περιέχονται σε αυτό ενσωματώνονται στο δασικό διαχειριστικό σχέδιο του επηρεαζόμενου κρατικού δάσους. Για τα κρατικά δάση για τα οποία δεν υπάρχει διαχειριστικό σχέδιο σε ισχύ, το δασικό διαχειριστικό σχέδιο που ετοιμάζεται περιέχει πρόνοιες που ικανοποιούν τις διατάξεις του περί Προστασίας και Διαχείρισης της Φύσης και Άγριας Ζωής Νόμου, όπως αυτός εκάστοτε τροποποιείται ή αντικαθίσταται και του περί Προστασίας και Διαχείρισης Άγριων Πτηνών και Θηραμάτων Νόμου.

2.4 ΠΕΡΙΟΧΗ ΜΕΛΕΤΗΣ

Η περιοχή μελέτης καταλαμβάνει ένα μεγάλο μέρος των ορεινών περιοχών της Κύπρου, έκτασης 1476,8km², καλύπτοντας περίπου το 16% της συνολικής έκτασης του νησιού και 25% της περιοχής που ανήκει και ελέγχεται από την Κυπριακή Δημοκρατία. Η εν λόγω περιοχή αποτελεί το κεντρικό και ορεινό τμήμα της Κύπρου, περιλαμβάνοντας μέρος της Επαρχίας Λευκωσίας και Λεμεσού.

Η σημαντικότητα και μοναδικότητα της περιοχής μελέτης έγκειται στο γεγονός ότι αυτή αποτελείται από εκτάσεις ιδιαίτερου φυσικού κάλλους και ομορφιάς, αποτελώντας τον κύριο διαχειριστή της μεγάλης εθνικής αξίας φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της χώρας. Η εθνικής σημασίας περιοχή του Τροόδους, ως ο κύριος ορεινός όγκος του νησιού και ως ένας εκτεταμένος τόπος κατοίκησης και πόρων, χρήζει άμεσης προστασίας και ανάδειξης.

Όπως αναφέρθηκε, διοικητικά, η περιοχή Τροόδους διαμοιράζεται σε δύο (2) επαρχίες, της Λευκωσίας και της Λεμεσού, με την τοπική διοικητική δομή να αφορά αποκλειστικά Κοινότητες.

Ωστόσο, την περιοχή Τροόδους συγκροτούν οκτώ (8) υποπεριοχές με διακριτά γεωγραφικά και πολιτισμικά χαρακτηριστικά (Μαραθάσα, Σολέα, Ορεινή Μόρφου – Ασίνου, Κουμανδαρία, Κρασοχώρια – Αμπελοχώρια, Πιτσιλιά Λευκωσίας, Πιτσιλιά Λεμεσού, Ορεινά Θέρετρα Λεμεσού). Από αυτές, οι έξι (6) θεωρούνται ιστορικές (Μαραθάσα, Σολέα, Κουμανδαρία, Κρασοχώρια – Αμπελοχώρια, Πιτσιλιά Λευκωσίας, Πιτσιλιά Λεμεσού), ενώ αυτές της Ορεινής Μόρφου – Ασίνου και των Ορεινών Θερέτρων αποτελούν σχετικά πρόσφατα δημιουργήματα.

Τα συγκεκριμένα όρια της περιοχής μελέτης της ΕΣΑΟΚ Τροόδους καθόρισε η εθελούσια απόφαση συνεργασίας 115 κοινοτήτων, οι περισσότερες εκ των οποίων θεωρούνται οι πλέον ορεινές της Κύπρου, περιλαμβάνοντας περίπου 30.000 μόνιμους κατοίκους και τουλάχιστον 70.000 αποδήμους.

Στον Πίνακα 1 που ακολουθεί καταγράφονται οι οκτώ υποπεριοχές, με τον αριθμό των Κοινοτήτων που περιλαμβάνουν, την Επαρχία στην οποία ανήκουν διοικητικά και την έκτασή τους, ενώ στον Πίνακα 2 καταγράφονται αναλυτικά τα ονόματα των Κοινοτήτων ανά υποπεριοχή και ανά γεωγραφική περιοχή. Επιπλέον, ο Χάρτης 1 παρουσιάζει την περιοχή μελέτης σε σχέση με τα διοικητικά όρια των κοινοτήτων και το κέντρο της κάθε κοινότητας.

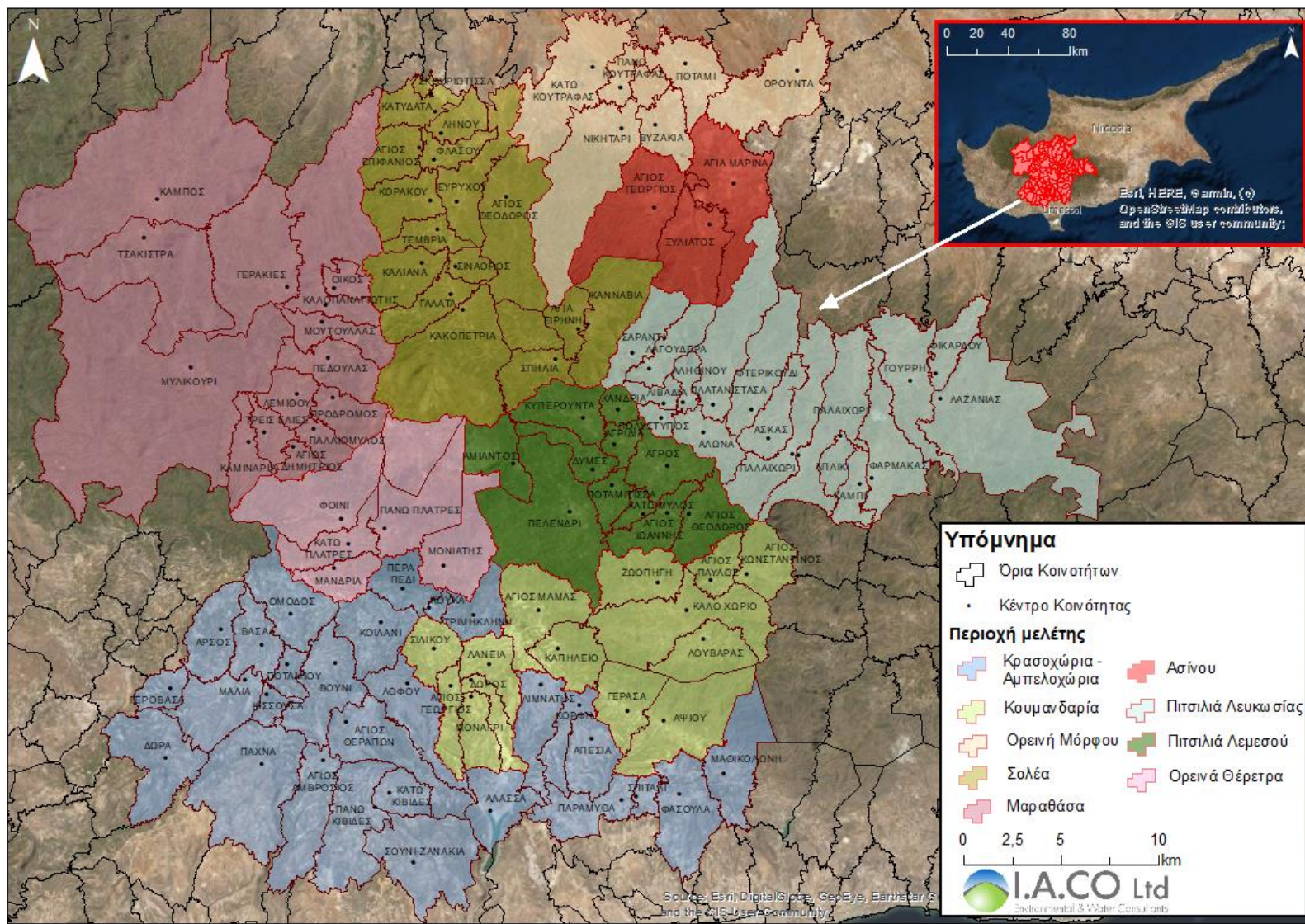
Πίνακας 1: Υποπεριοχές μελέτης και διοικητικά χαρακτηριστικά

Υποπεριοχή	Αριθμός Κοινοτήτων	Διοικητική Υπαγωγή	Έκταση (km ²)
Κρασοχώρια – Αμπελοχώρια	28	Επαρχία Λεμεσού	311,4
Σολέα	17	Επαρχία Λευκωσίας	165,4
Νότια Πιτσιλιά	11	Επαρχία Λεμεσού	98,8
Ορεινή Μόρφου -Ασίνου	9	Επαρχία Λευκωσίας	156,7
Βόρεια Πιτσιλιά	17	Επαρχία Λευκωσίας	202,5
Κουμανδαρία	14	Επαρχία Λεμεσού	149,9
Μαραθάσα	14	Επαρχία Λευκωσίας (8) και Επαρχία Λεμεσού (6)	313,3
Ορεινά Θέρετρα Λεμεσού	5	Επαρχία Λεμεσού	78,8
Σύνολο Περιοχής	115	–	1476,8

Πίνακας 2: Υπό μελέτη Κοινότητες ανά υποπεριοχή και γεωγραφική περιοχή

Πιτσιλιά Λευκωσίας	<u>Περιοχή Μαχαρά</u> : Γούρρι, Φικάρδου, Λαζανιάς, Φαρμακάς, Καμπί
	<u>Περιοχή Α</u> : Απλίκι, Παλαιχώρι Μόρφου, Παλαιχώρι Ορεινής, Ασκάς, Φτερικούδι
	<u>Περιοχή Β</u> : Άλωνα, Πλατανιστάσα, Αληθινού, Πολύστυπος, Λιβάδια, Λαγουδερά, Σαράντι
Πιτσιλιά Λεμεσού	<u>Περιοχή Α</u> : Κυπερούντα, Χανδριά, Αμίαντος, Πελένδρι, Δύμες, Ποταμίτισσα
	<u>Περιοχή Β</u> : Αγρός, Αγρίδια, Άγιος Θεόδωρος Αγρού, Άγιος Ιωάννης, Κάτω Μύλος

Σολέα	<p><u>Περιοχή Α:</u> Άγιος. Θεόδωρος, Κοράκου, Λινού, Φλάσου, Ευρύχου, Κατύδατα, Σινά Όρος, Τεμβριά, Σκουριώτισσα, Γαλάτα, Κακοπετριά, Καλιάνα, Άγιος Επιφάνειος Σολέας</p> <p><u>Περιοχή Β:</u> Σπήλια, Κούρδαλι, Αγία Ειρήνη, Καννάβια</p>
Μαραθάσα	<p><u>Μαραθάσα Λευκωσίας:</u> Δυτική Μαραθάσα (περιοχή Κύκκου): Κάμπος, Μηλικούρι, Τσακίστρα και Κουιάδα Μαραθάσας: Γερακιές, Καλοπαναγιώτης, Μουτουλλάς, Πεδουλάς, Οίκος</p> <p><u>Μαραθάσα Λεμεσού:</u> Πρόδρομος, Λεμύθου, Καμινάρια, Άγιος Δημήτριος, Παλιόμυλος, Τρεις Ελιές (Μέρος Συμπλέγματος Ορεινών Θερέτρων)</p>
Κρασοχώρια	<p><u>Περιοχή Α:</u> Πάχνα, Άγιος Αμβρόσιος, Πάνω Κυβίδες, Κάτω Κυβίδες, Σούνι – Ζανακιά, Άγιος Θεράπων, Βουνί, Ποταμιού, Άρσος, Βάσα, Μαλλιιά, Γεροβάσα, Κισσούσα, Δωρά, Λόφου (Σύμπλεγμα Κρασοχωρίων – Αμπελοχωρίων)</p> <p><u>Περιοχή Β:</u> Κοιλάνι, Πέρα Πεδί, Όμοδος (Μέρος Συμπλέγματος Ορεινών Θερέτρων)</p> <p><u>Περιοχή Γ:</u> Τριμίκλινη, Άλασσα, Κουκά, Λιμνάτης, Κορφή, Απεσιά (Μέρος Συμπλέγματος Κούρρη – Ξυλούρικου)</p> <p><u>Περιοχή Δ:</u> Μαθηκολώνη, Παραμύθα, Σπιτάλι, Φασούλα (Περιστατικές Κοινότητες Λεμεσού)</p>
Κουμανδάρια	<p><u>Περιοχή Α:</u> Άγιος Κωνσταντίνος, Άγιος Παύλος, Καλό Χωριό, Ζωοπηγή, Λουβαράς</p> <p><u>Περιοχή Β:</u> Δωρός, Μονάγρι, Συλίκου, Λάνια, Άγιος Μάμας, Γεράσα, Καπηλειό, Άγιος Γεώργιος (Μέρος Συμπλέγματος Κούρρη – Ξυλούρικου, Αψιού (Στις περιστατικές κοινότητες Λεμεσού)</p>
Ορεινή Μόρφου – Περιοχή Ασίνου	<p>Ποτάμι, Ορούντα Βυζακιά, Νικητάρι, Κάτω Κουτραφάς, Πάνω Κουτραφάς, Ξυλιάτος, Άγιος Γεώργιος (Καυκάλλου), Αγία Μαρίνα Ξυλιάτου</p>
Ορεινά Θέρετρα	<p>Πλάτρες, Κάτω Πλάτρες, Μανδριά, Φοινί, Μονιάτης (Μέρος Συμπλέγματος Ορεινών Θερέτρων)</p>

Χάρτης 1: Περιοχή μελέτης σε σχέση με τα διοικητικά όρια των κοινοτήτων και το κέντρο της κάθε κοινότητας

2.5 ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ ΠΟΥ ΑΝΕΚΥΨΑΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΚΠΟΝΗΣΗ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

Η Στρατηγική Περιβαλλοντική Εκτίμηση, όπως έχει ήδη αναφερθεί, αποτελεί μια διαδικασία παράλληλη και συμπληρωματική με τη διαδικασία εκπόνησης ενός Σχεδίου, Προγράμματος ή Στρατηγικής. Στόχος είναι η ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής διάστασης πριν από την υιοθέτηση του όποιου Σχεδίου, Προγράμματος ή Στρατηγικής εξασφαλίζοντας ότι λαμβάνονται υπόψη οι ενδεχόμενες περιβαλλοντικές επιπτώσεις κατά το στάδιο του σχεδιασμού και προγραμματισμού, με απώτερο σκοπό την προώθηση της αειφόρου ανάπτυξης και την υψηλού επιπέδου προστασία του περιβάλλοντος.

Σημαντική δυσκολία στην εκπόνηση της παρούσας ΣΜΠΕ ήταν ο μεγάλος όγκος των κειμένων της ΕΣΑΟΚ Τροόδους καθώς και των σχετικών Στρατηγικών για Αστικά Απορρίμματα και Υγρά Απόβλητα, με την ανάγνωση και κατανόησή τους να αποτελεί δύσκολο και χρονοβόρο εγχείρημα.

Επιπρόσθετα, το σύντομο χρονικό περιθώριο που δόθηκε για την εις βάθος εξέταση και κατανόηση όλων των προτεινόμενων παρεμβάσεων/ δράσεων αλλά και περιβαλλοντικών πτυχών, σε σχέση με το γεγονός ότι η περιοχή μελέτης αφορά σημαντική έκταση του νησιού και έναν μεγάλο αριθμό Κοινοτήτων, αποτέλεσε ακόμη μια δυσκολία στην εκπόνηση της ΣΜΠΕ, παρόλο που το πιεστικό χρονοδιάγραμμα ήταν γνωστό εξ' αρχής.

Στην όλη διαδικασία, δεν ανέκυψαν άλλες σημαντικές δυσκολίες κατά την εκπόνηση της παρούσας μελέτης, πλην του σύντομου χρονικού περιθωρίου που δόθηκε σε σχέση με το γεγονός ότι η εκπόνησή της χρήζει εξέτασης πολυάριθμων παραμέτρων και διαφορετικών θεμάτων περιβαλλοντικού και κοινωνικοοικονομικού χαρακτήρα, αλλά και χρήσεων γης.

Επιπλέον, η επιβολή των μέτρων αντιμετώπισης της έξαρσης της πανδημίας του ιού COVID-19 κατά τη διάρκεια της εν λόγω Σύμβασης αποτέλεσε ιδιαίτερη πρόκληση για την ομάδα μελέτης, καθώς ο συντονισμός και η εκπόνηση της μελέτης πραγματοποιήθηκε, ως επί το πλείστο, στα πλαίσια κατ' οίκον περιορισμού της ομάδας μελέτης.

Επίσης, έγινε τεράστια προσπάθεια όπως η παρούσα μελέτη εστιασθεί σε θέματα που κρίθηκαν ότι μπορεί να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον από την εφαρμογή της ΕΣΑΟΚ Τροόδους, τα οποία και αναλύθηκαν με δόκιμες μεθόδους εκτίμησης περιβαλλοντικών επιπτώσεων, αποφεύγοντας την υπερβολική παράθεση πληροφοριών. Τέλος, εμπόδιο στην αξιολόγηση των ενδεχόμενων περιβαλλοντικών επιπτώσεων από την εφαρμογή της ΕΣΑΟΚ Τροόδους αποτέλεσε η έλλειψη συγκεκριμένων στοιχείων χωροθέτησης των πλείστων εκ των προτεινόμενων έργων και υποδομών.

Η ΕΣΑΟΚ στον βαθμό ωρίμανσης που εξετάζεται δεν περιλαμβάνει επαρκείς διατάξεις χωροθετικού σχεδιασμού, ώστε να ελαχιστοποιείται η ανάγκη προσφυγής σε διαδικασία Δέουσας για μεμονωμένα έργα. Στις πολύ περιορισμένες περιπτώσεις όπου έργα έχουν χωροθετηθεί, δεν δόθηκαν στον Ανάδοχο, γεωχωρικές πληροφορίες σε επεξεργάσιμη μορφή (.shp, .kmz) ή/και σχετικά μεταδεδομένα, ώστε να είναι δυνατή η ακριβής τοποθέτησή τους χώρο. Η εξαγωγή της γεωγραφικής πληροφορίας των δυνητικών θέσεων των έργων έγινε με όποια σχετική επισφάλεια συνοδεύει την ερμηνεία σημείων από εικόνες -που περιλαμβάνονταν στα τεύχη των ΣΜΠΕ Διαχείρισης Υγρών και Στερεών Αποβλήτων- και προβολή τους σε χάρτες, ώστε να γίνει η αξιολόγηση της εγγύτητας τους με

το δίκτυο Natura 2000. Πληροφορίες σε επίπεδο Φ/Σχ, τεμαχίου ήταν διαθέσιμες μόνο για τα μικρά πράσινα σημεία των κοινοτήτων.

Η σε μεγάλο βαθμό έλλειψη χωροθετικού σχεδιασμού των έργων, υπονομεύει τις αρχές του σχεδιασμού και την απαίτηση για αξιολόγηση συσσωρευτικής επίπτωσης. Η έλλειψη χωροθέτησης των επιμέρους παρεμβάσεων, αποτέλεσε πολύ σημαντικό περιορισμό για την ενημερωμένη αξιολόγηση των επιπτώσεων που δυνητικά θα επιφέρουν στο προστατευτέο αντικείμενο κάθε περιοχής Natura 2000. Λόγω του περιορισμού στις πληροφορίες χωροθέτησης, δεν ήταν δυνατό να εκτιμηθεί δεόντως η δυνητική επίπτωση των παρεμβάσεων καθαυτών ή συσσωρευτικά με άλλα σχέδια ή/και έργα σε σχέση με την κατανομή, ή κατάσταση οικοτόπων και ειδών, ούτε να γίνει χρήση των πλέον προωθημένων και χωρικά επικαιροποιημένων επιστημονικών γνώσεων για την εκτίμηση των επιπτώσεων στην ακεραιότητα του τόπου.

Λόγω έλλειψης χωροθετικής πληροφορίας είναι δύσκολο σε επίπεδο Δέουσας Εκτίμησης να καθοριστεί επακριβώς (π.χ % απώλειας οικοτόπων, συγκεκριμένες επιπτώσεις στα είδη και στην ακεραιότητα του τόπου, συσσωρευτικότητα) το προστατευτέο αντικείμενο των περιοχών που δυνητικά να επηρεαστεί. Κατ' επέκταση δύσκολη είναι και η διαμόρφωση προτάσεων για περιοριστικά μέτρα ή εναλλακτικές λύσεις που θα περιορίσουν ή απαλείψουν τις δυνητικές επιπτώσεις.

Στο υφιστάμενο κείμενο της ΕΣΑΟΚ Τροόδους, δεν περιλαμβάνονται τεχνικές πληροφορίες ως προς τα χαρακτηριστικά των εργασιών, οδεύσεων, αναμενόμενων εγκαταστάσεων, δυναμικότητας κτλ. Κατ' επέκταση, η σημαντικότητα των δυνητικών επιπτώσεων και των επιπτώσεων στην ακεραιότητα της κάθε περιοχής Natura 2000, δεν μπορεί να ποσοτικοποιηθεί στο παρόν στάδιο, αλλά θα εξαρτηθεί από τον σχεδιασμό σε επίπεδο έργου. Όλες οι δυνητικές επιπτώσεις βάσει του Άρθρου 6 της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ σε περιοχές ΕΖΔ/ΤΚΣ/ ΖΕΠ, θα πρέπει πλέον να ελεγχθούν σε επίπεδο έργου. Παρόλα αυτά, κάτι τέτοιο αφήνει ως υπολειμματική επίπτωση (residual impact) την μη ολοκληρωμένη εκτίμηση της συσσωρευτικότητας από τα επιμέρους έργα ή σχέδια.

Μεγάλη σημασία επίσης αποτελεί ο χρόνος εκπόνησης της Δέουσας. Το στάδιο εκτίμησης πρέπει να διενεργείται προτού η αρμόδια αρχή αποφασίσει την υλοποίηση του κάθε σχεδίου/έργου. Ως εκ τούτου και δεδομένου ότι αρκετά από τα έργα δεν έχουν χωροθετηθεί, δίδεται ευελιξία ώστε κατά το στάδιο σχεδιασμού να ληφθούν υπόψη οι οικολογικές ευαισθησίες των περιοχών και όπου είναι δυνατό η χωροθέτηση να γίνεται σε περιοχές λιγότερο ευαίσθητες. Σημειώνεται ότι η ΕΣΑΟΚ Τροόδους έχει ήδη εγκριθεί επί της αρχής από το Υπουργικό Συμβούλιο (με αριθμό απόφασης 87.817).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ

3.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η ΕΣΑΟΚ Τροόδους αποσκοπεί στον καθορισμό των στόχων που πρέπει να επιτευχθούν προκειμένου η περιοχή του Τροόδους να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις και τα υφιστάμενα προβλήματα που σήμερα υφίστανται, με την επανένταξή της στην αναπτυξιακή διαδικασία.

Το πλαίσιο σχεδιασμού της ΕΣΑΟΚ Τροόδους ευνόησε η θετική συγκυρία της βούλησης της Κυπριακής Δημοκρατίας να διαμορφώσει μια ολοκληρωμένη ορεινή πολιτική, σε συνδυασμό με την πρόθεση των Τροοδιτών και των εμπλεκόμενων κοινοτήτων να συμμετέχουν ενεργά στον σχεδιασμό της ανάπτυξης του τόπου τους. Στόχος του σχεδιασμού της εν λόγω Στρατηγικής είναι η υιοθέτηση των αρχών της βιώσιμης ανάπτυξης και η εδαφική προσέγγιση της ανάπτυξης, ως η πιο κατάλληλη για τις συνθήκες και τις αναπτυξιακές δυνατότητες των ορεινών κοινοτήτων της περιοχής Τροόδους. Η αναδιοργάνωση του εδαφικού συστήματος μπορεί να υποστηρίξει τις ιδεατές και επιθυμητές στοχεύσεις της τοπικής κοινωνίας και πολιτείας, όπως αυτές διατυπώθηκαν στο κοινό αναπτυξιακό όραμα, το οποίο και αποτελεί την κινητήρια δύναμη για την επίτευξη του Στόχου καθώς και για την ορθή εφαρμογή και υιοθέτηση της ΕΣΑΟΚ Τροόδους.

3.2 ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ

Η σκοπιμότητα και οι στόχοι της ΕΣΑΟΚ Τροόδους μπορούν να συνοψιστούν στους ακόλουθους τρεις (3) κύριους Στρατηγικούς Στόχους, και στους επιμέρους Τακτικούς Στόχους που παραθέτονται στη συνέχεια:

1^{ος} Στρατηγικός Στόχος: Ο χαρακτηρισμός της ορεινής περιοχής του Τροόδους ως ενός τόπου με πόρους αναγνωρισμένης αξίας.

Τακτικός στόχος 1.1: Η ανάδειξη της ποιότητας και της ταυτότητας των τοπικών προϊόντων και υπηρεσιών.

Τακτικός Στόχος 1.2: Η βελτίωση των ανθρώπινων πόρων και του επιχειρηματικού περιβάλλοντος και η πρόωθηση διατομεακών συνεργασιών.

2^{ος} Στρατηγικός Στόχος: Η αξιοποίηση της Φυσικής και Πολιτιστικής Κληρονομιάς της περιοχής μελέτης, στα πλαίσια της ισορροπημένης προστασίας της.

Τακτικός Στόχος 2.1: Ενιαία αειφορική διαχείριση του Φυσικού Περιβάλλοντος και των ανθρωπογενών δραστηριοτήτων.

Τακτικός Στόχος 2.2: Διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς ως ενεργό στοιχείο της τοπικής ταυτότητας και οικονομίας.

3^{ος} Στρατηγικός Στόχος: Η υιοθέτηση ενός ελκυστικού πλαισίου ζωής σε ένα λειτουργικό πολυκεντρικό οικιστικό δίκτυο.

Τακτικός Στόχος 3.1: Βελτίωση των τεχνικών, περιβαλλοντικών και μεταφορικών υποδομών, καθώς και της κινητικότητας μέσω της αξιοποίησης νέων τεχνολογιών.

Τακτικός Στόχος 3.2: Αναβάθμιση της ποιότητας και χωρική αναδιοργάνωση των κοινωνικών και πολιτιστικών υπηρεσιών.

Τακτικός Στόχος 3.3: Βελτίωση της οικιστικής και χωροταξικής οργάνωσης.

Όπως αναφέρθηκε, πρώτιστος στόχος της ΕΣΑΟΚ Τροόδους είναι η υιοθέτηση των βασικών αρχών μιας βιώσιμης και αειφόρου ανάπτυξης, προκρίνοντας την εδαφική προσέγγισή της ως την πλέον πιο κατάλληλη για την περιοχή μελέτης του Τροόδους. Ο συνδυασμός της εδαφικής προσέγγισης με την εδαφική ανάπτυξη αναμένεται όπως συμβάλλει σε καθοριστικό βαθμό στην ενίσχυση της τοπικής οικονομίας και της διακυβέρνησης ως μορφή θεσμικής ένταξης στο πολιτικο-διοικητικό εθνικό σύστημα. Με αυτό τον τρόπο η επιθυμητά συγκροτημένη περιοχή των ορεινών κοινοτήτων Τροόδους θα μπορεί να αποτελέσει μια ξεχωριστή και ιδιαίτερη μορφή εδαφικής και αναπτυξιακής οντότητας. Σύμφωνα με τους στόχους της εν λόγω Στρατηγικής και την εφαρμογή της, αυτή αναμένεται όπως θα μπορεί να εξυπηρετήσει τόσο τις ιδεατές και επιθυμητές στοχεύσεις της τοπικής κοινωνίας όσο και τις στοχεύσεις της πολιτείας.

Η επιθυμητή αναδιοργάνωση του εδαφικού συστήματος της περιοχής του Τροόδους αναμένεται όπως οδηγήσει στην ένταξη των πόρων της περιοχής σε ένα εδαφικό τρόπο ανάπτυξης, μέσω της επίτευξης των πιο κάτω στόχων:

- Αποκατάσταση του ενδογενούς παραγωγικού συστήματος, αυξάνοντας την προστιθέμενη αξία των τοπικών προϊόντων, συντελώντας με αυτό τον τρόπο στην οικονομική αλλά και κοινωνική ανάπτυξη της περιοχής. Η αποκατάσταση του ενδογενούς παραγωγικού συστήματος προβλέπεται όπως πραγματοποιηθεί στα πλαίσια υγιούς ανταγωνιστικότητας και διακριτότητας, με την αειφόρο διαχείριση των πόρων της περιοχής.
- Ανάπτυξη και αναπαραγωγή πόρων φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς, στα πλαίσια προστασίας και διαφύλαξής τους, συμβάλλοντας στην υγιή ανταγωνιστικότητα βάση της διακριτότητας. Πρώτιστος στόχος η ορθολογική διαχείριση των πόρων και η ανάπτυξη της τοπικής οικονομίας μέσω του εδαφικού τρόπου ανάπτυξης. Στα πλαίσια της βιώσιμης εκμετάλλευσης των πόρων προωθείται κυρίως η άυλη αξιοποίησή τους, αξιοποιώντας ταυτόχρονα τις ανάγκες και προσδοκίες των καταναλωτών αλλά και την ικανοποίηση των τρεχουσών πολιτικών, διαμορφώνοντας σταδιακά με αυτό τον τρόπο τις κατάλληλες συνθήκες μετάβασης σε μια πιο οικολογική πολιτική διαχείρισής τους. Αναπόσπαστο μέρος αυτής της διαδικασίας οφείλουν να είναι εκτός από τα αρμόδια Κυβερνητικά Τμήματα και οι τοπικοί φορείς.
- Αναβάθμιση και βελτίωση της λειτουργικότητας και της ποιότητας ζωής του μόνιμου πληθυσμού των ορεινών κοινοτήτων Τροόδους, μέσω της κάλυψης και εξυπηρέτησης της περιοχής μελέτης από ποιοτικές υπηρεσίες. Αυτό δύναται να επιτευχθεί μέσω του κατάλληλου σχεδιασμού των γεωγραφικών υποπεριοχών και των προτεινόμενων συμπλεγματοποιήσεων. Ο κύριο στόχος της σύνδεσης του χωροταξικού και αναπτυξιακού σχεδιασμού οφείλει να είναι η βελτίωση της πολυκεντρικής οργάνωσης και η αντιμετώπιση των προκλήσεων και προβλημάτων στο υφιστάμενο σύστημα της εκπαίδευσης. Ταυτόχρονα, στην βελτίωση της ποιότητας της ζωής αναμένεται να συμβάλει και η αναβάθμιση των υφιστάμενων πολιτιστικών υποδομών, καθώς και η προώθηση νέων σχετικών δραστηριοτήτων, ενισχύοντας τη δημιουργικότητα των κατοίκων όλων των ηλικιών. Ο

συνδυασμός της ορθολογικής βελτίωσης της εσωτερικής και εξωτερικής συνδεσιμότητας μεταξύ των υπό εξέταση υποπεριοχών, των υπό εξέταση κοινοτήτων και των αστικών κέντρων αναμένεται να αποτελέσει πόλο έλξης αλλά και συγκράτησης νέου πληθυσμού στις κοινότητες.

- Έλξη νέου πληθυσμούς τις κοινότητες και αναπλήρωση του πληθυσμιακού κενού που καταγράφηκε τις τελευταίες δεκαετίες, εξασφαλίζοντας την απαραίτητη κρίσιμη μάζα για την λειτουργία του συστήματος της οργάνωσης της οικονομικής και κοινωνικής ζωής. Τόσο η συγκράτηση όσο και η προσπάθεια προσέλκυσης νέου μόνιμου πληθυσμού στις υπό μελέτη κοινότητες θα πρέπει να βασίζεται πρωτίστως στην ύπαρξη ευκαιριών ελκυστικής απασχόλησης. Ωστόσο, η κατοικισιμότητα της περιοχής θα πρέπει να βασίζεται σε ένα λειτουργικό και ελκυστικό οικιστικό δίκτυο.
- Εδαφική οντότητα-Διακυβέρνηση
- Συγκρότηση της περιοχής σε εδαφική οντότητα με την αναπτυξιακή έννοια του όρου. Η περιοχή Τροόδους διαθέτοντας την ταυτότητα, το ιστορικό όνομα, τους σημαντικούς φυσικούς και πολιτιστικούς πόρους και τους αρμόδιους δρώντες οι οποίοι ελέγχουν την περιοχή, διαφαίνεται να μπορεί να συμμετάσχει ενεργά σ' αυτή τη διαδικασία.
- Οικοδόμηση μιας κοινά αποδεκτής διακυβέρνησης που να μπορεί να λειτουργεί στην κλίμακα του Τροόδους και να συντονίζει τους δρώντες.

3.3 ΣΤΟΧΟΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

3.3.1 Κοινοτικό στρατηγικό περιβαλλοντικό πλαίσιο

Η σύνοδος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στο Γκέτεμποργκ της Σουηδίας το 2001, συμπλήρωσε τη στρατηγική της Λισαβώνας και ενσωμάτωσε σε αυτήν την έννοια «βιώσιμη ανάπτυξη» με βάση την οποία η επιδιωκόμενη ανάπτυξη θα πρέπει «να καλύπτει τις ανάγκες της παρούσας γενιάς χωρίς να υπονομεύει της ανάγκες της επόμενης». Με τη λογική αυτή στη στρατηγική της Λισαβώνας για την κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη προστέθηκε η περιβαλλοντική διάσταση ως βασική προτεραιότητα της Ευρωπαϊκής πολιτικής.

⇒ Στρατηγική για αειφόρο-βιώσιμη ανάπτυξη

Το 2005 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Συμβούλιο εξέδωσαν ανακοίνωση (COM 2005/658 τελικό) για την επανεξέταση της στρατηγικής για την αειφόρο-βιώσιμη ανάπτυξη. Στόχος της επανεξέτασης είναι η περαιτέρω ανάπτυξη της στρατηγικής.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, μέσα από μια διαδικασία δημόσιου διαλόγου ολοκλήρωσε την Αναθεωρημένη Στρατηγική για την Αειφόρο Ανάπτυξη, η οποία και εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, τον Ιούνιο του 2006.

Οι βασικοί στόχοι της Αναθεωρημένης αυτής Στρατηγικής είναι :

- Προστασία του Περιβάλλοντος - Διατήρηση της ικανότητας της γης να ευνοεί τη ζωή σε όλη της την ποικιλία, την πρόληψη και μείωση της ρύπανσης του περιβάλλοντος και την προώθηση αειφόρων προτύπων κατανάλωσης και παραγωγής,

- Κοινωνική Δικαιοσύνη και συνοχή - Προώθηση μιας δημοκρατικής, υγιούς, ασφαλούς και δίκαιης κοινωνίας, που βασίζεται στην κοινωνική ένταξη και τη συνοχή, να σέβεται τα θεμελιώδη δικαιώματα και την πολιτιστική ποικιλομορφία, να διασφαλίζει την ισότητα ανδρών και γυναικών και καταπολεμά κάθε μορφή διάκρισης,
- Οικονομική ευημερία - Προώθηση μιας ακμάζουσας, καινοτόμου, πλούσιας σε γνώσεις, ανταγωνιστικής και οικολογικά αποτελεσματικής οικονομίας, που να εξασφαλίζει ψηλό επίπεδο ζωής, πλήρη απασχόληση και ποιότητα εργασίας σε ολόκληρη την ΕΕ,
- Ανάληψη των διεθνών ευθυνών - Ενθάρρυνση της εφαρμογής, σε παγκόσμιο επίπεδο, δημοκρατικών θεσμών βασιζόμενων στην ειρήνη, την ασφάλεια και την ελευθερία και προάσπιση της σταθερότητας των θεσμών αυτών και ενεργός προώθηση της αειφόρου ανάπτυξης σε ολόκληρο τον κόσμο.

Ως τομείς προτεραιότητας αναφέρονται:

- **Εξέταση των κλιματικών αλλαγών**, με γενικό στόχο τον περιορισμό των κλιματικών αλλαγών και των επιπτώσεών τους στην κοινωνία.
- **Προαγωγή καλής υγείας – δημόσιας υγείας**. Γενικό στόχο αποτελεί η προαγωγή της καλής δημόσιας υγείας και η βελτίωση της προστασίας έναντι των κινδύνων που απειλούν την υγεία.
- **Καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού και αντιμετώπιση των δημογραφικών αλλαγών** με γενικό στόχο τη δημιουργία ευνοϊκών προς την κοινωνική ενσωμάτωση κοινωνιών.
- **Καλύτερη διαχείριση των φυσικών πόρων**. Γενικός στόχος σε αυτόν τον τομέα προτεραιότητας είναι η διασφάλιση της ικανότητας της γης να ευνοεί τη ζωή σε όλη της την ποικιλομορφία, η τήρηση των ορίων των φυσικών πόρων του πλανήτη και προαγωγή της βιώσιμης παραγωγής και κατανάλωσης ώστε να αποσυνδεθεί η οικονομική ανάπτυξη από την υποβάθμιση του περιβάλλοντος.
- **Αύξηση της βιωσιμότητας των μεταφορών**, με γενικό στόχο να διασφαλιστεί ότι τα συστήματα μεταφορών ανταποκρίνονται στις οικονομικές και κοινωνικές ανάγκες της κοινωνίας ελαχιστοποιώντας παράλληλα τις ανεπιθύμητες επιπτώσεις τους στην οικονομία, την κοινωνία και το περιβάλλον.
- **Καταπολέμηση της φτώχειας στον πλανήτη και προαγωγή της ανάπτυξης**. Γενικό στόχο για την καταπολέμηση της φτώχειας αποτελεί η ενεργός προώθηση της αειφόρου ανάπτυξης σε όλο τον κόσμο και να διασφαλιστεί ότι οι εσωτερικές και εξωτερικές πολιτικές της ΕΕ είναι συμβατές με την αειφόρο ανάπτυξη σε παγκόσμιο επίπεδο καθώς και με τις διεθνείς δεσμεύσεις της.

⇒ **Το 7^ο Πρόγραμμα Πλαίσιο για Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης**

Από τα μέσα της δεκαετίας του '70, η περιβαλλοντική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) βασίζεται σε προγράμματα δράσης τα οποία ορίζουν στόχους προτεραιότητας προς επίτευξη σε διάστημα κάποιων ετών. Παρόλο που το 6^ο ΠΔΠ έληξε τον Ιούλιο του 2012, συνεχίζεται η υλοποίηση πολλών μέτρων και δράσεων που δρομολογήθηκαν στα πλαίσιά του. Εκτός αυτού, το Νοέμβριο του 2013 τέθηκε σε εφαρμογή με ανακοίνωση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (Αρ. 1386/2013/ΕΕ) το 7^ο ΠΔΠ το οποίο καλύπτει το διάστημα έως και τις 31 Δεκεμβρίου 2020. Μέσω αυτού του Προγράμματος Δράσης για το Περιβάλλον (ΠΔΠ), η ΕΕ έχει συμφωνήσει να εντατικοποιήσει τις προσπάθειές της για την προστασία του φυσικού μας κεφαλαίου, την ενίσχυση της ανάπτυξης και καινοτομίας χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών και αποδοτικής χρήσης των

πόρων, και την προστασία της υγείας και ευημερίας των πολιτών – σεβόμενη παράλληλα τους φυσικούς περιορισμούς του πλανήτη Γη.

Με βάση το στόχο της ΕΕ για μια έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς οικονομία μέχρι το 2020 και τις εν λόγω πρωτοβουλίες πολιτικής που έχουν υιοθετηθεί στο πλαίσιο της Στρατηγικής Ευρώπη 2020, το 7^ο ΠΔΠ καθορίζει τους στόχους προτεραιότητας που αφορούν στο περιβάλλον για το 2020 και θέτει τα θεμέλια ενός μακροπρόθεσμου οράματος για το 2050. Σκοπός είναι το πρόγραμμα να συμβάλει στη δημιουργία ενός σταθερού περιβάλλοντος για αειφόρο ανάπτυξη και επενδύσεις και στην επίτευξη των στόχων για το περιβάλλον και το κλίμα που έχουν ήδη συμφωνηθεί, ενώ καθορίζει μέτρα και δράσεις για επίτευξη των στόχων προτεραιότητας που έχουν τεθεί.

Πρόκειται για μία κοινή στρατηγική η οποία θα πρέπει να καθοδηγήσει τις μελλοντικές ενέργειες των θεσμών της ΕΕ και των κρατών μελών, που ευθύνονται από κοινού για την υλοποίησή της και την επίτευξη των στόχων προτεραιότητας.

Το 7^ο Πρόγραμμα Δράσης για το Περιβάλλον έχει τους ακόλουθους στόχους προτεραιότητας:

- Προστασία, διατήρηση και ενίσχυση του φυσικού κεφαλαίου της Ένωσης,
- Μετατροπή της Ένωσης σε μια πράσινη και ανταγωνιστική οικονομία χαμηλών επιπέδων ανθρακούχων εκπομπών και αποδοτικής χρήσης των πόρων,
- Προστασία των πολιτών της Ένωσης από περιβαλλοντικές πιέσεις και κινδύνους για την υγεία και την ευημερία,
- Μεγιστοποίηση των οφελών της περιβαλλοντικής νομοθεσίας της Ένωσης μέσω βελτίωσης της εφαρμογής,
- Βελτίωση της βάσης γνώσεων και αποδεικτικών στοιχείων για την περιβαλλοντική πολιτική της Ένωσης,
- Διασφάλιση των επενδύσεων στην περιβαλλοντική και την κλιματική πολιτική και αντιμετώπιση του περιβαλλοντικού εξωτερικού κόστους,
- Βελτίωση της ενσωμάτωσης της περιβαλλοντικής διάστασης και της συνοχής των πολιτικών,
- Ενίσχυση της αειφορίας των πόλεων της Ένωσης,
- Αύξηση της αποτελεσματικότητας της Ένωσης όσον αφορά την αντιμετώπιση διεθνών περιβαλλοντικών και κλιματικών προκλήσεων.

Το Πρόγραμμα Δράσης εστιάζει σε τρεις γενικούς θεματικούς στόχους – την προστασία, διατήρηση και ενίσχυση του φυσικού κεφαλαίου της ΕΕ, την μετατροπή της ΕΕ σε μια πράσινη και ανταγωνιστική οικονομία με χαμηλές εκπομπές άνθρακα και αποδοτική χρήση των πόρων, και την προστασία των πολιτών από περιβαλλοντικές πιέσεις και κινδύνους για την υγεία και την ευημερία. Η παρακολούθηση της υλοποίησης του γίνεται στο πλαίσιο της Στρατηγικής Ευρώπη 2020 από το Τμήμα Περιβάλλοντος. Οι τρεις γενικοί θεματικοί στόχοι συνοψίζονται σε τρεις τομείς προτεραιότητας, στους οποίους απαιτείται περισσότερη δράση για την προστασία της φύσης και την ενίσχυση της οικολογικής ανθεκτικότητας, την ενδυνάμωση της ανάπτυξης χαμηλών επιπέδων ανθρακούχων εκπομπών και αποδοτικής χρήσης των πόρων, και τη μείωση των απειλών προς την ανθρώπινη υγεία και ευημερία που συνδέονται με τη ρύπανση, τις χημικές ουσίες και τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής.

Ο πρώτος τομέας δράσης συνδέεται με το «φυσικό κεφάλαιο» και περιλαμβάνει με ζωτικές λειτουργίες όπως η επικονίαση, η προστασία από φυσικές καταστροφές και η ρύθμιση του κλίματός μας. Η Ένωση έχει προβεί σε δεσμεύσεις για την αναστολή της απώλειας βιοποικιλότητας και την επίτευξη καλής κατάστασης για τα ύδατα και το θαλάσσιο περιβάλλον της Ευρώπης. Επιπλέον, έχει θεσπίσει τους τρόπους επίτευξης των δεσμεύσεων αυτών, με νομικές υποχρεώσεις όπως η οδηγία-πλαίσιο για τα ύδατα, η οδηγία για την ποιότητα του ατμοσφαιρικού αέρα, και οι οδηγίες για τους οικοτόπους (ενδιαιτήματα) και για τα πτηνά, καθώς και με χρηματοοικονομική και τεχνική υποστήριξη. Ωστόσο, το περιβάλλον μας υπόκειται σε σημαντικές πιέσεις. Υπάρχει ακόμη απώλεια βιοποικιλότητας στην ΕΕ, ενώ πολλά οικοσυστήματα έχουν υποβαθμιστεί σοβαρά, οπότε απαιτούνται μεγαλύτερες προσπάθειες. Σε αυτή την κατεύθυνση, το ΠΔΠ εκφράζει τη δέσμευση της ΕΕ, των εθνικών αρχών και των ενδιαφερομένων για την επιτάχυνση της επίτευξης των στόχων της Στρατηγικής για τη Βιοποικιλότητα 2020³ και του Προσχεδίου για τη διαφύλαξη των υδατικών πόρων της Ευρώπης. Υπάρχουν επίσης θέματα που απαιτούν περισσότερη δράση σε ενωσιακό και εθνικό επίπεδο, όπως η προστασία του εδάφους και η αειφόρος χρήση της γης, καθώς και των δασικών πόρων. Το πρόγραμμα προβάλλει την ανάγκη για πιο αποτελεσματική δράση για την προστασία των ωκεανών και των θαλασσών, την προστασία των ιχθυοαποθεμάτων και τη μείωση των θαλάσσιων απορριμμάτων.

Ο δεύτερος τομέας δράσης σχετίζεται με τις συνθήκες που θα συμβάλλουν στη μεταμόρφωση της ΕΕ σε μια οικονομία χαμηλών επιπέδων ανθρακούχων εκπομπών και αποδοτικής χρήσης των πόρων. Αυτό απαιτεί (α) πλήρη απόδοση της δέσμης μέτρων για το κλίμα και την ενέργεια, για την επίτευξη των στόχων 20-20-20, και συμφωνία ως προς τα επόμενα βήματα για την κλιματική πολιτική μετά το 2020, (β) σημαντικές βελτιώσεις της περιβαλλοντικής απόδοσης των προϊόντων στη διάρκεια του κύκλου ζωής τους και (γ) μειώσεις του περιβαλλοντικού αντίκτυπου της κατανάλωσης, συμπεριλαμβανομένων και θεμάτων όπως η μείωση των αποβλήτων τροφίμων και η αειφόρος χρήση της βιομάζας. Υπάρχει ιδιαίτερη εστίαση στη μετατροπή των αποβλήτων σε πόρους, με περισσότερη πρόληψη, επαναχρησιμοποίηση και ανακύκλωση, και σταδιακή κατάργηση σπάταλων και επιβλαβών πρακτικών όπως η υγειονομική ταφή. Η καταπόνηση των υδάτων έχει όλο και μεγαλύτερο αντίκτυπο σε περισσότερα μέρη της Ευρώπης – και λόγω της κλιματικής αλλαγής – και υπογραμμίζεται η ανάγκη για περαιτέρω ενέργειες στην κατεύθυνση της πιο αποδοτικής χρήσης των υδάτων. Στα πλαίσια των αυξανόμενων τιμών των φυσικών πόρων, της λειψυδρίας και της εξάρτησης από τις εισαγωγές, η ανταγωνιστικότητα της Ευρώπης και η ικανότητά της για αειφόρο ανάπτυξη θα εξαρτηθεί από τη βελτίωση της αποδοτικότητας των πόρων σε όλους τους τομείς της οικονομίας. Το ΠΔΠ ζητά την καθιέρωση δεικτών και στόχων για την αποδοτικότητα των πόρων, οι οποίοι θα καθοδηγούν τους υπεύθυνους λήψης αποφάσεων σε δημόσιο και ιδιωτικό τομέα. Τα οφέλη μιας οικονομίας αποδοτικής χρήσης των πόρων γίνονται αισθητά σε πολλούς τομείς. Οι περιβαλλοντικές τεχνολογίες και υπηρεσίες αποτελούν μεγάλη επιτυχία, με την απασχόληση στον τομέα αυτόν να αυξάνεται κατά 3% κατ' έτος. Η παγκόσμια αγορά οικολογικών βιομηχανιών, που σήμερα αποτιμάται σε ένα τρισεκατομμύριο ευρώ, προβλέπεται να διπλασιαστεί κατά την επόμενη δεκαετία. Αυτό είναι μια καλή είδηση για τις ευρωπαϊκές εταιρίες, οι οποίες ήδη έχουν το παγκόσμιο προβάδισμα στην ανακύκλωση και την ενεργειακή αποδοτικότητα.

³ Τμήμα Περιβάλλοντος, Στρατηγική για τη Βιοποικιλότητα (2020), Ιούνιος 2020

Η τρίτη θεματική ενότητα δράσης καλύπτει τις προκλήσεις προς την ανθρώπινη υγεία και ευημερία, όπως η ρύπανση της ατμόσφαιρας και των υδάτων, η ηχορύπανση και οι τοξικές χημικές ουσίες. Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας, έως και το 20% όλων των θανάτων στην Ευρώπη ενδέχεται να οφείλεται σε περιβαλλοντικούς παράγοντες. Η Ευρώπη ήδη έχει θέσει υψηλά πρότυπα για την ποιότητα του αέρα, αλλά σε πολλές πόλεις η ρύπανση παραμένει πάνω από τα αποδεκτά επίπεδα. Το ΠΔΠ καθορίζει δεσμεύσεις για τη βελτίωση της υλοποίησης της υφιστάμενης νομοθεσίας, και για την εξασφάλιση περαιτέρω μειώσεων της ατμοσφαιρικής ρύπανσης και της ηχορύπανσης. Το ΠΔΠ ορίζει επίσης ένα μακροπρόθεσμο όραμα για ένα μη τοξικό περιβάλλον και προτίθεται να αντιμετωπίσει τους κινδύνους που συσχετίζονται με τη χρήση χημικών ουσιών σε προϊόντα και χημικά μείγματα, ιδιαίτερα αυτές που επηρεάζουν το ενδοκρινικό σύστημα. Παράλληλα, ένα πιο προβλέψιμο πλαίσιο που θα συνδυάζεται με μεγαλύτερες επενδύσεις στη γνώση, προτίθεται να ενθαρρύνει την καινοτομία και την ανάπτυξη πιο αειφόρων λύσεων.

3.3.2 Εθνική Περιβαλλοντική Νομοθεσία

Στη συνέχεια αναφέρονται συνοπτικά οι οδηγίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης ανά Περιβαλλοντική παράμετρο και το εθνικό θεσμικό πλαίσιο που εναρμονίζει τις οδηγίες αυτές.

⇒ **Υδατα:**

- **Ευρωπαϊκή Οδηγία Πλαίσιο για το Νερό 2000/60/ΕΚ.** Στην Κύπρο ισχύει ο **Νόμος Αρ.13(Ι)/2004** «περί Προστασίας και Διαχείρισης των Υδάτων», που εναρμονίζει την νομοθεσία με την Οδηγία Πλαίσιο για τα Νερά.
- **Ευρωπαϊκή Οδηγία για τα Νιτρικά (91/676/ΕΕΚ).** Η εναρμόνιση της Κύπρου έγινε με τους **περί Ελέγχου της Ρύπανσης των Νερών (Νιτρορύπανση Γεωργικής Προέλευσης) Κανονισμούς (Κ.Δ.Π. 534/2002)** και με τον **περί Ελέγχου της Ρύπανσης των Νερών (Ευπρόσβλητες Ζώνες λόγω Νιτρορύπανσης και Κατηγορίες Νερών που Υφίστανται ή Ενδέχεται να Υποστούν Νιτρορύπανση) Διάταγμα (Κ.Δ.Π. 42/2004)** και **Διάταγμα (Κ.Δ.Π. 41/2004)** (Πρόγραμμα Δράσης για την Προστασία των Ευπρόσβλητων Περιοχών Νερών λόγω Νιτρορύπανσης). Άλλα σχετικά Διατάγματα και Κανονισμοί είναι Οι **περί Ελέγχου της Ρύπανσης των Νερών (Χρησιμοποίηση της Ιλύος στη Γεωργία) Κανονισμοί (Κ.Δ.Π. 517/2002)** και Το **περί Ελέγχου της Ρύπανσης των Νερών (Κώδικας Ορθής Γεωργικής Πρακτικής) Διάταγμα (Κ.Δ.Π. 407/2002).**
- **Η Οδηγία Αρ. 2010/75/ΕΕ** περί βιομηχανικών εκπομπών (ολοκληρωμένη πρόληψη και έλεγχος της ρύπανσης). Η Κυπριακή νομοθεσία εναρμονίσθηκε με την Οδηγία, μέσω του **Νόμου 184(Ι)/2013** και των σχετικών Κανονισμών. Βάσει του Νόμου, οι φορείς εκμετάλλευσης όλων των εγκαταστάσεων που εμπίπτουν στις πρόνοιες του εν λόγω Νόμου πρέπει να υποβάλουν αίτηση για τη χορήγηση σχετικής Άδειας Βιομηχανικών Εκπομπών, βασισμένο στην εφαρμογή Βέλτιστων Διαθέσιμων Τεχνικών.
- **Η Οδηγία για την Επεξεργασία Αστικών Υγρών Αποβλήτων (91/271/ΕΕΚ)** «περί επεξεργασίας και διάθεσης των αστικών λυμάτων». Η εναρμόνιση της Κύπρου με την Ευρωπαϊκή Νομοθεσία έγινε με τον **περί Αποχετευτικών Συστημάτων Νόμο (Αρ. 1/1971)** και τον **περί Αποχετευτικών Συστημάτων (Τροποποιητικό) Νόμο (Αρ. 108(Ι)/2004)**, ενώ πριν την ένταξή της στην ΕΕ είχε εναρμονίσει την εθνική της νομοθεσίας σύμφωνα με τις πράξεις της Ευρωπαϊκής Κοινότητας με τους **περί Ελέγχου της Ρύπανσης των Νερών Νόμοι του 2002** μέχρι 2008.

Επιπλέον, έχει εκδώσει τους ακόλουθους κανονισμούς και διάταγμα για σκοπούς εναρμόνισης όπως οι περί Ελέγχου της Ρύπανσης των Νερών (Απόρριψη Αστικών Λυμάτων) Κανονισμοί του 2003, Κ.Δ.Π. 772/2003, και το περί Ελέγχου της Ρύπανσης των Νερών (Ευαίσθητες Περιοχές για Απορρίψεις Αστικών Λυμάτων) Διάταγμα του 2004, Κ.Δ.Π. 111/2004. Για την επιπλέον προστασία του περιβάλλοντος και της δημόσιας υγείας έχουν εκδοθεί (α) Το περί Ελέγχου της Ρύπανσης των Νερών (Γενικοί Όροι Απόρριψης Αποβλήτων από Σταθμούς Επεξεργασίας Λυμάτων) Διάταγμα του 2005, Κ.Δ.Π. 269/2005, και (β) το Διάταγμα με το οποίο εγκρίνει τον Κώδικα Ορθής Γεωργικής Πρακτικής, Κ.Δ.Π. 263/2007.

- **Οδηγία 2006/11/ΕΚ** του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, για τη ρύπανση που προκαλείται από ορισμένες επικίνδυνες ουσίες που εκχέονται στο υδάτινο περιβάλλον της Κοινότητας. Η εναρμόνιση της Κύπρου με την Ευρωπαϊκή Νομοθεσία έγινε με τον περί **Ελέγχου της Ρύπανσης των Νερών και των Εδαφών Νόμο (Αρ. 106(Ι)/2002)**.
- Για τη ρύπανση των υπογείων νερών, ισχύει η **Οδηγία 2006/118/ΕΕ σχετικά με την προστασία των υπόγειων υδάτων από τη ρύπανση και την υποβάθμιση**. Η Οδηγία ενσωματώθηκε στην Κυπριακή νομοθεσία με την τροποποίηση του περί Ελέγχου της Ρύπανσης των Νερών και των Εδαφών Νόμο (Αρ.106(Ι)/2002) με τον Νόμο 68(Ι)/2009.
- Η **Οδηγία για το Πόσιμο Νερό (98/83/ΕΚ)** μαζί με την **Τροποποιητική Οδηγία (ΕΕ) 2015/1787** για την τροποποίηση των παραρτημάτων II και III της οδηγίας 98/83/ΕΚ του Συμβουλίου σχετικά με την ποιότητα του νερού ανθρώπινης κατανάλωσης, που ρυθμίζει τα θέματα ποιότητας του πόσιμου νερού ενσωματώθηκε στο εθνικό δίκαιο με τον περί της Ποιότητας του Νερού Ανθρώπινης Κατανάλωσης (Παρακολούθηση και Έλεγχος) Νόμος (Αρ. 87(Ι)/2001) και τον τροποποιητικό Νόμο (Αρ. 275(Ι)/2004).

⇒ **Έδαφος**

- Οι **Οδηγίες 2008/98/ΕΚ, 91/156/ΕΟΚ**, η απόφαση 94/3 της Επιτροπής για Θέσπιση Καταλόγου Αποβλήτων, η Οδηγία 96/59 για τη διάθεση των PCB και PCT, η Οδηγία 99/31 περί υγειονομικής ταφής αποβλήτων, η Οδηγία 2002/96/ΕΚ σχετικά με τα απόβλητα ειδών ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού, η Οδηγία 2006/66/ΕΚ σχετικά με τις ηλεκτρικές στήλες και τους συσσωρευτές και απόβλητα ηλεκτρικών στηλών και συσσωρευτών, η Οδηγία 2011/65/ΕΕ για τον περιορισμό χρήσης ορισμένων επικίνδυνων ουσιών σε ηλεκτρικό και ηλεκτρονικό εξοπλισμό, και έχουν ενσωματωθεί στην Κυπριακή νομοθεσία με τον **περί Αποβλήτων Νόμο (Αρ. 185(Ι)/2011)**.

⇒ **Ατμόσφαιρα**

- Ιδιαίτερα σημαντική είναι η **Οδηγία 2008/50/ΕΚ για την ποιότητα του ατμοσφαιρικού αέρα και καθαρότερο αέρα**. Η Οδηγία καθορίζει στόχους για την ποιότητα του αέρα, όπως φιλόδοξους και οικονομικώς εύλογους επιμέρους στόχους για τη βελτίωση της ανθρώπινης υγείας και της ποιότητας του περιβάλλοντος έως το 2020. Επιπλέον, προσδιορίζει τρόπους για την αξιολόγηση των παραπάνω και τη λήψη διορθωτικών μέτρων σε περίπτωση μη συμμόρφωσης με τα πρότυπα. Τέλος, προβλέπει την ενημέρωση του κοινού. Η Οδηγία ενσωματώθηκε στην Κυπριακή Νομοθεσία με τον **περί της Ποιότητας του Ατμοσφαιρικού Αέρα Νόμο (Αρ. 77(Ι)/2010)**.

⇒ **Κλίμα**

- Η Σύμβαση – Πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για τις Κλιματικές Αλλαγές. Κύρωση της Σύμβασης το 1997 (**Αρ.19(III)/1997**) από Κύπρο.
- **Πρωτόκολλο του Κιότο** - Η Κύπρος κύρωσε το Πρωτόκολλο με τον Νόμο **Αρ. 29(III)/2003**.
- Οδηγία **2003/87/ΕΚ** σχετικά με την εμπορία δικαιωμάτων εκπομπών που ενσωματώθηκε στην εθνική νομοθεσία με τον Νόμο **N. 132(I)/2004** «Σύστημα Εμπορίας Δικαιωμάτων Εκπομπής Αερίων Θερμοκηπίου».
- Η **Οδηγία-Πλαίσιο 96/62/ΕΚ** για την παρακολούθηση της ποιότητας της ατμόσφαιρας που ενσωματώθηκε στην Κυπριακή Νομοθεσία με τον περί της Ποιότητας του Ατμοσφαιρικού Αέρα **Νόμο Αρ.188(I)/2002**.

⇒ **Χλωρίδα, Πανίδα, Βιοποικιλότητα**

- **Οδηγία 92/43/ΕΚ** για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων και της άγριας χλωρίδας και πανίδας μέσω της δημιουργίας ενός συνεκτικού ευρωπαϊκού δικτύου προστατευόμενων περιοχών. Η Οδηγία 92/43 ορίζει ένα κοινό πλαίσιο για τη διατήρηση των φυτών και των ζώων, πλην των πτηνών και των φυσικών ενδιαιτημάτων των βιολογικών ειδών. Προβλέπει τη δημιουργία ενός δικτύου ειδικών διατηρητέων περιοχών, επονομαζόμενο **Natura 2000**, που αποσκοπεί στην εξασφάλιση ενός καθεστώτος προστασίας, που θα ευνοεί τους φυσικούς οικοτόπους και τα είδη κοινοτικού ενδιαφέροντος. Η εναρμόνιση της Κυπριακής νομοθεσίας έγινε με τον νόμο **N. 153(I)/2003** «ο περί Προστασίας και Διαχείρισης της Φύσης και της Άγριας Ζωής Νόμος του 2003».
- **Οδηγία 2009/147/ΕΚ** περί διατήρησης των άγριων πτηνών. Στην Κυπριακή Νομοθεσία γίνεται εναρμόνιση της Οδηγίας αυτής με τον «περί Προστασίας και Διαχείρισης Άγριων Πτηνών και Θηραμάτων» Νόμο **N. 152(I)/2003**. Με τον ίδιο Νόμο γίνεται και μερική εναρμόνιση με την Οδηγία 92/43/ΕΚ.

Πέραν των Οδηγιών, η Κύπρος έχει κυρώσει και μια σειρά από συμβάσεις, όπως:

- **Σύμβαση της Βόννης** για τη διατήρηση των αποδημητικών ειδών της άγριας πανίδας - Κυρωτικός Νόμος (Αρ. 17(III)/2001)
- **Σύμβαση Βόννης (1973)** για το Διεθνές Εμπόριο Εξαφανιζόμενων Ειδών Άγριας Πανίδας και Χλωρίδας - Κυρωτικός Νόμος Αρ. 20/1974
- **Σύμβαση της Βέρνης** αναφορικά με τη διαφύλαξη της άγριας ζωής και των φυσικών οικοτόπων της Ευρώπης - Κυρωτικός Νόμος Αρ. 24/1988
- **Σύμβαση Ramsar** για τους Υγροτόπους Διεθνούς Σημασίας ως ενδιαιτήματος για τα υδρόβια πουλιά - Κυρωτικός Νόμος (Αρ. 8(III)/2001
- **Σύμβαση για τη διατήρηση της Βιολογικής Ποικιλότητας (1992)**, η οποία προβλέπει μηχανισμούς για την επίτευξη του στόχου διατήρησης της βιολογικής ποικιλότητας σε παγκόσμιο επίπεδο και την υποχρέωση να διαμορφώνει κάθε χώρα Εθνική Στρατηγική για το θέμα αυτό - Κυρωτικός Νόμος Αρ.4 (III) /1996.

⇒ **Πληθυσμός, ανθρώπινη υγεία**

- Η **Οδηγία 2002/49/ΕΚ** για τον περιβαλλοντικό θόρυβο, έχει σαν αντικείμενο την μείωση των επιβλαβών επιπτώσεων στην ανθρώπινη υγεία που προκαλούνται από το θόρυβο. Η Κύπρος έχει εναρμονιστεί με τον **Νόμο Ν.224(Ι)/2004** «περί Αξιολόγησης και Διαχείρισης Περιβαλλοντικού Θορύβου σε συμμόρφωση με τις διατάξεις της Οδηγίας 2002/49/ΕΚ»
- Η Οδηγία **2000/14/ΕΚ** για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών, σχετικά με την εκπομπή θορύβου στο περιβάλλον από εξοπλισμό προς χρήση σε εξωτερικούς χώρους. Η εναρμόνιση της Κύπρου έχει γίνει με το **Κ.Δ.Π. 535/2003**.

⇒ **Τοπίο και πολιτιστική κληρονομιά**

- Ο **περί Αρχαιοτήτων Νόμος (Κεφ. 31)** όπου το Υπουργικό Συμβούλιο με σύσταση του Διευθυντή Τμήματος Αρχαιοτήτων μπορεί να ανακηρύσσει οποιοδήποτε αντικείμενο, κτήριο ή χώρο τον οποίο θεωρεί ότι είναι δημοσίου συμφέροντος από απόψεως ιστορικού, αρχιτεκτονικού, πατροπαράδοτου, καλλιτεχνικού ή αρχαιολογικού ενδιαφέροντος σε αρχαίο μνημείο και να το εντάσσει στους πίνακες του νόμου. Το τοπίο επηρεάζεται έμμεσα από τη χωροταξία και τον προβλεπόμενο χωροταξικό σχεδιασμό. Ο περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας Νόμος (Αρ.90/1972, 56/1982, 7/1990, 28/1991, 91(1)/1992, 55(1)/1993, 72(1)/1998, 59(1)/1999, 142(1)/1999) είναι σχετικός.
- Σε διεθνές επίπεδο, ο εκπαιδευτικός, επιστημονικός και πολιτιστικός οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών (UNESCO) ενθαρρύνει τις χώρες για να υπογράψουν τη Συνθήκη Παγκόσμιας Κληρονομιάς και για να εξασφαλίσουν την προστασία της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς τους και για να ορίσουν τις περιοχές μέσα στο εθνικό έδαφός τους για το συνυπολογισμό στον κατάλογο **παγκόσμιας κληρονομιάς (UNESCO 1972)**. Άλλες σχετικές συμβάσεις της UNESCO που στοχεύουν στην προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς είναι η Συνθήκη σχετικά με την προστασία και προώθηση της **ποικιλομορφίας των πολιτιστικών εκφράσεων (2005)**, η Συνθήκη για την προστασία της **άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς (2003)**, η καθολική Διακήρυξη σχετικά με την **πολιτιστική ποικιλομορφία (2001)**.

3.4 ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΣΤΟΧΩΝ ΣΤΗ ΕΘΝΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ

Σύμφωνα με την ΕΣΑΟΚ Τροόδους και την ενότητα 3.3., οι κυριότεροι στόχοι οι οποίοι αφορούν το περιβάλλον, το φυσικό, ιστορικό και παραδοσιακό ανθρωπογενές τοπίο, τη φυσική, ιστορική, πολιτιστική και αρχαιολογική κληρονομιά συνοψίζονται ως εξής:

- Βασικός στόχος της ΕΣΑΟΚ Τροόδους στον τομέα του περιβάλλοντος είναι η αποτελεσματική προστασία, αναβάθμιση και διαχείριση των διαθέσιμων φυσικών πόρων, του περιβάλλοντος, της βιοποικιλότητας, του τοπίου και της φυσικής, γεωλογικής, ιστορικής, αρχαιολογικής και πολιτιστικής κληρονομιάς, αλλά και η βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων των υπό μελέτη κοινοτήτων. Η προστασία, διατήρηση και διαφύλαξη του περιβάλλοντος είναι ο πυρήνας της αειφόρου ανάπτυξης, και αποτελεί ένα από τους βασικούς στόχους της Στρατηγικής.
- Η ανάπτυξη και αναπαραγωγή πόρων φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς, στα πλαίσια προστασίας και διαφύλαξής τους, συμβάλλοντας στην υγιή ανταγωνιστικότητα βάση της διακριτότητας.

- Η αναβάθμιση και αναζωογόνηση του περιβάλλοντος, καθώς και της φυσικής, ιστορικής, αρχαιολογικής και πολιτιστικής κληρονομιάς.
- Ο σεβασμός, η προστασία, η διατήρηση, η ανάδειξη, η αποτροπή υπερβολικών πιέσεων και η αειφόρος διαχείριση της υπό εξέταση περιοχής και των πόρων της.
- Η βιώσιμη διαχείριση των στερεών, επικίνδυνων και υγρών αποβλήτων.
- Η διατήρηση, προστασία και η βελτίωση του περιβάλλοντος, συμπεριλαμβανομένης της διατήρησης των φυσικών οικοτόπων, καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας.
- Η προστασία των επιφανειακών και υπογείων υδάτινων πόρων και η λήψη μέτρων για την αντιμετώπιση των προκλήσεων που ασκούνται σ' αυτούς.
- Η διασφάλιση επαρκούς και κατάλληλης γης για διάφορες αναπτύξεις, άλλες από τη γεωργική και κτηνοτροφική, με ταυτόχρονη επιδίωξη της καλύτερης αξιοποίησής της ή προστασία του περιβάλλοντος.
- Η προστασία της υπαίθρου από φυσικούς και άλλους κινδύνους, περιλαμβανομένης της προστασίας των εδαφών από τη διάβρωση.

3.5 ΣΥΣΧΕΤΙΣΗ ΜΕ ΑΛΛΕΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ/ ΣΧΕΔΙΑ/ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

Στο παρόν Κεφάλαιο γίνεται μια ανασκόπηση Στρατηγικών/ Σχεδίων/ Προγραμμάτων ή Μελετών που έχουν εκπονηθεί, είτε συγκεκριμένα για την περιοχή μελέτης, είτε για περιοχές που συμπεριλαμβάνουν και την περιοχή μελέτης, οι στόχοι των οποίων συσχετίζονται άμεσα ή έμμεσα με το όραμα και τους στόχους της ΕΣΑΟΚ Τροόδους. Ωστόσο, για την εκπόνηση της παρούσας ΣΜΠΕ, έχει χρησιμοποιηθεί ένας επιπρόσθετος και μεγάλος αριθμός βιβλιογραφικών αναφορών, όπως αυτές συνοψίζονται στο τέλος της μελέτης.

Στρατηγική για τη Βιοποικιλότητα (2020)⁴

Η Στρατηγική για τη Βιοποικιλότητα στην Κύπρο αναπτύχθηκε στο πλαίσιο των υποχρεώσεων που απορρέουν από τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τη Βιοποικιλότητα (Convention on Biological Diversity) καθώς και από την Ευρωπαϊκή Στρατηγική για τη Βιοποικιλότητα (EU Biodiversity Strategy) και αποσκοπεί στην επίτευξη των στόχων που αφορούν τη διατήρηση, προστασία και αειφόρο χρήση της βιοποικιλότητας, καθώς και τον ισότιμο και δίκαιο καταμερισμό των οφελών που προκύπτουν από τη χρήση των γενετικών πόρων.

Το Υπουργικό Συμβούλιο ενέκρινε στις 3/6/2020 την Στρατηγική και το Σχέδιο Δράσης για τη Βιοποικιλότητα στην Κύπρο, σηματοδοτώντας μια ολιστική προσέγγιση στην προστασία της φύσης, η οποία θα λειτουργεί σε συνέργεια με την Εθνική Στρατηγική για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή⁵, το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Ενέργεια και το Κλίμα 2021-2030⁶ και την επικείμενη υιοθέτηση της Εθνικής Στρατηγικής και του Σχεδίου Μέτρων για την Καταπολέμηση της Απερήμωσης.

⁴ Τμήμα Περιβάλλοντος, Στρατηγική για τη Βιοποικιλότητα (2020), Ιούνιος 2020

⁵ Τμήμα Περιβάλλοντος, Εθνική Στρατηγική και Σχέδιο Δράσης για την Προσαρμογή στη κλιματική αλλαγή, Απρίλιος 2017

⁶ Department of Environment, Cyprus' Integrated national energy and climate plan for the period 2021-2030, January 2020

Ο στόχος της Στρατηγικής είναι η εφαρμογή των προνοιών της Σύμβασης για τη Βιολογική Ποικιλότητα, καθώς και της εφαρμογής των προνοιών των ευρωπαϊκών και εθνικών στόχων για τη βιοποικιλότητα. Γενικός στόχος της Στρατηγικής είναι η ανάσχεση της απώλειας της βιοποικιλότητας, η ανάδειξη του φυσικού κεφαλαίου, καθώς και η ενίσχυση της συμμετοχικής διαδικασίας σε όλους τους τομείς.

Το όραμα της Στρατηγικής για την Βιοποικιλότητα είναι μέχρι το 2050 η βιοποικιλότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και οι οικοσυστημικές υπηρεσίες που παρέχει –το φυσικό της κεφάλαιο– να προστατευθούν, να αποτιμηθούν και να αποκατασταθούν καταλλήλως για την εγγενή αξία της βιοποικιλότητας και για την ουσιώδη συμβολή τους στην ανθρώπινη ευημερία και την οικονομική ευμάρεια, ούτως ώστε να αποτραπούν καταστροφικές αλλαγές που οφείλονται στην απώλεια βιοποικιλότητας.

Για την εφαρμογή και την επίτευξη των στόχων της Σύμβασης (Διεθνείς και Ευρωπαϊκοί), έχουν καθοριστεί για την Κύπρο οι πιο κάτω 13 Στρατηγικοί Στόχοι για τη Βιοποικιλότητα για την επόμενη δεκαετία (2020-2030):

1. Βελτίωση διαθέσιμης γνώσης για σκοπούς διατήρησης της βιοποικιλότητας
2. Διατήρηση και αποκατάσταση βιοποικιλότητας
3. Αποτίμηση, προβολή και διατήρηση οικοσυστημικών υπηρεσιών
4. Αποδοτική διαχείριση προστατευόμενων περιοχών
5. Αειφόρος χρήση βιολογικών και φυσικών πόρων
6. Διατήρηση γενετικών πόρων και ισότιμος καταμερισμός των οφελών τους
7. Βελτίωση διακυβέρνησης σε σχέση με τη διατήρηση της βιοποικιλότητας
8. Οικοδόμηση δυναμικού για διατήρηση βιοποικιλότητας
9. Ενσωμάτωση στόχων διατήρησης βιοποικιλότητας στις κύριες τομεακές πολιτικές και ιδιαίτερα στο θέμα της αντιμετώπισης πυρκαγιών
10. Αντιμετώπιση επιπτώσεων κλιματικής αλλαγής στη βιοποικιλότητα
11. Πρόληψη και αντιμετώπιση των επιπτώσεων στη βιοποικιλότητα από τα χωροκατακτητικά ξένα είδη
12. Προώθηση της εκπαίδευσης και ενίσχυσης της ευαισθητοποίησης και συμμετοχής της κοινωνίας των πολιτών στην προστασία και διατήρηση της βιοποικιλότητας
13. Κινητοποίηση πόρων για διατήρηση βιοποικιλότητας

Διαχειριστικά Σχέδια περιοχών δικτύου Natura 2000

Στην παρούσα ΣΜΠΕ, γίνεται μια ανασκόπηση ενός αριθμού Διαχειριστικών Σχεδίων περιοχών δικτύου Natura 2000 που έχουν εκπονηθεί για την περιοχή μελέτης, οι στόχοι και τα είδη χαρακτηρισμού των οποίων παρουσιάζονται αναλυτικά στο Υποκεφάλαιο 10.3. Τα Διαχειριστικά Σχέδια τα οποία αναλύονται στην συνέχεια είναι:

- Διαχειριστικό Σχέδιο Ζώνης Ειδικής Προστασίας «Δάσος Πάφου» (2016)⁷
- Διαχειριστικό Σχέδιο περιοχής «Δάσους Πάφου» (2011)⁸
- Διαχειριστικό Σχέδιο της περιοχής «Εθνικό Δασικό Πάρκο Τροόδους» (2009)⁹
- Διαχειριστικό Σχέδιο Ζώνης Ειδικής Προστασίας «Βουνοκορφές Μαδαρής - Παπούτσας» (2016)¹⁰
- Διαχειριστικό Σχέδιο για την περιοχή/ τμήμα «Μαδαρής - Παπούτσας» (2007)¹¹
- Διαχειριστικό Σχέδιο Ζώνης Ειδικής Προστασίας «Περιοχή Ατσά – Άγιος Θεόδωρος» (2016)¹²
- Διαχειριστικό Σχέδιο της περιοχής «Δάσος Μαχαιρά» (2012)¹³
- Διαχειριστικό Σχέδιο Ζώνης Ειδικής Προστασίας «Κουιάδα Ξυλούρικου» (2016)¹⁴
- Διαχειριστικό Σχέδιο της περιοχής «Δάσος Λεμεσού, Αγίου Μάμα και Ακαπνούς» (2012)¹⁵
- Διαχειριστικό Σχέδιο της περιοχής «Κουιάδα Λιμνάτη»¹⁶
- Διαχειριστικό Σχέδιο Ζώνης Ειδικής Προστασίας «Κουιάδας Λιμνάτη» (2016)¹⁷
- Διαχειριστικό Σχέδιο Ζώνης Ειδικής Προστασίας «Ποταμός Παραμαλίου» (2016)¹⁸
- Διαχειριστικό Σχέδιο Ζώνης Ειδικής Προστασίας «Περιοχή Τζιόνια» (2016)¹⁹

⁷ Υπουργείο Εσωτερικών, Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας, I.A.CO Environmental & Water Consultants, Πτηνολογικός σύνδεσμος Κύπρου, «Διαχειριστικό Σχέδιο Ζώνης Ειδικής Προστασίας Δικτύου Natura 2000 Δάσος Πάφου», Σεπτέμβριος 2016

⁸ Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, Τμήμα Δασών, Κ/Ξ Δ.ΤΣΙΑΡΑΣ – Δ.ΠΑΛΑΣΚΑΣ - “ΚΑΛΛΙΣΤΩ”, «Διαχειριστικό Σχέδιο Δάσους Πάφου», Μάρτιος 2011

⁹ Υπουργείο Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος, Υπηρεσία Περιβάλλοντος, ΟΙΚΟΣ – Διαχείριση Φυσικού Περιβάλλοντος ΕΠΕ, «Σχέδιο Διαχείρισης της περιοχής CY5000004 Εθνικό Δασικό Πάρκο Τροόδους», 2009

¹⁰ Υπουργείο Εσωτερικών, Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας, I.A.CO Environmental & Water Consultants, Πτηνολογικός σύνδεσμος Κύπρου, «Διαχειριστικό Σχέδιο Ζώνης Ειδικής Προστασίας Δικτύου Natura 2000 Βουνοκορφές Μαδαρή – Παπούτσα», Σεπτέμβριος 2016

¹¹ Υπουργείο Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος, Υπηρεσία Περιβάλλοντος, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Επιτροπή Ερευνών, «ΟΜΙΚΡΟΝ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΜΕΛΕΤΗ & ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ & ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ Ε.Π.Ε», Διαχειριστικό Σχέδιο ΤΚΣ του Δικτύου Natura 2000 «Μαδαρή - Παπούτσα», Δεκέμβριος 2007

¹² Υπουργείο Εσωτερικών, Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας, I.A.CO Environmental & Water Consultants, Πτηνολογικός σύνδεσμος Κύπρου, «Διαχειριστικό Σχέδιο Ζώνης Ειδικής Προστασίας Δικτύου Natura 2000 Περιοχής Ατσάς – Άγιος Θεόδωρος», Σεπτέμβριος 2016

¹³ Υπουργείο Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος, Τμήμα Δασών, IACO Environmental and Water Consultants Ltd, «Διαχειριστικό Σχέδιο Εθνικού Δασικού Πάρκου Μαχαιρά», Φεβρουάριος 2012

¹⁴ Υπουργείο Εσωτερικών, Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας, I.A.CO Environmental & Water Consultants, Πτηνολογικός σύνδεσμος Κύπρου, «Διαχειριστικό Σχέδιο Ζώνης Ειδικής Προστασίας Δικτύου Natura 2000 Κουιάδα Ξυλούρικου», Σεπτέμβριος 2016

¹⁵ Υπουργείο Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος, Τμήμα Δασών, NERCO – N. ΧΛΥΚΑΣ & ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ Α.Ε.Μ., IACO Environmental and Water Consultants Ltd, «Ετοιμασία Διαχειριστικού Σχεδίου για τα Δάση Λεμεσού, Αγίου Μάμα και Ακαπνούς», 2012

¹⁶ Υπουργείο Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος, Υπηρεσία Περιβάλλοντος, ΟΜΙΚΡΟΝ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΜΕΛΕΤΗ & ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ & ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ Ε.Π.Ε, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης – Επιτροπή Ερευνών, «Ετοιμασία Διαχειριστικού Σχεδίου για την περιοχή/ τμήμα Λιμνάτης»

¹⁷ Υπουργείο Εσωτερικών, Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας, I.A.CO Environmental & Water Consultants, Πτηνολογικός σύνδεσμος Κύπρου, «Διαχειριστικό Σχέδιο Ζώνης Ειδικής Προστασίας Δικτύου Natura 2000 Κουιάδα Λιμνάτη», Σεπτέμβριος 2016

¹⁸ Υπουργείο Εσωτερικών, Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας, I.A.CO Environmental & Water Consultants, Πτηνολογικός σύνδεσμος Κύπρου, «Διαχειριστικό Σχέδιο Ζώνης Ειδικής Προστασίας Δικτύου Natura 2000 Ποταμός Παραμαλίου», Σεπτέμβριος 2016

¹⁹ Υπουργείο Εσωτερικών, Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας, I.A.CO Environmental & Water Consultants, Πτηνολογικός σύνδεσμος Κύπρου, «Διαχειριστικό Σχέδιο Ζώνης Ειδικής Προστασίας Δικτύου Natura 2000 Περιοχή Τζιόνια», Σεπτέμβριος 2016

- Διαχειριστικό Σχέδιο της περιοχής «Φουντουκοδάση Πιτσιλιάς» (2009)²⁰
- Διαχειριστικό Σχέδιο Ζώνης Ειδικής Προστασίας «Κρεμμοί Χανουτάρη» (2016)²¹
- Διαχειριστικό Σχέδιο της περιοχής «Κουλάδα Καρκώτη» (2009)²²
- Διαχειριστικό Σχέδιο της περιοχής «Ποταμός Περιστερώνας» (2009)²³
- Διαχειριστικό Σχέδιο της περιοχής «Χα-Ποτάμι» (2009)²⁴
- Διαχειριστικό Σχέδιο Ζώνης Ειδικής Προστασίας «Χα-Ποτάμι» (2016)²⁵
- Διαχειριστικό Σχέδιο Ζώνης Ειδικής Προστασίας «Κουλάδα Διαρίζου» (2016)²⁶
- Διαχειριστικό Σχέδιο της περιοχής «Κουλάδα Διαρίζου» (2009)²⁷

Πρόγραμμα για τις Αγροτικές Περιοχές Υψηλής Φυσικής Αξίας

Σύμφωνα με τις αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 17^{ης} Δεκεμβρίου 2013 για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1698/2005 του Συμβουλίου, τέθηκε σε ισχύ ο Κανονισμός ΕΕ 1305/2013 (Αγροτικής Ανάπτυξης).

Το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης 2014-2020 αποτελεί το κύριο εργαλείο άσκησης αγροτικής πολιτικής για την ανάπτυξη του πρωτογενούς τομέα παραγωγής και της κυπριακής υπαίθρου. Αποτελείται από μια σειρά μέτρων τα οποία στοχεύουν στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της γεωργίας, τη διασφάλιση της αειφόρου διαχείρισης των φυσικών πόρων και την επίτευξη ισορροπής εδαφικής ανάπτυξης, συμπεριλαμβανομένης και της δημιουργίας θέσεων απασχόλησης.

Στα πλαίσια εφαρμογής του Προγράμματος, υιοθετήθηκαν διάφορες περιβαλλοντικές δράσεις σε Περιοχές Υψηλής Φυσικής Αξίας. Οι Περιοχές Υψηλής Φυσικής Αξίας - High Nature Value Farmland (HNVFs) αφορούν γεωργικές εκτάσεις όπου η βιοποικιλότητα είναι πολύ σημαντική (καλλιέργειες και βοσκότοποι). Οι υπηρεσίες που παρέχονται από αυτούς τους βιότοπους, είναι πολύ σημαντικές για διατήρηση της βιοποικιλότητας.

Συγκεκριμένα, στα πλαίσια του Υπομέτρου 10.1.11 του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2014 – 2020 θεσπίστηκαν οι ακόλουθες περιβαλλοντικές δράσεις (οι οποίες τυγχάνουν χρηματικής ενίσχυσης) σε Περιοχές Υψηλής Φυσικής Αξίας ως ακολούθως:

²⁰ Υπουργείου Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος, Nerco – Ν. ΧΛΥΚΑΣ & ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ ΑΕΜ., «Διαχειριστικό Σχέδιο Περιοχής CY2000009 Φουντουκοδάση Πιτσιλιάς», Νοέμβριος 2009

²¹ Υπουργείο Εσωτερικών, Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας, I.A.CO Environmental & Water Consultants, Πτηνολογικός σύνδεσμος Κύπρου, «Διαχειριστικό Σχέδιο Ζώνης Ειδικής Προστασίας Δικτύου Natura 2000 Γκρεμμοί Χανουτάρη», Σεπτέμβριος 2016

²² Υπουργείου Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος, Nerco – Ν. ΧΛΥΚΑΣ & ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ ΑΕΜ., «Διαχειριστικό Σχέδιο Περιοχής CY2000012 Κουλάδα Καρκώτη», Νοέμβριος 2009

²³ Υπουργείο Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος, Υπηρεσία Περιβάλλοντος, ΟΙΚΟΣ – Διαχείριση Φυσικού Περιβάλλοντος ΕΠΕ, «Διαχειριστικό Σχέδιο της περιοχής Κουλάδα Ποταμού Περιστερώνας», 2009

²⁴ Υπουργείο Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος, Υπηρεσία Περιβάλλοντος, Μουσείο Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας, Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων – Υγροτόπων, «Σχέδιο Διαχείρισης της Περιοχής CY4000002 ΧΑ-ΠΟΤΑΜΙ», Νοέμβριος 2009

²⁵ Υπουργείο Εσωτερικών, Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας, I.A.CO Environmental & Water Consultants, Πτηνολογικός σύνδεσμος Κύπρου, «Διαχειριστικό Σχέδιο Ζώνης Ειδικής Προστασίας Δικτύου Natura 2000 Χα – Ποτάμι», Σεπτέμβριος 2016

²⁶ Υπουργείου Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος, Τμήμα Δασών, IACO Environmental and Water Consultants Ltd, «Διαχειριστικό Σχέδιο Ζώνης Ειδικής Προστασίας Δικτύου Natura 2000 Κουλάδα Διαρίζου», Σεπτέμβριος 2016

²⁷ Υπουργείου Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος, Υπηρεσία Περιβάλλοντος, ΟΙΚΟΣ – Διαχείριση Φυσικού Περιβάλλοντος ΕΠΕ, Διαχειριστικό Σχέδιο της περιοχής του Δικτύου Natura 2000 CY4000003 «Κουλάδα Διαρίζου», 2009

(α) Σε περιοχές με αρόσιμες καλλιέργειες σιτηρών με εξαίρεση τις καλλιέργειες αραβόσιτου, σόργου και κεχρί:

- Απαγόρευση αλλαγής χρήσης ή εκχέρσωσης.
- Απαγόρευση επέκτασης και ενοποίησης αγροτεμαχίων.
- Παραμονή ασυγκόμιστης παραγωγής σε ποσοστό 15% σε επίπεδο συνολικής έκτασης που εντάσσεται στο καθεστώς, μέχρι τέλη Ιουλίου κάθε έτους.
- Δημιουργία εκτάσεων 3% του αγροτεμαχίου, όπου θα γίνεται καλλιέργεια ψυχανθών η οποία δεν θα συγκομίζεται μέχρι τέλη Ιουλίου κάθε έτους.

(β) Σε περιοχές με δενδρώδεις/ πολυετείς καλλιέργειες ελιάς, αμυγδαλιάς, χαρουπιάς και φουντουκιάς:

- Απαγόρευση αλλαγής χρήσης ή εκχέρσωσης. Δεν παρέχεται ενίσχυση για την υλοποίηση της δράσης.
- Απαγόρευση επέκτασης και ενοποίησης αγροτεμαχίων. Δεν παρέχεται ενίσχυση για την υλοποίηση της δράσης.
- Πλήρης αποκλεισμός της χρήσης χημικών ζιζανιοκτόνων στην καλλιέργεια, καθ' όλη τη διάρκεια του έτους και μηχανική καταπολέμηση ζιζανίων, με εφαρμογή μίας ή περισσότερων από τις ακόλουθες μεθόδους: κατεργασία εδάφους με βάθος τουλάχιστον τα 3 cm, αποκοπή με χορτοκοπτική μηχανή ή μακρύ δρεπάνι/ λεπίδα και βοτάνισμα.
- Διατήρηση του 10% της έκτασης ακαλλιέργητο σε επίπεδο εκμετάλλευσης ή και τεμαχίου, κατά την περίοδο Φεβρουαρίου – Σεπτεμβρίου. Η έκταση προτείνεται όπως διατηρείται σε μέρη γειτνίασης με επιφανειακά ύδατα, όχθους και ξερολιθιές όπου υπάρχουν.
- Εμπλουτισμός του εδάφους με ενσωμάτωση κόμποστ κατά την περίοδο Νοεμβρίου - Φεβρουαρίου. Η ελάχιστη αποδεκτή ποσότητα είναι 12 m³/ha.

(γ) Διαχείριση της βλάστησης σε φυσικούς βοσκότοπους εντός των περιοχών Υψηλής Φυσικής Αξίας:

- Η δράση προβλέπει την απαγόρευση βόσκησης για τετράμηνη περίοδο (15 Φεβρουαρίου – 15 Ιουνίου κάθε έτους).

Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα μέχρι το 2030

Το Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα υπεβλήθη στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 11 Δεκεμβρίου 2018, σύμφωνα με το άρθρο 9, παράγραφος 1 του Κανονισμού (ΕΕ) 2018/1999, μετά από τροποποίηση των κανονισμών (ΕΚ) αριθ. 663/2009 και (ΕΚ) αριθ. 715/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, των Οδηγιών 94/22 / ΕΚ, 98/70 / ΕΚ, 2009/31 / ΕΚ, 2009/73/ΕΚ, 2010/31 / ΕΕ, 2012/27/ΕΕ και 2013/30/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και των Οδηγιών 2009/119/ΕΚ και (ΕΕ) 2015/652 για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 525/2013, ο οποίος καταρτίστηκε σύμφωνα με το άρθρο 3, παράγραφος 1 και παράρτημα Ι του ίδιου κανονισμού.

Το Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα αποτελεί μια ολοκληρωμένη έκθεση που αφορά την περίοδο 2021-2030 και παρουσιάζει την τρέχουσα πολιτική που εφαρμόζεται σε θέματα που αφορούν τους τομείς του κλίματος και της ενέργειας, αλλά και τις πολιτικές που εξετάζονται και πρόκειται να ακολουθηθούν στο εγγύς μέλλον. Ένας από τους βασικούς στόχους του Σχεδίου είναι η μείωση των αερίων του θερμοκηπίου, κυρίως στον τομέα των μεταφορών.

Μια από τις σημαντικότερες προκλήσεις που καλείται να αντιμετωπίσει η Κύπρος είναι η υψηλή εξάρτησή της από τα ορυκτά καύσιμα για την παραγωγή ενέργειας – κατέχοντας την πρώτη θέση ως προς την παραγωγή ενέργειας ορυκτών καυσίμων σε σχέση με τις υπόλοιπες χώρες της ΕΕ, γεγονός που καθιστά την παραγωγή ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές ή υδρογονάνθρακες ζωτικής σημασίας για τη χώρα. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με το Σχέδιο, η Κύπρος βασιζέται στις εισαγωγές ορυκτών καυσίμων για τις ανάγκες της σε ηλεκτρική ενέργεια και δαπανά πάνω από το 8% του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος της για να καλύψει το κόστος αυτό.

Το Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα καλείται να αντιμετωπίσει τα προβλήματα που προκύπτουν από την τρέχουσα πολιτική που ακολουθείται σχετικά με την αλλαγή του κλίματος και την παραγωγή και κατανάλωση ενέργειας, και να προτείνει λύσεις και μέτρα που να αποσκοπούν στην προστασία και ορθολογική διαχείριση του περιβάλλοντος, στα πλαίσια της αειφόρου ανάπτυξης.

Εθνική Στρατηγική και Σχέδιο Δράσης για την Προσαρμογή στη Κλιματική Αλλαγή

Το Τμήμα Περιβάλλοντος, σε συνεργασία με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς, εξετάζοντας τις πολυάριθμες επιπτώσεις από την αλλαγή του κλίματος αλλά και τα ειδικά ζητήματα που προκύπτουν και σχετίζονται με το νερό, τη διάβρωση των ακτών, των υποδομών και τον κλάδο του τουρισμού, βρίσκεται στο στάδιο ετοιμασίας της Εθνικής Στρατηγικής για την Προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή.

Στα πλαίσια της εκπόνησης της Εθνικής Στρατηγικής για την Προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, πραγματοποιείται καταγραφή των παρατηρούμενων και μελλοντικών κλιματικών αλλαγών στο νησί, γίνεται εκτίμηση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής αλλά και της ικανότητας προσαρμογής και ευπάθειας της Κύπρου, προτείνονται μέτρα και δράσεις προσαρμογής της Κύπρου στην κλιματική αλλαγή και γίνεται έλεγχος και παρακολούθηση της στρατηγικής προσαρμογής του νησιού στην αλλαγή του κλίματος.

Ανάμεσα στις δράσεις και τα μέτρα προσαρμογής που προτείνονται, όσον αφορά τους υδάτινους πόρους, προτείνεται ο επαναπροσδιορισμός των κριτηρίων αδειοδότησης και απαγόρευσης υδροβόρων αναπτύξεων/ εγκαταστάσεων ενώ προτείνεται η ανάπτυξη και εξέταση σεναρίων προσαρμογής για έλεγχο τέτοιου είδους αναπτύξεων σε περιοχές με ανεπαρκείς υδατικούς πόρους.

Η Στρατηγική για τη Βιοποικιλότητα, τα Διαχειριστικά Σχέδια Natura, το Πρόγραμμα για τις Αγροτικές Περιοχές Υψηλής Φυσικής Αξίας, το Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα μέχρι το 2030, και η Εθνική Στρατηγική και Σχέδιο Δράσης για την Προσαρμογή στη Κλιματική Αλλαγή συνδέονται με τον Τακτικό Στόχο της ΕΣΑΟΚ 2.1 που αφορά την **Ενιαία αειφορική διαχείριση του Φυσικού Περιβάλλοντος και των ανθρωπογενών δραστηριοτήτων**, εφόσον ο στόχος περιλαμβάνει την διασφάλιση αειφορικών σχέσεων μεταξύ παραγωγικών δραστηριοτήτων και φυσικού περιβάλλοντος, λαμβάνει υπόψη τις απειλές οι οποίες προέρχονται είτε από τις ανθρωπογενείς δραστηριότητες, είτε από τις γενικότερες κλιματικές αλλαγές αλλά και τις στρατηγικές και τις διεθνείς και ευρωπαϊκές δεσμεύσεις της Κυπριακής Δημοκρατίας (Βιοποικιλότητα, Natura, νερό, κλιματική αλλαγή, κτλ.). Η επιδιωκόμενη αειφορία ενσωματώνει τις τοπικές κοινωνικές σχέσεις με τη φύση μέσα από μια αντίληψη πολυλειτουργικότητας τόσο της υπαίθρου όσο και της αγροτικής δραστηριότητας.

Ο Τακτικός Στόχος 2.1 λαμβάνει επίσης, υπόψη ότι οι πολιτικές οικολογικής μετάβασης οι οποίες υιοθετούνται στις χώρες της Ε.Ε. απαιτούν την απόκτηση ικανότητας από τις περιοχές εφαρμογής ώστε να διαχειρίζονται από κοινού ζώνες όπου συνυπάρχουν το Δάσος, οι περιοχές Natura, η γεωργία και κτηνοτροφία αλλά και οι υπόλοιπες ανθρώπινες δραστηριότητες. Η πολυλειτουργικότητα του Δάσους, της γεωργίας αλλά και η χρήση του νερού για οικολογικούς σκοπούς απαιτούν διαχείριση με βάση κανονισμούς, διατάξεις, προδιαγραφές και ρυθμίσεις, στο σχεδιασμό και στην εφαρμογή των οποίων θα πρέπει να συμμετέχουν και οι τοπικοί φορείς.

Εθνική Στρατηγική Τουρισμού μέχρι το 2030²⁸

Αναγνωρίζοντας τη δυναμικότητα και προοπτικές του τομέα της τουριστικής δραστηριότητας στο νησί, καθώς και τις εντεινόμενες μακροπρόθεσμα πιέσεις από τον ανταγωνισμό στην συνεχώς εξελισσόμενη διεθνώς τουριστική βιομηχανία, η Κυβέρνηση προχώρησε στην εκπόνηση μελέτης για την ετοιμασία Εθνικής Στρατηγικής για τον Τουρισμό.

Βασικός στόχος της Εθνικής Στρατηγικής Τουρισμού είναι η αναβάθμιση του τομέα του τουρισμού και η αειφόρος συμβολή του στην οικονομία του τόπου. Ωστόσο, επιμέρους στόχοι είναι ο εμπλουτισμός και διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος, η αντιμετώπιση της εποχικότητας και η αύξηση της απασχόλησης και των εσόδων τόσο ανά επισκέπτη όσο και συνολικά. Η εν λόγω μελέτη ανατέθηκε μετά από διεθνή διαγωνισμό στην ισπανική εταιρεία «THR Innovative Tourism Advisors».

Το όραμα της Εθνικής Στρατηγικής Τουρισμού είναι να καταστεί η Κύπρος, πριν το 2030, ένας αειφόρος ολόχρονος προορισμός που θα προσελκύει 4.8 εκ. επισκέπτες από το εξωτερικό ετήσια, 40% των οποίων κατά την περίοδο Νοεμβρίου - Απριλίου. Η αποστολή της Εθνικής Στρατηγικής Τουρισμού είναι η προσφορά αξέχαστων τουριστικών εμπειριών στους τουρίστες, η βελτίωση της ποιότητας της ζωής των Κυπρίων, η αντιμετώπιση σημαντικών προβλημάτων και τάσεων όπως είναι η ανεπαρκής συνδεσιμότητα της Κύπρου στις αερομεταφορές, ιδιαίτερα τις περιόδους χαμηλής και μέσης αιχμής και από κάποιες γεωγραφικές αγορές, καθώς και η αντιμετώπιση νέων τάσεων που προκύπτουν συνεχώς στον τομέα του τουρισμού, συμβάλλοντας ταυτόχρονα στην αειφόρο ανάπτυξη του νησιού.

Η επιτυχία της Στρατηγικής εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την ικανότητα της να δημιουργήσει αξία για όλα τα εμπλεκόμενα μέρη, τους πολίτες, τους τουρίστες, τους επενδυτές, και τις επιχειρήσεις. Για το λόγο αυτό, η βελτίωση της ποιότητας ζωής των Κυπρίων, η προσφορά αξέχαστων εμπειριών στους τουρίστες, η παροχή επενδυτικών ευκαιριών ψηλής αξίας για τους επενδυτές και ελκυστικών ευκαιριών για τις επιχειρήσεις που παρέχουν προστιθέμενη αξία στον τομέα αποτελούν βασικά στοιχεία της στρατηγικής.

Η Εθνική Στρατηγική Τουρισμού συνδέεται με τον **Τακτικό Στόχο 1.1** που αφορά την **ανάδειξη της ποιότητας και της ταυτότητας των τοπικών προϊόντων και υπηρεσιών**, αφού βάσει του εν λόγω στόχου η περιοχή θα μπορεί να προσφέρει μια σειρά προϊόντων και υπηρεσιών άρρηκτα συνδεδεμένων με τον τόπο, όπως διαμονή στην ύπαιθρο, τοπική κουζίνα, τοπικά προϊόντα, εμπειρίες κτλ.. Αυτή η ταυτότητα των τοπικών προϊόντων και υπηρεσιών συνδέεται άμεσα με τον εναλλακτικό τουρισμό που επιδιώκεται μέσω της Εθνικής Στρατηγικής Τουρισμού και την επιδίωξη η Κύπρος να καταστεί αειφόρος ολόχρονος προορισμός. Ο **Τακτικός Στόχος 1.2** που αφορά την **βελτίωση των ανθρώπινων πόρων και του επιχειρηματικού περιβάλλοντος και η προώθηση διατομεακών**

²⁸ Υφυπουργείο Τουρισμού, Εθνική Στρατηγική Τουρισμού μέχρι το 2030, Ιανουάριος 2020

συνεργασιών ενεργοποιεί και συνδυάζει ταυτόχρονα, πεδία τα οποία άπτονται της οικοδόμησης της νέας Ορεινής Οικονομίας του Τροόδου αξιοποιώντας τα αποτελέσματα του προηγούμενου τακτικού στόχου. Συνεπώς και ο εν λόγω Τακτικός Στόχος 1.2 συνδέεται έμμεσα με τους στόχους της Εθνικής Στρατηγικής Τουρισμού.

Κοινή Γεωργική Πολιτική 2021-2027 και Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης 2014-2020

Η Κοινή Γεωργική Πολιτική (ΚΓΠ) είναι μια κοινή πολιτική για όλες τις χώρες της Ε.Ε, η οποία θεσπίστηκε το 1962, βασιζόμενη στην εταιρική σχέση του κλάδου της γεωργίας με την κοινωνία, της Ευρώπης με τους αγρότες της. Ο σκοπός της ΚΓΠ επεκτείνεται ως προς τις δράσεις στήριξης του πρωτογενή τομέα, των γεωργών και των αγροτικών κοινοτήτων, την καθοδήγηση ως προς μια βιώσιμη ανάπτυξη της γεωργίας στην ΕΕ και τον αντικατοπτρισμός των φιλοδοξιών της Ε.Ε ως προς την περιβαλλοντική μέριμνα και τη δράση για το κλίμα. Οι βασικότεροι στόχοι της ΚΓΠ είναι οι εξής:

- Στήριξη των γεωργών και βελτίωση της γεωργικής παραγωγικότητας, εξασφαλίζοντας σταθερή προσφορά τροφίμων σε προσιτές τιμές,
- Διασφάλιση αξιοπρεπούς διαβίωσης για τους γεωργούς της Ε.Ε.,
- Συμβολή στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και τη βιώσιμη διαχείριση των φυσικών πόρων,
- Διατήρηση των αγροτικών περιοχών και των τοπίων σε όλη την Ε.Ε.,
- Διατήρηση της αγροτικής οικονομίας ως ζωντανή με την προώθηση της απασχόλησης στους τομείς της γεωργίας και των γεωργικών προϊόντων διατροφής και σε συναφείς τομείς.

Η νομική βάση της κοινής γεωργικής πολιτικής καθορίζεται στη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Οι ακόλουθοι 4 κανονισμοί καθορίζουν τα διάφορα πεδία δραστηριότητας της ΚΓΠ:

- κανόνες για τις άμεσες ενισχύσεις στους γεωργούς (κανονισμός (ΕΕ) 1307/2013)
- κοινή οργάνωση των αγορών γεωργικών προϊόντων (κανονισμός (ΕΕ) 1308/2013)
- στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης (κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1305/2013)
- χρηματοδότηση, διαχείριση και παρακολούθηση της κοινής γεωργικής πολιτικής (κανονισμός (ΕΕ) 1306/2013).

Η μεταρρύθμιση της ΚΓΠ έχει ως στόχο την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του τομέα, την προώθηση της βιώσιμης γεωργίας και της καινοτομίας, τη στήριξη της απασχόλησης και της ανάπτυξης στις αγροτικές περιοχές, καθώς και τον αναπροσανατολισμό της οικονομικής βοήθειας προς την παραγωγική χρήση της γης. Η μεταρρυθμισμένη ΚΓΠ εφαρμόζεται την περίοδο προγραμματισμού 2014-20.

Για το διάστημα 2021-22, ισχύει ένας μεταβατικός κανονισμός (κανονισμός (ΕΕ) 2020/2220). Ο κανονισμός αυτός καθορίζει όρους για την παροχή στήριξης από τα ταμεία ΕΓΤΕ και ΕΓΤΑΑ το συγκεκριμένο διάστημα, παρατείνοντας και τροποποιώντας διατάξεις που περιέχονται σε προηγούμενους κανονισμούς. Θα παραμείνει σε ισχύ έως ότου εφαρμοστεί το νέο πλαίσιο των στρατηγικών σχεδίων στο πλαίσιο της ΚΓΠ (που αναμένεται για την 1η Ιανουαρίου 2023).

Σύμφωνα με το Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, το υπό εκπόνηση Στρατηγικό Σχέδιο Κοινής Γεωργικής Πολιτικής 2021-2027, αναμένεται να αντικαταστήσει το

Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ) 2014-2020. Ωστόσο, σύμφωνα με τον Υπουργό Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, αποφασίστηκε η επέκταση του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης της τρέχουσας περιόδου, μέχρι και το τέλος του 2022.

Το ΠΑΑ 2014-2020 αποτελεί το κύριο εργαλείο άσκησης αγροτικής πολιτικής για την ανάπτυξη του πρωτογενούς τομέα παραγωγής και της κυπριακής υπαίθρου, αφού αποτελείται από μια σειρά μέτρων τα οποία στοχεύουν στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της γεωργίας, τη διασφάλιση της αειφόρου διαχείρισης των φυσικών πόρων και την επίτευξη ισόρροπης εδαφικής ανάπτυξης, συμπεριλαμβανομένης και της δημιουργίας θέσεων απασχόλησης.

Η διαμόρφωση της νέας Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (ΚΑΠ) θα βασίζεται κυρίως στην παροχή μεγαλύτερης ευελιξίας στα κράτη-μέλη, ως προς τον σχεδιασμό ενός ενιαίου στρατηγικού πλαισίου για τον αγροτικό τομέα στη βάση της αρχής της επικουρικότητας, καθώς και στις ανάγκες και προτεραιότητες της κάθε χώρας ξεχωριστά. Η εν λόγω Πολιτική αποσκοπεί στην απλοποίηση και μείωση των διαδικασιών γραφειοκρατίας για τους πολίτες και τις δημόσιες υπηρεσίες, μέσω της ανάπτυξης ενός ισχυρού και βιώσιμου μοντέλου αγροτικής οικονομίας, με δικαιότερους όρους συμμετοχής και απασχόλησης των παραγωγών στην αγροδιατροφική αλυσίδα, και με παράλληλη προώθηση όλων των επί μέρους περιβαλλοντικών και κοινωνικών ενωσιακών στόχων.

Τα κύρια στοιχεία των προτάσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τον εκσυγχρονισμό και την απλούστευση της ΚΓΠ για την περίοδο μετά το 2020 είναι τα εξής:

- Νέος τρόπος εργασίας,
- Πιο δίκαιοι όροι μέσω καλύτερης στόχευσης της στήριξης,
- Μεγαλύτερες φιλοδοξίες σχετικά με τη δράση για το περιβάλλον και το κλίμα, και ισχυρότερη περιβαλλοντική/ κλιματική φιλοδοξία με αιρεσιμότητα, οικολογικά προγράμματα και στρατηγικά σχέδια,
- Μεγαλύτερη αξιοποίηση των γνώσεων και της καινοτομίας,
- Προσδιορισμός στόχων που προσθέτουν αξία στην ΕΕ καθιστώντας την ΚΓΠ πλέον βιώσιμη, σύγχρονη και απλούστερη,
- Καλύτερη στόχευση της στήριξης που βελτιώνει τις συνέργειες μεταξύ της οικονομίας και του περιβάλλοντος.

Συγκεκριμένα, οι κυριότεροι στόχοι και προτεραιότητες της νέας ΚΓΠ χωρίζονται σε γενικούς στόχους, ειδικούς και δια-τομεακούς που συνοψίζονται σε εννέα συγκεκριμένους στόχους:

- Εξασφάλιση δίκαιου εισοδήματος για τους γεωργούς
- Αύξηση της ανταγωνιστικότητας
- Εξισορρόπηση της ισχύος στην αλυσίδα τροφίμων
- Δράση για την κλιματική αλλαγή
- Προστασία του περιβάλλοντος
- Διατήρηση των τοπίων και της βιοποικιλότητας
- Ενθάρρυνση της ανανέωσης των γενεών
- Ανάπτυξη δυναμικών αγροτικών περιοχών

- Προστασία της υγείας και της ποιότητας των τροφίμων

Η Κοινή Γεωργική Πολιτική και το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης 2014-2020 συνδέονται με τον **Τακτικό Στόχο της ΕΣΑΟΚ 1.1** που αφορά την **Ανάδειξη της ποιότητας και της ταυτότητας των τοπικών προϊόντων και υπηρεσιών**, εφόσον τα αποτελέσματα στα οποία στοχεύει είναι η εξασφάλιση της ιδιοτυπίας των πόρων, η δημιουργία εδαφικής προσόδου ποιότητας, και την προσφορά ειδικών προϊόντων και υπηρεσιών συνδεδεμένων με τον τόπο.

Συνδέονται επίσης και με τον **Τακτικό Στόχο της ΕΣΑΟΚ 1.2** που αφορά την **Βελτίωση των ανθρώπινων πόρων και του επιχειρηματικού περιβάλλοντος και η προώθηση διατομεακών συνεργασιών**, εφόσον ο στόχος αυτός ενεργοποιεί και συνδυάζει ταυτόχρονα, τρία πεδία τα οποία άπτονται της οικοδόμησης της νέας Ορεινής Οικονομίας του Τροόδου αξιοποιώντας τα αποτελέσματα του προηγούμενου τακτικού στόχου (1.1): α) της κινητοποίησης και αναβάθμισης του ανθρώπινου δυναμικού (πληροφόρηση, εκπαίδευση, κατάρτιση, συμβουλές) β) της δημιουργίας ευνοϊκού επιχειρηματικού περιβάλλοντος (υποστήριξη και θεσμικές ρυθμίσεις) και γ) των συνεργασιών μεταξύ των τριών πυλώνων της τοπικής οικονομίας μέσω συμφώνων ποιότητας και συστημάτων ποιότητας (οργάνωση και συντονισμός).

Σχέδιο Διαχείρισης Δημοτικών Αποβλήτων²⁹

Σύμφωνα με το άρθρο 28 της Οδηγίας 2008/98/ΕΚ (αντίστοιχο άρθρο 35, Ν.185(Ι)/2011) για τα απόβλητα, το κάθε κράτος μέλος της ΕΕ οφείλει να καταρτίζει ένα ή περισσότερα σχέδια διαχείρισης αποβλήτων, τα οποία καθορίζουν το πλαίσιο, τις κατευθύνσεις, τις δράσεις, τις διαδικασίες και τα μέτρα για την προστασία του περιβάλλοντος και της ανθρώπινης υγείας εμποδίζοντας ή μειώνοντας τις αρνητικές επιπτώσεις της παραγωγής και της διαχείρισης αποβλήτων, ακολουθώντας την ακόλουθη ιεράρχηση: α) πρόληψη, β) προετοιμασία για επαναχρησιμοποίηση, γ) ανακύκλωση, δ) άλλου είδους ανάκτηση, π.χ. ανάκτηση ενέργειας, και ε) διάθεση (ταφή).

Ως εκ τούτου, το Τμήμα Περιβάλλοντος παρουσίασε το Σχέδιο Διαχείρισης Δημοτικών Αποβλήτων 2015-2021, το οποίο υιοθετήθηκε το Νοέμβριο του 2015 από το Υπουργικό Συμβούλιο. Η συνοπτική περιγραφή του Σχεδίου, με τίτλο Στρατηγική Διαχείρισης Δημοτικών Αποβλήτων για την περίοδο 2015 – 2021, καθώς και το Σχέδιο Διαχείρισης, διαμορφώθηκαν μετά από ευρεία διαβούλευση με όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη καθώς και διαβούλευση με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Οι βασικότεροι άξονες στρατηγικής στους οποίους βασίζεται το συγκεκριμένο Σχέδιο είναι πλήρως συνυφασμένοι με τη συμμόρφωση και τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τις Ευρωπαϊκές Οδηγίες σχετικά με τη διαχείριση αποβλήτων που εμπίπτουν στο ρεύμα των δημοτικών αποβλήτων, και αφορούν την πλήρη αξιοποίηση των υφιστάμενων ιδιωτικών και κρατικών υποδομών διαχείρισης αποβλήτων, την τήρηση της ιεράρχησης διαχείρισης αποβλήτων, με έμφαση στην πρόληψη και χωριστή διαλογή αποβλήτων και την υιοθέτηση βέλτιστων πρακτικών με το χαμηλότερο δυνατό κόστος.

Στα πλαίσια αυτά έχουν τεθεί κάποιοι ποιοτικοί και ποσοτικοί στόχοι. Οι ποσοτικοί στόχοι είναι (α) 40% χωριστή συλλογή επί του συνόλου των δημοτικών στερεών αποβλήτων μέχρι το 2021, με απώτερο στόχο το 50% μέχρι το 2027 (από 20% το 2012), (β) 50% του ανακυκλώσιμου υλικού (χαρτί, πλαστικό, μέταλλο, γυαλί) στα δημοτικά απόβλητα να τυγχάνει προετοιμασίας για

²⁹ Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, Τμήμα Περιβάλλοντος, Σχέδιο Διαχείρισης Δημοτικών Αποβλήτων, Οκτώβριος 2015

επαναχρησιμοποίηση μέχρι το 2020, (γ) 15% των οργανικών αποβλήτων δημοτικών να συλλέγεται χωριστά μέχρι το 2021, (δ) η ποσότητα βιοαποδομήσιμων αποβλήτων που προωθείται για ταφή, μετά από κάποια επεξεργασία, να μην υπερβαίνει τους 95.000 τόνους (σε σύγκριση με 459.940 που στάληκαν για ταφή το 2011, εκ των οποίων μόνο οι 57.000 τόνοι είχαν τύχει επεξεργασίας, στην ΟΕΔΑ Κόσιης) και (ε) η επίτευξη των στόχων των Ευρωπαϊκών Οδηγιών για τα απόβλητα συσκευασίας, τα απόβλητα ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού από τον οικιακό τομέα και άλλων πηγών προέλευσης που είναι παρομοίου τύπου με τα του οικιακού τομέα και τα απόβλητα ηλεκτρικών στηλών και συσσωρευτών (μπαταρίες) οικιακού τύπου.

Εκτός των προαναφερθέντων, για την επίτευξη των στόχων και εκπλήρωση των υποχρεώσεων που έχει η Κύπρος ως προς την ΕΕ, προνοείται η ενεργή εμπλοκή της τοπικής αυτοδιοίκησης, η εισαγωγή σχεδίων και προγραμμάτων για προώθηση της χωριστής συλλογής, της μείωσης του όγκου και της ανακύκλωσης των δημοτικών αποβλήτων. Σε ό,τι αφορά στις υποδομές, προνοείται, ανάμεσα σε άλλα, η πλήρης αξιοποίηση των ιδιωτικών υποδομών διαχείρισης αποβλήτων, η ολοκλήρωση του δικτύου των πράσινων σημείων, η κατασκευή νέων χώρων υγειονομικής ταφής (ΧΥΤ) στις επαρχίες Λευκωσίας και Πάφου, όπου θα γίνεται και η απαιτούμενη από τη σχετική Οδηγία επεξεργασία και, τέλος, η κατασκευή, όπου χρειάζεται, διαμετακομιστικών σταθμών αποβλήτων.

Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων (για τα λοιπά ρεύματα αποβλήτων) 2016- 2022³⁰

Το Κοινοτικό Νομοθετικό πλαίσιο των υπό εξέταση ρευμάτων αποβλήτων διέπτετε αρχικά από την Οδηγία 2008/98/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 19^{ης} Νοεμβρίου 2008 για τα απόβλητα (Οδηγία-Πλαίσιο για τα Απόβλητα) και την κατάργηση ορισμένων οδηγιών. Η παρούσα οδηγία θεσπίζει μέτρα για την προστασία του περιβάλλοντος και της ανθρώπινης υγείας εμποδίζοντας ή μειώνοντας τις αρνητικές επιπτώσεις της παραγωγής και της διαχείρισης αποβλήτων, και περιορίζοντας το συνολικό αντίκτυπο της χρήσης των πόρων και βελτιώνοντας την αποδοτικότητά της. Η οδηγία αυτή καταργεί τις οδηγίες 75/439/ΕΟΚ, 91/689/ΕΟΚ και 2006/12/ΕΚ. Επιπλέον της Οδηγίας Πλαίσιο για τα Απόβλητα έχουν εκδοθεί μια σειρά από Οδηγίες και Κανονισμούς που σχετίζονται με ειδικά ρεύματα αποβλήτων.

Το Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων (2016-2022) εξετάζει διάφορα ρεύματα αποβλήτων, τα οποία ομαδοποιούνται σε 17 βασικές «Κατηγορίες Αποβλήτων» κατά προέλευση. Στις κατηγορίες αυτές ανήκουν απόβλητα μέταλλα, κλαδέματα, μη επικίνδυνα βιομηχανικά απόβλητα και μη επικίνδυνα λάσπη. Με βάση τον Κατάλογο Αποβλήτων του περί Στερεών και Επικίνδυνων Αποβλήτων Διατάγματος του 2003 (ΚΔΠ 157/2003), τα Διάφορα Απόβλητα ταξινομούνται σε 20 Κατηγορίες. Ο εν λόγω Κατάλογος Αποβλήτων γνωστοποιείται από τον Υπουργό Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος ή τον Υπουργό Εσωτερικών, αναλόγως της περίπτωσης, σύμφωνα με το άρθρο 8(1) του περί Αποβλήτων Νόμου του 2011 (Ν.185(Ι)/2011).

Στο εν λόγω Σχέδιο δεν συμπεριλαμβάνονται τα «Ρεύματα Αποβλήτων» που εμπίπτουν στις κατηγορίες του Καταλόγου Αποβλήτων (Κ.Δ.Π. 157/2003) και αφορούν απόβλητα από συσκευασίες απορροφητικά υλικά, υφάσματα σκουπίσματος, υλικά φίλτρων, προστατευτικό ρουχισμό ή δημοτικά απόβλητα (οικιακά απόβλητα και παρόμοια απόβλητα από εμπορικές δραστηριότητες, βιομηχανίες και ιδρύματα), περιλαμβανομένων μερών χωριστά συλλεγόντων.

³⁰ Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, Τμήμα Περιβάλλοντος, Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων (για τα λοιπά ρεύματα αποβλήτων) 2016- 2022, Δεκέμβριος 2016

Σχέδιο Διαχείρισης Λεκάνης Απορροής Ποταμού (ΣΔΛΑΠ)³¹

Με την ένταξη του νησιού στην Ευρωπαϊκή Ένωση, σύμφωνα με τον περί Προστασίας και Διαχείρισης των Υδάτων Νόμο του 2004 (Ν. 13(Ι)/2004), στις 22 Δεκεμβρίου του 2000 τέθηκε σε ισχύ η Οδηγία Πλαίσιο για τα Ύδατα (ΟΠΥ) 2000/60/ΕΕ.

Η εφαρμογή της ΟΠΥ, στην οποία και τέθηκε για πρώτη φορά το θέμα της ολιστικής προσέγγισης στη διαχείριση των υδάτων, τόσο όσον αφορά θέματα ποιοτικής όσο και ποσοτικής διαχείρισης τους, γίνεται μέσω της διαχείρισης σε επίπεδο Περιοχής Λεκάνης Απορροής Ποταμού (ΠΛΑΠ). Για την κάθε ΠΛΑΠ, η οποία αποτελείται από πολλές λεκάνες απορροής ποταμών, εκπονείται ένα Σχέδιο Διαχείρισης Λεκάνης Απορροής Ποταμού της Κύπρου (ΣΔΛΑΠ) το οποίο αναθεωρείται μέσα από εξαετείς κύκλους διαχείρισης, σύμφωνα με τις πρόνοιες της Οδηγίας.

Το 2^ο ΣΔΛΑΠ Κύπρου (2016-2021) εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο στις 7/10/2016 ενώ το νέο ΣΔΛΑΠ Κύπρου, 3^ο στη σειρά, αφορά την περίοδο 2021-2017 και βρίσκεται υπό εκπόνηση. Το 2^ο ΣΔΛΑΠ περιλαμβάνει μεταξύ άλλων τις εξής διακριτές επιμέρους ενότητες:

1. Σχέδιο Διαχείρισης Ξηρασίας/ Λειψυδρίας
2. Πρόγραμμα Μέτρων

Οι βασικές λειτουργίες ΣΔΛΑΠ είναι να:

- Αποτελεί ένα θεμελιώδη μηχανισμό μητρώων και τεκμηρίωσης για πληροφορίες που συγκεντρώνονται σύμφωνα με την ΟΠΥ.
- Συντονίζει το Πρόγραμμα Μέτρων με άλλα σχετικά προγράμματα που υλοποιούνται στην ΠΛΑΠ,
- Χρησιμεύει ως ο κεντρικός μηχανισμός αναφοράς της Αρμόδιας Αρχής της ΠΛΑΠ στην ΕΕ.

Βασικό συστατικό στοιχείο του ΣΔΛΑΠ είναι η κατάρτιση και εφαρμογή των προγραμμάτων των μέτρων που περιγράφονται στο Άρθρο 11 της ΟΠΥ. Το Πρόγραμμα Μέτρων περιλαμβάνει τον καθορισμό των κανονιστικών διατάξεων ή των βασικών μέτρων που θα πρέπει να εφαρμοστούν προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι που καθορίζονται σύμφωνα με τις κοινοτικές ή/και εθνικές νομοθεσίες (π.χ. επέκταση των ευαίσθητων ή ευάλωτων περιοχών, σύστημα αδειοδοτήσεων και εγκρίσεων, καθορισμός περιοχών προστασίας των υδατικών πόρων, έλεγχος απορρίψεων, κ.λπ.).

Το ΣΔΛΑΠ, το Σχέδιο Διαχείρισης Δημοτικών Αποβλήτων και το Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων (για τα λοιπά ρεύματα αποβλήτων) 2016- 2022 συνδέονται με τον **Τακτικό Στόχο 3.1** που αφορά την **βελτίωση των τεχνικών, περιβαλλοντικών και μεταφορικών υποδομών, καθώς και της κινητικότητας μέσω της αξιοποίησης νέων τεχνολογιών**. Μέσω του εν λόγω στόχου προκύπτει η ανάγκη για προστασία του φυσικού περιβάλλοντος μέσω υψηλής ποιότητας υποδομών οι οποίες συνδέονται με τη διαχείριση των στερεών και υγρών αποβλήτων, κλπ., υποστηρίζουν επίσης, το στόχο της αναβάθμισης του βιοτικού επιπέδου της περιοχής. Βάσει αυτού του στόχου προωθούνται δράσεις όπως επεξηγούνται στη συνέχεια στις Ολοκληρωμένες Παρεμβάσεις (βλ. ΟΠ.11). Συγκεκριμένα, από το Πρόγραμμα Μέτρων του ΣΔΛΑΠ (2016-2021) προκύπτουν μέτρα που αφορούν

³¹ Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων, ανάθεση και εκπόνηση από Κοινοπραξία «ECOS ΜΕΛΕΤΗΤΙΚΗ Α.Ε. - ΛΔΚ ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΩΝ ΕΡΓΩΝ Α.Ε.», Σχέδιο Διαχείρισης Λεκάνης Απορροής Ποταμού Κύπρου (ΣΔΛΑΠ) για την εφαρμογή της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ και για την κατάρτιση του Σχεδίου Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας για την εφαρμογή της Οδηγίας 2007/60/ΕΚ (Περίοδος 2016-2021), Οκτώβριος 2010

την ολοκλήρωση αποχετευτικών συστημάτων, δικτύων και σταθμών επεξεργασίας, κάτι που προωθείται μέσα από τις δράσεις που προτείνονται στα πλαίσια της ΟΠ.11 όπως περιγράφονται πιο κάτω.

Δήλωση Πολιτικής για την Ύπαιθρο³²

Η Δήλωση Πολιτικής για την Ύπαιθρο, αποτελεί – σύμφωνα με τον Περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας Νόμο (Άρθρο 34Α) – το Σχέδιο Ανάπτυξης που αποσκοπεί στη δημιουργία ενιαίου και ολοκληρωμένου πλαισίου, με βάση του οποίου προάγεται, ρυθμίζεται, ελέγχεται και υλοποιείται η ανάπτυξη στην ύπαιθρο, διασφαλίζοντας τη βέλτιστη αξιοποίηση των αναπτυξιακών δυνατοτήτων κάθε περιφέρειας ή περιοχής καθώς και την προστασία του περιβάλλοντος. Εφαρμόζεται σε όλες τις ελεγχόμενες από την Κυπριακή Δημοκρατία περιοχές που δεν καλύπτονται από Τοπικά Σχέδια.

Στη Δήλωση Πολιτικής, όπως και σε οποιαδήποτε άλλα Σχέδια Ανάπτυξης, θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι επιδιώξεις και οι σκοποί του τυχόν ισχύοντος Σχεδίου για τη Νήσο, εφόσον το Σχέδιο για τη Νήσο αποτελεί το θεμέλιο όλων των άλλων Σχεδίων Ανάπτυξης. Ωστόσο, το εν λόγω σχέδιο δεν εφαρμόστηκε μέχρι σήμερα, κυρίως λόγω της έκρυθμης κατάστασης που δημιουργήθηκε ως συνέπεια της Τουρκικής εισβολής και κατοχής μεγάλου μέρους της Νήσου.

Η Δήλωση Πολιτικής, όπως ισχύει σήμερα, εκπονήθηκε και τροποποιήθηκε, σε διάφορες φάσεις, με βάση το άρθρο 34Α του περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας Νόμου και μετέπειτα με βάση το άρθρο 18Α που αντικατέστησε πρόσφατα. Με βάση τις πρόνοιες των πιο πάνω άρθρων, η Δήλωση Πολιτικής τελεί υπό διαρκή αναθεώρηση από τον Υπουργό Εσωτερικών και δημοσιεύεται από αυτόν, σύμφωνα με τον τρόπο που ορίζει το Υπουργικό Συμβούλιο, κατά διαστήματα όχι μεγαλύτερα από πέντε έτη.

Λόγω της αδυναμίας της Δήλωσης Πολιτικής για την Ύπαιθρο να ανταποκριθεί στην πολεοδομική ρύθμιση της ανάπτυξης στην περιοχή του Τρόοδους, ανταποκρινόμενη στις ιδιαίτερες ανάγκες της περιοχής, που την οδηγούν τελικά σε μαρασμό, προκύπτουν ο **Τακτικός Στόχος 3.2** που αφορά την **αναβάθμιση της ποιότητας και χωρική αναδιοργάνωση των κοινωνικών και πολιτιστικών υπηρεσιών** και τον **Τακτικό Στόχο 3.3** που αφορά την **βελτίωση της οικιστικής και χωροταξικής οργάνωσης**. Για την επίλυση της εν λόγω αδυναμίας και στα πλαίσια υλοποίησης του προγράμματος της Κυβέρνησης για σταδιακή κατάργηση της «Δήλωσης Πολιτικής για την Ύπαιθρο» και κάλυψη ολόκληρης της Κύπρου με τοπικά Σχέδια Ανάπτυξης, προωθείται δράση μέσω Στρατηγικών Παρεμβάσεων (βλ. ΣΠ.2) για την ετοιμασία της Δήλωσης Πολιτικής Τρόοδους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΘΝΙΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ

4.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Εθνική Στρατηγική Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους, έχει εγκριθεί επι της αρχής από το Υπουργικό Συμβούλιο με την Απόφαση 87.817 (ημερομηνίας 12/7/2019) και περιλαμβάνει:

- την Εθνική Στρατηγική για την Ανάπτυξη των Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους, καθώς είπησης και

³² Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως, Δήλωση Πολιτικής, 2014

- την Στρατηγική Μελέτη Διαχείρισης Αστικών Στερεών Αποβλήτων Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους, και
- την Στρατηγική Μελέτη Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων (Λυμάτων) Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους.

4.2 ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΕΣΑΟΚ

Το πλήρες κείμενο της Εθνικής Στρατηγικής Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων (ΕΣΑΟΚ) Τροόδους αποτελείται από τα ακόλουθα δέκα (10) Κεφάλαια:

- **Κεφάλαιο 1: Επιτελική σύνοψη της διάγνωσης**
- **Κεφάλαιο 2: Κεντρικές SWOT για τη νέα οικονομία και το πλαίσιο ζωής**
 - Υποκεφάλαιο 2.1: Ανάλυση SWOT για το πλαίσιο ζωής της περιοχής
 - Υποκεφάλαιο 2.2: Ανάλυση SWOT για τη Νέα Ορεινή Οικονομία
- **Κεφάλαιο 3: Η διάγνωση των διακυβευμάτων**
 - Υποκεφάλαιο 3.1: Τα μείζονα διακυβεύματα και οι μεγάλες προκλήσεις του Τροόδους
 - Υποκεφάλαιο 3.2: Κατηγορίες Θεματικών διακυβευμάτων
 - Υποκεφάλαιο 3.3: Η οριζοντιοποίηση των πολιτικών και η αποτελεσματικότητα των παρεμβάσεων
 - Υποκεφάλαιο 3.4: Βασικές δυναμικές επιλογές για το μέλλον της περιοχής Τροόδους
- **Κεφάλαιο 4: Το πλαίσιο των ευρύτερων πολιτικών και τα κριτήρια επιλογής της ΕΣΑΟΚ**
 - Υποκεφάλαιο 4.1: Εθνική & ευρωπαϊκή αναπτυξιακή στρατηγική
 - Υποκεφάλαιο 4.2: Κριτήρια-πλαίσιο Επιλογής της Στρατηγικής
- **Κεφάλαιο 5: Αναπτυξιακό Όραμα**
 - Υποκεφάλαιο 5.1: Διαμόρφωση του αναπτυξιακού οράματος (Μεθοδολογία)
 - Υποκεφάλαιο 5.2: Αποτελέσματα των διαβουλεύσεων - διατύπωση του αναπτυξιακού Οράματος
 - Υποκεφάλαιο 5.3: Ο ρόλος της Κυπριακής Δημοκρατίας (ΚΔ) στην εφαρμογή του οράματος
- **Κεφάλαιο 6: Κατευθύνσεις (Ειδικές, Γενικές)**
 - Υποκεφάλαιο 6.1: Διατύπωση Ειδικών και Γενικών κατευθύνσεων
 - Υποκεφάλαιο 6.2: Προτεραιότητες για το Τρόδος
- **Κεφάλαιο 7: Η εθνική και περιφερειακή διάσταση της ΕΣΑΟΚ**
 - Υποκεφάλαιο 7.1: Η συγκρότηση της περιοχής Τροόδους σε αναπτυξιακή οντότητα
 - Υποκεφάλαιο 7.2: Ο ρόλος της Κυπριακής Δημοκρατίας

- Υποκεφάλαιο 7.3: Συσχέτιση θεσμικών εργαλείων και δεσμεύσεων (εθνικές, κοινοτικές, διεθνείς) που αφορούν το περιβάλλον και άλλες οριζόντιες πολιτικές
- **Κεφάλαιο 8: Στρατηγική & Στρατηγικοί Στόχοι/ Τακτικοί Στόχοι**
- Υποκεφάλαιο 8.1: Το στρατηγικό πλεονέκτημα του Τροόδους
- Υποκεφάλαιο 8.2: Η λογική του πλαισίου της στρατηγικής
- Υποκεφάλαιο 8.3: Το πλαίσιο σχεδιασμού των στρατηγικών στόχων
- Υποκεφάλαιο 8.4: Διατύπωση των Στρατηγικών και Τακτικών Στόχων
- **Κεφάλαιο 9: Συμβατότητα και Συνάφεια Στόχων της ΕΣΑΟΚ με τις ευρωπαϊκές και εθνικές πολιτικές**
- Υποκεφάλαιο 9.1: Συμβατότητα Στόχων με την Πολιτική Συνοχής της ΕΕ
- Υποκεφάλαιο 9.2: Συνάφεια των Στόχων με Εθνικές Πολιτικές
- **Κεφάλαιο 10: Η οργάνωση των παρεμβάσεων της ΕΣΑΟΚ**
- Υποκεφάλαιο 10.1: Στρατηγικές Οριζόντιες παρεμβάσεις
- Υποκεφάλαιο 10.2: Σύνοψη των απαραίτητων παρεμβάσεων εκ μέρους της Κυπριακής Δημοκρατίας
- Υποκεφάλαιο 10.3: Ολοκληρωμένες Παρεμβάσεις της Στρατηγικής (Προτάσεις)

Επιπρόσθετα, η ΕΣΑΟΚ Τροόδους συνοδεύεται από τα πιο κάτω τέσσερα (4) Συνημμένα έγγραφα:

Συνημμένο 1: Παραρτήματα

1. Στρατηγικές Παρεμβάσεις,
2. Ολοκληρωμένη Παρέμβαση 1,
3. Ολοκληρωμένη Παρέμβαση 2,
4. Ολοκληρωμένη Παρέμβαση 4,
5. Ολοκληρωμένη Παρέμβαση 5,
6. Ολοκληρωμένη Παρέμβαση 7,
7. Ολοκληρωμένη Παρέμβαση 9,
8. Ολοκληρωμένη Παρέμβαση 10,
9. Ολοκληρωμένη Παρέμβαση 11,
10. Ολοκληρωμένη Παρέμβαση 12,

Παράρτημα Ε7,

Παράρτημα Ε8,

Συνημμένο 2: Στρατηγική Μελέτη Διαχείρισης Αστικών Στερεών Αποβλήτων Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους

Συνημμένο 4: Στρατηγική Μελέτη Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους

4.3 ΣΥΝΟΨΗ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ ΤΗΣ ΕΣΑΟΚ

Η οργάνωση των παρεμβάσεων της ΕΣΑΟΚ Τροόδους, βασίζεται στην μοναδικότητα του χώρου και στην αναγνώριση της ιδιαιτερότητας των υπό εξέταση ορεινών περιοχών. Στην προσπάθεια διαμόρφωσης του πλαισίου της ΕΣΑΟΚ Τροόδους, η Κυπριακή Δημοκρατία, ως ο φορέας προστασίας και διασφάλισης της περιοχής, συνέστησε ένα μεγάλο αριθμό παρεμβάσεων, με στόχο την εξασφάλιση των προϋποθέσεων και όρων εφαρμογής τους. Σύμφωνα με την ΕΣΑΟΚ Τροόδους, οι παρεμβάσεις αυτές οργανώνονται σε δύο επίπεδα, στις **Στρατηγικές Οριζόντιες παρεμβάσεις** και στις **Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις**, οι οποίες και αναλύονται στη συνέχεια.

4.3.1 Στρατηγικές Οριζόντιες Παρεμβάσεις

Οι **Στρατηγικές Οριζόντιες παρεμβάσεις** συνιστούν παρεμβάσεις θεσμικού και οργανωτικού κυρίως χαρακτήρα της Κυπριακής Δημοκρατίας, η προώθηση και υλοποίηση των οποίων αποτελεί βασική προϋπόθεση για την αποτελεσματική εφαρμογή των «Ολοκληρωμένων παρεμβάσεων» της ΕΣΑΟΚ, οι οποίες παρουσιάζονται μετά την υλοποίηση των «Στρατηγικών Οριζόντιων παρεμβάσεων» και αναλύονται στη συνέχεια.

Οι εν λόγω Στρατηγικές Οριζόντιες παρεμβάσεις καθορίζουν το πλαίσιο της ορεινής πολιτικής (υιοθέτηση διεθνών και ευρωπαϊκών αρχών της ορεινότητας) και το πεδίο εφαρμογής της με την οριοθέτηση της Εθνικής Ορεινής Περιοχής. Επίσης, καλύπτουν νευραλγικούς και στρατηγικούς τομείς οι οποίοι άπτονται της σχέσης των Κυβερνητικών Υπηρεσιών με το Τρόδος (οριζόντιος συντονισμός των δημόσιων πολιτικών και των απαραίτητων θεσμικών διευθετήσεων) και προωθούν διατομεακές και οριζόντιες πολιτικές (Δήλωση Πολιτικής για το Τρόδος, υποδοχή νέου πληθυσμού, κτλ.).

Στο πλαίσιο εφαρμογής της ΕΣΑΟΚ, οι Στρατηγικές Οριζόντιες παρεμβάσεις συμβάλλουν στη διαμόρφωση ενός προσαρμοσμένου θεσμικού πλαισίου στις ανάγκες οργάνωσης και λειτουργίας των απαραίτητων δομών διακυβέρνησης μεταξύ Κράτους και Τροόδους για τον συντονισμό της ΕΣΑΟΚ, καθώς και στην επιλογή της Ολοκληρωμένης Εδαφικής Επένδυσης ως το κατάλληλο χωρικό εργαλείο σχεδιασμού και μηχανισμός χρηματοδότησης της ΕΕ για την προώθηση των στόχων της ΕΣΑΟΚ.

Οι έξι (6) Στρατηγικές Οριζόντιες παρεμβάσεις που διαμορφώθηκαν στο πλαίσιο της ΕΣΑΟΚ Τροόδους είναι οι εξής:

Στρατηγική Οριζόντια Παρέμβαση 1: Πλαίσιο και αρχές Ορεινής Πολιτικής,

Στρατηγική Οριζόντια Παρέμβαση 2: Χωρικός Σχεδιασμός και Αναπλάσεις,

Στρατηγική Οριζόντια Παρέμβαση 3: Πολιτική Προσέλκυσης και Υποδοχής νέου πληθυσμού,

Στρατηγική Οριζόντια Παρέμβαση 4: Νέες Δομές Διαχείρισης φυσικού περιβάλλοντος και εθνικής σημασίας φυσικών Πόρων,

Στρατηγική Οριζόντια Παρέμβαση 5: Συμπλέγματα της Αυτοδιοίκησης στο Τρόδος,

Στρατηγική Οριζόντια Παρέμβαση 6: Πλαίσιο Πολυεπίπεδης Διακυβέρνησης περιοχής Τροόδους και Εφαρμογής της ΕΣΑΟΚ.

Για κάθε μια Στρατηγική Οριζόντια παρέμβαση παρουσιάζονται το πλαίσιο πολιτικής, η αναγκαιότητα, οι στόχοι και η παρέμβαση (λήψη απόφασης και δράσεις εφαρμογής) των αρμόδιων Υπουργείων. Η ταξινόμηση – ομαδοποίηση των Στρατηγικών Οριζόντιων παρεμβάσεων γίνεται σε τρία (3) επίπεδα, σύμφωνα με τον πιο κάτω διαχωρισμό:

- ⇒ Μέτρο (Στρατηγική Οριζόντια παρέμβαση): Αποτελεί την Στρατηγική Οριζόντια παρέμβαση σε μια θεματική της ΕΣΑΟΚ Τροόδους.
- ⇒ Υπομέτρο: Αποτελεί υποδιαίρεση του Μέτρου και το μέσο με το οποίο πραγματώνεται ένα μέτρο.
- ⇒ Δράση: Αποτελεί υποδιαίρεση του Υπομέτρου, με σκοπό την περαιτέρω εξειδίκευση των απαιτούμενων παρεμβάσεων της ΕΣΑΟΚ.

Στον Πίνακα που ακολουθεί, παρουσιάζονται οι έξι (6) Στρατηγικές Οριζόντιες παρεμβάσεις που διαμορφώθηκαν στο πλαίσιο της ΕΣΑΟΚ Τροόδους, καθώς και τα Υπομέτρα (π.χ. ΣΠ1.1) και Δράσεις (π.χ. ΣΠ1.1.1) από τα οποία συντίθενται, σύμφωνα με την πιο πάνω ταξινόμηση - ομαδοποίηση. Στον ίδιο Πίνακα, παρουσιάζονται και οι Στρατηγικές Παρεμβάσεις, Υπομέτρα ή Δράσεις που κρίθηκαν και αξιολογήθηκαν ως «Σημαντικές» στη διαδικασία Εκτίμησης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (βλ. Υποκεφάλαιο 8.1).

Πίνακας 3: Στρατηγικές Οριζόντιες παρεμβάσεις ΕΣΑΟΚ Τροόδους, Υπομέτρα και Δράσεις τους

A/A	Τίτλος Στρατηγικής Παρέμβασης, Υπομέτρου και Δράσης	Παρέμβαση, Υπομέτρο ή Δράση που κρίθηκε ως "Σημαντική" στη διαδικασία Εκτίμησης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (βλ. Υποκεφ. 8.1)
ΣΠ.1	Πλαίσιο και αρχές Ορεινής Πολιτικής	
ΣΠ.1.1	Αρχή Ορεινότητας και Χώρος Αναφοράς της πολιτικής ορεινών περιοχών	
ΣΠ.1.1.1	"Περί θεσίσεως της αρχής της ορεινότητας και της πολιτικής ορεινών περιοχών της Κυπριακής Δημοκρατίας" Ετοιμασία και υποβολή προς ψήφιση του σχετικού νομοσχεδίου που απαιτείται για τον ορισμό των ορεινών περιοχών, την οριζόντια και ολοκληρωμένη διαχείριση τους και την εξασφάλιση ισορροπίας μεταξύ της ανάπτυξης και της προστασίας του βουνού (σχετική οδηγία με την απόφαση Υπουργικού Συμβουλίου αρ. 84.854)	✓
ΣΠ.1.1.2	Καθορισμός της "Εθνικής Ορεινής Περιοχής" (Ειδική Περιοχή Ανάπτυξης) με βάση τις αρχές και τον προσδιορισμό των ορεινών περιοχών και υποβολή στο Υπουργικό Συμβούλιο για έγκριση	
ΣΠ.1.1.3	Επέκταση της Εθνικής Στρατηγικής Ανάπτυξης των Ορεινών Κοινοτήτων για να περιληφθούν και οι Ορεινές Κοινότητες των Επαρχιών Πάφου, Λάρνακας και των λουτών της Επαρχίας Λεμεσού, στα όρια της Εθνικής Ορεινής Περιοχής.	
ΣΠ.2	Χωρικός Σχεδιασμός και Αναπλάσεις	✓
ΣΠ.2.1	Νέο Πλαίσιο Χωρικής-Χωροταξικής Οργάνωσης	✓
ΣΠ.2.1.1	Εκπόνηση και έγκριση Δήλωσης Πολιτικής Τροόδους	✓
ΣΠ.2.1.2	Ένταξη νέων χωροταξικών εργαλείων στο θεσμικό πλαίσιο της Κυπριακής Δημοκρατίας-Τοπικό Χωροταξικό Σχέδιο και Πρόγραμμα Δράσης Εξειδίκευσης της ΕΣΑΟΚ(ΤΧΣ-ΠΔΕ/ΕΣΑΟΚ) & Πολεοδομικό – Ρυμοτομικό Σχέδιο (ΠΡΣ)	✓
ΣΠ.2.1.3	Εκπόνηση Τοπικών Χωροταξικών Σχεδίων και Προγραμμάτων Δράσης Εξειδίκευσης της ΕΣΑΟΚ (ΤΧΣ-ΠΔΕ/ΕΣΑΟΚ) για κάθε Σύμπλεγμα Κοινοτήτων του Τροόδους	
ΣΠ.2.1.4	Εκπόνηση Πολεοδομικών – Ρυμοτομικών Σχεδίων / ΠΡΣ (οικιστικών ζωνών) ανάλογα με τις Κοινότητες που επιθυμούν τη μελέτη αυτή	✓
ΣΠ.2.2	Διαχείριση οικιστικού αποθέματος και παρεμβάσεις ανάπλασης	
ΣΠ.2.2.1	Εκπόνηση μελέτης καταγραφής κενών οικοδομών και χρήσης τους στους οικισμούς του Τροόδους (ταυτότητα κτιρίων)	✓
ΣΠ.2.2.2	Μελέτη οργάνωσης και ιεράρχησης παρεμβάσεων ανάπλασης	
ΣΠ.2.2.3	Παρεμβάσεις και έργα ανάπλασης σε οικισμούς, τμήματα οικισμών – γειτονιές και περιβάλλοντες χώρους μνημίων	✓
ΣΠ.2.3	Πάρκο Δραστηριότητας και Αναψυχής ΟΙΚΟΜΟΥΣΕΙΟ «ΔΑΣΟΕΣΣΑ» ΦΥΣΗ-ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ –ΑΘΛΗΣΗ (Ανάπλαση και αξιοποίηση περιοχής Αμάντου)	
ΣΠ.2.3.1	Ιεράρχηση και Προτεραιοποίηση Έργων (Δημόσιες Υποδομές και Ιδιωτικές Παρεμβάσεις) και προσδιορισμός των πηγών και μεθόδων χρηματοδότησης του project	
ΣΠ.2.3.2	Ορίμανση έργων υποδομής με βάση την επιστημονική και τεχνικο-οικονομική μελέτη αξιοποίησης μεταλλείου Αμάντου για την δημιουργία του πάρκου	✓
ΣΠ.2.3.3	Υλοποίηση αναπτυξιακού σχεδίου «Δασόεσσα»	
ΣΠ.3	Πολιτική προσέλκυσης & υποδοχής νέου Πληθυσμού	✓
ΣΠ.3.1	Πολιτική προσέλκυσης και υποδοχής νέου Πληθυσμού	
ΣΠ.3.1.1	Συντονισμός πολιτικών και κινήτρων για την εξασφάλιση στέγης, υπηρεσιών και απασχόλησης	✓
ΣΠ.3.1.2	Σύσταση Κέντρου Υποδοχής Πληθυσμού για την λειτουργία της δομής Υποδοχής και Εγκατάστασης Νέου Πληθυσμού στο Τρόδος	
ΣΠ.3.1.3	Νέα ολοκληρωμένη στεγαστική πολιτική για τις ορεινές κοινότητες	✓
ΣΠ.4	Νέες Δομές Διαχείρισης φυσικού περιβάλλοντος και εθνικής σημασίας φυσικών Πόρων	
ΣΠ.4.1	Νέες Δομές Διαχείρισης φυσικού περιβάλλοντος και εθνικής σημασίας φυσικών Πόρων	
ΣΠ.4.1.1	Δημιουργία Οργανισμού Διαχείρισης της Προστατευόμενης Περιοχής Τροόδους	✓
ΣΠ.4.1.2	Δημιουργία Οργανισμού Οργάνωσης και Διαχείρισης Υδατικών Πόρων Τροόδους	✓

ΣΠ.5	Συμπλέγματα της Αυτοδιοίκησης στο Τρόδος	
ΣΠ.5.1	Συμπλέγματα της Αυτοδιοίκησης στο Τρόδος	
ΣΠ.5.1.1.	Πρώθηση του Νομοσχεδίου για τη Συμπλεγματοποίηση των Κοινοτήτων	✓
ΣΠ.5.1.2	Εκπόνηση οικονομοτεχνικής και νομοτεχνικής μελέτης για τη σύσταση Περιφερειακού Συμβουλίου Συμπλεγμάτων Υπηρεσιών Ορεινών Κοινοτήτων Τρόδους, με βάση το πλαίσιο αρχών, οργάνωσης και αρμοδιοτήτων που καθορίστηκαν στην ΕΣΑΟΚ	
ΣΠ.6	Πλαίσιο Πολυεπίπεδης Διακυβέρνησης Τρόδους και Εφαρμογής της ΕΣΑΟΚ	
ΣΠ.6.1	Σύσταση Δομών με αρμοδιότητα το συντονισμό και την εφαρμογή της Ολοκληρωμένης Πολιτικής Ανάπτυξης για την Ορεινή Κύπρο και την εκπόνηση και εφαρμογή της Εθνικής Στρατηγικής Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων	
ΣΠ.6.1.1	Σύσταση Επιτροπής Υπουργών με αρμοδιότητα το συντονισμό και την εφαρμογή της Ολοκληρωμένης Πολιτικής Ανάπτυξης για την Ορεινή Κύπρο (Καθορισμός της με απόφαση Υπουργικού Συμβουλίου 84.854 / 24.4.2018)	
ΣΠ.6.1.2.	Μετεξέλιξη και διεύρυνση της Καθοδηγητικής Επιτροπής (Steering Committee) για σύσταση Επιτροπής Παρακολούθησης	
ΣΠ.6.1.3.	Σύσταση Τεχνικών Επιτροπών σε επίπεδο Υπουργείων σύμφωνα με την απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου 84.854 / 24.4.2018	
ΣΠ.6.1.4.	Θεσμοθέτηση Επιτρόπου Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων	
ΣΠ.6.2	Λειτουργία Οριζόντιου Κυβερνητικού Μηχανισμού Συντονισμού και Παρακολούθησης της Εφαρμογής Πολιτικής Ανάπτυξης για την Ορεινή Κύπρο	
ΣΠ.6.2.1	Γραφείο Επιτρόπου Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων	
ΣΠ.6.2.2	Συμβούλιο Προσωπικότητας Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων	
ΣΠ.6.2.3	Δίκτυο Επιτρόπων για το Τρόδος (Επίτροπος Προεδρίας για Ανθρωπιστικά θέματα και θέματα Αποδήμων, Επίτροπος Περιβάλλοντος και Επίτροπος Εθελοντισμού και μη Κυβερνητικών Οργανώσεων)	
ΣΠ.6.2.4	Επιστημονικό Συμβούλιο για τη λειτουργία δικτύου υποστήριξης της ΕΣΑΟΚ	
ΣΠ.6.2.5	Καθιέρωση της διοργάνωσης και της συμμετοχής σε Τοπικά, Ευρωπαϊκά και Διεθνή Συνέδρια και εκδηλώσεις	
ΣΠ.6.3	Ενίσχυση, αναβάθμιση και δημιουργία νέων Κυβερνητικών Δομών για την υποστήριξη των παρεμβάσεων της ΕΣΑΟΚ	
ΣΠ.6.3.1	Ενίσχυση του κυβερνητικού μηχανισμού υποστήριξης της γεωργίας του Τρόδους, μέσω της αναβάθμισης του Γεωργικού Γραφείου Πιτσιλιάς σε Γεωργικό Γραφείο Τρόδους	
ΣΠ.6.3.2	Ενίσχυση του Επαρχιακού Γραφείου Τουρισμού στις Πλάτρες (Κέντρο Πληροφόρησης) με τη λειτουργία Γραφείου Επιθεωρητών	
ΣΠ.6.3.3	Αναβάθμιση του ρόλου και ενίσχυση της λειτουργίας της Εταιρείας Τουριστικής Ανάπτυξης και Προβολής Τρόδους (ΕΤΑΤ)	✓
ΣΠ.6.3.4	Σύσταση Ιδρύματος Πολιτισμού Ορεινών Κοινοτήτων Τρόδους	✓
ΣΠ.6.4	Ενίσχυση και αναβάθμιση του ρόλου των Αναπτυξιακών Εταιρειών	
ΣΠ.6.4.1	Βελτίωση του θεσμικού πλαισίου για την ενίσχυση του ρόλου των Αναπτυξιακών Εταιρειών ως τοπικοί αναπτυξιακοί μηχανισμοί	
ΣΠ.6.4.2	Υπογραφή Συμφώνου Συνεργασίας με Αναπτυξιακή Εταιρεία η οποία θα υλοποιήσει συγκεκριμένες δράσεις της ΕΣΑΟΚ	
ΣΠ.6.5	Προσαρμογή και εφαρμογή πλαισίου χρηματοδότησης της ΕΣΑΟΚ	
ΣΠ.6.5.1	Ετοιμασία και υποβολή πρότασης για την αξιοποίηση του χρηματοδοτικού "εργαλείου" της Ολοκληρωμένης Εδαφικής Επένδυσης (ΟΕΕ)	✓
ΣΠ.6.5.2	Ένταξη των Στρατηγικών και Ολοκληρωμένων Παρεμβάσεων της ΕΣΑΟΚ στον στρατηγικό σχεδιασμό κάθε Υπουργείου	
ΣΠ.6.5.3	Σύσταση και λειτουργία Ταμείου Αναγέννησης Ορεινών Κοινοτήτων	

4.3.2 Ολοκληρωμένες Παρεμβάσεις

Οι **Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις** περιγράφουν τομεακές και διατομεακές πολιτικές που αναμένεται να εφαρμοστούν στην περιοχή των ορεινών κοινοτήτων Τρόδους, ενσωματώνοντας σε αυτές ένα αριθμό δράσεων οι οποίες αποβλέπουν σε κοινό αποτέλεσμα, συμβάλλοντας με την υλοποίησή τους στην προώθηση του στόχου της ΕΣΑΟΚ για τον κάθε τομέα. Ο ολοκληρωμένος χαρακτήρας τους έγκειται σε μια διπλή οριζόντια και κάθετη ολοκλήρωση, σύμφωνα με τον εξής διαχωρισμό:

⇒ **Κάθετη ολοκλήρωση:** Επιλογή και συσχέτιση/ σύνδεση δράσεων που συμβάλλουν σε ένα ολοκληρωμένο, λειτουργικό και κοινό αποτέλεσμα. Αφορά όλες τις απαραίτητες δράσεις κάθε φυσικού αντικείμενου (μελέτες, νόμοι, ενεργοποίηση δρώντων, κατάρτιση, κατασκευή υποδομών, κτλ.) οι οποίες πρέπει να υλοποιηθούν προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι της Παρέμβασης, διευκολύνοντας ταυτόχρονα την ωρίμανσή τους.

⇒ **Οριζόντια ολοκλήρωση:** Αφορά στην ένταξη πολλαπλών δρώντων στο σχεδιασμό και στην υλοποίηση των δράσεων του δημόσιου, του κοινωνικού και ιδιωτικού τομέα, αλλά και τη σύνδεση με δράσεις άλλων Ολοκληρωμένων Παρεμβάσεων (άλλων τομέων) έτσι ώστε να λαμβάνονται υπόψη οι σχεδιασμοί και οι δράσεις που οργανώνονται σε αυτές. Με τον τρόπο αυτό, το συνολικό σχέδιο

παρεμβάσεων της ΕΣΑΟΚ, οργανώνεται με υψηλή συμπληρωματικότητα, συνάφεια και συνοχή σε επίπεδο δράσεων όλων των τομέων.

Οι δεκατέσσερις (14) Ολοκληρωμένες τομεακές/ διατομεακές παρεμβάσεις που διαμορφώθηκαν στο πλαίσιο της ΕΣΑΟΚ Τροόδους είναι οι εξής:

Ολοκληρωμένη παρέμβαση 1: Καινοτομική προσέγγιση της γεωργίας και κτηνοτροφίας,

Ολοκληρωμένη παρέμβαση 2: Μεταποίηση στη νέα ορεινή οικονομία,

Ολοκληρωμένη παρέμβαση 3: Νέο πρότυπο ορεινού τουριστικού προϊόντος Τροόδους,

Ολοκληρωμένη παρέμβαση 4: Επιχειρηματικότητα και δια Βίου Μάθηση,

Ολοκληρωμένη παρέμβαση 5: Εκπαίδευση,

Ολοκληρωμένη παρέμβαση 6: Φυσικό Περιβάλλον,

Ολοκληρωμένη παρέμβαση 7: Υδάτινοι πόροι,

Ολοκληρωμένη παρέμβαση 8: Πολιτισμός: Σχέδιο Αξίες Τροόδους,

Ολοκληρωμένη παρέμβαση 9: Υγεία,

Ολοκληρωμένη παρέμβαση 10: Υποδομές Συνδεσιμότητας και Προσβασιμότητας: οδικό δίκτυο και επικοινωνίες,

Ολοκληρωμένη παρέμβαση 11: Διαχείριση Στερεών και Υγρών Αποβλήτων (λυμάτων),

Ολοκληρωμένη παρέμβαση 12: Ενέργεια: «Ενεργειακή Στρατηγική –Τρόδος 2030,

Ολοκληρωμένη παρέμβαση 13: Άσκηση Υγεία και Ποιότητα Ζωής - Σχέδιο «ΑΤΛΑΣ» Αναπτυξιακό Τρισυπόστατο Κέντρο Λειτουργικής Αξιολόγησης της Σωματικής Δραστηριότητας,

Ολοκληρωμένη παρέμβαση 14: Αστυνομία Κύπρου και Πυροσβεστική Υπηρεσία Κύπρου.

Για κάθε μια Ολοκληρωμένη παρέμβαση παρουσιάζονται συνοπτικά οι κατευθύνσεις, τα υπομέτρα και οι δράσεις από τα οποία συντίθενται καθώς και η συνάφεια με τις υπόλοιπες Ολοκληρωμένες και Στρατηγικές παρεμβάσεις της ΕΣΑΟΚ, τις παρεμβάσεις των Στρατηγικών των αρμόδιων Υπουργείων και τις καινοτομίες που εισαγάγουν και τις νέες τεχνολογίες που χρησιμοποιούν. Η ταξινόμηση – ομαδοποίηση των Ολοκληρωμένων παρεμβάσεων γίνεται επίσης σε τρία (3) επίπεδα, όπως και στην περίπτωση των Στρατηγικών Οριζόντιων παρεμβάσεων, με την εξής κατηγοριοποίηση:

⇒ Μέτρο (Ολοκληρωμένη Παρέμβαση): Αποτελεί την Ολοκληρωμένη παρέμβαση σε μια θεματική της ΕΣΑΟΚ και εννοιολογικό σύνολο το οποίο ενσωματώνει χαμηλότερου επιπέδου παρεμβάσεις (εμπεριέχουν υπομέτρα, και δράσεις ανάπτυξης εμπεριέχουν) με κοινή στόχευση και πολιτικές, σχετικές με τους στρατηγικούς και τακτικούς στόχους. Τα μέτρα έχουν σχέση με συγκεκριμένα χαρακτηριστικά της περιοχής επιδιώκοντας να συνδέσουν τα διαθέσιμα μέσα άσκησης πολιτικής ώστε να απαντήσουν σε συγκεκριμένες ανάγκες ή να επιλύσουν συγκεκριμένα προβλήματα της.

⇒ Υπομέτρο: Αποτελεί υποδιαίρεση του Μέτρου και το μέσο με το οποίο πραγματώνεται ένα μέτρο, οργανώνει το μέτρο σε ομάδες ομοειδών δράσεων έτσι ώστε η υλοποίησή τους να επιφέρει ένα στοχευμένο, αναμενόμενο και λειτουργικό αποτέλεσμα. Η ομαδοποίηση αυτή διευκολύνει

επίσης, την κατανομή των δράσεων στους αντίστοιχους φορείς εκτέλεσής τους (πχ ομαδοποίηση θεσμικών παρεμβάσεων) καθώς και την παρακολούθηση της διαδικασίας εφαρμογής τους.

⇒ Δράση: Υποδιαίρεση του υπομέτρου, με σκοπό την περαιτέρω εξειδίκευση των απαιτούμενων παρεμβάσεων της στρατηγικής. Η δράση αποτελεί το κατώτερο επίπεδο προγραμματισμού και περιλαμβάνει ομοειδή επιμέρους Έργα, τα οποία καλούνται να εφαρμόσουν οι φορείς υλοποίησης.

Στον Πίνακα που ακολουθεί, παρουσιάζονται οι δεκατέσσερις (14) Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις που διαμορφώθηκαν στο πλαίσιο της ΕΣΑΟΚ Τροόδους, καθώς και τα Υπομέτρα (π.χ. ΟΠ1.1) και Δράσεις (π.χ. ΟΠ1.1.1) από τα οποία συντίθενται, σύμφωνα με την πιο πάνω ταξινόμηση - ομαδοποίηση. Στον ίδιο Πίνακα, παρουσιάζονται και οι Ολοκληρωμένες Παρεμβάσεις, Υπομέτρα ή Δράσεις που κρίθηκαν και αξιολογήθηκαν ως «Σημαντικές» στη διαδικασία Εκτίμησης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (βλ. Υποκεφάλαιο 8.1).

Πίνακας 4: Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις ΕΣΑΟΚ Τρόδους, Υπομέτρα και Δράσεις τους

A/A	Τίτλος Στρατηγικής Παρέμβασης, Υπομέτρου και Δράσης	Παρέμβαση, Υπομέτρο ή Δράση που κρίθηκε ως "Σημαντική" στη διαδικασία Εκτίμησης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (βλ. Υποκεφ. 8.1)
ΟΠ.1	Καινοτομική Προσέγγιση Γεωργίας και Κτηνοτροφίας	✓
ΟΠ.1.1	Αύξηση της προστιθέμενης αξίας των γεωργικών προϊόντων	✓
ΟΠ.1.1.1	Δημιουργία ταυτότητας και ανάδειξη ποιότητας των γεωργικών προϊόντων	✓
ΟΠ.1.1.2	Διαμόρφωση προδιαγραφών ποιότητας (πρότυπα διαχείρισης)	✓
ΟΠ.1.1.3	Ανάπτυξη Συμμετοχικών Συστημάτων Εγγύησης	✓
ΟΠ.1.1.4	Πολυλειτουργικό – επισκέψιμο αγρόκτημα: αναγνώριση και διαμόρφωση προδιαγραφών	✓
ΟΠ.1.2	Αναδιοργάνωση δομών υποστήριξης της εδαφικής γεωργίας του Τρόδους	✓
ΟΠ.1.2.1	Ενίσχυση και αναβάθμιση του ρόλου του κυβερνητικού μηχανισμού υποστήριξης της γεωργίας του Τρόδους	✓
ΟΠ.1.2.2	Υποστήριξη επιχειρηματικών πρωτοβουλιών Τρόδους	✓
ΟΠ.1.2.3	Ολοκληρωμένο πρόγραμμα υποστήριξης και εξατομικευμένης συμβουλευτικής	✓
ΟΠ.1.2.4	Υποστήριξη Πολυδραστήριων Αγροτών για την ενίσχυση και ανάπτυξη των δραστηριοτήτων τους	
ΟΠ.1.2.5	Στήριξη της δημιουργίας δομών συνεργασίας παραγωγών	
ΟΠ.1.2.6	Ανάπτυξη καλλιεργειών σε διασύνδεση με τον δευτερογενή τομέα της Κύπρου	✓
ΟΠ.1.3	Ρυθμίσεις και παρεμβάσεις προστασίας, διαχείρισης και αξιοποίησης της γης για τη γεωργία και κτηνοτροφία	
ΟΠ.1.3.1	Επανάκτηση – διαχείριση εγκαταλελειμμένης γεωργικής γης, Πιλοτική Εφαρμογή	✓
ΟΠ.1.3.2	Αγροάναπαυση σε γεωργικές ζώνες και ζώνες φυσικών πόρων	✓
ΟΠ.1.3.3	Σχέδιο διαχείρισης βόσκησης	✓
ΟΠ.1.3.4	Δημιουργία Δημόσιων υποδομών για την κτηνοτροφία	✓
ΟΠ.1.3.5	Διευθέτηση του ζητήματος της εγγραφής των αγροτικών δρόμων	✓
ΟΠ.1.4	Προσαρμογή και εφαρμογή χρηματοδοτικών προγραμμάτων για την υποστήριξη της Ορεινής Γεωργίας	
ΟΠ.1.4.1	Ειδική μοριοδότηση δράσεων στήριξης της γεωργίας και της κτηνοτροφίας του Τρόδους	✓
ΟΠ.1.4.2	Ενίσχυση της Γεωργικής / Κτηνοτροφικής δραστηριότητας και των εκμεταλλεύσεων	✓
ΟΠ.2	Μεταποίηση στην ορεινή οικονομία	✓
ΟΠ.2.1	Ενίσχυση του Προϊόντος Τρόδους για την ανάπτυξη ανταγωνιστικών επιχειρήσεων και επιχειρηματικής δραστηριότητας	
ΟΠ.2.1.1	Δημιουργία ταυτότητας των μεταποιημένων προϊόντων	✓
ΟΠ.2.1.2	Διαμόρφωση προδιαγραφών ποιότητας (πρότυπα διαχείρισης)	✓
ΟΠ.2.1.3	Ανάπτυξη Συμμετοχικών Συστημάτων Εγγύησης	
ΟΠ.2.1.4	Νομοσχέδιο για αναγνώριση της "Οικοτεχνίας"	✓
ΟΠ.2.1.5	Διαμόρφωση προδιαγραφών ανάπτυξης και λειτουργίας οικοτεχνιών / βιοτεχνιών	
ΟΠ.2.1.6	Σχέδιο για τη Δημιουργία Αγροδιατροφικού Cluster στο Τρόδος και Πιλοτικές Δράσεις	✓
ΟΠ.2.2	Βελτίωση του Επιχειρηματικού Περιβάλλοντος – Ανάπτυξη νέων δεξιοτήτων και ενίσχυση υφιστάμενων	
ΟΠ.2.2.1	Τεχνική και Συμβουλευτική Υποστήριξη για την αναβάθμιση της ποιότητας όλων των προϊόντων του Τρόδους	✓
ΟΠ.2.2.2	Εκπαίδευση και κατάρτιση για την μεταποίηση	✓

ΟΠ.2.3	Υποδομές για βιώσιμη παραγωγή και ανάπτυξη	
ΟΠ.2.3.1	Δημιουργία Βιομηχανικής περιοχής Τροόδους στην Κοινότητα Λινού (ώριμο έργο προς υλοποίηση)	✓
ΟΠ.2.3.2	Σχέδιο μετεγκατάστασης βιοτεχνιών από τους οικισμούς σε Βιοτεχνική και Βιομηχανική Περιοχή (εκτός αγροτροφικού τομέα)	✓
ΟΠ.2.3.3	Δημιουργία Βιοτεχνικής περιοχής στην Αγία Μαρίνα Ξυλιάτου	✓
ΟΠ.2.3.4	Βιομηχανικές / βιοτεχνικές ζώνες (αξιολόγηση και σχεδιασμός ενεργοποίησης)	
ΟΠ.2.3.5	Δημιουργία Βιοτεχνικών Χωρών Πιλοτικής εφαρμογής στον Αμίαντο	✓
ΟΠ.2.4	Προσαρμογή και εφαρμογή χρηματοδοτικών προγραμμάτων για την υποστήριξη της ορεινής βιοτεχνίας	
ΟΠ.2.4.1	Διαμόρφωση Σχέδιων χορηγιών για την ορεινή μεταποίηση και ειδική μοριοδότηση για επενδυτικές προτάσεις συνεργασίας βιοτεχνίας / βιομηχανίας και μεταποίησης με τους υπόλοιπους τομείς της ορεινής οικονομίας	
ΟΠ.2.4.2	Ενίσχυση της Μεταποιητικής δραστηριότητας	✓
ΟΠ.2.4.3	Δημιουργία Ταμείου Εγγυήσεων και Εργαλείων Μικροχρηματοδότησης	
ΟΠ.3	Νέο Πρότυπο Ορεινού Τουριστικού Προϊόντος Τροόδους	
ΟΠ.3.1	Διαμόρφωση Ιδιότυπου Ορεινού Τουριστικού Προϊόντος	
ΟΠ.3.1.1	Σχεδιασμός Ιδιότυπου Ορεινού Τουριστικού Προϊόντος	
ΟΠ.3.1.2	Ενσωμάτωση στο ιδιότυπο τουριστικό προϊόν της περιοχής του "πολυλειτουργικού – επισκέψιμου αγροκτήματος" και της "Οικοτεχνίας"	
ΟΠ.3.1.3	Τουριστική δραστηριότητα σε περιοχές προστασίας του Φυσικού Περιβάλλοντος: διαμόρφωση προδιαγραφών ανάπτυξης και λειτουργίας	✓
ΟΠ.3.1.4	Ένταξη επιχειρήσεων τουριστικού τομέα σε σύμφωνα συνεργασίας και ποιότητας με βάση συστήματα εγγύησης της ποιότητας και της ταυτότητας	
ΟΠ.3.2	Ενίσχυση της πρόσβασης στις αγορές και εξωστρέφεια	
ΟΠ.3.2.1	Σχέδιο Εδαφικού Μάρκετινγκ και τουριστικής προβολής Τροόδους	✓
ΟΠ.3.2.2	Ενίσχυση και αναβάθμιση των θεματικών εκδηλώσεων "γνωριμία με τον τόπο"	
ΟΠ.3.2.3	Πύλη του Βουνού	✓
ΟΠ.3.3	Αναδιοργάνωση δομών υποστήριξης του ορεινού τουρισμού	
ΟΠ.3.3.1	Ίδρυση και λειτουργία Γραφείου Τουρισμού Τροόδους	
ΟΠ.3.3.2	Αναβάθμιση του ρόλου και ενίσχυση της λειτουργίας της Εταιρείας Τουριστικής Ανάπτυξης και Προβολής Τροόδους (ΕΤΑΠ Τροόδους)	✓
ΟΠ.3.3.3	Δημιουργία Επιτροπής Ελέγχου και Παρακολούθησης	
ΟΠ.3.4	Πρώθηση της Εκπαίδευσης και κατάρτισης στα τουριστικά επαγγέλματα και στις ειδικές μορφές τουρισμού	
ΟΠ.3.4.1	Δημιουργία/ Αναβάθμιση Σχολείων Ειδικού Ενδιαφέροντος, Μέσης Γενικής και Μέσης Τεχνικής και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης	✓
ΟΠ.3.4.2	Δημιουργία δομών Μεταλυκειακών Ινστιτούτων Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΜΙΕΕΚ) και Δημοσίων Σχολών Ανώτερης Εκπαίδευσης στις Ορεινές Κοινότητες Τροόδους	✓
ΟΠ.3.4.3	Δημιουργία Τμημάτων Σχολών Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων και Κέντρου Έρευνας, Καινοτομίας και Πειραματισμού (Experimental) στη Γαλάτα	✓
ΟΠ.3.4.4	Εκπαίδευση και κατάρτιση για την τουριστική επιχειρηματικότητα	✓
ΟΠ.3.4.5	Διαμόρφωση και εφαρμογή σχεδίου εκπαίδευσης και κατάρτισης για την "Κυπριακή Φιλοξενία" και την γνωριμία με τον τόπο	
ΟΠ.3.5	Διαμόρφωση Πλαισίου για τον εκσυγχρονισμό και την ποιοτική αναβάθμιση των καταλυμάτων και των κέντρων αναψυχής της περιοχής	
ΟΠ.3.5.1	Καταγραφή και αξιολόγηση των διαφόρων καταλυμάτων με βάση την υποδομή και την ποιότητα των προσφερόμενων υπηρεσιών τους	
ΟΠ.3.5.2	Προσαρμογή του πλαισίου στις ανάγκες και απαιτήσεις της τουριστικής ανάπτυξης στο Τρόοδος (εσωτερική διαδικασία Υφυπουργείου Τουρισμού	

ΟΠ.3.6	Προσαρμογή και εφαρμογή χρηματοδοτικών προγραμμάτων για την υποστήριξη του ορεινού τουρισμού	
ΟΠ.3.6.1	Διαμόρφωση Σχεδίων χορηγιών για επιχειρήσεις ανάπτυξης ειδικών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού και ειδική μοριοδότηση για επενδυτικές προτάσεις συνεργασίας με τους υπόλοιπους τομείς της ορεινής οικονομίας	
ΟΠ.3.6.2	Διαμόρφωση και προσαρμογή σχεδίων προσέλκυσης ομάδων ειδικών μορφών τουρισμού, προσαρμοσμένων στο ορεινό τουριστικό προϊόν	
ΟΠ.3.6.3	Διαμόρφωση Σχεδίου Χορηγιών για τον εκσυγχρονισμό και την αναβάθμιση των καταλυμάτων και των κέντρων αναψυχής	
ΟΠ.3.6.4	Ενίσχυση τουριστικών επιχειρήσεων	
ΟΠ.3.6.5	Ενίσχυση δημοσίων υποδομών σε περιοχές προστασίας Φυσικού Περιβάλλοντος	✓
ΟΠ.3.6.6	Δημιουργία Ταμείου Εγγυήσεων-Εργαλείων Μικροχρηματοδότησης	
ΟΠ.4	Επιχειρηματικότητα και Δια Βίου Μάθηση	✓
ΟΠ.4.1	Προώθηση Επιχειρηματικότητας και Δια-βίου Μάθησης	
ΟΠ.4.1.1	Ρύθμιση Νομοθετικού και Κανονιστικού Πλαισίου για Ορεινή Επιχειρηματικότητα και Απασχόληση στις ορεινές κοινότητες Τροόδους	✓
ΟΠ.4.1.2	Ανάπτυξη υποδομών & εξοπλισμού με ΤΠΕ, για διά βίου μάθηση και Επιχειρηματικότητα	
ΟΠ.4.1.3	Παρατηρητήριο Ορεινής Απασχόλησης & Επιχειρηματικότητας	
ΟΠ.4.1.4	Ανάπτυξη Ορεινού Οικουστήματος Έρευνας και Καινοτομίας	✓
ΟΠ.4.1.5	Ενημέρωση, ευαισθητοποίηση για δια βίου μάθηση και κατάρτιση, επιχειρηματικότητας καινοτομίας και κοινωνικής οικονομίας	
ΟΠ.4.1.6	Επιχειρηματική Εκπαίδευση στις ορεινές κοινότητες Τροόδους στο πλαίσιο της νέας ορεινής οικονομίας	✓
ΟΠ.4.1.7	Προγράμματα Συμβουλευτικής & Mentoring Επιχειρήσεων	
ΟΠ.5	Εκπαίδευση	
ΟΠ.5.1	Διαμόρφωση νέου πλαισίου οργάνωσης της εκπαίδευσης προσαρμοσμένου στην ορεινότητα	
ΟΠ.5.1.1	Μελέτη για την οργάνωση και λειτουργία του Δικτύου "Εκπαιδευτική Προτεραιότητα Ορεινών Σχολείων Ε.Π.Ο.Σ."	✓
ΟΠ.5.1.2	Προσαρμογή του υπό διαμόρφωση νομοσχεδίου για τις Σχολικές Εφορείες στις ιδιαιτερότητες των απαιτήσεων των Ορεινών Σχολείων	✓
ΟΠ.5.1.3	Ψηφιακό Σχολείο στο Τρόδος	✓
ΟΠ.5.2	Εναρμόνιση της Επαγγελματικής και Οικογενειακής Ζωής στο Τρόδος	✓
ΟΠ.5.2.1	Αναπροσαρμογή υφιστάμενων και ανάπτυξη νέων υπηρεσιών για παιδιά μέχρι την ηλικία των 5 χρονών και 8 μηνών	✓
ΟΠ.5.2.2	Ανάπτυξη υποδομών προσχολικής εκπαίδευσης	✓
ΟΠ.5.3	Επιχειρηματική εκπαίδευση στα σχολεία στο πλαίσιο της νέας ορεινής οικονομίας	
ΟΠ.5.3.1	Ανάπτυξη και καθιέρωση Προγραμμάτων Δημιουργικότητας, Καινοτομίας και Επιχειρηματικής Ιδέας στην Δημοτική και Μέση Εκπαίδευση Πρόγραμμα "Νέα γενιά επαγγελματιών Ορεινής Επιχειρηματικότητας"	
ΟΠ.5.3.2	Δημιουργία Κέντρων Επαγγελματικού Προσανατολισμού, Συμβουλευτικής και Επαγγελματικής Αγωγής	✓
ΟΠ.5.4	Δομές μη τυπικής και άτυπης εκπαίδευσης	✓
ΟΠ.5.4.1	Ολοκλήρωση και αναβάθμιση της λειτουργίας Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης	✓
ΟΠ.5.4.2	Ίδρυση, Κατασκευή και Λειτουργία Κέντρων Πολιτιστικής Εκπαίδευσης Ορεινών Κοινοτήτων (ΚΕΠΕΟΚ)	✓
ΟΠ.5.4.3	Ανάπτυξη υποδομών Κέντρων Πολιτιστικής Εκπαίδευσης Ορεινών Κοινοτήτων	
ΟΠ.5.4.4	Ίδρυση και λειτουργία 2 Εκπαιδευτικών Πολυκέντρων Νεολαίας Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους	✓
ΟΠ.5.5	Δημιουργία/ Αναβάθμιση Σχολείων Ειδικού Ενδιαφέροντος, Μέσης Γενικής και Μέσης Τεχνικής και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης	✓
ΟΠ.5.5.1	Οικονομική - Εμπορική Σχολή Μιτσή Λεμούθου (ΟΕΣ)	✓
ΟΠ.5.5.2	Αγροτική Τεχνική Σχολή Τροόδους (Γαλάτα)	✓
ΟΠ.5.5.3	Αναβάθμιση και μετεγκατάσταση Τεχνικής Ξενοδοχειακής Σχολής στο Απεήτειο Γυμνάσιο-Λύκειο Αγρού	✓
ΟΠ.5.5.4	Καλλιτεχνικό Σχολείο στο Γυμνάσιο Λύκειο Ομόδους	✓
ΟΠ.5.5.5	Σχολή τεχνικών επαγγελμάτων στο Γυμνάσιο -Λύκειο Ευρύχου (διερεύνηση σκοπιμότητας)	
ΟΠ.5.5.6	Αθλητικό Σχολείο στο Γυμνάσιο-Λύκειο Σολέας	✓

ΟΠ.5.6	Δημιουργία δομών Μεταλυκειακών Ινστιτούτων Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΜΙΕΕΚ) και Δημοσίων Σχολών Ανώτερης Εκπαίδευσης στις Ορεινές Κοινότητες Τροόδους	✓
ΟΠ.5.6.1	Ίδρυση Παραρτήματος ΑΞΙΚ – ΗΗΙΚ Troodos Campus	✓
ΟΠ.5.6.2	Ενίσχυση της Μεταλυκειακής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΜΙΕΕΚ)	
ΟΠ.5.6.3	Μελέτη προετοιμασίας Ίδρυσης και λειτουργίας Ανώτερης Αγροτικής Σχολής Τροόδους στο Καλό Χωριό -Λουβαράς	✓
ΟΠ.5.7	Δημιουργία Τμημάτων Σχολών Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων και Κέντρου Έρευνας και Καινοτομίας	
ΟΠ.5.7.1	Λειτουργία Διαπανεπιστημιακής Μονάδας Έρευνας, Καινοτομίας και Πειραματισμού (Experimental)	✓
ΟΠ.5.7.2	Διαμόρφωση Σχεδίου κινήτρων προέλευσης ντόπιων και ξένων Πανεπιστημίων για την ίδρυση και λειτουργία Τμημάτων ή/ και Σχολών στο Τρόδος και προκήρυξη εκδήλωσης ενδιαφέροντος	
ΟΠ.6	Περιβάλλον	✓
ΟΠ.6.1	Διακυβέρνηση	
ΟΠ.6.1.1	Δημιουργία Οργανισμού Διαχείρισης της προστατευόμενης περιοχής Τροόδους	✓
ΟΠ.6.2	Ανάδειξη της συμβολής της βιοποικιλότητας & των αγροικοσυστημάτων στη βιωσιμότητα της περιοχής Τροόδους	
ΟΠ.6.2.1	Σχεδιασμός τοπικού αγροπεριβαλλοντικού προγράμματος	✓
ΟΠ.6.2.2	Περιβαλλοντικό σήμα ποιότητας προστατευόμενων περιοχών μέσω της δικτύωσης	✓
ΟΠ.6.3	Θεσμικές διευθετήσεις για τη διαχείριση Δασικών περιοχών	✓
ΟΠ.6.3.1	Ολοκληρωμένα Σχέδια Πυροπροστασίας Δασικών περιοχών και κοινοτήτων	✓
ΟΠ.6.3.2	Παραγωγή ενέργειας από δασική υπολειμματική βιομάζα	
ΟΠ.7	Υδάτινοι Πόροι	
ΟΠ.7.1	Αναδιοργάνωση της λειτουργίας των διαφόρων συνόλων χρηστών νερού στις Ορεινές Κοινότητες Τροόδους	
ΟΠ.7.1.1	Σύνταξη γενικών σχεδίων ύδρευσης και άρδευσης Τροόδους, Οικονομοτεχνική μελέτη και μελέτη Θεσμικού πλαισίου για την δημιουργία Οργανισμού Λειτουργίας και Διαχείρισης Υποδομών Ύδρευσης, Άρδευσης, Στερεών και Υγρών Αποβλήτων Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους	✓
ΟΠ.7.1.2	Δημιουργία Οργανισμού Λειτουργίας και Διαχείρισης Υποδομών Ύδρευσης, Άρδευσης, Στερεών και Υγρών Αποβλήτων Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους και συνοδές ενέργειες.	✓
ΟΠ.7.2	Εκσυγχρονισμός των συστημάτων και υποδομών στις Ορεινές Κοινότητες Τροόδους	
ΟΠ.7.2.1	Υδραυλικές Μελέτες	
ΟΠ.7.2.2	Μελέτη και ανάπτυξη βάσης δεδομένων σε ηλεκτρονική πλατφόρμα	✓
ΟΠ.7.2.3	Μελέτες οικολογικής παροχής νερού	✓
ΟΠ.7.2.4	Ολοκλήρωση Αρδευτικού έργου Σολέας	
ΟΠ.7.2.5	Εκσυγχρονισμός Συστήματος Διαχείρισης Υδάτων Κάμπου & Τσακίστρας	
ΟΠ.8	Σχέδιο «Αξίες Τροόδους»	✓
ΟΠ.8.1	Οργάνωση και στήριξη της Πολιτιστικής Πολιτικής για τις Ορεινές Κοινότητες	✓
ΟΠ.8.1.1	Σύσταση Ιδρύματος Πολιτισμού Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους	✓
ΟΠ.8.1.2	Δίκτυο Συνεργαζόμενων Φορέων με το Ίδρυμα Πολιτισμού	
ΟΠ.8.2	Διαμόρφωση πολιτιστικού προϊόντος Τροόδους και δράσεις προβολής του	
ΟΠ.8.2.1	Μελέτη εντοπισμού, καταγραφής και τεκμηρίωσης της υλικής και άυλης κληρονομιάς και σχέδια δράσης ανάδειξης και αξιοποίησής της	✓
ΟΠ.8.2.2	Προβολή πολιτιστικών Πόρων	✓
ΟΠ.8.2.3	Σχεδιασμός δικτύου πολιτιστικών θεματικών ενοτήτων	
ΟΠ.8.2.4	Ανάδειξη πολιτιστικών πόρων με την χρήση ψηφιακών τεχνολογιών	✓
ΟΠ.8.2.5	Ίδρυση και λειτουργία «Περί Τροόδους» Βιβλιοθήκης – Αρχείου – Κέντρου Τεκμηρίωσης	✓

ΟΠ.8.3	Αναβάθμιση και Αξιοποίηση πολιτιστικών υποδομών	✓
ΟΠ.8.3.1	Σχέδιο Δράσης για Αξιολόγηση – κατηγοριοποίηση, επιστημονική μελέτη αξιοποίησης – δικτύωσης υφιστάμενων «μουσείων»	✓
ΟΠ.8.3.2	Ίδρυση και λειτουργία Ιστορικού Μουσείου Τροόδους	✓
ΟΠ.8.3.3	Ανάπτυξη Περιφερειακών Θεματικών Μουσείων	✓
ΟΠ.8.3.4	Σχέδια Δράσης για αναβάθμιση και αξιοποίηση μνημείων	
ΟΠ.8.3.5	Σχέδια Δράσης για αναβάθμιση και αξιοποίηση Κέντρων Πληροφόρησης και λοιπών Πολιτιστικών Χώρων	
ΟΠ.8.3.6	Ορίμανση και Υλοποίηση υποδομών σχεδίων Δράσης Μουσείων, Μνημείων, Κέντρων Πληροφόρησης και Πολιτιστικών Χώρων και ανάπτυξη δικτύου Πολυκέντρων Κοινωνικής Πρόνοιας, Εκπαίδευσης και Δια Βίου Μάθησης	✓
ΟΠ.8.4	Στήριξη της Ανάπτυξης της Πολιτιστικής Δημιουργίας (Εκπαίδευση Κατάρτιση και Δια Βίου Μάθηση)	✓
ΟΠ.8.4.1	Κέντρο Πολιτιστικής Εκπαίδευσης Ορεινών Κοινοτήτων (ΚεΠΕΟΚ)	
ΟΠ.8.4.2	Καλλιτεχνικό Σχολείο στο Γυμνάσιο Λύκειο Ομόδους	✓
ΟΠ.8.4.3	Πρωώθηση και ανάπτυξη της πολιτιστικής παιδείας – Πολυκέντρα Κοινωνικής Πρόνοιας, Εκπαίδευσης και Δια Βίου Μάθησης	✓
ΟΠ.8.4.4	Ενίσχυση των δεξιοτήτων των φυσικών φορέων που δημιουργούν πολιτισμό στην περιοχή του Τροόδους	
ΟΠ.8.5	ΟΙΚΟΜΟΥΣΕΙΟ «ΔΑΣΟΣΕΣΣΑ» –ΦΥΣΗ-ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ – ΑΘΛΗΣΗ : Θεματικό πάρκο δραστηριοτήτων και αναψυχής	
ΟΠ.8.5.1	Το Οικομουσείο (Ecomuseum) : η σύγχρονη μουσειολογική προσέγγιση για μια ολιστική διάσωση και ανάδειξη ενός τόπου και η πρόταση για την αξιοποίηση του μεταλλείου Αμιάντου προς όφελος της τοπικής κοινωνίας και οικονομίας – Συλλογιστική πρότασης και έγκριση από το Υπουργικό Συμβούλιο	
ΟΠ.8.5.2	Επιστημονική και Τεχνικοοικονομική Μελέτη και Μελέτη Βιωσιμότητας αξιοποίησης μεταλλείου Αμιάντου για τη δημιουργία ΟΙΚΟΜΟΥΣΕΙΟΥ « ΔΑΣΟΣΕΣΣΑ » – ΦΥΣΗ-ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ – ΑΘΛΗΣΗ: Θεματικό πάρκο δραστηριοτήτων και αναψυχής	✓
ΟΠ.9	Υγεία	✓
ΟΠ.9.1	Διαμόρφωση εξειδικευμένης πολιτικής υγείας προσαρμοσμένη στην ορεινότητα	
ΟΠ.9.1.1	Διαμόρφωση Περιφέρειας Υγείας Τροόδους	
ΟΠ.9.1.2	Μελέτη προσαρμογής του Συστήματος Υγείας Τροόδους στο Γενικό Σύστημα Υγείας	
ΟΠ.9.2	Ενίσχυση του Νοσοκομείου Κυπερούτας, δημιουργία Νοσοκομείου Τροόδους	
ΟΠ.9.2.1	Αναβάθμισης Νοσοκομείου Τροόδους	✓
ΟΠ.9.2.2	Αναβάθμιση υπηρεσιών Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας και του Τμήματος Ατυχημάτων και Επειγόντων Περιστατικών Νοσοκομείου Τροόδους	
ΟΠ.9.3	Ενίσχυση των παρεχόμενων Υπηρεσιών της Υπηρεσίας Ασθενοφόρων	
ΟΠ.9.3.1	Επέκταση λειτουργίας Ασθενοφόρων	
ΟΠ.9.4	Αναδιοργάνωση της κρατικής Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας στις Ορεινές Περιοχές	
ΟΠ.9.4.1	Αναβάθμιση Αγροτικών Κέντρων Υγείας σε Πολυκέντρα Υγείας	
ΟΠ.9.4.2	Εκσυγχρονισμός Αγροτικών Κέντρων Υγείας	
ΟΠ.9.4.3	Αναβάθμιση ΑΚΥ Κάμπου και Κατασκευή Πολυδύναμου Κέντρου Κάμπου - Τσακίστρας	
ΟΠ.9.4.4	Πολυκέντρα Κοινωνικής Πρόνοιας, Εκπαίδευσης και Δια Βίου Μάθησης και ενσωμάτωση των Κοινοτικών Ιατρείων	
ΟΠ.9.5	Κινητές Μονάδες Υγείας	
ΟΠ.9.5.1	Κινητές Μονάδες πρόληψης (Καρδιολόγος, Μαστογραφία, Οφθαλμίατρος, ΩΡΛ)	

ΟΠ.10	Υποδομές συνδεσιμότητας και προσβασιμότητας: οδικό δίκτυο και επικοινωνίες	✓
ΟΠ.10.1	Ιεράρχηση και προγραμματισμός εκτέλεσης Οδικών Έργων για την περιοχή Τροόδους	
ΟΠ.10.1.1	Έκθεση Ιεράρχησης και Προγραμματισμού Υλοποίησης των σημαντικών οδικών έργων	
ΟΠ.10.1.2	«Μελέτη καταγραφής, κατηγοριοποίησης αξιολόγησης και διαμόρφωσης προτάσεων αναβάθμισης Χωρητικών και Κοινοτικών δρόμων και Έκθεση Ιεράρχησης και Προγραμματισμού υλοποίησης τους»	
ΟΠ.10.2	Ορίμανση και Υλοποίηση Έργων	
ΟΠ.10.2.1	Ορίμανση και Υλοποίηση Οδικών Έργων ΤΔΕ	
ΟΠ.10.2.2	Ορίμανση και υλοποίηση Χωρητικών δρόμων προτεραιότητας	
ΟΠ.10.2.3	Αξιολόγηση ικανότητας και κυκλοφοριακών χαρακτηριστικών αγροτικών δρόμων	
ΟΠ.10.2.4	Οριστική Μελέτη εφαρμογής και χάραξης Σιδηροδρομικής σύνδεσης Ευρύχου - Σκουριώτισσα και προκαταρκτική μελέτη χάραξης Ευρύχου – Γαλάτα	✓
ΟΠ.10.2.5	Κατασκευή σιδηροδρομικής σύνδεσης Ευρύχου - Σκουριώτισσα και τερματικού Σταθμού	✓
ΟΠ.10.2.6	Μελέτη σκοπιμότητας, χάραξης και βιωσιμότητας διαδρομών τελεφερίκ από τους κεντρικούς οικισμούς προς την κορυφή του όρους Τρόδος	✓
ΟΠ.10.3	Δράσεις μείωσης των μετακινήσεων	
ΟΠ.10.3.1	Σχέδιο Βιώσιμης Κινητικότητας	
ΟΠ.10.4	Ανάπτυξη ψηφιακών δικτύων	
ΟΠ.10.4.1	Ανάπτυξη Ευρυζωνικότητας	
ΟΠ.11	Διαχείριση Στερεών και Υγρών Αποβλήτων (Λυμάτων)	
ΟΠ.11α.1	Βελτίωση του θεσμικού και οργανωτικού πλαισίου διαχείρισης των υγρών αποβλήτων	
ΟΠ.11α.1.1	Έγκριση και υιοθέτηση του «Σχεδίου Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων για τις Ορεινές Κοινότητες Τροόδους»	
ΟΠ.11α.1.2	Δημιουργία Οργανισμού Λειτουργίας και Διαχείρισης Υποδομών Υδρευσης, Άρδευσης, Στερεών και Υγρών Αποβλήτων Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους	
ΟΠ.11α.1.3	Τροποποίηση του νομοθετικού πλαισίου (εκπόνηση εμπειρογνομosύνης)	✓
ΟΠ.11α.1.4	Σύσταση Δικτύου Συντονισμού των Συμβουλιών Αποχετεύσεως των Κοινοτήτων με ΣΕΛ	
ΟΠ.11α.2	Συστήματα / Υποδομές	✓
ΟΠ.11α.2.1	Επέκταση και αναβάθμιση υφιστάμενων ΣΕΛ	✓
ΟΠ.11α.2.2	Ορίμανση έργων προτεραιότητας (σε κοινότητες που αντιμετωπίζουν σημαντικά περιβαλλοντικά προβλήματα	✓
ΟΠ.11α.2.3	Υλοποίηση έργων προτεραιότητας (σε κοινότητες που αντιμετωπίζουν σημαντικά περιβαλλοντικά προβλήματα)	✓
ΟΠ.11β.1	Βελτίωση του θεσμικού και οργανωτικού πλαισίου διαχείρισης των στερεών αποβλήτων	
ΟΠ.11β.1.1	Έγκριση και υιοθέτηση του «Σχεδίου Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων για τις Ορεινές Κοινότητες περιφέρειας Τροόδους»	
ΟΠ.11β.1.2	Δημιουργία Οργανισμού λειτουργίας και διαχείρισης υποδομών Υδρευσης, Άρδευσης, Στερεών και Υγρών Αποβλήτων Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους	
ΟΠ.11β.1.3	Εξασφάλιση της πλήρους κάλυψης της περιοχής από το Συλλογικό Σύστημα Διαχείρισης Αποβλήτων (ΣΣΔΑ) της GreenDot	
ΟΠ.11β.1.4	Τροποποίηση του νομοθετικού πλαισίου	
ΟΠ.11β.2	Συστήματα / Υποδομές	
ΟΠ.11β.2.1	Εφαρμογή συστήματος διαλογής στην πηγή	✓
ΟΠ.11β.2.2	Λειτουργία και μετατροπή των κινητών Πράσινων Σημείων	✓
ΟΠ.11β.2.3	Δημιουργία Κοινοτικών Χώρων υποστήριξης των Κινητών Πράσινων Σημείων (Μικρά Πράσινα Σημεία)	✓
ΟΠ.11β.2.4	Ανάπτυξη και λειτουργία ΣΜΑ	✓
ΟΠ.12	Ενέργεια: «Ενεργειακή Στρατηγική-Τρόδος 2030»	
ΟΠ.12.1	Δράσεις στήριξης, ευαισθητοποίησης και προώθησης της ενεργειακής πολιτικής Ορεινών Κοινοτήτων	
ΟΠ.12.1.1	Υποστήριξη & εκπαίδευση πολιτών για θέματα ενέργειας- περιβάλλοντος	
ΟΠ.12.1.2	Δημιουργία ταμείου πράσινης ενέργειας	✓
ΟΠ.12.1.3	Συμμετοχή στην πρωτοβουλία του Συμφώνου των Δημάρχων (για όλες τις κοινότητες)	
ΟΠ.12.1.4	Υιοθέτηση μέτρων εφαρμογής των πράσινων δημόσιων συμβάσεων	
ΟΠ.12.2	Χρήση Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας	✓
ΟΠ.12.2.1	Υιοθέτηση και εφαρμογή του θεσμού των ενεργειακών κοινοτήτων και του θεσμού "Virtual Net Metering"	✓
ΟΠ.12.2.2	Στήριξη στην εγκατάσταση αυτόνομων Φ/Β συστημάτων σε κτίρια τοπικών αρχών, καλυμμένους χώρους στάθμευσης και δημόσιους χώρους (πάρκα, πλατείες κτλ.)	

ΟΠ.12.3	Ενεργειακή Αναβάθμιση σε κτήρια και οδικό φωτισμό	
ΟΠ.12.3.1	Ενεργειακή αναβάθμιση κοινοτικών κτιρίων (ως κτήρια δημόσιας χρήσης)	
ΟΠ.12.3.2	Ενεργειακή αναβάθμιση ιδιωτικών κτιρίων (κατοικίες)	
ΟΠ.12.3.3	Ενεργειακή αναβάθμιση κτιρίων επιχειρήσεων	
ΟΠ.12.3.4	Αναβάθμιση ενεργειακής απόδοσης οδικού φωτισμού	
ΟΠ.12.3.5	Εγκατάσταση ΑΠΕ προς εξυπηρέτηση ΣΕΛ, αρδευτικών και υδρευτικών έργων	✓
ΟΠ.12.4	Μέτρα στις μεταφορές	
ΟΠ.12.4.1	Σταδιακή ανανέωση των οχημάτων των τοπικών αρχών με οχήματα χαμηλών εκπομπών	
ΟΠ.12.4.2	Βελτίωση υποδομών σε στάσεις λεωφορείων	
ΟΠ.12.4.3	Δημιουργία θέσεων φόρτισης ηλεκτρικών οχημάτων	
ΟΠ.12.4.4	Χρήση μικρών οικιακών ανεμογεννητριών	
ΟΠ.12.4.5	Πρόωθηση Αναβάθμισης Δημόσιων Κτιρίων	
ΟΠ.12.5	Προτάσεις πολιτικής	✓
ΟΠ.12.5.1	Διαμόρφωση/ Αναπροσαρμογή πλαισίου κινήτρων για την αύξηση ρυθμού ενεργειακών ανακαινίσεων (πολεοδομικά, φορολογικά κ.α.) λαμβάνοντας υπόψη τις τοπικές ιδιαιτερότητες	✓
ΟΠ.12.5.2	Ένταξη ζωνών χωροθέτησης ΑΠΕ στην Δήλωση Πολιτικής Τροόδους	✓
ΟΠ.12.5.3	Πλαίσιο σχεδίων χρηματοδότησης ειδικά για την ορεινή Κύπρο	✓
ΟΠ.12.5.4	Χρήση μικρών οικιακών ανεμογεννητριών	✓
ΟΠ.12.5.5	Πρόωθηση Αναβάθμισης Δημόσιων Κτιρίων	✓
ΟΠ.13	Άσκηση Υγείας και Ποιότητα Ζωής - Σχέδιο «ΑΤΛΑΣ» Αναπτυξιακό Τρισυπόστατο Κέντρο Λειτουργικής Αξιολόγησης της Σωματικής Δραστηριότητας	
ΟΠ.13.1	Συντονισμός και οργάνωση της προώθησης της σωματικής άσκησης για τη βελτίωση της υγείας σε όλους τους τομείς	
ΟΠ.13.1.1	Μηχανισμός Διαχείρισης Σχεδίου ΑΤΛΑΣ	
ΟΠ.13.1.2	Δημιουργία δικτύου έρευνας/ Μεταφορά και ανταλλαγή γνώσης και εμπειρίας	
ΟΠ.13.1.3	Αναβάθμιση του Εθνικού Κέντρου υψηλού αθλητισμού « Γλαύκος Κληρίδης » και μετατροπή του σε Εθνικό Κέντρο Άθλησης, Ευρωστίας, Έρευνας και Αποκατάστασης	✓
ΟΠ.13.1.4	Σχέδιο Δράσης για την προβολή των προγραμμάτων και εφαρμογή του	
ΟΠ.13.2	Προγράμματα και Δραστηριότητες Σχεδίου ΑΤΛΑΣ	
ΟΠ.13.2.1	Παρατηρητήρια για παρακολούθηση και αξιολόγηση ειδικών ομάδων πληθυσμού στους τομείς της διατροφής, της παχυσαρκίας και της σωματικής άσκησης	
ΟΠ.13.2.2	Ενσωμάτωση της Άσκησης στην υγεία (πρόληψη, θεραπεία, αποκατάσταση)	
ΟΠ.13.2.3	Εκπαιδευτικά προγράμματα και δραστηριότητες για μαθητές όλων των βαθμίδων	
ΟΠ.13.2.4	Ένοπλες Δυνάμεις και Σώματα Ασφαλείας	
ΟΠ.13.2.5	Προγράμματα Προπονητικής και Αγωνιστικής Δραστηριότητας	✓
ΟΠ.13.3	Υποδομές Σχεδίου ΑΤΛΑΣ	
ΟΠ.13.3.1	Αναβάθμιση και Εξοπλισμός υφιστάμενων Αθλητικών Υποδομών και Εγκαταστάσεων στις Ορεινές Κοινότητες του Τροόδους για αξιοποίηση σύμφωνα με το Σχέδιο «Ατλας».	
ΟΠ.13.3.2	Χρηματοδότηση δημιουργίας υπαίθριων γυμναστηρίων (GYM-PARKS)	
ΟΠ.13.3.3	Αναβάθμιση υφιστάμενων αθλητικών υποδομών για φιλοξενία και υποστήριξη προπονητικής και αγωνιστικής δραστηριότητας για άτομα με αναπηρίες (ΑμεΑ)	
ΟΠ.13.3.4	Mountain Training Camp	
ΟΠ.13.3.5	Εκπαιδευτικό πάρκο για περιβαλλοντική σωματική αγωγή και ανάπτυξη κινητικών δεξιοτήτων των παιδιών	
ΟΠ.14	Αστυνομία Κύπρου και Πυροσβεστική Υπηρεσία Κύπρου	
ΟΠ.14.1	Πρόωθηση της κατασκευής του ελικοδρομίου στην περιοχή Αστυνομικής Διεύθυνσης Μόρφου	✓
ΟΠ.14.2	Προτεινόμενες Δράσεις Πυροσβεστικής Υπηρεσίας	
ΟΠ.14.2.1	Αναβάθμιση Πυροσβεστικών Σταθμών Υπαίθρου Μονιάτη και Ευρύχου σε μόνιμους περιφερειακούς πυροσβεστικούς σταθμούς	
ΟΠ.14.2.2	Κατασκευή σύγχρονων εγκαταστάσεων στον Πυροσβεστικό Σταθμό Υπαίθρου Πάχνας	
ΟΠ.14.2.3	Πρόωθηση κατασκευής Πυροσβεστικού Σταθμού Μαραθάσας, σε κομβικό σημείο, πλησίον της κοινότητας Πεδουλά, όπου θα κατασκευαστεί και Σταθμός Ασθενοφόρων	
ΟΠ.14.3	Ενίσχυση του θεσμού της Κοινοτικής Αστυνόμευσης ως ζήτημα ψηλής προτεραιότητας	
ΟΠ.14.4	Συστήνεται η δωρεάν διασύνδεση των Μνημείων UNESCO με το κεντρικό σύστημα ασφάλειας της Αστυνομίας	
ΟΠ.14.5	Προσθήκες/ Μετατροπές σε αστυνομικούς σταθμούς	
ΟΠ.14.5.1	Επέκταση Αστ. Σταθμού Κακοπετριάς	
ΟΠ.14.5.2	Επιδιόρθωση κτιρίου Αστ. Σταθμού Κάμπου	
ΟΠ.14.5.3	Κατεδάφιση Αστ. Στ. Λάνιας και κατασκευή σύγχρονου	
ΟΠ.14.5.4	Ανέγερση νέου σύγχρονου κτιρίου σε κρατική γη ή η μετεγκατάστασή του σε κοινοτικό κτίριο για τον Αστ. Σταθμό Καλού Χωριού	
ΟΠ.14.6	Μετεγκατάσταση Αστυνομικού Σταθμού Τροόδους	
ΟΠ.14.6.1	Αξιολόγηση της αναπροσαρμογής περιοχών αστυνόμευσης	

4.4 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΣΤΙΚΩΝ ΣΤΕΡΕΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ ΟΡΕΙΝΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ ΤΡΟΟΔΟΥΣ³³

Στα πλαίσια της υλοποίησης της ΕΣΑΟΚ Τροόδους, διαπιστώθηκε ότι ο τομέας της Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων στις υπό εξέταση κοινότητες αντιμετώπιζε, και εξακολουθεί να αντιμετωπίζει, ποικίλα προβλήματα διαχείρισης. Για τον λόγο αυτό, ο τότε Επίτροπος Ορεινών Κοινοτήτων, σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, ανέθεσε στην εταιρεία «INNOVECO – Σύμβουλοι Περιβαλλοντικών και Αναπτυξιακών Έργων» την εκπόνηση της Στρατηγικής Μελέτης Διαχείρισης Αστικών Στερεών Αποβλήτων Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους, η οποία και υπεβλήθη στο Τμήμα Περιβάλλοντος κατά το έτος 2019.

Η εν λόγω Στρατηγική έχει ως πρώτιστο στόχο την ορθή διαχείριση των αστικών στερεών αποβλήτων που παράγονται στις υπό εξέταση κοινότητες, μέσω της οργανωμένης διαλογής στην πηγή των βιοαποβλήτων και της διαλογής στην πηγή όλων των ανακυκλώσιμων υλικών.

Η Στρατηγική Μελέτη Διαχείρισης Αστικών Στερεών Αποβλήτων Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους, ανάμεσα σε άλλα, αναλύει και αξιολογεί την υφιστάμενη κατάσταση και τα υφιστάμενα και σχετικά προβλήματα στην περιοχή, παρουσιάζει προτάσεις διαχείρισης των αστικών αποβλήτων, και, τέλος, αναλύει όλες τις τεχνικές λύσεις που προκύπτουν από το Επιχειρησιακό Σχέδιο Δράσης της Στρατηγικής, παρουσιάζοντας ταυτόχρονα τους υπολογισμούς και εκτιμήσεις των αναγκαίων υποδομών και των απαραίτητων τεχνικών προδιαγραφών τους, μέσω της εκπόνησης του εν λόγω Σχεδίου εντός πιλοτικής περιοχής.

Τα πορίσματα της εν λόγω Στρατηγικής τονίζουν την αναγκαιότητα κατασκευής όλων των απαραίτητων υποδομών διαχείρισης αστικών στερεών αποβλήτων, βάσει των ορίων της σχετικής νομοθεσίας. Προβλέπεται ο διαχωρισμός των αποβλήτων σε τρεις βασικές ροές, τα Βιοαπόβλητα, τα Ανακυκλώσιμα και τα Σύμμεικτα. Συγκεκριμένα, για τα προδιαλεγμένα βιοαπόβλητα προβλέπονται συστήματα διαλογής στην πηγή και τοπικής διαχείρισης, ενώ για τα προδιαλεγμένα ανακυκλώσιμα προβλέπονται συστήματα διαλογής στην πηγή και μεταφοράς σε κατάλληλες μονάδες περαιτέρω επεξεργασίας, μέσω σταθμών μεταφόρτωσης αποβλήτων. Τέλος, για τα σύμμεικτα απόβλητα προβλέπεται συλλογή και μεταφορά στις Ολοκληρωμένες Εγκαταστάσεις Διαχείρισης Αποβλήτων μέσω των σταθμών μεταφόρτωσης.

4.5 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΥΓΡΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ ΟΡΕΙΝΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ ΤΡΟΟΔΟΥΣ³⁴

Στα πλαίσια της υλοποίησης της ΕΣΑΟΚ Τροόδους, διαπιστώθηκε ότι ο τομέας της Διαχείρισης Λυμάτων στις υπό εξέταση κοινότητες αντιμετώπιζε, και εξακολουθεί να αντιμετωπίζει, ποικίλα προβλήματα διαχείρισης. Για τον λόγο αυτό, ο τότε Επίτροπος Ορεινών Κοινοτήτων, σε συνεργασία

³³ Κυπριακή Δημοκρατία, Προεδρία και Προεδρικό Μέγαρο, Επίτροπος Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Innoveco – Σύμβουλοι Περιβαλλοντικών και Αναπτυξιακών Έργων, «Στρατηγική Μελέτη Διαχείρισης Αστικών Στερεών Αποβλήτων (ΑΣΑ) Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους», Παράρτημα Ε1, Μάιος 2019

³⁴ Κυπριακή Δημοκρατία, Προεδρία και Προεδρικό Μέγαρο, Επίτροπος Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Innoveco – Σύμβουλοι Περιβαλλοντικών και Αναπτυξιακών Έργων, «Στρατηγική Μελέτη Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων (Λυμάτων) Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους», Παράρτημα Ε2, Μάιος 2019

με το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, ανέθεσε στην εταιρεία «INNOVECO – Σύμβουλοι Περιβαλλοντικών και Αναπτυξιακών Έργων» την εκπόνηση της Στρατηγικής Μελέτης Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους, η οποία και υπεβλήθη στο Τμήμα Περιβάλλοντος κατά το έτος 2019.

Στόχος της εν λόγω Στρατηγικής είναι η ορθή διαχείριση των υγρών αποβλήτων της περιοχής των ορεινών κοινοτήτων Τροόδους, λαμβάνοντας υπόψη και την περιβαλλοντική ιδιαιτερότητα και αξία της περιοχής, δρώντας παράλληλα ως βασική πηγή πόσιμου νερού στη Κύπρο.

Στα πλαίσια της εκπόνησης της Στρατηγικής Μελέτης Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους, γίνεται η ανάλυση και αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης αλλά και των προβλημάτων στη διαχείριση των υγρών αποβλήτων τα οποία και αντιμετωπίζει. Επιπλέον, παρουσιάζονται διάφορες προτάσεις διαχείρισης των υγρών αυτών αποβλήτων, ενώ παρουσιάζεται η απαιτούμενη προετοιμασία που απαιτείται να γίνει κατά το στάδιο εφαρμογής της Στρατηγικής στην πιλοτική περιοχή.

Σύμφωνα με τα πορίσματα της εν λόγω Στρατηγικής, τα υφιστάμενα προβλήματα που υπάρχουν και σχετίζονται με τα θέματα διαχείρισης των υγρών αποβλήτων στην περιοχή των ορεινών κοινοτήτων Τροόδους, πρέπει να αντιμετωπιστούν άμεσα. Συγκεκριμένα, σε αρκετές κοινότητες και περιοχές κρίνεται απαραίτητη η κατασκευή δικτύων και μονάδων διαχείρισης υγρών αποβλήτων, λόγω των σοβαρών πιέσεων που αντιμετωπίζουν κυρίως από προβλήματα υπερχειλίσεων. Η προώθηση των περιοχών αυτών ως ευαίσθητες προτείνεται να είναι άμεση καθώς τα προβλήματα που δημιουργούνται από τη μη ορθολογική διαχείριση των λυμάτων έχουν επιπτώσεις σε κοινωνικούς, οικονομικούς και περιβαλλοντικούς τομείς.

4.6 ΠΡΩΤΗ ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΗ ΔΕΣΜΗ ΔΡΑΣΕΩΝ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ

Σύμφωνα με ηλεκτρονικό μήνυμα ημερομηνίας 22/10/2020 το οποίο στάλθηκε εκ μέρους του Γραφείου Επιτρόπου Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων προς τους αρμόδιους μελετητές (βλ. Παράρτημα ΙΙΙ), η πρώτη και δεύτερη δέσμη δράσεων, σύμφωνα με τις αρμόδιες Υπηρεσίες, Τμήματα και Οργανισμούς, αφορά ένα αριθμό προτεινόμενων δράσεων των Στρατηγικών Οριζόντιων Παρεμβάσεων, καθώς και ένα αριθμό δράσεων που αντιστοιχούν στις Ολοκληρωμένες Παρεμβάσεις με αρχικό χρονικό ορίζοντα υλοποίησης τα έτη 2019 και 2020 (βλ. Παραρτήματα ΙΙ και ΙΙΙ).

4.7 ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΟΥ ΒΡΙΣΚΟΝΤΑΙ ΣΗΜΕΡΑ ΥΠΟ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ

Σύμφωνα με το Γραφείο Επιτρόπου Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων, σήμερα βρίσκονται ήδη υπό υλοποίηση ένας αριθμός προαναφερθέντων δράσεων. Με βάση το ηλεκτρονικό μήνυμα ημερομηνίας 22/10/2020 το οποίο στάλθηκε εκ μέρους του Γραφείου Επιτρόπου Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων προς τους αρμόδιους μελετητές (βλ. Παράρτημα ΙΙΙ), οι δράσεις οι οποίες σήμερα υλοποιούνται είναι οι εξής (βλ. Παράρτημα ΙV):

- **Δράση ΣΠ.1.1.1:** “Περί θεσπίσεως της αρχής της Ορεινότητας και της πολιτικής ορεινών περιοχών της Κυπριακής Δημοκρατίας”,
- **Δράση ΣΠ.2.1.1:** Εκπόνηση και έγκριση Δήλωσης Πολιτικής Τροόδους,

- **Δράση ΣΠ.6.3.4. και ΟΠ.8.1.1. (α):** Σύσταση Ιδρύματος Πολιτισμού Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους,
- **Δράση ΟΠ.1.1.1:** Δημιουργία ταυτότητας και ανάδειξης της ποιότητας των γεωργικών προϊόντων,
- **Δράση ΟΠ.1.1.2:** Διαμόρφωση προδιαγραφών ποιότητας (πρότυπα διαχείρισης),
- **Δράση ΟΠ.2.1.1:** Δημιουργία ταυτότητας των μεταποιημένων προϊόντων,
- **Δράση ΟΠ.2.1.2:** Διαμόρφωση προδιαγραφών ποιότητας (πρότυπα διαχείρισης),
- **Δράση ΟΠ.1.1.4:** Πολυλειτουργικό – επισκέψιμο αγρόκτημα: διαμόρφωση προδιαγραφών ανάπτυξης και λειτουργίας. Προώθηση της Αναγνώρισης στη Δήλωση Πολιτικής – ΠΑΡΟΧΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ,
- **Δράση ΟΠ.1.4.1:** Ειδική μοριοδότηση δράσεων στήριξης της γεωργίας και της κτηνοτροφίας του Τροόδους,
- **Δράση ΟΠ.2.1.4:** Νομοσχέδιο για αναγνώριση της “Οικοτεχνίας”,
- **Δράση ΟΠ.2.3.1:** Δημιουργία Βιομηχανικής περιοχής Τροόδους στην Κοινότητα Λινού,
- **Δράση ΟΠ.3.1.3:** Τουριστική δραστηριότητα σε περιοχές προστασίας του Φυσικού Περιβάλλοντος: διαμόρφωση προδιαγραφών ανάπτυξης και λειτουργίας,
- **Δράση ΟΠ.3.2.3:** Πύλη του Βουνού, Δημιουργία “Πύλης του Βουνού”,
- **Δράση ΟΠ.5.2.1:** Αναπροσαρμογή υφιστάμενων και ανάπτυξη νέων υπηρεσιών για παιδιά μέχρι την ηλικία των 5 χρονών και 8 μηνών,
- **Δράση ΟΠ.5.2.2:** Ανάπτυξη υποδομών προσχολική εκπαίδευσης και δημιουργία Ενιαίων Μονάδων Φροντίδας και Εκπαίδευσης Παιδιών Προσχολικής Ηλικίας,
- **Δράση ΟΠ.5.3.2:** Δημιουργία Κέντρων Επαγγελματικού Προσανατολισμού, Συμβουλευτικής και Επαγγελματικής Αγωγής,
- **Δράση ΟΠ.5.4.4:** Ίδρυση Εκπαιδευτικού Κέντρου για τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης από την Αρχή Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου,
- **Δράση ΟΠ.8.2.4:** Ανάδειξη πολιτιστικών πόρων με την χρήση ψηφιακών τεχνολογιών (Α: Ψηφιακός Ξεναγός, Β: Προβολή πολιτιστικών πόρων Τροόδους, οι δρόμοι της Κουμανδαρίας και άλλες διαδρομές, Γ: Application Γραφείο Επιτρόπου),
- **Δράση ΟΠ.8.3.3:** Δημιουργία Λαογραφικού Μουσείου και Έκθεση Τρισδιάστατης Φωτογραφίας Μνήμης,
- **Δράση ΟΠ.8.4.3:** Κέντρο Φροντίδας Ηλικιωμένων και Αναπήρων στα Ορεινά Θέρετρα,
- **Δράση ΟΠ.9.2.1:** Αναβάθμιση Νοσοκομείου Τροόδους,
- **Δράση ΟΠ.11α.2.1:** Επέκταση και αναβάθμιση υφιστάμενων ΣΕΛ (Α. Κατασκευή Β΄ φάσης Αποχετευτικού Δικτύου Κυπερούντας για διασύνδεση περιοχής του Νοσοκομείου με τον ΣΕΛ),

- **Δράση ΟΠ.11α.2.2:** Ορίμανση έργων προτεραιότητας σε 10 ομάδες κοινοτήτων που αντιμετωπίζουν σημαντικά περιβαλλοντικά προβλήματα στις οποίες συμπεριλαμβάνονται 28 κοινότητες (Α. Αποχετευτικό Μουτουλλά, του οποίου άρχισε η μελέτη σχεδιασμού του δικτύου),
- **Υπομέτρο ΟΠ.13.1:** Κέντρο Υψηλού Αθλητισμού στον Πρόδρομο,
- **Δράση ΟΠ.14.1:** Κατασκευή ελικοδρομίου στην περιοχή Αστυνομικής Διεύθυνσης Μόρφου για να καλύψει τις ανάγκες πυρόσβεσης, έρευνας και διάσωσης,
- Άλλα έργα για τη διαχείριση Υγρών Αποβλήτων (Α. **Αποχετευτικό Αψιού**, του οποίου άρχισε η μελέτη σχεδιασμού του δικτύου, Β. **Αποχετευτικό Ασκά**, του οποίου αναμένεται εντός Οκτωβρίου η ανάθεση του έργου για την επέκταση του δικτύου συλλογής λυμάτων με παράλληλη επέκταση δικτύου ύδρευσης, Γ. **Αποχετευτικό Απλικίου**, του οποίου αναμένεται η εξασφάλιση άδειας οικοδομής για κατασκευής Σταθμού Επεξεργασίας Λυμάτων).

4.8 ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΒΑΘΜΟΥ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΔΙΑΣΤΑΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ

Όπως είναι φανερό από τους στόχους και την περιγραφή των Στρατηγικών Οριζόντιων παρεμβάσεων και των Ολοκληρωμένων παρεμβάσεων της ΕΣΑΟΚ Τροόδους, προωθείται η συνέργεια μεταξύ της ορθολογικής ανάπτυξης και προστασίας του περιβάλλοντος, συμπεριλαμβανομένου και της ποιότητας ζωής για το σύνολο του πληθυσμού. Η προσπάθεια χαρακτηρισμού της ορεινής περιοχής του Τροόδους ως ενός τόπου με πόρους αναγνωρισμένης αξίας, η προώθηση της αειφόρου διαχείρισης και αξιοποίησης της Φυσικής και Πολιτιστικής Κληρονομιάς της περιοχής μελέτης στα πλαίσια της ισορροπημένης προστασίας της, η επιθυμία υιοθέτησης ενός ελκυστικού πλαισίου ζωής σε ένα λειτουργικό πολυκεντρικό οικιστικό δίκτυο, καθώς και η προσπάθεια προστασίας και διαφύλαξης περιβαλλοντικά ευαίσθητων περιοχών, οδηγούν σε μία πολιτική η οποία ενσωματώνει σε μεγάλο βαθμό επί της αρχής την περιβαλλοντική διάσταση. Στη συντριπτική πλειοψηφία τους οι στόχοι, μέτρα και δράσεις που προκύπτουν από το κείμενο της ΕΣΑΟΚ Τροόδους προωθούν την προστασία, ευημερία, ανάπτυξη και ανάδειξη της υπό μελέτη περιοχής, όπως αυτή αξιολογείται αναλυτικά στα Κεφάλαια 7 και 8 της παρούσας μελέτης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5. ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΕΙΣ

5.1 ΦΑΣΗ ΕΤΟΙΜΑΣΙΑΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ

Κατά το στάδιο ετοιμασίας του κειμένου της Εθνικής Στρατηγικής πραγματοποιήθηκε ένας μεγάλος αριθμός συναντήσεων με αρμόδιους φορείς και κυβερνητικά Τμήματα ώστε να γίνει εφικτή η ανταλλαγή απόψεων. Επίσης πραγματοποιήθηκε ένας σημαντικός αριθμός συνεδρίων, ημερίδων και παρουσιάσεων, τόσο στις εμπλεκόμενες Τοπικές Αρχές, όσο και σε διάφορες Ειδικές Τεχνικές Επιτροπές αρμόδιων κυβερνητικών Τμημάτων. Συγκεκριμένα, πραγματοποιήθηκαν τα εξής:

- 1^ο Συνέδριο Επιστημονικών και Τεχνικών Επιτροπών για την Αναγέννηση των Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους, Αίθουσα Εκδηλώσεων Προεδρικού Μεγάρου, 18 Ιουνίου 2018;
- 2^ο Συνέδριο Επιστημονικών και Τεχνικών Επιτροπών για την Αναγέννηση των Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους, Κυπριακή Ακαδημία Δημόσιας Διοίκησης, Συνεδριακό Κέντρο Οικίας Λαυρεντίου στον Καλοπαναγιώτη, Κεντρικά Γραφεία Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως, Αρχονταρίκι πλατείας κοινότητας Κυπερούντας, Κάμπος, Περιοχή Παλαιχωρίου, Πολιτιστικό Κέντρο Κοινότητας Πλατρών (Πάνω Πλάτρες), Επαρχιακό Γεωργικό Γραφείο Πιτσιλιάς στον Αγρό, Οινολογικό Κέντρο στο Βουνί, Πολιτιστικό Κέντρο Δοράς, 11 – 24 Ιουλίου 2018;
- 3^ο Συνέδριο Επιστημονικών και Τεχνικών Επιτροπών για την Αναγέννηση των Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους, Αίθουσα Εκδηλώσεων Προεδρικού Μεγάρου, Αίθουσα Υπουργικού Συμβουλίου, Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων, Κυπριακή Ακαδημία Δημόσιας Διοίκησης, 19 Φεβρουαρίου – 1 Μαρτίου 2019;
- Πεντακόσιες σαράντα ένα (541) συναντήσεις με αρμόδιους φορείς και κυβερνητικά Τμήματα. Συγκεκριμένα, μέσα στα πλαίσια εκπόνησης της Εθνικής Στρατηγικής, πραγματοποιήθηκαν διαβουλεύσεις από τους μελετητές με την Προεδρία (34 στο σύνολο), με το Υπουργείο Άμυνας (6 στο σύνολο), με το Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος (35 στο σύνολο), με το Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξεως (8 στο σύνολο), με το Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας (8 στο σύνολο), με το Υπουργείο Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων (6 στο σύνολο), με το Υπουργείο Εσωτερικών (29 στο σύνολο), με το Υπουργείο Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων (12 στο σύνολο), με το Υπουργείο Οικονομικών (9 στο σύνολο), με το Υπουργείο Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας (45 στο σύνολο), με το Υπουργείο Υγείας (27 στο σύνολο), με το Υφυπουργείο Τουρισμού (3 στο σύνολο), διάφορους αυτοδιοικητικούς φορείς (170 στο σύνολο), με εκπροσώπους διαφόρων γεωγραφικών διαμερισμάτων (26 στο σύνολο), με διάφορους παραγωγικούς φορείς (34 στο σύνολο), με κοινωνικούς φορείς (28 στο σύνολο), με κλαδικούς φορείς (19 στο σύνολο), με διάφορα Πανεπιστημιακά Ιδρύματα (18 στο σύνολο) και διάφορους άλλους Οργανισμούς και υπηρεσίες όπως τον Θεατρικό Οργανισμό Κύπρου, τον Οργανισμό Νεολαίας και την εταιρεία PWC (24 στο σύνολο).

Το **Τμήμα Ιατρικών Υπηρεσιών και Υπηρεσιών Δημόσιας Υγείας** του Υπουργείου Υγείας, κατόπιν μελέτης του αρχικού κειμένου της ΕΣΑΟΚ Τροόδους (κείμενο διαβούλευσης), επισήμανε τις απόψεις του σχετικά με θέματα που αφορούν την παραγωγή τροφίμων σε ιδιόκτητες οικίες, την θέση του σχετικά με την απευθείας πώληση οίνου από αμπελουργούς ή μη καταχωρημένους ερασιτέχνες οινοποιούς, σε θέματα υγιούς ανταγωνισμού ως προς την κυκλοφορία ελεγχμένων τοπικών

προϊόντων, σε θέματα αναγνώρισης της οικοτεχνίας, σε θέματα μεταποιητικών μονάδων στον τουρισμό, σε θέματα που αφορούν τρόφιμα μη πρωτογενούς φυτικής προέλευσης κ.α. Τα κύρια σημεία που αναφέρθηκαν στην σχετική επιστολή του Τμήματος (βλ. Παράρτημα V) είναι η απαραίτητη προϋπόθεση πολεοδομικής άδειας από την οικεία πολεοδομική αρχή για την επιτρεπτή λειτουργία επιχείρησης τροφίμων σε κατοικία, η συνέχιση της διεξαγωγής από το την Υγειονομική Υπηρεσία των απαραίτητων ελέγχων σε χώρους που χρησιμοποιούν ή πωλούν απευθείας στον καταναλωτή τοπικά προϊόντα και, τέλος, η παραδοχή της ανάγκης αναγνώρισης της οικοτεχνίας.

Οι **Πολιτιστικές Υπηρεσίες Υπουργείου Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας**, σε σχετικό σημείωμα που απέστειλαν την 1^η Μαρτίου 2019 (βλ. Παράρτημα VI) προς τους αρμόδιους μελετητές συγγραφής της ΕΣΑΟΚ Τροόδους, εξέφρασαν τις θέσεις τους σχετικά με την ανάγκη διαμόρφωσης πολιτιστικής πολιτικής, τις θέσεις τους σχετικά με τους πολιτιστικούς πόρους της περιοχής, αλλά και την ανάγκη δημιουργίας βιβλιοθήκης και αρχείου ορεινών κοινοτήτων, σε συνεργασία με την Κυπριακή Βιβλιοθήκη και το Εργαστήριο Ψηφιακής Πολιτιστικής Κληρονομιάς του ΤΕΠΑΚ. Όσον αφορά το θέμα της αναγκαιότητας σύστασης ενός φορέα εποπτείας και συντονισμού για την προστασία και αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς, οι πολιτιστικές υπηρεσίες εξέφρασαν κάποιες επιφυλάξεις για τον τρόπο σύστασης του εν λόγω Ιδρύματος, παραθέτοντας κάποιες εισηγήσεις ως προς τη θέσπιση της σχετικής νομοθεσίας για τη δημιουργία του. Επιπλέον, επισημάνθηκε η απαίτηση παροχής μεγάλης έμφασης στους φυσικούς φορείς/ δημιουργούς του παραδοσιακού πολιτισμού, καθώς και η ανάγκη καταγραφής, ανάδειξης και αξιοποίησης της βαρυσήμαντης άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς της περιοχής.

Το **Τμήμα Γεωργίας**, σε σχετική του επιστολή ημερομηνίας 15 Μαρτίου 2019 (βλ. Παράρτημα VII) εξέφρασε, ανάμεσα σε άλλα, την ανάγκη συμμετοχής του τόσο στην Εθνική Επιτροπή Παρακολούθησης της ΕΣΑΟΚ, όσο και στην Ειδική Επιτροπή Διακυβέρνησης. Ταυτόχρονα, τονίστηκε η ιδιαίτερη μνεία που θα πρέπει να γίνει στον αμπελοοικονομικό τομέα και στην ανάπτυξη της μεταποίησης και κυρίως της οικοτεχνίας. Επιπλέον, εκφράστηκε η ανησυχία ότι η ΕΣΑΟΚ δεν δίνει ανάλογη βαρύτητα ούτε στην παρουσίαση του μεγέθους και της περιγραφής του πρωτογενούς τομέα ούτε και στις δυνατότητες και κατ' επέκταση σε εισηγήσεις για περαιτέρω ανάπτυξη του. Εκτός των υπολοίπων, το Τμήμα Γεωργίας τονίζει ότι πρέπει πρωτίστως να ληφθεί υπόψη ότι ο χρηματοοικονομικός φάκελος για την Αγροτική Ανάπτυξη για κάθε Κράτος Μέλος συνεχώς μειώνεται. Επίσης, εκφράστηκαν οι ανησυχίες για την εφαρμογή της διαχείρισης (πιθανή επιπλέον υπερβόσκηση) αλλά και για το θέμα της μετακίνησης των ζώων και πρόκλησης ζημιών σε παρακείμενες καλλιέργειες, στα πλαίσια της προώθησης σχεδίων διαχείρισης της βόσκησης. Όσον αφορά τα θέματα εντοπισμού ιδιόκτητης εγκαταλελειμμένης γεωργικής γης, έγινε η εισήγηση όπως η εμπλεκόμενη κοινότητα, σε συνεργασία με τα αρδευτικά Τμήματα, συμβάλλουν στον εντοπισμό αυτό και στην κατάρτιση σχετικού καταλόγου, τον οποίο οφείλουν να αναρτήσουν στο διαδίκτυο για χρήση όλων των ενδιαφερομένων. Ταυτόχρονα, έγινε η εισήγηση όπως μέσω του κρατικού προϋπολογισμού χρηματοδοτηθεί η κατασκευή «ελαφρών» υποδομών στήριξης του ποιμενικού χαρακτήρα της κτηνοτροφίας σε ιδιωτική γη, με την εμπλοκή του Έφορου Κρατικών Ενισχύσεων. Όσον αφορά τα θέματα αναγνώρισης της οικοτεχνίας, το Τμήμα Γεωργίας επεσήμανε ότι υπάρχει το θεσμικό πλαίσιο για την παραγωγή οίνου, το οποίο δεν είναι αποτρεπτικό για τις οικοτεχνίες. Παρόλα αυτά, οι οικοτεχνίες θα πρέπει να υπόκεινται σε όλους τους ελέγχους των παραγόμενων προϊόντων για να μην δημιουργείται αθέμιτος ανταγωνισμός. Το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο, σε σχέση με τις νομοθεσίες που εφαρμόζει το Τμήμα Γεωργίας για την παραγωγή «Ζιβανίας» δεν είναι αποτρεπτικό

για τους μικρούς παραγωγούς. Ωστόσο, η διευκόλυνση της εμπορίας του προϊόντος από τις οικοτεχνίες αφορά κυρίως τους φορολογικούς όρους, θέμα το οποίο εμπίπτει στις αρμοδιότητες του Τμήματος Τελωνείων. Τονίζεται επίσης ότι η πρόθεση δημιουργίας ενός θεσμικού πλαισίου για την ανέγερση και λειτουργία οικοτεχνιών παραγωγής περιορισμένης ποσότητας οίνου και «Ζιβανίας» αντιμετωπίζεται θετικά. Παρόλα αυτά, οι οικοτεχνίες θα πρέπει να υπόκεινται σε όλους τους νενομισμένους ελέγχους των παραγόμενων προϊόντων και να λαμβάνονται πρόνοιες αποφυγής αθέμιτου ανταγωνισμού

Το **Υπουργείο Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας**, σε σχετική επιστολή του ημερομηνίας 15 Μαρτίου 2019 (βλ. Παράρτημα VIII) απέστειλε τα σχόλια και προτάσεις του επί του θέματος. Σύμφωνα με τα κυριότερα σχόλια που παρατίθενται στην εν λόγω επιστολή, το Υπουργείο διαφωνεί με τη δημιουργία νέων περιφερειακών σχολείων σε άλλες κοινότητες λόγω της απόστασης μεταξύ τους και της ορεινότητας. Η εισήγηση επί του θέματος αφορά την στήριξη των υφιστάμενων σχολείων με ειδικές παρεκκλίσεις στη στελέχωση. Όσον αφορά την ανάγκη διαμόρφωσης ενός νέου πλαισίου οργάνωσης της εκπαίδευσης προσαρμοσμένου στην ορεινότητα, το Υπουργείο εισηγήθηκε όπως ο ρόλος του Επιστημονικού Συμβουλίου Παρακολούθησης να είναι μόνο συμβουλευτικός. Ταυτόχρονα, εκφράστηκαν οι σοβαροί ενδοιασμοί αναφορικά με τη δημιουργία μεγάλων περιφερειακών δημόσιων νηπιαγωγείων, ενώ εκφράζεται η συναίνεση του Υπουργείου ως προς την ανέγερση δομών μη τυπικής και άτυπης εκπαίδευσης. Επιπλέον, τονίστηκε ότι πρέπει να ληφθεί σοβαρά στα υπόψη η οικονομική επιβάρυνση στον Προϋπολογισμό του Πανεπιστημίου ΤΕΠΑΚ σχετικά με την πρόθεση ανέγερσης νέων δομών εκπαίδευσης για την υποστήριξη των ολοκληρωμένων παρεμβάσεων ανάπτυξης των Ορεινών Κοινοτήτων (της ΕΣΑΟΚ). Όσον αφορά τα θέματα Οργάνωσης και στήριξης της Πολιτιστικής Πολιτικής των Ορεινών Κοινοτήτων, το Υπουργείο εισηγήθηκε τη θέσπιση νομοθεσίας για τη δημιουργία ενός φορέα/Οργανισμού ή/και Επιτροπής, ο/η οποίος/α να απαρτίζεται από Συμβουλευτική Επιτροπή με μέλη αρμόδιους φορείς (Υπουργεία/Υπηρεσίες) που ασκούν πολιτικές αρμοδιότητες που αφορούν στην Πολιτιστική Πολιτική καθώς και ειδικούς/εμπειρογνώμονες στα θέματα αρμοδιότητας του φορέα. Ο φορέας αυτός δεν θα πρέπει να ασκεί αλλά να εισηγείται πολιτιστική πολιτική.

Το **Τμήμα Περιβάλλοντος**, σε σχετική επιστολή του προς το Γραφείο Επιτρόπου Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων, ημερομηνίας 15 Μαρτίου 2019 (βλ. Παράρτημα IX), επισήμανε την αναγκαιότητα εκπόνησης Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ), καθώς και τα κύρια θέματα που ενδείκνυται να αναφέρει ή/ και να αναλύσει. Όσον αφορά τις διάφορες παρεμβάσεις της ΕΣΑΟΚ, το Τμήμα εισηγήθηκε όπως ληφθούν υπόψη τα έργα που έγιναν για την προστασία, αποκατάσταση και δημιουργία σημαντικών καταφυγίων για τις νυχτερίδες, στα πλαίσια του Προγράμματος LIFE, καθώς και η διαχείριση των κινδύνων που ενδέχεται να προκύψουν λόγω κλιματικής αλλαγής, προτείνοντας μέτρα όπως η επιλογή δασικών ειδών και δασοκομικών πρακτικών λιγότερο ευάλωτων στις καταιγίδες και τις πυρκαγιές. Ταυτόχρονα, όσον αφορά τον τομέα της διαχείρισης των στερεών και υγρών αποβλήτων, το Τμήμα Περιβάλλοντος εισηγήθηκε, ανάμεσα σε άλλα, την κατασκευή/ αναβάθμιση των σταθμών επεξεργασίας λυμάτων, την κατασκευή αποχετευτικού δικτύου, την ανάπτυξη πράσινων σημείων, πάντα στα πλαίσια της προώθησης της χωριστής συλλογής και της όσο το δυνατό μικρότερης μεταφοράς σύμμεικτων αποβλήτων προς κεντρικές μονάδες διαχείρισης. Τονίζεται επίσης η αναγκαιότητα ενσωμάτωσης των δράσεων στην ΕΣΑΟΚ που αφορούν το χρηματοδοτικό πρόγραμμα ΝΕΡ 300 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ενώ θα πρέπει επίσης να υποβληθεί ξεχωριστή ΣΜΠΕ για τη Δήλωση Πολιτικής Τροόδους.

Το **Τμήμα Δασών**, σε σχετικές επιστολές του ημερομηνίας 18 Μαρτίου και 18 Απριλίου 2019 (βλ. Παράρτημα X), ανέφερε την συναίνεσή του σχετικά με τη δημιουργία Οργανισμού Διαχείρισης, επισημαίνοντας ότι το ίδιο το Τμήμα μπορεί να είναι μέλος του οργανισμού αλλά και να αναλάβει την προεδρία του. Επισημαίνεται επίσης ότι η εξέταση της δυνατότητας αξιοποίησης του Δασικού Κολλεγίου στον Πρόδρομο δεν συνάδει με την απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου με Αρ. 84.417, ημερομηνίας 20/02/2018 (βλ. Παράρτημα II). Επίσης, αναφέρθηκε ότι δεν υπάρχει οποιαδήποτε ανάγκη για θεσμική αλλαγή σχετικά με τις θεσμικές παρεμβάσεις για τη διαχείριση δασικών περιοχών που αναφέρονται στην ΕΣΑΟΚ. Τέλος, τονίστηκε η ανάγκη παρουσίασης του θέματος των δασικών πυρκαγιών ως θέμα ασφάλειας για τις ανθρώπινες ζωές και περιουσίες.

Το **Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας**, σε σχετική επιστολή του ημερομηνίας 18 Μαρτίου 2019 (βλ. Παράρτημα XI), ανέφερε γενικά ότι συμφωνεί με το γενικότερο όραμα και πολιτική της ΕΣΑΟΚ. Σύμφωνα με το εν λόγω Υπουργείο, οφείλει να προωθείται η χρήση, αξιοποίηση και επέκταση Κρατικών, ιδιωτικών, ημικρατικών και πανεπιστημιακών υφιστάμενων υποδομών, υπηρεσιών, φορέων, θεσμών, μέτρων, προγραμμάτων, επιχειρηματικών και αναπτυξιακών κέντρων και στις Ορεινές Κοινότητες Τροόδους, λαμβάνοντας υπόψη και τις ιδιαιτερότητες των Κοινοτήτων αυτών. Σκοπός είναι να γίνει προσπάθεια αποφυγής της δημιουργίας άλλων ξεχωριστών νέων ή/και παράλληλων μηχανισμών με τους πιο πάνω, έτσι ώστε να υπάρχει αποτελεσματικότερος συντονισμός, συνεργασία και καλύτερα αποτελέσματα, αποφυγή επιπρόσθετου οικονομικού και διοικητικού κόστους και αλληλοεπικάλυψης ή/και κατάτμησης αρμοδιοτήτων, δραστηριοτήτων και διπλής εργασίας.

Το **Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως**, σε σχετική επιστολή του ημερομηνίας 21 Μαρτίου 2019 (βλ. Παράρτημα XII), κατέθεσε τις απόψεις του επί του κειμένου της ΕΣΑΟΚ. Στην εν λόγω επιστολή τα κύρια θέματα που αναφέρονται αφορούν την παρέμβαση «Πλαίσιο Χωρικής Οργάνωσης» και τις δράσεις που σχετίζονται με τις διατηρητέες οικοδομές και το καθεστώς προστασίας τους. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι για την υλοποίηση των δράσεων που αφορούν το «Πλαίσιο Χωρικής Οργάνωσης», θα πρέπει να προηγηθεί τροποποίηση του νομοθετικού πλαισίου, έλεγχος των χρηματοοικονομικών τους επιπτώσεων αλλά και έλεγχος των επιπτώσεων που δύναται να έχουν σε υφιστάμενες πολιτικές του Κράτους και σε αντίστοιχες νομοθεσίες. Όσον αφορά τις δράσεις προστασίας των διατηρητέων Οικοδομών, το Τμήμα σημείωσε ότι οι υφιστάμενες νομοθεσίες προστατεύουν αρκετές από τις υφιστάμενες διατηρητέες υποδομές, οι οποίες πρέπει να συμπεριληφθούν στην κτιστή κληρονομιά της περιοχής, ενώ εισηγείται η επανάχρηση και αξιοποίησή τους, αλλά και η αντιμετώπιση των ετοιμόρροπων παραδοσιακών οικοδομών. Επιπρόσθετα, αναφέρθηκε ότι η παροχή κινήτρων θα πρέπει να ρυθμιστεί νομοθετικά, εξετάζοντας όλες τις επιπτώσεις της.

Το **Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων** με τη σειρά του, μέσω ηλεκτρονικού μηνύματός του ημερομηνίας 22 Μαρτίου 2019 (βλ. Παράρτημα XIII), ανέφερε τις απόψεις του σχετικά με τη διαχείριση των υδατικών πόρων, τη διαχείριση των υγρών αποβλήτων και τη διαχείριση των στερεών αποβλήτων της περιοχής. Τα βασικότερα σχόλιά του συνοψίζονται στο ότι συμφωνεί με τη δημιουργία του προτεινόμενου «Οργανισμού Οργάνωσης Διαχείρισης Υδατικών Πόρων Τροόδους», ο οποίος θα πρέπει να αναλάβει όλα τα «έργα κεφαλής», με το Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων να αδυνατεί να αναλάβει όλα τα έργα άντλησης, συλλογής ή μεταφοράς νερού μέχρι την κεφαλή των δικτύων των Αρδευτικών Τμημάτων στην περιοχή Τροόδους. Υπογραμμίστηκε επίσης ότι η περιοχή μελέτης αποτελεί μια γενικά ευαίσθητη περιβαλλοντικά περιοχή, κάτι το οποίο δεν έχει αποτυπωθεί σαφώς με βάση τις τωρινές παραμέτρους της νομοθεσίας, αφού σημαντικό πρόβλημα είναι τα περιορισμένα κριτήρια που

εφαρμόζονται στον καθορισμό των ευαίσθητων περιοχών. Κάθετη θέση του τμήματος είναι ότι θα πρέπει να κατασκευάζονται αποχετευτικά έργα μόνο στις κοινότητες που πραγματικά αντιμετωπίζουν αποχετευτικά προβλήματα, ενώ η υλοποίηση ενός μεγάλου αριθμού συστημάτων διαχείρισης λυμάτων σε κοινότητες με ισοδύναμο πληθυσμό σημαντικά μικρότερο των 2000 κατοίκων κρίνεται ως εξαιρετικά δύσκολη. Στα σχόλια του Τμήματος διαφαίνεται η ανάγκη εξέτασης λύσεων για τη διάθεση του ανακυκλωμένου νερού, η θετική συνεισφορά των προτεινόμενων μικρών χώρων προσωρινής εναπόθεσης αποβλήτων στη συνολική απόδοση του υφιστάμενου δικτύου των Πράσινων Σημείων, καθώς και η αναγκαιότητα κατασκευής Σταθμού Μεταφόρτωσης Απορριμμάτων στη Λινού και στον Αγρό.

Ο **Οργανισμός Νεολαίας Κύπρου**, σε σχετική επιστολή του ημερομηνίας 26 Μαρτίου 2019 (βλ. Παράρτημα XIV), επεσήμανε την σημασία της δράσης ανέγερσης «Εκπαιδευτικού Πολυκέντρου Νεολαίας Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους» το οποίο θα μπορεί να λειτουργήσει στα πρότυπα της δράσης «the STEAMers», δημιουργώντας αρχικά 1 ή 2 ζώνες εργασίας, όπως δημιουργίας και διάδρασης, και δύο πιλοτικά πολυκέντρα σε αρχική φάση. Επιπλέον, ανάμεσα στα υπόλοιπα στοιχεία που αναφέρονται στην εν λόγω επιστολή, ζητήθηκε από τον Οργανισμό η εξέταση του ενδεχομένου ανάληψης της δημιουργίας Fab-Lab, NGO-Hub και Co-working spaces εντός του Εκπαιδευτικού Πολυκέντρου Νεολαίας Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους.

Το **Υπουργείο Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων**, μέσω ηλεκτρονικού μηνύματος ημερομηνίας 4 Απριλίου 2019 (βλ. Παράρτημα XV), σημείωσε ότι στις περιπτώσεις που προγράμματα προσχολικής εκπαίδευσης του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού (Δημόσια Νηπιαγωγεία) επεκτείνουν το ωράριο λειτουργίας τους μέσω των Συνδέσμων Γονέων και κατά τις απογευματινές ώρες, τότε υπάρχει δυνατότητα για έγκριση του προγράμματος ως «παιδοκομικός σταθμός» από τις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας για εξυπηρέτηση και των παιδιών μέχρι την ηλικία των 5 χρόνων και 8 μηνών.

Το **Υπουργείο Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων**, σε σχετική επιστολή του ημερομηνίας 5 Απριλίου 2019 (βλ. Παράρτημα XVI), επεσήμανε ότι οφείλουν να ακολουθούνται όλες οι διαδικασίες που προβλέπονται από το νόμο Ν.20(Ι) του 2014 για αξιολόγηση/ έγκριση και ένταξη των έργων στον ανάλογο προϋπολογισμό, ενώ τα τεχνικά χαρακτηριστικά κάθε δρόμου θα καθορίζονται από το ίδιο το Υπουργείο βάση τεχνοοικονομικής αξιολόγησης και αξιολόγησης των κυκλοφοριακών δεδομένων κάθε έργου. Ταυτόχρονα, γίνεται η πρόταση τήρησης ευέλικτων χρονοδιαγραμμάτων αναλόγως των διαθέσιμων πόρων. Όσον αφορά την πιθανότητα επανακατανομής των δρόμων μεταξύ Επαρχιακών Διοικήσεων και Τμήματος Δημοσίων Έργων, το θέμα θα πρέπει να τύχει σοβαρής διαβούλευσης ως θέμα γενικότερης πολιτικής.

Το **Υπουργείο Εσωτερικών**, σε σχετική επιστολή του ημερομηνίας 8 Απριλίου 2019 (βλ. Παράρτημα XVII), επισύναψε τις τοποθετήσεις του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως, τις θέσεις των Επαρχιακών Διοικήσεων, της Υπηρεσίας Θήρας και Πανίδας και τις απόψεις της Μονάδας Πολιτικής και Ευρωπαϊκών Θεμάτων. Σύμφωνα με τις τοποθετήσεις των **Επαρχιακών Διοικήσεων**, όσον αφορά την εξέταση της δράσης «Επίλυση του ζητήματος των μη εγγεγραμμένων αγροτικών δρόμων», αναφέρθηκε ότι προκύπτει πρόβλημα υλοποίησής του λόγω του ότι σημαντικό ποσοστό των αγροτικών δρόμων που εξυπηρετούν την πρόσβαση σε γεωργικά τεμάχια είναι μη εγγεγραμμένα. Επί τούτου, προτείνεται η μελέτη καταγραφής, χαρτογράφησης, αξιολόγησης, κατηγοριοποίησης και διαμόρφωσης προτάσεων εγγραφής και αναβάθμισης ενός αριθμού οδικών αρτηριών στρατηγικής

σημασίας, παρόλο που αναφέρεται ότι υπάρχουν διάφορα κωλύματα στην εγγραφή τους. Όσον αφορά τα θέματα που σχετίζονται με τους υδάτινους πόρους και τη διακυβέρνηση/ οργάνωσή τους, οι Επαρχιακές Διοικήσεις είναι σύμφωνες με την πρόταση σύστασης Οργανισμού Οργάνωσης και Διαχείρισης Υδατικών Πόρων, υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις, όπως είναι η αναγκαιότητα εκπόνησης οικονομοτεχνικής μελέτης για τη διάγνωση της βιωσιμότητας του εν λόγω οργανισμού, με τον καθορισμό του εύρους των αρμοδιοτήτων του. Επιπλέον, σημειώθηκε ότι η ύδρευση των κοινοτήτων αποτελεί αρμοδιότητα των Κοινοτικών συμβουλίων, ενώ η άρδευση αρμοδιότητα των Αρδευτικών Τμημάτων και Συνδέσμων. Η επεξεργασία και διαχείριση αποβλήτων αποτελεί ωστόσο αρμοδιότητα των Κοινοτικών συμβουλίων και των τοπικών Συμβουλίων Αποχετεύσεως. Ταυτόχρονα, και όσον αφορά την πρόταση της υιοθέτησης και έγκρισης Σχεδίων Διαχείρισης στερεών και υγρών αποβλήτων για τις ορεινές κοινότητες, οι Επαρχιακές Διοικήσεις παρουσιάζονται σύμφωνες με αυτή, νωυμένου ότι η διαχείριση θα αναληφθεί από τον προτεινόμενο Οργανισμό Οργάνωσης και Διαχείρισης Υδατικών Πόρων. Όσον αφορά την προτεινόμενη εκπόνηση μελετών αναβάθμισης και κατασκευής οδικού δικτύου η οποία και περιγράφεται στην ΕΣΑΟΚ, επισημαίνεται για ακόμη μια φορά ότι πολλοί δρόμοι δεν είναι εγγεγραμμένοι, ενώ οι διαθέσιμες πιστώσεις που περιλαμβάνονται στους προϋπολογισμούς των Επαρχιακών Διοικήσεων μπορούν να καλύψουν μόνο τα απολύτως αναγκαία έργα. Επιπλέον, λόγω του γεγονότος ότι οι Επαρχιακές Διοικήσεις αποτελούν τις αρμόδιες αρχές για έλεγχο και εγγραφή των ιδρυμάτων και σωματείων, αδυνατούν να συμμετάσχουν στο Διοικητικό Συμβούλιο του προτεινόμενου Ιδρύματος Πολιτισμού Ορεινών κοινοτήτων, ενώ παρουσιάζονται σύμφωνες με την πρόθεση εκπόνησης Δήλωσης Πολιτικής Τροόδους και αξιοποίησης των ρυθμιστικών τοπικών χωροταξικών σχεδίων για κάθε κοινότητα. Τονίζεται ωστόσο ότι η εισήγηση της ΕΣΑΟΚ για οικοπεδοποίηση και δημοσίευση ρυμοτομικού σχεδίου μπορεί να προχωρήσει μόνο εάν έχει εισαχθεί προηγουμένως η ανάλογη νομοθεσία που να ρυθμίζει την εφαρμογή οικοπεδοποιήσεων σύμφωνα με τον αστικό αναδασμό. Η **Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας** με τη σειρά της, υπογράμμισε ότι οι αρμοδιότητες και ευθύνες των διαφόρων υπηρεσιών που αναμένεται να συμμετάσχουν στην ίδρυση του Οργανισμού Διαχείρισης Ενιαίας Ζώνης Περιοχών Προστασίας δεν θα πρέπει να διαφοροποιηθούν λόγω του ότι σε αυτόν θα συμμετάσχει και η ίδια η Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας. Επίσης, τονίζεται ότι θα πρέπει να υπάρξουν οι κατάλληλες ρυθμίσεις και ουσιαστικοί περιορισμοί στην υπό εκπόνηση Δήλωση Πολιτικής Τροόδους για τη μεμονωμένη κατοικία. Η **Μονάδα Πολιτικής και Ευρωπαϊκών Θεμάτων** επισήμανε πως τα Στεγαστικά Σχέδια για απόκτηση κατοικίας σε συγκεκριμένες περιοχές στόχευσης (π.χ. ακριτικές, ορεινές) τα οποία αναμενόταν να προκηρύξει το Υπουργείο Εσωτερικών, θα πρέπει να ενταχθούν στην Στρατηγική μιας και αφορούν μέτρα στεγαστικής και περιφερειακής πολιτικής. Στα πλαίσια αυτά, η Μονάδα Πολιτικής και Ευρωπαϊκών Θεμάτων παρουσίασε μια σειρά από μέτρα, όπως την παροχή δυνατότητας αξιοποίησης άλλων χρηματοδοτικών προγραμμάτων σχετικά με την ενεργειακή αναβάθμιση.

Το **Υφυπουργείο Τουρισμού**, σε σχετική επιστολή του ημερομηνίας 9 Απριλίου 2019 (βλ. Παράρτημα XVIII), κατέθεσε τις απόψεις του σχετικά με την υπό αξιολόγηση Στρατηγική. Αναφέρθηκε ότι η Εταιρεία Τουριστικής Ανάπτυξης Τροόδους πρέπει, σύμφωνα με το Υφυπουργείο, να παραμείνει αυτόνομη, ενώ η Εταιρεία Αγροτουρισμού να εξειδικεύεται και σε θέματα που δύνανται να συνδέουν τη γεωργία με το τουρισμό, με απώτερο σκοπό τη δημιουργία οικονομικού και αναπτυξιακού οφέλους στις τοπικές κοινωνίες. Επίσης, προτάθηκε η εξέταση της δυνατότητας δημιουργίας πανεπιστημίου τουριστικών σπουδών, αλλά και η εξέταση ειδικών κινήτρων για την ανάπτυξη

ειδικών μορφών τουρισμού (π.χ. αναπαλαιώσεις κατοικιών), λαμβάνοντας υπόψη τις ισχύουσες νομοθεσίες. Τέλος, αναφέρεται ότι η εξέταση της δυνατότητας προώθησης ενδεχομένων ειδικών ρυθμίσεων ή/ και νομοθετικών τροποποιήσεων που να αφορούν τις ορεινές περιοχές θα πραγματοποιηθεί σε κατοπινό στάδιο.

Το **Υπουργείο Άμυνας**, σε σχετική επιστολή του ημερομηνίας 7 Μαΐου 2019 (βλ. Παράρτημα XIX), εξέφρασε την συμφωνία του σχετικά με τη Δημιουργία Αθλητικού Σχολείου στον Αγρό, με τη δημιουργία Οργάνωσης Προπονητικών Κατασκηνώσεων, τη διεξαγωγή σχολικών πρωταθλημάτων και τη λειτουργία χώρων προπονήσεων ομάδων και αθλητών. Επίσης, αναφέρθηκε ότι στα πλαίσια της λειτουργίας του Εκπαιδευτικού Πάρκου «ΑΤΛΑΣ», θα πρέπει να γίνονται σεμινάρια και διαλέξεις με θέματα όπως ο υγιεινός τρόπος ζωής, μέτρα αντιτόπιγκ και συνέπειες του καπνίσματος.

Το **Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος**, σε σχετική επιστολή εκ μέρους του Γραφείου του Γενικού Διευθυντή ημερομηνίας 13 Μαΐου 2019 (βλ. Παράρτημα XX), υπογραμμίζει την ανάγκη ενδυνάμωσης του Τμήματος Γεωργίας για την υλοποίηση των δράσεων που σχετίζονται με την καινοτομική προσέγγιση στη γεωργία και κτηνοτροφία, ενώ παρουσιάζεται σύμφωνο με την προτεινόμενη εκπόνηση εξειδικευμένης Στρατηγικής μελέτης για τα αμπελοοινικά προϊόντα της περιοχής. Ιδιαίτερης σημασίας τα θέματα ανάπτυξης της μεταποίησης και οικοτεχνίας, σε συνεννόηση με τις Υγειονομικές και Κτηνιατρικές Υπηρεσίες. Ταυτόχρονα, απαιτείται η παραχώρηση της ανάλογης έμφασης στα θέματα που αφορούν την απειλή των δασών από πυρκαγιές, την ανάγκη προστασίας τους και τα θέματα που αφορούν την κοινωνικο-οικονομική λειτουργία του Εθνικού Πάρκου Τροόδους. Σύμφωνα με το Υπουργείο, η πρόταση της Στρατηγικής για δημιουργία του Οργανισμού Διαχείρισης Φυσικού Περιβάλλοντος είναι αποδεκτή, νοουμένου ότι θα καθοριστούν επακριβώς οι αρμοδιότητές του. Επίσης, αναφέρεται ότι το Τμήμα Δασών θα πρέπει να συνεχίσει την άσκηση των καθηκόντων διαχείρισης των κρατικών δασών, αλλά και την υλοποίηση των σχετικών και προτεινόμενων δράσεων. Υπογραμμίζεται επίσης ότι η προτεινόμενη λειτουργία του Οργανισμού Οργάνωσης Διαχείρισης Υδατικών Πόρων Τροόδους χρήζει ειδικής μελέτης, ενώ η πρόταση καθολικής ανάληψης των υποχρεώσεων αποχέτευσης και βιολογικού καθαρισμού των υγρών αποβλήτων παρουσιάζει αδυναμίες και χρήζει περαιτέρω συζήτησης. Τέλος, αναφέρεται ότι η υποβολή της παρούσης ΣΜΠΕ θα πρέπει να προηγηθεί της Δήλωσης Πολιτικής Τροόδους.

Οι διαθέσιμες επιστολές που παραχωρήθηκαν στα πλαίσια εκπόνησης της ΕΣΑΟΚ Τροόδους παρατίθενται στα ακόλουθα σχετικά Παραρτήματα II – XX, ενώ στο Παράρτημα XXI παρουσιάζονται οι συγκεκριμένες ημερομηνίες των πραγματοποιημένων διαβουλεύσεων.

5.2 ΦΑΣΗ ΕΤΟΙΜΑΣΙΑΣ ΜΕΛΕΤΗΣ (ΣΜΠΕ)

Διαβούλευση με Αναθέτουσα Αρχή – Γραφείο Επίτροπου Ανάπτυξης Ορεινών Οικοτήτων

Στα πλαίσια της εκπόνησης του πρώτου Παραδοτέου «Παραδοτέο 1: Έκθεση Έναρξης» της παρούσας Σύμβασης, πραγματοποιήθηκε στις 7 Οκτωβρίου 2020 συνάντηση των αρμόδιων μελετητών με αντιπροσώπους από το Γραφείο Επίτροπου Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων στην κοινότητα Τριμίκλινης στην επαρχία Λεμεσού. Εκ μέρους του Γραφείου Επίτροπου Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων (Γραφείο ΕΑΟΚ) παρευρέθηκαν οι κύριοι Κώστας Χαμπιαούρης (Επίτροπος Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων), Γιώργος Πιττάλης (Λειτουργός του Γραφείου Επίτροπου Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων) και Νικόλας Νικολάου (Λειτουργός του Γραφείου Επίτροπου Ανάπτυξης Ορεινών

Κοινοτήτων), ενώ εκ μέρους των μελετητών παρευρέθηκαν οι Άγις Ιακωβίδης (Πολιτικός Μηχανικός/ Μηχανικός Περιβάλλοντος – Βασικός Εμπειρογνώμονας 1: Υπεύθυνος Αναδόχου), Αγγελική Νικολάου (Χημικός Μηχανικός/ Παραγωγή & Διαχείριση Ενέργειας – Βασικός Εμπειρογνώμονας 3: Θέματα κλιματικής αλλαγής και ενέργειας), Αθηνά Παπαθεοδούλου (Βιολόγος/Διαχείριση Υδάτινων Πόρων και Περιβάλλοντος – Λοιπός Εμπειρογνώμονας) και Φωτεινή Ευθυμίου (Γεωλογία και Γεωπεριβάλλον / Μηχανικός Περιβάλλοντος – Λοιπός Εμπειρογνώμονας).

Κατά την εν λόγω συνάντηση που πραγματοποιήθηκε στις 7 Οκτωβρίου 2020 αναφέρθηκαν και συζητήθηκαν τα εξής θέματα:

- Συμβατικά θέματα που αφορούν τις ημερομηνίες παράδοσης των Παραδοτέων της Σύμβασης.
- Αναφέρθηκε από τους μελετητές η αντίληψη της αναγκαιότητας για την κατάρτιση της εν λόγω ΕΣΑΟΚ. Μέσω της μακρόχρονης ενασχόλησης των μελετητών με διάφορα έργα στην ευρύτερη περιοχή του Τροόδους (π.χ. Διαχειριστικά Σχέδια όλων των Ζωνών Ειδικής Προστασίας του Δικτύου Natura 2000, την Παρακολούθηση του Δικτύου των Σταθμών Επεξεργασίας Αστικών Λυμάτων, και την εκπόνηση μελετών/ εκθέσεων/ διαβουλεύσεων που αφορούν την Οδηγία Πλαίσιο των Υδάτων) υπήρξε ιδιαίτερη τριβή με θέματα που αφορούν τα προβλήματα και την τάση εγκατάλειψης και μαρασμού των ορεινών αυτών κοινοτήτων.
- Αναφέρθηκαν τα βασικά βήματα της διαδικασίας εκπόνησης μία Στρατηγικής Μελέτης Εκτίμησης Επιπτώσεων στο Περιβάλλον και ο ρόλος της αναφορικά με την επίδρασή της στη διαμόρφωση και βελτιστοποίηση της περιβαλλοντικής απόδοσης της ΕΣΑΟΚ.
- Σύμφωνα με τον Επίτροπο, οποιοδήποτε θέμα προκύψει μέσω της ΣΜΠΕ το οποίο υποδεικνύει την ανάγκη τροποποίησης κάποιων δράσεων της ΕΣΑΟΚ, η τροποποίηση θα ενσωματωθεί ώστε να βελτιστοποιείται η περιβαλλοντική της απόδοση.
- Οι μελετητές ανέφεραν ότι γνωρίζουν ότι υπάρχουν αρκετές από τις προτεινόμενες παρεμβάσεις/ δράσεις που προκύπτουν βάσει της ΕΣΑΟΚ και οι οποίες ήδη υλοποιούνται ή βρίσκονται υπό εκπόνηση. Πέραν αυτών ο Ανάδοχος χρειάζεται να έχει υπόψη του κατά την εκπόνηση της ΣΜΠΕ, ποιες εκ των προτεινόμενων παρεμβάσεων/ δράσεων της ΕΣΑΟΚ βρίσκονται υπό υλοποίηση.
- Σύμφωνα με τον Επίτροπο, οι προϋπολογισμοί για δράσεις που προκύπτουν από την ΕΣΑΟΚ για την επόμενη δεκαετία βρίσκονται υπό αξιολόγηση και θα οριστικοποιηθούν στις προσεχείς ημέρες.
- Οι μελετητές διερωτήθηκαν κατά πόσο για τα έργα που προβλέπονται βάσει των Στρατηγικών Μελετών (Α) Διαχείρισης Αστικών Στερεών Αποβλήτων και (Β) Υγρών Αποβλήτων Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους, ή άλλα έργα που προκύπτουν από την ΕΣΑΟΚ έχουν υποδειχθεί σε συγκεκριμένες περιοχές, εντός των υπό υπόδειξη κοινοτήτων. Ο αρμόδιος λειτουργός του Γραφείου ΕΑΟΚ ανέφερε ότι για την χωροθέτηση των εκάστοτε έργων θα γίνουν χωροθετικές μελέτες μέσω των οποίων θα υποδειχθούν οι ακριβείς θέσεις. Αναφέρθηκε επίσης ότι οποιοιδήποτε περιορισμοί ή υποδείξεις χρειάζεται να γίνουν για την ορθότερη χωροθέτηση των εν λόγω έργων, καλό είναι να προκύψουν από την εν λόγω ΣΜΠΕ. Έγινε αναφορά ότι υπάρχουν συγκεκριμένες θέσεις μόνο για τον Σταθμό Επεξεργασίας Αστικών Λυμάτων Μουτουλλά και τον Σταθμό Μεταφόρτωσης Αστικών Απορριμμάτων στη Λινού.

- Οι μελετητές έθεσαν το ερώτημα εάν εξετάστηκαν τυχόν εναλλακτικές επιλογές και λύσεις στα πλαίσια της εκπόνησης της ΕΣΑΟΚ. Σύμφωνα με τους αντιπρόσωπους του Γραφείου ΕΑΟΚ, οποιαδήποτε διαθέσιμα στοιχεία θα παρασχεθούν στον Ανάδοχο στα πλαίσια της εκπόνησης της ΣΜΠΕ, με στόχο την ορθότερη προσέγγιση του θέματος.
- Όσον αφορά στα δεδομένα τα οποία απαιτούνται για την υλοποίηση της Σύμβασης, ζητήθηκε όπως οι μελετητές ετοιμάσουν σχετική επιστολή στην οποία θα απαριθμούνται όλα τα στοιχεία τα οποία συζητήθηκαν στην συνάντηση που πραγματοποιήθηκε στις 07 Οκτωβρίου και απαιτούνται για την εκπόνηση της ΣΜΠΕ.

Τεκμηρίωση μη διενέργειας επιπλέον διαβουλεύσεων

Κατόπιν της συνάντησης με το Γραφείο Επίτροπου Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων και στα πλαίσια εξέτασης τόσο της Εθνικής Στρατηγικής αλλά και των άλλων συναφών Στρατηγικών για τα Υγρά και Στερεά Απόβλητα, ο Ανάδοχος ζήτησε όπως εξετάσει όλες τις διαβουλεύσεις που πραγματοποιήθηκαν κατά το στάδιο ετοιμασίας της Εθνικής Στρατηγικής. Όπως ήδη αναφέρθηκε στην προηγούμενη ενότητα ο όγκος των πληροφοριών (διαβουλεύσεις, συνέδρια, επιστολές κλπ) που λήφθηκαν προς εξέταση από τον Ανάδοχο ήταν πάρα πολύ μεγάλος και πολύ περιεκτικός σε επίπεδο ενημέρωσης ώστε να καταστεί δυνατή η άποψη του εκάστοτε εμπλεκόμενου φορέα αλλά και οι σχετικές του ανησυχίες.

Ο μεγάλος αριθμός των πραγματοποιημένων συναντήσεων και ο όγκος των πραγματοποιημένων διαβουλεύσεων στο στάδιο εκπόνησης και συγγραφής της ΕΣΑΟΚ Τροόδους, καθώς και η αξιολόγηση και επάρκεια των στοιχείων και απόψεων που διατυπώθηκαν κατά τη διάρκεια αυτών, έδωσε τη δυνατότητα στην Ομάδα Μελέτης για την εξαγωγή του συμπεράσματος ότι δεν κρινόταν αναγκαία η διεξαγωγή περαιτέρω διαβουλεύσεων στη φάση ετοιμασίας της παρούσης ΣΜΠΕ, ειδικά λαμβανομένου υπόψη του περιορισμένου χρόνου που είχε στη διάθεσή της. Συνεπώς για την αξιολόγηση της ΕΣΑΟΚ και τη λήψη των απόψεων των εμπλεκόμενων φορέων επί αυτής, έγινε αξιοποίηση όλων των διαθέσιμων στοιχείων που συλλέχθηκαν κατά την συγγραφή της ΕΣΑΟΚ. Επιπλέον, ο Ανάδοχος έκρινε ότι δεν υπάρχουν προτάσεις μέσα από την ΕΣΑΟΚ πέραν από αυτές που εντοπίστηκαν από τις εκάστοτε αρχές επί των αρμοδιοτήτων τους, και οι οποίες σχολιάστηκαν αναλόγως από αυτές.

Συγκεκριμένα γίνεται αναφορά στον πιο πρόσφατο κύκλο διαβουλεύσεων που προέκυψε μετά το 3^ο Συνέδριο Επιστημονικών και Τεχνικών Επιτροπών για την Αναγέννηση των Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους, είχε διάρκεια 9 ημερών (19 Φεβρ. – 1 Μαρ. 2019) και κατά την διενέργειά του παρουσιάστηκαν αναλυτικά οι Στρατηγικές Παρεμβάσεις και οι Ολοκληρωμένες τομεακές/ διατομεακές παρεμβάσεις της ΕΣΑΟΚ.

Όπως αναλύθηκε και στην ενότητα 5.1 πιο πάνω, οι απόψεις που κατατέθηκαν στο Γραφείο Επίτροπου Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων, κατόπιν της διενέργειας του πιο πάνω 3^{ου} Συνεδρίου, αλλά και για μερικές υπηρεσίες μετά από κατ' ιδίαν συνάντηση με την ομάδα ετοιμασίας της ΕΣΑΟΚ, οι εμπλεκόμενες υπηρεσίες έτυχαν πλήρους ενημέρωσης για το περιεχόμενο της ΕΣΑΟΚ. Μελετώντας αναλυτικά τις απόψεις/ εισηγήσεις/ προτάσεις διορθώσεων της εκάστοτε υπηρεσίας, εξάχθηκε το συμπέρασμα ότι η επανάληψη διαβούλευσης με τις εν λόγω υπηρεσίες δε θα απέφερε επιπλέον σχόλια επί της ΕΣΑΟΚ που θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν στο πλαίσιο εκπόνησης της ΣΜΠΕ. Το σκεπτικό και η αντιμετώπιση της εκάστοτε υπηρεσίας επί των θεμάτων της αρμοδιότητάς της

λήφθηκαν υπόψη κατά την αξιολόγηση της ΕΣΑΟΚ από τον Ανάδοχο, και οι προβληματισμοί αναπτύχθηκαν ή αναλύθηκαν περαιτέρω.

5.3 ΦΑΣΗ ΥΠΟΒΟΛΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ (ΣΜΠΕ) ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΑΡΧΗ

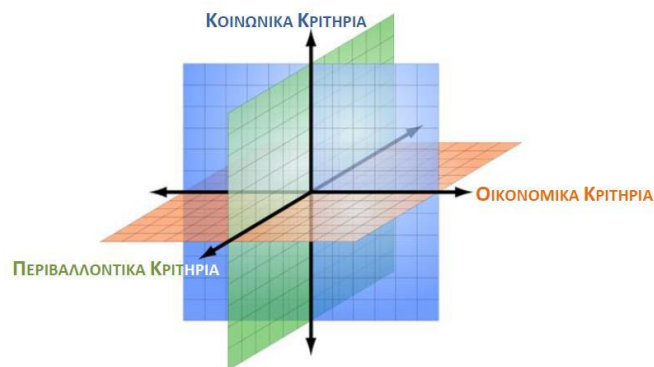
Η ΣΜΠΕ αποτελεί το πρώτο στάδιο της διαδικασίας «Στρατηγικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης». Με την ολοκλήρωση της μελέτης, αυτή θα τεθεί για διαβούλευση με τους εμπλεκόμενους φορείς και το κοινό ώστε να συλλεχθούν τυχόν απόψεις και παρατηρήσεις επί αυτής, για να είναι δυνατή η ενδελεχή αξιολόγηση της Εθνικής Στρατηγικής από την Περιβαλλοντική Αρχή, ενδυναμώνοντας έτσι την περιβαλλοντική επίδοσή της.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6. ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΛΥΣΕΙΣ

6.1 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΩΝ ΛΥΣΕΩΝ

Στο κεφάλαιο αυτό εξετάζονται και εκτιμώνται οι διάφορες εναλλακτικές επιλογές που θα μπορούσαν να υιοθετηθούν σε σχέση με την επιθυμητή αναζωογόνηση και ανάπτυξη των ορεινών κοινοτήτων Τροόδους.

Τα κριτήρια που χρησιμοποιήθηκαν για να αξιολογηθούν οι ακόλουθες εναλλακτικές βασίζονται στην «περιβαλλοντική, κοινωνική και οικονομική» διάσταση που χρησιμοποιούνται σε τέτοιου είδους εκτιμήσεις.

Όσον αφορά την **Περιβαλλοντική Διάσταση** εξετάζεται αν η λύση:

- Συμβάλει στην ορθολογική διαχείριση υγρών και στερεών αποβλήτων, καθώς επίσης και στην πρακτική προώθησης της ιεραρχίας διαχείρισης στερεών αποβλήτων.
- Συμβάλει στην προστασία ειδών σημαντικής οικολογικής αξίας.
- Επηρεάζει τους στόχους άλλων πολιτικών και σχεδίων που εφαρμόζονται σήμερα και κατά πόσο συμβαδίζει με τους Στόχους Περιβαλλοντικής Προστασίας.
- Συμβάλει στον περιορισμό του περιβαλλοντικού θορύβου καθώς επίσης και του θορύβου που δύναται να εκπέμπεται από μηχανήματα που χρησιμοποιούνται σε εξωτερικούς χώρους.
- Διευκολύνει τη μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων από τη λειτουργία των όποιων βιομηχανικών ή βιοτεχνικών μονάδων στην άμεση περιοχή των ορεινών κοινοτήτων.

Όσον αφορά την **Κοινωνική Διάσταση** εξετάζεται αν η λύση:

- Συνεισφέρει στην επίλυση του προβλήματος της αστυφιλίας και στη συγκράτηση του πληθυσμού στις περιοχές της υπαίθρου και των ορεινών κοινοτήτων.
- Συνεισφέρει στην ισόρροπη δημογραφική και κοινωνική σύνθεση της άμεσης περιοχής της ΕΣΑΟΚ Τροόδους, σε σχέση και με την υπόλοιπη έκταση του νησιού.
- Συνεισφέρει στην επίλυση των προβλημάτων ανεπάρκειας κοινωνικών και πολιτιστικών οικοδομών.
- Συνεισφέρει στη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των κατοίκων των ορεινών κοινοτήτων.

- Συνεισφέρει στην αντιμετώπιση του προβλήματος άμεσης παροχής αναγκαίων υποδομών.
- Συνεισφέρει στην εξομάλυνση των ανισοτήτων μεταξύ διαφορετικών περιοχών της υπαίθρου.
- Επηρεάζει τους στόχους αντιμετώπισης του προβλήματος μη ισόρροπης ηλικιακής σύνθεσης του πληθυσμού της υπαίθρου.
- Συνεισφέρει στην επίλυση των προβλημάτων πρόσβασης των κατοίκων της υπαίθρου σε υπηρεσίες.

Όσον αφορά την **Οικονομική Διάσταση** εξετάζεται αν η λύση:

- Έχει επίδραση στους ευρύτερους κρατικούς οικονομικούς δείκτες όπως ΑΕΠ ανά παραγωγικό τομέα, ανεργία & απασχόληση, κτλ.
- Έχει επίδραση στη δημιουργία συνθηκών ανάπτυξης της οικονομίας.
- Συμβάλει στην εξοικονόμηση χρημάτων του Κράτους και στην αύξηση των εσόδων των κατοίκων της περιοχής των ορεινών κοινοτήτων.
- Συμβάλει στην αύξηση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας των περιοχών της υπαίθρου.

6.2 ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΕΠΙΛΟΓΕΣ/ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Τα δύο (2) σενάρια που εξετάζονται και παρουσιάζονται στην ΕΣΑΟΚ ως «Βασικές δυνητικές επιλογές για το μέλλον της περιοχής Τροόδους» (βλ. ενότητα 3.4 της ΕΣΑΟΚ) είναι οι ακόλουθες:

- **Μηδενική Λύση** – Η επιλογή της μη ενιαίας και ολοκληρωμένης παρέμβασης (Σενάριο τάσεων)
 - Συνέχιση Υφιστάμενης Κατάστασης,
- **Κύρια Λύση** – Σχεδιασμός και εφαρμογή στρατηγικής ενδογενούς ανάπτυξης - Ισχυρή Επέμβαση
 - Υλοποίηση προγραμματιζόμενων και υπό εξέλιξη δράσεων/ παρεμβάσεων και Εφαρμογή Εθνικής Στρατηγικής Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους

Προφανώς, για την κατάρτιση της ΕΣΑΟΚ όπως διαμορφώθηκε τελικά στην Κύρια Λύση, πιθανώς να εξετάστηκαν/ προτάθηκαν εναλλακτικές προσεγγίσεις οι οποίες όμως, συζητούνταν και διαβουλεύονταν με τις αρμόδιες υπηρεσίες όπως διαπιστώνεται και από τον μεγάλο αριθμό των διαβουλεύσεων που αναφέρονται στην ενότητα 5.1 πιο πάνω, για τη φάση ετοιμασίας της ΕΣΑΟΚ. Για το λόγο αυτό δεν έχει διαμορφωθεί αυτούσιο εναλλακτικό ενιαίο κείμενο της ΕΣΑΟΚ, προς αντιπαραβολή με την Μηδενική και παρούσα Κύρια Λύση. Συγκεκριμένα αναφέρεται ότι κατά το 3^ο Συνέδριο (τέλος Φεβρουαρίου 2019) το κείμενο της ΕΣΑΟΚ επί του οποίου εξέφρασαν απόψεις οι εμπλεκόμενοι φορείς διαφέρει σε σχέση με το κείμενο της ΕΣΑΟΚ στην παρούσα του μορφή που εξετάστηκε στα πλαίσια της παρούσας ΣΜΠΕ, το οποίο ενσωμάτωσε στον καλύτερο δυνατό βαθμό τις απόψεις που εκφράστηκαν από τις εμπλεκόμενες υπηρεσίες.

Επιμέρους εναλλακτικές είχαν εξεταστεί στα πλαίσια των Έργων που προτάθηκαν μέσω της «Στρατηγικής Μελέτης Διαχείρισης Αστικών Στερεών Αποβλήτων Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους» και της «Στρατηγικής Μελέτης Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων (Λυμάτων) Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους», που όμως η εκάστοτε Στρατηγική κατέληγε σε τελική επιλογή θέσης σε αρκετές περιπτώσεις, ενώ σε άλλες κατέληγε σε τελική επιλογή τεχνολογίας (π.χ. για επεξεργασία αστικών λυμάτων ανά περίπτωση ομάδας κοινοτήτων).

Εξετάστηκε η συνεισφορά των δύο (2) εναλλακτικών επιλογών και προτάσεων σε διάφορους σημαντικούς περιβαλλοντικούς, κοινωνικούς και οικονομικούς στόχους. Η μια από τις δύο εναλλακτικές προτάσεις που αναλύονται στη συνέχεια σχετίζεται με την εφαρμογή διαφόρων μέτρων προκειμένου να επιτευχθούν οι πολιτικές του κράτους σε περιβαλλοντικό, κοινωνικό και οικονομικό επίπεδο.

Το σενάριο της Μηδενικής Λύσης, αφορά στη συνέχιση της υφιστάμενης κατάστασης, χωρίς την υλοποίηση των όποιων έργων, δράσεων και παρεμβάσεων, όπως προνοεί η Εθνική Στρατηγική Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους, διατηρώντας ή ακόμη και αυξάνοντας τα υφιστάμενα προβλήματα που παρατηρούνται στο υφιστάμενο περιβάλλον των ορεινών κοινοτήτων Τροόδους, όπως είναι η συνεχής υποβάθμιση της ποιότητας ζωής των κατοίκων, ο όλο και αυξανόμενος ηλικιακός μαρασμός της περιοχής, η απώθηση του ηλικιακά νέου πληθυσμού προς την εγκατάστασή του στα αστικά κέντρα, η συνεχής υποβάθμιση της ποιότητας των αναγκαίων παροχών, η μη ορθολογική διαχείριση των υγρών και στερεών αποβλήτων της περιοχής κ.α. Η υλοποίηση αυτού του σεναρίου, καταδεικνύει την ανάγκη εκπόνησης μιας σειράς παρεμβάσεων, μέτρων και δράσεων, όπως ορίζονται στην εξεταζόμενη Στρατηγική, στοχεύοντας στην άρση της υφιστάμενης κατάστασης.

Λόγω του μεγάλου βαθμού υποβάθμισης της υπό μελέτη περιοχής των ορεινών κοινοτήτων Τροόδους και των περιβαλλοντικών, και όχι μόνο, προβλημάτων που υφίστανται στην εν λόγω περιοχή, και της ανάγκης λήψης άμεση και καθοριστικής δράσης επίλυσής τους, η υλοποίηση της κύριας λύσης θεωρήθηκε και θεωρείται ως η βέλτιστη πρόταση και λύση. Η κύρια αυτή λύση προφανώς συμπεριλαμβάνει δραστικές και καίριες αλλαγές που συνεισφέρουν θετικά στη φθίνουσα ποιοτικά υφιστάμενη κατάσταση της περιοχής, συντείνοντας θετικά στην περιβαλλοντική, κοινωνική και οικονομική διάσταση. Η περιβαλλοντική διάσταση πρόκειται να ικανοποιηθεί σε σημαντικό βαθμό, κατά κύριο λόγο με την αντιμετώπιση του προβλήματος διαχείρισης των υγρών και στερεών αποβλήτων, την θέσπιση της ορθής πρακτικής προώθησης της ιεραρχίας διαχείρισης στερεών αποβλήτων, την θέσπιση κατευθυντήριων γραμμών για την προστασία των ειδών και οικοτόπων σημαντικής οικολογικής αξίας, τον περιορισμό του περιβαλλοντικού θορύβου καθώς επίσης και του θορύβου που δύναται να εκπέμπεται από μηχανήματα που χρησιμοποιούνται σε εξωτερικούς χώρους και την όσο το δυνατό περισσότερη μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων από τη λειτουργία των όποιων βιομηχανικών ή βιοτεχνικών μονάδων στην άμεση περιοχή των ορεινών κοινοτήτων. Όσον αφορά την οικονομική διάσταση, με την εφαρμογή των προγραμματιζόμενων δράσεων, καθώς και με την εφαρμογή των μέτρων αντιμετώπισης των αναμενόμενων επιπτώσεων και αναφέρονται στη συνέχεια, όπως αυτές περιγράφονται στην παρούσα ΣΜΠΕ, εκτιμάται να επέλθουν σημαντικά έσοδα στους εμπλεκόμενους Δήμους/ Κοινότητες, στο Κράτος αλλά και στο Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) της χώρας. Ο κοινωνικός άξονας κριτηρίων ικανοποιείται σε μεγάλο βαθμό από την βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων της περιοχής, τις πιθανές ευκαιρίες εργοδοτικής, την προσέλκυση σημαντικού αριθμού μόνιμων κατοίκων αλλά και εποχικού τουρισμού στην περιοχή, και μακροσκοπικά στην επίλυση του προβλήματος της αστυφιλίας κ.α.

Συμπερασματικά, η κύρια λύση κρίνεται ότι θα έχει θετικότερη δράση σε όλους τους σημαντικούς στόχους που εξετάστηκαν και επομένως είναι και η λύση που προκρίνεται έναντι των υπολοίπων. Η λύση αυτή είναι αυτή που αξιολογείται και στην συνέχεια με στόχο την περαιτέρω αναβάθμιση της περιβαλλοντικής της διάστασης.

6.3 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Εξετάστηκε η συνεισφορά δύο (2) εναλλακτικών σεναρίων σε διάφορους σημαντικούς περιβαλλοντικούς, κοινωνικούς και οικονομικούς στόχους. Ένα εκ των δύο εναλλακτικών σεναρίων σχετίζεται με την εφαρμογή διαφόρων μέτρων προκειμένου να επιτευχθούν οι πολιτικές του κράτους σε περιβαλλοντικό, κοινωνικό και οικονομικό επίπεδο.

Με την υλοποίηση της Μηδενικής Λύσης και του πρώτου σεναρίου, η συνέχιση της υφιστάμενης κατάστασης, χωρίς την υλοποίηση των όποιων έργων και δράσεων, θα συντείνει στη διατήρηση ή και αύξηση των ήδη υφιστάμενων προβλημάτων που παρατηρούνται στο υφιστάμενο περιβάλλον των ορεινών κοινοτήτων Τροόδους, όπως είναι η συνεχής υποβάθμιση της ποιότητας ζωής των κατοίκων, ο όλο και αυξανόμενος ηλικιακός μαρασμός της περιοχής, η απώθηση του ηλικιακά νέου πληθυσμού προς την εγκατάστασή του στα αστικά κέντρα, η συνεχής υποβάθμιση της ποιότητας των αναγκαίων παροχών, η μη ορθολογική διαχείριση των υγρών και στερεών αποβλήτων της περιοχής κ.α. Η υλοποίηση αυτού του σεναρίου, καταδεικνύει την ανάγκη εκπόνησης μιας σειράς παρεμβάσεων, μέτρων και δράσεων, όπως ορίζονται στην εξεταζόμενη Στρατηγική, στοχεύοντας στην άρση της υφιστάμενης κατάστασης.

Συνεπώς, και εφόσον η κύρια λύση προφανώς συμπεριλαμβάνει δραστικές και καίριες αλλαγές που συνεισφέρουν αναμφισβήτητα στη φθίνουσα κατάσταση της περιοχής, η εφαρμογή της αποτελεί την κύρια εφαρμόσιμη πρόταση, συντείνοντας θετικά στην περιβαλλοντική, κοινωνική και οικονομική διάσταση. Το εν λόγω σενάριο προτείνει δραστικά και καίρια μέτρα στην αντιμετώπιση της υφιστάμενης κατάστασης μέσω υλοποίησης και εφαρμογής όλων των προγραμματιζόμενων δράσεων που προβλέπονται βάσει της Εθνικής Στρατηγικής Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους, με πρώτιστο στόχο την εκπλήρωση των βλέψεων της, την ανάκαμψη της περιοχής, την αναζωογόνηση του Τροόδους, την ευημερία των κατοίκων, τη διασφάλιση και προστασία των φυσικών πόρων, την προστασία του περιβάλλοντος και την ανάπτυξη των ορεινών κοινοτήτων σε ποικίλους τομείς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

7.1 ΓΕΝΙΚΗ ΕΙΚΟΝΑ

Η ευρύτερη περιοχή μελέτης της ΕΣΑΟΚ Τροόδους καταλαμβάνει την μεγαλύτερη έκταση των ορεινών περιοχών της Κύπρου. Οι υπό εξέταση περιοχές χαρακτηρίζονται τόσο από τη διακριτή γεωγραφική οντότητά τους, όσο και από την πολιτιστική ταυτότητά τους, ευρέως γνωστή με την ιστορική ονομασία «Τρόδος». Σύμφωνα με την ΕΣΑΟΚ Τροόδους, τα όρια της εν λόγω περιοχής μελέτης έχουν καθοριστεί από την απόφαση συνεργασίας 115 κοινοτήτων, 8 συνολικά υποπεριοχών, με αυτά να καλύπτουν το 25% της ελεύθερης Κύπρου.

Η αναγνώριση της πολυλειτουργικότητας και μοναδικότητας της ορεινής μάζας Τροόδους, το ενδιαφέρον των καταναλωτών για την κληρονομιά και τα προϊόντα της, η ανάπτυξη νέων τεχνολογιών και η θέσπιση και υιοθέτηση πολιτικών για την προστασία του φυσικού και πολιτιστικού αποθέματος και πλούτου της, αναβαθμίζουν την γενική εικόνα της περιοχής, προσδίδοντάς της τη δέουσα αξία και σημαντικότητα που της αρμόζει.

Εντούτοις, τις τελευταίες δεκαετίες, οι ορεινές κοινότητες Τροόδους εισήλθαν σε διαδικασία πληθυσμιακής μείωσης, επηρεάζοντας άμεσα τις παραγωγικές δραστηριότητες και θέτοντας την περιοχή σε αυξημένο κίνδυνο εγκατάλειψης. Σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα στοιχεία της Στατιστικής Υπηρεσίας και την τελευταία απογραφή πληθυσμού το 2011, η περιοχή έχει 27.695 μόνιμους κατοίκους ενώ διατηρεί δεσμούς με 70.000 αποδήμους. Ο μόνιμος αυτός πληθυσμός φαίνεται να αντιστοιχεί στην απαραίτητη πληθυσμιακή κρίσιμη μάζα για τη βιωσιμότητα των παραγωγικών δραστηριοτήτων και την εδαφική συνοχή του Τροόδους, με το Τρόδος να αποτελεί ένα χώρο εύθραυστο και απειλούμενο από ποικίλους κινδύνους. Η εξασθένιση και υποβάθμιση του ρόλου της περιοχής στη διαχείριση των φυσικών πόρων και στην αντιμετώπιση ενός αριθμού σημαντικών προκλήσεων, όπως είναι η κλιματική αλλαγή και η διατήρηση των οικοσυστημάτων και της βιοποικιλότητας, οι ελλείψεις εξυπηρητήσεις που φαίνεται να προσφέρουν οι επηρεαζόμενες κοινότητες, καθώς και η δυσκολία υλοποίησης διεθνών και ευρωπαϊκών δεσμεύσεων της Κυπριακής Δημοκρατίας, αναμένεται ότι θα επιφέρουν ανυπολόγιστες συνέπειες και κόστος για το νησί στο εγγύς μέλλον. Το γεγονός αυτό, σε συνδυασμό με τις επιπτώσεις που αναμένεται να σημειωθούν από την υποβάθμιση του Τροόδους στην περιοχή μελέτης, θέτουν τις ορεινές κοινότητες στο επίκεντρο των χωροταξικών και αναπτυξιακών πολιτικών.

7.2 ΈΔΑΦΟΣ

7.2.1 Χρήση γης

Σύμφωνα με τον **Χάρτη Χρήσεων Γης του Corine 2018**³⁵ η υπό μελέτη περιοχή καλύπτεται από μη συνεχή αστικό ιστό, βιομηχανικές ή εμπορικές μονάδες, μεταλλευτικές περιοχές, εργοτάξια, εγκαταστάσεις αναψυχής και αθλητισμού, μη αρδευόμενες αρόσιμες εκτάσεις, μόνιμα αρδευόμενες

³⁵ Corine Land Cover, 2018 (<https://land.copernicus.eu/pan-european/corine-land-cover/clc2018>)

εκτάσεις, αμπελώνες, οπωρώνες και καλλιέργειες, ελαιώνες, λιβάδια, ετήσιες μόνιμες καλλιέργειες, συμπλέγματα καλλιεργειών, αγροτικές εκτάσεις με σημαντικό ποσοστό φυσικής βλάστησης, δάσος πλατύφυλλων, δάση κωνοφόρων, ποολίβαδα, θάμνοι και χερσότοποι, σκληρόφυλλη βλάστηση, ζώνες μεταβατικής δασικής βλάστησης, παραλίες, αμμόλοφοι και αμμουδιές, περιοχές με σποραδική βλάστηση, αποτεφρωμένες εκτάσεις, λίμνες, αποταμιευτήρες και αντιπλημμυρικές ζώνες (βλ. Χάρτη 2). Σύμφωνα με τους ακόλουθους πίνακες, το μεγαλύτερο ποσοστό της έκτασης της υπό εξέταση περιοχής καλύπτεται από δάση κωνοφόρων και σκληρόφυλλη βλάστηση.

Ο ακόλουθος Πίνακας, καθώς και ο ακόλουθος Χάρτης, παρουσιάζουν τις Χρήσεις Γης βάσει του Corine 2018 ανά υποπεριοχή μελέτης. Σύμφωνα με αυτά, η περιοχή των Κρασοχωριών – Αμπελοχωριών που εμπίπτει εντός της υπό μελέτη περιοχής καλύπτεται ως επί το πλείστον από σκληρόφυλλη βλάστηση, αμπελώνες και ετήσιες μόνιμες καλλιέργειες, ενώ η περιοχή της Σολέας που εμπίπτει εντός των ορίων της υπό μελέτη περιοχής καλύπτεται σε μεγάλη έκταση από δάση κωνοφόρων και αποτεφρωμένες εκτάσεις. Η υπό μελέτη περιοχή της Πιτσιλιάς Λεμεσού καλύπτεται κυρίως από συμπλέγματα καλλιεργειών, δάση κωνοφόρων και ζώνες μεταβατικής δασικής βλάστησης, ενώ η υπό εξέταση περιοχή της Κουμανδαρίας καλύπτεται σε μεγάλο μέρος από δάση κωνοφόρων και σκληρόφυλλη βλάστηση. Επιπλέον, όπως παρουσιάζεται πιο κάτω, η υπό εξέταση περιοχή της Μαραθάσας, καθώς και οι εκτάσεις των ορεινών θερέτρων Λεμεσού που εμπίπτουν εντός της περιοχής μελέτης, αποτελούνται ως επί το πλείστο από δάση κωνοφόρων. Να σημειωθεί ότι εντός της περιοχής μελέτης εμπίπτει ένας αριθμός εγκαταλελειμμένων μεταλλείων, τα μεταλλεία Μεμί και Αλεστού στην περιοχή Ορεινής Μόρφου – Ασίνου, το μεταλλείο του Αμιάντου στις περιοχές Πιτσιλιάς Λεμεσού - Ορεινών Θερέτρων Λεμεσού, τα μεταλλεία Χατζηπαύλου, Καννούρων και Κοκκινόροτσου στις περιοχές Σολέας – Ορεινών Θερέτρων Λεμεσού και το μεταλλείο Βρέτσια στην περιοχή Μαραθάσας. Αξίζει να σημειωθεί ότι η Τεχνική Επιτροπή Αποκατάστασης Περιβάλλοντος σε Εγκαταλελειμμένα Μεταλλεία, έχει καταρτίσει σχετικό Σχέδιο Δράσης Εγκαταλελειμμένων Μεταλλείων της Κύπρου, στο οποίο συμπεριλαμβάνονται τα εν λόγω μεταλλεία, και για το οποίο κατά την παρούσα φάση αξιολογείται ΣΜΠΕ. Σύμφωνα με το εν λόγω Σχέδιο τα μεταλλεία Χατζηπαύλου, Καννούρων και Κοκκινόροτσου στις περιοχές Σολέας – Ορεινών Θερέτρων Λεμεσού προωθούνται προς διαμόρφωση/ συντήρηση και ανάδειξη, για το μεταλλείο Αλεστού υπάρχει ενδιαφέρον για επναλειουργία, ενώ τα υπόλοιπα προωθούνται προς αποκατάσταση, εκτός του μεταλλείου Αμιάντου για το οποίο έχει εκπονηθεί και υλοποιείται Γενικό Σχέδιο Αξιοποίησης.

Σύμφωνα με τις Αποφάσεις του Υπουργικού Συμβουλίου ημερομηνίας 26/11/09 (Αριθμός Πρότασης 1240/2009 και Αριθμός Απόφασης 69.608) και ημερομηνίας 29/11/2017 (Αριθμός Απόφασης 83.809 και Αριθμός Πρότασης 1811/2017) εγκρίθηκε η συνέχιση του σταδιακού ενταφιασμού των αμιαντούχων υλικών σε κατάλληλα διαμορφωμένο χώρο στο μεταλλείο του Αμιάντου, κατά τα έτη 2009-2019, καθώς και η κατασκευή αντισταθμιστικών έργων προς την Κοινότητα του Αμιάντου. Το 2012 αποφασίστηκε η εκπόνηση ενός Γενικού Σχεδίου Αξιοποίησης για το Μεταλλείο Αμιάντου, και το 2014 μετά από υποβολή και εξέταση σχετικής ΣΜΠΕ το εν λόγω Σχέδιο εγκρίθηκε από το Τμήμα Περιβάλλοντος με συγκεκριμένους όρους.

Πίνακας 5: Χρήσεις Γης βάσει Corine 2018 ανά υποπεριοχή μελέτης

Υποπεριοχή μελέτης	Χρήσεις Γης βάσει Corine 2018*
Κρασοχώρια – Αμπελοχώρια	112, 131, 133, 142, 211, 212, 221, 223, 241, 242, 243, 311, 312, 321, 323, 324
Σολέα	112, 131, 142, 211, 212, 222, 223, 242, 243, 312, 321, 322, 323, 324, 333, 334, 512

Πιτσιλιά Λεμεσού	112, 131, 212, 221, 222, 241, 242, 243, 312, 323, 324
Ορεινή Μόρφου - Ασίνου	112, 121, 131, 142, 211, 212, 222, 223, 242, 243, 312, 321, 322, 323, 324, 331, 333, 334, 512
Πιτσιλιά Λευκωσίας	112, 131, 211, 221, 222, 231, 241, 242, 243, 312, 321, 323, 324
Κουμανδαρία	112, 211, 212, 221, 222, 223, 241, 242, 243, 311, 312, 323, 324, 333
Μαραθάσα	112, 131, 221, 222, 223, 242, 243, 311, 312, 323, 324, 333
Ορεινά Θέρετρα Λεμεσού	112, 131, 142, 211, 221, 222, 242, 243, 311, 312, 323, 324, 333

***Όπου,**
112: Μη συνεχής αστικός ιστός, **121:** Βιομηχανικές ή Εμπορικές μονάδες, **131:** Μεταλλευτικές περιοχές, **133:** Εργοτάξια, **142:** Εγκαταστάσεις αναψυχής και αθλητισμού, **211:** Μη αρδευόμενες αρόσιμες εκτάσεις, **212:** Μόνιμα αρδευόμενες εκτάσεις, **221:** Αμπελώνες, **222:** Οπωρώνες και καλλιέργειες, **223:** Ελαιώνες, **231:** Λιβάδια, **241:** Ετήσιες μόνιμες καλλιέργειες, **242:** Συμπλέγματα καλλιεργιών, **243:** Αγροτικές εκτάσεις με σημαντικό ποσοστό φυσικής βλάστησης, **311:** Δάσος πλατύφυλλων, **312:** Δάση κωνοφόρων, **321:** Ποολίβαδα, **322:** Θάμνοι και χερσότοποι, **323:** Σκληρόφυλλη βλάστηση, **324:** Ζώνες μεταβατικής δασικής βλάστησης, **331:** Παραλίες, αμμόλοφοι και αμμουδιές, **333:** Περιοχές με σποραδική βλάστηση, **334:** Αποτεφρωμένες εκτάσεις, **512:** Λίμνες, αποταμιευτήρες και αντιπλημμυρικές ζώνες

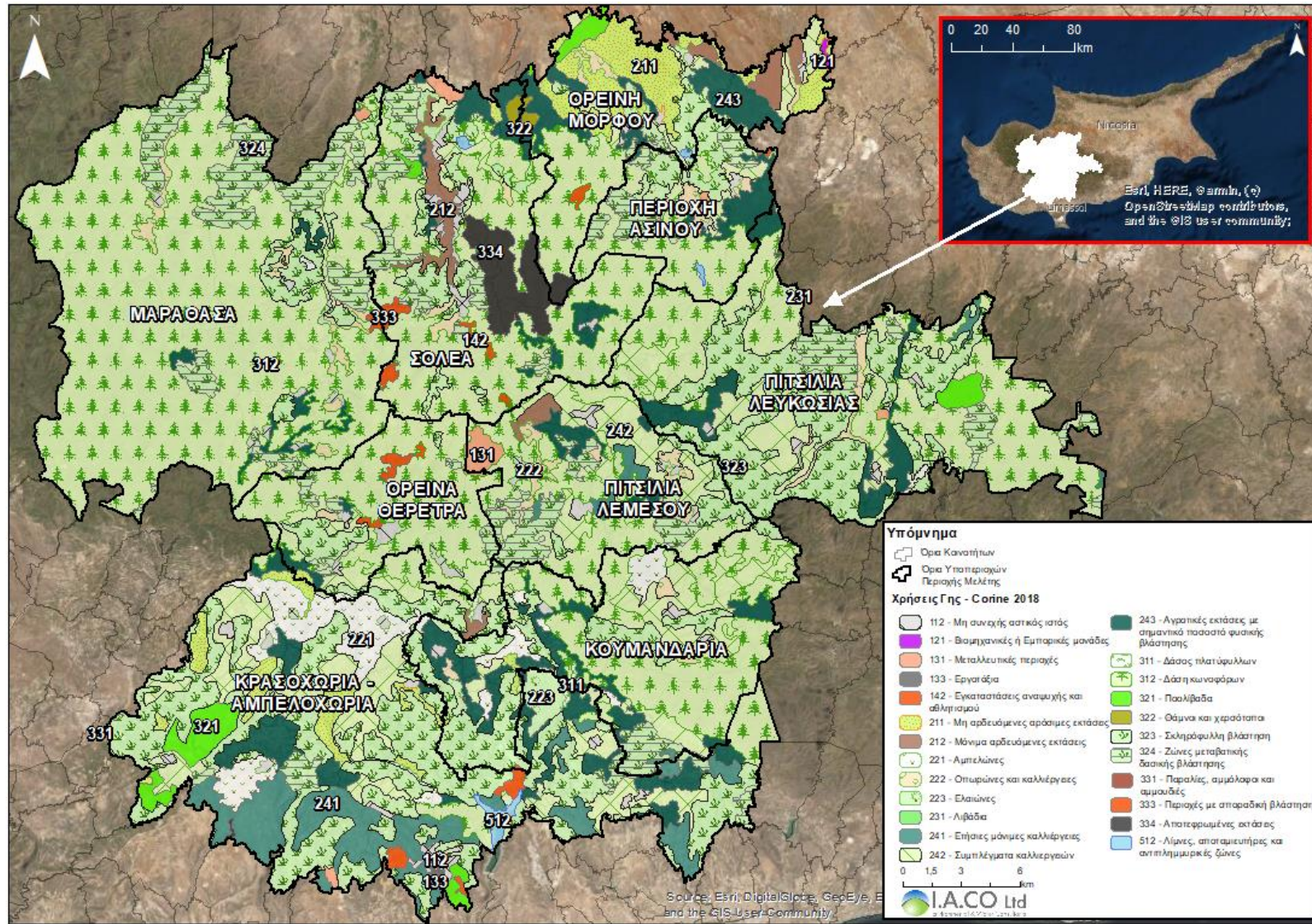
Σημείωση:
Κρίνεται σκόπιμο να σημειωθεί πως η γεωμετρική και χαρτογραφική ακρίβεια κατασκευής του εν λόγω Χάρτη ισούται με 25 ha (0,25 km²) ανά 100 m πλάτος.

Ο ακόλουθος Πίνακας παρουσιάζει τις Χρήσεις Γης βάσει Corine 2018 στην περιοχή μελέτης, καθώς και το ποσοστό κάθε είδους χρήσεων Γης εντός των ορίων της περιοχής.

Πίνακας 6: Χρήσεις Γης βάσει Corine 2018 στην περιοχή μελέτης

Χρήσεις Γης βάσει Corine 2018*	Ποσοστό Χρήσεων Γης βάσει Corine 2018 εντός της περιοχής μελέτης
112	1,75
121	0,04
131	0,44
133	0,04
142	0,19
211	2,90
212	1,09
221	2,27
222	1,75
223	0,80
231	0,007
241	3,19
242	9,14
243	7,22
311	0,11
312	41,25
321	1,21
322	0,14
323	17,34
324	7,33
331	0,003
333	0,40
334	1,18
512	0,21

***Όπου,**
112: Μη συνεχής αστικός ιστός, **121:** Βιομηχανικές ή Εμπορικές μονάδες, **131:** Μεταλλευτικές περιοχές, **133:** Εργοτάξια, **142:** Εγκαταστάσεις αναψυχής και αθλητισμού, **211:** Μη αρδευόμενες αρόσιμες εκτάσεις, **212:** Μόνιμα αρδευόμενες εκτάσεις, **221:** Αμπελώνες, **222:** Οπωρώνες και καλλιέργειες, **223:** Ελαιώνες, **231:** Λιβάδια, **241:** Ετήσιες μόνιμες καλλιέργειες, **242:** Συμπλέγματα καλλιεργιών, **243:** Αγροτικές εκτάσεις με σημαντικό ποσοστό φυσικής βλάστησης, **311:** Δάσος πλατύφυλλων, **312:** Δάση κωνοφόρων, **321:** Ποολίβαδα, **322:** Θάμνοι και χερσότοποι, **323:** Σκληρόφυλλη βλάστηση, **324:** Ζώνες μεταβατικής δασικής βλάστησης, **331:** Παραλίες, αμμόλοφοι και αμμουδιές, **333:** Περιοχές με σποραδική βλάστηση, **334:** Αποτεφρωμένες εκτάσεις, **512:** Λίμνες, αποταμιευτήρες και αντιπλημμυρικές ζώνες

Χάρτης 2: Χρήσεις Γης βάσει Corine 2018 στην περιοχή μελέτης

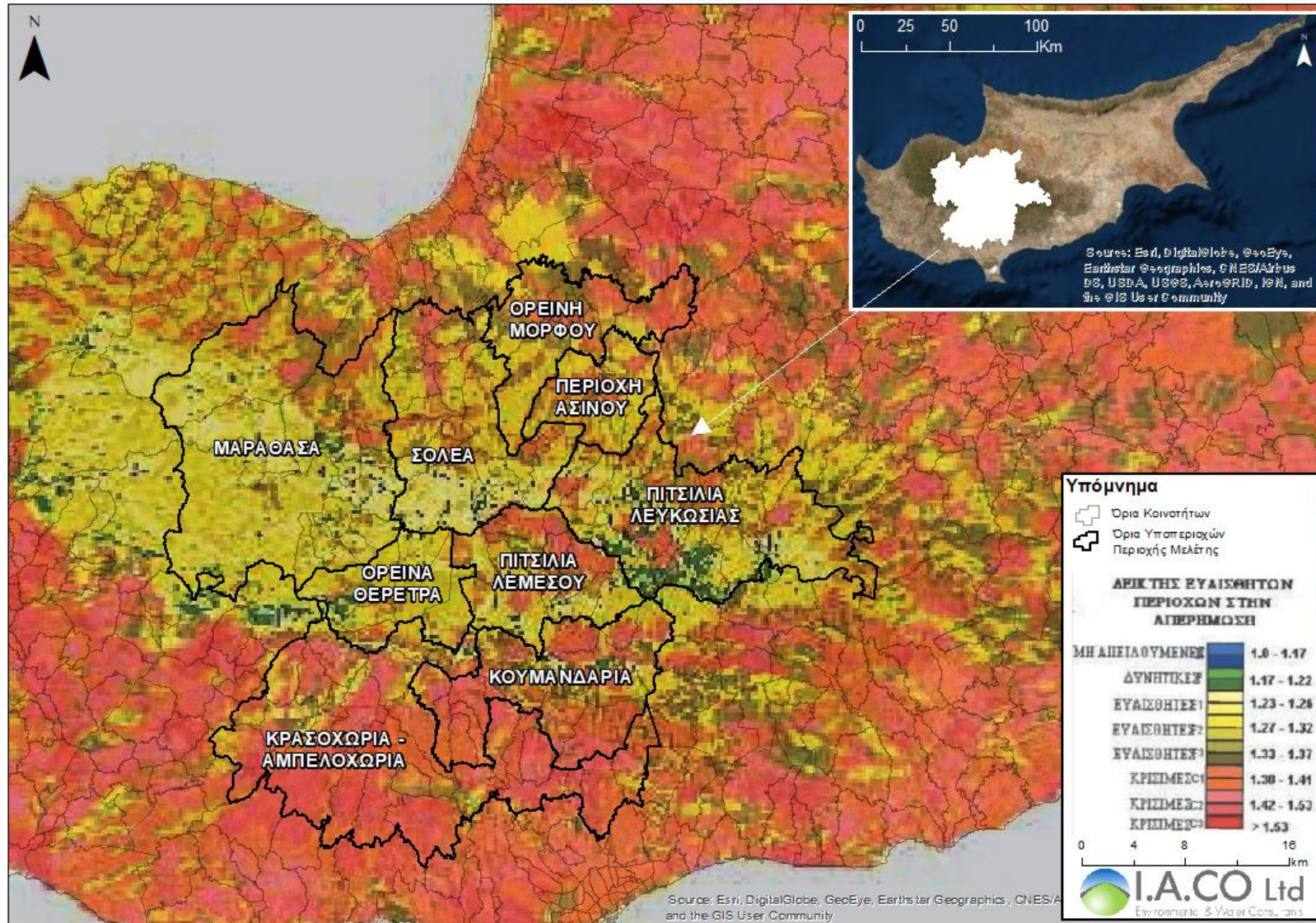
7.2.2 Απερήμωση

Εκτεταμένες περιοχές της Κύπρου βρίσκονται μεταξύ των περιοχών που απειλούνται με απερίμωση. Το φαινόμενο της απερίμωσης σχετίζεται με τη μετατροπή γόνιμων εκτάσεων γης σε μη αρόσιμες. Σύμφωνα με τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για την Καταπολέμηση της Απερίμωσης³⁶, το φαινόμενο της απερίμωσης μπορεί να χαρακτηριστεί ως “ο υποβιβασμός των εκτάσεων γης σε ξηρές ή ημίξηρες ή ξηρές και ύφυγρες περιοχές, λόγω διαφόρων παραγόντων, συμπεριλαμβανομένου των κλιματικών μεταβολών και των ανθρώπινων δραστηριοτήτων”.

Σύμφωνα με το Εθνικό Πρόγραμμα Δράσης για την Καταπολέμηση της Απερίμωσης, που έχει ετοιμαστεί και αναμένεται να μπει σύντομα σε εφαρμογή, η υπό εξέταση περιοχή αντιστοιχεί σε Δείκτες με τιμές μεταξύ 1,17 και 1,53, κάτι που αντικατοπτρίζει περιοχές οι οποίες χαρακτηρίζονται ως Δυνητικά Ευαίσθητες Περιοχές στην Απερίμωση έως και Κρίσιμες Περιοχές στην Απερίμωση, αντίστοιχα (βλ. Χάρτη 3). Οι περισσότερες υποπεριοχές μελέτης, όπως η μεγαλύτερη έκταση της υπό εξέταση περιοχής της Μαραθάσας και των ορεινών θερέτρων Λεμεσού, χαρακτηρίζονται ως ευαίσθητες στην απερίμωση ενώ μεγάλη έκταση των περιοχών των Κρασοχωριών – Αμπελοχωριών εμπίπτει εντός περιοχών κρίσιμων στην απερίμωση.

Να σημειωθεί ότι περιοχές που βρίσκονται σε ευαίσθητη κατάσταση ως προς την ευαισθησία τους προς απερίμωση και έχουν δείκτη μεταξύ 1,23 και 1,37, αντιστοιχούν στο 42,3% ολόκληρης της έκτασης του νησιού. Ποσοστό 57% ολόκληρης της έκτασης της Κύπρου χαρακτηρίζεται ως κρίσιμη προς απερίμωση (με δείκτη μεγαλύτερο του 1,38). Αξίζει να τονιστεί ότι καμία περιοχή σε ολόκληρη την Κύπρο δεν έχει χαρακτηριστεί ως περιοχή που δεν απειλείται από απερίμωση.

³⁶ Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για την καταπολέμηση της απερίμωσης στις χώρες εκείνες που αντιμετωπίζουν σοβαρή ξηρασία ή/και απερίμωση, <https://op.europa.eu/>

Χάρτης 3: Χάρτης Γεωγραφικής Κατανομής ευαίσθητων περιοχών στην απερίημωση σε σχέση με την περιοχή μελέτης

7.3 ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ

Η υπό εξέταση ΕΣΑΟΚ Τροόδους, η οποία αφορά οκτώ υποπεριοχές με διακριτά γεωγραφικά και πολιτισμικά χαρακτηριστικά, διέπεται από τις πρόνοιες της Δήλωσης Πολιτικής για την Ύπαιθρο, ως ακολούθως:

- **Κρασοχώρια - Αμπελοχώρια:** Δήλωση Πολιτικής Επαρχίας Λεμεσού – Χωροταξική Περιοχή IV, V, VI, VII (2014)
- **Σολέα:** Δήλωση Πολιτικής Επαρχίας Λευκωσίας – Χωροταξική Περιοχή VI και VII (2014)
- **Πιτσιλιά Λεμεσού:** Δήλωση Πολιτικής Επαρχίας Λεμεσού – Χωροταξική Περιοχή II (2014)
- **Ορεινή Μόρφου – Ασίνου:** Δήλωση Πολιτικής Επαρχίας Λευκωσίας – Χωροταξική Περιοχή VI (2014)
- **Πιτσιλιά Λευκωσίας:** Δήλωση Πολιτικής Επαρχίας Λευκωσίας – Χωροταξική Περιοχή V, IV (2014)
- **Κουμανδάρια:** Δήλωση Πολιτικής Επαρχίας Λεμεσού – Χωροταξική Περιοχή III, IV, VII (2014)
- **Μαραθάσα:** Δήλωση Πολιτικής Επαρχίας Λευκωσίας – Χωροταξική Περιοχή VIII (2014)
- **Ορεινά Θέρετρα Λεμεσού:** Δήλωση Πολιτικής Επαρχίας Λεμεσού – Χωροταξική Περιοχή I, IV, V (2014)

Στους πιο κάτω Πίνακες, καθώς και στον Χάρτη 4, περιγράφονται οι πολεοδομικές πρόνοιες όπως έχουν καθοριστεί στα πιο πάνω Σχέδια Ανάπτυξης, ενώ παρουσιάζεται αναλυτικά το πολεοδομικό καθεστώς που ισχύει τόσο ανά υποπεριοχή μελέτης, όσο και για ολόκληρη την περιοχή μελέτης.

Πίνακας 7: Πίνακας Προνοιών Πολεοδομικών Ζωνών Δήλωσης Πολιτικής

Πολεοδομική Ζώνη	Ανώτατος Συντελεστής Δόμησης	Ανώτατο Ποσοστό Κάλυψης	Ανώτατος Αριθμός Ορόφων	Ανώτατο Ύψος
H1	1,20:1	0,70:1	2/3	8,30/11,40
H2	0,90:1	0,50:1	2	8.30
H3	0,60:1	0,35:1	2	8.30
H4	0,40:1	0,25:1	2	8.30
H5	0,30:1	0,20:1	2	8.30
H6	0,20:1	0,20:1	2	8.30
H6α	0,25:1	0,15:1	2	8.30
H7	0,15:1	0,15:1	2	8.30
H8	0,10:1	0,10:1	2	8.30
Π1	0,15:1	0,15:1	2	8.30
Π3	0,25:1	0,15:1	2	8.30
Π4	0,20:1	0,15:1	2	8.30
Ε1	0,90:1	0,50:1	2	-
Β1	0,90:1	0,50:1	2	-
Δ1	Όπως καθορίζονται στο κείμενο της Δήλωσης Πολιτικής			
Δ2	Όπως καθορίζονται στο κείμενο της Δήλωσης Πολιτικής			
Γ3	0,10:1	0,10:1	2	8.30
Z1	0,06:1	0,06:1	2	8.30
Z2	0,03:1	0,03:1	1	5.00
Z3	0,01:1	0,01:1	1	5.00
Z4	0,005:1	0,005:1	1	5.00

Π.Τ	Όπως καθορίζονται στο κείμενο της Δήλωσης Πολιτικής			
Π.Φ	Όπως καθορίζονται στο κείμενο της Δήλωσης Πολιτικής			
Λ.Ζ	Όπως καθορίζονται στο κείμενο της Δήλωσης Πολιτικής			
Αα2	0,20:1	0,20:1	2	-
Αα4	0,50:1	0,30:1	2	-
Τ3β	0,30:1(Ξ)	0,20:1	3	13,10
	0,25:1(Τ.Χ., Τ.Ε.)	0,20:1	2	08,30
	0,20:1(Κ)	0,20:1	2	08,30
Τ4	0,20:1(Ξ)	0,15:1	3	13,10
	0,20:1(Τ.Χ., Τ.Ε.)	0,15:1	2	08,30
	0,15:1(Κ)	0,15:1	2	08,30
Τ4ε	0,20:1(Ξ)	0,15:1	3	13,10
	0,20:1(Κ)	0,15:1	2	08,30
	0,20:1(Υ)	0,15:1	2	08,30
Τ4ε(α)	0,20:1(Ξ)	0,15:1	3	13,10
	0,15:1(Κ)	0,15:1	2	08,30
	0,20:1(Τ.Χ., Τ.Ε.)	0,15:1	2	08,30
	0,25:1(Υ)	0,15:1	2	08,30

*Σημείωση: Για τις πιο πάνω ζώνες ισχύουν επιπρόσθετα οι πρόνοιες που καθορίζονται στο κείμενο της Δήλωσης Πολιτικής

Πίνακας 8: Πολεοδομικές ζώνες εντός υποπεριοχών μελέτης (Πηγή: Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας, 2019)

Κωδικός Πολεοδομικών Ζωνών	Περιγραφή Κωδικών Πολεοδομικών Ζωνών
Κρασοχώρια - Αμπελοχώρια	
AZ	Άνευ Ζώνης
B1, Bγ3	Βιομηχανική Ζώνη Κατηγορίας Α και Β
Bδ4, E1	Βιοτεχνική Ζώνη – Περιοχή Κατηγορίας Β
Γ1, Γ2, Γ3	Ζώνη Υπαίθρου
Γα4	Αγροτική Ζώνη
Δ1	Ζώνη στην οποία επιτρέπεται η μαζική εκτροφή ζώων και πτηνών εξαιρουμένων χοίρων
Δα2, Δα3, Ζ1, Ζ2, Ζ3	Ζώνη Προστασίας
ΕΜ	Ζώνη Εμπορικών και άλλων συναφών δραστηριοτήτων
Ζ3-ΠΤ	Ζώνη Προστασίας/ Προστατευόμενο Τοπίο
Ζ4-ΠΦ	Ζώνη Προστασίας/ Περιοχή Προστασίας της Φύσης
H1, H2, H2γ, H3, H4, H5, H6, H6α, H7, Κα10	Ζώνη με Επικρατούσα χρήση την Κατοικία
Π1, Π1α	Ζώνη Παραθεριστικής Κατοικίας
Σολέα	
Αα2	Ζώνη Δημοσίων Χρήσεων
AZ	Άνευ Ζώνης
Γ3	Ζώνη Υπαίθρου
Δ1	Ζώνη στην οποία επιτρέπεται η μαζική εκτροφή ζώων και πτηνών εξαιρουμένων χοίρων
E1	Βιοτεχνική Ζώνη – Περιοχή Κατηγορίας Β
Ζ1, Ζ3, Ζ4	Ζώνη Προστασίας
Ζ4-ΠΦ	Ζώνη Προστασίας/ Περιοχή Προστασίας της Φύσης
H1, H2, H3, H4, H5, H6, H7	Ζώνη με Επικρατούσα χρήση την Κατοικία
ΛΖ	Λατομική Ζώνη
Π1, Π1α	Ζώνη Παραθεριστικής Κατοικίας
Πιτσιλιά Λεμεσού	

A	Ζώνη Κυβερνητικών Κτηρίων
B1	Βιομηχανική Ζώνη Κατηγορίας Α
Γ3	Ζώνη Υπαίθρου
Δ1	Ζώνη στην οποία επιτρέπεται η μαζική εκτροφή ζώων και πτηνών εξαιρουμένων χοίρων
E1	Βιοτεχνική Ζώνη – Περιοχή Κατηγορίας Β
Z1, Z3	Ζώνη Προστασίας
Z1-ΛΖ	Ζώνη Προστασίας/ Λατομική Ζώνη
Z3-ΠΤ	Ζώνη Προστασίας/ Προστατευόμενο Τοπίο
Z4-ΠΦ	Ζώνη Προστασίας/ Περιοχή Προστασίας της Φύσης
H1, H2, H3, H3α, H4, H5, H6, H6α, H7, H8	Ζώνη με επικρατούσα χρήση την Κατοικία
ΛΖ	Λατομική Ζώνη
Π1, Π3, Π4	Ζώνη Παραθεριστικής Κατοικίας
T1δ	Τουριστική Ζώνη
Ορεινή Μόρφου – Ασίνου	
AZ	Άνευ Ζώνης
Γ3	Ζώνη Υπαίθρου
Δ1, Δ2	Ζώνη στην οποία επιτρέπεται η μαζική εκτροφή ζώων και πτηνών εξαιρουμένων χοίρων
E1	Βιοτεχνική Ζώνη – Περιοχή Κατηγορίας Β
Z1, Z2, Z3, Z4	Ζώνη Προστασίας
Z3-ΠΤ	Ζώνη Προστασίας/ Προστατευόμενο Τοπίο
Z4-ΠΦ	Ζώνη Προστασίας/ Περιοχή Προστασίας της Φύσης
H1, H2, H3, H4	Ζώνη με επικρατούσα χρήση την Κατοικία
Πιτσιλιά Λευκωσίας	
Γ3	Ζώνη Υπαίθρου
Γ3/Π1	Ζώνη Υπαίθρου/ Προστατευόμενο Τοπίο
Δ1	Ζώνη στην οποία επιτρέπεται η μαζική εκτροφή ζώων και πτηνών εξαιρουμένων χοίρων
E1	Βιοτεχνική Ζώνη – Περιοχή Κατηγορίας Β
Z1, Z1α, Z2, Z3	Ζώνη Προστασίας
Z3-ΠΤ	Ζώνη Προστασίας/ Προστατευόμενο Τοπίο
Z4-ΠΦ	Ζώνη Προστασίας/ Περιοχή Προστασίας της Φύσης
H1, H2, H3, H4, H5, H6γ	Ζώνη με επικρατούσα χρήση την Κατοικία
ΛΖ	Λατομική Ζώνη
Π1, Π3β	Ζώνη Παραθεριστικής Κατοικίας
Κουμανδάρια	
Γ3	Ζώνη Υπαίθρου
Z1, Z3	Ζώνη Προστασίας
Z1-ΛΖ	Ζώνη Προστασίας/ Λατομική Ζώνη
Z3-ΠΤ	Ζώνη Προστασίας/ Προστατευόμενο Τοπίο
Z4-ΠΦ	Ζώνη Προστασίας/ Περιοχή Προστασίας της Φύσης
H1, H2, H3, H4, H5, H6, H6α, H7	Ζώνη με επικρατούσα χρήση την Κατοικία
ΛΖ	Λατομική Ζώνη
Π1, Π2	Ζώνη Παραθεριστικής Κατοικίας
Μαραθάσα	
AZ	Άνευ Ζώνης
Γ3	Ζώνη Υπαίθρου
Z1, Z2, Z3	Ζώνη Προστασίας
Z3-ΠΤ	Ζώνη Προστασίας/ Προστατευόμενο Τοπίο
Z4-ΠΦ	Ζώνη Προστασίας/ Περιοχή Προστασίας της Φύσης
H1, H2, H3, H4, H5, H6, H7, H8	Ζώνη με επικρατούσα χρήση την Κατοικία
ΟΑ	Όριο Ανάπτυξης

Π1	Ζώνη Παραθεριστικής Κατοικίας
ΠΤ	Προστατευόμενο Τοπίο
ΠΦ	Περιοχή Προστασίας της Φύσης
Ορεινά Θέρετρα Λεμεσού	
AZ	Άνευ Ζώνης
Γ3	Ζώνη Υπαίθρου
Z1, Z3	Ζώνη Προστασίας
Z3-ΠΤ	Ζώνη Προστασίας/ Προστατευόμενο Τοπίο
Z4-ΠΦ	Ζώνη Προστασίας/ Περιοχή Προστασίας της Φύσης
H1, H2, H3, H4, H4α, H5, H5α, H6, H6α, H6β, H7, H7β, H8	Ζώνη με Επικρατούσα χρήση την Κατοικία
Π2	Ζώνη Παραθεριστικής Κατοικίας

Πίνακας 9: Ποσοστά πολεοδομικών ζωνών εντός περιοχής μελέτης (Πηγή: Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας, 2019)

Κωδικός Πολεοδομικών Ζωνών	Ποσοστό Πολεοδομικής Ζώνης εντός περιοχής μελέτης
A	0,0055
Aα2	0,007
AZ	4,19
B1	0,0185
Bγ3	0,0003
Bδ4	0,00000001
Γ1	0,0162
Γ2	0,0046
Γ3	31,23
Γ3/Π1	0,036
Γα4	0,0011
Δ1	1,31
Δ2	0,007082
Δα2	0,002
Δα3	0,0005
E1	0,0459
EM	0,0021
Z1	17,4765
Z1-ΛZ	0,0021
Z1α	0,0775
Z2	0,3597
Z3	29,1225
Z3-ΠΤ	2,3964
Z4	0,0029
Z4-ΠΦ	2,2817
H1	0,5458
H2	1,3366
H2γ	0,0152
H3	0,9792
H3α	0,0683
H4	0,7009
H4α	0,0049
H5	0,7083
H5α	0,08
H6	0,9614
H6α	0,5079

Η6β	0,0202
Η6γ	0,0012
Η7	0,3954
Η7β	0,0467
Η8	0,0734
Κα10	0,000001
ΛΖ	0,1196
ΟΑ	0,0125
Π1	0,1867
Π1α	0,0232
Π2	0,0518
Π3	0,0057
Π3β	0,0067
Π4	0,0312
ΠΤ	0,2264
ΠΦ	3,5491
Τ1δ	0,0472

Όπως παρουσιάζεται στους πιο πάνω Πίνακες, καθώς και στον Χάρτη 4, η μεγαλύτερη έκταση της περιοχής μελέτης εμπίπτει εντός γεωργικών ζωνών (Γ3) και ζωνών προστασίας (Ζ1 και Ζ3).

7.4 ΒΙΟΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑ

7.4.1 Χλωρίδα – Πανίδα – Οικότοποι

7.4.1.1 Γενικά

Η περιοχή μελέτης αποτελεί μοναδική περιοχή με πλούσιο φυσικό περιβάλλον στην οποία βρίσκονται ιδιαίτερες συνθήκες ενδιαίτηματος (κυρίως εξαιτίας των υψομετρικών διαφορών, της θερμοκρασίας, της ειδικής γεωλογίας, της παρουσίας νερού και του τοπικού αναγλύφου), για μεγάλο αριθμό ειδών χλωρίδας, πανίδας και οικοτόπων. Μέρος της έχει ενταχθεί στο δίκτυο Natura 2000, ενώ περιοχές εμπίπτουν σε εθνικό δασικό πάρκο και κυριγμένα δάση. Επίσης στην περιοχή μελέτης έχουν καταγραφεί αριθμός σπάνιων και απειλούμενων ειδών του Κόκκινου Βιβλίου της Χλωρίδας της Κύπρου. Από άποψη πανίδας, η περιοχή μελέτης φιλοξενεί βιότοπους που υποστηρίζουν την παρουσία αντυπροσωπευτικού αριθμού ειδών θηλαστικών, ασπονύλων, ψαριών, ερπετών, αμφιβίων και πτηνών, κάποια από αυτά μάλιστα είναι τοπικά ενδημικά. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι η περιοχή μελέτης αποτελεί μέρος της περιοχής κατανομής του ενδημικού αγρινού.

Περισσότερες πληροφορίες για την βιοποικιλότητα της περιοχής μελέτης μπορούν να αντληθούν από το Παράρτημα 7 του κειμένου της ΕΣΑΟΚ Τροόδους και τα διαχειριστικά σχέδια των επιμέρους περιοχών Natura 2000.

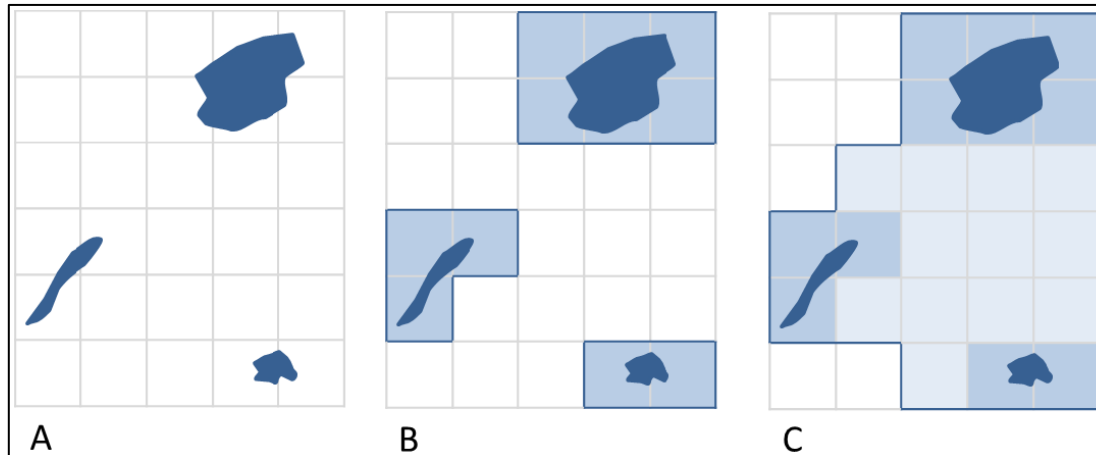
7.4.1.2 Οικότοποι και Είδη Προτεραιότητας

Στην περιοχή μελέτης εντοπίζονται οικότοποι και είδη προτεραιότητας (όπως αυτά ορίζονται στον περί Προστασίας και Διαχείρισης της Φύσης και της Άγριας Ζωής Νόμο του 2003 (153(I)/2003), ο οποίος εναρμονίζει την Οδηγία 92/43/ΕΟΚ), για τα οποία κάθε κράτος μέλος φέρει την ευθύνη διατήρησης. Σύμφωνα με τον εναρμονιστικό αυτό νόμο, κάθε κράτος μέλος φέρει την ευθύνη προστασίας των ειδών που περιλαμβάνονται στο Παράρτημα ΙΙΙ του Νόμου, στην περιοχή φυσικής κατανομής τους, ανεξάρτητα αν αυτή εμπίπτει εντός ή εκτός του δικτύου Natura 2000. Σύμφωνα με τα δεδομένα της εξαετούς έκθεσης αναφοράς για το Άρθρο 17 της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ για την περίοδο 2013-2018 οι οικότοποι προτεραιότητας 9560*, 62B0*, 9590*, 6220*, 9390*, 5220*, 9530* έχουν εντοπιστεί και χαρτογραφηθεί στην περιοχή μελέτης. Όσον αφορά φυτικά και ζωικά είδη προτεραιότητας εντοπίστηκαν τα: (i)φυτικά είδη: *Arabis kennedyae**, *Pinguicula crystallina**, *Chionodoxa lochiae** και (ii)ζωικά είδη: *Natrix natrix cypriaca**, *Euplagia quadripunctaria**, *Dolichophis cypriensis**.

Συγκεκριμένα, από τα δεδομένα της εξαετούς αναφοράς χρησιμοποιήθηκαν οι χάρτες κατανομής (distribution) και εύρους (range) οικοτόπων και ειδών προτεραιότητας. Οι χάρτες κατανομής παρουσιάζουν δεδομένα επιβεβαιωμένης παρουσίας των οικοτόπων και ειδών σε χάρτες πλέγματος 1km*1km, και είναι το αποτέλεσμα των εθνικών χαρτογραφήσεων. Οι χάρτες εύρους παρουσιάζουν δεδομένα δυνητικής παρουσίας του οικοτόπου ή είδους. Σύμφωνα με τις Οδηγίες και Κατευθύνσεις για Αναφορά υπό το άρθρο 17³⁷, το εύρος καθορίζεται ως το εξωτερικό όριο μιας περιοχής όπου ένα είδος εντοπίζεται τώρα και μπορεί να θεωρηθεί ως ένα πλαίσιο μέσα στο οποίο περιέχονται οι

³⁷ DG Environment. 2017. Reporting under Article 17 of the Habitats Directive: Explanatory notes and guidelines for the period 2013-2018. Brussels. Pp 188

περιοχές όπου το είδος καταγράφεται. Το εύρος είναι μια χωρική γενίκευση της κατανομής. Παρουσιάζει αδρομερώς τα χωρικά όρια μέσα στα οποία ο οικότοπος ή το είδος παρουσιάζεται (βλ. Εικόνα που ακολουθεί). Δεν παρουσιάζει τα ακριβή σημεία ή εκτάσεις όπου ένα είδος ή οικότοπος εμφανίζεται μόνιμα. Για παράδειγμα για μεταναστευτικά είδη το εύρος είναι όλες οι εκτάσεις ξηράς ή ύδατος όπου το είδος διαβιεί, παραμένει προσωρινά ή διασχίζει ανα πάσα στιγμή της κανονικής του μετανάστευσης.

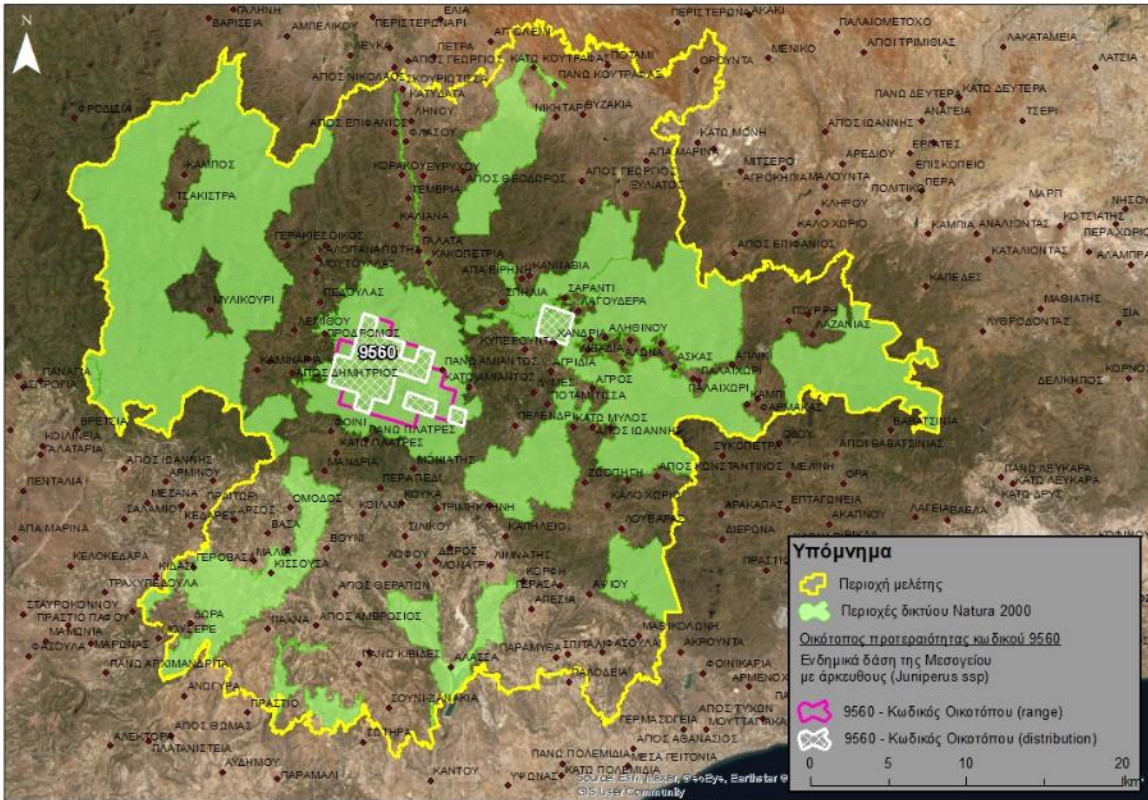
Εικόνα 1. Διαγραμματική σχέση μεταξύ καταγραφής είδους, κατανομής και εύρους. Α: καταγραφή είδους, συνήθως πολύγωνο, σημείο ή γραμμικό στοιχείο, Β: κατανομή- σε πλέγμα 1kmx1km, C: εύρος-χωρική γενίκευση της κατανομής. (DG Environment 2017)

Όσον αφορά τους οικότοπους προτεραιότητας μεγαλύτερο εύρος (range), σε περιοχές εκτός του δικτύου Natura 2000 παρουσιάζεται στους οικότοπους συστάδες *Quercus alnifolia* (9390*) και στις ψευδοστέπες με αγρωστώδη και μονοετή φυτά *TheroBrachyrotietea* (6220*). Ιδιαιτερότητα παρουσιάζει ο 6220* ο οποίος παρουσιάζεται αποκλειστικά εκτός περιοχών Natura στην υπό μελέτη περιοχή. Μικρότερο εύρος εκτός περιοχών Natura παρουσιάζονται στους οικοτοπους με Δενδροειδή *matorals* με *Ziziphus* (5220*) και στα δάση μαύρης πεύκης (9530*) (βλ. Χάρτη 11). Οι οικότοποι προτεραιότητας 9590* (Δάση *Cedrus brevifolia*), 9560* (Ενδημικά δάση αρκεύθου *Juniperus spp*) και 62B0* (Σερπεντινόφιλα λειβάδια) δεν παρουσιάζουν εύρος κατανομής εκτός περιοχών Natura 2000 (βλ. Χάρτες 5 έως 7).

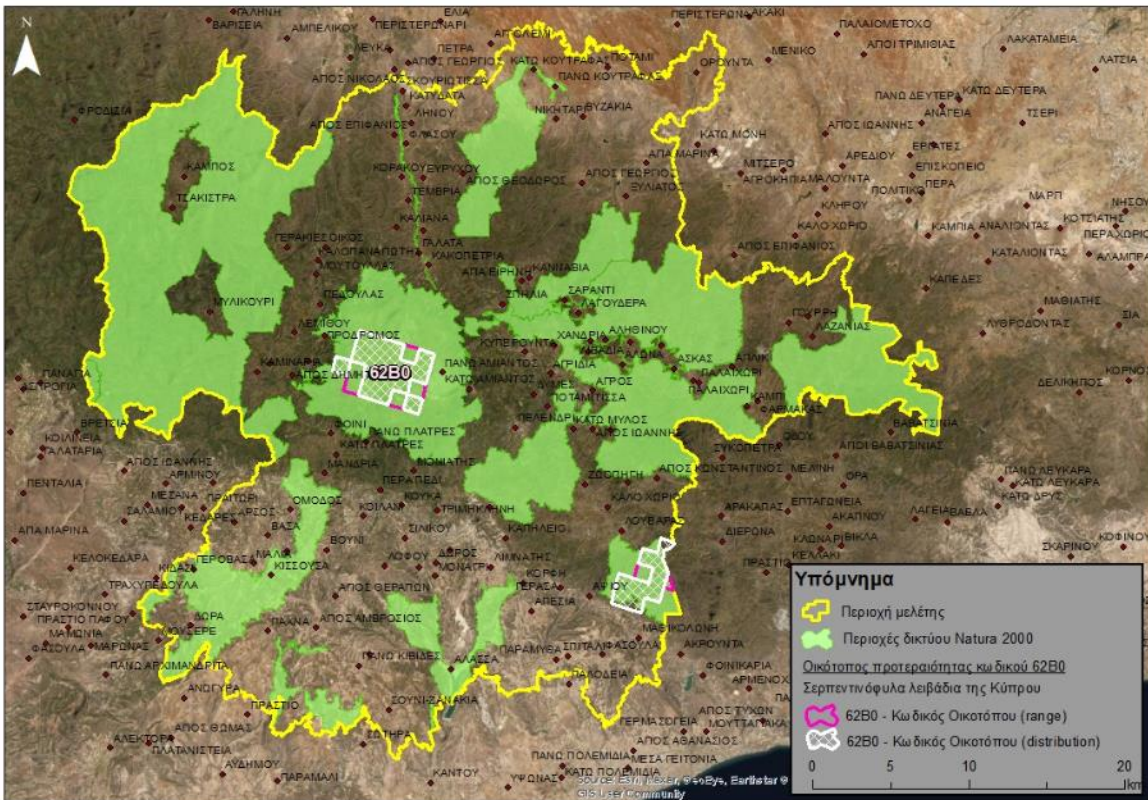
Όσο αφορά τα ζωικά είδη προτεραιότητας μεγάλο εύρος στην περιοχή μελέτης, παρουσιάζουν τα είδη *Dolichophis cypriensis* και *Euplagia quandripunctaria*. Πρέπει να σημειωθεί όμως ότι και τα δύο αυτά είδη παρουσιάζουν κινητικότητα και ότι η παρουσία τους σε μια περιοχή συνδέεται με την παρουσία κατάλληλου ενδιαιτήματος για το κάθε είδος. Το είδος *Natrix natrix cypriaca* (νερόφιδο), εκτός της περιοχής Natura 2000 παρουσιάζεται σύμφωνα με τον Χάρτη 15 κατά μήκος του ποταμού Ελιά.

Όσον αφορά τα φυτικά είδη προτεραιότητας, το εύρος των *Arabis kennedyae* και *Pinguicula crystallina*, περιορίζονται εντός των περιοχών Natura 2000. Το είδος *Chionodoxa lochiaea* παρουσιάζεται τόσο εντός, όσο και εκτός περιοχών Natura 2000.

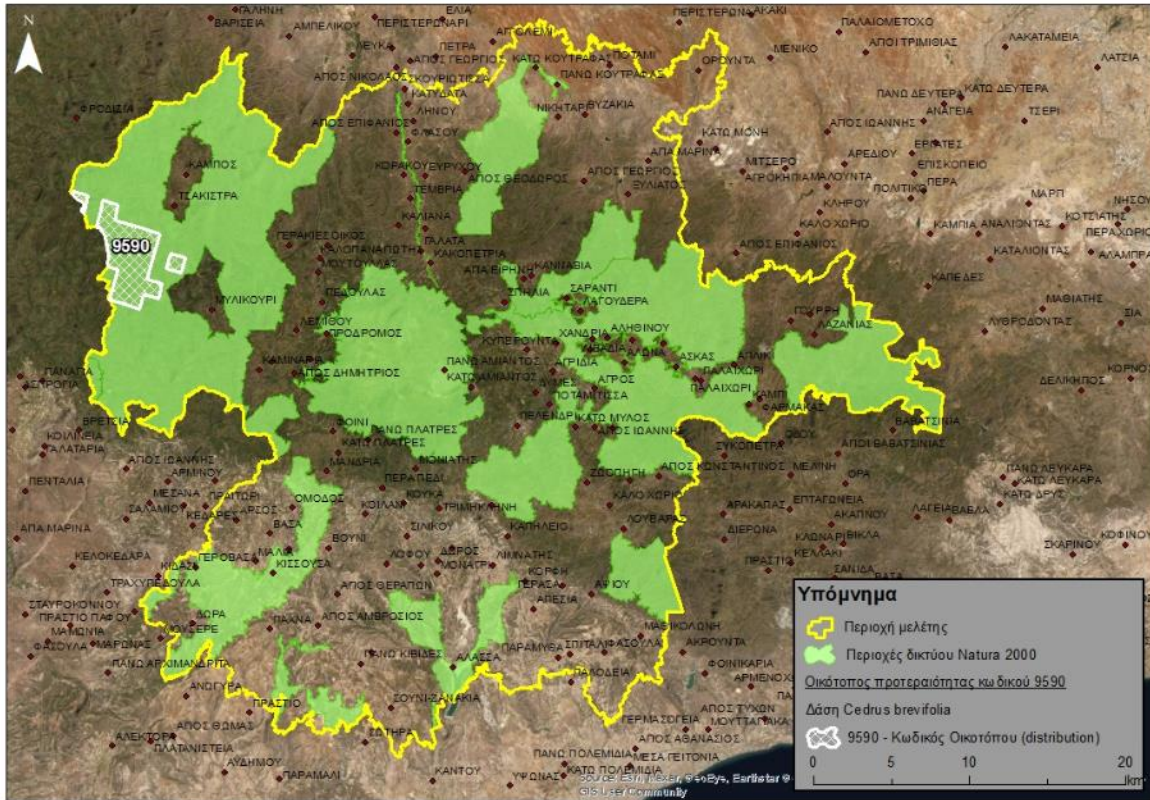
Σημειώνεται ότι οι χάρτες κατανομής και εύρους λόγω της μικρής λεπτομέρειας χαρτογράφησης που περιλαμβάνουν, μπορούν να χρησιμοποιηθούν απλά ως ένδειξης οικολογικής ευαισθησίας. Σε καμία περίπτωση δεν μπορούν να αποτελέσουν βάση για χάραξη χωροθετικής πολιτικής ή χωροθέτησης αναπτύξεων. Σε κάθε περίπτωση έργων ή σχεδίων, θα πρέπει να προηγούνται λεπτομερείς μελέτες για την καταλληλότητα χωροθέτησης.

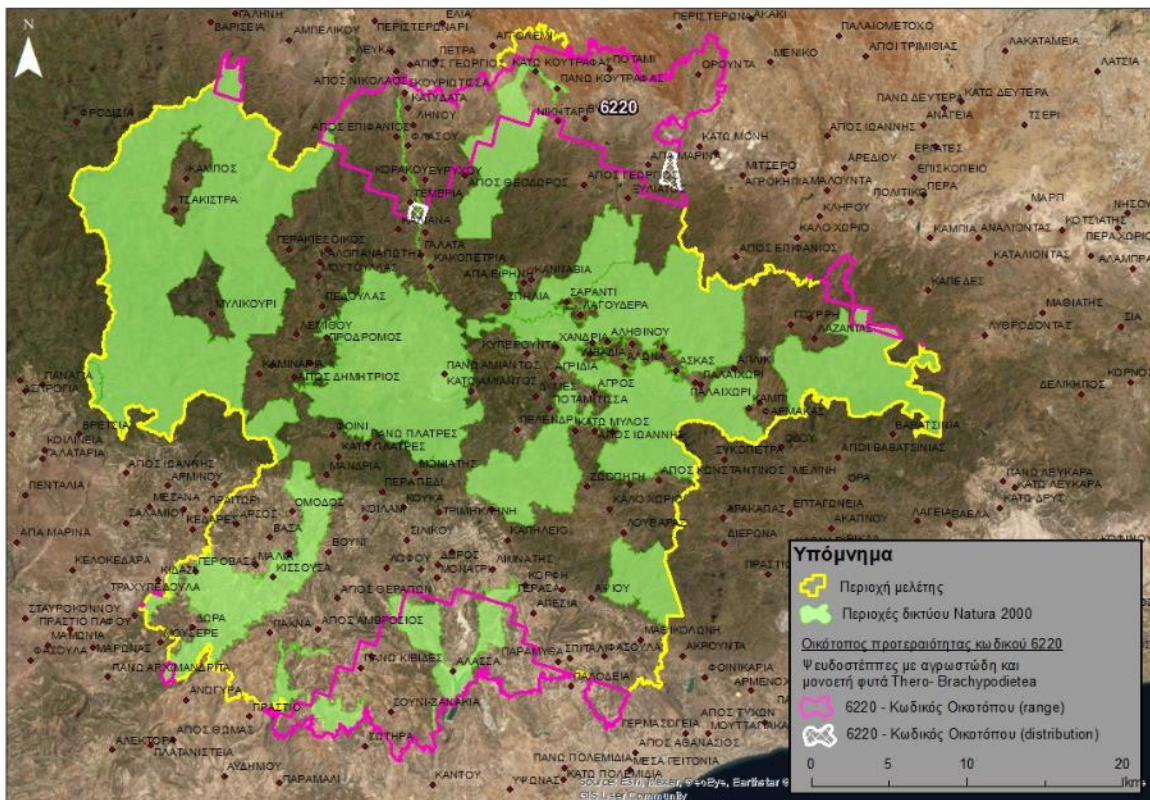
Χάρτης 5. Κατανόμη (distribution) και εύρος (range) του οικότοπου προτεραιότητας 9560*

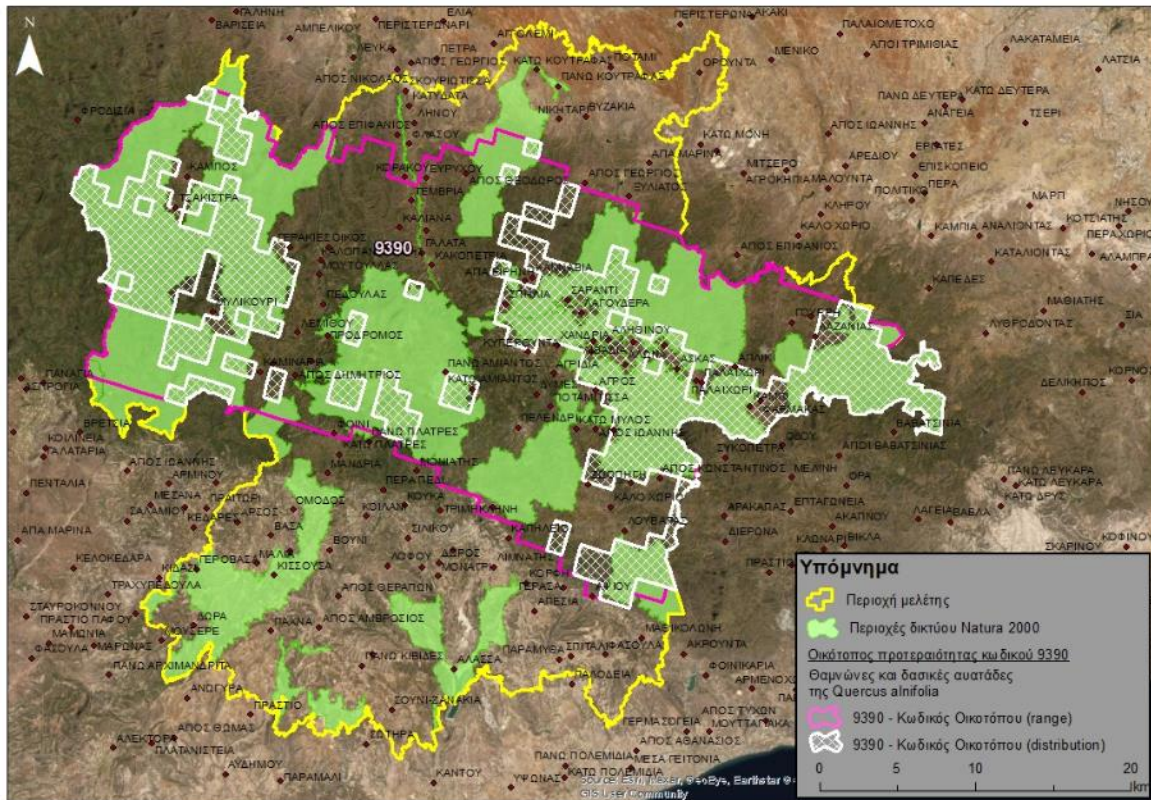
Χάρτης 6. Κατανόμη (distribution) και εύρος (range) του οικότοπου προτεραιότητας 62B0*

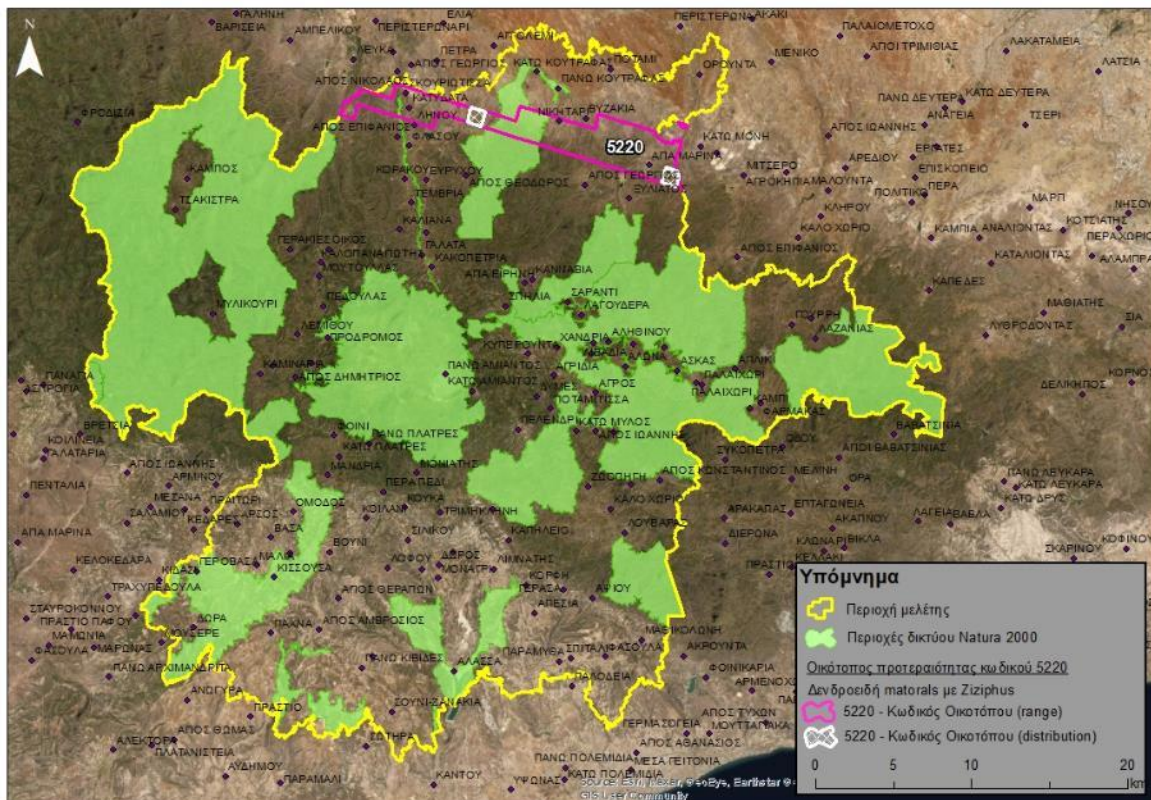
Χάρτης 7. Κατανόμη (distribution) και εύρος (range) του οικότοπου προτεραιότητας 9590*

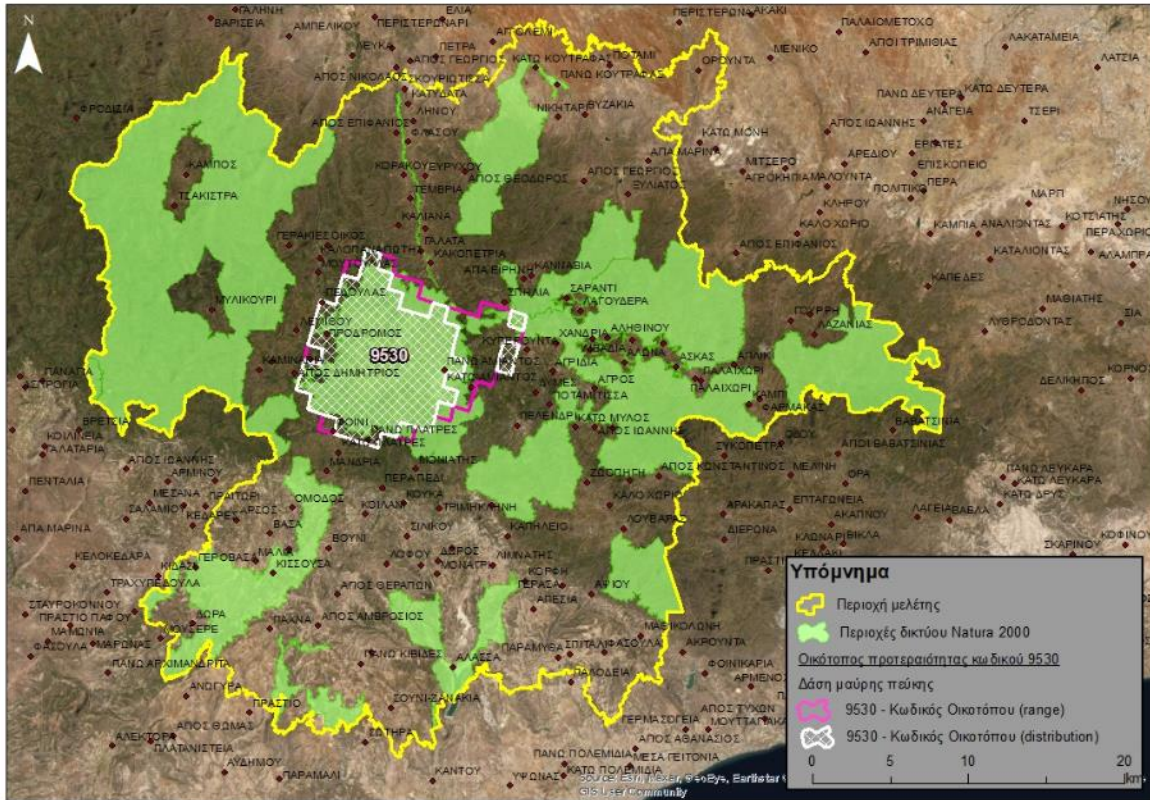
Χάρτης 8. Κατανόμη (distribution) και εύρος (range) του οικότοπου προτεραιότητας 6220*

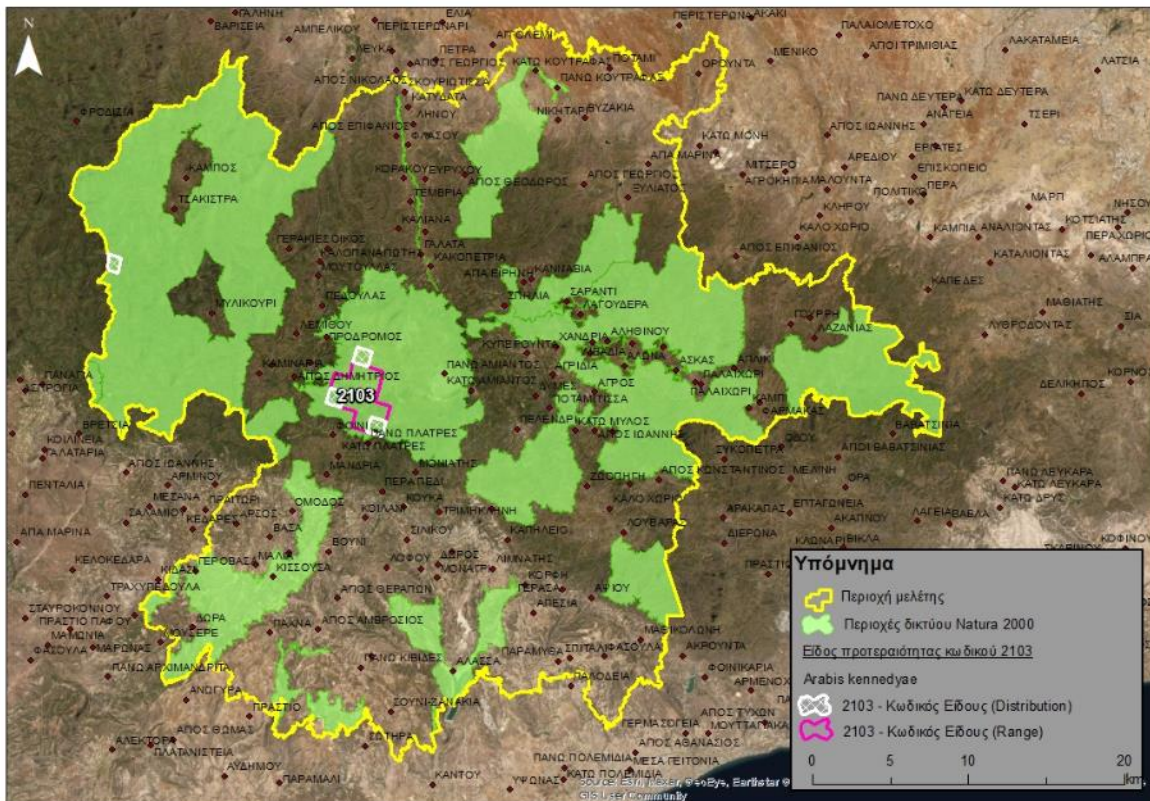
Χάρτης 9. Κατανόμή (distribution) και εύρος (range) του οικότοπου προτεραιότητας 9390*

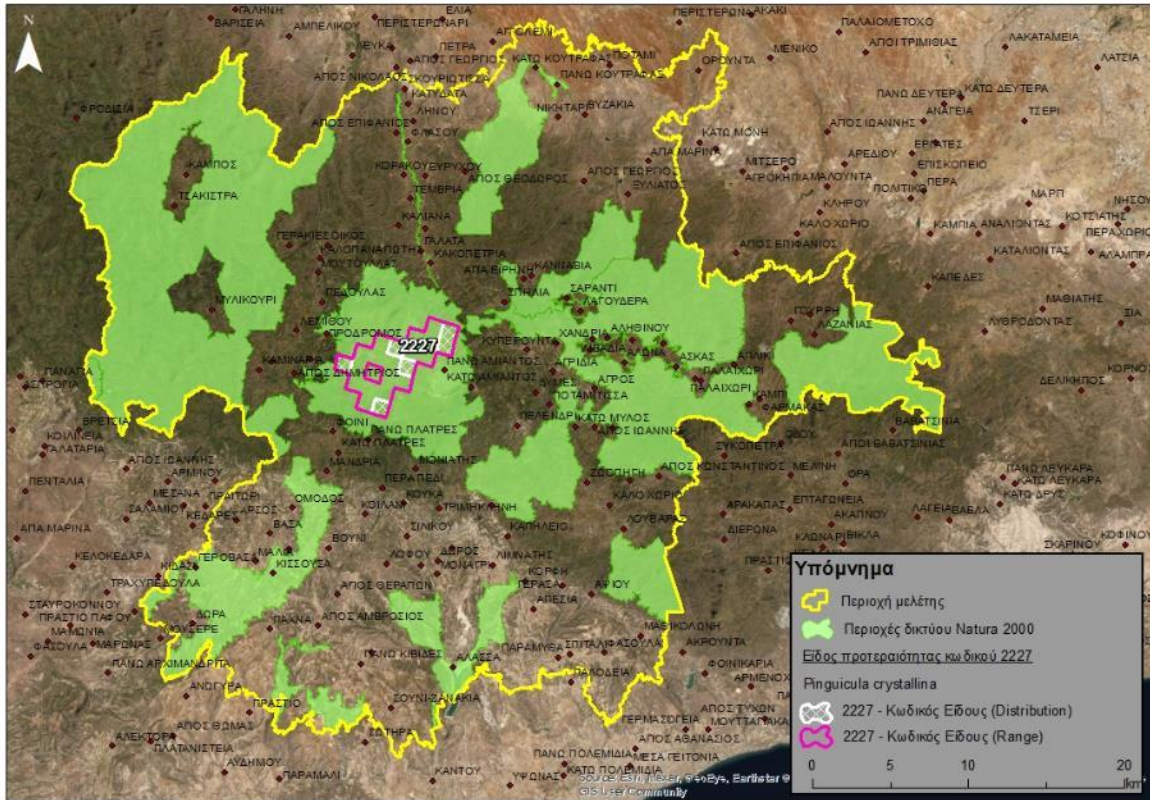
Χάρτης 10. Κατανόμή (distribution) και εύρος (range) του οικότοπου προτεραιότητας 5220*

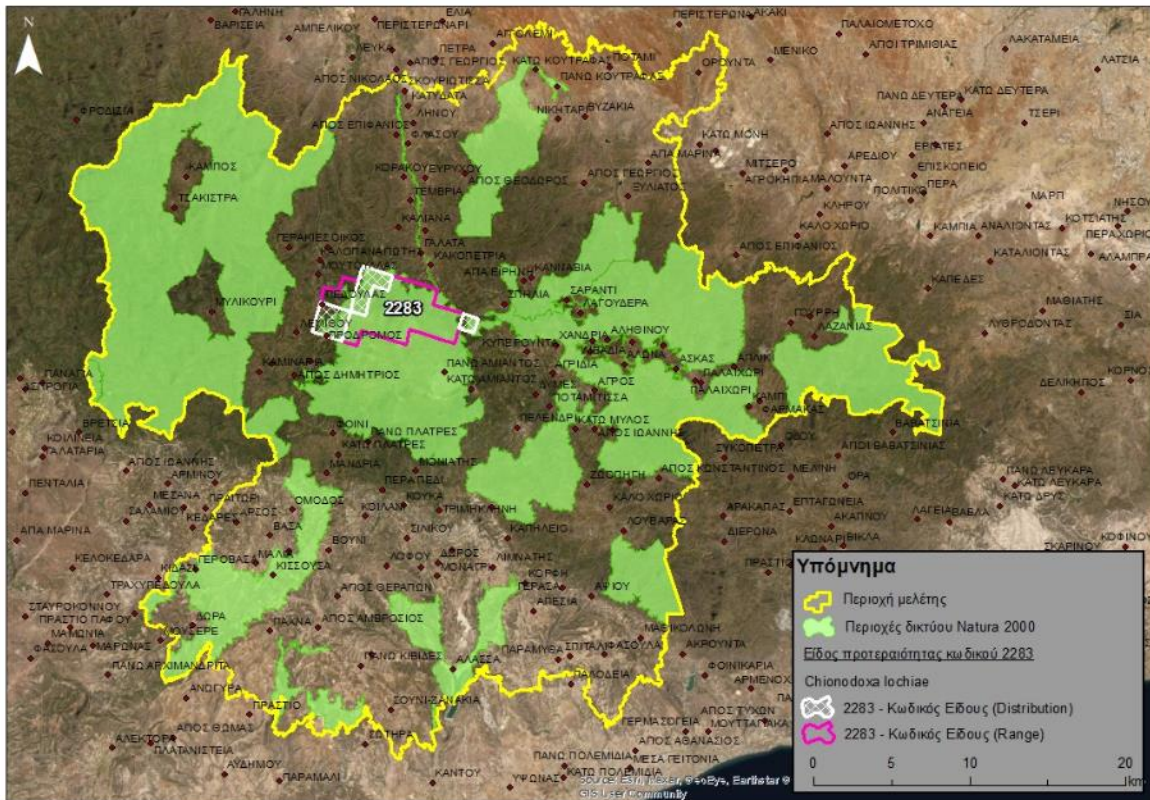
Χάρτης 11. Κατανόμή (distribution) και εύρος (range) του οικότοπου προτεραιότητας 9530*

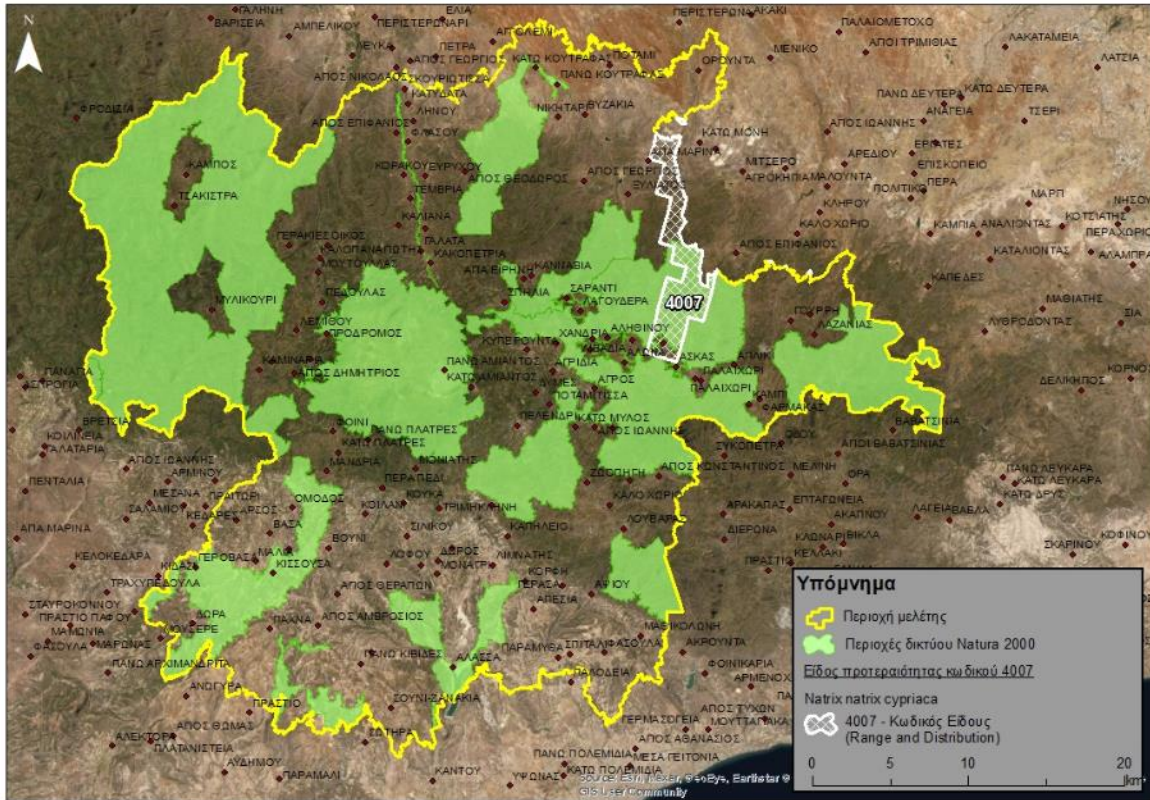
Χάρτης 12. Κατανόμή (distribution) και εύρος (range) του είδους προτεραιότητας Arabis kennedyae*

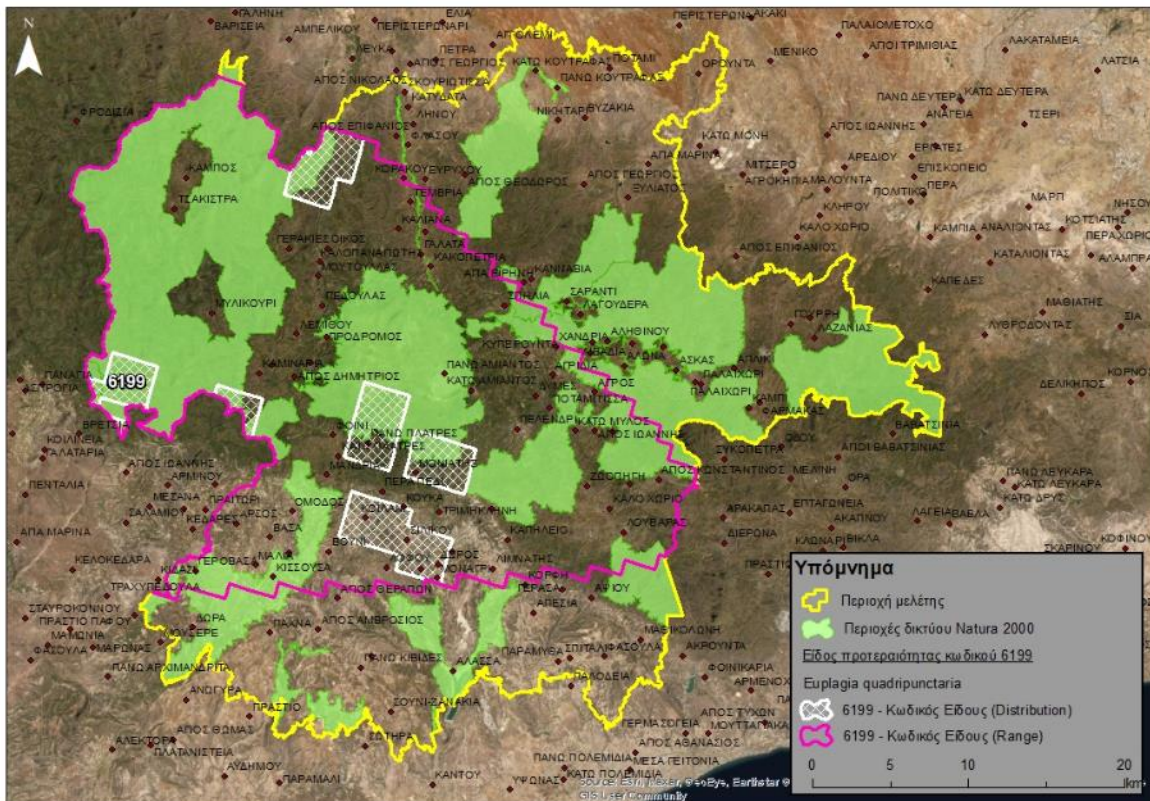
Χάρτης 13. Κατανόμή (distribution) και εύρος (range) του είδους προτεραιότητας *Pinguicula crystallina**

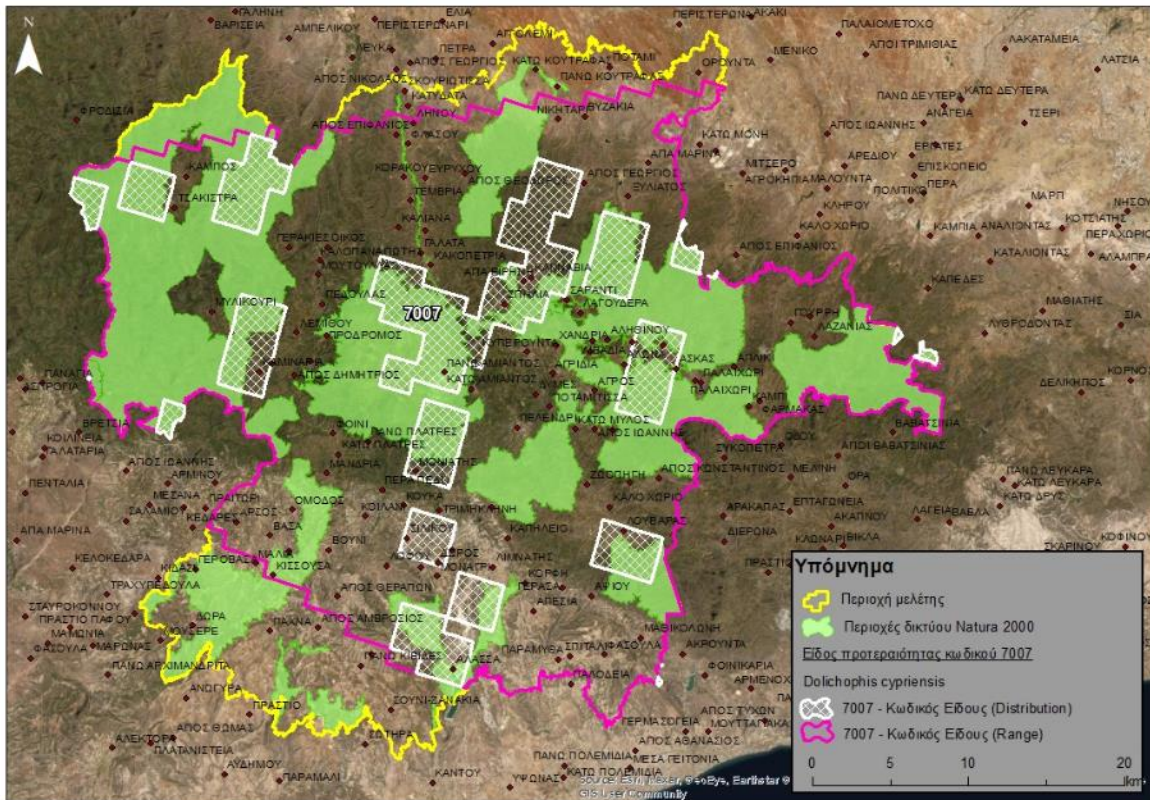
Χάρτης 14. Κατανόμή (distribution) και εύρος (range) του είδους προτεραιότητας *Chionodoxa lochia**

Χάρτης 15. Κατανόμη (distribution) και εύρος (range) του είδους προτεραιότητας *Natrix natrix cyprica**

Χάρτης 16. Κατανόμη (distribution) και εύρος (range) του είδους προτεραιότητας *Euplagia quadripunctaria**

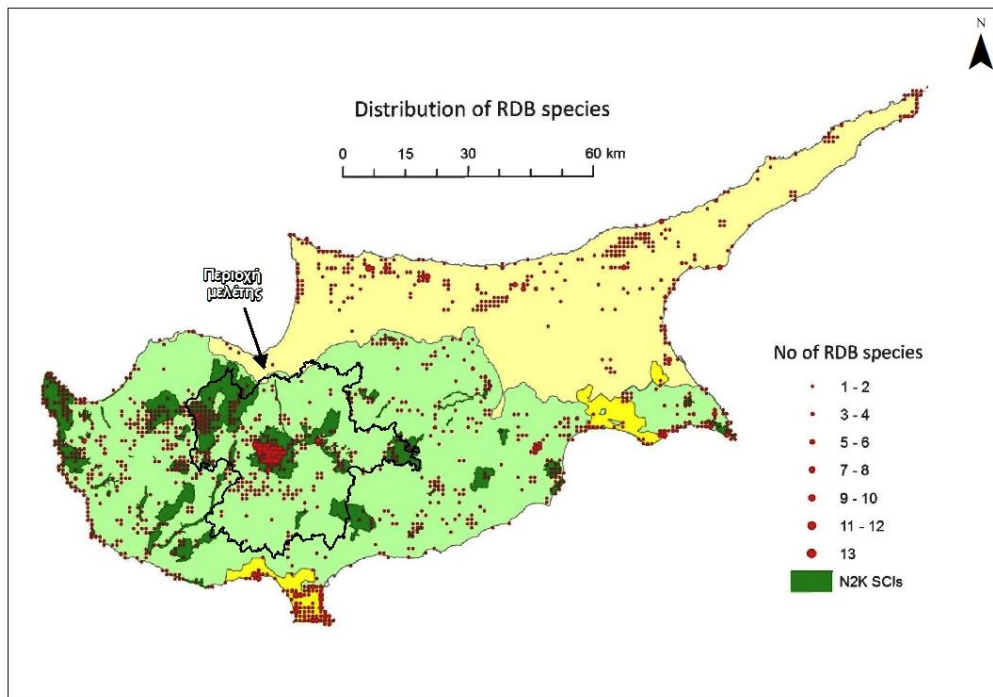
Χάρτης 17. Κατανόμή (distribution) και εύρος (range) του είδους προτεραιότητας *Dolichophis cypriensis**

7.4.1.3 Είδη Κόκκινου Βιβλίου της Κύπρου

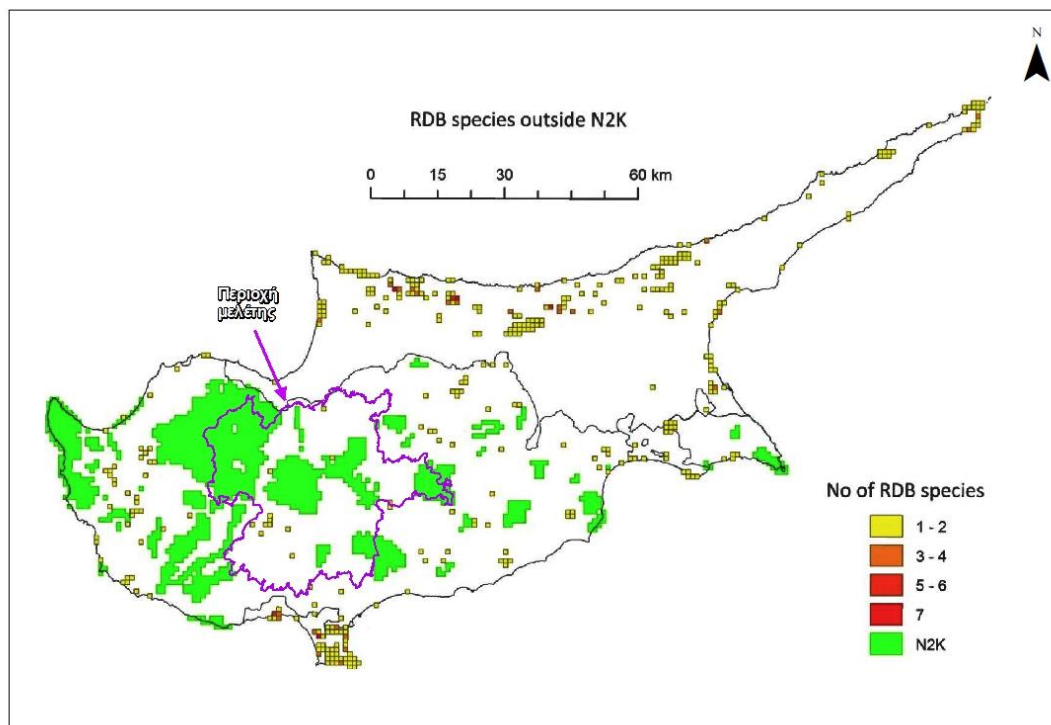
Το Κόκκινο Βιβλίο (ΚΒ) Χλωρίδας της Κύπρου περιλαμβάνει 328 είδη, από τα οποία 238 (14,5% της ιθαγενούς χλωρίδας) κατατάσσονται ως απειλούμενα στις κατηγορίες της Διεθνούς Ένωσης για την Προστασία της Φύσης (IUCN) Κρισίμως Κινδυνεύοντα, Κινδυνεύοντα και Εύτρωτα. Στην υπό μελέτη περιοχή της ΕΣΑΟΚ Τροόδους, εντοπίζεται σημαντικός αριθμός από πυρήνες συγκέντρωσης απειλούμενων φυτών. Οι Christodoulou et al. (2018)³⁸ εφαρμόζοντας μεθοδολογία δημιουργίας πλεγμάτων 1km² σε όλη την επικράτεια της Κύπρου, καθόρισαν 7 ομάδες με διαβαθμιζόμενο αριθμό ειδών του ΚΒ, όπως φαίνονται στο Χάρτη 18. Περιοχές οι οποίες περιλαμβάνουν πέραν των 5 διαφορετικών ειδών του ΚΒ καθορίστηκαν ως hotspot. Παγκύπρια υπάρχουν 60 τέτοια hotspot.

Εντός της περιοχής μελέτης εντοπίζονται 36 περιοχές hotspots, οι οποίες συγκεντρώνονται κυρίως στην οροσειρά του Τροόδους. Είκοσι έξι από αυτά τα hotspot φιλοξενούν πέραν των 5 διαφορετικών απειλούμενων ειδών, ενώ 10 hotspot φιλοξενούν 9-13 απειλούμενα είδη. Οι τελευταίες 10 περιοχές βρίσκονται στην κεντρική οροσειρά του Τροόδους. Σε κάθε περίπτωση η μεγαλύτερη χαρτογραφημένη πυκνότητα απειλούμενων ειδών εντοπίζεται εντός περιοχών του δικτύου Natura 2000. Όπως φαίνεται στον Χάρτη 19 εντοπίζονται 11 πλέγματα 1km², σε περιοχές εκτός του δικτύου Natura 2000 της υπό μελέτη περιοχής, με μικρότερη όμως ποικιλότητα ειδών του ΚΒ, της τάξης των 1-2 ειδών.

³⁸ Christodoulou, C.S., Griffiths, G.H. & Vogiatzakis, I.N. Using threatened plant species to identify conservation gaps and opportunities on the island of Cyprus. *Biodivers Conserv* 27, 2837–2858 (2018). <https://doi.org/10.1007/s10531-018-1572-4>

Χάρτης 18. Χάρτης κατανομής φυτών του Κόκκινου Βιβλίου της Χλωρίδας της Κύπρου, σε πλέγματα 1km² (N2K, Natura 2000, ΕΖΔ). Έκταση υπο Διοίκηση Κυπριακής Δημοκρατίας (πράσινο), Κατεχόμενα από Τούρκους εδάφη (ανοικτό κίτρινο), Βρετανικές Βάσεις (σκούρο κίτρινο). (Πηγή: Christodoulou et al 2018)

Χάρτης 19. Κατανομή φυτών του Κόκκινου Βιβλίου της Χλωρίδας της Κύπρου (KBΧ=RDB) εκτός περιοχών δικτύου Natura 2000 (N2K). (Πηγή: Christodoulou et al. 2018)

7.4.2 Περιοχές του δικτύου Natura 2000 και άλλες περιοχές προστασίας

Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα υιοθέτησε την Οδηγία 92/43/ΕΟΚ για τη Διατήρηση των Φυσικών Οικοτόπων και της Άγριας Πανίδας και Χλωρίδας καθώς και την Οδηγία 2009/147/ΕΚ για τη Διατήρηση των Άγριων Πτηνών. Μεταξύ άλλων, οι Οδηγίες αυτές προνοούν την εγκαθίδρυση ενός Ευρωπαϊκού Οικολογικού Δικτύου Προστατευόμενων Περιοχών (Δίκτυο Natura 2000) για την αντιμετώπιση της συνεχούς απώλειας της βιοποικιλότητας από τις ανθρώπινες δραστηριότητες. Κύριος στόχος του Δικτύου Natura 2000 είναι να διασφαλίσει τη μακροπρόθεσμη διατήρηση και προστασία των πιο σημαντικών και των πλέον απειλούμενων ειδών και οικοτόπων σε ευνοϊκό καθεστώς διατήρησης σε όλη τη φυσική περιοχή εξάπλωσής τους στην Ευρώπη, ασχέτως εθνικών ή πολιτικών συνόρων, αποτελώντας τον ακρογωνιαίο λίθο της ευρωπαϊκής πολιτικής για την προστασία του περιβάλλοντος και της βιοποικιλότητας. Πιο συγκεκριμένα, η Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (Οδηγία των Οικοτόπων) σκοπό έχει να συμβάλει στη διατήρηση της βιολογικής ποικιλότητας στα κράτη μέλη, ορίζοντας ένα κοινό πλαίσιο για τη διατήρηση των οικοτόπων, των φυτών και των ζώων (πλην της ορνιθοπανίδας) κοινοτικού ενδιαφέροντος. Μέσα από την Οδηγία προνοείται ο καθορισμός προστατευόμενων περιοχών σε κάθε χώρα, οι οποίες καλούνται Τόποι Κοινοτικής Σημασίας (**ΤΚΣ – SCI**). Μετά την οριστικοποίηση των ΤΚΣ, ο αρμόδιος υπουργός κηρύσσει με διάταγμά του τις περιοχές αυτές ως **Ειδικές Ζώνες Διατήρησης (ΕΖΔ- SAC)**, και καθορίζει τις προτεραιότητες, για τη διατήρηση σε ικανοποιητική κατάσταση των τύπων οικοτόπων και ειδών κοινοτικού ενδιαφέροντος εντός αυτών.

Σύμφωνα με την Οδηγία 2009/147/ΕΚ (Οδηγία για τη Διατήρηση των Άγριων Πτηνών) τα κράτη μέλη πρέπει να λαμβάνουν μέτρα που θα διασφαλίζουν τη διατήρηση και θα ρυθμίζουν την εκμετάλλευση των πτηνών που ζουν εκ φύσεως σε άγρια κατάσταση στο Ευρωπαϊκό έδαφος, ώστε να διατηρηθεί ή να προσαρμοστεί ο πληθυσμός τους σε ικανοποιητικά επίπεδα. Η Οδηγία προβλέπει τη δημιουργία **Ζωνών Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ – SPA)** για τα πιο απειλούμενα είδη ορνιθοπανίδας (είδη του Παραρτήματος Ι) και τα αποδημητικά πτηνά των οποίων η έλευση είναι τακτική, με σκοπό την προστασία και διαχείρισή τους. Οι ΖΕΠ εντάσσονται επίσης στο Δίκτυο Natura 2000.

Οι πιο πάνω Οδηγίες έχουν συμπεριληφθεί στο νομοθετικό πλαίσιο της Κυπριακής Δημοκρατίας με τους νόμους Ν. 153(Ι)/2003 (Ο Περί της Προστασίας και Διαχείρισης της Φύσης και της Άγριας Ζωής Νόμος) και Ν. 152(Ι)/2003 (Ο Περί της Προστασίας και Διαχείρισης Άγριων Πτηνών και Θηραμάτων Νόμος).

Για να αναπτυχθεί ένα οικολογικά αντιπροσωπευτικό και συνεκτικό δίκτυο περιοχών διατήρησης της βιοποικιλότητας, η Κυπριακή Δημοκρατία έχει καθορίσει προστατευόμενες περιοχές που έχουν ενταχθεί στο Δίκτυο Natura 2000. Το Δίκτυο σήμερα, αποτελείται από 63 περιοχές: 34 Ειδικές Ζώνες Διατήρησης (ΕΖΔ), 5 Τόποι Κοινοτικής Σημασίας (ΤΚΣ) και 30 Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ). Οι προστατευόμενες αυτές περιοχές συμβάλουν στην προστασία των τύπων φυσικών οικοτόπων και ειδών κοινοτικού ενδιαφέροντος.

Στα πλαίσια της διαχείρισης των περιοχών Natura 2000 στην Κυπριακή Δημοκρατία, γίνεται παρακολούθηση και επόπτευση όλων των περιοχών του δικτύου και βρίσκονται σε εξέλιξη οι διαδικασίες κήρυξης των ΤΚΣ ως ΕΖΔ και έκδοσης Διαταγμάτων, με την ολοκλήρωση των οποίων θα ολοκληρωθεί και το νομικό πλαίσιο διαχείρισης της κάθε περιοχής.

Σύμφωνα με την ΕΣΑΟΚ Τροόδους, το δίκτυο Natura 2000 δεν απαγορεύει τις δραστηριότητες, εντός των ορίων του, αφού διέπεται από τη φιλοσοφία ότι ο άνθρωπος πρέπει να συνυπάρχει με τη φύση.

Θα πρέπει όμως γενικά στις περιοχές αυτές να αποφεύγονται τα έργα και οι δραστηριότητες, που αναμένεται να επιφέρουν αρνητικές επιπτώσεις στα σπάνια είδη και τους οικοτόπους, για να εξασφαλιστεί η ικανοποιητική κατάσταση διατήρησής τους.

Ο Πίνακας που ακολουθεί παρουσιάζει το ποσοστό των περιοχών που είναι ενταγμένες στο δίκτυο Natura 2000 και τμήμα τους βρίσκεται εντός των ορίων της περιοχής μελέτης, ενώ στον Χάρτη 20 παρουσιάζονται σε δορυφορική εικόνα οι περιοχές αυτές. Η αναλυτικότερη περιγραφή των περιοχών του δικτύου Natura 2000 παρουσιάζεται στη συνέχεια (βλ. Υποκεφάλαιο 10.3).

Με βάση την ΕΣΑΟΚ Τροόδους, οι περιοχές του δικτύου Natura 2000 που εμπίπτουν εντός των ορίων της περιοχής μελέτης έχουν έκταση 845 km², καταλαμβάνοντας ποσοστό έκτασης περίπου 60% της συνολικής έκτασης της περιοχής. Επιπλέον, σύμφωνα με την μελέτη «Στρατηγική της Κυπριακής Δημοκρατίας για την Ανάπτυξη της ευρύτερης περιοχής Τροόδους, Πλαίσιο Περιβαλλοντικής Προστασίας και Διαχείρισης για την περιοχή Τροόδους»³⁹ που εκπονήθηκε από την A.L.A Planning Partnership τον Μάρτιο του 2018, από την συνολική έκταση των περιοχών που έχουν ενταχθεί στο δίκτυο Natura 2000 (2323 km²) στο νησί, ποσοστό περίπου 36% εμπίπτει στην περιοχή μελέτης. Άλλο χαρακτηριστικό είναι ότι πέραν του 50% της έκτασης των Κρατικών Δασών της εξεταζόμενης περιοχής, εμπίπτει εντός της περιοχής του Δικτύου Natura 2000, ενώ εντός του Δικτύου εμπίπτουν κυρίως Αγροτικές Ζώνες και Ζώνες Προστασίας. Σε ορισμένες χαρακτηριστικές περιπτώσεις, οι περιοχές αυτές περιβάλλουν Οικιστικές Ζώνες ή εφάπτονται σε αυτές (πχ. περιοχές Παλαιχωρίου, Νηκιταρίου, Χανδριών κα.).

Όπως παρουσιάζεται στον Χάρτη 20, μέρος των περιοχών του δικτύου Natura 2000 με κωδικό CY2000006 (Δάσος Πάφου), CY2000016 (Δάσος Πάφου), CY4000017 (Κρεμμοί Χανουτάρη) και CY5000004 (Εθνικό Δασικό Πάρκο Τροόδους), εμπίπτουν εντός των ορίων της υπό μελέτη περιοχής της Μαραθάσας, ενώ εντός των ορίων της υπό μελέτη περιοχής της Σολέας εμπίπτει μέρος των περιοχών του δικτύου Natura 2000 με κωδικό CY5000004 (Εθνικό Δασικό Πάρκο Τροόδους), CY2000014 (Περιοχή Ατσά – Άγιος Θεόδωρος), CY2000005 (Μαδαρή - Παπούτσα), CY2000015 (Βουνοκορφές Μαδαρής - Παπούτσα) και CY2000012 (Κοιλάδα Καρκώτη). Στην υπό εξέταση περιοχή της Ορεινής Μόρφου – Ασίνου, εμπίπτουν οι περιοχές του δικτύου με κωδικό CY2000014 (Περιοχή Ατσά – Άγιος Θεόδωρος), CY2000005 (Μαδαρή - Παπούτσα) και CY2000011 (Ποταμός Περιστερώννας), ενώ στην εξεταζόμενη περιοχή της Πιτσιλιάς Λευκωσίας εμπίπτουν οι περιοχές CY2000005 (Μαδαρή - Παπούτσα), CY2000015 (Βουνοκορφές Μαδαρής - Παπούτσα), CY2000004 (Δάσος Μαχαρά), CY2000013 (Περιοχή Τζιόνια) και CY2000009 (Φουντουκόδαση Πιτσιλιάς). Εντός της περιοχής της Πιτσιλιάς Λεμεσού εμπίπτουν οι περιοχές CY2000015 (Βουνοκορφές Μαδαρής - Παπούτσα), CY5000004 (Εθνικό Δασικό Πάρκο Τροόδους) και CY5000008 (Περιοχή Κοιλάδας Ξυλούρικου). Στα ορεινά θέρετρα Λεμεσού συναντώνται οι περιοχές CY5000004 (Εθνικό Δασικό Πάρκο Τροόδους), CY5000010 (Ζώνη Ειδικής Προστασίας Χα - Ποτάμι), CY2000006 (Δάσος Πάφου) και CY2000016 (Δάσος Πάφου). Επιπλέον, στην περιοχή των Κρασοχωριών – Αμπελοχωριών η οποία και εξετάζεται, εμπίπτουν οι περιοχές CY5000010 (Ζώνη Ειδικής Προστασίας Χα - Ποτάμι), CY2000006 (Δάσος Πάφου), CY2000016 (Δάσος Πάφου), CY4000003 (Κοιλάδα Διαρίζου), CY4000020 (Ζώνη Ειδικής Προστασίας Κοιλάδας Διαρίζου), CY4000002 (Χα-Ποτάμι), CY5000009 (Ποταμός Παραμαλίου), CY5000006 (Κοιλάδα Λιμνάτη) και CY5000011 (Ζώνη Ειδικής Προστασίας Κοιλάδα

³⁹ A.L.A Planning Partnership, «Στρατηγική της Κυπριακής Δημοκρατίας για την Ανάπτυξη της ευρύτερης περιοχής Τροόδους, Πλαίσιο Περιβαλλοντικής Προστασίας και Διαχείρισης για την περιοχή Τροόδους», Μάρτιος 2018

Λιμνάτη). Τέλος, στην εξεταζόμενη περιοχή της Κουμανδαρίας, συναντώνται οι περιοχές του δικτύου Natura 2000 με κωδικό CY5000011 (Ζώνη Ειδικής Προστασίας Κουιάδα Λιμνάτη), CY5000006 (Κουιάδα Λιμνάτη), CY5000001 (Δάσος Λεμεσού), CY5000008 (Περιοχή Κουιάδας Ξυλούρικου) και CY2000015 (Βουνοκορφές Μαδαρής - Παπούτσας).

Με βάση τον ακόλουθο Πίνακα, η μεγαλύτερη σε έκταση περιοχή του δικτύου Natura 2000 που εμπίπτει εντός της υπό μελέτη περιοχής είναι η Ζώνη Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ/ SPA) Δάσος Πάφου (CY2000016) με ποσοστό ίσο με 14,06% έναντι της συνολικής έκτασης της περιοχής μελέτης.

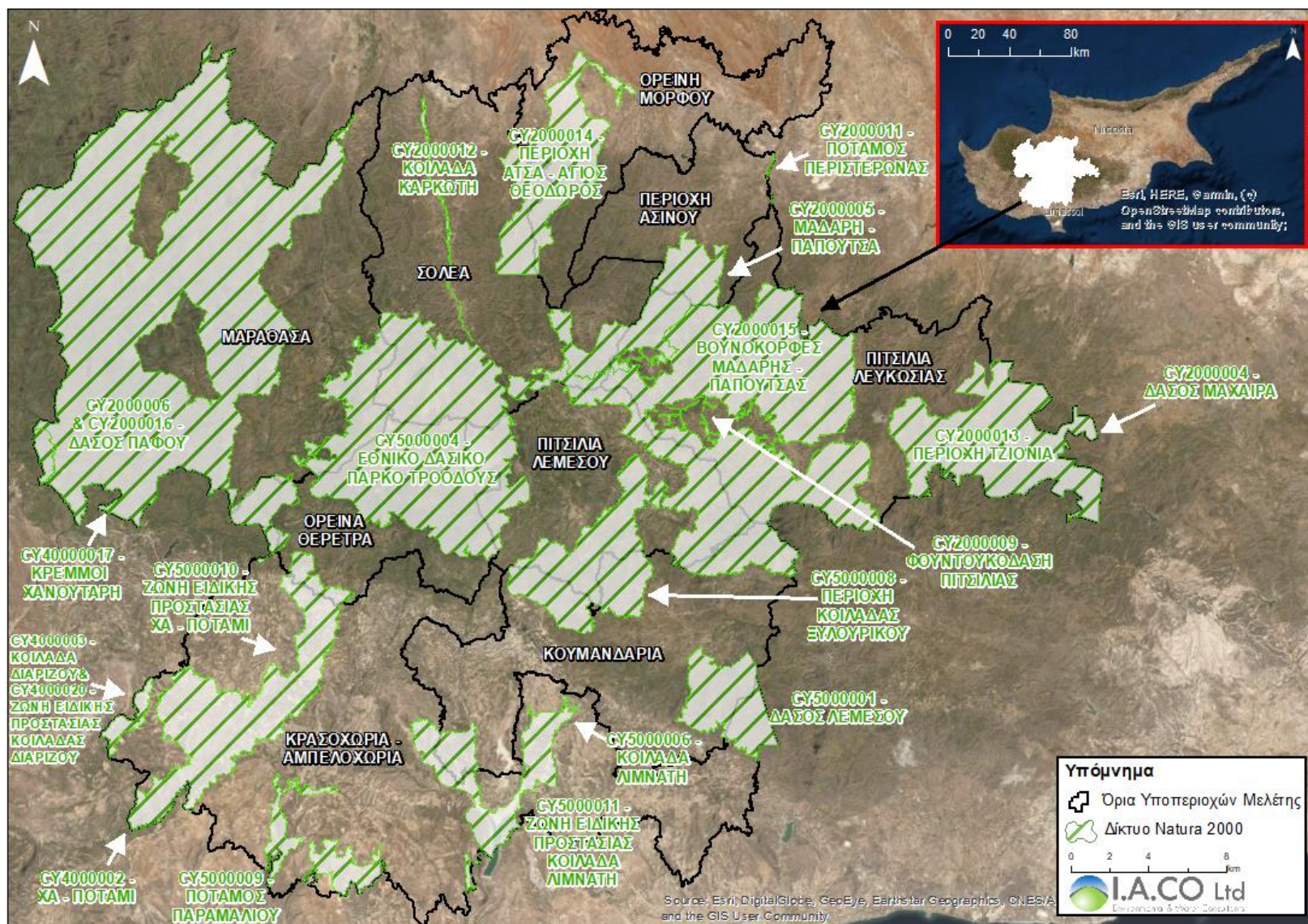
Αξίζει να αναφερθεί ότι το μεγαλύτερο μέρος του οφιολιθικού συμπλέγματος του Τροόδους, εντάσσεται από το 2004 στο Ευρωπαϊκό δίκτυο προστατευόμενων περιοχών Natura 2000, με το όνομα «Εθνικό Δασικό Πάρκο Τροόδους» (CY5000004). Η εν λόγω περιοχή καλύπτει έκταση 9147 εκταρίων, με χαμηλότερο σημείο το υψόμετρο των 700 m και το υψηλότερο στην κορυφή της Χιονίστρας, στα 1952 m. Από οικολογική άποψη το Εθνικό Δασικό Πάρκο Τροόδους έχει τεράστια αξία, αφού ανάμεσα σε άλλα, φιλοξενεί το μεγαλύτερο αριθμό φυτών (περίπου το 40% της αυτόχθονης χλωρίδας), σε σύγκριση με οποιαδήποτε άλλη περιοχή της Κύπρου, αλλά και το μεγαλύτερο αριθμό ενδημικών φυτών.

Αξίζει επίσης να σημειωθεί ότι, σύμφωνα με τον περί Προστασίας και Διαχείρισης της Φύσης και της Άγριας Ζωής Νόμο (Ν. 153(I)/2003) κατά τη διαδικασία εξέτασης έργων ή σχεδίων που εμπίπτουν ή γειτνιάζουν ή επηρεάζουν περιοχές του Δικτύου NATURA 2000, οι επιπτώσεις των εν λόγω έργων ή σχεδίων αξιολογούνται δεόντως και γίνεται συγκεκριμένη εκτίμηση των επιπτώσεων στα είδη και τους οικοτόπους προτεραιότητας της περιοχής, με σκοπό τη διαφύλαξή τους. Το Τμήμα Περιβάλλοντος ακολουθεί άτυπη διαδικασία δέουσας εκτίμησης τόσο για μικρά έργα, όσο και για έργα τα οποία είναι απαραίτητη η υποβολή εξειδικευμένης μελέτης Δέουσας Εκτίμησης. Επίσης οποιαδήποτε ανάπτυξη ή δράση που λαμβάνει χώρα σε περιοχή Natura 2000, πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις συστάσεις του αντίστοιχου Διαχειριστικού Σχεδίου. Ως εκ τούτου, οι φυσικοί τύποι οικοτόπων και ειδών χλωρίδας, πανίδας και πτηνών που υπόκεινται σε καθεστώς προστασίας σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία, η παρουσία των οποίων οδήγησε στον χαρακτηρισμό των περιοχών ως ΤΚΣ/ ΕΖΔ/ ΖΕΠ παρουσιάζονται στην Ενότητα 10.3 μαζί με πληροφορίες για την κατάσταση διατήρησής τους και τους σχετικούς στόχους διατήρησης.

Πίνακας 10: Ποσοστά και περιοχές δικτύου Natura 2000 εντός περιοχής μελέτης

<u>A/A</u>	<u>Περιοχή δικτύου Natura 2000</u>	<u>Κωδικός</u>	<u>Ποσοστό δικτύου Natura 2000 έναντι συνολικής έκτασης περιοχής μελέτης</u>	<u>Τόπος Κοινοτικής σημασίας (TKΣ)</u>	<u>Ειδική Ζώνη Διατήρησης (ΕΖΔ – SAC)</u>	<u>Ζώνη Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ – SPA)</u>
1	Δάσος Πάφου	CY2000006	14,06			✓
2	Δάσος Πάφου	CY2000016	13,95	✓		
3	Περιοχή Ατσά – Άγιος Θεόδωρος	CY2000014	1,98			✓
4	Μαδαρή - Παπούτσα	CY2000005	3,10		✓	
5	Βουνοκορφές Μαδαρήs - Παπούτσας	CY2000015	7,77			✓
6	Δάσος Μαχαϊρά	CY2000004	2,31		✓	
7	Εθνικό Δασικό Πάρκο Τροόδους	CY5000004	6,10		✓	✓
8	Περιοχή Κοιλιάδας Ξυλούρικου	CY5000008	2,17			✓
9	Δάσος Λεμεσού	CY5000001	1,11		✓	
10	Ζώνη Ειδικής Προστασίας Κοιλιάδας Λιμνάτη	CY5000011	1,36			✓
11	Ποταμός Παραμαλίου	CY5000009	0,64			✓
12	Κοιλιάδα Διαρίζου	CY4000003	0,02		✓	
13	Ζώνη Ειδικής Προστασίας Χα - Ποτάμι	CY5000010	2,99			✓
14	Φουντουκοδάση Πιτσιλιάς	CY2000009	0,09		✓	
15	Κρεμμοί Χανουτάρη	CY4000017	0,01			✓
16	Κοιλιάδα Καρκώτη	CY2000012	0,07		✓	

<u>A/A</u>	<u>Περιοχή δικτύου Natura 2000</u>	<u>Κωδικός</u>	<u>Ποσοστό δικτύου Natura 2000 έναντι συνολικής έκτασης περιοχής μελέτης</u>	<u>Τόπος Κοινοτικής σημασίας (TKΣ)</u>	<u>Ειδική Ζώνη Διατήρησης (ΕΖΔ – SAC)</u>	<u>Ζώνη Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ – SPA)</u>
17	Κοιλάδα Λιμνάτη	CY5000006	0,30		✓	
18	Ποταμός Περιστερώνας	CY2000011	0,01		✓	
19	Χα-Ποτάμι	CY4000002	0,06		✓	
20	Περιοχή Τζιόνια	CY2000013	2,94			✓
21	Ζώνη Ειδικής Προστασίας Κοιλάδας Διαρίζου	CY4000020	0,19			✓

Χάρτης 20: Περιοχές δικτύου Natura 2000 εντός περιοχής μελέτης

7.4.3 Κρατικά Δάση

Σύμφωνα με τον περί Δασών Νόμου 25(Ι)/2012, όλα τα κρατικά δάση είναι περιουσία της Δημοκρατίας και διαχειρίζονται πάνω σε αειφορική βάση και για πολλαπλούς δασικούς σκοπούς, εκτός εάν προβλέπεται διαφορετικά από τον Νόμο ή εκδιδόμενους Κανονισμούς του. Το Υπουργικό Συμβούλιο δύναται, σε εξαιρετικές περιπτώσεις οι οποίες δικαιολογούνται από το δημόσιο συμφέρον να παραχωρεί, να ανταλλάσσει και να εκμισθώνει ή να διαθέτει οποιαδήποτε γη, δέντρα ή άλλη ακίνητη περιουσία σε οποιοδήποτε κρατικό δάσος. Ο δε Διευθυντής του Τμήματος Δασών, έχοντας ως βάση το Άρθρο 22 του Νόμου, δύναται να εκδίδει άδειες που αφορούν κρατικά δάση για οποιοδήποτε σκοπό για τον οποίο απαιτείται άδεια σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος Νόμου ή των εκδιδόμενων Κανονισμών.

Με βάση τις πρόνοιες και διατάξεις του περί Δασών Νόμου 25(Ι)/2012, για κάθε φυσικό απόθεμα, εθνικό δασικό πάρκο, προστατευτικό δάσος, δασικό πάρκο και όλα τα άλλα κρατικά δάση, ο Διευθυντής του Τμήματος Δασών προχωρεί στην ετοιμασία, υιοθέτηση και εφαρμογή δασικών διαχειριστικών σχεδίων. Για τα κρατικά δάση ή μέρος αυτών, για τα οποία έχει ετοιμασθεί και υιοθετηθεί διαχειριστικό σχέδιο, σύμφωνα με τις διατάξεις του περί Προστασίας και Διαχείρισης της Φύσης και της Άγριας Ζωής Νόμου, κατευθύνσεις και άλλα προτεινόμενα μέτρα που περιέχονται σε αυτό ενσωματώνονται στο δασικό διαχειριστικό σχέδιο του επηρεαζόμενου κρατικού δάσους. Για τα κρατικά δάση για τα οποία δεν υπάρχει διαχειριστικό σχέδιο σε ισχύ, το δασικό διαχειριστικό σχέδιο που ετοιμάζεται περιέχει πρόνοιες που ικανοποιούν τις διατάξεις του περί Προστασίας και Διαχείρισης της Φύσης και Άγριας Ζωής Νόμου, όπως αυτός εκάστοτε τροποποιείται ή αντικαθίσταται και του περί Προστασίας και Διαχείρισης Άγριων Πτηνών και Θηραμάτων Νόμου.

Η αρχή που είναι υπεύθυνη για τη διαχείριση και προστασία των κρατικών δασών στην περιοχή του Τροόδους είναι το Τμήμα Δασών του Υπουργείου Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, με τα δασικά τμήματα, τα οποία δημιουργήθηκαν για σκοπούς διαχείρισης των δασικών εκτάσεων της περιοχής μελέτης να είναι το Δασικό Τμήμα Τροόδους, το οποίο διαχειρίζεται το γραφείο του Τμήματος Δασών που βρίσκεται στα Πλατάνια και η Δασική Διεύθυνση Πάφου, η οποία διοικείται από το γραφείο του Τμήματος Δασών που βρίσκεται στον Σταυρό της Ψώκας. Μέρος των καθηκόντων του Τμήματος Δασών είναι η προστασία των δασών από τις πυρκαγιές, η αναδάσωση των γυμνών και καμένων περιοχών και η γενική βελτίωση των δασών, την παραγωγή και την ψυχαγωγική αξία.

Επιπρόσθετα, σύμφωνα με το Δασικό Νόμο «Περιοχή Προστασίας Χλωρίδας και Πανίδας» σημαίνει Κύριο Κρατικό Δάσος το οποίο κηρύσσεται από το Υπουργικό Συμβούλιο ως δάσος που προορίζεται για να παράσχει τέλεια και μόνιμη προστασία στη χλωρίδα και πανίδα. Μέχρι σήμερα έχουν κηρυχθεί επτά (7) Περιοχές Προστασίας της Φύσης με συνολική έκταση 4788,4 εκτάρια, οι οποίες φαίνονται πιο κάτω και οι οποίες όλες εμπίπτουν στην περιοχή του Τροόδους:

- Τρίπυλος (8,2 km²),
- Πικρομηλούδι (1,1 km²),
- Λιβιάδι του Πασιά (0,2 km²),
- Χιονίστρα (0,7 km²),
- Προεδρική Κατοικία (Κρυός Ποταμός) (0,3 km²),
- Μαδαρή (11,9 km²),

- Μαύροι Γκρεμμοί (25,6 km²)

Σύμφωνα με την μελέτη «Στρατηγική της Κυπριακής Δημοκρατίας για την Ανάπτυξη της ευρύτερης περιοχής Τροόδους, Πλαίσιο Περιβαλλοντικής Προστασίας και Διαχείρισης για την περιοχή Τροόδους», η ορεινή περιοχή του Τροόδους καλύπτεται από πυκνά δάση, με το φυσικό περιβάλλον στην υπό εξέταση περιοχή να είναι ιδιαίτερα πλούσιο. Δυστυχώς όμως, η ανθρωπίνη δραστηριότητα, οι δασικές πυρκαγιές και η αλλαγή του κλίματος που εντείνεται τις τελευταίες δεκαετίες, είχε ως αποτέλεσμα την υποβάθμιση και τη μείωση των εκτάσεων των δασών. Σήμερα, οι δασικές εκτάσεις καλύπτουν το 42% της Κύπρου (19% δάση, 23% άλλες δασικές εκτάσεις) εκ των οποίων το μεγαλύτερο ποσοστό ανήκει στο Τρόδος. Σύμφωνα με έρευνα που πραγματοποίησε το Τμήμα Δασών, το 37% των δασών είναι ιδιωτικής ιδιοκτησίας, το 63% είναι κρατικά δάση, το 22% της δασικής γης είναι ιδιωτική ενώ το 78% είναι δημόσιο. Αν και το μεγαλύτερο ποσοστό δασών είναι κρατικά δάση, υπάρχουν και σημαντικές περιοχές ιδιωτικών δασών που εναλλάσσονται με γεωργικές καλλιέργειες και οικισμούς, δημιουργώντας έτσι τοπία εξαιρετικής ομορφιάς και υψηλής οικολογικής αξίας. Όσον αφορά την βλάστηση στα εν λόγω δάση, αυτή αποτελείται κυρίως από κωνοφόρα και πλατύφυλλα (πεύκα, κέδρους, κυπαρίσσια, ανατολίτικα αεροπλάνα και ξωτικά, κυνήγι, φράουλα κ.λπ.).

Στα πλαίσια του περί Δασών Νόμου 25(Ι)/2012, οι περιοχές Δάσους οι οποίες βρίσκονται εντός των ορίων της περιοχής μελέτης και παρουσιάζονται στον ακόλουθο Πίνακα και Χάρτη, κηρύχθηκαν ως κρατικά δάση δυνάμει του Άρθρου 10 του προαναφερθέν Νόμου. Ο εν λόγω Πίνακας παρουσιάζει επίσης το ποσοστό έκτασης της κάθε περιοχής Κρατικού Δάσους που εμπίπτει εντός της υπό μελέτη περιοχής.

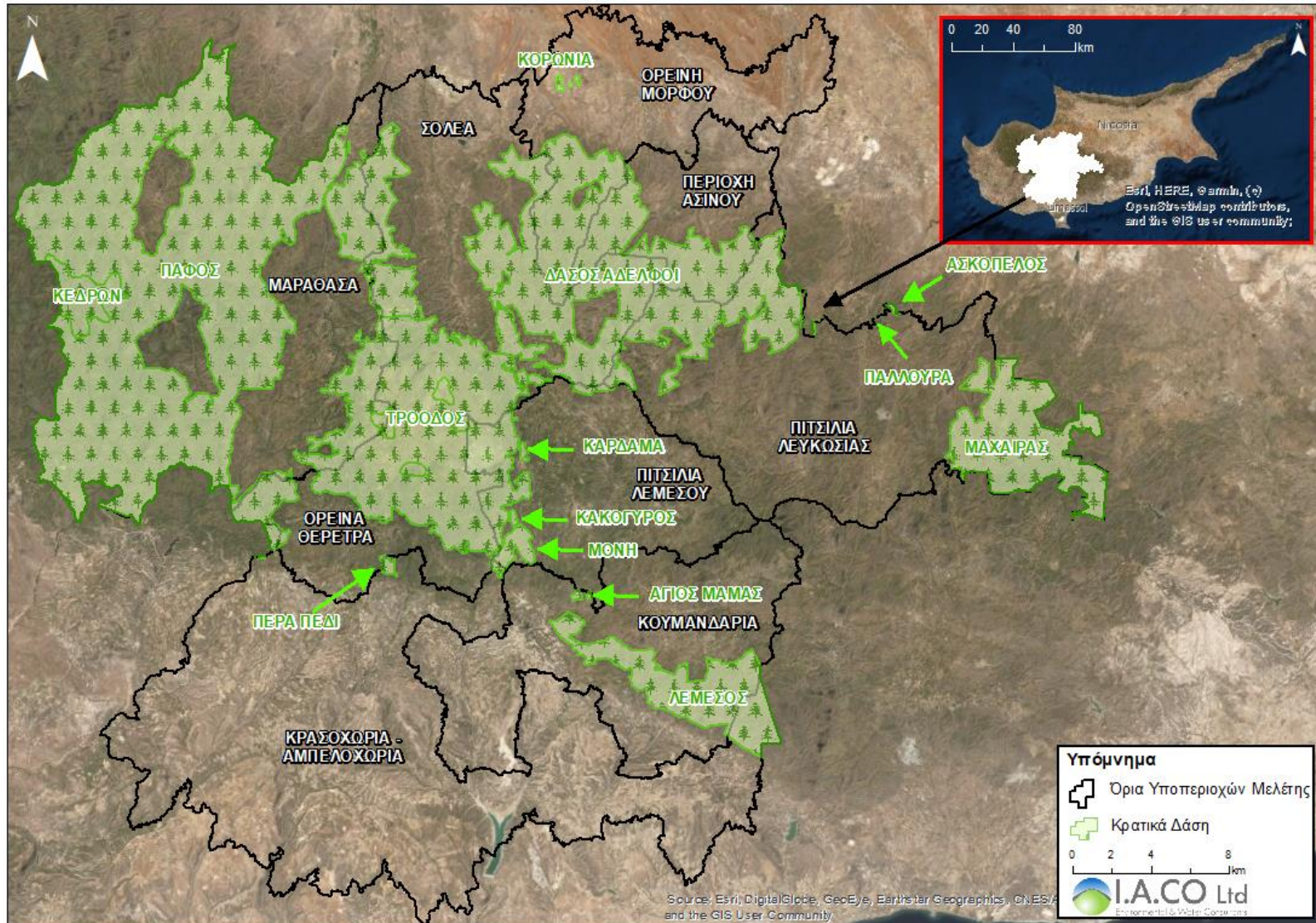
Πίνακας 11: Ποσοστά και περιοχές Κρατικών Δασών εντός περιοχής μελέτης

Κρατικό Δάσος	Ποσοστό Κρατικού Δάσους έναντι συνολικής έκτασης περιοχής μελέτης
Κέδρων	0,47
Πάφος	13,62
Τροόδους	7,94
Πέρα Πεδί	0,04
Κορωνιά	0,02
Αδελφοί	7,42
Κάρδαμα	0,02
Κακόγυρος	0,01
Μονή	0,19
Άγιος Μάμας	0,02
Λεμεσός	1,77

Κρατικό Δάσος	Ποσοστό Κρατικού Δάσους έναντι συνολικής έκτασης περιοχής μελέτης
Παλλούρα	0,01
Ασκόπελος	0,01
Μαχαιράς	2,24
Συνολικό Ποσοστό Κρατικών Δασών εντός περιοχής μελέτης	33,78

Όπως διαφαίνεται, η περιοχή διαθέτει ένα ποικιλόμορφο οικοσύστημα και σημαντική δασοκάλυψη. Σύμφωνα με τον Χάρτη 21 και τον πιο πάνω Πίνακα, εντός των ορίων της υπό μελέτη περιοχής εμπίπτουν μέρη των κρατικών δασών Κέδρων, Πάφου, Τροόδους, Πέρα Πεδίου, Κορωνιάς, Αδελφών, Καρδάμων, Κακόγυρου, Μονής, Αγίου Μάμαντος, Λεμεσού, Παλλούρας, Ασκόπελου και Μαχαιρά, με το συνολικό ποσοστό έκτασης των κρατικών δασών να είναι ίσο με 33,78% έναντι της συνολικής έκτασης της περιοχής μελέτης. Την μεγαλύτερη έκταση κρατικού δάσους εντός της υπό μελέτη περιοχής καταλαμβάνει το κρατικό δάσος Πάφου, με ποσοστό έκτασης 13,62% έναντι της συνολικής έκτασης της περιοχής μελέτης.

Να σημειωθεί ότι το μεγαλύτερο μέρος του Δάσους Τροόδους (~90 km²), κηρύχθηκε ως ένα εκ των δέκα Εθνικών Δασικών πάρκων στο νησί (συνολικής επιφάνειας 156,3km²), με κύρια λειτουργία την αναψυχή του κοινού. Επιπλέον, όπως έχει προαναφερθεί, πέραν του 50% της έκτασης των Κρατικών Δασών της εξεταζόμενης περιοχής, εμπίπτει εντός της περιοχής του Δικτύου Natura 2000.

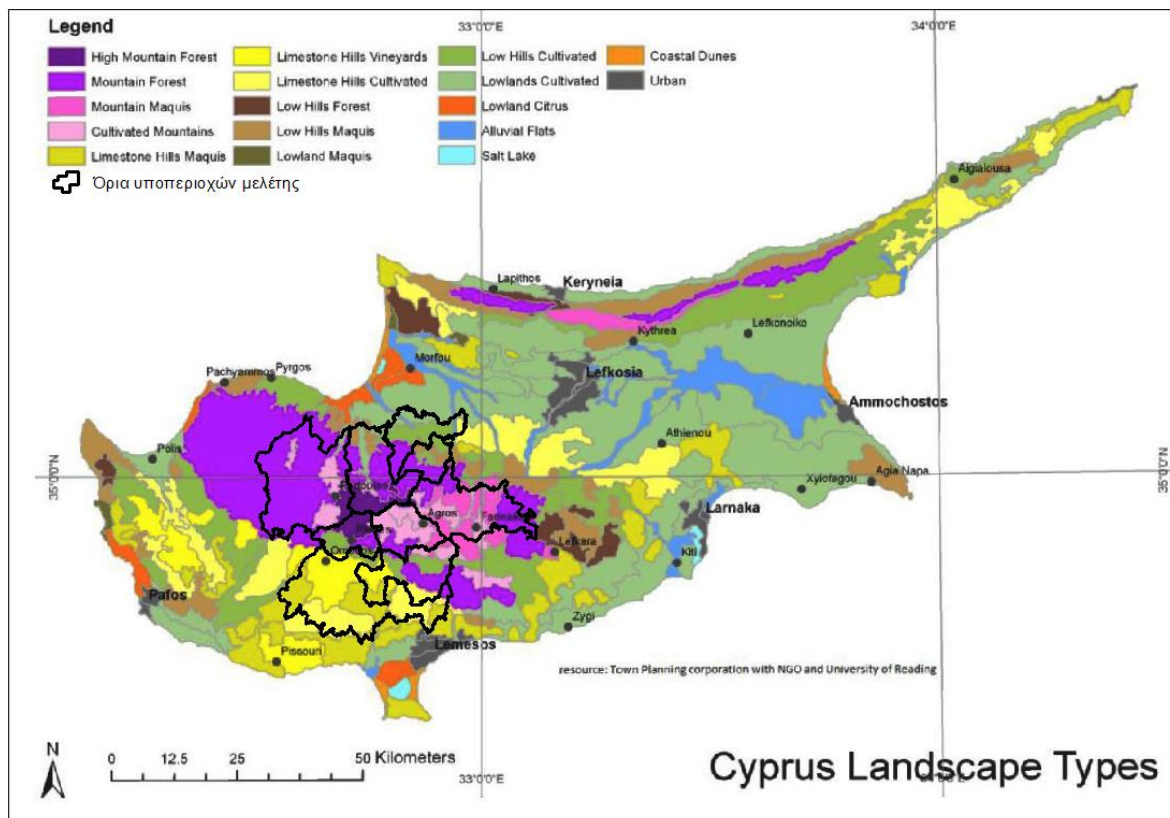

Χάρτης 21: Περιοχές Κρατικών Δασών εντός περιοχής μελέτης

7.5 ΤΟΠΙΟ – ΜΗ ΔΟΜΗΜΕΝΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Το γενικό τοπίο της περιοχής μελέτης χαρακτηρίζεται ως μεικτό εφόσον συνδυάζει φυσικές, δασικές και αγροτικές περιοχές, ορεινά γραφικά χωριά με ιστορικούς πυρήνες, λατομικές περιοχές και εγκαταλελειμμένα μεταλλεία, ζώνες προστασίας του περιβάλλοντος, αλλά και μικρές περιοχές βιοτεχνιών και βιομηχανιών.

Όσον αφορά το ανάγλυφο της περιοχής, αυτό παρουσιάζεται ως ποικιλόμορφο, με γενικό χαρακτηριστικό τις βαθιές κοιλάδες και τις ομαλές πλαγιές, ενώ διαθέτει πυκνό υδρογραφικό δίκτυο. Συγκεκριμένα, η κεντρική περιοχή της οροσειράς Τροόδους χαρακτηρίζεται από ήπιες πλαγιές, κοιλάδες και στρογγυλεμένες κορυφές, ενώ η περιφέρεια χαρακτηρίζεται από απότομες πλαγιές, βαθιές κοιλάδες και πυκνό υδρογραφικό δίκτυο. Τα νοτιοδυτικά περίχωρα χαρακτηρίζονται από λόφους με σχετικά επίπεδες επιφάνειες, οι οποίες χωρίζονται από βαθιές κοιλάδες. Οι κοιλάδες χαρακτηρίζονται από νησίδες καλλιεργείων, με τις εκτεταμένες ετήσιες καλλιέργειες να εμφανίζονται στο βορειοδυτικό πεδινό τμήμα, και ειδικότερα στην ευρύτερη περιοχή της ορεινής Μόρφου. Αντίθετα, στο νότιο τμήμα της περιοχής εκτείνονται αμπελώνες καθώς και φυσικοί βοσκότοποι. Τα παραπάνω διαμορφώνουν ένα διακριτό και ποικιλόμορφο φυσικό τοπίο (καταρράκτες, κοιλάδες, ποτάμια, μικρά φράγματα και φυσικά τοπία, με πλούσια χλωρίδα και πανίδα), σύμφωνα και με τον ακόλουθο Χάρτη ο οποίος παρουσιάζει την μορφολογία του νησιού.

Χάρτης 22: Μορφολογία τοπίου στην Κύπρο (Πηγή: Cyprus Landscape Mapping Project, University of Reading, 2008)

Πιο συγκεκριμένα, και σύμφωνα με την μελέτη «Χαρτογράφηση Του Κυπριακού Τοπίου»⁴⁰, εντός της περιοχής μελέτης εμπíπτουν οι ακόλουθες μορφολογίες τοπίου:

- **Δασώδες τοπίο σε ψηλό υψόμετρο:**

Ακατοίκητο, ως επί το πλείστον, τοπίο με αραιά φυτοκάλυψη σε έντονα επικλινή εδάφη, συνήθως πάνω από 1200μ., αποτελούμενα από υπερβασικά πυριγενή πετρώματα. Στο τοπίο αυτό απαντάται κυρίως μαύρη πεύκη σε αραιές συστάδες καθώς και πολλά ενδημικά είδη χλωρίδας.

- **Δασώδες ορεινό τοπίο:**

Πολύ επικλινές πυκνά δασοκαλυμμένο, ως επί το πλείστον ακατοίκητο ορεινό τοπίο, ύψους άνω των 500μ., σε ηφαιστειογενή (λ.χ. Τροόδος) ή μεταμορφωμένα (λ.χ. Πενταδάκτυλος) εδάφη με εμφανή απογυμνωμένα βραχώδη μορφώματα κατά τόπους.

- **Ορεινή θαμνώδης βλάστηση:**

Έντονα επικλινές τοπίο, ως επί το πλείστον ακατοίκητο, συνήθως ύψους άνω των 500μ., καλυμμένο με θάμνους και άλλη ημίαιγια χαμηλή βλάστηση και με εμφανή απογυμνωμένα βραχώδη μορφώματα κατά τόπους. Σε υψόμετρο άνω των 100μ. είναι χαρακτηριστική η ενδημική δρυς, *Quercus alnifolia* (Λατζιά).

- **Καλλιεργημένο ορεινό τοπίο:**

Κατοικημένο και καλλιεργούμενο τοπίο σε ψηλά εδάφη, με έντονα επικλινές και κυματοειδές τοπογραφικό ανάγλυφο, χαρακτηριζόμενο από ξερολιθικές δόμες, όπου αξιοποιούνται τα πλούσια ηφαιστειογενή εδάφη για την καλλιέργεια οπωροφόρων δέντρων και/ή αμπελιών (μεικτές καλλιέργειες). Η παρουσία μικρών οικισμών διεσπαρμένων σε επικλινείς πλευρές κοιλάδων χαρακτηρίζει το τοπίο αυτό. Τα σπίτια είναι πετρόκτιστα και κεραμοσκεπή.

- **Ασβεστολιθικό ορεινό τοπίο με χαμηλή βλάστηση:**

Μορφολογικά κυματοειδές και κατά τόπους έντονα επικλινές τοπίο σε ασβεστολιθικά εδάφη, που καλύπτονται κυρίως από χαμηλά δάση πεύκης (*Pinus brutia*), ή άλλη χαμηλή ημίαιγια βλάστηση, και που συχνά τέμνεται από βαθιές, βραχώδεις χαράδρες. Μολονότι είναι εν πολλοίς ακατοίκητες περιοχές, υπάρχουν κατά τόπους μικρές εκτάσεις καλλιεργούμενες σε αναβαθμίδες.

- **Ορεινό τοπίο με αμπελώνες σε ασβεστολιθικά εδάφη:**

Κυματοειδές και κατά τόπους έντονα επικλινές τοπίο σε ασβεστολιθικά εδάφη με διάσπαρτους μικρούς οικισμούς, και με αμπελώνες καλλιεργημένους σε στενές αναβαθμίδες με ξερολιθικές δόμες. Οι οικισμοί αποτελούνται από μικρές λιθόκτιστες κατοικίες με άλλοτε επίπεδες στέγες (δώμα) και άλλοτε επικλινείς στέγες με κεραμίδι.

- **Καλλιεργημένο ορεινό τοπίο σε ασβεστολιθικά εδάφη:**

Κατοικημένο ημιορεινό τοπίο με ξηρικές καλλιέργειες σε ασβεστολιθικά εδάφη που χαρακτηρίζεται από οικισμούς και διακριτούς μικρούς αγροτικούς κλήρους, διαμορφωμένους σε βουνοπλαγιές με λιθοδομές και αναβαθμίδες. Κύριες καλλιέργειες είναι η ελιά, ή αμυγδαλιά κι η χαρουπιά ανάμεικτες με άλλα είδη.

⁴⁰ Cyprus Landscape Mapping Project, University of Reading, 2008

- **Ημιορεινή χαμηλή βλάστηση (μακιά):**

Κυματοειδή, ακαλλιέργητα και ακατοίκητα ημιορεινά εδάφη, ύψους κάτω των 500μ., καλυμμένα με ημιάγρια χαμηλή βλάστηση.

- **Ημιορεινό τοπίο με ξηρικές καλλιέργειες:**

Κυματοειδές, αραιοκατοικημένο και καλλιεργημένο τοπίο σε λόφους κάτω των 500μ., με ξηρικές δενδρώδεις καλλιέργειες όπως ελιά, αμυγδαλιά και χαρουπιά, με παρεμβαλλόμενες μικρές ακαλλιέργητες εκτάσεις χαμηλής φυσικής βλάστησης.

Τα υψηλότερα μορφολογικά επίπεδα της ορεινής περιοχής μελέτης αποτελούν τις κορυφές του Τροόδους. Ως γνωστόν, οι κύριες κορυφές του Τροόδους είναι από δυτικά προς ανατολικά ο Τρίπολος (1.362m), ο Κύκκος (1.318m), η Χιονίστρα (1.951m), η Μαδαρή (1.613m), η Παπουτσά (1.554m) και τα Κιόνια (1.423m)⁴¹. Οι ψηλότερες περιοχές των ορεινών αυτών εκτάσεων χαρακτηρίζονται από βροχοπτώσεις που φθάνουν μέχρι και 1000mm, ενώ σε υψόμετρα άνω των 1000m σημειώνονται χιονοπτώσεις κάθε χειμώνα.

Σύμφωνα με την μελέτη «Στρατηγική της Κυπριακής Δημοκρατίας για την Ανάπτυξη της ευρύτερης περιοχής Τροόδους, Πλαίσιο Περιβαλλοντικής Προστασίας και Διαχείρισης για την περιοχή Τροόδους», το μεγαλύτερο τμήμα της περιοχής του Τροόδους (πέραν του 90 %) ορίζεται ως «**περιοχή Εξαιρετικής Φυσικής Καλλονής**». Από τις εν λόγω περιοχές εξαιρετικής φυσικής καλλονής εξαιρούνται όλες οι Ζώνες Ανάπτυξης (Οικιστικές, βιοτεχνικές, κ.α.), ενώ υπό προϋποθέσεις επιτρέπονται αναπτύξεις που σχετίζονται με παραδοσιακές δραστηριότητες (όπως γεωργία και δασοπονία), έργα αναδασμού και δραστηριότητες παροχής δυνατοτήτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και φυσιολατρικών ασχολιών προς το κοινό.

Επιπρόσθετα, στην περιοχή Τροόδους εντοπίζονται τρεις κατηγορίες «**Προστατευόμενων τοπίων**», σύμφωνα με τον ακόλουθο Πίνακα. Στις εν λόγω περιοχές επιτρέπονται υπό προϋποθέσεις παραδοσιακές εργασίες στους τομείς γεωργίας και δασοπονίας, μονοπάτια μελέτης της φύσης ή άλλου τύπου προσπελάσεις και μικρής κλίμακας αναπτύξεις (πχ. περιβαλλοντικά κέντρα, διευκολύνσεις αναψυχής), αναπτύξεις ιχθυοτροφίας και ιχθυοκαλλιέργειας κ.α.

Πίνακας 12: Προστατευόμενα Τοπία στην περιοχή Τροόδους (Πηγή: Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως (2014), Δήλωση Πολιτικής)

A/A	Κατηγορία Προστατευόμενου Τοπίου	Προστατευόμενο Τοπίο
1	Υδατοφράκτες	Καλοπαναγιώτη, Καφίζων, Ξυλιάτου, Παλαιχωρίου-Καμπιού, Βυζακιάς, Αγρού, Αρακαπά, Κούρη, Κυπερούντας, Πέρα Πεδίου, Προδρόμου, Τριμίκλινης
2	Βουνοκορφές (αναφορά με τοπωνύμια)	Παπούτσα- Αετόμουτη, Πλατύ (Άλωνα), Δράκοντας (Πεδουλάς), Άγιος Ηλίας (Τρεις Ελιές)

⁴¹. A.L.A Planning Partnership, «Στρατηγική της Κυπριακής Δημοκρατίας για την Ανάπτυξη της ευρύτερης περιοχής Τροόδους, Πλαίσιο Περιβαλλοντικής Προστασίας και Διαχείρισης για την περιοχή Τροόδους», Μάρτιος 2018

A/A	Κατηγορία Προστατευόμενου Τοπίου	Προστατευόμενο Τοπίο
3	Φαράγγια (αναφορά με τοπωνύμια)	Στενοί- Δρόμος Κύκκου/ Παναγιάς, Μαύροι Γκρεμοί- Δρόμος Κύκκου/ Παναγιάς, Μαλών- Δρόμος Κύκκου/ Παναγιάς, Μαδαρής- Σαράντι, Ποταμού Φτερικουδιών- Φτερικούδι, Τρόζενα- Γερόβασα

Στις περιοχές των προστατευόμενων τοπίων επιτρέπονται υπό προϋποθέσεις παραδοσιακές εργασίες στους τομείς γεωργίας και δασοπονίας, μονοπάτια μελέτης της φύσης ή άλλου τύπου προσπελάσεις και μικρής κλίμακας αναπτύξεις (πχ. περιβαλλοντικά κέντρα, διευκολύνσεις αναψυχής), αναπτύξεις ιχθυοτροφίας και ιχθυοκαλλιέργειας κ.α.

Επιπλέον, μέρος της περιοχής του Τροόδους εντάσσεται εντός της κατηγορίας των περιοχών «**Ακτές και Περιοχές Προστασίας της Φύσης**», στις οποίες κατηγοριοποιούνται περιοχές με ιδιαίτερα ευαίσθητα οικοσυστήματα, με βιοτόπους που περιέχουν ποικιλόμορφα ή σπάνια ή απειλούμενα με εξαφάνιση είδη της αυτοφυούς χλωρίδας ή/και της άγριας πανίδας, αλλά και περιοχές με εξαιρετικά γεωμορφώματα επιστημονικής, πολιτιστικής ή αισθητικής αξία ή/και μνημειακού χαρακτήρα. Στην εν λόγω κατηγορία εμπίπτουν τμήματα των περιοχών Μαραθάσας, Σολέας και Πιτσιλιάς (Λεμεσού και Λευκωσίας), και πιο συγκεκριμένα οι περιοχές Κορονιά - δρόμος Τροόδους (κοντά στον Κουτραφά), τα απολιθώματα κωνοφόρων – Ποτάμι, οι εμφανίσεις Χρωμίτη (Nodular Chromite) – Ακαπνού και το ρήγμα και λάβες - Φαράγγι Λιμνάτη. Στις περιοχές αυτές δεν επιτρέπεται οποιαδήποτε ανάπτυξη και επιπλέον, ακόμα και οι παραδοσιακές γεωργικές και δασοπονικές εργασίες θα επιτρέπονται υπό αυστηρούς περιορισμούς. Κατ' εξαίρεση, στις Ακτές και Περιοχές Προστασίας της Φύσης επιτρέπονται οι εργασίες που διεξάγονται από τα Τμήματα Αρχαιοτήτων και Δασών, καθώς και μικρής κλίμακας αναπτύξεις που αποσκοπούν στην προστασία, διατήρηση και προβολή των περιοχών, μονοπάτια μελέτης της φύσης ή άλλου τύπου προσπελάσεις, μικρής κλίμακας διευκολύνσεις και αναγκαία έργα υποδομής.

Στις περιοχές «**Υψηλής Φυσικής Αξίας**» εντάσσονται εκτάσεις γεωργικής και κτηνοτροφικής γη που περιλαμβάνουν καλλιέργειες όπως αμπελώνες, ελαιώνες, σπυρώνες, αροτραίες καλλιέργειες, καλλιέργειες με αμυγδαλιές και χαρουπιές και βοσκοτόπια, καλλιέργειες οι οποίες χαρακτηρίζονται με φυσικά στοιχεία του τοπίου όπως ξερολιθιές, φυσική βλάστηση, φυσικούς όχθους κτλ. Οι περιοχές που έχουν χαρακτηριστεί ως περιοχές «Υψηλής Φυσικής Αξίας» έχουν μεγάλη οικολογική αξία και υποστηρίζουν πλούσια βιοποικιλότητα. Η κατάσταση των εν λόγω περιοχών στην Κύπρο είναι σε εξαιρετική κατάσταση με υψηλή μωσαϊκότητα γεωργικών/ κτηνοτροφικών βιοτόπων/ συστημάτων όπου συνεχίζει η ενάσκηση της γεωργίας/ κτηνοτροφίας με παραδοσιακές μεθόδους.

Αξίζει να αναφερθεί ότι η σημερινή υποβάθμιση του τοπίου από ανθρωπογενείς δραστηριότητες αποτελεί μια από τις βασικότερες πιέσεις που δέχεται σήμερα η ορεινή περιοχή του Τροόδους. Επίσης οι μεγάλες κλίσεις του εδάφους (ακατάλληλες περιοχές δόμησης), ο πολυτεμαχισμός και μικροτεμαχισμός της γης, το πολυιδιοκτησιακό καθεστώς, καθώς και η έλλειψη ενδιαφέροντος από μεγάλη μερίδα ιδιοκτητών για αξιοποίηση, καθλώνουν αναπτυξιακά, σημαντικό αριθμό κοινοτήτων. Παρόλα αυτά, το γεγονός αυτό έχει ως αποτέλεσμα τη διατήρηση και ευκολία διαχείρισης του φυσικού τοπίου της περιοχής, παρά των αρνητικών αναπτυξιακών επιπτώσεων που φέρουν τα πιο πάνω χαρακτηριστικά.

Οι ακόλουθες φωτογραφίες παρουσιάζουν το γενικό τοπίο της περιοχής μελέτης.

Φωτογραφία 1: Άποψη ενός αριθμού υπό μελέτη κοινοτήτων

Φωτογραφία 2: Περιοχή Κουλάδας ποταμού Διαρίζου

Φωτογραφία 3: Περιοχή Φουντουκοδάσους Πιτσιλιάς

Φωτογραφία 4: Περιοχή Κοιλάδας ποταμού Καργώτη

Φωτογραφία 5: Περιοχή Κοιλάδας Λιμνάτη

7.6 ΥΔΑΤΙΝΟΙ ΠΟΡΟΙ

7.6.1 Επιφανειακοί Υδάτινοι Πόροι

Το ανάγλυφο και η τοπογραφία του Τροόδους, ως η μεγαλύτερη οροσειρά της Κύπρου, είναι οι κύριοι ρυθμιστές των κλιματολογικών συνθηκών του νησιού, ειδικά των βροχοπτώσεων, και κατά συνέπεια της ροής των επιφανειακών και υπόγειων υδάτινων πόρων. Στις υψηλότερες κορυφές του Τροόδους

η μέση ετήσια βροχόπτωση υπερβαίνει τα 1.100mm, ενώ στις πεδιάδες του νησιού είναι μόλις 300mm. Η συνολική μέση απορροή στην Κύπρο είναι της τάξης των 300 x106m³ ετησίως.

Οι ποταμοί ρέουν σε ένα ακτινικό μοτίβο από τις κορυφές της οροσειράς του Τροόδους στις γύρω περιοχές, δημιουργώντας διάφορα τοπία κατά μήκος των κοιλάδων, ανάλογα με τον τύπο των πετρωμάτων που διαπερνούν. Σύμφωνα με τον Χάρτη που ακολουθεί, στην περιοχή μελέτης πηγάζουν και τροφοδοτούνται οι κυριότεροι και μεγαλύτεροι ποταμοί της Κύπρου, με τα τμήματά τους να έχουν συνεχή ροή, καθιστώντας το όλο οικοσύστημα του Τροόδους πολύ σημαντικό. Να σημειωθεί ωστόσο ότι κατά τους ξηρούς μήνες του καλοκαιριού οι περισσότεροι από τους ποταμούς του νησιού έχουν διαλείπουσα ροή. Οι κύριοι ποταμοί που ρέουν εντός της περιοχής μελέτης παρουσιάζονται στον πιο κάτω Πίνακα, καθώς και στον ακόλουθο Χάρτη.

Πίνακας 13: Κύριοι ποταμοί που ρέουν εντός περιοχής μελέτης

Όνομασία Κύριου Ποταμού
Καργώτης, Κούρης, Ξερός, Ελιάς, Ατσάς, Αυδήμου, Χα-ποτάμι, Διάριζος, Γαρύλλης, Γερμασόγειας, Γιαλιάς, Κάμπος, Λιμνίτης, Σέτραχος, Πεδιαίος, Πεντάσχοινος, Σερράχης

Πιο κάτω παρουσιάζονται τα αποτελέσματα του 2^ο Σχεδίου Διαχείρισης Λεκάνης Απορροής Ποταμού της Κύπρου⁴² που αφορούν τους κύριους ποταμούς που ρέουν εντός της περιοχής μελέτης.

Πίνακας 14: Ταξινόμηση των ποτάμιων υδάτινων σωμάτων (πλην των ποτάμιων ταμιευτήρων) εντός της περιοχής μελέτης (Πηγή: 2^ο Σχέδιο Διαχείρισης Λεκάνης Απορροής Ποταμού της Κύπρου)

Όνομα Επιφανειακού Υδάτινου Σώματος	Οικολογική κατάσταση/δυναμικό	Χημική κατάσταση	Συνολική κατάσταση
Καργώτης	ΜΕΤΡΙΑ	ΚΑΛΗ	ΜΕΤΡΙΑ
Κούρης	ΕΛΛΙΠΗΣ	ΚΑΤΩΤΕΡΗ ΤΗΣ ΚΑΛΗΣ	ΕΛΛΙΠΗΣ
Ξερός	ΥΨΗΛΗ - ΚΑΛΗ	ΚΑΛΗ	ΥΨΗΛΗ - ΚΑΛΗ
Ελιάς	ΜΕΤΡΙΑ	ΚΑΤΩΤΕΡΗ ΤΗΣ ΚΑΛΗΣ	ΜΕΤΡΙΑ
Ατσάς	ΚΑΛΗ - ΜΕΤΡΙΑ	ΚΑΛΗ	ΚΑΛΗ - ΜΕΤΡΙΑ
Αυδήμου	ΜΕΤΡΙΑ	ΚΑΛΗ	ΜΕΤΡΙΑ
Χα-ποτάμι	ΜΕΤΡΙΑ - ΚΑΛΗ	ΚΑΛΗ	ΜΕΤΡΙΑ - ΚΑΛΗ
Διάριζος	ΚΑΛΗ	ΚΑΛΗ	ΚΑΛΗ
Γαρύλλης	ΜΕΤΡΙΑ	ΚΑΛΗ	ΜΕΤΡΙΑ
Γερμασόγειας	ΜΕΤΡΙΑ - ΚΑΛΗ	ΚΑΛΗ	ΜΕΤΡΙΑ - ΚΑΛΗ
Γιαλιάς	ΚΑΛΗ	ΚΑΛΗ	ΚΑΛΗ
Κάμπος	ΜΕΤΡΙΑ - ΚΑΛΗ	ΚΑΛΗ	ΜΕΤΡΙΑ - ΚΑΛΗ
Λιμνίτης	ΚΑΛΗ	ΚΑΛΗ	ΚΑΛΗ
Πεδιαίος	ΜΕΤΡΙΑ	ΚΑΛΗ	ΜΕΤΡΙΑ
Πεντάσχοινος	ΜΕΤΡΙΑ	ΚΑΛΗ	ΜΕΤΡΙΑ
Σερράχης	ΜΕΤΡΙΑ - ΚΑΛΗ	ΜΕΤΡΙΑ - ΚΑΛΗ	ΜΕΤΡΙΑ - ΚΑΛΗ

⁴² Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων, Κοινοπραξία ΛΔΚ Σύμβουλοι Τεχνικών και Αναπτυξιακών Έργων Α.Ε. και ECOS Μελετητική Α.Ε., Σχέδιο Διαχείρισης Λεκάνης Απορροής Ποταμού της Κύπρου για την Εφαρμογή της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ (Περίοδος 2016-2021), «Παροχή Συμβουλευτικών Υπηρεσιών για την κατάρτιση του 2ου Σχεδίου Διαχείρισης Λεκάνης Απορροής Ποταμού της Κύπρου για την Εφαρμογή της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ και για την κατάρτιση του Σχεδίου Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας για την Εφαρμογή της Οδηγίας 2007/60/ΕΚ», ΤΑΥ 10/2014, Οκτώβριος 2016

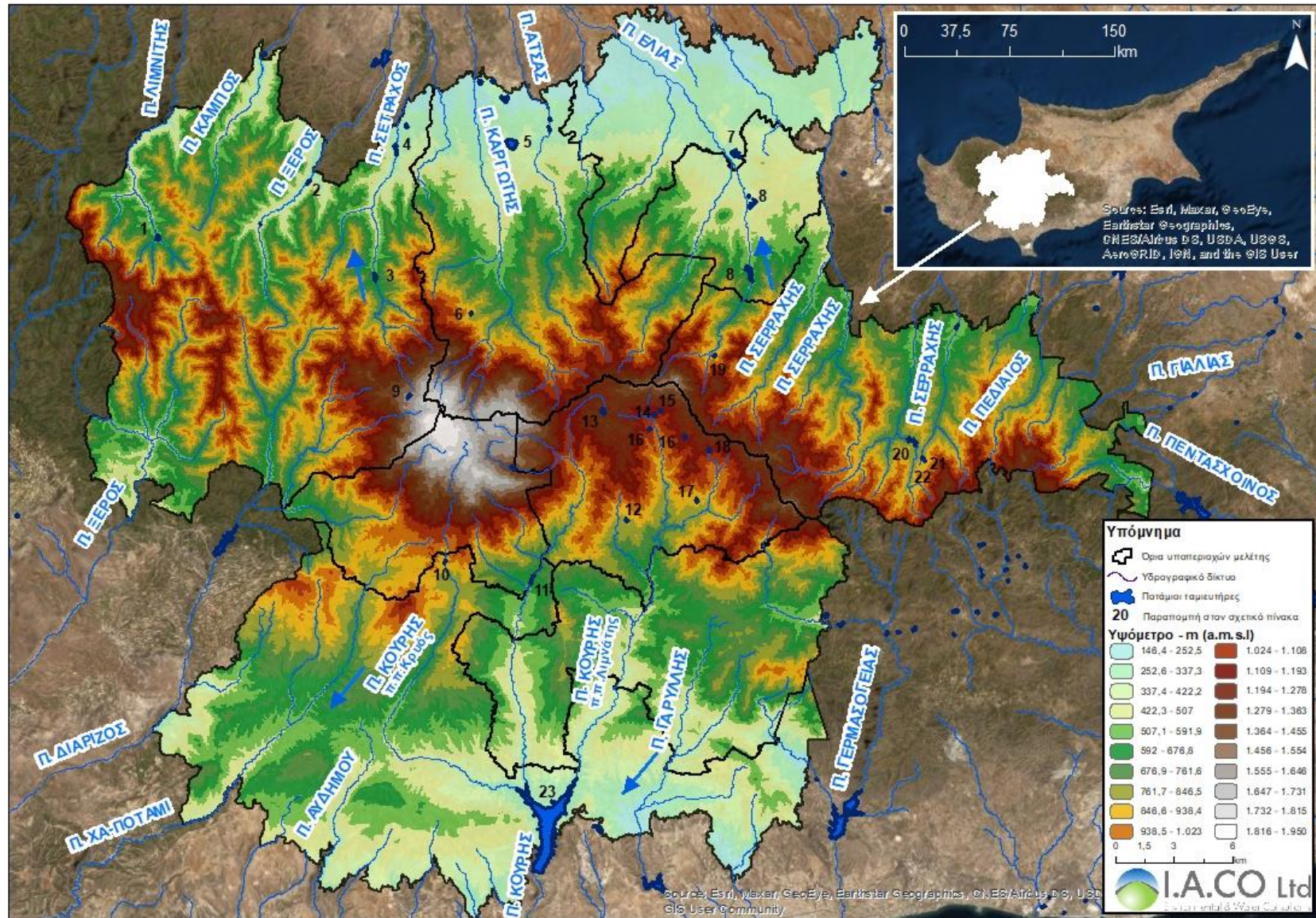
Σύμφωνα με τον πιο πάνω Πίνακα, η συνολική κατάσταση των πλείστων ποτάμιων υδάτινων σωμάτων της περιοχής μελέτης χαρακτηρίζεται ως «ΜΕΤΡΙΑ-ΚΑΛΗ», εξαιρουμένου του Κούρη ποταμού. Τόσο η οικολογική, όσο και η χημική κατάσταση και αξιολόγηση του εν λόγω ποτάμιου σώματος, οδηγεί στην ταξινόμησή του ως ένα επιφανειακό υδάτινο σώμα «ΕΛΛΙΠΗΣ» συνολικής κατάστασης, με βάση την σύγκριση των παρατηρούμενων τιμών και χαρακτηριστικών με τις τιμές και τα χαρακτηριστικά αναφοράς, όπως αυτά ορίζονται στις γενικές οδηγίες της Οδηγίας Πλαισίου για τα Ύδατα (2000/60/ΕΚ).

Η διαχείριση των υδάτινων πόρων που κατακρημνίζονται και ρέουν επιφανειακά στην περιοχή του Τροόδου, επιτυγχάνεται με την αποθήκευσή τους σε δεξαμενές και φράγματα, ιδιαίτερα κατά την περίοδο του καλοκαιριού. Σύμφωνα με τον Χάρτη που ακολουθεί, στην περιοχή υπάρχει κατασκευασμένος ένας μεγάλος αριθμός ποτάμιων ταμιευτήρων (φραγμάτων). Οι ποτάμιοι αυτοί ταμιευτήρες χρησιμοποιούνται, κυρίως, για σκοπούς άρδευσης γεωργικών καλλιεργειών και ύδρευση των κοινοτήτων (βλ. ακόλουθο Πίνακα). Οι πιο μεγάλοι ταμιευτήρες της περιοχής βρίσκονται στον Κούρη, στη Σολέα, στη Βυζακιά και στον Ξυλιάτο. Το πιο πρόσφατα κατασκευασμένο έργο είναι ο ποτάμιος ταμιευτήρας της Σολέας (φράγμα Σολέας), χωρητικότητας 4,5 εκατομμυρίων m³, ο οποίος κατασκευάστηκε στις κοινότητες Ληνού και Φλάσου με κύριο στόχο την άρδευση μιας έκτασης 5,9 km² στην Κοιλιάδα Σολέας.

Πίνακας 15: Ποτάμιοι ταμιευτήρες εντός της περιοχής μελέτης

Παραπομπή στον σχετικό Χάρτη	Όνομα	Έτος Εγκαινίων	Ποταμός	Σκοπός	Ύψος (m)	Χωρητικότητα (m ³)
1	Τσακίστρα	2000	Λιμνίτης	Άρδευση	23	100.000
2	Καφίζων	1953	Ξερός	Άρδευση	23	113.000
3	Καλοπαναγιώτης	1966	Σέτραχος (Μαραθάσας)	Άρδευση	40	363.000
4	Λεύκα	1962	Σέτραχος (Μαραθάσας)	Άρδευση	35	18
5	Σολέας	2010	Εξωποτάμιο φράγμα	Άρδευση	56	4.500.000
6	Έσσω Γαλάτα	1985	Εξωποτάμια δεξαμενή	Άρδευση	27	35.000
7	Βυζακιά	1994	Εξωποτάμιο φράγμα	Άρδευση/ Ύδρευση	37	1.690.000
8	Ξυλιάτος	1982	Ελιάς	Άρδευση	42	1.430.000
9	Πρόδρομος	1962	Εξωποτάμια δεξαμενή	Άρδευση	10	122.000
10	Πέρα Πεδί	1956	Κρυός (Κούρης)	Άρδευση	22	55.000
11	Τριμήκληνη	1958	Κούρης	Άρδευση	33	340.000
12	Πελένδρι	1980	Εξωποτάμια δεξαμενή	Άρδευση	18	123.000
13	Κυπερούντα Αρ.1	1974	Εξωποτάμια δεξαμενή	Άρδευση	7	50.000
14	Κυπερούντα Αρ. 2	1983	Εξωποτάμια δεξαμενή		27	273.000
15	Χανδριά	1980	Εξωποτάμια δεξαμενή	Άρδευση	35	70.000
16	Αγρίδια	1983	Εξωποτάμια δεξαμενή	Άρδευση	18	59.000

Παραπομπή στον σχετικό Χάρτη	Όνομα	Έτος Εγκαινίων	Ποταμός	Σκοπός	Ύψος (m)	Χωρητικότητα (m ³)
17	Κάτω Μύλος	1981	Εξωποτάμια δεξαμενή	Άρδευση	23	104.000
18	Αγρός	1964	Λιμνάτης	Άρδευση	26	99.000
19	Λαγουδερά	1983	Εξωποτάμια δεξαμενή	Άρδευση	36	71.000
20	Παλαιχώρι - Καμπί	1973	Σερράχης	Άρδευση	33	620.000
21	Φαρμακάς Αρ.1	1984	Εξωποτάμια δεξαμενή	Άρδευση	18	21.000
22	Φαρμακάς Αρ.2	1984	Εξωποτάμια δεξαμενή	Άρδευση	24	61.000
23	Κούρης	1988	Κούρης	Άρδευση/ Ύδρευση/ Εμπλουτιστικό	110	115.000.000

Χάρτης 23: Μορφολογία περιοχής μελέτης σε σχέση με το υδρογραφικό δίκτυο και τους ποτάμους ταμειυτήρες εντός ή πλησίον της περιοχής

7.6.2 Υπόγειοι Υδάτινοι Πόροι

Οι ταυτόχρονες τεκτονικές κινήσεις που σημειώθηκαν κατά τη δημιουργία της οροσειράς του Τροόδους, είχαν σαν αποτέλεσμα την υπόγεια παγίδευση μεγάλων ποσοτήτων νερού και τον σχηματισμό υπόγειων υδροφορέων και πηγών σε διάφορα υψόμετρα.

Σύμφωνα με το 2^ο Σχέδιο Διαχείρισης Λεκάνης Απορροής Ποταμού της Κύπρου, η οροσειρά του Τροόδους εμπίπτει στα όρια των τριών υπόγειων υδάτινων σωμάτων (υδροφορέων) και περιέχει ένα μεγάλο ποσοστό πηγών ποταμού και λεκάνης απορροής. Συγκεκριμένα, εντός της περιοχής μελέτης εντοπίζονται τρία υπόγεια υδατικά σώματα. Πρόκειται για τους υδροφορείς της Κεντρικής και Δυτικής Μεσαίας (CY-17), των Λευκάρων-Πάχνας (CY-18) και του Τροόδους (CY-19), οι οποίοι και αναλύονται στην συνέχεια. Ο ακόλουθος Χάρτης παρουσιάζει χωρικά τα συστήματα υπόγειου ύδατος στη Κύπρο, σε σχέση με τα όρια της υπό εξέταση περιοχής.

- Υδατικό Σώμα CY-17 Κεντρική και Δυτική Μεσαορία

Το Υδατικό Σώμα CY-17 είναι το δεύτερο μεγαλύτερο και παραγωγικότερο υδατικό σώμα του νησιού. Χαρακτηρίζεται από εξαιρετική ανομοιογένεια εφόσον πρόκειται για ένα ιδιαίτερα πολύπλοκο υδρογεωλογικό σύστημα. Δυστυχώς, ένα μεγάλο κομμάτι του βρίσκεται στη κατεχόμενη περιοχή και δεν παρακολουθείται. Ο ακριβής προσδιορισμός του ποσοτικού ισοζυγίου σε ένα τέτοιο υδροφόρο σύστημα είναι πολύ δύσκολος και γι' αυτό το λόγο σε μεγάλο βαθμό έγιναν εκτιμήσεις σε ότι αφορά την ποσοτική και ποιοτική κατάσταση του Υδατικού Σώματος. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις αυτές, παρουσιάζεται συνεχόμενη πτωτική τάση της υπόγειας στάθμης νερού η οποία δύναται να οφείλεται στην υπεράντληση που εξακολουθεί να συνεχίζεται μέχρι και σήμερα. Το γεγονός αυτό έχει ως αποτέλεσμα τον χαρακτηρισμό της ποσοτικής κατάστασης του υδροφορέα ως «κακή» λόγω της μακροχρόνιας χρήσης του τόσο για άρδευση όσο και για ύδρευση. Η ποιοτική κατάσταση χαρακτηρίζεται ως «καλή» με ένα τοπικό φαινόμενο νιτρορύπανσης που προέρχεται από εκτεταμένες γεωργοκτηνοτροφικές δραστηριότητες και ένα τοπικό φαινόμενο υφαλμύρισης που αποδίδεται στην υπεράντληση σε συνάθροιση με την τοπική γεωλογία και τη χημική σύσταση των πετρωμάτων.

- Υδατικό Σώμα CY-18 Λεύκαρη-Πάχνα

Το Υδατικό Σώμα CY-18 αποτελείται από ένα σύμπλεγμα υδροφόρων που είτε επικοινωνούν μεταξύ τους είτε είναι απομονωμένοι. Οι υδροφόροι αυτοί χαρακτηρίζονται από τα παρόμοιας φύσεως πετρώματα στα οποία και αποθηκεύεται το νερό. Το σύστημα αυτό είναι δύσκολο να μελετηθεί με ακρίβεια έτσι με τα διαθέσιμα δεδομένα έχουν γίνει εκτιμήσεις στις πλείστες των περιπτώσεων. Η ποσοτική κατάσταση χαρακτηρίστηκε «κακή» αφού η πλειονότητα των δεδομένων δείχνουν πτωτική τάση της υπόγειας στάθμης σε πολλές γεωτρήσεις και μείωση των ροών πολλών πηγών. Οι χημικές αναλύσεις έχουν εντοπίσει σε κάποιες περιοχές στοιχεία που υπερέβαιναν τις αποδεκτές τιμές όμως η χημική κατάσταση παραμένει «καλή». Λόγω της μεγάλης έκτασης περιμετρικά του Τροόδους όπου καλύπτεται από το εν λόγω Υδατικό Σώμα, καθώς και της ύδρευσης πολλών ημιορεινών κοινοτήτων από αυτό, η διατήρηση της «καλής» χημικής του κατάστασης αποτελεί πρωταρχικό σκοπό. Για τον λόγο αυτό, έχουν εφαρμοσθεί ζώνες προστασίας για πολλές γεωτρήσεις στις εν λόγω περιοχές, οι οποίες και πρέπει να τηρούνται αυστηρά.

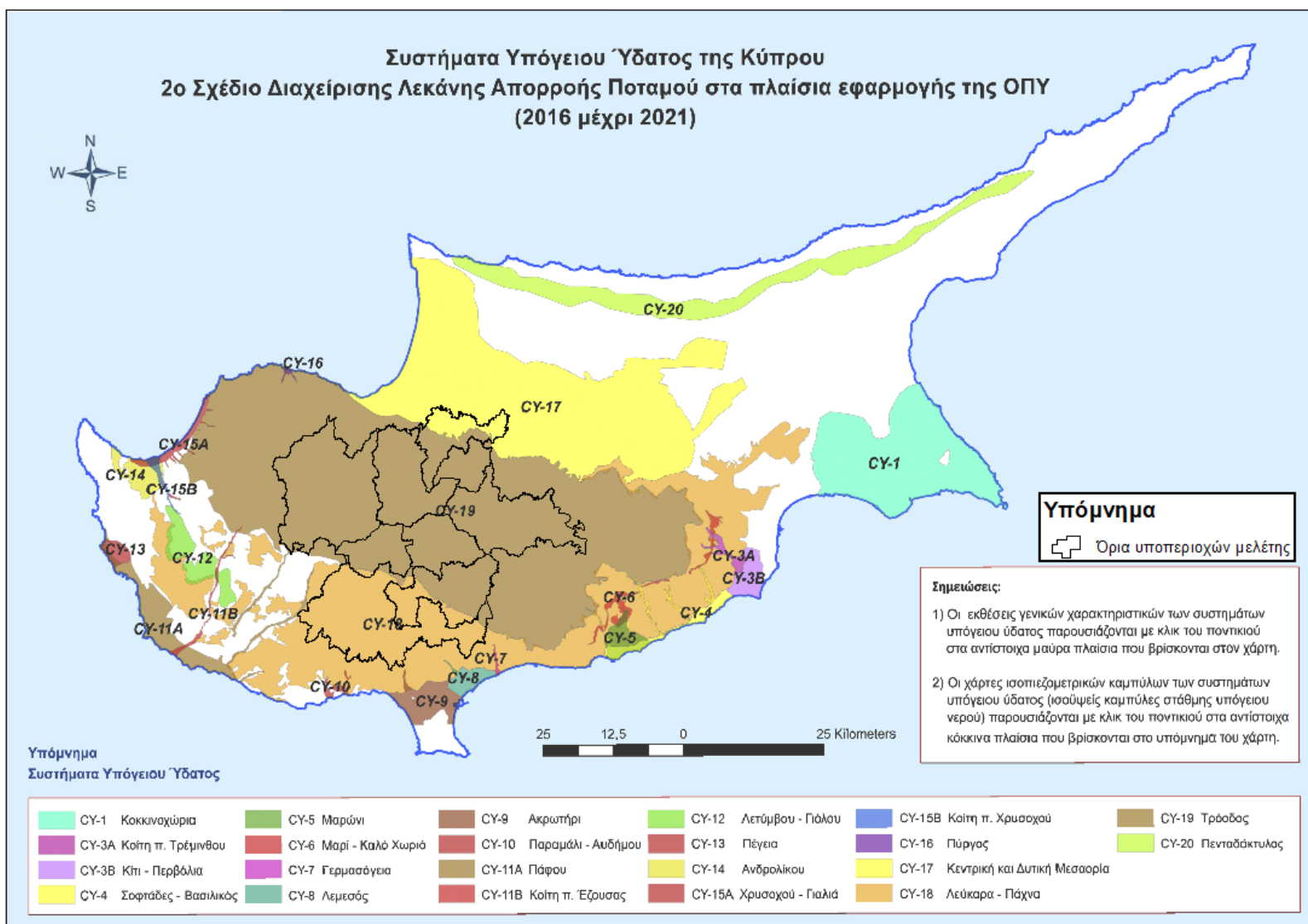
- Υδατικό Σώμα CY-19 Τρόδος

Το Υδατικό Σώμα CY-19 αφορά τον πιο πολύπλοκο, παραγωγικό και δυναμικό υδροφορέα του νησιού. Παρόλο που τα πλείστα πετρώματα που τον αποτελούν είναι αδιαπέρατα, το νερό της βροχής κινείται και αποθηκεύεται μέσα στις ρωγμές των πετρωμάτων. Ωστόσο, ο κατακερματισμός των εν λόγω πετρωμάτων λόγω των τεκτονικών διεργασιών δυσχεραίνει τη μελέτη του υδροφορέα μιας και αυτός δεν είναι ενιαίος. Επιπρόσθετα, ο υδροφορέας αυτός τροφοδοτεί σε σημαντικό βαθμό τους γειτονικούς υδροφορείς που βρίσκονται σε υδραυλική επικοινωνία μ' αυτόν, με αποτέλεσμα οι ποσοτικές εκτιμήσεις του ισοζυγίου να είναι ενδεικτικές. Οι μετρήσεις στάθμης υπογείου νερού αλλά και οι ροές πηγών δείχνουν μια πτωτική τάση.

Σύμφωνα με την Έκθεση Επανεξέτασης, Αναθεώρησης και Επαναχαρακτηρισμού των Συστημάτων Υπόγειου Ύδατος της Κύπρου για την Εφαρμογή του Άρθρου 5 της Οδηγίας-Πλαίσιο περί Υδάτων, 2000/60/ΕΚ του 2015⁴³, η ποσοτική κατάσταση του συστήματος υπόγειου ύδατος Τροόδους (CY-19) έχει βελτιωθεί από «κακή» σε «καλή» με γενική άνοδο της στάθμης τα τελευταία χρόνια που αποδίδεται κυρίως σε σχετικά ψηλότερες βροχοπτώσεις. Ωστόσο, εξακολουθούν να υπάρχουν περιοχές με τοπικές συνθήκες επιδείνωσης για τις οποίες, παρά τη βελτίωση της κατάστασης του συστήματος, πρέπει να ληφθούν μέτρα για άρση των συνθηκών επιδείνωσης. Η ποιοτική κατάσταση του συστήματος υπόγειου ύδατος CY-19 παραμένει «καλή» με τοπικό φαινόμενο υφαλμύρισης που αποδίδεται στην υπερ-άντληση σε συνάθροιση με την τοπική γεωλογία.

Να σημειωθεί επίσης ότι τα πετρώματα του Τροόδους είναι πλούσια σε μεταλλικά στοιχεία με το υπόγειο νερό να εμπλουτίζεται με τα στοιχεία αυτά, τα οποία και του προσδίδουν πολύ καλές χημικές ιδιότητες για ανθρώπινη κατανάλωση. Στο μεγαλύτερο του τμήμα ο υδροφορέας δεν κατοικείται ούτε και καλλιεργείται, έτσι οι κίνδυνοι υποβάθμισης της ποιότητας του νερού είναι πολύ λιγότεροι από υδροφορείς που βρίσκονται σε κατοικημένες και καλλιεργούμενες περιοχές. Σε αρκετές περιοχές έχουν εκπονηθεί ζώνες προστασίας γεωτρήσεων Ύδρευσης.

⁴³ Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων, Έκθεση Επανεξέτασης, Αναθεώρησης και Επαναχαρακτηρισμού των Συστημάτων Υπόγειου Ύδατος της Κύπρου για την Εφαρμογή του Άρθρου 5 της Οδηγίας-Πλαίσιο περί Υδάτων, 2000/60/ΕΚ, Ιούλιος 2015

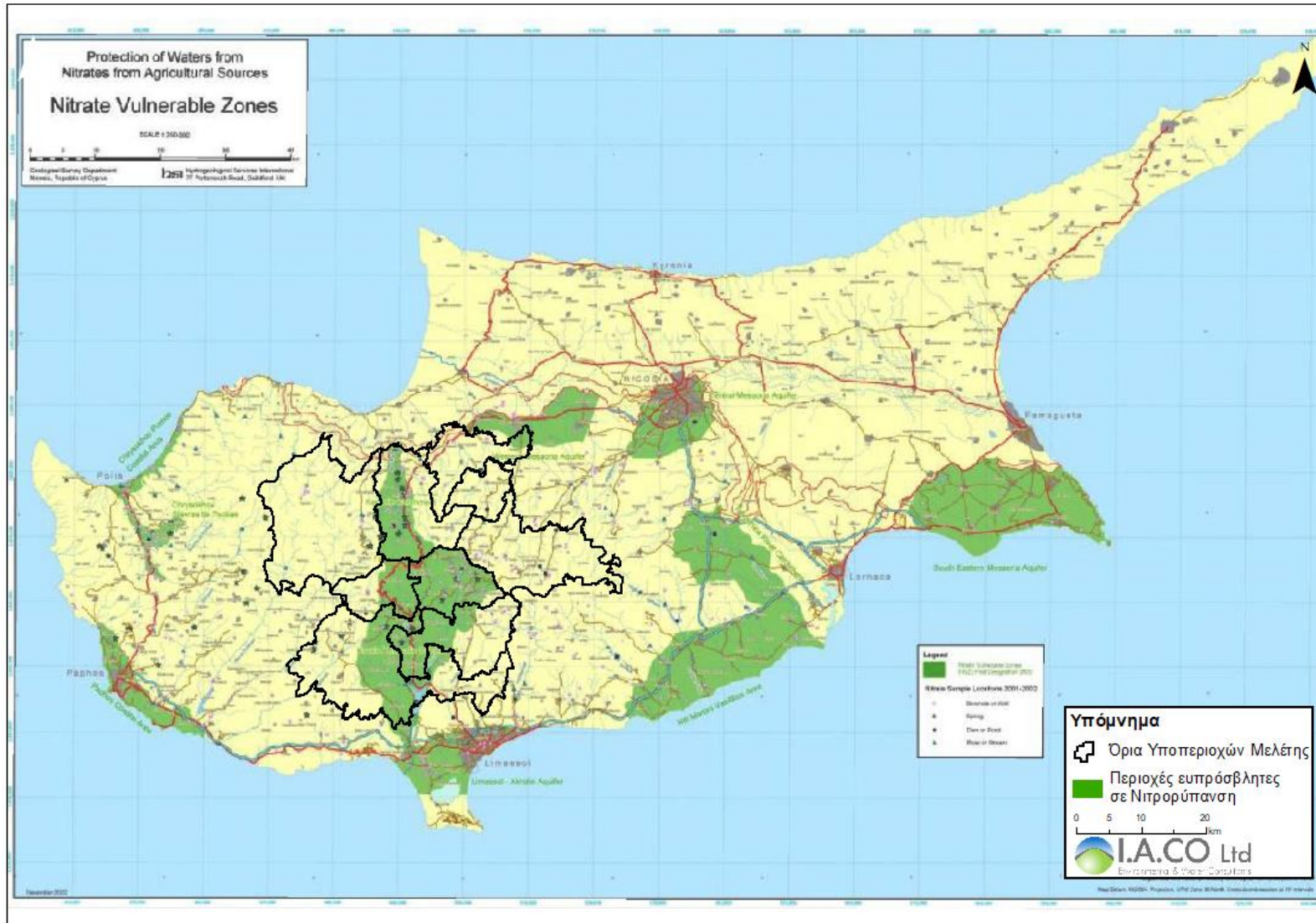

Χάρτης 24: Συστήματα υπόγειου ύδατος στη Κύπρο σε σχέση με τα όρια της υπό μελέτη περιοχής (Πηγή: Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων)

7.6.3 Περιοχές ευάλωτες στη Νιτρορύπανση

Σύμφωνα με το 2^ο Σχέδιο Διαχείρισης Λεκάνης Απορροής Ποταμού της Κύπρου, το δίκτυο της νιτρορύπανσης στο νησί αποτελείται από 222 σταθμούς παρακολούθησης. Το μεγαλύτερο μέρος του δικτύου της Οδηγίας Πλαισίου για τα Ύδατα (2000/60/ΕΚ) είναι μέρος του δικτύου της νιτρορύπανσης. Σημειώνεται ότι στο σύνολο των 222 σταθμών παρακολούθησης της κατάστασης των υδάτων προσδιορίζονται οι συγκεντρώσεις νιτρικών, καλύπτοντας τις πρόνοιες της Οδηγίας 91/676/ΕΟΚ.

Σύμφωνα με το 2^ο Σχέδιο Διαχείρισης Λεκάνης Απορροής Ποταμού της Κύπρου και το Διάταγμα του 2008 (ΚΔΠ 186/2008) περί Ελέγχου της Ρύπανσης των Νερών (Ευπρόσβλητες Ζώνες λόγω Νιτρορύπανσης και Κατηγορίες Νερών που Υφίστανται ή Ενδέχεται να Υποστούν Νιτρορύπανση), όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει, τμήματα των περιοχών Σολέας, ορεινών θερέτρων, Πιτσιλιάς Λεμεσού, Κουμανδαρίας και Κρασοχωριών – Αμπελοχωριών, έχουν καθοριστεί ως ευπρόσβλητες ζώνες ως κατηγορία νερών που υφίστανται ή μπορεί να υποστούν νιτρορύπανση γεωργικής προέλευσης. Οι μη βιώσιμες μέθοδοι γεωργίας και κτηνοτροφίας, όπως και η κακή διαχείριση τους, λόγω κακών πρακτικών εμπλουτισμού του εδάφους και χρήσης απαγορευμένων ή μεγάλων ποσοτήτων φυτοφαρμάκων είχαν ως αποτέλεσμα τον χαρακτηρισμό των εν λόγω περιοχών ως «ευάλωτων» ως προς την νιτρορύπανση. Οι περιοχές αυτές παρουσιάζονται στον ακόλουθο Χάρτη, σε σχέση και με τα όρια της περιοχής μελέτης της παρούσας ΣΜΠΕ.

Χάρτης 25: Χάρτης ζωνών Νιτρορύπανσης (Πηγή: Τμήμα Γεωλογικής Επισκόπησης)

7.7 ΑΤΜΟΣΦΑΙΡΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ – ΚΛΙΜΑ

7.7.1 Ατμοσφαιρικό Περιβάλλον

Η ποιότητα της ατμόσφαιρας είναι ένας πολύ σημαντικός παράγοντας για τις πιέσεις που μπορεί να δεχθούν οι ορεινές κοινότητες Τροόδους. Η ατμοσφαιρική ρύπανση επηρεάζει την ποιότητα ζωής των κατοίκων και του πληθυσμού, ενώ θεωρείται υπεύθυνη για διάφορα προβλήματα υγείας. Επίσης, η ατμοσφαιρική ρύπανση επηρεάζει και τους υπόλοιπους ζωντανούς οργανισμούς που εντοπίζονται σε μια περιοχή, όπως τη χλωρίδα και πανίδα μιας περιοχής. Οι ανθρώπινες δραστηριότητες, κυρίως οι μεταφορές, οι βιομηχανίες και οι οικιστικές θερμάνσεις, είναι οι κυριότερες πηγές εκπομπής αερίων ρύπων στην ατμόσφαιρα.

Σύμφωνα με την μελέτη των Tsilingiridis et al., 2010⁴⁴, η κυκλοφορία των οχημάτων συμβάλλει ουσιαστικά στην παραγωγή Οξειδίων του Αζώτου (NO_x), καθώς και Αιωρούμενων Σωματιδίων (PM₁₀ και PM_{2.5})³. Το βενζόλιο είναι ένας ρύπος που συνδέεται άμεσα με την οδική κυκλοφορία, όπως και το Μονοξείδιο του Άνθρακα. Παράλληλα, η Κύπρος επηρεάζεται άμεσα από το φαινόμενο της σκόνης της Σαχάρας, εξαιτίας της οποίας αναπτύσσονται επιπρόσθετες υψηλές τιμές συγκεντρώσεων αιωρούμενων σωματιδίων.

Η παρακολούθηση και διαχείριση της ποιότητας του ατμοσφαιρικού αέρα στην Κύπρο γίνεται μέσα από τις πρόνοιες του περί της Ποιότητας του Ατμοσφαιρικού Αέρα Νόμου του 2010 (Ν. 77(Ι)/2010) και σειρών Κανονισμών που καθορίζουν όρια ποιότητας ατμοσφαιρικού αέρα για συγκεκριμένους ρύπους.

Το δίκτυο σταθμών παρακολούθησης της ποιότητας του ατμοσφαιρικού αέρα στην Κύπρο συστάθηκε το 2006, με σκοπό την προστασία και την ενημέρωση του πληθυσμού όσον αφορά την ποιότητα της ατμόσφαιρας και αποτελούνταν αρχικά από εννέα σταθμούς. Οι σταθμοί έχουν εγκατασταθεί σε όλες τις επαρχίες έτσι ώστε να καλύπτουν και να είναι αντιπροσωπευτικοί περιοχών αυξημένης κυκλοφοριακής κίνησης, κατοικημένων περιοχών, συγκεντρώσεων υποβάθρου και συγκεντρώσεων των ρύπων από βιομηχανικές πηγές. Χωρίζονται σε τρεις κατηγορίες, αυτή των κυκλοφοριακών σταθμών, των σταθμών υποβάθρου και των οικιστικών σταθμών.

Τα ποσοτικά κριτήρια που έχουν οριστεί μέσω των Οδηγιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και χρησιμοποιούνται για την αξιολόγηση των περιβαλλοντικών πιέσεων και των υπερβάσεων σε σχέση με τον επιτρεπόμενο αριθμό υπερβάσεων των οριακών τιμών, παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα⁴⁵.

Πίνακας 16: Οριακές τιμές για SO₂, NO₂, PM₁₀, CO, Benzene, O₃, σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Οδηγία 2008/50/EC και τις εν ισχύ Ευρωπαϊκές θυγατρικές οδηγίες (δηλ. σύμφωνα με τους Κανονισμούς Κ.Δ.Π. 111/2007 και Κ.Δ.Π.327/2010)

Ρύπος	Οριακή τιμή	Περίοδος μέσου όρου	Επιτρεπτές υπερβάσεις ανά έτος
SO ₂	350 µg/m ³	1 ώρα	24
	125 µg/m ³	24 ώρες	3
NO ₂	200 µg/m ³	1 ώρα	18
	40 µg/m ³	1 έτος	n/a
PM ₁₀	50 µg/m ³	24 ώρες	35

⁴⁴ Tsilingiridis et al: A spatially allocated emissions inventory for Cyprus, Global NEST Journal 12 (1): 99-107, 2010

⁴⁵ Τμήμα Επιθεώρησης Εργασίας, <http://goo.gl/zKKfOK>

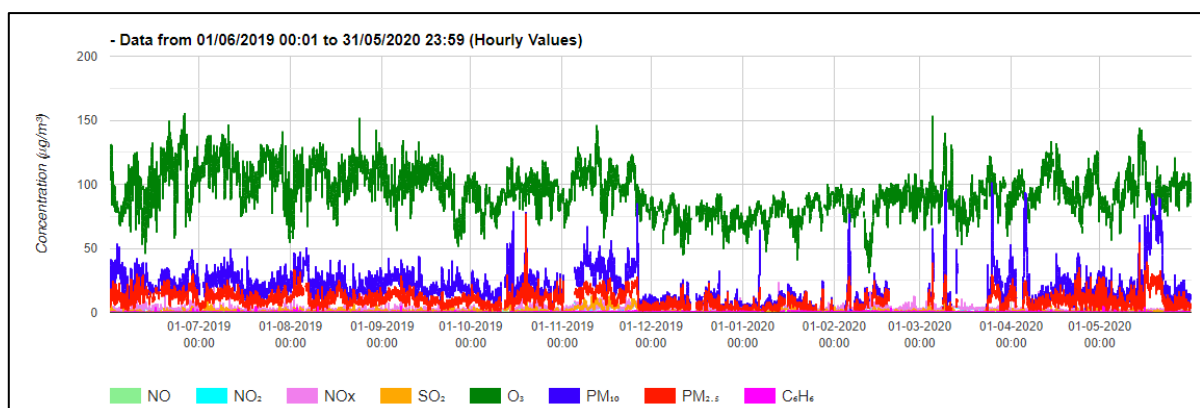
Ρύπος	Οριακή τιμή	Περίοδος μέσου όρου	Επιτρεπτές υπερβάσεις ανά έτος
	40 $\mu\text{g}/\text{m}^3$	1 έτος	n/a
CO	10.000 $\mu\text{g}/\text{m}^3$	Μέγιστος ημερήσιος μέσος όρος 8-ώρου	n/a
Βενζόλιο	5 $\mu\text{g}/\text{m}^3$	1 έτος	n/a
O ₃	120 $\mu\text{g}/\text{m}^3$	Μέγιστος ημερήσιος μέσος όρος 8-ώρου	25 ημερήσιες τιμές για 3 έτη
PM _{2.5}	25 $\mu\text{g}/\text{m}^3$	1 έτος	n/a

Λόγω της σημασίας που έχουν οι μετεωρολογικές συνθήκες στη διασπορά των αερίων ρύπων στην ατμόσφαιρα, για την καλύτερη αξιολόγηση των μετρήσεων των ρύπων στους Σταθμούς Παρακολούθησης της Ποιότητας του Αέρα, παρακολουθούνται και οι κυριότερες μετεωρολογικές μεταβλητές όπως είναι η κατεύθυνση του ανέμου, η ταχύτητα του ανέμου, η θερμοκρασία περιβάλλοντος, η σχετική υγρασία, η ατμοσφαιρική πίεση, η ηλιακή ακτινοβολία και η βροχόπτωση.

Από τους εννέα (9) υφιστάμενους και ενεργούς σταθμούς παρακολούθησης της ποιότητας του ατμοσφαιρικού αέρα που βρίσκονται εγκατεστημένοι στη Κύπρο, εντός της περιοχής μελέτης της παρούσας ΣΜΠΕ εμπίπτει και εξακολουθεί να λειτουργεί σήμερα μόνο ο σταθμός υποβάθρου στην κοινότητα της Αγίας Μαρίνας Ξυλιάτου. Ο ακόλουθος Πίνακας παρουσιάζει τα στοιχεία του σταθμού υποβάθρου της Αγίας Μαρίνας Ξυλιάτου, ενώ η ακόλουθη Εικόνα παρουσιάζει τις καταγραφόμενες τιμές ρύπων ανά ώρα στον συγκεκριμένο σταθμό από τις 01/06/2019 έως τις 31/05/2020.

Πίνακας 17: Στοιχεία σταθμού παρακολούθησης της ποιότητας του ατμοσφαιρικού αέρα στην Αγία Μαρίνα Ξυλιάτου (σταθμός υποβάθρου)

Όνομα Σταθμού	Κωδικός Σταθμού	Τοποθεσία	Συντεταγμένες		Υψόμετρο	Έναρξη λειτουργίας	Ρύποι – Μεγέθη που μετρούνται
			N	E			
Σταθμός Υποβάθρου – Αγία Μαρίνα Ξυλιάτου	AYMBGR	Δασικός Σταθμός Αγίας Μαρίνας Ξυλιάτου	35 02' 17''	33 03' 28''	532	01/10/1996	NO/NO ₂ /NO _x , O ₃ , CO, SO ₂ , AΣ ₁₀ , AΣ _{2,5} , AΣ ₁ , VOC _s , W/S, W/D, T, RH, BP, SR

Εικόνα 2: Σταθμός παρακολούθησης Αγίας Μαρίνας Ξυλιάτου (1/6/2019 – 31/5/2020)

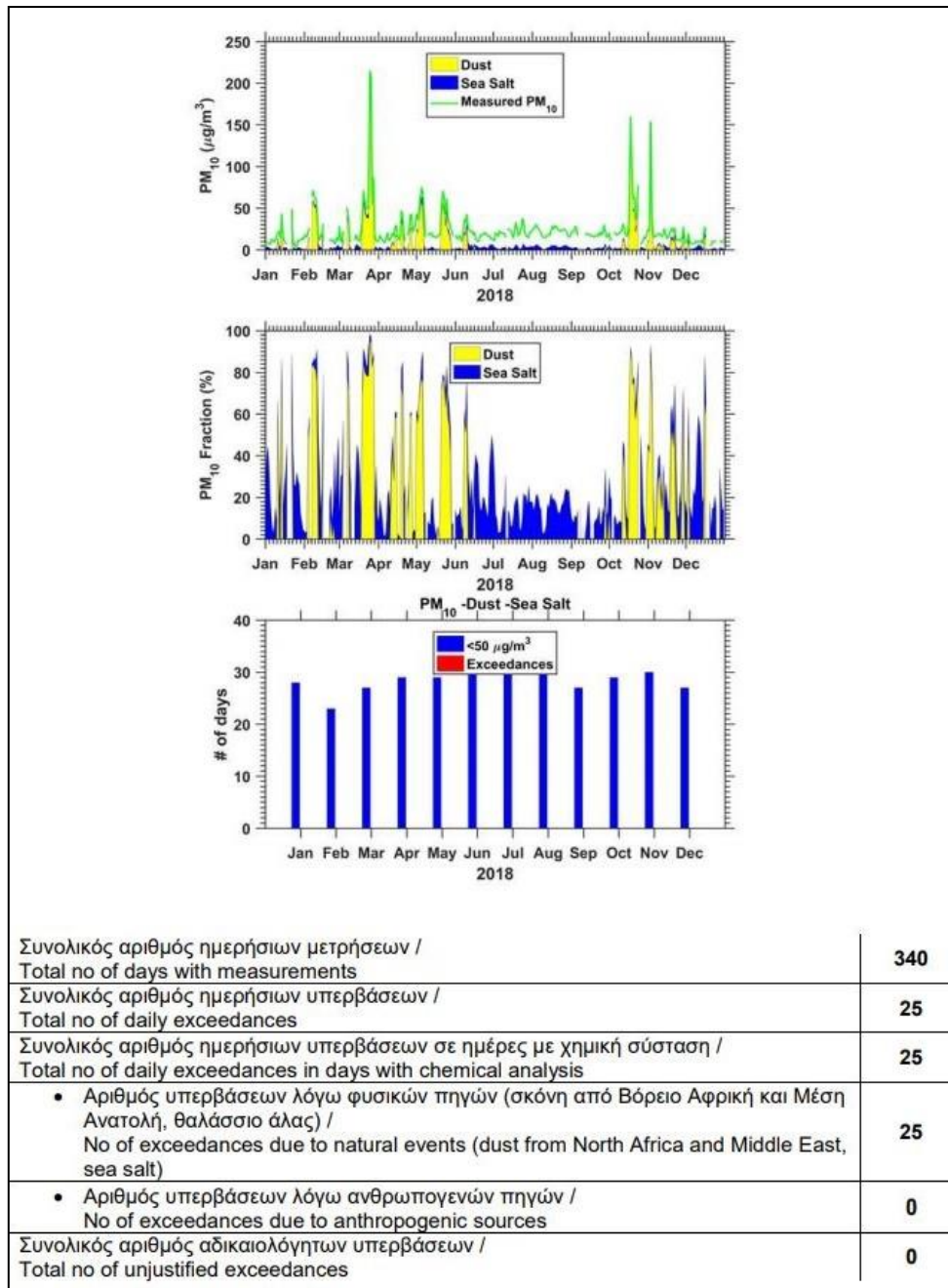
Σύμφωνα με την Εικόνα 1 και τις μετρήσεις που λήφθηκαν στον σταθμό υποβάθρου Αγίας Μαρίνας Ξυλιάτου, ο μέσος όρος των μετρήσεων O₃ κατά τους καλοκαιρινούς μήνες του έτους 2019, καθώς και οι μετρήσεις PM₁₀ κατά τον Οκτώβριο και Νοέμβριο του 2019 και Απρίλιο - Μάιο του 2020

υπερβαίνουν τις οριακές τιμές σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Οδηγία 2008/50/EC και τους εν ισχύ Ευρωπαϊκούς Κανονισμούς Κ.Δ.Π. 111/2007 και Κ.Δ.Π.327/2010.

Στην περίπτωση του O_3 οι σχετικές υπερβάσεις που παρατηρούνται οφείλονται σε μεγάλο βαθμό στις κλιματολογικές συνθήκες που επικρατούν στην Κύπρο, όπως είναι οι υψηλές θερμοκρασίες και η υψηλή ακτινοβολία που συμβάλλουν στη δημιουργία του, καθώς και στη διαμεθοριακή ρύπανση με τη μεταφορά του O_3 και των πρόδρομων ουσιών του από την ανατολική Μεσόγειο και τα γειτονικά κράτη. Στην Κύπρο, οι υψηλότερες τιμές O_3 παρουσιάζονται τους καλοκαιρινούς μήνες λόγω της αυξημένης ηλιοφάνειας και θερμοκρασίας των μηνών αυτών, παράγοντες που συμβάλλουν στη δημιουργία του. Σύμφωνα με «Στρατηγική της Κυπριακής Δημοκρατίας για την Ανάπτυξη της ευρύτερης περιοχής Τροόδους, Πλαίσιο Περιβαλλοντικής Προστασίας και Διαχείρισης για την περιοχή Τροόδους», το πρόβλημα που έχει παρατηρηθεί στην Κύπρο από την υψηλή συγκέντρωση O_3 στην κατώτερη ατμόσφαιρα, ειδικά στις περιοχές που έχουν ψηλό υψόμετρο, όπως στο Τρόδος, ερμηνεύεται ως ρύπανση που δεν δημιουργήθηκε στην Κύπρο αλλά μεταφέρθηκε μέσω διασυνοριακής μεταφοράς. Αντιθέτως, εντός των αστικών συγκροτημάτων, το O_3 εμφανίζει γενικά χαμηλές τιμές, εξαιτίας της καταστροφής του κατά την χημική αντίδρασή του με πρωτογενείς ρύπους που προέρχονται κυρίως από την κυκλοφορία οχημάτων.

Τα PM_{10} παράγονται γενικά ως υποπροϊόν διάφορων χημικών ή φυσικών διαδικασιών. Βασικές ανθρωπογενείς πηγές εκπομπής είναι οι βιομηχανίες επεξεργασίας ορυκτών (π.χ. τσιμεντοποιεία), οι μεγάλες μονάδες καύσης (π.χ. ηλεκτροπαραγωγοί σταθμοί) και τα οχήματα. Οι συνηθέστερες φυσικές πηγές Αιωρούμενων Σωματιδίων είναι η σκόνη που προέρχεται από επαναιώρηση κατακαθήμενων σωματιδίων σε ακάλυπτες από βλάστηση περιοχές με ξηρό κλίμα, το αλάτι της θάλασσας, οι πυρκαγιές, οι ηφαιστειακές εκρήξεις και οι θύελλες σκόνης. Ωστόσο, οι ημερήσιες υπερβάσεις Αιωρούμενων Σωματιδίων που δύναται να καταγραφούν, οφείλονται ως επί το πλείστον, στη διασυνοριακή μεταφορά σκόνης.

Με βάση την Οδηγία 2008/50/ΕΚ, υπερβάσεις που οφείλονται σε εκπομπές AS_{10} από φυσικές πηγές (θαλάσσιο άλας, σκόνη από Σαχάρα) εξαιρούνται. Η Εικόνα 3 παρουσιάζει τα επίπεδα σκόνης στον σταθμό υποβάθρου Αγίας Μαρίνας Ξυλιάτου με βάση τις χημικές αναλύσεις για το έτος 2018. Είναι ξεκάθαρο ότι η σκόνη από την Αφρική και τις γειτονικές ανατολικές περιοχές κυμαίνεται στα $8,2 \mu\text{g}/\text{m}^3$ ή περίπου το 34,6% της σωματιδιακής μάζας, ποσοστό αρκετά σημαντικό. Ας σημειωθεί ότι λαμβάνοντας υπ' όψη τη συμμετοχή της σκόνης αυτής και του θαλάσσιου αλάτος ($2,6 \mu\text{g}/\text{m}^3$) στον σταθμό υποβάθρου Αγίας Μαρίνας, οι υπερβάσεις μειώνονται από 25 σε 0.

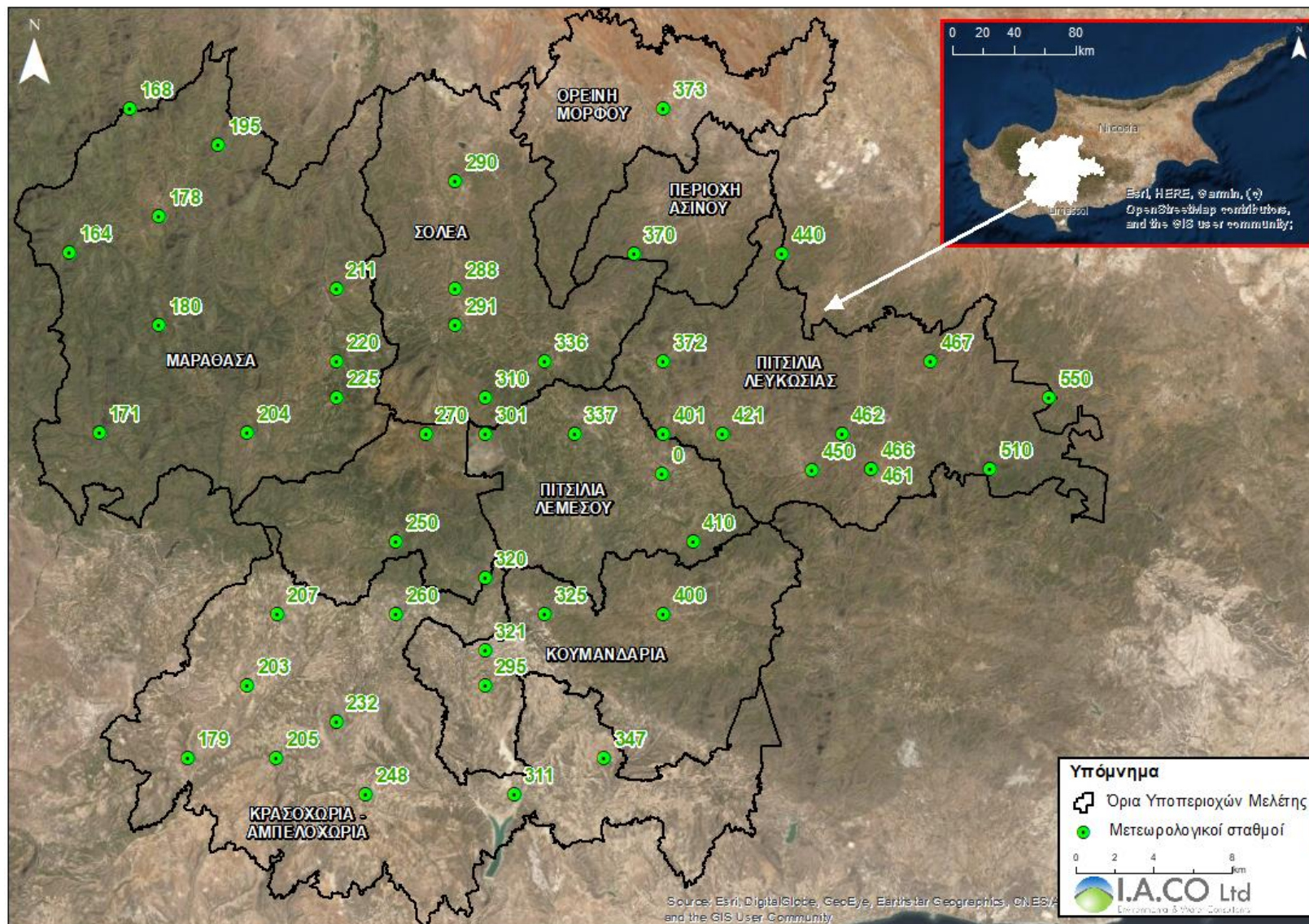

Εικόνα 3: Συγκεντρώσεις ΑΣ₁₀ στον σταθμό υποβάθρου Αγίας Μαρίνας Ευλιάτου πριν και μετά την αφαίρεση σκόνης από φυσικές πηγές (σκόνη από Σαχάρα και Μέση Ανατολή και θαλάσσιο άλας) για το 2018

7.7.2 Κλίμα

Θερμοκρασία - Βροχόπτωση

Οι πλησιέστεροι μετεωρολογικοί σταθμοί (ΜΣ) στην υπό μελέτη περιοχή, παρουσιάζονται στον ακόλουθο Χάρτη, με τον Αριθμό του κάθε μετεωρολογικού σταθμού να διακρίνεται με πράσινα γράμματα.

Χάρτης 26: Δορυφορικός χάρτης με μετεωρολογικούς σταθμούς εντός της περιοχής μελέτης

Εκ των μετεωρολογικών σταθμών που παρουσιάζονται στον Χάρτη 26, ως οι πιο αντιπροσωπευτικοί μετεωρολογικοί σταθμοί θεωρούνται οι πιο κάτω, λόγω των πρόσφατων στοιχείων που παρασχέθηκαν από το Τμήμα Μετεωρολογίας. Για τον λόγο αυτό η περιγραφή της υφιστάμενης κατάστασης βασίστηκε στην ανάλυση των μετεωρολογικών στοιχείων των εν λόγω σταθμών.

- ΜΣ 270 Τρόδος (Πλατεία) - κλιματολογικός (σε υψόμετρο 1725m amsl),
- ΜΣ 310 Πλατάνια (Δασικός Σταθμός) – κλιματολογικός (σε υψόμετρο 1120 m amsl),
- ΜΣ 320 Σαϊττάς (Φυτώριο) - (σε υψόμετρο 640 m amsl),
- ΜΣ 440 Παναγιά Γεφύρι (Δασ. Στ.) - κλιματολογικός σταθμός - (σε υψόμετρο 440m amsl).

Πιο κάτω παρουσιάζονται οι Πίνακες με τα στοιχεία της Μέσης Ημερήσιας Μέγιστης Θερμοκρασίας στους εν λόγω σταθμούς.

Πίνακας 18: Μέση Ημερήσια Μέγιστη Θερμοκρασία (°C) στον Μ.Σ. 270 Τρόδος (Πλατεία) για την περίοδο 1988 – 2017

(Πηγή: Τμήμα Μετεωρολογίας)

Μήνας	ΙΑΝ	ΦΕΒ	ΜΑΡ	ΑΠΡ	ΜΑΙΟΣ	ΙΟΥΝ	ΙΟΥΛ	ΑΥΓ	ΣΕΠ	ΟΚΤ	ΝΟΕ	ΔΕΚ
Μέση (°C)	1,1	1,4	4,4	8,6	13,1	17,4	20,9	20,7	17,2	12,6	7,5	3,4
Μέγ. (°C)	4,1	4,6	8,2	12,9	17,4	21,9	25,5	25,5	21,9	16,8	11,1	6,5
Ελάχ. (°C)	-1,9	-1,9	0,7	4,4	8,7	12,8	16,2	15,9	12,4	8,3	4	0,4

Η μέση ημερήσια μέγιστη θερμοκρασία (T) για την περίοδο 1988 – 2017 στον ΜΣ 270 στο Τρόδος (Πλατεία) κυμαίνεται από τη χαμηλή 1,1 °C τον Ιανουάριο έως την υψηλή 20,9 °C τον Ιούλιο που είναι ο θερμότερος μήνας. Για τον ίδιο σταθμό, η μέση ημερήσια ελάχιστη θερμοκρασία κατά τον ίδιο τρόπο μεταβάλλεται από -1,9 °C τον Ιανουάριο που είναι ο ψυχρότερος μήνας, μέχρι 16,2 °C τον Ιούλιο.

Πίνακας 19: Μέση Ημερήσια Μέγιστη Θερμοκρασία (°C) στον Μ.Σ. 310 Πλατάνια (Δασικός Σταθμός) για την περίοδο

1989 – 2018 (Πηγή: Τμήμα Μετεωρολογίας)

Μήνας	ΙΑΝ	ΦΕΒ	ΜΑΡ	ΑΠΡ	ΜΑΙΟΣ	ΙΟΥΝ	ΙΟΥΛ	ΑΥΓ	ΣΕΠ	ΟΚΤ	ΝΟΕ	ΔΕΚ
Μέση (°C)	4,3	5,2	8,3	12,5	16,7	21,0	24,2	24,0	20,6	16,0	10,4	6,2
Μέγ. (°C)	7,3	8,8	12,8	17,7	22,3	26,9	30,1	29,9	26,3	20,8	14,1	9,1
Ελάχ. (°C)	1,3	1,6	3,8	7,3	11,2	15,1	18,3	18,2	14,9	11,2	6,8	3,3

Η μέση ημερήσια μέγιστη θερμοκρασία (T) για την περίοδο 1989 – 2018 στον ΜΣ 310 στα Πλατάνια (Δασικός Σταθμός) κυμαίνεται από τη χαμηλή 4,3 °C τον Ιανουάριο έως την υψηλή 24,2 °C τον Ιούλιο που είναι ο θερμότερος μήνας. Για τον ίδιο σταθμό, η μέση ημερήσια ελάχιστη θερμοκρασία κατά τον ίδιο τρόπο μεταβάλλεται από 1,3 °C τον Ιανουάριο που είναι ο ψυχρότερος μήνας, μέχρι 18,3 °C τον Ιούλιο.

Πίνακας 20: Μέση Ημερήσια Μέγιστη Θερμοκρασία (°C) στον Μ.Σ. 320 Σαϊττάς (Φυτώριο) για την περίοδο 1988 – 2017**(Πηγή: Τμήμα Μετεωρολογίας)**

Μήνας	ΙΑΝ	ΦΕΒ	ΜΑΡ	ΑΠΡ	ΜΑΙΟΣ	ΙΟΥΝ	ΙΟΥΛ	ΑΥΓ	ΣΕΠ	ΟΚΤ	ΝΟΕ	ΔΕΚ
Μέση (°C)	8,3	8,8	11,3	15,3	19,6	24	26,9	26,8	23,6	19,5	14,4	10,2
Μέγ. (°C)	13,3	14,2	17,4	22,1	26,9	31,5	34,6	34,4	31,2	26,5	20,4	15,5
Ελάχ. (°C)	3,3	3,5	5,3	8,6	12,4	16,4	19,3	19,2	16,0	12,6	8,3	5,0

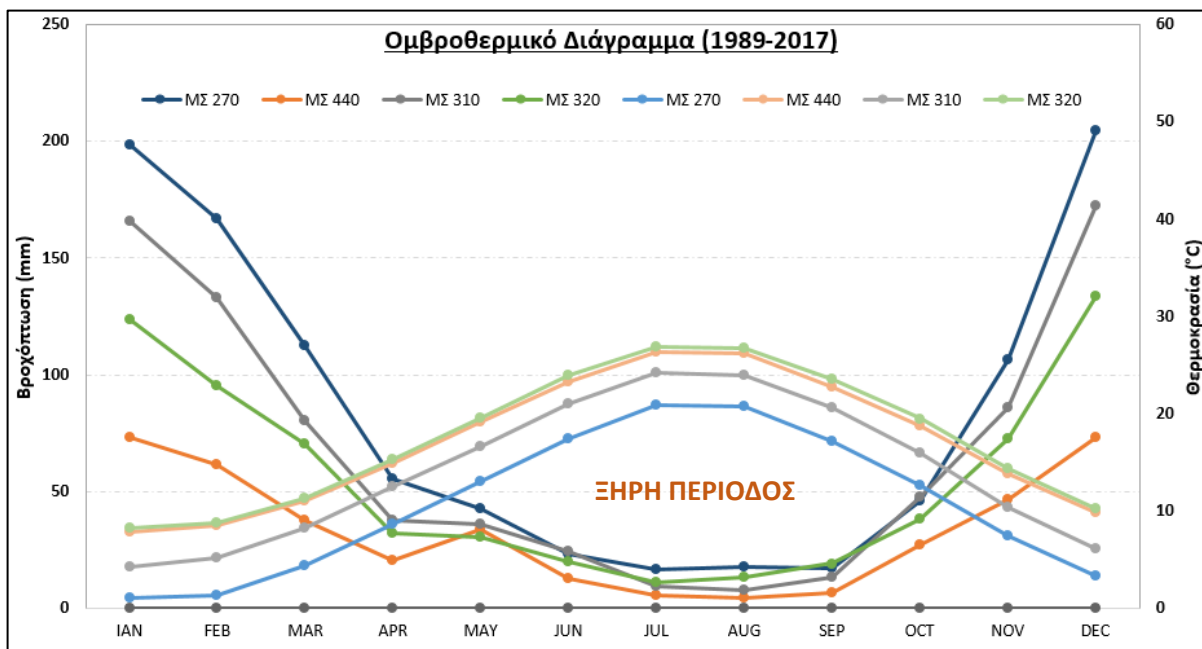
Η μέση ημερήσια μέγιστη θερμοκρασία (Τ) για την περίοδο 1988 – 2017 στον ΜΣ 320 στο Σαϊττά (Φυτώριο) κυμαίνεται από τη χαμηλή 8,3 °C τον Ιανουάριο έως την υψηλή 26,9 °C τον Ιούλιο που είναι ο θερμότερος μήνας. Για τον ίδιο σταθμό, η μέση ημερήσια ελάχιστη θερμοκρασία κατά τον ίδιο τρόπο μεταβάλλεται από 3,3 °C τον Ιανουάριο που είναι ο ψυχρότερος μήνας, μέχρι 19,3 °C τον Ιούλιο.

Πίνακας 21: Μέση Ημερήσια Μέγιστη Θερμοκρασία (°C) στον Μ.Σ. 440 Παναγιά Γεφύρι (Δασ. Στ.) για την περίοδο 1989**– 2018 (Πηγή: Τμήμα Μετεωρολογίας)**

Μήνας	ΙΑΝ	ΦΕΒ	ΜΑΡ	ΑΠΡ	ΜΑΙΟΣ	ΙΟΥΝ	ΙΟΥΛ	ΑΥΓ	ΣΕΠ	ΟΚΤ	ΝΟΕ	ΔΕΚ
Μέση (°C)	7,9	8,5	11	14,9	19,2	23,3	26,3	26,2	22,8	18,8	13,8	9,8
Μέγ. (°C)	13,4	14,4	17,8	22,6	27,1	31,5	34,7	34,4	31	26,4	20,4	15,5
Ελάχ. (°C)	2,4	2,6	4,2	7,3	11,2	15,1	17,9	18	14,7	11,3	7,1	4,1

Η μέση ημερήσια μέγιστη θερμοκρασία (Τ) για την περίοδο 1989 – 2018 στον ΜΣ 440 στην Παναγιά (Δασικός σταθμός) κυμαίνεται από τη χαμηλή 7,9 °C τον Ιανουάριο έως την υψηλή 26,2 °C τον Αύγουστο που είναι ο θερμότερος μήνας. Για τον ίδιο σταθμό, η μέση ημερήσια ελάχιστη θερμοκρασία κατά τον ίδιο τρόπο μεταβάλλεται από 2,4 °C τον Ιανουάριο που είναι ο ψυχρότερος μήνας, μέχρι 18 °C τον Αύγουστο.

Ακολούθως, παρουσιάζεται το ομβροθερμικό διάγραμμα για τους πιο πάνω ΜΣ, το οποίο υποδηλώνει την ξηρή περίοδο για τον κάθε ένα. Τα στοιχεία που παρουσιάζονται αφορούν την περίοδο 1989 – 2017.

Διάγραμμα 1: Ομβροθερμικό διάγραμμα που αφορά τους Μετεωρολογικούς Σταθμούς 270, 310, 320 και 440 για την περίοδο 1989-2017

Όπως παρουσιάζεται στο Διάγραμμα 1, η ξηρή περίοδος που αντιστοιχεί στο ΜΣ 270 Τρόδος (Πλατεία) είναι μεταξύ των μηνών Μάιου έως Οκτωβρίου, ενώ η ξηρή περίοδος που αντιστοιχεί στους ΜΣ 440 Παναγιά Γεφύρι (Δασ. Στ.) είναι μεταξύ των μηνών Μαρτίου έως Νοεμβρίου. Αντίστοιχα, η ξηρή περίοδος που αντιστοιχεί στο ΜΣ 310 Πλατάνια (Δασικός Σταθμός) είναι μεταξύ των μηνών Απριλίου έως Οκτωβρίου, ενώ η ξηρή περίοδος που αντιστοιχεί στον σταθμό 320 Σαϊττα (Φυτώριο) είναι ανάμεσα στους μήνες Απριλίου έως Νοεμβρίου.

Σύμφωνα με τη Μετεωρολογική Υπηρεσία της Κύπρου χιονόπτωση συμβαίνει συχνά κάθε χειμώνα σε περιοχές της οροσειράς του Τροόδους με υψόμετρο πάνω από 1.000 μέτρα. Κατά μέσο όρο η πρώτη χιονόπτωση παρατηρείται μέσα στην πρώτη βδομάδα του Δεκέμβρη και η τελευταία γύρω στα μέσα του Απρίλη ενώ το χιόνι δεν καλύπτει μόνιμα το έδαφος σε όλη τη διάρκεια του χειμώνα. Σύμφωνα με τα προαναφερθέντα η χιονόπτωση στην περιοχή μελέτης παρατηρείται ετησίως αλλά είναι πολύ ελαφρά⁴⁶.

Άνεμος

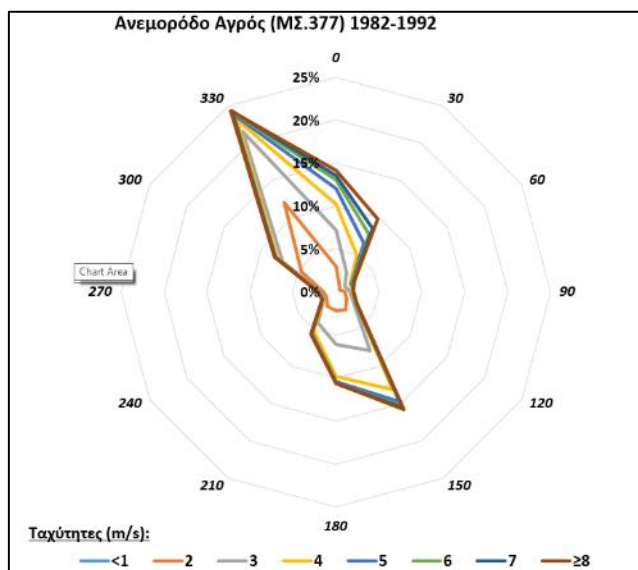
Οι ακόλουθοι ανεμολογικοί μετεωρολογικοί σταθμοί εμπίπτουν εντός της περιοχής μελέτης:

- ΜΣ 377 στον Αγρό
- ΜΣ 313 Φράγμα Κούρρη
- ΜΣ 320 Σαϊττάς
- ΜΣ 225 Δασικός Κατασκηνωτικός χώρος Προδρόμου
- ΜΣ 295 Δωρός

⁴⁶ Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως, I.A.CO Environmental & Water Consultants, Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων του υπό εκπόνηση Τοπικού Σχεδίου Μαραθάσας, Μάιος 2017

- ΜΣ 310 Πλατάνια
- ΜΣ 440 Γεφύρι Παναγιάς
- ΜΣ 466 Φαρμακάς
- ΜΣ 493 Άγιος Ιωάννης (Μαλούντας)

Το ακόλουθο Διάγραμμα 2 παρουσιάζει ενδεικτικά τις επικρατούσες ταχύτητες ανέμου για τον μετεωρολογικό σταθμό ΜΣ 377 στον Αγρό, ο οποίος εμπίπτει εντός της περιοχής μελέτης, καθώς και τις επικρατούσες κατευθύνσεις του ανέμου, όπως καταγράφηκαν σε αυτόν.

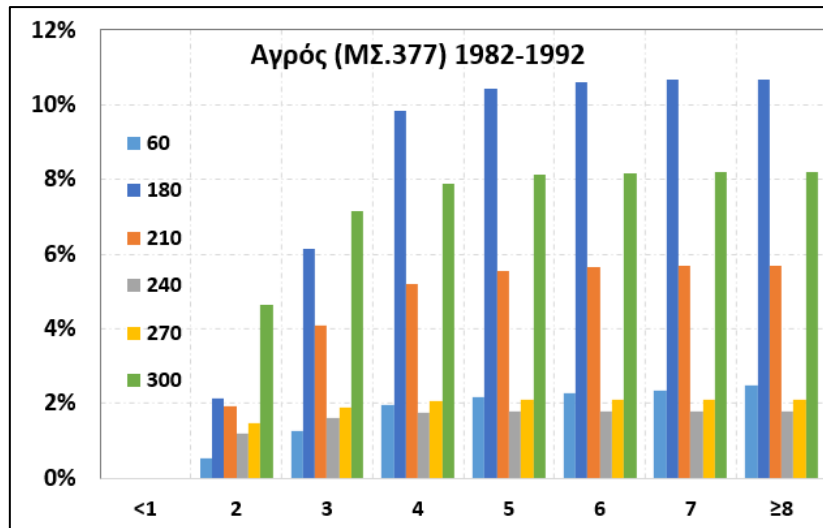

Διάγραμμα 2: Ανεμόροδα του ΜΣ 377 στον Αγρό

Σύμφωνα με το ανεμόροδο που αντιστοιχεί στον ΜΣ 377, οι επικρατούσες ταχύτητες ανέμων έχουν κατεύθυνση προς νοτιοανατολικά. Οι ταχύτητες του ανέμου με κατεύθυνση προς νοτιοανατολικά αφορούν ως επί το πλείστο τις ταχύτητες μεταξύ 2 έως 4 m/s, κυρίως όμως την ταχύτητα των 3 m/s.

Το ακόλουθο Διάγραμμα 3 παρουσιάζει τις επικρατούσες διευθύνσεις ανέμου και τις ταχύτητες που επικρατούν στον εν λόγω σταθμό. Τα δεδομένα για την ετοιμασία των διαγραμμάτων λήφθηκαν από το Μετεωρολογικό Σημείωμα υπ' αριθμόν 14, «Στατιστική Ανάλυση της Ταχύτητας του Ανέμου στην Κύπρο» (έκδοση 1995)⁴⁷.

⁴⁷ Μετεωρολογικό Σημείωμα υπ' αριθμόν 14, «Στατιστική Ανάλυση της Ταχύτητας του Ανέμου στην Κύπρο» (έκδοση 1995)

Διάγραμμα 3: Ταχύτητες ανά τις επικρατούσες κατευθύνσεις ανέμου στον ΜΣ 377 στον Αγρό

Σύμφωνα με το Διάγραμμα 3, φαίνεται ότι κατά τις επικρατούσες βόρειο – βορειοανατολικές διευθύνσεις ανέμου, οι ταχύτητες που επικρατούν είναι οι ταχύτητες μεταξύ 2- 4 m/s, όπως και κατά την νοτιοανατολική κατεύθυνση, με σημαντικά ποσοστά ταχύτητας άνω των 8 m/s.

Λοιπές πληροφορίες σχετικά με τα στοιχεία της ημερήσιας εξάτμισης λήφθηκαν από τον ΜΣ 225 στην κοινότητα Προδρόμου. Σύμφωνα με τα ανεμολογικά στοιχεία (1976 - 2000) για τον ΜΣ 225 στην κοινότητα Προδρόμου η ταχύτητα του ανέμου (στα 2 m) παρουσιάζει μέγιστη τιμή τον Φεβρουάριο (150 km, μέση ημερήσια ροή) και ελάχιστη το μήνα Αύγουστο (94 km, μέση ημερήσια ροή), ενώ η μέση ετήσια τιμή είναι 119km (μέση ημερήσια ροή). Ο ακόλουθος Πίνακας παρουσιάζει κάποια επιπλέον μετεωρολογικά δεδομένα που αφορούν τον ΜΣ 225 στην κοινότητα του Προδρόμου.

Πίνακας 22: Άλλα Μετεωρολογικά Δεδομένα για την περιοχή μελέτης, σύμφωνα με τις καταγραφές του ΜΣ 225 στην κοινότητα Προδρόμου

Μετεωρολογική Παράμετρος →	ΜΣ225		
	Μέση Ημερήσια Ροή Ανέμου 2m (σε km)	Μέση Ημερήσια Ροή Ανέμου 7m (σε km)	Μέση Ημερήσια Εξάτμιση (mm)
	1976-2000	1970-2000	1976-2004
Χρονολογικό εύρος καταγραφών	1976-2000	1970-2000	1976-2004
Ιανουάριος	147	237	1
Φεβρουάριος	150	240	1,6
Μάρτιος	136	225	2,2
Απρίλιος	133	221	3,8
Μάιος	111	195	5,1
Ιούνιος	105	196	6,7
Ιούλιος	101	186	7,4
Αύγουστος	94	173	6,7
Σεπτέμβριος	95	177	5
Οκτώβριος	106	188	3,1
Νοέμβριος	121	206	1,7

Μετεωρολογική Παράμετρος →	ΜΣ225		
	Μέση Ημερήσια Ροή Ανέμου 2m (σε km)	Μέση Ημερήσια Ροή Ανέμου 7m (σε km)	Μέση Ημερήσια Εξάτμιση (mm)
Χρονολογικό εύρος καταγραφών	1976-2000	1970-2000	1976-2004
Δεκέμβριος	133	225	1

7.8 ΑΚΟΥΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Στην περιοχή μελέτης δεν υπάρχουν σημαντικές πηγές πρόκλησης θορύβου πέραν του οδικού δικτύου και των γεωργικών δραστηριοτήτων. Επομένως, ως κύριες πηγές θορύβου και δονήσεων στην περιοχή θεωρούνται, σε μικρό βαθμό, η κυκλοφοριακή κίνηση, καθώς και η λειτουργία γεωργικών μηχανημάτων, όπως τρακτέρ. Αξίζει να σημειωθεί ότι η λειτουργία των γεωργικών μηχανημάτων δεν είναι συνεχής αλλά περιοδική, ανάλογα με τις κατά περιόδους εργασίες, ενώ το κύριο οδικό δίκτυο βρίσκεται σε σημαντική απόσταση από το κέντρο των υπό μελέτη κοινοτήτων.

7.9 ΑΝΑΝΕΩΣΙΜΕΣ ΠΗΓΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

Το άρθρο 4 της Οδηγίας 2009/28/ΕΚ για την προώθηση της χρήσης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, απαιτεί να θεσπιστεί από κάθε κράτος μέλος εθνικό σχέδιο δράσης για την ανανεώσιμη ενέργεια. Στα εν λόγω σχέδια δράσης ορίζονται οι εθνικοί στόχοι των κρατών μελών για το μερίδιο ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές που θα καταναλώνεται στις μεταφορές, στην ηλεκτροπαραγωγή και στη θέρμανση και ψύξη το έτος 2020, λαμβανομένων υπόψη των επιπτώσεων άλλων μέτρων πολιτικής που αφορούν την ενεργειακή απόδοση στην τελική κατανάλωση ενέργειας, καθώς και τα κατάλληλα μέτρα που θα ληφθούν για την επίτευξη αυτών των εθνικών συνολικών στόχων.

Σύμφωνα με το Εθνικό Σχέδιο Δράσης ο στόχος των ΑΠΕ κατανέμεται για τον τομέα του ηλεκτρισμού στο 16% ΑΠΕ το 2020 (που αντιστοιχεί περίπου με το 38,4% του στόχου), στην θέρμανση-ψύξη στο 23,5% (που αντιστοιχεί με το 47,15% του στόχου) και στις μεταφορές 10% (που αντιστοιχεί με το 14,45% του στόχου).

Η παραγωγή σημαντικού ποσοστού της καταναλισκόμενης ηλεκτρικής ενέργειας με την αξιοποίηση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (ΑΠΕ) αποτελεί κυβερνητικό στόχο, για την επίτευξη του οποίου κρίθηκε αναγκαίος ο καθορισμός ολοκληρωμένης χωροθετικής πολιτικής για την εγκατάσταση ανεμογεννητριών, αιολικών πάρκων και άλλων μονάδων αξιοποίησης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Αναφορικά με τις αρχές πολιτικής, τα χωροθετικά κριτήρια και τη διαδικασία άσκησης πολεοδομικού ελέγχου σε σχέση με αιτήσεις για τη χωροθέτηση Μονάδων Παραγωγής Ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, ο Υπουργός Εσωτερικών εξέδωσε την Εντολή 2/2006 (με ημερομηνία 19/4/2006). Η Εντολή συνοδεύεται από «Συμβουλευτικό/ Ενδεικτικό Χάρτη για Αναπτύξεις Αιολικών Πάρκων», στον οποίο παρουσιάζονται οι βασικές περιοχές αποκλεισμού Αιολικών Πάρκων.

Σύμφωνα με στοιχεία της ΡΑΕΚ (Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας Κύπρου), οι δανειοδοτημένοι σταθμοί παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας που εμπίπτουν στην περιοχή μελέτης αναγράφονται στον ακόλουθο Πίνακα. Όπως παρουσιάζεται στον εν λόγω Πίνακα, συνολικά, εντός της περιοχής μελέτης, υφίστανται πέντε (5) σταθμοί παραγωγής ηλεκτρισμού οι οποίοι χρησιμοποιούν ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Δύο (2) από αυτούς χρησιμοποιούν ανεμογεννήτριες, καθώς οι υπόλοιποι τρεις (3) είναι ηλιοθερμικοί σταθμοί. Και οι τρεις ηλιοθερμικοί σταθμοί βρίσκονται στο Μονάγρι της Λεμεσού, και έχουν ισχύ 10, 15 και 50MW. Όσον αφορά τους σταθμούς ανεμογεννητριών, παράγουν 10,08 – 12,5 MW, και χωροθετούνται στο Καμπί και στη Σκουριώτισσα, εντός της Επαρχίας Λευκωσίας.

Επιπλέον, σύμφωνα με το Τμήμα Περιβάλλοντος και το Αρχείο Έργων για τα έτη 2018, 2019 και 2020 το οποίο είναι διαθέσιμο στην επίσημη ιστοσελίδα του Τμήματος, υπάρχει ένας αριθμός από εγκεκριμένα και προγραμματιζόμενα Έργα Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας στην περιοχή μελέτης. Τα Έργα αυτά αφορούν ηλιοθερμικούς σταθμούς (φωτοβολταϊκά πάρκα) ποικίλης ισχύος στις κοινότητες Άγιος Επιφάνειος Σολέας, Δορά, Ποτάμι, Κακοπετριά, Μαλούντα, Ορούντα, Κάτω Κουτραφάς και Άγιος Γεώργιος Καυκάλου⁴⁸.

Πίνακας 23: Αδειοδοτημένοι σταθμοί παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας που εμπίπτουν στην περιοχή μελέτης του Τροόδου

Επωνυμία Εταιρείας	Ισχύς (MW)	Τεχνολογία	Επαρχία/ Δήμος/ Κοινότητα
AeroTricity	10,08	Ανεμογεννήτριες	Θέση «Προφήτης Ηλίας» Καμπί, Επαρχία Λευκωσίας

⁴⁸ FOSINK, «ΜΕΕΠ από την κατασκευή και λειτουργία φωτοβολταϊκού πάρκου 2.5 MW της εταιρείας "BIOLAND PROJECT 14 LTD"», 2017

FOSINK, «ΜΕΕΠ από την κατασκευή και λειτουργία φωτοβολταϊκού πάρκου 2.3 MW της εταιρείας "BIOLAND PROJECT 7 LTD"», 2017

G.TH. ENERGY SOLUTIONS LTD, «Μελέτη Εκτίμησης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων από την κατασκευή και λειτουργία φωτοβολταϊκού πάρκου στην περιοχή Άγιος Επιφάνειος Σολέας, Επαρχία Λευκωσίας», 2014

Νικολαΐδης και Συνεργάτες, «Μελέτη Εκτίμησης Επιπτώσεων στο περιβάλλον για την κατασκευή και λειτουργία μονάδας παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας με φωτοβολταϊκό σύστημα ισχύος 5MW στην κοινότητα Δορά της Επαρχίας Λεμεσού», 2019

Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, Γνωμάτευση Τμήματος Περιβάλλοντος σχετικά με το Έργο «Αιτιολογημένη Διαπίστωση για έκδοση Άδειας Οικοδομής για Φωτοβολταϊκό Πάρκο ισχύος 20 KW στο τεμάχιο 89 Φ/ΣΧ 2-203-386 στο χωριό Ποτάμι με αρ.φακ. 5.33.13.156.71», 2019

Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, Γνωμάτευση Τμήματος Περιβάλλοντος σχετικά με το Έργο «Εκθεση Πληροφοριών για την κατασκευή Φωτοβολταϊκού πάρκου δυναμικότητας 99 KW ιδιοκτησία των κα. Α.Β., Α.Β. και Μ.Β στην κοινότητα Κακοπετριά της επαρχίας Λευκωσίας. με αρ. Φακ.5.33.13.66.223», 2019

Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, Γνωμάτευση Τμήματος Περιβάλλοντος σχετικά με το Έργο «ΜΕΕΠ για έγκριση τροποποιητικών σχεδίων για φωτοβολταϊκό πάρκο δυναμικότητας 990KW του κου. Νίκου Παπαδόπουλου στην κοινότητα Αγίου Ιωάννη Μαλούντας στην Επαρχία Λευκωσίας», 2018

Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, Γνωμάτευση Τμήματος Περιβάλλοντος σχετικά με το Έργο «ΜΕΕΠ για την ανέγερση φωτοβολταϊκού πάρκου δυναμικότητας 2MWP ιδιοκτησία της εταιρείας "BIOLAND ENERGY 50 LTD" στην κοινότητα Ποτάμι της Επαρχίας Λευκωσίας», 2019

Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, Γνωμάτευση Τμήματος Περιβάλλοντος σχετικά με το Έργο «ΜΕΕΠ για την εγκατάσταση φωτοβολταϊκού πάρκου δυναμικότητας 0,9MWP ιδιοκτησία της εταιρείας "BIOLAND PROJECT 52 LTD" στην κοινότητα Ορούντας της Επαρχίας Λευκωσίας», 2019

Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, Γνωμάτευση Τμήματος Περιβάλλοντος σχετικά με το Έργο «ΜΕΕΠ για την κατασκευή φωτοβολταϊκού πάρκου δυναμικότητας 4.3MW ιδιοκτησία της εταιρείας "BIOLAND PROJECT 51 LTD" στην κοινότητα Κάτω Κουτραφάς της Επαρχίας Λευκωσίας», 2019

Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, Γνωμάτευση Τμήματος Περιβάλλοντος σχετικά με το Έργο «ΜΕΕΠ για την ανέγερση φωτοβολταϊκού πάρκου δυναμικότητας 550 KW ιδιοκτησία του κου. Ο.Μ. στην κοινότητα Αγίου Γεώργιου Καυκάλου στην επαρχία Λευκωσίας», 2019

HELLENIC COPPER MINES LTD	12,5	Ανεμογεννήτριες	Σκουριώτισσα, Επαρχία Λευκωσίας
VIMENTINA LTD	10	Ηλιοθερμικός Σταθμός	Μονάγρι, Επαρχία Λεμεσού
Alfa Mediterranean Enterprises Ltd VIMENTINA LTD	15	Ηλιοθερμικός Σταθμός	Δωρός, Μονάγρι, Επαρχία Λεμεσού
Alfa Mediterranean Enterprises Ltd	50	Ηλιοθερμική Ενέργεια	Δωρός, Μονάγρι, Επαρχία Λεμεσού

7.10 ΑΝΘΡΩΠΟΓΕΝΕΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Σύμφωνα με τους Πίνακες 1 και 2, καθώς και με τον Χάρτη 1, η περιοχή μελέτης, όπως έχει προαναφερθεί, εμπίπτει ενός των διοικητικών ορίων των Επαρχιών Λεμεσού και Λευκωσίας.

Στα ακόλουθα Υποκεφάλαια, γίνεται μια σύντομη περιγραφή της υφιστάμενης κατάστασης του ανθρωπογενούς περιβάλλοντος, όσον αφορά τον μόνιμο πληθυσμό, τον τουρισμό, την ηλικιακή διάρθρωση του πληθυσμού και την απασχόληση των μόνιμων κατοίκων εντός της περιοχής μελέτης.

7.10.1 Μόνιμος Πληθυσμός και Κατοικίες

Αναλυτικά, ο πληθυσμός των υπό μελέτη Κοινοτήτων ανά Επαρχία παρουσιάζεται στον ακόλουθο Πίνακα, σε σχέση με τη διοικητική υπαγωγή κάθε υποπεριοχής μελέτης και σύμφωνα με την απογραφή πληθυσμού που πραγματοποιήθηκε κατά το έτος 2011 και 2001 από την Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου⁴⁹.

Πίνακας 24: Πληθυσμιακά στοιχεία ανά υποπεριοχή μελέτης

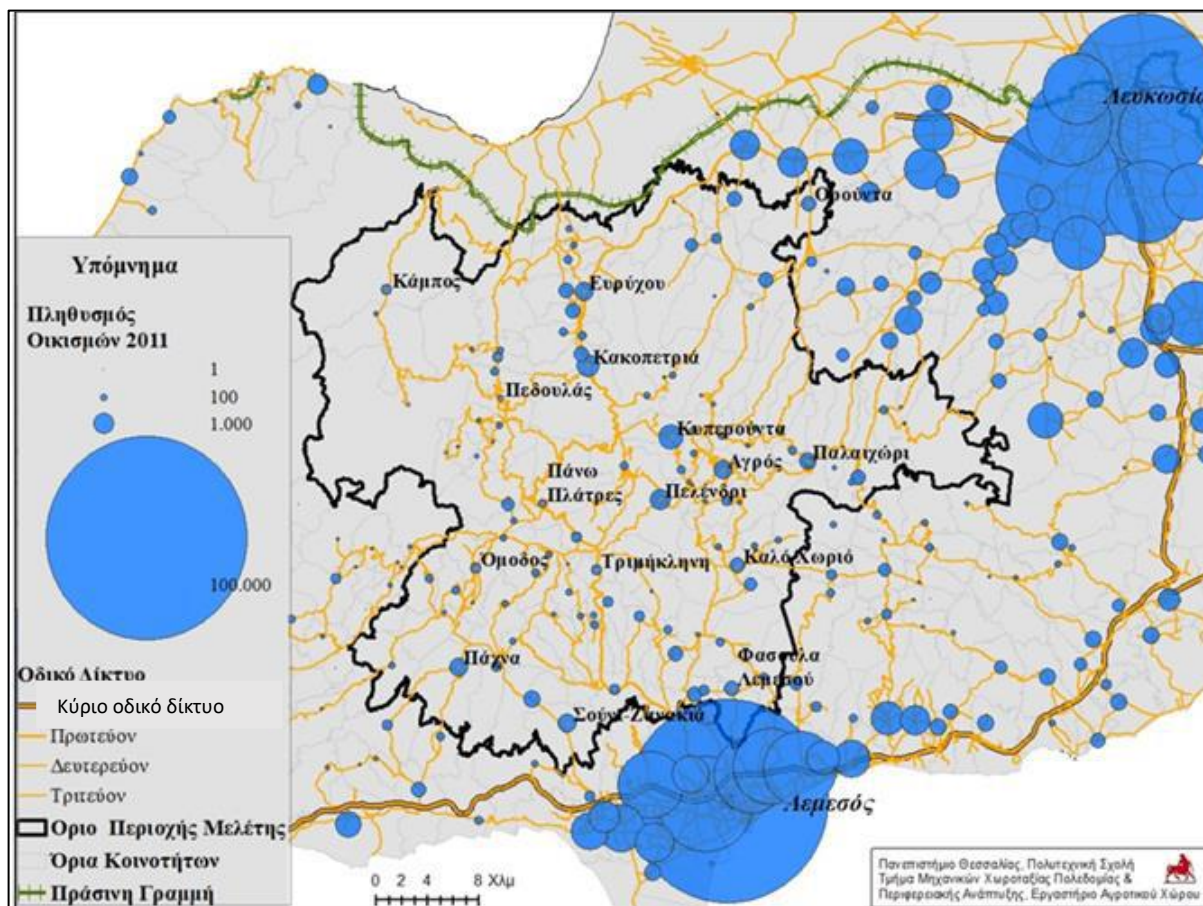
Υποπεριοχή	Αριθμός Κοινοτήτων	Διοικητική Υπαγωγή	Πληθυσμός σύμφωνα με την Απογραφή πληθυσμού του 2011	Πληθυσμός σύμφωνα με την Απογραφή πληθυσμού του 2001
Κρασχώρια - Αμπελοχώρια	28	Λεμεσός	7.553	5.963
Σολέα	17	Λευκωσία	4.983	5.584
Πιτσιλιά Λεμεσού	11	Λεμεσός	4.571	4.863
Ορεινή Μόρφου - Ασίνου	9	Λευκωσία	2.709	2.804
Πιτσιλιά Λευκωσίας	17	Λευκωσία	2.660	3.178

⁴⁹ Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου, Στοιχεία Απογραφής πληθυσμού 2001 και 2011, <https://www.mof.gov.cy>

Υποπεριοχή	Αριθμός Κοινοτήτων	Διοικητική Υπαγωγή	Πληθυσμός σύμφωνα με την Απογραφή πληθυσμού του 2011	Πληθυσμός σύμφωνα με την Απογραφή πληθυσμού του 2001
Κουμανδαρία	14	Λεμεσός	2.536	2.177
Μαραθάσα	14	Λευκωσία (8) Λεμεσός (6)	1.523	2.145
Ορεινά Θέρετρα	5	Λεμεσός	1.160	1.085
Σύνολο Περιοχής	115	-	27.695	27.799

Σύμφωνα με τον πιο πάνω πίνακα, ο πληθυσμός των ορεινών κοινοτήτων Τροόδους κατά το έτος 2011 ανερχόταν στους 27.695 κατοίκους, από τους 27.799 κατοίκους που αριθμούσε το 2001. Με βάση τα διαθέσιμα στοιχεία της Στατιστικής Υπηρεσίας Κύπρου, κατά το έτος 1960, η υπό μελέτη περιοχή απαριθμούσε περίπου 60.000 κατοίκους, αριθμός ο οποίος συγκρινόμενος με τον πληθυσμό του έτους 2011 υποδεικνύει μια μείωση πληθυσμού της τάξης του 53%. Ωστόσο, η συνεχής πληθυσμιακή μείωση και η αδυναμία πληθυσμιακής ανάκαμψης των βασικών οικιστικών κέντρων της περιοχής έρχεται σε αντίθεση με τα στοιχεία απογραφών του έτους 2018, τα οποία υπολογίστηκαν από τους κοινοτάρχες της υπό μελέτη περιοχής, με τους κατοίκους το 2018 να ανέρχονται σε 29.155, αριθμός που επιβεβαιώνει τη σταθεροποίηση του πληθυσμού τα τελευταία χρόνια. Με βάση και τα στοιχεία της Στατιστικής Υπηρεσίας, παρουσιάζεται μια σταθεροποίηση στο εσωτερικό του Τροόδους αλλά και μια μείωση του ειδικού του βάρους στο σύνολο του πληθυσμού της Κύπρου. Η πυκνότητα του πληθυσμού ισούται με 18,8 κατ/κμ² (ενώ σε ολόκληρο το νησί ισούται με 132,9 κατ/κμ²), με 946 οικογένειες να φαίνεται να έχουν εγκατασταθεί στο Τρόδος μετά το 2011. Ταυτόχρονα, το νότιο Τρόδος εμφανίζει πληθυσμιακή ανάκαμψη (Κρασοχώρια), ενώ η Μαραθάσα και η Πιτσιλιά Λευκωσίας συνεχίζουν να χάνουν τον πληθυσμό τους.

Ο ακόλουθος Χάρτης παρουσιάζει σχηματικά την συγκέντρωση του πληθυσμού στον άξονα με τα μεγαλύτερα αστικά κέντρα (Σολέα – Πιτσιλιά Λεμεσού) και στην περιφερειακή περιοχή της Λεμεσού, σε σχέση και με το οδικό δίκτυο της περιοχής.

Χάρτης 27: Συγκέντρωση πληθυσμού στον άξονα με τα μεγαλύτερα αστικά κέντρα (Σολέα – Πιτσιλιά Λεμεσού) και στην περιαστική περιοχή της Λεμεσού, σε σχέση και με το οδικό δίκτυο της περιοχής (Πηγή: ΕΣΑΟΚ Τροόδους)

7.10.2 Εποχικός Πληθυσμός

Ο εποχικός πληθυσμός αποτελεί σημαντικό στοιχείο αξιολόγησης τόσο της κατοικισμότητας όσο και της επισκεψιμότητας των ορεινών κοινοτήτων Τροόδους. Στον εποχικό πληθυσμό συγκαταλέγονται οι απόδημοι οι οποίοι διαθέτουν δεύτερη κατοικία (εξοχική) στην περιοχή, οι τουρίστες και οι επισκέπτες της περιοχής.

Σύμφωνα με την Στατιστική Υπηρεσία, ένα σημαντικό μέρος του εποχικού πληθυσμού προέρχεται από τους απόδημους της περιοχής οι οποίοι κατοικούν μόνιμα στις πόλεις της Κύπρου αλλά και στο εξωτερικό. Όπως διαφαίνεται, ο εποχικός πληθυσμός παρουσιάζεται να είναι άνισα κατανομημένος στο εσωτερικό της περιοχής μελέτης, κυρίως κατά τη διάρκεια σαββατοκύριακων, περιόδων εορτών και καλοκαιριού. Η σημαντική παρουσία εποχικού πληθυσμού (κυρίως απόδημοι) και τουριστών βραχυχρόνιας επίσκεψης αυξάνει τη χρήση των βασικών υποδομών της περιοχής μελέτης (ύδρευση, αποχέτευση, οδικά δίκτυα, κτλ.). Συγκεκριμένα, και σύμφωνα με τα στοιχεία του έτους 2011, ο πληθυσμός των αλλοδαπών που καταγράφεται στην περιοχή αντιστοιχεί σε 3.528 άτομα, αριθμός που ισούται με το 12,7% του συνολικού πληθυσμού του Τροόδους κατά το έτος 2011, με χωρική συγκέντρωση κυρίως στην περιαστική ζώνη της Λεμεσού. Δυστυχώς, έχουν καταγραφεί ασθενείς ενδείξεις για παραμονή ορισμένων νέων στα χωριά τους και για εγκατάσταση νέων ζευγαριών σε

αυτά, με το γεγονός αυτό να οδηγεί στην αύξηση του εποχικού πληθυσμού και στην μείωση του μόνιμου πληθυσμού στην περιοχή των ορεινών κοινοτήτων.

7.10.3 Ηλικιακή Διάρθρωση Πληθυσμού

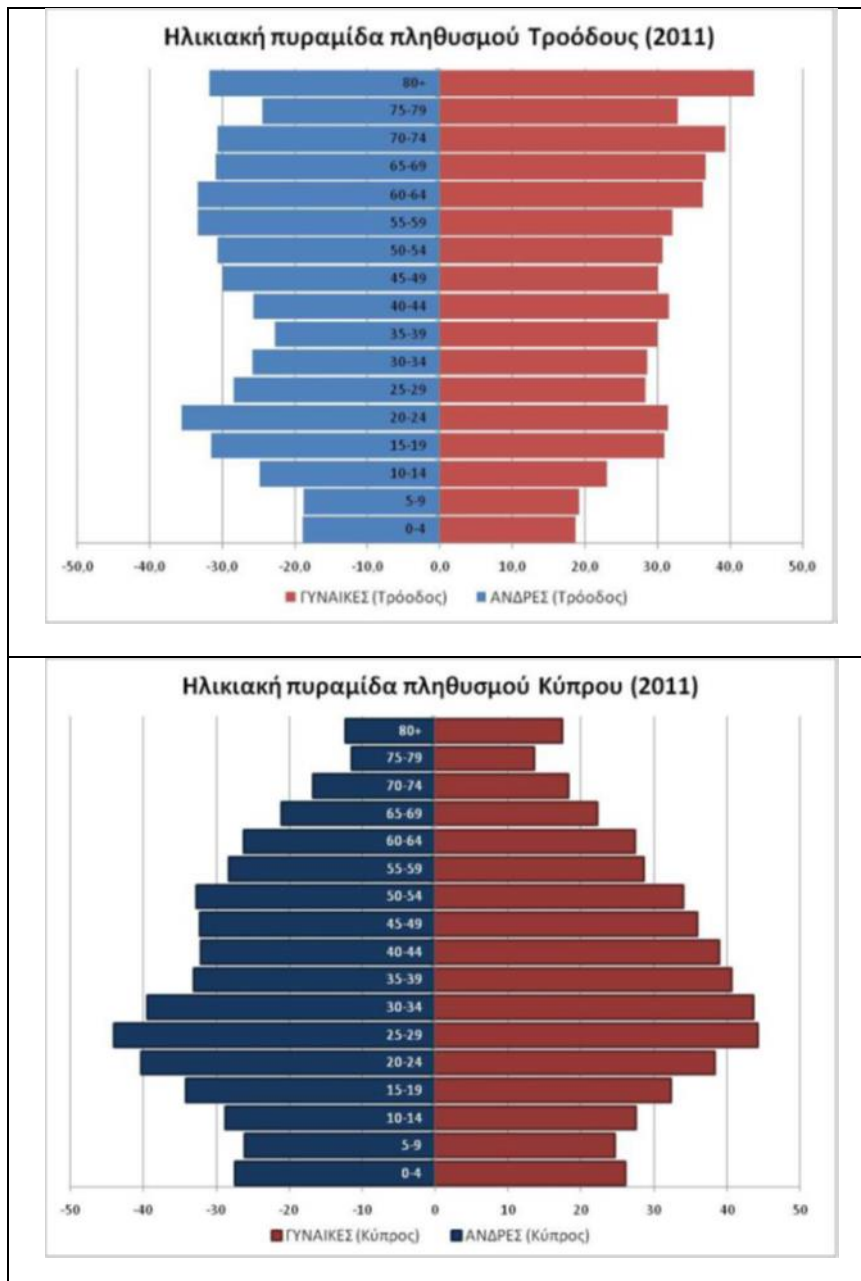
Σύμφωνα με τις Απογραφές πληθυσμού που πραγματοποιήθηκαν κατά τα έτη 2001 και 2011 από την Στατιστική Υπηρεσία, προκύπτει ένα σημαντικά υψηλό ποσοστό γήρανσης του πληθυσμού, με το 27% των ατόμων που διαμένουν στην περιοχή μελέτης να είναι άνω των 65 ετών, έναντι του 13,3% των ατόμων άνω των 65 ετών που ανήκουν στον συνολικό πληθυσμό της Κύπρου. Σύμφωνα με τα στοιχεία αυτά, το ποσοστό των ατόμων που διέμεναν στην περιοχή μελέτης κατά το 2001 και ήταν άνω των 65 ετών ήταν ίσο με 25,6%, υποδεικνύοντας μια ηλικιακή αύξηση της τάξης του 1,3% ως προς τα άτομα αυτά, συγκρινόμενο με το ποσοστό των ατόμων άνω των 65 που διέμεναν στην περιοχή κατά το 2011.

Δυσάρεστο είναι το γεγονός ότι το 20% των υπό μελέτη κοινοτήτων δεν έχουν νέους κάτω των 24 ετών. Με βάση την Στατιστική Υπηρεσία, το ποσοστό των ατόμων που διέμεναν στην περιοχή μελέτης κατά το 2001 και ήταν κάτω των 14 ετών ήταν ίσο με 16,8%, έναντι του ποσοστού 12,3% που καταγράφηκε για την ίδια μερίδα πληθυσμού κατά το 2011. Το γεγονός αυτό υποδεικνύει μια σημαντική μείωση των νεαρών ατόμων στην περιοχή, ίση με 4,5% από το 2001.

Ωστόσο, σύμφωνα με την μελέτη «Στρατηγική της Κυπριακής Δημοκρατίας για την Ανάπτυξη της ευρύτερης περιοχής Τροόδους, Πλαίσιο Περιβαλλοντικής Προστασίας και Διαχείρισης για την περιοχή Τροόδους», 946 οικογένειες φαίνεται να έχουν εγκατασταθεί στο Τρόοδος μετά το 2011, εκ των οποίων οι 682 είναι κάτω των 40 ετών. Ταυτόχρονα όμως, διαφαίνεται ότι οι υποπεριοχές της Μαραθάσας και της Πιτσιλιάς Λευκωσίας, έχασαν ένα σημαντικό μέρος του πληθυσμού τους από το έτος 2001 έως το 2011.

Σύμφωνα με έγκυρες προβλέψεις που πραγματοποιήθηκαν στη βάση πρόβλεψης του πληθυσμού για το 2011, προκύπτει ότι ο πληθυσμός του Τροόδους θα συνεχίσει να αυξάνει τους δείκτες γήρανσής του μέχρι το 2030. Πιο συγκεκριμένα προκύπτει ότι ο πληθυσμός άνω των 65 ετών, θα αυξηθεί από 27% που ήταν το 2011 σε 35% του συνολικού πληθυσμού το 2030.

Η ακόλουθη Εικόνα παρουσιάζει τις ηλικιακές πυραμίδες του πληθυσμού της Κύπρου αλλά και του Τροόδους κατά το έτος 2011. Σύμφωνα με αυτήν, στην ηλικιακή πυραμίδα του πληθυσμού του Τροόδους, το μεγαλύτερο ποσοστό του πληθυσμού αντιστοιχεί σε άντρες και γυναίκες άνω των 80, ενώ στην ηλικιακή πυραμίδα του πληθυσμού της Κύπρου, το μεγαλύτερο ποσοστό του πληθυσμού αντιστοιχεί σε άντρες και γυναίκες μεταξύ 25 και 29 ετών.

Εικόνα 4: Ηλικιακή πυραμίδα πληθυσμού Κύπρου και Τροόδους κατά το έτος 2011 (Πηγή: ΕΣΑΟΚ Τροόδους)

7.10.4 Απασχόληση

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Στατιστικής Υπηρεσίας Κύπρου και την απογραφή πληθυσμού κατά το έτος 2011, ο αριθμός των απασχολούμενων ατόμων στην περιοχή μελέτης ισούτο με 9.972 άτομα, μιας και το 47,7% των εργαζομένων κατοίκων του Τροόδους απασχολείται εκτός περιοχής, ενώ ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός της περιοχής με 11.048 άτομα. Οι κύριες εργασίες απασχόλησης στην περιοχή φαίνεται να είναι, ως επί το πλείστον, η γεωργία και η κτηνοτροφία.

Ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός του Τροόδους, αντιπροσωπεύοντας το 40% του συνολικού πληθυσμού (έναντι 50% στο σύνολο της Κύπρου), φανερώνει ένα σχετικά περιορισμένο εργατικό δυναμικό, κυρίως λόγω της υψηλής γήρανσης. Όπως διαφάνηκε, το εργατικό δυναμικό στο Τρόδος είναι περιορισμένο και συγκεντρωμένο σε τρεις κυρίως περιοχές (Πιτσιλιά Λεμεσού, Σολέα και

Κρασοχώρια - Αμπελοχώρια). Οι ελλείψεις ωστόσο, σε εργατικό δυναμικό αντισταθμίζονται εν μέρει από την εγκατάσταση μεταναστών, και συγκεκριμένα την εργοδότηση 1.388 ατόμων που κατοικούν εκτός περιοχής. Ωστόσο, οι άνεργοι στις ορεινές κοινότητες Τροόδους ανέρχονταν στους 1.076 (<10% του ποσοστού ανεργίας στη Κύπρο).

Η σύγκριση του αριθμού εργαζομένων στον τόπο διαμονής και στον τόπο εργασίας φανερώνει ότι το Τρόδος γενικά αποτελεί μεν ελκυστικό τόπο διαμονής, αλλά δεν προσφέρει θέσεις εργασίας σε ικανοποιητικό βαθμό. Οι θέσεις απασχόλησης στο εσωτερικό της περιοχής παραμένουν μη ελκυστικές, γεγονός που προκαλεί την αναζήτηση θέσεων εργασίας στις πόλεις. Αυτό περιορίζει τη συγκράτηση των νέων και δυσκολεύει την προσέλκυση νέου πληθυσμού. Η Πιτσιλιά Λευκωσίας, η ορεινή Μόρφου, τα Κρασοχώρια - Αμπελοχώρια και η περιοχή της Κουμανδαρίας, διαφαίνεται να είναι περιοχές με τους πλείστους εργαζόμενους να διαμένουν σε διαφορετικό μέρος από τον τόπο εργασίας τους. Αντίθετα τα Ορεινά Θέρετρα και η Μαραθάσα έχουν την ίδια αναλογία (περίπου 50%) μεταξύ του αριθμού των εργαζομένων που διαμένουν στο τόπο εργασίας και του αριθμού των προσφερόμενων θέσεων τοπικά.

7.11 ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ/ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ

Σε 101 από τις 115 υπό εξέταση κοινότητες της περιοχής μελέτης έχουν καταγραφεί 272 Αρχαία Μνημεία και Αρχαιολογικοί Χώροι. Συγκεκριμένα, έχουν καταγραφεί 415 εξωκλήσια, εκκλησίες και μοναστήρια εκ των οποίων τα 165 αποτελούν Αρχαία Μνημεία, σύμφωνα με το Τμήμα Αρχαιοτήτων⁵⁰. Εκτός από τα γνωστά εκκλησιαστικά μνημεία (π.χ. Ιερά Μονή Κύκκου), στην περιοχή μελέτης εμπίπτει ένας αριθμός μνημείων βυζαντινού και μεταβυζαντινού πολιτισμού.

Ένας αριθμός Αρχαίων Μνημείων συγκαταλέγεται στον κατάλογο των μνημείων αγροτικής κληρονομιάς. Στην περιοχή των ορεινών κοινοτήτων υπάρχουν 52 επίσημα καταγεγραμμένα μνημεία αγροτικής κληρονομιάς, και συνολικά 174 μνημεία αγροτικής κληρονομιάς ως καταγεγραμμένα από τους Αναπτυξιακούς Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Να σημειωθεί ότι αρκετές ιδιωτικές προβιομηχανικές μονάδες (π.χ. ελαιόμυλοι, κηροποιεία, ταπαχάνικα) δεν έχουν εξετασθεί ως προς τη δυνατότητα ένταξής τους στον εν λόγω κατάλογο. Επίσης, κατασκευές όπως μύλοι ή τα ερείπιά τους, σύμφωνα με τα επίσημα και σχετικά τοπογραφικά σχέδια, διαφαίνονται πολύ περισσότερες σε σχέση με τις καταγεγραμμένες.

Επιπλέον, στα Αρχαία Μνημεία της περιοχής του Τροόδους συγκαταλέγονται και τα μνημεία νεότερης ιστορίας και πολιτιστικής κληρονομιάς. Σε αυτήν την κατηγορία περιλαμβάνονται τα μνημεία και οι χώροι που σχετίζονται με τους εθνικούς και κοινωνικούς αγώνες, όπως είναι τα διάφορα αγάλματα, τα μνημειακά συμπλέγματα ή τα κρησφύγετα (π.χ. μνημείο Κύπριας μάνας στο Παλαιχώρι, μνημείο Ηρώων στο Παλαιχώρι) και οι διάφορες προβιομηχανικές ή πρώιμες βιομηχανικές εγκαταστάσεις (πχ. Μουσείο ΚΕΟ στο Πέρα Πεδί, Μουσείο Σιδηροδρόμου, πληθώρα εγκαταστάσεων στον Αμίαντο κ.ά).

Ιδιαίτερης πολιτιστικής αξίας είναι τα πολυάριθμα μνημεία που εντάσσονται στον κατάλογο της UNESCO και χωροθετούνται στην περιοχή του Τροόδους (π.χ. Ιερά Μονή Παναγιάς της Ποδίθου στη

⁵⁰ Ιστοσελίδα Τμήματος Αρχαιοτήτων, Κατάλογος Αρχαίων Μνημείων Α' και Β' Πίνακα, http://www.mcw.gov.cy/mcw/da/da.nsf/DMLmonum_gr/DMLmonum_gr?OpenDocument

Γαλάτα, εκκλησία Αγίου Νικολάου της Στέγης στην Κακοπετριά, Παναγιά του Μουτουλά στο Μουτουλά). Σημειώνεται ότι τα περισσότερα μνημεία ανήκουν στην Εκκλησία της Κύπρου και όχι στο Τμήμα Αρχαιοτήτων και η σύνδεση αποφεύγεται για οικονομικούς λόγους.

Τέλος, σημαντικής περιβαλλοντικής και πολιτιστικής αξίας για την περιοχή μελέτης θεωρείται ο χώρος του μεταλλείου Αμιάντου. Το Κράτος, στην προσπάθεια αποκατάστασης, προστασίας και ανάδειξης του εν λόγω χώρου, ετοίμασε Χωροταξικό Σχέδιο (2012) για την ευρύτερη περιοχή του μεταλλείου Αμιάντου, με στόχο την αναβάθμιση της περιοχής για σκοπούς προσέλκυσης τουρισμού, εκπαίδευσης και αναψυχής. Ταυτόχρονα, στα πλαίσια αυτά, προωθείται η εφαρμογή του Προτεινόμενου Σχεδίου Δράσης για την Αποκατάσταση των Εγκαταλελειμμένων μεταλλείων της Κύπρου⁵¹.

7.12 ΓΕΩΛΟΓΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ

Μεγάλο μέρος της περιοχής μελέτης εμπίπτει εντός του Γεωπάρκου Τροόδους⁵². Το Γεωπάρκο Τροόδους, ενταγμένο στο Δίκτυο Ευρωπαϊκών και Παγκόσμιων Γεωπάρκων της UNESCO⁵³ από το 2015, βρίσκεται στο κεντρικό τμήμα της Κύπρου, καλύπτοντας μία έκταση 1.147 km², που αντιστοιχεί περίπου στο 45% της έκτασης της οροσειράς του Τροόδους και 15% της συνολικής έκτασης της Κύπρου. Εκτείνεται στα ανατολικά (βλέπε Χάρτη που ακολουθεί), από τα χωριά Μιτσερό, Αγία Μαρίνα και Ποτάμι, στα βόρεια από τα Κατύδατα μέχρι τον Κάμπο της Τσακκίστρας, στα δυτικά μέχρι την περιοχή του Σταυρού της Ψώκας και το Βουνί Παναγιάς, και στα νότια και νοτιοδυτικά από τα Βρέτσια, Άγιο Νικόλαο, Μανδριά, περιοχή Παπούτσας και Άγιο Επιφάνειο. Διοικητικά εμπίπτει σε τρεις επαρχίες, Λευκωσία, Πάφο και Λεμεσό, και περιλαμβάνει 110 κοινότητες με συνολικό πληθυσμό περίπου 25.000 κατοίκων. Η περιοχή, αν και, θεωρείται εύκολα προσβάσιμη μέσω γραφικών δρομολογίων μικρών αποστάσεων από όλα τα αστικά κέντρα και τα αεροδρόμια Λάρνακας και Πάφου. Αξιοσημείωτο είναι ότι το Γεωπάρκο, καλύπτει την υψομετρική ζώνη από τα 300 m έως τη ψηλότερη κορυφή της Κύπρου, τη Χιονίστρα με υψόμετρο 1952 m, συνδυάζοντας χώρους εξαιρετικού γεωλογικού ενδιαφέροντος, χώρους αξιοθαύμαστου φυσικού περιβάλλοντος, αλλά και χώρους που μέσω της μακρόχρονης ιστορίας των κατοίκων τους διαμόρφωσαν τα τυπικά ήθη, έθιμα και παραδόσεις του νησιού.

Το μεγαλύτερο τμήμα του Γεωπάρκου καλύπτεται από φυσικά δάση και άλλη φυσική βλάστηση. Η περιοχή περιλαμβάνει ένα αριθμό κρατικών δασών, με κυριότερα να είναι το Δάσος Αδελφοί, το Δάσος Παπούτσας, το Εθνικό Δασικό Πάρκο Τροόδους και το μεγαλύτερο τμήμα του Δάσους Πάφου. Η πανίδα της περιοχής είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τη χλωρίδα, τους οικοτόπους και τις ιδιαίτερες οικολογικές συνθήκες της περιοχής του Τροόδους. Παρόλο που ελλείπουν τα μεγάλα θηλαστικά, με εξαίρεση το Αγρινό, η πανίδα του Γεωπάρκου παρουσιάζει μεγάλη οικολογική αξία με την παρουσία πολλών ενδημικών και απειλούμενων ειδών. Η χλωρίδα του Γεωπάρκου είναι αναμφισβήτητα η πιο πλούσια στο νησί, με την οροσειρά του Τροόδους να θεωρείται δικαιολογημένα ένας από τους πιο μοναδικούς βιότοπους χλωρίδας σε ολόκληρη την Ευρώπη.

⁵¹ Τμήμα Γεωλογικής Επισκόπησης, Προτεινόμενο σχέδιο δράσης της τεχνικής επιτροπής αποκατάστασης περιβάλλοντος σε εγκαταλελειμμένα μεταλλεία, Νοέμβριος 2018

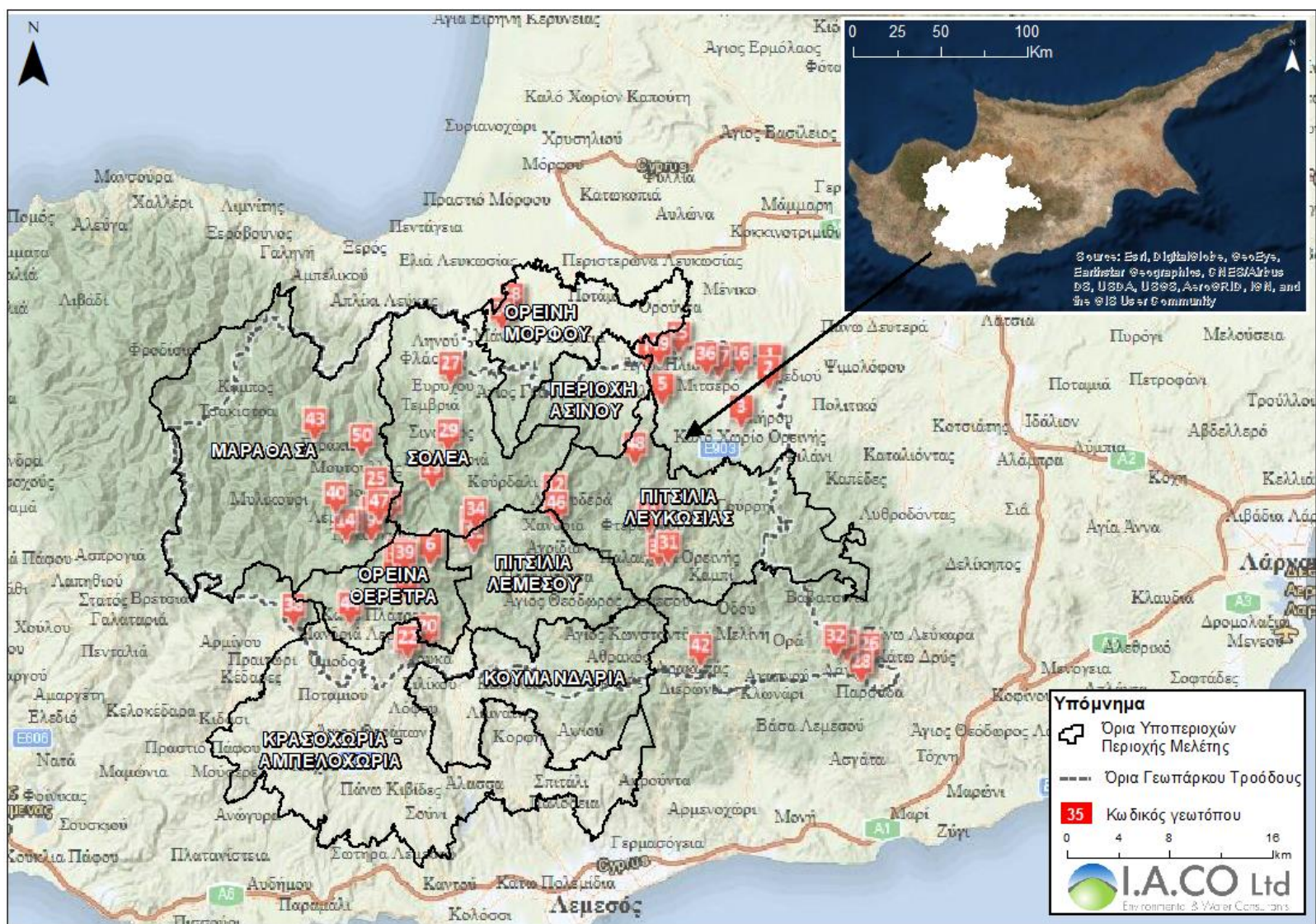
⁵² Ιστοσελίδα Τμήματος Γεωλογικής Επισκόπησης, Γεωπάρκο Τροόδους, http://www.moa.gov.cy/moa/gsd/gsd.nsf/page51_gr/page51_gr?OpenDocument

⁵³ Ιστοσελίδα Γεωπάρκου Τροόδους, <http://www.troodos-geo.org>

Η δημιουργία και διαμόρφωση του Γεωπάρκου Τροόδους είχε ως στόχο τη κατασκευή των απαραίτητων υποδομών, πάντα φιλικών ως προς το περιβάλλον, για την ανάδειξη και προστασία των γεωτόπων ύψιστης αξίας, καθώς και τη χρήση του πάρκου ως πόλο έλξης ερευνητών, τουριστών ή και μόνιμων κατοίκων του νησιού. Λόγω της διαμόρφωσης του γεωπάρκου, ο επισκέπτης μπορεί να απολαύσει περιπατητικές γεω-διαδρομές, θαυμάζοντας ένα σημαντικό αριθμό γεωτόπων γεωλογικού, οικολογικού, πολιτιστικού και όχι μόνο ενδιαφέροντος. Σήμερα, εντός της περιοχής του Γεωπάρκου Τροόδους, έχουν δηλωθεί 50 γεωτόποι επιστημονικής σημασίας, σπανιότητας και εκπαιδευτικής αξίας, 11 εγκαταλειμμένα μεταλλεία συμπεριλαμβανομένου και του μεταλλείου του Αμιάντου και ο αρχαιολογικός χώρος στη Σκουριώτισσα. Η σημαντικότητα του μεταλλείου του Αμιάντου έγκειται στο μέγεθός του, ως το μεγαλύτερο μεταλλείο της Ευρώπης που συναντάται μέσα σε σερπεντινίτες, στην ύπαρξη εγκαταλελειμμένων γαλαριών εξόρυξης χρωμίτη μέσα σε δουνίτη, στις παράλληλες, περιστραμμένες ή επιδοτιωμένες φλέβες που συναντώνται εντός του, στις θέσεις με φαιοχώματα και θειούχα κοιτάσματα μέσα στα ηφαιστειακά πετρώματα κοντά στα οποία βρίσκονται διάσπαρτοι σωροί αρχαίας σκωρίας, άξονες διεύρυνσης του ωκεανού καθώς και στην ύπαρξη του απολιθωμένου ρήγματος μετασχηματισμού του Αρακαπά. Μάλιστα, το Κέντρο Επισκεπτών του Γεωπάρκου βρίσκεται εντός του προσφάτως ανακαινισμένου δημοτικού σχολείου στην περιοχή του εν λόγω εγκαταλελειμμένου μεταλλείου.

Να σημειωθεί ότι σε συνάφεια με τις δράσεις του Γεωπάρκου, έχει εγκριθεί και είναι υπό εξέλιξη ένας αριθμός έργων, όπως είναι το Έργο με την ονομασία «ΓΕΩΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ», με το ακρωνύμιο ΓΕΩ.ΤΟΠΙ.Α, το Έργο με την ονομασία «Γεωτορισμός στα νησιωτικά γεωπάρκα - GEOTOURISM IN INSULAR GEOPARKS», με το ακρωνύμιο GEO-IN και το Έργο με την ονομασία «Αστροπαρατήρηση & Φυσικό Περιβάλλον- Εναλλακτικό προϊόν ανάπτυξης και προβολής των Γεωπάρκων της Ανατολικής Μεσογείου», με ακρωνύμιο το GEOSTARS.

Ο ακόλουθος Χάρτης παρουσιάζει τους αριθμημένους γεωτόπους του Γεωπάρκου Τροόδους, σε σχέση με τα όρια της περιοχής μελέτης της παρούσας ΣΜΠΕ.

Χάρτης 28: Το γεωπάρκο Τροόδους σε σχέση με την περιοχή μελέτης

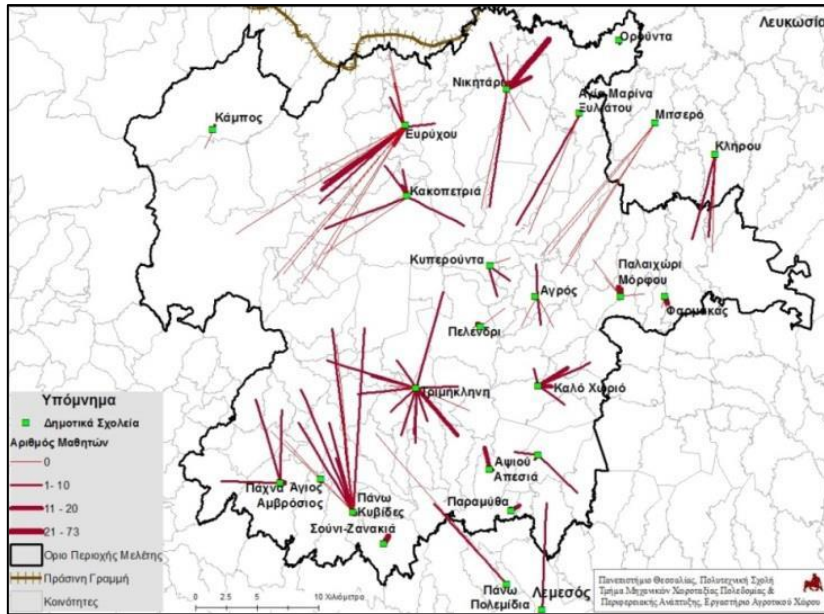
7.13 ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ

7.13.1 Εκπαιδευτικά Ιδρύματα

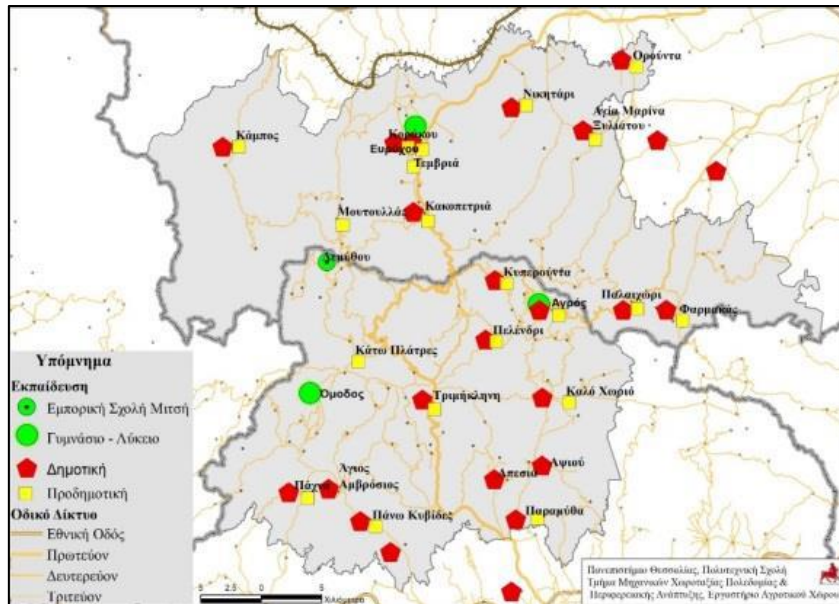
Στην περιοχή μελέτης εμπίπτει ένας αριθμός δομών προστασίας – απασχόλησης παιδιών προσχολικής ηλικίας, δημόσιων νηπιαγωγείων – προδημοτικών, δημοτικών σχολείων, γυμνασιακών και λυκειακών μονάδων, κρατικών ινστιτούτων επιμόρφωσης, κέντρων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και επιμορφωτικών κέντρων εκπαίδευσης. Συγκεκριμένα, κατά τη σχολική χρονιά 2020-2021 υπάρχουν 6 βρεφονηπιακοί/ παιδοκομικοί σταθμοί, 20 νηπιαγωγεία εκ των οποίων τα 5 είναι προαιρετικά ολοήμερα, 21 δημοτικά σχολεία εκ των οποίων 6 ενιαία και 8 προαιρετικά ολοήμερα, 1 γυμνάσιο και 1 λύκειο στην Ευρύχου, και 3 εξατάξια γυμνάσια – λύκεια (Αγρό, Λεμούθου και Όμοδος), όπου στα δύο λειτουργούν και τεχνικές σχολές (ξενοδοχειακό τμήμα στον Αγρό και τμήμα αμπελουργίας – οινοποιίας στο Όμοδος). Επιπλέον σημειώνεται ότι εντός της περιοχής μελέτης βρίσκονται το Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Πεδουλά, το Κέντρο περιβαλλοντικής Ενημέρωσης Τροόδους, Κέντρο επισκεπτών για το γεωπάρκο Τροόδους – Αμιάντος, ο Βοτανικός κήπος Αμιάντου και το Δασικό Κολλέγιο Κύπρου, ενώ υπό κατασκευή βρίσκεται και το Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Κουλιανίου.

Η κατανομή των υποδομών εκπαίδευσης και των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων στην ευρύτερη περιοχή μελέτης φαίνεται να ενισχύει την κεντρικότητα τεσσάρων κοινοτήτων, της Ευρύχου, του Αγρού, της Πάχνας και του Παλαιχωρίου. Τα αρκετά ολιγοθέσια σχολεία που υπάρχουν στις υπόλοιπες κοινότητες, φαίνεται να δημιουργούν ανισότητες στην παρεχόμενη εκπαίδευση, ενώ η μετακίνηση ενός αριθμού οικογενειών προς τα αστικά κέντρα φαίνεται να συνδέεται με τις αδυναμίες του εκπαιδευτικού συστήματος και την ανάπτυξη της παραπαιδείας. Ωστόσο, αξίζει να σημειωθεί ότι τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μια αύξηση της τάξης του 5% των μαθητών που φοιτούν στα δημόσια νηπιαγωγεία της ευρύτερης περιοχής μελέτης και μια σταθεροποίηση ή/και μικρή αύξηση του αριθμού των μαθητών των δημοτικών σχολείων σε αυτήν.

Οι ακόλουθες Εικόνες, παρουσιάζουν την κατανομή των δημοτικών σχολείων στις υπό εξέταση κοινότητες και την χωροθέτηση των σχολείων όλων των βαθμίδων σε αυτές.

Εικόνα 5: Κατανομή δημοτικών σχολείων εντός της περιοχής μελέτης (Πηγή: ΕΣΑΟΚ Τροόδους)

Εικόνα 6: Χωροθέτηση των σχολείων όλων των βαθμίδων εντός της περιοχής μελέτης (Πηγή: ΕΣΑΟΚ Τροόδους)

Όπως αναφέρθηκε, εντός της περιοχής μελέτης υπάρχει ένας αριθμός από Κέντρα περιβαλλοντικής πληροφόρησης και εκπαίδευσης. Η δημιουργία των εν λόγω κέντρων αποσκοπούσε και αποσκοπεί στην ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των πολιτών και τουριστών για τα θέματα που αφορούν στο περιβάλλον και τα χαρακτηριστικά της ιδιαίτερης περιοχής του Τροόδους. Πιο κάτω, παρατίθενται τα πιο σημαντικά στοιχεία των Κέντρων περιβαλλοντικής ενημέρωσης Τροόδους, περιβαλλοντικής εκπαίδευσης Πεδουλά, του κέντρου επισκεπτών για το γεωπάρκο Τροόδους – Αμιάντος, του Βοτανικού Κήπου Αμιάντου και του Δασικού Κολλεγίου.

- Κέντρο Περιβαλλοντικής Ενημέρωσης Τροόδους

Το Κέντρο Περιβαλλοντικής Ενημέρωσης Τροόδους, λειτούργησε τον Ιούλιο του 2002, ενώ βρίσκεται κοντά στην πλατεία Τροόδους. Είναι το πρώτο Κέντρο του είδους του στο νησί, με πρώτιστο στόχο

την ανάδειξη της σημασίας και ιδιαιτερότητας του Πάρκου Τροόδους, μέσω των εκθεμάτων και των υπηρεσιών που διαθέτει. Στους χώρους του Κέντρου περιλαμβάνεται αίθουσα εκθεμάτων, αίθουσα προβολών και διαλέξεων και μικρό κατάστημα, ενώ περιμετρικά του υπάρχει ένα κυκλικό, βοτανικό και γεωλογικό μονοπάτι.

- Κέντρο περιβαλλοντικής εκπαίδευσης – Πεδουλάς

Το Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Πεδουλά ιδρύθηκε το 2005 από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, σε συνεργασία με την Κοινότητα Πεδουλά, και αποτελεί μέχρι και σήμερα το συντονιστικό Κέντρο του Κρατικού Δικτύου Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού. Ο χώρος του κέντρου βρίσκεται στα κτήρια του πρώην Δημοτικού Σχολείου Πεδουλά, με τις εγκαταστάσεις του να περιλαμβάνουν και δύο ξενώνες. Σε εξέλιξη βρίσκονται έργα για τη δημιουργία αντίστοιχου κέντρου στην Κοινότητα Κοιλανίου.

- Κέντρο επισκεπτών για το γεωπάρκο Τροόδους – Αμιάντος

Το Κέντρο Επισκεπτών του Γεωπάρκου Τροόδους βρίσκεται στο χώρο του εγκαταλελειμμένου μεταλλείου του Αμιάντου στην Κοινότητα του Κάτω Αμιάντου, όπου και στεγάζεται εντός του παλιού Δημοτικού Σχολείου. Στο Κέντρο εκτίθενται διάφορα γεωλογικά πετρώματα και πληροφορίες για όλη την ακολουθία του Τροόδους, σε σειρά μάλιστα με την οποία συναντώνται σε πραγματικές συνθήκες. Υπάρχει επίσης υπαίθρια αίθουσα διδασκαλίας, η οποία χρησιμοποιείται κυρίως από μαθητές για διαδραστικά μαθήματα. Στον εσωτερικό χώρο βρίσκονται εκθέματα ενδεικτικά της γεωλογικής μοναδικότητας του Τροόδους, μακέτα αναπαράστασης σημαντικών χώρων γεωλογικού ενδιαφέροντος (ρήγματα, μεταλλεία, μονοπάτια της φύσης κλπ), πίνακες επιστημονικών πληροφοριών, καθώς και αίθουσα προβολής του ντοκιμαντέρ του Γεωπάρκου.

- Βοτανικός Κήπος Αμιάντου

Ο Βοτανικός Κήπος Τροόδους «Α.Γ. Λεβέντης» βρίσκεται εντός του Εθνικού Δασικού Πάρκου Τροόδους, με τμήμα του να εμπίπτει εντός της αντίστοιχης περιοχής του δικτύου Natura 2000, σε υψόμετρο 1400 και εντός του εγκαταλελειμμένου μεταλλείου του Αμιάντου στην Κοινότητα Κάτω Αμιάντου. Η δημιουργία του συγκεκριμένου Βοτανικού Κήπου αποσκοπεί στην προστασία, διατήρηση, παρουσίαση και ανάδειξη της βοτανικής κληρονομιάς της Κύπρου με μεγαλύτερη έμφαση στη χλωρίδα της περιοχής του Τροόδους, λειτουργώντας παράλληλα ως χώρος έρευνας, επιμόρφωσης και αναψυχής και ως μέσο αποκατάστασης ενός σημαντικού μέρους του μεταλλείου Αμιάντου. Να αναφερθεί ότι ο βοτανικός κήπος του Αμιάντου συγκαταλέγεται στη Διεθνή Ένωση Βοτανικών Κήπων (BGCI), ενώ αποτελεί ένα από τους τρεις βοτανικούς κήπους που έχει εγκαταστήσει το Τμήμα Δασών. Οι εργασίες για τη δημιουργία του Βοτανικού Κήπου άρχισαν από το Τμήμα Δασών το 2004 και συνεχίζονται μέχρι και σήμερα, εμπλουτίζοντας συνεχώς τον κήπο με νέα είδη χλωρίδας και νέα τμήματα και υπηρεσίες. Ο επισκέπτης του κήπου μπορεί να δει κοινά αλλά και πολύ σπάνια είδη της χλωρίδας της Κύπρου.

- Δασικό Κολλέγιο Κύπρου

Το Δασικό Κολλέγιο Κύπρου, με λειτουργία από το 1951 έως το 2015, ανεγέρθηκε έχοντας ως στόχο την εκπαίδευση προσωπικού του Τμήματος Δασών και των δασικών υπηρεσιών στον τομέα της Δασοπονίας. Το κολλέγιο βρίσκεται στο χωριό Πρόδρομος της Επαρχίας Λεμεσού. Σύμφωνα με την απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου Αρ. 79070 και ημερομηνίας 01/07/2015 (βλ. Παράρτημα II),

το εν λόγω κολλέγιο τερμάτισε προσωρινά την λειτουργία του το 2015. Στη συνέχεια, το Τμήμα Δασών προχώρησε στην ετοιμασία προκαταρτικού Σχεδίου Δράσης με ορίζοντα τριετίας (2016 – 2018) για μετεξέλιξη του Δασικού Κολλεγίου σε Εκπαιδευτικό-Επιμορφωτικό Κέντρο, ώστε αυτό να συνεχίσει τη λειτουργία του μελλοντικά. Κατά το έτος 2015, και στα πλαίσια των πιο πάνω ενεργειών, το Δασικό Κολλέγιο Κύπρου, μετά από σχετική αξιολόγηση, έχει πιστοποιηθεί από την Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού ως «Δομή Επαγγελματικής Κατάρτισης» αλλά και ως «Κέντρο Επαγγελματικής Κατάρτισης».

7.13.2 Υποδομές Υγείας

Στην περιοχή μελέτης εμπίπτει ένας αριθμός υποδομών υγείας, όπως υποδομές πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας, υποδομές προνοσοκομειακής φροντίδας υγείας και υποδομές νοσοκομειακής φροντίδας υγείας. Συγκεκριμένα, στις υποδομές πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας αντιστοιχούν το Γενικό Νοσοκομείο Τρόοδους (Κυπερούντας) και τα οκτώ (8) Κέντρα Υγείας (Κάμπου, Ευρύχου, Πεδουλά, Πλατρών, Ομόδους, Πάχνας, Αγρού, Παλαιχωρίου), ενώ σημειώνεται ότι πλησίον αλλά εκτός της περιοχής μελέτης βρίσκονται επίσης ακόμα δύο Κέντρα Υγείας στο ακάκι και στην Κλήρου.

Το Γενικό Νοσοκομείο Τρόοδους (Κυπερούντας) περιλαμβάνει Τμήμα Ατυχημάτων και Επειγόντων Περιστατικών, Εξωτερικά Ιατρεία με στελέχωση από έξι (6) ιατρούς, Παθολογική Κλινική, Σανατόριο, Τμήμα Ασθενοφόρων, Φυσιοθεραπευτήριο, Φαρμακείο, Χημείο, Εργαστήριο Βιοχημείας, Εργαστήριο Αιματολογίας, Εργαστήριο Μικροβιολογίας και Ακτινολογικό Τμήμα. Παράλληλα από τους ιατρούς των εξωτερικών ιατρείων του Γενικού Νοσοκομείου Τρόοδους, γίνονται περιοδείες σε προκαθορισμένες μέρες σε συνολικά σε 8 χωριά ως ακολούθως:

- Κάθε δεύτερη Τρίτη– Αμίαντο, Πελένδρι, Δύμες και Ποταμίτιστα.
- Κάθε δεύτερη Τετάρτη– Πολύστυπος, Αληθινού, Λαγουδερά και Αγγίδια.
- Καθημερινά υπάρχει Παιδίατρος.

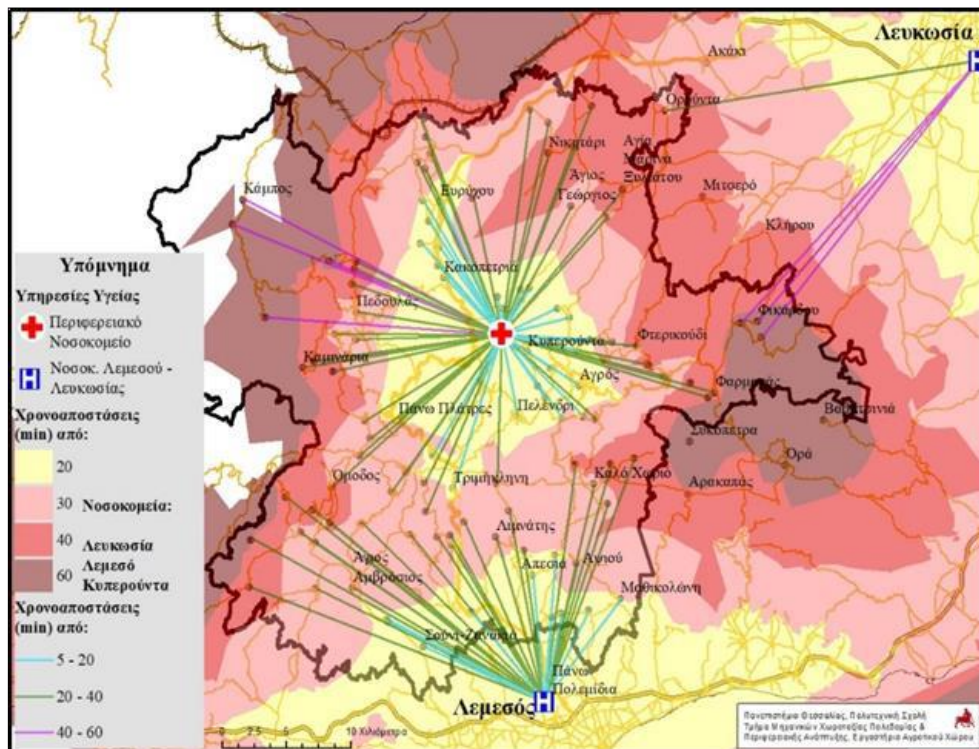
Επιπλέον σημειώνεται ότι εντός της περιοχής μελέτης υπάρχει ακόμη πέντε (5) σταθμοί ασθενοφόρων στην περιοχή Πάχνας, στην Ευρύχου, στον Κάμπο, στον Μονιάτη και στον Πεδουλά, ενώ πλησίον και εκτός της περιοχής μελέτης υπάρχει ακόμη ένας σταθμός ασθενοφόρων στην περιοχή Κλήρου.

Στις εικόνες που ακολουθούν παρουσιάζονται:

- η χωροθέτηση του Γενικού Νοσοκομείου Τρόοδους (Κυπερούντας) και των Κέντρων Υγείας εντός της υπό μελέτη περιοχής, σε σχέση με τα όρια των Περιφερειών Υγείας (σημειώνεται ότι στον εν λόγω Χάρτη παρουσιάζονται και οι θέσεις των 68 κοινοτικών ιατρείων, ο θεσμός των οποίων έχει καταργηθεί με την εφαρμογή του ΓΕΣΥ).
- σχηματική αναπαράσταση, των εκτιμώμενων χρονοαποστάσεων μεταξύ του Νοσοκομείου Λεμεσού, Λευκωσίας, του Γενικού Νοσοκομείου Τρόοδους (Κυπερούντας) και του κέντρου των κυριότερων υπό μελέτη κοινοτήτων.

Εικόνα 7: Κατανομή υποδομών υγείας στην ευρύτερη περιοχή μελέτης σε σχέση με τα όρια των περιφερειών υγείας (Πηγή: ΕΣΑΟΚ Τροόδους)

Εικόνα 8: Εκτιμώμενες χρονοαποστάσεις μεταξύ περιφερειακού νοσοκομείου, νοσοκομείου Λεμεσού – Λευκωσίας και κέντρου κυριότερων κοινοτήτων εντός της περιοχής μελέτης (Πηγή: ΕΣΑΟΚ Τροόδους)

7.13.3 Οδικό Δίκτυο

Η συμβολή του τοπικού οδικού δικτύου στην κινητικότητα και πρόσβαση του πληθυσμού σε απασχόληση και υπηρεσίες εντός της περιοχής μελέτης είναι ιδιαίτερης σημασίας.

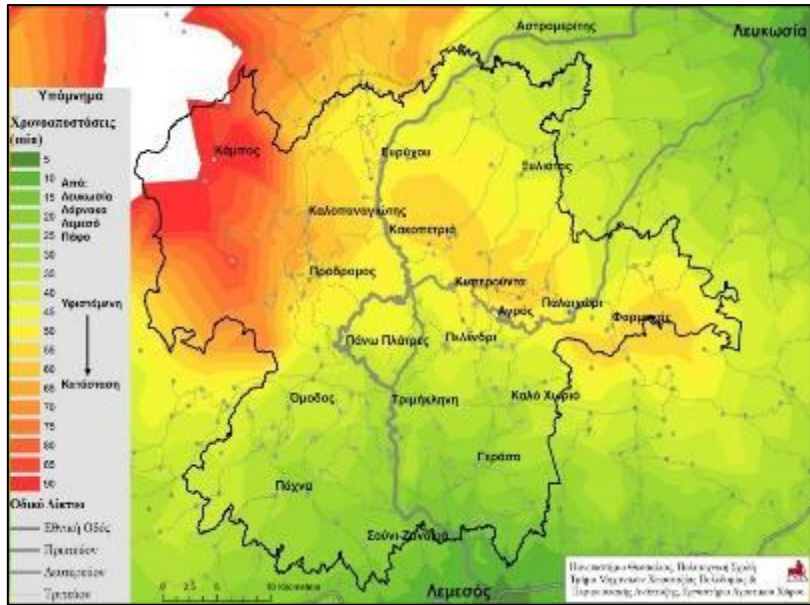
Η σημερινή απουσία του βασικού οδικού δικτύου σε διάφορα σημεία εντός της υπό εξέταση περιοχής δύναται να καθλώσει αναπτυξιακά σημαντικές εκτάσεις που εμπίπτουν στις Οικιστικές Ζώνες. Η ανάγκη αναβάθμισης και συντήρησης του δικτύου μεταξύ πόλων εγγύτητας/ εξυπηρετήσεων (π.χ. Πεδουλάς, Πάχνα, Παλαιχώρι) και απομονωμένων ενοτήτων χωριών (χωρητικοί και διακοινοτικοί δρόμοι) για την σωστή διάχυση της κυκλοφορίας είναι ένα από τα θέματα που καλείται να αντιμετωπίσει η πολιτεία. Σύμφωνα με τα πορίσματα της ΕΣΑΟΚ, η διαδρομή Λευκωσίας - Παλαιχωρίου αποτελεί τη βέλτιστη οδό για τον απεγκλωβισμό του κεντρικού Τροόδους.

Ανάμεσα στα υπόλοιπα θέματα που έχει να αντιμετωπίσει η πολιτεία, συγκαταλέγεται και η ανάγκη αντιμετώπισης των δυσκολιών στο πέρασμα του Καρβουνά, η ανάγκη βελτίωσης των τεχνικών χαρακτηριστικών των υφιστάμενων δρόμων και του σχεδιασμού, έχοντας ως βάση προοπτικές για τουριστική ανάπτυξη και έλξη μόνιμου και εποχικού πληθυσμού, και, τέλος, η ανάγκη εφαρμογής μιας ολοκληρωμένης και στοχευμένης κυκλοφοριακής πολιτικής.

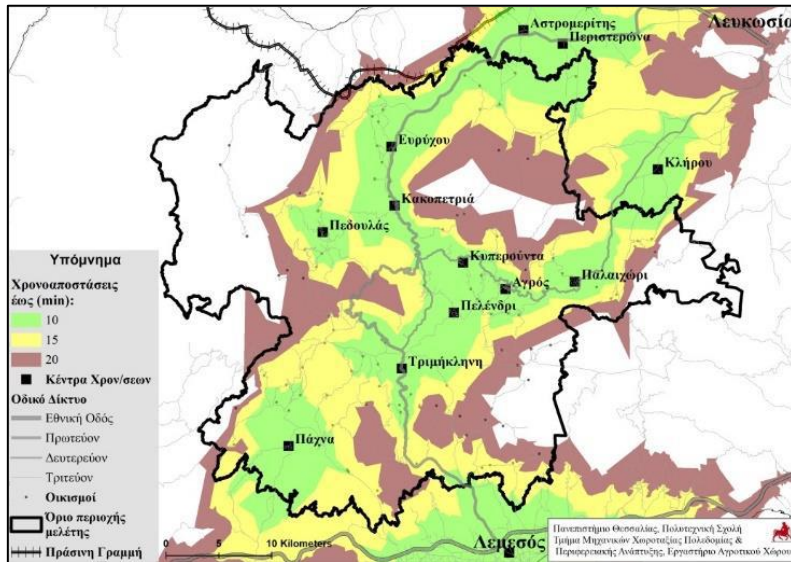
Αξίζει να αναφερθεί ότι το σχετικά πυκνό οδικό δίκτυο της εσωτερικής συνδεσιμότητας το οποίο υφίστανται στην περιοχή μελέτης, ευνοεί την επισκεψιμότητα της περιοχής, τουλάχιστον όσον αφορά τον εποχικό πληθυσμό και τους ιδιοκτήτες εξοχικών και δεύτερης κατοικίας.

Σε επίπεδο μακροκλίμακας η ενθάρρυνση του μοντέλου της προαστιακής ανάπτυξης μέσα από τις συχνές επεκτάσεις των ζωνών ανάπτυξης επίδρασε καταλυτικά στη μείωση της ανταγωνιστικότητας των δημόσιων μεταφορών ενώ οι ανάγκες σε οδική υποδομή πολλαπλασιάστηκαν. Σε επίπεδο μικροκλίμακας ο συνδυασμός των κύριων οδικών αξόνων με την πολιτική για κατά μήκος εμπορική ανάπτυξη επέτρεψε την ανάπτυξη χρήσεων γης που παρακωλύουν την οδική κυκλοφορία, δημιουργούν προβλήματα οδικής ασφάλειας και οδηγούν σε ουσιαστική μείωση της χωρητικότητας των οδικών αρτηριών.

Οι ακόλουθες Εικόνες παρουσιάζουν τις εκτεινόμενες χρονοαποστάσεις από τα τέσσερα αστικά κέντρα της Κύπρου και από τα οικιστικά κέντρα Τροόδους αντίστοιχα.

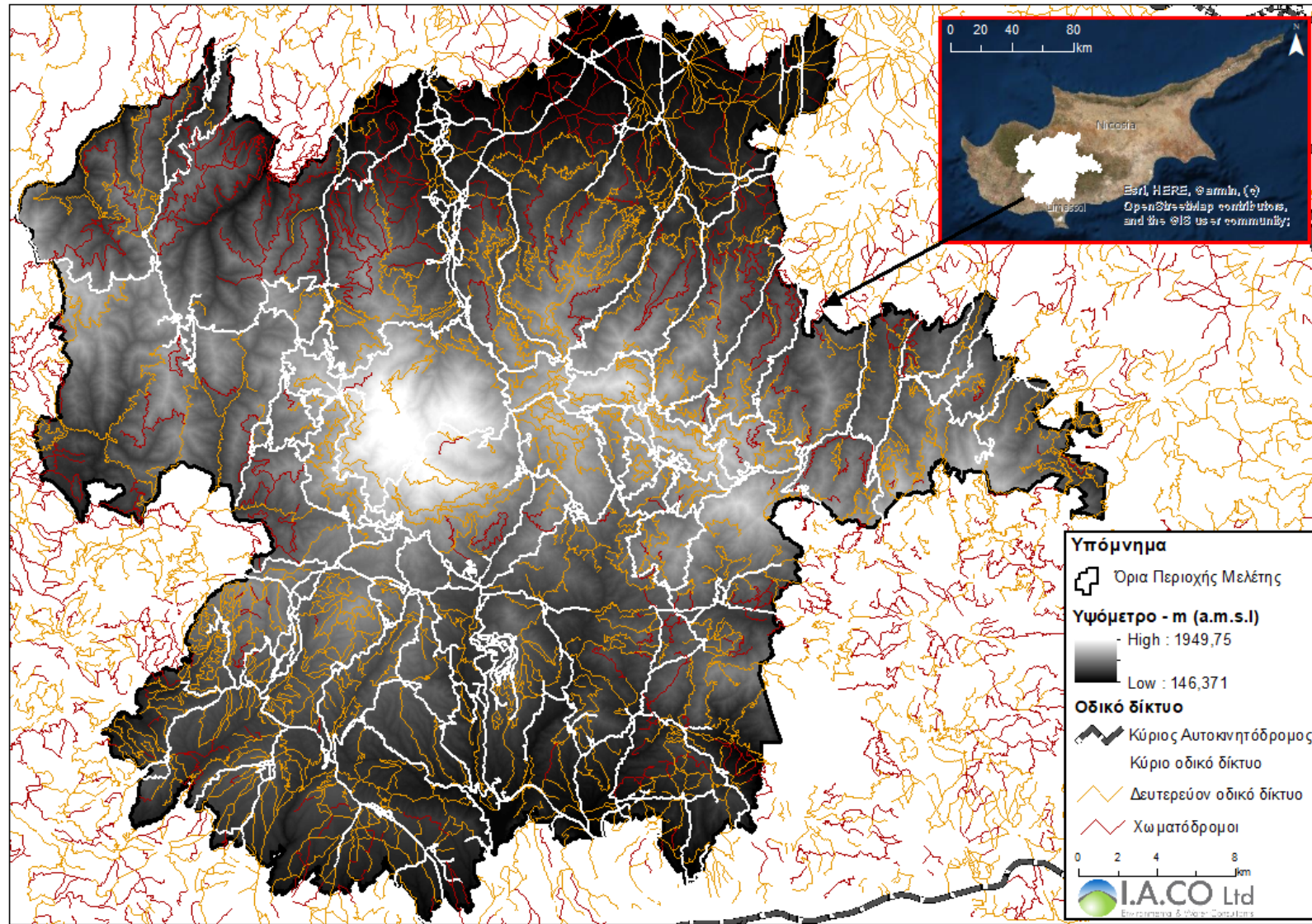

Εικόνα 9: Εκτειμώμενες χρονοαποστάσεις από τα τέσσερα αστικά κέντρα της Κύπρου (Πηγή: ΕΣΑΟΚ Τροόδους)

Εικόνα 10: Εκτειμώμενες χρονοαποστάσεις από οικιστικά κέντρα Τροόδους (Πηγή: ΕΣΑΟΚ Τροόδους)

Όπως παρουσιάζεται στον ακόλουθο Χάρτη, οι υπό μελέτη κοινότητες είναι προσβάσιμες από το υφιστάμενο οδικό δίκτυο της περιοχής. Η περιοχή περιβάλλεται κυρίως από δευτερεύον οδικό δίκτυο και χωματόδρομους, ενώ το κύριο οδικό δίκτυο συναντάται λίγα χιλιόμετρα μακριά από το κέντρο των κοινοτήτων. Ο πλησιέστερος αυτοκινητόδρομος (Α1) βρίσκεται νοτιοανατολικά της περιοχής μελέτης, και συγκεκριμένα περίπου 3km από το νοτιοανατολικό όριο της υποπεριοχής των Κρασοχωριών – Αμπελοχωριών.

Χάρτης 29: Υφιστάμενο οδικό δίκτυο πλησίον περιοχής μελέτης

7.13.4 Εκδρομικοί και Κατασκηνωτικοί Χώροι

Στην περιοχή μελέτης βρίσκονται συνολικά είκοσι δύο (22) εκδρομικοί χώροι, συνολικής χωρητικότητας περίπου 16,000 ατόμων, τους οποίους διαχειρίζεται το Τμήμα Δασών. Οι χώροι αυτοί διαθέτουν όλες τις βασικές διευκολύνσεις για ημερήσιες εκδρομές, όπως ψησταριές, πόσιμο νερό, τραπέζια και αποχωρητήρια. Επιπλέον, στην περιοχή του Τροόδου λειτουργούν τρεις (3) κατασκηνωτικοί χώροι, συνολικής χωρητικότητας περίπου 1.550 ατόμων, στους οποίους επιτρέπεται η κατασκήνωση έναντι σχετικά χαμηλού τέλους διανυκτέρευσης. Οι εν λόγω χώροι διαθέτουν επίσης ποικίλες διευκολύνσεις, όπως ψησταριές, πόσιμο νερό, τραπέζια και αποχωρητήρια.

Οι ακόλουθοι πίνακες παρουσιάζουν τους εκδρομικούς και κατασκηνωτικούς χώρους εντός της περιοχής μελέτης.

Πίνακας 25: Εκδρομικοί χώροι εντός της περιοχής μελέτης

A/A	Ονομασία Χώρου	Υψόμετρο (m)	Επαρχία	Χωρητικότητα (άτομα)
1	ΚΟΜΙΤΙΤΖΗ	620	Επαρχία Λευκωσίας	400
2	ΚΑΛΟΝΟΜΑΤΗ	500	Επαρχία Λευκωσίας	200
3	ΑΓΙΑ ΒΑΡΒΑΡΑ	320	Επαρχία Λευκωσίας	150
4	ΞΥΣΤΑΡΟΥΔΑ	900	Επαρχία Λευκωσίας	250
5	ΞΕΡΑΡΓΑΚΑ-ΟΡΚΟΝΤΑΣ	600	Επαρχία Λευκωσίας	650
6	ΜΑΡΑΘΟΣ	1300	Επαρχία Λευκωσίας	300
7	ΠΛΑΤΑΝΙΑ	1100	Επαρχία Λευκωσίας	2900
8	ΚΙΟΝΙΑ	1340	Επαρχία Λευκωσίας	550
9	ΜΑΝΤΡΑ ΤΟΥ ΚΑΜΠΙΟΥ	660	Επαρχία Λευκωσίας	1600
10	ΓΕΦΥΡΙ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ	500	Επαρχία Λευκωσίας	100
11	ΦΡΑΚΤΗΣ ΤΟΥ ΞΥΛΙΑΤΟΥ	600	Επαρχία Λευκωσίας	750
12	ΚΑΠΟΥΡΑ	600	Επαρχία Λευκωσίας	200
13	ΑΣΙΝΟΥ	440	Επαρχία Λευκωσίας	150
14	ΦΡΑΚΤΗΣ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ	1600	Επαρχία Λεμεσού	250
15	ΚΑΜΠΙ ΤΟΥ ΚΑΛΟΓΗΡΟΥ	1300	Επαρχία Λεμεσού	700
16	ΤΡΟΟΔΙΤΙΣΣΑ – ΞΕΡΟΚΟΛΥΜΠΟΣ	1300	Επαρχία Λεμεσού	700
17	ΚΑΜΠΟΣ ΤΟΥ ΛΙΒΑΔΙΟΥ	1650	Επαρχία Λεμεσού	400
18	ΑΡΜΥΡΟΛΙΒΑΔΟ	1600	Επαρχία Λεμεσού	2000
19	ΛΙΒΑΔΙ ΤΟΥ ΠΑΣΙΑ	1600	Επαρχία Λεμεσού	1600
20	ΑΡΚΟΛΑΧΑΝΙΑ (ΜΕΣΑ ΠΟΤΑΜΟΣ)	900	Επαρχία Λεμεσού	700
21	ΑΓΙΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ	600	Επαρχία Λεμεσού	750
22	ΚΑΚΟΜΑΛΛΗΣ	900	Επαρχία Λεμεσού	400

Πίνακας 26: Κατασκηνωτικοί χώροι εντός της περιοχής μελέτης

A/A	Ονομασία Χώρου	Υψόμετρο	Επαρχία	Χωρητικότητα (Αντίσκηνα – Τροχόσπιτα/ άτομα)
1	ΚΑΜΠΙ ΤΟΥ ΚΑΛΟΓΗΡΟΥ	1.540	Επαρχία Λεμεσού	80/ 300
2	ΠΛΑΤΑΝΙΑ	1.100	Επαρχία Λευκωσίας	150 / 600
3	ΤΡΟΟΔΟΣ	1.600	Επαρχία Λεμεσού	170 / 650

7.13.5 Μονοπάτια Μελέτης της Φύσης και Θεματικά Πάρκα

Εντός της περιοχής μελέτης εντοπίζεται ένας αριθμός από μονοπάτια της φύσης, στα πλαίσια της ανέγερσης και υλοποίησης διαφόρων έργων δασικής αναψυχής και ανάδειξης του φυσικού περιβάλλοντος, κυρίως από το Τμήμα Δασών και τις Τοπικές Αρχές (βλ. ακόλουθο Πίνακα). Συνολικά, εντός της περιοχής έχουν διαμορφωθεί μονοπάτια μελέτης της φύσης συνολικής απόστασης περίπου 260km, εκ των οποίων τα 220km είναι υπό τη διαχείριση του Τμήματος Δασών και τα υπόλοιπα 40km υπό τη διαχείριση των Τοπικών Αρχών από την οποία διέρχονται.

Επίσης, εντός της Περιοχής Μελέτης διέρχεται το Ευρωπαϊκό Μονοπάτι E4 το συνολικό μήκος του οποίου ανέρχεται σε 550km και τρεις Γεωδιαδρομές, μέρος του Γεωπάρκου Τροόδους. Η μεγαλύτερη συγκέντρωση μονοπατιών μελέτης της φύσης, υποδομών δασικής αναψυχής και περιβαλλοντικών υποδομών, συγκεντρώνεται στις κοινότητες των Πάνω Πλατρών, Κακοπετριάς, Προδρόμου και Λεμούθου. Αξίζει να σημειωθεί ότι κρίνεται απαραίτητη η καλύτερη χαρτογράφηση και σήμανση καθώς και την αναβάθμιση της υποδομής για την υποστήριξη των πιθανών πεζοπόρων ή/και τουριστών.

Πίνακας 27: Μονοπάτια μελέτης της φύσης εντός της περιοχής μελέτης

A/A	Ονομασία	A/A	Ονομασία
1	ΔΙΑΔΡΟΜΗ 1: ΜΝΗΜΑΤΑ ΠΙΣΚΟΠΩΝ	18	ΔΙΑΔΡΟΜΗ 18: ΔΟΞΑ ΣΟΙ Ο ΘΕΟΣ - ΜΟΥΤΤΗ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ
2	ΔΙΑΔΡΟΜΗ 2: ΚΑΝΝΟΥΡΕΣ-ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΤΗΣ ΣΤΕΓΗΣ	19	ΔΙΑΔΡΟΜΗ 19: ΔΟΞΑ ΣΟΙ Ο ΘΕΟΣ - ΠΥΡΟΦΥΛΑΚΙΟ ΜΑΔΑΡΗΣ
3	ΔΙΑΔΡΟΜΗ 3: ΛΙΒΑΔΙ	20	ΔΙΑΔΡΟΜΗ 20: ΤΕΙΣΙΑ ΤΗΣ ΜΑΔΑΡΗΣ
4	ΔΙΑΔΡΟΜΗ 4: ΑΡΤΕΜΙΣ	21	ΔΙΑΔΡΟΜΗ 21: ΜΑΔΑΡΗ-ΣΕΛΛΑΔΙ ΤΟΥ ΚΑΡΑΛΜΑΝΛΗ
5	ΔΙΑΔΡΟΜΗ 5: ΠΕΡΣΕΦΟΝΗ	22	ΔΙΑΔΡΟΜΗ 22: ΣΕΛΛΑΔΙ ΤΟΥ ΚΑΡΑΜΑΝΛΗ- ΚΑΝΝΑΒΙΑ
6	ΔΙΑΔΡΟΜΗ 6: ΚΑΛΗΔΟΝΙΑ	23	ΔΙΑΔΡΟΜΗ 23: ΛΑΓΟΥΔΕΡΑ Η ΑΓΡΟΣ - ΜΑΔΑΡΗ
7	ΔΙΑΔΡΟΜΗ 7: ΚΑΤΑΡΡΑΚΤΗΣ ΜΥΛΛΟΜΕΡΗΣ	24	ΔΙΑΔΡΟΜΗ 24: ΛΑΓΟΥΔΕΡΑ-ΑΓΡΟΣ
8	ΔΙΑΔΡΟΜΗ 8: ΚΑΜΠΟΣ ΤΟΥ ΛΙΒΑΔΙΟΥ	25	ΔΙΑΔΡΟΜΗ 25: ΠΑΝΑΓΙΑ ΤΟΥ ΑΡΑΚΑ - ΣΤΑΥΡΟΣ ΤΟΥ ΑΓΙΑΣΜΑΤΙ

A/A	Ονομασία	A/A	Ονομασία
9	ΔΙΑΔΡΟΜΗ 9: ΑΤΑΛΑΝΤΗ	26	ΔΙΑΔΡΟΜΗ 26: ΑΓΡΟΣ- ΚΑΤΩ ΜΥΛΟΣ
10	ΔΙΑΔΡΟΜΗ 10: ΥΔΑΤΟΔΕΞΑΜΕΝΗ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ- ΣΤΑΥΡΟΥΛΙΑ	27	ΔΙΑΔΡΟΜΗ 27: ΑΛΩΝΑ «ΠΕΤΡΟΥ ΒΑΝΕΖΗ»
11	ΔΙΑΔΡΟΜΗ 11: ΨΗΛΟ ΔΕΝΔΡΟ - ΠΟΥΖΙΑΡΗΣ	28	ΔΙΑΔΡΟΜΗ 28: ΑΣΙΝΟΥ- ΑΓΙΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ
12	ΔΙΑΔΡΟΜΗ 12: ΚΑΤΩ ΑΜΙΑΝΤΟΣ - ΛΟΥΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΕΤΩΝ	29	ΔΙΑΔΡΟΜΗ 29: ΜΟΝΗ- ΦΥΛΑΡΓΑ
13	ΔΙΑΔΡΟΜΗ 13: ΑΡΙΑΔΝΗ	30	ΔΙΑΔΡΟΜΗ 30: ΜΑΧΑΙΡΑΣ- ΛΑΖΑΝΙΑΣ
14	ΔΙΑΔΡΟΜΗ 14: ΕΝΕΤΙΚΑ ΓΕΦΥΡΙΑ	31	ΔΙΑΔΡΟΜΗ 31: ΛΑΖΑΝΙΑΣ- ΦΙΚΑΡΔΟΥ
15	ΔΙΑΔΡΟΜΗ 15: ΚΟΥΡΔΑΛΙ- ΛΗΜΕΡΙΑ	32	ΔΙΑΔΡΟΜΗ 32: ΦΙΚΑΡΔΟΥ- ΚΕΝΤΡΟ ΑΡΧΟΝΤΙΔΗ
16	ΔΙΑΔΡΟΜΗ 16: ΑΓΙΑ ΕΙΡΗΝΗ- ΛΗΜΕΡΙΑ	33	ΔΙΑΔΡΟΜΗ 33: ΓΟΥΡΡΙ
17	ΔΙΑΔΡΟΜΗ 17: ΜΟΥΤΤΗ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ - ΣΕΛΛΑΔΙ ΤΟΥ ΚΑΡΑΜΑΝΛΗ	34	ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΜΟΝΟΠΑΤΙ Ε4

Επιπλέον, εντός των ορίων της υπό μελέτη περιοχής, υπάρχουν διάφορες εγκαταστάσεις θεματικών πάρκων, αλλά και σημεία ανάδειξης του φυσικού περιβάλλοντος. Σκοπός των εν λόγω αναπτύξεων είναι κυρίως η αξιοποίηση της περιοχής για σκοπούς αναψυχής τόσο του μόνιμου πληθυσμού των περιοχών, όσο και των επισκεπτών της.

Στην κοινότητα των Πάνω Πλάτρων χωροθετείται το «Sparta Platres Adventure Park», ένα πάρκο εναέριας τροχαλίας και εναέριων και υπαίθριων δραστηριοτήτων με ψυχαγωγικό σκοπό, απευθυνόμενο σε άτομα από δυο ετών και άνω.

Το «Adventure Mountain Park» είναι ένα ψυχαγωγικό πάρκο στην κοινότητα της Κυπερούντας, το οποίο προσφέρει ένα συνδυασμό φυσικής ομορφιάς και ποικίλες δραστηριότητες όπως χρωματοσφαίριση (paintball), αναρρίχηση, παγοδρομίες και πεζοπορία. Επίσης διαθέτει εστιατόριο και χώρο στάθμευσης.

Το «Land of Dreams» στο χωριό Τριμίκλινη, αποτελεί μια ιδιαίτερης ομορφιάς ανάπτυξη με εσωτερική λίμνη, ξύλινα σπιτάκια με ρωσική σάουνα, χώρο εστιατορίου και παιδότοπο.

Τέλος, στην περιοχή Τροόδους βρίσκουμε και το μοναδικό Χιονοδρομικό Κέντρο της Κύπρου, το οποίο λειτουργεί τους χειμερινούς μήνες και διαθέτει χιονοδρομική πίστα σε υψόμετρο 1.951 μέτρων, στην Κορυφή Όλυμπος (Χιονίστρα). Στον χώρο του χιονοδρομικού κέντρου, η Ομοσπονδία Χιονοδρόμων Κύπρου διοργανώνει κάθε χρόνο το παγκόσμιο διαγωνισμό σκι, εγκεκριμένο από την Παγκόσμια Ομοσπονδία Σκι.

7.13.6 Δίκτυο ΑΗΚ

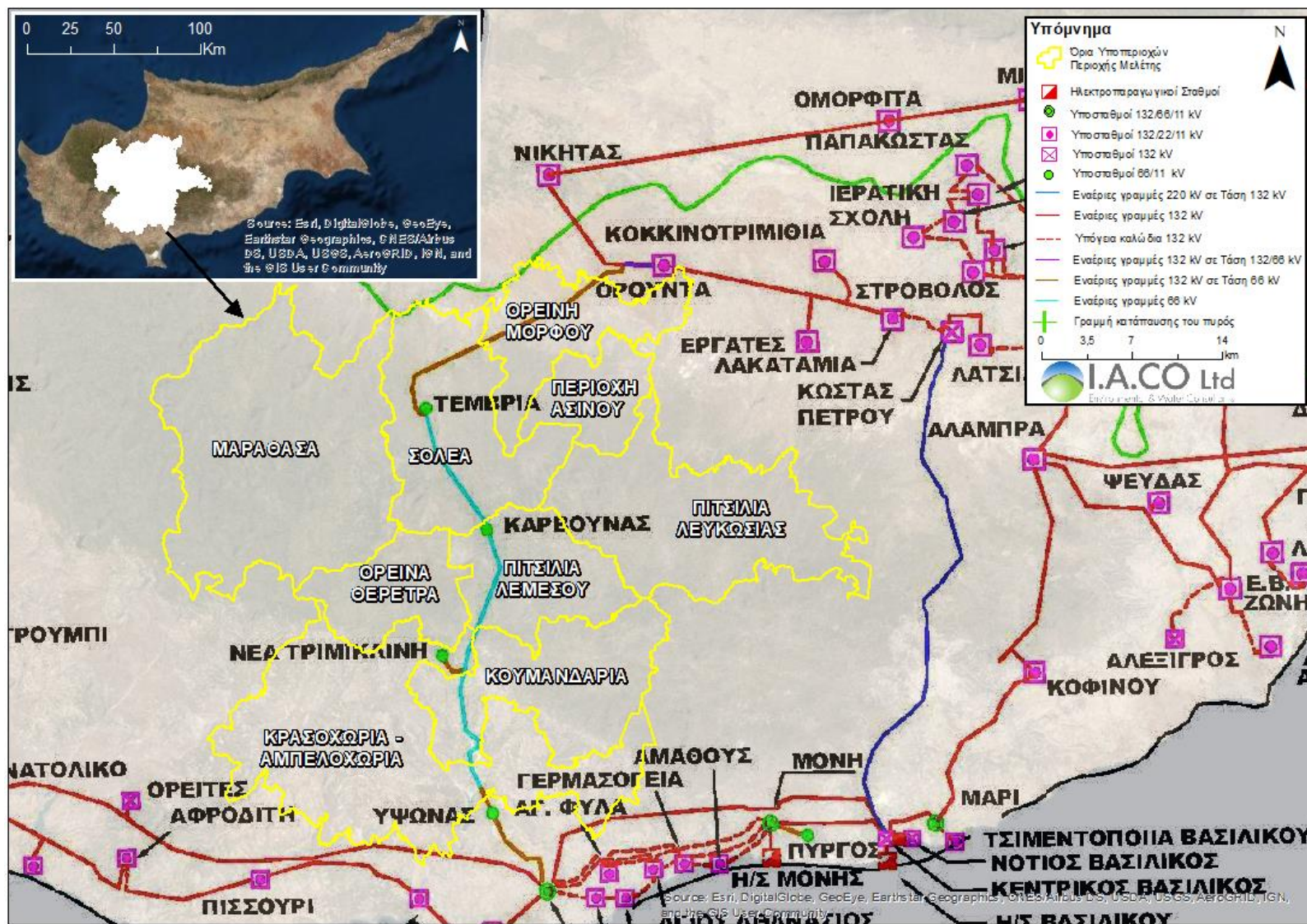
Σύμφωνα με τον Διαχειριστή Συστήματος Μεταφοράς Κύπρου⁵⁴, εντός της υπό μελέτη περιοχής διέρχεται μέρος του συστήματος παραγωγής και μεταφοράς ενέργειας του νησιού, και πιο συγκεκριμένα η εναέρια γραμμή 66 kV και η εναέρια γραμμή 132 kV σε τάση 66 kV. Στην περιοχή μελέτης emπίπτουν και οι υποσταθμοί χαμηλής τάσης (66/11 kV) στις κοινότητες των Τεμβριών, Καρβουνά και Τριμίκλινης.

Επιπλέον, στην ευρύτερη περιοχή μελέτης, όπως αναφέρθηκε και στο Κεφάλαιο 7.9, υπάρχουν έργα ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, όπως ανεμογεννήτριες και ηλιοθερμικοί σταθμοί.

Να σημειωθεί επίσης ότι σύμφωνα με τον Διαχειριστή Συστήματος Μεταφοράς, η συνολική εγκατεστημένη ισχύς στο νησί, με βάση τους τρεις (3) συνολικά ηλεκτροπαραγωγούς σταθμούς που υπάρχουν εγκατεστημένοι (Μονής, Βασιλικού, Δεκέλειας) ανέρχεται στα 1478 MW.

Ο ακόλουθος Χάρτης παρουσιάζει το Σύστημα Παραγωγής και Μεταφοράς στο νησί, σύμφωνα με τον Διαχειριστή Συστήματος Μεταφοράς, σε σχέση με τη χωροθέτηση της υπό μελέτη περιοχής.

⁵⁴ Ιστοσελίδα Διαχειριστή Συστήματος Μεταφοράς Κύπρου, <https://tsoc.org.cy/>

Χάρτης 30: Σύστημα Παραγωγής και Μεταφοράς σε σχέση με την υπό μελέτη περιοχή (Πηγή: Διαχειριστής Συστήματος Μεταφοράς Κύπρου, 2020)

7.13.7 Ύδρευση και Άρδευση

Για σκοπούς υδροδότησης των κοινοτήτων που εμπίπτουν εντός της περιοχής μελέτης χρησιμοποιούνται διάφορες πηγές και γεωτρήσεις, οι οποίες αντλούν νερό από τα υδάτινα σώματα της περιοχής. Το δίκτυο των πηγών και των γεωτρήσεων υδροδοτεί τις κοινότητες ακόμη και κατά τη διάρκεια των ξηρών μηνών του καλοκαιριού. Παρόλα αυτά, η όλο και αυξανόμενη ζήτηση υδροδότησης που προκύπτει φαίνεται να μην ικανοποιείται εξολοκλήρου. Οι μεγαλύτερες πηγές στην περιοχή μελέτης είναι η πηγή του Αγίου Νικόλαου της Στέγης στην Κακοπετριά, η πηγή Κεφαλόβρυσος στις Πάνω Πλάτρες και η πηγή Αρκολαχανιά στην περιοχή Μέσα Ποταμός. Σημαντικό γεγονός αποτελεί το ότι πραγματοποιείται έλεγχος της ποιότητας του νερού των εν λόγω πηγών σε τακτά χρονικά διαστήματα.

Όσον αφορά την άρδευση της περιοχής μελέτης, αυτή γίνεται με συλλογικά αρδευτικά δίκτυα διασωληνώσεων ή με τη χρήση αυλακιών από μπετόν. Ταυτόχρονα, πολλές γεωργικές εκτάσεις αρδεύονται με την χρήση ιδιωτικών γεωτρήσεων αλλά και από νερό που προέρχεται από την εκτροπή ποταμών. Ταυτόχρονα, για την αντιμετώπιση των προβλημάτων από την ανεπάρκεια σε υδατικούς πόρους, έχουν κατασκευαστεί στην περιοχή μελέτης διάφορα υδατικά έργα που συμπεριλαμβάνουν ποτάμιους ταμιευτήρες (βλ. Κεφάλαιο 7.6), αγωγούς μεταφοράς νερού και δίκτυα διανομής νερού σε αρδευτικές περιοχές. Οι κύριες αρδευτικές περιοχές καθώς και τα κύρια υδατικά Έργα εντός της περιοχής μελέτης παρουσιάζονται στον ακόλουθο Χάρτη.

Χάρτης 31: Μεγάλα Υδατικά έργα στη Κύπρο (Πηγή: Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων)

Σύμφωνα με πληροφορίες από το Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων⁵⁵, το δίκτυο αγωγών εντός της περιοχής μελέτης χρήζει βελτίωσης, συντήρησης ή ακόμη και αντικατάστασης σε αρκετές από τις υπό μελέτη

κοινότητες, όπως είναι η Κυπερούντα και το Πελένδρι. Επίσης, χρειάζονται νέες ανορύξεις γεωτρήσεων σε κοινότητες όπως είναι οι Δύμες, το Πελένδρι και οι Πάνω Πλάτρες. Οι λόγοι για τους οποίους κρίνονται αναγκαία αυτά τα έργα είναι είτε λόγω καταγραφής υψηλών συγκεντρώσεων νιτρικών αλάτων στις υφιστάμενες γεωτρήσεις, είτε λόγω του ότι οι υφιστάμενες γεωτρήσεις είναι ιδιωτικές, και υπάρχει ανάγκη επέκτασης του αρδευτικού δικτύου. Σε κάποιες κοινότητες προγραμματίζεται μάλιστα η κατασκευή νέων γαιωδών δεξαμενών για αρδευτικούς σκοπούς.

Το κυριότερο υδατικό Έργο, το οποίο τροφοδοτεί μερικές από τις κοινότητες εντός της περιοχής μελέτης είναι το «Έργο Πιτσιλιάς». Το εν λόγω Έργο εξυπηρετεί κοινότητες των Επαρχιών Λεμεσού, Λάρνακας και Λευκωσίας. Οι κοινότητες που εμπίπτουν στην περιοχή μελέτης και εξυπηρετούνται από το Υδρευτικό Έργο Πιτσιλιάς παρουσιάζονται στον ακόλουθο Πίνακα.

Πίνακας 28: Κοινότητες που εξυπηρετούνται από το Υδρευτικό Έργο Πιτσιλιάς

Κοινότητες που εξυπηρετούνται από το Υδρευτικό Έργο Πιτσιλιάς
Αγία Μαρίνα Ξυλιάτου, Κυπερούντα, Ξυλιάτος, Χανδριά, Άγιος Γεώργιος Καυκάλου, Αγρίδια, Λαγουδερά, Κάτω Αμιάντος, Σαράντι, Πελέντρι, Πολύστυπος, Ποταμίτισσα, Λειβάδια, Δύμες, Αληθινού, Άγιος Ιωάννης, Πλατανιστάσσα, Άγιος Θεόδωρος, Άλωνα, Κάτω Μύλος, Φτερικουδί, Ζωπηγή, Ασκάς, Καλό Χωριό, Παλαιχώρι Ορεινής, Άγιος Πάυλος, Παλαιχώρι Μόρφου, Άγιος Κωνσταντίνος, Απλίκι, Λουβαράς, Φαρμακάς, Καμπί, Γούρρι, Φικάρδου, Λαζανιά

Να σημειωθεί επίσης ότι κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1990 μελετήθηκε η εκπόνηση του Έργου «Βόρειος Αγωγός», το οποίο θα έμπυπε εντός της περιοχής μελέτης. Αναμένεται επίσης στο μέλλον η υλοποίηση ποικίλων έργων αναβάθμισης του δικτύου, αλλά και η υλοποίηση διαφόρων κατασκευαστικών έργων σε κοινότητες εντός της περιοχής μελέτης, όπως για παράδειγμα το αρδευτικό Έργο στην περιοχή της Σολέας. Το εν λόγω Έργο, το οποίο ξεκίνησε τον Ιανουάριο του 2010 και αναμένεται να ολοκληρωθεί προς το τέλος του 2021, πρόκειται να περιλαμβάνει τον ποτάμιο ταμιευτήρα της Σολέας (χωρητικότητα 4,5εκ. m³) στην περιοχή Φλάσου, το φράγμα εκτροπής επί του ποταμού Καργιώτη, υδατοδεξαμενές, αντλιοστάσια, κεντρικούς αγωγούς άρδευσης και αρδευτικά δίκτυα για την κάλυψη των αρδευτικών αναγκών των κοινοτήτων της ευρύτερης περιοχής της Σολέας. Η ολική έκταση άρδευσης θα ανέρχεται στα 760 εκτάρια.

7.13.8 Δίκτυο Αποχέτευσης και Διαχείριση Υγρών Αποβλήτων (Λυμάτων)

Σήμερα στην Κύπρο λειτουργούν περί τις 36 Εγκαταστάσεις Επεξεργασίας Λυμάτων (ΕΕΛ), οι οποίες επεξεργάζονται λύματα Δήμων και κοινοτήτων, Νοσοκομείων και Στρατοπέδων με τη διάθεση των επεξεργασμένων λυμάτων που αφορούν την περιοχή μελέτης να γίνεται κυρίως μέσω της λειτουργίας αποχετευτικών συστημάτων απορροφητικών λάκκων. Μόνο 11 από τις 115 κοινότητες εξυπηρετούνται από δίκτυο και σταθμό επεξεργασίας λυμάτων.

Η υπό μελέτη περιοχή χαρακτηρίζεται από σοβαρό πρόβλημα μη ορθολογικής διαχείρισης των υγρών αποβλήτων (λυμάτων) με αποτέλεσμα την καταπόνηση του υπόγειου υδροφορέα και του εδάφους της περιοχής, ελλοχεύοντας ταυτόχρονα σημαντικούς κινδύνους για την ανθρώπινη υγεία και τη

διατήρηση της υψηλής περιβαλλοντικής αξίας της περιοχής. Κάποια από τα προβλήματα που εντοπίζονται στην περιοχή μελέτης και φαίνονται να είναι σχετικά με την ανεπάρκεια του υφιστάμενου συστήματος αποχέτευσης, είναι η υπερχειλίση των απορροφητικών λάκκων που καταγράφεται σε περιοχές με απότομες κλίσεις και χαμηλή απορροφητικότητα του εδάφους, αποτελώντας πιθανή πηγή ρύπανσης των υπόγειων υδάτων, καθώς και τα διάφορα σχετικά προβλήματα που καταγράφονται σε έναν αριθμό κοινοτήτων κατά τη διάρκεια έντονων βροχοπτώσεων σε περιοχές που δεν καλύπτονται από το υφιστάμενο δίκτυο όμβριων υδάτων (π.χ. υπερχειλίση υφιστάμενων υδραυλικών έργων).

Η ανεπάρκεια του υφιστάμενου συστήματος αποχέτευσης, οι πιθανές πηγές ρύπανσης των υπόγειων υδάτων που σχετίζονται με ενδεχόμενες απώλειες από την ύπαρξη και χρήση των απορροφητικών λάκκων, καθώς και η εναρμόνιση της Κύπρου με την Ευρωπαϊκή Νομοθεσία σχετικά με τον περί Αποχετευτικών Συστημάτων Νόμο (Αρ. 1/1971) και τον περί Αποχετευτικών Συστημάτων (Τροποποιητικό) Νόμο (Αρ. 108(I)/2004) οδήγησαν στην προώθηση αειφόρων συστημάτων αποχέτευσης και εξεύρεση τρόπων διατήρησης, κατακράτησης, διαχείρισης και διήθησης των αστικών ομβρίων, όπου ενδείκνυται, με παράλληλη προσπάθεια περιορισμού των αδιαπέρατων περιοχών. Η επίλυση των υφιστάμενων προβλημάτων που σχετίζονται με το αποχετευτικό δίκτυο των υπό εξέταση περιοχών αναμένεται να διασφαλίσει την καλή ποιότητα των υπόγειων νερών της ευρύτερης περιοχής, ενώ δύναται να επαναφέρει στο τοπικό υδατικό ισοζύγιο ποσότητες νερού για σκοπούς άρδευσης ή εμπλουτισμού του υδροφόρου ορίζοντα. Ωστόσο, το κόστος κατασκευής και συντήρησης ενός αποχετευτικού συστήματος είναι αποτρεπτικό για τις περισσότερες από τις κοινότητες, μιας και περίπου το 50% των κοινοτήτων δεν διαθέτει δίκτυο όμβριων υδάτων. Τα δίκτυα όμβριων υδάτων που υπάρχουν στις υπόλοιπες, καλύπτουν μόνο μέρος του πυρήνα τους, χρίζοντας επέκτασης για σκοπούς εξυπηρέτησης όλου του οικισμού. Στα πλαίσια της προσπάθειας αντιμετώπισης των προβλημάτων που σχετίζονται με το αποχετευτικό δίκτυο των υπό εξέταση περιοχών εντάσσεται και η προώθηση και υλοποίηση νέων μελλοντικών κατασκευαστικών έργων. Στα έργα αυτά ανήκει και το αποχετευτικό σύστημα για την περιοχή της Σολέας, το οποίο πρόκειται να εξυπηρετεί τις κοινότητες Κακοπετριάς, Γαλάτας, Σινά Όρος, Καλλιάνα, Τεμβριά, Κοράκου, Ευρύχου, Φλάσου, Λινού και Κατύδατα. Σύμφωνα με τον σχεδιασμό του έργου, απαιτείται η κατασκευή κοινού σταθμού επεξεργασίας λυμάτων στο χώρο του μεταλλείου της Σκουριώτισσας.

7.13.9 Διαχείριση Στερεών Απορριμμάτων

Η εφαρμογή της ορθολογικής περιβαλλοντικά διαχείρισης των παραγόμενων αποβλήτων στην Κύπρο επιτυγχάνεται μέσω της εφαρμογής του περί Αποβλήτων Νόμου του 2011 (Ν.185(I)/2011) και του περί Συσκευασιών και Αποβλήτων Συσκευασιών Νόμου του 2002 (Ν. 32(I)/2002), των τροποποιήσεών τους, καθώς και των Κανονισμών και Διαταγμάτων που εκδόθηκαν σύμφωνα με αυτούς. Η πιο πάνω νομοθεσία είναι απόρροια της ευρωπαϊκής πολιτικής και νομοθεσίας εναρμονισμένης και προσαρμοσμένης στο εθνικό δίκαιο.

Όσον αφορά τα δημοτικά απόβλητα, σύμφωνα με το άρθρο 28 της Οδηγίας 2008/98/ΕΚ (αντίστοιχο άρθρο 35, Ν.185(I)/2011), το Τμήμα Περιβάλλοντος έχει εκπονήσει το Σχέδιο Διαχείρισης Οικιακών και Παρομοίου τύπου Αποβλήτων το οποίο μετά από δημόσια διαβούλευση (2012) και νέες πολιτικές αποφάσεις διαφοροποιήθηκε στο Σχέδιο Διαχείρισης Δημοτικών Αποβλήτων 2015-2021. Παράλληλα ετοιμάστηκε συνοπτική περιγραφή του Σχεδίου Διαχείρισης Δημοτικών Αποβλήτων με τίτλο

Στρατηγικής Διαχείρισης Δημοτικών Αποβλήτων (ΣΔΔΑ) για την περίοδο 2015 – 2021. Για την υλοποίηση της ΣΔΔΑ έχει ετοιμαστεί Σχέδιο Δράσης, το οποίο περιγράφει την υφιστάμενη κατάσταση όσον αφορά τη διαχείριση των αποβλήτων, την αξιολόγηση της μελλοντικής τάσης παραγωγής αποβλήτων, τους ποσοτικούς και ποιοτικούς στόχους, την αξιολόγηση νέων αναγκών σε υποδομές, και τα μέτρα και έργα που προβλέπονται με συγκεκριμένα χρονοδιαγράμματα.

Στην περιοχή μελέτης των ορεινών κοινοτήτων Τροόδους γίνεται τακτική συγκομιδή των οικιακών σκυβάλων με σκυβαλοφόρο όχημα που μεταφέρει τα δημοτικά στερεά απόβλητα σε σκυβαλλότοπο (π.χ. στο Πεντάκωμο) συνήθως μια ή δύο φορές την εβδομάδα. Η Ολοκληρωμένη Εγκατάσταση Διαχείρισης Αποβλήτων (Ο.Ε.Δ.Α) στο Πεντάκωμο, η οποία εξυπηρετεί έναν αριθμό από τις υπό μελέτη κοινότητες, περιλαμβάνει μεταξύ άλλων εγκατάσταση Μηχανικής Διαλογής, για την ανάκτηση ανακυκλώσιμων υλικών (σιδηρούχα μέταλλα, μη σιδηρούχα μέταλλα, πλαστικά, χαρτί, γυαλί) ενώ αναμένεται στο εγγύς μέλλον να παρέχει και τη δυνατότητα μηχανικής επεξεργασίας προδιαλεγμένων οικιακών και εμποροβιομηχανικών ανακυκλώσιμων υλικών που θα συλλέγονται από προγράμματα «Διαλογής στην Πηγή». Να σημειωθεί επίσης ότι πολλές από τις κοινότητες ανήκουν σε σύμπλεγμα για τη διαχείριση στέρεων αποβλήτων για εξοικονόμηση κόστους. Ωστόσο, το μεγαλύτερο ποσοστό των υπό εξέταση κοινοτήτων δεν εντάσσεται στο Συλλογικό Σύστημα Διαχείρισης Αποβλήτων (Σ.Σ.Δ.Α) της GreenDot. Σε κάποιους από τους οικισμούς υπάρχουν συνεργάτες του Συστήματος, ενώ ελάχιστοι είναι οι οικισμοί που έχουν καταφέρει να υπογράψουν σύμβαση με το Σ.Σ.Δ.Α, κυρίως λόγω του γεγονότος ότι οι οικισμοί είναι απομακρυσμένοι, και παράλληλα συλλέγονται πολύ μικρές ποσότητες ανακυκλώσιμων.

Στο σύστημα διαχείρισης των στερεών αποβλήτων εντάσσεται και η προσπάθεια χρήσης και αξιοποίησης των υφιστάμενων πράσινων σημείων. Εντός της περιοχής μελέτης βρίσκονται 2 εγκαταστάσεις πράσινων σημείων για την τοποθέτηση στερεών αποβλήτων προς επαναχρησιμοποίηση, ανάκτηση και ανακύκλωση. Οι εγκαταστάσεις αυτές βρίσκονται στην κοινότητα της Φασούλας και της Λινού. Σημειώνεται ότι το πράσινο σημείο Λινού, για διαδικαστικούς λόγους, είναι εκτός λειτουργίας. Συγκεκριμένα, στα εν λόγω πράσινα σημεία τοποθετούνται μεταξύ άλλων υλικά συσκευασίας, κλαδέματα, υφάσματα, στρώματα, έπιπλα, παιχνίδια, ηλεκτρικές συσκευές, μπαταρίες, πλαστικά δοχεία και μεταλλικά αντικείμενα.

Η ορθολογική διαχείριση των δημοτικών αποβλήτων αποτελεί μια από τις σημαντικότερες προκλήσεις για το νησί, λαμβάνοντας υπόψη τη απόδοση της Κύπρου όσον αφορά τους υψηλούς ευρωπαϊκούς στόχους που έχουν τεθεί, την καταδικαστική απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου για μη έγκαιρη συμμόρφωση με το κλείσιμο των χωματερών, αλλά και το γεγονός ότι το 80% περίπου των παραγόμενων ποσοτήτων καταλήγει σε ταφή. Το Σχέδιο Διαχείρισης Δημοτικών Αποβλήτων 2015-2021 προωθεί την πρόληψη της δημιουργίας των αποβλήτων, την προετοιμασία τους για επαναχρησιμοποίηση, την ανακύκλωση, την όποιοι άλλου είδους ανάκτησή τους και τελικά τη διάθεσή τους, δίνοντας έμφαση στην πρόληψη και στη χωριστή διαλογή τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8. ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ, ΚΑΙ ΜΕΤΡΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΛΗΨΗ, ΤΟΝ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΟΥΣ

8.1 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΚΤΙΜΗΣΗΣ ΤΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ

Η καταγραφή (α) της υπό εξέταση Στρατηγικής, (β) των περιβαλλοντικών στόχων που τίθενται από την τοπική, εθνική, και άλλη διεθνή νομοθεσία και οι οποίοι αφορούν τις διάφορες παραμέτρους του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος, και (γ) της υφιστάμενης κατάστασης για κάθε περιβαλλοντική παράμετρο ξεχωριστά αποτέλεσε τη βάση για την αξιολόγηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων που κρίθηκαν ότι δύνανται να επέλθουν ως αποτέλεσμα της εφαρμογής των Δράσεων της εν λόγω Στρατηγικής και των οποιονδήποτε έργων μπορεί να προκύψουν βάσει αυτών.

Ως αρχικό στάδιο στη μεθοδολογία αξιολόγησης των επιπτώσεων αποτέλεσε κατ' αρχήν ο **εντοπισμός/ προσδιορισμός** των δράσεων ή δυνητικών έργων που δύνανται εκ πρώτης όψευς συνδέονται με οποιασδήποτε επιπτώσεις στο περιβάλλον. Προς τούτο, θα γίνει σύγκριση της υφιστάμενης κατάστασης με τις αλλαγές που δύνανται να επέλθουν λόγω της εφαρμογής της εν λόγω Στρατηγικής. Ως επίπτωση στο περιβάλλον, εννοείται η οποιαδήποτε μεταβολή της υφιστάμενης κατάστασης και της τάσης εξέλιξης της οποιασδήποτε περιβαλλοντικής παραμέτρου, και ειδικότερα αυτών που ορίζει η σχετική νομοθεσία εκτίμησης επιπτώσεων στο περιβάλλον από Σχέδια και/ ή Προγράμματα Ν. 102(Ι)/2005. Το αποτέλεσμα του αρχικού σταδίου αυτού, θα είναι ο εντοπισμός εκείνων των δράσεων/έργων που φέρουν την ικανότητα να μεταβάλουν μια περιβαλλοντική παράμετρο, φιλτράροντας το σύνολο των αλλαγών και εστιάζοντας έτσι στην εκτίμηση των επιπτώσεων από τις ουσιαστικές μεταβολές.

Παράλληλα, κατά τον προσδιορισμό των δράσεων ή δυνητικών έργων που δύνανται να επηρεάσουν το περιβάλλον γινόταν μια πρώτη αξιολόγηση της υλοποίησης τους στην περιοχή μελέτης. Στη συνέχεια, για όσες δράσεις και έργα κρίθηκαν ως ουσιαστικά, έγινε ο **χαρακτηρισμός** τους σε Σημαντικά ή μη Σημαντικά, υπό την έννοια του κατά πόσο η υλοποίησή τους κρίθηκε ότι έχει τη δυνατότητα να επιφέρει μια σημαντική μεταβολή (θετική ή αρνητική) σε μία περιβαλλοντική παράμετρο όπως αυτές αναφέρονται και στη συνέχεια. Αυτό έγινε με τη βοήθεια της δόκιμης μεθόδου των «κρίσιμων ερωτήσεων». Το αποτέλεσμα του αρχικού σταδίου αυτού, ήταν ο εντοπισμός εκείνων των δράσεων και των δυνητικών έργων που φέρουν την ικανότητα να μεταβάλουν μια περιβαλλοντική παράμετρο, φιλτράροντας το σύνολο των αλλαγών και εστιάζοντας έτσι στην εκτίμηση των επιπτώσεων από τις ουσιαστικές μεταβολές.

Στη συνέχεια, πραγματοποιήθηκε η **αξιολόγηση** των ως πιο πάνω «Σημαντικών» δράσεων ή δυνητικών έργων ως προς την κατεύθυνση, την ένταση, την έκταση, αν προκαλείται άμεσα ή έμμεσα λόγω της εφαρμογής τους και τη συσσωρευτική ή συνεργιστική ικανότητα που διαθέτουν, και στη συνέχεια ως προς τις διάφορες περιβαλλοντικές παραμέτρους που ορίζει η εν λόγω νομοθεσία (Ν.102(Ι)/2005) ανά περιβαλλοντική παράμετρο. Η αξιολόγηση αυτή γίνεται για σκοπούς απλοποίησης βάσει δόκιμου συμβολισμού χαρακτηρισμού των επιπτώσεων, και συνοψίζεται στον Πίνακα που ακολουθεί.

Πίνακας 29: Ερμηνεία Συμβολισμού Χαρακτηρισμού Επιπτώσεων

Συμβολισμός	Περιβαλλοντική Ερμηνεία
+++	Πολύ Σημαντικές Θετικές Επιπτώσεις
++	Σημαντικές Θετικές Επιπτώσεις
+	Θετικές Επιπτώσεις
+/0/-	Κατά περίπτωση
+/=/0/=/-	Συνδυάζεται με επιπτώσεις διαφορετικής κατεύθυνσης
0	Δεν έχει επιπτώσεις
-	Αρνητικές Επιπτώσεις
--	Σημαντικές Αρνητικές Επιπτώσεις
---	Πολύ Σημαντικές Αρνητικές Επιπτώσεις
Σ	Συnergιστικότητα με άλλη/ες πρόνοια/ες

Στη συνέχεια, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα του σταδίου εκτίμησης των επιπτώσεων της υπό εξέταση Εθνικής Στρατηγικής ανά θεματική ενότητα Δράσεων, και περιβαλλοντική παράμετρο βάσει της κείμενης νομοθεσίας, στη μορφή του πιο κάτω Πίνακα, με τον Συμβολισμό του Πίνακα 29, ενώ στο Κεφάλαιο 8.3 τα πιο πάνω συνοψίζονται σε μορφή Μήτρας.

Πίνακας 30: Περιβαλλοντικοί Παράμετροι Αξιολόγησης Επιπτώσεων

Τοπίο			Υδάτινοι Πόροι	Αέρας		Έδαφος / Χρήση Γης	Φυσικό Βιοτικό Περιβάλλον			Ανθρωπογενές Βιοτικό Περιβάλλον			Συνέργεια με άλλη/ο Δράση/ Έργο/ Σχέδιο	Επηρεασμός ΠΠ (βλ. ΔΕ)
Φυσικό Τοπίο	Ιστορική, Αρχαιολογική, Γεωλογική ή Πολιτιστική Κληρονομιά	Αισθητική Τοπίου		Ποιότητα Ατμόσφαιρας	Κλίμα		Βιοποικιλότητα	Χλωρίδα	Πανίδα	Ανθρώπινος Πληθυσμός	Δημόσια Υγεία	Υλικά Αγαθά		

+: Θετική, -: Αρνητική, 0: Ουδέτερη, +/-: Κατά περίπτωση, +/=/0/=/-: Ανάμεικτες, Ε: Έμμεση, Σ: Σε συνέργεια με άλλη/ο Δράση/ Έργο/ Σχέδιο, ΠΠ: Προστατευόμενη Περιοχή, ΔΕ: Δέουσα Εκτίμηση

8.2 ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΑ ΜΕΤΡΑ

Η μεθοδολογία της εκτίμησης και αξιολόγησης της σημαντικότητας των επιπτώσεων βασίστηκε στην ανάλυση των δράσεων που απορρέουν από την υλοποίηση και εφαρμογή των Στρατηγικών Οριζόντιων παρεμβάσεων και την υλοποίηση και εφαρμογή των Ολοκληρωμένων Παρεμβάσεων, όπως αυτές προβλέπονται στην Εθνική Στρατηγική Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους. Οι επιπτώσεις που εντοπίστηκαν ότι δύνανται να προκληθούν από την υλοποίηση των προβλεπόμενων δράσεων της Στρατηγικής, σχετίζονται με τις πιο κάτω παραμέτρους και συνοψίζονται στα παρακάτω κεφάλαια. Ωστόσο, στο σημείο αυτό αξίζει να αναφερθεί ότι υπάρχει η ανάγκη εκπόνησης ξεχωριστής Μελέτης Εκτίμησης Επιπτώσεων στο Περιβάλλον (ΜΕΕΠ), καθώς και Μελέτης Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης (appropriate assessment), όπου απαιτείται, για κάθε έργο που προτείνεται

όπως ανεγερθεί εντός της περιοχής μελέτης, σύμφωνα με τον περί της Εκτίμησης των Επιπτώσεων στο Περιβάλλον από Ορισμένα Έργα Νόμο του 2018 [Ν. 127(Ι)/2018] και με τον περί Προστασίας και Διαχείρισης της Φύσης και της Άγριας Ζωής Νόμο του 2003 έως 2012, αντίστοιχα.

8.2.1 Στρατηγικές Οριζόντιες Παρεμβάσεις

8.2.1.1 Εκτίμηση Επιπτώσεων

Επιπτώσεις στην τοπική κοινωνία των ορεινών κοινοτήτων, στους υδάτινους πόρους, στην ατμόσφαιρα, στο έδαφος/ χρήσεις γης, στο τοπίο και στο φυσικό περιβάλλον των ορεινών κοινοτήτων λόγω της θέσπισης και υιοθέτησης της αρχής της ορεινότητας από την Κυπριακή Δημοκρατία (ΣΠ.1.1.1)

Η βαρυσήμαντη αυτή δράση αφορά στην ολοκλήρωση του πλαισίου αρχών και των γενικών στόχων της ορεινής πολιτικής και στην προώθηση και ένταξή τους στο νομικό πλαίσιο της Κυπριακής Δημοκρατίας, ως βασική προϋπόθεση αναγνώρισης της αξίας και πόρων του Τροόδους. Η υιοθέτηση της αρχής της ορεινότητας από την Κυπριακή Δημοκρατία, καθορίζει το πλαίσιο αρχών και τους γενικούς στόχους της ορεινής πολιτικής καθώς και τη λειτουργία ορισμένων βασικών θεσμών (εκπαίδευση, Δήλωση Πολιτικής Τροόδους, κ.ά.) που αποσκοπούν στην βελτίωση της ποιότητας της ζωής των κατοίκων των ορεινών περιοχών, στην εξάλειψη του μαρασμού των εν λόγω περιοχών και στην προστασία των υδάτινων πόρων, της ατμόσφαιρας, των χρήσεων γης, του τοπίου και του βιοτικού περιβάλλοντος της περιοχής μέσω της οριζόντιας, ολοκληρωμένης και ορθολογικής διαχείρισης της περιοχής και την εξασφάλιση της απαιτούμενης ισορροπίας μεταξύ του τομέα της ανάπτυξης και της προστασίας του Τροόδους.

Η εν λόγω παρέμβαση, διατυπώνοντας τους γενικούς στόχους της ορεινής πολιτικής (π.χ. διευκόλυνση της άσκησης νέων αρμοδιοτήτων από τις τοπικές αρχές και τις οργανώσεις των ορεινών περιοχών κατά τον καθορισμό και την εφαρμογή των ορεινών πολιτικών, ενδυνάμωση της οικονομικής ανάπτυξης του βουνού, ιδίως με τη στήριξη των βιοτεχνιών και οικοτεχνιών που συνδέονται με το βουνό και με τη δημιουργία συστάδων επιχειρήσεων κ.α.) επιβεβαιώνει την αρχή της προσαρμογής των δημόσιων πολιτικών στις ιδιαιτερότητες των ορεινών περιοχών, προσβλέπει στην αξιοποίηση των πλεονεκτημάτων του βουνού όσον αφορά το εισόδημα, την ποιότητα ζωής, την απασχόληση και τον ελεύθερο χρόνο, προωθεί την ολοκληρωμένη διαχείριση των φυσικών πόρων αλλά και της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς με τη συμμετοχή των τοπικών δρώντων και θέτει το πλαίσιο για την εγκαθίδρυση της διακυβέρνησης. Η υλοποίηση και εφαρμογή όλων των σχετικών δράσεων αναμένεται όπως επιφέρει σημαντικές θετικές επιπτώσεις στο ανθρωπογενές περιβάλλον, στους υδάτινους πόρους, στην ποιότητα της ατμόσφαιρας, στο έδαφος/ χρήσης γης, στο φυσικό τοπίο της περιοχής αλλά και στο φυσικό βιοτικό περιβάλλον των ορεινών κοινοτήτων Τροόδους.

Επιπτώσεις στο ανθρωπογενές περιβάλλον και στην τοπική κοινωνία των ορεινών κοινοτήτων από την αντιμετώπιση της τάσης της αστυφιλίας λόγω της εφαρμογής και υλοποίησης του προτεινόμενου χωρικού σχεδιασμού και αναπλάσεων (ΣΠ.2)

Η ΕΣΑΟΚ Τροόδους, στα πλαίσια της εφαρμογής της Στρατηγικής Παρέμβασης 2 «Χωρικός Σχεδιασμός και Αναπλάσεις», προωθεί ένα νέο πλαίσιο χωρικής-χωροταξικής οργάνωσης των ορεινών κοινοτήτων, τονίζοντας τη σημασία διαχείρισης του οικιστικού αποθέματος, και ταυτόχρονα

προωθώντας την υλοποίηση παρεμβάσεων ανάπλασης, καθώς και τη δημιουργία πάρκου δραστηριοτήτων και αναψυχής ΟΙΚΟΜΟΥΣΕΙΟ «ΔΑΣΟΕΣΣΑ» ΦΥΣΗ-ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ –ΑΘΛΗΣΗ εντός υφιστάμενων υποδομών στο μεταλλείο Αμιάντου. Οι εν λόγω δράσεις, αναμένεται όπως επιφέρουν σημαντικά θετικές επιπτώσεις στο ανθρωπογενές περιβάλλον της περιοχής, λόγω της προσέλκυση εποχικού καθώς και μόνιμου πληθυσμού στα ορεινά και της έμμεσης αντιμετώπισης του φαινομένου και τάσης της αστυφιλίας. Η εγκατάσταση νέου πληθυσμού στην περιοχή μελέτης αναμένεται όπως αναζωογονήσει την περιοχή, αντιμετωπίζοντας τον μαρασμό των χωριών μέσω της πληθυσμιακής ανάκαμψής τους, συμβάλλοντας ταυτόχρονα στην ανάγκη ανέγερσης ή ανάπλασης ενός αριθμού βασικών υποδομών που θα μπορούσαν να εξυπηρετήσουν πλήρως τους κατοίκους της περιοχής, βελτιώνοντας την ποιότητα ζωής τους και επιφέροντας σημαντικά θετικές επιπτώσεις στην τοπική κοινωνία και οικονομία.

Επιπτώσεις στο τοπίο, στους φυσικούς πόρους και στον τομέα του τουρισμού, προώθηση βιώσιμης ανάπτυξης και περιορισμός αρνητικών επιπτώσεων του μοντέλου ανάπτυξης του παρελθόντος από την υιοθέτηση της Δήλωσης Πολιτικής Τροόδους (ΣΠ.2.1.1)

Στα πλαίσια υλοποίησης του προγράμματος της Κυβέρνησης για σταδιακή κατάργηση της «Δήλωσης Πολιτικής για την Ύπαιθρο» και κάλυψη ολόκληρης της Κύπρου με «Τοπικά Σχέδια», το «Τοπικό Σχέδιο Μαραθάσας», σύμφωνα με τις πρόνοιες του περί Χωροταξίας και Πολεοδομίας Νόμου 90/1972, καλείτο να καλύψει τις ανάγκες της περιοχής εφαρμογής του, στις οποίες η Δήλωση Πολιτικής αδυνατούσε να ανταποκριθεί, οδηγώντας στον σταδιακό μαρασμό της περιοχής.

Οι δεκατέσσερις (14) κοινότητες εφαρμογής του Τοπικού Σχεδίου Μαραθάσας, όπως προβλέπετο από το εν λόγω Σχέδιο, θα ήταν ο Άγιος Δημήτριος, οι Γερακιές, ο Καλοπαναγιώτης, τα Καμινάρια, ο Κάμπος, η Λεμύθου, το Μηλικούρι, ο Μουτουλλάς, ο Οίκος, ο Παλαιόμυλος, ο Πεδουλάς, ο Πρόδρομος, οι Τρεις Ελιές και η Τσακκίστρα, συνολικής έκτασης 312,57 km².

Ωστόσο, τη διαδικασία εκπόνησης του Τοπικού Σχεδίου Μαραθάσας, η οποία και ξεκίνησε τον Απρίλιο του 2009, με την τελική αξιολόγηση της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ) του Σχεδίου να πραγματοποιείται μέσω της σχετικής περιβαλλοντικής γνωμάτευσης του Τμήματος Περιβάλλοντος στις 22 Φεβρουαρίου 2018, ακολούθησε η παγιοποίηση της διαδικασίας έγκρισης του Σχεδίου. Σύμφωνα με το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως, η υπό εκπόνηση Δήλωση Πολιτικής για το Τρόδος, η οποία αναμένεται να αποτελέσει το πλαίσιο της χωρικής – χωροταξικής οργάνωσης της ΕΣΑΟΚ Τροόδους, αποτελώντας τον ρόλο του Χωροταξικού Σχεδίου Τροόδους, αναμένεται να συμπεριλάβει και το Τοπικό Σχέδιο Μαραθάσας.

Οι βασικοί στόχοι της υπό εκπόνηση Δήλωσης Πολιτικής Τροόδους είναι η επίτευξη της αρμονικής συμβίωσης ανθρώπου και φύσης στο πλαίσιο της βιώσιμης ανάπτυξης, η ενθάρρυνση της ανάπτυξης και προσέλκυσης επιθυμητών δραστηριοτήτων, η συμβολή της Δήλωσης Πολιτικής στην προστασία των φυσικών και πολιτιστικών πόρων του Τροόδους, ο περιορισμός των όποιων αρνητικών επιπτώσεων του μοντέλου ανάπτυξης του παρελθόντος, και, τέλος η αποτελεσματική εφαρμογή της ΕΣΑΟΚ Τροόδους.

Σύμφωνα με την ΕΣΑΟΚ Τροόδους, το πλαίσιο ανάπτυξης της υπό εκπόνηση Δήλωσης Πολιτικής Τροόδους οργανώνεται σε 3 κύριους άξονες, αυτόν της οργάνωσης οικιστικού δικτύου (οικιστικά κέντρα και οικιστικές ενότητες), τον άξονα που αφορά στην οργάνωση των βασικού πλαισίου (κανόνες, προδιαγραφές) χωροθέτησης και εγκατάστασης των υποδομών και άλλων εξυπηρετήσεων,

και στον άξονα που αφορά στην οργάνωση των παραγωγικών δραστηριοτήτων στο χώρο (χρήσεις γη). Επομένως, η υιοθέτηση και εφαρμογή της Δήλωσης Πολιτικής Τροόδους, αναμένεται όπως επιφέρει σημαντικές θετικές επιπτώσεις, κυρίως, στο ανθρωπογενές και φυσικό βιοτικό περιβάλλον, συμβάλλοντας παράλληλα στην αναπτυξιακή διαδικασία στο Τρόδος.

Οικονομική επιβάρυνση Κράτους λόγω υιοθέτησης διαφόρων πολεοδομικών εργαλείων (ΣΠ.2.1.2)

Σύμφωνα με επιστολή του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως (βλ. Παράρτημα XII) και την ΕΣΑΟΚ Τροόδους, απαιτείται η διαμόρφωση του υφιστάμενου θεσμικού πλαισίου σε ότι αφορά την υιοθέτηση διαφόρων πολεοδομικών εργαλείων, όπως η μεταφορά αναπτυξιακών δικαιωμάτων, ιδιωτική πολεοδόμηση, τέλος πολεοδομικής αναβάθμισης (τράπεζας γης, εισφορές κ.ο.κ.) και ο αστικός αναδασμός. Τα εν λόγω εργαλεία ενδέχεται να επιφέρουν σημαντικά αρνητικές χρηματοοικονομικές επιπτώσεις αλλά και επιπτώσεις σε υφιστάμενες πολιτικές του Κράτους και αντίστοιχες νομοθεσίες.

Θετικές επιπτώσεις στο ανθρωπογενές περιβάλλον και στις χρήσεις γης από τη μεταρρύθμιση ειδικών θεμάτων πολεοδομικών ρυθμίσεων (ΣΠ.2.1.4)

Η μεγάλη έκταση της περιοχής που καταλαμβάνουν οι ορεινές κοινότητες Τροόδους και τα διάφορα ειδικά θέματα πολεοδομικών ρυθμίσεων που προκύπτουν, αποτελούν σημαντικά προβλήματα που καλούνται να αντιμετωπίσουν οι κοινότητες, λόγω του περιορισμού χρήσεων γης από τις υφιστάμενες και μη τροποποιημένες πολεοδομικές ζώνες. Ωστόσο, η υιοθέτηση της ΕΣΑΟΚ Τροόδους προνοεί την προώθηση νέων στοχευμένων τροποποιήσεων των Πολεοδομικών Ζωνών συγκεκριμένων Κοινοτήτων ή/και περιοχών, με στόχο την αντιμετώπιση σχετικών θεμάτων, επιφέροντας θετικές επιπτώσεις στο ανθρωπογενές περιβάλλον αλλά και στις χρήσεις γης από την αξιοποίηση των εν λόγω εκτάσεων.

Επιπτώσεις στο ανθρωπογενές περιβάλλον, στις χρήσεις γης και στην κληρονομιά του τόπου από ενδεχόμενες νομοθετικές ρυθμίσεις (ΣΠ.2.2.1)

Σύμφωνα με επιστολή του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως (βλ. Παράρτημα XII), τα πλείστα στοιχεία Οργάνωσης των παραγωγικών δραστηριοτήτων στο χώρο (χρήσεις γης) προστατεύονται στο πλαίσιο υφιστάμενων νομοθεσιών. Ωστόσο, σύμφωνα με το Τμήμα, για τυχόν νέας μορφής πρόμοιες προστασίας απαιτείται νομοθετική ρύθμιση, η οποία δύναται να υπονομεύσει υφιστάμενες πετυχημένες πολιτικές του Κράτους ή/και να δημιουργήσει ανισότητες ως προς την αντιμετώπιση όμοιων σε χαρακτήρα περιοχών/κτισμάτων, με αποτέλεσμα αρνητικής φύσεως επιπτώσεις στις χρήσεις γης, στο ανθρωπογενές περιβάλλον και στην κληρονομιά του τόπου.

Επιπτώσεις στην ιστορική, αρχαιολογική και πολιτιστική κληρονομιά λόγω παρεμβάσεων και έργων ανάπλασης σε χώρους μνημείων (ΣΠ.2.2.3)

Η δράση ΣΠ.2.2.3 προωθεί, ανάμεσα σε άλλα, διάφορα έργα ανάπλασης υφιστάμενων χώρων ιδιαίτερης επισκεψιμότητας περιφερειακής και τοπικής εμβέλειας (περιοχές μνημείων κτλ.). Στην περίπτωση όπου οι παρεμβάσεις δεν είναι εναρμονισμένες και συμβατές με την τοπική παράδοση και χαρακτηριστικά των υπό ανάπλαση μνημείων, ενδέχεται να καταγραφούν αρνητικές επιπτώσεις στην ιστορική, αρχαιολογική κληρονομιά, μέσω της μη τήρησης των απαιτούμενων όρων διαφύλαξης και προστασίας τους. Αντιθέτως, στην περίπτωση όπου οι εν λόγω παρεμβάσεις πραγματοποιηθούν δημιουργώντας τις κατάλληλες συνθήκες για την οργάνωση εκδηλώσεων και άλλων σχετικών δραστηριοτήτων, αναμένεται όπως καταγραφούν σημαντικές θετικές επιπτώσεις στη διαφύλαξη,

προστασία και ανάδειξη της κληρονομιάς του τόπου, προσελκύοντας σημαντικό αριθμό επισκεπτών στις παρακείμενες και επηρεαζόμενες κοινότητες.

Ανάδειξη μεταλλευτικής, βιομηχανικής και γεωλογικής κληρονομιάς Τροόδους και επιπτώσεις στην τοπική κοινωνία και οικονομία από την αξιοποίηση του μεταλλείου του Αμιάντου και τη μετατροπή μέρους του σε Οικομουσείο (Ecomuseum) (ΣΠ.2.3.2)

Η δράση ΣΠ.2.3.2, η οποία βρίσκεται σε συνέργεια με τη δράση ΟΠ.8.5.2, αποσκοπεί στη μετατροπή μέρους του μεταλλείου του Αμιάντου σε Οικομουσείο (Ecomuseum), σύμφωνα με την σύγχρονη μουσειολογική προσέγγιση για μια ολιστική διάσωση και ανάδειξη ενός τόπου προς όφελος της τοπικής κοινωνίας και οικονομίας. Σκοπός του οικομουσείου θα είναι η ανάπτυξη της τοπικής κοινωνίας μέσα από την ανάδειξη νέων τουριστικών προϊόντων που θα βασίζονται στο τρίπτυχο «Φύση-Πολιτισμός- Αθλητισμός», καθώς και η αποκατάσταση του εν λόγω εγκαταλελειμμένου χώρου του μεταλλείου. Η αξιοποίηση του χώρου του μεταλλείου του Αμιάντου, καθώς και η γνωστοποίηση και διάδοση της ιδιαιτερότητας του χώρου του, συμβάλλει έμμεσα στην ανάδειξη της μεταλλευτικής, βιομηχανικής και γεωλογικής κληρονομιάς της Κύπρου, επιφέροντας σημαντικά θετικές επιπτώσεις στον τομέα του πολιτισμού και της εκπαίδευσης του κοινού σε σχετικά θέματα. Ταυτόχρονα, αποτελεί πόλο έλξης τουριστών και επισκεπτών, επιφέροντας σημαντικά έσοδα στις κοινότητες.

Επιπτώσεις στο ανθρωπογενές περιβάλλον και στην τοπική κοινωνία και οικονομία των ορεινών κοινοτήτων από την παροχή επιπλέον δυνατοτήτων εργοδότησης/ απασχόλησης λόγω της αξιοποίησης του μεταλλείου του Αμιάντου και τη μετατροπή μέρους του σε Οικομουσείο (Ecomuseum) (ΣΠ.2.3.2)

Η αξιοποίηση μέρους του εγκαταλελειμμένου χώρου του μεταλλείου του Αμιάντου και η επιθυμητή μετατροπή των υφιστάμενων βιομηχανικών κτηρίων του μεταλλείου σε Οικομουσείο (Ecomuseum), αναμένεται όπως επιφέρουν θετικές επιπτώσεις στην ευημερία των κατοίκων των γειτονικών προς το μεταλλείο κοινοτήτων αλλά και στην οικονομία της περιοχής, με το άνοιγμα νέων θέσεων εργασίας και την προσέλκυση εργατικού δυναμικού για την αποκατάσταση και επαναξιοποίηση του χώρου ως οικομουσείο, καθώς και για την εύρυθμη λειτουργία του.

Επιπτώσεις στην ποιότητα της ατμόσφαιρας από την αξιοποίηση του μεταλλείου του Αμιάντου και τη μετατροπή μέρους του σε Οικομουσείο (Ecomuseum) (ΣΠ.2.3.2)

Κατά τις εργασίες αξιοποίησης μέρους του χώρου του μεταλλείου του Αμιάντου αναμένεται όπως καταγραφεί ποιοτική υποβάθμιση της ατμόσφαιρας από την αιωρούμενη σκόνη κατά την διάρκεια διακίνησης των διαφόρων βαρέων οχημάτων, καθώς και από τις διάφορες εκπομπές ρύπων από τη χρήση τους. Ωστόσο, ο επηρεασμός αυτός αναμένεται να είναι παροδικός και να διαρκέσει όσο οι εργασίες διαμόρφωσης του Οικομουσείου. Σημαντικό αντισταθμιστικό παράγοντα αποτελεί το γεγονός ότι το Οικομουσείο προτείνεται όπως λειτουργήσει εντός των υφιστάμενων κτηριακών εγκαταστάσεων του μεταλλείου, με τις εργασίες να περιορίζονται σε μεγάλο βαθμό, συγκριτικά με τις εργασίες που θα χρειαζόνταν για την πλήρη ανέγερσή του.

Ακουστική όχληση κοινότητας Αμιάντου λόγω υψηλών επιπέδων θορύβου κατά τις εργασίες αξιοποίησης του μεταλλείου του Αμιάντου και μετατροπής μέρους του σε Οικομουσείο (Ecomuseum) (ΣΠ.2.3.2)

Κατά τις εργασίες αξιοποίησης μέρους του μεταλλείου του Αμιάντου και διαμόρφωσης των υφιστάμενων εγκαταστάσεων του σε Οικομουσείο (Ecomuseum), αναμένεται να προκληθούν αισθητά επίπεδα θορύβου, λόγω της χρήσης των διαφόρων μηχανημάτων και βαρέων οχημάτων. Τα επίπεδα θορύβου πιθανόν να επηρεάσουν τους κατοίκους της κοινότητας Αμιάντου ή ακόμη και των γειτονικών κοινοτήτων, προκαλώντας σημαντική όχληση. Παρόλα αυτά, ο επηρεασμός αυτός θα είναι παροδικός, με βραχυπρόθεσμες επιπτώσεις οι οποίες αναμένεται όπως διαρκέσουν μόνο κατά την διάρκεια υλοποίησης των εν λόγω εργασιών και κατά την διάρκεια εργασίας του προσωπικού.

Επιπτώσεις στο φυσικό βιοτικό περιβάλλον από την αξιοποίηση του μεταλλείου του Αμιάντου και τη μετατροπή μέρους του σε Οικομουσείο (Ecomuseum) (ΣΠ.2.3.2)

Οι εργασίες αξιοποίησης του μεταλλείου του Αμιάντου για τη μετατροπή μέρους του σε Οικομουσείο (Ecomuseum), αναμένονται όπως επηρεάσουν αρνητικά το φυσικό βιοτικό περιβάλλον της περιοχής, κυρίως λόγω της αναμενόμενης αύξησης των επιπέδων θορύβου και σκόνης, αλλά και της ενδεχόμενης εκχέρσωσης ή καταπάτησης ειδών.

Συγκεκριμένα, η πανίδα της περιοχής πιθανόν να επηρεαστεί λόγω των αυξημένων επιπέδων θορύβου, οδηγώντας στην ενδεχόμενη αλλαγή των οδών αποδημίας και της απομάκρυνσης των ζώων από τις προτιμώμενες ζώνες διατροφής και αναπαραγωγής. Αυτό αναπόφευκτα μπορεί να οδηγήσει στον εκτοπισμό των ευαίσθητων σε όχληση ειδών, τουλάχιστον για την περίοδο που θα εκτελούνται οι εργασίες διαμόρφωσης του οικομουσείου, τα οποία θα πρέπει αναζητήσουν χώρους αναπαραγωγής, ξεκούρασης και τροφοληψίας σε γειτονικές ή άλλες περιοχές. Επιπλέον, αναμένονται άμεσες ή έμμεσες επιπτώσεις στα είδη ορνιθοπανίδας της άμεσης περιοχής μελέτης, λόγω ηχητικών οχλήσεων και της αυξημένης ανθρώπινης παρουσίας στην άμεση και ευρύτερη περιοχή και η προσωρινή μείωση της πυκνότητας των ειδών ορνιθοπανίδας της άμεσης περιοχής μελέτης. Αξίζει να αναφερθεί ότι οι αυξημένες εκπομπές σκόνης λόγω της χρήσης των διαφόρων μηχανημάτων και οχημάτων, πιθανόν να σχετίζονται με την κάλυψη σημαντικών ειδών χλωρίδας και ευαίσθητων οικοτόπων με σκόνη, με ενδεχόμενη επίπτωση στη φωτοσυνθετική ικανότητα των ειδών, αναλόγως του βαθμού κάλυψης. Ταυτόχρονα, πιθανή είναι και η αφαίρεση μέρους της βλάστησης για σκοπούς των εργασιών, ο επηρεασμός της βλάστησης από διάνοιξη ή διαπλάτυνση δρόμων, η απώλεια συνεκτικότητας της βλάστησης, την οποία χρησιμοποιούν είδη πανίδας και ορνιθοπανίδας και η καταπάτηση σημαντικών ειδών χλωρίδας και ευαίσθητων οικοτόπων. Παρόλα αυτά, η όχληση λόγω αυξημένων επιπέδων θορύβου και σκόνης αναμένεται ότι θα είναι προσωρινή, ενώ με την ολοκλήρωση των έργων διαμόρφωσης του Οικομουσείου, τα επηρεαζόμενα είδη αναμένεται να επιστρέψουν στους διαθέσιμους και κατάλληλους γι' αυτά οικοτόπους.

Επιπτώσεις στο οδικό δίκτυο λόγω αυξημένου κυκλοφοριακού φόρτου από την αξιοποίηση του μεταλλείου του Αμιάντου και τη μετατροπή μέρους του σε Οικομουσείο (Ecomuseum) (ΣΠ.2.3.2)

Τόσο κατά το στάδιο της διαμόρφωσης του Οικομουσείου (Ecomuseum) στο χώρο των υφιστάμενων κτηρίων της Ζώνης 1 του μεταλλείου του Αμιάντου, όσο και κατά το στάδιο της λειτουργίας του, αναμένεται όπως καταγραφεί αύξηση του κυκλοφοριακού φόρτου της ευρύτερης περιοχής, κυρίως λόγω διακίνησης βαρέων οχημάτων από και προς το κάθε μεταλλείο κατά τη φάση των εργασιών, αλλά και λόγω της προσέλευσης διαφόρων επισκεπτών/ τουριστών, επιστημόνων ή φοιτητών κατά τη φάση λειτουργίας του Οικομουσείου. Ωστόσο, η εν λόγω κυκλοφοριακή κίνηση δεν αναμένεται να επιβαρύνει ή να δημιουργήσει σημαντικά προβλήματα στο τοπικό οδικό δίκτυο της Κοινότητας του Αμιάντου.

Προσέλκυση νέου πληθυσμού στις ορεινές κοινότητες Τροόδους και επιπτώσεις στην τοπική κοινωνία και οικονομία από την παροχή κινήτρων για την εξασφάλιση στέγης, υπηρεσιών και απασχόλησης (ΣΠ.3.1.1)

Η υλοποίηση και εφαρμογή της δράσης ΣΠ.3.1.1 και η παροχή κινήτρων για εξασφάλιση στέγης, υπηρεσιών και απασχόλησης, αναμένεται όπως συμβάλουν στην προσέλκυση νέου πληθυσμού στις ορεινές κοινότητες Τροόδους. Η προσέλκυση και εγκατάσταση νέου πληθυσμού στις ορεινές κοινότητες Τροόδους, αναμένεται όπως επιφέρει σημαντικές θετικές επιπτώσεις στην τοπική οικονομία των κοινοτήτων, στην εν μέρη αντιμετώπιση του φαινομένου του μαρασμού των κοινοτήτων, στην αναζωογόνηση της περιοχής και στην παροχή περισσότερων δυνατοτήτων εργοδότησης, συμβάλλοντας έμμεσα στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων και στην ευημερία τους.

Κοινωνικές επιπτώσεις που εγείρονται από στεγαστικά προβλήματα (ΣΠ.3.1.3)

Σύμφωνα με το Υπουργείο Εσωτερικών, τη Μονάδα Πολιτικής και Ευρωπαϊκών Θεμάτων (βλ. Παράρτημα XVII) και την ΕΣΑΟΚ Τροόδους, υπάρχουν διάφορα υφιστάμενα προβλήματα που σχετίζονται την στεγαστική πολιτική, τα οποία και καλούνται να αντιμετωπιστούν με τη διαμόρφωση της νέας στεγαστικής πολιτικής από το Υπουργείο Εσωτερικών. Τα εν λόγω θέματα προκύπτουν από το γεγονός ότι η επιδότηση ενοικίου δίδεται προς το παρόν μόνο σε πρόσφυγες και λήπτες του Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος, ενώ σημειώνεται έλλειψη πολεοδομικών κινήτρων για αξιοποίηση υφιστάμενων οικοδομών, καθώς και έλλειψη σχετικών φορολογικών κινήτρων. Τα πιο πάνω δυσχεραίνουν την εξεύρεση οικονομικής και προσιτής λύσης στέγασης για ένα μεγάλο μέρος του πληθυσμού, επιφέροντας σημαντικές κοινωνικές επιπτώσεις. Η υλοποίηση της εν λόγω δράσης αναμένεται όπως αντιμετωπίσει τα υφιστάμενα προβλήματα στέγασης, επιφέροντας σημαντικές θετικές κοινωνικές επιπτώσεις στην τοπική κοινωνία των ορεινών κοινοτήτων, λόγω της υιοθέτησης της προτεινόμενης στεγαστικής πολιτικής.

Επιπτώσεις στο φυσικό περιβάλλον λόγω της υλοποίησης δράσεων που σχετίζονται με την ενιαία διαχείριση και προστασίας του μέσω της δημιουργίας Οργανισμού Διαχείρισης της Προστατευόμενης Περιοχής Τροόδους (ΣΠ.4.1.1)

Ο προτεινόμενος Οργανισμός Διαχείρισης της Προστατευόμενης Περιοχής Τροόδους αναμένεται όπως συμβάλει ενεργά στην ενιαία διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος του κεντρικού τμήματος του Τροόδους περιλαμβάνοντας περιοχές του δικτύου Natura 2000, περιοχές Υψηλής Φυσικής Αξίας, τοπία ιδιαίτερης ιστορικής, αισθητικής, πολιτιστικής σημασίας και αξίας, αλλά και άλλες λοιπές περιοχές της υπαίθρου. Η ίδρυση του εν λόγω οργανισμού αναμένεται όπως επιφέρει σημαντικές θετικές επιπτώσεις στη διαφύλαξη και προστασία των σημαντικών ειδών και οικοτόπων, των περιοχών υψηλού φυσικού κάλλους και των περιοχών με ιδιαίτερα περιβαλλοντικά γνωρίσματα και χαρακτηριστικά.

Παρόλα αυτά, Προτείνεται να εξεταστεί η αναγκαιότητα δημιουργίας αυτών των δομών και αν προκύπτουν ως απόκριση αναγνωρισμένων ελλείψεων ή προβλημάτων, καθότι διαφαίνεται η διαμερισματοποίηση υφιστάμενων παρεχόμενων υπηρεσιών και η δημιουργία νέων επιτροπών που δεν είναι ξεκάθαρο ποια κενά θα καλύπτουν με την αποκεντρωμένη διαχείριση. Επίσης θα πρέπει να εξεταστεί η βιωσιμότητα αυτών των δομών ως προς το ανθρώπινο δυναμικό και οικονομικούς πόρους. Μια γενική παραδοχή είναι ότι με τη διασπασμένη διαχείριση και την αύξηση του αριθμού

επι μέρους διαχειριστικών δομών για το ίδιο αντικείμενο, δυσχεραίνεται η έμπρακτη εκτέλεση του σκοπού τους. Ο μη ξεκάθαρος καθορισμός του εύρους των αρμοδιοτήτων των μελών οποιασδήποτε επιτροπής, δυσχεραίνει την ορθολογική διαχείριση και η έγκαιρη λήψη αποφάσεων. Στα πλαίσια του 10ετούς ολοκληρωμένου προγράμματος LIFE (Life Integrated Project – LIFE IP) Physis προβλέπεται η διαμόρφωση δομών διακυβέρνησης για όλες τις περιοχές Natura 2000 εκτός των κρατικών δασών. Μέσω αυτού θα μπορούσε να σχεδιαστεί μια ολοκληρωμένη προσέγγιση για τη διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος και των πόρων της εδαφικής περιοχής Τροόδους

Χρηματοοικονομική επιβάρυνση Κράτους από επένδυση και λειτουργία «έργων κεφαλής» (ΣΠ.4.1.2)

Σύμφωνα με το Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων (βλ. Παράρτημα XIII), σε περίπτωση όπου η διαχείριση των «έργων κεφαλής» (στην πλειοψηφία τους αφορούν μεμονωμένες γεωτρήσεις ή δύμματα με μικρούς αγωγούς μεταφοράς μέχρι το δίκτυο διανομής και σε λιγότερες περιπτώσεις υδατοδεξαμενές ή μικρά φράγματα με μικρού μεγέθους αγωγούς και αντλητικές εγκαταστάσεις) αναληφθεί μερικώς από το Τμήμα και μερικώς από τον Οργανισμό Λειτουργίας και Διαχείρισης Υποδομών Ύδρευσης, Άρδευσης, Στερεών και Υγρών Αποβλήτων Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους, θα δημιουργηθούν σημαντικές χρηματοοικονομικές επιπτώσεις στο Κράτος, τόσο για την αρχική επένδυση όσο και για την λειτουργία των έργων αυτών στο μέλλον, καθιστώντας τα έργα αυτά ως μη οικονομικά βιώσιμα.

Επιπτώσεις στον ανθρωπογενές περιβάλλον, στην τοπική κοινωνία και στην αναπτυξιακή διαδικασία από την εφαρμογή του προτεινόμενου Νομοσχεδίου για τη Συμπλεγματοποίηση των Κοινοτήτων (ΣΠ.5.1.1)

Η δράση ΣΠ.5.1.1 αφορά την προώθηση του Νομοσχεδίου για τη Συμπλεγματοποίηση των Κοινοτήτων Τροόδους. Σύμφωνα με την ΕΣΑΟΚ Τροόδους, η δημιουργία δομών συνεργασίας μεταξύ των υπαρχουσών Αρχών Τοπικής Αυτοδιοίκησης αποτελεί το πρώτο βήμα συμπλεγματοποίησης στο Τρόοδος που στόχο έχει την ανάπτυξη των κοινοτήτων. Συγκεκριμένα, αναμένεται η ενίσχυση της χωροταξικής ενότητας των κοινοτήτων καθώς και η συνοχή, συνέργεια και συνεργασία τους. Επίσης, αναμένεται όπως εξασφαλιστεί η ύπαρξη αναγκαίων κοινωνικών και τεχνικών δομών, ενώ θα διευκολυνθεί η παροχή ανώτερων και ποιοτικών υπηρεσιών στις επηρεαζόμενες κοινότητες. Η συμπλεγματοποίηση στο Τρόοδος, μέσω των προτεινόμενων Τοπικών Συμπλεγμάτων και του Περιφερειακού Συμπλέγματος Τροόδους, αναμένεται όπως συμβάλει στη γενικότερη τοπική και περιφερειακή αναπτυξιακή προοπτική της Κύπρου. Η δημιουργία των αυτοδιοικητικών δομών των προτεινόμενων Τοπικών Συμπλεγμάτων και του Περιφερειακού Συμπλέγματος Τροόδους αναμένεται όπως συμβάλει στην παροχή συγκεκριμένων και βελτιωμένων υπηρεσιών στους πολίτες. Επιπλέον, η δημιουργία του προτεινόμενου Περιφερειακού Συμβουλίου Τροόδους αναμένεται όπως στηρίξει την αναπτυξιακή διαδικασία στο Τρόοδος. Όλα τα πιο πάνω αναμένεται όπως επιφέρουν σημαντικές θετικές επιπτώσεις στο ανθρωπογενές και κοινωνικό περιβάλλον, επιταχύνοντας την αναπτυξιακή διαδικασία στις ορεινές κοινότητες Τροόδους.

Προώθηση ορεινού τουρισμού και ενίσχυση επαγγελματικής κατάρτισης ορεινών κοινοτήτων Τροόδους από την αναβαθμισμένη λειτουργία της Εταιρείας Τουριστικής Ανάπτυξης και Προβολής Τροόδους (ΣΠ.6.3.3)

Η υλοποίηση της δράσης ΣΠ.6.3.3, η οποία βρίσκεται σε συνέργεια με τη δράση ΟΠ.3.3.2, αναμένεται όπως συμβάλει στην προώθηση του ορεινού τουρισμού μέσω της εφαρμογής και παρακολούθησης

της ορεινής τουριστικής πολιτικής και της προώθησης προγραμμάτων εκπαίδευσης/ κατάρτισης για την τουριστική επιχειρηματικότητα ή για επαγγέλματα σχετικά με τον τουρισμό του βουνού. Η αναβαθμισμένη λειτουργία της Εταιρείας Τουριστικής Ανάπτυξης και Προβολής Τροόδους αναμένεται όπως επιφέρει σημαντικές θετικές επιπτώσεις στο ανθρωπογενές περιβάλλον, και πιο συγκεκριμένα στον τομέα του τουρισμού και στην προσέλκυση νέου πληθυσμού στις ορεινές κοινότητες Τροόδους, καθώς και στον τομέα της εκπαίδευσης και κατάρτισης του μόνιμου πληθυσμού των ορεινών κοινοτήτων.

Προστασία και ανάδειξη ιστορικής, φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς ορεινών κοινοτήτων, επηρεασμός οικονομίας, ποσοστών τουρισμού και αναβάθμιση της ποιότητας εκπαίδευσης μέσω της σύστασης Ιδρύματος Πολιτισμού Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους (ΣΠ.6.3.4)

Η πρόταση σύστασης Ιδρύματος Πολιτισμού Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους αφορά στη σύσταση και λειτουργία ενός συμβουλευτικού σώματος προς την Κυβέρνηση, το οποίο θα υλοποιεί δράσεις συντονισμού, προστασίας και αξιοποίησης της πολιτιστικής κληρονομιάς των ορεινών κοινοτήτων Τροόδους. Το όραμα του ιδρύματος, σύμφωνα με την ΕΣΑΟΚ Τροόδους, θα είναι η καταγραφή, η διάσωση, η μελέτη, η ανάπτυξη και η ανάδειξη της ιστορίας, της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς των ορεινών κοινοτήτων, καθώς και η αναβάθμιση της παρεχόμενης πολιτιστικής παιδείας και της παραγόμενης σήμερα, πολιτιστικής δημιουργίας μέσω διαφόρων δράσεων όπως είναι η προώθηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων όλων των ηλικιών. Παράλληλα, σκοπός είναι να υποστηριχθεί το επιχειρηματικό οικοσύστημα της περιοχής από την αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς αλλά και της σύγχρονης δημιουργίας. Οι πιο πάνω δράσεις, αναμένεται όπως επιφέρουν σημαντικές θετικές επιπτώσεις στη διαφύλαξη και προστασία της ιστορικής, φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς των υπό εξέταση κοινοτήτων, στην οικονομία, στα ποσοστά τουρισμού εντός των υπό μελέτη κοινοτήτων, καθώς και στην εν μέρει αναβάθμιση της ποιότητας εκπαίδευσης των κατοίκων και επισκεπτών της περιοχής, όλων των ηλικιών.

Χρηματοοικονομικές επιπτώσεις κατά το πλαίσιο εφαρμογής και χρηματοδότησης της ΕΣΑΟΚ από την αξιοποίηση του χρηματοδοτικού εργαλείου της “Ολοκληρωμένης Εδαφικής Επένδυσης” (ΣΠ.6.5.1)

Σύμφωνα με το Τμήμα Γεωργίας (βλ. Παράρτημα VII) η προσέγγιση των Ολοκληρωμένων Εδαφικών Επενδύσεων δύσκολα μπορεί να εφαρμοστεί στην Κύπρο, λαμβάνοντας υπόψη τόσο το περιορισμένο ύψος της κατανομής των Ταμείων για την Κύπρο όσο και κατ' επέκταση το περιορισμένο μέγεθος των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων. Η αξιοποίηση του εν λόγω εργαλείου, σύμφωνα με το Τμήμα, κρίνεται δυσανάλογα πολύπλοκη και επιβαρυντική, σε σχέση με το δυνητικά αναμενόμενο όφελος, με αποτέλεσμα να αναμένονται αρνητικές επιπτώσεις οικονομικής φύσεως.

Εκτίμηση Επιπτώσεων από την υλοποίηση και εφαρμογή των Στρατηγικών Οριζόντιων Παρεμβάσεων													
Τοπίο			Υδάτινοι Πόροι	Αέρας		Έδαφος/ Χρήση Γης	Φυσικό Βιοτικό Περιβάλλον			Ανθρωπογενές Βιοτικό Περιβάλλον			Συνέργεια με άλλη/ο Δράση/ Έργο/ Σχέδιο
Φυσικό Τοπίο	Ιστορική, Αρχαιολογική, Γεωλογική ή Πολιτιστική Κληρονομιά	Αισθητική Τοπίου		Ποιότητα Ατμόσφαιρας	Κλίμα		Βιοποικιλότητα	Χλωρίδα	Πανίδα	Ανθρώπινος Πληθυσμός	Δημόσια Υγεία	Υλικά Αγαθά	
+	+/0/-	+/0/-	+	+/0/-	Ε	+	+	+/0/-	+/0/-	++	Ε	Ε	Σ
+: Θετική, -: Αρνητική, 0: Ουδέτερη, +/-: Κατά περίπτωση, +/=0/=/: Ανάμεικτες, Ε: Έμμεση, Σ: Σε συνέργεια με άλλη/ο Δράση/ Έργο/ Σχέδιο													

8.2.1.2 Προτεινόμενα Μέτρα Αντιμετώπισης

Επιπτώσεις στην τοπική κοινωνία των ορεινών κοινοτήτων, στους υδάτινους πόρους, στην ατμόσφαιρα, στο έδαφος/ χρήσεις γης, στο τοπίο και στο φυσικό περιβάλλον των ορεινών κοινοτήτων λόγω της θέσπισης και υιοθέτησης της αρχής της ορεινότητας από την Κυπριακή Δημοκρατία (ΣΠ.1.1.1)

Ο σχεδιασμός μιας εθνικής ορεινής πολιτικής θέτει ως προϋπόθεση την αναγνώριση της ορεινότητας ως κεντρική έννοια οι αρχές και το περιεχόμενο της οποίας θα πρέπει να διατρέχουν στο εξής κάθε πολιτική που θα αφορά τον ορεινό χώρο, το περιβάλλον και την ανάπτυξη.

Σύμφωνα με την ΕΣΑΟΚ Τροόδους, η σημασία της υιοθέτησης της αρχής της ορεινότητας πρέπει να βασίζεται στην αναγνώριση του Τροόδους ως μια σύνθετη εδαφική οντότητα με ιδιαίτερες δυσκολίες όσον αφορά την σύνθετη άρθρωση μεταξύ τομεακών και εδαφικών (οριζόντιων) πολιτικών και την ανάγκη θεσμικής εκπροσώπησής της στο Κράτος. Η ορεινή πολιτική θα πρέπει να οικοδομηθεί με βάση την αρχή της εγκάρσιας δράσης θεσπίζοντας συνεκτικές διατάξεις για όλους τους τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας (π.χ. γεωργία, βιοτεχνία και εμπόριο, τουρισμός, υποδομές, εκπαίδευση, κ.α.). Επιπλέον, θα πρέπει να αναγνωρισθεί ή να τροποποιηθούν ορισμένα θεμελιώδη κείμενα του δικαίου της Κυπριακής Δημοκρατίας (πολεοδομικός κώδικας, κώδικας ΑΤΑ, κτλ.). Στο πλαίσιο αυτό, ο τομεακός και εδαφικός συντονισμός μιας πλειάδας πολιτικών πρέπει να αποτελέσει το κύριο συστατικό της έννοιας της «ορεινής πολιτικής».

Στα πλαίσια αυτά, η διαμόρφωση και υιοθέτηση της Ορεινής Πολιτικής θα πρέπει να βασίζεται στην ανάγκη προσαρμογής των διαφόρων πολιτικών της δημόσιας δράσης και στην ανανέωση των διαδικασιών και των μηχανισμών/μέσων διακυβέρνησης. Η εφαρμογή συγκεκριμένης Αρχής Ορεινής πολιτικής για το Τροόδους θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις ιδιαιτερότητες και προβλήματα της περιοχής, επιδιώκοντας την ίση μεταχείριση των κοινοτήτων μέσω της κοινωνικής συνοχής και εθνικής αλληλεγγύης για την επίτευξη μιας δίκαιης, ισόρροπης και διατηρήσιμης εδαφικής ανάπτυξης. Ταυτόχρονα, θα πρέπει να προωθείται η υιοθέτηση μιας διατομεακής/ διακλαδικής προσέγγισης, συντονισμού και σύνθεσης των τομεακών πολιτικών για την επίτευξη χωρικής ανάπτυξης, καθώς και η προώθηση παροχής αντισταθμισμάτων έναντι υπαρχουσών μειονεκτικών συνθηκών. Τέλος, απαιτείται η υιοθέτηση και διασφάλιση της λειτουργίας του κατάλληλου συστήματος διακυβέρνησης των ορεινών περιοχών που θα βασίζεται στην επικουρικότητα, στην τριμερή εταιρική σχέση (κράτος, αυτοδιοίκηση, κοινωνία πολιτών/ΜΚΟ) και στην γενικότερη κοινωνική συμμετοχή και διαβούλευση μεταξύ όλων των εμπλεκομένων.

Επιπτώσεις στο ανθρωπογενές περιβάλλον και στην τοπική κοινωνία των ορεινών κοινοτήτων από την αντιμετώπιση της τάσης της αστυφιλίας λόγω της εφαρμογής και υλοποίησης του προτεινόμενου χωρικού σχεδιασμού και αναπλάσεων (ΣΠ.2)

Η αντιμετώπιση της τάσης εγκατάλειψης των ορεινών κοινοτήτων, του όλο και αυξανόμενου προβλήματος της αστυφιλίας, αναμένεται όπως επιτευχθεί με την έγκαιρη και άμεση υλοποίηση των προτεινόμενων και σχετικών δράσεων της ΕΣΑΟΚ Τροόδους, όπως αυτές συμπεριλαμβάνονται στην Στρατηγική Παρέμβαση 2 «Χωρικός Σχεδιασμός και Αναπλάσεις». Στις δράσεις αυτές περιλαμβάνεται και η ανάγκη υλοποίησης και εφαρμογής της Δήλωσης Πολιτικής Τροόδους, καθώς και η ανάγκη εκπόνησης πολεοδομικών – ρυμοτομικών σχεδίων στις κοινότητες που το επιθυμούν. Τονίζεται η

ανάγκη ανέγερσης ή ανάπλασης ενός αριθμού βασικών υποδομών που θα μπορούσαν να εξυπηρετήσουν πλήρως τους κατοίκους της περιοχής, βελτιώνοντας την ποιότητα ζωής τους, προσελκύοντας με αυτό τον τρόπο νέο μόνιμο πληθυσμό στα ορεινά. Οι πιο πάνω δράσεις θα πρέπει να υλοποιούνται στοχεύοντας στη διασφάλιση της ιδιαιτερότητας της περιοχής, στην προστασία της βιοποικιλότητάς της, στην αρμονική συμβίωση ανθρώπου και φύσης στο πλαίσιο της βιώσιμης ανάπτυξης, στην ενθάρρυνση της ανάπτυξης και προσέλκυσης επιθυμητών δραστηριοτήτων, στην προστασία της πολιτιστικής, ιστορικής και αρχαιολογικής κληρονομιάς των περιοχών και στο περιορισμό των αρνητικών επιπτώσεων του μοντέλου ανάπτυξης του παρελθόντος.

Επιπτώσεις στο τοπίο, στους φυσικούς πόρους και στον τομέα του τουρισμού, προώθηση βιώσιμης ανάπτυξης και περιορισμός αρνητικών επιπτώσεων του μοντέλου ανάπτυξης του παρελθόντος από την υιοθέτηση της Δήλωσης Πολιτικής Τροόδους (ΣΠ.2.1.1)

Η κύρια κατεύθυνση της Δήλωσης Πολιτικής Τροόδους είναι να οργανώσει στο χώρο τις διάφορες τομεακές πολιτικές, έτσι όπως αυτές προσδιορίζονται από την ΕΣΑΟΚ. Οι δράσεις των πολιτικών αυτών, πρέπει να εντάσσονται και να εφαρμόζονται σε ένα ενιαίο χωροταξικό πλαίσιο στο οποίο θα διασφαλίζεται η προστασία και αειφορική διαχείριση του περιβάλλοντος, καθώς και η αποφυγή συγκρούσεων γης και συμφερόντων. Στα πλαίσια αυτά, η υπό εκπόνηση Δήλωση Πολιτικής Τροόδους καλείται να λάβει υπόψη της την ισχύουσα Δήλωση Πολιτικής, τα αποτελέσματα της διάγνωσης, το όραμα και τους στόχους της ΕΣΑΟΚ Τροόδους, τις υπό θεσμοθέτηση αρχές της Ορεινότητας, το υποβληθέν στο Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως Τοπικό Σχέδιο Μαραθάσας (η διαδικασία έγκρισής του έχει παγιοποιηθεί), καθώς και κάθε άλλη σχετική πηγή τεκμηρίωσης. Όσο αφορά τα τεχνικά χαρακτηριστικά της Δήλωσης Πολιτικής Τροόδους, σύμφωνα με την ΕΣΑΟΚ Τροόδους, έχουν συμφωνηθεί με το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως.

Οικονομική επιβάρυνση Κράτους λόγω υιοθέτησης διαφόρων πολεοδομικών εργαλείων (ΣΠ.2.1.2)

Το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως τονίζει ότι η διαμόρφωση του υφιστάμενου θεσμικού πλαισίου και η επιλογή των διαφόρων πολεοδομικών εργαλείων, όπως προωθούνται από την εν λόγω δράση, πρέπει να βασίζεται, αρχικά, στην εκτίμηση των χρηματοοικονομικών επιπτώσεων των εν λόγω εργαλείων. Εφόσον αυτά κρίνονται ως οικονομικά βιώσιμα, μόνο τότε να υιοθετούνται.

Θετικές επιπτώσεις στο ανθρωπογενές περιβάλλον και στις χρήσεις γης από τη μεταρρύθμιση ειδικών θεμάτων πολεοδομικών ρυθμίσεων (ΣΠ.2.1.4)

Σύμφωνα με επιστολή του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως (βλ. Παράρτημα XII), τα όποια ειδικά θέματα εντοπίζονται και δεν μπορούν να διευθετηθούν με τις πολεοδομικές ρυθμίσεις και πρόνοιες του κειμένου της υπό εκπόνηση Δήλωσης Πολιτικής Τροόδους, αναμένεται όπως αντιμετωπιστούν με στοχευμένες τροποποιήσεις των Πολεοδομικών Ζωνών συγκεκριμένων Κοινοτήτων ή/και περιοχών, που στόχο θα έχουν την εξάλειψη των προβλημάτων που προέκυπταν λόγω των ισχύουσων πολεοδομικών ζωνών και χρήσεων γης και την βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων.

Επιπτώσεις στο ανθρωπογενές περιβάλλον, στις χρήσεις γης και στην κληρονομιά του τόπου από ενδεχόμενες νομοθετικές ρυθμίσεις (ΣΠ.2.2.1)

Σύμφωνα με επιστολή του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως (βλ. Παράρτημα XII), στις περιπτώσεις προώθησης νέων νομοθεσιών προστασίας στοιχείων κληρονομιάς, πρέπει να υιοθετείται η ίση αντιμετώπιση των όμοιων σε χαρακτήρα περιοχών ή κτισμάτων, με πρώτιστο στόχο

την προστασία και ανάδειξη τους, αλλά και τον όσο το δυνατό μικρότερο επηρεασμό των χρήσεων γης.

Επιπτώσεις στην ιστορική, αρχαιολογική και πολιτιστική κληρονομιά λόγω παρεμβάσεων και έργων ανάπλασης σε χώρους μνημείων (ΣΠ.2.2.3)

Οι παρεμβάσεις και τα έργα ανάπλασης σε ένα αριθμό μνημείων εντός της περιοχής μελέτης, θα πρέπει να βασίζονται στα υφιστάμενα χαρακτηριστικά του περιβάλλοντος χώρου. Η υπόδειξη των περιοχών προς ανάπλαση θα πρέπει γενικότερα να γίνεται από υπερκείμενα χωρικά σχέδια, και ελλείψει αυτών δημιουργείται η ανάγκη εκπόνησης της συγκεκριμένης μελέτης. Τα έργα αυτά θα πρέπει να στοχεύουν στην αναβάθμιση του δομημένου περιβάλλοντος, στην αναβάθμιση της ποιότητας ζωής των πολιτών, στην αναζωογόνηση/αναβάθμιση, περιλαμβανομένης και της κοινωνικοοικονομικής, υποβαθμισμένων περιοχών της υπαίθρου και στη δημιουργία διευκολύνσεων για παθητική ψυχαγωγία/αναψυχή και ξεκούραση. Τέτοιες παρεμβάσεις αποβλέπουν επίσης στην ανάδειξη της ομορφιάς της περιοχής, στην προσέλκυση τουριστών και στην προστασία της κληρονομιάς του νησιού.

Ανάδειξη μεταλλευτικής, βιομηχανικής και γεωλογικής κληρονομιάς Τροόδους και επιπτώσεις στην τοπική κοινωνία και οικονομία από την αξιοποίηση του μεταλλείου του Αμιάντου και τη μετατροπή μέρους του σε Οικομουσείο (Ecomuseum) (ΣΠ.2.3.2)

Σύμφωνα με την ΕΣΑΟΚ Τροόδους, η δημιουργία του Οικομουσείου (Ecomuseum) εντός του χώρου του μεταλλείου του Αμιάντου, σύμφωνα με την επιστημονική και τεχνικο-οικονομική μελέτη αξιοποίησης του, θα συμβάλει στην ανάδειξη της μεταλλευτικής, βιομηχανικής και γεωλογικής κληρονομιάς της Κύπρου. Η λειτουργία του οικομουσείου θα πρέπει να στηρίζεται στην συνέργεια και συνεργασία φορέων του Δημοσίου και Ιδιωτικού τομέα που θα δραστηριοποιούνται ενώ η χωροθέτηση του θα πρέπει να συνάδει με τα σύγχρονα προτάγματα της βιομηχανικής αρχαιολογίας. Στα πλαίσια αυτά, προωθείται το ολοκληρωμένο Αναπτυξιακό Σχέδιο Δασόεσσα και η δημιουργία θεματικού πάρκου δραστηριοτήτων και αναψυχής. Οι δράσεις ανάδειξης της μεταλλευτικής και βιομηχανικής κληρονομιάς μπορεί επίσης να ενισχυθούν με την ευαισθητοποίηση του κοινού σε θέματα που αφορούν την μεταλλευτική προϊστορία αλλά και γεωλογία του νησιού, καθώς και με την υιοθέτηση στις εκπαιδευτικές βαθμίδες των επιστημών της γεωλογίας και αρχαιολογίας.

Επιπτώσεις στο ανθρωπογενές περιβάλλον και στην τοπική κοινωνία και οικονομία των ορεινών κοινοτήτων από την παροχή επιπλέον δυνατοτήτων εργοδότησης/ απασχόλησης λόγω της αξιοποίησης του μεταλλείου του Αμιάντου και τη μετατροπή μέρους του σε Οικομουσείο (Ecomuseum) (ΣΠ.2.3.2)

Η Κοινότητα του Αμιάντου, καθώς και οι πλησιέστεροι οικιστικοί πυρήνες της ευρύτερης περιοχής, θα πρέπει να ενημερωθούν για τις εργασίες δημιουργίας του εν λόγω Οικομουσείου στην περιοχή τους, καθώς και τα οφέλη που αναμένεται να επιφέρει αυτή, στα πλαίσια της προσέλκυσης νέου τουρισμού και της ενίσχυσης της τοπικής οικονομίας. Το εργατικό δυναμικό που αναμένεται να προσληφθεί, αναμένεται όπως αξιοποιηθεί τόσο κατά την φάση διαμόρφωσης του μουσείου, όσο κατά τη φάση λειτουργίας του. Τα κριτήρια εργοδότησης θα πρέπει να καθορίζουν και τα απαιτούμενα προσόντα και γνώσεις του εργατικού δυναμικού.

Επιπτώσεις στην ποιότητα της ατμόσφαιρας από την αξιοποίηση του μεταλλείου του Αμιάντου και τη μετατροπή μέρους του σε Οικομουσείο (Ecomuseum) (ΣΠ.2.3.2)

Για την αντιμετώπιση του κινδύνου υποβάθμισης της ποιότητας της ατμόσφαιρας, προτείνεται η χρήση όσο το δυνατόν σύγχρονων και άρια συντηρημένων μηχανημάτων και βαρέων οχημάτων, η επιλογή του πλέον κατάλληλου μεγέθους και τύπου οχημάτων και μηχανημάτων, η μείωση του χρόνου λειτουργίας σε αναμονή (idling time) των μηχανημάτων – οχημάτων, η ορθή εκπαίδευση του προσωπικού (εργάτες, οδηγοί, κ.λπ.) και η υιοθέτηση πρακτικών για τη μείωση της κατανάλωσης και την εξοικονόμηση ηλεκτρικής ενέργειας και καυσίμων.

Ακουστική όχληση κοινότητας Αμιάντου λόγω υψηλών επιπέδων θορύβου κατά τις εργασίες αξιοποίησης του μεταλλείου του Αμιάντου και μετατροπής μέρους του σε Οικομουσείο (Ecomuseum) (ΣΠ.2.3.2)

Για τη μείωση της ακουστικής όχλησης των κατοίκων των παρακείμενων κοινοτήτων, προτείνεται η χρήση μηχανημάτων φιλικών προς το περιβάλλον με μειωμένες εκπομπές θορύβου, όπου είναι εφαρμόσιμο τεχνολογίας σύμφωνου με την Εθνική και Ευρωπαϊκή νομοθεσία σχετικά με την ελαχιστοποίηση θορύβου, καθώς και η τοποθέτηση αποδοτικού εξοπλισμού μείωσης του θορύβου (σιγαστήρες) της εξάτμισης (στις μπουλντόζες, εκσκαφείς, φορτωτές, ανατρεπόμενα φορτηγά /οχήματα, ξέστρα κ.α.). Επιπλέον, πρέπει να γίνει η επιλογή των βέλτιστων πρακτικών διαχείρισης θορύβου και δονήσεων σε εργοτάξια όπου η ελαχιστοποίηση θορύβου και δονήσεων επιτυγχάνεται μέσω της εισαγωγής κατάλληλων τεχνικών μέτρων. Ο ηλεκτρομηχανολογικός εξοπλισμός που θα χρησιμοποιείται θα πρέπει να έχει τα κατάλληλα περιβλήματα ή η κατασκευή του να περιορίζει τον θόρυβο, και να βρίσκεται εντός των συγκεκριμένων και κατάλληλα διαμορφωμένων χώρων.

Επιπτώσεις στο φυσικό βιοτικό περιβάλλον από την αξιοποίηση του μεταλλείου του Αμιάντου και τη μετατροπή μέρους του σε Οικομουσείο (Ecomuseum) (ΣΠ.2.3.2)

Για τον μετριασμό των επιπτώσεων που ενδέχεται να καταγραφούν, κυρίως κατά τις εργασίες αξιοποίησης του μεταλλείου και μετατροπής μέρους του σε Οικομουσείο (Ecomuseum), οι οποίες και αφορούν τα είδη πανίδας και χλωρίδας της περιοχής, προτείνεται μια σειρά μέτρων, ως ακολούθως:

- Ορθολογική αφαίρεση και εκχέρωση δένδρων, σπάνιων φυτών και σημαντικών ειδών που αναπτύχθηκαν στην περιοχή με το πέρας των ετών από την εγκατάλειψη και μη αξιοποίηση του μεταλλείου.
- Σωστός χρονισμός εργασιών. Συγκεκριμένα, οι οποιεσδήποτε εργασίες θα πρέπει να πραγματοποιούνται σε περιόδους που τα σπάνια αυτά είδη δεν φωλιάζουν και δεν αναπαράγονται στην περιοχή. Θα πρέπει σε κάθε περίπτωση να αποφευχθεί η πραγματοποίηση έργων που προκαλούν θόρυβο ή/ και δονήσεις κατά την περίοδο φωλεοποίησης ή κατά την μεταναστευτική περίοδο κάποιων ειδών που κάνουν στάση στην περιοχή για ξεκούραση και τροφοληψία.
- Προτείνεται η ενίσχυση των ενδιαιτημάτων ορνιθοπανίδας με φυτεύσεις γηγενών ειδών, λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες των ειδών για παρουσία δέντρων, και της υφιστάμενης και χαρακτηριστικής βλάστησης της περιοχής, που αποτελούν χώρο τροφοληψίας και φωλεοποίησης των ειδών ορνιθοπανίδας. Προτείνονται φυτεύσεις κατάλληλων ειδών, σε εκτάσεις ικανές να παρέχουν καταφύγιο στη βιοποικιλότητα που θα εκτοπιστεί παροδικά λόγω των έργων και θα επανέλθει στην περιοχή.
- Κρίνεται σημαντική η φύτευση φυτικών ειδών διαφορετικών βιομορφών προς δημιουργία μωσαϊκού βλάστησης, που ευνοεί την βιοποικιλότητα.

- Η φύτευση ξενικών ή υδροβόρων ειδών πρέπει να αποφευχθεί. Συστήνεται όπως πραγματοποιηθεί δενδροφύτευση του περιβάλλοντα χώρου να γίνει με είδη χλωρίδας τοπικά αυτοφυή. Τα πλεονεκτήματα χρήσης των ειδών αυτών μεταξύ άλλων είναι η αρμονική ένταξή τους στο τοπίο και τη φυσιολογία της περιοχής, η καλύτερη προσαρμογή τους στις τοπικές συνθήκες, η λιγότερη φροντίδα που απαιτούν, η ευνοϊκή επίδρασή τους στην πανίδα, καθώς πολλά ζωικά είδη τρέφονται ή εκτελούν μέρος του κύκλου ζωής τους πάνω στα ιθαγενή είδη χλωρίδας.
- Προτείνεται η περίφραξη των σημαντικών οικοτόπων και ειδών κατά τις εργασίες ανέγερσης του Οικομουσείου, με τον περιορισμό της πρόσβασης βαρέων οχημάτων πλησίον των ειδών και οικοτόπων σημαντικής οικολογικής αξίας. Οι οικοτόποι και τα είδη αυτά θα περιφράσσονται με σκοπό την προστασία τους και τον περιορισμό της άναρχης διέλευση οχημάτων που αναμένεται να προκαλέσει συμπίεση και καταπάτηση των ειδών.
- Προτείνεται η εφαρμογή μέτρων μείωσης εκπομπών σκόνης, όπως είναι η τακτική και έγκαιρη συντήρηση του εξοπλισμού και μηχανημάτων που πιθανόν να χρησιμοποιηθούν, ελαχιστοποιώντας την παραγωγή επιβλαβών εκπομπών και άλλων αιωρούμενων σωματιδίων, ο έλεγχος των περιοχών στις οποίες παράγονται σωματίδια σκόνης μέσω τακτικού καθαρισμού ή ψεκασμών με νερό για τη μείωση της σκόνης, η περίκλειση του χώρου με υλικά περίφραξης (π.χ. δίκτυ) για περιορισμό της σκόνης εντός του μεταλλείου, η αποφυγή της ρίψης υλικών από μεγάλο ύψος, η χρήση σκέπαστρου από τα βαρέα οχήματα για την εμπόδιση της διασποράς σκόνης στην ατμόσφαιρα και η υλοποίηση της τρέχουσας Εθνικής και Ευρωπαϊκής νομοθεσίας για εξοπλισμό και οχήματα, αλλά και των βέλτιστων πρακτικών διαχείρισης στο χώρο της αποκατάστασης.
- Προτείνεται η εφαρμογή μέτρων μείωσης θορύβου, όπως είναι η τήρηση χρονοδιαγράμματος αποκατάστασης, ο περιορισμός των εργασιών αποκατάστασης μόνο κατά τη διάρκεια της ημέρας και για χρονικό διάστημα μικρότερο των 16 ωρών, η ελεγχόμενη διακίνηση των βαρέων οχημάτων προς /από και εντός του χώρου του μεταλλείου, καθώς και διαμέσου οικιστικών περιοχών, η συστηματική συντήρηση όλων των οχημάτων και του μηχανικού εξοπλισμού που θα χρησιμοποιηθεί κατά την διάρκεια των εργασιών, η εργοδότηση εκπαιδευμένου προσωπικού χρήσης των διαφόρων μηχανημάτων, η χρήση μηχανημάτων φιλικών προς το περιβάλλον με μειωμένες εκπομπές θορύβου, όπου είναι εφαρμόσιμο τεχνολογίας σύμφωνου με την Εθνική και Ευρωπαϊκή νομοθεσία σχετικά με την ελαχιστοποίηση θορύβου, η τοποθέτηση αποδοτικού εξοπλισμού μείωσης του θορύβου (σιγαστήρες) της εξάτμισης (στους εκσκαφείς, φορτωτές κ.α.), η αποφυγή ρίψης υλικών από μεγάλα ύψη, η επιλογή βέλτιστων πρακτικών διαχείρισης θορύβου και δονήσεων σε εργοτάξια όπου η ελαχιστοποίηση θορύβου και δονήσεων επιτυγχάνεται μέσω της εισαγωγής κατάλληλων τεχνικών μέτρων και τέλος η ενημέρωση του τοπικού πληθυσμού για την επαναξιοποίηση του χώρου του μεταλλείου ως Οικομουσείο.
- Προτείνεται η εφαρμογή κατάλληλου προγράμματος περιβαλλοντικής διαχείρισης/παρακολούθησης, σύμφωνα και με τις υποδείξεις της Περιβαλλοντικής Αρχής, με στόχο τον περιορισμό των επιπτώσεων στην φάση της διαμόρφωσης του Οικομουσείου αλλά και την συνέχιση της παρακολούθησης του περιβάλλοντος κατά τη λειτουργία του, προκειμένου να διασφαλιστεί η διατήρηση του βιοτικού περιβάλλοντος της περιοχής. Ενδεικτικά, το σχέδιο μπορεί να περιλαμβάνει παρακολούθηση της ορνιθοπανίδας στην περιοχή σε τακτές περιόδους μετά την έναρξη της λειτουργίας του Οικομουσείου.

Επιπτώσεις στο οδικό δίκτυο λόγω αυξημένου κυκλοφοριακού φόρτου από την αξιοποίηση του μεταλλείου του Αμιάντου και τη μετατροπή μέρους του σε Οικομουσείο (Ecomuseum) (ΣΠ.2.3.2)

Κατά το στάδιο των εργασιών διαμόρφωσης των υφιστάμενων κτηρίων εντός του μεταλλείου του Αμιάντου, αναμένεται αύξηση του κυκλοφοριακού φόρτου της ευρύτερης περιοχής, κυρίως λόγω διακίνησης βαρέων οχημάτων από και προς το μεταλλείο. Παρόλο που η διακίνηση των βαρέων οχημάτων αναμένεται όπως θα είναι αναπόφευκτη, αυτή θα περιορίζεται κατά τις ώρες απασχόλησης του εργατικού δυναμικού, ενώ προτείνεται όπως πραγματοποιείται κυρίως μέσω των χωματόδρομων της περιοχής και σε μικρότερο βαθμό μέσω της χρήσης των κύριων οδικών αρτηριών. Το μέγεθος της επίπτωσης στο τοπικό οδικό δίκτυο λόγω της αύξησης του κυκλοφοριακού φόρτου μπορεί να μειωθεί με τη λήψη κατάλληλων επανορθωτικών μέτρων, όπως είναι η εφαρμογή ενός σωστού προγραμματισμού διαμόρφωσης μέρους του μεταλλείου σε Οικομουσείο, με την τήρηση συγκεκριμένου χρονοδιαγράμματος ώστε οι εργασίες να ολοκληρωθούν στον προγραμματισμένο και απαιτούμενο χρόνο, με την εφαρμογή ενός αποτελεσματικού προγραμματισμού των διαδρομών των βαρέων οχημάτων και την αποφυγή της διακίνησης των οχημάτων μεταφοράς υλικών από και προς το μεταλλείο κατά τις ώρες κυκλοφοριακής αιχμής και την τήρηση των κανόνων οδικής ασφάλειας και πρόσβασης από και προς την περιοχή μελέτης.

Προσέλκυση νέου πληθυσμού στις ορεινές κοινότητες Τροόδους και επιπτώσεις στην τοπική κοινωνία και οικονομία από την παροχή κινήτρων για την εξασφάλιση στέγης, υπηρεσιών και απασχόλησης (ΣΠ.3.1.1)

Η προώθηση της εν λόγω δράσης θα πρέπει να βασίζεται στο συντονισμό δημόσιων υπηρεσιών και κρατικών παρεμβάσεων, καθώς και στην άρση διαφόρων γραφειοκρατικών κυρίως διαδικασιών και εμποδίων που προκύπτουν από την εφαρμογή μη συντονισμένων και αντιφατικών πολιτικών, οι οποίες ουσιαστικά αναιρούν η μία την άλλη. Η εφαρμογή των σχετικών κινήτρων θα πρέπει να πραγματοποιηθεί σε μια σειρά πολιτικών χωρίς διαβάθμισή τους στο χώρο, ευνοώντας ακόμη και περιοχές της υπαίθρου μέσα ή κοντά στις περιφερειακές ζώνες. Το Κράτος με τη σειρά του καλείται να υιοθετήσει ρυθμίσεις σχετικές με την οικονομική δραστηριότητα (ιδιοκτησιακά δικαιώματα, μεταβίβαση γης, χρήσεις γης κτλ.), να εξασφαλίσει μέσα δανειοδότησης ή βοήθειας στη δημιουργία επιχειρήσεων, να παραχωρήσει φορολογικά κίνητρα και να αξιοποιήσει την κεφαλαιοποιημένη εμπειρία (παραγωγή τοπικής γνώσης, ανταλλαγή εμπειριών, διάχυση των καλών πρακτικών).

Κοινωνικές επιπτώσεις που εγείρονται από στεγαστικά προβλήματα (ΣΠ.3.1.3)

Τα διάφορα στεγαστικά προβλήματα που υφίστανται, σύμφωνα με τη Μονάδα Πολιτικής και Ευρωπαϊκών Θεμάτων (βλ. Παράρτημα XVII), δύναται να αντιμετωπιστούν με την υιοθέτηση της νέας στεγαστικής πολιτικής από το Υπουργείο Εσωτερικών, η οποία αναμένεται όπως επιφέρει σημαντικά θετικές κοινωνικές επιπτώσεις και θετικές επιπτώσεις στο ανθρωπογενές περιβάλλον. Το εν λόγω Υπουργείο, στο πλαίσιο της ευρύτερης στεγαστικής πολιτικής, αναμένεται όπως προτείνει διάφορους τρόπους ενίσχυσης/ στήριξης οικογενειών, όχι απαραίτητα προσφύγων ή ληπτών Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος, για απόκτηση στέγης, ενώ θα προωθηθούν οι κατάλληλες επιχορηγήσεις για την αγορά υφιστάμενης κατοικίας ή την ανέγερση νέας. Ταυτόχρονα, θα δοθούν τα απαραίτητα πολεοδομικά κίνητρα για την αξιοποίηση υφιστάμενων οικοδομών, καθώς και σχετικά φορολογικά κίνητρα. Τέλος, σύμφωνα με την ΕΣΑΟΚ Τροόδους, εξετάζεται η δυνατότητα αξιοποίησης άλλων χρηματοδοτικών προγραμμάτων για ενεργειακή αναβάθμιση, αλλά και η εξέταση της δυνατότητας εξασφάλισης ευνοϊκών όρων δανεισμού.

Επιπτώσεις στο φυσικό περιβάλλον λόγω της υλοποίησης δράσεων που σχετίζονται με την ενιαία διαχείριση και προστασίας του μέσω της δημιουργίας Οργανισμού Διαχείρισης της Προστατευόμενης Περιοχής Τροόδους (ΣΠ.4.1.1)

Ο προτεινόμενος Οργανισμός Διαχείρισης της Προστατευόμενης Περιοχής Τροόδους καλείται να αναλάβει την ενιαία διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος του κεντρικού τμήματος του Τροόδους διατηρώντας τον διακριτό ρόλο των εμπλεκόμενων φορέων και των υφιστάμενων συστημάτων διαχείρισης. Καίριας σημασίας είναι η συνεχής συνεργασία και διαβούλευση μεταξύ όλων των εμπλεκόμενων φορέων αλλά και μεταξύ των τοπικών παραγωγικών φορέων.

Χρηματοοικονομική επιβάρυνση Κράτους από επένδυση και λειτουργία «έργων κεφαλής» (ΣΠ.4.1.2)

Σύμφωνα με το Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων (βλ. Παράρτημα XIII), η διαχείριση των «έργων κεφαλής» προτείνεται όπως αναληφθεί από τον Οργανισμό Λειτουργίας και Διαχείρισης Υποδομών Ύδρευσης, Άρδευσης, Στερεών και Υγρών Αποβλήτων Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους, για την μείωση του κόστους και των χρηματοοικονομικών επιπτώσεων στο Κράτος.

Επιπτώσεις στον ανθρωπογενές περιβάλλον, στην τοπική κοινωνία και στην αναπτυξιακή διαδικασία από την εφαρμογή του προτεινόμενου Νομοσχεδίου για τη Συμπλεγματοποίηση των Κοινοτήτων (ΣΠ.5.1.1)

Οι δράσεις συμπλεγματοποίησης των υπηρεσιών των κοινοτήτων θα πρέπει να βασίζονται στη γεωγραφία της περιοχής, στη κατανομή των βασικών τομέων της τοπικής οικονομίας, στην οργάνωση των μεταφορικών υποδομών, στο ρόλο του κεντρικού κράτους, στις αρμοδιότητες των διαφόρων υπηρεσιών σε σημαντικά θέματα και στην εμπειρία των μέχρι σήμερα προσπαθειών συμπλεγματοποίησης. Κρίσιμο παράγοντα οριοθέτησης των συμπλεγμάτων αποτελεί ο προσδιορισμός της κλίμακας στην οποία εντοπίζεται συγκέντρωση ελάχιστης κρίσιμης μάζας πληθυσμού και πόρων, καθώς και παραγωγικών ή βασικών εξυπηρετήσεων. Επιπλέον, για την επιτάχυνση της αναπτυξιακής διαδικασίας στο Τρόοδος, σύμφωνα με την ΕΣΑΟΚ Τροόδους, προτείνεται η αναδιάρθρωση των δομών της τοπικής αυτοδιοίκησης και της κρατικής διοίκησης μέσω μιας νέας οργανωτικής και διοικητικής δομής. Η δημιουργία των αυτοδιοικητικών δομών των προτεινόμενων Τοπικών Συμπλεγμάτων και του προτεινόμενου Περιφερειακού Συμπλέγματος θα πρέπει να στηρίζεται στην οικονομική βιωσιμότητα των συμμετεχουσών κοινοτήτων ώστε να παρέχονται συγκεκριμένες και βελτιωμένες υπηρεσίες στους πολίτες, μέσω του συντονισμού και επρωσώπησης των τοπικών συμπλεγμάτων. Ενδεικτικά, το προτεινόμενο Περιφερειακό Σύμπλεγμα Τροόδους προτείνεται όπως εκπροσωπεί την περιοχή στα όργανα της κεντρικής διοίκησης και κυβέρνησης, προτείνεται όπως παρέχει γνωμοδότηση για έργα και δράσεις εθνικής εμβέλειας που αναφέρονται στο Τρόοδος, καθώς και να συντονίζει τα τοπικά συμπλέγματα για τις περιπτώσεις δράσεων και δραστηριοτήτων που εκτείνονται ή αφορούν το σύνολο της ορεινής περιοχής Τροόδους.

Πρώθηση ορεινού τουρισμού και ενίσχυση επαγγελματικής κατάρτισης ορεινών κοινοτήτων Τροόδους από την αναβαθμισμένη λειτουργία της Εταιρείας Τουριστικής Ανάπτυξης και Προβολής Τροόδους (ΣΠ.6.3.3)

Για την εύρυθμη λειτουργία της Εταιρείας Τουριστικής Ανάπτυξης και Προβολής Τροόδους προτείνεται η δημιουργία μιας ενιαίας δομής συντονισμού και εκπροσώπησης για τη συμβολή στη κατασκευή του τουριστικού προϊόντος, τη σύναψη/ πρώθηση συμφώνων συνεργασίας και ποιότητας στον τομέα του εναλλακτικού τουρισμού και την ενίσχυση της συνεργασίας του τουρισμού

με τον γεωργικό και βιοτεχνικό τομέα του Τροόδους. Με τον τρόπο αυτό αναμένεται η πραγματοποίηση δράσεων προβολής σύμφωνα με το Σχέδιο του Εδαφικού Μάρκετινγκ και της τουριστικής προβολής Τροόδους, ενώ προτείνεται η ενίσχυση της λειτουργίας με την πρόσληψη του απαραίτητου προσωπικού για την υποστήριξη του ιδιότυπου τουριστικού προϊόντος και τη διαμόρφωση εμπειριών και δραστηριοτήτων με τον συντονισμό των εμπλεκόμενων φορέων, την υποστήριξη και προώθηση του εδαφικού μάρκετινγκ και την ενίσχυση των δράσεων προβολής όπως προσδιορίζονται στο Εδαφικό Μάρκετινγκ στην 8^{ετία}.

Προστασία και ανάδειξη ιστορικής, φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς ορεινών κοινοτήτων, επηρεασμός οικονομίας, ποσοστών τουρισμού και αναβάθμιση της ποιότητας εκπαίδευσης μέσω της σύστασης Ιδρύματος Πολιτισμού Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους (ΣΠ.6.3.4)

Το Ίδρυμα Πολιτισμού Ορεινών Κοινοτήτων, σε συνεργασία με εξειδικευμένους επιστήμονες, θα πρέπει να προβεί αρχικά στη καταγραφή και μελέτη των πολιτιστικών πόρων και πολιτιστικής αλλά και ιστορικής κληρονομιάς της περιοχής του Τροόδους. Οι ερευνητικές ομάδες πολιτισμού θα πρέπει να βρίσκονται σε συνεργασία με τις ομάδες εργασίας εντοπισμού και ανάδειξης των ποιοτικών και ταυτοτικών προϊόντων και υπηρεσιών του Τροόδους. Το Ίδρυμα Πολιτισμού Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους, ανάμεσα σε άλλα, καλείται να αποτελέσει τον συνδετικό κρίκο μεταξύ της πολιτιστικής κληρονομιάς του Τροόδους και της εκπαίδευσης, διασυνδέοντας επίσης την πολιτιστική κληρονομιά με τον οικονομικό τομέα, μέσω της μεταποίησης και ανάδειξης της πολιτισμικής αξίας των αγροτροφίμων. Επιπλέον, η προτεινόμενη επιστημονική/ μεθοδική και ορθολογιστική ανάπτυξη ειδικών θεματικών Μουσείων, η δημιουργία δικτύου Μουσείων και πολυθεματικών διαδρομών, ως νέα τουριστικά προϊόντα, αναμένεται όπως συντελέσει στην προσέλκυση επιστημόνων, φοιτητών και άλλων επισκεπτών στην περιοχή, αναβαθμίζοντας ταυτόχρονα την παρεχόμενη πολιτιστική παιδεία και την παραγόμενη πολιτιστική δημιουργία. Στα πλαίσια του επιχειρησιακού ρόλου του ιδρύματος, αυτό καλείται να διαμορφώσει προτάσεις οργάνωσης και προώθησης της Πολιτιστικής Πολιτικής του Τροόδους, αποτελώντας τον κύριο φορέα Πολιτιστικής Διακυβέρνησης για την ευρύτερη περιοχή Τροόδους, ενώ καλείται επίσης να οργανώσει και να συντονίσει επιχειρησιακά τις προτεινόμενες παρεμβάσεις κατόπιν εγκρίσεως από την Πολιτεία. Για την επίτευξη των παραπάνω, το εν λόγω Ίδρυμα δύναται να εξασφαλίζει χρηματοδοτήσεις από Κρατικούς Πόρους, Ευρωπαϊκά Κονδύλια, Συμπράξεις Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης ή Ιδιωτικές Χορηγίες / πρωτοβουλίες, ενώ οφείλει να συνεργάζεται με τους κατάλληλους φορείς, οργανισμούς, εταιρείες, εμπειρογνώμονες και τεχνοκράτες για την εκπόνηση εξειδικευμένων μελετών και έργων για την προώθηση των στόχων του.

Χρηματοοικονομικές επιπτώσεις κατά το πλαίσιο εφαρμογής και χρηματοδότησης της ΕΣΑΟΚ από την αξιοποίηση του χρηματοδοτικού εργαλείου της “Ολοκληρωμένης Εδαφικής Επένδυσης” (ΣΠ.6.5.1)

Σύμφωνα με το Τμήμα Γεωργίας (βλ. Παράρτημα VII), λόγω της πολύπλοκης αξιοποίησης του εργαλείου “Ολοκληρωμένης Εδαφικής Επένδυσης” στο νησί, προτείνεται η ενίσχυση της εφαρμογής “Τοπικής ανάπτυξης με την πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων – πρωτοβουλία «LEADER»”, διευρύνοντας το φάσμα των δράσεων που μπορούν να υλοποιούν οι Ομάδες Τοπικής Δράσης, αυξάνοντας τον προϋπολογισμό τους και δίνοντας τη δυνατότητα υλοποίησης δράσεων που θα χρηματοδοτηθούν και από άλλα Ταμεία (π.χ. ΕΤΠΑ).

8.2.2 Ολοκληρωμένες Παρεμβάσεις

8.2.2.1 Εκτίμηση Επιπτώσεων

Επιπτώσεις στην τοπική κοινωνία και οικονομία από την αύξηση των ποσοστών απασχόλησης για την ενδυνάμωση του Τμήματος Γεωργίας σε ανθρώπινο δυναμικό ως προς την υλοποίηση των δράσεων που σχετίζονται με την καινοτομική προσέγγιση της γεωργίας και κτηνοτροφίας (ΟΠ.1)

Είναι πολύ καλά γνωστό ότι το μωσαϊκό αγροτικό τοπίο με ημιφυσικές εκτάσεις και καλλιέργειες, γεωργοκτηνοτροφικά συστήματα με μικρούς κλήρους γης, με παραδοσιακές καλλιέργειες όπου γίνεται εφαρμογή ήπιων καλλιεργητικών μεθόδων με περιορισμένη χρήση αγροχημικών ουσιών είναι από τα πιο πλούσια συστήματα σε βιοποικιλότητα. Η μεγάλη ποικιλία των τοπίων αυτών συντηρεί και ένα μεγάλο αριθμό ειδών πανίδας και χλωρίδας, πολλά από τα οποία εξαρτώνται άμεσα για την επιβίωση τους από τη συνέχιση των παραδοσιακών μορφών γεωργίας και κτηνοτροφίας, ενισχύοντας έτσι τις περιοχές Natura 2000. Η εγκατάλειψη της υπαίθρου και των γεωργοκτηνοτροφικών πρακτικών έχει αρνητικές επιπτώσεις στην οικολογία και το προστατευτέο αντικείμενο των περιοχών. Για τον προσδιορισμό της αποδοτικότητας και επιπτώσεων των παρεμβάσεων, μπορεί να γίνει χρήση αγροπεριβαλλοντικών δεικτών (κατά το στάδιο της παρακολούθησης). Γεωργοπεριβαλλοντικά μέτρα αποτελούν αντιπροσωπευτικό παράδειγμα παρέμβασης στην οποία λαμβάνονται υπόψη οι κοινωνικοοικονομικές απαιτήσεις που είναι ταυτόχρονα επωφελείς για του τόπους του δικτύου Natura 2000.

Για τις παρεμβάσεις προώθησης της γεωργίας και κτηνοτροφίας, θα πρέπει να ληφθούν υπόψη πιθανές επιπτώσεις αναφορικά με τη διαθεσιμότητα και δυνητικές επιπτώσεις σε παρεμφερείς πόρους όπως ποσοτική και ποιοτική επιβάρυνση υπόγειων και επιφανειακών υδάτων λόγω απολήψεων και επιφανειακών απορροών λόγω χρήσης αγροχημικών.

Σύμφωνα με την σχετική επιστολή του Υπουργείου Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος (βλ. Παράρτημα ΧΧ), η υλοποίηση των δράσεων που σχετίζονται με την καινοτομική προσέγγιση της γεωργίας και κτηνοτροφίας αναμένεται όπως απαιτήσει την ενδυνάμωση του προσωπικού δυναμικού του Τμήματος Γεωργίας και την συνεπαγόμενη αύξηση των ποσοστών απασχόλησης μέσω αυτής. Η αύξηση των ποσοστών απασχόλησης του Τμήματος αναμένεται όπως επιφέρει θετικές επιπτώσεις στην τοπική κοινωνία και οικονομία των ορεινών κοινοτήτων, βελτιώνοντας ταυτόχρονα το βιοτικό επίπεδο των κατοίκων.

Θετικές κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις και ενίσχυση γεωργικού τομέα λόγω της βελτίωσης των συνθηκών παραγωγής και προώθησης των προϊόντων από τη χρήση καινοτόμων μεθόδων (ΟΠ.1)

Ένας από τους στόχους της Νέας Κοινής Γεωργικής Πολιτικής (ΚΓΠ) 2021-2027 είναι η μεγαλύτερη αξιοποίηση των γνώσεων και της καινοτομίας. Ο εν λόγω στόχος παρουσιάζεται σε συνέργεια με τις δράσεις της Ολοκληρωμένης Παρέμβασης (ΟΠ) 1 («Καινοτομική Προσέγγιση Γεωργίας και Κτηνοτροφίας»), οι οποίες στηρίζουν την ευαισθητοποίηση και την σχετική ενημέρωση για τεχνολογικές, τεχνικές και οργανωσιακές καινοτομίες, με στόχο τη βελτίωση των συνθηκών παραγωγής και προώθησης των γεωργικών και κτηνοτροφικών προϊόντων. Ο εν λόγω στόχος της ΚΓΠ παρουσιάζεται σε συνέργεια με τις δράσεις που προωθούνται στα πλαίσια της ΟΠ.1 της ΕΣΑΟΚ, η επίτευξη και εφαρμογή των οποίων αναμένεται όπως επιφέρει θετικές κοινωνικοοικονομικές

επιπτώσεις και ενίσχυση του γεωργικού τομέα, λόγω της βελτίωσης των συνθηκών παραγωγής και προώθησης των προϊόντων από τη χρήση καινοτόμων μεθόδων.

Θετικές επιπτώσεις στον κοινωνικοοικονομικό τομέα λόγω της δημιουργίας συνθηκών προσέλκυσης νέων στην περιοχή και της πρόσδοσης περισσότερων ευκαιριών για απασχόληση (ΟΠ. 1 και ΣΠ.3)

Σύμφωνα με το Υπουργείο Γεωργίας και τα πορίσματα ημερίδας θέματος «Ετοιμασία του Στρατηγικού Σχεδίου της Νέας Κοινής Γεωργικής Πολιτικής 2021-2027» που διεξήχθη στις 31/10/2019, οι βασικότεροι στόχοι της ΚΓΠ προσδοκούν στη βελτίωση του ανθρώπινου δυναμικού, στη διασφάλιση αξιοπρεπούς διαβίωσης για τους γεωργούς μέσω της βελτίωσης της ηλικιακής δομής, κατάρτισης και επιμόρφωσης των γεωργών, στη διατήρηση και συγκράτηση του αγροτικού πληθυσμού στην ύπαιθρο, στη στήριξη των γεωργών και βελτίωση της γεωργικής παραγωγικότητας, καθώς και στην εξεύρεση νέου και πιο εκσυγχρονισμένου τρόπου εργασίας που αφορά τον γεωργικό τομέα. Σύμφωνα με τα πορίσματα της εν λόγω ημερίδας, καθώς και τους στόχους της ΚΓΠ, όπως αυτοί παρουσιάστηκαν, ο πρωτογενής τομέας μπορεί να αποτελέσει πόλο έλξης ως προς την απασχόληση των νέων των ορεινών κοινοτήτων, οι οποίοι μπορεί να ενημερωθούν μέσω σειράς εργαστηρίων και παρουσιάσεων για την ενασχόλησή τους με την γεωργία. Η προτεινόμενη σειρά διεξαγωγής διαβουλεύσεων και παρουσιάσεων μεταξύ αρμοδίων και ντόπιων κατοίκων σχετικά με τα κίνητρα και τα πλεονεκτήματα της ενασχόλησης με τον γεωργικό τομέα, στα πλαίσια της επερχόμενης ΚΓΠ, καθώς και οι στόχοι της ΚΓΠ που αφορούν στην ενθάρρυνση της ανανέωσης των γενεών και στη διατήρηση της αγροτικής οικονομίας με την προώθηση της απασχόλησης στους τομείς της γεωργίας και των γεωργικών προϊόντων διατροφής και σε συναφείς τομείς, παρουσιάζονται σε συνέργεια με τις δράσεις της Ολοκληρωμένης Παρέμβασης 1 της ΕΣΑΟΚ («Καινοτομική Προσέγγιση Γεωργίας και Κτηνοτροφίας»), οι οποίες εντάσσονται κάτω από το πλαίσιο δράσεων ΟΠ.1.1.2, 1.2.2 και 1.2.3 και έχουν ως στόχο την ενημέρωση των υφιστάμενων γεωργών, την ώθηση των νέων ως προς την ενασχόλησή τους με τη γεωργία, την ανανέωση του ανθρώπινου δυναμικού στη γεωργία και την εγκατάσταση νέου πληθυσμού στη γεωργία.

Σύμφωνα με τον Υπουργό Γεωργίας κ.ο. Καδή και ομιλία του στη συνεδρίαση της επιτροπής παρακολούθησης του ΠΑΑ, οι νέοι επιδεικνύουν μεγάλο ενδιαφέρον και θέληση για ουσιαστική ενασχόληση τους με τον γεωργικό τομέα, ενώ προτείνουν εξαιρετικά ενδιαφέρουσες και καινοτόμες ιδέες. Η εμπλοκή τους αναμένεται όπως αποτελέσει ουσιαστική συνεισφορά στην ευημερία των κατοίκων της υπαίθρου. Συγκεκριμένα, η προώθηση του Μέτρου 6 («Ενίσχυση πρώτης εγκατάστασης νέων γεωργών»), καθώς και του Μέτρου 19 του ΠΑΑ («Στήριξη για τοπική ανάπτυξη μέσω του LEADER»), παρουσιάζονται σε συνέργεια με τους στόχους της ΕΣΑΟΚ, και συγκεκριμένα με τις δράσεις που προωθούνται κυρίως μέσω της ΣΠ.3 «Πολιτική προσέλκυσης & υποδοχής νέου Πληθυσμού». Τα πιο πάνω βρίσκονται σε συνέργεια και με τις δράσεις που προωθούνται στα πλαίσια της ΟΠ.1, με στόχο την καινοτομική προσέγγιση του τομέα της γεωργίας και την ενίσχυση του επαγγέλματος των γεωργών των ορεινών κοινοτήτων, συμβάλλοντας θετικά στην βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του τομέα, στη διατήρηση του γεωργικού επαγγέλματος και στην δίκαιη ανακατανομή της χρηματοδοτικής στήριξης των γεωργών.

Η επίτευξη των πιο πάνω στόχων της ΚΓΠ, καθώς και η υλοποίηση των σχετικών δράσεων που προωθούνται στα πλαίσια της ΕΣΑΟΚ Τροόδους, αναμένεται όπως επιφέρουν σημαντικά θετικές συνεργιστικές επιπτώσεις στον κοινωνικοοικονομικό τομέα λόγω της δημιουργίας συνθηκών

προσέλκυσης νέων στην περιοχή, της πρόσδοσης περισσότερων ευκαιριών για απασχόληση, της ενίσχυσης του γεωργικού τομέα κ.α.

Θετικές επιπτώσεις κοινωνικοοικονομικού τομέα από την αντιμετώπιση των υφιστάμενων ανταγωνιστικών πιέσεων από τη διεθνή αγορά (ΟΠ.1)

Σύμφωνα με το Υπουργείο Γεωργίας και τα πορίσματα ημερίδας θέματος «Ετοιμασία του Στρατηγικού Σχεδίου της Νέας Κοινής Γεωργικής Πολιτικής 2021-2027» η οποία διεξήχθη στις 31/10/2019, ένας από τους στόχους της Νέας Κοινής Γεωργικής Πολιτικής είναι η αύξηση της ανταγωνιστικότητας του τομέα της γεωργίας μέσω των άμεσων ενισχύσεων που αναμένεται όπως καταβάλλονται στους γεωργούς, σε συνδυασμό με την ανάπτυξη των δυναμικών αγροτικών περιοχών. Ταυτόχρονα, σύμφωνα και με τα πορίσματα της ημερίδας που πραγματοποιήθηκε στις 04/11/2019 για την παρουσίαση της ενδιαμέσης αξιολόγησης της υλοποίησης του ΠΑΑ 2014-2020 καθώς και την ετοιμασία του Στρατηγικού Σχεδίου για την ΚΓΠ 2021-2027, η ΚΓΠ αναγνωρίζει και προωθεί την ανάγκη για στροφή στην καινοτομία και τη ψηφιακή τεχνολογία, καθώς και την υιοθέτηση φιλικότερων προς το περιβάλλον πρακτικών ως προς την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και των επιπτώσεων της (π.χ. υιοθέτηση μέτρου 11 του ΠΑΑ 2014-2020 ως προς την στροφή προς την βιολογική γεωργία και στόχος ΚΓΠ που αφορά στη συμβολή στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και τη βιώσιμη διαχείριση των φυσικών πόρων), καθιστώντας τα ντόπια προϊόντα και τις μεθόδους παραγωγής τους συγκρίσιμες με τις μεθόδους και προϊόντα της διεθνούς αγοράς. Εκτός αυτών, ένας από τους βασικότερους στόχους της ΚΓΠ είναι η στήριξη των γεωργών και βελτίωση της γεωργικής παραγωγικότητας, εξασφαλίζοντας σταθερή προσφορά τροφίμων σε προσιτές τιμές.

Οι πιο πάνω στόχοι της ΚΓΠ παρουσιάζονται σε συνέργεια με την Ολοκληρωμένη Παρέμβαση 1 «Καινοτομική Προσέγγιση Γεωργίας και Κτηνοτροφίας», καθώς και με τη δράση 1.1.1 της ΕΣΑΟΚ Τροόδους, στην οποία προωθείται η δημιουργία ταυτότητας και η ανάδειξη της ποιότητας των γεωργικών προϊόντων ως προς την ανάδειξη της ποιότητας των γεωργικών προϊόντων στην τοπική και διεθνή αγορά, τη βελτίωση της γεωργικής παραγωγικότητας και την ενίσχυση του γεωργικού τομέα. Αντίστοιχα, η δράση 2.1.6, η οποία παρουσιάζει άμεση συσχέτιση με τα πιο πάνω, προωθεί την παραγωγή πρώτων υλών ή μεταποιημένων πρώτων υλών ή/και τελικών παραδοσιακών / τοπικών προϊόντων από την ορεινή μεταποίηση προς τη βιομηχανία, με ανταλλαγή τη συσκευασία και την παράλληλη προώθηση των παραδοσιακών προϊόντων του Τροόδους στην τοπική και διεθνή αγορά.

Επομένως, αναμένονται θετικές συνεργιστικές επιπτώσεις στον κοινωνικοοικονομικό τομέα από την αντιμετώπιση των υφιστάμενων ανταγωνιστικών πιέσεων από τη διεθνή αγορά, μέσω της υλοποίησης των δράσεων 1.1.1 και 2.1.6 της ΕΣΑΟΚ, καθώς και της επίτευξης των πιο πάνω σχετικών στόχων της ΚΓΠ.

Θετικός επηρεασμός κοινωνικοοικονομικού τομέα από την εφαρμογή δράσεων μείωσης του κόστους μεταφοράς των προϊόντων σε μακρινές Ευρωπαϊκές ή όχι χώρες (ΟΠ.1)

Σύμφωνα με τα πορίσματα της ημερίδας θέματος «Ετοιμασία του Στρατηγικού Σχεδίου της Νέας Κοινής Γεωργικής Πολιτικής 2021-2027» που διεξήχθη στις 31/10/2019, ένα από τα θέματα που καλείται να επιλύσει η ΚΓΠ σχετίζεται με το υψηλό κόστος μεταφοράς των παραγόμενων ντόπιων προϊόντων στις μακρινές Ευρωπαϊκές χώρες. Οι δράσεις της ΚΓΠ, τουλάχιστον σε ότι αφορά την φυτική παραγωγή, έχουν ως πρώτιστο μέλημα την ενίσχυση του ανταγωνισμού μεταξύ εισαγόμενων

και εξαγόμενων προϊόντων και την εξασφάλιση εγχώριας παραγωγής σε ανταγωνιστικές τιμές. Σύμφωνα με την υπό εκπόνηση ΚΓΠ, η γεωργία ακριβείας μπορεί να υποβοηθήσει στη μείωση των εισροών και του κόστους παραγωγής, ενώ ένας από τους στόχους της ΚΓΠ είναι η υιοθέτηση και εφαρμογή ειδικών μέτρων για την αγορά.

Αντίστοιχα, οι δράσεις που προωθούνται στα πλαίσια της Ολοκληρωμένης Παρέμβασης 1 της ΕΣΑΟΚ («Καινοτομική Προσέγγιση Γεωργίας και Κτηνοτροφίας») αλλά και της Ολοκληρωμένης Παρέμβασης 2 («Μεταποίηση στην ορεινή οικονομία») στηρίζονται στην προσπάθεια προώθησης της καινοτομίας στο γεωργικό τομέα, ενώ καλούνται να δώσουν έμφαση στη μεταποίηση γεωργικών προϊόντων, στοχεύοντας σε αναπτυσσόμενες αγορές, με προϊόντα υψηλής διατροφικής αξίας.

Με βάση τα πιο πάνω, παρατηρείται συνέργεια μεταξύ των πιο πάνω δράσεων της ΕΣΑΟΚ και των στόχων της ΚΓΠ, η εφαρμογή/ υλοποίηση/ επίτευξη των οποίων αναμένεται όπως επιφέρει θετικό κοινωνικοοικονομικό επηρεασμό των ορεινών περιοχών, από την εφαρμογή δράσεων μείωσης του κόστους μεταφοράς των προϊόντων σε μακρινές Ευρωπαϊκές ή όχι χώρες και την ενίσχυση της τοπικής οικονομίας.

Θετικός κοινωνικός επηρεασμός λόγω εφαρμογής και υλοποίησης δράσεων μεταφοράς γνώσεων και ενημέρωσης στους γεωργοκτηνοτρόφους των ορεινών περιοχών (ΟΠ.1)

Σύμφωνα με το ΠΑΑ 2014-2020 και το Μέτρο 1 «Δράσεις μεταφοράς γνώσεων και ενημέρωσης», το οποίο λήφθηκε υπόψη στη διαμόρφωση των δράσεων 1.1.2, 1.2.1, 1.2.2 και 1.4.2 της ΕΣΑΟΚ Τροόδους, προωθείται η επαγγελματική κατάρτιση και ο εμπλουτισμός των γνώσεων και εμπειριών των γεωργοκτηνοτρόφων και των δασοκαλλιεργητών. Οι εν λόγω δράσεις ενημέρωσης σχετίζονται άμεσα με δύο από τους βασικότερους στόχους της ΚΓΠ, οι οποίοι αφορούν στη στήριξη των γεωργών και βελτίωση της γεωργικής παραγωγικότητας και στη προώθηση της απασχόλησης στους τομείς της γεωργίας και των γεωργικών προϊόντων διατροφής και σε συναφείς τομείς.

Όπως διαφάνεται, οι εν λόγω δράσεις ενημέρωσης της ΕΣΑΟΚ, οι οποίες εντάσσονται κάτω από το πλαίσιο δράσεων ΟΠ.1.1.2 και 1.2.2, καθώς και οι στόχοι της ΚΓΠ, παρουσιάζονται σε συνέργεια. Η υλοποίηση και εφαρμογή τους να αναμένεται όπως συντελέσει σε μεγάλο βαθμό στην κατάρτιση και βελτίωση του εκπαιδευτικού επιπέδου των γεωργοκτηνοτρόφων και δασοκαλλιεργητών, επιφέροντας σημαντικές θετικές συνεργιστικές επιπτώσεις στην εκπαίδευση και κατάρτιση των γεωργοκτηνοτρόφων και δασοκαλλιεργητών των ορεινών κοινοτήτων.

Θετικές κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις και ενίσχυση γεωργικού τομέα από διάφορες προγραμματιζόμενες επενδύσεις (ΟΠ.1)

Το μεγαλύτερο φάσμα των επενδύσεων στον αγροδιατροφικό τομέα του τόπου καλύπτεται από το μέτρο 4 του ΠΑΑ 2014-2020 («Επενδύσεις σε υλικά στοιχεία του ενεργητικού»), το οποίο και υιοθετείται από την ΕΣΑΟΚ ως Ολοκληρωμένη Παρέμβαση 1 («Καινοτομική Προσέγγιση Γεωργίας και Κτηνοτροφίας»). Συγκεκριμένα, και σύμφωνα με την Β' Προκήρυξη του ΠΑΑ, μέσω του Καθεστώτος 4.1, παρέχεται ενίσχυση για υλοποίηση μικρών επενδύσεων σε γεωργοκτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις των ορεινών περιοχών (Κατηγορίας Α'), στοχεύοντας στον εκσυγχρονισμό, τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και των περιβαλλοντικών επιδόσεων. Η εν λόγω ενίσχυση, σύμφωνα και με τηλεφωνική επικοινωνία των μελετητών με τον Ανώτερο Λειτουργό Γεωργίας κο. Μάριο Αδαμίδα, αποτελεί αίτημα των παραγωγών το οποίο θα υιοθετηθεί και κατά την μεταβατική περίοδο του προγράμματος. Όπως διαφάνεται, η ενίσχυση του γεωργικού τομέα, η ανάπτυξη των

δυναμικών αγροτικών περιοχών, η βελτίωση των επιδόσεων και βιωσιμότητας των γεωργοκτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων, η ενίσχυση της εμπορίας και ανάπτυξης των γεωργικών προϊόντων, η χωροταξική κτηνοτροφική ανάπτυξη, κ.α., είναι στόχοι και προσδοκίες που παρουσιάζονται τόσο στα πλαίσια της ΕΣΑΟΚ, όσο και στην νέα ΚΓΠ. Συγκεκριμένα, οι βασικότεροι στόχοι της ΚΓΠ, οι οποίοι και υιοθετούνται στην ΕΣΑΟΚ Τροόδους, αφορούν στη στήριξη των γεωργών και βελτίωση της γεωργικής παραγωγικότητας, εξασφαλίζοντας σταθερή προσφορά τροφίμων σε προσιτές τιμές, στη διασφάλιση αξιοπρεπούς διαβίωσης, στη διατήρηση της αγροτικής οικονομίας ως ζωντανή, στην εισοδηματική στήριξη των γεωργών κ.α.

Η καταβολή όλων των προγραμματιζόμενων ενισχύσεων και επενδύσεων, τόσο μέσω του πλαισίου της ΕΣΑΟΚ Τροόδους, όσο και μέσω της ΚΓΠ, αναμένεται όπως επιφέρει θετικές κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις από την ενδυνάμωση και ενίσχυση του γεωργικού τομέα των κοινοτήτων.

Θετικές κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις από τη σύσταση ομάδων και οργανώσεων παραγωγών (ΟΠ.1)

Σύμφωνα με το ΠΑΑ 2014-2020 και το Μέτρο 9 «Σύσταση Ομάδων και Οργανώσεων Παραγωγών», το οποίο και υιοθετείται και βρίσκεται σε συνέργεια με την ΕΣΑΟΚ και συγκεκριμένα με το υπομέτρο 1.2 της Ολοκληρωμένης Παρέμβασης 1 («Καινοτομική Προσέγγιση Γεωργίας και Κτηνοτροφίας»), προωθείται η σύσταση ομάδων και οργανώσεων παραγωγών με βασικό στόχο την διευκόλυνση της σύστασης και διοικητικής λειτουργίας Ομάδων και Οργανώσεων Παραγωγών στον τομέα της γεωργίας. Σύμφωνα με το ΠΑΑ και το Μέτρο 9, η σύσταση ομάδων και οργανώσεων παραγωγών θα πρέπει να είναι προσαρμοσμένη στην παραγωγή και στις απαιτήσεις της αγοράς, στην από κοινού διάθεση εμπορευμάτων στην αγορά, συμπεριλαμβανομένης της προετοιμασίας προς πώληση, στην συγκέντρωση των πωλήσεων και του εφοδιασμού χονδρεμπόρων, και τέλος, στη θέσπιση κοινών κανόνων για πληροφορίες που αφορούν την παραγωγή, συγκομιδή και διαθεσιμότητα. Αντίστοιχα, σύμφωνα με την ΕΣΑΟΚ Τροόδους και το υπομέτρο 1.2, προωθείται η οργάνωση συνεργασιών, όπως για παράδειγμα η σύσταση ομάδων παραγωγών, η στήριξη της δημιουργίας δομών συνεργασίας παραγωγών κ.α. Ως εκ τούτου, παρατηρείται συνέργεια μεταξύ των προτεινόμενων δράσεων της ΕΣΑΟΚ και του ΠΑΑ.

Η υιοθέτηση των πιο πάνω προτάσεων αναμένεται όπως επιφέρει σημαντικά θετικές κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις στο τομέα της γεωργίας, λόγω της καλύτερης οργάνωσης και προγραμματισμένης δράσης των γεωργών των αγροτικών περιοχών των ορεινών κοινοτήτων, με σημαντικά οικονομικά οφέλη από την ενίσχυση του τομέα.

Θετικές κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις από την διατήρηση και βιώσιμη χρήση σε παραδοσιακές ποικιλίες αμπέλου (ΟΠ.1)

Σύμφωνα με την ΕΣΑΟΚ Τροόδους, η διατήρηση αμπελώνων, οπωρώνων κλπ., αποτελεί σημαντικό ζήτημα τόσο για την παραμονή ενός ενεργού πληθυσμού, όσο και για το ρόλο του στη διαχείριση ανοιχτών τοπίων και στην πρόληψη των κινδύνων. Στα πλαίσια αυτά, το Καθεστώς 10.1.8 του ΠΑΑ 2014-2020, στοχεύει στην διατήρηση των υπό εξαφάνιση καλλιεργειών με παραδοσιακές ποικιλίες αμπέλου παρέχοντας κίνητρα στους καλλιεργητές. Η εφαρμογή και υλοποίηση των πιο πάνω δράσεων, οι οποίες παρουσιάζονται σε συνέργεια, αναμένεται όπως επιφέρει σημαντικές θετικές επιπτώσεις στον κοινωνικοοικονομικό τομέα των ορεινών περιοχών, λόγω της ενασχόλησης των

κατοίκων με τον αμπελοοινικό τομέα, της διατήρησης και ορθολογικής αξιοποίησης/ χρήσης των αμπελώνων της περιοχής, την προσέλκυση εργατικού δυναμικού και την είσπραξη εσόδων στις κοινότητες από την πώληση των παραγώγων.

Θετικές κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις από την υιοθέτηση προδιαγραφών ποιότητας παραγωγής προϊόντων ή/και εκμετάλλευσης, την συμμετοχή των γεωργών σε συστήματα ποιότητας γεωργικών προϊόντων και τροφίμων και την ενίσχυση του γεωργικού τομέα (ΟΠ.1.1.2)

Σύμφωνα με την ΕΣΑΟΚ Τροόδους και τη δράση ΟΠ.1.1.2, προτείνεται η διαμόρφωση προδιαγραφών ποιότητας παραγωγής προϊόντων ή/και εκμετάλλευσης, καθώς και η υιοθέτηση των προδιαγραφών των συστημάτων διαχείρισης ποιότητας. Η εν λόγω δράση βρίσκεται σε συνέργεια με το Μέτρο 3 του ΠΑΑ 2014-2020 «Συστήματα ποιότητας γεωργικών προϊόντων και τροφίμων», καθώς και τον βασικό στόχο της ΚΓΠ που αφορά στη στήριξη των γεωργών και βελτίωση της γεωργικής παραγωγικότητας. Το Υπουργείο Γεωργίας παρουσιάζοντας τις θέσεις του σχετικά με το υπό εκπόνηση Στρατηγικό Σχέδιο της Νέας ΚΓΠ στην σχετική ημερίδα θέματος «Ετοιμασία του Στρατηγικού Σχεδίου της Νέας Κοινής Γεωργικής Πολιτικής 2021-2027» η οποία διεξήχθη στις 31/10/2019, τόνισε την σημαντικότητα της σύστασης και οργάνωσης των παραγωγών σε ομάδες παραγωγών, για την βελτίωση της διαπραγματευτικής τους θέσης. Η συνεργασία μεταξύ των παραγωγών, των παραγόντων της αγοράς αλλά και μεταξύ των διαφόρων παραγόντων του αγροδιατροφικού και δασοκομικού τομέα θα πρέπει να υποστηρίζεται, σύμφωνα και με το Μέτρο 16 του ΠΑΑ 2014-2020 («Συνεργασία»), το οποίο παρουσιάζεται επίσης σε συνέργεια με τη δράση 1.1.3 της ΕΣΑΟΚ «Ανάπτυξη Συμμετοχικών Συστημάτων Εγγύησης».

Η τελική επιδίωξη των πιο πάνω δράσεων/ προτάσεων/ στόχων είναι η παροχή στήριξης σε όλες τις νέες συμμετοχές γεωργών σε κοινοτικά, εθνικά και εθελοντικά συστήματα ποιότητας, και η καλύτερη ενημέρωση των καταναλωτών στην ύπαρξη και στην παρουσίαση/προβολή των προδιαγραφών των προϊόντων που παράγονται στην Κοινότητα κάτω από τα κοινοτικά και τα εθνικά συστήματα ποιότητας. Το μέτρο αυτό υιοθετείται και στα πλαίσια της ΕΣΑΟΚ Τροόδους ως υπομέτρο του Στρατηγικού Στόχου «Τρόδος: τόπος με πόρους αναγνωρισμένης αξίας». Η υιοθέτηση και εφαρμογή των εν λόγω δράσεων αναμένεται όπως επιφέρει θετικές συνεργιστικές κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις στις ορεινές κοινότητες.

Θετικές επιπτώσεις στο φυσικό περιβάλλον από τη βελτίωση της βοσκοϊκανότητας και τον έλεγχο της βοσκοφόρτωσης (ΟΠ.1.3.3)

Σύμφωνα με την ΕΣΑΟΚ Τροόδους και την ΟΠ.1.3.3, προωθείται η εκπόνηση και εφαρμογή ενός Σχεδίου Διαχείρισης της Βόσκησης στις ορεινές κοινότητες Τροόδους. Πρώτιστος στόχος του εν λόγω σχεδίου θα είναι ο εντοπισμός των ζωνών που έχουν ανάγκη σχεδίου διαχείρισης βόσκησης, η ιεράρχηση των παραπάνω ζωνών, με βάση τις τοπικές ανάγκες και η κατάρτιση σχεδίου διαχείρισης βόσκησης στις πιλοτικές περιοχές. Αντίστοιχα, το ΠΑΑ 2014-2020, και συγκεκριμένα η δράση 12.1.2 «Διαχείριση Βοσκοτόπων» του Μέρους 12, στα πλαίσια της διαχείρισης των βοσκοτόπων, καθορίζει ανάμεσα σε άλλα την περίοδο βόσκησης των δηλωμένων βοσκοτόπων, καθώς και τον απαιτούμενο αριθμό ζώων που πρέπει να βοσκούν σε κάθε βοσκοτόπο ώστε να αποφευχθεί το φαινόμενο της υπερβόσκησης. Η εν λόγω δράση προωθεί μέτρα απαγόρευσης της βόσκησης της φυσικής βλάστησης κατά τα στάδια ανθοφορίας και καρποφορίας, στην περιοχή του δικτύου Natura 2000 “Κοιλιάδα Διαρίζου”, της οποίας μέρος εμπίπτει εντός των ορίων της περιοχής μελέτης. Όπως διαφαίνεται, η δράση 12.1.2 του ΠΑΑ παρουσιάζονται σε συνέργεια με την ΟΠ.1.3.3 της ΕΣΑΟΚ

Τροόδους, των οποίων η εφαρμογή αναμένεται όπως επιφέρει θετικές επιπτώσεις φυσικό περιβάλλον από τη βελτίωση της βιοσκόικανότητας και τον έλεγχο της βιοσκόικότητας.

Θετικές κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις από την αυξημένη ασφάλεια και υγιεινή των γεωργοκτηνοτροφικών παραγωγών (ΟΠ.1 και ΟΠ.2)

Σύμφωνα με τα πορίσματα της ημερίδας θέματος «Ετοιμασία του Στρατηγικού Σχεδίου της Νέας Κοινής Γεωργικής Πολιτικής 2021-2027» η οποία διεξήχθη στις 31/10/2019, τα πορίσματα της ημερίδας ημερομηνίας 04/11/2019 για την παρουσίαση της ενδιάμεσης αξιολόγησης της υλοποίησης του ΠΑΑ 2014-2020, καθώς και τον στόχο της ΚΓΠ που αφορά την προστασία της υγείας και της ποιότητας των τροφίμων, όπως αυτός συμπεριλαμβάνεται στην ετοιμασία του Στρατηγικού Σχεδίου για την ΚΓΠ 2021-2027, οι δράσεις που προωθούν την ασφάλεια και υγιεινή των τροφίμων υιοθετούνται και βρίσκονται σε συνέργεια με τις δράσεις των ολοκληρωμένων παρεμβάσεων 1 και 2 της ΕΣΑΟΚ Τροόδους (δράσεις 1.1.3, 2.2.1, 2.2.2 κ.α.).

Σύμφωνα με τα πορίσματα που παρουσιάστηκαν στις πιο πάνω ημερίδες, αναγνωρίζεται η αναγκαιότητα να κτιστεί σχέση εμπιστοσύνης μεταξύ παραγωγών και καταναλωτών μέσω πληρέστερης πληροφόρησης και μεγαλύτερης διαφάνειας. Η προώθηση συστημάτων ποιότητας (Μέτρο 3 του ΠΑΑ 2014-2020 «Συστήματα ποιότητας γεωργικών προϊόντων και τροφίμων») αναμένεται όπως συμβάλει προς αυτή την κατεύθυνση. Πρόσθετα, η ευημερία των ζώων (π.χ. Μέτρο 14 του ΠΑΑ 2014-2020 «Καλή διαβίωση των αιγοπροβάτων») αναμένεται όπως παρέχει διασφαλίσεις για τους καταναλωτές, ως προς την ποιότητα των παραγωγών. Η ανάγκη για αυξημένη ασφάλεια και υγιεινή των τροφίμων, ως ένας από τους βασικότερους στόχους της ΚΓΠ, είναι άμεσα συνυφασμένη με την επιθυμητή υψηλή ποιοτική αξία των παραγόμενων προϊόντων, την ικανοποίηση των καταναλωτών και τις θετικές και συνεργιστικές κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις που αναμένεται να προκύψουν από την υιοθέτηση και εφαρμογή τόσο των δράσεων της ΕΣΑΟΚ, όσο και της ΚΓΠ.

Θετικές επιπτώσεις στο φυσικό περιβάλλον και την κοινωνία από τον περιορισμό του φαινομένου εγκατάλειψη γεωργικής γης (ΟΠ.1 και ΟΠ.6)

Για τον περιορισμό του φαινομένου της εγκατάλειψης της γεωργικής γης και τοπίου, η ΕΣΑΟΚ προτείνει την υλοποίηση δράσεων της Ολοκληρωμένης Παρέμβασης 1 «Καινοτομική προσέγγιση της γεωργίας και κτηνοτροφίας της περιοχής Τροόδους» (π.χ. ΟΠ.1.3.1), καθώς και δράσεις της Ολοκληρωμένης Παρέμβασης 6 «Περιβάλλον» (π.χ. ΟΠ.6.3.1). Οι δράσεις των εν λόγω σχετικών παρεμβάσεων βρίσκονται σε συνέργεια με έναν από τους βασικότερους στόχους της ΚΓΠ που αφορά στη διατήρηση των αγροτικών περιοχών και των τοπίων σε όλη την Ε.Ε., την επιθυμητή προώθηση της ανάπτυξης όλων των δυναμικών αγροτικών περιοχών (στόχος ΚΓΠ), καθώς και με το Μέτρο 13 του ΠΑΑ («Πληρωμές σε Περιοχές με Φυσικά ή άλλα Μειονεκτήματα») το οποίο προωθεί την αποφυγή της εγκατάλειψης ή υποβάθμισης της γεωργικής γης.

Η ανάγκη προστασίας και διαχείρισης της γεωργικής γης λόγω της μεγάλης εγκατάλειψής της μπορεί να αντιμετωπιστεί με την εφαρμογή ειδικών μέτρων για την εξασθένιση της τάσης εγκατάλειψης της γεωργικής γης υπέρ άλλων χρήσεων δεδομένης της σπανιότητάς της. Επίσης, κρίνεται ως σημαντικός ο σχεδιασμός και εφαρμογή ολοκληρωμένων προγραμμάτων ικανών να αναστρέψουν τις τάσεις εγκατάλειψης. Τα πιο πάνω αναμένεται όπως επιφέρουν σημαντικές θετικές επιπτώσεις τόσο στο

φυσικό περιβάλλον της περιοχής, όσο και στην κοινωνία των ορεινών λόγω του περιορισμού του φαινομένου της εγκατάλειψης γεωργικής γης.

Θετικές κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις και θετικές επιπτώσεις στη βιοποικιλότητα, την ατμόσφαιρα, τους υδάτινους πόρους και τα δάση από την αξιοποίηση εγκαταλειμμένων αγρών και διακένων και την εφαρμογή ολοκληρωμένου συστήματος πυροπροστασίας (ΟΠ.1 και ΟΠ.6.3)

Το μέτρο 8 και καθεστώς 8.3 και 8.5 του ΠΑΑ 2014 – 2020 («Πρόληψη ζημιών σε δάση εξαιτίας δασικών πυρκαγιών, φυσικών καταστροφών και καταστροφικών συμβάντων» και «Επενδύσεις οι οποίες βελτιώνουν την ανθεκτικότητα και την περιβαλλοντική αξία των δασικών οικοσυστημάτων», αντίστοιχα), καθώς και οι στόχοι της ΚΓΠ που αφορούν την στήριξη του περιβάλλοντος και κλίματος, την προστασία του τοπίου και της βιοποικιλότητας, την διατήρηση των τοπίων και βιοποικιλότητας και την διατήρηση των αγροτικών περιοχών, παρουσιάζονται σε συνέργεια με την ολοκληρωμένη παρέμβαση 1 «Καινοτομική Προσέγγιση της Γεωργίας και Κτηνοτροφίας» αλλά και το υπομέτρο ΟΠ.6.3 της ΕΣΑΟΚ.

Σύμφωνα με το υπομέτρο ΟΠ.6.3 της ΕΣΑΟΚ, προωθούνται δράσεις ως προς την αξιοποίηση των διακένων εντός δασικών εκτάσεων και των εγκαταλειμμένων αγρών για την προστασία τους αλλά και για την παραγωγή εισοδήματος και την υποστήριξη της βιοποικιλότητας, καθώς και καταβολή ενισχύσεων για δράσεις που βελτιώνουν την ανθεκτικότητα και την περιβαλλοντική αξία των δασικών οικοσυστημάτων, λαμβάνοντας υπόψη την ανάγκη της κοινωνίας για πολλαπλά οφέλη από τα δάση.

Σύμφωνα με το Μέτρο 8 και καθεστώς 8.3 του ΠΑΑ («Πρόληψη ζημιών σε δάση εξαιτίας δασικών πυρκαγιών, φυσικών καταστροφών και καταστροφικών συμβάντων»), βασικό μέτρο για την μείωση του κινδύνου εκδήλωσης δασικών πυρκαγιών αποτελεί η εφαρμογή ενός ολοκληρωμένου συστήματος διαχείρισης δασικών πυρκαγιών, το οποίο περιλαμβάνει την πρόληψη, την ανίχνευση και την κατάσβεση. Το εν λόγω μέτρο βρίσκεται σε συνέργεια με την δράση ΟΠ.6.3.1 η οποία προωθεί τα ακόλουθα:

- Εκπόνηση ειδικού ολοκληρωμένου σχεδίου πυροπροστασίας των δασικών περιοχών, των περιοχών της υπαίθρου και των κοινοτήτων εντός ή πέριξ αυτών (εντοπισμός ζωνών υψηλής επικινδυνότητας, εξειδικευμένα σχέδια δράσης ανά ζώνη, εκτίμηση πιθανοτήτων ή και έγκαιρος εντοπισμός των σημείων εκκίνησης και διάδοσης των πυρκαγιών κ.α.).
- Ενέργειες με τις οποίες επιτυγχάνεται ταυτόχρονα η προστασία από τις πυρκαγιές αλλά και η αξιοποίηση των διακένων εντός δασικών εκτάσεων και των εγκαταλειμμένων αγρών για την προστασία τους αλλά και για την παραγωγή εισοδήματος και την υποστήριξη της βιοποικιλότητας. Οι εν λόγω ενέργειες μπορεί να βασιστούν στη χρήση τεχνολογικών εργαλείων (δορυφορικά δεδομένα, αισθητήρων, κλπ.) και συνδυασμένων μεθόδων για πρόληψη και καταστολή των πυρκαγιών, ενώ μπορούν να ενισχυθούν με μέτρα πρόληψης και καταστολής των πυρκαγιών στις ιδιωτικές περιουσίες. Σημαντική αποτελεί και η αξιολόγηση των περιοχών εντός των δασικών εκτάσεων για χωροθέτηση αγροδασικών συστημάτων, καθώς και η παροχή κινήτρων ή αποζημιώσεων για την καλλιέργεια εγκαταλειμμένων αγρών είτε από τους ιδιοκτήτες είτε από το δημόσιο με συγκατάθεση του ιδιοκτήτη.

Όσον αφορά την Ολοκληρωμένη Παρέμβαση 1 της ΕΣΑΟΚ, αυτή παρουσιάζεται σε συνέργεια με το καθεστώς 8.5 εφόσον προωθεί την επανάκτηση και επαναδιαχείριση εγκαταλελειμμένης γης μέσω της αντιμετώπισης της πολυιδιοκτησίας και του πολυτεμαχισμού, την ένταξη σε Σχέδια

Αγροπεριβαλλοντικής διαχείρισης και παραγωγής ιδιότυπων προϊόντων, των εγκαταλελειμμένων ιδιωτικών, τουρκοκυπριακών και χαλίτικων γαιών, αλλά και την χρήση εγκαταλελειμμένης γης από την κτηνοτροφία και για εγκατάσταση νέων γεωργών. Αντίστοιχα, το υπομέτρο ΟΠ.6.3 της ΕΣΑΟΚ προωθεί την χρήση τεχνολογικών εργαλείων και συνδυασμένων μεθόδων για την πρόληψη και την καταστολή πυρκαγιών, μέτρα ενίσχυσης της πρόληψης και καταστολής των πυρκαγιών στις ιδιωτικές περιουσίες, αξιολόγηση των περιοχών εντός των δασικών εκτάσεων για χωροθέτηση αγροδασικών συστημάτων κ.α.

Η εφαρμογή και υλοποίηση όλων των πιο πάνω αναμένεται όπως επιφέρει σημαντικές θετικές επιπτώσεις τόσο στη βιοποικιλότητα, την ατμόσφαιρα, τους υδάτινους πόρους και τα δάση των ορεινών κοινοτήτων, όσο και στον κοινωνικοοικονομικό τομέα των ορεινών περιοχών.

Θετικές επιπτώσεις στο φυσικό περιβάλλον, τα δάση και τους υδάτινους πόρους από την εφαρμογή ολοκληρωμένων σχεδίων πυροπροστασίας των δασικών περιοχών (ΟΠ.1 και ΟΠ.6.3.1)

Οι στόχοι από την εφαρμογή του Μέτρου 8 του ΠΑΑ 2014-2020 («Επενδύσεις στην ανάπτυξη δασικών περιοχών και στη βελτίωση της βιώσιμότητας των δασών»), οι οποίοι υιοθετούνται στους στόχους της ΚΓΠ που αφορούν στην συμβολή στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, στην διατήρηση των αγροτικών περιοχών, στην προστασία του περιβάλλοντος και στην διατήρηση των τοπίων και της βιοποικιλότητας, βρίσκονται σε συνέργεια με την ΕΣΑΟΚ Τροόδους, και συγκεκριμένα σχετίζονται άμεσα με την δράση ΟΠ.1.4.2 («Ενίσχυση της Γεωργικής / Κτηνοτροφικής δραστηριότητας και των εκμεταλλεύσεων») και την δράση ΟΠ.6.3.1 («Ολοκληρωμένα Σχέδια Πυροπροστασίας Δασικών περιοχών και κοινοτήτων»). Οι εν λόγω δράσεις της ΕΣΑΟΚ προωθούν τη δημιουργία ή/και βελτίωση του υφιστάμενου συστήματος προστασίας των δασών και δασωδών εκτάσεων από τις πυρκαγιές και την προστασία του εδάφους από τη διάβρωση.

Σύμφωνα με το ΠΑΑ 2014-2020, η βελτίωση της βιωσιμότητας των δασών και ανάπτυξη δασικών περιοχών αναμένεται όπως επιτευχθεί κυρίως μέσω επενδύσεων, με πρώτιστο στόχο την βελτίωση της ανθεκτικότητας και της περιβαλλοντικής αξίας των δασικών οικοσυστημάτων, μέσω της υλοποίησης και εφαρμογής δράσεων πρόληψης ή αποκατάστασης ζημιών σε δάση, αλλά και μέσω της υλοποίησης και εφαρμογής δράσεων δάσωσης και δημιουργίας νέων δασωδών εκτάσεων. Στο σημείο αυτό παρατηρείται συνέργεια με την δράση ΟΠ.6.3.1 της ΕΣΑΟΚ, η οποία προτείνει την εκπόνηση ειδικού ολοκληρωμένου σχεδίου πυροπροστασίας των δασικών περιοχών, των περιοχών της υπαίθρου και των κοινοτήτων εντός ή πέριξ αυτών, και την πραγματοποίηση άλλων ενεργειών με στόχο την προστασία από τις πυρκαγιές αλλά και την αξιοποίηση των διακένων εντός δασικών εκτάσεων και των εγκαταλελειμμένων αγρών.

Η υλοποίηση των εν λόγω δράσεων αναμένεται όπως επιφέρει σημαντικές θετικές συνεργιστικές επιπτώσεις στο φυσικό περιβάλλον, τα δάση και τους υδάτινους πόρους από την εφαρμογή ολοκληρωμένων σχεδίων πυροπροστασίας των δασικών περιοχών.

Θετικός επηρεασμός κοινωνικοοικονομικού τομέα από την αντιμετώπιση υφιστάμενων προβλημάτων ποιότητας και ποσότητας διαθέσιμου νερού προς άρδευση (ΟΠ. 1 και ΟΠ.11)

Ένας από τους στόχους του ΚΓΠ είναι η διασφάλιση της προστασίας της υγείας και της ποιότητας των τροφίμων, καθώς και η μεγαλύτερη αξιοποίηση των γνώσεων και της καινοτομίας. Σύμφωνα με το ΠΑΑ 2014-2020, η προστασία των υδάτινων πόρων και των εδαφών για την διασφάλιση της υγιεινής και ασφάλειας των παραγόμενων προϊόντων και τροφίμων αποτελεί έναν από τους πιο σημαντικούς

παράγοντες προσέγγισης της γεωργίας. Το ΠΑΑ 2014-2020, μέσω πρότασης μιας σειράς μέτρων προς υιοθέτηση (π.χ. Μέτρο 4 και Καθεστώς 4.3.2 «Αξιοποίηση ανακυκλωμένου νερού στη γεωργία», Μέτρο 10 και Καθεστώς 10.1.5 «Μείωση απαιτήσεων νερού άρδευσης σε επίπεδο υδροφορέα») καλείται να αντιμετωπίσει τέτοιου είδους προβλήματα μέσω της υιοθέτησης καινοτομικών μεθόδων άρδευσης. Συγκεκριμένα, σύμφωνα και με το μέτρο 10 του ΠΑΑ, η ύπαρξη υδρομετρητή στο αγροτεμάχιο, η τήρηση αρχείου γεωργού όπου θα αναφέρονται οι σχετικές με το καθεστώς, δραστηριότητες του γεωργού, καθώς και η χρήση βελτιωμένου συστήματος άρδευσης, με μέγιστη δυνατή εξοικονόμηση νερού σύμφωνα με το είδος της καλλιέργειας, θεωρούνται σημαντικά μέτρα ως προς τη μείωση των απαιτήσεων νερού άρδευσης.

Ο εν λόγω στόχος της ΚΓΠ, ο οποίος προκύπτει και από την υιοθέτηση των σχετικών μέτρων του ΠΑΑ, παρουσιάζεται σε συνέργεια με τις Ολοκληρωμένες Παρεμβάσεις 1 και 11 την ΕΣΑΟΚ Τροόδους. Συγκεκριμένα, τα μέτρα αυτά δύναται να έχουν συνέργεια στην εξοικονόμηση πόρων με την αξιοποίηση του ανακυκλωμένου νερού από τις μονάδες επεξεργασίας λυμάτων οι οποίες προτείνεται όπως υλοποιηθούν σύμφωνα με την *Στρατηγική Μελέτη Διαχείρισης ΥΑΟΚΤ*.

Προστασία και ανάδειξη γεωργικών προϊόντων λόγω της δημιουργίας ταυτότητας και ανάδειξης της ποιότητας των γεωργικών προϊόντων (ΟΠ.1.1.1)

Η προτεινόμενη δράση που αφορά τη δημιουργία ταυτότητας και ανάδειξης της ποιότητας των γεωργικών προϊόντων των ορεινών κοινοτήτων Τροόδους, σχετίζεται με την εκπόνηση Σχεδίου Δράσης για εντοπισμό, τεκμηρίωση και ανάδειξη της ταυτότητας και της ποιότητας Τροοδίτικων γεωργικών προϊόντων, καθώς και την εκπόνηση Σχεδίου Δράσης για εντοπισμό, αναγνώριση και ανάδειξη των Γαιοτόπων (terroir). Βασικός στόχος των εν λόγω Σχεδίων Δράσης είναι η προστασία της μοναδικότητας των γεωργικών προϊόντων Τροόδους, καθώς και των γαιοτόπων στην περιοχή, και η ανάδειξη και προώθηση τους ως προϊόντα υψηλής ποιότητας, άμεσα συνυφασμένα με το Τροόδους.

Επιπτώσεις στη διαχείριση των φυσικών πόρων των ορεινών κοινοτήτων, στην ανάδειξη και αναγνωρισιμότητα των τοπικών προϊόντων και στην τοπική οικονομία από την ανάπτυξη Συμμετοχικών Συστημάτων Εγγύησης (ΟΠ.1.1.3)

Η δράση ΟΠ.1.1.3 προωθεί την ανάπτυξη Συμμετοχικών Συστημάτων Εγγύησης με στόχο την εγγύηση της ποιότητας και της ταυτότητας των παραγόμενων προϊόντων, μέσω της ιχνηλασιμότητας και της αξιοποίησης σύγχρονων τεχνολογιών και μεθόδων. Επιπλέον, εκτός από την και αναγνωρισιμότητα στο προϊόν, τα Συμμετοχικά Συστήματα Εγγύησης αναμένεται όπως προσδίδουν σε αυτά προστιθέμενη αξία, επιφέροντας θετικές επιπτώσεις στην τοπική κοινωνία και οικονομία. Στα πλαίσια αυτά, η προτεινόμενη χρήση νέων τεχνολογιών (π.χ. GIS) αναμένεται όπως συμβάλει στην ορθολογική διαχείριση των φυσικών πόρων και στην προβολή των προτεινόμενων ποιότητων στον καταναλωτή, με τις προτεινόμενες προδιαγραφές τους να βασίζονται σε παραδοσιακές τεχνικές και μεθόδους.

Ενίσχυση αγροτικής δραστηριότητας και αύξηση ποσοστού απασχόλησης/ εργοδότησης των κατοίκων των ορεινών κοινοτήτων, με επιπτώσεις στην τοπική οικονομία και κοινωνία λόγω της αναγνώρισης του πολυλειτουργικού – επισκέψιμου αγροκτήματος (ΟΠ.1.1.4)

Η εν λόγω δράση προωθεί τη διαμόρφωση προδιαγραφών και την τελική αναγνώριση του πολυλειτουργικού – επισκέψιμου αγροκτήματος. Η αναγνώριση αυτή αναμένεται όπως ενισχύσει την αγροτική δραστηριότητα των ορεινών κοινοτήτων, οδηγήσει στην προαγωγή εναλλακτικών

μορφών αγροτικής δραστηριότητας σε αυτές και υποστηρίζει τη δημιουργία αλυσίδων αξίας. Τέλος, αναμένεται όπως δημιουργηθούν νέες θέσεις εργασίας, αυξάνοντας τα ποσοστά απασχόλησης και εργοδότησης των κατοίκων των ορεινών κοινοτήτων, συμβάλλοντας στο θετικό επηρεασμό της τοπικής κοινωνίας και οικονομίας. Σύμφωνα με τις απόψεις της Υπηρεσίας Βιομηχανίας και Τεχνολογίας του Υπουργείου Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας (βλ. Παράρτημα XI), ο συνδυασμός των πιο πάνω αποτελεί μια από τις προτεραιότητες της στρατηγικής προσέγγισης της Νέας Βιομηχανικής Πολιτικής.

Επιπτώσεις στην τοπική οικονομία από την ανάπτυξη της βιοτεχνίας και βιομηχανίας λόγω της ανάπτυξης καλλιεργειών σε διασύνδεση με τον δευτερογενή τομέα της Κύπρου (ΟΠ.1.2.6)

Η δράση ΟΠ.1.2.6 αφορά τη στήριξη της γεωργίας, ενώ προωθεί την ανάπτυξη του τομέα της βιοτεχνίας και βιομηχανίας μέσω της αύξησης της παραγωγής φυτικών πρώτων υλών και της υποστήριξης και ανάπτυξης καλλιεργειών δευτερογενή τομέα (ρίγανη, ελιά κτλ.). Η υλοποίηση της εν λόγω δράσης αναμένεται όπως επιφέρει θετικές επιπτώσεις στην αξιοποίηση των φυσικών πόρων της περιοχής, στην ανάδειξη και αναγνωρισιμότητα των προϊόντων, αλλά και στην τοπική οικονομία λόγω της προώθησης και πώλησης των εν λόγω προϊόντων.

Ενδεχόμενη αύξηση υδατικών αναγκών και αρνητικός επηρεασμός επάρκειας υδατικών πόρων λόγω προτεινόμενης δράσης επανάκτησης και διαχείρισης εγκαταλελειμμένης γεωργικής γης (ΟΠ.1.3.1)

Σύμφωνα με το Τμήμα Γεωργίας (βλ. Παράρτημα VII), η προτεινόμενη δράση επανάκτησης και διαχείρισης της υφιστάμενης εγκαταλελειμμένης γεωργικής γης ενδέχεται να οδηγήσει στην αύξηση των υδατικών αναγκών της περιοχής, μέσω της καλλιέργειας και αξιοποίησης των εν λόγω εκτάσεων. Παρόλο που η αυξημένη αυτή ζήτηση δύναται να επηρεάσει την επάρκεια των υδατικών πόρων της περιοχής, ο βαθμός επηρεασμού δεν αναμένεται να είναι σημαντικός λόγω της αναλογίας των εν λόγω εκτάσεων με την συνολική έκταση της περιοχής των ορεινών κοινοτήτων.

Επιπτώσεις στην κτηνοτροφία και στο έδαφος/ χρήσεις γης από αξιοποίηση αγρανάπαυσης (ΟΠ.1.3.2)

Σύμφωνα με τη δράση 1.3.2 προτείνεται η ορθολογική χρήση του καθεστώτος της αγρανάπαυσης με θετικές επιπτώσεις στην κτηνοτροφία και στο έδαφος/ χρήσεις γης της περιοχής. Συγκεκριμένα, η συγκέντρωση και κατανομή της γεωργικής γης αλλά και της αγρανάπαυσης, καταδεικνύει την ανάγκη μείωσης των πιέσεων ως προς την ορθολογική διαφύλαξη του εδάφους, καθώς και την ανάγκη προστασίας των ζώων διατροφής της κτηνοτροφίας.

Επιπτώσεις στη χλωρίδα και καλλιέργειες της περιοχής από την εφαρμογή του Σχεδίου διαχείρισης της βόσκησης (ΟΠ.1.3.3)

Σύμφωνα με το Τμήμα Γεωργίας (βλ. Παράρτημα VII) η προώθηση του Σχεδίου διαχείρισης της βόσκησης σε όλη την επικράτεια των ορεινών κοινοτήτων Τροόδους, ενδέχεται να επιφέρει διάφορες επιπτώσεις στην περιοχή, λόγω των περιορισμών των δυνατοτήτων εφαρμογής του, της πιθανότητας καταγραφής επιπλέον υπερβόσκησης αλλά και προβλημάτων από την αναμενόμενη μετακίνηση των ζώων και την ενδεχόμενη πρόκληση ζημιών σε παρακείμενες καλλιέργειες.

Αρνητικές επιπτώσεις στη χλωρίδα των εκτάσεων βόσκησης λόγω μη ενδεδειγμένων ειδών ζώων ή συνδυασμού τους, υπερβόσκησης και μη ομοιόμορφης χρήσης της βλάστησης (ΟΠ.1.3.3)

Σύμφωνα με το Τμήμα Γεωργίας (βλ. Παράρτημα VII) στις περιπτώσεις βόσκησης μη ενδεδειγμένων ειδών ζώων ή συνδυασμού μη ενδεδειγμένων ειδών ζώων, στις περιπτώσεις υπερβόσκησης αλλά και στις περιπτώσεις μη ομοιόμορφης χρήσης της βλάστησης, υπάρχει το ενδεχόμενο αρνητικού επηρεασμού της χλωρίδας της περιοχής, καθώς και του επηρεασμού των ειδών που βρίσκεται σε αυτήν.

Για το σχέδιο διαχείρισης της βόσκησης (ΟΠ 1.3.3) προτείνεται να ληφθεί υπόψη κατά περίπτωση το ισοζύγιο βοσκοϊκανότητας (grazing capacity)/ βοσκοφόρτωσης (stocking rate) σε συνάρτηση με τις ανάγκες διατήρησης ανοιγμάτων των δασών και διαχείρισης συγκεκριμένων τύπων οικοτόπων (π.χ τύπος οικοτόπου 6220*).

Κίνδυνος ρύπανσης υδάτινων πόρων και εδάφους από την ανέγερση κτηνοτροφικών υποδομών (ΟΠ.1.3.4)

Η δράση 1.3.4 προωθεί τη δημιουργία δημόσιων κτηνοτροφικών περιοχών και την κατασκευή «ελαφρών» υποδομών στήριξης του ποιμενικού χαρακτήρα της κτηνοτροφίας (π.χ. ποτίστρες). Η υλοποίηση και εφαρμογή της δράσης ενδέχεται όπως επιφέρει αρνητικές επιπτώσεις στους υδάτινους πόρους και έδαφος της περιοχής, εάν δεν γίνει η ορθή εφαρμογή των προνοιών των σχετικών νόμων (περί Ελέγχου Ρύπανσης των Νερών Νόμος, περί Αποβλήτων Νόμος κτλ.), τόσο κατά την ανέγερση των κτηνοτροφικών μονάδων, όσο και κατά τη λειτουργία τους. Συγκεκριμένα, η ενδεχόμενη απόρριψη, εναπόθεση ή διάθεση οποιασδήποτε ουσίας, η οποία ρυπαίνει ή τείνει να ρυπάνει τα νερά και το έδαφος, καθώς και η ανεξέλεγκτη απόρριψη στερεών αποβλήτων επί του εδάφους, δύναται να επηρεάσει αρνητικά το φυσικό περιβάλλον της ευρύτερης και επηρεαζόμενης περιοχής.

Όπως σημειώνεται στο Παράρτημα Ε8 της ΕΣΑΟΚ Τροόδους, ο βαθμός ανάπτυξης των Κτηνοτροφικών Ζωνών της περιοχής μελέτης είναι πολύ περιορισμένος, με εξαίρεση την Κτηνοτροφική Περιοχή της Κοινότητας Άλασσας. Προτείνεται όπου είναι δυνατόν, να κορεστούν τα υφιστάμενα υποστατικά και ζώνες πριν αναπτυχθούν νέα. Επιπρόσθετα και συγκεκριμένα για το αγρινό *Ovis orientalis orphion* (*Ovis orientalis orphion*), συστήνεται να αποφευχθεί η χωροθέτηση κτηνοτροφικών υποστατικών εντός ή πλησίον της περιοχής κατανομής του είδους, αφού είναι πολύ πιθανή η μεταφορά ασθενειών από τα κοπάδια στο αγρινό. Το αγρινό αποτελεί είδος η παρουσία του οποίου καθόρισε τρεις περιοχές Natura 2000 (ΤΚΣ Δάσος Πάφου, ΕΖΔ Κοιλιάδα Διαρίζου, ΕΖΔ Εθνικό Δασικό Πάρκο Τροόδους).

Επηρεασμός ατμόσφαιρας από την ανέγερση κτηνοτροφικών υποδομών (ΟΠ.1.3.4)

Η δράση 1.3.4 προωθεί, ανάμεσα σε άλλα, τη δημιουργία δημόσιων κτηνοτροφικών περιοχών. Κατά την λειτουργία των κτηνοτροφικών υποδομών, ενδέχεται να σημειωθεί αρνητικός επηρεασμός της ατμόσφαιρας από τη διαβίωση των ζώων λόγω των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα (την παραγωγή από τις εντερικές διεργασίες, τη διατροφή και την κοπριά των ζώων), από τη διακίνηση των οχημάτων εντός των κτηνοτροφικών υποδομών, από την ενδεχόμενη χρήση γεωργικών μηχανημάτων για την παραγωγή σιτηρών ως ζωοτροφών και από τις εκπομπές μεθανίου από τη διαβίωση των ζώων.

Επιπτώσεις στο ανθρωπογενές περιβάλλον και την τοπική κοινωνία και οικονομία από την έλλειψη οικονομικής ευχέρειας γεωργών και κτηνοτρόφων λόγω προβλημάτων εγγραφής αγροτικών δρόμων (ΟΠ.1.3.5)

Σύμφωνα με τα σχόλια των Επαρχιακών Διοικήσεων (βλ. Παράρτημα XVII), η διευθέτηση του ζητήματος εγγραφής των αγροτικών δρόμων αντιμετωπίζει διάφορα προβλήματα λόγω του ότι ένα μεγάλο ποσοστό τμημάτων των εν λόγω δρόμων δεν είναι σήμερα εγγεγραμμένα, με κάποια από αυτά να εμπίπτουν ακόμη και σε ζώνες προστασίας. Σημειώνεται επίσης ότι παρόλο που τα εν λόγω τμήματα εξυπηρετούν την πρόσβαση σε γεωργικά τεμάχια, η εγγραφή τους δεν ευνοείται από το Τμήμα Πολεοδομίας μιας και με την εγγραφή τους δύναται να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις που θα επιτρέπουν και την ανέγερση μεμονωμένων κατοικιών. Το εν λόγω πρόβλημα ενδέχεται να προκαλέσει σημαντικό βαθμού οικονομικές επιπτώσεις στους ιδιοκτήτες γεωργούς και κτηνοτρόφους, οι οποίοι δεν έχουν ασφαλή πρόσβαση προς τα τεμάχιά τους, με αποτέλεσμα η αξιοποίησή τους να καθίστανται δύσκολη, επιφέροντας αρνητικές επιπτώσεις και στην τοπική κοινωνία και οικονομία.

Προτείνεται να δοθεί δέουσα προσοχή στο ζήτημα εγγραφής αγροτικών δρόμων (ΟΠ 1.3.5) γιατί κατά περίπτωση η παρουσία εγγεγραμμένου δρόμου δυνατό να συνδέεται με ασύμβατες για την προστασία της περιοχής αναπτύξεις.

Ενίσχυση υγιούς ανταγωνισμού και επιπτώσεις στην τοπική οικονομία λόγω ειδικής μοριοδότησης δράσεων στήριξης της γεωργίας και της κτηνοτροφίας του Τροόδου (ΟΠ.1.4.1)

Η ειδική μοριοδότηση δράσεων στήριξης της γεωργίας και της κτηνοτροφίας του Τροόδου αποτελεί, σύμφωνα με την ΕΣΑΟΚ Τροόδους, μια από τις πιο απαραίτητες δράσεις προς εφαρμογή, πριμοδοτώντας τις αιτήσεις ενίσχυσης κατοίκων των ορεινών κοινοτήτων. Η ειδική αυτή μοριοδότηση αναμένεται όπως επιτρέψει την ένταξη αιτημάτων Τροοδιτών σε δράσεις οριζόντιου χαρακτήρα, ενώ παράλληλα θα ενθαρρύνει δράσεις που συνάδουν με τους στόχους της ΕΣΑΟΚ όσον αφορά την ανάπτυξη της ορεινής γεωργίας στο Τρόοδος. Ως αποτέλεσμα, αναμένεται όπως αντιμετωπιστεί ο αθέμιτος ανταγωνισμός μεταξύ των γεωργών και παραγωγών των ορεινών κοινοτήτων, συμβάλλοντας στην θετική επίδραση της τοπικής οικονομίας από τις δράσεις στήριξης της γεωργίας και κτηνοτροφίας, με τη δράση της ειδικής μοριοδότησης να αποτελεί γερό θεμέλιο ενός παραγωγικού συστήματος βασισμένου στην ευγενή άμιλλα και ανταγωνισμό.

Επιπτώσεις στην τοπική και ορεινή οικονομία και ενίσχυση της βιωσιμότητας των οικογενειακών εκμεταλλεύσεων και της θέσης της γεωργίας στο εσωτερικό της περιοχής από την ενίσχυση της γεωργικής/ κτηνοτροφικής δραστηριότητας και των εκμεταλλεύσεων (ΟΠ.1.4.2)

Η δράση ΟΠ.1.4.2 προωθεί την ενίσχυση της γεωργικής/ κτηνοτροφικής δραστηριότητας και των εκμεταλλεύσεων εντός των υπό μελέτη ορεινών κοινοτήτων. Στόχος της δράσης είναι η ενίσχυση της βιωσιμότητας των οικογενειακών εκμεταλλεύσεων, καθώς και η ενίσχυση της θέσης της γεωργίας στο εσωτερικό της περιοχής, επιφέροντας ταυτόχρονα θετικές επιπτώσεις στην τοπική και ορεινή οικονομία μέσω της καλλιέργειας, της εκμετάλλευσης και πώλησης των γεωργικών προϊόντων.

ΟΠ.2 Μεταποίηση στην ορεινή οικονομία

Η δημιουργία βιομηχανικών/ βιοτεχνικών ζωνών (ΟΠ 2.3) συνοδεύεται με αυξημένο κίνδυνο πυρκαγιάς. Η χωροθέτησή τους θα πρέπει να λάβει υπόψη τόσο τον κίνδυνο αυτό όσο και μέτρα πυρασφάλειας. Επίσης για τη δημιουργία των ζωνών αυτών, προϋποτίθεται η ανάπτυξη παρεμφερών υποδομών όπως μεταφορά δικτύων παροχής υπηρεσιών (ηλεκτροδότηση, υδροδότηση, αποχετευτικό σύστημα), βελτίωση ή κατασκευή οδικού δικτύου κτλ. Οι υποδομές αυτές, εντός

περιβαλλοντικά ευαίσθητων περιοχών έχουν επιπτώσεις μεγαλύτερης κλίμακας πέραν της τοπικής και θα πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά τη διαδικασία χωριθέτησης των ζωνών.

Επιπτώσεις στην τοπική κοινωνία και οικονομία λόγω της ανάπτυξης της βιομηχανίας/βιοτεχνίας μέσω της μεταποίησης στην ορεινή οικονομία (ΟΠ.2)

Σύμφωνα με το Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας (βλ. Παράρτημα XI) οι ολοκληρωμένες παρεμβάσεις της ΕΣΑΟΚ Τροόδους συνάδουν και καλύπτονται σε σημαντικό βαθμό από τους έξι (6) στρατηγικούς πυλώνες υλοποίησης του προσχεδίου της Νέας Βιομηχανικής Πολιτικής⁵⁶. Συγκεκριμένα, οι τρεις (3) βασικοί πυλώνες της ορεινής οικονομίας (Γεωργία, Μεταποίηση και Τουρισμός) αποτελούν σε συνδυασμό μία από τις σημαντικότερες αλυσίδες αξίας που πρέπει να δημιουργηθούν στην Κύπρο και εντάσσονται στις προτεραιότητες της στρατηγικής προσέγγισης της Νέας Βιομηχανικής Πολιτικής για τη δημιουργία αλυσίδων αξίας με πρώτη την «Γεωργία-Μεταποίηση-Τουρισμός». Η μεταποίηση στην ορεινή οικονομία θα συμβάλει στην ανάδειξη και προώθησης της ταυτότητας των προϊόντων της, στην ανάδειξη του τουριστικού και του εξαγωγικού της προϊόντος, αλλά και στην βελτίωση της απασχόλησης, της παραγωγικότητας και της συνεισφοράς της στο ΑΕΠ της χώρας, επιφέροντας θετικές επιπτώσεις στην τοπική κοινωνία και οικονομία.

Επιπτώσεις στην οικονομία λόγω της αύξησης των εσόδων των παραγωγών και συνεισφοράς στο ΑΕΠ της χώρας μέσω της παραγωγής, προώθησης και εμπορευματοποίησης μοναδικών τοπικών προϊόντων (ΟΠ.2)

Η μεταποίηση στην ορεινή οικονομία αναμένεται να έχει αναμφισβήτητα θετικές επιπτώσεις τόσο στην τοπική κοινωνία και οικονομία των ορεινών κοινοτήτων, όσο και στην οικονομία της χώρας μέσω της συνεισφοράς στο ΑΕΠ. Η παραγωγή, προώθηση και εμπορευματοποίηση των τοπικών προϊόντων των κοινοτήτων, αναμένεται όπως επιφέρει σημαντικά έσοδα στους παραγωγούς λόγω της μοναδικότητάς τους και της αναμενόμενα υψηλής ποιότητάς τους, εφόσον τηρηθούν οι απαραίτητες διαδικασίες παραγωγής και πώλησής τους, σύμφωνα με τις αρμόδιες υπηρεσίες.

Επιπτώσεις στην τοπική κοινωνία από τη βελτίωση των ποσοστών απασχόλησης και προσέλκυση εργατικού δυναμικού λόγω μεταποίησης στην ορεινή οικονομία (ΟΠ.2)

Η μεταποίηση στην ορεινή οικονομία αναμένεται όπως επιφέρει σημαντικά θετικές επιπτώσεις στα ποσοστά απασχόλησης των μόνιμων αλλά και όχι κατοίκων των υπό εξέταση κοινοτήτων, αποτελώντας σημαντικό παράγοντα προσέλκυσης εργατικού δυναμικού από τα αστικά κέντρα και εγκατάστασής του σε αυτές, για την κάλυψη των αναγκών παραγωγής και προώθησης των τοπικών προϊόντων.

Επιπτώσεις στο ανθρωπογενές περιβάλλον, αναζωογόνηση ορεινών κοινοτήτων και εγκατάσταση νέου μόνιμου πληθυσμού στις κοινότητες λόγω ύπαρξης νέων θέσεων εργασίας στα πλαίσια των δράσεων μεταποίησης στην ορεινή οικονομία (ΟΠ.2)

Η προσέλκυση εργατικού δυναμικού από τα αστικά κέντρα, για την κάλυψη των αναγκών παραγωγής και προώθησης των τοπικών προϊόντων που αναμένεται να προκύψουν στα πλαίσια της μεταποίησης στην ορεινή οικονομία, αυξάνει τις πιθανότητες εγκατάστασης νέου πληθυσμού στις κοινότητες. Η

⁵⁶ Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας, «Η Νέα Βιομηχανική Πολιτική της Κύπρου 2019-2030», Σχέδιο Δράσης για την περίοδο 2019-2022, <https://bit.ly/3csiYvU>

δυνατότητα εργοδότησης του εν λόγω πληθυσμού στις ορεινές κοινότητες αποτελεί ίσως τον πιο σημαντικό παράγοντα εγκατάστασής του σε αυτές, απολαμβάνοντας ταυτόχρονα και τα υπόλοιπα οφέλη από την μετακίνησή τους στα ορεινά.

Ανάδειξη και προώθηση τοπικών προϊόντων στο εσωτερικό και εξωτερικό με θετικές επιπτώσεις στον τουρισμό (ΟΠ.2)

Ένας από τους στόχους της ολοκληρωμένης παρέμβασης που αφορά στην μεταποίηση στην ορεινή οικονομία, είναι η ανάδειξη και προώθηση των μοναδικών τοπικών προϊόντων του νησιού. Η πώληση και διάθεσή τους τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό, αναμένεται αρχικά όπως αποτελέσει παράγοντα γνωστοποίησης των κοινοτήτων και προϊόντων, αλλά και σημαντικό παράγοντα έλξης και αύξησης του εποχικού τουρισμού στις ορεινές κοινότητες.

Κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις στους κατοίκους των ορεινών κοινοτήτων λόγω θεσμικών προβλημάτων αναγνώρισης της οικοτεχνίας και αδειοδότησης μεταποιητικών μονάδων (ΟΠ.2)

Σύμφωνα με το Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας (βλ. Παράρτημα XI), εξακολουθούν να υφίστανται διάφορα θεσμικά προβλήματα αναγνώρισης της οικοτεχνίας και αδειοδότησης διαφόρων μεταποιητικών μονάδων που δραστηριοποιούνται στο Τρόδος. Τα εν λόγω προβλήματα επιφέρουν σημαντικές κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις στους παραγωγούς και κατοίκους των ορεινών κοινοτήτων, στερώντας τους, για διάφορους λόγους, το δικαίωμα πώλησης των προϊόντων τους και είσπραξης των πωλήσεων. Η μη έγκαιρη αντιμετώπιση των εν λόγω θεμάτων αναμένεται όπως ενισχύσει τα υφιστάμενα προβλήματα, επιφέροντας αρνητικές κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις στις επηρεαζόμενες κοινότητες.

Αρνητικός επηρεασμός οικονομίας ορεινών κοινοτήτων και προώθηση μη υγιούς ανταγωνισμού από την ενδεχόμενη πώληση αμφισβητούμενης ποιότητας τοπικών προϊόντων (ΟΠ.2.1.1)

Το ενδεχόμενο μη επαρκών ελέγχων των χώρων χρήσης (π.χ. χώροι εστίασης) ή απευθείας πώλησης στον καταναλωτή (π.χ. ειδικά διαμορφωμένοι χώροι ιδιωτικών οικιών) των τοπικών προϊόντων Τρόδους από τις Υγειονομικές Υπηρεσίες, δύναται να επιφέρει σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στην οικονομία της περιοχής, με τον καταναλωτή να επιλέγει προϊόντα πιστοποιημένης ποιότητας. Επιπλέον, η πώληση αμφισβητούμενης ποιότητας τοπικών προϊόντων αναμένεται όπως ενισχύσει τον μη υγιή ανταγωνισμό ανάμεσα στους παραγωγούς, επηρεάζοντας ακόμη και τις πωλήσεις των ποιοτικά πιστοποιημένων παραγώγων.

Προώθηση προϊόντων μεταποίησης και ανάδειξη ποιότητάς τους με επιπτώσεις στην τοπική οικονομία λόγω δημιουργίας ταυτότητας μεταποιημένων προϊόντων (ΟΠ.2.1.1)

Η συγκεκριμένη δράση αφορά την εκπόνηση «Σχεδίου Δράσης εντοπισμού, τεκμηρίωσης και ανάδειξης των ποιοτικών και ταυτοτικών χαρακτηριστικών των προϊόντων (μεταποίησης) και αξιοποίησης των κληρονομημένων παραδοσιακών τεχνογνωσιών». Η προώθηση των κατάλληλων και πιστοποιημένων προϊόντων μεταποίησης αναμένεται όπως συμβάλει στην ανάδειξη της ποιότητάς τους, με έμμεση θετική επίπτωση την αναζωογόνηση της τοπικής οικονομίας των ορεινών κοινοτήτων από την πώληση και προτίμηση των εν λόγω προϊόντων.

Θετικές επιπτώσεις στον τομέα των υλικών αγαθών και στην τοπική οικονομία από τη διαμόρφωση των προδιαγραφών (προτύπων διαχείρισης) ποιότητας παραγωγής προϊόντων ή/και εκμετάλλευσης (ΟΠ.2.1.2)

Σύμφωνα με τις απόψεις του Τμήματος Γεωργίας (βλ. Παράρτημα VII), η ενημέρωση των παραγωγών για τα οφέλη από την εφαρμογή των προδιαγραφών ποιότητας παραγωγής προϊόντων ή/και εκμετάλλευσης θα συντελέσει στην ευαισθητοποίησή και οργάνωσή τους για τη διασφάλιση της εν λόγω εφαρμογής, επιφέροντας σημαντικά θετικές επιπτώσεις στον τομέα της παραγωγής, οργάνωσης και πώλησης των εν λόγω υλικών αγαθών/ προϊόντων.

Προβλήματα αναγνώρισης τοπικών προϊόντων Τροόδους και οικονομικές επιπτώσεις λόγω αδυναμίας ανάδειξης και προβολής των ποιοτικών χαρακτηριστικών, έλλειψης οργάνωσης και άγνοιας παραγωγών για τα οφέλη της αναγνώρισής τους (ΟΠ.2.1.4)

Σύμφωνα με το Τμήμα Γεωργίας (βλ. Παράρτημα VII), το έλλειμμα σε ερευνητικά αποτελέσματα όσον αφορά την ταύτιση και προσαρμογή ενός προϊόντος με μια περιοχή στο Τρόοδος οδηγεί στην αδυναμία ανάδειξης και προβολής των ποιοτικών χαρακτηριστικών όλων των προϊόντων που συνδέονται με τον τόπο προέλευσης και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του. Το γεγονός αυτό είναι άμεσα συνυφασμένο με την αδυναμία πώλησης των εν λόγω προϊόντων στο εσωτερικό και εξωτερικό, ως τοπικό και μοναδικό προϊόν, επιφέροντας ταυτόχρονα αρνητικές επιπτώσεις στην τοπική οικονομία και στους παραγωγούς. Επιπλέον, η έλλειψη οργάνωσης και η άγνοια των παραγωγών για τις ωφέλειες που μπορούν να αποκομίσουν από την αναγνώριση των προϊόντων τους αποτελούν τα κυρίαρχα προβλήματα της αναγνώρισης των προϊόντων του Τροόδους.

Επιπτώσεις στην τοπική οικονομία λόγω θεμάτων παρεμπόδισης εμπορίας τοπικών προϊόντων από τις οικοτεχνίες (ΟΠ.2.1.4)

Σύμφωνα με το Τμήμα Γεωργίας (βλ. Παράρτημα VII), στις πλείστες περιπτώσεις, η δυνατότητα εμπορίας τοπικών προϊόντων από τις τοπικές οικοτεχνίες, αντιμετωπίζει διάφορα εμπόδια, κυρίως λόγω διαφόρων φορολογικών όρων, με την πώληση των εν λόγω προϊόντων να εμποδίζεται. Η μη έγκαιρη αντιμετώπιση των εν λόγω εμποδίων, δύναται να επιφέρει αρνητικές επιπτώσεις στην τοπική οικονομία, με τους παραγωγούς να μην μπορούν να επωφεληθούν από την πώληση και εμπορία των προϊόντων τους.

Κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις από τον λανθασμένο σχεδιασμό και προγραμματισμό του εξειδικευμένου χρηματοδοτικού εθνικού προγράμματος στήριξης του αμπελοοινικού τομέα (ΟΠ.2.1.4)

Με βάση το Τμήμα Γεωργίας (βλ. Παράρτημα VII), ο λανθασμένος σχεδιασμός, προγραμματισμός και κατάρτιση των ΕΠΣΑ (Εθνικά Προγράμματα Στήριξης Αμπελοοινικού Τομέα), θα οδηγήσει στον λανθασμένο σχεδιασμό των στόχων και εξειδίκευσής τους, επιφέροντας αρνητικές κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις στους παραγωγούς, οι οποίες θα σχετίζονται με την μη επαρκή στήριξη του αμπελοοινικού τομέα και των προϊόντων του, την παρεμπόδιση εμπορίας των τοπικών προϊόντων, την μη επαρκή στήριξη των παραγωγών κ.α.

Αρνητικές επιπτώσεις στα υλικά αγαθά του αμπελοοινικού τομέα λόγω έλλειψης εμπεριστατωμένων μελετών (ΟΠ.2.1.4)

Σύμφωνα με το Τμήμα Γεωργίας (βλ. Παράρτημα VII), ιδιαίτερη μνεία θα πρέπει να γίνει στον αμπελοοινικό τομέα, στον οποίον δεν έχει προηγηθεί εμπεριστατωμένη μελέτη, οδηγώντας στην εξαγωγή ανακριβών και ετεροβαρών συμπερασμάτων, και κατ' επέκταση στην πρόταση ανεδαφικών εισηγήσεων, όπως για παράδειγμα την προώθηση δημιουργίας Ενιαίας Μονάδας Διαχείρισης για τον Αμπελοοινικό Τομέα. Η προώθηση και υιοθέτηση παρόμοιας φύσεως ανεδαφικών προτάσεων στο

μέλλον αναμένεται όπως επηρεάσει αρνητικά τα προϊόντα του αμπελοοινικού τομέα των ορεινών περιοχών.

Επιπτώσεις στην τοπική και ορεινή οικονομία και στα υλικά αγαθά από την εφαρμογή του προτεινόμενου Σχεδίου για τη δημιουργία Αγροτοδιατροφικού Cluster στο Τρόδος (ΟΠ.2.1.6)

Το προτεινόμενο Σχέδιο για τη Δημιουργία Αγροτοδιατροφικού Cluster στο Τρόδος προωθεί δράσεις στήριξης της δημιουργίας δομών συνεργασίας μεταποιητών (κλαδικών ή / και διακλαδικών) καθώς και την εκπόνηση σχεδίου για την ανάπτυξη και διασύνδεση οριζόντιων και κάθετων αλυσίδων αξίας και σύνδεσης της ορεινής οικονομίας με την κυπριακή Βιομηχανία. Η υλοποίηση των πιο πάνω ενεργειών αναμένεται όπως συμβάλει στην παροχή ποιοτικών προϊόντων/ υπηρεσιών στους καταναλωτές, καθώς και στην αναζωογόνηση και τόνωση της τοπικής αλλά και ορεινής οικονομίας μέσω της διευκόλυνσης της σύνδεσης, τόσο των ομοειδών επιχειρήσεων μεταξύ τους, όσο και επιχειρήσεων διαφορετικών τομέων της οικονομίας.

Επιπτώσεις στην τοπική οικονομία και κοινωνία από τη δημιουργία Βιομηχανικής περιοχής Τροόδους στην κοινότητα Λινού (ΟΠ.2.3.1)

Σύμφωνα με την ΕΣΑΟΚ Τροόδους, η Βιομηχανική Περιοχή στην κοινότητα Λινού αποτελεί σημείο υψηλού ενδιαφέροντος από διάφορες επιχειρήσεις που επιθυμούν να μετεγκατασταθούν στην εν λόγω περιοχή. Ειδικότερα, προτείνεται η διάθεση Βιομηχανικών οικοπέδων σε ενδιαφερόμενους νέους, οι οποίοι θα εγκατασταθούν στην περιοχή, ή σε υφιστάμενους επιχειρηματίες για μετεγκατάσταση, αναβάθμιση ή επέκταση των εργαστηρίων τους, προσδίδοντας ιδιαίτερη δυναμική στους επηρεαζόμενους κλάδους και συμβάλλοντας θετικά στην ενίσχυση της τοπικής οικονομίας και στην αύξηση των ποσοστών απασχόλησης στην περιοχή, λόγω των αναδυόμενων ευκαιριών εργοδότησης. Η γη στην προτεινόμενη Βιομηχανική Περιοχή, η οποία και ανήκει στην κοινότητα Λινού, έχει χαρακτηριστεί ως βιοτεχνική ζώνη. Σύμφωνα με το Γραφείο Επιτρόπου Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων (βλ. Παραρτήματα III και IV), θα προωθηθεί βιοτεχνική περιοχή και όχι βιομηχανική, στον ίδιο χώρο, μικρότερης όμως έκτασης από τους αρχικούς σχεδιασμούς. Να σημειωθεί επίσης ότι η κατασκευή του προτεινόμενου ελικοδρομίου, σύμφωνα με το Γραφείο Επιτρόπου Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων, αποφασίστηκε όπως γίνει εντός της εν λόγω βιοτεχνικής ζώνης στην κοινότητα Λινού.

Επιπτώσεις στο ανθρωπογενές περιβάλλον και στο τοπίο από την μετεγκατάσταση βιοτεχνιών από τους οικισμούς σε Βιοτεχνική και Βιομηχανική Περιοχή (εκτός αγροτροφικού τομέα) (ΟΠ.2.3.2)

Οι προτεινόμενες δράσεις μετεγκατάστασης των βιοτεχνιών που υφίστανται εντός οικιστικών περιοχών σε βιοτεχνικές ή βιομηχανικές περιοχές εκτός αγροτροφικού τομέα αναμένονται όπως επιφέρουν σημαντικές θετικές επιπτώσεις στο ανθρωπογενές περιβάλλον, συμβάλλοντας στη μείωση της ακουστικής όχλησης των κατοίκων των παρακείμενων κοινοτήτων αλλά και στην αισθητική αναβάθμιση του τοπίου από την μεταφορά των εγκαταστάσεων.

Επιπτώσεις στο ανθρωπογενές περιβάλλον και στο οδικό δίκτυο της περιοχής από τη δημιουργία Βιοτεχνικής περιοχής στην Αγία Μαρίνα Ξυλιάτου (ΟΠ.2.3.3)

Η δράση ΟΠ.2.3.3 αφορά τη δημιουργία Βιοτεχνικής περιοχής στην κοινότητα της Αγία Μαρίνα Ξυλιάτου. Η υλοποίηση και εφαρμογή της εν λόγω δράσης αναμένεται όπως καλύψει τις ανάγκες όλου του ανατολικού τμήματος του Τροόδους (Πιτσιλιά Λευκωσίας), επιφέροντας σημαντικές θετικές επιπτώσεις στο ανθρωπογενές περιβάλλον και στον τομέα της βιοτεχνίας. Ωστόσο, η ανάγκη

μεταφοράς των δικτύων παροχής ηλεκτρισμού, νερού και τηλεφώνου μέχρι τα σύνορα της προτεινόμενης Βιοτεχνικής περιοχής, η ανάγκη κατασκευής/ ασφαλώστρωσης του δρόμου προσπέλασης και του κεντρικού οδικού άξονα, καθώς και η ανάγκη χάραξης (χωματουργικά έργα) του εσωτερικού οδικού δικτύου, αναμένονται όπως επιφέρουν αρνητικές επιπτώσεις στη κυκλοφορία της περιοχής, προκαλώντας ενδεχομένως κυκλοφοριακή συμφόρηση σε κομβικά σημεία, καθώς και κάποιου βαθμού ακουστική όχληση στους κατοίκους της κοινότητας από την διεξαγωγή των διάφορων έργων. Να σημειωθεί ότι η εκδήλωση των επιπτώσεων που αφορούν το οδικό δίκτυο της περιοχής αναμένεται όπως διαρκέσουν όσο και οι εργασίες κατασκευής/ ασφαλώστρωσης. Επιπλέον, η λειτουργία της Βιοτεχνικής περιοχής αναμένεται όπως επιφέρει σημαντικά έσοδα στην κοινότητα της Αγίας Μαρίνας (π.χ. από την εργοδότηση του απαιτούμενου προσωπικού στις βιοτεχνίες), ενός βαθμού αύξησης της κυκλοφορίας από και προς τις παραγωγικές μονάδες, ή και ενδεχομένως ενός βαθμού ακουστική και οπτική όχληση στους κατοίκους της κοινότητας.

Αύξηση εποχικού τουρισμού, προβολή και προώθηση τοπικών προϊόντων και προστασία αρχιτεκτονικής κληρονομιάς από τη δημιουργία Βιοτεχνικών Χωριών Πιλοτικής εφαρμογής στον Αμιάντο (ΟΠ.2.3.5)

Σύμφωνα με τη δράση ΟΠ.2.3.5, προτείνεται η δημιουργία Βιοτεχνικών Χωριών Πιλοτικής εφαρμογής στον Αμιάντο. Η δημιουργία των εν λόγω χωριών αναμένεται όπως συμβάλει στην προσέλκυση εποχικού τουρισμού στο χωριό του Αμιάντου, στην προβολή και προώθηση των τοπικών προϊόντων και των τεχνικών παραγωγής τους, στην γνωστοποίηση και διάδοση των επαγγελματικών αναγκών και δραστηριοτήτων του παρελθόντος, καθώς και στην προστασία της τοπικής βιοτεχνικής αρχιτεκτονικής μορφολογίας.

Αρνητικός επηρεασμός τουρισμού και βιωσιμότητας χώρων εστίασης λόγω ένταξης μη καταχωρημένων μεταποιητικών μονάδων και επιχειρήσεων (ΟΠ.2.4.2)

Παρόλο που η δράση ΟΠ.2.4.2 προωθεί την ενίσχυση της μεταποιητικής δραστηριότητας, η πώληση και προμήθεια προϊόντων από μη ελεγχόμενες ή καταχωρημένες μεταποιητικές μονάδες και επιχειρήσεις προς τους διάφορους χώρους εστίασης της περιοχής, αναμένεται όπως επιφέρει αρνητικές επιπτώσεις τόσο στον τουρισμό της περιοχής όσο και στην βιωσιμότητα των χώρων εστίασης. Η προμήθεια και προώθηση τέτοιων προϊόντων, αναμένεται όπως συμβάλει στην ποιοτική υποβάθμιση των τοπικών προϊόντων του Τροόδου, και στην απώθηση του εποχικού πληθυσμού (τουρισμού) προς την αναζήτηση προϊόντων διαθέσιμων στα αστικά κέντρα.

Επιπτώσεις στην τοπική και ορεινή οικονομία και ανάδειξη τοπικών πόρων από την εφαρμογή σχεδίου Εδαφικού Μάρκετινγκ και τουριστικής προβολής Τροόδου (ΟΠ.3.2.1)

Η εν λόγω δράση έχει ως στόχο την προώθηση του ιδιότυπου τουριστικού προϊόντος και την προβολή του Τρόδου σε ειδικές αγορές μέσω του σχεδιασμού του Εδαφικού Μάρκετινγκ. Ως αποτέλεσμα της υλοποίησης και εφαρμογής της εν λόγω δράσης είναι η αναβάθμιση της προσφερόμενης αξίας των τουριστικών προϊόντων μέσω της ανάδειξης, εγγύησης και προβολής των τοπικών πόρων, εμπειριών και δραστηριοτήτων. Επομένως, η εφαρμογή του προτεινόμενου σχεδίου Εδαφικού Μάρκετινγκ και της τουριστικής προβολής Τροόδου αναμένονται όπως έχουν θετικές επιπτώσεις στην τοπική και ορεινή οικονομία από την προσέλκυση τουρισμού και επισκεπτών, αλλά και από την προώθηση και

πώληση των προϊόντων σε τοπικές αλλά και ειδικές αγορές, συμβάλλοντας στην ανάδειξή τους και στην αναγνωρισιμότητα της αξίας τους.

Επιπτώσεις στη κυκλοφορία, τα υλικά αγαθά και τη τοπική οικονομία των ορεινών κοινοτήτων Τροόδους από τη δημιουργία "Πύλης του Βουνού" (ΟΠ.3.2.3)

Η δράση ΟΠ.3.2.3 αφορά στη δημιουργία "Πύλης του Βουνού" στα μεγάλα αστικά κέντρα, δίνοντας προτεραιότητα στην πόλη της Λεμεσού και Πάφου. Η "Πύλη του Βουνού" αναμένεται όπως λειτουργήσει ως σημείο προβολής και προώθησης των προϊόντων και υπηρεσιών των ορεινών Κοινοτήτων, καθώς και εκκίνησης δρομολογίων σύνδεσης με κεντρικούς τουριστικούς πόλους του Τροόδους. Η υλοποίηση της εν λόγω δράσης αναμένεται όπως επιφέρει θετικές επιπτώσεις στη κυκλοφορία, λόγω της αποσυμφόρησης και ευκολίας διακίνησης που αναμένεται να καταγραφεί από την εκκίνηση επιπρόσθετων δρομολογίων, καθώς και σημαντικές θετικές επιπτώσεις στα υλικά αγαθά και στη τοπική οικονομία των κοινοτήτων από την προώθηση, αναγνώριση και πώληση των τοπικών προϊόντων και υπηρεσιών του βουνού.

Προσέλκυση τουρισμού και ενίσχυση τοπικής οικονομίας μέσω της ενίσχυσης δημοσίων υποδομών σε περιοχές προστασίας Φυσικού Περιβάλλοντος (ΟΠ.3.6.5)

Η δράση ΟΠ.3.6.5 προωθεί την ανάπτυξη και αξιοποίηση υφιστάμενων μονοπατιών, παρατηρητηρίων, ορεινών καταφυγίων και άλλων παρόμοιων υποδομών για προσέλκυση πεζοπορικού, ορειβατικού και ποδηλατικού τουρισμού κατά προτεραιότητα, ενισχύοντας ταυτόχρονα την τοπική οικονομία των ορεινών κοινοτήτων λόγω της εξυπηρέτησης του κοινού από αυτές.

Επιπτώσεις στο φυσικό περιβάλλον και στους υδάτινους πόρους της περιοχής από την ενίσχυση δημοσίων υποδομών σε περιοχές προστασίας Φυσικού Περιβάλλοντος (ΟΠ.3.6.5)

Η ανάπτυξη και αξιοποίηση υφιστάμενων μονοπατιών, παρατηρητηρίων, ορεινών καταφυγίων και άλλων παρόμοιων υποδομών αναμένεται όπως επιφέρει μικρού βαθμού αρνητικές επιπτώσεις στο φυσικό περιβάλλον της περιοχής και στους υδάτινους πόρους της περιοχής. Οι επιπτώσεις αυτές ενδέχεται να συνδέονται με την καταπάτηση σημαντικών ειδών χλωρίδας, την όχληση ειδών πανίδας από την αυξημένη ανθρώπινη παρουσία, τα υψηλά επίπεδα θορύβου ή τον φωτισμό, την ενδεχόμενη ρύπανση των υπόγειων και επιφανειακών υδάτων από την απευθείας ρήψη επί του εδάφους στερεών αποβλήτων από τους επισκέπτες της περιοχής κ.α.

Χρονική καθυστέρηση υλοποίησης δράσεων λόγω έλλειψης συντονισμού υλοποίησης από μειωμένο εξειδικευμένου προσωπικού και δυσχέρεια υφιστάμενων προβλημάτων, με επιπτώσεις στο τοπίο, στους υδάτινους πόρους, στον αέρα, στο έδαφος/ χρήση γης, στο φυσικό βιοτικό περιβάλλον και στο ανθρωπογενές περιβάλλον (ΟΠ.4.1.1)

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Στατιστικής Υπηρεσίας Κύπρου, τα ποσοστά απασχόλησης στις ορεινές κοινότητες Τροόδους είναι πολύ μικρά, συγκριτικά με τα ποσοστά απασχόλησης όπως καταγράφονται στα αστικά κέντρα. Ταυτόχρονα, σύμφωνα με την επιστολή του Τμήματος Γεωργίας (βλ. Παράρτημα VII) υπάρχει ανάγκη πρόσληψης νέου εξειδικευμένου προσωπικού και περαιτέρω κατάρτιση του υφιστάμενου, για την έγκαιρη υλοποίηση των προτεινόμενων από την Εθνική Στρατηγική δράσεων. Η όποια χρονική καθυστέρηση υλοποίησης δράσεων ενδέχεται όπως σχετίζεται με τη δυσχέρεια των υφιστάμενων προβλημάτων, επιφέροντας αρνητικές επιπτώσεις στο τοπίο,

στους υδάτινους πόρους, στον αέρα, στο έδαφος/ χρήση γης, στο φυσικό βιοτικό περιβάλλον και στο ανθρωπογενές περιβάλλον.

Πρώθηση και ενίσχυση τεχνολογίας, έρευνας και καινοτομίας από την ανάπτυξη Ορεινού Οικοσυστήματος Έρευνας και Καινοτομίας (ΟΠ.4.1.4)

Η εν λόγω δράση προωθεί την ανάπτυξη ενός ορεινού οικοσυστήματος έρευνας και καινοτομίας το οποίο θα στηρίζεται από την Διαπανεπιστημιακή Μονάδα Έρευνας, Καινοτομίας και Πειραματισμού (Experimental). Η υλοποίηση και εφαρμογή της εν λόγω δράσης στοχεύει στην πρώθηση και εισαγωγή της τεχνολογίας, έρευνας και καινοτομίας, επιφέροντας θετικές επιπτώσεις στο κοινωνικό σύνολο και στο ανθρωπογενές περιβάλλον λόγω της ποιοτικής εκμάθησης και παροχής περισσότερων ευκαιριών έρευνας στους νέους, και όχι μόνο, των ορεινών κοινοτήτων.

Κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις από την στήριξη της επιχειρηματικότητας και της επιχειρηματικής εκπαίδευσης στο πλαίσιο της νέας ορεινής οικονομίας (ΟΠ.4.1.6)

Σύμφωνα με τη δράση ΟΠ.4.1.6, προωθούνται διάφορα εξειδικευμένα προγράμματα δια βίου μάθησης, κατάρτισης και υποστήριξης επιχειρηματιών, καθώς και ετήσια προγράμματα για οικογενειακές επιχειρήσεις, κοινωνική συνεργατική επιχειρηματικότητα, νεανική επιχειρηματικότητα, γυναικεία επιχειρηματικότητα και ασημένια επιχειρηματικότητα, τα οποία σε συνδιασμό με ένα σύστημα συνεχούς αξιολόγησης, αναμένεται όπως επιφέρουν σημαντικές και θετικές κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις στις ορεινές κοινότητες, λόγω της έμμεσης στήριξης της οικονομίας τους και της πρώθησης των τοπικών προϊόντων, αποτέλεσμα της κατάλληλης εκπαίδευσης και κατάρτισης των ενδιαφερόμενων παραγωγών.

Κοινωνικές επιπτώσεις και επιπτώσεις στο ανθρωπογενές περιβάλλον λόγω της εφαρμογής ειδικού πλαισίου για διορισμό των εκπαιδευτικών (ΟΠ.5.1.1)

Σύμφωνα με την επιστολή του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού (βλ. Παράρτημα VIII), το θέμα του ειδικού πλαισίου για διορισμό των εκπαιδευτικών στα πειραματικά και πρότυπα σχολεία των ορεινών κοινοτήτων ίσως δημιουργήσει μεγάλα προβλήματα μεταξύ των εκπαιδευτικών μιας και μόνο ένας μικρός αριθμός σχολείων βρίσκεται σε μικρή απόσταση από τα αστικά κέντρα. Ενδέχεται επίσης να υπάρξει πρόβλημα στον τρόπο διορισμού τους, ενώ ελλοχεύουν κίνδυνοι δημιουργίας προβλημάτων στελέχωσης και δημιουργίας ανισοτήτων μεταξύ των εκπαιδευτικών, επιφέροντας αρνητικές επιπτώσεις στο ανθρωπογενές και κοινωνικό σύνολο.

Κοινωνικές επιπτώσεις και επιπτώσεις στο ανθρωπογενές περιβάλλον λόγω χρήσης του υφιστάμενου οδικού δικτύου, της χωροθέτησης των υφιστάμενων σχολικών μονάδων και των χαρακτηριστικών της περιοχής (ΟΠ.5.1.1)

Όπως αναφέρθηκε, η χωροθέτηση των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων σε μεγάλες αποστάσεις μεταξύ τους αλλά και σε κάποιες περιπτώσεις, σε μεγάλες αποστάσεις από τα αστικά κέντρα, το έντονο ανάγλυφο της περιοχής με το έντονα διαβαθμισμένο υψόμετρο, η κατάσταση του υφιστάμενου οδικού δικτύου, καθώς και οι έντονες κατά περιπτώσεις καιρικές συνθήκες που καταγράφονται στην περιοχή, καθιστούν την επί καθημερινής βάσεως πρόσβαση των εκπαιδευτικών σε αυτήν δύσκολη. Ωστόσο, η υιοθέτηση των προτεινόμενων δράσεων της ΕΣΑΟΚ Τροόδους αναμένεται όπως αντιμετωπίσει τα εν λόγω προβλήματα σε μεγάλο βαθμό.

Αρνητικές επιπτώσεις στην εκπαίδευση των ορεινών κοινοτήτων Τροόδους και στο ανθρωπογενές περιβάλλον λόγω λάθος σχεδιασμού και λειτουργίας “Ψηφιακού σχολείου στο Τρόδος” (ΟΠ.5.1.3)

Σύμφωνα με τη δράση ΟΠ.5.1.3, προτείνεται ο σχεδιασμός και λειτουργία του “Ψηφιακού σχολείου στο Τρόδος”. Ο ενδεχόμενα λάθος σχεδιασμός του εν λόγω εργαλείου, καθώς και η εφαρμογή του χωρίς την πιλοτική του δοκιμή, ενδέχεται όπως επιφέρουν αρνητικές επιπτώσεις στην ποιότητα της εκπαίδευσης και στο ανθρωπογενές περιβάλλον. Συγκεκριμένα, η ενδεχόμενη μη επαρκής επιμόρφωση εκπαιδευτικών σε θέματα εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, η λανθασμένη ή και ανεπαρκής αξιοποίηση των ψηφιακών τεχνολογιών για τη μάθηση (π.χ. εργαλείων τηλεδιάσκεψης), η παροχή ανεπαρκούς υλικού, ο λανθασμένος κεντρικός σχεδιασμός εκ μέρους του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού, η μη διαθέσιμη παροχή υπηρεσιών δικτύου σε όλη την έκταση της περιοχής των ορεινών κοινοτήτων, καθώς και η μη υλοποίηση του κατάλληλου αριθμού διαβουλεύσεων με τους επηρεαζόμενους φορείς, ενδέχεται να επιφέρουν σημαντικές επιπτώσεις στην ποιότητα της εκπαίδευσης των ορεινών κοινοτήτων Τροόδους, υποβαθμίζοντας ταυτόχρονα την ποιότητα ζωής των κατοίκων τους.

Κίνδυνος ασφάλειας παιδιών κατά τη μεταφορά τους στις υποδομές προσχολικής ηλικίας λόγω ανεπαρκών και απομακρυσμένων υποδομών εκπαίδευσης και χαρακτηριστικών οδικού δικτύου (ΟΠ.5.2)

Σύμφωνα με το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού (βλ. Παράρτημα VIII) ελλοχεύει σημαντικός κίνδυνος για την ασφάλεια και υγεία των παιδιών κατά τη μεταφορά τους στις υποδομές προσχολικής ηλικίας. Σύμφωνα με την ΕΣΑΟΚ προτείνεται η δημιουργία μόνο ενός μικρού αριθμού μεγάλων περιφερειακών δημόσιων νηπιαγωγείων σε όλη την περιοχή του Τροόδους, με αποτέλεσμα η μεγάλη απόσταση που θα καλούνται να καλύψουν κάποιοι γονείς καθημερινά για την μεταφορά των παιδιών τους να επηρεάζεται από τα χαρακτηριστικά του υφιστάμενου οδικού δικτύου και την ανεπαρκή κατασκευή υποδομών εκπαίδευσης και να επηρεάζει την ασφάλεια των παιδιών κατά τη μεταφορά τους, προκαλώντας ακόμη και την ταλαιπωρία αυτών.

Οικονομική επιβάρυνση γονέων κατά τη μεταφορά των παιδιών τους στις υποδομές εκπαίδευσης λόγω κάλυψης μεγάλων αποστάσεων (ΟΠ.5.2)

Σύμφωνα με το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού (βλ. Παράρτημα VIII) οι ανεπαρκείς και απομακρυσμένες υποδομές εκπαίδευσης, αναμένεται όπως επιφέρουν σημαντικό κόστος μεταφοράς στους γονείς οι οποίοι θα αναγκάζονται να μεταφέρουν τα παιδιά τους επί καθημερινής βάσεως σε αυτές.

Κίνδυνος στην υγεία των παιδιών και εκπαιδευτικών λόγω μη ορθά συντηρημένων υφιστάμενων υποδομών εκπαίδευσης (ΟΠ.5.2)

Σύμφωνα με το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού (βλ. Παράρτημα VIII) ένας αριθμός υφιστάμενων κτηρίων και υποδομών εκπαίδευσης δεν τυγχάνει την ανάλογης συντήρησης και επιδιόρθωσης, με αποτέλεσμα να αποτελούν κίνδυνο για την υγεία και σωματική ακεραιότητα των μαθητών και εκπαιδευτικών που φοιτούν και εργάζονται σε αυτά.

Επιπτώσεις στο τομέα της οικονομίας, στο ανθρωπογενές περιβάλλον και στα ποσοστά απασχόλησης/ εργοδότησης εκπαιδευτικών λόγω της επέκτασης του ωραρίου λειτουργίας, αναβάθμισης και εξοπλισμού των δημόσιων νηπιαγωγείων (ΟΠ.5.2.1)

Η δράση ΟΠ.5.2.1 αφορά στην αναπροσαρμογή υφιστάμενων και την ανάπτυξη νέων υπηρεσιών για παιδιά μέχρι την ηλικία των 5 χρονών και 8 μηνών. Στα πλαίσια της υλοποίησης της εν λόγω δράσης προτείνεται και η επέκταση του ωραρίου λειτουργίας ενός αριθμού δημόσιων νηπιαγωγείων από η ώρα 7.00π.μ. έως τις 6.00μ.μ. και η αναβάθμιση και εξοπλισμός ενός αριθμού υφιστάμενων και σχετικών υποδομών εκπαίδευσης. Η εν λόγω δημιουργία ή/και επέκταση άλλων δομών κοινωνικής φροντίδας (βρεφοκομικοί σταθμοί, κέντρα φροντίδας, απογευματινής απασχόλησης, κτλ.) προσκρούει στην εξασφάλιση του λειτουργικού τους κόστους. Η αναβάθμιση ενός αριθμού δημόσιων νηπιαγωγείων αφορά στο ωράριο λειτουργίας και στο συνεπαγόμενο αναγκαίο προσωπικό, στην υλικοτεχνική υποδομή με βάση τις ανάγκες του νέου ωραρίου τους, καθώς και στην κτηριακή αναβάθμιση και εξοπλισμό που απαιτείται για να λειτουργήσουν. Από τις παραπάνω μεταρρυθμίσεις θα προκύψει κόστος για το πρόσθετο προσωπικό που θα απαιτηθεί, αλλά και έσοδα από τους γονείς των παιδιών για τα έξοδα κυρίως της διατροφής ή και εγγραφής των παιδιών στα ειδικά διαμορφωμένα κέντρα απασχόλησης που αναμένεται να λειτουργήσουν κατά τις περιόδους όπου τα δημόσια νηπιαγωγεία θα είναι κλειστά. Τα έσοδα αυτά αναμένεται όπως ενισχύσουν τις Σχολικές Εφορείες για τα έξοδα διατροφής των παιδιών, καθ' όλη τη διάρκεια της ημέρας, την καθαριότητα του χώρου, τη διοργάνωση εκδρομών και δραστηριοτήτων αλλά και εξαγοράς υπηρεσιών με σύμβαση για εξειδικευμένα ή ενισχυμένα προγράμματα πολιτιστικής δημιουργίας, άσκησης, πρόσθετων γνωστικών αντικειμένων κ.α. Όσον αφορά τα πάγια λειτουργικά έξοδα και τη συντήρηση των κτηρίων, αυτά δεν αναμένονται να αυξηθούν σημαντικά.

Αναβάθμιση ποιότητας εκπαίδευσης και ευκολία εξυπηρέτησης γονέων λόγω της ανάπτυξης υποδομών προσχολικής εκπαίδευσης (ΟΠ.5.2.2)

Η δράση ΟΠ.5.2.2 αφορά στην ανάπτυξη υποδομών προσχολικής εκπαίδευσης. Στα πλαίσια υλοποίησης της εν λόγω δράσης προωθείται η κτηριακή και υλικοτεχνική αναβάθμιση όσων δημόσιων νηπιαγωγείων εντάσσονται στο Σχέδιο Δράσης (Σχέδιο ανά γεωγραφική περιοχή για καταγραφή των παιδιών ανά γεωγραφική περιοχή από μηνών έως 5 χρονών και 8 μηνών, των αναγκών τους, καθώς και των γονέων τους) και αναμένεται όπως συνεχίσουν να λειτουργούν μέχρι την αναβάθμισή τους (π.χ. δημόσιο νηπιαγωγείο Κυπερούντας). Η υλοποίηση της εν λόγω δράσης αναμένεται όπως επιφέρει σημαντικές θετικές επιπτώσεις στην ποιότητα της εκπαίδευσης των παιδιών έως 5 χρονών και 8 μηνών, παρέχοντάς τους το δικαίωμα εκμάθησης στις κατάλληλα διαμορφωμένες και συντηρημένες υποδομές. Επιπλέον, αναμένεται η ευκολία εξυπηρέτησης των γονέων από τις αναβαθμισμένες αυτές εκπαιδευτικές υποδομές, παρέχοντάς τους την ευκαιρία εγγραφής των παιδιών τους σε δημόσια νηπιαγωγεία πλησίον των μόνιμων κατοικιών τους.

Οικονομική επιβάρυνση Κράτους λόγω της ανάπτυξης υποδομών προσχολικής εκπαίδευσης (ΟΠ.5.2.2)

Σύμφωνα με την ΕΣΑΟΚ Τροόδους, η εν λόγω δράση προωθεί αρχικά την κτηριακή και υλικοτεχνική αναβάθμιση τουλάχιστον τριών (3) δημόσιων νηπιαγωγείων στις ορεινές κοινότητες Τροόδους. Μάλιστα, η αναβάθμιση των εν λόγω νηπιαγωγείων απαιτεί τη συλλειτουργία και ανέγερση ενός νέου δημόσιου νηπιαγωγείου στην κοινότητα της Τριμίκλινης, η ανέγερση ενός νέου δημόσιου νηπιαγωγείου στην κοινότητα της Κυπερούντας, καθώς και η μετεγκατάσταση ενός αριθμού δημόσιων νηπιαγωγείων σε ήδη υφιστάμενα ή νεοανεγερθέντα κτήρια. Τα προαναφερθέντα έργα αναμένεται όπως επιφέρουν σημαντικό βαθμό οικονομική επιβάρυνση στους προγραμματισμού του Κράτους.

Ποιοτική αναβάθμιση θεμάτων διαμονής και παροχής υπηρεσιών λόγω εργασιών συντήρησης υφιστάμενων υποδομών (ΟΠ.5.4)

Σύμφωνα με το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού (βλ. Παράρτημα VIII) δεν υπάρχει ο κατάλληλος αριθμός υποδομών υποστήριξης των προγραμμάτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, ενώ οι υφιστάμενοι ξενώνες στο Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Πεδουλά δεν μπορούν να ανταποκριθούν στις αυξανόμενες ανάγκες των σχολείων, εφόσον δεν υπάρχει ούτε η δυνατότητα ανταπόκρισης σε θέματα διαμονής ή παροχής ποιότητας υπηρεσιών. Σημειώνεται ότι ειδικά το Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Πεδουλά έχει σοβαρά προβλήματα ως προς τις κτηριακές τους υποδομές, ελλοχεύοντας κινδύνους που σχετίζονται με την ασφάλεια, αλλά και τη μη ανταπόκριση του ίδιου του Κέντρου στους μελλοντικούς προγραμματισμούς και σχεδιασμούς του. Επομένως, οι προτεινόμενες εργασίες συντήρησης και αναβάθμισης των απαραίτητων υποδομών, αναμένεται όπως επιφέρουν σημαντικές θετικές επιπτώσεις στο ανθρωπογενές περιβάλλον μέσω της ποιοτικής αναβάθμισης των προσφερομένων ευκαιριών διαμονής και παροχής υπηρεσιών.

Επιπτώσεις στην ασφάλεια των επισκεπτών από την ολοκλήρωση και αναβάθμιση της λειτουργίας Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (ΟΠ.5.4.1)

Σύμφωνα με την Μονάδα Εκπαίδευσης για το Περιβάλλον και την Αειφόρο Ανάπτυξη, το Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Πεδουλά αντιμετωπίζει σοβαρά προβλήματα ως προς τις κτηριακές του υποδομές. Οι δράσεις ολοκλήρωσης και αναβάθμισης της λειτουργίας των Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης εντός της περιοχής μελέτης, αναμένεται όπως επιφέρουν θετικές επιπτώσεις ως προς τα θέματα ασφαλείας των επισκεπτών, εφόσον υφιστάμενα προβλήματα παρόμοιας φύσεως αναμένεται όπως αντιμετωπιστούν με τις εργασίες βελτίωσης και αναβάθμισης των εν λόγω υποδομών.

Προσέλκυση τουρισμού και επιπτώσεις στην τοπική οικονομία από την ολοκλήρωση και αναβάθμιση της λειτουργίας Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (ΟΠ.5.4.1)

Σύμφωνα με την ΕΣΑΟΚ Τροόδους, μέρος των υφιστάμενων υποδομών των Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, και πιο συγκεκριμένα οι υποδομές του Κέντρου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Πεδουλά, χρήζουν αναβάθμισης για την κάλυψη των αυξημένων αναγκών του. Οι προτεινόμενες εργασίες ανέγερσης νέων ξενώνων αναμένεται όπως ανταποκριθούν στις ανάγκες του Κέντρου για διήμερα, τριήμερα και πολυήμερα προγράμματα, όπως επίσης και στους αναπτυξιακούς σχεδιασμούς που έχουν προβλεφθεί για το Κέντρο, επιφέροντας σημαντικές επιπτώσεις στα έσοδα της τοπικής οικονομίας από την προσέλκυση εποχικού τουρισμού.

Προβολή ιστορικής και πολιτιστικής παράδοσης και δημιουργίας από την ίδρυση, κατασκευή και λειτουργία Κέντρων Πολιτιστικής Εκπαίδευσης Ορεινών Κοινοτήτων (ΟΠ.5.4.2)

Η προτεινόμενη κατασκευή και λειτουργία των Κέντρων Πολιτιστικής Εκπαίδευσης Ορεινών Κοινοτήτων αναμένεται όπως επιφέρει θετικές επιπτώσεις στο τοπίο μέσω της προβολής, ανάδειξης και προώθησης της προστασίας των ιστορικών και πολιτιστικών στοιχείων της παράδοσης του νησιού. Ανάμεσα στις δράσεις που προωθούνται είναι η προβολή των πολιτιστικών χώρων της περιοχής Τροόδους και η αναβάθμισή τους με στόχο αυτοί να είναι προσίτιοι από ένα φάσμα ηλικιών, καθώς και η προβολή διαφόρων εκφάνσεων και τομέων της κυπριακής παραδοσιακής ζωής και δημιουργίας.

Κοινωνικές επιπτώσεις και επιπτώσεις στο ανθρωπογενές περιβάλλον από τη δικτύωση και εκπαίδευση των νέων της περιοχής μέσω της σύστασης των Εκπαιδευτικών Πολυκέντρων Νεολαίας Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους (ΟΠ.5.4.4)

Η ίδρυση και λειτουργία δύο (2) Εκπαιδευτικών Πολυκέντρων Νεολαίας Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους αναμένεται όπως επιφέρει σημαντικά θετικές επιπτώσεις στο ανθρωπογενές περιβάλλον και στην εκπαίδευση των νέων των κοινοτήτων, μέσω της αξιοποίησης σύγχρονου τεχνολογικού εξοπλισμού, της μεταξύ τους επικοινωνίας και της ανάπτυξης κοινών δράσεων με κοινό στόχο την προώθηση και προστασία του Τροόδους. Τα πολυκέντρα, σύμφωνα και με τον Οργανισμό Νεολαίας Κύπρου (βλ. Παράρτημα XIV) αναμένεται όπως αποτελέσουν χώρο συνάντησης και συνεργασίας μεταξύ των μαθητών, εκπαιδευτικών, εθελοντών και κατοίκων της παραγωγικής τάξης, παρέχοντας την πρώτη γενική πληροφόρηση σε μια σειρά θεμάτων που άπτονται των ενδιαφερόντων τους, και καθοδηγώντας τους νέους στα πρώτα τους βήματα προς την πλήρη ένταξή τους στην κοινωνία ως ανεξάρτητα άτομα. Τέλος, αναμένεται η ψυχοκοινωνική ενδυνάμωση και υποστήριξή τους, καθώς και η προώθηση προς την ανακάλυψη των επιχειρηματικών τους δυνατοτήτων.

Χρηματοοικονομική επιβάρυνση λόγω οικοδομικού κόστους, δαπανών εξοπλισμού, δαπανών εγκατάστασης και ετήσιου κόστους λειτουργίας και συντήρησης Εκπαιδευτικών Πολυκέντρων Νεολαίας Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους (ΟΠ.5.4.4)

Σύμφωνα με την ΕΣΑΟΚ Τροόδους, τα δύο εκπαιδευτικά πολυκέντρα που προτείνεται όπως ιδρυθούν, θα αφορούν την μετεγκατάσταση και αναβάθμιση των δομών του Οργανισμού Νεολαίας στην κοινότητα Αγρού και την πλήρη ανάπτυξη του παλαιού κτηρίου της αστυνομικής διεύθυνσης Μόρφου (Ευρύχου), παρακείμενα του Γυμνασίου/ Λυκείου Ευρύχου. Πέραν του οικοδομικού κόστους και των δαπανών εξοπλισμού και εγκατάστασης, τα οποία θα διαφανούν από την τελική επιλογή ή/ και έγκριση των προτεινόμενων χώρων, το κόστος για τον τεχνολογικό εξοπλισμό αναμένεται όπως είναι σημαντικό. Επιπλέον αναμένεται ένα σημαντικό ετήσιο κόστος λειτουργίας και συντήρησης. Σε κάθε περίπτωση είναι σκόπιμο να προβλεφθεί μια θέση εργασίας ενός ειδικού στα μέσα μαζικής ενημέρωσης ή ενός παιδαγωγού με ειδίκευση στη δημιουργία ψηφιακών μιντιακών παραγωγών και ταινίας. Στο λειτουργικό κόστος θα πρέπει να περιλαμβάνεται και η μισθοδοσία του ατόμου αυτού.

Οικονομική επιβάρυνση Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού λόγω αναγκαιότητας δημιουργίας εργαστηριακών υποδομών, αγοράς εξοπλισμού κ.α. (ΟΠ.5.5)

Σύμφωνα με το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού (βλ. Παράρτημα VIII) για τη δημιουργία ή αναβάθμιση των σχολείων ειδικού ενδιαφέροντος, απαιτείται η δημιουργία της κατάλληλης εργαστηριακής υποδομής, η αγορά του κατάλληλου εξοπλισμού (π.χ. αναλώσιμα υλικά τέχνης, όργανα γυμναστικής), η αγορά των κατάλληλων βιβλίων και του κατάλληλου οπτικοακουστικού υλικού, επιφέροντας σημαντικά έξοδα στο Υπουργείο. Επίσης, θα χρειαστεί παραπλήσιος ξενώνας διαβίωσης και διατροφής (πιθανόν στην τοπική κοινότητα, με την οποία οι σχέσεις του Σχολείου θα είναι οικογενειακές).

Επιπτώσεις στην ποιότητα της εκπαίδευσης και στο ανθρωπογενές περιβάλλον από ενδεχόμενο λανθασμένου σχεδιασμού υλικοτεχνικής υποδομής σχολείων ειδικού ενδιαφέροντος (ΟΠ.5.5)

Σύμφωνα με το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού (βλ. Παράρτημα VIII) οι εργασίες αναβάθμισης ή δημιουργίας σχολείων ειδικού ενδιαφέροντος θα πρέπει πρωτίστως να βασίζονται στον ορθό

σχεδιασμό της σχετικής υλικοτεχνικής υποδομής. Ένας ενδεχόμενος λάθος σχεδιασμός θα μπορούσε να οδηγήσει στην υποβάθμιση της ποιότητας της εκπαίδευσης των ορεινών κοινοτήτων Τροόδους, στην μείωση της λειτουργικότητας των χώρων της υποδομής και στην μείωση της απόδοσης και παραγωγικότητας των μαθητών, με σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στο ανθρωπογενές περιβάλλον και στην ποιότητα της εκμάθησης.

Οικονομική επιβάρυνση στον προϋπολογισμό των δημόσιων πανεπιστημίων από την ενδεχόμενη συνεργασία τους με τις προτεινόμενες αναπτύξεις εκπαίδευσης (ΟΠ.5.5)

Σύμφωνα με το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού (βλ. Παράρτημα VIII) προτείνεται η διερεύνηση της δυνατότητας συνεργασίας των προτεινόμενων αναπτύξεων εκπαίδευσης (π.χ. Μεταλυκειακών Ινστιτούτων Επαγγελματικής Εκπαίδευσης) με ανώτερες σχολές και πανεπιστήμια της Κύπρου ή του εξωτερικού για θέματα ανώτερης εκπαίδευσης. Ωστόσο επισημαίνεται ότι στην οποιαδήποτε συνεργασία με τα δημόσια πανεπιστήμια πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η οικονομική επιβάρυνση στον προϋπολογισμό του πανεπιστημίου και οι οροφές που εγκρίνονται από το Υπουργείο Οικονομικών.

Ενίσχυση τοπικής οικονομίας και ποιοτική αναβάθμιση εκπαίδευσης και κατάρτισης των νέων των ορεινών κοινοτήτων από τη μετεξέλιξη του λυκειακού κύκλου της Οικονομικής - Εμπορικής Σχολής Μιτσή Λεμούθου (ΟΠ.5.5.1)

Η μετεξέλιξη του λυκειακού κύκλου της Οικονομικής - Εμπορικής Σχολής Μιτσή Λεμούθου αναμένεται όπως συμβάλει στην προαγωγή της αριστείας μέσω της υψηλού επιπέδου εκπαίδευσης και προετοιμασίας των νέων, παρέχοντάς τους τη δυνατότητα άμεσης μελλοντικής εργοδότησής τους στην αγορά εργασίας, καθώς και τη δυνατότητα ένταξής τους σε ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα. Επιπλέον, η λειτουργία της “Ακαδημίας Ορεινής Οικονομίας και Επιχειρηματικότητας – Δημοσθένη Μιτσή” αναμένεται όπως υποστηρίζει την τοπική οικονομία, μέσω της εκπαίδευσης των νέων όσον αφορά τον τομέα της οικονομίας και της επιχειρηματικότητας.

Επιπτώσεις στην τοπική και ορεινή οικονομία και αναβάθμιση εκπαίδευσης και κατάρτισης νέων ορεινών κοινοτήτων από την ανέγερση και δημιουργία Αγροτικής Τεχνικής Σχολής Τροόδους στην κοινότητα Γαλάτας (ΟΠ.5.5.2)

Η δράση ΟΠ.5.5.2 προτείνει την ανέγερση και δημιουργία Αγροτικής Τεχνικής Σχολής Τροόδους στην κοινότητα Γαλάτας με στόχο την υποστήριξη των παραγωγικών συστημάτων και καλλιεργειών, τη στήριξη της επιχειρηματικότητας, την προώθηση και προβολή των προϊόντων ποιότητας και την προοπτική ανάπτυξης για τον πρωτογενή και τον δευτερογενή τομέα. Οι προτεινόμενες δομές αγροτικής εκπαίδευσης θα υποστηρίξουν την νέα γενιά αγροτών στις ορεινές κοινότητες αλλά και τους υφιστάμενους αγρότες ώστε αυτοί να εκσυγχρονίσουν και να αναβαθμίσουν τις μονάδες τους. Το γεγονός αυτό αναμένεται να συντελέσει στην ενίσχυση της τοπικής και ορεινής οικονομίας, καθώς και στην ποιοτική αναβάθμιση της εκπαίδευσης των νέων στις ορεινές κοινότητες.

Επιπτώσεις στην υγεία των εφήβων από την εδραίωση και προάσπιση του αθλητισμού μέσω της δημιουργίας ή αναβάθμισης σχολείων ειδικού ενδιαφέροντος (ΟΠ.5.5.6)

Σύμφωνα με το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού (βλ. Παράρτημα VIII) η δημιουργία Αθλητικού Γυμνασίου και Λυκείου στην περιοχή Σολέας μπορεί να αναβαθμίσει τον αθλητισμό της περιοχής, ωθώντας τους έφηβους της περιοχής στην εισδοχή τους σε αυτό και στην ενασχόλησή τους με τον αθλητισμό και την εκγύμναση, με σημαντικές και θετικές επιπτώσεις στην υγεία και ευεξία τους.

Κοινωνικές επιπτώσεις από την ενδεχόμενη προάσπιση της ανταγωνιστικότητας και της δυσκολίας εισδοχής στα σχολεία ειδικού ενδιαφέροντος λόγω ειδικών κριτηρίων εισδοχής (ΟΠ.5.5.6)

Τα ειδικά κριτήρια εισδοχής στα σχολεία ειδικού ενδιαφέροντος που καλούνται να ικανοποιούν οι έφηβοι των ορεινών κοινοτήτων, βάσει των κανονισμών λειτουργίας των Αθλητικών Σχολείων, αναμένεται όπως επιφέρουν διάφορα προβλήματα εισδοχής όλων των ενδιαφερόμενων, καθώς και προάσπιση και ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας στα εν λόγω θέματα εισδοχής.

Κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις λόγω της δημιουργίας δομών Μεταλλευτικών Ινστιτούτων Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΜΙΕΕΚ) και Δημοσίων Σχολών Ανώτερης Εκπαίδευσης στις Ορεινές Κοινότητες Τροόδους (ΟΠ.5.6)

Σύμφωνα με το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού (βλ. Παράρτημα VIII) η δημιουργία δομών Μεταλλευτικών Ινστιτούτων Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΜΙΕΕΚ) και Δημοσίων Σχολών Ανώτερης Εκπαίδευσης στις Ορεινές Κοινότητες Τροόδους, και πιο συγκεκριμένα η δημιουργία ειδικών Τμημάτων Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού, αναμένεται όπως επιφέρει σημαντικό οικονομικό κόστος στο Κράτος, καθώς και άλλα κοινωνικά προβλήματα που σχετίζονται με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας για απορρόφηση αποφοίτων, από τη στιγμή που υπάρχει ήδη ένα μεγάλο ποσοστό αποφοίτων συγκεκριμένων κλάδων που είναι άνεργοι (π.χ. απόφοιτοι Τμημάτων Φυσικής Αγωγής των Ελληνικών Πανεπιστημίων).

Επιπτώσεις στο φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον από τη δημιουργία Οργανισμού Διαχείρισης της προστατευόμενης περιοχής Τροόδους (ΟΠ.6.1.1)

Ο προτεινόμενος Οργανισμός Διαχείρισης της προστατευόμενης περιοχής Τροόδους αναμένεται όπως επιφέρει σημαντικές επιπτώσεις στο φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον των ορεινών κοινοτήτων. Η δράση ΟΠ.6.1.1 προωθεί την αειφορική αξιοποίηση και ορθολογική διαχείριση του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος της περιοχής του Τροόδους, εξυπηρετώντας στην οριοθέτηση μιας Προστατευόμενης Περιοχής ενιαίας διαχείρισης και στη δημιουργία Οργανισμού Διαχείρισης για την περιοχή αυτή. Στις αρμοδιότητες του Οργανισμού αναμένεται όπως συγκαταλέγεται και η ευθύνη φύλαξης της περιοχής των ορεινών κοινοτήτων.

Επιπτώσεις στο φυσικό περιβάλλον και στο έδαφος/ χρήσεις γης από τον σχεδιασμό τοπικού αγροπεριβαλλοντικού προγράμματος (ΟΠ.6.2.1)

Ο στόχος της δράσης είναι η συγκρότηση συνεκτικού σχεδίου αγροπεριβαλλοντικής διαχείρισης, με χωρική διάσταση και πεδίο εφαρμογής την Προστατευόμενη Περιοχή ενιαίας Διαχείρισης, το οποίο να είναι δυνατό να εφαρμόσει άμεσα και αποτελεσματικά ο προτεινόμενος Οργανισμός Διαχείρισης της προστατευόμενης περιοχής Τροόδους. Στα πλαίσια της υλοποίησης της εν λόγω δράσης, περιλαμβάνεται και η οριοθέτηση των περιοχών με Υψηλής Φυσικής Αξίας συστήματα εκτός προστατευόμενων περιοχών και ο υπολογισμός της βέλτιστης βοσκοφόρτωσης για τη διατήρηση των υψηλής φυσικής αξίας βοσκοτόπων. Επομένως, η υλοποίηση της εν λόγω δράσης αναμένεται όπως επιφέρει σημαντικές επιπτώσεις στη διαφύλαξη και προστασία του φυσικού περιβάλλοντος αλλά και των εδαφών/ χρήσεων γης, από την οριοθέτηση και διατήρηση των περιοχών με Υψηλής Φυσικής Αξίας συστήματα, και τη διατήρηση των υψηλής φυσικής αξίας βοσκοτόπων μέσω της εφαρμογής του τοπικού αγροπεριβαλλοντικού προγράμματος.

Επιπτώσεις στο φυσικό περιβάλλον και στα ποσοστά τουρισμού από την πιστοποίηση μέσω περιβαλλοντικού σήματος ποιότητας των προστατευόμενων περιοχών του Τροόδους (ΟΠ.6.2.2)

Η δράση ΟΠ.6.2.2 έχει ως στόχο την προώθηση και διατήρηση των προστατευόμενων περιοχών, οικοσυστημάτων και βιοποικιλότητας του Τροόδους στην τουριστική αγορά μέσω της ένταξής του στην Πανευρωπαϊκή Ομοσπονδία Προστατευόμενων Περιοχών (Eurorags). Επιπλέον, αναμένεται η ενδυνάμωση της υφιστάμενης τοπικής Πρωτοβουλίας του Τροόδους, με την ένταξη του Γεωπάρκου Τροόδους σε μια ομάδα προστατευόμενων περιοχών, ως την πιο νότια ευρωπαϊκή πιστοποιημένη περιοχή. Τα παραπάνω, αναμένεται όπως επιφέρουν σημαντικές θετικές επιπτώσεις στο φυσικό περιβάλλον και στα ποσοστά τουρισμού της περιοχής, μέσω των δράσεων διατήρησης και προστασίας των προστατευόμενων περιοχών, οικοσυστημάτων και βιοποικιλότητας, αλλά και μέσω των δράσεων προώθησης και ανάδειξης στο ευρύ κοινό.

Επιπτώσεις στην ασφάλεια των κατοίκων των ορεινών περιοχών και γενικότερα στο ανθρωπογενές και φυσικό περιβάλλον λόγω της εκπόνησης και υιοθέτησης ολοκληρωμένων Σχεδίων Πυροπροστασίας Δασικών περιοχών και κοινοτήτων (ΟΠ.6.3.1)

Η εκπόνηση και υιοθέτηση ολοκληρωμένων Σχεδίων Πυροπροστασίας Δασικών περιοχών και κοινοτήτων αναμένεται όπως συμβάλει στη διατήρηση της βιοποικιλότητας, στην ενίσχυση της ασφάλειας των κατοίκων των ορεινών κοινοτήτων, στην αύξηση της βιωσιμότητας των γεωργικών συστημάτων και των τουριστικών δραστηριοτήτων, στην προστασία εγκαταλελειμμένων εκτάσεων, και στην πρόληψη και καταστολή των πυρκαγιών. Οι σχετικές δράσεις αναμένεται όπως επιφέρουν σημαντικές θετικές επιπτώσεις στο ανθρωπογενές και φυσικό περιβάλλον λόγω των πιο πάνω.

Χρηματοοικονομική επιβάρυνση Κράτους από επένδυση και λειτουργία «έργων κεφαλής» (ΟΠ.7.1.1)

Σύμφωνα με το Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων (βλ. Παράρτημα XIII), σε περίπτωση όπου η διαχείριση των «έργων κεφαλής» (στην πλειοψηφία τους αφορούν μεμονωμένες γεωτρήσεις ή δύμματα με μικρούς αγωγούς μεταφοράς μέχρι το δίκτυο διανομής και σε λιγότερες περιπτώσεις υδατοδεξαμενές ή μικρά φράγματα με μικρού μεγέθους αγωγούς και αντλητικές εγκαταστάσεις) αναληφθεί μερικώς από το Τμήμα και μερικώς από τον Οργανισμό Λειτουργίας και Διαχείρισης Υποδομών Ύδρευσης, Άρδευσης, Στερεών και Υγρών Αποβλήτων Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους, θα δημιουργηθούν σημαντικές χρηματοοικονομικές επιπτώσεις στο Κράτος, τόσο για την αρχική επένδυση όσο και για την λειτουργία των έργων αυτών στο μέλλον. Σύμφωνα με το Τμήμα, για την μερική ανάληψη των εν λόγω έργων από αυτό, θα απαιτηθεί η δημιουργία διάσπαρτων γραφείων, κατάλληλων πληροφοριακών συστημάτων, συνεργείων και άλλων παρόμοιων υποδομών, επιφέροντας σημαντικά έξοδα.

Επιπτώσεις στους υδάτινους πόρους και το φυσικό περιβάλλον, και προσέλκυση εποχικού ή μόνιμου πληθυσμού λόγω οικολογικής παροχής νερού (ΟΠ.7.2.3)

Η οικολογική παροχή του νερού έχει ως στόχο την προστασία και βιώσιμη ανάπτυξη του φυσικού περιβάλλοντος και των υδάτινων πόρων της περιοχής, διαφυλάττοντας το οικοσύστημα του Τροόδους, και συγχρόνως ενισχύοντας φιλο-περιβαλλοντικές δράσεις που θα αποτελέσουν τον πυλώνα προσέλκυσης επισκεπτών, τουριστών αλλά και επανεγκατάστασης κατοίκων. Η εν λόγω δράση βασίζεται στον προσδιορισμό της οικολογικής παροχής, καθώς και της μέγιστης επιτρεπτά αντλούμενης ποσότητας νερού ανά υδρολογική λεκάνη, προκειμένου και οι υδροφορείς να συμβάλουν στην διατήρηση της βιοποικιλότητας στη περιοχή μελέτης. Η υλοποίηση των πιο πάνω αναμένεται όπως επιφέρει σημαντικές θετικές επιπτώσεις στην προστασία, διαφύλαξη και διατήρηση των υδάτινων αποθεμάτων και βιοποικιλότητας της περιοχής, καθώς και στο

ανθρωπογενές περιβάλλον με την προσέλευση εποχικού ή μόνιμου πληθυσμού λόγω της αναμενόμενης αξιοποίησης διαφόρων περιβαλλοντικών δράσεων.

Κοινωνικές επιπτώσεις από την προτεινόμενη Διαμόρφωση Πολιτιστικής Πολιτικής και Ιδρύματος Πολιτισμού Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους (ΟΠ.8.1)

Σύμφωνα με τις Πολιτιστικές Υπηρεσίες αλλά και τις απόψεις του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού (βλ. Παράρτηματα VI και VIII), υπάρχει έντονος προβληματισμός ως προς τα θέματα εποπτείας ενός πολιτιστικού φορέα για την περιοχή του Τροόδους, με την έκφραση διάφορων επιφυλάξεων σχετικά με τον τρόπο σύστασης του εν λόγω Ιδρύματος και την άσκηση πολιτικής από το αρμόδιο Διοικητικό Συμβούλιο. Η υιοθέτηση ενός μη αποδοτικού τρόπου σύστασης, αλλά και η λανθασμένη άσκηση πολιτικής, δύναται να αποδυναμώσει την επίδραση και στόχο δημιουργίας του εν λόγω Ιδρύματος, επηρεάζοντας αρνητικά την κοινωνικοπολιτιστική πτυχή του θέματος. Το Υπουργείο Παιδείας επισημαίνει επίσης την απουσία μιας ενιαίας πολιτιστικής πολιτικής που αφορά τα θέματα του πολιτισμού, λόγω του κατακερματισμού των υπηρεσιών.

Προστασία και ανάδειξη ιστορικής, φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς ορεινών κοινοτήτων, επηρεασμός οικονομίας, ποσοστών τουρισμού και αναβάθμιση της ποιότητας εκπαίδευσης μέσω της σύστασης Ιδρύματος Πολιτισμού Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους (ΟΠ.8.1.1)

Η πρόταση σύστασης Ιδρύματος Πολιτισμού Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους αφορά στη σύσταση και λειτουργία ενός συμβουλευτικού σώματος προς την Κυβέρνηση, το οποίο θα υλοποιεί δράσεις συντονισμού, προστασίας και αξιοποίησης της πολιτιστικής κληρονομιάς των ορεινών κοινοτήτων Τροόδους. Το όραμα του ιδρύματος, σύμφωνα με την ΕΣΑΟΚ Τροόδους, θα είναι η καταγραφή, η διάσωση, η μελέτη, η ανάπτυξη και η ανάδειξη της ιστορίας, της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς των ορεινών κοινοτήτων, καθώς και η αναβάθμιση της παρεχόμενης πολιτιστικής παιδείας και της παραγόμενης σήμερα, πολιτιστικής δημιουργίας μέσω διαφόρων δράσεων όπως είναι η προώθηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων όλων των ηλικιών. Παράλληλα, σκοπός είναι να υποστηριχθεί το επιχειρηματικό οικοσύστημα της περιοχής από την αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς αλλά και της σύγχρονης δημιουργίας. Οι πιο πάνω δράσεις, αναμένεται όπως επιφέρουν σημαντικές θετικές επιπτώσεις στη διαφύλαξη και προστασία της ιστορικής, φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς των υπό εξέταση κοινοτήτων, στην οικονομία, στα ποσοστά τουρισμού εντός των υπό μελέτη κοινοτήτων, καθώς και στην εν μέρει αναβάθμιση της ποιότητας εκπαίδευσης των κατοίκων και επισκεπτών της περιοχής, όλων των ηλικιών.

Επιπτώσεις στη φυσική, ιστορική, αρχαιολογική και πολιτιστική κληρονομιά και ανάδειξη των εν λόγω χώρων με τη χρήση ψηφιακών τεχνολογιών (ΟΠ.8.2.4)

Η δράση ΟΠ.8.2.4 αφορά στη διαμόρφωση ενός σχεδίου χρήσης και ένταξης νέων τεχνολογιών σε μνημεία και πολιτιστικούς χώρους, καθώς και στη διαμόρφωση ενός σχεδίου εφαρμογής της δημιουργίας τεχνολογικών εργαλείων για την εξ' αποστάσεως εξυπηρέτηση των επισκεπτών και χρηστών των εν λόγω χώρων. Τα έργα που προωθούνται και αφορούν στην υποστήριξη των ψηφιακών λειτουργιών της Βιβλιοθήκης/Αρχείου/ Κέντρου Τεκμηρίωσης, αλλά και στην ανάπτυξη εργαλείων με τη χρήση τεχνολογικών μέσων, θα στοχεύουν στην εκπαίδευση του κοινού καθώς και στην προβολή των πολιτιστικών πόρων της περιοχής, με σημαντικές θετικές επιπτώσεις στην ανάδειξη και προστασία της φυσικής, ιστορικής, αρχαιολογικής και πολιτιστικής κληρονομιάς των ορεινών κοινοτήτων.

Επιπτώσεις στην εκπαίδευση και κυκλοφορία της περιοχής της Μαραθάσας από την προσέλκυση πληθυσμού λόγω της παροχής δυνατότητας εκπαίδευσης/ κατάρτισης από την επαναξιοποίηση του Δασικού Κολλεγίου στον Πρόδρομο (ΟΠ.8.3)

Σύμφωνα με την Υπουργική Απόφαση με αρ. με Αρ. 84.417 και ημερ. 20/02/2018 (βλ. Παράρτημα ΙΙ), εκρίθηκε το Σχέδιο Δράσης για τη λειτουργία του Δασικού Κολλεγίου Κύπρου ως Επιμορφωτικό/Εκπαιδευτικό Κέντρο, για την περίοδο Σεπτεμβρίου 2017 μέχρι και το τέλος του 2019, με τον Υπουργό Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος να υποβάλει προς έγκριση σχετική πρόταση για τη λειτουργία του Δασικού Κολλεγίου Κύπρου ως Δασικό Επιμορφωτικό/Εκπαιδευτικό Κέντρο, περιλαμβάνοντας την εξέταση της δυνατότητας επαναλειτουργίας του κύκλου σπουδών στη Δασοπονία, καθώς και την πιθανή συνεργασία με τα εκπαιδευτικά ιδρύματα της Κύπρου που εκδήλωσαν ενδιαφέρον για αξιοποίηση των εγκαταστάσεων/υποδομών του. Η εν λόγω επαναξιοποίηση του Δασικού Κολλεγίου, αναμένεται όπως επιφέρει θετικές επιπτώσεις στον τομέα της εκπαίδευσης, ενώ θα αποτελέσει σημαντικό παράγοντα έλξης φοιτητών και επισκεπτών στην περιοχή. Ενδέχεται ωστόσο να σημειωθεί κυκλοφοριακός φόρτος στην περιοχή της Μαραθάσας, λόγω της προσέλευσης των εν λόγω ατόμων στην περιοχή.

Κίνδυνος ρύπανσης εδάφους και επιφανειακών υδάτινων πόρων από την μη αφαίρεση φύλλων και αμιαντοσωλήνων, ή άλλων υλικών που περιέχουν αμιάντο σε υφιστάμενες υποδομές εντός των ορεινών κοινοτήτων Τροόδους (ΣΠ.2.3, ΟΠ.2.3.5, ΟΠ.5.7.1, ΟΠ.8.1.1, ΟΠ.8.2.5, ΟΠ.8.3.2, ΟΠ.8.3.4, ΟΠ.8.3.5, ΟΠ.8.5.1, ΟΠ.8.5.2, ΟΠ.13.2, ΟΠ.13.3.4, ΟΠ.13.4.4, ΟΠ.14)

Σύμφωνα με τη μελέτη «*Παροχή υπηρεσιών για την ετοιμασία α) μελέτης σκοπιμότητας και περιβαλλοντικής, χωροθετικής και τεχνοοικονομικής μελέτης και β) εγγράφων προσφοράς για την κατασκευή και λειτουργία χώρου ταφής αμιαντούχων αποβλήτων*⁵⁷» που εκπονήθηκε το 2006, τα υλικά που περιέχουν τις μεγαλύτερες ποσότητες αμιάντου στην Κύπρο, τόσο στο Δημόσιο όσο και στον Ιδιωτικό Τομέα, αφορούν φύλλα και σωλήνες από αμιαντοτσιμέντο, τα οποία περιέχουν ως επί το πλείστον χρυσότιλο, σε ποσοστό 95% επί του συνόλου των προϊόντων του αμιάντου. Επιπλέον αναφέρεται ότι το 90% των προϊόντων που περιέχουν χρυσότιλο είναι τα υλικά οικοδομής (φύλλα αμιάντου, διαχωριστικά και σωλήνες). Εκτός των πιο πάνω, ο αμιάντος χρησιμοποιείτο στο παρελθόν και σε καπναγωγούς, λεβητοστάσια, κεντρικούς πίνακες ηλεκτρικών εγκαταστάσεων, εργοστάσια βιομηχανίας, συστήματα ύδρευσης και αποχέτευσης υπό τη μορφή αμιαντοσωλήνων, ως μονωτικό υλικό κ.α.

Λόγω του ότι ο αμιάντος αποτελεί μια από τις σοβαρότερες απειλές για το αναπνευστικό σύστημα και την ανθρώπινη υγεία, τέθηκε σε εφαρμογή το πρόγραμμα αφαίρεσης αμιάντων από το Δημόσιο Τομέα. Το εν λόγω πρόγραμμα, σύμφωνα με την Ενδιάμεση Έκθεση τίτλου «*Παροχή υπηρεσιών για την ετοιμασία α) μελέτης σκοπιμότητας και περιβαλλοντικής, χωροθετικής και τεχνοοικονομικής μελέτης και β) εγγράφων προσφοράς για την κατασκευή και λειτουργία χώρου ταφής αμιαντούχων αποβλήτων*⁵⁸» του 2007, τέθηκε σε εφαρμογή το έτος 2002. Η πιο πρόσφατη πληροφόρηση επί του

⁵⁷ Υπηρεσία Περιβάλλοντος, ΕΠΕΜ ΑΕ, ΣΥΒΙΛΛΑ ΕΠΕ Σύμβουλοι Μηχανικοί, Π. Νικολαΐδης και Συνεργάτες ΛΤΔ, I.A.CO Environmental and Water Consultants Ltd, Παροχή υπηρεσιών για την ετοιμασία α) μελέτης σκοπιμότητας και περιβαλλοντικής, χωροθετικής και τεχνοοικονομικής μελέτης και β) εγγράφων προσφοράς για την κατασκευή και λειτουργία χώρου ταφής αμιαντούχων αποβλήτων, (Προκαταρκτική Έκθεση), Αύγουστος, 2006

⁵⁸ Υπηρεσία Περιβάλλοντος, ΕΠΕΜ ΑΕ, ΣΥΒΙΛΛΑ ΕΠΕ Σύμβουλοι Μηχανικοί, Π. Νικολαΐδης και Συνεργάτες ΛΤΔ, I.A.CO Environmental and Water Consultants Ltd, Παροχή υπηρεσιών για την ετοιμασία α) μελέτης σκοπιμότητας και

θέματος, προκύπτει από την εν λόγω μελέτη, η οποία αναφέρει ότι το πρόγραμμα αφαίρεσης αμιάντων από το Δημόσιο Τομέα αναμενόταν να ολοκληρωθεί εντός του έτους 2007. Παράλληλα, παρόλο που έχει πραγματοποιηθεί ένας αριθμός εργασιών αφαίρεσης αμιαντούχων υλικών και από τον Ιδιωτικό Τομέα, δεν έχει προωθηθεί μέχρι στιγμής οποιοδήποτε πρόγραμμα αφαίρεσης για τον τομέα αυτό.

Ως εκ τούτου, εντός της περιοχής μελέτης των ορεινών περιοχών Τροόδους ενδεχομένως να εξακολουθούν να υφίστανται κτίρια και υποδομές από τα οποία αναμένεται να υπάρχει παραγωγή αμιαντούχων αποβλήτων κατά την εκτέλεση έργων σε αυτά. Η περιβαλλοντική έκθεση των αμιαντούχων υλικών οδηγεί στην διάβρωσή τους, και ενδέχεται να συνδέεται με την αυξημένη πιθανότητα μεταφοράς ινών αμιάντου μέσω του υδρογραφικού δικτύου στην ευρύτερη περιοχή, επηρεάζοντας τόσο την ποιότητα των υδάτων όσο και την σύσταση του υπεδάφους. Η μη έγκαιρη υλοποίηση των εργασιών αφαίρεσης ή διαχείρισης του αμιάντου στις εν λόγω υποδομές, αναμένεται όπως συνδέεται με αρνητικής φύσεως επιπτώσεις στο έδαφος και υδάτινους πόρους της κάθε επηρεαζόμενης περιοχής.

Οι πιο πάνω επιπτώσεις αναμένεται ότι ενδεχομένως προκληθούν και στην περίπτωση κτιρίων εκτός του μεταλλείου Αμιάντου, τα οποία περιέχουν αμιαντούχα δομικά υλικά και θα υποστούν αναβάθμιση και αξιοποίηση για κάποιο έργο που προτείνει η ΕΣΑΟΚ.

Αρνητικές επιπτώσεις στην ανθρώπινη υγεία από την διαμόρφωση ή ενδεχόμενη ανάγκη αποξήλωσης υφιστάμενων κτιριακών υποδομών προς επαναξιοποίηση και την διεξαγωγή εργασιών απομάκρυνσης ή διαχείρισης αμιάντου σε υφιστάμενα κτίρια εντός των ορεινών κοινοτήτων Τροόδους (ΣΠ.2.3, ΟΠ.2.3.5, ΟΠ.5.7.1, ΟΠ.8.1.1, ΟΠ.8.2.5, ΟΠ.8.3.2, ΟΠ.8.3.4, ΟΠ.8.3.5, ΟΠ.8.5.1, ΟΠ.8.5.2, ΟΠ.13.2, ΟΠ.13.3.4, ΟΠ.13.4.4, ΟΠ.14)

Σύμφωνα με το 2^ο Σχέδιο Διαχείρισης Λεκάνης Απορροής Ποταμού (ΣΔΛΑΠ)⁵⁹, η μακρόχρονη μεταλλευτική δραστηριότητα του παρελθόντος στην περιοχή αποτελεί πιθανή αιτία ρύπανσης της περιοχής με ίνες Αμιάντου, ενώ στην περιοχή εξακολουθούν να υφίστανται κτίρια και υποδομές τα οποία ενδεχομένως να αποτελούν ακόμη πηγή αμιαντούχων αποβλήτων. Ταυτόχρονα, και σύμφωνα με την ΕΣΑΟΚ Τροόδους, στην περιοχή πλησίον ή εντός των ορίων του μεταλλείου του Αμιάντου, καθώς και στην ευρύτερη περιοχή μελέτης της ΕΣΑΟΚ, εντάσσεται πληθώρα αξιόλογων οικοδομών που παρέχουν πολύ ευρείες δυνατότητες αξιοποίησης (π.χ. αξιοποίηση υφιστάμενων υποδομών στη Ζώνη Παλαιών Βιομηχανικών Κτιρίων του μεταλλείου Αμιάντου, αξιοποίηση υφιστάμενων υποδομών Κέντρου Πληροφόρησης Πλατρών κ.α).

Η προτεινόμενη επαναξιοποίηση ενός αριθμού υφιστάμενων κτιριακών υποδομών, συνδέεται με την πιθανή αποξήλωση των υποδομών τους, την διεξαγωγή εργασιών απομάκρυνσης ή διαχείρισης αμιάντου και την ενδεχόμενη απελευθέρωση ινών αμιάντου στην ατμόσφαιρα. Η εν λόγω απελευθέρωση συνδέεται με διάφορες νόσους που προκαλούνται από τον αμιάντο, καθώς και

περιβαλλοντικής, χωροθετικής και τεχνοοικονομικής μελέτης και β) εγγράφων προσφοράς για την κατασκευή και λειτουργία χώρου ταφής αμιαντούχων αποβλήτων, (Ενδιάμεση Έκθεση), 2007

⁵⁹ Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων, LDK Consultants, ECOS, Σχέδιο Διαχείρισης Λεκάνης Απορροής Ποταμού της Κύπρου για την Εφαρμογή της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ (Περίοδος 2016-2021), 2016

διάφορες σοβαρές ασθένειες του αναπνευστικού συστήματος που ενδέχεται να καταστούν θανατηφόρες⁶⁰ (π.χ. αμιάντωση, καρκίνος του πνεύμονα, μεσοθηλίωμα).

Επιπλέον, όπως προκύπτει από το εγκεκριμένο Γενικό Σχέδιο Αξιοποίησης (Masterplan) Μεταλλείου Αμιάντου⁶¹ και ενσωματώνεται στην ΕΣΑΟΚ Τροόδους (ΟΠ.8.5.1), προβλέπεται η δημιουργία υπαίθριου αμφιθεάτρου στη Ζώνη 1 (Ζώνη ήπιων Χρήσεων Αναψυχής και Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης) πλησίον της λίμνης του μεταλλείου Αμιάντου, ως στήριγμα – ανάχωμα σε σαθρά πρανή του μεταλλείου, καθώς και η δημιουργία άλλων υποδομών του θεματικού πάρκου δραστηριοτήτων και αναψυχής «Οικομουσείο Δασόεσσα» (π.χ. ξενώνες GEOSCHOOL κ.α) στο χώρο του μεταλλείου του Αμιάντου.

Η παρουσία των σαθρών και μη αποκατεστημένων πρανών, σε συνδυασμό με την υψηλή συγκέντρωση ινών αμιάντου στο υπέδαφος και την αναμόχλευσή του κατά την κατασκευαστική φάση των εν λόγω υποδομών, αναμένεται όπως αποτελέσουν κίνδυνο ως προς την ανθρώπινη υγεία των εργαζομένων, λόγω της έκθεσής τους σε αυτές και της προσκόλληση των ινών αμιάντου στους πνεύμονές τους.

Επιπτώσεις στην υγεία των κατοίκων των ορεινών κοινοτήτων Τροόδους και βελτίωση ποιότητας ζωής και παροχής υπηρεσιών λόγω εργασιών αναβάθμισης, επέκτασης ή δημιουργίας υποδομών υγείας (ΟΠ.9)

Η υλοποίηση της Ολοκληρωμένης παρέμβασης 9 αποσκοπεί στην βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών υγείας των υποδομών υγείας, μέσω διαφόρων ενεργειών και έργων αναβάθμισης, επέκτασης ή ανέγερσης. Συγκεκριμένα, η δράση αποσκοπεί στην αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών υγείας ώστε να καταστεί ένα σύγχρονο και αποτελεσματικό σύστημα υγείας με συγκεκριμένες κλινικές που θα εξυπηρετούν τις ανάγκες σε δευτεροβάθμια περίθαλψη του συνόλου του πληθυσμού της περιοχής Τροόδους και των επισκεπτών του, στην παροχή συγκεκριμένων υπηρεσιών υγείας που θα καταστήσουν τις υποδομές υγείας ελκυστικές και για καταναλωτές υπηρεσιών υγείας εκτός περιοχής Τροόδους. Τα παραπάνω αναμένεται όπως επιφέρουν σημαντικές θετικές επιπτώσεις στο τομέα της υγείας και του ανθρωπογενούς περιβάλλοντος, μέσω της βελτίωσης της ποιότητας ζωής των κατοίκων των ορεινών κοινοτήτων και της παροχής όλων των απαραίτητων υπηρεσιών υγείας από τις νοσοκομειακές υποδομές. Σύμφωνα με το Γραφείο Επιτρόπου Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους, οι εργασίες αναβάθμισης του Νοσοκομείου Τροόδους έχουν ήδη ξεκινήσει.

Κοινωνικές επιπτώσεις και επιπτώσεις στο ανθρωπογενές περιβάλλον από την ενδεχόμενη χρονική καθυστέρηση επιδιόρθωσης, αναβάθμισης ή/ και επέκτασης υποδομών οδικού δικτύου (ΟΠ.10)

Σύμφωνα με την ΕΣΑΟΚ Τροόδους, οι περιοχές της Σολέας, Μαραθάσας και Ορεινής Μόρφου, αντιμετωπίζουν διάφορα προβλήματα που σχετίζονται με την αποκοπή της οδικής σύνδεσής τους με τη Λευκωσία. Η ανάγκη βελτίωσης του οδικού σχεδιασμού με βάση τις θετικές προοπτικές για την τουριστική ανάπτυξη και την ανάπτυξη της β' κατοικίας αποτελεί έναν από τους στόχους της ΕΣΑΟΚ με αναμενόμενες θετικές κοινωνικές επιπτώσεις και σημαντικά θετικές επιπτώσεις στο ανθρωπογενές περιβάλλον από τη διευκόλυνση διακίνησης των κατοίκων. Ωστόσο, σύμφωνα με την

⁶⁰ Επίσημη Ιστοσελίδα Τμήματος Επιθεώρησης Εργασίας, <http://www.mlsi.gov.cy/mlsi/dli/dliup.nsf/All/5940EBDA157F8DD9C2257DD6002FFC73?OpenDocument>

⁶¹ Τμήμα Δασών (Αναθέτουσα Αρχή), ALA Planning Partnership & Αρχιτεκτονικό Γραφείο Χρίστης Λοιζίδης, Γενικό Σχέδιο Αξιοποίησης (Master Plan) για το Μεταλλείο Αμιάντου, 2012

σχετική επιστολή του Υπουργείου Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων (βλ. Παράρτημα XVI) εγείρονται διάφορα θέματα ως προς την έγκαιρη υλοποίηση των δράσεων που αφορούν την επιδιόρθωση, αναβάθμιση ή/ και επέκταση των υποδομών του οδικού δικτύου, καθώς η τήρηση των χρονοδιαγραμμάτων θα εξαρτηθεί από τους διαθέσιμους πόρους και τον αριθμό των δεσμεύσεων του Κράτους για άλλα έργα υποδομής, συντείνοντας με τον τρόπο αυτό στην συνέχιση εμφάνισης των σχετικών προβλημάτων διακίνησης από και προς τις ορεινές κοινότητες. Επισημαίνεται επίσης ότι οι προϋπολογισμοί που διατίθενται στις Επαρχιακές Διοικήσεις, καλύπτουν μόνο τις ανάγκες για την απολύτων αναγκαία συντήρηση του υφιστάμενου οδικού δικτύου.

Βελτίωση προσβασιμότητας στις ορεινές κοινότητες Τροόδους και επιπτώσεις στο ανθρωπογενές περιβάλλον λόγω υλοποίησης δράσεων σχετικών με υποδομές συνδεσιμότητας και προσβασιμότητας (ΟΠ.10)

Η υλοποίηση της Ολοκληρωμένης Παρέμβασης 10 «Υποδομές συνδεσιμότητας και προσβασιμότητας: οδικό δίκτυο και επικοινωνίες», και συγκεκριμένα η υλοποίηση των δράσεων ιεράρχησης και προγραμματισμού εκτέλεσης οδικών έργων, των δράσεων σχετικών με την ωρίμανση και υλοποίηση έργων, των δράσεων μείωσης των μετακινήσεων αλλά και ανάπτυξης ψηφιακών δικτύων, αναμένεται όπως βελτιώσει την προσβασιμότητα στις ορεινές κοινότητες Τροόδους, επιφέροντας σημαντικές θετικές επιπτώσεις στην κυκλοφοριακή αποσυμφόρηση της περιοχής λόγω των υφιστάμενων προβλημάτων του οδικού δικτύου. Οι επιπτώσεις αυτές αναμένεται όπως επηρεάσουν θετικά το σύνολο του πληθυσμού των περιοχών, με τη διευκόλυνση της διακίνησής τους μέσω μικρότερων και ασφαλέστερων χρονοαποστάσεων.

Επηρεασμός της ποιότητας της ατμόσφαιρας και ακουστική όχληση κατοίκων επηρεαζόμενων κοινοτήτων από τη λειτουργία των οχημάτων και μηχανημάτων για την επιδιόρθωση, αναβάθμιση ή/ και επέκταση υποδομών οδικού δικτύου (ΟΠ.10)

Κατά τις εργασίες επιδιόρθωσης, αναβάθμισης του υφιστάμενου οδικού δικτύου, καθώς και κατά τις εργασίες επέκτασης των εν λόγω υποδομών ενδέχεται να σημειωθεί μικρός επηρεασμός της ατμόσφαιρας, από τα αυξημένα επίπεδα σκόνης και τις εκπομπές ατμοσφαιρικών ρύπων και διοξειδίου του άνθρακα λόγω της λειτουργίας των οχημάτων και μηχανημάτων. Αναμένονται επίσης αυξημένα επίπεδα ηχορύπανσης ως αποτέλεσμα των κατασκευαστικών εργασιών και ακουστικής όχλησης των κατοίκων των παρακείμενων κοινοτήτων. Ωστόσο, ο επηρεασμός αυτός αναμένεται όπως είναι βραχυπρόθεσμος, με τη διάρκειά του να αντιστοιχεί στη διάρκεια εκτέλεσης των εργασιών.

Επηρεασμός του φυσικού τοπίου και περιβάλλοντος από τις εργασίες επέκτασης υποδομών οδικού δικτύου (ΟΠ.10)

Η ορεινή περιοχή του Τροόδους καλύπτεται από πυκνά δάση, με το φυσικό περιβάλλον στην υπό εξέταση περιοχή να είναι ιδιαίτερα πλούσιο. Ωστόσο, οι εργασίες επέκτασης των υποδομών του οδικού δικτύου της περιοχής, ενδέχεται όπως οδηγήσουν στην αποκοπή διαφόρων δενδροστοιχιών ή θαμνώδης βλάστησης στα σημεία όπου προτείνεται όπως γίνει η διαπλάτυνση, με αρνητικές επιπτώσεις στην αισθητική του φυσικού τοπίου της περιοχής αλλά και του βιοτικού περιβάλλοντος.

Ανάδειξη ιστορικής κληρονομιάς και βελτίωση προσβασιμότητας στις ορεινές κοινότητες Τροόδους από την ενδεχόμενη κατασκευή εναέριας γραμμής τηλεφερίκ (ΟΠ.10.2.6)

Ένα από τα αξιοσημείωτα ιστορικά στοιχεία του μεταλλείου Αμιάντου στην κοινότητα του Κάτω Αμιάντου, αποτελεί η εγκαταλελειμμένη εναέρια γραμμή (σιδηρόδρομος) μεταφοράς προϊόντων της παραγωγής για εξαγωγικούς σκοπούς, που συνέδεε το μεταλλείο με το κέντρο της Λεμεσού. Στα πλαίσια της προώθησης των διαφόρων δράσεων της ΕΣΑΟΚ Τροόδους και της εξέτασης διαφόρων προτάσεων ανάδειξης και επαναφοράς ιστορικών στοιχείων και στοιχείων της κληρονομιάς του νησιού, προτάθηκε η εξέταση της δυνατότητας επαναλειτουργίας του εν λόγω έργου, για τη μεταφορά των επισκεπτών του μεταλλείου σε διάφορα σημεία ενδιαφέροντος της γύρω περιοχής. Εκτιμάται ότι, η τυχόν κατασκευή τελεφερίκ στην περιοχή θα λειτουργήσει ως πόλος προσέλκυσης επισκεπτών, λόγω της μοναδικότητας που θα παρουσιάζει ως μέσο μεταφοράς στην Κύπρο. Επίσης, το έργο αυτό σε συνδυασμό με τους προτεινόμενους χώρους στάθμευσης της Ολοκληρωμένης Παρέμβασης 10 αναμένεται όπως βελτιώσει την προσβασιμότητα στην πλατεία Τροόδους, κυρίως σε περιόδους αιχμής (περιόδους χιονοπτώσεων και καλοκαιρινούς μήνες), επιφέροντας σημαντικές θετικές επιπτώσεις στην κυκλοφοριακή αποσυμφόρηση της περιοχής, αλλά και στην ανάδειξη και προάσπιση της ιστορικής κληρονομιάς του νησιού.

Θετικές επιπτώσεις στις παρακείμενες χρήσεις γης, στον ανθρωπογενές περιβάλλον και στα ποσοστά τουρισμού λόγω της προτεινόμενης κατασκευής εναέριας γραμμής τελεφερίκ (ΟΠ.10.2.6)

Η πρόταση αναβίωσης της εναέριας γραμμής τελεφερίκ στην κοινότητα του Κάτω Αμιάντου αφορά την επαναλειτουργία της παλιάς εναέριας γραμμής από τον χώρο του μεταλλείου του Κάτω Αμιάντου έως το κέντρο της Λεμεσού. Η λειτουργία του εν λόγω έργου αναμένεται όπως συμβάλει στην καταγραφή θετικών και σημαντικών επιπτώσεων στις παρακείμενες χρήσεις γης, εφόσον οι πρόνοιες της υπό εκπόνηση Δήλωσης Πολιτικής Τροόδους το επιτρέπουν. Επίσης, η λειτουργία του εν λόγω έργου αναμένεται όπως επιφέρει θετικές επιπτώσεις στον τουρισμό, αποτελώντας πόλο έλξης επισκεπτών, λόγω της ιδιαιτερότητας του εν λόγω έργου και των ευκολιών που αναμένεται να προσφέρει στους χρήστες του.

Επιπτώσεις στους υδάτινους πόρους, στο έδαφος, στο τοπίο και στο ανθρωπογενές περιβάλλον από την μη έγκαιρη δημιουργία του προτεινόμενου Οργανισμού Λειτουργίας και Διαχείρισης Υποδομών Ύδρευσης, Άρδευσης, Στερεών και Υγρών Αποβλήτων Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους (ΟΠ.11α.1.2)

Σύμφωνα με τη δράση ΟΠ.11α.1.2 προτείνεται η ίδρυση Συμμετοχικής Δομής (πρότυπου Οργανισμού) Λειτουργίας και Διαχείρισης Υποδομών Ύδρευσης, Άρδευσης, Στερεών και Υγρών Αποβλήτων στην περιοχή μελέτης. Ανάμεσα στους στόχους του οργανισμού θα είναι η βιώσιμη/αειφόρος ενιαία διαχείριση των στερεών απόβλητων στην περιοχή του Τρόοδος και η αντιμετώπιση των υφιστάμενων προβλημάτων. Η μη έγκαιρη ίδρυση του εν λόγω οργανισμού, ως ενός σώματος κοινής διαχείρισης και εποπτείας, θα συντελέσει στη διατήρηση των υφιστάμενων προβλημάτων διαχείρισης των αποβλήτων της περιοχής, καθώς και στην ενίσχυσή τους. Ενδεικτικά να αναφερθεί ότι η καθυστέρηση της λήψης αποφάσεων σχετικά με την αποκατάσταση των Χώρων Ανεξέλεγκτης Διάθεσης Αποβλήτων (ΧΑΔΑ) που βρίσκονται εντός της περιοχής μελέτης, καθώς και η έλλειψη ελέγχου και καταγραφής των θεμάτων που αντιμετωπίζουν οι εν λόγω χώροι, αναμένεται όπως συμβάλει στην ενδεχόμενη ή περαιτέρω πρόκληση αρνητικών επιπτώσεων στους υδάτινους πόρους, στο έδαφος, στο τοπίο και στο ανθρωπογενές περιβάλλον της περιοχής.

Οι επιπτώσεις από τη διατήρηση των μη αποκατεστημένων ΧΑΔΑ σχετίζονται με τον κίνδυνο ρύπανσης των επιφανειακών και υπόγειων υδάτων, αλλά και του εδάφους, λόγω της παρουσίας των απορριμματικών σωρών σε συνδιασμό με την φυσική ροή ομβρίων υδάτων και τη διοχέτευσή τους

στο υπέδαφος, τον κίνδυνο περαιτέρω υποβιβασμού της αισθητικής του τοπίου από την συνεχιζόμενη και ανεξέλεγκτη απόρριψη αποβλήτων, και την όχληση του κατοίκων των επηρεαζόμενων κοινοτήτων από την δυσοσμία, με ενδεχόμενες επιπτώσεις ακόμη και στην υγεία τους.

Η ίδρυση Συμμετοχικής Δομής (πρότυπου Οργανισμού) Λειτουργίας και Διαχείρισης Υποδομών Ύδρευσης, Άρδευσης, Στερεών και Υγρών Αποβλήτων θα συμβάλει θετικά στην πρόληψη εκδήλωσης παρόμοιων επιπτώσεων στο μέλλον, ενώ προωθεί δράσεις διαφύλαξης και προστασίας του περιβάλλοντος σχετικά με την παραγωγή και διάθεση των στερεών αποβλήτων στην περιοχή, αναλαμβάνοντας πρωτοβουλία δράσεων προτεραιοποίησης υφιστάμενων ΧΑΔΑ προς αποκατάσταση.

Κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις και επιπτώσεις στους υδάτινους πόρους λόγω εφαρμογής υφιστάμενης νομοθεσίας περί διαχείρισης των υγρών αποβλήτων και εφαρμογής περιορισμένων κριτηρίων στον καθορισμό των ευαίσθητων περιβαλλοντικά περιοχών (ΟΠ.11α.2)

Σύμφωνα με την υφιστάμενη νομοθεσία [Νόμος 1/1971: Ο περί Αποχετευτικών Συστημάτων Νόμος], όλοι οι οικισμοί άνω των 2000 κατοίκων, αλλά και αυτοί που βρίσκονται σε ευαίσθητες περιβαλλοντικά περιοχές (ανεξάρτητα από τον αριθμό των κατοίκων) θα πρέπει να διαθέτουν αποχετευτικό σύστημα και μονάδα βιολογικού καθαρισμού. Ωστόσο, σύμφωνα με το Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων (βλ. Παράρτημα XIII), η περιοχή μελέτης αποτελεί μια γενικά ευαίσθητη περιβαλλοντικά περιοχή και αυτό δεν έχει αποτυπωθεί σαφώς με βάση τις τωρινές παραμέτρους της νομοθεσίας, αφού σημαντικό πρόβλημα είναι τα περιορισμένα κριτήρια που εφαρμόζονται στον καθορισμό των ευαίσθητων περιοχών. Ο καθορισμός του συνόλου της περιοχής του Τροόδους ως ευαίσθητης περιοχής στα πλαίσια της νομοθεσίας για τα αστικά λύματα, σύμφωνα με το Τμήμα, κρίνεται ως λανθασμένη και επικίνδυνη για την Κυπριακή Δημοκρατία, αφού μια τέτοια θεώρηση θα σήμαινε την ανάγκη κατασκευή αποχετευτικών συστημάτων στο σύνολο των κοινοτήτων του Τροόδους και κατ' επέκταση την ανάγκη δαπάνης σημαντικών κονδυλίων για το σκοπό αυτό και οικονομικής επιβάρυνσης των κατοίκων ως προς τη συντήρηση και λειτουργία τους. Ήδη η Κυπριακή Δημοκρατία πρέπει να υλοποιήσει το υφιστάμενο πρόγραμμα εφαρμογής της οδηγίας 91/271/ΕΟΚ για την υλοποίηση του οποίου απαιτούνται σημαντικά κονδύλια και προσωπικό που είναι δύσκολο να εξευρεθούν. Παρόλα αυτά, η εφαρμογή των σχετικών νομοθεσιών και προτεινόμενων δράσεων της ΕΣΑΟΚ Τροόδους, αλλά και της Στρατηγικής Μελέτης Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους, αναμένεται όπως επιφέρουν σημαντικά θετικές κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις και θετικές επιπτώσεις στους υδάτινους πόρους της περιοχής, με την ορθολογιστική διαχείριση και προστασία τους από ενδεχόμενα ρύπανσης.

Επιπτώσεις στους υδάτινους πόρους από προβλήματα διάθεσης του ανακυκλωμένου νερού (ΟΠ.11α.2)

Σύμφωνα με το Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων (βλ. Παράρτημα XIII), σε ορεινές κοινότητες με πρόσβαση σε φρέσκο νερό δεν υπάρχει ενδιαφέρον από τους γεωργούς για τη χρήση του ανακυκλωμένου νερού. Επιπρόσθετα, σε πολλές περιπτώσεις η γεωργία είναι περιορισμένη ή αφορά μικρά τεμάχια στα οποία καλλιεργούνται είδη που δεν μπορούν να αρδευτούν με ανακυκλωμένο νερό. Το πρόβλημα διάθεσης του ανακυκλωμένου νερού στις εν λόγω περιοχές συμβάλει στην όξυνση του φαινομένου της υπεράντλησης των υπόγειων υδάτων.

Μείωση κινδύνου ρύπανσης υδάτινων πόρων και προστασία του φυσικού περιβάλλοντος από την επέκταση και αναβάθμιση υφιστάμενων Σταθμών Επεξεργασίας Λυμάτων (ΟΠ.11α.2.1)

Τα έργα που προτείνονται από την ΟΠ.11α.2.1, ΟΠ.11α.2.2 στη συνέχεια αλλά και ΟΠ.11α.2.3 πηγάζουν από την *Στρατηγική Μελέτη Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους (ΥΑΟΚΤ)* η οποία εγκρίθηκε επί της αρχής και υιοθετήθηκε όπως αναφέρεται στη δράση της ΕΣΑΟΚ ΟΠ.11α1.1.

Η δράση ΟΠ.11α.2.1 αποσκοπεί στη κατασκευή Β' φάσης Αποχετευτικού Δικτύου στην κοινότητα Κυπερούντας για διασύνδεση της περιοχής του νοσοκομείου Κυπερούντας με τον Σταθμό Επεξεργασίας Λυμάτων (ΣΕΛ), στην αναβάθμιση του Σταθμού Επεξεργασίας Λυμάτων (ΣΕΛ) στον Ασκά και στη κατασκευή Σταθμού Λυμάτων στις Κυβίδες προς αντικατάσταση χωμάτων δεξαμενών. Επιπλέον, υπό εξέλιξη βρίσκονται τα έργα κατασκευής ΣΕΛ στην κοινότητα του Αγίου Ιωάννη και Απλικίου και το αποχετευτικό έργο Σολέας.

Σύμφωνα με τη *Στρατηγική Μελέτη Διαχείρισης ΥΑΟΚΤ*, σε πολλές κοινότητες τα λύματα απορρίπτονται σε απορροφητικούς λάκκους, επιτρέποντας τη διαφυγή των λυμάτων στο περιβάλλον χωρίς ουσιαστική επεξεργασία. Επιπλέον, στις κοινότητες όπου υπάρχει υφιστάμενο σύστημα επεξεργασίας υγρών αποβλήτων, αυτό ενδέχεται να χρήζει βελτίωσης και αναβάθμισης. Περιπτώσεις κατείσδυσης των λυμάτων στον υπόγειο υδροφόρα λόγω αδυναμίας του συστήματος διαχείρισης των υγρών αποβλήτων, προκαλούν σοβαρή ρύπανση στους υδάτινους πόρους της περιοχής, με σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον, ενώ δύναται να επιφέρουν σημαντικές επιπτώσεις και στην ανθρώπινη υγεία.

Η υλοποίηση της εν λόγω δράσης αναμένεται όπως μειώσει τον κίνδυνο ρύπανσης των υδάτινων πόρων των ορεινών κοινοτήτων μέσω της ορθολογιστικής διαχείρισης και επεξεργασίας των λυμάτων. Να σημειωθεί ότι σύμφωνα με το Γραφείο Επιτρόπου Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων, έχει ήδη προκηρυχθεί ο σχετικός διαγωνισμός αναφορικά με τη μελέτη επέκτασης δικτύου και κατάργησης ενός αντλιοστασίου κατά τη κατασκευή της Β' φάσης του αποχετευτικού δικτύου στην κοινότητα της Κυπερούντας, με σκοπό τη διασύνδεση της περιοχής του Νοσοκομείου Κυπερούντας με τον ΣΕΛ.

Για τις ΣΕΛ στο Απλίκι, στον Άγιο Ιωάννη Αγρού και στα Κατύδατα (Σολέας), για το αποχετευτικό δίκτυο Σολέας, έχουν ήδη υποβληθεί οι σχετικές περιβαλλοντικές μελέτες και έχουν εκδοθεί οι σχετικές γνωματεύσεις όπου μέσω της εφαρμογής των όρων τους διασφαλίζεται η προστασία του περιβάλλοντος τόσο από την κατασκευή όσο και από την λειτουργία των εν λόγω έργων.

Επιπτώσεις στη δημόσια υγεία και στους υδάτινους πόρους από τον σχεδιασμό των απαραίτητων υποδομών διαχείρισης αστικών λυμάτων στις κοινότητες (ΟΠ.11α.2.2)

Η υλοποίηση των δράσεων και έργων που προτείνει η ΕΣΑΟΚ Τροόδους μέσω της *Στρατηγικής Μελέτης Διαχείρισης ΥΑΟΚΤ*, και συνδέονται με την επίτευξη της ορθολογικής διαχείρισης των υγρών αποβλήτων στις ορεινές κοινότητες Τροόδους, αναμένεται να επιφέρει σημαντικά θετικές επιπτώσεις στη δημόσια υγεία και στην ποιότητα του περιβάλλοντος και των υδάτινων πόρων, λόγω της αντιμετώπισης των υφιστάμενων προβλημάτων υπερχειλίσης λυμάτων στις κοινότητες που εξυπηρετούνται από απορροφητικούς ή σηπτικούς λάκκους. Το θέμα της υπερχειλίσης λυμάτων σχετίζεται με τον κίνδυνο ρύπανσης του υπόγειου υδροφόρα και των επιφανειακών υδάτινων πόρων, αλλά και με διάφορα θέματα υγείας που προκύπτουν λόγω αυτού, με την ανάγκη επέμβασης

για την προστασία της δημόσιας υγείας και της ποιότητας του περιβάλλοντος να κρίνεται ως άμεση. Σύμφωνα με την *Στρατηγική Μελέτη Διαχείρισης ΥΑΟΚΤ*, διαπιστώθηκε ότι αριθμός κοινοτήτων που βρίσκεται εντός ή πλησίον των προστατευόμενων περιοχών εμπίπτει στα πλαίσια της νομοθεσίας και αποτελεί πρώτη προτεραιότητα για κατασκευή ΣΕΛ. Από τη *Στρατηγική Μελέτη Διαχείρισης ΥΑΟΚΤ* διαφάνηκαν ως πρώτης προτεραιότητας 10 ομάδες κοινοτήτων, στις οποίες συμπεριλαμβάνονται 28 κοινότητες. Βάσει των σεναρίων επίλυσης που εξετάστηκαν δε διαφάνηκε απαραίτητη η κατασκευή αποχετευτικού δικτύου και ΣΕΛ σε όλες τις κοινότητες. Για 4 από τις εν λόγω 10 ομάδες η *Στρατηγική Μελέτη Διαχείρισης ΥΑΟΚΤ* προτείνει περαιτέρω μελέτη ενώ για τις υπόλοιπες προτείνει compact μονάδες και μεμονωμένη διαχείριση ανά κοινότητα, ή την μηδενική λύση (δηλαδή την συνέχιση του υφιστάμενου τρόπου διαχείρισης) και μία ΣΕΛ (Αγία Μαρίνα Ξυλιάτου). Για τις επόμενες σε προτεραιότητα ομάδες μεταξύ των εναλλακτικών που εξετάστηκαν προκρίθηκαν επίσης ποικίλες επιλογές μεταξύ compact μονάδων/ μεμονωμένης διαχείρισης ανά κοινότητα/ μηδενικής λύσης ή ΣΕΛ. Η προτεραιοποίηση που προέκυψε μέσω της *Στρατηγικής Μελέτης Διαχείρισης ΥΑΟΚΤ* για τα έργα διαχείρισης υγρών αποβλήτων είναι κάτι που θα έχει θετικές επιπτώσεις, τόσο στους υδάτινους πόρους εφόσον εστιάζει πρώτα στις περιοχές με τα σημαντικά προβλήματα, ενώ παράλληλα ευνοεί την κοινωνικοοικονομική πλευρά του θέματος εφόσον τα κονδύλια για την κατασκευή των έργων είναι περιορισμένα. Σημειώνεται ότι στην *Στρατηγική Μελέτη Διαχείρισης ΥΑΟΚΤ*, σε πρώτο επίπεδο αναζητήθηκαν τα χαρακτηριστικά του περιβάλλοντος των εκάστοτε περιοχών (οικισμών) που το καθιστούν ευαίσθητο στην μη ορθή διάθεση λυμάτων, και τα χαρακτηριστικά αυτά αποτέλεσαν τα κριτήρια για την κατάταξη των Κοινοτήτων σε περιοχές που αντιμετωπίζουν έντονο πρόβλημα και χρήζουν άμεσης αντιμετώπισης. Τα κριτήρια αυτά ήταν (α) εάν μία περιοχή εμπίπτει εντός δικτύου Natura 2000, (β) εάν πλησίον υπάρχει ποτάμιο/ λιμναίο υδατικό σώμα ή επιφανειακή πηγή, (γ) εάν σε μία περιοχή υπάρχει κορεσμός του εδάφους με αποτέλεσμα ανικανότητα απορρόφησης λυμάτων και υπερχειλίσσεις, (δ) εάν η υδροπερατότητα του εδάφους είναι τέτοια που καθιστά την περιοχή ευαίσθητη στην δυνατότητα ρύπανσης από την τελική διάθεση με απόβλητα με υψηλό ρυπαντικό φορτίο, (ε) εάν υπάρχουν πλησίον γεωτρήσεις ύδρευσης/ άρδευσης, και (στ) εάν μία περιοχή ήδη εξυπηρετείται εν μέρει ή πλήρως από αποχετευτικό δίκτυο ή ΣΕΛ.

Τα εν λόγω κριτήρια, που συμπεριλαμβάνουν την κοινωνική και περιβαλλοντική παράμετρο, λήφθηκαν υπόψη σε μία πολυκριτηριακή ανάλυση, μέσω της οποίας προέκυψε η προτεραιοποίηση προς υλοποίηση των έργων.

Για κάθε περίπτωση κοινοτήτων ή ομάδων κοινοτήτων εξετάστηκαν κυρίως οι ακόλουθες εναλλακτικές (α) μηδενική λύση, (β) υλοποίηση προτάσεων των Τελικών Εκθέσεων σχετικά με την παροχή Συμβουλευτικών Υπηρεσιών για την Ετοιμασία Προκαταρκτικών Αναγνωριστικών Μελετών του ΤΑΥ (2006), (γ) η μεμονωμένη διαχείριση ανά κοινότητα, και (δ) η από κοινού διαχείριση μεταξύ συγκεκριμένων κοινοτήτων. Οι τελικές επιλογές όπως ήδη αναφέρθηκαν αποτελούν ένα συνδυασμό προτάσεων που λάμβανε υπόψη τόσο τις ανάγκες (λόγω προβλημάτων υπερχειλίσσης), όσο και το λειτουργικό κόστος, ενώ η επιλογή θέσεων έγινε με τρόπο που να αποφεύγονται οι σημαντικές υψομετρικές διαφορές που θα ανάγκαζαν την χρήση αντλιών για παροχή των λυμάτων αυξάνοντας έτσι τις ανάγκες κατανάλωσης ενέργειας, ή που αξιοποιούσαν τις υψομετρικές διαφορές προς όφελος της λειτουργίας. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι προτάσεις του ΤΑΥ (2006) κρίθηκε από την ομάδα υλοποίησης της *Στρατηγικής Μελέτης Διαχείρισης ΥΑΟΚΤ*, ότι αποτελούσαν απλές τεχνολογικές λύσεις με πιθανώς χαμηλή αποτελεσματικότητα, για αυτό και οι τελικές επιλογές αφορούσαν προτάσεις νέων ΣΕΛ, ή compact μονάδων, ή ακόμα και της μηδενικής λύσης.

Παρόλα αυτά, σημειώνεται ότι η χωροθέτηση που προτείνεται για τα εν λόγω έργα αρκετές φορές είναι πλησίον ποταμών και ενδεχομένως να συνδέεται με αρνητικές επιπτώσεις στους υδάτινους πόρους σε περίπτωση αστοχίας στη λειτουργία όπως π.χ. διαφυγή λυμάτων με ρυπαντικό φορτίο στους ποταμούς. Για το λόγο αυτό και προς μεγιστοποίηση των θετικών επιπτώσεων από τα προτεινόμενα έργα προτείνονται μέτρα που αφορούν τη λειτουργία και την παρακολούθηση της λειτουργίας των εν λόγω έργων.

Επιπτώσεις στην οικονομία από τον σχεδιασμό των απαραίτητων υποδομών διαχείρισης αστικών λυμάτων στις κοινότητες (ΟΠ.11α.2.2)

Η τελική πρόταση της *Στρατηγικής Μελέτης Διαχείρισης ΥΑΟΚΤ* για συγκεκριμένο είδος προτεινόμενης επεξεργασίας, δηλαδή ΣΕΛ ή συνέχιση της υφιστάμενης κατάστασης ή compact μονάδες και μεμονωμένη διαχείριση με συγκεκριμένη πρόταση τεχνολογίας των επιμέρους compact μονάδων, βασίστηκε σε οικονομικούς συντελεστές που προέκυψαν από τιμές αγοράς λιανικής, χωρίς να λαμβάνονται υπόψη τυχόν έξοδα για συνοδευτικά έργα, έξοδα για μεταφορές, ο ΦΠΑ και πιθανές εκπτώσεις. Συνεπώς με την κατάλληλη επιλογή των προτεινόμενων λύσεων της *Στρατηγικής Μελέτης Διαχείρισης ΥΑΟΚΤ* ελαχιστοποιούνται κατά το δυνατό τα ενδεικτικά κόστη κατασκευής (€/άτομο), και τα ενδεικτικά κόστη λειτουργίας (€/άτομο-έτος).

Επιπτώσεις στα εδάφη, στους υδάτινους πόρους, στη βιοποικιλότητα, στη δημόσια υγεία και στις ανέσεις της τοπικής κοινωνίας από την κατασκευή και λειτουργία των έργων προτεραιότητας (ΟΠ.11α.2.3)

Ακολούθως απαριθμούνται συγκεκριμένες επιπτώσεις από την κατασκευή και λειτουργία τόσο των ΣΕΛ όσο και των αποχετευτικών δικτύων:

Επιπτώσεις κατά την επιλογή της τεχνολογίας των compact μονάδων επεξεργασίας

Σημειώνεται ότι σύμφωνα με την *Στρατηγική Μελέτη Διαχείρισης ΥΑΟΚΤ* η ποιότητα εκροής των compact μονάδων κρίνεται ικανοποιητική για σκοπούς άρδευσης αστικού πρασίνου, εφόσον τα compact συστήματα αυτών των τεχνολογιών χρησιμοποιούνται ευρέως στην Ελλάδα, όπου τα σχετικά θεσμοθετημένα ποιοτικά όρια για χρήση προς άρδευση βάσει της ελληνικής νομοθεσίας είναι πιο αυστηρά από τα αντίστοιχα όρια της κυπριακής νομοθεσίας ΚΔΠ 379/2015.

Επίσης σημειώνεται ότι τα compact συστήματα μπορούν να καλύψουν από 5 έως 500 άτομα, ενώ για μεγαλύτερες παροχές εξετάστηκαν οι εναλλακτικές των μεγάλων σταθμών (ΣΕΛ).

Σε περίπτωση δυνατότητας χρήσης των επεξεργασμένων λυμάτων προς άρδευση άλλων ειδών εκτός από πράσινο, π.χ. άρδευση λαχανικών/ προϊόντων προς βρώση κλπ, ενδέχεται να προκύψουν επιπτώσεις στη δημόσια υγεία σε περίπτωση που η ποιότητα εκροής δεν είναι κατάλληλη. Για το λόγο αυτό ισχύουν τα μέτρα που προτείνονται στη συνέχεια στην ενότητα 8.2.2.2.

Επιπτώσεις από την Κατασκευή των έργων διαχείρισης υγρών αποβλήτων (ΣΕΛ, δίκτυα αποχέτευσης, compact μονάδες)

- Παραγωγή ποσοτήτων μη-επικίνδυνων απόβλητων (μπάζα), για την εξομάλυνση του εδάφους και για τη διαμόρφωση των κατάλληλων κλίσεων αλλά και την εκσκαφή των αυλάκων όπου θα τοποθετηθούν οι αγωγοί του αποχετευτικού δικτύου.

- Παραγωγή μηχανελαίων ή/και άλλων επικίνδυνων αποβλήτων που ενδέχεται να προκαλέσουν ρύπανση του εδάφους και των υδάτων σε περίπτωση αδυναμίας καλής προσωρινής τους διαχείρισης εντός του εργοταξίου.
- Εκπομπές αέριων ρύπων από την χρήση των μηχανήματων εργοταξίου. Λόγω των τυπικών εργασιών (περιορισμένες απαιτήσεις σε εξοπλισμό και μηχανήματα) που προβλέπονται, οι αναμενόμενες αέριες εκπομπές θα είναι μικρές και δε θα εκτιμάται να έχουν ουσιαστικά σημαντική επίπτωση στην ποιότητα της ατμόσφαιρας στην εκάστοτε περιοχή.
- Εκπομπές σκόνης από τις κατασκευαστικές εργασίες (από τις εκσκαφές, τη μεταφορά και προσωρινή εναπόθεση υλικών, την κίνηση οχημάτων και εξοπλισμού).
- Σε περίπτωση έργων πρόσβασης ενδέχεται αποκοπή η επιβάρυνση του φυσικού περιβάλλοντος σε περίπτωση που η όδευση έως τα σημεία των ΣΕΛ διαπερνούν περιοχές με φυσική βλάστηση.
- Οι εκπομπές θορύβου, που είναι πιο έντονες κατά τις χωματοουργικές εργασίες, ενδεχομένως να προκαλέσουν όχληση στους περίοικους σε περίπτωση που η θέση της ΣΕΛ είναι κοντά σε κατοικημένη περιοχή, ή όχληση στην πανίδα που ενδεχομένως να βρίσκεται περιμετρικά του έργου σε περίπτωση που αυτό εφαρμόζει.
- Ενδεχόμενη όχληση λόγω αύξησης κυκλοφοριακού φόρτου, ειδικά στις περιπτώσεις όπου η όδευση των οχημάτων εργοταξίου αναμένεται να διέρχεται διαμέσου των οικισμών.
- Πιθανή ρύπανση εδάφους και υδάτων από την κακή διαχείριση των αστικών λυμάτων και αστικών απορριμμάτων από το προσωπικό του εργοταξίου.

Επιπτώσεις από την Λειτουργία των έργων διαχείρισης υγρών αποβλήτων (ΣΕΛ, δίκτυα αποχέτευσης, compact μονάδες)

- Περιορισμένες λύσεις διάθεσης επεξεργασμένου νερού, ειδικά λαμβανομένου υπόψη της πλούσιας υδροφορίας στην περιοχή και στην δυνατότητα των γεωργών χρήσης νερού άρδευσης καλύτερης ποιότητας από τα επεξεργασμένα λύματα. Πιθανότητα συσσώρευσης μεγάλων ποσοτήτων επεξεργασμένου νερού, ειδικά κατά τους χειμερινούς μήνες που θα παραμένει αδιάθετο.
- Πιθανές αστοχίες στην λειτουργία του σταθμού είτε λόγω οικονομικής στενότητας των φορέων διαχείρισης, είτε λόγω μη ικανοποιητικής επεξεργασίας, και μετέπειτα ρύπανση του εδάφους και των υδάτων στα σημεία διάθεσης των επεξεργασμένων λυμάτων και της επεξεργασμένης λάσπης.
- Πιθανή εκπομπή δυσσομίας από τις διεργασίες του σταθμού.
- Εκπομπή θορύβου από τη λειτουργία των μηχανημάτων του σταθμού, την διακίνηση των οχημάτων από και προς τον σταθμό.

Κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις, επιπτώσεις στους υδάτινους πόρους και στο έδαφος από την εφαρμογή συστήματος διαλογής στην πηγή (ΟΠ.11β.2.1)

Για την εφαρμογή του συστήματος διαλογής στην πηγή χρειάζεται να πραγματοποιηθεί μια σειρά δράσεων για τη δημιουργία/ παροχή υποδομών για διαλογή στην πηγή των βιοαποβλήτων, αλλά και δράσεις ενημέρωσης του κοινού όπως λεπτομερώς προκύπτει από την *Στρατηγική Μελέτη Διαχείρισης Αστικών Στερεών Αποβλήτων Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους (ΑΣΑΟΚΤ)*. Η αφαίρεση των βιοαποβλήτων από τα λοιπά απορρίμματα στην πηγή, επιφέρει αποφυγή του ανάλογου κόστους διαχείρισης στις ΟΕΔΑ, μειώνοντας σημαντικά το κόστος που επωμίζονται οι κάτοικοι της περιοχής, αφού με σωστή διαλογή των βιοαποβλήτων και ανακύκλωση των συσκευασιών, το τελικό υπόλειμμα για διαχείριση δεν ξεπερνά το 10%. Με την αφαίρεση των βιοαποβλήτων γίνεται πολύ καλύτερη η ανακύκλωση των συσκευασιών, με αποτέλεσμα η κοινότητα να έχει τη δυνατότητα πολύ μεγαλύτερης ανάκτησης υλικών.

Οι δράσεις για τη δημιουργία/ παροχή υποδομών που προωθούνται και αναλύονται στην *Στρατηγική ΑΣΑΟΚΤ*, αφορούν την παροχή εξοπλισμού διαλογής στην πηγή δηλαδή κάδων κομποστοποίησης και κάδων συλλογής στα νοικοκυριά, κοινοτικών κομποστοποιητών και κάδων ανταποδοτικής ανακύκλωσης, ενώ επιπλέον τροχοδρομείται η εγκατάσταση κάδων κομποστοποίησης και κάδων συλλογής σε μεγάλους παραγωγούς (ξενοδοχεία, εστιατόρια κλπ) όπου το κόστος θα το επωμιστούν οι ίδιοι.

Από την εγκαθίδρυση της εφαρμογής του εν λόγω συστήματος διαλογής στην πηγή προκύπτει η ανάγκη εξεύρεσης σταθερού τρόπου διάθεσης του κόμποστ που θα παράγεται σε περίπτωση που αυτό υπερβαίνει τις ανάγκες των νοικοκυριών ή των τοπικών αρχών από τις οποίες θα παράγεται, ώστε να μην προκύπτει περίσσεια που θα απορρίπτεται ως απόβλητο, κάτι που θα μειώνει τα οποιαδήποτε οφέλη από αυτή την πρακτική, και επιφέροντας ενδεχομένως, και αναλόγως της περιοχής απόρριψής τους, αρνητικές επιπτώσεις μέσω της ρύπανσης εδάφους ή/ και υδάτων.

Η επιλογή της ομαδοποίησης των κοινοτήτων για εφαρμογή κοινοτικής κομποστοποίησης σε 14 ομάδες επιφέρει κοινωνικοοικονομικά θετικά οφέλη εφόσον με αυτό τον τρόπο γίνεται εξοικονόμηση στην αγορά εξοπλισμού αλλά και ευκολότερη εξεύρεση χώρων για την χωροθέτηση τους. Η πρόταση της *Στρατηγικής ΑΣΑΟΚΤ* για την περιοχή μελέτης είναι τα κλειστά συστήματα κομποστοποιητών οι οποίοι ουσιαστικά είναι κλειστοί αντιδραστήρες κατακόρυφοι ή οριζόντιοι ή περιστρεφόμενοι τυμπάνου, στους οποίους υπάρχει καλύτερος έλεγχος της παροχής αέρα, της θερμοκρασίας, του pH και της υγρασίας. Σε περίπτωση αντίθετης επιλογής μεθοδολογίας κομποστοποίησης, δηλαδή ανοικτά συστήματα (π.χ. σε σειράδια) θα χρειαζόταν η εξεύρεση πολύ μεγαλύτερου χώρου που θα έπρεπε να ήταν μακριά από οικιστικές μονάδες ώστε να αποφεύγεται η όχληση μέσω της αναμενόμενης εκπεμπόμενης δυσοσμίας, άρα ενδεχομένως να είχαμε και επιπτώσεις στο τοπίο και το φυσικό περιβάλλον. Η λειτουργία των κομποστοποιητών κλειστών συστημάτων έχει υψηλό κόστος και λόγω αυτού υπάρχει ο κίνδυνος παραμονής των απορριμμάτων να περιορίζεται σε μη ικανοποιητικό, με αποτέλεσμα την παραγωγή ενός μη σταθεροποιημένου τελικού προϊόντος, και την επακόλουθη ανάγκη συμπληρωματικής σταθεροποίησης σε σωρούς.

Κοινωνικές επιπτώσεις, επιπτώσεις στο ανθρωπογενές περιβάλλον, στους υδάτινους πόρους και στο έδαφος από τον ενδεχόμενο λανθασμένο σχεδιασμό, τη μη ορθολογική διαχείριση και παρακολούθηση των προτεινόμενων Μικρών Πράσινων Σημείων (ΟΠ.11β.2.3)

Η απουσία συστηματικής παρακολούθησης και ελέγχου των υφιστάμενων Πράσινων Σημείων έχει καταδείξει και στο παρελθόν ότι οι χώροι των πλείστων Πράσινων Σημείων στο νησί έχουν καταλήξει χώροι οπτικής όχλησης και πηγής δυσοσμίας, λόγω ανεξέλεγκτης απόρριψης και εναπόθεσης αποβλήτων σε αυτούς, με αποτέλεσμα την μείωση της απόδοσης του δικτύου. Η «εγκατάληψη» τους έχει κυρίως κοινωνικές επιπτώσεις στους κατοίκους των κοινοτήτων, με την εισήγηση της ΕΣΑΟΚ Τροόδους για δημιουργία μικρών χώρων προσωρινής εναπόθεσης αποβλήτων να ενδέχεται να προκαλέσει παρόμοιας φύσεως επιπτώσεις, σε περίπτωση αστοχίας της εύρυθμης λειτουργίας τους. Ουσιώδους σημασίας είναι και ο κατάλληλος σχεδιασμός των εν λόγω χώρων, αποσκοπώντας στον όσο το δυνατό μικρότερο επηρεασμό των κατοίκων και του περιβάλλοντος, επιφέροντας με αυτό τον τρόπο τα αναμενόμενα αποτελέσματα ορθολογιστικής διαχείρισης των στερεών αποβλήτων της περιοχής.

Η περιοχή εξυπηρετείται από τα σταθερά Πράσινα Σημεία που υπάρχουν στα όρια της περιμέτρου της περιοχής μελέτης, και από τα κινητά Πράσινα Σημεία που βάσει σχεδιασμού περνούν κάθε μήνα

από κάθε κοινότητα. Παρόλη τη λειτουργία των κινητών Πράσινων Σημείων βάσει της *Στρατηγικής Μελέτης Διαχείρισης ΑΣΑΟΚΤ* προκύπτει ότι υπάρχει ανάγκη για κάλυψη των υπόλοιπων κοινοτήτων ειδικά στο κεντρικό τμήμα της περιοχής μελέτης. Για το λόγο αυτό η Στρατηγική Μελέτη Διαχείρισης ΑΣΑΟΚΤ προχώρησε σε πρόταση δημιουργίας μικρών χώρων προσωρινής αποθήκευσης αυτών των ρευμάτων αποβλήτων (μικρά Πράσινα Σημεία), κάνοντας μία ομαδοποίηση των κοινοτήτων στο μέγιστο δυνατό βάσει των παραγόμενων αποβλήτων τους, αλλά και όπως το επέτρεπαν οι αποστάσεις μεταξύ τους και το οδικό δίκτυο. Με τον τρόπο αυτό γίνεται μία ολιστική αντιμετώπιση του προβλήματος εφαρμογής του εν λόγω θεσμού στις ορεινές κοινότητες Τρόοδους.

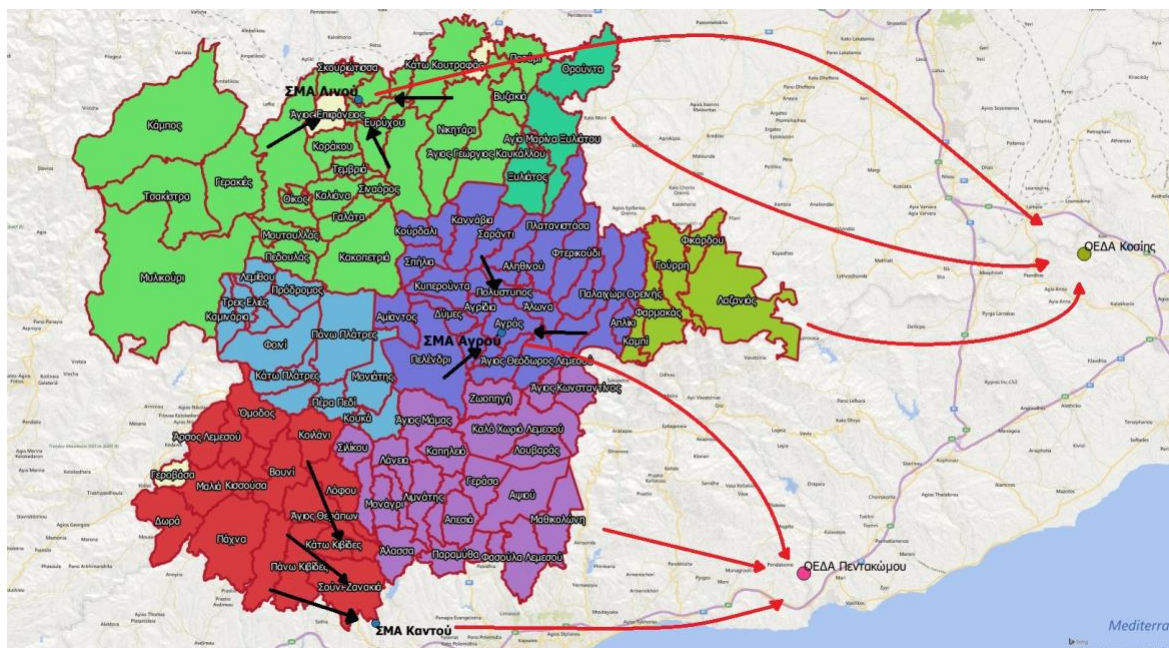
Η εν λόγω δράση προκύπτει από την *Στρατηγική Μελέτη Διαχείρισης ΑΣΑΟΚΤ*, και τονίζεται ότι η ορθή χωροθέτηση και λειτουργία των Μικρών Πράσινων Σημείων όπως προτείνονται με τον σχετικό βαθμό λεπτομέρειας στην *Στρατηγική Μελέτη Διαχείρισης ΑΣΑΟΚΤ*, μπορεί να επιφέρει σημαντικά θετικές επιπτώσεις εφόσον μέσω της λειτουργίας τους θα παρέχεται το μέσο για την αποφυγή της ανεξέλεγκτης διάθεσης αποβλήτων στα υδατορέματα ή στο έδαφος σε απομονωμένες περιοχές, μειώνοντας έτσι τον κίνδυνο ρύπανσης υδάτων και εδάφους. Για τη σωστή χωροθέτηση των εκάστοτε Μικρών Πράσινων Σημείων πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τα μέτρα/ προϋποθέσεις όπως αναφέρονται στη συνέχεια στην ενότητα 8.2.2.

Κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις, επιπτώσεις στους υδάτινους πόρους και στο έδαφος από τον σχεδιασμό και λειτουργία των Σταθμών Μεταφόρτωσης Απορριμμάτων (ΟΠ.11β.2.4)

Όπως και για τα Μικρά Πράσινα Σημεία, έτσι και για τις θέσεις ΣΜΑ η ακριβής χωροθέτηση σε αυτό το στάδιο προκύπτει μέσω της *Στρατηγικής Μελέτης Διαχείρισης ΑΣΑΟΚΤ* όπως αναφέρθηκε πιο πάνω. Οι προτάσεις της *Στρατηγικής Μελέτης Διαχείρισης ΑΣΑΟΚΤ* για δημιουργία νέων ΣΜΑ στην Λινού και τον Αγρό αλλά και τη δημιουργία κινητού ΣΜΑ, επιφέρει θετικές κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις εφόσον συνεπάγεται άμεση και σημαντική μείωση στα κόστη μεταφοράς που επωμίζονται οι κάτοικοι των ορεινών περιοχών. Η δημιουργία των εν λόγω ΣΜΑ πέραν του κοινωνικοοικονομικού οφέλους που θα επιφέρει, συνδέεται άμεσα με θετικές επιπτώσεις στα ύδατα και τα εδάφη εφόσον εξαλείφει φαινόμενα όπως η ανεξέλεγκτη και μη ασφαλής διάθεση σε ακατάλληλους χώρους, με κίνδυνο ρύπανσης υδάτων και εδάφους μέσω απορροών από αυτούς.

Μέσω της *Στρατηγικής Μελέτης Διαχείρισης ΑΣΑΟΚΤ* η κατάληξη στην τελική επιλογή αριθμού και θέσεων για τους ΣΜΑ, αξιοποίησε υφιστάμενους υποδομές και σχεδιασμούς (ΣΜΑ Καντού και ΣΜΑ Λινού). Μέσω της εξέτασης της υφιστάμενης κατάστασης με τους δύο αυτούς ΣΜΑ διαπιστώθηκε ότι για καλύτερη διαχείριση των στερεών αποβλήτων της περιοχής θεωρείται απαραίτητη η δημιουργία και τρίτου ΣΜΑ που θα εξυπηρετεί την περιοχή. Για τον εντοπισμό της καταλληλότερης θέσης του εν λόγω ΣΜΑ έγινε αξιολόγηση των παραγόμενων ποσοτήτων ΑΣΑ, οι χιλιομετρικές αποστάσεις και η βέλτιστη επιλογή για τη θέση του τρίτου ΣΜΑ ορίστηκε αυτή στον Αγρό. Η ΕΣΑΟΚ συμπληρώνει με την προώθηση ενός προσωρινού κινητού ΣΜΑ στα πλαίσια ενός μεταβατικού σταδίου. Ο συνδυασμός αυτών των ΣΜΑ με τον τρόπο που προτείνεται στην *Στρατηγική Μελέτη Διαχείρισης ΑΣΑΟΚΤ* και την ΕΣΑΟΚ είναι η βέλτιστη περιβαλλοντικά εφόσον αξιοποιεί τον υφιστάμενο ΣΜΑ στην Καντού, προτείνει επαναπροώθηση του ήδη σχεδιαζόμενου χώρου στην Λινού ο οποίος ήδη έτυχε περιβαλλοντικής έγκρισης εφόσον συμπεριλαμβανόταν στα έργα για τον προτεινόμενο ΟΕΔΑ Λευκωσίας (Γνωμάτευση 28/8/2012). Εναλλακτικά, πέραν της αξιοποίησης του ΣΜΑ Καντού είχαν εξεταστεί οι ακόλουθες εναλλακτικές (α) η κατασκευή και λειτουργία μόνο του ΣΜΑ Λινού για την εξυπηρέτηση των λοιπών κοινοτήτων, και (β) η κατασκευή και λειτουργία ενός νέου ΣΜΑ για την

εξυπηρέτηση των λοιπών κοινοτήτων ο οποίος κεντροβαρικά τοποθετείτο στην κοινότητα Γαλάτας. Οι επιλογές (α) και (β) απορρίφθηκαν λόγω των αυξημένων κοστών μεταφοράς. Γενικά η υλοποίηση ενός μόνο ΣΜΑ όσον αφορά τα κόστη μεταφοράς δεν προκρίνουν κάποια μεταξύ των δύο, αποκλειστικά. Για το σκοπό αυτό μέσω της *Στρατηγικής Μελέτης Διαχείρισης ΑΣΑΟΚΤ* εξετάστηκε και η εναλλακτική της δημιουργίας ενός νέου ΣΜΑ (Αγρός) που θα εξυπηρετεί τις περιοχές ανατολικά της περιοχής μελέτης παράλληλα με την εξυπηρέτηση των κοινοτήτων βορειοδυτικά της περιοχής μελέτης από τον ΣΜΑ στην Λινού, οι εργασίες σχεδιασμού του οποίου προτείνεται όπως επανεκκινήσουν άμεσα. Με αυτό τον τρόπο γίνεται ο βέλτιστος σχεδιασμός με την αξιοποίηση τόσο των υφιστάμενων (ΟΕΔΑ Κόσιης, Πεντακώμου, ΣΜΑ Καντού) ή ήδη προγραμματιζόμενων υποδομών (ΣΜΑ Λινού), και η συμπλήρωσή τους (ΣΜΑ Αγρού) προς ολοκλήρωση της διαχείρισης των ΑΣΑ στην περιοχή μελέτης όπως φαίνεται στο σχήμα που ακολουθεί.

Σημειώνεται ότι σημαντικό ρόλο για την μεγιστοποίηση του οφέλους από την λειτουργία των εν λόγω χώρων είναι ο σωστός και κατάλληλος σχεδιασμός τους, καθώς και η εφαρμογή ενός ορθολογικού πλαισίου λειτουργίας, όπως αυτό προτείνεται στα μέτρα/ προϋποθέσεις όπως αναφέρονται στη συνέχεια στην ενότητα 8.2.2.2.

Επιπτώσεις στην τοπική οικονομία, στην ατμόσφαιρα και στο φυσικό περιβάλλον από την δημιουργία ταμείου πράσινης ενέργειας (ΟΠ.12.1.2)

Η δράση ΟΠ.12.1.2 προνοεί τη σύσταση πράσινου ταμείου με στόχο τη χρηματοδότηση των δράσεων εξοικονόμησης ενέργειας, ενεργειακής αναβάθμισης και μείωσης των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα στις ορεινές κοινότητες Τροόδους. Το προτεινόμενο αυτό ταμείο θα έχει τελικούς αποδέκτες τους κατοίκους των τοπικών αρχών και τις τοπικές επιχειρήσεις. Συμπερασματικά, η δημιουργία του εν λόγω ταμείου αναμένεται όπως επιφέρει θετικές επιπτώσεις στην τοπική οικονομία των ορεινών κοινοτήτων, μέσω της αξιοποίησης των εσόδων του, καθώς και στην ποιότητα της ατμόσφαιρας της περιοχής από την αναμενόμενη μείωση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα λόγω της χρήσης πράσινων πηγών ενέργειας (ανανεώσιμων).

Στήριξη εντοπιότητας παραδοσιακών προϊόντων, προώθηση και ανάδειξή τους μέσω της διαμόρφωσης προδιαγραφών ποιότητας/ προτύπων διαχείρισης (ΟΠ.1.1.2 και ΟΠ.2.1.2)

Οι δράσεις που σχετίζονται με την υιοθέτηση της διαδικασίας ανάπτυξης – διαμόρφωσης συστημάτων διαχείρισης ποιότητας (π.χ. συστήματα διαχείρισης (AGRO), ΠΓΕ, ΠΟΠ, προϊόν ορεινής παραγωγής, Συμμετοχικό Σύστημα Εγγύησης, κτλ.) αναμένεται όπως συντείνουν στη στήριξη της εντοπιότητας των παραδοσιακών προϊόντων και στην ενίσχυση των δεσμών τους με τον τόπο, επιφέροντας θετικές επιπτώσεις όσον αφορά τις προσπάθειες προώθησης και αναγνώρισής τους.

Κίνδυνος επιμόλυνσης των τροφίμων και αυξημένη δυσκολία τήρησης των απαιτήσεων του Κανονισμού (ΕΚ) αρ. 852/2004 για την υγιεινή των τροφίμων λόγω μη τήρησης συγκεκριμένων διαδικασιών βάσει Υγειονομικής Υπηρεσίας (ΟΠ.2.1.1 και ΟΠ.2.1.4)

Σύμφωνα με επιστολή της Υγειονομικής Υπηρεσίας ημερομηνίας 26 Φεβρουαρίου 2019 προς το Γραφείο Επιτρόπου Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων (βλ. Παράρτημα V), οι οικίες οφείλουν να ακολουθούν συγκεκριμένες διαδικασίες παρασκευής τροφίμων. Στην περίπτωση που ο χώρος παρασκευής/ πώλησης των τροφίμων επικοινωνεί με κατοικήσιμο δωμάτιο, η Υγειονομική Υπηρεσία, αποφεύγοντας την καταχώριση της επιχείρησης, επισημαίνει ότι υπάρχει κίνδυνος παραβίασης του απαραβίαστου της κατοικίας. Επίσης, στην περίπτωση χρήσης της κουζίνας της κατοικίας για την Παρασκευή τροφίμων, αντί ξεχωριστής κουζίνας, υπάρχει αυξημένος κίνδυνος επιμόλυνσης των τροφίμων και αυξημένη δυσκολία τήρησης των απαιτήσεων του Κανονισμού (ΕΚ) αρ. 852/2004 για την υγιεινή των τροφίμων.

Ενίσχυση των ποσοστών απασχόλησης και κατάρτισης των νέων των ορεινών κοινοτήτων από την δημιουργία/ αναβάθμιση σχολείων Ειδικού Ενδιαφέροντος, Μέσης Γενικής και Μέσης Τεχνικής και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, τη δημιουργία δομών Μεταλυκειακών Ινστιτούτων Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΜΙΕΕΚ) και Δημοσίων Σχολών Ανώτερης Εκπαίδευσης και τη δημιουργία Τμημάτων Σχολών Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων και Κέντρου Έρευνας, Καινοτομίας και Πειραματισμού (Experimental) στη Γαλάτα (ΟΠ.3.4.1, ΟΠ.3.4.2 και ΟΠ.3.4.3)

Οι δράσεις ΟΠ.3.4.1, ΟΠ.3.4.2 και ΟΠ.3.4.3 έχουν ως πρώτιστο στόχο την αναζωογόνηση της περιοχής των ορεινών κοινοτήτων. Η υλοποίηση των εν λόγω δράσεων αναμένεται όπως καταπολεμήσει τα ποσοστά ανεργίας, καταπολεμήσει το φαινόμενο της πρόωρης εγκατάλειψης της εκπαιδευτικής στέγης, συμβάλει στην συγκράτηση των νέων στις ορεινές περιοχές Τροόδους, συμβάλει στην προσέλκυση νέων φοιτητών, και επιφέρει σημαντικές θετικές επιπτώσεις στον τομέα της εκπαίδευσης, κατάρτισης και απασχόλησης των νέων, διευκολύνοντας την είσοδο τους στην αγορά εργασίας.

Αναβάθμιση δεξιοτήτων και ικανοτήτων νέων και επαγγελματιών τουρισμού, αναβάθμιση υπηρεσιών εκπαίδευσης και τουρισμού και προσέλκυση και συγκράτηση νέων στην περιοχή λόγω ειδικά διαμορφωμένων εκπαιδευτικών προγραμμάτων και υποδομών (ΟΠ.3.4.4, ΟΠ.4, ΟΠ.5.5.3 και ΟΠ.5.7.1)

Η προώθηση και υιοθέτηση ειδικά διαμορφωμένων εκπαιδευτικών προγραμμάτων και διαγωνισμών επιχειρηματικότητας στα σχολεία, καθώς και η ίδρυση, αναβάθμιση ή μετεγκατάσταση σημαντικών τμημάτων εκπαίδευσης (π.χ. ενίσχυση και αναβάθμιση του Ξενοδοχειακού Τμήματος Τεχνικής Σχολής του Απεήτειου Γυμνασίου Αγρού, με την εισαγωγή κλάδου θεωρητικής κατεύθυνσης / λειτουργία και διαχείριση μονάδων φιλοξενίας ή ίδρυση διαπανεπιστημιακής μονάδας Έρευνας, Καινοτομίας και Πειραματισμού/ Experimental) αναμένεται όπως συμβάλει στην αναβάθμιση των δεξιοτήτων και ικανοτήτων των νέων της περιοχής και των επαγγελματιών του τουρισμού,

υποστηρίζοντας την αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών στο τουρισμό και συμβάλλοντας στη συγκράτηση των νέων στην περιοχή. Η προώθηση και αναβάθμιση της εκπαίδευσης και κατάρτισης για την τουριστική επιχειρηματικότητα (απόκτηση δεξιοτήτων των εργαζομένων σε τουριστικές επιχειρήσεις) και για επαγγέλματα σχετικά με τον τουρισμό του βουνού (ορεινή περιήγηση, εμπειρίες, ειδικές μορφές τουρισμού, κτλ.) σε επαγγελματίες και εργαζόμενους του τομέα, αναμένεται όπως επιφέρει σημαντικές θετικές επιπτώσεις στο ανθρωπογενές περιβάλλον και στην ποιότητα ζωής των κατοίκων.

Επιπτώσεις στο φυσικό περιβάλλον και τοπίο της περιοχής λόγω της τουριστικής δραστηριότητας σε περιοχές προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος (ΟΠ.3.1.3 και ΟΠ.6)

Σύμφωνα με τη δράση ΟΠ.3.1.3, επιτρέπεται και προωθείται η τουριστική δραστηριότητα σε περιοχές προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος υπό συγκεκριμένες προδιαγραφές ανάπτυξης και λειτουργίας. Η συγκεκριμένη δράση, η οποία βρίσκεται σε διασύνδεση με άλλες δράσεις όπως είναι η ΟΠ.6 και η ΣΠ.2, προϋποθέτει τη διαμόρφωση ειδικών όρων και προδιαγραφών για την ένταξη και σύζευξη της τουριστικής δραστηριότητας και προσέλκυσης πληθυσμού σε περιοχές προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος (π.χ. περιοχές Natura 2000).

Σύμφωνα με την ΕΣΑΟΚ Τροόδους, οι περιοχές προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος, και πιο συγκεκριμένα το δίκτυο Natura 2000, δεν απαγορεύει τις δραστηριότητες, εντός των ορίων του, αφού διέπεται από τη φιλοσοφία ότι ο άνθρωπος πρέπει να συνυπάρχει με τη φύση. Θα πρέπει όμως γενικά στις περιοχές αυτές να αποφεύγονται τα έργα και οι δραστηριότητες, που αναμένεται να επιφέρουν αρνητικές επιπτώσεις στα σπάνια είδη πανίδας και χλωρίδας, στους οικοτόπους και στο τοπίο της περιοχής, για να εξασφαλιστεί η ικανοποιητική κατάσταση διατήρησής τους. Ενδεικτικά, η διαμόρφωση και προώθηση μη κατάλληλων προδιαγραφών ανάπτυξης και λειτουργίας, αγνοώντας τα ιδιαίτερα γνωρίσματα και χαρακτηριστικά κάθε περιοχής, δύναται να επιφέρει σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στο φυσικό περιβάλλον και τοπίο της περιοχής. Οι επιπτώσεις αυτές δύναται να αφορούν την καταγραφή ενός ποσοστού εκτοπισμού των ευαίσθητων σε όχληση ειδών πανίδας, την αλλαγή των οδών προς τις προτιμώμενες ζώνες τροφοληψίας ενός αριθμού ειδών πανίδας, τη καταπάτηση και εκχέρωση σημαντικών ειδών χλωρίδας και τον αισθητικό επηρεασμό του τοπίου λόγω της ανεξέλεγκτης ή μη ορθά κατανομημένης και οργανωμένης προσέλευσης επισκεπτών στις εν λόγω περιοχές.

Επιπτώσεις στο πολιτισμό, ενίσχυση επιχειρηματικότητας και ενίσχυση των τομέων του τουρισμού και αθλητισμού των ορεινών κοινοτήτων Τροόδους λόγω της δημιουργίας Κέντρων Επαγγελματικού Προσανατολισμού, Συμβουλευτικής και Επαγγελματικής Αγωγής (ΟΠ.4 και ΟΠ.5.3.2)

Το περιεχόμενο της δράσης ΟΠ.5.3.2 διασυνδέεται με τη δράση ΟΠ.4. Σύμφωνα με τη δράση ΟΠ.5.3.2, προτείνεται ο σχεδιασμός και η εφαρμογή ειδικών προγραμμάτων “Συμβουλευτικής και Επαγγελματικής Αγωγής” με επίκεντρο τις ιδιαιτερότητες της περιοχής. Η εφαρμογή των εν λόγω προγραμμάτων αναμένεται όπως επιφέρει σημαντικές θετικές επιπτώσεις στον πρωτογενή τομέα της περιοχής και στην παραγωγή και διάθεση τοπικών προϊόντων, στη μεταποίηση, στην προώθηση του εναλλακτικού ορεινού τουρισμού, στην ενίσχυση και προάσπιση του αθλητισμού, αλλά και στο τομέα του πολιτισμού. Τα πιο πάνω θα επιτευχθούν με την υποστήριξη των νέων για όσο το δυνατό πιο ορθές εκπαιδευτικές και επαγγελματικές επιλογές και την ενδυνάμωση των αναπτυξιακών δεξιοτήτων τους που αφορούν την προσωπικότητα και την επιχειρηματικότητα.

Επιπτώσεις στην εκπαίδευση λόγω λανθασμένης οργάνωσης και λειτουργίας του προτεινόμενου Δικτύου “Εκπαιδευτική Προτεραιότητα Ορεινών Σχολείων Ε.Π.Ο.Σ.” (ΟΠ.5.1.1 και ΟΠ.5.1.2)

Το προτεινόμενο Δίκτυο “Εκπαιδευτικής Προτεραιότητας Ορεινών Σχολείων Ε.Π.Ο.Σ.” αποτελεί ένα μοντέλο θεσμικής οργάνωσης πειραματικών και πρότυπων σχολείων. Ωστόσο, σύμφωνα με το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, και τη σχετική του επιστολή (βλ. Παράρτημα VIII), η καίριας σημασίας δημιουργία του απαιτεί σωστή προεργασία σε όλους τους τομείς, καθώς και χρόνο ώστε το Υπουργείο να προβεί στις δέουσες ενέργειες. Η λειτουργία των πειραματικών σχολείων χωρίς την απαραίτητη επιστημονική παρακολούθηση, προετοιμασία και προεργασία από τους εκπαιδευτικούς, θα αποτελούσε βεβιασμένη κίνηση, υποβαθμίζοντας την ποιοτική παροχή των υπηρεσιών που προσφέρουν τα δημόσια σχολεία.

Προσέλκυση πληθυσμού, επιπτώσεις στην τουριστική βιομηχανία, στον τομέα της εκπαίδευσης και στην ποιότητας ζωής των κατοίκων των ορεινών κοινοτήτων από την ίδρυση Παραρτήματος ΑΞΙΚ στο Τρόδος και την ίδρυση και λειτουργία Ανώτερης Αγροτικής Σχολής Τρόδους στο Καλό Χωριό – Λουβαράς (ΟΠ.5.6.1 και ΟΠ.5.6.3)

Η ίδρυση Παραρτήματος του Ανώτερου Ξενοδοχειακού Ινστιτούτου Κύπρου (ΑΞΙΚ), καθώς και η ίδρυση και λειτουργία της Ανώτερης Αγροτικής Σχολής στο Τρόδος αναμένεται όπως αποτελέσουν σημαντικούς παράγοντες αναζωογόνησης και ανάπτυξης της περιοχής Τρόδους λόγω της προσέλκυσης νέων φοιτητών στις ορεινές κοινότητες και φοίτησής τους σε αυτά. Η λειτουργία του ΑΞΙΚ θα βασίζεται σε προγράμματα ειδίκευσης που έχουν σχέση με το τουριστικό προϊόν της ορεινής περιοχής Τρόδους, συμβάλλοντας στην ταχεία επίλυση προβλημάτων της τουριστικής βιομηχανίας και στην προώθηση της μοναδικότητας του εν λόγω προϊόντος. Αντίστοιχα, η ίδρυση και λειτουργία της Ανώτερης Αγροτικής Σχολής στο Τρόδος αναμένεται όπως προσελκύσει φοιτητές από όλη τη Μεσόγειο, συμβάλλοντας στην προβολή του μοναδικού γεωργικού προϊόντος αλλά και στην ανάκαμψη της περιοχής από την αναζωογόνηση της. Και τα δύο ιδρύματα/ υποδομές, αναμένεται όπως συμβάλουν έμμεσα στην αναβάθμιση της ποιότητας της ζωής των κοινοτήτων μέσω της ποιοτικής εκμάθησής και εκπαίδευσής τους, και της κατάρτισής τους σε τομείς σχετικούς με την καθημερινότητα και τον κύκλο ζωής των κατοίκων των ορεινών κοινοτήτων.

Επιπτώσεις στους υδάτινους πόρους από την σύνταξη και εφαρμογή γενικών σχεδίων ύδρευσης και άρδευσης Τρόδους, καθώς και από την ανάπτυξη ειδικής ηλεκτρονικής πλατφόρμας (ΟΠ.7.1.1, ΟΠ.7.1.2 και ΟΠ.7.2.2)

Η προτεινόμενη συμπλεγματοποίηση και αναδιάρθρωση των χρηστών νερού, καθώς και η προτεινόμενη ανάπτυξη ειδικής βάσης δεδομένων ηλεκτρονικής πλατφόρμας αναμένεται όπως συμβάλει στην ορθολογική διαχείριση και διαφύλαξη των υδάτινων πόρων και αποθεμάτων. Βασικός στόχος των εν λόγω δράσεων είναι η βιώσιμη/αειφόρος ενιαία διαχείριση των υποδομών ύδρευσης, άρδευσης, στερεών και υγρών απόβλητων στην περιοχή του Τρόδος εντός των λεκανών απορροής και κάλυψης των αναγκών/ζήτησης νερού ανάντη (περιοχή Τρόδους) και κατάντη περιοχών, με σημαντικές θετικές επιπτώσεις στην προστασία και διαφύλαξη των υδάτινων πόρων των ορεινών κοινοτήτων.

Ενίσχυση πολιτιστικής εκπαίδευσης και προώθηση καλλιτεχνικών σπουδών από τη λειτουργία Καλλιτεχνικού Σχολείου στο Γυμνάσιο - Λύκειο Ομόδους (ΟΠ.5.5.4 και ΟΠ.8.4.2)

Η λειτουργία του Καλλιτεχνικού Σχολείου στο Γυμνάσιο - Λύκειο Ομόδους αναμένεται όπως επιφέρει θετικές επιπτώσεις όσον αφορά την πολιτιστική εκπαίδευση των κατοίκων των ορεινών κοινοτήτων, και όχι μόνο, προωθώντας τις παραδόσεις του τόπου μέσω της ίδρυσης και λειτουργίας των σχετικών καλλιτεχνικών τμημάτων. Στόχος του Καλλιτεχνικού Σχολείου είναι η ενεργός συμμετοχή των νέων στην πολιτιστική δημιουργία και η επαφή και γνωριμία τους με τα πολιτιστικά και ιστορικά στοιχεία του τόπου.

Επιπτώσεις στην πολιτιστική κληρονομιά λόγω έλλειψης καταγραφής και αναγνώρισης πολιτιστικού πλούτου (ΟΠ.8.2.1 και ΟΠ.8.4)

Η έλλειψη μελέτης εντοπισμού, καταγραφής και τεκμηρίωσης της υλικής αλλά και άυλης κληρονομιάς, αναμένεται όπως οδηγήσει στην προώθηση μη επαρκών σχεδίων δράσης ανάδειξης και αξιοποίησής της. Σύμφωνα με τις Πολιτιστικές Υπηρεσίες αλλά και το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού (βλ. Παραρτήματα VI, VIII) η σύγκλιση των απόψεων σχετικά με το αν υπάρχει ή όχι σημαντικός πλούτος άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς, δύναται να δυσχεραίνει την υλοποίηση της εν λόγω δράσης. Επιπλέον, επισημαίνεται ότι χρειάζεται ιδιαίτερη προσοχή στον ορισμό της υλικής αλλά και άυλης κληρονομιάς (π.χ. της έννοιας του “Μουσείου”) ως προς τον εντοπισμό, καταγραφή και τεκμηρίωσή της.

Ενίσχυση τοπικής οικονομίας και τουρισμού, ανάδειξη κληρονομιάς και επιπτώσεις στην πανίδα και χλωρίδα της περιοχής λόγω όχλησης των ειδών από την ίδρυση και λειτουργία της «Περί Τροόδους» Βιβλιοθήκης, του Ιστορικού Μουσείου Τροόδους, του Διεθνούς Κέντρου Έρευνας και Εκπαίδευσης για τη Βιοποικιλότητα, του Γεωλογικού Σχολείου «GEOSCHOOL» και του Οικομουσείου «ΔΑΣΟΕΣΣΑ» στις υφιστάμενες υποδομές του μεταλλείου Αμιάντου (ΟΠ.8.2.5, ΟΠ.8.3.2 και ΟΠ.8.5.2)

Σύμφωνα με τις εν λόγω δράσεις, για τη στέγαση της «Περί Τροόδους» Βιβλιοθήκης, του Ιστορικού Μουσείου Τροόδους, του Διεθνούς Κέντρου Έρευνας και Εκπαίδευσης για τη Βιοποικιλότητα, του Γεωλογικού Σχολείου «GEOSCHOOL» και του Οικομουσείου «ΔΑΣΟΕΣΣΑ» προτείνεται η αξιοποίηση του βιομηχανικού κτηριακού συγκροτήματος στον Αμιάντο στη Ζώνη 1. Η αξιοποίηση των υφιστάμενων κτηριακών υποδομών στο χώρο του μεταλλείου του Αμιάντου, αναμένεται όπως συμβάλει στην αύξηση της επισκεψιμότητας της περιοχής, στην προσέλκυση τουρισμού και στην έμμεση ενίσχυση της τοπικής οικονομίας. Επίσης, η λειτουργία των εν λόγω έργων αναμένεται όπως συμβάλει στην ποιοτική αναβάθμιση της παιδείας και εκπαίδευσης της περιοχής, καθώς στην ανάδειξη και προώθηση της ιστορικής, αρχαιολογικής και γεωλογικής κληρονομιάς του Τροόδους. Ωστόσο, οι εργασίες διαμόρφωσης των εν λόγω κτηριακών υποδομών, καθώς και η λειτουργία τους, αναμένεται όπως επιφέρουν κάποιου βαθμού όχληση στα είδη χλωρίδας και πανίδας του χώρου του μεταλλείου.

Συγκεκριμένα, η επί χρόνια εγκατάλειψη του χώρου του μεταλλείου του Αμιάντου, οδήγησε στην ανάπτυξη διαφόρων ειδών χλωρίδας και δενδροστοιχιών, στα οποία φωλιάζουν και αναπαράγονται διάφορα είδη πανίδας. Τα αναμενόμενα αυξημένα επίπεδα θορύβου και τα αυξημένα επίπεδα σκόνης κατά τη φάση διαμόρφωσης και ανέγερσης των εν λόγω έργων, καθώς και η αυξημένη ανθρώπινη παρουσία κατά τη λειτουργία τους, εκτιμάται ότι δύναται να συνδέονται με αρνητικής φύσεως επιπτώσεις στην φιλοξενούσα ή παρακείμενη πανίδα, με την ενδεχόμενη αλλαγή των οδών προς τις προτιμώμενες ζώνες τροφοληψίας και την μείωση της πυκνότητας των ειδών, οδηγώντας, σε κάποιες περιπτώσεις, ακόμη και στον εκτοπισμό των ευαίσθητων σε όχληση ειδών, τα οποία θα πρέπει να αναζητήσουν αντίστοιχους χώρους σε γειτονικές ή άλλες περιοχές. Επίσης, τα αυξημένα

επίπεδα θορύβου, καθώς και τα αυξημένα επίπεδα σκόνης δύναται να συνδέονται με αρνητικής φύσεως επιπτώσεις στην χλωρίδα της περιοχής. Αυξημένες εκπομπές σκόνης πιθανόν να οδηγήσουν στην κάλυψη διαφόρων ειδών χλωρίδας και ευαίσθητων οικοτόπων, με ενδεχόμενο επηρεασμό της φωτοσυνθετικής ικανότητας των συγκεκριμένων ειδών, αναλόγως του βαθμού κάλυψης. Ταυτόχρονα, πιθανή είναι και η αφαίρεση μέρους της βλάστησης για σκοπούς υλοποίησης των εν λόγω έργων, η απώλεια της συνεκτικότητας της υφιστάμενης βλάστησης την οποία ενδεχομένως να χρησιμοποιούν τοπικά είδη πανίδας και ορνιθοπανίδας, ο επηρεασμός της βλάστησης από διάνοιξη ή διαπλάτυνση δρόμων και η καταπάτηση σημαντικών ειδών χλωρίδας και ευαίσθητων οικοτόπων.

Προβολή και ανάδειξη πολιτιστικών πόρων και αξίας γεωφυσικού περιβάλλοντος Τροόδους, με επιπτώσεις στο τομέα του πολιτισμού και στη φυσική, ιστορική, αρχαιολογική, αρχιτεκτονική και πολιτιστική κληρονομιά του Τροόδους από την ανάπτυξη Περιφερειακών Θεματικών Μουσείων (ΟΠ.8.2.2, ΟΠ.8.3.1 και ΟΠ.8.3.3)

Σύμφωνα με τη δράση 8.3.3 προτείνεται η ανάπτυξη συνολικά πέντε (5) περιφερειακών θεματικών μουσείων τα οποία θα αποτελέσουν κεντρικούς πυλώνες αντίστοιχων θεματικών ενοτήτων. Συγκεκριμένα, προτείνεται η ανάπτυξη περιφερειακού μουσείου με θεματική ενότητα «Άμπελος και Οίνος», η ανάπτυξη περιφερειακού μουσείου με θεματική ενότητα Γαστρονομίας, η ανάπτυξη περιφερειακού Μουσείου/ Κέντρου Πληροφόρησης με θεματική ενότητα «Μουσείο βυζαντινού και μεταβυζαντινού πλούτου της περιοχής του Τροόδους», η δημιουργία ενός «Open Air Museum» υπό τη μορφή ενός επιτόπιου παραδοσιακού χωριού στην κοινότητα Φικάρδου, στο οποίο η θεματική ενότητα θα είναι «Τέχνη και Βιοπάλη: Παραδοσιακές Τέχνες και Επαγγέλματα» και τέλος η ανάπτυξη ενός περιφερειακού Μουσείου με θεματική ενότητα «Τουριστική Παράδοση Ορεινών Θέρετρων».

Η δράση αυτή αφορά κυρίως τη διάσωση και ανάδειξη του πολιτιστικού αντικείμενου (είτε λινός, είτε λαογραφικό αντικείμενο, είτε βιβλία και αρχεία τα οποία υπάρχουν σε ιδιωτικές συλλογές ή έχουν συλλεχθεί από τα Κοινοτικά Συμβούλια/ Συμβούλια Κοινοτικού Εθελοντισμού). Επομένως, η υλοποίηση της δράσης προσδοκεί στην προβολή και ανάδειξη των πολιτιστικών πόρων της περιοχής, αλλά και στην ανάδειξη της σημασίας και αξίας του γεωφυσικού περιβάλλοντος, επιφέροντας θετικές επιπτώσεις στο τομέα του πολιτισμού και στη φυσική, ιστορική, αρχαιολογική, αρχιτεκτονική και πολιτιστική κληρονομιά του Τροόδους.

Σύμφωνα με το Γραφείο Επιτρόπου Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους, υπό υλοποίηση βρίσκονται ήδη η δημιουργία Λαογραφικού Μουσείου και η διοργάνωση Έκθεσης Τρισδιάστατης Φωτογραφίας Μνήμης.

Αύξηση ποσοστών απασχόλησης/ εργοδότησης και επιπτώσεις στη τοπική οικονομία και γενικότερα στο ανθρωπογενές περιβάλλον από την ανάπτυξη Περιφερειακών Θεματικών Μουσείων (ΟΠ.8.2.2, ΟΠ.8.3.1 και ΟΠ.8.3.3)

Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, η δράση 8.3.3 προτείνει και προωθεί την ανάπτυξη συνολικά πέντε (5) περιφερειακών θεματικών μουσείων τα οποία θα αποτελέσουν κεντρικούς πυλώνες αντίστοιχων θεματικών ενοτήτων. Τόσο η ανάπτυξη, όσο και η λειτουργία των εν λόγω θεματικών μουσείων, απαιτεί την εργοδότηση ανθρώπινου δυναμικού, επιφέροντας θετικές επιπτώσεις στη τοπική οικονομία και γενικότερα στο ανθρωπογενές περιβάλλον από την ανάπτυξή τους. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι, σύμφωνα με την ΕΣΑΟΚ Τροόδους, η προτεινόμενη ανάπτυξη ενός «Open Air/ Open space» περιφερειακού θεματικού μουσείου στην κοινότητα Φικάρδου, όπου στις παραδοσιακές

οικοδομές του θα αναπτυχθούν δραστηριότητες στηριγμένες στις παραδοσιακές τέχνες και επαγγέλματα της περιοχής Τροόδους, θα εξασφαλίσει εργαστηριακή στέγη σε παραδοσιακούς τεχνίτες της περιοχής.

Αύξηση ποσοστών τουρισμού και επισκεψιμότητας περιοχής και επιπτώσεις στη κυκλοφορία και τοπική οικονομία από την ανάπτυξη Περιφερειακών Θεματικών Μουσείων (ΟΠ.8.2.2, ΟΠ.8.3.1 και ΟΠ.8.3.3)

Οι πέντε (5) προτεινόμενες αναπτύξεις περιφερειακών θεματικών μουσείων αναμένεται όπως συντελέσουν στην αναζωογόνηση των επηρεαζόμενων κοινοτήτων μέσα από την επισκεψιμότητα και γενικά κινητικότητα που η δράση αυτή θα δημιουργήσει. Τα εν λόγω μουσεία αναμένεται όπως αποτελέσουν πόλο έλξης διαφόρων ερευνητών, φοιτητών αλλά και άλλων επισκεπτών, επιφέροντας έσοδα στις κοινότητες είτε κατά την είσοδό τους σε αυτά, είτε από την ενδεχόμενη εξυπηρέτησή τους (π.χ. εστίαση) από τις κοινότητες. Τα αυξημένα επίπεδα επισκεψιμότητας δύναται επίσης να επηρεάσουν σε μικρό βαθμό τη κυκλοφορία της περιοχής.

Βελτίωση βιοτικού επιπέδου και κατάρτιση κατοίκων ορεινών κοινοτήτων με επιπτώσεις στο ανθρωπογενές περιβάλλον από τη δημιουργία πολυκέντρων Κοινωνικής Πρόνοιας, Εκπαίδευσης και Δια Βίου Μάθησης (ΟΠ8.3.6, ΟΠ.8.4.3 και ΟΠ.9)

Σύμφωνα με τη δράση ΟΠ.8.4.3, η οποία βρίσκεται σε διασύνδεση με τις δράσεις ΟΠ8.3.6 και ΟΠ.9, προτείνεται η αξιοποίηση και αναβάθμιση υφιστάμενων κοινοτικών κτηρίων για τη μετατροπή τους σε Πολυκέντρα Κοινωνικής Πρόνοιας, Εκπαίδευσης και Δια Βίου Μάθησης. Στα κέντρα αυτά προτείνεται όπως λειτουργήσουν δομές Δια Βίου Μάθησης, Άσκησης, Πολιτιστικής Εκπαίδευσης και Δημιουργίας, Κοινωνικής πρόνοιας και Παροχής Ιατρικών Υπηρεσιών. Οι εν λόγω δομές αναμένεται όπως προσφέρουν αναβαθμισμένες υπηρεσίες Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας, αντικαθιστώντας τον θεσμό των Κοινοτικών ιατρείων.

Η υλοποίηση και εφαρμογή της εν λόγω δράσης, αναμένεται όπως επιφέρει θετικές επιπτώσεις στο ανθρωπογενές περιβάλλον, και πιο συγκεκριμένα αναμένεται όπως επηρεάσει θετικά το τομέα της εκπαίδευσης, λόγω των δραστηριοτήτων των πολυκέντρων που θα σχετίζονται με τη Δια Βίου Μάθηση και Πολιτιστική Εκπαίδευση, το τομέα της υγείας και ευημερίας των κατοίκων λόγω της παροχής αναβαθμισμένων υπηρεσιών Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας, αλλά και το κοινωνικό τομέα μέσω της παροχής κοινωνικής πρόνοιας και προστασίας.

Σύμφωνα με το Γραφείο Επιτρόπου Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων, βρίσκεται ήδη υπό υλοποίηση ο σχεδιασμός και ανέγερση του Κέντρου Φροντίδας Ηλικιωμένων και Αναπήρων στα Ορεινά Θέρετρα.

Θετικές επιπτώσεις στις παρακείμενες χρήσεις γης, στον ανθρωπογενές περιβάλλον, στην ανάδειξη της ιστορικής κληρονομιάς και στα ποσοστά τουρισμού λόγω της προτεινόμενης σιδηροδρομικής σύνδεσης Ευρύχου – Σκουριώτισσας και επέκτασης ως την κοινότητα της Γαλάτας (ΟΠ.8, ΟΠ.10.2.4, και ΟΠ.10.2.5)

Η πρόταση αναβίωσης μέρους του Τμήματος 3 (Μόρφου-Ευρύχου απόστασης 15 μιλίων) του Κυπριακού Κυβερνητικού Σιδηρόδρομου αφορά την επαναλειτουργία της παλιάς σιδηροδρομικής γραμμής από την Ευρύχου έως την περιοχή Σκουριώτισσας και επιπλέον τη διεξαγωγή μελέτης για την προσθήκη τμήματος από την Ευρύχου μέχρι τη Γαλάτα. Η σιδηροδρομική γραμμή θα λειτουργήσει με πρώτιστο σκοπό την προσέλκυση τουριστών και την περαιτέρω διασύνδεση και

ανάδειξη ιστορικών και αξιόλογων στοιχείων της περιοχής. Αξίζει να αναφερθεί ότι το τρένο στην πλήρη λειτουργία του αναμένεται όπως συνδέσει την Κακοπετριά και την Ευρύχου, συμβάλλοντας στην βελτίωση της πρόσβασης σε υπηρεσίες από τους κατοίκους της περιοχής αλλά και της ευκολίας διακίνησης και πρόσβασης των επισκεπτών, με τις παρακείμενες χρήσεις γης να σημειώνουν επίσης θετικές και σημαντικές επιπτώσεις από την αξιοποίησή τους. Ταυτόχρονα προωθείται η αξιοποίηση ανενεργών υφιστάμενων υποδομών στην περιοχή, επισημαίνοντας στο σημείο αυτό ότι η κατασκευή της γραμμής θα λειτουργήσει συμπληρωματικά με το προτεινόμενο έργο «Βιοτεχνικά Χωριά», το οποίο προβλέπεται να υλοποιηθεί στην Σκουριώτισσα (ΟΠ.8).

Κόστος κατασκευής σιδηροδρομικών γραμμών Ευρύχου – Σκουριώτισσας και επέκτασης ως την κοινότητα της Γαλάτας (ΟΠ.8, ΟΠ.10.2.4 και ΟΠ.10.2.5)

Παρόλο που η χάραξη της παλιάς σιδηροδρομικής γραμμής υφίσταται, αναμένεται όπως η κατασκευή των νέων σιδηροδρομικών γραμμών επιφέρει μικρού βαθμού χρηματοοικονομική επιβάρυνση στο Κράτος.

Συμφώρηση οικισμών και επιπτώσεις στη κυκλοφορία της περιοχής λόγω κατασκευής σιδηροδρομικών γραμμών Ευρύχου – Σκουριώτισσας και επέκτασης ως την κοινότητα της Γαλάτας (ΟΠ.8, ΟΠ.10.2.4 και ΟΠ.10.2.5)

Η κατασκευή και λειτουργία των σιδηροδρομικών γραμμών Ευρύχου – Σκουριώτισσας και επέκτασης τους ως την κοινότητα της Γαλάτας, αναμένεται όπως προκαλέσει κάποιου βαθμού κυκλοφοριακή συμφώρηση, λόγω του γεγονότος ότι τόσο η κοινότητα της Κακοπετριάς, όσο και της Ευρύχου, όπου το τρένο αναμένεται να συνδέσει στην πλήρη λειτουργία του, αποτελούν δύο (2) κεντρικά σημεία και κέντρα βασικών υποδομών. Ωστόσο, ένας από τους στόχους της κατασκευής του σταθμού είναι η κυκλοφοριακή αποσυμφώρηση της περιοχής από τη μελλοντική χρήση του εν λόγω μέσου διακίνησης.

Ακουστική όχληση κοινοτήτων λόγω υψηλών επιπέδων θορύβου από τη κατασκευή και χρήση σιδηροδρομικών γραμμών Ευρύχου – Σκουριώτισσας – Γαλάτας και ελικοδρομίου στην κοινότητα Λινούς (ΟΠ 10.2.5 και ΟΠ.14.1)

Εισήγηση της ΕΣΑΟΚ είναι η προώθηση της κατασκευής του ελικοδρομίου στην περιοχή αστυνομικής διεύθυνσης Μόρφου, το οποίο να καλύπτει και τις ανάγκες του Τμήματος Δασών, της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας και της Υπηρεσίας Ασθενοφόρων, με σκοπό κάλυψης των αναγκών αεροκομιδής ασθενών και ανεφοδιασμό ελικοπτέρων. Ωστόσο, μετά την θετική ανταπόκριση των αρμοδίων, είχε συγκληθεί σύσκεψη στην Αστυνομική Διεύθυνση Μόρφου για το ζήτημα της χωροθέτησης του ελικοδρομίου. Αποφασίστηκε μετά από εισήγηση του Γραφείου Επιτρόπου Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων η κατασκευή του στην περιοχή όπου προωθείται η κατασκευή της Βιομηχανικής Περιοχής Τροόδους στην κοινότητα Λινούς.

Ταυτόχρονα, προωθείται η επανααξιοποίηση της σιδηροδρομικής γραμμής Ευρύχου – Σκουριώτισσας, καθώς και η επέκταση του έργου έως την κοινότητα της Γαλάτας. Τα εν λόγω έργα αναμένεται όπως επιφέρουν σημαντικά ποσοστά ακουστικής όχλησης των κατοίκων της ευρύτερης περιοχής της κοινότητας Λινούς μιας και η λειτουργία και χρήση του εν λόγω ελικοδρομίου προγραμματίζεται όπως γίνεται επί 24ώρου βάσεως, αλλά και σημαντικά ποσοστά ακουστικής όχλησης στους κατοίκους των κοινοτήτων Ευρύχου, Τεμβριών και Γαλάτας από τη κατασκευή και μελλοντική χρήση της σιδηροδρομικής γραμμής.

Επιπτώσεις στην πανίδα και χλωρίδα της περιοχής λόγω όχλησης των ειδών από την μερική ή ταυτόχρονη υλοποίηση των προτεινόμενων έργων κατασκευής και λειτουργίας των σιδηροδρομικών γραμμών Ευρύχου – Σκουριώτισσας - Γαλάτας, του έργου κατασκευής εναέριας γραμμής διαδρομών/τελεφερίκ στο μεταλλείο του Αμιάντου και του έργου κατασκευής ελικοδρομίου στην κοινότητα Λινούς (ΟΠ.8, ΟΠ.10.2.4, ΟΠ.10.2.5, ΟΠ.10.2.6 και ΟΠ.14.1)

Οι εργασίες κατά τη φάση κατασκευής και λειτουργίας των προτεινόμενων έργων (σιδηροδρομικών γραμμών Ευρύχου – Σκουριώτισσας – Γαλάτας, εναέριας γραμμής τελεφερίκ και ελικοδρομίου) αναμένεται όπως προκαλέσουν κάποιου βαθμού αρνητικές επιπτώσεις στα είδη χλωρίδας και πανίδας της κάθε περιοχής. Οι επιπτώσεις αυτές αναμένεται όπως καταγραφούν ανεξαιρέτως της μερικής ή ολικής υλοποίησης των εν λόγω έργων.

Η επί χρόνια εγκατάλειψη των σιδηροδρομικών γραμμών στην περιοχή Μόρφου – Ευρύχου, καθώς και η εγκατάλειψη της εναέριας γραμμής μεταφοράς παραγώγων στο χώρο του εγκαταλελειμμένου μεταλλείου του Αμιάντου, οδήγησαν στην ανάπτυξη διαφόρων ειδών χλωρίδας και δενδροστοιχιών στους εν λόγω χώρους, στα οποία φωλιάζουν και αναπαράγονται διάφορα είδη πανίδας. Τα αυξημένα επίπεδα θορύβου, η αυξημένη ανθρώπινη παρουσία στην άμεση περιοχή, καθώς και η αναμενόμενη εκπομπή σκόνης κατά τη φάση κατασκευής αλλά και χρήσης της σιδηρογραμμής και του τελεφερίκ, εκτιμάται ότι δύναται να συνδέονται με αρνητικής φύσεως επιπτώσεις στην φιλοξενούσα ή παρακείμενη πανίδα, με την ενδεχόμενη αλλαγή των οδών προς τις προτιμώμενες ζώνες τροφοληψίας και την μείωση της πυκνότητας των ειδών, οδηγώντας, σε κάποιες περιπτώσεις, στον εκτοπισμό των ευαίσθητων σε όχληση ειδών, τα οποία θα πρέπει να αναζητήσουν αντίστοιχους χώρους σε γειτονικές ή άλλες περιοχές. Επίσης, τα αυξημένα επίπεδα θορύβου, καθώς και η αναμενόμενη εκπομπή σκόνης κατά τη φάση κατασκευής αλλά και χρήσης της σιδηρογραμμής και του τελεφερίκ, εκτιμάται ότι δύναται να συνδέονται με αρνητικής φύσεως επιπτώσεις στην χλωρίδα της κάθε περιοχής. Αυξημένες εκπομπές σκόνης λόγω των εργασιών και διακινήσεων κατά τη φάση κατασκευής και λειτουργίας των σιδηροδρομικών γραμμών και του τελεφερίκ, πιθανόν να οδηγήσουν στην κάλυψη διαφόρων ειδών χλωρίδας και ευαίσθητων οικοτόπων με σκόνη που ενδεχομένως να επιφέρει επίπτωση στη φωτοσυνθετική ικανότητα των συγκεκριμένων ειδών, αναλόγως του βαθμού κάλυψης. Ταυτόχρονα, πιθανή είναι και η αφαίρεση μέρους της βλάστησης για σκοπούς υλοποίησης των δύο (2) αυτών έργων, καθώς και η απώλεια της συνεκτικότητας της υφιστάμενης βλάστησης, την οποία ενδεχομένως να χρησιμοποιούν τοπικά είδη πανίδας και ορνιθοπανίδας, ο επηρεασμός της βλάστησης από διάνοιξη ή διαπλάτυνση δρόμων και η καταπάτηση σημαντικών ειδών χλωρίδας και ευαίσθητων οικοτόπων.

Όσον αφορά την προτεινόμενη κατασκευή ελικοδρομίου στην περιοχή της βιοτεχνικής ζώνης στην κοινότητα Λινούς, τα υψηλά επίπεδα θορύβου κατά τη φάση κατασκευής, λειτουργίας και χρήσης του προτεινόμενου ελικοδρομίου, εκτιμάται ότι σε μερικές περιπτώσεις δύναται να συνδέονται με αρνητικής φύσεως επιπτώσεις στην φιλοξενούσα ή παρακείμενη πανίδα της περιοχής. Τα είδη δυνατό να επηρεαστούν με ποικίλους τρόπους, όπως π.χ συμπεριφορικά, με αλλαγή των οδών προς τις προτιμώμενες ζώνες τροφοληψίας, κτλ. Και σε αυτή την περίπτωση, το γεγονός αυτό αναπόφευκτα θα οδηγήσει στον εκτοπισμό των ευαίσθητων σε όχληση ειδών, τα οποία θα πρέπει να αναζητήσουν αντίστοιχους χώρους σε γειτονικές ή άλλες περιοχές.

Περιβαλλοντικά, οικονομικά και κοινωνικά οφέλη από την χρήση Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΟΠ.11.α.1.3, ΟΠ12.2, ΟΠ.12.3.5 και ΟΠ.12.5)

Σύμφωνα με την ΕΣΑΟΚ Τροόδους, προωθείται η χρήση Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ) μέσω της υιοθέτησης και εφαρμογής του θεσμού των ενεργειακών κοινοτήτων και του θεσμού "Virtual Net Metering", αλλά και μέσω της στήριξης στην εγκατάσταση αυτόνομων φωτοβολταϊκών συστημάτων σε κτήρια τοπικών αρχών, καλυμμένους χώρους στάθμευσης και δημόσιους χώρους (πάρκα, πλατείες κτλ.). Επιπλέον, σύμφωνα με το Σχέδιο Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων για τις Ορεινές Κοινότητες Τροόδους προωθείται η χρήση ΑΠΕ προς εξυπηρέτηση ΣΕΛ, καθώς και η αξιοποίηση των ΑΠΕ σε κτήρια με ιστορική – πολιτιστική αξία.

Η ενσωμάτωση των ΑΠΕ στο σύστημα παραγωγής ενέργειας στην περιοχή μελέτης, αναμένεται όπως επιφέρει θετικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις, εφόσον πρόκειται για φιλικά προς το περιβάλλον συστήματα που συνεισφέρουν στην μείωση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα στην ατμόσφαιρα και στην κατανάλωση ενέργειας, καθώς και σημαντικές κοινωνικές επιπτώσεις οι οποίες αναμένεται να περιλαμβάνουν τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας για τη κατασκευή, λειτουργία και συντήρηση εγκαταστάσεων παραγωγής ενέργειας και ενεργειακών προϊόντων από ΑΠΕ, τη δυνατότητα δημιουργίας επιχειρήσεων αξιοποίησης των ΑΠΕ σε απομακρυσμένες περιοχές, καθώς και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της περιοχής μελέτης στους διάφορους παραγωγικούς τομείς. Αρκετά από τα μέτρα που προτείνονται να υλοποιηθούν σε τοπικό επίπεδο, δρουν υποστηρικτικά και συμπληρωματικά των εθνικών μέτρων έτσι ώστε να συνεισφέρουν και στην επίτευξη των στόχων που έχει η Κυπριακή Δημοκρατία μέχρι το 2020 αλλά και το 2030. Επιπρόσθετα οι συγκεκριμένες δράσεις μπορούν να βοηθήσουν στην εφαρμογή της πρότασης «Green+» που υποβλήθηκε στα πλαίσια του προγράμματος NER300 και για να εφαρμοστεί απαιτείται εγκατάσταση ΑΠΕ ισχύς 70MW στην περιοχή. Ταυτόχρονα, η χρήση των ΑΠΕ αναμένεται όπως επιφέρει θετικές οικονομικές επιπτώσεις, εφόσον πρόκειται για οικονομικά συμφέρουσα συστήματα εφαρμογής σε περιοχές απόμακρες και απομονωμένες από πηγές ηλεκτρικής ενέργειας, καθώς επίσης και συστήματα μικρών αυτόνομων πηγών ηλεκτρικής ενέργειας. Όσον αφορά την εγκατάσταση φωτοβολταϊκών συστημάτων, παρόλο το κόστος εγκατάστασής τους, αυτή επιφέρει άμεση εξοικονόμηση χρημάτων. Επίσης, στα γενικά οικονομικά οφέλη που προκύπτουν από την εγκατάσταση ΑΠΕ συγκαταλέγεται και η αύξηση των επενδύσεων σε εγκαταστάσεις αξιοποίησης ΑΠΕ, η δημιουργία νέων επιχειρήσεων στους τομείς αυτούς, η βελτίωση του εμπορικού ισοζυγίου της χώρας λόγω της μείωσης των εισαγωγών ορυκτών καυσίμων, η δυνατότητα δραστηριοποίησης μικρομεσαίων επιχειρήσεων και ιδιωτών επενδυτών στην παραγωγή ενέργειας και ενεργειακών προϊόντων που προηγουμένως δεν ήταν δυνατόν και η αύξηση του ΑΕΠ λόγω της παραγωγής ενέργειας από ΑΠΕ.

Κοινωνικοοικονομικό όφελος και ενίσχυση αθλητισμού και παροχών υπηρεσιών υγείας από την αναβάθμιση του Εθνικού Κέντρου υψηλού αθλητισμού «Γλαύκος Κληρίδης» και μετατροπής του σε Εθνικό Κέντρο Άθλησης, Ευρωστίας, Έρευνας και Αποκατάστασης, αλλά και από την ανάπτυξη προγραμμάτων προπονητικής και αγωνιστικής δραστηριότητας (ΟΠ.13.1.3 και ΟΠ.13.2.5)

Ανάμεσα στις δράσεις που προτείνει το προτεινόμενο Σχέδιο "ΑΤΛΑΣ" είναι η αναβάθμιση του Εθνικού Κέντρου υψηλού αθλητισμού «Γλαύκος Κληρίδης» και μετατροπής του σε Εθνικό Κέντρο Άθλησης, Ευρωστίας, Έρευνας και Αποκατάστασης. Στόχος του εν λόγω έργου είναι η συμπλήρωση και αποδοτική λειτουργία της υπό διαμόρφωση Πανεπιστημιακής Νευρολογικής Κλινικής στο Νοσοκομείο Λευκωσίας. Συγκεκριμένα, στόχος της εν λόγω μετατροπής είναι η παραπομπή σταθεροποιημένων ασθενών από την Μονάδα Αγγειακών Εγκεφαλικών Επεισοδίων στο Κέντρο

Ευρωστίας, Άθλησης, Έρευνας και Αποκατάστασης “Γλαύκος Κληρίδης” για την περίοδο αποκατάστασης.

Η ανάπτυξη ενός σύγχρονου κέντρου αποκατάστασης στο “Γλαύκος Κληρίδης” στον Αγρό, αξιοποιώντας τις υψηλού επιπέδου υποδομές του, αναμένεται όπως επιφέρει σημαντικό κοινωνικό και οικονομικό όφελος, αναβαθμίζοντας σημαντικά την περίθαλψη ασθενών, βελτιώνοντας παράλληλα την ποιότητα ζωής των ασθενών και των οικογενειών τους. Επίσης, αναμένεται η ενίσχυση της Κύπρου ως ιατρικός προορισμός παροχής υψηλού και εξειδικευμένου επιπέδου υπηρεσίες, επιφέροντας θετικές επιπτώσεις στο τομέα της οικονομίας. Όραμα του Κέντρου είναι να αναδειχθεί σε Διεθνές Κέντρο Αριστείας σε θέματα ευρωστίας, αποκατάστασης και έρευνας στην Κινησιολογία και να αποτελέσει τον εθνικό πόλο παραγωγής πρωτογενούς γνώσης στον εν λόγω νευραλγικό τομέα.

Εκτός από κέντρο αποκατάστασης, το Εθνικό Κέντρο Ευρωστίας, Έρευνας και Αποκατάστασης “Γλαύκος Κληρίδης” αναμένεται όπως αποτελέσει τη βασική υποδομή της δράσης 13.2.5, που αφορά στην ανάπτυξη προγραμμάτων προπονητικής και αγωνιστικής δραστηριότητας. Η υλοποίηση της εν λόγω δράσης θα συμβάλει στην ανάδειξη των ορεινών κοινοτήτων ως ένα αθλητικό προορισμό ντόπιων και ξένων αθλητών και αθλητικών ομάδων αξιοποιώντας όλες τις αθλητικές εγκαταστάσεις, τις περιπατητικές και ποδηλατικές διαδρομές, μέσα από ένα ολοκληρωμένο δίκτυο αλληλοσυμπληρούμενων δομών και υπηρεσιών.

Σύμφωνα με το Γραφείο Επιτρόπου Ανάπτυξης Ορεινών κοινοτήτων, σήμερα βρίσκονται υπό υλοποίηση έργα και δράσεις προώθησης αναβάθμισης δημόσιων κτηρίων, καθώς επίσης και ο σχεδιασμός και ανάπτυξη προγραμμάτων προπονητικής και αγωνιστικής δραστηριότητας. Στα πλαίσια αυτά, εντάσσεται και το Κέντρο Υψηλού Αθλητισμού στον Πρόδρομο.

Οικονομική επιβάρυνση Κράτους λόγω υλοποίησης δράσεων (ΟΠ.1.4, ΟΠ.2.4, ΟΠ.5.5, ΟΠ.5.6, ΟΠ.5.7, ΟΠ.3.6, ΟΠ.11.α.1.3, ΟΠ12.2, ΟΠ.12.3.5, ΟΠ.12.5.1, ΟΠ.13.3.2 κτλ)

Σύμφωνα με όλες τις αρμόδιες υπηρεσίες, τμήματα και οργανισμούς, πρέπει να ληφθεί σοβαρά στα υπόψη ο χρηματοοικονομικός φάκελος για την Αγροτική Ανάπτυξη, καθώς και ο διαθέσιμος προϋπολογισμός της Κυπριακής Δημοκρατίας για την υλοποίηση όλων των προτεινόμενων δράσεων. Υπάρχει ωστόσο έντονος προβληματισμός κατά πόσο οι πιστώσεις θα ικανοποιήσουν τις ανάγκες της εν λόγω Στρατηγικής, και δεν θα επιβαρύνουν επιπρόσθετα τον κρατικό προϋπολογισμό, λόγω του εύρους και αριθμού των προτεινόμενων δράσεων.

Εκτίμηση Επιπτώσεων από την υλοποίηση και εφαρμογή των Ολοκληρωμένων Παρεμβάσεων													
Τοπίο			Υδάτινοι Πόροι	Αέρας		Έδαφος/ Χρήση Γης	Φυσικό Βιοτικό Περιβάλλον			Ανθρωπογενές Βιοτικό Περιβάλλον			Συνέργεια με άλλα/ο Δράση/ Έργο/ Σχέδιο
Φυσικό Τοπίο	Ιστορική, Αρχαιολογική, Γεωλογική ή Πολιτιστική Κληρονομιά	Αισθητική Τοπίου		Ποιότητα Ατμόσφαιρας	Κλίμα		Βιοποικιλότητα	Χλωρίδα	Πανίδα	Ανθρώπινος Πληθυσμός	Δημόσια Υγεία	Υλικά Αγαθά	
0	+	0	+/0/-	+	+	++	+/0/-	+/0/-	+/0/-	++	++	++	Σ
+: Θετική, -: Αρνητική, 0: Ουδέτερη, +/-/-: Κατά περίπτωση, +/=0/=/-: Ανάμεικτες, Ε: Έμμεση, Σ: Σε συνέργεια με άλλα/ο Δράση/ Έργο/ Σχέδιο													

8.2.2.2 Προτεινόμενα Μέτρα Αντιμετώπισης

Επιπτώσεις στην τοπική κοινωνία και οικονομία από την αύξηση των ποσοστών απασχόλησης για την ενδυνάμωση του Τμήματος Γεωργίας σε ανθρώπινο δυναμικό ως προς την υλοποίηση των δράσεων που σχετίζονται με την καινοτομική προσέγγιση της γεωργίας και κτηνοτροφίας (ΟΠ.1)

Το Τμήμα Γεωργίας, στα πλαίσια της προσπάθειας επίτευξης των στόχων της ΕΣΑΟΚ Τροόδους, καθώς και της υλοποίησης των δράσεων σχετικά με την επιθυμητή καινοτομική προσέγγιση της γεωργίας και κτηνοτροφίας, καλείται να προβεί στην απαραίτητη ανακοίνωση και προκήρυξη κενών θέσεων ως προς την πλήρωσή τους από το κατάλληλα εξειδικευμένο προσωπικό. Το εν λόγω προσωπικό θα έχει ως κύρια καθήκοντά του την υλοποίηση δράσεων και έργων που σχετίζονται με την προσπάθεια αύξησης της προστιθέμενης αξίας των γεωργικών προϊόντων, την υλοποίηση δράσεων και έργων αναδιοργάνωσης δομών υποστήριξης της εδαφικής γεωργίας του Τροόδους, δράσεων/ έργων που αφορούν ρυθμίσεις και παρεμβάσεις προστασίας, διαχείρισης και αξιοποίησης της γης για τη γεωργία και κτηνοτροφία, καθώς και δράσεις/ έργα προσαρμογής και εφαρμογής χρηματοδοτικών προγραμμάτων για την υποστήριξη της Ορεινής Γεωργίας.

Προστασία και ανάδειξη γεωργικών προϊόντων λόγω της δημιουργίας ταυτότητας και ανάδειξης της ποιότητας των γεωργικών προϊόντων (ΟΠ.1.1.1)

Σύμφωνα με την ΕΣΑΟΚ Τροόδους, για την εκπόνηση του Σχεδίου Δράσης για εντοπισμό, τεκμηρίωση και ανάδειξη της ταυτότητας και της ποιότητας Τροοδίτικων γεωργικών προϊόντων, συστήνεται η συνεργασία του Τμήματος Γεωργίας με το Εργαστήριο Αγροτικού Χώρου της Πολυτεχνικής Σχολής Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, με στόχο τη διερεύνηση επιλογής των πιο σημαντικών γεωργικών προϊόντων της περιοχής του Τροόδους, για τα οποία θα εντοπιστούν και αναδειχθούν τα ποιοτικά χαρακτηριστικά, τη διεξαγωγή έρευνας στα 5 πιο σημαντικά γεωργικά προϊόντα (αρχική πιλοτική εφαρμογή), την ολοκλήρωση της εν λόγω έρευνας, και αντίστοιχα, τον ακόλουθο προσδιορισμό των επόμενων πιο σημαντικών γεωργικών προϊόντων. Για την εκπόνηση του Σχεδίου Δράσης για εντοπισμό, αναγνώριση και ανάδειξη των Γαιοτόπων (terroir), σύμφωνα με την ΕΣΑΟΚ Τροόδους, συστήνεται η συνεργασία του Τμήματος Γεωργίας με το Εργαστήριο Αγροτικού Χώρου της Πολυτεχνικής Σχολής Πανεπιστημίου Θεσσαλίας με στόχο την έρευνα για τον εντοπισμό και την οριοθέτηση όλων των γαιοτόπων και την επιλογή γαιοτόπων για την εφαρμογή πιλοτικού σχεδίου ανάδειξης. Η εν λόγω επιλογή θα αφορά πέντε (5) γαιοτόπους το πρώτο έτος (μία από τις πρώτες εφαρμογές θα είναι και ο γαιοτόπος του Φουντουκόδασους Πιτσιλιάς), πέντε (5) γαιοτόπους το δεύτερο έτος, και αξιολόγηση της συνέχισης της δράσης, με βάση τα αποτελέσματα της δράσης και του προσδιορισμού του κόστους αναλόγως της κατανομής των γαιοτόπων, των προϊόντων που παράγει και το δυναμικό που υπάρχει ανά γαιοτόπο. Να σημειωθεί ότι οι γαιοτοποι μετά τον εντοπισμό, την αναγνώριση και την ανάδειξή τους, θα πρέπει να ενταχθούν στη Δήλωση Πολιτικής Τροόδους ως ζώνες που χρήζουν ειδικής προστασίας, δεδομένου ότι παρέχουν ειδικά χαρακτηριστικά στα προϊόντα που εκεί παράγονται (π.χ. μήλα, αμπέλια κτλ.). Η προστασία μέσω της Δήλωσης Πολιτικής Τροόδους θα διευκολύνει τη διαδικασία ανάδειξης και θα ενισχύσει την ταυτότητα των προϊόντων που προέρχονται από τις συγκεκριμένες αυτές ζώνες (γαιοτοποι – terroir).

Επιπτώσεις στη διαχείριση των φυσικών πόρων των ορεινών κοινοτήτων, στην ανάδειξη και αναγνωρισιμότητα των τοπικών προϊόντων και στην τοπική οικονομία από την ανάπτυξη Συμμετοχικών Συστημάτων Εγγύησης (ΟΠ.1.1.3)

Σύμφωνα με την ΕΣΑΟΚ Τροόδους, τα Συμμετοχικά Συστήματα Εγγύησης προτείνεται όπως αναπτυχθούν βασιζόμενα σε παραδοσιακές τεχνικές και μεθόδους, στις οποίες θα γίνεται η ενσωμάτωση νέων τεχνολογιών (π.χ. GIS). Τα εν λόγω συστήματα θα πρέπει να ενσωματώνουν υπηρεσίες εξειδικευμένων φορέων, παρακολουθώντας ταυτόχρονα την εξέλιξη της ενσωμάτωσης και εφαρμογής τους. Στα πλαίσια αυτά, προτείνεται η ενεργός συμμετοχή των γεωργών, των ειδικών και των τεχνικών ειδικών, ενώ, σύμφωνα με την ΕΣΑΟΚ Τροόδους, συστήνεται η συνεργασία του Γραφείου Επιτρόπου Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων με το Εργαστήριο Αγροτικού Χώρου της Πολυτεχνικής Σχολής Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, το Τμήμα Γεωργίας, το Δίκτυο Ερευνητικών Φορέων, τους τοπικούς αναπτυξιακούς φορείς και τους παραγωγούς για την πιλοτική υλοποίηση της δράσης σε τρία προϊόντα. Τέλος, προωθείται η ένταξη σε σύμφωνα συνεργασίας και ποιότητας με τους τοπικούς μεταποιητές και τουριστικούς επιχειρηματίες.

Ενίσχυση αγροτικής δραστηριότητας και αύξηση ποσοστού απασχόλησης/ εργοδότησης των κατοίκων των ορεινών κοινοτήτων, με επιπτώσεις στην τοπική οικονομία και κοινωνία λόγω της αναγνώρισης του πολυλειτουργικού – επισκέψιμου αγροκτήματος (ΟΠ.1.1.4)

Σύμφωνα με την ΕΣΑΟΚ Τροόδους, το Γραφείο Επιτρόπου Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων προτείνεται όπως αναθέσει σε ειδικούς την εκπόνηση μιας εμπειρογνωμοσύνης με αντικείμενο τον προσδιορισμό, την έννοια και το περιεχόμενο του πολυλειτουργικού – επισκέψιμου αγροκτήματος και των δραστηριοτήτων που μπορούν να αναπτυχθούν εκεί, καθώς και των όρων ανάπτυξης αυτών των δραστηριοτήτων. Επίσης, σύμφωνα με την ΕΣΑΟΚ Τροόδους, η μελέτη προσδιορισμού ειδικών όρων και προδιαγραφών ανάπτυξης και λειτουργίας πολυλειτουργικών - επισκέψιμων αγροκτημάτων θα πρέπει να ενταχθεί στη Δήλωση Πολιτικής Τροόδους, καθώς και στο ιδιότυπο τουριστικό προϊόν, ως μια δραστηριότητα με χωρικές διαστάσεις τόσο ως προς τους όρους εγκατάστασης στο χώρο, όσο και ως προς τις ευρύτερες χωρικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις οι οποίες πρέπει να ληφθούν υπόψη στον χωροταξικό σχεδιασμό.

Επιπτώσεις στην τοπική οικονομία από την ανάπτυξη της βιοτεχνίας και βιομηχανίας λόγω της ανάπτυξης καλλιεργειών σε διασύνδεση με τον δευτερογενή τομέα της Κύπρου (ΟΠ.1.2.6)

Η δράση αφορά τη στήριξη της γεωργίας μέσω της σύνδεσής της με τη βιοτεχνία και τη βιομηχανία. Σύμφωνα με την ΕΣΑΟΚ Τροόδους, η σύνδεση αυτή δύναται να υποστηριχθεί από το νέο σχέδιο χορηγιών για την ενθάρρυνση των επιχειρηματικών συμπράξεων (συστάδων-clusters) από το Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος και το σχέδιο της νέας Βιομηχανικής Πολιτικής 2019-2030. Προτεραιότητα θα πρέπει να δίνεται σε προτάσεις που εντάσσονται σε συστήματα εγγύησης της ποιότητας και της ταυτότητας, ενώ θα πρέπει να χρησιμοποιούνται καινοτομικές μέθοδοι προηγμένης γεωπονικής και αγροοικολογίας. Επιπλέον, σύμφωνα με την ΕΣΑΟΚ Τροόδους, συστήνεται η ανάθεση ετοιμασίας σχετικού Σχεδίου Δράσης, σε συνεργασία με το Τμήμα Γεωργίας, την Υπηρεσία Βιομηχανίας και Τεχνολογίας και τους τοπικούς αναπτυξιακούς φορείς και παραγωγούς, με στόχο την διερεύνηση των γεωργικών προϊόντων που έχει ανάγκη ο δευτερογενής τομέας της Κύπρου, τα οποία παράγονται ή μπορούν να παραχθούν στις κοινότητες του Τροόδους και την αναζήτηση προσαρμοσμένων τεχνολογιών στην ορεινή γεωργία του Τροόδους για την υποστήριξη των υφιστάμενων και νέων καλλιεργειών (εκπόνηση εμπειρογνωμοσύνης).

Ενδεχόμενη αύξηση υδατικών αναγκών και αρνητικός επηρεασμός επάρκειας υδατικών πόρων λόγω προτεινόμενης δράσης επανάκτησης και διαχείρισης εγκαταλελειμμένης γεωργικής γης (ΟΠ.1.3.1)

Σύμφωνα με το Τμήμα Γεωργίας (βλ. Παράρτημα VII), η προτεινόμενη δράση επανάκτησης και διαχείρισης της υφιστάμενης εγκαταλελειμμένης γεωργικής γης ενδέχεται να οδηγήσει στην αύξηση των υδατικών αναγκών της περιοχής, μέσω της καλλιέργειας και αξιοποίησης των εν λόγω εκτάσεων. Για τον μετριασμό των επιπτώσεων, προτείνεται η χρήση εναλλακτικών πηγών άρδευσης, όπως παραδείγματος χάρη η χρήση ανακυκλωμένου νερού.

Επιπτώσεις στην κτηνοτροφία και στο έδαφος/ χρήσεις γης από αξιοποίηση αγρανάπαυσης (ΟΠ.1.3.2)

Σύμφωνα με τη δράση 1.3.2 προτείνεται η ορθολογική χρήση του καθεστώτος της αγρανάπαυσης. Η αγρανάπαυση θα πρέπει να επιδιώκεται σε ζώνες υψηλής περιβαλλοντικής ευαισθησίας αλλά και σε περιοχές γαιοτόπων. Σύμφωνα με την ΕΣΑΟΚ Τροόδους, προτείνεται η κατάρτιση ενός σχεδίου κριτηρίων και ζωνών προτεραιότητας, η εφαρμογή ενός πιλοτικού σχεδίου ένταξης στην ενιαία ζώνη διαχείρισης γεωργίας και φυσικών πόρων και η εφαρμογή ενός πιλοτικού σχεδίου αξιοποίησης της αγρανάπαυσης για τις ανάγκες της κτηνοτροφίας.

Επιπτώσεις στη χλωρίδα και καλλιέργειες της περιοχής από την εφαρμογή του Σχεδίου διαχείρισης της βόσκησης (ΟΠ.1.3.3)

Σύμφωνα με το Τμήμα Γεωργίας (βλ. Παράρτημα VII) για την προώθηση του Σχεδίου διαχείρισης της βόσκησης απαιτείται η εκπόνηση ειδικής μελέτης στην οποία πρέπει να καταδεικνύεται το εύρος και οι δυνατότητες εφαρμογής του σχεδίου, καθώς και η έκταση επηρεασμού του. Στην εν λόγω μελέτη θα πρέπει να ληφθούν υπόψη θέματα υπερβόσκησης και πρόκλησης ζημιών σε παρακείμενες καλλιέργειες.

Αρνητικές επιπτώσεις στη χλωρίδα των εκτάσεων βόσκησης λόγω μη ενδεδειγμένων ειδών ζώων ή συνδυασμού τους, υπερβόσκησης και μη ομοιόμορφης χρήσης της βλάστησης (ΟΠ.1.3.3)

Σύμφωνα με το Τμήμα Γεωργίας (βλ. Παράρτημα VII), η κανονική χρήση των εκτάσεων των βοσκοτόπων εξασφαλίζεται με το ενδεδειγμένο είδος ζώων ή τον ενδεδειγμένο συνδυασμό ειδών ζώων, την εφαρμογή βόσκησης κατά τις περιόδους όπου η βλάστηση και το έδαφος ζημιώνονται λιγότερο, την εξασφάλιση της ομοιόμορφης χρήσης της βλάστησης και τον σεβασμό του κανόνα “βοσκοφόρτωση = βοσκοϊκανότητα”. Η κανονική χρήση συμπληρώνεται από την εφαρμογή δράσεων βελτίωσης των βοσκήσιμων εκτάσεων, με στόχο τη διατήρηση ή αύξηση των νομευτικών ειδών (είδη κατάλληλα για βοσκή), την απομάκρυνση της ανεπιθύμητης βλάστησης και την κατασκευή έργων υποδομής για την εξασφάλιση των σύγχρονων τάσεων άσκησης της κτηνοτροφίας. Η κανονική χρήση των βοσκοτόπων επιτυγχάνεται μέσω της υιοθέτησης των αρχών διαχείρισης βόσκησης και μπορεί να υιοθετεί τις κατάλληλες προδιαγραφές που θα προσαρμόζονται στις ιδιαίτερες συνθήκες κάθε χώρας.

Κίνδυνος ρύπανσης υδατινών πόρων και εδάφους από την ανέγερση κτηνοτροφικών υποδομών (ΟΠ.1.3.4)

Σύμφωνα με την ΕΣΑΟΚ Τροόδους, η δημιουργία, χωρική κατανομή και επέκταση των κτηνοτροφικών περιοχών στο Τρόοδος θα πρέπει να είναι αποτέλεσμα αξιολόγησης των τοπικών αναγκών των ορεινών κοινοτήτων. Στην προτεινόμενη Δήλωση Πολιτικής Τροόδους αναμένεται όπως προσδιοριστούν οι εν δυνάμει περιοχές για την ανάπτυξη κτηνοτροφικών περιοχών, εφόσον προηγηθεί η επαναξιολόγηση των υφιστάμενων κτηνοτροφικών ζωνών.

Για τον μετριασμό του κινδύνου ρύπανσης των υδάτινων πόρων και εδάφους της περιοχής από την ανέγερση κτηνοτροφικών υποδομών, θα πρέπει να ισχύσουν τα ακόλουθα μέτρα⁶²:

- Σύμφωνα με τους περί Ελέγχου Ρύπανσης των Νερών Νόμους του 2002 μέχρι 2013, απαγορεύεται η απόρριψη, εναπόθεση ή διάθεση οποιασδήποτε ουσίας, η οποία ρυπαίνει ή τείνει να ρυπαίνει τα νερά και το έδαφος, εκτός εάν η απόρριψη γίνεται σύμφωνα με Άδεια Απόρριψης Αποβλήτων που παραχωρείται από τον Υπουργό Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος. Απαγορεύεται επίσης αυστηρά η απόρριψη στερεών ή/και υγρών αποβλήτων εντός περιοχών που εμπίπτουν στο δίκτυο Natura 2000.
- Τα μεταχειρισμένα μηχανέλαια, λιπαντικά, ρυπασμένα προσροφητικά υλικά που θα προκύπτουν από τις εργασίες συντήρησης των μηχανημάτων ή από τυχόν διαρροές να συλλέγονται σε κατάλληλα δοχεία τα οποία να διατηρούνται σε καλή κατάσταση και να μην παρουσιάζουν διαρροές και να παραδίδονται σε αδειοδοτημένους συλλέκτες μεταχειρισμένων μηχανελαίων για μετέπειτα διάθεση σε αδειοδοτημένες εγκαταστάσεις διαχείρισης, σύμφωνα με τους περί Αποβλήτων Νόμους του 2011 έως 2016.
- Σε περίπτωση που θα προκύψουν άχρηστα, αδρανή υλικά αυτά να συλλεχθούν και να παραδοθούν σε αδειοδοτημένους φορείς συλλογής, μεταφοράς και επεξεργασίας, σύμφωνα με τους περί Αποβλήτων Νόμους του 2011 έως 2016.
- Υγρά τα οποία είναι αποθηκευμένα στο εργοτάξιο (π.χ. μη χρησιμοποιημένα μηχανέλαια, καύσιμα κλπ) και που θα μπορούσαν να διαρρεύσουν στο περιβάλλον, να φυλάσσονται σε κατάλληλα δοχεία και σε στεγασμένο χώρο με βάση από μπετόν και με περιτοίχισμα.
- Να γίνεται χρήση διαπερατών υλικών και επιφανειών για αποφυγή σφράγισης του εδάφους και διατήρηση της συνδετικότητας μεταξύ επιφάνειας της γης και εδάφους π.χ. η χρήση απόπλινθων τσιμεντένιων επιστρώσεων σε συνδυασμό με τάφρους απορροής. Επιπλέον να γίνεται χρήση πορωδών υλικών και επιφανειών για επιβράδυνση της απορροής για αποφυγή πλημμυρών.
- Η κοπριά μπορεί να διατίθεται ως εδαφοβελτιωτικό, είτε να διατίθεται σε αδειοδοτημένους σταθμούς επεξεργασίας αποβλήτων ή να διατίθεται για κομποστοποίηση ή συγκομποστοποίηση.
- Τα υγρά απόβλητα θα πρέπει, αφού πρώτα αναμειχθούν, να διοχετεύονται σε στεγανοποιημένη δεξαμενή αποξήρανσης για εξάτμιση ή να χρησιμοποιούνται για μερική άρδευση ή λίπανση δέντρων που βρίσκονται στην κτηνοτροφική μονάδα. Στην περίπτωση που τα ξεπλύματα από τους χώρους/πάτωμα του αρμεκτηρίου διαχωρίζονται από τα ξεπλύματα από τη μηχανή αρμέγματος και τα ξεπλύματα από το ψυγείο γάλακτος, τότε τα πρώτα θα πρέπει να διατίθενται για μερική άρδευση/λίπανση, ενώ τα δεύτερα μπορούν, αφού αναμειχθούν, να διατίθενται σε στεγανή δεξαμενή.
- Τα μεταχειρισμένα μηχανέλαια, λιπαντικά, ρυπασμένα προσροφητικά υλικά που θα προκύπτουν από τις εργασίες συντήρησης των μηχανημάτων ή από τυχόν διαρροές να συλλέγονται σε κατάλληλα δοχεία τα οποία να διατηρούνται σε καλή κατάσταση και να μην παρουσιάζουν διαρροές και να παραδίδονται σε αδειοδοτημένους συλλέκτες μεταχειρισμένων μηχανελαίων για

⁶² Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, Γνωμάτευση Τμήματος Περιβάλλοντος σχετικά με το Έργο «Ανέγερση Κτηνοτροφικής Μονάδας 200 αιγοπροβάτων ιδιοκτησίας του κ. Ανδρέα Σπανού στην Αγία Μαρίνα Ξυλιάτου», 2018

μετέπειτα διάθεση σε αδειοδοτημένες εγκαταστάσεις διαχείρισης, σύμφωνα με τους περί Αποβλήτων Νόμους του 2011 έως 2016.

- Τα λύματα από το προσωπικό θα πρέπει να συλλέγονται και να διοχετεύονται σε σηπτική δεξαμενή και απορροφητικό λάκκο.
- Όλες οι ποσότητες στερεών, καθώς και των επικίνδυνων αποβλήτων, να τυγχάνουν διαχείρισης σύμφωνα με τους περί Αποβλήτων Νόμους του 2011 έως 2016.

Επηρεασμός ατμόσφαιρας από την ανέγερση κτηνοτροφικών υποδομών (ΟΠ.1.3.4)

Η δράση 1.3.4 προωθεί, ανάμεσα σε άλλα, τη δημιουργία δημόσιων κτηνοτροφικών περιοχών. Με την υλοποίηση της εν λόγω δράσης, αναμένεται επηρεασμός της ποιότητας της ατμόσφαιρας. Για τον μετριασμό των αρνητικών αυτών επιπτώσεων, προτείνονται τα ακόλουθα μέτρα⁶³:

- Κατά τη λειτουργία των κτηνοτροφικών υποστατικών, η κοπριά θα πρέπει να αποθηκεύεται προσωρινά σε τσιμεντένια πλατφόρμα προσωρινής αποθήκευσης κατάλληλα διαμορφωμένη ώστε να συγκεντρώνονται τυχόν απορροές.
- Η κοπριά θα πρέπει να συλλέγεται και απομακρύνονται από τους χώρους σταβλισμού σε τακτά χρονικά διαστήματα, ώστε να μην υπάρχει στρώμα κοπριάς σε αυτούς πέραν των 15 εκατοστών. Αυτή μπορεί είτε να διατίθεται ως εδαφοβελτιωτικό, είτε να διατίθεται σε αδειοδοτημένους σταθμούς επεξεργασίας αποβλήτων ή να διατίθεται για κομποστοποίηση ή συγκομποστοποίηση ή να διατίθεται με συνδυασμό των τριών πιο πάνω επιλογών.
- Η μεταφορά των αποβλήτων (κομποστοποιημένης ή μη κοπριάς) να γίνεται με κλειστά φορτηγά οχήματα.

Επιπτώσεις στο ανθρωπογενές περιβάλλον και την τοπική κοινωνία και οικονομία από την έλλειψη οικονομικής ευχέρειας γεωργών και κτηνοτρόφων λόγω προβλημάτων εγγραφής αγροτικών δρόμων (ΟΠ.1.3.5)

Σύμφωνα με τα σχόλια των Επαρχιακών Διοικήσεων (βλ. Παράρτημα XVII), της διευκόλυνσης εγγραφής των αγροτικών δρόμων πρέπει να προηγείται η εκπόνηση μελέτης καταγραφής, χαρτογράφησης, αξιολόγησης, κατηγοριοποίησης και διαμόρφωσης προτάσεων εγγραφής και αναβάθμισης του δικτύου των αγροτικών δρόμων στρατηγικής σημασίας για την ανάπτυξη της γεωργίας και κτηνοτροφίας. Στις περιπτώσεις όπου η εν λόγω μελέτη υποδείξει την αναγκαιότητα εγγραφής συγκεκριμένου τμήματος, αυτή να γίνεται με σκοπό την ανάπτυξη της γεωργικής και κτηνοτροφικής δραστηριότητας στην περιοχή.

Ενίσχυση υγιούς ανταγωνισμού και επιπτώσεις στην τοπική οικονομία λόγω ειδικής μοριοδότησης δράσεων στήριξης της γεωργίας και της κτηνοτροφίας του Τρόδου (ΟΠ.1.4.1)

Η ειδική μοριοδότηση πρέπει να αναφέρεται σε όλες τις δράσεις που θα έχουν οριζόντιο χαρακτήρα, με πεδίο εφαρμογής όλη την επικράτεια της Κυπριακής Δημοκρατίας και όλες τις ομάδες πληθυσμού, ώστε αυτές να αποτελέσουν δράσεις πιο αποτελεσματικές και απλές συγκριτικά με δράσεις ενός ειδικού προγράμματος για το Τρόδος. Προτείνεται επίσης η εκπόνηση ειδικής εμπειρογνωμοσύνης για τον καθορισμό ειδικής μοριοδότησης (καθορισμός και περιγραφή κριτηρίων, καθώς και το ειδικό

⁶³ Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, Γνωμάτευση Τμήματος Περιβάλλοντος σχετικά με το Έργο «Αίτηση για Άδεια Οικοδομής για ανέγερση νέας μονάδας αιγοπροβάτων στην Κοινότητα Ορούνας», 2020

βάρους αυτών), λαμβάνοντας υπόψη τις αρχές της ορεινότητας που προτείνει η ΕΣΑΟΚ, για τις περιοχές οι οποίες εντάσσονται στην ορεινή πολιτική.

Επιπτώσεις στην τοπική και ορεινή οικονομία και ενίσχυση της βιωσιμότητας των οικογενειακών εκμεταλλεύσεων και της θέσης της γεωργίας στο εσωτερικό της περιοχής από την ενίσχυση της γεωργικής/ κτηνοτροφικής δραστηριότητας και των εκμεταλλεύσεων (ΟΠ.1.4.2)

Η δράση ΟΠ.1.4.2 προωθεί την ενίσχυση της γεωργικής/ κτηνοτροφικής δραστηριότητας και των εκμεταλλεύσεων εντός των υπό μελέτη ορεινών κοινοτήτων. Η υλοποίηση της εν λόγω δράσης απαιτεί την οργάνωση και συνεργασία των γεωργών και παραγωγών της περιοχής, ενώ σύμφωνα με την ΕΣΑΟΚ Τροόδους, απαιτείται η εφαρμογή συγκεκριμένης γεωργικής πολιτικής, η εφαρμογή ενός ενιαίου σχεδίου ανάπτυξης της ποιοτικής γεωργίας και περιβαλλοντικής διαχείρισης, η εφαρμογή οριζόντιων πολιτικών ενίσχυσης της αειφορικής σχέσης της ορεινής γεωργίας με το φυσικό περιβάλλον, η ανάπτυξη σχετικών υπηρεσιών, και τέλος, η εφαρμογή διαφόρων δράσεων ενίσχυσης των οριζόντιων σχέσεων και δεσμών με την τοπική και ορεινή οικονομία.

Επιπτώσεις στην τοπική κοινωνία και οικονομία λόγω της ανάπτυξης της βιομηχανίας/βιοτεχνίας μέσω της μεταποίησης στην ορεινή οικονομία (ΟΠ.2)

Σύμφωνα με το Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας (βλ. Παράρτημα XI), η μεταποίηση στην ορεινή οικονομία θα συμβάλει στην ανάπτυξη του τομέα της βιομηχανίας και βιοτεχνίας στο νησί. Η ολοκληρωμένη αυτή παρέμβαση, αποτελεί ένα σημαντικό βήμα, το οποίο πρέπει άμεσα να προωθηθεί, σε συνδιασμό με την υλοποίηση όλων των δράσεων που εμπερικλείει και την υιοθέτηση των έξι στρατηγικών πυλώνων της Νέας Βιομηχανικής Πολιτικής, με τους οποίους και συνάδει. Για τον σκοπό αυτό, το Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας επισημάνει ότι οι ομάδες εργασίας που θα δημιουργηθούν, θα πρέπει να δημιουργήσουν διασυνδέσεις υφιστάμενων και νέων πολιτικών σχετικών με τα θέματα αυτά και ιδιαίτερα αυτών που σχετίζονται με το Υφυπουργείο Τουρισμού, το Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας και το Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος.

Επιπτώσεις στην οικονομία λόγω της αύξησης των εσόδων των παραγωγών και συνεισφοράς στο ΑΕΠ της χώρας μέσω της παραγωγής, προώθησης και εμπορευματοποίησης μοναδικών τοπικών προϊόντων (ΟΠ.2)

Οι προσπάθειες αύξησης των εσόδων των παραγωγών θα πρέπει να βασίζονται στην παροχή και διάθεση ύψιστης ποιότητας τοπικών προϊόντων, μέσω των απαιτούμενων κανονισμών των Υγειονομικών Υπηρεσιών. Τα προϊόντα αυτά, αφού ελεγχθούν κατάλληλα, θα πρέπει να προωθούνται τόσο στην τοπική όσο και στην εξωτερική αγορά, αναδεικνύοντας στον κατάλληλο βαθμό την μοναδικότητά τους και τα έθιμα και παραδόσεις του τόπου. Ταυτόχρονα, σύμφωνα και με το Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας (βλ. Παράρτημα XI) θα πρέπει να προωθείται η διασύνδεση της ορεινής οικονομίας με τους υπόλοιπους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας, μέσω της εφαρμογής σχεδίου για την ανάπτυξη και τη διασύνδεση οριζόντιων και κάθετων αλυσίδων αξίας, που θα συνδέουν την παραγωγή μεταξύ διαφορετικών τομέων οικονομικής δραστηριότητας.

Επιπτώσεις στην τοπική κοινωνία από τη βελτίωση των ποσοστών απασχόλησης και προσέλκυσης εργατικού δυναμικού λόγω μεταποίησης στην ορεινή οικονομία (ΟΠ.2)

Οι ανάγκες πρόσληψης προσωπικού για την κάλυψη των αναγκών παραγωγής και προώθησης των τοπικών προϊόντων, θα πρέπει να βασίζονται στην προσπάθεια παροχής της ύψιστης ποιότητας

προϊόντων, στα πλαίσια των βέλτιστων συνθηκών απασχόλησης. Το Κράτος καλείται να προσφέρει ελκυστικά πακέτα εργοδότησης, τόσο τους μόνιμους αλλά και μη μόνιμους κατοίκους της περιοχής.

Επιπτώσεις στο ανθρωπογενές περιβάλλον, αναζωογόνηση ορεινών κοινοτήτων και εγκατάσταση νέου μόνιμου πληθυσμού στις κοινότητες λόγω ύπαρξης νέων θέσεων εργασίας στα πλαίσια των δράσεων μεταποίησης στην ορεινή οικονομία (ΟΠ.2)

Η δυνατότητα εργοδότησης ενός μέρος του πληθυσμού στις ορεινές κοινότητες αποτελεί ίσως τον πιο σημαντικό παράγοντα εγκατάστασής του σε αυτές, απολαμβάνοντας ταυτόχρονα και τα υπόλοιπα οφέλη από την μετακίνησή τους στα ορεινά. Το Κράτος καλείται να προσφέρει ελκυστικά πακέτα εργοδότησης, τόσο τους μόνιμους αλλά και μη μόνιμους κατοίκους της περιοχής, ενημερώνοντας τους ενδιαφερόμενους για τα οφέλη της μετακίνησής τους, τη δυνατότητα εξυπηρέτησής τους από τις υποδομές της περιοχής, καθώς και την αναβάθμιση της ποιότητας ζωής τους, ως μερικούς από τους στόχους της Στρατηγικής.

Ανάδειξη και προώθηση τοπικών προϊόντων στο εσωτερικό και εξωτερικό με θετικές επιπτώσεις στον τουρισμό (ΟΠ.2)

Η πώληση και διάθεση των τοπικών προϊόντων των ορεινών κοινοτήτων Τροόδους, καλείται να ικανοποιήσει τις ανάγκες τόσο της εσωτερικής αγοράς αλλά και της εξωτερικής, όπου αυτό είναι δυνατό. Με την κατάλληλη προώθηση και διαφήμιση των εν λόγω προϊόντων, αναμένεται και η ανάλογη ανταπόκριση και προσέλκυση εποχικού ή μόνιμου πληθυσμού στις ορεινές κοινότητες. Οι εν λόγω κοινότητες καλούνται όπως εξυπηρετήσουν τις ανάγκες του εποχικού τουρισμού μέσω της διαμόρφωσης όλων των απαιτούμενων υποδομών προώθησης και πώλησης των προϊόντων. Επιπλέον, σύμφωνα με το Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας (βλ. Παράρτημα XI), στο θέμα του τουρισμού θεωρείται επίσης σημαντική η προσθήκη της Βιομηχανικής/Βιοτεχνικής Κληρονομιάς, ως αναπόσπαστο κομμάτι του «πακέτου εμπειρίας/προϊόντος» που έχει να προσφέρει τόσο το Τρόδος όσο και η υπόλοιπη επικράτεια της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις στους κατοίκους των ορεινών κοινοτήτων λόγω θεσμικών προβλημάτων αναγνώρισης της οικοτεχνίας και αδειοδότησης μεταποιητικών μονάδων (ΟΠ.2)

Οι ορεινές κοινότητες καλούνται να αντιμετωπίσουν διάφορα προβλήματα που σχετίζονται με θέματα αναγνώρισης της οικοτεχνίας και αδειοδότησης των μονάδων παραγωγής και πώλησης τοπικών προϊόντων. Για την αντιμετώπιση των εν λόγω θεμάτων, σύμφωνα με το Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας (βλ. Παράρτημα XI), το Κράτος καλείται να περιλάβει νέα σχέδια χορηγιών και διάφορα σχέδια στήριξης της επιχειρηματικότητας. Η επίλυση των προβλημάτων θα μπορούσε να επιτευχθεί και μέσω της συνεργασίας βιομηχανίας και ορεινής μεταποίησης (βιοτεχνίας/οικοτεχνίας), της τροποποίησης του πλαισίου αδειοδότησης υποστατικών βιοτεχνίας και οικοτεχνίας, της δημιουργίας συνεργασιών ή συστάδων μεταξύ ορεινής μεταποίησης/γεωργίας και βιομηχανίας, την αξιοποίηση του διαθέσιμου εδαφικού δυναμικού του Τροόδους, και τέλος, μέσω της δημιουργίας πλαισίου/κώδικα/αρμόδιας αρχής για τα τρόφιμα φυτικής προέλευσης. Νοείται ότι οι μεταποιητικές μονάδες καλούνται να πληρούν τα κριτήρια των Υγειονομικών Υπηρεσιών ως προς την επιτυχή αδειοδότησή τους, μέσω των νενομισμένων ελέγχων.

Αρνητικός επηρεασμός οικονομίας ορεινών κοινοτήτων και προώθηση μη υγιούς ανταγωνισμού από την ενδεχόμενη πώληση αμφισβητούμενης ποιότητας τοπικών προϊόντων (ΟΠ.2.1.1)

Σύμφωνα με την Υγειονομική Υπηρεσία αλλά και το Τμήμα Γεωργίας, οι έλεγχοι που πραγματοποιούνται στο παρόν στάδιο από την Υγειονομική Υπηρεσία σε χώρους χρήσης (π.χ. χώροι εστίασης) ή απευθείας πώλησης στον καταναλωτή (π.χ. ειδικά διαμορφωμένοι χώροι ιδιωτικών οικιών), θεωρούνται επαρκείς, με το πρόβλημα αυτό να αποφεύγεται σε σημαντικό βαθμό. Ωστόσο, οι εν λόγω έλεγχοι πρέπει να συνεχιστούν και στο μέλλον, δίνοντας έμφαση στην ποιοτική αναβάθμιση και προώθηση των ποιοτικά πιστοποιημένων προϊόντων.

Προώθηση προϊόντων μεταποίησης και ανάδειξη ποιότητάς τους με επιπτώσεις στην τοπική οικονομία λόγω δημιουργίας ταυτότητας μεταποιημένων προϊόντων (ΟΠ.2.1.1)

Η συγκεκριμένη δράση αφορά την εκπόνηση «Σχεδίου Δράσης εντοπισμού, τεκμηρίωσης και ανάδειξης των ποιοτικών και ταυτοτικών χαρακτηριστικών των προϊόντων (μεταποίησης) και αξιοποίησης των κληρονομημένων παραδοσιακών τεχνογνωσιών». Σύμφωνα με την ΕΣΑΟΚ Τροόδους, το εν λόγω Σχέδιο Δράσης θα πρέπει να βασίζεται στην ενημέρωση – ευαισθητοποίηση των μεταποιητών για τα οφέλη από την εφαρμογή των προδιαγραφών ποιότητας, στην οργάνωση των μεταποιητών (κλαδική/ διατομεακή) για τη διασφάλιση της εφαρμογής τους και τη διαπραγματευτική ικανότητα των βιοτεχνών, στη κινητοποίηση του παραγωγικού δυναμικού προκειμένου να εντοπιστούν και αποτυπωθούν όλα τα κρίσιμα σημεία της παραγωγικής διαδικασίας, και, τέλος στην προώθηση της συνεργασίας με το ερευνητικό δυναμικό της χώρας, προκειμένου να τεκμηριωθούν οι γνώσεις και να αποδειχθεί η εντοπιότητα των μεταποιημένων προϊόντων, με βάση των δεσμών τους με τον τόπο.

Θετικές επιπτώσεις στον τομέα των υλικών αγαθών και στην τοπική οικονομία από τη διαμόρφωση των προδιαγραφών (προτύπων διαχείρισης) ποιότητας παραγωγής προϊόντων ή/και εκμετάλλευσης (ΟΠ.2.1.2)

Η ενημέρωση των παραγωγών για τα οφέλη από την εφαρμογή των προδιαγραφών ποιότητας παραγωγής προϊόντων ή/και εκμετάλλευσης θα πρέπει να είναι πλήρης, καλύπτοντας όλους τους στόχους της εν λόγω δράσης και συντελώντας στην ευαισθητοποίηση του άμεσα ενδιαφερόμενου κοινού. Η εν λόγω ενημέρωση θα γίνει από κατάλληλα εξειδικευμένο προσωπικό, προωθώντας και παρουσιάζοντας με δελεαστικό τρόπο όλα τα οφέλη από την εφαρμογή της ολοκληρωμένης δράσης 2.1.2.

Προβλήματα αναγνώρισης τοπικών προϊόντων Τροόδους και οικονομικές επιπτώσεις λόγω αδυναμίας ανάδειξης και προβολής των ποιοτικών τους χαρακτηριστικών, έλλειψης οργάνωσης και άγνοιας παραγωγών για τα οφέλη της αναγνώρισής τους (ΟΠ.2.1.4)

Τα προβλήματα αναγνώρισης των τοπικών προϊόντων Τροόδους δύναται να λυθούν με την προκήρυξη και μετέπειτα ολοκλήρωση ενός αριθμού σχετικών ερευνητικών προγραμμάτων σχετικά με τον τόπο προέλευσης και την αξία του των τοπικών προϊόντων Τροόδους, αλλά και την αξιολόγηση και κατάλληλη αξιοποίηση των αποτελεσμάτων των εν λόγω ερευνών, δίνοντας ιδιαίτερη βαρύτητα στα οφέλη από την αναγνώριση και ανάδειξη των προϊόντων. Επιπλέον, απαιτείται ο συντονισμός των παραγωγών σχετικά με τα θέματα αναγνώρισης των προϊόντων τους, καθώς και η κατάλληλη ενημέρωσή τους για τα πορίσματα των προαναφερθέντων μελετών, καθώς και η πληροφόρησή τους για τα οφέλη που θα προκύψουν από την αναγνώριση των προϊόντων τους.

Επιπτώσεις στην τοπική οικονομία λόγω θεμάτων παρεμπόδισης εμπορίας τοπικών προϊόντων από τις οικοτεχνίες (ΟΠ.2.1.4)

Σύμφωνα με το Τμήμα Γεωργίας, υπάρχει ένας αριθμός φορολογικών όρων οι οποίοι υιοθετούνται και αποτελούν εμπόδιο στην εμπορία των τοπικών προϊόντων. Οι όροι αυτοί βρίσκονται υπό την αρμοδιότητα του Τμήματος Τελωνείων, το οποίο και οφείλει να τους αναπροσαρμόσει στα πλαίσια της προώθησης και διευκόλυνσης της εμπορίας των τοπικών προϊόντων. Ενδεικτικά, απαιτείται η αναπροσαρμογή των φορολογικών όρων που σχετίζονται με την παρασκευή εμφιαλωμένης ζιβανίας. Να σημειωθεί επίσης ότι η δημιουργία θεσμικού πλαισίου για τη δημιουργία και λειτουργία οικοτεχνιών παραγωγής περιορισμένης ποσότητας οίνου και ζιβανίας αντιμετωπίζεται θετικά από το Τμήμα Γεωργίας.

Κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις από τον λανθασμένο σχεδιασμό και προγραμματισμό του εξειδικευμένου χρηματοδοτικού εθνικού προγράμματος στήριξης του αμπελοοινικού τομέα (ΟΠ.2.1.4)

Ο κανονισμός ΕΕ 1308/2013, ρυθμίζει τη χορήγηση πόρων της Ένωσης για τη δημιουργία πενταετών εθνικών προγραμμάτων στήριξης (ΕΠΣΑ). Η υποβολή, το περιεχόμενο των ΕΠΣΑ καθώς και τα επιλέξιμα μέτρα, καθορίζονται στον εν λόγω κανονισμό. Σύμφωνα με την ΕΣΑΟΚ Τροόδους, ως Εθνική Διαχειριστική Αρχή του ΕΠΣΑ, έχει οριστεί το Τμήμα Γεωργίας, το οποίο υποχρεούται να διαβουλεύεται με τους εμπλεκόμενους φορείς του τομέα, πριν την υποβολή του πενταετούς ΕΠΣΑ στην Επιτροπή. Κατά συνέπεια, ο σχεδιασμός, ο προγραμματισμός και η κατάρτιση των ΕΠΣΑ θα πρέπει να είναι προϊόν διαβούλευσης με όλες τις οργανωμένες εμπλεκόμενες ενώσεις και οργανώσεις, καθώς και με άλλες κρατικές υπηρεσίες.

Αρνητικές επιπτώσεις στα υλικά αγαθά του αμπελοοινικού τομέα λόγω έλλειψης εμπειριστωμένων μελετών (ΟΠ.2.1.4)

Σύμφωνα με το Τμήμα Γεωργίας (βλ. Παράρτημα VII), στα θέματα που αφορούν στον αμπελοοινικό τομέα, θα πρέπει να προηγηθεί εμπειριστωμένη μελέτη, δίνοντας ταυτόχρονα την απαραίτητη βαρύτητα στο θέμα της ποιότητας του χύμα κρασιού αλλά και της κουμανδαρίας. Επιπλέον, οι στόχοι προώθησης της ανάπτυξης της μεταποίησης και κυρίως της οικοτεχνίας, θα πρέπει να βασίζονται στη συνεννόηση των αρμόδιων υπηρεσιών (Υγειονομικές και Κτηνιατρικές Υπηρεσίες).

Επιπτώσεις στην τοπική και ορεινή οικονομία και στα υλικά αγαθά από την εφαρμογή του προτεινόμενου Σχεδίου για τη δημιουργία Αγροτοδιατροφικού Cluster στο Τρόδος (ΟΠ.2.1.6)

Η εφαρμογή του προτεινόμενου Σχεδίου για τη δημιουργία Αγροτοδιατροφικού Cluster στο Τρόδος θα πρέπει καταρχάς να βασίζεται στην οργάνωση και ενεργή εκπροσώπηση των μεταποιητών στα κέντρα λήψης αποφάσεων. Σύμφωνα με την ΕΣΑΟΚ Τροόδους, απαιτείται η δημιουργία διεπαγγελματικής οργάνωσης αμπελοοινικού τομέα με συμμετοχή αμπελουργών, οικοτεχνών, οινοποιών, παραγωγών ζιβανίας, καθώς και η υιοθέτηση κανόνων και προδιαγραφών ως προς τη διαδικασία παραγωγής, προώθησης και προβολής των εν λόγω προϊόντων. Θα πρέπει επίσης να προωθείται η συμβουλευτική και τεχνική υποστήριξη όσων μεταποιητών επιλέξουν να αναπτύξουν συστάδες επιχειρήσεων (cluster) ή/και δίκτυα επιχειρήσεων, σύμφωνα με συγκεκριμένες δεσμεύσεις τήρησης συγκεκριμένων προδιαγραφών ως προς τον τρόπο παραγωγής και προώθησης των προϊόντων τους στον καταναλωτή. Στα πλαίσια αυτά θα μπορούσε να ενθαρρυνθούν και δράσεις ανταλλαγής προϊόντων και υπηρεσιών.

Επιπτώσεις στην τοπική οικονομία και κοινωνία από τη δημιουργία Βιομηχανικής περιοχής Τροόδους στην κοινότητα Λινού (ΟΠ.2.3.1)

Σύμφωνα με την ΕΣΑΟΚ Τροόδους, η δημιουργία Βιομηχανικής Περιοχής εντός της βιοτεχνικής ζώνης της κοινότητας Λινούς συστήνεται όπως αναληφθεί από το Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας (Υπηρεσία Βιομηχανίας και Τεχνολογίας, Κλάδος Χωροταξίας και Βιομηχανικών Περιοχών), διαθέτωντας πιστώσεις για την ολοκλήρωση και ωρίμανση του έργου και ακολούθως την τμηματική υλοποίησή του. Προκαταρκτικά, προτείνεται η ετοιμασία εκδήλωσης ενδιαφέροντος για εγκατάσταση επιχειρήσεων με συγκεκριμένους όρους και προδιαγραφές που να απαντούν στους στόχους της ΕΣΑΟΚ ώστε να διαφανεί ο αριθμός των οικοπέδων που θα κατασκευαστούν σε πρώτη φάση. Ο βασικός στόχος του εν λόγω έργου θα πρέπει να είναι η ανάκαμψη της τοπικής οικονομίας και η προσέλκυση νέου πληθυσμού προς εργοδότηση.

Επιπτώσεις στο ανθρωπογενές περιβάλλον και στο τοπίο από την μετεγκατάσταση βιοτεχνιών από τους οικισμούς σε Βιοτεχνική και Βιομηχανική Περιοχή (εκτός αγροτροφικού τομέα) (ΟΠ.2.3.2)

Η δράση αυτή, σύμφωνα με την ΕΣΑΟΚ Τροόδους, περιλαμβάνει την παροχή κινήτρων (εκτός των πολεοδομικών) για την προσέλκυση βιοτεχνιών, όπως οικονομικά, φορολογικά, τελών, κτλ. σε μονάδες που θα εγκατασταθούν – μετεγκατασταθούν στις Βιοτεχνικές Περιοχές (με έμφαση σε αυτές που δεν ανήκουν στον αγροδιατροφικό τομέα).

Επιπτώσεις στο ανθρωπογενές περιβάλλον και στο οδικό δίκτυο της περιοχής από τη δημιουργία Βιοτεχνικής περιοχής στην Αγία Μαρίνα Ξυλιάτου (ΟΠ.2.3.3)

Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, ενδέχεται να καταγραφεί αρνητικός επηρεασμός της κυκλοφορίας της περιοχής από τα διάφορα έργα δημιουργίας της προτεινόμενης Βιοτεχνικής περιοχής στην Αγία Μαρίνα Ξυλιάτου, αλλά και ενδεχόμενος επηρεασμός των κατοίκων της κοινότητας λόγω ακουστικής όχλησης από την λειτουργία των διαφόρων παραγωγικών μονάδων εντός της βιοτεχνικής περιοχής.

Όσον αφορά την αντιμετώπιση της ενδεχόμενης κυκλοφοριακής συμφόρησης, προτείνεται η ενημέρωση των κατοίκων της κοινότητας της Αγίας Μαρίας Ξυλιάτου, καθώς και των γειτονικών κοινοτήτων, και η προσωρινή εξυπηρέτηση του κοινού μέσω της χρήσης εναλλακτικών διαδρομών. Όσον αφορά την αντιμετώπιση της αναμενόμενης ακουστικής όχλησης των κατοίκων από την διεξαγωγή των διαφόρων έργων ασφαλίστρωσης ή κατασκευής δρόμων, προτείνεται η εφαρμογή μέτρων μείωσης θορύβου, όπως είναι η τήρηση χρονοδιαγράμματος εργασιών, ο περιορισμός των εργασιών μόνο κατά τη διάρκεια της ημέρας και για χρονικό διάστημα μικρότερο των 16 ωρών, η ελεγχόμενη διακίνηση των βαρέων οχημάτων διαμέσου οικιστικών περιοχών, η εργοδότηση εκπαιδευμένου προσωπικού χρήσης των διαφόρων μηχανημάτων, η χρήση σύγχρονων και άρτια συντηρημένων μηχανημάτων τεχνολογίας σύμφωνα με την Εθνική και Ευρωπαϊκή νομοθεσία σχετικά με την ελαχιστοποίηση θορύβου, η τοποθέτηση αποδοτικού εξοπλισμού μείωσης του θορύβου (σιγαστήρες) της εξάτμισης, η επιλογή βέλτιστων πρακτικών διαχείρισης θορύβου μέσω της εισαγωγής κατάλληλων τεχνικών μέτρων και τέλος η ενημέρωση του τοπικού πληθυσμού για τα εν λόγω έργα.

Αύξηση εποχικού τουρισμού, προβολή και προώθηση τοπικών προϊόντων και προστασία αρχιτεκτονικής κληρονομιάς από τη δημιουργία Βιοτεχνικών Χωριών Πιλοτικής εφαρμογής στον Αμιάντο (ΟΠ.2.3.5)

Η δημιουργία των Βιοτεχνικών Χωριών στην κοινότητα του Αμιάντου θα πρέπει να τύχει της κατάλληλης προώθησης για την ενημέρωση και προσέλκυση του ενδιαφερόμενου κοινού. Τα

Βιοτεχνικά χωριά θα πρέπει να έχουν επιδεικτικό χαρακτήρα, παρουσιάζοντας με σεβασμό τις παραδοσιακές μεθόδους και τεχνικές παραγωγής τοπικών προϊόντων, έχοντας ως στόχο τη διασύνδεσή τους με την ιστορία και τον πολιτισμό του τόπου αλλά και την καθημερινότητα και τον κύκλο της ζωής των ανθρώπων. Σύμφωνα με την ΕΣΑΟΚ Τροόδους, το χωριό προτείνεται επίσης όπως διαθέτει κέντρο προβολής και προώθησης των προϊόντων, και θα διοργανώνονται σχετικές εκδηλώσεις.

Αρνητικός επηρεασμός τουρισμού και βιωσιμότητας χώρων εστίασης λόγω ένταξης μη καταχωρημένων μεταποιητικών μονάδων και επιχειρήσεων (ΟΠ.2.4.2)

Σύμφωνα με την Υγειονομική Υπηρεσία (βλ. Παράρτημα V) είναι ευθύνη του εστιάτορα να παραλαμβάνει μεταποιημένα τρόφιμα που χρησιμεύουν ως πρώτες ύλες τροφίμων μόνο από καταχωρημένες επιχειρήσεις τροφίμων, και όχι από μη ελεγχόμενες.

ΟΠ.3 Νέο Πρότυπο Ορεινού Τουριστικού Προϊόντος Τροόδους

Η δημιουργία γραφείων (ΟΠ 3.3), Σχολείων, Σχολών, Ινστιτούτων Εκπαίδευσης (ΟΠ 3.4), θα πρέπει να χωροθετείται εντός των ορίων ανάπτυξης και αφού προηγηθεί μελέτη της κατά προτεραιότητα δυνατότητας χρήσης υφιστάμενων διαθέσιμων υποδομών.

Επιπτώσεις στην τοπική και ορεινή οικονομία και ανάδειξη τοπικών πόρων από την εφαρμογή σχεδίου Εδαφικού Μάρκετινγκ και τουριστικής προβολής Τροόδους (ΟΠ.3.2.1)

Η ενίσχυση της τοπικής και ορεινής οικονομίας δύναται να επιτευχθεί με τον κατάλληλο σχεδιασμό του Εδαφικού Μάρκετινγκ και την τουριστική προβολή του Τροόδους μέσω της σωστής προώθησης του ιδιότυπου τουριστικού προϊόντος. Σύμφωνα με την ΕΣΑΟΚ Τροόδους, ο σχεδιασμός του Εδαφικού Μάρκετινγκ θα πρέπει να βασίζεται στην υποστήριξη και συνεργασία όλων των δημόσιων, κοινωνικών και ιδιωτικών δρώντων, αξιολογώντας τις ιδιαιτερότητες των φυσικών και πολιτιστικών στοιχείων της περιοχής, με πρώτιστο στόχο την ανάδειξη και εγγύηση της σχέσης τοπικών πόρων, εμπειριών και δραστηριοτήτων που προσφέρει η περιοχή για τον επισκέπτη. Στα πλαίσια αυτά, προτείνεται και η διαμόρφωση σχεδίου ανάδειξης, εγγύησης και προβολής των τοπικών πόρων, εμπειριών και δραστηριοτήτων.

Επιπτώσεις στη κυκλοφορία, τα υλικά αγαθά και τη τοπική οικονομία των ορεινών κοινοτήτων Τροόδους από τη δημιουργία "Πύλης του Βουνού" (ΟΠ.3.2.3)

Όπως αναφέρθηκε, η δράση ΟΠ.3.2.3 αφορά στη δημιουργία "Πύλης του Βουνού" στα μεγάλα αστικά κέντρα, δίνοντας προτεραιότητα στην πόλη της Λεμεσού και Πάφου. Σύμφωνα με την ΕΣΑΟΚ Τροόδους, για την υλοποίηση της δράσης απαιτείται αρχικά η εκπόνηση εμπειρογνωμοσύνης η οποία θα εστιάζει στην ετοιμασία των όρων και προδιαγραφών της ανάπτυξης και λειτουργίας της "Πύλης του Βουνού", στην ετοιμασία των διαδρομών και των σταθμών, του στόλου και των απαραίτητων υποδομών της, καθώς και στη διαμόρφωση σχεδίου προβολής και δράσεις προώθησης της "Πύλης του Βουνού". Με την ολοκλήρωση των πιο πάνω, συστήνεται η κατασκευή των απαραίτητων υποδομών, η αγορά του απαραίτητου εξοπλισμού, η συμφωνία σύμβασης εξαγοράς υπηρεσιών, καθώς και ό,τι άλλο προκύπτει από την εμπειρογνωμοσύνη που θα εκπονηθεί. Όσον αφορά τον συντονισμό της λειτουργίας της "Πύλης του Βουνού", αυτή συστήνεται όπως αναληφθεί από την Εταιρία Τουριστικής Ανάπτυξης και Προβολής Τροόδους.

Προσέλκυση τουρισμού και ενίσχυση τοπικής οικονομίας μέσω της ενίσχυσης δημοσίων υποδομών σε περιοχές προστασίας Φυσικού Περιβάλλοντος (ΟΠ.3.6.5)

Σύμφωνα με την ΕΣΑΟΚ Τροόδους, οι αναγκαίες υποδομές που θα αναπτυχθούν, θα υποδειχθούν από τη μελέτη για τη διαμόρφωση του ιδιότυπου τουριστικού προϊόντος (Δράση 3.1.1.). Οι υφιστάμενες υποδομές προτείνεται όπως αναβαθμιστούν κατά προτεραιότητα για να πληρούν τα διεθνή πρότυπα, ενώ το περιβάλλον θα αξιοποιηθεί με ήπιο τρόπο για την ενίσχυση της οικονομίας της περιοχής.

Επιπτώσεις στο φυσικό περιβάλλον και στους υδάτινους πόρους της περιοχής από την ενίσχυση δημοσίων υποδομών σε περιοχές προστασίας Φυσικού Περιβάλλοντος (ΟΠ.3.6.5)

Η ανάπτυξη και αξιοποίηση υφιστάμενων μονοπατιών, παρατηρητηρίων, ορεινών καταφυγίων και άλλων παρόμοιων υποδομών αναμένεται όπως επιφέρει μικρού βαθμού αρνητικές επιπτώσεις στο φυσικό περιβάλλον της περιοχής και στους υδάτινους πόρους της περιοχής. Οι επιπτώσεις αυτές ενδέχεται να συνδέονται με την καταπάτηση σημαντικών ειδών χλωρίδας, την όχληση ειδών πανίδας από την αυξημένη ανθρώπινη παρουσία, τα υψηλά επίπεδα θορύβου ή τον φωτισμό, την ενδεχόμενη ρύπανση των υπόγειων και επιφανειακών υδάτων από την απευθείας ρήψη επί του εδάφους στερεών αποβλήτων από τους επισκέπτες της περιοχής κ.α.

Σύμφωνα με την ΕΣΑΟΚ Τροόδους, οι υποδομές για την ανάπτυξη των τουριστικών δραστηριοτήτων σε περιοχές προστασίας θα αναπτυχθούν, λαμβάνοντας υπόψη των ειδικών όρων και προδιαγραφών που θα διαμορφωθούν (Δράση 3.1.2.) για το σκοπό αυτό. Επιπλέον, προτείνεται η εφαρμογή των πιο κάτω όρων διαφύλαξης και προστασίας του περιβάλλοντος:

- Απαγορεύεται η διάθεση στο έδαφος ή/και το υπέδαφος ή στα νερά ουσιών που ρυπαίνουν ή τείνουν να ρυπάνουν τα υπόγεια ή/και τα επιφανειακά νερά ή/και το έδαφος, σύμφωνα με τους περί Ελέγχου της Ρύπανσης των Νερών Νόμους του 2002 (Αρ. 106(Ι)/2002) μέχρι, εκτός εάν η απόρριψη γίνεται σύμφωνα με Άδεια Απόρριψης Αποβλήτων που παραχωρείται από τον Υπουργό Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος.
- Απαγορεύεται η ανεξέλεγκτη απόρριψη αποβλήτων ή άλλων αντικειμένων σε όλους τους χώρους των δημόσιων υποδομών.
- Τα απόβλητα συσκευασίας που θα προκύπτουν να συλλέγονται, να διαχωρίζονται και να αποθηκεύονται προσωρινά με τρόπο που να μην επιβαρύνουν το περιβάλλον. Τα εν λόγω απόβλητα να παραδίδονται σε αδειοδοτημένες μονάδες διαχείρισης σύμφωνα με τους περί Αποβλήτων Νόμους του 2011 μέχρι 2016.
- Θα πρέπει να ληφθούν όλα τα δυνατά μέτρα ελαχιστοποίησης του θορύβου, όπως είναι η τήρηση χρονοδιαγράμματος εργασιών ενίσχυσης των δημόσιων υποδομών, ο περιορισμός των όποιων εργασιών απαιτηθούν μόνο κατά τη διάρκεια της ημέρας και για χρονικό διάστημα μικρότερο των 16 ωρών, η ελεγχόμενη διακίνηση των βαρέων οχημάτων προς /από και εντός του χώρου, καθώς και διαμέσου οικιστικών περιοχών, η συστηματική συντήρηση όλων των οχημάτων και του μηχανικού εξοπλισμού που θα χρησιμοποιηθεί, η εργοδότηση εκπαιδευμένου προσωπικού χρήσης των διαφόρων μηχανημάτων, η χρήση σύγχρονων και άρτια συντηρημένων μηχανημάτων τεχνολογίας σύμφωνα με την Εθνική και Ευρωπαϊκή νομοθεσία σχετικά με την ελαχιστοποίηση θορύβου, η τοποθέτηση αποδοτικού εξοπλισμού μείωσης του θορύβου (σιγαστήρες) της εξάτμισης, η αποφυγή ρίψης υλικών από μεγάλα ύψη, η επιλογή βέλτιστων πρακτικών διαχείρισης θορύβου

όπου η ελαχιστοποίηση θορύβου επιτυγχάνεται μέσω της εισαγωγής κατάλληλων τεχνικών μέτρων και τέλος η ενημέρωση του τοπικού πληθυσμού για την ενίσχυση των εν λόγω έργων.

- Προτείνεται η περίφραξη των σημαντικών οικοτόπων και ειδών, όπου είναι δυνατό, με τον περιορισμό διακίνησης των επισκεπτών πλησίον των ειδών και οικοτόπων σημαντικής οικολογικής αξίας και την προστασία τους.
- Οι εργασίες ενίσχυσης των δημόσιων υποδομών πρέπει να βασίζονται στον σωστό χρονισμό τους και να πραγματοποιούνται σε περιόδους που τα σημαντικά είδη πανίδας δεν βρίσκονται σε χειμέρια νάρκη, δεν αναπαράγονται, δεν φωλιάζουν ή μεγαλώνουν τα μικρά τους στην περιοχή. Θα πρέπει σε κάθε περίπτωση να αποφευχθεί η πραγματοποίηση έργων που προκαλούν θόρυβο κατά την περίοδο χειμέριας νάρκης, αναπαραγωγής, φωλεοποίησης ή κατά την μεταναστευτική περίοδο σημαντικών για την κάθε υπό μελέτη περιοχή ειδών.
- Χρήση εξωτερικού φωτισμού χαμηλής ισχύος ή χρήση κατάλληλων αυτόματων συστημάτων και αισθητήρων εξωτερικού φωτισμού.
- Ο σχεδιασμός του φωτισμού πρέπει να είναι με βάση την αρχή της ελάχιστης επίπτωσης (low impact lighting), όπου τα επίπεδα τεχνητού φωτισμού εμπίπτουν στα όρια της κατηγορίας 'Lighting Zone 0'⁶⁴, και με τέτοιο τρόπο που να περιορίζει στο ελάχιστο την φωταύγεια (sky glow) στον περιβάλλοντα χώρο.
- Ο σχεδιασμός του φωτισμού προτείνεται να είναι χαμηλής έντασης και στραμμένος προς το έδαφος, ώστε να αποφεύγεται κατά το μέγιστο δυνατό ο επηρεασμός και η φωτορύπανση.

Χρονική καθυστέρηση υλοποίησης δράσεων λόγω έλλειψης συντονισμού υλοποίησης από μειωμένο εξειδικευμένου προσωπικού και δυσχέρεια υφιστάμενων προβλημάτων, με επιπτώσεις στο τοπίο, στους υδάτινους πόρους, στον αέρα, στο έδαφος/ χρήση γης, στο φυσικό βιοτικό περιβάλλον και στο ανθρωπογενές περιβάλλον (ΟΠ.4.1.1)

Σύμφωνα με την επιστολή του Τμήματος Γεωργίας (βλ. Παράρτημα VII) υπάρχει ανάγκη πρόσληψης νέου εξειδικευμένου προσωπικού και περαιτέρω κατάρτιση και ενίσχυση του υφιστάμενου, για την έγκαιρη υλοποίηση των προτεινόμενων από την Εθνική Στρατηγική δράσεων. Το Κράτος, μέσω ελκυστικών πακέτων εργοδότησης, οφείλει να αποτελέσει την πηγή προσέλευσης μόνιμου εργατικού δυναμικού στην περιοχή, συντελώντας έμμεσα στην υλοποίηση και εφαρμογή των δράσεων της ΕΣΑΟΚ και στην αντιμετώπιση των υφιστάμενων προβλημάτων. Το νέο προσωπικό, το οποίο είτε θα διαμένει μόνιμα στις ορεινές κοινότητες είτε και όχι, θα πρέπει να είναι εξειδικευμένο και κατάλληλα καταρτισμένο για την άμεση αντιμετώπιση των θεμάτων χωρίς επιπλέον καθυστερήσεις εκπαίδευσής και κατάρτισής του. Να σημειωθεί ότι το Τμήμα Γεωργίας αναφέρει ότι η συμμετοχή του σε ορισμένες δράσεις θα γίνει μόνο μετά από την ενίσχυση του εξειδικευμένου του προσωπικού. Ταυτόχρονα, το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού (βλ. Παράρτημα VIII) προτείνει την άμεση αγορά υπηρεσιών ανθρώπινου δυναμικού με εξειδικευμένες γνώσεις ανά ζητούμενο αντικείμενο, για υλοποίηση εξειδικευμένων προγραμμάτων, τα οποία δεν μπορούν να υλοποιήσουν εκπαιδευτικοί από τους καταλόγους διοριστέων/διορισίμων εκπαιδευτικών ή και απόσπαση λειτουργιών από άλλα υπουργεία/ τους υπηρεσίες.

⁶⁴ International Dark-Sky Association, JOINT IDA – IES, Model Lighting Ordinance (MLO), 2011

Πρώθηση και ενίσχυση τεχνολογίας, έρευνας και καινοτομίας από την ανάπτυξη Ορεινού Οικοσυστήματος Έρευνας και Καινοτομίας (ΟΠ.4.1.4)

Η ανάπτυξη ενός ορεινού οικοσυστήματος έρευνας και καινοτομίας θα πρέπει να βασίζεται στις ανάγκες της τοπικής επιχειρηματικότητας, με πρώτιστο στόχο την ενημέρωση, ευαισθητοποίηση για δια βίου μάθηση και κατάρτιση των κατοίκων των ορεινών κοινοτήτων, ενισχύοντας ταυτόχρονα την επιχειρηματικότητα, την καινοτομία και την κοινωνική οικονομία.

Κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις από την στήριξη της επιχειρηματικότητας και της επιχειρηματικής εκπαίδευσης στο πλαίσιο της νέας ορεινής οικονομίας (ΟΠ.4.1.6)

Η υλοποίηση των προτεινόμενων προγραμμάτων προτείνεται όπως πραγματοποιηθεί σε συνεργασία με τα αρμόδια τμήματα, κλάδους και υπηρεσίες (π.χ. Κλάδος Επιχειρηματικότητας, Καινοτομίας και Εσωτερικής Αγοράς). Επιπλέον, το σύστημα συνεχούς αξιολόγησης το οποίο και προτείνεται όπως εφαρμοστεί, θα πρέπει να βασίζεται σε μεθοδολογική μελέτη και συστηματική αξιολόγηση.

ΟΠ.5 Εκπαίδευση

Οι οποιοσδήποτε ανεγέρσεις κτηρίων να προωθούνται κατά προτεραιότητα εντός ορίων ανάπτυξης, με υφιστάμενες υποδομές.

Κοινωνικές επιπτώσεις και επιπτώσεις στο ανθρωπογενές περιβάλλον λόγω της εφαρμογής ειδικού πλαισίου για διορισμό των εκπαιδευτικών (ΟΠ.5.1.1)

Σύμφωνα με την επιστολή του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού (βλ. Παράρτημα VIII), προτείνεται όπως τα θέματα τοποθετήσεων, μετακινήσεων ή παροχής κινήτρων προς τους εκπαιδευτικούς εξεταστούν και με τις οργανώσεις των εκπαιδευτικών. Επίσης, προτείνεται η πιλοτική εφαρμογή και λειτουργία τριών (3) μονάδων πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, περιόδου τουλάχιστον τριών (3) ετών, καθώς και η αρχική εφαρμογή του προγράμματος εκπαίδευσης σε μεγάλα σχολεία της περιφέρειας Τροόδους, πάντα σε συνεργασία με το Υπουργείο.

Κοινωνικές επιπτώσεις και επιπτώσεις στο ανθρωπογενές περιβάλλον λόγω χρήσης του υφιστάμενου οδικού δικτύου, της χωροθέτησης των υφιστάμενων σχολικών μονάδων και των χαρακτηριστικών της περιοχής (ΟΠ.5.1.1)

Πρώτιστος στόχος για την αντιμετώπιση των όποιων κοινωνικών επιπτώσεων αναμένεται να προκύψουν λόγω της χρήσης του υφιστάμενου οδικού δικτύου, της χωροθέτησης των υφιστάμενων σχολικών μονάδων και των χαρακτηριστικών της περιοχής πρέπει να είναι η στήριξη των μικρών κοινοτήτων. Γίνεται εισήγηση από το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού (βλ. Παράρτημα VIII) όπως στηριχτούν τα υφιστάμενα σχολεία με ειδικές παρεκκλίσεις στη στελέχωση. Συγκεκριμένα, προτείνεται η διαφοροποίηση στις οροφές των μαθητών που έχει καθορίσει το Υπουργείο Οικονομικών, όσο αφορά στην λειτουργία των σχολικών μονάδων στις κοινότητες αυτές, ώστε να στηριχτούν και να μην κλείσουν μικρά σχολεία, η διατήρηση αμιγών τμημάτων μικρότερους αριθμούς μαθητών/τριων ανά τάξη, η αποφυγή συμπλεγματοποίησης τριών ηλικιών παιδιών και η δημιουργία δικτύων με κριτήριο τη γεωγραφική εγγύτητα. Επιπρόσθετα, προτείνεται όπως το παιδαγωγικό πλαίσιο λειτουργίας συνάδει με το υφιστάμενο του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού αλλά και τις ιδιαιτερότητες της κάθε περιοχής, για σκοπούς αναγνωρισιμότητας. Συνεταίροι στην όλη προσπάθεια πρέπει να είναι οι Κοινοτικές αρχές, Σχολικές Εφορείες, Σύνδεσμοι Γονέων, οικονομικοί φορείς, Υπηρεσία Εκπαιδευτικής Ψυχολογίας, Κοινωνικές Υπηρεσίες, δίκτυα

φορέων στήριξης κ.ά. Και σε αυτήν την περίπτωση, είναι απαραίτητη η πιλοτική εφαρμογή του προγράμματος εκπαίδευσης και η δημιουργία μηχανισμού παρακολούθησης, για σκοπούς αξιολόγησης, ανατροφοδότησης και έγκαιρου σχεδιασμού των επόμενων βημάτων.

Αρνητικές επιπτώσεις στην εκπαίδευση των ορεινών κοινοτήτων Τροόδους και στο ανθρωπογενές περιβάλλον λόγω λάθος σχεδιασμού και λειτουργίας “Ψηφιακού σχολείου στο Τρόδος” (ΟΠ.5.1.3)

Οι ενδεχόμενες αρνητικές επιπτώσεις στην εκπαίδευση των ορεινών κοινοτήτων λόγω λάθος σχεδιασμού και λειτουργίας “Ψηφιακού σχολείου στο Τρόδος” δύναται να αντιμετωπιστούν με την κατάλληλη επιμόρφωση εκπαιδευτικών σε θέματα εξ αποστάσεως εκπαίδευσης (και για μαθητές και για ενήλικες), με την αξιοποίηση των ψηφιακών τεχνολογιών και εργαλείων, την αξιοποίηση διαφόρων ειδικών προγραμμάτων ενδυνάμωσης των εκπαιδευτικών των σχολείων και κάλυψης των αναγκών τους, με την αγορά υπηρεσιών από εταιρείες με εμπειρογνωμοσύνη, την υιοθέτηση και εφαρμογή ενός κεντρικού σχεδιασμού εκ μέρους του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού για όλες τις περιπτώσεις σχολείων και την υλοποίηση διαβούλευσης με όλους τους επηρεαζόμενους φορείς (π.χ. Συνδέσμους Γονέων, ΠΟΕΔ κτλ.) για όλα τα σχετικά προβλήματα που πιθανόν να προκύψουν.

Κίνδυνος ασφάλειας παιδιών κατά τη μεταφορά τους στις υποδομές προσχολικής ηλικίας λόγω ανεπαρκών και απομακρυσμένων υποδομών εκπαίδευσης και χαρακτηριστικών οδικού δικτύου (ΟΠ.5.2)

Ο κίνδυνος για την ασφάλεια των παιδιών κατά τη μεταφορά τους στις υποδομές προσχολικής ηλικίας μπορεί να μετριαστεί με την ομοιόμορφη κατανομή της χωροθέτησης και ανέγερσης των περιφερειακών δημόσιων νηπιαγωγείων σε όλη την έκταση της περιοχής του Τροόδους, καθώς και με την βελτίωση, αναβάθμιση και επέκταση του υφιστάμενου δικτύου της περιοχής, όπου αυτό κρίνεται ως απαραίτητο.

Οικονομική επιβάρυνση γονέων κατά τη μεταφορά των παιδιών τους στις υποδομές εκπαίδευσης λόγω κάλυψης μεγάλων αποστάσεων (ΟΠ.5.2)

Η όσο το δυνατό μικρότερη οικονομική επιβάρυνση των γονέων λόγω της μεταφοράς των παιδιών τους στα εκπαιδευτικά ιδρύματα, μπορεί να επιτευχθεί με τη χρήση των μέσων μαζικής μεταφοράς, ή ακόμη και τη χρήση ειδικού λεωφορείου μετάβασης και απόβασης μαθητών στα διάφορα σχολεία της περιοχής, μετά την υιοθέτηση της εφαρμογής του από το αρμόδιο σχολείο.

Κίνδυνος στην υγεία των παιδιών και εκπαιδευτικών λόγω μη ορθά συντηρημένων υφιστάμενων υποδομών εκπαίδευσης (ΟΠ.5.2)

Όλες οι υφιστάμενες υποδομές και κτήρια εκπαίδευσης που αναμένεται να αξιοποιηθούν στο προσεχές μέλλον για την εκπαίδευση και κατάρτιση του πληθυσμού των ορεινών κοινοτήτων Τροόδους, πρέπει να αξιολογηθεί και να συντηρηθεί ή επιδιορθωθεί, ανάλογα, με πρώτιστο στόχο την ασφάλεια των παιδιών και μαθητών.

Επιπτώσεις στο τομέα της οικονομίας, στο ανθρωπογενές περιβάλλον και στα ποσοστά απασχόλησης/ εργοδότησης εκπαιδευτικών λόγω της επέκτασης του ωραρίου λειτουργίας, αναβάθμισης και εξοπλισμού των δημόσιων νηπιαγωγείων (ΟΠ.5.2.1)

Η δράση ΟΠ.5.2.1 αφορά στην αναπροσαρμογή υφιστάμενων και την ανάπτυξη νέων υπηρεσιών για παιδιά μέχρι την ηλικία των 5 χρονών και 8 μηνών. Σύμφωνα με την ΕΣΑΟΚ Τροόδους, για την υλοποίηση της δράσης συστήνεται η εκπόνηση ενός Σχεδίου Εφαρμογής ανά γεωγραφική περιοχή

(Σολέα, Μαραθάσα κ.α.) στο οποίο θα γίνει καταγραφή των παιδιών έως 5 χρονών και 8 μηνών, στα οποία παρέχεται φροντίδα ή εκπαίδευση, καθώς και η καταγραφή των αναγκών τους και των αναγκών των γονέων τους (λόγω απασχόλησης, απόστασης από οποιαδήποτε δομή φροντίδας ή εκπαίδευσης κ.α.). Επιπλέον θα αξιολογηθεί η υποδομή και η γεωγραφική θέση των υφιστάμενων δημοσίων νηπιαγωγείων ώστε να επιλεγούν εκείνα που χρήζουν αναβάθμισης, λειτουργώντας ως “Ενιαίες Δομές Φροντίδας και Εκπαίδευσης Παιδιών Προσχολικής Ηλικίας”. Όσα δημόσια νηπιαγωγεία δεν αναβαθμιστούν σε “Ενιαίες Δομές Φροντίδας και Εκπαίδευσης Παιδιών Προσχολικής Ηλικίας” θα συνεχίσουν να λειτουργούν ως έχουν.

Με βάση τα παραπάνω έχει πραγματοποιηθεί σχετική έρευνα και καταγραφή των αναγκών σε τρεις γεωγραφικές περιοχές και προτείνεται η αξιοποίησή τους σε πιλοτικές εφαρμογές οι οποίες θα περιλαμβάνουν την περιοχή Μαραθάσας και την περιοχή Κρασοχώρια – Αμπελοχώρια.

Η τελική επιλογή του αριθμού των δημόσιων νηπιαγωγείων που χρήζουν αναβάθμισης σε όλη την περιοχή μελέτης, καθώς και η υπόδειξη των αναγκών πρόσληψης νέου εκπαιδευτικού προσωπικού για την βιώσιμη λειτουργία των νηπιαγωγείων, θα καθορίσει το μέγεθος των επιπτώσεων στο τομέα της οικονομίας, στο ανθρωπογενές περιβάλλον και στα ποσοστά απασχόλησης/ εργοδότησης των εκπαιδευτικών.

Αναβάθμιση ποιότητας εκπαίδευσης και ευκολία εξυπηρέτησης γονέων λόγω της ανάπτυξης υποδομών προσχολικής εκπαίδευσης (ΟΠ.5.2.2)

Για την επιτυχή υλοποίηση της εν λόγω δράσης προτείνεται όπως εκπονηθούν έγκαιρα όλα τα απαραίτητα Σχέδια Δράσης για όλες τις γεωγραφικές περιοχές, καθώς και η πιλοτική εφαρμογή τους σε όλες τις υπό εξέταση περιοχές, καταδεικνύοντας όλες τις απαραίτητες ανάγκες σε υποδομές προσχολικής εκπαίδευσης. Ο αριθμός των κτηρίων που θα διαφανεί ότι χρήζει αναβάθμισης, θα πρέπει να εξασφαλίσει την ανάλογη χρηματοδότηση, είτε μέσω των σχετικών προγραμματισμών, είτε μέσω δωρεών.

Οικονομική επιβάρυνση Κράτους λόγω της ανάπτυξης υποδομών προσχολικής εκπαίδευσης (ΟΠ.5.2.2)

Τα έργα κτηριακής και υλικοτεχνικής αναβάθμισης, καθώς και τα έργα ανέγερσης νέων υποδομών προσχολικής εκπαίδευσης ή μετεγκατάστασής τους, αναμένεται όπως επιφέρουν σημαντικό βαθμό οικονομική επιβάρυνση στους προγραμματισμούς του Κράτους. Η αντιμετώπιση του ύψους της οικονομικής αυτής επίπτωσης αναμένεται να αντιμετωπιστεί από την εξασφάλιση διαφόρων δωρεών και την κάλυψη των αναγκών από τους προγραμματισμούς του Υπουργείου Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας.

Ποιοτική αναβάθμιση θεμάτων διαμονής και παροχής υπηρεσιών λόγω εργασιών συντήρησης υφιστάμενων υποδομών (ΟΠ.5.4)

Σύμφωνα με το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού (βλ. Παράρτημα VIII), η βελτιστοποίηση της παροχής υπηρεσιών διαμονής και περιβαλλοντικής εκπαίδευσης μπορεί να επιτευχθεί με την ανέγερση νέων ξενώνων στα Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Πεδουλά, Παναγιάς και Σαλαμιούς, καθώς και με την εξέταση του ενδεχομένου φιλοξενίας ατόμων σε καταλύματα της περιοχής, στη βάση της εξέτασης του ενδεχομένου ενοικίασής τους σε ειδική τιμή από το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, μέχρις ότου ανεγερθούν νέοι ξενώνες. Σημειώνεται ότι ειδικά το ΚΠΕ Πεδουλά έχει σοβαρά προβλήματα ως προς τις κτηριακές τους υποδομές, με την προώθηση της

άμεσης βελτίωσή τους να αποτελεί ένα από τα πιο σημαντικά μέτρα βελτιστοποίησης των υποδομών. Όσον αφορά την κτηριακή αναβάθμιση των εν λόγω κέντρων, το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού τονίζει ότι τα θέματα αυτά θα πρέπει να εξετασθούν με την αρμόδια Επιτροπή του Στρατηγικού Σχεδιασμού για την Ανάπτυξη του Τροόδους όπως επίσης, με το ίδιο το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, τη Μονάδα Εκπαίδευσης για το Περιβάλλον και την Αειφόρο Ανάπτυξη, τις Επαρχιακές Διοικήσεις, και τις εμπλεκόμενες κοινότητες.

Επιπτώσεις στην ασφάλεια των επισκεπτών από την ολοκλήρωση και αναβάθμιση της λειτουργίας Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (ΟΠ.5.4.1)

Οι δράσεις και οι εργασίες αναβάθμισης και βελτίωσης των υποδομών των Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, θα πρέπει να εστιαστούν αρχικά στα Κέντρα με τα μεγαλύτερα θέματα ασφάλειας, όπως είναι το Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Πεδουλά. Θα πρέπει να προωθηθεί άμεσα η βελτίωσή του, όχι μόνο ως προς τα θέματα ασφάλειας που εγείρονται, αλλά και ως προς τη δυνατότητα του εν λόγω Κέντρου να ανταποκριθεί στους μελλοντικούς προγραμματισμούς και σχεδιασμούς του. Επιπλέον, ο σχεδιασμός θα πρέπει να λάβει υπόψη την ενεργειακή κατανάλωση των υποδομών ώστε να επιτευχθεί μηδενική κατανάλωση, ενώ θα πρέπει να αξιολογηθεί ο περιβάλλον χώρος και τα υπόλοιπα κτηριακά συγκροτήματα που είναι ανεπτυγμένα στο ίδιο οικόπεδο, οι προσβάσεις, οι ανέσεις και οι διευκολύνσεις των χρηστών και των περιοίκων.

Προσέλκυση τουρισμού και επιπτώσεις στην τοπική οικονομία από την ολοκλήρωση και αναβάθμιση της λειτουργίας Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (ΟΠ.5.4.1)

Η προσέλκυση εποχικού τουρισμού αναμένεται όπως επιτευχθεί με την ανέγερση νέων ξενώνων σύμφωνα με τις υφιστάμενες ανάγκες των Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, καθώς και με την κατασκευή των απαραίτητων εκπαιδευτικών υποδομών για την κατάρτιση και ενημέρωση του ενδιαφερόμενου κοινού. Τα κτηριακά, και όχι μόνο, αναβαθμισμένα Κέντρα θα πρέπει να παρέχουν ποιότητα υπηρεσιών, ενώ προωθείται ο σχεδιασμός νέων περιβαλλοντικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων για γονείς και παιδιά. Όσον αφορά τις άμεσες ανάγκες φιλοξενίας στα εν λόγω Κέντρα, μπορεί να εξεταστεί εναλλακτικά το ενδεχόμενο οι ομάδες να φιλοξενηθούν σε καταλύματα της περιοχής, στη βάση της εξέτασης του ενδεχόμενου ενοικιασής τους σε ειδική τιμή από το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, μέχρις ότου ανεγερθούν νέοι ξενώνες και ολοκληρωθούν τα έργα αναβάθμισης των Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης.

Προβολή ιστορικής και πολιτιστικής παράδοσης και δημιουργίας από την ίδρυση, κατασκευή και λειτουργία Κέντρων Πολιτιστικής Εκπαίδευσης Ορεινών Κοινοτήτων (ΟΠ.5.4.2)

Η προβολή, ανάδειξη και προώθηση της προστασίας των ιστορικών και πολιτιστικών στοιχείων της παράδοσης του νησιού αναμένεται όπως επιτευχθεί με την κατάλληλη οργάνωση των Κέντρων Πολιτιστικής Εκπαίδευσης Ορεινών Κοινοτήτων. Η λειτουργία των εν λόγω Κέντρων προτείνεται όπως βασίζεται στην εφαρμογή ενός αριθμού εκπαιδευτικών προγραμμάτων για όλες τις βαθμίδες της Εκπαίδευσης και για όλο το φάσμα των ηλικιών, στο πλαίσιο ενίσχυσης της δια βίου μάθησης. Τα εν λόγω προγράμματα καλούνται όπως προβάλλουν τη σημασία και αξία της πολιτιστικής και ιστορικής παράδοσης του τόπου, ευαισθητοποιώντας τους εκπαιδευόμενους ως προς την προστασία και διαφύλαξη των πολιτιστικών πόρων.

Κοινωνικές επιπτώσεις και επιπτώσεις στο ανθρωπογενές περιβάλλον από τη δικτύωση και εκπαίδευση των νέων της περιοχής μέσω της σύστασης των Εκπαιδευτικών Πολυκέντρων Νεολαίας Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους (ΟΠ.5.4.4)

Η ίδρυση και λειτουργία των δύο (2) προτεινόμενων Εκπαιδευτικών Πολυκέντρων Νεολαίας Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους θα πρέπει να απαρτίζεται από κατάλληλα εξειδικευμένους εκπαιδευτικούς, οι οποίοι να μπορούν να προωθήσουν το έργο των πολυκέντρων ακολουθώντας το παράδειγμα άλλων αντίστοιχων, παράγοντας έργο με σκοπό την εκ βάθους εκμάθηση και κατάρτιση των νέων. Ενδεικτικά, σύμφωνα με τον Οργανισμό Νεολαίας Κύπρου (βλ. Παράρτημα XIV) η εν λόγω δράση τους θα μπορεί να ενισχύεται με την παραγωγή μαθητικών ταινιών, την οργάνωση φεστιβάλ ταινιών για την προβολή του Τροόδους κ.α.

Χρηματοοικονομική επιβάρυνση λόγω οικοδομικού κόστους, δαπανών εξοπλισμού, δαπανών εγκατάστασης και ετήσιου κόστους λειτουργίας και συντήρησης Εκπαιδευτικών Πολυκέντρων Νεολαίας Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους (ΟΠ.5.4.4)

Παρόλο που το εκτιμώμενο κόστος ίδρυσης των δύο (2) εκπαιδευτικών πολυκέντρων αναμένεται να είναι πολύ υψηλό, μακροχρόνια, θα υπάρξει μόνο το ετήσιο κόστος λειτουργίας και συντήρησης των χώρων. Ωστόσο, η σημαντικότητα της ίδρυσης και λειτουργίας των εν λόγω πολυκέντρων, έγκειται στην αξία των δράσεων τους. Ταυτόχρονα, σύμφωνα με την επιστολή του Οργανισμού Νεολαίας Κύπρου (βλ. Παράρτημα XIV), με την υιοθέτηση της Στρατηγικής θα γίνουν και οι απαραίτητες διευθετήσεις από το Γραφείο του Επιτρόπου για εξεύρεση των κονδυλίων μέσα από διάφορα ευρωπαϊκά ταμεία και διοχέτευσή τους στον κάθε φορέα που θα αναλάβει έकाστη δράση.

Οικονομική επιβάρυνση Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού λόγω αναγκαιότητας δημιουργίας εργαστηριακών υποδομών, αγοράς εξοπλισμού κ.α. (ΟΠ.5.5)

Η οικονομική επιβάρυνση του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού η οποία αναμένεται να προκύψει από τις εργασίες ποιοτικής αναβάθμισης ή δημιουργίας σχολείων ειδικού ενδιαφέροντος θα πρέπει να δεχθεί την κατάλληλη υποστήριξη από το Κράτος, μέσω της παροχής χρηματοδοτήσεων, στη βάση πάντα των προϋπολογισμών της ΕΣΑΟΚ Τροόδους.

Επιπτώσεις στην ποιότητα της εκπαίδευσης και στο ανθρωπογενές περιβάλλον από ενδεχόμενο λανθασμένου σχεδιασμού υλικοτεχνικής υποδομής σχολείων ειδικού ενδιαφέροντος (ΟΠ.5.5)

Ιδιαίτερη βαρύτητα αξίζει να δοθεί στο θέμα του σχεδιασμού της υλικοτεχνικής υποδομής των σχολείων ειδικού ενδιαφέροντος, αποσκοπώντας στην μέγιστη δυνατή λειτουργικότητα των χώρων και στην αναβάθμιση της ποιότητας της εκπαίδευσης. Ο εν λόγω σχεδιασμός οφείλει να πραγματοποιηθεί από εξειδικευμένο και κατάλληλα εκπαιδευμένο σε παρόμοιες υποδομές προσωπικό.

Οικονομική επιβάρυνση στον προϋπολογισμό των δημόσιων πανεπιστημίων από την ενδεχόμενη συνεργασία τους με τις προτεινόμενες αναπτύξεις εκπαίδευσης (ΟΠ.5.5)

Η οικονομική επιβάρυνση των δημόσιων πανεπιστημίων η οποία και αναμένεται να σημειωθεί από την συνεργασία τους με τις προτεινόμενες αναπτύξεις εκπαίδευσης (π.χ. Μεταλυκειακών Ινστιτούτων Επαγγελματικής Εκπαίδευσης) θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη εξαρχής στον προϋπολογισμό του εν λόγω πανεπιστημίου.

Ενίσχυση τοπικής οικονομίας και ποιοτική αναβάθμιση εκπαίδευσης και κατάρτισης των νέων των ορεινών κοινοτήτων από τη μετεξέλιξη του λυκειακού κύκλου της Οικονομικής - Εμπορικής Σχολής Μιτσή Λεμούθου (ΟΠ.5.5.1)

Η ενίσχυση της τοπικής οικονομίας και η ποιοτική αναβάθμιση της εκπαίδευσης των νέων των ορεινών κοινοτήτων αναμένεται όπως επιτευχθεί μέσω της επαρκούς στελέχωσης της “Οικονομικής - Εμπορικής Σχολής Μιτσή” Λεμούθου, αλλά και μέσω της προσέλκυσης των νέων εκπαιδευόμενων. Προτείνεται η ενημέρωση των κοινοτήτων, και πιο συγκεκριμένα των μαθητών/τριών που έχουν ιδιαίτερη κλίση και ιδιαίτερο ενδιαφέρον στις οικονομικές σπουδές, ως προς τη μετεξέλιξη του λυκειακού κύκλου της συγκεκριμένης σχολής, και της δυνατότητας παροχής ποιοτικών υπηρεσιών εκπαίδευσης.

Επιπτώσεις στην τοπική και ορεινή οικονομία και αναβάθμιση εκπαίδευσης και κατάρτισης νέων ορεινών κοινοτήτων από την ανέγερση και δημιουργία Αγροτικής Τεχνικής Σχολής Τροόδους στην κοινότητα Γαλάτας (ΟΠ.5.5.2)

Η ενίσχυση της τοπικής και ορεινής οικονομίας, καθώς και η αναβάθμιση της εκπαίδευσης των νέων των ορεινών κοινοτήτων αναμένεται όπως επιτευχθεί μέσω της υποστήριξης των παραγωγικών συστημάτων και καλλιεργειών, μέσω της στήριξης της επιχειρηματικότητας, αλλά και μέσω της δημιουργία κλάδων θεωρητικής και πρακτικής εκπαίδευσης. Τέλος είναι σημαντικό μέσα από τις συγκεκριμένες δομές εκπαίδευσης να υποστηριχθεί το πρότυπο της ορεινής γεωργίας, η ανάδειξη της κληρονομημένης γνώσης και η σύνδεσή της με τα προϊόντα ποιότητας αλλά και η εισαγωγή καινοτομιών.

Επιπτώσεις στην υγεία των εφήβων από την εδραίωση και προάσπιση του αθλητισμού μέσω της δημιουργίας ή αναβάθμισης σχολείων ειδικού ενδιαφέροντος (ΟΠ.5.5.6)

Η δημιουργία και αναβάθμιση των σχολείων ειδικού ενδιαφέροντος οφείλει να αποτελέσει μια από τις δράσεις άμεσης υλοποίησης λόγω των σημαντικών οφελών που αναμένεται να έχει στην υγεία των εφήβων. Οι έφηβοι οφείλουν να ενημερωθούν για τα οφέλη και πλεονεκτήματα εισδοχής τους στα σχολεία ειδικού ενδιαφέροντος, καθώς και για τα οφέλη που προσφέρει η ενασχόληση με τον αθλητισμό.

Κοινωνικές επιπτώσεις από την ενδεχόμενη προάσπιση της ανταγωνιστικότητας και της δυσκολίας εισδοχής στα σχολεία ειδικού ενδιαφέροντος λόγω ειδικών κριτηρίων εισδοχής (ΟΠ.5.5.6)

Η ανταγωνιστικότητα που αναμένεται να ενισχυθεί λόγω των ειδικών κριτηρίων εισδοχής στα σχολεία ειδικού ενδιαφέροντος, αλλά και τα διάφορα προβλήματα εισδοχής όλων των ενδιαφερόμενων, αναμένονται να μετριαστούν λαμβάνοντας υπόψη τη φιλοσοφία των Αθλητικών Σχολείων για την ενίσχυση των αθλητικών ταλέντων και των πρωταθλητών, με την κατάλληλη προετοιμασία των αθλητών μέσω της δημιουργίας και αξιοποίησης αναπτυξιακών τμημάτων.

Κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις λόγω της δημιουργίας δομών Μεταλυκειακών Ινστιτούτων Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΜΙΕΕΚ) και Δημοσίων Σχολών Ανώτερης Εκπαίδευσης στις Ορεινές Κοινότητες Τροόδους (ΟΠ.5.6)

Το σημαντικό οικονομικό κόστος στο Κράτος που αναμένεται να δημιουργηθεί από την ανέγερση των εν λόγω δομών οφείλει να συμπεριληφθεί στον διαθέσιμο προϋπολογισμό του Κράτους για την υλοποίηση όλων των προτεινόμενων δράσεων. Όσον αφορά τα διάφορα κοινωνικά προβλήματα που

αναμένεται να προκύψουν σχετικά με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας για απορρόφηση αποφοίτων, και πιο συγκεκριμένα για απορρόφηση αποφοίτων Τμημάτων Φυσικής Αγωγής, αυτά μπορεί να αντιμετωπιστούν, σε αρχικό στάδιο, με την επιλογή των πιο υψηλά βαθμολογούντων αποφοίτων.

Επιπτώσεις στο φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον από τη δημιουργία Οργανισμού Διαχείρισης της προστατευόμενης περιοχής Τροόδους (ΟΠ.6.1.1)

Η ίδρυση και δημιουργία του Οργανισμού Διαχείρισης της προστατευόμενης περιοχής Τροόδους προτείνεται όπως βασιστεί στη συνεχή συνεργασία και διαβούλευση όλων των εμπλεκόμενων φορέων. Σύμφωνα με την ΕΣΑΟΚ Τροόδους, ο οργανισμός προτείνεται όπως βρίσκεται κάτω από την εποπτεία της αρμόδιας κυβερνητικής υπηρεσίας, λαμβάνοντας νομική μορφή δημοσίου ενδιαφέροντος (π.χ. Δημόσια Εταιρία Ιδιωτικού). Η κάθε υπηρεσία θα πρέπει να διατηρεί το διακριτό της ρόλο και τις αρμοδιότητές της αλλά και να συνεργάζεται με τον οργανισμό που θα έχει αποκλειστική του φροντίδα την περιοχή και θα αποτελεί για όλες τις υπηρεσίες το εστιακό σημείο. Επιπλέον, οι κύριες αρμοδιότητες του Οργανισμού θα πρέπει να έχουν ως στόχο την αιμοφορική αξιοποίηση και διαφύλαξη και προστασία των χαρακτηριστικών του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος, εφαρμόζοντας τους βέλτιστους κανονισμούς διοίκησης και λειτουργίας της συνολικής και ενιαίας προστατευόμενης περιοχής, σύμφωνα με ένα γενικό και ενιαίο σχέδιο διαχείρισης του περιβάλλοντος. Επίσης, προτείνεται όπως ο Οργανισμός αποτελέσει τη συμμετοχική δομή διαχείρισης σε τοπικό επίπεδο, λειτουργώντας βάσει ενός σχεδίου δράσης στο οποίο θα περιλαμβάνεται το Σχέδιο Διαχείρισης τόπων/sites Natura 2000 (εκτός περιοχών κρατικών δασών), το Σχέδιο αγροπεριβαλλοντικής διαχείρισης περιοχών Υψηλής Φυσικής Αξίας (ΥΦΑ) και Γαιοτόπων (terroir) και το Σχέδιο Διαχείρισης του Τοπίου.

ΟΠ.6 Περιβάλλον

Προκύπτει η τάση δημιουργίας νέων δομών διαχείρισης του φυσικού περιβάλλοντος και εθνικής σημασία πόρων (ΣΠ 4/ ΟΠ 6.1). Προτείνεται να εξεταστεί η αναγκαιότητα δημιουργίας αυτών των δομών και αν προκύπτουν ως απόκριση αναγνωρισμένων ελλείψεων ή προβλημάτων, καθότι διαφαίνεται η διαμερισματοποίηση υφιστάμενων παρεχόμενων υπηρεσιών και η δημιουργία νέων επιτροπών που δεν είναι ξεκάθαρο ποια κενά θα καλύπτουν με την αποκεντρωμένη διαχείριση. Επίσης θα πρέπει να εξεταστεί η βιωσιμότητα αυτών των δομών ως προς το ανθρώπινο δυναμικό και οικονομικούς πόρους. Μια γενική παραδοχή είναι ότι με τη διασπασμένη διαχείριση και την αύξηση του αριθμού επι μέρους διαχειριστικών δομών για το ίδιο αντικείμενο, δυσχεραίνεται η έμπρακτη εκτέλεση του σκοπού τους. Ο μη ξεκάθαρος καθορισμός του εύρους των αρμοδιοτήτων των μελών οποιασδήποτε επιτροπής, δυσχεραίνει την ορθολογική διαχείριση και η έγκαιρη λήψη αποφάσεων. Στα πλαίσια του 10ετούς ολοκληρωμένου προγράμματος LIFE (Life Integrated Project – LIFE IP) Physis προβλέπεται η διαμόρφωση δομών διακυβέρνησης για όλες τις περιοχές Natura 2000 εκτός των κρατικών δασών. Μέσω αυτού θα μπορούσε να σχεδιαστεί μια ολοκληρωμένη προσέγγιση για τη διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος και των πόρων της εδαφικής περιοχής Τροόδους

Επιπτώσεις στο φυσικό περιβάλλον και στο έδαφος/ χρήσεις γης από τον σχεδιασμό τοπικού αγροπεριβαλλοντικού προγράμματος (ΟΠ.6.2.1)

Όπως αναφέρθηκε, ο σχεδιασμός του τοπικού αγροπεριβαλλοντικού προγράμματος θα πρέπει να βασίζεται στη συγκρότηση ενός συνεκτικού σχεδίου αγροπεριβαλλοντικής διαχείρισης, με χωρική διάσταση και πεδίο εφαρμογής την Προστατευόμενη Περιοχή ενιαίας Διαχείρισης. Σε πρώτο στάδιο

θα πρέπει να αξιολογηθεί η αναγκαιότητα εκπόνησης διαφόρων μελετών σχετικά με τα βασικά είδη εντός γεωργικών περιοχών, τις περιοχές με συστήματα Υψηλής Φυσικής Αξίας εκτός δικτύου προστατευόμενων περιοχών και τις συνθήκες βόσκησης εντός περιοχών Υψηλής Φυσικής Αξίας. Επίσης, σύμφωνα με την ΕΣΑΟΚ Τροόδους, για να γίνει άμεσα εφαρμόσιμο και λειτουργικό το προτεινόμενο σχέδιο πρέπει να συνοδεύεται από υπολογισμούς αύξησης του κόστους και μείωσης του εισοδήματος από την εφαρμογή των οδηγιών, τη διατύπωση προτάσεων για την προσαρμογή του θεσμικού πλαισίου για την προώθηση φιλοπεριβαλλοντικών γεωργικών πρακτικών μέσω συμβάσεων με παραγωγούς και αποζημίωσής τους, δράσεις διάδοσης και ενημέρωσης, και, τέλος την πρόταση συστήματος παρακολούθησης και αξιολόγησης του σχεδίου το οποίο να περιλαμβάνει δείκτες αποτελέσματος, εκρών και επιπτώσεων.

Επιπτώσεις στο φυσικό περιβάλλον και στα ποσοστά τουρισμού από την πιστοποίηση μέσω περιβαλλοντικού σήματος ποιότητας των προστατευόμενων περιοχών του Τροόδους (ΟΠ.6.2.2)

Η εξασφάλιση της βέλτιστης ισορροπίας μεταξύ των προσπαθειών διατήρησης του φυσικού περιβάλλοντος της περιοχής και των έργων προώθησης του Τροόδους ως ένα βιώσιμο τουριστικό προορισμό αναμένεται όπως επιτευχθεί με την πιστοποίηση μέσω περιβαλλοντικού σήματος ποιότητας των προστατευόμενων περιοχών του Τροόδους. Το εν λόγω σήμα θα πρέπει να διαμορφωθεί με τη συμμετοχή όλων των εταίρων της περιοχής (παραγωγικοί φορείς, τοπική αυτοδιοίκηση και κοινωνικοί εταίροι). Σύμφωνα με την ΕΣΑΟΚ Τροόδους, θα πρέπει να ληφθούν υπόψη κριτήρια που θα συναποφασιστούν τοπικά για την υιοθέτηση βιώσιμων φιλοπεριβαλλοντικών πρακτικών αποδίδοντας, σε πρώτη φάση, πιστοποίηση στην περιοχή και σε δεύτερη φάση στις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σ' αυτήν.

Επιπτώσεις στην ασφάλεια των κατοίκων των ορεινών περιοχών και γενικότερα στο ανθρωπογενές και φυσικό περιβάλλον λόγω της εκπόνησης και υιοθέτησης ολοκληρωμένων Σχεδίων Πυροπροστασίας Δασικών περιοχών και κοινοτήτων (ΟΠ.6.3.1)

Σύμφωνα με το Τμήμα Δασών (βλ. Παράρτημα Χ), το θέμα των αποτελεί πρώτιστα θέμα ασφάλειας για τις ανθρώπινες ζωές και περιουσίες. Λόγω της σημαντικότητας του θέματος, προτείνεται η άμεση εκπόνηση και υιοθέτηση των προτεινόμενων ολοκληρωμένων Σχεδίων Πυροπροστασίας Δασικών περιοχών και κοινοτήτων, με την λήψη προληπτικών μέτρων έως την πλήρη εφαρμογή τους. Στα πλαίσια αυτά προτείνεται η εκπόνηση ειδικού ολοκληρωμένου σχεδίου πυροπροστασίας των δασικών περιοχών, των περιοχών της υπαίθρου και των κοινοτήτων εντός ή πέριξ αυτών και η διενέργεια δράσεων προστασίας από τις πυρκαγιές και αξιοποίησης των διακένων εντός δασικών εκτάσεων και εγκαταλειμμένων αγρών. Στα προτεινόμενα μέτρα που προτείνει η ΕΣΑΟΚ Τροόδους συγκαταλέγονται, ανάμεσα σε άλλα, η ενίσχυση της αγροδασοπονίας, η αξιοποίηση της βιοποικιλότητας για παραγωγή εισοδήματος και η καλλιέργεια χριστουγεννιάτικων δέντρων.

Προτείνεται η διερεύνηση της ανάπτυξης «συνεταιρισμού» κατοίκων παραδασόβιων κοινοτήτων για ομαδική ανάληψη εκτέλεσης εργασιών πέραν αυτών που εκτελούνται από το προσωπικό του Τμ. Δασών, στο πλαίσιο δημιουργίας/ διατήρησης ανοιγμάτων εντός δασών και διαχειριστικών αναγκών συγκεκριμένων τύπων οικοτόπων (ΟΠ 6.3). Η εκτέλεση δασικών χειρισμών, - μετά την προσήμανση των συστάδων από αρμόδιους Λειτουργούς του Τμ. Δασών- από κατάλληλα εκπαιδευμένες ομάδες κατοίκων παραδασόβιων κοινοτήτων θα εξασφαλίσει, εφαρμόζοντας τις αρχές της αειφορίας, πυροπροστασία, δυνατότητα καλλιέργειας δασικών συστάδων, ανάλογα με το στάδιο εξέλιξης τους, δυνατότητα αναγέννησης και ανανέωσης του δάσους, παραγωγή ξύλου. Δασοπεριβαλλοντικά μέτρα

αποτελούν αντιπροσωπευτικό παράδειγμα παρέμβασης στην οποία λαμβάνονται υπόψη οι κοινωνικοοικονομικές απαιτήσεις που είναι ταυτόχρονα επωφελείς για του τόπους του δικτύου Natura 2000.

Αναφορικά με το υπομέτρο παραγωγής ενέργειας από δασική υπολειμματική βιομάζα (6.3.2), μπορεί να αποτελέσει μέρος ενός σχεδίου διαχείρισης της διατήρησης μια δασικής έκτασης εντός (ή και εκτός) Natura 2000. Θα πρέπει να αξιολογηθεί από το αρμόδιο Τμήμα ο βαθμός που η εμπορική διάσταση δεν είναι αναγκαία για τη διαχείριση της διατήρησης της περιοχής και η ανάγκη ή όχι εκπόνηση δέουσας εκτίμησης. Προτείνεται η διενέργεια μελέτης αναγκών και η καταγραφή υφιστάμενων ή και νέων βιοτεχνιών που θα μπορούσαν να μετατρέπουν την υπολειμματική βιομάζα σε ενέργεια είτε με χρήση ως καυσόξυλα, παραγωγή συσσωματωμάτων βιομάζας ξυλώδους μορφής (wood pellets) ή επεξεργασία για παραγωγή ενέργειας καθώς και η εκ των προτέρων αναγνώριση και χαρτογράφηση περιοχών από τις οποίες θα προκύπτει η υπολειμματική βιομάζα και ο τύπος της (φύλλα, κορμίδια, κλαδιά κτλ). Επιπρόσθετα θα πρέπει να προηγηθεί ποσοτική εκτίμηση της ετήσιας εκτιμώμενης υπολειμματικής βιομάζας, ώστε να η παρέμβαση να είναι οικονομικά ωφέλιμη για τις βιοτεχνίες.

Χρηματοοικονομική επιβάρυνση Κράτους από επένδυση και λειτουργία «έργων κεφαλής» (ΟΠ.7.1.1)

Σύμφωνα με το Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων (βλ. Παράρτημα XIII), η διαχείριση των «έργων κεφαλής» (στην πλειοψηφία τους αφορούν μεμονωμένες γεωτρήσεις ή δύμματα με μικρούς αγωγούς μεταφοράς μέχρι το δίκτυο διανομής και σε λιγότερες περιπτώσεις υδατοδεξαμενές ή μικρά φράγματα με μικρού μεγέθους αγωγούς και αντλητικές εγκαταστάσεις) προτείνεται όπως αναληφθεί από τον Οργανισμό Λειτουργίας και Διαχείρισης Υποδομών Ύδρευσης, Άρδευσης, Στερεών και Υγρών Αποβλήτων Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους, για την μείωση του κόστους και των χρηματοοικονομικών επιπτώσεων στο Κράτος. Σύμφωνα με το Τμήμα, για την μερική ανάληψη των εν λόγω έργων από αυτό, θα απαιτηθεί η δημιουργία διάσπαρτων γραφείων, κατάλληλων πληροφοριακών συστημάτων, συνεργειών και άλλων παρόμοιων υποδομών, επιφέροντας σημαντικά έξοδα.

Επιπτώσεις στους υδάτινους πόρους και το φυσικό περιβάλλον, και προσέλκυση εποχικού ή μόνιμου πληθυσμού λόγω οικολογικής παροχής νερού (ΟΠ.7.2.3)

Θα πρέπει να υπάρξει ιδιαίτερη φροντίδα για την οικολογική παροχή του νερού η οποία θα πρέπει να διατηρηθεί τόσο μέσα στα υδατορρέματα, προκειμένου να μην αλλοιωθούν η χλωρίδα και η πανίδα σε αυτά όσο και στην παρόχθια ζώνη. Ο προσδιορισμός της οικολογικής παροχής, σύμφωνα με την ΕΣΑΟΚ Τροόδους, θα πρέπει να βασίζεται στην επιλογή της κατάλληλης μεθόδου βάσει της δίαιτας των υδατορρεμάτων, τις υποδομές που έχουν κατασκευαστεί και αυτές που έχουν προγραμματιστεί να υλοποιηθούν, τα διαθέσιμα μετεωρολογικά και υδρομετρικά στοιχεία και τα στοιχεία της υδρογεωλογίας της περιοχής. Επίσης θα πρέπει να προσδιοριστεί ανά υδρολογική λεκάνη η μέγιστη επιτρεπτά αντλούμενη ποσότητα νερού προκειμένου και οι υδροφορείς να συμβάλουν στην διατήρηση της βιοποικιλότητας στη περιοχή μελέτης. Φαινόμενα, όπως το υδατικό στρες στα πλατάνια λόγω υπερ-άντλησης των υδατορρεμάτων θα πρέπει να αναστραφούν.

Κοινωνικές επιπτώσεις από την προτεινόμενη Διαμόρφωση Πολιτιστικής Πολιτικής και Ιδρύματος Πολιτισμού Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους (ΟΠ.8.1)

Σύμφωνα με τις Πολιτιστικές Υπηρεσίες και τις απόψεις του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού (βλ. Παράρτηματα VI και VIII), γίνεται εισήγηση για θέσπιση νομοθεσίας για τη δημιουργία/ σύσταση ενός φορέα/ Οργανισμού ή/και Επιτροπής, ο/η οποίος/α να απαρτίζεται από Συμβουλευτική Επιτροπή με μέλη αρμόδιους φορείς (Υπουργεία/ Υπηρεσίες) που ασκούν πολιτικές αρμοδιότητες που αφορούν στην Πολιτιστική Πολιτική καθώς και ειδικούς/ εμπειρογνώμονες στα θέματα αρμοδιότητας του φορέα. Σύμφωνα με το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, ο εν λόγω φορέας καλείται να αναλάβει την εποπτεία και τον συντονισμό για την προστασία και αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς. Επιπλέον, τονίζεται ότι ο φορέας δεν θα πρέπει να ασκεί αλλά να εισηγείται πολιτιστική πολιτική, λειτουργώντας σαν συμβουλευτικό σώμα προς την Κυβέρνηση στα θέματα που άπτονται στις αρμοδιότητάς του.

Προστασία και ανάδειξη ιστορικής, φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς ορεινών κοινοτήτων, επηρεασμός οικονομίας, ποσοστών τουρισμού και αναβάθμιση της ποιότητας εκπαίδευσης μέσω της σύστασης Ιδρύματος Πολιτισμού Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους (ΟΠ.8.1.1)

Το Ίδρυμα Πολιτισμού Ορεινών Κοινοτήτων, σε συνεργασία με εξειδικευμένους επιστήμονες, θα πρέπει να προβεί αρχικά στη καταγραφή και μελέτη των πολιτιστικών πόρων και πολιτιστικής αλλά και ιστορικής κληρονομιάς της περιοχής του Τροόδους. Οι ερευνητικές ομάδες πολιτισμού θα πρέπει να βρίσκονται σε συνεργασία με τις ομάδες εργασίας εντοπισμού και ανάδειξης των ποιοτικών και ταυτοτικών προϊόντων και υπηρεσιών του Τροόδους.

Το Ίδρυμα Πολιτισμού Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους, ανάμεσα σε άλλα, καλείται να αποτελέσει τον συνδετικό κρίκο μεταξύ της πολιτιστικής κληρονομιάς του Τροόδους και της εκπαίδευσης, διασυνδέοντας επίσης την πολιτιστική κληρονομιά με τον οικονομικό τομέα, μέσω της μεταποίησης και ανάδειξης της πολιτισμικής αξίας των αγροτροφίμων. Επιπλέον, η προτεινόμενη επιστημονική/ μεθοδική και ορθολογιστική ανάπτυξη ειδικών θεματικών Μουσείων, η δημιουργία δικτύου Μουσείων και πολυθεματικών διαδρομών, ως νέα τουριστικά προϊόντα, αναμένεται όπως συντελέσει στην προσέλκυση επιστημόνων, φοιτητών και άλλων επισκεπτών στην περιοχή, αναβαθμίζοντας ταυτόχρονα την παρεχόμενη πολιτιστική παιδεία και την παραγόμενη πολιτιστική δημιουργία. Στα πλαίσια του επιχειρησιακού ρόλου του ιδρύματος, αυτό καλείται να διαμορφώσει προτάσεις οργάνωσης και προώθησης της Πολιτιστικής Πολιτικής του Τροόδους, αποτελώντας τον κύριο φορέα Πολιτιστικής Διακυβέρνησης για την ευρύτερη περιοχή Τροόδους, ενώ καλείται επίσης να οργανώσει και να συντονίσει επιχειρησιακά τις προτεινόμενες παρεμβάσεις κατόπιν εγκρίσεως από την Πολιτεία.

Για την επίτευξη των παραπάνω, το εν λόγω Ίδρυμα δύναται να εξασφαλίζει χρηματοδοτήσεις από Κρατικούς Πόρους, Ευρωπαϊκά Κοινά, Συμπράξεις Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης ή Ιδιωτικές Χορηγίες / πρωτοβουλίες, ενώ οφείλει να συνεργάζεται με τους κατάλληλους φορείς, οργανισμούς, εταιρείες, εμπειρογνώμονες και τεχνοκράτες για την εκπόνηση εξειδικευμένων μελετών και έργων για την προώθηση των στόχων του.

Επιπτώσεις στη φυσική, ιστορική, αρχαιολογική και πολιτιστική κληρονομιά και ανάδειξη των εν λόγω χώρων με τη χρήση ψηφιακών τεχνολογιών (ΟΠ.8.2.4)

Σύμφωνα με την ΕΣΑΟΚ Τροόδους, τα έργα που προωθούνται και αφορούν στην υποστήριξη των ψηφιακών λειτουργιών της Βιβλιοθήκης/Αρχείου/ Κέντρου Τεκμηρίωσης, αφορούν προτάσεις δημιουργίας ψηφιακής βιβλιοθήκης, δημιουργίας ηλεκτρονικών βάσεων δεδομένων, δημιουργίας

ανοιχτών καταλόγων δημόσιας πρόσβασης, προτάσεις που θα υποβοηθήσουν την εκπαίδευση των χρηστών αλλά και διάφορες προτάσεις κάλυψης πληροφοριακών αναγκών επιστημονικών ομάδων. Όσον αφορά τις προτάσεις ανάπτυξης εργαλείων με τη χρήση τεχνολογικών μέσων, αυτές οφείλουν να στοχεύουν στην εκπαίδευση του κοινού καθώς και στην προβολή των πολιτιστικών πόρων της περιοχής. Αυτό προτείνεται όπως επιτευχθεί μέσω της χρήσης διαφόρων μέσων και εργαλείων, όπως είναι η χρήση ειδικής πλατφόρμας με πληροφορίες για όλους τους πολιτιστικούς πόρους, η χρήση ασύρματου δικτύου για παροχή διαδικτύου στους επισκέπτες, η χρήση εκπαιδευτικής εφαρμογής για παιδιά και σχολεία σε διαδραστικό τραπέζι κ.α. Αξίζει να αναφερθεί ότι, σύμφωνα με το Γραφείο Επιτρόπου Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων, υπό υλοποίηση βρίσκεται το εργαλείο του ψηφιακού ξεναγού, ο σχεδιασμός ειδικής πλατφόρμας προβολής πολιτιστικών πόρων Τροόδους (οι δρόμοι της Κουμανδαρίας και άλλες διαδρομές), καθώς και ο σχεδιασμός της εφαρμογής του Γραφείου Επιτρόπου Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους.

Επιπτώσεις στην εκπαίδευση και κυκλοφορία της περιοχής της Μαραθάσας από την προσέλκυση πληθυσμού λόγω της παροχής δυνατότητας εκπαίδευσης/ κατάρτισης από την επαναξιοποίηση του Δασικού Κολλεγίου στον Πρόδρομο (ΟΠ.8.3)

Η επαναξιοποίηση του Δασικού Κολλεγίου στον Πρόδρομο αναμένεται όπως επιφέρει θετικές επιπτώσεις στον τομέα της εκπαίδευσης των κατοίκων και στην προσέλκυση ατόμων προς τα ορεινά, ενώ ενδέχεται να προκληθεί κυκλοφοριακός φόρτος στην περιοχή κατά τις ώρες λειτουργίας του κολλεγίου. Οι κλάδοι και τομείς της εκπαίδευσης που αναμένεται να παρέχει το εν λόγω κολλέγιο, θα πρέπει να διαδοθούν στο ενδιαφερόμενο κοινό, μέσω ελκυστικών πακέτων και ευέλικτων ωραρίων εκμάθησης. Η ενδεχόμενη κυκλοφοριακή συμφόρηση αναμένεται όπως αντιμετωπιστεί με την υιοθέτηση μιας ολοκληρωμένης και στοχευμένης κυκλοφοριακής πολιτικής, καθώς και με την βελτίωση και όπου το δυνατόν επέκταση του οδικού δικτύου.

Κίνδυνος ρύπανσης εδάφους και επιφανειακών υδάτινων πόρων από την μη αφαίρεση φύλλων και αμιαντοσωλήνων, ή άλλων υλικών που περιέχουν αμιάντο σε υφιστάμενες υποδομές εντός των ορεινών κοινοτήτων Τροόδους (ΣΠ.2.3, ΟΠ.2.3.5, ΟΠ.5.7.1, ΟΠ.8.1.1, ΟΠ.8.2.5, ΟΠ.8.3.2, ΟΠ.8.3.4, ΟΠ.8.3.5, ΟΠ.8.5.1, ΟΠ.8.5.2, ΟΠ.13.2, ΟΠ.13.3.4, ΟΠ.13.4.4, ΟΠ.14)

Όπως αναφέρθηκε, κατά την εκτέλεση κατασκευαστικών έργων εντός της περιοχής μελέτης της ΕΣΑΟΚ για την αναβάθμιση ή αξιοποίηση υφιστάμενων υποδομών στα πλαίσια υλοποίησης των δράσεων της ΕΣΑΟΚ, δύναται να υπάρξει παραγωγή αμιαντούχων αποβλήτων, των οποίων η περιβαλλοντική έκθεση ελλοχεύει αυξημένο κίνδυνο ρύπανσης του εδάφους και των επιφανειακών υδάτων της περιοχής.

Για τον μετριασμό του κινδύνου ρύπανσης θα πρέπει να τεθούν σε εφαρμογή οι κατευθυντήριες οδηγίες του Τμήματος Επιθεώρησης Εργασίας (ΤΕΕ). Σύμφωνα με το ΤΕΕ, θα πρέπει να τηρούνται οι περί Ασφάλειας και Υγείας στην Εργασία (Προστασία από τον Αμιάντο) Κανονισμοί του 2006 και 2015 (Κ.Δ.Π. 316/2006 και Κ.Δ.Π. 46/2015). Η Νομοθεσία αυτή περιέχει όλες τις διατάξεις της Οδηγίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης 83/477/ΕΟΚ που τροποποιήθηκε από τις Οδηγίες 91/382/ΕΟΚ, 2003/18/ΕΚ και της σχετικής με τον αμιάντο Σύμβασης με αριθμό 162 της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας.

Στις περιπτώσεις που οι εργασίες με αμιάντο, περιλαμβάνουν εργασίες κατεδάφισης, ή απομάκρυνσης αμιάντου ή/και υλικών που περιέχουν αμιάντο από κτίρια, κατασκευές, συσκευές ή εγκαταστάσεις, όπως εργασίες αφαίρεσης ή/και αντικατάστασης φύλλων αμιάντου, εφαρμόζονται

παράλληλα και οι περί Ασφάλειας και Υγείας στην Εργασία (Ελάχιστες Προδιαγραφές για Προσωρινά ή Κινητά Εργοτάξια) Κανονισμοί του 2015 (Κ.Δ.Π. 410/2015), οι οποίοι καθορίζουν ειδικές διαδικασίες και μέτρα για την αντιμετώπιση των κινδύνων, σε εργοτάξια.

Το φυσικό ή νομικό πρόσωπο το οποίο πρόκειται να αναλάβει την μεταφορά αμιαντούχων υλικών, πρέπει να κατέχει την Άδεια Διαχείρισης Αποβλήτων (Συλλογή και Μεταφορά) ή το Πιστοποιητικό Καταχώρησης στο Αρχείο Διαχειριστών Αποβλήτων για αμιαντούχα απόβλητα, τα οποία εκδίδονται από το Τμήμα Περιβάλλοντος.

Σύμφωνα με το ΤΕΕ, οι όποιες εργασίες αφαίρεσης ή/και αντικατάστασης αμιαντοφύλλων από τις στέγες διάφορων υποστατικών θα πρέπει να συνοδεύονται από:

- Γραπτή ειδοποίηση του Αρχιεπιθεωρητή,
- Σωστή εκπαίδευση και καθοδήγηση των εργοδοτούμενων,
- Κατάρτιση σχεδίου εργασίας το οποίο θα πρέπει να υποβάλλεται στον Αρχιεπιθεωρητή για έγκριση,
- Χρήση εξειδικευμένου προσωπικού που να γνωρίζει τους κινδύνους και τα μέτρα προστασίας από αυτούς,
- Χορήγηση μέσων ατομικής προστασίας στους εργοδοτούμενους,
- Παροχή ειδικών διευκολύνσεων καθαρισμού και αποδυτηρίων,
- Απαγόρευση πρόσβασης άλλων ατόμων στους χώρους εκτέλεσης των εργασιών και χρήση κατάλληλης σήμανσης.

Όσον αφορά την εκτέλεση εργασιών με άλλα προϊόντα αμιαντοτσιμέντου, θα πρέπει να λαμβάνονται τα εξής μέτρα:

- Όπου είναι δυνατόν πρέπει να χρησιμοποιούνται μη αμιαντούχα υλικά,
- Κατά τις εργασίες με αμιαντούχα υλικά αυτά πρέπει να διατηρούνται συνεχώς βρεγμένα,
- Είναι προτιμότερο να χρησιμοποιούνται χειροκίνητα εργαλεία αντί ηλεκτρικά ή εργαλεία που χρησιμοποιούν πεπιεσμένο αέρα,
- Όταν είναι ανάγκη να χρησιμοποιηθούν ηλεκτρικά εργαλεία ή εργαλεία που χρησιμοποιούν πεπιεσμένο αέρα, αυτά πρέπει να είναι χαμηλών στροφών, πρέπει δηλαδή να λειτουργούν στη χαμηλότερη αποτελεσματική ταχύτητα. Επίσης, κατά τη χρήση τέτοιων εργαλείων πρέπει να λαμβάνονται επιπρόσθετα μέτρα ελέγχου όπως τοπικός εξαερισμός για τη συλλογή της σκόνης που δημιουργείται κατά τη διάρκεια της διεργασίας αυτής (προδιαγραφές των εργαλείων αυτών περιέχονται στο Διεθνές Πρότυπο ISO 7337),
- Τα δόντια στις λεπίδες των εργαλείων κοπής πρέπει να είναι χονδρά και από πολύ σκληρό μέταλλο ή κράμα,
- Πρέπει να χρησιμοποιούνται μέσα ατομικής προστασίας,
- Όλα τα μέσα ατομικής προστασίας μίας χρήσης πρέπει μετά την αποπεράτωση της εργασίας να συσκευάζονται σε πλαστικά και ανθεκτικά δοχεία ή σακούλια, να σημαίνονται κατάλληλα και να φυλάσσονται σε ασφαλή χώρο μέχρι να υποδειχθεί χώρος απόρριψης τέτοιων αποβλήτων,
- Όλα τα υπόλοιπα μέσα ατομικής προστασίας και εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν πρέπει να καθαρίζονται επιτόπου με νερό,
- Στο χώρο όπου γίνεται χρήση αμιάντου ή υλικών που περιέχουν αμιάντο πρέπει να εμπλέκεται ο μικρότερος αναγκαίος αριθμός ατόμων,

- Τα άτομα που θα ασχοληθούν με τις εργασίες με αμίαντο πρέπει να είναι κατάλληλα και επαρκώς εκπαιδευμένα,
- Πρέπει να διασφαλίζεται η κατάλληλη επιτήρηση των εργαζομένων ώστε τα μέτρα που αναφέρονται να ακολουθούνται πιστά από τους εργαζομένους.

Επιπλέον, κατά την διεξαγωγή ποικίλων άλλων εργασιών που αφορούν προϊόντα που περιέχουν αμίαντο θα πρέπει να λαμβάνονται όλα τα απαραίτητα μέτρα για αποφυγή δημιουργίας αιωρούμενης σκόνης αμιάντου. Τα μέτρα αυτά μπορεί να περιλαμβάνουν:

- Χρήση απορροφητικής σκούπας με κατάλληλο φίλτρο συγκέντρωσης της σκόνης. Το φίλτρο αυτό πρέπει να τυγχάνει χειρισμού ως αμιαντούχο απόβλητο κατά την απόρριψή του. Το καθάρισμα των αντικειμένων με αέρα υπό πίεση δημιουργεί σοβαρούς κινδύνους για την υγεία λόγω της διασποράς ινών αμιάντου στον αέρα, γι' αυτό πρέπει να αποφεύγεται,
- Ο καθαρισμός μπορεί να γίνεται με νερό σε ειδικά κλειστό δοχείο,
- Μπορεί να γίνεται χρήση διαλύματος που περιέχει ειδική κολλητική ουσία ώστε να συγκρατούνται οι ίνες αμιάντου.

Τέλος, θα πρέπει να χρησιμοποιούνται τα κατάλληλα εργαλεία ως προς τον περιορισμό της παραγόμενης σκόνης. Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις κατευθυντήριες οδηγίες του ΤΕΕ βρίσκονται αναρτημένες στην επίσημη ιστοσελίδα του τμήματος.

Αρνητικές επιπτώσεις στην ανθρώπινη υγεία από την διαμόρφωση ή ενδεχόμενη ανάγκη αποξήλωσης υφιστάμενων κτιριακών υποδομών προς επαναξιοποίηση και την διεξαγωγή εργασιών απομάκρυνσης ή διαχείρισης αμιάντου σε υφιστάμενα κτίρια εντός των ορεινών κοινοτήτων Τροόδους (ΣΠ.2.3, ΟΠ.2.3.5, ΟΠ.5.7.1, ΟΠ.8.1.1, ΟΠ.8.2.5, ΟΠ.8.3.2, ΟΠ.8.3.4, ΟΠ.8.3.5, ΟΠ.8.5.1, ΟΠ.8.5.2, ΟΠ.13.2, ΟΠ.13.3.4, ΟΠ.13.4.4, ΟΠ.14)

Όπως αναφέρθηκε πιο πάνω, σύμφωνα και με τις κατευθυντήριες οδηγίες του ΤΕΕ, στις περιπτώσεις που οι εργασίες με αμίαντο, περιλαμβάνουν εργασίες κατεδάφισης, ή απομάκρυνσης αμιάντου ή/και υλικών που περιέχουν αμίαντο από κτίρια, κατασκευές, συσκευές ή εγκαταστάσεις, όπως εργασίες αφαίρεσης ή/και αντικατάστασης φύλλων αμιάντου, εφαρμόζονται παράλληλα οι περί Ασφάλειας και Υγείας στην Εργασία (Ελάχιστες Προδιαγραφές για Προσωρινά ή Κινητά Εργοτάξια) Κανονισμοί του 2015 (Κ.Δ.Π. 410/2015) και οι οι περί Ασφάλειας και Υγείας στην Εργασία (Προστασία από τον Αμίαντο) Κανονισμοί του 2006 και 2015 (Κ.Δ.Π. 316/2006 και Κ.Δ.Π. 46/2015).

Ο μετριασμός των αρνητικών επιπτώσεων στην υγεία που ενδέχεται να προκληθούν από την διαμόρφωση ή ενδεχόμενη ανάγκη αποξήλωσης υφιστάμενων κτιριακών υποδομών προς επαναξιοποίηση και την διεξαγωγή εργασιών απομάκρυνσης ή διαχείρισης αμιάντου σε υφιστάμενα κτίρια εντός του μεταλλείου Αμιάντου, αναμένεται όπως επιτευχθεί με την εφαρμογή των όρων της Γνωμάτευσης του Τμήματος Περιβάλλοντος για το Γενικό Σχέδιο Αξιοποίησης (Masterplan) για το μεταλλείο Αμιάντου (Αρ. φακ: 2.08.003/5). Σύμφωνα με την εν λόγω Γνωμάτευση, οι όροι που αφορούν τον μετριασμό των επιπτώσεων στην ανθρώπινη υγεία είναι οι εξής:

- Να πραγματοποιούνται κατά τακτά χρονικά διαστήματα μελέτες μέτρησης των αιωρούμενων σωματιδίων αμιάντου στην περιοχή καθώς επίσης να εκπονηθεί και ολοκληρωμένη μελέτη για τους χώρους ταφής των αμιαντούχων υλικών.
- Να πραγματοποιηθεί υποβολή εκθέσεων παρακολούθησης των σημαντικών επιπτώσεων στο περιβάλλον που τυχόν προκαλούνται από την εφαρμογή του σχεδίου, σύμφωνα με το σημείο 9

του Παραρτήματος Ι, του περί Εκτίμησης των Επιπτώσεων στο Περιβάλλον από Ορισμένα Σχέδια και / ή Προγράμματα Νόμου [Ν.102(Ι)/2005], με σκοπό τον έγκαιρο εντοπισμό και παρέμβαση για αντιμετώπιση τους και λήψη τυχόν αναγκαίας επανορθωτικής δράσης. Στόχος είναι η μείωση της πιθανότητας αρνητικών επιπτώσεων στο περιβάλλον, οικονομία και κοινωνία. Οι εκθέσεις να υποβάλλονται στην Περιβαλλοντική Αρχή, ανά έτος.

- Να οριστεί Υπεύθυνος Έργου για την παρακολούθηση της εφαρμογής των όρων του σχεδίου που προτείνει η μελέτη και η Περιβαλλοντική Αρχή.
- Σε περίπτωση υλοποίησης του Γ' Σεναρίου θα πρέπει να πραγματοποιηθούν και να υποβληθούν Μελέτες Εκτίμησης Επιπτώσεων στο Περιβάλλον (ΜΕΕΠ) ή Εκθέσεις Προκαταρκτικής Εκτίμησης Επιπτώσεων στο Περιβάλλον (ΠΕΕΠ) πριν τη χορήγηση πολεοδομικής άδειας για έργα που η κατηγορία τους εμπίπτει στο πρώτο ή δεύτερο παράρτημα των περί της Εκτίμησης των Επιπτώσεων στο Περιβάλλον από Ορισμένα Έργα Νόμων από 2005 έως 2012 [Ν.140(Ι)/2005].

Σύμφωνα με την εν λόγω Γνωμάτευση, η Περιβαλλοντική Αρχή εισηγείται επίσης την εφαρμογή όλων των μέτρων μετριασμού των επιπτώσεων στο περιβάλλον που εισηγείται η ΣΜΠΕ. Η εν λόγω μελέτη προωθεί την υιοθέτηση των πιο κάτω μέτρων, τα οποία αποσκοπούν στην άρση των προκαταλήψεων σε σχέση με θέματα υγείας:

- Εφαρμογή μέτρων ασφαλείας, ελέγχου και παρακολούθησης για την ελαχιστοποίηση του κινδύνου καταγραφής υψηλών συγκεντρώσεων ινών αμιάντου εντός και γύρω από το μεταλλείο,
- Μετρήσεις για την παρακολούθηση της ποιότητας του αέρα σε ετήσια βάση,
- Τήρηση απαρέγκλιτα του εφαρμοζόμενου συστήματος διαβροχής και σε περιπτώσεις παρατεταμένης ξηρασίας (απουσία βροχοπτώσεων) και ισχυρών ανέμων την εντατικοποίηση-βελτίωση του,
- Χρησιμοποίηση ξεχωριστών φίλτρων για διαφορετικές χρονικές περιόδους δειγματοληψίας και άρα η λήψη ξεχωριστών δειγμάτων και η μη χρησιμοποίηση του ίδιου φίλτρου πέραν της μιας συνεχόμενης δειγματοληψίας, ώστε να μειώνεται ο κίνδυνος ενδεχόμενης επιμόλυνσης των φίλτρων κατά τη διαδικασία των δειγματοληψιών,
- επέκταση του πλήθους και της χρονοσειράς των δειγμάτων που συλλέγονται, ώστε να καλυφθούν περισσότερες ημερομηνίες της θερινής περιόδου (Ιούνιος, Ιούλιος, Αύγουστος) με αποτέλεσμα την εξαγωγή ασφαλέστερων συμπερασμάτων σχετικά με την ατμοσφαιρική ρύπανση στο χώρο του Μεταλλείου, την ασφάλεια των εργασιών και την προστασία της δημόσιας υγείας,
- διεξαγωγή ατομικών δειγματοληψιών στους εργαζόμενους (είτε ατομικές δειγματοληψίες πάνω στους εργαζόμενους είτε στατικές εντός των οχημάτων) ώστε πέρα από τα επίπεδα ατμοσφαιρικής ρύπανσης να διερευνηθούν και τα επίπεδα ατομικής έκθεσης των εργαζομένων σύμφωνα με τις προδιαγραφές της σχετικής Νομοθεσίας περί ασφάλειας και υγείας στην εργασία,
- όσον αφορά στην ασφάλεια των εργαζομένων που εμπλέκονται στις εργασίες προτείνεται η τήρηση και εφαρμογή όλων των μέτρων ατομικής προστασίας (ΜΑΠ) και υγιεινής που προβλέπονται από τη σχετική Νομοθεσία και τις καλές πρακτικές για εργασίες διαχείρισης αμιάντου, όπως μάσκες αναπνευστικής προστασίας με φίλτρα τύπου P3, ολόσωμες φόρμες μιας χρήσης (coveralls), υποπόδια μιας χρήσης, μονάδα απολύμανσης (Decontamination unit) κλπ,

- τα σημεία στα οποία γίνονται δειγματοληψίες ποιότητας του αέρα να επαναχωροθετηθούν, έτσι ώστε να παρθούν δείγματα από σημεία τα οποία γειτνιάζουν με χώρους και κτίρια που θα επαναχρησιμοποιηθούν,
- να υλοποιούνται ετήσιες δειγματοληπτικές μετρήσεις/ αναλύσεις των κατοίκων/ εργαζόμενων της Περιοχής Μελέτης για την παρακολούθηση της υγείας,
- να γίνεται δημοσιοποίηση των αποτελεσμάτων των πιο πάνω μελετών.

Επιπτώσεις στην υγεία των κατοίκων των ορεινών κοινοτήτων Τροόδους και βελτίωση ποιότητας ζωής και παροχής υπηρεσιών λόγω εργασιών αναβάθμισης, επέκτασης ή δημιουργίας υποδομών υγείας (ΟΠ.9)

Σύμφωνα με την ΕΣΑΟΚ Τροόδους, προϋπόθεση για την οργάνωση της Ολοκληρωμένης παρέμβασης 9 αποτελεί η εκπόνηση ειδικής μελέτης η οποία αρχικά θα αποτυπώνει την υφιστάμενη κατάσταση και προβλήματα των υφιστάμενων υποδομών υγείας. Θα πρέπει επίσης να καθοριστούν οι στόχοι και το όραμα για το κάθε νοσοκομείο, οι υπηρεσίες που θα πρέπει να αναβαθμιστούν άμεσα, καθώς και οι νέες και αναγκαίες υπηρεσίες που θα πρέπει να ανεγερθούν στα πλαίσια της τοπικής ζήτησης υπηρεσιών υγείας. Τέλος, προτείνεται όπως εκπονηθεί ένα ολιστικό σχέδιο ανάπτυξης. Αρχικά, προτείνεται η υλοποίηση έργων που θα ενισχύσουν την εμπιστοσύνη των χρηστών των υποδομών υγείας (επίπλωση, κουρτίνες, μπογιατίσματα κτλ). Στη συνέχεια, απαιτούνται παρεμβάσεις αναβάθμισης και ανακαίνισης από εξειδικευμένη ομάδα εμπειρογνομόνων. Οι εν λόγω εμπειρογνώμονες, καλούνται να προβούν σε τεχνική ανάλυση και κοστολογημένη παρουσίαση των προτάσεών τους, παρουσιάζοντας ταυτόχρονα τον χρονικό προγραμματισμό και τον προϋπολογισμό της σχετικής δαπάνης. Οι εργασίες αναβάθμισης, ανακαίνισης ή ανέγερσης θα πρέπει να πληρούν όλες τις πολεοδομικές, κτηριολογικές – κτηριοδομικές και λειτουργικές προδιαγραφές, χωρίς να εμποδίζουν την προσβασιμότητα ή την αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα των υποδομών υγείας.

Κοινωνικές επιπτώσεις και επιπτώσεις στο ανθρωπογενές περιβάλλον από την ενδεχόμενη χρονική καθυστέρηση επιδιόρθωσης, αναβάθμισης ή/ και επέκτασης υποδομών οδικού δικτύου (ΟΠ.10)

Παρόλο που ενδέχεται να σημειωθεί χρονική καθυστέρηση ως προς την υλοποίηση των δράσεων που αφορούν την επιδιόρθωση, αναβάθμιση ή/ και επέκταση των υποδομών του οδικού δικτύου, η υλοποίησή τους αποτελεί σημαντική παρέμβαση της ΕΣΑΟΚ η οποία και θα πραγματοποιηθεί στο άμεσο μέλλον, αντιμετωπίζοντας τα διάφορα προβλήματα συνδεσιμότητας.

Βελτίωση προσβασιμότητας στις ορεινές κοινότητες Τροόδους και επιπτώσεις στο ανθρωπογενές περιβάλλον λόγω υλοποίησης δράσεων σχετικών με υποδομές συνδεσιμότητας και προσβασιμότητας (ΟΠ.10)

Η κυκλοφοριακή αποσυμφόρηση της περιοχής των ορεινών κοινοτήτων, καθώς και η διευκόλυνση των μετακινήσεων από και προς τις κοινότητες, αναμένονται όπως επιτευχθούν με την αντιμετώπιση των υφιστάμενων προβλημάτων του οδικού δικτύου, όπως για παράδειγμα με την ανάπλαση των τμημάτων που χρήζουν βελτίωσης και την επέκταση των απαιτούμενων τμημάτων, αλλά και με την υιοθέτηση και υλοποίηση δράσεων όπως είναι η προώθηση της μείωσης των μετακινήσεων ή των μετακινήσεων με φιλικά προς το περιβάλλον μέσα μεταφοράς (π.χ. χρήση προτεινόμενης κατασκευής τελεφερίκ ή σιδηροδρομικής σύνδεσης). Στόχος των πιο πάνω δράσεων θα πρέπει να είναι η διευκόλυνση της διακίνησης των κατοίκων των ορεινών κοινοτήτων μέσω μικρότερων και

ασφαλέστερων χρονοαποστάσεων, διατηρώντας τα σημαντικά στοιχεία και είδη βιοποικιλότητας της περιοχής, στα πλαίσια των διαθέσιμων προϋπολογισμών. Τα οποιαδήποτε έργα θα πρέπει να συνοδεύονται και να αξιολογούνται από ειδική κυκλοφοριακή μελέτη, συνεκτιμώντας τις όποιες περιβαλλοντικές επιπτώσεις ενδέχεται να παρουσιαστούν από την υλοποίησή τους.

Επηρεασμός της ποιότητας της ατμόσφαιρας και ακουστική όχληση κατοίκων επηρεαζόμενων κοινοτήτων από τη λειτουργία των οχημάτων και μηχανημάτων για την επιδιόρθωση, αναβάθμιση ή/ και επέκταση υποδομών οδικού δικτύου (ΟΠ.10)

Κατά τις εργασίες επιδιόρθωσης, αναβάθμισης του υφιστάμενου οδικού δικτύου, καθώς και κατά τις εργασίες επέκτασης των εν λόγω υποδομών ενδέχεται να σημειωθεί μικρός επηρεασμός της ατμόσφαιρας, από τα αυξημένα επίπεδα σκόνης και τις εκπομπές ατμοσφαιρικών ρύπων και διοξειδίου του άνθρακα λόγω της λειτουργίας των οχημάτων και μηχανημάτων. Αναμένονται επίσης αυξημένα επίπεδα ηχορύπανσης ως αποτέλεσμα των κατασκευαστικών εργασιών και ακουστικής όχλησης των κατοίκων των παρακείμενων κοινοτήτων.

Παρόλο που ο επηρεασμός αυτός αναμένεται όπως είναι βραχυπρόθεσμος, με τη διάρκειά του να αντιστοιχεί στη διάρκεια εκτέλεσης των εργασιών, όσον αφορά την αντιμετώπιση της αναμενόμενης ακουστικής όχλησης των κατοίκων, προτείνεται η εφαρμογή μέτρων μείωσης θορύβου, όπως είναι η τήρηση χρονοδιαγράμματος εργασιών, ο περιορισμός των εργασιών μόνο κατά τη διάρκεια της ημέρας και για χρονικό διάστημα μικρότερο των 16 ωρών, η ελεγχόμενη διακίνηση των βαρέων οχημάτων διαμέσου οικιστικών περιοχών, η εργοδότηση εκπαιδευμένου προσωπικού χρήσης των διαφόρων μηχανημάτων, η χρήση σύγχρονων και άρτια συντηρημένων μηχανημάτων τεχνολογίας σύμφωνα με την Εθνική και Ευρωπαϊκή νομοθεσία σχετικά με την ελαχιστοποίηση θορύβου, η τοποθέτηση αποδοτικού εξοπλισμού μείωσης του θορύβου (σιγαστήρες) της εξάτμισης, η επιλογή βέλτιστων πρακτικών διαχείρισης θορύβου μέσω της εισαγωγής κατάλληλων τεχνικών μέτρων και τέλος η ενημέρωση του τοπικού πληθυσμού για τα εν λόγω έργα. Για τον μετριασμό των επιπτώσεων στην ποιότητα της ατμόσφαιρας προτείνεται η εφαρμογή μέτρων μείωσης εκπομπών σκόνης, όπως είναι η τακτική και έγκαιρη συντήρηση του εξοπλισμού και μηχανημάτων που πιθανόν να χρησιμοποιηθούν, ο έλεγχος των περιοχών στις οποίες παράγονται σωματίδια σκόνης μέσω τακτικού καθαρισμού ή ψεκασμών με νερό για τη μείωση της σκόνης, η περίκλειση του χώρου των εργασιών με υλικά περίφραξης (π.χ. δίκτυ) για περιορισμό της διασποράς της σκόνης, η αποφυγή της ρίψης υλικών από μεγάλο ύψος, η χρήση σκέπαστρου από τα βαρέα οχήματα για την εμπόδιση της διασποράς σκόνης στην ατμόσφαιρα και η υλοποίηση της τρέχουσας Εθνικής και Ευρωπαϊκής νομοθεσίας για εξοπλισμό και οχήματα, αλλά και των βέλτιστων πρακτικών διαχείρισης των επιπέδων θορύβου σε ανάλογους χώρους εργασιών.

Επηρεασμός του φυσικού τοπίου και περιβάλλοντος από τις εργασίες επέκτασης υποδομών οδικού δικτύου (ΟΠ.10)

Οι εργασίες επέκτασης των υποδομών του οδικού δικτύου της περιοχής, ενδέχεται όπως οδηγήσουν στην αποκοπή διαφόρων δενδροστοιχιών ή θαμνώδης βλάστησης στα σημεία όπου προτείνεται όπως γίνει η διαπλάτυνση, με αρνητικές επιπτώσεις στην αισθητική του φυσικού τοπίου της περιοχής

αλλά και του βιοτικού περιβάλλοντος. Για τον μετριασμό των επιπτώσεων προτείνονται τα ακόλουθα μέτρα⁶⁵:

- Να αποφευχθεί η άσκοπη αποψίλωση/εκχέρωση φυσικής βλάστησης.
- Να διατηρηθεί η φυσική βλάστηση και το φυσικό ανάγλυφο της περιοχής και τυχόν αναβαθμίδες/ξερολιθιές να προστατευτούν και να διατηρούνται σε κατάσταση που να αποτρέπεται η διάβρωση.
- Να προστατευθούν, κατά το δυνατόν, τα υφιστάμενα δένδρα και η θαμνώδης βλάστηση.
- Να γίνει προσπάθεια, ώστε η κατασκευή να συνάδει αισθητικά με το χαρακτήρα της περιοχής και να γίνει με τρόπο που να μην επηρεάζει αρνητικά το τοπικό περιβάλλον.
- Να γίνει φύτευση, ύστερα από εκπόνηση ειδικών φυτοτεχνικών μελετών, όλων των επιφανειών που θίγονται από το σύνολο του έργου και που επιδέχονται βλάστηση.

Ανάδειξη ιστορικής κληρονομιάς και βελτίωση προσβασιμότητας στις ορεινές κοινότητες Τροόδους από την ενδεχόμενη κατασκευή εναέριας γραμμής τελεφερίκ (ΟΠ.10.2.6)

Για την υλοποίηση του εν λόγω έργου, προτείνεται αρχικά η εκπόνηση ειδικής μελέτης σκοπιμότητας, χάραξης και βιωσιμότητας διαδρομών τελεφερίκ από τους κεντρικούς οικισμούς προς την κορυφή του όρους Τρόδος. Η μελέτη αυτή θα πρέπει να αξιολογεί εναλλακτικές διαδρομές από και προς την κορυφή του Τροόδους έτσι ώστε να μπορεί να οργανωθεί ένα δίκτυο γραμμών το οποίο να συνδέει σημαντικούς τουριστικούς προορισμούς/ οικισμούς γύρω από την κορυφή του Τροόδους, οι οποίοι συνδέονται επίσης με το κύριο οδικό δίκτυο. Η χάραξη πρέπει να συνεκτιμήσει παράγοντες όπως η τουριστική επισκεψιμότητα, το τοπίο από τις ζώνες διέλευσης, οι κλίσεις του εδάφους αλλά και η βιωσιμότητα. Να σημειωθεί επίσης ότι η απόφαση για τη δημιουργία της εν λόγω γραμμής τελεφερίκ θα πρέπει να δημιουργεί πρόνοιες στη Δήλωση Πολιτικής Τροόδου, για την προστασία από μη συμβατές χρήσεις γης στην περιοχή πλησίον των σταθμών αφετηρίας/ τερματισμού όσο και στην περιοχή διέλευσης της γραμμής (προστασία τοπίου).

Θετικές επιπτώσεις στις παρακείμενες χρήσεις γης, στον ανθρωπογενές περιβάλλον και στα ποσοστά τουρισμού λόγω της προτεινόμενης κατασκευής εναέριας γραμμής τελεφερίκ (ΟΠ.10.2.6)

Η πρόταση αναβίωσης της εναέριας γραμμής τελεφερίκ στην κοινότητα του Κάτω Αμιάντου αναμένεται όπως συμβάλει στην καταγραφή θετικών και σημαντικών επιπτώσεων στις παρακείμενες χρήσεις γης. Ωστόσο, σύμφωνα και με την ΕΣΑΟΚ Τροόδους, η απόφαση για τη δημιουργία της εν λόγω γραμμής τελεφερίκ θα πρέπει να δημιουργεί πρόνοιες στη Δήλωση Πολιτικής Τροόδου, για την προστασία από μη συμβατές χρήσεις γης στην περιοχή πλησίον των σταθμών αφετηρίας/ τερματισμού όσο και στην περιοχή διέλευσης της γραμμής (προστασία τοπίου). Τα επίπεδα του τουρισμού και της προσέλκυσης διαφόρων επισκεπτών στην περιοχή, αναμένεται όπως αυξηθούν με την κατάλληλη διαφήμιση και προώθηση του εν λόγω έργου, καθώς και των ευκολιών και διαδρομών που αναμένεται να προσφέρει.

⁶⁵ Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, Τμήμα Δασών, Γνωμάτευση Τμήματος Περιβάλλοντος σχετικά με το Έργο «Προκαταρκτική Έκθεση Επιπτώσεων στο Περιβάλλον (ΠΕΕΠ) για βελτίωση του δρόμου «Κυπροβάσα-Κακάρματα» του Δάσους Μαχαριά», 2018

Επιπτώσεις στους υδάτινους πόρους, στο έδαφος, στο τοπίο και στο ανθρωπογενές περιβάλλον από την μη έγκαιρη δημιουργία του προτεινόμενου Οργανισμού Λειτουργίας και Διαχείρισης Υποδομών Ύδρευσης, Άρδευσης, Στερεών και Υγρών Αποβλήτων Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους (ΟΠ.11α.1.2)

Για την άρση των περιβαλλοντικών προβλημάτων που συνδέονται με την συνέχιση της μη αποκατάστασης των ΧΑΔΑ, απαιτείται η άμεση αποκατάσταση των υφιστάμενων και μη αποκατεστημένων ΧΑΔΑ εντός της περιοχής μελέτης. Σύμφωνα με το Τμήμα Περιβάλλοντος⁶⁶, πριν την έναρξη εργασιών αποκατάστασης των ΧΑΔΑ, θα πρέπει να έχει εκπονηθεί και εγκριθεί από το Τμήμα Περιβάλλοντος Έκθεση Υποβάθρου (Environmental Baseline Survey - EBS), για τα υπόγεια και επιφανειακά ύδατα στην περιοχή. Επίσης, πριν τη μεταφορά των απορριμάτων, θα πρέπει να έχει εγκριθεί σχετική έκθεση μετρήσιμων δεδομένων, ενώ πριν την οριστικοποίηση των τελικών έργων αποκατάστασης, θα πρέπει να αποσταλεί στο Τμήμα Περιβάλλοντος για έγκριση, το τελικό Διαχειριστικό Σχέδιο Εργοταξίου για κάθε ένα από τα ΧΑΔΑ.

Κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις και επιπτώσεις στους υδάτινους πόρους λόγω εφαρμογής υφιστάμενης νομοθεσίας περί διαχείρισης των υγρών αποβλήτων και εφαρμογής περιορισμένων κριτηρίων στον καθορισμό των ευαίσθητων περιβαλλοντικά περιοχών (ΟΠ.11α.2)

Ο εν περιορισμός για πρόταση κατασκευής αποχετευτικών έργων μόνο στις κοινότητες που πραγματικά αντιμετωπίζουν αποχετευτικά προβλήματα και όχι σε όλους τους οικισμούς άνω των 2000 κατοίκων, θα μειώσει την ανάγκη δαπάνης σημαντικών κονδυλίων για το σκοπό αυτό. Για κάθε μια από τις προτεινόμενες κατασκευές θα πρέπει να εξεταστεί η βιωσιμότητα των εν λόγω έργων και η ικανότητα των κατοίκων να τα συντηρούν και να πληρώνουν το κόστος λειτουργίας τους. Επίσης θα πρέπει να γίνουν προβλέψεις της εξέλιξης του πληθυσμού των εν λόγω κοινοτήτων, καθώς και εξέτασης της δυνατότητας υλοποίησης των χρονοβόρων διαδικασιών που απαιτούνται για την ωρίμανση και υλοποίηση αποχετευτικών έργων. Αυτά θεωρούνται σημαντικές παράμετροι που επηρεάζουν την απόφαση υλοποίηση ή μη ενός τέτοιου έργου.

Επιπτώσεις στους υδάτινους πόρους από προβλήματα διάθεσης του ανακυκλωμένου νερού (ΟΠ.11α.2)

Σύμφωνα με το Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων (βλ. Παράρτημα XIII), στις περιπτώσεις που διαφαίνεται ότι θα υπάρχει πρόβλημα στη διάθεση του ανακυκλωμένου νερού αυτό θα πρέπει να λαμβάνεται σοβαρά υπόψη στην αξιολόγηση των εναλλακτικών σεναρίων. Επίσης, οι γεωργοί θα πρέπει να ενημερώνονται για το οικονομικό τους όφελος από τη χρήση του ανακυκλωμένου νερού, αλλά και τα διάφορα άλλα πλεονεκτήματα της χρήσης του, συμβάλλοντας στην ορθολογιστική διαχείριση και προστασία των υπόγειων υδάτινων πόρων.

Επιπτώσεις στη δημόσια υγεία και στους υδάτινους πόρους από τον σχεδιασμό των απαραίτητων αποχετευτικών δικτύων στις κοινότητες (ΟΠ.11α.2.2)

Σύμφωνα με την *Στρατηγική Μελέτη Διαχείρισης ΥΑΟΚΤ*, 10 ομάδες 28 συνολικά κοινοτήτων χαρακτηρίζονται ως πρώτης προτεραιότητας ως προς τον σχεδιασμό αποχετευτικού δικτύου. Ωστόσο, σύμφωνα με την ΕΣΑΟΚ Τροόδους και με βάση τα σενάρια επίλυσης του προβλήματος, δεν

⁶⁶ Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, Γνωμάτευση Τμήματος Περιβάλλοντος σχετικά με το Έργο «Μεταφορά προς αποκατάσταση 34 χάρων ανεξέλεγκτης διάθεσης απορριμμάτων (ΧΑΔΑ) της Επαρχίας Λεμεσού», 2020

διαφαίνεται απαραίτητη η κατασκευή δικτύου και ΣΕΛ σε όλες τις κοινότητες και προκρίνεται το σενάριο της μηδενικής λύσης.

Λαμβανομένου υπόψη ότι για κάθε ομάδα προτείνονται 2-3 σενάρια, θα πρέπει η τελική επιλογή του επικρατέστερου σεναρίου να γίνει σε συνεργασία με το Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων, με πρώτιστο στόχο την ορθολογική διαχείριση των υγρών αποβλήτων, σύμφωνα και με την εν λόγω Στρατηγική. Για την ωρίμανση των έργων αυτών είναι απαραίτητη η εκπόνηση υδραυλικών μελετών, των οποίων προτείνεται όπως αναλάβει την ευθύνη συντονισμού και παρακολούθησης το Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος και το Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο Αθηνών (μέσω υπογραφή Μνημονίου Συναντίληψης). Επιπλέον, προτείνεται όπως προωθηθεί από το Γραφείο Επιτρόπου η υλοποίηση ερευνητικών προγραμμάτων με σκοπό την υποστήριξη της μελετητικής ομάδας, την έρευνα στο πεδίο την καταγραφεί των υποδομών κ.α. Για τον σκοπό αυτό προτείνεται όπως δημιουργηθεί ομάδα από νέους και έμπειρους επιστήμονες οι οποίοι θα υλοποιήσουν το πρόγραμμα.

Σημειώνεται ότι ο σταθμός επεξεργασίας αστικών λυμάτων του Μουτουλλά, χωροθετείται 2 χιλιόμετρα περίπου ανάντη του φράγματος του Καλοπαναγιώτη. Προτείνεται να τεθούν αυστηρά μέτρα για περιορισμό περιβαλλοντικών επιπτώσεων σε περίπτωση αστοχίας του συστήματος.

Επιπλέον και όσον αφορά την επιλογή θέσης για όσες ΣΕΛ δεν έχει οριστικοποιηθεί η θέση τους, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη η γειτνίαση της με υδατικούς πόρους (φράγματα, ποταμούς), η κατασκευή συναφών υποδομών (αποχετευτικού δικτύου) με την όσο το δυνατό χαμηλότερη κατανάλωση ενέργειας π.χ. μεταφορά λυμάτων με αγωγούς βαρύτητας. Για όλες τις μονάδες πρέπει να εξετάζεται εξολοκλήρου ο τρόπος διαχείρισής τους, και η λειτουργία τους να γίνεται πάντα βάσει των όρων που τίθενται στις Άδειες Απόρριψης Αποβλήτων που πρέπει να εκδίδονται για την κάθε μονάδα πριν τη λειτουργία της. Θα πρέπει να υπάρχει συνέπεια στον έλεγχο παρακολούθησης της λειτουργίας των μονάδων από τις αρμόδιες αρχές καθώς επίσης και των υδάτινων αποδεκτών κατάντη των εκάστοτε μονάδων.

Επιπτώσεις στα εδάφη, στους υδάτινους πόρους, στη βιοποικιλότητα, στη δημόσια υγεία και στις ανέσεις της τοπικής κοινωνίας από την κατασκευή και λειτουργία των έργων προτεραιότητας (ΟΠ.11α.2.3)

Ακολούθως απαριθμούνται μέτρα για τον μετριασμό των επιπτώσεων από την κατασκευή και λειτουργία τόσο των ΣΕΛ όσο και των αποχετευτικών δικτύων:

Μέτρα κατά τον σχεδιασμό των ΣΕΛ/ compact μονάδων και των αποχετευτικών δικτύων

- Προτείνεται να γίνεται η βέλτιστη επιλογή της όδευσης για πιθανά έργα πρόσβασης στην εκάστοτε ΣΕΛ, ώστε να αξιοποιούνται π.χ. υφιστάμενοι χωματόδρομοι/ μη εγγεγραμμένοι δρόμοι, που θα ακολουθηθούν οι κατάλληλες διαδικασίες είτε για εγγραφή είτε για διαμόρφωση τους ώστε η πρόσβαση για τα οχήματα που θα εξυπηρετούν τον σταθμό να είναι εφικτή.
- Ως Οριζόντιο Μέτρο για την κατασκευή των ΣΕΛ προτείνεται η εκ των προτέρων μελέτη και εύρεση τρόπων τελικής διάθεσης των επεξεργασμένων λυμάτων και της λάσπης από τους σταθμούς επεξεργασίας. Η εκ των προτέρων μελέτη του τελικού τρόπου διάθεσης είναι άμεσα συνυφασμένη με την επιλογή των τεχνολογιών των compact μονάδων και την ενδεχόμενη ανάγκη για περαιτέρω αναλόγως της χρήσης για την οποία θα προορίζονται τα επεξεργασμένα απόβλητα (π.χ. άρδευση ειδών εκτός από πράσινο, όπως π.χ. άρδευση λαχανικών/ προϊόντων προς βρώση κλπ.).

- Στα πλαίσια των μελετών αυτών πρέπει να διερευνάται επίσης και να προδιαγράφεται ο χώρος αποθήκευσης των λυμάτων ειδικά για την χειμερινή περίοδο όπου η ζήτηση προς άρδευση είναι μειωμένη. Σημειώνεται ότι κατά την εκπόνηση της *Στρατηγικής Μελέτης Διαχείρισης ΥΑΟΚΤ* υπήρξε εκτεταμένη συζήτηση με το Τμήμα Περιβάλλοντος για την δυναμικότητα αποθήκευσης της εν λόγω δεξαμενής η οποία συνήθως ορίζεται στις 10 ημέρες για μικρές μονάδες. Στην συγκεκριμένη περίπτωση προέκυψε η ανάγκη επανεξέτασης της εν λόγω απαίτησης χωρητικότητας 10 ημερών αφού θεωρήθηκε αρκετά υψηλή και δεδομένου ότι οι δεξαμενές αυτές έχουν σημαντικό όγκο και στις κοινότητες υπάρχει περιορισμένη διαθέσιμη έκταση για την κατασκευή τους. Λαμβανομένου υπόψη και αυτού του περιορισμού, τονίζεται η ανάγκη του σωστού σχεδιασμού της διάθεσης των επεξεργασμένων αποβλήτων, όπως προτείνεται, και θα πρέπει να εξαντλούνται όλα τα περιθώρια και να εξετάζονται λεπτομερώς όλες οι πιθανές λύσεις διάθεσης/ χρήσης του επεξεργασμένου αποβλήτου.
- Οι αγωγοί μεταφοράς λυμάτων των αποχετευτικών δικτύων που θα τοποθετηθούν θα είναι κατασκευασμένοι από μη πλαστικοποιημένο πολυβινυλοχλωρίδιο (uPVC) σύμφωνα με το πρότυπο EN1401-1 (SDR≤34) και θα έχουν διάμετρο.
- Στα αποχετευτικά δίκτυα θα πρέπει να κατασκευαστούν φρεάτια επίσκεψης για έλεγχο και συντήρηση των αγωγών.
- Σε περιπτώσεις που βάσει σχεδιασμού προκύπτουν διασταυρώσεις αγωγών λυμάτων πάνω από αγωγούς ύδρευσης, οι αγωγοί των λυμάτων θα πρέπει να είναι *ripe-in-ripe* για να αποφευχθεί διαρροή λυμάτων, σε περίπτωση αστοχίας.

Μέτρα κατά την Κατασκευή των έργων διαχείρισης υγρών αποβλήτων (ΣΕΛ, δίκτυα αποχέτευσης, compact μονάδες)

- Επαναχρησιμοποίηση κατά το δυνατό των χωμάτων εκσκαφής για κάλυψη των αναγκών επιχωμάτωσης για την εξοάλυνση του εδάφους και για τη διαμόρφωση των κατάλληλων κλίσεων. Σε περίπτωση ανάγκης για διάθεση περίσσειας χωμάτων εκσκαφής αυτά θα συλλέγονται και θα παραδίδονται σε αδειοδοτημένους φορείς συλλογής, μεταφοράς και επεξεργασίας, σύμφωνα με τους περί Αποβλήτων Νόμους.
- Θα πρέπει να αποφεύγεται με κάθε τρόπο η εναπόθεση υλικών εκσκαφής ή απόρριψη οποιονδήποτε αποβλήτων κατασκευής σε παρακείμενα υδάτινα σώματα.
- Αποθήκευση των μηχανέλαιων ή/και άλλων επικίνδυνων αποβλήτων σε κατάλληλα δοχεία και διάθεσή τους σε αδειοδοτημένους διαχειριστές βάσει της κείμενης νομοθεσίας. Υγρά τα οποία είναι αποθηκευμένα στο εργοτάξιο (π.χ. μη χρησιμοποιημένα μηχανέλαια, καύσιμα κλπ) και που θα μπορούσαν να διαρρεύσουν στο περιβάλλον, να φυλάσσονται σε κατάλληλα δοχεία και σε στεγασμένο χώρο με βάση από μπετόν και με περιτοίχιση. Τα μεταχειρισμένα μηχανέλαια, λιπαντικά, ρυπασμένα προσροφητικά υλικά που θα προκύπτουν από τις εργασίες συντήρησης των μηχανημάτων ή από τυχόν διαρροές να συλλέγονται σε κατάλληλα δοχεία τα οποία να διατηρούνται σε καλή κατάσταση και να μην παρουσιάζουν διαρροές και να παραδίδονται σε αδειοδοτημένους συλλέκτες μεταχειρισμένων μηχανελαίων για μετέπειτα διάθεση σε αδειοδοτημένες εγκαταστάσεις διαχείρισης, σύμφωνα με τους περί Αποβλήτων Νόμους.
- Σωστή συντήρηση των μηχανημάτων ώστε να βρίσκονται σε άριστη λειτουργική κατάσταση και να περιορίζονται οι εκπομπές τους.
- Θα πρέπει να λαμβάνονται όλα τα αναγκαία μέτρα πυροπροστασίας, ενώ ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δίνεται κατά την χρησιμοποίηση εργαλείων κοπής, συγκόλλησης μετάλλων και ηλεκτρογεννητριών, η χρήση των οποίων θα πρέπει να γίνεται σε χώρο καθαρό από οποιαδήποτε βλάστηση.
- Για την καταστολή της σκόνης θα πρέπει (α) να καταρτιστεί κατάλληλο σχέδιο δρομολογίων οχημάτων ώστε αυτά να ελαχιστοποιηθούν με στόχο την κατά το δυνατό μικρότερη έκλυση

αέριων ρύπων και σκόνης, (β) τα οχήματα μεταφοράς να διατηρούν χαμηλές ταχύτητες κίνησης (10 km/ώρα) στους χωμάτινους δρόμους, (γ) κατά τη μεταφορά χύδην υλικών να αποφεύγεται η υπερπλήρωση των φορτηγών οχημάτων μεταφοράς, (δ) να γίνεται διαβροχή όταν και όπου απαιτείται, (ε) όταν απαιτείται να γίνεται διαβροχή και των θαλάμων αποθήκευσης αδρανών υλικών για την αποφυγή δημιουργίας σκόνης και εφόσον επικρατεί άνεμος ισχυρότερος των 24 Km/ώρα, να καλύπτονται οι σωροί με φύλλα πλαστικού, (στ) η μεταφορά των αδρανών υλικών να γίνεται με σκεπασμένα φορτηγά οχήματα, (ζ) εναπόθεση των αδρανών υλικών σε σωρούς να πραγματοποιείται από το ελάχιστο δυνατό ύψος έτσι ώστε να αποφεύγεται η δημιουργία κονιορτού.

- Σε περίπτωση που θα αποκοπούν δέντρα κατά τις κατασκευαστικές εργασίες του σταθμού αυτά προτείνεται να μεταφυτευτούν για να συμβάλουν στην τοπιοτέχνηση του χώρου ανέγερσης του σταθμού.
- Για τον περιορισμό της όχλησης λόγω θορύβου, σε περίπτωση που το έργο είναι πλησίον κατοικημένων περιοχών θα πρέπει να αποφεύγονται οι ώρες κοινής ησυχίας για τις πλέον θορυβώδεις εργασίες (π.χ. χωματουργικά έργα), και οι θορυβώδεις εργασίες να πραγματοποιούνται κατά τη διάρκεια κανονικών ωρών εργασίας και όχι Σάββατο/ Κυριακή/ αργίες. Σε περίπτωση που υπάρχει δυνητικός επηρεασμός συγκεκριμένα πτηνοπανίδας να αποφεύγεται κατά το δυνατό η περίοδος φωλεοποίησης των ειδών σε περίπτωση που η περιοχή περιμετρικά του έργου προσφέρεται για τέτοιο σκοπό.
- Οι οχηματοδιαδρομές από και προς το εργοτάξιο να οργανώνονται χωρικά και χρονικά ώστε να προκαλούν την ελάχιστη κατά το δυνατό όχληση στους περίοικους της περιοχής του έργου.
- Οι φορητές/ προσωρινές τουαλέτες που θα τοποθετηθούν για την εξυπηρέτηση του προσωπικού του εργοταξίου, να συντηρούνται σε συστηματική βάση έτσι ώστε να μην υπάρχει κίνδυνος αστοχίας της λειτουργίας τους και διαρροής αποβλήτων. Τα απορρίμματα οικιακού τύπου θα συλλέγονται σε ειδικούς κάδους και θα τοποθετούνται σε σημείο όπου μπορούν να συλληθθούν εύκολα από τα απορριμματοφόρα που εξυπηρετούν την εκάστοτε περιοχή. Τα απόβλητα συσκευασίας θα συλλέγονται ξεχωριστά και θα διατίθενται αναλόγως της περίπτωσης, π.χ. μέσω της εξυπηρέτησης της περιοχής από το σύστημα της Green Dot αν αυτό εφαρμόζει, διάθεση σε αδειοδοτημένους συλλέκτες κλπ.

Μέτρα κατά την Λειτουργία των έργων διαχείρισης υγρών αποβλήτων (ΣΕΛ, δίκτυα αποχέτευσης, compact μονάδες)

- Η διάθεση των επεξεργασμένων αποβλήτων προς άρδευση θα πρέπει να πραγματοποιείται σύμφωνα με τον Κώδικα Ορθής Γεωργικής Πρακτικής (Κ.Δ.Π. 263/2007).
- Η δεξαμενή αποθήκευσης πρέπει να έχει τα σωστά χαρακτηριστικά και την κατάλληλη δυναμικότητα αποθήκευσης της περίσσειας επεξεργασμένων λυμάτων κατά τους χειμερινούς μήνες. Η δεξαμενή ανακυκλωμένου νερού θα πρέπει να είναι στεγανοποιημένη (δείκτης υδροπερατότητας τουλάχιστο 10^{-7} cm/sec, ενώ η πλήρης στεγανότητά της θα πρέπει να διασφαλίζεται σε όλη τη διάρκεια της λειτουργίας της. Η ανώτερη στάθμη του ανακυκλωμένου νερού στη δεξαμενή να είναι 40 εκατοστά τουλάχιστον κάτω από την υψηλότερη επιφάνεια των δεξαμενών, ώστε να αποφεύγονται πιθανές διαρροές, Επίσης, η δεξαμενή θα πρέπει να σχεδιαστεί με τρόπο που να αποφεύγεται εισροή ομβρίων υδάτων από τη γύρω περιοχή. Οι ποσότητες στερεών αποβλήτων που θα καθιζάνουν στον πυθμένα της εν λόγω δεξαμενής θα πρέπει να συλλέγονται και αφού διασφαλιστεί η καταλληλότητα τους μετά από διεξαγωγή χημικών αναλύσεων, μπορούν να χρησιμοποιούνται για γεωργικούς σκοπούς (εδαφοβελτιωτικό). Σε περίπτωση που διαπιστωθεί ότι τα στερεά δεν είναι ικανοποιητικής ποιότητας για χρήση στη γεωργία, τότε αυτά θα πρέπει να διατεθούν σε αδειοδοτημένο διαχειριστή.

- Επιπλέον στον σχεδιασμό του εκάστοτε σταθμού θα πρέπει να προβλέπεται δεξαμενή έκτακτης ανάγκης αποθηκευτικότητας τουλάχιστον μίας ημέρας, που θα τίθεται σε λειτουργία σε περίπτωση αστοχίας του σταθμού για προσωρινή αποθήκευση ανεπεξέργαστων λυμάτων μέχρι την επιδιόρθωση του σταθμού.
- Η λάσπη από τον σταθμό θα πρέπει να υπόκειται σε ξήρανση/ αφύγρανση, και να αποθηκεύεται προσωρινά σε στεγανή πλατφόρμα (π.χ. από σπλισμένο σκυρόδεμα) η οποία θα καλύπτεται ανάγκες αποθήκευσης δεκα ημερών, ενώ στην πλατφόρμα θα πρέπει να υπάρχει προστατευτικός τοίχος στις δύο ή τρεις πλευρές με ύψος 1.50 μέτρων. Αφού χωνευτεί η λάσπη μπορεί να διατίθεται στη γεωργία ως εδαφοβελτιωτικό σύμφωνα με τον Κώδικα Ορθής Γεωργικής Πρακτικής και τους Κανονισμούς περί Ελέγχου της Ρύπανσης των Νερών (Χρησιμοποίηση της Ιλύος στη Γεωργία) Κανονισμών του 2002 (Κ.Δ.Π. 517/2007). Η μεταφορά της αφυγρασμένης, χωνεμένης λάσπης να γίνεται με κλειστά φορτηγά οχήματα.
- Η ποιότητα των επεξεργασμένων λυμάτων θα ελέγχεται σε συστηματική βάση μέσω του προγράμματος παρακολούθησης που εφαρμόζει το ΤΑΥ και το οποίο προκύπτει μέσω των υποχρεώσεων της Οδηγίας 91/271/ΕΟΚ. Ως γενικό μέτρο ρύθμισης όλων των επιπέδων λειτουργίας του έργου έξι μήνες πριν την έναρξη λειτουργίας της εκάστοτε ΣΕΛ θα πρέπει να υποβληθεί αίτηση στο Τμήμα Περιβάλλοντος για Άδεια Απόρριψης Αποβλήτων. Στην εν λόγω Άδεια θα τίθενται όροι που αφορούν την συχνότητα και τις παράμετρους ελέγχου της ποιότητας των επεξεργασμένων αποβλήτων, την παρακολούθηση της διάθεσής τους, την ποιότητα εδαφών στην περιοχή διάθεσής τους, αλλά και άλλους όρους σχετικά με την ορθή λειτουργία του σταθμού. Αναφέρεται ότι το περί Ελέγχου της Ρύπανσης των Νερών Διάταγμα του 2015 (Γενικοί Όροι Απόρριψης Αποβλήτων από Σταθμούς Επεξεργασίας Αστικών Λυμάτων – ΚΔΠ 2379/2015), καθορίζει τους γενικούς όρους απόρριψης αποβλήτων που ισχύουν για όλες τις εγκαταστάσεις επεξεργασίας αστικών λυμάτων σε οικισμούς με ισοδύναμο πληθυσμό κάτω των 2.000. Σύμφωνα με το εν λόγω Διάταγμα καθορίζονται συγκεκριμένα όρια για τα ποιοτικά χαρακτηριστικά του επεξεργασμένου υγρού αποβλήτου αναλόγως των φυτών που θα αρδεύονται με αυτό (π.χ. καλλιέργειες πρασίνου, κτηνοτροφικά φυτά κλπ), ενώ η συχνότητα εργαστηριακών ελέγχων ορίζεται ως μηνιαία για τις πλείστες παραμέτρους.
- Υποχρέωση για τοποθέτηση συστημάτων απόσμησης, με ελάχιστα όρια στην έξοδο (outlet) των εγκαταστάσεων απόσμησης, τα οποία ανταποκρίνονται στα ελάχιστα επίπεδα που μπορεί να εκλάβει η ανθρώπινη όσφρηση (κατώφλι οσμής). Τα συγκεκριμένα όρια έχουν ήδη συμπεριληφθεί στα έγγραφα του Διαγωνισμού του ΤΑΥ για τον Σταθμό Επεξεργασίας Αστικών Λυμάτων της περιοχής Σολέας στα Κατύδατα, και είναι οι ακόλουθες: H_2S (hydrogen sulphide) < 0,1 mg/Nm³, RSH (mercaptans) < 0,1 mg/Nm³ (εκφραζόμενο ως methyl sulphide), NH_3 (ammonia) < 5 mg/Nm³, RNH (amines) < 20 mg/Nm³, Aldehyd και Ceton < 0.3 mg/Nm³. Στον συγκεκριμένο διαγωνισμό τέθηκαν όροι που σε περίπτωση υπέρβασης αυτών των ορίων προϋποτίθεται η επιβολή χρηματικών ρητρών στον ανάδοχο μέχρι την πλήρη συμμόρφωση.
- Για τον περιορισμό της όχλησης λόγω θορύβου από τη λειτουργία των μηχανημάτων (π.χ. αντλιοστάσια) του σταθμού θα πρέπει να χρησιμοποιούνται μέθοδοι απομείωσης του εκπεμπόμενου θορύβου. Ο εξοπλισμός (μηχανήματα) εξωτερικού χώρου που θα τεθεί σε λειτουργία στο έργο πρέπει να συνάδει με τις πρόνοιες των περί των Βασικών Απαιτήσεων (Εκπομπή Θορύβου στο Περιβάλλον από Εξοπλισμό προς Χρήση σε Εξωτερικούς Χώρους) Κανονισμών του 2003 έως 2014 και των περί των Βασικών Απαιτήσεων (Μηχανήματα) Κανονισμών του 2003, όπως τροποποιηθήκαν ή αντικαταστάθηκαν, και να διαθέτει σήμανση CE, Δήλωση EK Συμμόρφωσης και οδηγίες χρήσης στην Ελληνική. Σημειώνεται ότι στα έγγραφα του Διαγωνισμού του ΤΑΥ για τον Σταθμό Επεξεργασίας Αστικών Λυμάτων της περιοχής Σολέας στα Κατύδατα, έχουν συμπεριληφθεί τα ακόλουθα μέγιστα επιτρεπόμενα όρια θορύβου: 65 dB(A)

κατά την ημέρα (7πμ - 8 μμ) και 60 dB(A) κατά τις ενδιάμεσες περιόδους και 55 dB(A) κατά το βράδυ (10μμ – 6π.μ.).

- Σε περίπτωση χρήσης μεμβρανών τύπου MBR ως τεχνολογία επεξεργασίας των λυμάτων, οι χρησιμοποιημένες μεμβράνες να παραδίδονται σε αδειοδοτημένο συλλέκτη, σύμφωνα με τους περί Αποβλήτων Νόμους.
- Σε περίπτωση χρήσης φίλτρων ενεργού άνθρακα για την δέσμευση αέριων ρύπων/ απόσμιση, τα φίλτρα να παραδίδονται σε αδειοδοτημένο συλλέκτη, σύμφωνα με τους περί Αποβλήτων Νόμους.
- Σε περίπτωση που θα εγκατασταθεί εφεδρική ηλεκτρογεννήτρια στις εγκαταστάσεις, απαγορεύεται η απόρριψη ή διαρροή πετρελαιοειδών επί του εδάφους. Σε περίπτωση που θα χρησιμοποιηθεί πετρέλαιο ως καύσιμο, η δεξαμενή πετρελαίου θα πρέπει να βρίσκεται εντός δευτερογενούς δοχείου ή εντός δευτερογενούς ανοικτής δεξαμενής η οποία θα πρέπει να έχει χωρητικότητα 110% σε σχέση με τη χωρητικότητα της πρωτογενούς δεξαμενής.
- Σε περίπτωση που στις εγκαταστάσεις θα λειτουργούν συστήματα πυρόσβεσης, ο ιδιοκτήτης υποχρεούται να τηρεί τις πρόνοιες του περί Ορισμένων Φθοριούχων Αερίων (συγκράτηση, πρόληψη και μείωση) Νόμου (Αρ. 62(Ι)/2016), καθώς και των σχετικών Κανονισμών, ο οποίος προνοεί για την πιστοποίηση του προσωπικού που ασκεί εργασίες σε ψυκτικό εξοπλισμό.

Κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις, επιπτώσεις στους υδάτινους πόρους και στο έδαφος από την εφαρμογή συστήματος διαλογής στην πηγή (ΟΠ.11β.2.1)

Προτείνεται η διεξαγωγή των απαραίτητων ερευνών για την διαπίστωση της ικανότητας τόσο των κοινοτήτων όσο και των νοικοκυριών να αξιοποιούν την παραγόμενη ποσότητα κόμποστ που θα παράγεται, μέσω της εφαρμογής του συστήματος διαλογής στην πηγή για τα βιοαπόβλητα. Προτείνεται όπως πέραν της πιθανής χρήσης του κόμποστ στην κηπευτική, γεωργία εξεταστούν κι άλλες λύσεις όπως π.χ. αξιοποίηση στις περιπτώσεις αποκατάστασης χώρων όπως π.χ. εγκαταλελειμμένων μεταλλείων που υπάρχουν και προωθούνται στην περιοχή (βλ. ενότητα 7.2.1).

Επίσης, συστήνεται όπως κατά τα πρώτα έτη εφαρμογής των δράσεων διαλογής στην πηγή γίνεται συστηματική καταγραφή, είτε σε ολόκληρη την περιοχή εφαρμογής είτε μέσω της επιλογής μιας αντιπροσωπευτικής δειγματοληπτικής περιοχής, ώστε να διαπιστωθεί η αποδοτικότητα της εν λόγω δράσης, και η αξιολόγηση της αξιοποίησης του παραγόμενου κόμποστ.

Το παραγόμενο κόμποστ αποτελεί ένα προϊόν το οποίο υπό προϋποθέσεις μπορεί να αποφέρει οικονομικό όφελος από την πώλησή του, κάτι που μπορεί να τύχει κατάλληλου χειρισμού στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων του Οργανισμού Λειτουργίας και Διαχείρισης Υποδομών Ύδρευσης, Άρδευσης, Στερεών και Υγρών Αποβλήτων Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους.

Σε κάθε περίπτωση τονίζεται η εξέταση ανάγκης συμμόρφωσης με το πρότυπο του Ινστιτούτου Βρετανικών Προτύπων για υλικά που έχουν υποστεί κομποστοποίηση (BSI PAS 100: 2018).

Για την περίπτωση των διακοινοτικών κομποστοποιητών που προβλέπεται χρήση κομποστοποιητών κλειστού συστήματος, ο έλεγχος της διεργασίας είναι κρίσιμος για τον περιορισμό των πιθανών εκπεμπόμενων οσμών.

Κοινωνικές επιπτώσεις και επιπτώσεις στο ανθρωπογενές περιβάλλον από τον ενδεχόμενο λανθασμένο σχεδιασμό, τη μη ορθολογική διαχείριση και παρακολούθηση των προτεινόμενων Μικρών Πράσινων Σημείων (ΟΠ.11β.2.3)

Η εισήγηση για δημιουργία μικρών χώρων προσωρινής εναπόθεσης αποβλήτων οφείλει να ακολουθείται από τη δέσμευση των Τοπικών Αρχών ότι για τους εν λόγω χώρους ως προς την

συστηματική παρακολούθησή τους, προκειμένου να διασφαλιστεί η απόδοσή τους. Ταυτόχρονα, η χωροθέτηση αλλά και ο τρόπος λειτουργίας τους θα πρέπει να γίνουν σύμφωνα με προϋποθέσεις και τεχνικά κριτήρια που θα έχουν προκαθοριστεί από το αρμόδιο Τμήμα Περιβάλλοντος.

Σημειώνονται τα ακόλουθα κριτήρια όσον αφορά τη χωροθέτηση των μικρών πράσινων σημείων των οποίων η θέση δεν έχει ακόμη καθοριστεί:

- Να χωροθετούνται σε χώρους που δεν εμπίπτουν σε περιοχές που ανήκουν στο δίκτυο NATURA 2000 και δασικές περιοχές.
- Η επιλογή της θέσης να γίνει με τρόπο που δεν θα επηρεάζεται αρνητικά το οδικό δίκτυο, ώστε να δημιουργείται κυκλοφοριακή οχληρία από τη λειτουργία του μικρού ΠΣ.
- Η επιλογή της θέσης να πραγματοποιηθεί σε χώρους οι οποίοι δεν χαρακτηρίζονται ως αρχαιολογικοί ή γειτνιάζουν με αυτούς, καθώς και σε απόσταση από κτίρια ή δραστηριότητες ειδικού ενδιαφέροντος.
- Η επιλογή της θέσης να γίνει με κριτήριο την εξυπηρέτηση των αναγκών των κατοίκων της περιοχής με βάση τις ιδιαιτερότητες της κάθε κοινότητας/ συμπλέματος.

Ως οριζόντιο μέτρο για την εύρυθμη λειτουργία και αποτελεσματικότητα των μικρών ΠΣ, συστήνεται η επανεξέταση του τρόπου λειτουργίας των Κινητών Πράσινων Σημείων Λευκωσίας και Λεμεσού, τα οποία θα εξυπηρετούν την συλλογή από τα μικρά ΠΣ, κάτι που προωθείται μέσω της δράσης ΟΠ.11.β.2.2 της ΕΣΑΟΚ.

Επιπτώσεις στους υδάτινους πόρους και στο έδαφος από τον σχεδιασμό και λειτουργία των Σταθμών Μεταφόρτωσης Απορριμμάτων (ΟΠ.11β.2.4)

Αρχικά πρέπει να γίνει αναθεώρηση του υφιστάμενου σχεδιασμού του ΣΜΑ Λινού και προσαρμογή του στις κοινότητες που προτείνεται ότι θα εξυπηρετεί μέσω της *Στρατηγικής Μελέτης Διαχείρισης ΑΣΑΟΚΤ*. Σε περίπτωση που το Τμήμα Περιβάλλοντος το κρίνει αναγκαίο να γίνουν η αντίστοιχη αναθεώρηση ή υποβολή συμπληρωματικών στοιχείων για την αναθεώρηση/ επιβεβαίωση ισχύος της υφιστάμενης Γνωμάτευσης του Τμήματος για το εν λόγω έργο. Τονίζεται η ανάγκη εφαρμογής των μέτρων που προτάθηκαν στην εν λόγω ΜΕΕΠ και τη σχετική Γνωμάτευση, ή της τυχόν αναθεωρημένης Γνωμάτευσης ή νέων οδηγιών του Τμ. Περιβάλλοντος (και των άλλων αρμόδιων υπηρεσιών) που μπορεί να προκύψουν για το εν λόγω έργο.

Για τον προτεινόμενο ΣΜΑ στον Αγρό, προτείνεται όπως προηγηθούν Χωροθετική και Τεχνοοικονομική Μελέτη, καθώς και η σχετική ΜΕΕΠ όταν ο σχεδιασμός του έργου έχει οριστικοποιηθεί.

Σημειώνονται τα ακόλουθα σημαντικά μέτρα, που πρέπει μεταξύ άλλων να εφαρμοστούν κατά τον σχεδιασμό, κατασκευή και λειτουργία των έργων ΣΜΑ, όπως αντίστοιχα προτάθηκαν για την ΣΜΑ στην κοινότητα Καντού:

- Εξασφάλιση πλήρους εποπτείας του χώρου από το κτίριο διοίκησης/ χειρισμού εργασιών.
- Κατασκευή περιμετρικής περίφραξης ύψους 2,5m.
- Κατασκευή έργων για αντιπλημμυρική προστασία των εγκαταστάσεων.
- Δημιουργία πυροσβεστικών σημείων/ σταθμών εντός των ΣΜΑ.
- Πρόβλεψη γείωσης και αντικεραυνικής προστασίας.

- Επιφάνειες εργασίες από αδιαπέραστη βάση και ανθεκτικά υλικά τόσο στον χρόνο όσο και στην χρήση από βαρέα οχήματα.
- Οπτική απομόνωση του χώρου με περιμετρική δενδροφύτευση.
- Ορθολογική διαχείριση εργοταξίου.
- Κατάλληλη διάταξη εξοπλισμού και χώρων υποδοχής αποβλήτων ώστε να υπάρχει επάρκεια για ελιγμό των οχημάτων μεταφοράς ΑΣΑ.
- Καθαρισμός σε ημερήσια βάση.
- Τήρηση μητρώων εισερχόμενων απορριμματοφόρων, ζυγολογίων κλπ.
- Δημιουργία αντιτυρικής ζώνης ικανού πλάτους (όχι μικρότερου από 10m).
- Σωστή και συστηματική συντήρηση εξοπλισμού.
- Χρήση εμπρευματοκιβωτίων κλειστού τύπου με συμπιεστή, ώστε να αποκλείονται οι διαρροές υγρών και η δυσσομία.
- Τα υγρά λύματα από την πλύση των οχημάτων και των χώρων να καταλήγουν σε στεγανή δεξαμενή.
- Παρακολούθηση ποιότητας επιφανειακών υδάτων, ειδικά κατά τη διάρκεια βροχοπτώσεων.

Επιπτώσεις στην τοπική οικονομία, στην ατμόσφαιρα και στο φυσικό περιβάλλον από την δημιουργία ταμείου πράσινης ενέργειας (ΟΠ.12.1.2)

Της δημιουργίας του ταμείου πράσινης ενέργειας θα πρέπει να προηγηθεί η κατάλληλη ενημέρωση του κοινού για τα πλεονεκτήματα της χρήσης του. Στόχος θα πρέπει να είναι η ευαισθητοποίηση του τοπικού πληθυσμού και η προώθηση της εν λόγω δράσης ως μιας δράσης μείζονος σημασίας. Σύμφωνα με την ΕΣΑΟΚ Τροόδους, τα έσοδα του ταμείου μπορεί να προέρχονται από το ετήσιο πράσινο τέλος προς τους κατοίκους και τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην περιοχή ή από τα έσοδα από εξοικονομήσεις. Ο φορέας διαχείρισης του Πράσινου Ταμείου σε κάθε Κοινότητα, προτείνεται να είναι το εκάστοτε Κοινοτικό Συμβούλιο που εφαρμόζει Πράσινη Πολιτική σε τοπικό επίπεδο. Τα κοινοτικά συμβούλια δύναται να εξετάσουν το ενδεχόμενο να συνεργαστούν με άλλους υποστηρικτικούς φορείς/ οργανισμούς για την οικονομική διαχείριση των πόρων του Ταμείου, όπως με τον υπο-σύσταση Οργανισμό Διαχείρισης της προστατευόμενης περιοχής Τροόδους.

Στήριξη εντοπιότητας παραδοσιακών προϊόντων, προώθηση και ανάδειξη τους μέσω της διαμόρφωσης προδιαγραφών ποιότητας/ προτύπων διαχείρισης (ΟΠ.1.1.2 και ΟΠ.2.1.2)

Σύμφωνα με την ΕΣΑΟΚ Τροόδους, την υλοποίηση της δράσης που αφορά τη διαδικασία ανάπτυξης – διαμόρφωσης συστημάτων διαχείρισης ποιότητας πρέπει να προηγηθεί μια πιλοτικού τύπου εφαρμογή. Αυτή συστήνεται όπως πραγματοποιηθεί με τη συνεργασία του Γραφείου Επιτρόπου Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων, του Εργαστηρίου Αγροτικού Χώρου της Πολυτεχνικής Σχολής Πανεπιστημίου Θεσσαλίας και τους τοπικούς αναπτυξιακούς φορείς.

Η ανάδειξη των προτεινόμενων προδιαγραφών ποιότητας παραγωγής προϊόντων ή/και εκμετάλλευσης απαιτεί την σχετική ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των παραγωγών για τα οφέλη από την εφαρμογή τους, τονίζοντας την ανάγκη οργάνωσης και εφαρμογής τους, την κινητοποίηση του ερευνητικού δυναμικού της χώρας, προκειμένου να εντοπίσουν τα εσωτερικά και εξωτερικά ποιοτικά χαρακτηριστικά των παραδοσιακών προϊόντων και την κινητοποίηση του παραγωγικού δυναμικού, προκειμένου να εντοπιστούν και αποτυπωθούν όλα τα κρίσιμα σημεία της παραγωγικής διαδικασίας. Στα πλαίσια αυτά οφείλει να προωθηθεί και η θεσμική αναγνώριση του ποιοτικού τρόπου παραγωγής (ΠΟΠ, ΠΓΕ, βιολογικό, προϊόν ορεινής παραγωγής).

Η ακόλουθη υιοθέτηση των προδιαγραφών των συστημάτων διαχείρισης ποιότητας, απαιτεί την πληροφόρηση, ενεργοποίηση και υποστήριξη των παραγωγών και τοπικών φορέων για την προετοιμασία της υιοθέτησης, την σύσταση ομάδας ενδιαφερομένων παραγωγών και δράσεων υποστήριξης για την προετοιμασία της υιοθέτησης, την επιλογή του τύπου πιστοποίησης κατά περίπτωση και την ετοιμασία φακέλου για την υποβολή σχετικής αίτησης στην αρμόδια αρχή για καταχώρηση μίας συγκεκριμένης ονομασίας.

Κίνδυνος επιμόλυνσης των τροφίμων και αυξημένη δυσκολία τήρησης των απαιτήσεων του Κανονισμού (ΕΚ) αρ. 852/2004 για την υγιεινή των τροφίμων λόγω μη τήρησης συγκεκριμένων διαδικασιών βάσει Υγειονομικής Υπηρεσίας (ΟΠ.2.1.1 και ΟΠ.2.1.4)

Σύμφωνα με την Υγειονομική Υπηρεσία, η κάθε μονάδα/ επιχείρηση παραγωγής και πώλησης τοπικών προϊόντων οφείλει να χρησιμοποιεί ξεχωριστή κουζίνα παρασκευής και πώλησης των τροφίμων, αντί της κουζίνας της οικίας. Επίσης, πρέπει να ακολουθείται συγκεκριμένη διαδικασία παραγωγής, η οποία θα βασίζεται στη φύση της οικοδομής, τη φύση των παραγόμενων τροφίμων, τον όγκο παραγωγής και τον τρόπο πώλησης. Ταυτόχρονα, για την λειτουργία επιχείρησης τροφίμων σε κατοικία, προϋπόθεση είναι η εξασφάλιση πολεοδομικής άδειας από την οικεία πολεοδομική αρχή, στα πλαίσια των προβλεπόμενων στα «ειδικά Μέτρα για τη νομιμοποίηση/ αδειοδότηση υφιστάμενων αυθαίρετων ή/και προτεινόμενων νέων κατασκευών σε εγκριμένες αναπτύξεις, για σκοπούς ανάκαμψης της αναπτυξιακής δραστηριότητας στην Κύπρο».

Ενίσχυση των ποσοστών απασχόλησης και κατάρτισης των νέων των ορεινών κοινοτήτων από την δημιουργία/ αναβάθμιση σχολείων Ειδικού Ενδιαφέροντος, Μέσης Γενικής και Μέσης Τεχνικής και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, τη δημιουργία δομών Μεταλκειακών Ινστιτούτων Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΜΙΕΕΚ) και Δημοσίων Σχολών Ανώτερης Εκπαίδευσης και τη δημιουργία Τμημάτων Σχολών Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων και Κέντρου Έρευνας, Καινοτομίας και Πειραματισμού (Experimental) στη Γαλάτα (ΟΠ.3.4.1, ΟΠ.3.4.2 και ΟΠ.3.4.3)

Η αναζωογόνηση της περιοχής των ορεινών κοινοτήτων μπορεί να επιτευχθεί και μέσω της ενίσχυσης του τομέα της εκπαίδευσης και της αναβάθμισης ή ανέγερσης των σχετικών υποδομών εκπαίδευσης. Θα πρέπει να παρέχεται στον ηλικιακά νέο πληθυσμό των ορεινών κοινοτήτων η δυνατότητα ποιοτικής εκμάθησης, μέσω οικονομικών διδάκτρων και πολλαπλών επιλογών σχολών φοίτησης.

Στα πλαίσια αυτά, και σύμφωνα με την ΕΣΑΟΚ Τροόδους, προτείνεται η ενίσχυση της Τεχνικής και Επαγγελματικής Σχολής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης με τη δημιουργία νέων σχολών, η εκπόνηση μελέτης προετοιμασίας ίδρυσης και λειτουργίας Παραρτήματος ΑΞΙΚ – ΗΗIC Troodos – Platres Campus, η εκπόνηση τεχνικό-οικονομικής μελέτης για να διερευνηθεί και προταθεί η βέλτιστη επιλογή μεταξύ της δημιουργίας Μεταλκειακών Ινστιτούτων Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΜΙΕΕΚ) ή Σχολών Ανώτερης Εκπαίδευσης (Δημόσιες Σχολές Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης), όσον αφορά την Σχολή Καλών και Εφαρμοσμένων Τεχνών (Πολιτισμού και Δημιουργικών Βιοτεχνιών) και την Ακαδημία Ορεινής Οικονομίας και Επιχειρηματικότητας – Δημοσθένη Μιτσή, η ετοιμασία Σχεδίου κινήτρων προέλκυσης ντόπιων και ξένων Πανεπιστημίων για την ίδρυση και λειτουργία Τμημάτων ή/ και Σχολών στο Τρόδος και η εκπόνηση Τεχνικό-οικονομικής Μελέτης για την ίδρυση και λειτουργία "Διαπανεπιστημιακής Μονάδας Έρευνας, Καινοτομίας και Πειραματισμού (Experimental) στη Γαλάτα".

Αναβάθμιση δεξιοτήτων και ικανοτήτων νέων και επαγγελματιών τουρισμού, αναβάθμιση υπηρεσιών εκπαίδευσης και τουρισμού και προσέλκυση και συγκράτηση νέων στην περιοχή λόγω ειδικά διαμορφωμένων εκπαιδευτικών προγραμμάτων και υποδομών (ΟΠ.3.4.4, ΟΠ.4, ΟΠ.5.5.3 και ΟΠ.5.7.1)

Η προώθηση και υιοθέτηση ειδικά διαμορφωμένων εκπαιδευτικών προγραμμάτων και διαγωνισμών επιχειρηματικότητας στα σχολεία, καθώς και η ίδρυση, αναβάθμιση ή μετεγκατάσταση σημαντικών τμημάτων εκπαίδευσης θα πρέπει να βασίζεται στις ανάγκες υποστήριξης των επιχειρηματιών τουρισμού, βάσει ενός σχεδιασμού αναγκών δράσεων υποστήριξης. Πρώτιστος στόχος είναι η δημιουργία ενός εναλλακτικού τύπου και είδους τουρισμού, έντονα συνδεδεμένου με τον τόπο και τα χαρακτηριστικά του. Τα πρώτα βήματα ως προς την επίτευξη των πιο πάνω θα πρέπει να βασίζονται στον καθορισμό των τομέων και πεδίων συνεργασίας, στον καθορισμό των υπηρεσιών που υπάρχει ανάγκη προσφοράς, στον καθορισμό των αναγκών σε υποδομές, στην οργάνωση της δομής και στελέχωσης των σχετικών υποδομών, μονάδων και υπηρεσιών, στον καθορισμό της ακαδημαϊκής και διοικητικής λειτουργίας, στην εκτίμηση του προϋπολογισμού δημιουργίας και λειτουργίας και τέλος στην εφαρμογή ενός σχεδίου υλοποίησης με χρονοδιαγράμματα εφαρμογής.

Στα πλαίσια αυτά, προωθείται και η ανάπτυξη Μονάδας Ανάπτυξης Ορεινής Επιχειρηματικότητας, μέσω του προτεινόμενου Παρατηρητηρίου Επιχειρηματικότητας, καθώς και η ενίσχυση και αναβάθμιση του Ξενοδοχειακού Τμήματος Τεχνικής Σχολής του Απεήτειου Γυμνασίου Αγρού, με την εισαγωγή κλάδου θεωρητικής κατεύθυνσης / λειτουργία και διαχείριση μονάδων φιλοξενίας. Επιπλέον, σύμφωνα με την ΕΣΑΟΚ Τροόδους, ανάμεσα σε άλλα, προτείνεται η ένταξη προγραμμάτων μεταλυκειακών ινστιτούτων επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης για τους κλάδους Αρτοποιίας – Ζαχαροπλαστικής.

Επιπτώσεις στο φυσικό περιβάλλον και τοπίο της περιοχής λόγω της τουριστικής δραστηριότητας σε περιοχές προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος (ΟΠ.3.1.3 και ΟΠ.6)

Σύμφωνα με τη δράση ΟΠ.3.1.3, επιτρέπεται και προωθείται η τουριστική δραστηριότητα σε περιοχές προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος υπό συγκεκριμένες προδιαγραφές ανάπτυξης και λειτουργίας. Ωστόσο, οι εν λόγω προδιαγραφές θα πρέπει να μην επηρεάζουν τα σπάνια είδη πανίδας και χλωρίδας, τους οικοτόπους και το τοπίο της περιοχής, εξασφαλίζοντας την ικανοποιητική κατάσταση διατήρησής τους.

Η διαμόρφωση των ειδικών όρων και προδιαγραφών ανάπτυξης και λειτουργίας σε περιοχές προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος οφείλει να τηρεί τους περιορισμούς των εν λόγω περιοχών, στα πλαίσια της προσπάθειας σύζευξης της ανάπτυξης του τουρισμού και της προστασίας της φύσης, μέσω της ήπιας αξιοποίησης των περιοχών υψηλού κάλλους. Επιπλέον, σύμφωνα με την ΕΣΑΟΚ Τροόδους, ο προσδιορισμός των ειδικών όρων και προδιαγραφών ανάπτυξης τουριστικών δραστηριοτήτων, θα πρέπει να γίνεται με βάση το ιδιότυπο Τουριστικό Προϊόν της περιοχής σε περιοχές προστασίας και Διαμόρφωση Σχεδίου Χρηματοδότησης (όροι και προδιαγραφές προκήρυξης) δημοσίων παρεμβάσεων και δημιουργίας επιχειρήσεων.

Σύμφωνα με την ΕΣΑΟΚ Τροόδους, η ανάπτυξη περιβαλλοντικά φιλικών τουριστικών δραστηριοτήτων σε περιοχές Natura 2000, θα πρέπει να προβλέπεται στα διαχειριστικά τους σχέδια ή/και στο Σχέδιο Αγροπεριβαλλοντικής Διαχείρισης (ΟΠ.6), ενώ η διαμόρφωση των εν λόγω ειδικών όρων και προδιαγραφών στη Δήλωση Πολιτικής Τροόδους.

Επιπτώσεις στο πολιτισμό, ενίσχυση επιχειρηματικότητας και ενίσχυση των τομέων του τουρισμού και αθλητισμού των ορεινών κοινοτήτων Τροόδους λόγω της δημιουργίας Κέντρων Επαγγελματικού Προσανατολισμού, Συμβουλευτικής και Επαγγελματικής Αγωγής (ΟΠ.4 και ΟΠ.5.3.2)

Σύμφωνα με την ΕΣΑΟΚ Τροόδους, στα προτεινόμενα Κέντρα Επαγγελματικού Προσανατολισμού, θα εργοδοτηθούν άτομα τα οποία θα πληρούν τα προσόντα που προνοεί το Σχέδιο Υπηρεσίας των Καθηγητών Συμβουλευτικής και Επαγγελματικής Αγωγής, για να προσφέρουν Υπηρεσίες, οι οποίες προάγουν την ενδυνάμωση και την ανάπτυξη δεξιοτήτων που αφορούν την προσωπικότητα και την επιχειρηματικότητα των νέων, όπως για παράδειγμα η εφαρμογή προγραμμάτων της Υπηρεσίας Συμβουλευτικής και Επαγγελματικής Αγωγής (π.χ. πρόγραμμα «Ενδυνάμωση»⁶⁷) με σκοπό τη διαχείριση θεμάτων που απασχολούν τους νέους και ανάπτυξη «μαλακών δεξιοτήτων» (soft skills).

Τα Κέντρα Επαγγελματικού Προσανατολισμού, Συμβουλευτικής και Επαγγελματικής Αγωγής προτείνεται όπως συστεγαστούν με τα Εκπαιδευτικά Πολυκέντρα Νεολαίας Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους για συνεργασία και συντονισμό με τις υπηρεσίες που θα προσφέρονται από τον Οργανισμό Νεολαίας Κύπρου. Ο Οργανισμός Νεολαίας Κύπρου προτείνεται όπως εξετάσει το ενδεχόμενο να αναλάβει τη δημιουργία Fab-Lab, NGO-Hub, Co-working spaces και άλλων υπηρεσιών για την επίτευξη του στόχου των εν λόγω δράσεων.

Επιπτώσεις στην εκπαίδευση λόγω λανθασμένης οργάνωσης και λειτουργίας του προτεινόμενου Δικτύου “Εκπαιδευτική Προτεραιότητα Ορεινών Σχολείων Ε.Π.Ο.Σ.” (ΟΠ.5.1.1 και ΟΠ.5.1.2)

Η λειτουργία του προτεινόμενου Δικτύου “Εκπαιδευτικής Προτεραιότητας Ορεινών Σχολείων Ε.Π.Ο.Σ.”, του οποίου η λειτουργία αναμένεται να αποτελέσει ένα μοντέλο θεσμικής οργάνωσης πειραματικών και πρότυπων σχολείων, απαιτεί την σωστή προεργασία από τους αρμόδιους εκπαιδευτικούς σε όλους τους τομείς, καθώς και τον απαραίτητο χρόνο πραγματοποίησης των απαραίτητων και δεουσών ενεργειών από το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού. Συγκεκριμένα, και σύμφωνα με επιστολή του εν λόγω Υπουργείου (βλ. Παράρτημα VIII), ανάμεσα σε άλλα, απαιτείται ο κατάλληλος χρόνος εκπόνησης ρυθμιστικού πλαισίου για την οργάνωση και λειτουργία των πειραματικών αυτών σχολείων, ο κατάλληλος χρόνος περιγραφής του παιδαγωγικού πλαισίου λειτουργίας, ο κατάλληλος χρόνος για αποτύπωση του πλαισίου στήριξης των σχολείων αυτών από Παιδαγωγικά Τμήματα και άλλες δομές εκπαίδευσης, ο σωστός καθορισμός ενός πλαισίου για τον διορισμό εκπαιδευτικών, καθώς και η πιλοτική εφαρμογή του δικτύου σε τρεις (3) σχολικές μονάδες πρωτοβάθμιας και μιας (1) δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Επιπλέον, είναι απαραίτητη η επιστημονική παρακολούθηση από ομάδα επιστημόνων/ειδικών στην οποία θα συμπεριλαμβάνονται και εκπρόσωποι όλων των εκπαιδευτικών βαθμίδων, οι οποίοι θα συλλειτουργούν με ευσυνειδησία και επαγγελματισμό, με συναινετικό πνεύμα και σε κλίμα φιλικό και συναδελφικό, για το καλώς νοούμενο συμφέρον της περιοχής Τροόδους και των ανθρώπων της. Η χάραξη σαφούς και εφαρμόσιμης κοινής πολιτικής, με χρονοδιαγράμματα, συγκεκριμένες δράσεις, εμπλεκόμενους (και πεδίο ευθύνης κάθε εμπλεκόμενου) και κοστολόγηση, θα συμβάλει καταλυτικά στην ενιαία διαχείριση των πειραματικών και πρότυπων σχολικών μονάδων.

Προσέλευση πληθυσμού, επιπτώσεις στην τουριστική βιομηχανία, στον τομέα της εκπαίδευσης και στην ποιότητας ζωής των κατοίκων των ορεινών κοινοτήτων από την ίδρυση Παραρτήματος ΑΞΙΚ στο

⁶⁷ Υπουργείο Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας, Υπηρεσία Συμβουλευτικής και Επαγγελματικής Αγωγής, Πρόγραμμα «Ενδυνάμωση», <http://www.moec.gov.cy/ysea/programmata.html>

Τρόδος και την ίδρυση και λειτουργία Ανώτερης Αγροτικής Σχολής Τρόδους στο Καλό Χωριό – Λουβαράς (ΟΠ.5.6.1 και ΟΠ.5.6.3)

Το Παράρτημα ΑΞΙΚ καλείται να καλύψει τις επιτακτικές ανάγκες της περιοχής για προσοντούχο ανθρώπινο δυναμικό, προσφέροντας τη δυνατότητα επαγγελματικής εξειδίκευσης και ανέλιξης σε εποπτικό και μεσοδιευθυντικό επίπεδο αλλά και τη δυνατότητα συνέχισης των σπουδών σε επίπεδο πτυχίου/μεταπτυχιακού, σε συνεργασία με έναν αριθμό διακεκριμένων πανεπιστημίων. Τα προτεινόμενα προγράμματα ειδίκευσης, θα πρέπει να προσφέρονται τόσο στην ελληνική γλώσσα όσο και στην αγγλική, έχοντας ως κοινό όραμα την προώθηση του τουριστικού προϊόντος. Στο πλαίσιο αυτό θα πρέπει να διερευνηθεί και η δυνατότητα συνεργασίας με Ανώτερες Σχολές και Πανεπιστήμια της Κύπρου ή του εξωτερικού, καθορίζοντας τους τομείς και τα πεδία συνεργασίας.

Όσον αφορά την προτεινόμενη Ανώτερη Αγροτική Σχολή Τρόδους, αυτή θα πρέπει να χωροθετηθεί σύμφωνα με τις δυνατότητες του υφιστάμενου περιβάλλοντος διαβίωσης, την εγγύτητα με την πόλη της Λευκωσίας και Λεμεσού, την ύπαρξη ή όχι των απαραίτητων υποδομών και τη θέση των οικισμών σε σχέση με την ορεινή γεωργία. Σύμφωνα με την ΕΣΑΟΚ Τρόδους, για την ίδρυση της εν λόγω σχολής απαιτείται αρχικά η εκπόνηση μελέτης προετοιμασίας ίδρυσης και λειτουργίας Ανώτερης Αγροτικής Σχολής Τρόδους, καθώς και η νομοθετική επεξεργασία της σύστασης και ετοιμασία της αναγκαίας τροπολογίας.

Επιπτώσεις στους υδάτινους πόρους από την σύνταξη και εφαρμογή γενικών σχεδίων ύδρευσης και άρδευσης Τρόδους, καθώς και από την ανάπτυξη ειδικής ηλεκτρονικής πλατφόρμας (ΟΠ.7.1.1, ΟΠ.7.1.2 και ΟΠ.7.2.2)

Η διαφύλαξη, προστασία και ορθολογική διαχείριση των υδάτινων πόρων της περιοχής αναμένεται όπως επιτευχθεί πρωταρχικά με την ευαισθητοποίηση και ενημέρωση των κατοίκων σχετικά με την σημαντικότητα της ορθολογικής χρήσης του νερού, αλλά και τη διάδοση της εν λόγω ηλεκτρονικής πλατφόρμας δεδομένων ως εργαλείου καινοτομίας και ανάπτυξης. Σύμφωνα με την ΕΣΑΟΚ Τρόδους, προτείνεται η εκπόνηση Οικονομοτεχνικής μελέτης και μελέτης Θεσμικού πλαισίου για την ίδρυση Συμμετοχικής Δομής (πρότυπου Οργανισμού) Λειτουργίας και Διαχείρισης Υποδομών Ύδρευσης, Άρδευσης, Στερεών και Υγρών Αποβλήτων Ορεινών Κοινοτήτων Τρόδους. Ο στόχος του εν λόγω οργανισμού θα πρέπει να είναι η βιώσιμη/αιετόφορος ενιαία διαχείριση των υποδομών ύδρευσης, άρδευσης, στερεών και υγρών αποβλήτων στην περιοχή του Τρόδους εντός των λεκανών απορροής και κάλυψης των αναγκών/ζήτησης νερού ανάντη (περιοχή Τρόδους) και κατάντη περιοχών. Στο πλαίσιο αυτό προτείνεται ο διαμοιρασμός του κόστους άντλησης μεταξύ αστών και αγροτών (κοινή άντληση όπου είναι εφικτό και αγωγός προσαγωγής/φυσικά με προδιαγραφές αστικού νερού) και η ένταξή τους στον κοινό οργανισμό διαχείρισης.

Ενίσχυση πολιτιστικής εκπαίδευσης και προώθηση καλλιτεχνικών σπουδών από τη λειτουργία Καλλιτεχνικού Σχολείου στο Γυμνάσιο - Λύκειο Ομόδους (ΟΠ.5.5.4 και ΟΠ.8.4.2)

Η ενίσχυση της πολιτιστικής εκπαίδευσης και η προώθηση των καλλιτεχνικών σπουδών αναμένεται να επιτευχθεί με την κατάλληλη οργάνωση και στελέχωση του Καλλιτεχνικού Σχολείου στο Γυμνάσιο - Λύκειο Ομόδους. Το εν λόγω σχολείο καλείται να παρέχει δυνατότητες πρόσβασης στην πολιτιστική εκπαίδευση σε καλές ή/ και εφαρμοσμένες τέχνες από όλες τις ηλικιακές βαθμίδες, επιτρέποντας στους μαθητές του να ακολουθήσουν καλλιτεχνικές σπουδές στις Εικαστικές Τέχνες, χωρίς να υστερούν σε γενική παιδεία. Ως προς την επίτευξη των πιο πάνω, απαιτείται η κτηριακή αναβάθμιση

και η προώθηση των απαιτούμενων διεργασιών υλοποίησης των αναγκαίων υποδομών του Γυμνασίου – Λυκείου Ομόδους, αλλά και η κάλυψή του με τον απαραίτητο εξοπλισμό και εκπαιδευτικό προσωπικό. Επιπλέον, σύμφωνα με την ΕΣΑΟΚ Τροόδους, για την προώθηση της λειτουργίας του Καλλιτεχνικού Σχολείου, συστήνεται η εκπόνηση Σχεδίου Δράσης με την υποστήριξη εμπειρογνομosσύνης, στο οποίο πρέπει να συνδράμει η Διεύθυνση Μέσης Γενικής Εκπαίδευσης (Επιθεώρηση Τέχνης) και η Υπηρεσία Κυπριακής Χειροτεχνίας.

Επιπτώσεις στην πολιτιστική κληρονομιά λόγω έλλειψης καταγραφής και αναγνώρισης πολιτιστικού πλούτου (ΟΠ.8.2.1 και ΟΠ.8.4)

Σύμφωνα με τις απόψεις των Πολιτιστικών Υπηρεσιών και του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού (βλ. Παράρτηματα VI, VIII) ως προς το θέμα εντοπισμού και καταγραφής της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς, πρέπει να υπάρξει συνεργασία με την Κυπριακή Εθνική Επιτροπή UNESCO, λαμβάνοντας υπόψη τον Εθνικό Κατάλογο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς. Επιπλέον απαιτείται ο συντονισμός με διάφορα λογοτεχνικά σωματεία, Ε.ΚΑ.ΤΕ, ΕΙ.ΚΑ, Πανεπιστήμια και Υπηρεσίες (π.χ. Υπηρεσία Κυπριακής Χειροτεχνίας). Όσον αφορά τα θέματα ορισμού της πολιτιστικής κληρονομιάς, θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι ισχύουσες νομοθεσίες (π.χ. Ν.58(Ι)/2009 - Ο περί της Αναγνώρισης Ιδιωτικών Μουσείων και Μουσείων των Αρχών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Διαδικασία και Προϋποθέσεις) Νόμος). Για το θέμα της προβολής των πολιτιστικών πόρων θα πρέπει να υπάρχει συντονισμός με το Υφυπουργείο Τουρισμού, Τμήμα Αρχαιοτήτων και Εθνική Επιτροπή UNESCO.

Ενίσχυση τοπικής οικονομίας και τουρισμού, ανάδειξη κληρονομιάς και επιπτώσεις στην πανίδα και χλωρίδα της περιοχής λόγω όχλησης των ειδών από την ίδρυση και λειτουργία της «Περί Τροόδους» Βιβλιοθήκης, του Ιστορικού Μουσείου Τροόδους, του Διεθνούς Κέντρου Έρευνας και Εκπαίδευσης για τη Βιοποικιλότητα, του Γεωλογικού Σχολείου «GEOSCHOOL» και του Οικομουσείου «ΔΑΣΟΕΣΣΑ» στις υφιστάμενες υποδομές του μεταλλείου Αμιάντου (ΟΠ.8.2.5, ΟΠ.8.3.2 και ΟΠ.8.5.2)

Η τοπική οικονομία αναμένεται όπως ενισχυθεί με την προσέλκυση και εξυπηρέτηση από τις κοινότητες νέου πληθυσμού. Η τοπική κοινωνία θα πρέπει να ενημερωθεί για την ίδρυση των εν λόγω έργων, καθώς και για τις προσφερόμενες δραστηριότητές τους. Η προώθηση και ανάδειξη της γεωλογικής, φυσικής και ιστορικής κληρονομιάς του νησιού αναμένεται να επιτευχθεί μέσω των δράσεων και προγραμμάτων των προτεινόμενων έργων, όπως αυτά παρουσιάζονται στην ΕΣΑΟΚ Τροόδους. Ωστόσο, ο μετριασμός των επιπτώσεων στη χλωρίδα και πανίδα της περιοχής, αναμένεται όπως επιτευχθεί με την υιοθέτηση των πιο κάτω:

- Όσον αφορά τις εργασίες ανέγερσης ή διαμόρφωσης των εν λόγω έργων, αυτές πρέπει να βασίζονται στον σωστό χρονισμό τους και να πραγματοποιούνται σε περιόδους που τα σημαντικά είδη πανίδας δεν βρίσκονται σε χειμέρια νάρκη, δεν αναπαράγονται, δεν φωλιάζουν ή μεγαλώνουν τα μικρά τους στην περιοχή. Θα πρέπει σε κάθε περίπτωση να αποφευχθεί η πραγματοποίηση έργων που προκαλούν θόρυβο κατά την περίοδο χειμέριας νάρκης, αναπαραγωγής, φωλεοποίησης ή κατά την μεταναστευτική περίοδο σημαντικών για την κάθε υπό μελέτη περιοχή ειδών.

• Προτείνεται η ενίσχυση των ενδιατημάτων ορνιθοπανίδας με φυτεύσεις γηγενών ειδών, λαμβάνοντας υπόψη την υφιστάμενη βλάστηση της περιοχής, η οποία ενδέχεται να αποτελεί χώρο τροφοληψίας και φωλεοποίησης των ειδών ορνιθοπανίδας.

- Προτείνεται η περιήφραξη των σημαντικών οικοτόπων και ειδών, όπου είναι δυνατό, με τον περιορισμό της πρόσβασης βαρέων οχημάτων πλησίον των ειδών και οικοτόπων σημαντικής οικολογικής αξίας και την προστασία τους.
- Προτείνεται η εφαρμογή μέτρων μείωσης θορύβου, όπως είναι η τήρηση χρονοδιαγράμματος εργασιών κατασκευής, ο περιορισμός των εργασιών κατασκευής μόνο κατά τη διάρκεια της ημέρας και για χρονικό διάστημα μικρότερο των 16 ωρών, η ελεγχόμενη διακίνηση των βαρέων οχημάτων προς /από και εντός του χώρου του μεταλλείου, καθώς και διαμέσου οικιστικών περιοχών, η συστηματική συντήρηση όλων των οχημάτων και του μηχανικού εξοπλισμού που θα χρησιμοποιηθεί κατά την κατασκευή των εν λόγω έργων, η εργοδότηση εκπαιδευμένου προσωπικού χρήσης των διαφόρων μηχανημάτων, η χρήση σύγχρονων και άρτια συντηρημένων μηχανημάτων τεχνολογίας σύμφωνα με την Εθνική και Ευρωπαϊκή νομοθεσία σχετικά με την ελαχιστοποίηση θορύβου, η τοποθέτηση αποδοτικού εξοπλισμού μείωσης του θορύβου (σιγαστήρες) της εξάτμισης, η αποφυγή ρίψης υλικών από μεγάλα ύψη, η επιλογή βέλτιστων πρακτικών διαχείρισης θορύβου σε εργοτάξια όπου η ελαχιστοποίηση θορύβου επιτυγχάνεται μέσω της εισαγωγής κατάλληλων τεχνικών μέτρων και τέλος η ενημέρωση του τοπικού πληθυσμού για την κατασκευή και λειτουργία των εν λόγω έργων.

Προβολή και ανάδειξη πολιτιστικών πόρων και αξίας γεωφυσικού περιβάλλοντος Τροόδους, με επιπτώσεις στο τομέα του πολιτισμού και στη φυσική, ιστορική, αρχαιολογική, αρχιτεκτονική και πολιτιστική κληρονομιά του Τροόδους από την ανάπτυξη Περιφερειακών Θεματικών Μουσείων (ΟΠ.8.2.2, ΟΠ.8.3.1 και ΟΠ.8.3.3)

Η ανάπτυξη συνολικά πέντε (5) περιφερειακών θεματικών μουσείων θα πρέπει να έχει ως βασικό στόχο τη διάσωση και ανάδειξη του πολιτιστικού αντικειμένου, καθώς και την ανάδειξη της σημασίας και αξίας του γεωφυσικού πλούτου και περιβάλλοντος του Τροόδους.

Σύμφωνα με την ΕΣΑΟΚ Τροόδους, θα πρέπει αρχικά να εκπονηθεί από το Ίδρυμα Πολιτισμού Ορεινών Κοινοτήτων συνολική καταγραφή και ανάδειξη σε έναν ενιαίο σχεδιασμό των υλικών και άυλων πολιτιστικών πόρων και στοιχείων τους (περιλαμβανομένων των οικονομικών δραστηριοτήτων). Εξάιρεση αποτελεί η θεματική της Βυζαντινής και μεταβυζαντινής κληρονομιάς για την οποία θα γίνει ολική εξειδικευμένη μελέτη καταγραφής αξιοποίησης και ανάδειξης. Το Ίδρυμα θα καθορίσει την χωροθέτηση του θεματικού μουσείου (αξιοποιώντας/ αναβαθμίζοντας υφιστάμενες υποδομές μουσείων), τις συν αυτό υποδομές και θα καθορίσει το θεματικό δίκτυο ανά ενότητα.

Σχετικά με την ανάπτυξη των πέντε (5) περιφερειακών μουσείων θεματικών ενότητων, το Ίδρυμα Πολιτισμού καλείται να προβεί στη μελέτη της δυνατότητας ένταξης ενός ενιαίου προγράμματος συνολικής ανάδειξης ανά θεματικό μουσείο, στη συνολική καταγραφή σε έναν ενιαίο σχεδιασμό των μνημείων του ανθρωπογενούς (λινοί, δόμες, οινοποιία, μουσεία), συμπεριλαμβάνοντας στοιχεία του γεωφυσικού περιβάλλοντος (αμπελώνες) που σχετίζονται με την αμπελοκαλλιέργεια και τα αμπελουργικά προϊόντα, στην ανάπτυξη δραστηριοτήτων εντός των εν λόγω μουσείων στηριγμένων στις παραδοσιακές τέχνες και επαγγέλματα της περιοχής του Τροόδους και τέλος στην ανάδειξη της πρωτοποριακής και ανοδικής πτυχής του Τροόδους όσον αφορά το τομέα του τουρισμού.

Η δημιουργία θεματικών μουσείων θα πρέπει να βασίζεται στην συνεργασία του Ιδρύματος Πολιτισμού, των τοπικών φορέων διαχειριστών των μουσείων. Πολλά από τα πολιτιστικά αντικείμενα

θα χρειαστούν συντήρηση, μετά τον εντοπισμό και την τεκμηρίωσή τους. Η ανάδειξη και η ενεργοποίηση των θεματικών μουσείων θα επέλθει μέσα από την ένταξή τους σε πολιτιστικές και θεματικές διαδρομές όπως ορίζονται στη θεματική για τον Ορεινό Τουρισμό, ενώ για κάθε ένα από τα πέντε (5) περιφερειακά θεματικά μουσεία θα εκπονηθεί αρχιτεκτονική και εξειδικευμένη επιστημονική/μουσειολογική μελέτη.

Αύξηση ποσοστών απασχόλησης/ εργοδότησης και επιπτώσεις στη τοπική οικονομία και γενικότερα στο ανθρωπογενές περιβάλλον από την ανάπτυξη Περιφερειακών Θεματικών Μουσείων (ΟΠ.8.2.2, ΟΠ.8.3.1 και ΟΠ.8.3.3)

Τόσο η ανάπτυξη, όσο και η λειτουργία των πέντε (5) προτεινόμενων θεματικών μουσείων, απαιτεί την εργοδότηση ανθρώπινου δυναμικού, επιφέροντας θετικές επιπτώσεις στη τοπική οικονομία και γενικότερα στο ανθρωπογενές περιβάλλον από την ανάπτυξή τους.

Ο καθορισμός των αναγκών εργοδότησης και απασχόλησης του ανθρώπινου δυναμικού για την υλοποίηση της εν λόγω δράσης θα πρέπει αρχικά να βασίζεται στον εντοπισμό και στη καταγραφή των φυσικών, ιστορικών, αρχαιολογικών και πολιτιστικών χαρακτηριστικών της περιοχής Τροόδους, στη βάση ενός ενιαίου σχεδιασμού των υλικών και άυλων πολιτιστικών πόρων και στοιχείων τους (περιλαμβανομένων των οικονομικών δραστηριοτήτων). Έπειτα της καταγραφής, η δημιουργία και λειτουργία των εν λόγω μουσείων θα πρέπει να βασίζεται στην ενεργό συνεργασία του Ιδρύματος Πολιτισμού και των τοπικών φορέων διαχειριστών των μουσείων.

Αύξηση ποσοστών τουρισμού και επισκεψιμότητας περιοχής και επιπτώσεις στη κυκλοφορία και τοπική οικονομία από την ανάπτυξη Περιφερειακών Θεματικών Μουσείων (ΟΠ.8.2.2, ΟΠ.8.3.1 και ΟΠ.8.3.3)

Όπως αναφέρθηκε, οι πέντε (5) προτεινόμενες αναπτύξεις περιφερειακών θεματικών μουσείων αναμένεται όπως συντελέσουν στην αναζωογόνηση των επηρεαζόμενων κοινοτήτων μέσα από την επισκεψιμότητα και γενικά κινητικότητα που η δράση αυτή θα δημιουργήσει. Τα εν λόγω μουσεία αναμένεται όπως αποτελέσουν πόλο έλξης διαφόρων ερευνητών, φοιτητών αλλά και άλλων επισκεπτών, επιφέροντας έσοδα στις κοινότητες είτε κατά την είσοδό τους σε αυτά, είτε από την ενδεχόμενη εξυπηρέτησή τους (π.χ. εστίαση) από τις κοινότητες. Τα αυξημένα επίπεδα επισκεψιμότητας δύναται επίσης να επηρεάσουν σε μικρό βαθμό τη κυκλοφορία της περιοχής.

Τα μέτρα που προτείνονται για την ενίσχυση της τοπικής οικονομίας και της προσέλκυσης τουρισμού στις ορεινές κοινότητες όπου θα στεγάζονται τα περιφερειακά μουσεία θεματικών ενοτήτων είναι η κατάλληλη διαφήμιση και ενημέρωση του κοινού σχετικά με τη δημιουργία τους και τους στόχους δημιουργίας τους (ανάδειξη πολιτιστικών πόρων κ.α.), ο ορισμός ενός μιας λογικής τιμής εισιτηρίου εισόδου και η προώθηση όλων των δραστηριοτήτων που θα προσφέρονται και θα παρουσιάζονται εντός τους. Όσον αφορά τη κυκλοφοριακή συμφώρηση, αυτή αναμένεται να περιορίζεται στις ώρες λειτουργίας των μουσείων και δεν αναμένεται να είναι μεγάλου βαθμού, λόγω του μικρού αριθμού των θεματικών μουσείων σε αναλογία με την έκταση των ορεινών κοινοτήτων.

Βελτίωση βιοτικού επιπέδου και κατάρτιση κατοίκων ορεινών κοινοτήτων με επιπτώσεις στο ανθρωπογενές περιβάλλον από τη δημιουργία πολυκέντρων Κοινωνικής Πρόνοιας, Εκπαίδευσης και Δια Βίου Μάθησης (ΟΠ8.3.6, ΟΠ.8.4.3 και ΟΠ.9)

Η υλοποίηση και εφαρμογή της δράσης ΟΠ.8.4.3, η οποία βρίσκεται σε διασύνδεση με τις δράσεις ΟΠ8.3.6 και ΟΠ.9, αναμένεται όπως επιφέρει θετικές επιπτώσεις στο ανθρωπογενές περιβάλλον λόγω της δημιουργίας Πολυκέντρων Κοινωνικής Πρόνοιας, Εκπαίδευσης και Δια Βίου Μάθησης.

Σύμφωνα με την ΕΣΑΟΚ Τροόδους, για την παροχή των βέλτιστων υπηρεσιών από τα εν λόγω πολυκέντρα συστήνεται σε πρώτο στάδιο η συλλειτουργία προγραμμάτων διαφόρων Υπουργείων. Ένας αριθμός από τα εν λόγω προγράμματα, αν και προσφέρεται ήδη στην περιοχή, χρήζει περαιτέρω αξιοποίησης ή επανασχεδιασμού βάσει των αναγκών της περιοχής. Επιπλέον θα πρέπει να δημιουργηθούν και εφαρμοστούν νέα προγράμματα με εστίαση στην πολιτιστική εκπαίδευση και δημιουργία, με τις εκπαιδεύσεις να επικεντρώνονται στους νέους της περιοχής. Συστήνεται επίσης η εκπόνηση ενός ολοκληρωμένου Σχέδιο Δράσης με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς, καθώς και η κατάρτιση ενός ολοκληρωμένου προγράμματος για την οργάνωση Κέντρων Πολιτιστικής Εκπαίδευσης και Δημιουργίας ανά γεωγραφική περιοχή, με στόχο την παροχή προγραμμάτων σε μαθητές όλων των βαθμίδων καθώς και σε ενήλικες. Στην εκπόνηση του Σχεδίου και του αναλυτικού προγράμματος θα πρέπει να πραγματοποιηθεί διαβούλευση με τους φυσικούς φορείς που δημιουργούν παραδοσιακό πολιτισμό στην περιοχή, συνδέσμους γονέων, συμβούλια νεολαίας, τοπικές αρχές κ.α. μέλη της τοπικής κοινωνίας.

Στα Πολυκέντρα Κοινωνικής Πρόνοιας, Εκπαίδευσης και Δια Βίου Μάθησης, θα πρέπει να προσφέρονται αναβαθμισμένες υπηρεσίες Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας αντικαθιστώντας τον θεσμό των Κοινοτικών Ιατρείων. Για τον σκοπό αυτό τα Πολυκέντρα προτείνεται όπως στελεχώνονται και λειτουργούν μία ή δύο φορές ανά εβδομάδα σε πλήρες ωράριο.

Θετικές επιπτώσεις στις παρακείμενες χρήσεις γης, στον ανθρωπογενές περιβάλλον, στην ανάδειξη της ιστορικής κληρονομιάς και στα ποσοστά τουρισμού λόγω της προτεινόμενης σιδηροδρομικής σύνδεσης Ευρύχου – Σκουριώτισσας και επέκτασης ως την κοινότητα της Γαλάτας (ΟΠ.8, ΟΠ.10.2.4 και ΟΠ.10.2.5)

Στα πλαίσια της προσπάθειας ανάδειξης των αναμενόμενων θετικών επιπτώσεων από την προτεινόμενη σιδηροδρομική σύνδεση στον τομέα της εκπαίδευσης και του τουρισμού, καθώς και στην προσπάθεια προάσπισης της ιστορικής κληρονομιάς του νησιού, προτείνεται και προωθείται η αξιοποίηση διαφόρων ανενεργών εγκαταστάσεων στην περιοχή. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με την ΕΣΑΟΚ, συστήνεται η λειτουργία του «Βιοτεχνικού Χωριού» στον τερματικό σταθμό Σκουριώτισσας όπου και βρίσκεται σήμερα το εκπαιδευτικό κέντρο “Ατσάς”, ώστε να αξιοποιηθούν οι εγκαταλελειμμένες οικοδομές του οικισμού των μεταλλωρύχων και το κέντρο πληροφόρησης για την μεταλλευτική κληρονομιά της Κύπρου. Στο βιοτεχνικό χωριό, θα δοθεί στέγη για να δραστηριοποιηθούν νέοι βιοτέχνες της περιοχής που ασχολούνται με παραδοσιακά προϊόντα και δημιουργούν λαϊκή/παραδοσιακή ή σύγχρονη τέχνη αναζητώντας εργαστήρια και εκθεσιακούς χώρους/πωλητήρια έκθεσης και διάθεσης των προϊόντων τους, νέοι επιχειρηματίες οι οποίοι θα αναλάβουν την λειτουργία εστιατορίων, καφενείων. Με βάση την συλλογιστική της πρότασης, το χωριό θα έχει επιδεικτικό χαρακτήρα, παρουσιάζοντας τις παραδοσιακές μεθόδους και τεχνικές παραγωγής τοπικών προϊόντων, τη διασύνδεσή τους με την ιστορία και τον πολιτισμό του τόπου – την καθημερινότητα και τον κύκλο της ζωής των ανθρώπων. Θα λειτουργήσει επίσης σταθμός στο Χάνι Καλιανών για την ανάδειξη των παραδοσιακών καλλιέργειών και προϊόντων αγροδιατροφής των ορεινών κοινοτήτων. Από τον εν λόγω σταθμό συστήνεται να δημιουργηθεί πεζόδρομος που θα οδηγεί τους επισκέπτες στην εκκλησία της Παναγία Ποδύθου, Μνημείο Παγκόσμιας Πολιτιστικής

Κληρονομιάς της UNESCO και στο εκκλησάκι της Θεοτόκου ή του Αρχαγγέλου, όπως είναι γνωστό, το οποίο αποτελεί αρχαίο μνημείο.

Όσον αφορά τις παρακείμενες χρήσεις γης και την προσπάθεια βελτίωσής τους, προτείνεται η ένταξη των ζωνών διέλευσης των γραμμών (υφιστάμενη χάραξη και νέα προς Γαλάτα) στη Δήλωση Πολιτικής Τροόδους (χαρακτηρισμός ως ζώνη σιδηροδρομικής γραμμής), καθώς και η ένταξη των σχετικών προνοιών για επιτρεπόμενες χρήσεις εκατέρωθεν της γραμμής, συμπεριλαμβανομένων των προνοιών για την προστασία του τοπίου λόγω του τουριστικού χαρακτήρα που θα έχει η γραμμή.

Κόστος κατασκευής σιδηροδρομικών γραμμών Ευρύχου – Σκουριώτισσας και επέκτασης ως την κοινότητα της Γαλάτας (ΟΠ.8, ΟΠ.10.2.4 και ΟΠ.10.2.5)

Εφόσον θα αξιοποιηθεί η παλιά χάραξη, ενώ για το τμήμα Ευρύχου – Γαλάτας το κόστος αναμένεται να είναι συγκριτικά χαμηλό λόγω των χαμηλών τιμών μεγεθών του έργου, που πάντως θα οριστικοποιηθούν μετά τη μελέτη όδευσης. Σύμφωνα με την ΕΣΑΟΚ, για τη διάθεση και λειτουργία μηχανής και βαγονιών έχει γίνει προκαταρκτική επαφή και συμφωνία συνεργασίας με τον Οργανισμό Συγκοινωνιών Ελλάδας (ΟΣΕ). Συγκεκριμένα, η συμφωνία θα προβλέπει την παροχή, εκ μέρους του ΟΣΕ, τεχνογνωσίας και μέρους του εξοπλισμού (μηχανές, βαγόνια κτλ.) δωρεάν.

Συμφώρηση οικισμών και επιπτώσεις στη κυκλοφορία της περιοχής λόγω κατασκευής σιδηροδρομικών γραμμών Ευρύχου – Σκουριώτισσας και επέκτασης ως την κοινότητα της Γαλάτας (ΟΠ.8, ΟΠ.10.2.4 και ΟΠ.10.2.5)

Για τον μετριασμό των αναμενόμενων αρνητικών επιπτώσεων στην κυκλοφορία από την αποσυμφόρηση των οικισμών και την προσέλκυση τουρισμού και επισκεπτών στην περιοχή, προτείνεται, σύμφωνα και με την ΕΣΑΟΚ, η οργάνωση ενός ικανοποιητικού αριθμού χώρων στάθμευσης γύρω από τους κεντρικούς Σταθμούς και η προώθηση της εσωτερικής διακίνησης με το τρένο στην περιοχή της Σολέα.

Ακουστική όχληση κοινοτήτων λόγω υψηλών επιπέδων θορύβου από τη κατασκευή και χρήση σιδηροδρομικών γραμμών Ευρύχου – Σκουριώτισσας – Γαλάτας και ελικοδρομίου στην κοινότητα Λινούς (ΟΠ 10.2.5 και ΟΠ.14.1)

Τόσο κατά την φάση κατασκευής του ελικοδρομίου και των σιδηροδρομικών γραμμών, όσο και κατά τη φάση λειτουργίας και χρήσης τους, αναμένεται όπως προκληθούν σημαντικά επίπεδα θορύβου, προκαλώντας ακουστική όχληση στους κατοίκους της περιοχής. Για τη φάση κατασκευής των εν λόγω έργων προτείνεται η χρήση σύγχρονων και άρτια συντηρημένων μηχανημάτων μειωμένων εκπομπών θορύβου σύμφωνα με την Εθνική και Ευρωπαϊκή νομοθεσία σχετικά με τον περιβαλλοντικό θόρυβο, καθώς και η τοποθέτηση αποδοτικού εξοπλισμού μείωσης του θορύβου (σιγαστήρες) της εξάτμισης. Επιπλέον, πρέπει να γίνει η επιλογή των βέλτιστων πρακτικών διαχείρισης θορύβου σε εργοτάξια όπου η ελαχιστοποίηση θορύβου επιτυγχάνεται μέσω της εισαγωγής κατάλληλων τεχνικών μέτρων. Ο ηλεκτρομηχανολογικός εξοπλισμός που θα χρησιμοποιείται θα πρέπει να έχει τα κατάλληλα περιβλήματα ή η κατασκευή του να περιορίζει το θόρυβο, και να βρίσκεται εντός των συγκεκριμένων και κατάλληλα διαμορφωμένων χώρων. Όσον αφορά την φάση λειτουργίας του ελικοδρομίου και των σιδηροδρομικών διαδρομών, προτείνεται η περιφραγή τους για την όσο το δυνατό μεγαλύτερη παρεμπόδιση διάδοσης του θορύβου από την προσγείωση/ απογείωση των ελικοπτέρων και από τη διακίνηση των τροχοφόρων οχημάτων, αντίστοιχα.

Επιπτώσεις στην πανίδα και χλωρίδα της περιοχής λόγω όχλησης των ειδών από την μερική ή ταυτόχρονη υλοποίηση των προτεινόμενων έργων κατασκευής και λειτουργίας των σιδηροδρομικών γραμμών Ευρύχου – Σκουριώτισσας και επέκτασής τους ως την κοινότητα της Γαλάτας, του έργου κατασκευής εναέριας γραμμής διαδρομών/ τελεφερίκ και του έργου κατασκευής ελικοδρομίου (ΟΠ.8, ΟΠ.10.2.4, ΟΠ.10.2.5, ΟΠ.10.2.6 και ΟΠ.14.1)

Οι εργασίες κατασκευής και λειτουργίας των εν λόγω έργων αναμένεται να μπορούν να επηρεάσουν αρνητικά τα είδη πανίδας και χλωρίδας στην περιοχή, κυρίως μέσω όχλησης από τα αναμενόμενα υψηλά επίπεδα θορύβου και σκόνης, αλλά και λόγω ενδεχόμενης εκχέρσωσης ενός αριθμού ειδών χλωρίδας για σκοπούς κατασκευής τους.

Για το μετριασμό των επιπτώσεων που αφορούν στα είδη πανίδας και χλωρίδας, προτείνεται μια σειρά μέτρων, ως ακολούθως:

- Όσον αφορά τις εργασίες κατά τη φάση κατασκευής των εν λόγω έργων, αυτές πρέπει να βασίζονται στον σωστό χρονοισμό τους και να πραγματοποιούνται σε περιόδους που τα σημαντικά είδη πανίδας δεν βρίσκονται σε χειμέρα νάρκη, δεν αναπαράγονται, δεν φωλιάζουν ή μεγαλώνουν τα μικρά τους στην περιοχή. Θα πρέπει σε κάθε περίπτωση να αποφευχθεί η πραγματοποίηση έργων που προκαλούν θόρυβο κατά την περίοδο χειμérias νάρκης, αναπαραγωγής, φωλεοποίησης ή κατά την μεταναστευτική περίοδο σημαντικών για την κάθε υπό μελέτη περιοχή ειδών.
- Προτείνεται η ενίσχυση των ενδιαιτημάτων ορνιθοπανίδας με φυτεύσεις γηγενών ειδών, λαμβάνοντας υπόψη την υφιστάμενη βλάστηση της περιοχής, η οποία ενδέχεται να αποτελεί χώρο τροφοληψίας και φωλεοποίησης των ειδών ορνιθοπανίδας.
- Προτείνεται η περίφραξη των σημαντικών οικοτόπων και ειδών, όπου είναι δυνατό, με τον περιορισμό της πρόσβασης βαρέων οχημάτων πλησίον των ειδών και οικοτόπων σημαντικής οικολογικής αξίας και την προστασία τους.
- Προτείνεται η εφαρμογή μέτρων μείωσης θορύβου, όπως είναι η τήρηση χρονοδιαγράμματος εργασιών κατασκευής, ο περιορισμός των εργασιών κατασκευής μόνο κατά τη διάρκεια της ημέρας και για χρονικό διάστημα μικρότερο των 16 ωρών, η ελεγχόμενη διακίνηση των βαρέων οχημάτων προς /από και εντός του χώρου, καθώς και διαμέσου οικιστικών περιοχών, η συστηματική συντήρηση όλων των οχημάτων και του μηχανικού εξοπλισμού που θα χρησιμοποιηθεί κατά την κατασκευή των εν λόγω έργων, η εργοδότηση εκπαιδευμένου προσωπικού χρήσης των διαφόρων μηχανημάτων, η χρήση σύγχρονων και άρτια συντηρημένων μηχανημάτων τεχνολογίας σύμφωνα με την Εθνική και Ευρωπαϊκή νομοθεσία σχετικά με την ελαχιστοποίηση θορύβου, η τοποθέτηση αποδοτικού εξοπλισμού μείωσης του θορύβου (σιγαστήρες) της εξάτμισης, η αποφυγή ρίψης υλικών από μεγάλα ύψη, η επιλογή βέλτιστων πρακτικών διαχείρισης θορύβου σε εργοτάξια όπου η ελαχιστοποίηση θορύβου επιτυγχάνεται μέσω της εισαγωγής κατάλληλων τεχνικών μέτρων και τέλος η ενημέρωση του τοπικού πληθυσμού για την κατασκευή και λειτουργία των εν λόγω έργων.
- Είναι απαραίτητο όπως εκπονηθεί ξεχωριστή Περιβαλλοντική Μελέτη για την κατασκευή του κάθε έργου ξεχωριστά, ώστε οι αρμόδιες υπηρεσίες του Κράτους να μπορούν να εκφέρουν τις απόψεις τους σε σχέση με την προγραμματιζόμενη χρήση και λειτουργία του.

Περιβαλλοντικά, οικονομικά και κοινωνικά οφέλη από την χρήση Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΟΠ.11.α.1.3, ΟΠ.12.2, ΟΠ.12.3.5 και ΟΠ.12.5)

Σύμφωνα με την ΕΣΑΟΚ Τροόδους, προωθείται η χρήση και αξιοποίηση Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ). Η ανάπτυξη των προτεινόμενων έργων ΑΠΕ θα πρέπει να επιτυγχάνεται μέσω συλλογικών οργανώσεων και συνεργασιών ανάμεσα στη τοπική αυτοδιοίκηση, στους πολίτες ή άλλους ενδιαφερόμενους, μετά από τις κατάλληλες νομοθετικές ρυθμίσεις οι οποίες θα εναρμονίζονται με την Ευρωπαϊκή Οδηγία που προωθεί την ανάπτυξη Ενεργειακών Κοινοτήτων. Οι ζώνες ανάπτυξης των ΑΠΕ θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τις ζώνες χωροθέτησης άλλων δραστηριοτήτων και παραγόντων (γεωργία, βιοτεχνία, τοπίο, υποδομές κ.α.), έπειτα από περεταίρω πολυκριτηριακή χωρική ανάλυση. Σημειώνεται επίσης ότι απαιτείται λεπτομερέστερη διερεύνηση αναφορικά με τον προσδιορισμό της διαθέσιμης αξιοποιήσιμης γης για ΑΠΕ, πιθανότατα κατά την εκπόνηση των Τοπικών Χωροταξικών Σχεδίων-Προγραμμάτων Δράσης Εξειδίκευσης της ΕΣΑΟΚ σε επίπεδο συμπλέγματος-ιστορικής περιοχής, αφού θα πρέπει να ληφθούν υπόψη πρόσθετες παράμετροι, όπως είναι η προστασία της καλής γεωργικής γης, το ιδιοκτησιακό καθεστώς, ο περιορισμός των περιβαλλοντικών επιπτώσεων, η ανάγκη διαχείρισης του τοπίου, κλπ.

Επιπλέον, σύμφωνα με την ΕΣΑΟΚ Τροόδους, προτείνονται τα ακόλουθα:

- Εφαρμογή σχεδίου παροχής οικονομικής στήριξης σε τοπικές επιχειρήσεις (οινοποιεία, τουριστικά καταλύματα, εστιατόρια κ.λπ.) για ενεργειακή αναβάθμιση και αξιοποίηση των συστημάτων ΑΠΕ για τις ανάγκες θέρμανσης, ψύξης και κάλυψης ενεργειακών αναγκών σε επιχειρήσεις.
- Εφαρμογή σχεδίου παροχής οικονομικής στήριξης στις τοπικές αρχές του Τροόδους για ενεργειακή αναβάθμιση και αξιοποίηση των συστημάτων ΑΠΕ για τις ανάγκες θέρμανσης, ψύξης και κάλυψης ενεργειακών αναγκών σε κοινοτικά κτήρια.
- Εφαρμογή σχεδίου παροχής οικονομικής στήριξης για την υλοποίηση μεμονωμένων μέτρων όπως είναι η αντικατάσταση των παραδοσιακών τζακιών και εγκατάσταση ενεργειακών τζακιών για την βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης των οικιακών κτηρίων στην περιοχή μελέτης, τη μείωση των εκπομπών διοξειδίου και μονοξειδίου του άνθρακα αλλά και στην βελτίωση της ποιότητας του εσωτερικού αέρα.
- Να δοθούν έκτακτα κίνητρα φορολογικών εκπτώσεων για νέα συστήματα ΑΠΕ στον οικιακό τομέα για την περίοδο 2019-2020 ώστε να επιταχυνθεί ο ρυθμός εγκατάστασης νέων συστημάτων στις τοπικές αρχές του Τροόδους.
- Εφαρμογή σχεδίου παροχής οικονομικής στήριξης για την αγορά ηλεκτρικών οχημάτων από τα κοινοτικά ή/και δημοτικά συμβούλια της περιοχής μελέτης.
- Παραχώρηση οικονομικής στήριξης προς τις τοπικές αρχές του Τροόδους για το σχεδιασμό και την υλοποίηση τοπικών σχεδίων δράσης για την ενέργεια και το κλίμα. Εφαρμογή πολιτικής για επιβράβευση των πρωτοβουλιών της τοπικής αυτοδιοίκησης για την υιοθέτηση φιλόδοξων στόχων και δεσμεύσεων οι οποίοι συμβάλουν σημαντικά στην επίτευξη των εθνικών πολιτικών για τις ΑΠΕ.

Βάσει της ΕΣΑΟΚ Τροόδους, οι δράσεις που σχετίζονται με την εγκατάσταση ΑΠΕ προς εξυπηρέτηση ΣΕΛ, αρδευτικών και υδρευτικών έργων, οι δράσεις διαμόρφωσης/ αναπροσαρμογής πλαισίου κινήτρων για την αύξηση ρυθμού ενεργειακών ανακαινίσεων (πολεοδομικά, φορολογικά κ.α.) λαμβάνοντας υπόψη τις τοπικές ιδιαιτερότητες, οι δράσεις που αποσκοπούν στην ένταξη ζωνών χωροθέτησης ΑΠΕ στη Δήλωση Πολιτικής Τροόδους, καθώς και οι δράσεις που αφορούν στη χρήση μικρών οικιακών ανεμογεννητριών, προτείνεται όπως ενταχθούν στη Δήλωση Πολιτικής Τροόδους.

Οι όροι χωροθέτησης των ΑΠΕ, στα πλαίσια της Δήλωσης Πολιτικής Τρόδους, θα πρέπει να εξασφαλίζουν τη μικρότερη δυνατή επιβάρυνση στο περιβάλλον, το τοπίο, τους επισκέψιμους χώρους (πολιτιστικούς, τουριστικούς κ.α.) και άλλες δραστηριότητες, καθώς και την αξιοποίηση του φυσικού δυναμικού και των υποδομών που επιτρέπουν τη βιώσιμη ανάπτυξη των επιχειρήσεων ΑΠΕ (διαθέσιμο αιολικό, ηλιακό κτλ. δυναμικό, γραμμές σύνδεσης της ΑΗΚ, οδικό δίκτυο κτλ.). Για την ανέγερση εγκαταστάσεων ΑΠΕ προς εξυπηρέτηση ΣΕΛ, σύμφωνα με την ΕΣΑΟΚ Τρόδους, θα απαιτείται η εκπόνηση κατάλληλης Τεχνικοοικονομικής Μελέτης με παράλληλη θεσμική διευθέτηση. Στο πλαίσιο αυτό προτείνεται όπως παραχωρηθούν κίνητρα τόσο για την εκπόνηση των απαιτούμενων μελετών, ώστε να διαπιστωθεί η οικονομική βιωσιμότητα της εφαρμογής των εν λόγω συστημάτων, αλλά και χορηγία επί των επενδύσεων για την υλοποίηση έργων ΑΠΕ. Πριν την προώθηση των συγκεκριμένων δράσεων θα πρέπει να γίνουν οι απαραίτητες νομοθετικές ρυθμίσεις που να επιτρέπουν την αντιστάθμιση της κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας από τους Βιολογικούς Σταθμούς και τις αντλίες άρδευσης με την παραγωγή ηλεκτρισμού από ΑΠΕ

Όσον αφορά τη χρήση ΑΠΕ σε κτήρια ιστορικής ή πολιτιστικής αξίας, αυτή θα πρέπει να στοχεύει στη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης τους, χωρίς να επηρεάζεται η αισθητική και η πολιτιστική τους αξία. Η χρήση ΑΠΕ στις εν λόγω υποδομές, σύμφωνα με την ΕΣΑΟΚ Τρόδους, θα υποστηρίζεται από την παροχή πρόσθετων κινήτρων για χρήση ΑΠΕ, όπως είναι παραδείγματος χάρη η παραχώρηση επιπλέον συντελεστή δόμησης, οι ταχύτερες αδειοδοτικές διαδικασίες και οι μειωμένοι φορολογικοί συντελεστές, ενώ προτείνεται επίσης η εφαρμογή ειδικής πρόνοιας στη νομοθεσία, η οποία θα ισχύει για την περιοχή μελέτης, όπου οι ΑΠΕ θα μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την κάλυψη των ενεργειακών αναγκών ενός παραδοσιακού κτηρίου. Εκεί που δεν θα υπάρχει δυνατότητα επέμβασης στο παραδοσιακό κτήριο, το σύστημα ΑΠΕ προτείνεται όπως εγκατασταθεί σε διαφορετικό περιβάλλοντα χώρο σε σχέση με την υφιστάμενη τοποθεσία του παραδοσιακού κτηρίου συμψηφίζοντας έτσι την ενεργειακή κατανάλωση του κτηρίου με την παραγωγή του συστήματος (Virtual Net-Metering). Αυτή η πρόνοια, θα μπορεί να ενταχθεί στα υφιστάμενα σχέδια για παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από ΑΠΕ για ίδια κατανάλωση στην κατηγορία NET METERING.

Σύμφωνα με το Τμήμα Περιβάλλοντος και τις γνωματεύσεις του Τμήματος για διάφορα έργα κατασκευής φωτοβολταϊκών πάρκων στις υπό εξέταση κοινότητες⁶⁸, ο μετριασμός των πιθανών

⁶⁸ Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, Γνωμάτευση Τμήματος Περιβάλλοντος σχετικά με το Έργο «Αιτιολογημένη Διαπίστωση για έκδοση Άδειας Οικοδομής για Φωτοβολταϊκό Πάρκο ισχύος 20 KW στο τεμάχιο 89 Φ/ΣΧ 2-203-386 στο χωριό Ποτάμι με αρ.φακ. 5.33.13.156.71», 2019

Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, Γνωμάτευση Τμήματος Περιβάλλοντος σχετικά με το Έργο «Εκθεση Πληροφοριών για την κατασκευή Φωτοβολταϊκού πάρκου δυναμικότητας 99 KW ιδιοκτησία των κα. Α.Β., Α.Β. και Μ.Β στην κοινότητα Κακοπετριά της επαρχίας Λευκωσίας. με αρ. Φακ.5.33.13.66.223», 2019

Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, Γνωμάτευση Τμήματος Περιβάλλοντος σχετικά με το Έργο «ΜΕΕΠ για έγκριση τροποποιητικών σχεδίων για φωτοβολταϊκό πάρκο δυναμικότητας 990KW του κου. Νίκου Παπαδόπουλου στην κοινότητα Αγίου Ιωάννη Μαλούντας στην Επαρχία Λευκωσίας», 2018

Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, Γνωμάτευση Τμήματος Περιβάλλοντος σχετικά με το Έργο «ΜΕΕΠ για την ανέγερση φωτοβολταϊκού πάρκου δυναμικότητας 2MWP ιδιοκτησία της εταιρείας "BIOLAND ENERGY 50 LTD" στην κοινότητα Ποτάμι της Επαρχίας Λευκωσίας», 2019

Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, Γνωμάτευση Τμήματος Περιβάλλοντος σχετικά με το Έργο «ΜΕΕΠ για την εγκατάσταση φωτοβολταϊκού πάρκου δυναμικότητας 0,9MWP ιδιοκτησία της εταιρείας "BIOLAND PROJECT 52 LTD" στην κοινότητα Ορούντας της Επαρχίας Λευκωσίας», 2019

Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, Γνωμάτευση Τμήματος Περιβάλλοντος σχετικά με το Έργο «ΜΕΕΠ για την κατασκευή φωτοβολταϊκού πάρκου δυναμικότητας 4.3MW ιδιοκτησία της εταιρείας "BIOLAND PROJECT 51 LTD" στην κοινότητα Κάτω Κουτραφάς της Επαρχίας Λευκωσίας», 2019

Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, Γνωμάτευση Τμήματος Περιβάλλοντος σχετικά με το Έργο «ΜΕΕΠ για την ανέγερση φωτοβολταϊκού πάρκου δυναμικότητας 550 KW ιδιοκτησία του κου. Ο.Μ. στην κοινότητα Αγίου Γεώργιου Καυκάλου στην επαρχία Λευκωσίας», 2019

επιπτώσεων στο περιβάλλον από την κατασκευή των εν λόγω έργων, προτείνεται όπως επιτευχθεί με την υιοθέτηση των διαφόρων όρων/ προϋποθέσεων, τόσο κατά την κατασκευή του έργου, όσο και κατά τη λειτουργία του, αναλόγως των χαρακτηριστικών του. Ενδεικτικά, αναφέρονται οι ακόλουθοι όροι/ προϋποθέσεις, χωρίς αυτοί να αποτελούν κανόνα για όλα τα σχετικά έργα:

Όροι κατά την κατασκευή:

- Να γίνει η λιγότερη δυνατή επέμβαση στο χώρο και οι εκχερσώσεις και οι επιχωματώσεις θα περιοριστούν στις απολύτως αναγκαίες. Να χρησιμοποιηθούν τεχνικές στήριξης οι οποίες να διασφαλίζουν τη μικρότερη δυνατή επιφάνεια τωντσιμεντένιων βάσεων στήριξης των φωτοβολταϊκών πλαισίων.
- Η περίφραξη, να μην στερεωθεί στο έδαφος με μπετόν. Να τοποθετηθεί ειδική περίφραξη η οποία θα είναι φιλική προς το περιβάλλον ώστε η πανίδα της περιοχής, να μπορεί να εισέρχεται και να εξέρχεται ελεύθερα.
- Η επιλογή των υλικών στήριξης των πλαισίων θα πρέπει να είναι τέτοια ώστε να αποφεύγονται τα διαβρωτικά υλικά.
- Τα φωτοβολταϊκά πλαίσια που θα χρησιμοποιηθούν να έχουν ειδική επικάλυψη, ώστε να αποφεύγεται πιθανή διαφυγή νανοσωματιδίων στο περιβάλλον, λόγω διάβρωσης.
- Οι πάσσαλοι στερέωσης των πλαισίων να στερεωθούν στο έδαφος, κατά το δυνατόν με πασσαλόμπηξη, ώστε να αποφευχθεί η μη αναγκαία χρήση μπετόν.
- Η εγκατάσταση των φωτοβολταϊκών πλαισίων να προσαρμόζεται στο φυσικό ανάγλυφο της περιοχής.
- Να γίνεται τακτική συντήρηση και έλεγχος των μηχανημάτων και οχημάτων, ώστε να αποφεύγεται ατελής καύση και αυξημένες εκπομπές αέριων ρύπων.
- Κατά τη διάρκεια κατασκευής του έργου να λαμβάνονται όλα τα απαραίτητα μέτρα για ελαχιστοποίηση και καταστολή της σκόνης.
- Κανένα όχημα μεταφοράς, σκάφος ή κάδος τοποθέτησης αδρανών υλικών δεν πρέπει να περιέχει υλικό μετά το πέρας των ημερήσιων εργασιών
- Θα πρέπει να ληφθούν όλα τα δυνατά μέτρα ελαχιστοποίησης του θορύβου.
- Κατά τη διάρκεια των εργασιών κατασκευής να τηρούνται οι πρόνοιες των περί Αποβλήτων Νόμων του 2011 έως 2016
- Η προσωρινή αποθήκευση των αποβλήτων που θα προκύψουν από την κατασκευή του έργου, καθώς και οι πρώτες ύλες οι οποίες θα χρησιμοποιηθούν, να τοποθετηθούν σε χώρο εντός των ορίων του τεμαχίου και σε σημεία τα οποία δεν θα δημιουργήσουν οποιαδήποτε όχληση.
- Τα απόβλητα από τις διάφορες εργασίες κατασκευής και συντήρησης του εξοπλισμού και από τυχόν διαρροές (μεταχειρισμένα μηχανέλαια, λιπαντικά, κενοί περιέκτες καυσίμων, πετρελαιοειδών, λιπαντικών, διαλυτών και άλλων επικίνδυνων χημικών ουσιών, ρυπασμένα προσροφητικά υλικά) να αποθηκεύονται προσωρινά, σε κατάλληλα στεγανά δοχεία που να διατηρούνται σε καλή κατάσταση και να μην παρουσιάζουν διαρροές, σε κατάλληλα διαμορφωμένο χώρο εντός των ορίων της ανάπτυξης, στον οποίο θα υπάρχει περιορισμένη πρόσβαση και σχετική

σήμανση, με αδιαπέραστες επιφάνειες και προστατευμένοι από τις καιρικές συνθήκες. Στη συνέχεια να παραδίδονται σε Συλλέκτες/Μεταφορείς που είναι καταχωρημένοι στο Αρχείο Διαχειριστών Αποβλήτων που συλλέγουν/μεταφέρουν απόβλητα σε επαγγελματική βάση σύμφωνα με τον περί Αποβλήτων Νόμο του 2011, όπως αυτός εκάστοτε τροποποιείται ή αντικαθίσταται. Τα οχήματα συλλογής/μεταφοράς να περιλαμβάνονται στο πιστοποιητικό καταχώρισης και να διασφαλιστεί ότι μπορούν να μεταφέρουν τα συγκεκριμένα απόβλητα με τους σχετικούς εξασφίσιους κωδικούς βάση του Ευρωπαϊκού Καταλόγου Αποβλήτων

- Τα απόβλητα συσκευασίας που θα προκύπτουν να συλλέγονται, να διαχωρίζονται και να αποθηκεύονται προσωρινά με τρόπο που να μην επιβαρύνουν το περιβάλλον. Τα εν λόγω απόβλητα να παραδίδονται σε αδειοδοτημένες μονάδες διαχείρισης σύμφωνα με τους περί Αποβλήτων Νόμους του 2011 μέχρι 2016.
- Απαγορεύεται η διάθεση στο έδαφος ή/και το υπέδαφος ή στα νερά ουσιών που ρυπαίνουν ή τείνουν να ρυπάνουν τα υπόγεια ή/και τα επιφανειακά νερά ή/και το έδαφος, σύμφωνα με τους περί Ελέγχου της Ρύπανσης των Νερών Νόμους του 2002 (Αρ. 106(Ι)/2002) μέχρι, εκτός εάν η απόρριψη γίνεται σύμφωνα με Άδεια Απόρριψης Αποβλήτων που παραχωρείται από τον Υπουργό Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος.

Όροι κατά την λειτουργία:

- Να ελέγχεται τακτικά η καλή λειτουργική κατάσταση του έργου. Ο κύριος του έργου να επιλαμβάνεται αμέσως των βλαβών, ιδίως όταν προκύπτει ρύπανση του περιβάλλοντος. Στις περιπτώσεις αυτές να ενημερώνεται το Τμήμα Περιβάλλοντος.
- Απαγορεύεται η ανεξέλεγκτη απόρριψη αποβλήτων ή άλλων αντικειμένων στο χώρο εντός της εγκατάστασης και γύρω από αυτή.
- Κατά τη διάρκεια λειτουργίας του έργου να τηρούνται οι πρόνοιες των περί Αποβλήτων Νόμων του 2011 έως 2016. Στο πλαίσιο αυτό, όλα τα στερεά απόβλητα που θα προκύπτουν πρέπει, κατά σειρά προτεραιότητας, να προετοιμάζονται για εκ νέου χρήση, ανακύκλωση, ανάκτηση ή, όταν αυτό είναι τεχνικά και οικονομικά αδύνατο, να διατίθενται με τρόπο που να αποφεύγονται ή να μειώνονται οι επιπτώσεις στο έδαφος και τα νερά. Τα απόβλητα ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού που ενδέχεται να προκύπτουν, να παραδίδονται σε αδειοδοτημένους φορείς διαχείρισης σύμφωνα με τους Περί Αποβλήτων Νόμους του 2011 μέχρι 2016 και να ακολουθούνται οι πρόνοιες των περί Αποβλήτων (Απόβλητα Ηλεκτρικού και Ηλεκτρονικού Εξοπλισμού) Κανονισμών του 2015 (Κ.Δ.Π. 73/2015). Τα απόβλητα από τις διάφορες εργασίες συντήρησης του εξοπλισμού και από το προσωπικό, (μεταχειρισμένα μηχανέλαια, λιπαντικά, υπολείμματα και συσκευασίες υλικών βαφής και συντηρητικών, χρώματα, διαλύτες, ρυπασμένα προσροφητικά υλικά που θα προκύπτουν από τις εργασίες συντήρησης των μηχανημάτων ή από τυχόν διαρροές κ.α.) να αποθηκεύονται προσωρινά, σε κατάλληλα στεγανά δοχεία που να διατηρούνται σε καλή κατάσταση και να μην παρουσιάζουν διαρροές, σε κατάλληλα διαμορφωμένο χώρο εντός των ορίων της ανάπτυξης, στον οποίο θα υπάρχει περιορισμένη πρόσβαση και σχετική σήμανση, με αδιαπέραστες επιφάνειες και προστατευμένοι από τις καιρικές συνθήκες. Στη συνέχεια να παραδίδονται χωρίς καθυστέρηση σε Συλλέκτες/Μεταφορείς που είναι καταχωρημένοι στο Αρχείο Διαχειριστών Αποβλήτων που συλλέγουν/μεταφέρουν απόβλητα σε επαγγελματική βάση σύμφωνα με τον περί Αποβλήτων Νόμο του 2011, όπως αυτός εκάστοτε τροποποιείται ή αντικαθίσταται. Τα οχήματα συλλογής/μεταφοράς

να περιλαμβάνονται στο πιστοποιητικό καταχώρισης και να διασφαλιστεί ότι μπορούν να μεταφέρουν τα συγκεκριμένα απόβλητα με τους σχετικούς εξαψήφιους κωδικούς βάσει του Ευρωπαϊκού Καταλόγου Αποβλήτων

- Οποιαδήποτε άλλα απόβλητα που προκύπτουν από τη λειτουργία του έργου και το προσωπικό, να διαχωρίζονται και να μεταφέρονται σε ξεχωριστούς, ειδικά διαμορφωμένους, χώρους για αποθήκευση με την κατάλληλη σήμανση και να παραδίδονται σε αδειοδοτημένες μονάδες διαχείρισης σύμφωνα με τους περί Αποβλήτων Νόμους του 2011 μέχρι 2016.
- Τα απόβλητα συσκευασίας που θα προκύπτουν να συλλέγονται, να διαχωρίζονται και να αποθηκεύονται προσωρινά με τρόπο που να μην επιβαρύνουν το περιβάλλον. Τα εν λόγω απόβλητα να παραδίδονται σε αδειοδοτημένες μονάδες διαχείρισης σύμφωνα με τους περί Αποβλήτων Νόμους του 2011 μέχρι 2016.
- Απαγορεύεται η απόρριψη, εναπόθεση ή διάθεση στο έδαφος ή/και το υπέδαφος ή στα επιφανειακά, υπόγεια ή παράκτια νερά οποιασδήποτε ουσίας, η οποία ρυπαίνει ή τείνει να ρυπάνει τα νερά και το έδαφος σύμφωνα με τους περί Ελέγχου της Ρύπανσης των Νερών Νόμους του 2002 μέχρι 2013, εκτός εάν η απόρριψη γίνεται σύμφωνα με Άδεια Απόρριψης Αποβλήτων που παραχωρείται από τον Υπουργό Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος.

Κοινωνικοοικονομικό όφελος και ενίσχυση αθλητισμού και παροχών υπηρεσιών υγείας από την αναβάθμιση του Εθνικού Κέντρου υψηλού αθλητισμού «Γλαύκος Κληρίδης» και μετατροπής του σε Εθνικό Κέντρο Άθλησης, Ευρωστίας, Έρευνας και Αποκατάστασης, αλλά και από την ανάπτυξη προγραμμάτων προπονητικής και αγωνιστικής δραστηριότητας (ΟΠ.13.1.3 και ΟΠ.13.2.5)

Ανάμεσα στις δράσεις που προτείνει το προτεινόμενο Σχέδιο “ΑΤΛΑΣ” είναι η αναβάθμιση του Εθνικού Κέντρου υψηλού αθλητισμού «Γλαύκος Κληρίδης» και μετατροπής του σε Εθνικό Κέντρο Άθλησης, Ευρωστίας, Έρευνας και Αποκατάστασης. Εκτός από κέντρο αποκατάστασης, το κέντρο “Γλαύκος Κληρίδης” αναμένεται όπως αποτελέσει και τη βασική υποδομή της δράσης 13.2.5, που αφορά στην ανάπτυξη προγραμμάτων προπονητικής και αγωνιστικής δραστηριότητας.

Σύμφωνα με το Σχέδιο “ΑΤΛΑΣ” προτείνεται η δημιουργία και η επάνδρωση ενός αριθμού τμημάτων αποκατάστασης (Καρδιο-αγγειακή αποκατάσταση, καρκίνος και αυτό-άνοσα νοσήματα, απεξάρτηση, αθλητικοί τραυματισμοί και μεταβολικά, νευρο-μυϊκά και νευρολογικά περιστατικά). Σε αυτά τα τμήματα θα προσφέρονται υπηρεσίες όπως ειδικά προγράμματα εξατομικευμένης και άσκησης, προγράμματα σωματικής δραστηριότητας, φυσικοθεραπεία και συμβουλευτική.

Για τη δημιουργία του Κέντρου Αποκατάστασης θα πρέπει να αναβαθμιστούν οι εσωτερικοί χώροι του Κέντρου Γλαύκου Κληρίδης, για την αναβάθμιση ή δημιουργία όλων των απαραίτητων γραφείων καθώς, αιθουσών και συνεδριακών χώρων (π.χ. γραφείο καρδιολόγου ενιαία αίθουσα μυοσκελετικής προπόνησης). Επιπλέον, σύμφωνα με την ΕΣΑΟΚ, θα προωθηθεί μικρή επέκταση της υφιστάμενης υποδομής για δημιουργία 15 κλινών για εξυπηρέτηση Νευρολογικής Κλινικής Πανεπιστημίου Κύπρου, καλύπτοντας έτσι το κενό στην περίθαλψη ασθενών με νευρολογικές παθήσεις, ενώ θα γίνουν και διάφορες μετατροπές στους υφιστάμενους αθλητικούς χώρους για τη δημιουργία εξειδικευμένων υποδομών για άτομα με αναπηρίες (ΑμεΑ). Απαιτείται επίσης η δημιουργία εργομετρικού κέντρου, η επίλυση υφιστάμενων οικοδομικών προβλημάτων, η ενεργειακή αναβάθμιση των υποδομών και η εξασφάλιση τελικής έγκρισης σε όσες υποδομές δεν είχαν εγκριθεί προηγουμένως.

Όσον αφορά τη δράση 13.2.5, για την ανάπτυξη των εν λόγω προγραμμάτων προτείνεται η συνεργασία της Ολυμπιακής και Παραολυμπιακής Επιτροπής, των Ομοσπονδιών, του Κυπριακού Οργανισμού Αθλητισμού, των Αθλητικών Ομάδων αλλά και των Τοπικών και άλλων αθλητικών συλλόγων. Στα υπό ανάπτυξη προγράμματα προτείνεται όπως προωθηθούν προγράμματα αξιολόγησης και παρακολούθησης, αλλά και δράσεις προώθησης της φιλοξενίας προγραμμάτων στο Οικομυσείο Δασόεσα” – Φύση Πολιτισμός Άθληση. Επίσης, η προπονητική και αγωνιστική δραστηριότητα θα πρέπει να τυγχάνει της ανάλογης υποστήριξης από εξειδικευμένες υποδομές και προγράμματα για άτομα με αναπηρίες (ΑμεΑ) που ασχολούνται με τον αθλητισμό/ πρωταθλητισμό. Στα πλαίσια αυτά πρέπει να προωθηθεί και η ανάγκη αναβάθμισης και αξιοποίησης υφιστάμενων υποδομών και υπηρεσιών με όραμα τη μελλοντική διεξαγωγή της τελικής φάσης των Παγκυπρίων Σχολικών Πρωταθλημάτων σε αυτά, τη φιλοξενία και διοργάνωση Πανελληνίων Σχολικών Πρωταθλημάτων και του βασικού σταδίου προετοιμασίας διαφόρων ομάδων και αθλητών, αλλά και τη φιλοξενία ντόπιων και ξένων αθλητών ή ομάδων.

Οικονομική επιβάρυνση Κράτους λόγω υλοποίησης δράσεων (ΟΠ.1.4, ΟΠ.2.4, ΟΠ.5.5, ΟΠ.5.6, ΟΠ.5.7, ΟΠ.3.6, ΟΠ.11.α.1.3, ΟΠ12.2, ΟΠ.12.3.5, ΟΠ.12.5.1, ΟΠ.13.3.2 κτλ)

Σύμφωνα με όλες τις αρμόδιες υπηρεσίες, τμήματα και οργανισμούς, πρέπει να ληφθεί σοβαρά στα υπόψη ο χρηματοοικονομικός φάκελος για την Αγροτική Ανάπτυξη, καθώς και ο διαθέσιμος προϋπολογισμός της Κυπριακής Δημοκρατίας για την υλοποίηση όλων των προτεινόμενων δράσεων. Οι δράσεις αυτές, οφείλουν να ικανοποιούν τις προσδοκίες της ΕΣΑΟΚ Τροόδους, μέσω των διαθέσιμων προϋπολογισμών, τους οποίους και δεν πρέπει να ξεπεράσουν, συνυπολογίζοντας την οικονομική βιωσιμότητα όλων των προτεινόμενων έργων και δράσεων.

8.3 ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΜΕΤΡΑ

Επειδή οι παράμετροι βιοικιότητα και τοπίο είναι πολύ σημαντικοί παράμετροι της περιοχής μελέτης πέραν των όσων μέτρων προτάθηκαν πιο πάνω, σημειώνεται τα ακόλουθα ως γενικές προτάσεις μετριασμού των οποιονδήποτε επιπτώσεων σε αυτές.

Γενικές Κατευθύνσεις

➤ Τοπίο:

Συστήνεται η λεπτομερής χαρτογράφηση των τύπων τοπίου στην περιοχή μελέτης σε κλίμακα πιο λεπτομερή από την υφιστάμενη, η οποία παρουσιάζεται στο Κεφάλαιο 7.5. Η αναγκαιότητα της λόγω μελέτης μπορεί να εξεταστεί από το Αρμόδιο τμήμα για τη Σύμβαση του Τοπίου, που είναι το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως, και να προγραμματιστεί αναλόγως της κρίσης του.

➤ Βιοικιότητα:

Συστήνεται, να αξιολογηθεί η συσσωρευτικότητα όσον αφορά την χωροθέτηση έργων/παρεμβάσεων σε γεωργικές γαίες υψηλής φυσικής αξίας (ΗΝΥΦ). Στα πλαίσια της παρούσας μελέτης, δεν ήταν δυνατό να γίνει κάτι τέτοιο, εξαιτίας της έλλειψης πληροφοριών χωροθέτησης.

➤ Ανάγκη εκπόνησης άλλων περιβαλλοντικών μελετών:

Όπως αναφέρθηκε στα κεφάλαια πιο πάνω, τόσο μέσω της ΕΣΑΟΚ όσο και μέσω των δύο Στρατηγικών, Αστικών Στερεών Αποβλήτων και Υγρών Αποβλήτων, προωθούνται έργα, σχέδια,

προγράμματα τα οποία απαιτείται όπως υποβληθούν σε διαδικασία εκτίμησης επιπτώσεων στο περιβάλλον μέσω των ακόλουθων μελετών:

- Μελέτη Εκτίμησης Επιπτώσεων στο Περιβάλλον (ΜΕΕΠ) ή Έκθεση Πληροφοριών (Έντυπο 7) βάσει του Νόμου 127(Ι)/2018
- Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης βάσει του Άρθρου 6.3 και 6.4 της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ.
- Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ) βάσει του Νόμου 102(Ι)/2005

Οι πιο πάνω μελέτες αποτελούν οριζόντια μέτρα μέσω των οποίων θα γίνει πιο συγκεκριμένη η περιβαλλοντική γνωμοδότηση επί των έργων συμπεριλαμβάνοντας πλέον πιο ειδικά και συγκεκριμένα μέτρα ανά περίπτωση.

Ακολούθως παρατίθεται ένας κατάλογος με τα έργα/ σχέδια/ προγράμματα που προωθούνται μέσω της ΕΣΑΟΚ και των δύο προαναφερθέντων Στρατηγικών, καθώς και η ανάγκη εκπόνησης των πιο πάνω μελετών για κάθε ένα από αυτά. Σημειώνεται ότι η αναφορά στον ακόλουθο πίνακα για ανάγκη εκπόνησης Μελέτης Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης προκύπτει μόνο για όσες περιπτώσεις υπήρχε πληροφορία για την θέση χωροθέτησής τους, ενώ για τα άλλα η εν λόγω ανάγκη θα εξαρτηθεί από την τελική θέση χωροθέτησής τους. Για αρκετά έργα όπως φαίνεται στον ακόλουθο πίνακα, παρουσιάζεται η ανάγκη κρίσης της Περιβαλλοντικής Αρχής αν κάποιο έργο ή σχέδιο/ πρόγραμμα, χρειάζεται την εκπόνηση μίας εκ των περιβαλλοντικών μελετών που περιγράφονται πιο πάνω. Αυτό σημειώνεται κυρίως στα έργα/ σχέδια για τα οποία δεν υπάρχει αρκετή λεπτομέρεια και δεν διαφαίνεται ξεκάθαρα αυτή η ανάγκη, συνεπώς σε κατοπινό στάδιο, όταν θα υπάρχουν και περισσότερες λεπτομέρειες επί του καθενός, θα πρέπει να αξιολογηθεί εκ νέου η ανάγκη εκπόνησης μελέτης στα πλαίσια εκτίμησης των επιπτώσεων στο περιβάλλον, βάσει των πιο πάνω νομοθεσιών.

Πίνακας 31: Οδηγός/ Κατάλογος για εκπόνηση άλλων περιβαλλοντικών μελετών που απαιτούνται

Α/Α	Έργο/ Δράση	Περιβαλλοντική μελέτη που απαιτείται					
		ΣΜΠΕ	ΜΕΕΠ	Έκθεση Πληροφ.	Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης	Άλλες περιβαλλοντικές μελέτες (π.χ. Υδρολογικές/ Υδραυλικές)	Αναλόγως της κρίσης της Περιβαλλοντικής ή Αρμόδιας Αρχής
1	Δημιουργία μιας ή δύο compact μονάδων επεξεργασίας υγρών αποβλήτων στην Κοινότητα Κάμπου (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)						
2	Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων στην Κοινότητα Μυλικουρίου (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)						
3	Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων στην Κοινότητα Σπηλιών (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)						
4	Δημιουργία μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων με τη μέθοδο MBR/ MBBR, δυναμικότητας 25m ³ /d για την Κοινότητα Πλατανιστάσας (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)						
5	Δημιουργία Μονάδας Επεξεργασίας υγρών αποβλήτων με τη μέθοδο MBR/ MBBR, δυναμικότητας 25m ³ /d για την Κοινότητα Πολύστυπου (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)						
6	Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων στην Κοινότητα Άλωνας (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)						
7	Δημιουργία δύο compact μονάδων επεξεργασίας υγρών αποβλήτων μεθόδου MBR/ MBBR, ημερήσιας δυναμικότητας 10m ³ /d στην Κοινότητα Λαγουδερών (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)						
8	Δημιουργία δύο compact μονάδων επεξεργασίας υγρών αποβλήτων μεθόδου ενεργούς ύλους με παρατεταμένο αερισμό, ημερήσιας δυναμικότητας 15m ³ /d στην Κοινότητα Σαράντι (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)						
9	Οικονομοτεχνική μελέτη με στόχο την εξεύρεση της βέλτιστης λύσης διαχείρισης των υγρών αποβλήτων στην Κοινότητα Αγίας Ειρήνης (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)			Για την τελική επιλογή			
10	Οικονομοτεχνική μελέτη με στόχο την εξεύρεση της βέλτιστης λύσης διαχείρισης των υγρών αποβλήτων στην Κοινότητα Καννάβια (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)			Για την τελική επιλογή			
11	Δημιουργία ΣΕΛ, δυναμικότητας 130m ³ /d στην Κοινότητα Αγίας Μαρίνας (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)						
12	Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων μεθόδου MBR/ MBBR, με ημερήσια δυναμικότητα 100m ³ /d στην Κοινότητα Νικητάρι (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)						

Α/Α	Έργο/ Δράση	Περιβαλλοντική μελέτη που απαιτείται					
		ΣΜΠΕ	ΜΕΕΠ	Έκθεση Πληροφ.	Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης	Άλλες περιβαλλοντικές μελέτες (π.χ. Υδρολογικές/ Υδραυλικές)	Αναλόγως της κρίσης της Περιβαλλοντικής ή Αρμόδιας Αρχής
13	Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων μεθόδου MBR/MBBR, με ημερήσια δυναμικότητα 35m ³ /d στην Κοινότητα Ξυλιάτος (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)						
14	Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων μεθόδου MBR/MBBR, με ημερήσια δυναμικότητα 20m ³ /d στην Κοινότητα Απλίκι (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)						
15	Οικονομοτεχνική μελέτη με στόχο την εξεύρεση της βέλτιστης λύσης διαχείρισης των υγρών αποβλήτων στην Κοινότητα Καμπί (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)			Για την τελική επιλογή			
16	Οικονομοτεχνική μελέτη με στόχο την εξεύρεση της βέλτιστης λύσης διαχείρισης των υγρών αποβλήτων στην Κοινότητα Φαρμακά (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)			Για την τελική επιλογή			
17	Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων στην Κοινότητα Φικάρδου (αν υπάρξει χρηματοδότηση) (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)						
18	Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων στην Κοινότητα Λαζαριάς (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)						
19	ΣΕΛ δυναμικότητας 330m ³ /d για την ενιαία διαχείριση των υγρών αποβλήτων των Κοινοτήτων Φασούλας, Σπιτάλι και Παραμύθας (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)						
20	Οικονομοτεχνική μελέτη με στόχο την εξεύρεση της βέλτιστης λύσης διαχείρισης των υγρών αποβλήτων στην Κοινότητα Άγιος Ιωάννης (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)			Για την τελική επιλογή			
21	Οικονομοτεχνική μελέτη με στόχο την εξεύρεση της βέλτιστης λύσης διαχείρισης των υγρών αποβλήτων στην Κοινότητα Κάτω Μύλου (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)			Για την τελική επιλογή			
22	Οικονομοτεχνική μελέτη με στόχο την εξεύρεση της βέλτιστης λύσης διαχείρισης των υγρών αποβλήτων στην Κοινότητα Κάτω Πλάτρες (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)			Για την τελική επιλογή			
23	Οικονομοτεχνική μελέτη με στόχο την εξεύρεση της βέλτιστης λύσης διαχείρισης των υγρών αποβλήτων στην Κοινότητα Φοινί (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)			Για την τελική επιλογή			
24	Οικονομοτεχνική μελέτη με στόχο την εξεύρεση της βέλτιστης λύσης διαχείρισης των υγρών αποβλήτων στην Κοινότητα Μανδριά Λεμεσού (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)			Για την τελική επιλογή			
25	Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων μεθόδου MBR/MBBR, με ημερήσια δυναμικότητα 35m ³ /d στην Κοινότητα Δωρά (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)						

Α/Α	Έργο/ Δράση	Περιβαλλοντική μελέτη που απαιτείται					
		ΣΜΠΕ	ΜΕΕΠ	Έκθεση Πληροφ.	Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης	Άλλες περιβαλλοντικές μελέτες (π.χ. Υδρολογικές/ Υδραυλικές)	Αναλόγως της κρίσης της Περιβαλλοντικής ή Αρμόδιας Αρχής
26	Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων μεθόδου MBR/MBBR, με ημερήσια δυναμικότητα 60m ³ /d στην Κοινότητα Άρσος (αν υπάρξει χρηματοδότηση) (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)						
27	Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων μεθόδου MBR/MBBR, με ημερήσια δυναμικότητα 90m ³ /d στην Κοινότητα Ομόδους (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)						
28	Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων μεθόδου SBR/προσκολλημένης βιομάζας/ ενεργού ιλύος, με ημερήσια δυναμικότητα 10m ³ /d στην Κοινότητα Ποταμιού (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)						
29	Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων μεθόδου MBR/MBBR, με ημερήσια δυναμικότητα 90m ³ /d στην Κοινότητα Βάσας (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)						
30	Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων μεθόδου MBR/MBBR, με ημερήσια δυναμικότητα 16m ³ /d στην Κοινότητα Μάλια (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)						
31	Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων μεθόδου MBR/MBBR, με ημερήσια δυναμικότητα 55m ³ /d στην Κοινότητα Αμιάντου (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)						
32	Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων μεθόδου MBR/MBBR, με ημερήσια δυναμικότητα 30m ³ /d στην Κοινότητα Αγίου Κωνσταντίνου (αν υπάρξει χρηματοδότηση) (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)						
33	Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων μεθόδου MBR/MBBR, με ημερήσια δυναμικότητα 30m ³ /d στην Κοινότητα Αγίου Μάμα (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)						
34	Δημιουργία μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων μεθόδου ενεργού ιλύος με παρατεταμένο αερισμό, με ημερήσια δυναμικότητα 10m ³ /d στην Κοινότητα Καπηλειό (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)						
35	Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων μεθόδου MBR/MBBR, με ημερήσια δυναμικότητα 80m ³ /d στην Κοινότητα Λιμνάτης (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)						
36	Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων μεθόδου MBR/MBBR, με ημερήσια δυναμικότητα 20m ³ /d στην Κοινότητα Γεράσα (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)						

Α/Α	Έργο/ Δράση	Περιβαλλοντική μελέτη που απαιτείται					
		ΣΜΠΕ	ΜΕΕΠ	Έκθεση Πληροφ.	Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης	Άλλες περιβαλλοντικές μελέτες (π.χ. Υδρολογικές/ Υδραυλικές)	Αναλόγως της κρίσης της Περιβαλλοντικής ή Αρμόδιας Αρχής
37	Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων μεθόδου MBR/MBBR, με ημερήσια δυναμικότητα 50m ³ /d στην Κοινότητα Αψιού (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)						
38	Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων μεθόδου MBR/MBBR, με ημερήσια δυναμικότητα 40m ³ /d στην Κοινότητα Μαθικολώνη (αν υπάρξει χρηματοδότηση) (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)						
39	Οικονομοτεχνική μελέτη με στόχο την εξεύρεση της βέλτιστης λύσης διαχείρισης των υγρών αποβλήτων στην Κοινότητα Λουβαρά (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)			Για την τελική επιλογή			
40	Οικονομοτεχνική μελέτη με στόχο την εξεύρεση της βέλτιστης λύσης διαχείρισης των υγρών αποβλήτων στην Κοινότητα Καλού Χωριού (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)			Για την τελική επιλογή			
41	Οικονομοτεχνική μελέτη με στόχο την εξεύρεση της βέλτιστης λύσης διαχείρισης των υγρών αποβλήτων στην Κοινότητα Ζωοπηγής (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)			Για την τελική επιλογή			
42	Οικονομοτεχνική μελέτη με στόχο την εξεύρεση της βέλτιστης λύσης διαχείρισης των υγρών αποβλήτων στην Κοινότητα Αγίου Παύλου (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)			Για την τελική επιλογή			
43	Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων μεθόδου MBR/MBBR, με ημερήσια δυναμικότητα 45m ³ /d στην Κοινότητα Μονάγρι (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)						
44	Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων μεθόδου MBR/MBBR, με ημερήσια δυναμικότητα 35m ³ /d στην Κοινότητα Δωρού (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)						
45	Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων μεθόδου MBR/MBBR, με ημερήσια δυναμικότητα 35m ³ /d στην Κοινότητα Σιλίκου (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)						
46	Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων μεθόδου MBR/MBBR, με ημερήσια δυναμικότητα 65m ³ /d στην Κοινότητα Λάνεια (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)						
47	Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων μεθόδου MBR/MBBR, με ημερήσια δυναμικότητα 60m ³ /d στην Κοινότητα Κοιλανίου (αν υπάρξει χρηματοδότηση) (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)						

Α/Α	Έργο/ Δράση	Περιβαλλοντική μελέτη που απαιτείται					
		ΣΜΠΕ	ΜΕΕΠ	Έκθεση Πληροφ.	Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης	Άλλες περιβαλλοντικές μελέτες (π.χ. Υδρολογικές/ Υδραυλικές)	Αναλόγως της κρίσης της Περιβαλλοντικής ή Αρμόδιας Αρχής
48	Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων μεθόδου MBR/MBBR, με ημερήσια δυναμικότητα 30m ³ /d στην Κοινότητα Πέρα Πέδι (αν υπάρξει χρηματοδότηση) (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)						
49	Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων μεθόδου SBR/προσκολλημένης βιομάζας στην Κοινότητα Κουκά (αν υπάρξει χρηματοδότηση) (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)						
50	Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων μεθόδου MBR/MBBR, με ημερήσια δυναμικότητα 80m ³ /d στην Κοινότητα Μονιάτη (αν υπάρξει χρηματοδότηση) (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)						
51	Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων μεθόδου MBR/MBBR, με ημερήσια δυναμικότητα 80m ³ /d στην Κοινότητα Τριμίκληνης (αν υπάρξει χρηματοδότηση) (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)						
52	Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων μεθόδου MBR/MBBR, με ημερήσια δυναμικότητα 45m ³ /d στην Κοινότητα Λόφου (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)						
53	Οικονομοτεχνική μελέτη με στόχο την εξεύρεση της βέλτιστης λύσης διαχείρισης των υγρών αποβλήτων στην Κοινότητα Αγίου Αμβροσίου (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)			Για την τελική επιλογή			
54	Οικονομοτεχνική μελέτη με στόχο την εξεύρεση της βέλτιστης λύσης διαχείρισης των υγρών αποβλήτων στην Κοινότητα Αγίου Θεράπων (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)			Για την τελική επιλογή			
55	Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων δυναμικότητας 140m ³ /d στην Κοινότητα Πάχνας (αν υπάρξει χρηματοδότηση) (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)						
56	Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων δυναμικότητας 200m ³ /d στην Κοινότητα Σούνι - Ζανακιά (αν υπάρξει χρηματοδότηση) (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)						
57	Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων μεθόδου MBR/MBBR, με ημερήσια δυναμικότητα 50m ³ /d στην Κοινότητα Βουνί (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)						
58	Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων μεθόδου MBR/MBBR, με ημερήσια δυναμικότητα 25m ³ /d στην Κοινότητα Αγρίδια (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)						

Α/Α	Έργο/ Δράση	Περιβαλλοντική μελέτη που απαιτείται					
		ΣΜΠΕ	ΜΕΕΠ	Έκθεση Πληροφ.	Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης	Άλλες περιβαλλοντικές μελέτες (π.χ. Υδρολογικές/ Υδραυλικές)	Αναλόγως της κρίσης της Περιβαλλοντικής ή Αρμόδιας Αρχής
59	Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων μεθόδου MBR/MBBR, με ημερήσια δυναμικότητα 20m ³ /d στην Κοινότητα Ποταμίτισσα (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)						
60	Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων μεθόδου MBR/MBBR, με ημερήσια δυναμικότητα 40m ³ /d στην Κοινότητα Δύμες (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)						
61	Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων μεθόδου MBR/MBBR, με ημερήσια δυναμικότητα 40m ³ /d στην Κοινότητα Χανδριά (αν υπάρξει χρηματοδότηση) (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)						
62	Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων μεθόδου MBR/MBBR, με ημερήσια δυναμικότητα 50m ³ /d στην Κοινότητα Κορφή (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)						
63	Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων μεθόδου MBR/MBBR, με ημερήσια δυναμικότητα 110m ³ /d στην Κοινότητα Απεσιάς (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)						
64	Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων μεθόδου MBR/MBBR, με ημερήσια δυναμικότητα 25m ³ /d στην Κοινότητα Λεμούθου (αν υπάρξει χρηματοδότηση) (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)						
65	Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων μεθόδου MBR/MBBR, με ημερήσια δυναμικότητα 10m ³ /d στην Κοινότητα Τρεις Ελιές (αν υπάρξει χρηματοδότηση) (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)						
66	Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων μεθόδου MBR/MBBR, με ημερήσια δυναμικότητα 10m ³ /d στην Κοινότητα Καμινάρια (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)						
67	Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων μεθόδου MBR/MBBR, με ημερήσια δυναμικότητα 40m ³ /d στην Κοινότητα Προδρόμου (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)						
68	Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων μεθόδου SBR/προσκολλημένης βιομάζας, δυναμικότητας 5m ³ /d, στην Κοινότητα Παλιόμυλος (αν υπάρξει χρηματοδότηση) (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)						
69	Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων μεθόδου MBR/MBBR, με ημερήσια δυναμικότητα 15m ³ /d στην Κοινότητα Αγίου Δημητρίου (αν υπάρξει χρηματοδότηση) (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)						

Α/Α	Έργο/ Δράση	Περιβαλλοντική μελέτη που απαιτείται					
		ΣΜΠΕ	ΜΕΕΠ	Έκθεση Πληροφ.	Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης	Άλλες περιβαλλοντικές μελέτες (π.χ. Υδρολογικές/ Υδραυλικές)	Αναλόγως της κρίσης της Περιβαλλοντικής ή Αρμόδιας Αρχής
70	Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων μεθόδου MBR/MBBR, με ημερήσια δυναμικότητα 15m ³ /d στην Κοινότητα Αγίου Θεοδώρου Σολέας (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)						
71	Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων μεθόδου MBR/MBBR, με ημερήσια δυναμικότητα 20m ³ /d στην Κοινότητα Φτερικούδι (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)						
72	Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων μεθόδου MBR/MBBR, με ημερήσια δυναμικότητα 90m ³ /d στην Κοινότητα Πεδουλά (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)						
73	Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων μεθόδου MBR/MBBR, με ημερήσια δυναμικότητα 20m ³ /d στην Κοινότητα Γερακιές (αν υπάρξει χρηματοδότηση) (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)						
74	Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων μεθόδου MBR/MBBR, με ημερήσια δυναμικότητα 15m ³ /d στην Κοινότητα Άγιος Θεόδωρος (αν υπάρξει χρηματοδότηση) (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)						
75	Οικονομοτεχνική μελέτη με στόχο την εξεύρεση της βέλτιστης λύσης διαχείρισης των υγρών αποβλήτων στην Κοινότητα Ορούντας (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)			Για την τελική επιλογή			
76	Οικονομοτεχνική μελέτη με στόχο την εξεύρεση της βέλτιστης λύσης διαχείρισης των υγρών αποβλήτων στην Κοινότητα Ποτάμι (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)			Για την τελική επιλογή			
77	Οικονομοτεχνική μελέτη για την αξιολόγηση της δυνατότητας ενιαίας διαχείρισης υγρών αποβλήτων των Κοινοτήτων Οίκου και Καλοπαναγιώτη (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)			Για την τελική επιλογή			
78	Εγκατάσταση 14 μονάδων κομποστοποίησης κλειστού συστήματος για διακοινοτική κομποστοποίηση						
79	Μελέτη για την Δημιουργία προσωρινού κινητού ΣΜΑ (Στρατηγική Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων, ΟΠ.11β.2.4)						
80	Δημιουργία ΣΜΑ στην Κοινότητα Αγρού (Στρατηγική Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων, ΟΠ.11β.2.4)						
81	Δημιουργία μικρού Πράσινου Σημείου στον χώρο του παλιού σκυβαλότοπου της Κοινότητας Κάμπου* (Στρατηγική Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων, ΟΠ.11β.2.2 και ΟΠ.11β.2.3)						
82	Δημιουργία μικρού Πράσινου Σημείου στο τεμάχιο 765 της Κοινότητας Πεδουλά* (Στρατηγική Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων, ΟΠ.11β.2.2 και ΟΠ.11β.2.3)						

Α/Α	Έργο/ Δράση	Περιβαλλοντική μελέτη που απαιτείται					
		ΣΜΠΕ	ΜΕΕΠ	Έκθεση Πληροφ.	Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης	Άλλες περιβαλλοντικές μελέτες (π.χ. Υδρολογικές/ Υδραυλικές)	Αναλόγως της κρίσης της Περιβαλλοντικής ή Αρμόδιας Αρχής
83	Δημιουργία μικρού Πράσινου Σημείου στο Φ/ΣΧ 53/10 της Κοινότητας Πάνω Κιβίδες* (Στρατηγική Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων, ΟΠ.11β.2.2 και ΟΠ.11β.2.3)						
84	Δημιουργία μικρού Πράσινου Σημείου στο Φ/ΣΧ 47/25 και τεμάχιο 1184 της Κοινότητας Ομόδους* (Στρατηγική Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων, ΟΠ.11β.2.2 και ΟΠ.11β.2.3)						
85	Δημιουργία μικρού Πράσινου Σημείου στο Φ/ΣΧ 47/11 και τεμάχιο 980 της Κοινότητας Πάνω Πλάτρες * (Στρατηγική Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων, ΟΠ.11β.2.2 και ΟΠ.11β.2.3)						
86	Δημιουργία μικρού Πράσινου Σημείου στο Φ/ΣΧ 47/20 και τεμάχιο 814 της Κοινότητας Μονιάτης* (Στρατηγική Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων, ΟΠ.11β.2.2 και ΟΠ.11β.2.3)						
87	Δημιουργία μικρού Πράσινου Σημείου στο Φ/ΣΧ 47/10 και τεμάχιο 811 της Κοινότητας Κάτω Πλάτρες* (Στρατηγική Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων, ΟΠ.11β.2.2 και ΟΠ.11β.2.3)						
88	Δημιουργία μικρού Πράσινου Σημείου στο Φ/ΣΧ 47/16, μεταξύ τεμαχίου 527 και 528 στην Κοινότητα Αγίου Ιωάννη Λεμεσού* (Στρατηγική Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων, ΟΠ.11β.2.2 και ΟΠ.11β.2.3)				Εντός περιοχής του δικτύου Natura 2000		
89	Δημιουργία μικρού Πράσινου Σημείου στο Φ/ΣΧ 38/49 και τεμάχιο 410 της Κοινότητας Αγρίδια* (Στρατηγική Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων, ΟΠ.11β.2.2 και ΟΠ.11β.2.3)				Εντός περιοχής του δικτύου Natura 2000		
90	Δημιουργία μικρού Πράσινου Σημείου στα Φ/ΣΧ 37/54, 37/62 και τεμάχιο 509 της Κοινότητας Αμιάντου* (Στρατηγική Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων, ΟΠ.11β.2.2 και ΟΠ.11β.2.3)						
91	Επέκταση της Εθνικής Στρατηγικής Ανάπτυξης των Ορεινών Κοινοτήτων για να περιληφθούν και οι Ορεινές Κοινότητες των Επαρχιών Πάφου, Λάρνακας και των λουτών της Επαρχίας Λεμεσού, στα όρια της Εθνικής Ορεινής Περιοχής. (ΣΠ.1.1.3)						
92	Εκπόνηση Δήλωσης Πολιτικής Τροόδους (ΣΠ.2.1.1)						
93	Τοπικό Χωροταξικό Σχέδιο και Πρόγραμμα Δράσης Εξειδίκευσης της ΕΣΑΟΚ για το σύμπλεγμα Κρασοχώρια - Αμπελοχώρια (ΣΠ.2.1.1, ΣΠ.2.1.2 και ΣΠ.2.1.3)						
94	Τοπικό Χωροταξικό Σχέδιο και Πρόγραμμα Δράσης Εξειδίκευσης της ΕΣΑΟΚ για το σύμπλεγμα της Σολέας (ΣΠ.2.1.1, ΣΠ.2.1.2 και ΣΠ.2.1.3)						

Α/Α	Έργο/ Δράση	Περιβαλλοντική μελέτη που απαιτείται					
		ΣΜΠΕ	ΜΕΕΠ	Έκθεση Πληροφ.	Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης	Άλλες περιβαλλοντικές μελέτες (π.χ. Υδρολογικές/ Υδραυλικές)	Αναλόγως της κρίσης της Περιβαλλοντικής ή Αρμόδιας Αρχής
95	Τοπικό Χωροταξικό Σχέδιο και Πρόγραμμα Δράσης Εξειδίκευσης της ΕΣΑΟΚ για τη Νότια Πιτσιλιά (ΣΠ.2.1.1, ΣΠ.2.1.2 και ΣΠ.2.1.3)						
96	Τοπικό Χωροταξικό Σχέδιο και Πρόγραμμα Δράσης Εξειδίκευσης της ΕΣΑΟΚ για το σύμπλεγμα Ορεινής Μόρφου - Ασίνου (ΣΠ.2.1.1, ΣΠ.2.1.2 και ΣΠ.2.1.3)						
97	Τοπικό Χωροταξικό Σχέδιο και Πρόγραμμα Δράσης Εξειδίκευσης της ΕΣΑΟΚ για το σύμπλεγμα Βόρειας Πιτσιλιάς (ΣΠ.2.1.1, ΣΠ.2.1.2 και ΣΠ.2.1.3)						
98	Τοπικό Χωροταξικό Σχέδιο και Πρόγραμμα Δράσης Εξειδίκευσης της ΕΣΑΟΚ για το σύμπλεγμα των χωριών Κουμανδαρίας (ΣΠ.2.1.1, ΣΠ.2.1.2 και ΣΠ.2.1.3)						
99	Τοπικό Χωροταξικό Σχέδιο και Πρόγραμμα Δράσης Εξειδίκευσης της ΕΣΑΟΚ για το σύμπλεγμα Μαραθάσας (ΣΠ.2.1.1, ΣΠ.2.1.2 και ΣΠ.2.1.3)						
100	Τοπικό Χωροταξικό Σχέδιο και Πρόγραμμα Δράσης Εξειδίκευσης της ΕΣΑΟΚ για τα Ορεινά Θέρετρα Λεμεσού (ΣΠ.2.1.1, ΣΠ.2.1.2 και ΣΠ.2.1.3)						
101	Πολεοδομικά – Ρυμοτομικά Σχέδια (οικιστικών ζωνών) ανάλογα με τις Κοινότητες που επιθυμούν τη μελέτη αυτή (ΣΠ.2.1.4)						
102	Μελέτη οργάνωσης και ιεράρχησης παρεμβάσεων ανάπτυξης (ΣΠ.2.2.2)						Για όσα έργα θα προωθηθούν
103	Δημιουργία και σύσταση Κέντρου Υποδοχής Πληθυσμού για την λειτουργία της Δομής Υποδοχής και Εγκατάστασης Νέου Πληθυσμού στο Τρόδος (ΣΠ.3.1.2)						Αναλόγως χωροθέτησης και τελικού σχεδιασμού
104	Εκπόνηση ειδικού Σχεδίου Αγροπεριβαλλοντικής διαχείρισης (στο πλαίσιο των σχετικών μέτρων του ΠΑΑ) (ΣΠ.4.1.1 - ΟΠ.3.1.3 και ΟΠ.6)						
105	Εκπόνηση Σχεδίου Καινοτομικής Προσέγγισης Γεωργίας και Κτηνοτροφίας για την περιοχή Τροόδους (ΟΠ.1)						
106	Εκπόνηση Σχεδίου Δράσης για εντοπισμό, τεκμηρίωση και ανάδειξη της ταυτότητας και της ποιότητας Τροοδίτικων γεωργικών προϊόντων (ΟΠ.1.1.1)						
107	Εκπόνηση Σχεδίου Δράσης για εντοπισμό, αναγνώριση και ανάδειξη των Γαιοτόπων (terroir)						

Α/Α	Έργο/ Δράση	Περιβαλλοντική μελέτη που απαιτείται					
		ΣΜΠΕ	ΜΕΕΠ	Έκθεση Πληροφ.	Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης	Άλλες περιβαλλοντικές μελέτες (π.χ. Υδρολογικές/ Υδραυλικές)	Αναλόγως της κρίσης της Περιβαλλοντικής ή Αρμόδιας Αρχής
	(ΟΠ.1.1.1)						
108	Εκπόνηση Σχεδίου Δράσης ευαισθητοποίησης/ εκπαίδευσης γεωπόνων Τμήματος Γεωργίας και γεωργών ορεινών περιοχών επί του σχεδίου Καινοτομικής Προσέγγισης για τη Γεωργία και Κτηνοτροφία (ΟΠ.1.2.1)						
109	Εκπόνηση Σχεδίου Δράσης ολοκληρωμένου προγράμματος υποστήριξης και εξατομικευμένης συμβουλευτικής εν δυνάμει γεωργών και νέων γεωργών (ΟΠ.1.2.1 και ΟΠ.1.2.3)						
110	Εκπόνηση Σχεδίων στήριξης (εκπαίδευση – επενδυτικά σχέδια) για τον εκσυγχρονισμό και αναβάθμιση των αγροτών και των δραστηριοτήτων τους (ΟΠ.1.2.4)						
111	Εκπόνηση Σχεδίου Δράσης για την στήριξη στη δημιουργία δομών συνεργασίας παραγωγών (ΟΠ.1.2.5)						
112	Εκπόνηση Σχεδίου Δράσης για την ανάπτυξη καλλιεργειών για την ενίσχυση της συνεργασίας με τον δευτερογενή τομέα της Κύπρου (ΟΠ.1.2.6)						
113	Εκπόνηση Σχεδίου Δράσης για τον εντοπισμό και επανάκτηση - διαχείριση εγκαταλελειμμένων αγροτεμαχίων στην περιοχή του Τροόδους (ΟΠ.1.3.1)						
114	Εκπόνηση σχεδίου αξιοποίησης της αγρανάπαυσης για τις ανάγκες της κτηνοτροφίας (ΟΠ.1.3.2)						
115	Σχέδιο διαχείρισης βόσκησης στην περιοχή του Τροόδους (ΟΠ.1.3.3)						
116	Μελέτη καταγραφής – χαρτογράφησης, αξιολόγησης, κατηγοριοποίησης και διαμόρφωσης προτάσεων εγγραφής και αναβάθμισης δικτύου αγροτικών δρόμων στρατηγικής σημασίας για την ανάπτυξη της γεωργίας και της κτηνοτροφίας (ΟΠ.1.3.5)			Για τα έργα	Για τα έργα (αναλόγως της θέσης τους)		
117	Εκπόνηση Σχεδίου για τη δημιουργία Αγροδιατροφικού Cluster στο Τρόοδος με στόχο την σύνδεση της ορεινής οικονομίας με την κυπριακή Βιομηχανία (ΟΠ.2.1.6)						
118	Μελέτη για τη δημιουργία Βιοτεχνικής Περιοχής στη Λινού (ΟΠ.2.3.1)			Σύνδεση με ΣΜΠΕ ΔΠ Τροόδους	Σύνδεση με ΣΜΠΕ ΔΠ Τροόδους		
119	Μελέτη για τη δημιουργία Βιοτεχνικής Περιοχής στην Αγία Μαρίνα Ξυλιάτου (ΟΠ.2.3.3)			Σύνδεση με ΣΜΠΕ ΔΠ Τροόδους			

Α/Α	Έργο/ Δράση	Περιβαλλοντική μελέτη που απαιτείται					
		ΣΜΠΕ	ΜΕΕΠ	Έκθεση Πληροφ.	Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης	Άλλες περιβαλλοντικές μελέτες (π.χ. Υδρολογικές/ Υδραυλικές)	Αναλόγως της κρίσης της Περιβαλλοντικής ή Αρμόδιας Αρχής
120	Εκπόνηση μελέτης για την δημιουργία Βιοτεχνικών Χωριών Πιλοτικής εφαρμογής στον Αμίαντο (ΟΠ.2.3.5)				Εντός περιοχής δικτύου Natura 2000		
121	Σχέδιο Δράσης για την Διαμόρφωση του Ορεινού Τουριστικού Προϊόντος “Τροόδους” (ΟΠ.3.1.1)						
122	Σχέδιο Εδαφικού Μάρκετινγκ και τουριστικής προβολής Τροόδους (ΟΠ.3.2.1)						
123	Δημιουργία «Πύλης του Βουνού» (ΟΠ.3.2.3)						
124	Εκπόνηση μελέτης προετοιμασίας ίδρυσης και λειτουργίας Παραρτήματος ΑΕΙΚ – ΗΗΙC Troodos – Platres Campus (ΟΠ.3.4.2, ΟΠ.5.6.1 και ΟΠ.5.7.2)						
125	Δημιουργία Μεταλυκειακών Ινστιτούτων Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΜΙΕΕΚ) ή Σχολών Ανώτερης Εκπαίδευσης (Δημόσιες Σχολές Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης) (ΟΠ.3.4.2)						
126	Ετοιμασία Σχεδίου κινήτρων προέλκυσης ντόπιων και ξένων Πανεπιστημίων για την ίδρυση και λειτουργία Τμημάτων ή/ και Σχολών στο Τρόδος (ΟΠ.3.4.3, ΟΠ.4.1.4 και ΟΠ.5.7.2)						
127	Σχέδιο προσέλκυσης ομάδων ειδικών μορφών τουρισμού, προσαρμοσμένων στο ορεινό τουριστικό προϊόν (ΟΠ.3.6.2)						
128	Ενίσχυση δημοσίων υποδομών σε περιοχές προστασίας Φυσικού Περιβάλλοντος (ΟΠ.3.6.5)			Για τα έργα ενίσχυσης	Για τα έργα ενίσχυσης		
129	Δημιουργία Μονάδας Ανάπτυξης Ορεινής Επιχειρηματικότητας και Παρατηρητηρίου Ορεινής Απασχόλησης & Επιχειρηματικότητας (ΟΠ.4.1.2 και ΟΠ.4.1.3)						
130	Επανασχεδιασμός Κέντρου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Πεδουλά – (προσθήκη ξενώνων) (ΟΠ.5.4.1)						
131	Ολοκλήρωση και Αναβάθμιση Κέντρου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Κοιλανίου – (προσθήκη ξενώνων) (ΟΠ.5.4.1)						
132	Ολοκλήρωση και Αναβάθμιση Κέντρου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Παναγιάς – (προσθήκη ξενώνων) (ΟΠ.5.4.1)						
133	Αναβάθμιση Κέντρου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Σαλαμιούς – (προσθήκη ξενώνων) (ΟΠ.5.4.1)						

Α/Α	Έργο/ Δράση	Περιβαλλοντική μελέτη που απαιτείται					
		ΣΜΠΕ	ΜΕΕΠ	Έκθεση Πληροφ.	Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης	Άλλες περιβαλλοντικές μελέτες (π.χ. Υδρολογικές/ Υδραυλικές)	Αναλόγως της κρίσης της Περιβαλλοντικής ή Αρμόδιας Αρχής
134	Δημιουργία Αγροτικής Τεχνικής Σχολής Τροόδους στη Γαλάτα (οπ.5.5.2)						
135	Αναβάθμιση Οικονομικής - Εμπορικής Σχολής Μιτσή Λεμούθου και λειτουργία της “Ακαδημίας Ορεινής Οικονομίας και Επιχειρηματικότητας – Δημοσθένη Μιτσή” (οπ.5.5.1)						Αναλόγως των έργων αναβάθμισης
136	Αναβάθμιση και μετεγκατάσταση Τεχνικής Ξενοδοχειακής Σχολής στο Απεήτειο Γυμνάσιο-Λύκειο Αγρού (οπ.5.5.3)						Αναλόγως των έργων αναβάθμισης
137	Εκπόνηση Σχεδίου Δράσης για την Αναβάθμιση του Γυμνασίου - Λυκείου Ομόδους σε Καλλιτεχνικό Σχολείο (οπ.5.5.4, οπ.8.4.2)						Αναλόγως των έργων αναβάθμισης
138	Διερεύνηση της σκοπιμότητας δημιουργίας Σχολής τεχνικών επαγγελματιών στο Γυμνάσιο - Λύκειο Ευρύχου (οπ.5.5.5)						Αναλόγως της πρότασης για έργα
139	Ανάπτυξη Αθλητικού Σχολείου στο Γυμνάσιο-Λύκειο Σολέας (οπ.5.5.6)						Αναλόγως της πρότασης για έργα
140	Εκπόνηση μελέτης προετοιμασίας ίδρυσης και λειτουργίας Ανώτερης Αγροτικής Σχολής Τροόδους (οπ.5.6.3)						
141	Ίδρυση και λειτουργία Διαπανεπιστημιακής Μονάδας Έρευνας, Καινοτομίας και Πειραματισμού (Experimental) (οπ.5.7.1)						
142	Συγκρότηση συνεκτικού σχεδίου αγροπεριβαλλοντικής διαχείρισης, με χωρική διάσταση και πεδίο εφαρμογής την Προστατευόμενη Περιοχή ενιαίας Διαχείρισης (οπ.6.2.1)						
143	Εκπόνηση ειδικού ολοκληρωμένου σχεδίου πυροπροστασίας των δασικών περιοχών, των περιοχών της υπαίθρου και των κοινοτήτων εντός ή πέριξ αυτών (οπ.6.3.1)						
144	Σύνταξη γενικών σχεδίων ύδρευσης και άρδευσης Τροόδους (οπ.7.1.1)						
145	Εκπόνηση Υδραυλικών μελετών όπου απαιτείται (οπ.7.2.1)						
146	Υλοποίηση μελέτης για την Οικολογική παροχή νερού στην περιοχή του Τροόδους (οπ.7.2.3)			Αναλόγως των έργων	Αναλόγως των έργων	Αναλόγως των έργων	
147	Εκπόνηση νέου Σχεδίου Ολοκλήρωσης Αρδευτικού έργου Σολέας (οπ.7.2.4)						
148	Σχέδιο δράσης εκσυγχρονισμού Συστήματος Διαχείρισης Υδάτων Κάμπου & Τσακίστρας (οπ.7.2.5)		Χρήση ΑΠΕ από Αρδ. Έργο				
149	Δημιουργία Ιδρύματος Πολιτισμού Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους στα υφιστάμενα βιομηχανικά κτήρια υποδομών της Ζώνης 1 στον Αμίαντο (οπ.8.1.1)				Εντός περιοχής δικτύου Natura 2000		
150	Λειτουργία «Περί Τροόδους» Βιβλιοθήκη στα υφιστάμενα βιομηχανικά κτήρια υποδομών της Ζώνης 1 στον Αμίαντο (οπ.8.1.1)				Εντός περιοχής δικτύου Natura 2000		

Α/Α	Έργο/ Δράση	Περιβαλλοντική μελέτη που απαιτείται					
		ΣΜΠΕ	ΜΕΕΠ	Έκθεση Πληροφ.	Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης	Άλλες περιβαλλοντικές μελέτες (π.χ. Υδρολογικές/ Υδραυλικές)	Αναλόγως της κρίσης της Περιβαλλοντικής ή Αρμόδιας Αρχής
151	Ίδρυση του Διεθνούς Κέντρου Έρευνας και Εκπαίδευσης για τη Βιοποικιλότητα στα υφιστάμενα βιομηχανικά κτήρια υποδομών της Ζώνης 1 στον Αμιάντο (ΟΠ.8.1.1)				Εντός περιοχής δικτύου Natura 2000		
152	Λειτουργία του Γεωλογικού Σχολείου – «GEOSCHOOL» στα υφιστάμενα βιομηχανικά κτήρια υποδομών της Ζώνης 1 στον Αμιάντο (ΟΠ.8.1.1)				Εντός περιοχής δικτύου Natura 2000		
153	Μελέτη εντοπισμού, καταγραφής και τεκμηρίωσης της ιστορίας, της υλικής και άυλης κληρονομιάς και σχέδια δράσης ανάδειξης και αξιοποίησής της (ΟΠ.8.2.1)	Για τα έργα ανάδειξης			Για τα έργα ανάδειξης		
154	Δημιουργία Περιφερειακού Θεματικού Μουσείου πολιτιστικής θεματικής ενότητας «Άμπελος και Οίνος» (ΟΠ.8.2.3 και ΟΠ.8.3.3)						Αναλόγως των χαρακτηριστικών και της θέσης του έργου
155	Δημιουργία Περιφερειακού Θεματικού Μουσείου πολιτιστικής θεματικής ενότητας Γαστρονομίας (ΟΠ.8.2.3 και ΟΠ.8.3.3)						Αναλόγως των χαρακτηριστικών και της θέσης του έργου
156	Δημιουργία Περιφερειακού Θεματικού Μουσείου πολιτιστικής θεματικής ενότητας «Μουσείο βυζαντινού και μεταβυζαντινού πλούτου της περιοχής του Τροόδους» (ΟΠ.8.2.3 και ΟΠ.8.3.3)						Αναλόγως των χαρακτηριστικών και της θέσης του έργου
157	Μελέτη για την Δημιουργία Περιφερειακού Θεματικού Μουσείου πολιτιστικής θεματικής ενότητας «Open Air Museum» - Παραδοσιακό χωριό- Τέχνη και Βιοπάλη: Παραδοσιακές Τέχνες και Επαγγέλματα – ΦΙΚΑΡΔΟΥ (ΟΠ.8.2.3 και ΟΠ.8.3.3)						Αναλόγως των χαρακτηριστικών και της θέσης του έργου
158	Δημιουργία Περιφερειακού Θεματικού Μουσείου πολιτιστικής θεματικής ενότητας «Τουριστική Παράδοση Ορεινών Θερέτρων» (ΟΠ.8.2.3 και ΟΠ.8.3.3)						Αναλόγως των χαρακτηριστικών και της θέσης του έργου
159	Μελέτη για την δημιουργία μίας σύγχρονης «Περί Τροόδους» Βιβλιοθήκης στον Αμιάντο (ΟΠ.8.2.5)				Εντός περιοχής δικτύου Natura 2000		
160	Δημιουργία νέου Περιφερειακού Ιστορικού Μουσείου Τροόδους (ΟΠ.8.3.2)				Εντός περιοχής δικτύου Natura 2000		
161	Σχέδιο Δράσης ανάδειξης μνημείων αγροτικής κληρονομιάς (ΟΠ.8.3.4)						
162	Σχέδιο Δράσης ανάδειξης μνημείων νεότερης ιστορίας και πολιτιστικής κληρονομιάς (ΟΠ.8.3.4)						
163	Σχέδια Δράσης για αναβάθμιση και αξιοποίηση Κέντρων Πληροφόρησης και λοιπών Πολιτιστικών Χώρων (ΟΠ.8.3.5)						
164	Αναβάθμιση κοινοτικών κτιρίων και μετατροπή τους σε Πολυκέντρα Κοινωνικής Πρόνοιας, Εκπαίδευσης και Δια Βίου Μάθησης (ΟΠ.8.4.3)			Αναλόγως των έργων αναβάθμισης			
165	Κατασκευή τελεφερίκ στα υφιστάμενα κτήρια του μεταλλείου του Αμιάντου προς την κορυφή του όρους Τροόδους (ΟΠ.8.5.1 και ΟΠ.10.2.6)				Εντός περιοχής του δικτύου Natura 2000		

Α/Α	Έργο/ Δράση	Περιβαλλοντική μελέτη που απαιτείται					
		ΣΜΠΕ	ΜΕΕΠ	Έκθεση Πληροφ.	Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης	Άλλες περιβαλλοντικές μελέτες (π.χ. Υδρολογικές/ Υδραυλικές)	Αναλόγως της κρίσης της Περιβαλλοντικής ή Αρμόδιας Αρχής
166	Δημιουργία «Mountain Training and Sport Camp» στο χώρο του παλιού νοσοκομείου του Αμιάντου (ΟΠ.8.5.1)				Εντός περιοχής του δικτύου Natura 2000		
167	Εκπόνηση ειδικής μελέτης ως προς την αναβάθμιση του νοσοκομείου Τροόδους (ΟΠ.9.2.1 και ΟΠ.9.2.2)						
168	Μελέτη για την Αναβάθμιση Αγροτικού Κέντρου Υγείας Πάχνας σε Πολυκέντρο Υγείας Κρασοχωριών «Μάξιμος Μιχαηλίδης» (ΟΠ.9.4.1)				Αναλόγως των έργων αναβάθμισης		
169	Αναβάθμιση Αγροτικού Κέντρου Υγείας Ευρύχου σε Πολυκέντρο Υγείας Σολέας (ΟΠ.9.4.1)				Αναλόγως των έργων αναβάθμισης		
170	Αναπαλαίωση του Αγροτικού Κέντρου Υγείας Πεδουλά και την εγκατάσταση Κέντρου Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΟΠ.9.4.2)				Αναλόγως των έργων		
171	Δημιουργία Αγροτικού Κέντρου Υγείας Κούρη-Ξυλούρικου στην περιοχή Μονάγρι – Δωρός – Λάνια (ΟΠ.9.4.2)						
172	Αναβάθμιση του Κέντρου Υγείας Κάμπου (ΟΠ.9.4.2)				Αναλόγως των έργων αναβάθμισης		
173	Εκπόνηση μελέτης επανεξέτασης των τμημάτων των αυτοκινητοδρομών που αφορούν χάραξη σε ορεινές περιοχές Τροόδους (ΟΠ.10.1.1)				Αναλόγως των χαρακτηριστικών των έργων	Αναλόγως της θέσης των έργων	
174	Εκπόνηση μελέτης βελτίωσης ορισμένων διακοινοτικών συνδέσεων στρατηγικής σημασίας (ΟΠ.10.1.1)				Αναλόγως των χαρακτηριστικών των έργων	Αναλόγως της θέσης των έργων	
175	Μελέτη καταγραφής, κατηγοριοποίησης αξιολόγησης και διαμόρφωσης προτάσεων αναβάθμισής Χωρητικών και Κοινοτικών δρόμων και Έκθεση Ιεράρχησης και Προγραμματισμού υλοποίησής τους (ΟΠ.10.1.2)				Αναλόγως των χαρακτηριστικών των έργων		
176	Μελέτη χάραξης και χρήσης οδικού δικτύου διασύνδεσης κοινοτήτων Μονάγρι, Άγιος Γεώργιος (Συλικού), Συλικού, Κουκά, Λόφου με το Κουλάκι/ Πέρα – Πεδί/ Λόφου/ Άγιος Θεράπων (ΟΠ.10.2.2)				Αναλόγως των χαρακτηριστικών των έργων		
177	Σχεδιασμός και χρήση δρόμου Ζωοπηγής – Παπούτσας για βελτίωση της πρόσβασης προς την πρωτεύουσα ως χωρητικός δρόμος εσωτερικής συνδεσιμότητας συμπλέγματος κοινοτήτων (ΟΠ.10.2.2)				Αναλόγως των χαρακτηριστικών των έργων		
178	Επέκταση του δρόμου Κάτω Πλατρών/ Λεμούθου με παράκαμψη του οικισμού και διασύνδεση με τον δρόμο Λεμούθου (περιοχή σφαγείου) – Δρόμος Πεδουλάς/ Κύκκου (ΟΠ.10.2.2)				Αναλόγως των χαρακτηριστικών των έργων		
179	Αναβάθμιση δρόμου Λεμούθου (περιοχή σφαγείου) – Δρόμος Πεδουλάς/ Κύκκου (ΟΠ.10.2.2)				Αναλόγως των χαρακτηριστικών των έργων		

Α/Α	Έργο/ Δράση	Περιβαλλοντική μελέτη που απαιτείται					
		ΣΜΠΕ	ΜΕΕΠ	Έκθεση Πληροφ.	Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης	Άλλες περιβαλλοντικές μελέτες (π.χ. Υδρολογικές/ Υδραυλικές)	Αναλόγως της κρίσης της Περιβαλλοντικής ή Αρμόδιας Αρχής
180	Επέκταση και σύνδεση του δρόμου Λεμούθου (περιοχή σφαγείου) – Δρόμος Πεδουλάς/ Κύκκου με τον χωρητικό δρόμο προς Κοινότητα Μουτουλλά και νέα όδευση για παράκαμψη της κοινότητα Καλοπαναγιώτη και σύνδεση με τον δρόμο Καλοπαναγιώτη – Γερακιών – Κύκκου (οπ.10.2.2)			Αναλόγως των χαρακτηριστικών των έργων			
181	Αναβάθμιση του δρόμου Άγιος Νικόλαος (Πάφου) – Καμινάρια και επέκτασης μέχρι τον δρόμο Λεμούθου – Πεδουλά (οπ.10.2.2)			Αναλόγως των χαρακτηριστικών των έργων			
182	Αναβάθμισης και κατασκευή του οδικού δικτύου – χωρητικών δρόμων σύνδεσης των κοινοτήτων Προδρόμου – Παλιόμυλου – Λεμούθου, Καμιναριών – Αγίου Δημητρίου – Τρεις Ελιές (οπ.10.2.2)			Αναλόγως των χαρακτηριστικών των έργων			
183	Μελέτη καταγραφής, χαρτογράφησης, αξιολόγησης κατηγοριοποίησης και διαμόρφωσης προτάσεων εγγραφής και αναβάθμισης δικτύου αγροτικών δρόμων στρατηγικής σημασίας για την ανάπτυξης αγροτικών δραστηριοτήτων (οπ.10.2.3)			Αναλόγως των χαρακτηριστικών των έργων που θα προταθούν			
184	Οριστική Μελέτη εφαρμογής και χάραξης Σιδηροδρομικής σύνδεσης Ευρύχου - Σκουριώτισσα και προκαταρκτική μελέτη χάραξης Ευρύχου – Γαλάτα (οπ.10.2.4)						
185	Μελέτη Κατασκευής σιδηροδρομικής σύνδεσης Ευρύχου - Σκουριώτισσα και τερματικού Σταθμού (οπ.10.2.5)						
186	Σχέδιο Βιώσιμης Κινητικότητας Τροόδους (οπ.10.3.1)						
187	Επέκταση υποδομών δικτύου και ανάπτυξης ευροζωνικότητας (οπ.10.4.1)			Αναλόγως των αναγκαίων έργων			
188	Αναβάθμιση του Σταθμού Επεξεργασίας Λυμάτων στον Ασκά (οπ.11α.2.1)						
189	Κατασκευή Σταθμού Λυμάτων στις Κυβίδες (οπ.11α.2.1)						
190	Δημιουργία υποδομών για περισυλλογή των ανακυκλώσιμων και του βιοαποβλήτου (οπ.11β.2.1)						
191	Μελέτη εφαρμογής ΑΠΕ προς εξυπηρέτηση ΣΕΛ, αρδευτικών και υδρευτικών έργων (οπ.12.3.5)		Αναλόγως των χαρακτηριστικών των έργων	Αναλόγως των χαρακτηριστικών των έργων			
192	Μελέτη για την χρήση μικρών οικιακών ανεμογεννητριών (οπ.12.4.4)						
193	Μελέτη Αναβάθμισης του Εθνικού Κέντρου υψηλού αθλητισμού «Γλαύκος Κληρίδης» και μετατροπή του σε Εθνικό Κέντρο Άθλησης, Ευρωστίας, Έρευνας και Αποκατάστασης (οπ.13.1.3)			Αναλόγως των χαρακτηριστικών των έργων			
194	Μετεγκατάσταση και αναβάθμισης Κυπριακού Αθλητικού Ερευνητικού Κέντρου σε Εθνικό Κέντρο Παρακολούθησης της Σωματικής Άσκησης για Βελτίωση της Υγείας (οπ.13.2.1)						

Α/Α	Έργο/ Δράση	Περιβαλλοντική μελέτη που απαιτείται					
		ΣΜΠΕ	ΜΕΕΠ	Έκθεση Πληροφ.	Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης	Άλλες περιβαλλοντικές μελέτες (π.χ. Υδρολογικές/ Υδραυλικές)	Αναλόγως της κρίσης της Περιβαλλοντικής ή Αρμόδιας Αρχής
195	Δημιουργία Επιστημονικού και ερευνητικού κέντρου αξιολόγησης και προαγωγής της σωματικής δραστηριότητας (οπ.13.2.1)						
196	Αξιοποίηση εγκαταλελειμμένων γηπέδων ποδοσφαίρου για δημιουργία 2 υπαίθριων χώρων για δραστηριότητες αξιολόγησης και άσκησης τακτικών αθλητών (οπ.13.3.1)						
197	Αξιολόγηση και επιλογή προς αναβάθμιση υφιστάμενων γηπέδων με χλοοτάπητα για δημιουργία τριών σταδίων στίβου έξι τουλάχιστον διαδρομών και έως πέντε για τον πλήρη εξοπλισμό τους (οπ.13.3.1)						
198	Αναβάθμιση 7 υφιστάμενων γηπέδων ποδοσφαίρου για την άσκηση του τοπικού πληθυσμού και για προγράμματα του Σχεδίου «ΑΤΛΑΣ» (οπ.13.3.1)			Αναλόγως των έργων αναβάθμισης			
199	Αναβάθμιση υφιστάμενων αθλητικών υποδομών για φιλοξενία και υποστήριξη προπονητικής και αγωνιστικής δραστηριότητας για άτομα με αναπηρίες (ΑμεΑ) (οπ.13.3.3)			Αναλόγως των έργων αναβάθμισης			
200	Κατασκευή ελικοδρομίου στην περιοχή Αστυνομικής Διεύθυνσης Μόρφου (οπ.14.1)						

* Για τα μικρά πράσινα σημεία, σημειώνεται ότι σύμφωνα με την Στρατηγική Μελέτη Διαχείρισης Αστικών Στερεών Αποβλήτων Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους (ενότητα 12.5.2 – σ. 444), θα εκπονηθεί μία μελέτη συνολικά για όλους τους χώρους.

Γενικές Κατευθυντήριες Γραμμές Χωροθέτησης των Προτεινόμενων Έργων της ΕΣΑΟΚ Τροόδους:

Στην παρούσα ενότητα, λαμβάνοντας υπόψη τους περιορισμούς στις πληροφορίες χωροθέτησης ενός μεγάλου αριθμού προτεινόμενων έργων της ΕΣΑΟΚ Τροόδους, κρίνεται απαραίτητο όπως καταρτιστούν κάποιες γενικές κατευθυντήριες γραμμές χωροθέτησης των προτεινόμενων έργων, η εφαρμογή των οποίων θα μπορεί να μειώσει τις οποιοσδήποτε περιβαλλοντικές επιπτώσεις δύναται να συνδυάζονται με αυτά. Στα πλαίσια αυτά συστάθηκε ο ακόλουθος Πίνακας, ο οποίος παρουσιάζει τα προτεινόμενα έργα που **δεν συνοδεύονται από συγκεκριμένη πληροφορία χωροθέτησης**, σε σχέση με την περιβαλλοντική παράμετρο που δύναται να επηρεάσουν λόγω της φύσεως και των χαρακτηριστικών τους.

Σε γενικές γραμμές, ο ακόλουθος Πίνακας καθώς και ο καθορισμός των απαραίτητων γενικών κατευθυντήριων γραμμών χωροθέτησης των έργων που παρουσιάζεται στη συνέχεια, βασίστηκε στις ακόλουθες παραδοχές:

- Γενικά τα έργα που προτείνονται στην ΕΣΑΟΚ αφορούν κυρίως έργα υποδομής τα οποία είναι είτε έργα βελτιωμένης διαχείρισης υγρών και στερεών αποβλήτων, τα οποία αποσκοπούν στην προστασία του περιβάλλοντος, είτε οδικά έργα και άλλες δημόσιες υποδομές, είτε εκπαιδευτικά ιδρύματα κλπ. Η χωροθέτηση των εν λόγω έργων σχετίζεται άμεσα με τον βαθμό εξυπηρέτησης τόσο του σκοπού για τον οποίο θα πρέπει να υλοποιηθούν, όσο και των ίδιων των κοινοτήτων και της τοπικής κοινωνίας. Παρόλα αυτά η χωροθέτηση των έργων αυτών δεν πρέπει να συνδέεται με σημαντικές τοπικές επιπτώσεις σε διάφορες περιβαλλοντικές παραμέτρους όπως αναφέρονται στη συνέχεια.
- Ογκώδη έργα (π.χ. κατασκευή ΣΕΛ) αναμένεται όπως επηρεάσουν την αισθητική του τοπίου, είτε λόγω κάλυψης μεγάλου μέρους της έκτασης από τις υποδομές, είτε λόγω χαρακτηριστικών ύψους (π.χ. δημιουργία τελεφερίκ). Έργα διαχείρισης υγρών αποβλήτων στα οποία δεν έχει αποφασιστεί ακόμη η μέθοδος/ τεχνολογία που θα υιοθετηθεί, ενδεχομένως να επηρεάσουν την αισθητική του τοπίου, τους υδάτινους πόρους, το φυσικό/ βιοτικό περιβάλλον.
- Έργα επέκτασης ή χάραξης νέου οδικού δικτύου τα οποία κρίνονται ως αναγκαία, αναμένεται όπως επηρεάσουν κυρίως το φυσικό περιβάλλον (συμπεριλαμβανομένου ενδεχομένως και προστατευόμενων περιοχών) και τοπίο της περιοχής από την εκχέρωση ή επηρεασμό της υφιστάμενης βλάστησης, ενώ ενδέχεται όπως οδηγήσουν στην απομάκρυνση ή όχληση των ειδών που χρησιμοποιούν ή αναπαράγονται στην περιοχή. Λόγω της φύσης των έργων και του έντονου ανάγλυφου της περιοχής ενδέχεται να επηρεαστούν και τα επιφανειακά υδατικά σώματα.
- Η ανάπτυξη των προτεινόμενων μικρών πράσινων σημείων ενδέχεται να συνδέεται με επιπτώσεις στο τοπίο, τους υδάτινους πόρους και στο φυσικό βιοτικό περιβάλλον σε περίπτωση που δεν χωροθετηθούν σωστά. Η σωστή χωροθέτησή τους συνδέεται με την επιτυχία εφαρμογής τους καθώς αυτά πρέπει να βρίσκονται σε θέσεις που να μπορούν να εξυπηρετούνται οι κοινότητες.

- Η δημιουργία των βιοτεχνικών περιοχών αναμένεται όπως επιφέρει θετικές επιπτώσεις στο ανθρωπογενές περιβάλλον από την αύξηση του εργατικού δυναμικού και απασχόλησης της περιοχής κ.α. Παρόλα αυτά, η δημιουργία βιοτεχνικών περιοχών, δύναται να σχετίζεται με επιπτώσεις στο τοπίο, χρήση γης και φυσικό περιβάλλον της περιοχής λόγω της οπτικής όχλησης που δύναται να επιφέρει, των απαιτούμενων και μεγάλης έκτασης σφραγισμένων επιφανειών, της όχλησης της πανίδας, επηρεασμού της χλωρίδας, καθώς και αυξημένο κίνδυνο πρόκλησης πυρκαγιάς.
- Η δημιουργία καινούριων υποδομών στην περιοχή (π.χ. εκπαιδευτικά ιδρύματα, μουσεία, κέντρα υγείας κλπ) αποσκοπεί στη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου της περιοχής, με θετικές επιπτώσεις στο ανθρωπογενές περιβάλλον. Ωστόσο, η τελική τους χωροθέτηση δύναται να επηρεάσει αρνητικά το φυσικό περιβάλλον εάν ο σχεδιασμός του έργου το χωροθετεί εντός προστατευόμενων περιοχών και περιοχών προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος, περιοχών με είδη ή οικοτόπους προτεραιότητας κ.α.
- Η κατασκευή έργων στις θέσεις που έχουν κηρυχθεί ως γαϊότοποι του Γεωπάρκου Τροόδους ή πλησίον τους, ενδέχεται να επιφέρει αρνητικές επιπτώσεις στη γεωλογική κληρονομιά του νησιού.
- Η κατασκευή τηλεφερικό στα υφιστάμενα κτήρια του μεταλλείου του Αμιάντου προς την κορυφή του Τροόδους και η κατασκευή σιδηροδρομικής σύνδεσης Ευρύχου – Σκουριώτισσας, αποτελούν μεγάλης έκτασης έργα, των οποίων ο σχεδιασμός, κατασκευή και λειτουργία αναμένεται όπως συνδέεται με επηρεασμό του τοπίου και των υφιστάμενων χρήσεων γης. Η όδευση και οι υποστηρικτικές υποδομές (π.χ. πυλώνες γραμμής τηλεφερικό) που θα τα συνοδεύουν έως το τέρμα τους, ενδέχεται να επηρεάσουν το φυσικό περιβάλλον της περιοχής.
- Έργα που προνοούν τη χρήση ΑΠΕ προς εξυπηρέτηση ΣΕΛ, αναμένεται όπως επιφέρουν επιπτώσεις στην αισθητική του τοπίου της περιοχής, στη χρήση γης και στο φυσικό περιβάλλον, λόγω της τοποθέτησης των εγκαταστάσεων ΑΠΕ (π.χ. φωτοβολταϊκών πλαισίων), μερικής εκχέρσωσης ειδών βλάστησης και αλλαγής των χαρακτηριστικών της βιοποικιλότητας της άμεσης περιοχής.

Όπως έχει αναφερθεί, ο καθορισμός των απαραίτητων γενικών κατευθυντήριων γραμμών χωροθέτησης των έργων, όπως παρουσιάζεται στη συνέχεια, βασίστηκε στις πιο πάνω παραδοχές, καθώς και στον ακόλουθο Πίνακα.

Ωστόσο, θα πρέπει να τονιστεί ότι τα πλείστα μέτρα πρόληψης και απάμβλυνσης των επιπτώσεων, τόσο κατά την κατασκευή όσο και κατά την λειτουργία των προτεινόμενων έργων, θα καθοριστούν λεπτομερώς σε μεταγενέστερο στάδιο, σε επίπεδο έργου, με βάση την εκπόνηση της αντίστοιχης περιβαλλοντικής μελέτης που απαιτείται για κάθε έργο, ενώ θα πρέπει αυτά να καθοριστούν λεπτομερώς για να είναι όσο το δυνατό αποτελεσματικότερα και εφαρμόσιμα.

Πίνακας 32: Προτεινόμενα έργα ΕΣΑΟΚ χωρίς συγκεκριμένη πληροφορία χωροθέτησης σε σχέση με την περιβαλλοντική παράμετρο που δύναται να επηρεάσουν λόγω χαρακτηριστικών

Προτεινόμενο Έργο	Περιβαλλοντική παράμετρος που δύναται να επηρεαστεί λόγω χαρακτηριστικών έργου					
	Τοπίο	Υδάτινοι Πόροι	Αέρας	Έδαφος/ Χρήση Γης	Φυσικό Βιοτικό Περιβάλλον	Ανθρωπογενές Βιοτικό Περιβάλλον
Δημιουργία μιας ή δύο compact μονάδων επεξεργασίας υγρών αποβλήτων στην Κοινότητα Κάμπου (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)		✓				✓
Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων στην Κοινότητα Μυλικουρίου (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)		✓				✓
Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων στην Κοινότητα Σπηλιών (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)		✓				✓
Δημιουργία μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων με τη μέθοδο MBR/ MBBR, δυναμικότητας 25m ³ /d για την Κοινότητα Πλατανιστάσας (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)		✓				✓
Δημιουργία Μονάδας Επεξεργασίας υγρών αποβλήτων με τη μέθοδο MBR/ MBBR, δυναμικότητας 25m ³ /d για την Κοινότητα Πολύστυπου (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)		✓				✓
Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων στην Κοινότητα Άλωνας (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)		✓				✓
Δημιουργία δύο compact μονάδων επεξεργασίας υγρών αποβλήτων μεθόδου MBR/ MBBR, ημερήσιας δυναμικότητας 10m ³ /d στην Κοινότητα Λαγουδερών (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)		✓				✓
Δημιουργία δύο compact μονάδων επεξεργασίας υγρών αποβλήτων μεθόδου ενεργούς ιλύος με παρατεταμένο αερισμό, ημερήσιας δυναμικότητας 15m ³ /d στην Κοινότητα Σαράντι (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)		✓				✓
Έργο διαχείρισης των υγρών αποβλήτων στην Κοινότητα Αγίας Ειρήνης (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)	✓	✓				✓
Έργο διαχείρισης των υγρών αποβλήτων στην Κοινότητα Καννάβια (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)	✓	✓				✓
Δημιουργία ΣΕΛ, δυναμικότητας 130m ³ /d στην Κοινότητα Αγίας Μαρίνας (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)	✓					✓

Προτεινόμενο Έργο	Περιβαλλοντική παράμετρος που δύναται να επηρεαστεί λόγω χαρακτηριστικών έργου					
	Τοπίο	Υδάτινοι Πόροι	Αέρας	Έδαφος/ Χρήση Γης	Φυσικό Βιοτικό Περιβάλλον	Ανθρωπογενές Βιοτικό Περιβάλλον
Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων μεθόδου MBR/MBBR, με ημερήσια δυναμικότητα 100m ³ /d στην Κοινότητα Νικητάρι (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)		✓				✓
Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων μεθόδου MBR/MBBR, με ημερήσια δυναμικότητα 35m ³ /d στην Κοινότητα Ξυλιάτος (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)		✓				✓
Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων μεθόδου MBR/MBBR, με ημερήσια δυναμικότητα 20m ³ /d στην Κοινότητα Απλίκι (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)		✓				✓
Έργο διαχείρισης των υγρών αποβλήτων στην Κοινότητα Καμπί (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)	✓	✓				✓
Έργο διαχείρισης των υγρών αποβλήτων στην Κοινότητα Φαρμακά (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)	✓	✓				✓
Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων στην Κοινότητα Φικάρδου (αν υπάρξει χρηματοδότηση) (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)		✓				✓
Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων στην Κοινότητα Λαζανιάς (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)		✓				✓
ΣΕΛ δυναμικότητας 330m ³ /d για την ενιαία διαχείριση των υγρών αποβλήτων των Κοινοτήτων Φασούλας, Σπιτάλι και Παραμύθας (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)	✓	✓				✓
Έργο διαχείρισης των υγρών αποβλήτων στην Κοινότητα Άγιος Ιωάννης (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)	✓	✓				✓
Έργο διαχείρισης των υγρών αποβλήτων στην Κοινότητα Κάτω Μύλου (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)	✓	✓				✓
Έργο διαχείρισης των υγρών αποβλήτων στην Κοινότητα Κάτω Πλάτρες (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)	✓	✓				✓
Έργο διαχείρισης των υγρών αποβλήτων στην Κοινότητα Φοινί (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)	✓	✓				✓
Έργο διαχείρισης των υγρών αποβλήτων στην Κοινότητα Μανδριά Λεμεσού (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)	✓	✓				✓

Προτεινόμενο Έργο	Περιβαλλοντική παράμετρος που δύναται να επηρεαστεί λόγω χαρακτηριστικών έργου					
	Τοπίο	Υδάτινοι Πόροι	Αέρας	Έδαφος/ Χρήση Γης	Φυσικό Βιοτικό Περιβάλλον	Ανθρωπογενές Βιοτικό Περιβάλλον
Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων μεθόδου MBR/MBBR, με ημερήσια δυναμικότητα 35m ³ /d στην Κοινότητα Δωρά (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)		✓				✓
Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων μεθόδου MBR/MBBR, με ημερήσια δυναμικότητα 60m ³ /d στην Κοινότητα Άρσος (αν υπάρξει χρηματοδότηση) (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)		✓				✓
Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων μεθόδου MBR/MBBR, με ημερήσια δυναμικότητα 90m ³ /d στην Κοινότητα Ομόδους (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)		✓				✓
Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων μεθόδου SBR/προσκολλημένης βιομάζας/ ενεργού ιλύος, με ημερήσια δυναμικότητα 10m ³ /d στην Κοινότητα Ποταμιού (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)		✓				✓
Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων μεθόδου MBR/MBBR, με ημερήσια δυναμικότητα 90m ³ /d στην Κοινότητα Βάσας (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)		✓				✓
Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων μεθόδου MBR/MBBR, με ημερήσια δυναμικότητα 16m ³ /d στην Κοινότητα Μάλια (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)		✓				✓
Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων μεθόδου MBR/MBBR, με ημερήσια δυναμικότητα 55m ³ /d στην Κοινότητα Αμιάντου (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)		✓				✓
Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων μεθόδου MBR/MBBR, με ημερήσια δυναμικότητα 30m ³ /d στην Κοινότητα Αγίου Κωνσταντίνου (αν υπάρξει χρηματοδότηση) (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)		✓				✓
Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων μεθόδου MBR/MBBR, με ημερήσια δυναμικότητα 30m ³ /d στην Κοινότητα Αγίου Μάμα (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)		✓				✓
Δημιουργία μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων μεθόδου ενεργού ιλύος με παρατεταμένο αερισμό, με ημερήσια δυναμικότητα 10m ³ /d στην Κοινότητα Καπηλειό		✓				✓

Προτεινόμενο Έργο	Περιβαλλοντική παράμετρος που δύναται να επηρεαστεί λόγω χαρακτηριστικών έργου					
	Τοπίο	Υδάτινοι Πόροι	Αέρας	Έδαφος/ Χρήση Γης	Φυσικό Βιοτικό Περιβάλλον	Ανθρωπογενές Βιοτικό Περιβάλλον
(Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)						
Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων μεθόδου MBR/MBBR, με ημερήσια δυναμικότητα 80m ³ /d στην Κοινότητα Λιμνάτης (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)		✓				✓
Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων μεθόδου MBR/MBBR, με ημερήσια δυναμικότητα 20m ³ /d στην Κοινότητα Γεράσα (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)		✓				✓
Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων μεθόδου MBR/MBBR, με ημερήσια δυναμικότητα 50m ³ /d στην Κοινότητα Αψιού (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)		✓				✓
Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων μεθόδου MBR/MBBR, με ημερήσια δυναμικότητα 40m ³ /d στην Κοινότητα Μαθικολώνη (αν υπάρξει χρηματοδότηση) (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)		✓				✓
Έργο διαχείρισης των υγρών αποβλήτων στην Κοινότητα Λουβαρά (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)	✓	✓				✓
Έργο διαχείρισης των υγρών αποβλήτων στην Κοινότητα Καλού Χωριού (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)	✓	✓				✓
Έργο διαχείρισης των υγρών αποβλήτων στην Κοινότητα Ζωοπηγής (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)	✓	✓				✓
Έργο διαχείρισης των υγρών αποβλήτων στην Κοινότητα Αγίου Παύλου (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)	✓	✓				✓
Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων μεθόδου MBR/MBBR, με ημερήσια δυναμικότητα 45m ³ /d στην Κοινότητα Μονάγρι (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)		✓				✓
Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων μεθόδου MBR/MBBR, με ημερήσια δυναμικότητα 35m ³ /d στην Κοινότητα Δωρού (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)		✓				✓
Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων μεθόδου MBR/MBBR, με ημερήσια δυναμικότητα 35m ³ /d στην Κοινότητα Σιλίκου (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)		✓				✓

Προτεινόμενο Έργο	Περιβαλλοντική παράμετρος που δύναται να επηρεαστεί λόγω χαρακτηριστικών έργου					
	Τοπίο	Υδάτινοι Πόροι	Αέρας	Έδαφος/ Χρήση Γης	Φυσικό Βιοτικό Περιβάλλον	Ανθρωπογενές Βιοτικό Περιβάλλον
Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων μεθόδου MBR/MBBR, με ημερήσια δυναμικότητα 65m ³ /d στην Κοινότητα Λάνεια (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)		✓				✓
Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων μεθόδου MBR/MBBR, με ημερήσια δυναμικότητα 60m ³ /d στην Κοινότητα Κοιλανίου (αν υπάρξει χρηματοδότηση) (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)		✓				✓
Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων μεθόδου MBR/MBBR, με ημερήσια δυναμικότητα 30m ³ /d στην Κοινότητα Πέρα Πέδι (αν υπάρξει χρηματοδότηση) (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)		✓				✓
Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων μεθόδου SBR/προσκολλημένης βιομάζας στην Κοινότητα Κουκά (αν υπάρξει χρηματοδότηση) (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)		✓				✓
Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων μεθόδου MBR/MBBR, με ημερήσια δυναμικότητα 80m ³ /d στην Κοινότητα Μονιάτη (αν υπάρξει χρηματοδότηση) (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)		✓				✓
Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων μεθόδου MBR/MBBR, με ημερήσια δυναμικότητα 80m ³ /d στην Κοινότητα Τρμίκληνης (αν υπάρξει χρηματοδότηση) (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)		✓				✓
Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων μεθόδου MBR/MBBR, με ημερήσια δυναμικότητα 45m ³ /d στην Κοινότητα Λόφου (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)		✓				✓
Έργο διαχείρισης των υγρών αποβλήτων στην Κοινότητα Αγίου Αμβροσίου (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)	✓	✓				✓
Έργο διαχείρισης των υγρών αποβλήτων στην Κοινότητα Αγίου Θεράπων (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)	✓	✓				✓
Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων δυναμικότητας 140m ³ /d στην Κοινότητα Πάχας (αν υπάρξει χρηματοδότηση) (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)		✓				✓

Προτεινόμενο Έργο	Περιβαλλοντική παράμετρος που δύναται να επηρεαστεί λόγω χαρακτηριστικών έργου					
	Τοπίο	Υδάτινοι Πόροι	Αέρας	Έδαφος/ Χρήση Γης	Φυσικό Βιοτικό Περιβάλλον	Ανθρωπογενές Βιοτικό Περιβάλλον
Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων δυναμικότητας 200m ³ /d στην Κοινότητα Σούνι - Ζανακιά (αν υπάρξει χρηματοδότηση) (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)		✓				✓
Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων μεθόδου MBR/MBBR, με ημερήσια δυναμικότητα 50m ³ /d στην Κοινότητα Βουνί (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)		✓				✓
Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων μεθόδου MBR/MBBR, με ημερήσια δυναμικότητα 25m ³ /d στην Κοινότητα Αργίδια (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)		✓				✓
Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων μεθόδου MBR/MBBR, με ημερήσια δυναμικότητα 20m ³ /d στην Κοινότητα Ποταμίτιστα (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)		✓				✓
Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων μεθόδου MBR/MBBR, με ημερήσια δυναμικότητα 40m ³ /d στην Κοινότητα Δύμες (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)		✓				✓
Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων μεθόδου MBR/MBBR, με ημερήσια δυναμικότητα 40m ³ /d στην Κοινότητα Χανδριά (αν υπάρξει χρηματοδότηση) (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)		✓				✓
Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων μεθόδου MBR/MBBR, με ημερήσια δυναμικότητα 50m ³ /d στην Κοινότητα Κορφή (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)		✓				✓
Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων μεθόδου MBR/MBBR, με ημερήσια δυναμικότητα 110m ³ /d στην Κοινότητα Απεσιάς (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)		✓				✓
Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων μεθόδου MBR/MBBR, με ημερήσια δυναμικότητα 25m ³ /d στην Κοινότητα Λεμούθου (αν υπάρξει χρηματοδότηση) (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)		✓				✓
Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων μεθόδου MBR/MBBR, με ημερήσια δυναμικότητα 10m ³ /d στην Κοινότητα Τρεις Ελιές (αν υπάρξει χρηματοδότηση) (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)		✓				✓

Προτεινόμενο Έργο	Περιβαλλοντική παράμετρος που δύναται να επηρεαστεί λόγω χαρακτηριστικών έργου					
	Τοπίο	Υδάτινοι Πόροι	Αέρας	Έδαφος/ Χρήση Γης	Φυσικό Βιοτικό Περιβάλλον	Ανθρωπογενές Βιοτικό Περιβάλλον
Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων μεθόδου MBR/MBBR, με ημερήσια δυναμικότητα 10m ³ /d στην Κοινότητα Καμινάρια (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)		✓				✓
Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων μεθόδου MBR/MBBR, με ημερήσια δυναμικότητα 40m ³ /d στην Κοινότητα Προδρόμου (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)		✓				✓
Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων μεθόδου SBR/προσκολλημένης βιομάζας, δυναμικότητας 5m ³ /d, στην Κοινότητα Παλιόμυλος (αν υπάρξει χρηματοδότηση) (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)		✓				✓
Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων μεθόδου MBR/MBBR, με ημερήσια δυναμικότητα 15m ³ /d στην Κοινότητα Αγίου Δημητρίου (αν υπάρξει χρηματοδότηση) (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)		✓				✓
Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων μεθόδου MBR/MBBR, με ημερήσια δυναμικότητα 15m ³ /d στην Κοινότητα Αγίου Θεοδώρου Σολέας (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)		✓				✓
Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων μεθόδου MBR/MBBR, με ημερήσια δυναμικότητα 20m ³ /d στην Κοινότητα Φτερικούδι (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)		✓				✓
Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων μεθόδου MBR/MBBR, με ημερήσια δυναμικότητα 90m ³ /d στην Κοινότητα Πεδουλά (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)		✓				✓
Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων μεθόδου MBR/MBBR, με ημερήσια δυναμικότητα 20m ³ /d στην Κοινότητα Γερακιές (αν υπάρξει χρηματοδότηση) (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)		✓				✓
Δημιουργία compact μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων μεθόδου MBR/MBBR, με ημερήσια δυναμικότητα 15m ³ /d στην Κοινότητα Άγιος Θεόδωρος (αν υπάρξει χρηματοδότηση) (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)		✓				✓
Έργο διαχείρισης των υγρών αποβλήτων στην Κοινότητα Ορούντας (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)	✓	✓				✓

Προτεινόμενο Έργο	Περιβαλλοντική παράμετρος που δύναται να επηρεαστεί λόγω χαρακτηριστικών έργου					
	Τοπίο	Υδάτινοι Πόροι	Αέρας	Έδαφος/ Χρήση Γης	Φυσικό Βιοτικό Περιβάλλον	Ανθρωπογενές Βιοτικό Περιβάλλον
Έργο διαχείρισης των υγρών αποβλήτων στην Κοινότητα Ποτάμι (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)	✓	✓				✓
Έργο ενιαίας διαχείρισης υγρών αποβλήτων των Κοινοτήτων Οίκου και Καλοπαναγιώτη (Στρατηγική Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και ΟΠ.11)	✓	✓				✓
Δημιουργία προσωρινού κινητού ΣΜΑ (Στρατηγική Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων, ΟΠ.11β.2.4)	✓	✓		✓		✓
Δημιουργία ΣΜΑ στην Κοινότητα Αγρού (Στρατηγική Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων, ΟΠ.11β.2.4)	✓	✓		✓		✓
Δημιουργία μικρού Πράσινου Σημείου Κάμπου (Στρατηγική Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων, ΟΠ.11β.2.2 και ΟΠ.11β.2.3)	✓		✓			✓
Εκπόνηση Σχέδιου Δράσης για τον εντοπισμό και επανάκτηση - διαχείριση εγκαταλελειμμένων αγροτεμαχίων στην περιοχή του Τροόδους (ΟΠ.1.3.1)				✓	✓	✓
Εκπόνηση σχεδίου αξιοποίησης της αγρανάπαυσης για τις ανάγκες της κτηνοτροφίας (ΟΠ.1.3.2)				✓	✓	✓
Καταγραφή – χαρτογράφηση, αξιολόγηση, κατηγοριοποίηση και διαμόρφωση προτάσεων εγγραφής και αναβάθμιση δικτύου αγροτικών δρόμων στρατηγικής σημασίας για την ανάπτυξη της γεωργίας και της κτηνοτροφίας (ΟΠ.1.3.5)				✓	✓	✓
Δημιουργία Βιοτεχνικής Περιοχής στη Λινού (ΟΠ.2.3.1)	✓			✓	✓	✓
Δημιουργία Βιοτεχνικής Περιοχής στην Αγία Μαρίνα Ξυλιάτου (ΟΠ.2.3.3)	✓			✓	✓	✓
Ίδρυση και λειτουργία Παραρτήματος ΑΞΙΚ – ΗΗIC Troodos – Platres Campus (ΟΠ.3.4.2, ΟΠ.5.6.1 και ΟΠ.5.7.2)					✓	✓
Δημιουργία Μεταλυκειακών Ινστιτούτων Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΜΙΕΕΚ) ή Σχολών Ανώτερης Εκπαίδευσης (Δημόσιες Σχολές Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης) (ΟΠ.3.4.2)					✓	✓
Ενίσχυση δημοσίων υποδομών σε περιοχές προστασίας Φυσικού Περιβάλλοντος (ΟΠ.3.6.5)					✓	✓
Δημιουργία Μονάδας Ανάπτυξης Ορεινής Επιχειρηματικότητας και Παρατηρητηρίου Ορεινής Απασχόλησης & Επιχειρηματικότητας (ΟΠ.4.1.2 και ΟΠ.4.1.3)					✓	✓

Προτεινόμενο Έργο	Περιβαλλοντική παράμετρος που δύναται να επηρεαστεί λόγω χαρακτηριστικών έργου					
	Τοπίο	Υδάτινοι Πόροι	Αέρας	Έδαφος/ Χρήση Γης	Φυσικό Βιοτικό Περιβάλλον	Ανθρωπογενές Βιοτικό Περιβάλλον
Δημιουργία Αγροτικής Τεχνικής Σχολής Τροόδους στη Γαλάτα (οπ.5.5.2)					✓	✓
Ίδρυση και λειτουργία Ανώτερης Αγροτικής Σχολής Τροόδους (οπ.5.6.3)					✓	✓
Εκπόνηση νέου Σχεδίου Ολοκλήρωσης Αρδευτικού έργου Σολέας (οπ.7.2.4)		✓			✓	✓
Σχέδιο δράσης εκσυγχρονισμού Συστήματος Διαχείρισης Υδάτων Κάμπου & Τσακίστρας (οπ.7.2.5)		✓				✓
Δημιουργία Περιφερειακού Θεματικού Μουσείου πολιτιστικής θεματικής ενότητας «Άμπελος και Οίνος» (οπ.8.2.3 και οπ.8.3.3)					✓	✓
Δημιουργία Περιφερειακού Θεματικού Μουσείου πολιτιστικής θεματικής ενότητας Γαστρονομίας (οπ.8.2.3 και οπ.8.3.3)					✓	✓
Δημιουργία Περιφερειακού Θεματικού Μουσείου πολιτιστικής θεματικής ενότητας «Μουσείο βυζαντινού και μεταβυζαντινού πλούτου της περιοχής του Τροόδους» (οπ.8.2.3 και οπ.8.3.3)					✓	✓
Δημιουργία Περιφερειακού Θεματικού Μουσείου πολιτιστικής θεματικής ενότητας «Τουριστική Παράδοση Ορεινών Θερέτρων» (οπ.8.2.3 και οπ.8.3.3)					✓	✓
Δημιουργία νέου Περιφερειακού Ιστορικού Μουσείου Τροόδους (οπ.8.3.2)					✓	✓
Σχέδια Δράσης για αναβάθμιση και αξιοποίηση Κέντρων Πληροφόρησης και λουιτών Πολιτιστικών Χώρων (οπ.8.3.5)					✓	✓
Κατασκευή τελεφερίκ στα υφιστάμενα κτήρια του μεταλλείου του Αμιάντου προς την κορυφή του όρους Τροόδους (οπ.8.5.1 και οπ.10.2.6)	✓			✓	✓	✓
Δημιουργία Αγροτικού Κέντρου Υγείας Κούρη-Ξυλούρικου στην περιοχή Μονάγρι – Δωρός – Λάνια (οπ.9.4.2)					✓	✓
Επανεξέταση των τμημάτων των αυτοκινητοδρομών που αφορούν χάραξη σε ορεινές περιοχές Τροόδους (οπ.10.1.1)	✓			✓	✓	✓
Βελτίωση ορισμένων διακοινοτικών συνδέσεων στρατηγικής σημασίας (οπ.10.1.1)	✓			✓	✓	✓
Χάραξη και χρήση οδικού δικτύου διασύνδεσης κοινοτήτων Μονάγρι, Άγιος Γεώργιος (Συλίκου), Συλίκου, Κουκά, Λόφου με το Κοιλάνι/ Πέρα – Πεδί/ Λόφου/ Άγιος Θεράπων (οπ.10.2.2)	✓			✓	✓	✓
Σχεδιασμός και χρήση δρόμου Ζωοπηγής – Παπούτσας για βελτίωση της πρόσβασης προς την πρωτεύουσα ως χωρητικός δρόμος εσωτερικής συνδεσιμότητας συμπλέγματος κοινοτήτων (οπ.10.2.2)	✓			✓	✓	✓

Προτεινόμενο Έργο	Περιβαλλοντική παράμετρος που δύναται να επηρεαστεί λόγω χαρακτηριστικών έργου					
	Τοπίο	Υδάτινοι Πόροι	Αέρας	Έδαφος/ Χρήση Γης	Φυσικό Βιοτικό Περιβάλλον	Ανθρωπογενές Βιοτικό Περιβάλλον
Επέκταση του δρόμου Κάτω Πλατρών/ Λεμύθου με παράκαμψη του οικισμού και διασύνδεση με τον δρόμο Λεμύθου (περιοχή σφαγείου) – Δρόμος Πεδουλάς/ Κύκκου (οπ.10.2.2)	✓			✓	✓	✓
Αναβάθμιση δρόμου Λεμύθου (περιοχή σφαγείου) – Δρόμος Πεδουλάς/ Κύκκου (οπ.10.2.2)	✓			✓	✓	✓
Επέκταση και σύνδεση του δρόμου Λεμύθου (περιοχή σφαγείου) – Δρόμος Πεδουλάς/ Κύκκου με τον χωρητικό δρόμο προς Κοινότητα Μουτουλλά και νέα όδευση για παράκαμψη της κοινότητα Καλοπαναγιώτη και σύνδεση με τον δρόμο Καλοπαναγιώτη – Γερακίων – Κύκκου (οπ.10.2.2)	✓			✓	✓	✓
Αναβάθμιση του δρόμου Άγιος Νικόλαος (Πάφου) – Καμινάρια και επέκτασης μέχρι τον δρόμο Λεμύθου – Πεδουλά (οπ.10.2.2)	✓			✓	✓	✓
Αναβάθμιση και κατασκευή του οδικού δικτύου – χωρητικών δρόμων σύνδεσης των κοινοτήτων Προδρόμου – Παλιόμυλου – Λεμύθου, Καμιναρίων – Αγίου Δημητρίου – Τρεις Ελιές (οπ.10.2.2)	✓			✓	✓	✓
Καταγραφή, χαρτογράφηση, αξιολόγηση, κατηγοριοποίηση και διαμόρφωση προτάσεων εγγραφής και αναβάθμισης δικτύου αγροτικών δρόμων στρατηγικής σημασίας για την ανάπτυξης αγροτικών δραστηριοτήτων (οπ.10.2.3)	✓			✓	✓	✓
Χάραξη Σιδηροδρομικής σύνδεσης Ευρύχου - Σκουριώτισσα και προκαταρκτική μελέτη χάραξης Ευρύχου – Γαλάτα (οπ.10.2.4)	✓			✓	✓	✓
Κατασκευή σιδηροδρομικής σύνδεσης Ευρύχου - Σκουριώτισσα και τερματικού Σταθμού (οπ.10.2.5)	✓			✓	✓	✓
Επέκταση υποδομών δικτύου και ανάπτυξης ευρωζωνικότητας (οπ.10.4.1)						✓
Κατασκευή Σταθμού Λυμάτων στις Κυβίδες (οπ.11α.2.1)	✓					✓
Δημιουργία υποδομών για περισυλλογή των ανακυκλώσιμων και του βιοαποβλήτου (οπ.11β.2.1)				✓		
Εφαρμογή ΑΠΕ προς εξυπηρέτηση ΣΕΛ, αρδευτικών και υδρευτικών έργων (οπ.12.3.5)	✓			✓	✓	
Δημιουργία Επιστημονικού και ερευνητικού κέντρου αξιολόγησης και προαγωγής της σωματικής δραστηριότητας (οπ.13.2.1)					✓	✓
Κατασκευή ελικοδρομίου στην περιοχή Αστυνομικής Διεύθυνσης Μόρφου (οπ.14.1)	✓			✓	✓	✓

Σύμφωνα με τον πιο πάνω πίνακα, προκύπτουν κάποιες απαραίτητες γενικές κατευθυντήριες γραμμές χωροθέτησης των προτεινόμενων έργων της ΕΣΑΟΚ, με στόχο τον όσο το δυνατό μικρότερο επηρεασμό των περιβαλλοντικών παραμέτρων από την χωροθέτησή τους. Πιο κάτω παρατίθενται οριζόντιες και κατά περίπτωση εξειδικευμένες προτάσεις που θα πρέπει να ληφθούν υπόψη στην τελική επιλογή χωροθέτησης των επιμέρους έργων/δράσεων. **Τονίζεται ότι οι προτάσεις είναι ενδεικτικές και σε καμία περίπτωση εξαντλητικές.**

- Βιοποικιλότητα:

- Περιοχές δικτύου Natura 2000:

- Η χωροθέτηση ανάπτυξης και υποδομών να προωθείται εντός του ορίου ανάπτυξης και πλησίον περιοχών με υφιστάμενα και συμβατά οικοδομικά πρότυπα, αποφεύγοντας οικολογικά ευαίσθητες περιοχές. Σε περίπτωση που αυτό είναι αναπόφευκτο να υλοποιούνται λεπτομερείς οικολογικές αξιολογήσεις όπου απαιτείται σύμφωνα με τις Οδηγίες 92/43/ΕΟΚ και 147/2009/ΕΕ.
- Κατά κανόνα θα πρέπει να αποφεύγονται οι χωροθετήσεις οχληρών δραστηριοτήτων εντός ή πλησίον οικολογικά ευαίσθητων περιοχών.
- Για την προστασία του αγρινού *Ovis orientalis ophion*, συστήνεται να αποφευχθεί η χωροθέτηση κτηνοτροφικών υποστατικών εντός ή πλησίον της περιοχής κατανομής του είδους, αφού είναι πολύ πιθανή η μεταφορά ασθενειών από τα κοπάδια στο αγρινό. Το αγρινό αποτελεί είδος η παρουσία του οποίου καθόρισε τρεις περιοχές Natura 2000 (ΤΚΣ Δάσος Πάφου, ΕΖΔ Κοιλιάδα Διαρίζου, ΕΖΔ Εθνικό Δασικό Πάρκο Τροόδους).
- Για το σχέδιο διαχείρισης της βόσκησης (ΟΠ 1.3.3) προτείνεται να ληφθεί υπόψη κατά περίπτωση το ισοζύγιο βοσκοϊκανότητας (grazing capacity)/ βοσκοφόρτωσης (stocking rate) σε συνάρτηση με τις ανάγκες διατήρησης ανοιγμάτων των δασών και διαχείρισης συγκεκριμένων τύπων οικοτόπων (π.χ τύπος οικοτόπου 6220*).

- Οικότοποι και Είδη Προτεραιότητας:

- Κατά την χωροθέτηση έργων για αποφυγή ή περιορισμό των δυνητικών επιπτώσεων, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη όλες οι γεωχωρικές πληροφορίες κατανομής/ παρουσίας οικοτόπων και ειδών, είτε χαίρουν νομικής προστασίας (92/43/ΕΟΚ, 2009/147/ΕΚ) είτε όχι (φυτά Κόκκινου Βιβλίου). Ενδεικτικά, βλέπε Χάρτες στις ενότητες 7.4.1.2 και 7.4.1.3.
- Εντός των ορίων της κοινότητας Λινούς χωροθετούνται οι πιο κάτω παρεμβάσεις ελικοδρόμιο, βιοτεχνική περιοχή, ΣΜΑ. Στην εν λόγω περιοχή έχει ήδη εγκριθεί η δημιουργία έργου ΑΠΕ και μελετάται η δημιουργία και άλλου. Βάσει πληροφοριών από το Τμήμα Περιβάλλοντος στην ευρύτερη περιοχή Σολέας εντοπίζεται ο οικότοπος προτεραιότητας 5220* - Θαμνώνες με *Ziziphus*, ο οποίος λόγω των έντονων και διαχρονικών ανθρωπογενών επεμβάσεων έχει περιοριστεί σε μεμονωμένες συστάδες, συχνά σε όρια αγρών. Στην περίπτωση της κοινότητας Λινούς, λόγω των έργων στην περιοχή και την ελλιπή γνώση χωροθέτησης τους, δυνατό να προκύψουν συσσωρευτικές επιπτώσεις στον οικότοπο. Συστήνεται, σε επίπεδο εξέτασης έργων (ΜΕΕΠ) να μπουν μέτρα κατά την έκδοση της γνωμάτευσης της περιβαλλοντικής αρχής, για αποφυγή εκχέρσωσης ή/κι υποβάθμισης

των συστάδων του οικότοπου. Αντίστοιχο οριζόντιο μέτρο θα πρέπει να εφαρμόζεται στην περίπτωση παρούσας όλων των σημαντικών τύπων οικοτόπων και ειδών.

- Προστασία υδάτινων σωμάτων:

- Προτείνεται η αποφυγή χωροθέτησης των έργων πλησίον επιφανειακών υδατικών σωμάτων (π.χ. ποταμοί, φράγματα, δεξαμενές) ή κοντά σε γεωτρήσεις ύδρευσης. Ο σχεδιασμός έργων που εφάπτονται ή βρίσκονται πλησίον υδάτινων επιφανειακών σωμάτων ή γεωτρήσεων να βασίζεται στα πορίσματα ειδικής Υδρολογικής/ Υδραυλικής ή Υδρογεωλογικής μελέτης που θα εκπονείται για την άμεση περιοχή μελέτης των έργων, με στόχο τον μικρότερο δυνατό επηρεασμό των υδάτινων πόρων.
- Για τις παρεμβάσεις προώθησης της γεωργίας και κτηνοτροφίας, θα πρέπει να ληφθούν υπόψη πιθανές επιπτώσεις αναφορικά με τη διαθεσιμότητα και δυναμικές επιπτώσεις σε παρεμφερείς πόρους όπως ποσοτική και ποιοτική επιβάρυνση υπόγειων και επιφανειακών υδάτων λόγω απολήψεων και επιφανειακών απορροών λόγω χρήσης αγροχημικών.

- Πυροπροστασία:

- Ο τελικός σχεδιασμός και κατασκευή των προτεινόμενων έργων που ενδέχεται να εμπίπτουν εντός περιοχών υψηλού κινδύνου ως προς την εκδήλωση πυρκαγιών, θα πρέπει να επιλέγεται και να πραγματοποιείται πάντοτε σε συνδυασμό με τα κατάλληλα μέτρα πρόληψης και καταστολής των πυρκαγιών στις ιδιωτικές περιουσίες, με στόχο την προστασία του τοπίου, άρση του κινδύνου πυρκαγιών, αξιοποίηση της εγκαταλελειμμένης γης και αξιοποίηση των διακένων εντός δασικών εκτάσεων και εγκαταλελειμμένων αγρών, όπως παρουσιάζεται στο υπομέτρο 6.3 της ΕΣΑΟΚ.
- Η δημιουργία βιομηχανικών/ βιοτεχνικών ζωνών (ΟΠ 2.3) συνοδεύεται με αυξημένο κίνδυνο πυρκαγιάς. Η χωροθέτησή τους θα πρέπει να λάβει υπόψη τόσο τον κίνδυνο αυτό όσο και μέτρα πυρασφάλειας. Επίσης για τη δημιουργία των ζωνών αυτών, προϋποτίθεται η ανάπτυξη παρεμφερών υποδομών όπως μεταφορά δικτύων παροχής υπηρεσιών (ηλεκτροδότηση, υδροδότηση, αποχετευτικό σύστημα), βελτίωση ή κατασκευή οδικού δικτύου κτλ. Οι υποδομές αυτές, εντός περιβαλλοντικά ευαίσθητων περιοχών έχουν επιπτώσεις μεγαλύτερης κλίμακας πέραν της τοπικής και θα πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά τη διαδικασία χωροθέτησης των ζωνών.
- Χρήσεις Γης: Όπως σημειώνεται στο Παράρτημα Ε8 της ΕΣΑΟΚ Τροόδους, ο βαθμός ανάπτυξης των Κτηνοτροφικών Ζωνών της περιοχής μελέτης είναι πολύ περιορισμένος, με εξαίρεση την Κτηνοτροφική Περιοχή της Κοινότητας Άλασσας. Προτείνεται όπου είναι δυνατόν, να κορεστούν τα υφιστάμενα υποστατικά και ζώνες πριν αναπτυχθούν νέα.

- Βιοτικό περιβάλλον και τοπίο:

- Έργα που απαιτούν υποδομές σε περιοχές με έντονο ανάγλυφο δημιουργούν ανάγκες για έργα που θα έχουν μεγάλη επίπτωση στη γεωμορφολογία της περιοχής (δρόμοι, τοίχοι αντιστήριξης κτλ), αλλοιώνοντας ανεπανόρθωτα το ανάγλυφο και την φυσιογνωμία. Στη φάση του σχεδιασμού των έργων να προωθείται η εναλλακτική δυνατότητα αποφυγής σημείων με έντονο υψομετρικό ανάγλυφο ή μορφολογικά έντονη κλίση πρανούς. Η εν λόγω αποφυγή αναμένεται όπως επηρεάσει όσο το δυνατό λιγότερο την υφιστάμενη μορφολογία της

περιοχής, ενώ καθίσταται και πιο οικονομική. Συστήνεται ως αρχή, να αποφεύγονται οι ογκώδεις αναπτύξεις στις κορυφές των λόφων και σε άμεση γειτνίαση με περιοχές υψηλού φυσικού κάλλους και οικολογικής ευαισθησίας.

- Να χρησιμοποιηθούν όπου το δυνατόν υφιστάμενες υποδομές για να περιοριστεί το δομικό αποτύπωμα των υπό μελέτη παρεμβάσεων.
- Ιδανικά θα έπρεπε να προωθηθεί η ταυτόχρονη ωρίμανση και σχεδιασμό των επιμέρους παρεμβάσεων ώστε να είναι ικανή η αντικειμενική εκτίμηση συσσωρευτικών επιπτώσεων από την ΕΣΑΟΚ Τροόδους στο σύνολό της. Εφόσον αυτό εκ των πραγμάτων δεν κρίνεται εφικτό, συστήνεται, να λαμβάνεται υπόψη η υπερσυγκέντρωση και η συνέργεια των έργων που έχουν τη δυνατότητα ενίσχυσης των δυνητικών αρνητικών επιπτώσεων.
- Η ανάπτυξη και εγκατάσταση υποδομών και αναπτύξεων θα πρέπει να είναι συμβατή με το ορεινό τοπίο και να αποφευχθεί η αλλοίωση ή κερματισμός του. Για περιορισμό πιθανών επιπτώσεων στο τοπίο θα πρέπει να σχεδιαστούν και εφαρμοστούν μέτρα αποκατάστασης που θα οδηγήσουν σε βελτίωση της βιωσιμότητας και της ελκυστικότητας.
- Γεωτεχνική Σταθερότητα: Όπου αυτό δεν είναι δυνατό, ο σχεδιασμός έργων σε σημεία με έντονο υψομετρικό ανάγλυφο να βασίζεται και να προκύπτει από τα πορίσματα ειδικής Γεωλογικής/Γεωτεχνικής μελέτης που θα εκπονείται για την άμεση περιοχή μελέτης των έργων, με στόχο την καταγραφή πιθανών ενδείξεων αστάθειας λόγω φύσεως του γεωλογικού υποβάθρου και την κατάλληλη διαμόρφωση των εν λόγω σημείων. Να αποφεύγεται ο σχεδιασμός και η θεμελίωση έργων σε σημεία με οποιοσδήποτε επιφανειακές ενδείξεις αστάθειας, όπως για παράδειγμα μορφές αποκόλλησης, βραχοπτώσεις ή άλλες μορφές κατολισθήσεων. Γεωλογικοί σχηματισμοί οι οποίοι θεωρούνται ακατάλληλοι για θεμελιώσεις κτηρίων ή άλλων κατασκευών συστήνεται όπως απομακρυνθούν από το χώρο κατασκευών και αποθηκευτούν για μετέπειτα χρήση και σκοπούς τοπιοτέχνησης. Να αποφεύγεται ο σχεδιασμός και η θεμελίωση έργων σε σημεία με οποιοσδήποτε επιφανειακές ενδείξεις αστάθειας, όπως για παράδειγμα μορφές αποκόλλησης, βραχοπτώσεις ή άλλες μορφές κατολισθήσεων. Γεωλογικοί σχηματισμοί οι οποίοι θεωρούνται ακατάλληλοι για θεμελιώσεις κτηρίων ή άλλων κατασκευών συστήνεται όπως απομακρυνθούν από το χώρο κατασκευών και αποθηκευτούν για μετέπειτα χρήση και σκοπούς τοπιοτέχνησης.
- Προστασία γεωλογικής κληρονομιάς: Για την προστασία της γεωλογικής κληρονομιάς του νησιού και τον όσο το δυνατό μικρότερο επηρεασμό της τοπικής και ειδικής γεωλογίας της περιοχής, των υδάτινων πόρων και του φυσικού περιβάλλοντος, προωθείται η αποφυγή περιοχών που βρίσκονται εντός ή πλησίον σημαντικών χώρων γεωλογικού ενδιαφέροντος. Οι θέσεις των γαιοτόπων του Γεωπάρκου Τροόδους παρουσιάζονται στην ενότητα 7.12 και είναι διαθέσιμες στην ιστοσελίδα του Τμήματος Γεωλογικής Επισκόπησης. Επίσης, όπως αναφέρεται στο Κεφάλαιο 7.2.1, εντός της περιοχής μελέτης εμπίπτει αριθμός εγκαταλελειμμένων μεταλλείων που προορίζονται για διαμόρφωση/ συντήρηση και ανάδειξη βάσει του Σχεδίου Δράσης των εγκαταλελειμμένων Μεταλλείων (μεταλλεία Χατζηπαύλου, Καννούρων και Κοκκινόροτσου στις περιοχές Σολέας – Ορεινών Θερέτρων Λεμεσού).
- Διαμόρφωση οδικού δικτύου:

- Συστήνεται όπου είναι δυνατό να προκρίνεται η αναβάθμιση του υφιστάμενου οδικού δικτύου παρά η χάραξη νέου, γιατί η δημιουργία νέου οδικού δικτύου, συνδέεται με παρεμφερή συνοδά έργα υποδομής που έχουν με τη σειρά τους επιπτώσεις στο φυσικό περιβάλλον.
- Προτείνεται να δοθεί δέουσα προσοχή στο ζήτημα εγγραφής αγροτικών δρόμων (ΟΠ 1.3.5) γιατί κατά περίπτωση η παρουσία εγγεγραμμένου δρόμου δυνατό να συνδέεται με ασύμβατες για την προστασία της περιοχής αναπτύξεις.

8.4 ΜΗΤΡΕΣ/ΠΙΝΑΚΕΣ ΕΝΑΠΟΜΕΝΟΥΣΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ

Στην ενότητα αυτή, γίνεται μια σύνοψη των εναπομενουσών επιπτώσεων των προτεινόμενων δράσεων της Στρατηγικής, κατόπιν της εφαρμογής των προτεινόμενων μέτρων, όπως παρουσιάζονται στην ενότητα 8.2. Ο πιο κάτω πίνακας παρουσιάζει μια μήτρα αξιολόγησης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων που πιθανόν να προκύψουν κατά την υλοποίηση των δράσεων της εν λόγω Στρατηγικής.

Εκτίμηση Επιπτώσεων από την υλοποίηση και εφαρμογή των Στρατηγικών Οριζόντιων και Ολοκληρωμένων Παρεμβάσεων														
Αναφορά σε ενότητα επιπτώσεων	Τοπίο			Υδάτινοι Πόροι	Αέρας		Έδαφος/ Χρήση Γης	Φυσικό Βιοτικό Περιβάλλον			Ανθρωπογενές Βιοτικό Περιβάλλον			Συνέργεια με άλλη/ο Δράση/ Έργο/ Σχέδιο
	Φυσικό Τοπίο	Ιστορική, Αρχαιολογική, Γεωλογική ή Πολιτιστική Κληρονομιά	Αισθητική Τοπίου		Ποιότητα Ατμόσφαιρας	Κλίμα		Βιοποικιλότητα	Χλωρίδα	Πανίδα	Ανθρώπινος Πληθυσμός	Δημόσια Υγεία	Υλικά Αγαθά	
8.2.1	+	+/0/-	+/0/-	+	+/0/-	Ε	+	+	+/0/-	+/0/-	++	Ε	Ε	Σ
8.2.2	0	+	0	+/0/-	+	+	++	+/0/-	+/0/-	+/0/-	++	++	++	Σ
+: Θετική, -: Αρνητική, 0: Ουδέτερη, +/-: Κατά περίπτωση, +/=0/=/: Ανάμεικτες, Ε: Έμμεση, Σ: Σε συνέργεια με άλλη/ο Δράση/ Έργο/ Σχέδιο														

Πίνακας 33: Σύνοψη των εναπομένουσών επιπτώσεων

8.5 ΣΥΝΟΨΗ – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Βάσει του συνοπτικού Πίνακα που παρουσιάστηκε στο κεφάλαιο 8.3, των διαπιστώσεων και της σχετικής αξιολόγησης που έχει γίνει, η Εθνική Στρατηγική Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους, φαίνεται ότι δε δύναται να έχει σημαντικά αρνητικό επηρεασμό κάποιας περιβαλλοντικής πτυχής, νοουμένου ότι ληφθούν υπόψη τα προτεινόμενα μέτρα που την πλαισιώνουν.

Τα προτεινόμενα έργα και δράσεις που συνοψίζονται στην εν λόγω Στρατηγική διαφαίνεται ότι θα έχουν ως επί τω πλείστο, θετικό επηρεασμό στις παραμέτρους του φυσικού τοπίου, της ιστορικής, αρχαιολογικής, γεωλογικής ή πολιτιστικής κληρονομιάς, της αισθητικής τοπίου, των υδάτινων πόρων, της ποιότητας της ατμόσφαιρας, του κλίματος, του εδάφους/ χρήσης γης, της βιοποικιλότητας, της χλωρίδας, της πανίδας, του ανθρώπινου πληθυσμού, της δημόσιας υγείας και των υλικών αγαθών.

Παράλληλα, υπάρχουν μεμονωμένες δράσεις που η εφαρμογή τους ενδέχεται να δύναται να επηρεάσει αρνητικά την κατάσταση μιας παραμέτρου, όπως του ανθρωπογενούς περιβάλλοντος, της αισθητικής του τοπίου, της πανίδας – χλωρίδας, της βιοποικιλότητας και της ποιότητας του ατμοσφαιρικού αέρα. Οι σημαντικότερες δράσεις, όπως αναλυθήκαν στο προηγούμενο Κεφάλαιο είναι οι εξής:

- Στην περίπτωση όπου τα προτεινόμενα έργα ανάπλασης εντός χώρων μνημείων δεν είναι εναρμονισμένα και συμβατά με την τοπική παράδοση και χαρακτηριστικά των υπό ανάπλαση μνημείων, ενδέχεται να καταγραφούν αρνητικές επιπτώσεις στην ιστορική, αρχαιολογική κληρονομιά, μέσω της μη τήρησης των απαιτούμενων όρων διαφύλαξης και προστασίας τους. Αντιθέτως, στην περίπτωση όπου οι εν λόγω παρεμβάσεις πραγματοποιηθούν δημιουργώντας τις κατάλληλες συνθήκες για την οργάνωση εκδηλώσεων και άλλων σχετικών δραστηριοτήτων, αναμένεται όπως καταγραφούν σημαντικές θετικές επιπτώσεις στη διαφύλαξη, προστασία και ανάδειξη της κληρονομιάς του τόπου, προσελκύνοντας σημαντικό αριθμό επισκεπτών στις παρακείμενες και επηρεαζόμενες κοινότητες. Οι παρεμβάσεις και τα έργα ανάπλασης σε ένα αριθμό μνημείων εντός της περιοχής μελέτης, θα πρέπει να βασίζονται στα υφιστάμενα χαρακτηριστικά του περιβάλλοντος χώρου, βάσει ειδικών χωρικών σχεδίων ή συγκεκριμένων μελετών. Τα έργα αυτά θα πρέπει να στοχεύουν στην αναβάθμιση του δομημένου περιβάλλοντος, στην αναβάθμιση της ποιότητας ζωής των πολιτών, στην αναζωογόνηση/αναβάθμιση, περιλαμβανομένης και της κοινωνικοοικονομικής, υποβαθμισμένων περιοχών της υπαίθρου και στη δημιουργία διευκολύνσεων για παθητική ψυχαγωγία/αναψυχή και ξεκούραση.

- Κατά τις εργασίες αξιοποίησης μέρους του χώρου του μεταλλείου του Αμιάντου, τις εργασίες επέκτασης/ αναβάθμισης του υφιστάμενου οδικού δικτύου, τις εργασίες κατασκευής/ διαμόρφωσης των σιδηροδρομικών γραμμών Ευρύχου – Σκουριώτισσας - Γαλάτας, της κατασκευής της εναέριας γραμμής διαδρομών/ τελεφερίκ, καθώς και κατά τις εργασίες κατασκευής του ελικοδρομίου, αναμένεται όπως καταγραφεί ποιοτική υποβάθμιση της ατμόσφαιρας από την αιωρούμενη σκόνη κατά την διάρκεια διακίνησης των διαφόρων βαρέων οχημάτων, καθώς και από τις διάφορες εκπομπές ρύπων από τη χρήση τους. Για την αντιμετώπιση του κινδύνου υποβάθμισης της ποιότητας της ατμόσφαιρας, προτείνεται η χρήση όσο το δυνατόν σύγχρονων και άρια συντηρημένων μηχανημάτων και βαρέων οχημάτων, η επιλογή του πλέον κατάλληλου μεγέθους και τύπου

οχημάτων και μηχανημάτων, η μείωση του χρόνου λειτουργίας σε αναμονή (idling time) των μηχανημάτων – οχημάτων, η ορθή εκπαίδευση του προσωπικού (εργάτες, οδηγοί, κ.λπ.) και η υιοθέτηση πρακτικών για τη μείωση της κατανάλωσης και την εξοικονόμηση ηλεκτρικής ενέργειας και καυσίμων.

- Οι εργασίες αξιοποίησης του μεταλλείου του Αμιάντου, οι εργασίες επέκτασης/ αναβάθμισης του υφιστάμενου οδικού δικτύου, οι εργασίες κατασκευής/ διαμόρφωσης των σιδηροδρομικών γραμμών Ευρύχου – Σκουριώτισσας - Γαλάτας, η κατασκευή της εναέριας γραμμής διαδρομών/ τελεφερίκ και η δημιουργία του ελικοδρομίου, αναμένονται όπως επηρεάσουν αρνητικά το φυσικό βιοτικό περιβάλλον, κυρίως λόγω της αναμενόμενης αύξησης των επιπέδων θορύβου και σκόνης, αλλά και της ενδεχόμενης εκχέρσωσης ή καταπάτησης ειδών. Για τον μετριασμό των εν λόγω αρνητικών επιπτώσεων προτείνεται η εφαρμογή μιας σειράς μέτρων. Ενδεικτικά, προτείνεται η ορθολογική αφαίρεση και εκχέρσωση δένδρων, σπάνιων φυτών και σημαντικών ειδών που αναπτύχθηκαν στην περιοχή, ο σωστός χρονοσχεδιασμός εργασιών σε περιόδους που τα σπάνια είδη δεν φωλιάζουν, δεν αναπαράγονται ή δεν μεταναστεύουν στην περιοχή, η ενίσχυση των ενδιαιτημάτων ορνιθοπανίδας με φυτεύσεις γηγενών ειδών, η φύτευση φυτικών ειδών διαφορετικών βιομορφών προς δημιουργία μωσαϊκού βλάστησης, που ευνοεί την βιοποικιλότητα, η αποφυγή φύτευσης ξενικών ή υδροβόρων ειδών, η περίφραξη των σημαντικών οικοτόπων και ειδών, η εφαρμογή μέτρων μείωσης εκπομπών σκόνης (π.χ. η τακτική και έγκαιρη συντήρηση του εξοπλισμού και μηχανημάτων), το τακτικός καθαρισμός ή ψεκασμός με νερό για τη μείωση της σκόνης, η χρήση σκέπαστρου από τα βαρέα οχήματα, η υλοποίηση της τρέχουσας Εθνικής και Ευρωπαϊκής νομοθεσίας για εξοπλισμό και οχήματα, η εφαρμογή μέτρων μείωσης θορύβου (π.χ. τήρηση χρονοδιαγράμματος, ελεγχόμενη διακίνηση των βαρέων οχημάτων προς /από και εντός του χώρου του έργου, καθώς και διαμέσου οικιστικών περιοχών, η συστηματική συντήρηση όλων των οχημάτων και του μηχανικού εξοπλισμού που θα χρησιμοποιηθεί κατά την διάρκεια των εργασιών, η εργοδότηση εκπαιδευμένου προσωπικού χρήσης των διαφόρων μηχανημάτων, η χρήση μηχανημάτων φιλικών προς το περιβάλλον με μειωμένες εκπομπές θορύβου, όπου είναι εφαρμόσιμο τεχνολογίας σύμφωνου με την Εθνική και Ευρωπαϊκή νομοθεσία σχετικά με την ελαχιστοποίηση θορύβου, η τοποθέτηση αποδοτικού εξοπλισμού μείωσης του θορύβου της εξάτμισης, η αποφυγή ρίψης υλικών από μεγάλα ύψη), η επιλογή βέλτιστων πρακτικών διαχείρισης θορύβου και δονήσεων σε εργοτάξια, η ενημέρωση του τοπικού πληθυσμού για την δημιουργία των εν λόγω έργων και η εφαρμογή ενός κατάλληλου προγράμματος περιβαλλοντικής διαχείρισης/παρακολούθησης, σύμφωνα και με τις υποδείξεις της Περιβαλλοντικής Αρχής.

- Τόσο κατά το στάδιο της διαμόρφωσης των υφιστάμενων κτηρίων της Ζώνης 1 του μεταλλείου του Αμιάντου, όσο και κατά το στάδιο της λειτουργίας των προτεινόμενων έργων (π.χ. Οικομουσείο/ Ecomuseum) εντός αυτών, αναμένεται όπως καταγραφεί αύξηση του κυκλοφοριακού φόρτου της ευρύτερης περιοχής, κυρίως λόγω διακίνησης βαρέων οχημάτων από και προς το κάθε μεταλλείο κατά τη φάση των εργασιών, αλλά και λόγω της προσέλευσης διαφόρων επισκεπτών/ τουριστών, επιστημόνων ή φοιτητών κατά τη φάση λειτουργίας των προτεινόμενων έργων. Το μέγεθος της επίπτωσης στο τοπικό οδικό δίκτυο λόγω της αύξησης του κυκλοφοριακού φόρτου μπορεί να μειωθεί με τη λήψη κατάλληλων επανορθωτικών μέτρων, όπως είναι η εφαρμογή ενός σωστού προγραμματισμού διαμόρφωσης των κτηριακών υποδομών του μεταλλείου, με την τήρηση συγκεκριμένου χρονοδιαγράμματος ώστε οι εργασίες να ολοκληρωθούν στον προγραμματισμένο και

απαιτούμενο χρόνο, με την εφαρμογή ενός αποτελεσματικού προγραμματισμού των διαδρομών των βαρέων οχημάτων και την αποφυγή της διακίνησης των οχημάτων μεταφοράς υλικών από και προς το μεταλλείο κατά τις ώρες κυκλοφοριακής αιχμής και την τήρηση των κανόνων οδικής ασφάλειας και πρόσβασης από και προς την περιοχή μελέτης.

- Η προτεινόμενη δράση επανάκτησης και διαχείρισης της υφιστάμενης εγκαταλελειμμένης γεωργικής γης ενδέχεται να οδηγήσει στην αύξηση των υδατικών αναγκών της περιοχής, μέσω της καλλιέργειας και αξιοποίησης των εν λόγω εκτάσεων. Για τον μετριασμό των επιπτώσεων, προτείνεται η χρήση εναλλακτικών πηγών άρδευσης, όπως παραδείγματος χάρη η χρήση ανακυκλωμένου νερού.

- Η δημιουργία, χωρική κατανομή και επέκταση των κτηνοτροφικών υποδομών στις ορεινές κοινότητες Τροόδους, ενδέχεται να επιφέρει ποιοτική υποβάθμιση των υπόγειων υδάτων της περιοχής. Για τον μετριασμό του κινδύνου ρύπανσης των υδάτινων πόρων και εδάφους της περιοχής από την ανέγερση κτηνοτροφικών υποδομών, προτείνεται η εφαρμογή μιας σειράς μέτρων. Σύμφωνα με τους περί Ελέγχου Ρύπανσης των Νερών Νόμους του 2002 μέχρι 2013, απαγορεύεται η απόρριψη, εναπόθεση ή διάθεση οποιασδήποτε ουσίας, η οποία ρυπαίνει ή τείνει να ρυπάνει τα νερά και το έδαφος, εκτός εάν η απόρριψη γίνεται σύμφωνα με Άδεια Απόρριψης Αποβλήτων που παραχωρείται από τον Υπουργό Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος. Ενδεικτικά να αναφερθεί ότι η κοπριά μπορεί να διατίθεται ως εδαφοβελτιωτικό, είτε να διατίθεται σε αδειοδοτημένους σταθμούς επεξεργασίας αποβλήτων ή να διατίθεται για κομποστοποίηση ή συγκομποστοποίηση. Επίσης, τα υγρά απόβλητα θα πρέπει, αφού πρώτα αναμειχθούν, να διοχετεύονται σε στεγανοποιημένη δεξαμενή αποξήρανσης για εξάτμιση ή να χρησιμοποιούνται για μερική άρδευση ή λίπανση δέντρων που βρίσκονται στην κτηνοτροφική μονάδα. Στην περίπτωση που τα ξηπλύματα από τους χώρους/πάτωμα του αρμεκτηρίου διαχωρίζονται από τα ξηπλύματα από τη μηχανή αρμέγματος και τα ξηπλύματα από το ψυγείο γάλακτος, τότε τα πρώτα θα πρέπει να διατίθενται για μερική άρδευση/λίπανση, ενώ τα δεύτερα μπορούν, αφού αναμειχθούν, να διατίθενται σε στεγανή δεξαμενή.

- Η ανάπτυξη και αξιοποίηση υφιστάμενων μονοπατιών, παρατηρητηρίων, ορεινών καταφυγίων και άλλων παρόμοιων υποδομών αναμένεται όπως επιφέρει μικρού βαθμού αρνητικές επιπτώσεις στο φυσικό περιβάλλον της περιοχής και στους υδάτινους πόρους της περιοχής. Οι επιπτώσεις αυτές ενδέχεται να συνδέονται με την καταπάτηση σημαντικών ειδών χλωρίδας, την όχληση ειδών πανίδας από την αυξημένη ανθρώπινη παρουσία, τα υψηλά επίπεδα θορύβου ή τον φωτισμό, την ενδεχόμενη ρύπανση των υπόγειων και επιφανειακών υδάτων από την απευθείας ρήψη επί του εδάφους στερεών αποβλήτων από τους επισκέπτες της περιοχής κ.α. Ωστόσο, οι υποδομές για την ανάπτυξη των τουριστικών δραστηριοτήτων σε περιοχές προστασίας θα αναπτυχθούν, λαμβάνοντας υπόψη των ειδικών όρων και προδιαγραφών που θα διαμορφωθούν για το σκοπό αυτό. Επιπλέον, τονίζεται η απαγόρευση διάθεσης στο έδαφος ή/και το υπέδαφος ή στα νερά ουσιών που ρυπαίνουν ή τείνουν να ρυπάνουν τα υπόγεια ή/και τα επιφανειακά νερά ή/και το έδαφος, σύμφωνα με τους περί Ελέγχου της Ρύπανσης των Νερών Νόμους του 2002 (Αρ. 106(Ι)/2002) μέχρι, εκτός εάν η απόρριψη γίνεται σύμφωνα με Άδεια Απόρριψης Αποβλήτων που παραχωρείται από τον Υπουργό Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος. Απαγορεύεται επίσης η ανεξέλεγκτη απόρριψη αποβλήτων ή άλλων αντικειμένων σε όλους τους χώρους των δημόσιων υποδομών, ενώ τα απόβλητα συσκευασίας που θα προκύπτουν να συλλέγονται, να διαχωρίζονται

και να αποθηκεύονται προσωρινά με τρόπο που να μην επιβαρύνουν το περιβάλλον. Τα εν λόγω απόβλητα να παραδίδονται σε αδειοδοτημένες μονάδες διαχείρισης σύμφωνα με τους περί Αποβλήτων Νόμους του 2011 μέχρι 2016. Τέλος, θα πρέπει να ληφθούν όλα τα δυνατά μέτρα ελαχιστοποίησης του θορύβου, ενώ προτείνεται η περίφραξη των σημαντικών οικοτόπων και ειδών, η τήρηση ενός σωστού χρονισμού των εργασιών και η χρήση εξωτερικού φωτισμού χαμηλής ισχύος, βάση της αρχής της ελάχιστης επίπτωσης (low impact lighting), σύμφωνα με τα κατάλληλα αυτόματα συστήματα και αισθητήρες εξωτερικού φωτισμού.

- Οι προτεινόμενες δράσεις τουριστικής δραστηριότητας σε περιοχές προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος ενδέχεται όπως επηρεάσουν αρνητικά το φυσικό περιβάλλον. Οι δράσεις αυτές θα πρέπει να βασίζονται σε συγκεκριμένες προδιαγραφές ανάπτυξης και λειτουργίας, στα πλαίσια της προσπάθειας σύζευξης της ανάπτυξης του τουρισμού και της προστασίας της φύσης, μέσω της ήπιας αξιοποίησης των περιοχών υψηλού κάλλους. Να σημειωθεί επίσης ότι η ανάπτυξη περιβαλλοντικά φιλικών τουριστικών δραστηριοτήτων σε περιοχές Natura 2000, πρέπει να προβλέπεται στα διαχειριστικά τους σχέδια ή/και στο Σχέδιο Αγροπεριβαλλοντικής Διαχείρισης, ενώ η διαμόρφωση των εν λόγω ειδικών όρων και προδιαγραφών στη Δήλωση Πολιτικής Τροόδους.

- Σύμφωνα με όλες τις αρμόδιες υπηρεσίες, τμήματα και οργανισμούς, πρέπει να ληφθεί σοβαρά στα υπόψη ο χρηματοοικονομικός φάκελος για την Αγροτική Ανάπτυξη, καθώς και ο διαθέσιμος προϋπολογισμός της Κυπριακής Δημοκρατίας για την υλοποίηση όλων των προτεινόμενων δράσεων. Σε διαφορετική περίπτωση, αναμένεται σημαντική οικονομική επιβάρυνση του Κράτους. Οι δράσεις αυτές, οφείλουν να ικανοποιούν τις προσδοκίες της ΕΣΑΟΚ Τροόδους, μέσω των διαθέσιμων προϋπολογισμών, τους οποίους και δεν πρέπει να ξεπεράσουν, συνυπολογίζοντας την οικονομική βιωσιμότητα όλων των προτεινόμενων έργων και δράσεων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9. ΣΥΣΤΗΜΑ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΤΩΝ ΣΗΜΑΝΤΙΚΩΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ (MONITORING)

9.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρακολούθηση – έλεγχος (monitoring) με την έννοια που τίθεται στην Οδηγία 2001/42/ΕΚ και στο Νόμο 102(Ι)/2005 για την εκτίμηση των Επιπτώσεων στο περιβάλλον ορισμένων Στρατηγικών/ Σχεδίων/ Προγραμμάτων, χρησιμοποιείται για να εκτιμήσει κατά πόσο:

- οι προβλέψεις της εκτίμησης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ήταν ακριβείς.
- η υλοποίηση των προνοιών της εξεταζόμενης Στρατηγικής συμβάλλει στην επίτευξη των επιθυμητών περιβαλλοντικών στόχων.
- τα προτεινόμενα μέτρα αντιμετώπισης/ πρόληψης είναι αποτελεσματικά.
- υπάρχουν οποιεσδήποτε δυσμενείς περιβαλλοντικές επιπτώσεις οι οποίες είναι εντός αποδεκτών ορίων ή απαιτείται η υιοθέτηση κάποιων διορθωτικών μέτρων.

Το άρθρο 10 της Οδηγίας (Έλεγχος) στοχεύει στην επέκταση της διάρκειας εφαρμογής της διαδικασίας εντοπισμού και εκτίμησης περιβαλλοντικών επιπτώσεων πέραν της φάσης ετοιμασίας της Στρατηγικής και κατά την φάση υλοποίησης αυτής, θεσπίζοντας την υποχρέωση παρακολούθησης των σημαντικών περιβαλλοντικών επιπτώσεων που εντόπισε η ΣΜΠΕ σε θεωρητικό επίπεδο. Εφόσον η ΣΜΠΕ εντόπισε σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις, τότε θα πρέπει να έχουν προταθεί και μέτρα ελαχιστοποίησης τους. Έτσι, η παρακολούθηση παρέχει α) τη δυνατότητα σύγκρισης των θεωρητικών αποτελεσμάτων της εκτίμησης περιβαλλοντικών επιπτώσεων της ΣΜΠΕ με τις πραγματικά προκαλούμενες περιβαλλοντικές επιπτώσεις και β) την εκτίμηση της αποτελεσματικότητας των μέτρων ελαχιστοποίησης των επιπτώσεων που εφαρμόστηκαν κατά την υλοποίηση της Στρατηγικής.

Η Οδηγία, όπως και η εναρμονιστική εθνική νομοθεσία, δεν προσδιορίζουν πώς πρέπει να παρακολουθούνται οι σημαντικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις, το χρόνο και τη συχνότητα παρακολούθησης, ή τις μεθόδους που πρέπει να χρησιμοποιούνται. Όμως, ορίζεται ξεκάθαρα και ουσιαστικά ο στόχος της παρακολούθησης, που είναι ο έγκαιρος εντοπισμός απρόβλεπτων δυσμενών επιπτώσεων, έτσι ώστε να μπορεί να αναληφθεί κατάλληλη επανορθωτική δράση.

Επισημαίνεται ότι η εφαρμογή της ΕΣΑΟΚ Τροόδους, δύναται να επιφέρει επιπτώσεις, θετικές ή αρνητικές, κυρίως:στη

- στο τοπίο
- στην ιστορική, αρχαιολογική και πολιτιστική κληρονομιά
- στους υδάτινους πόρους
- στην ποιότητα της ατμόσφαιρας
- στη χρήση γης
- στο έδαφος

- στη βιοποικιλότητα
- στη χλωρίδα
- στη πανίδα
- στο ανθρωπογενές περιβάλλον

Η δομή και οι νέες πρόνοιες της ΕΣΑΟΚ Τροόδους είναι τέτοιες που καθιστούν την ποσοτικοποίηση και συγκεκριμενοποίηση των επιπτώσεων, λόγω των τροποποιήσεων που προκύπτουν, δύσκολο έργο. Έτσι, το προτεινόμενο σύστημα παρακολούθησης περιλαμβάνει την παρακολούθηση παραμέτρων εστιάζοντας και δίνοντας μεγαλύτερη προσοχή σε περιπτώσεις που ενδέχεται να επηρεαστούν θετικά ή αρνητικά από τις τροποποιήσεις λόγω του της εφαρμογής της Στρατηγικής, σύμφωνα και με άλλα Σχέδια/Προγράμματα ή Μελέτες/Δράσεις που εμφανίζουν άμεση συσχέτιση με την εξεταζόμενη Στρατηγική, με τρόπο που να μπορεί να διασφαλίζεται μια αξιόπιστη σχέση μεταξύ της συνολικής εφαρμογής των νέων προνοιών και της πιθανής σημαντικής επίπτωσης που παρακολουθείται/ ελέγχεται. Για τη μεταβολή φυσικά μίας περιβαλλοντικής παραμέτρου, δε μπορεί να προσδιοριστεί επακριβώς η πηγή / αιτία στη μεταβολή της, εφόσον σε αυτή συμβάλλουν περισσότερες από μια πηγές και εκτός των νέων Προνοιών της Εθνικής Στρατηγικής.

Κατά την επιλογή της κατεύθυνσης προς την οποία θα προσανατολίζεται – εστιάζει η παρακολούθηση, εξετάζεται πώς αυτή αναλύεται. Η ανάλυση μπορεί να περιλαμβάνει:

- Αλλαγή στις τιμές των παραμέτρων παρακολούθησης.
- Υφιστάμενη κατάσταση και εκτιμώμενες επιπτώσεις.
- Σημεία αναφοράς: Οι αλλαγές στις τιμές των παραμέτρων μπορούν επίσης να συγκριθούν σε σχέση με τιμές παραμέτρων σε άλλες παρόμοιες θέσεις ή αποδέκτες για να διαπιστωθεί εάν εμφανίζονται παρόμοιες επιπτώσεις.
- Χρήση ποιοτικών και ποσοτικών πληροφοριών: Η παρακολούθηση των περισσότερων παραμέτρων θα βασιστεί στη συλλογή ποσοτικών πληροφοριών, αλλά μπορεί επίσης να υπάρξει μια ανάγκη να ενσωματωθούν κάποιες ποιοτικές πληροφορίες στην ανάλυση για να βελτιωθεί η κατανόηση αυτών.
- Κριτήρια ή οριακές τιμές για λήψη μέτρων αντιμετώπισης (π.χ. ποιες είναι οι συνθήκες που θα θεωρούνταν ως περιβαλλοντικά ανεπιθύμητες ή απαράδεκτες). Σε αυτήν την περίπτωση και για τις ανάγκες της διαδικασίας στρατηγικής περιβαλλοντικής εκτίμησης γίνεται αποδεκτό ότι οι οριακές τιμές για τη λήψη μέτρων αντιμετώπισης δίνονται από την ισχύουσα περιβαλλοντική νομοθεσία.

9.2 ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ

9.2.1 Υφιστάμενοι μηχανισμοί παρακολούθησης στην Κύπρο

Ανθρώπινος Πληθυσμός/ Ανθρώπινη υγεία⁶⁹

⁶⁹ http://www.mof.gov.cy/mof/cystat/statistics.nsf/index_gr/index_gr?OpenDocument

Στοιχεία για τον πληθυσμό και την ανθρώπινη υγεία τηρούνται από την Υπηρεσία Στατιστικής του Υπουργείου Οικονομικών. Αυτά αφορούν τάσεις αύξησης του πληθυσμού σε αγροτικές περιοχές, περιστατικά περιθάλψης σε αγροτικές περιοχές, στοιχεία σχετικά με την κατάσταση υγείας του πληθυσμού στις ορεινές περιοχές, τη φυσική κατάσταση, στοιχεία σχετικά με την απασχόληση του πληθυσμού στις ορεινές περιοχές κλπ.

Βιοποικιλότητα- χλωρίδα – πανίδα⁷⁰

Το Τμήμα Περιβάλλοντος, το Τμήμα Δασών, το Τμήμα Αλιείας και Θαλασσίων Ερευνών του Υπουργείου Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος (ΥΓΑΑΠ) και η Υπηρεσία Θήρας του Υπουργείου Εσωτερικών είναι τα αρμόδια κυβερνητικά Τμήματα για την παρακολούθηση της βιοποικιλότητας στην Κύπρο και την εφαρμογή της σχετικής νομοθεσίας στα πεδία αρμοδιότητας εκάστου Τμήματος.

Τα Τμήματα αυτά εφαρμόζουν συστηματικά προγράμματα παρακολούθησης, καταγραφής και ελέγχου της βιοποικιλότητας σε όλες τις περιοχές Natura 2000 καθώς και δασικές περιοχές εκτός του δικτύου και άλλες περιοχές σημαντικές για την βιοποικιλότητα. Όλες οι περιοχές Natura 2000 και τα Κρατικά Δάση εντός της περιοχής μελέτης, περιλαμβάνονται στο πρόγραμμα παρακολούθησης των Αρμοδίων Τμημάτων.

Οι πιο πάνω παρακολουθήσεις, επικουρούμενες από πληροφορίες καταγραφών και αξιολόγησης βιοποικιλότητας που προκύπτουν από ειδικές μελέτες και αναφορές π.χ. μελέτες αξιολόγησης περιβαλλοντικών επιπτώσεων από έργα, σχέδια ή προγράμματα και ειδικές οικολογικές μελέτες, ερευνητικά προγράμματα ή ερευνητικές αναφορές και δημοσιεύσεις, συλλέγονται από τα αρμόδια κατά περίπτωση Τμήματα. Οι συλλεχθείσες πληροφορίες τροφοδοτούν τις εξαετείς αναφορές της Κύπρου στην ΕΕ για την κατάσταση των προστατευτέων αντικειμένων (ειδών και οικοτόπων) των περιοχών Natura 2000.

Πληροφορίες για την βιοποικιλότητα, την κατανομή χερσαίων ειδών και οικοτόπων καθώς και την κατάσταση διατήρησής τους, τις απειλές και πιέσεις τους συλλέγονται από τα Τμήματα Περιβάλλοντος και Δασών και την Υπηρεσία Θήρας (για την πτηνοπανίδα και το αγρινό). Οι πληροφορίες εισάγονται σε βάσεις δεδομένων είτε με τη μορφή γεωβάσης (για χαρτογραφικά δεδομένα κατανομής και πληθυσμών) είτε με τη μορφή της βάσης HabMon για αξιολόγηση της προοπτικών διατήρησής, της δομής και λειτουργικών των διαφορετικών τύπων οικοτόπων. Καταγραφές για τα σπάνια και απειλούμενα είδη της χλωρίδας της Κύπρου, συλλέγονται κεντρικά στη βάση δεδομένων του Φιλοδασικού Συνδέσμου Κύπρου. Επιπρόσθετα, καταγραφές βιοποικιλότητας γίνονται από άλλους φορείς όπως το Birdlife Cyprus – για την πτηνοπανίδα- Cyprus Dragonfly Study Group – για τις λιβελούλες, Cyprus Butterfly Study Group- για τις πεταλούδες. Σημειώνεται ότι στα πλαίσια του τρέχοντος προγράμματος LIFE IP – Physis- «[Πανδώτεια](#)», εκτελούνται εκ νέου δράσεις χαρτογράφησης όλων των περιοχών Natura 2000 (συμπεριλαμβανομένων και όσων εμπίπτουν στην υπό μελέτη περιοχή), χαρτογράφηση των απειλών και πιέσεων τους και της κατάστασης διατήρησής τους. Αλλαγή στην κατάσταση διατήρησης ή πληθυσμούς ή κατανομή της βιοποικιλότητας, που μπορεί να συνδεθεί με χρήσεις, δραστηριότητες, υποδομές ή άλλως πώς με την προωθούμενη ΕΣΑΟΚ, θα πρέπει να παρακολουθείται από τα Αρμόδια Τμήματα. Η συχνότητα εφαρμογής του συστήματος παρακολούθησης εξαρτάται κατά περίπτωση

⁷⁰ Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικής Εκτίμησης του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2007 – 2013

από την οικολογία του αντικειμένου υπό αναφορά, λαμβάνοντας πάντα υπόψη τους περιορισμούς στους οικονομικούς πόρους, αλλά ταυτόχρονα διασφαλίζοντας ότι ο στόχος της αξιολόγησης της κατάστασης διατήρησης θα ικανοποιηθεί. Η συχνότητα των εκτιμήσεων καλό θα ήταν να είναι τέτοια ώστε τα διαστήματα να μην υπερβαίνουν το διάστημα υποχρεωτικών εθνικών αναφορών που είναι κάθε 6 χρόνια. Για παράδειγμα μια ενδιάμεση λύση για την παρακολούθηση της βλάστησης και των τύπων οικοτόπων λαμβανομένης της αξιολόγησης των κλάσεων της κατάστασης διατήρησης συστήνεται να γίνεται στη βάση ενός 3ετούς κύκλου.

Τοπίο (Φυσικό, Ιστορικό, Παραδοσιακό, Ανθρωπογενές)⁷¹⁷²

Κατά το στάδιο έκδοσης πολεοδομικής άδειας για ένα έργο εξετάζονται και λαμβάνονται σημαντικά υπόψη στοιχεία σε σχέση με την φυσική / ιστορική / παραδοσιακή του μορφή. Βάσει αυτού μπορούν να τεθούν συγκεκριμένοι όροι έτσι ώστε τα χαρακτηριστικά της προτεινόμενης ανάπτυξης να μην επηρεάζουν και αλλοιώνουν την αισθητική του τοπίου.

Υπεύθυνος για την παρακολούθηση της μεταβολής του φυσικού τοπίου είναι ο Κλάδος Προστασίας της Φύσης του Τμήματος Περιβάλλοντος του Υ.Γ.Α.Α.&Π.

Το Τμήμα Αρχαιοτήτων του Υπουργείου Μεταφορών, Συγκοινωνιών και Έργων, είναι υπεύθυνο για την παρακολούθηση, τη διατήρηση και τον έλεγχο σε ότι αφορά το Ιστορικό και Παραδοσιακό περιβάλλον, ενώ τέλος, για την Ανθρωπογενή διάσταση του Τοπίου, στοιχεία μπορούν να αντληθούν και μέσω των εκδόσεων της Υπηρεσίας Στατιστικής του Υπουργείου Οικονομικών.

Έδαφος

Ο Κλάδος Χρήσης Γης και Ύδατος του Τμήματος Γεωργίας καλύπτει δραστηριότητες που αφορούν την ταξινόμηση και χαρτογράφηση των εδαφών για γεωργικούς σκοπούς. Συμβουλεύει τους χρήστες της γης για την καταλληλότητα της και για τα μέτρα που επιβάλλεται να ληφθούν ως και την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων των χημικών αναλύσεων του εδάφους. Προς τούτο υπάρχουν χάρτες χρήσης γης που καλύπτουν διάφορες περιοχές της Κύπρου. Επίσης στο CORINE Land Cover που χειρίζεται το Τμήμα Περιβάλλοντος καταγράφονται οι αλλαγές των χρήσεων γης στο σύνολο της χώρας, ανά δεκαετία.

Για τη σωστή παρακολούθηση και έλεγχο του Προγράμματος Δράσης για τη Νιτρορύπανση τηρείται αρχείο για κάθε τεμάχιο και καλλιέργεια ξεχωριστά, όπου θα καταγράφονται οι ποσότητες των λιπασμάτων, κτηνοτροφικών αποβλήτων και όλων των εισροών αζώτου που χρησιμοποιήθηκαν, καθώς επίσης διάφορες άλλες σχετικές δραστηριότητες. Η φύλαξη όλων των αποδεικτικών στοιχείων (π.χ. αποδείξεις, τιμολόγια, χημικές αναλύσεις) είναι επιβεβλημένη.

Οι χημικές αναλύσεις αναφέρονται σε φύλλα ή και έδαφος, θα πρέπει να γίνονται μια φορά κάθε τρία χρόνια και τα αποτελέσματα να καταγράφονται σε αρχείο.

- Εάν το έδαφος δεν είναι ομοιόμορφο ή η έκταση είναι μεγάλη πρέπει να γίνονται περισσότερες αναλύσεις εδάφους.
- Η εποχή που πραγματοποιούνται οι αναλύσεις εξαρτάται από το είδος της καλλιέργειας και το είδος του δείγματος (έδαφος, φύλλα, καρπός).

⁷¹ http://www.moa.gov.cy/moa/environment/environmentnew.nsf/index_gr/index_gr?opendocument

⁷² http://www.mcw.gov.cy/mcw/da/da.nsf/DMLindex_gr/DMLindex_gr?OpenDocument

Ο Κλάδος Χρήσης Γης και Ύδατος του Τμήματος Γεωργίας, στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων του, χειρίζεται και από το Πρόγραμμα Δράσης για τις ευαίσθητες από τη νιτρορύπανση περιοχές, θέματα όπως Χρήση Λιπασμάτων, Αποθήκευση – Διακίνηση Λιπασμάτων, Χρήση κτηνοτροφικών αποβλήτων, Παρακολούθηση και έλεγχο, τη διενέργεια δειγματοληψιών και σχετικών αναλύσεων φύλλων και εδάφους, και τη λίπανση των καλλιεργειών.

Ύδατα⁷³

Σε σχέση με την παρακολούθηση των νερών στην Κύπρο, υπάρχει μια πληθώρα υφιστάμενων δικτύων παρακολούθησης που υλοποιούνται σε παγκύπρια είτε τοπική βάση. Τα προγράμματα αυτά, υλοποιούνται είτε προς εναρμόνιση προς συγκεκριμένες ευρωπαϊκές οδηγίες και αντίστοιχους Κυπριακούς Κανονισμούς, είτε για ερευνητικούς σκοπούς και σκοπούς των διαφόρων κρατικών υπηρεσιών.

Στα προγράμματα αυτά συμμετέχουν υπηρεσίες με κάποιο ιδιαίτερο ρόλο στη διαχείριση των νερών όπως είναι το Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων, το Τμήμα Γεωλογικής Επισκόπησης, το Τμήμα Περιβάλλοντος, το Τμήμα Αλιείας και Θαλάσσιων Ερευνών, το Γενικό Χημείο του Κράτους, και οι Ιατρικές Υπηρεσίες του Υπουργείου Υγείας.

Στα πιο πάνω πλαίσια σήμερα εφαρμόζεται Πρόγραμμα Παρακολούθησης των νερών στα πλαίσια εφαρμογής του Άρθρου 8 της Οδηγίας Πλαίσιο για τα νερά (2000/60/ΕΚ). Το πρόγραμμα αυτό, αποτελεί το επιστέγασμα σειράς δράσεων προς εντοπισμό την καταλληλότερων σημείων δειγματοληψίας, παραμέτρων προς ανάλυση, και επαρκούς συχνότητας συλλογής δειγμάτων για ανάλυση, με στόχο την παρακολούθηση και εκτίμηση των τάσεων της ποιοτικής κατάστασης των επιφανειακών υδάτων, και της ποιοτικής και ποσοτικής κατάστασης των υπογείων υδάτων, σε όλα τα υδάτινα σώματα της Κύπρου.

Το ΤΑΥ είναι υπεύθυνο για τη συλλογή και επεξεργασία υδρολογικών και υδρογεωλογικών στοιχείων για τους υπόγειους και τους επιφανειακούς υδάτινους πόρους, την ενασχόληση με υδρολογικά προβλήματα σχετικά με τον προγραμματισμό και την εκτέλεση υδατικών έργων, ο έλεγχος της άντλησης και χρήσης υπόγειου νερού, την παρακολούθηση της ποιότητας του νερού-μόλυνση και την παροχή συμβουλών σε θέματα χρήσης νερού. Το ΤΑΥ παρακολουθεί τις κύριες Ευρωπαϊκές Οδηγίες που αφορούν υδατικά θέματα, όπως την Οδηγία Πλαίσιο περί Υδάτων, την Οδηγία για τα Υπόγεια Νερά, την Οδηγία για τα Ποιοτικά Πρότυπα Περιβάλλοντος, την Οδηγία για τις Πλημμύρες, την Οδηγία για τη θέσπιση τεχνικών προδιαγραφών για τη χημική ανάλυση και παρακολούθηση της κατάστασης των υδάτων κλπ.

Ποιότητα Ατμοσφαιρικού αέρα⁷⁴

Η παρακολούθηση και διαχείριση της Ποιότητας του Ατμοσφαιρικού Αέρα στην Κύπρο γίνεται μέσα από τις πρόνοιες του περί της Ποιότητας του Ατμοσφαιρικού Αέρα Νόμου του 2002 [Ν.188(Ι)/2002] και τεσσάρων σειρών Κανονισμών που καθορίζουν όρια ποιότητας ατμοσφαιρικού αέρα για συγκεκριμένους ρύπους μέσω του Τμήματος Επιθεώρησης Εργασίας, και ειδικότερα του Κλάδου Ποιότητας Αέρα, του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων.

⁷³ Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων, Ετήσιες Εκθέσεις

⁷⁴ <https://www.airquality.dli.mlsi.gov.cy/>

Εικόνα 11: Δίκτυο Σταθμών Παρακολούθησης Ποιότητας Ατμοσφαιρικού Αέρα

Το Τμήμα Επιθεώρησης Εργασίας προβαίνει από το 1991 σε μετρήσεις ποιότητας του ατμοσφαιρικού αέρα σε διάφορα σημεία της Κύπρου, με τη βοήθεια Κινητών Μονάδων που είναι πλήρως εξοπλισμένες με αυτόματα όργανα συνεχούς μέτρησης διαφόρων ρύπων. Αυτές οι Κινητές Μονάδες βρίσκονται εγκατεστημένες στα σημεία που φαίνονται στην πιο πάνω Εικόνα.

Η συχνότητα καταγραφής όλων των ρύπων γίνεται επί καθημερινής βάσεως ανά τακτά χρονικά διαστήματα κατά τη διάρκεια της μέρας.

Οι ρύποι που μετριοούνται είναι το Όζον (O_3), το Μονοξείδιο, Διοξείδιο και Οξείδια του Αζώτου ($NO/NO_2/NO_x$), το Διοξείδιο του Θείου (SO_2), το Μονοξείδιο του Άνθρακα (CO) τα Αιωρούμενα Σωματίδια (PM_{10}), το Βενζόλιο και άλλες πτητικές οργανικές ενώσεις (VOC), διάφορα βαρέα μέταλλα (Pb, As, Cd, Ni , κ.λπ.).

Λόγω της σημασίας που έχουν οι μετεωρολογικές συνθήκες στη διασπορά των διαφόρων ρύπων στην ατμόσφαιρα, για την καλύτερη αξιολόγηση των αποτελεσμάτων των μετρήσεων μετριοούνται ταυτόχρονα οι βασικότερες μετεωρολογικές παράμετροι όπως είναι η διεύθυνση και η ταχύτητα του ανέμου, η θερμοκρασία περιβάλλοντος, η σχετική υγρασία, η ατμοσφαιρική πίεση και η ηλιακή ακτινοβολία.

Κλίμα

Η Κύπρος έχει επικυρώσει το Πρωτόκολλο του Κιότο για τις Κλιματικές Αλλαγές το οποίο καθορίζει μια διαδικασία στη βάση της οποίας πρέπει να εντατικοποιηθούν οι δράσεις για την αντιμετώπιση των αιτιών που συμβάλλουν στις κλιματικές αλλαγές και οφείλονται σε ανθρώπινες δραστηριότητες.

Με βάση την Απόφαση Αριθ. 280/2004/ΕΚ για μηχανισμό παρακολούθησης των εκπομπών αερίων που συμβάλλουν στο φαινόμενο του θερμοκηπίου στην Κοινότητα και εφαρμογής του πρωτοκόλλου του Κιότο, η Κύπρος όπως τα υπόλοιπα κράτη μέλη πρέπει να υποβάλλει:

(α) ετήσιες εκθέσεις καταγραφής εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου

(β) προβλέψεις στις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου μέχρι το 2020, και πολιτικές και μέτρα για μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου κάθε δύο χρόνια.

Οι εκθέσεις ετοιμάζονται με βάση την απόφαση 2005/166/ΕΚ και τις κατευθυντήριες οδηγίες των Ηνωμένων Εθνών.

Υλικά Αγαθά

Υπεύθυνος για την παρακολούθηση της εξέλιξης του τομέα των ακινήτων είναι ο Κλάδος Εκτιμήσεων του Τμήματος Κτηματολογίου και Χωρομετρίας. Μεταξύ άλλων ο Κλάδος συλλέγει εκτιμητικές πληροφορίες παγκύπρια για τα τεμάχια που έχουν αναπτυχθεί και δεν έχει γίνει επανεκτίμηση τους, διενεργεί στατιστικές αναλύσεις και εξάγει εκτιμητικές παραμέτρους σε παγκύπρια βάση, ώστε να γίνει εφικτή η μαζική ή μεμονωμένη εκτίμηση, διενεργεί εξακριβώσεις ιδιοκτησίας για Απαλλοτριώσεις, κλπ.

Ενέργεια⁷⁵

Το Εθνικό Κέντρο Ελέγχου Ενέργειας (Ε.Κ.Ε.Ε.) ανήκε στην Αρχή Ηλεκτρισμού μέχρι και το καλοκαίρι του 1997, ενώ μετά την ευθύνη του ανέλαβε ο Διαχειριστής Συστήματος Μεταφοράς (ΔΣΜ). Η συγκρότηση του ΔΣΜ προέκυψε από την απόφαση της Κυβέρνησης για εναρμόνιση με την Οδηγία 96/92/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 19ης Δεκεμβρίου 1996 σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας και σε επόμενο στάδιο τη συμμόρφωση με την Οδηγία 2003/54/ΕΚ.

Το Ε.Κ.Ε.Ε. βρίσκεται στο κέντρο της Λευκωσίας και επανδρώνεται επί 24ώρου βάσεως, παρακολουθώντας τη λειτουργία της Παραγωγής Ηλεκτρικής Ενέργειας και του Δικτύου Μεταφοράς. Μεταξύ άλλων, παρέχει τις ακόλουθες δυνατότητες:

- Προσφέρεται η δυνατότητα παρακολούθησης της κατάστασης του κάθε ενός ξεχωριστά εξοπλισμού από τον πολυάριθμο που αποτελεί το Σύστημα Παραγωγής και Μεταφοράς, καθώς επίσης και την πραγματοποίηση των απαραίτητων λειτουργικών χειρισμών του εξοπλισμού. Μέσω του παρακολουθείται η λειτουργία του κάθε Ηλεκτροπαραγωγού Σταθμού και Υποσταθμού Μεταφοράς και να πραγματοποιούνται οι απαραίτητοι λειτουργικοί χειρισμοί ή τηλεχειρισμοί στους χώρους αυτούς.
- Λαμβάνονται όλα τα μέτρα που απαιτούνται, ώστε να διασφαλίζεται αδιάλειπτη παροχή ηλεκτρικής ενέργειας και διατήρηση της συχνότητας και των τάσεων σε όλα τα σημεία του συστήματος, στα πλαίσια που καθορίζονται από τους κανονισμούς.
- Συντονίζονται όλες οι λειτουργικές δραστηριότητες στο σύστημα, ώστε να επιτυγχάνονται διαφοροποιήσεις στις διασυνδέσεις του εξοπλισμού με ασφάλεια και ταχύτητα, ακολουθώντας συγκεκριμένες αυστηρές διαδικασίες και Κανονισμούς Ασφάλειας.
- Συντονίζονται όλες οι απαιτούμενες ενέργειες για άμεση αποκατάσταση παροχής μετά από έκτακτα περιστατικά ή διαταραχές στο σύστημα.
- Λαμβάνονται έγκαιρα οι απαιτούμενες ενέργειες μετά από συστηματική πρόβλεψη του φορτίου του συστήματος για δέσμευση και φόρτιση μονάδων παραγωγής, ώστε να ικανοποιείται η οποιαδήποτε αύξηση της ζήτησης αναλαμβάνονται σε συνεχή βάση όλες οι αναγκαίες ενέργειες, ώστε να επιτυγχάνεται το ελάχιστο δυνατό κόστος λειτουργίας του συστήματος Παραγωγής και Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας.

Μεταφορές⁷⁶

⁷⁵ <https://tsoc.org.cy/>

⁷⁶ http://www.mcw.gov.cy/mcw/pwd/pwd.nsf/index_gr/index_gr?opendocument

Μία από τις κυριότερες αρμοδιότητες του Τμήματος Δημοσίων Έργων του Υπουργείου Συγκοινωνιών και Έργων, είναι και η ετοιμασία κυκλοφοριακών μελετών σε αστικές και αγροτικές περιοχές σε συνεργασία με άλλα κυβερνητικά Τμήματα, Τοπικές Αρχές και Συμβούλους Μηχανικούς.

Το Τμήμα Δημοσίων Έργων διεξάγει μετρήσεις για την τροχαία κίνηση σε συνεχή βάση κατά τη διάρκεια όλου του έτους σε μόνιμα σημεία ανά την Κύπρο, καθώς επίσης με την ίδια συχνότητα παρακολουθεί συστηματικά την κυκλοφοριακή κίνηση.

Βιομηχανία⁷⁷

Το Τμήμα Περιβάλλοντος, έχει την ευθύνη για την προστασία, έλεγχο και πρόληψη της ρύπανσης των νερών και του εδάφους από τη λειτουργία βιομηχανικών και κτηνοτροφικών δραστηριοτήτων και, γενικά, από οποιαδήποτε ανθρώπινη δραστηριότητα που μπορεί ή τείνει να ρυπάνει τα νερά και το έδαφος.

Ο Νόμος Αρ. 106(Ι)/2002 «Περί Ελέγχου της Ρύπανσης των Νερών» και οι τροποποιήσεις του, αποτελεί το βασικό εργαλείο, με βάση το οποίο ρυθμίζονται όλα τα θέματα ελέγχου της ρύπανσης των νερών και του εδάφους από βιομηχανικές και άλλες δραστηριότητες.

Η Οδηγία Αρ. 2010/75/ΕΕ περί βιομηχανικών εκπομπών (ολοκληρωμένη πρόληψη και έλεγχος της ρύπανσης). Η Κυπριακή νομοθεσία εναρμονίσθηκε με την Οδηγία, μέσω του Νόμου 184(Ι)/2013 και των σχετικών Κανονισμών. Βάσει του Νόμου, οι φορείς εκμετάλλευσης όλων των εγκαταστάσεων που εμπίπτουν στις πρόνοιες του εν λόγω Νόμου πρέπει να υποβάλουν αίτηση για τη χορήγηση σχετικής Άδειας Βιομηχανικών Εκπομπών, βασισμένο στην εφαρμογή Βέλτιστων Διαθέσιμων Τεχνικών.

Οι Οδηγίες 2008/98/ΕΚ, 91/156/ΕΟΚ, η απόφαση 94/3 της Επιτροπής για Θέσπιση Καταλόγου Αποβλήτων, η Οδηγία 96/59 για τη διάθεση των PCB και ΡCT, η Οδηγία 99/31 περί υγειονομικής ταφής αποβλήτων, η Οδηγία 2002/96/ΕΚ σχετικά με τα απόβλητα ειδών ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού, η Οδηγία 2006/66/ΕΚ σχετικά με τις ηλεκτρικές στήλες και τους συσσωρευτές και απόβλητα ηλεκτρικών στηλών και συσσωρευτών, η Οδηγία 2011/65/ΕΕ για τον περιορισμό χρήσης ορισμένων επικίνδυνων ουσιών σε ηλεκτρικό και ηλεκτρονικό εξοπλισμό, και έχουν ενσωματωθεί στην Κυπριακή νομοθεσία με τον περί Αποβλήτων Νόμο (Αρ. 185(Ι)/2011).

Βάσει των όρων των Αδειών Απόρριψης που εκδίδονται από το Τμήμα Περιβάλλοντος για την κάθε βιομηχανία, οι βιομηχανίες είναι υποχρεωμένες να τηρούν Σύστημα Περιβαλλοντικής Διαχείρισης.

Αναγκαία προϋπόθεση για την ανέγερση διαφόρων τύπων διεργασιών μεγαλύτερης δυναμικότητας και πιο ρυπογόνες, όπως κτηνοτροφικές μονάδες, σφαγεία, λατομεία / μεταλλεία, ασφαλικά εργοστάσια, βιομηχανίες δομικών υλικών, σκυροθραυστικές μονάδες και σταθμοί επεξεργασίας υγρών αποβλήτων, αξιολογούνται πληροφορίες σχετικά με τα έργα και την ανάγκη εκπόνησης ΜΕΕΠ, ή υποβάλλεται ΜΕΕΠ εφόσον το έργο εμπίπτει στο Πρώτο Παράρτημα του Νόμου 127(Ι)/2018, από τη λειτουργία των προαναφερόμενων μονάδων. Η δημιουργία των προαναφερόμενων μονάδων μπορεί να ξεκινήσει μόνο μετά από τη θετική γνώμη του Τμήματος Περιβάλλοντος.

Πέραν αυτού, σε τακτική βάση και χωρίς προειδοποίηση το Τμήμα Περιβάλλοντος εκτελεί ελέγχους στις διάφορες βιομηχανίες όσον αφορά την τήρηση των όρων στους οποίους υπόκεινται.

⁷⁷ http://www.moa.gov.cy/moa/environment/environmentnew.nsf/index_gr/index_gr?opendocument

Ιστορική/ Πολιτιστική/ Αρχαιολογική/ Αρχιτεκτονική Κληρονομιά⁷⁸

Στην περιβαλλοντική παράμετρο Πολιτιστική Κληρονομιά, συμπεριλαμβανομένης της αρχιτεκτονικής και αρχαιολογικής κληρονομιάς, χρησιμοποιείται ως στοιχείο παρακολούθησης η αλλαγή των στοιχείων της πολιτιστικής και αρχαιολογικής κληρονομιάς.

9.2.2 Περιεχόμενο παρακολούθησης και περιοδικότητα καταγραφής

Η παρακολούθηση και έγκαιρη αντιμετώπιση των επιπτώσεων που αναφέρονται στο Κεφάλαιο 8, προτείνεται να γίνεται μέσω των μέσων και συχνότητας παρακολούθησης που περιγράφονται ακολούθως.

Το Άρθρο 24 (1) του περί της Εκτίμησης των Επιπτώσεων στο Περιβάλλον από Ορισμένα Σχέδια και/ή Προγράμματα Νόμος (Ν.102(Ι)/2005) αναφέρει ότι για σκοπούς συμμόρφωσης με το εδάφιο (1), τα υφιστάμενα μέτρα ελέγχου που προβλέπονται σε περιβαλλοντική νομοθεσία ή σε κοινοτική περιβαλλοντική νομοθεσία δύναται να χρησιμοποιούνται με στόχο την αποφυγή διπλού ελέγχου.

Ως εκ τούτου, η πλειοψηφία του ελέγχου που προτείνεται στη συνέχεια αφορά ελέγχους και μετρήσεις που πραγματοποιούνται ήδη από διάφορα Δημόσια Τμήματα και που μπορούν να αξιοποιηθούν για τους σκοπούς του παρόντος συστήματος παρακολούθησης της εφαρμογής της εξεταζόμενης Στρατηγικής.

Οι παράμετροι που προτείνεται όπως παρακολουθούνται για σκοπούς έγκαιρης διάγνωσης τυχόν αρνητικών επιπτώσεων στο περιβάλλον από την εφαρμογή των προνοιών της υπό εξέταση Στρατηγικής και λήψη έγκαιρων διορθωτικών μέτρων, καθώς και η συχνότητα καταγραφής τους, είναι οι εξής:

- Ανθρώπινος Πληθυσμός/ Ανθρώπινη Υγεία: Παρακολούθηση καταγραφών πληθυσμού, ηλικιακής σύνθεσης ανά κοινότητα, αύξηση εργαζόμενου πληθυσμού λόγω υλοποίησης και εφαρμογής προτεινόμενων δράσεων, καθώς και νέων αναπτύξεων που σχετίζονται με την ανάδειξη και προστασία των ορεινών περιοχών Τροόδους. Τα εν λόγω στοιχεία συλλέγονται από την Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου.
- Τοπίο: Επιθεώρηση κατά την διάρκεια υλοποίησης και εφαρμογής των δράσεων, ώστε να παρακολουθείται η σταδιακή μεταβολή των τύπων τοπίου (βλ. Κεφάλαιο 7.5), επιβεβαιώνοντας ότι μετά το πέρας των εργασιών δεν θα αλλοιώνεται η μοναδική αισθητική του τοπίου. Αρμόδια αρχή για την Σύμβαση του Τοπίου αποτελεί το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως.
- Βιοποικιλότητα: Πληροφορίες για την βιοποικιλότητα, την κατανομή χερσαίων ειδών και οικοτόπων καθώς και την κατάσταση διατήρησής τους, τις απειλές και πιέσεις τους συλλέγονται από τα Τμήματα Περιβάλλοντος και Δασών και την Υπηρεσία Θήρας (για την πτηνοπανίδα και το αγρινό). Οι πληροφορίες εισάγονται σε βάσεις δεδομένων είτε με τη μορφή γεωβάσης (για χαρτογραφικά δεδομένα κατανομής και πληθυσμών) είτε με τη μορφή της βάσης HabMon για αξιολόγηση των προοπτικών διατήρησης, της δομής και λειτουργιών των διαφορετικών τύπων οικοτόπων. Καταγραφές για τα σπάνια και απειλούμενα είδη της χλωρίδας της Κύπρου, συλλέγονται κεντρικά στη βάση δεδομένων του Φιλοδασικού Συνδέσμου Κύπρου. Επιπρόσθετα, καταγραφές

⁷⁸ Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικής Εκτίμησης του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2007 – 2013

βιοποικιλότητας γίνονται από άλλους φορείς όπως το Birdlife Cyprus – για την πτηνοπανίδα- Cyprus Dragonfly Study Group – για τις λιβελούδες, Cyprus Butterfly Study Group- για τις πεταλούδες. Σημειώνεται ότι στα πλαίσια του τρέχοντος προγράμματος LIFE IP – Physis- «Πανδώτειρα», εκτελούνται εκ νέου δράσεις χαρτογράφησης όλων των περιοχών Natura 2000 (συμπεριλαμβανομένων και όσων εμπύπτουν στην υπό μελέτη περιοχή), χαρτογράφηση των απειλών και πιέσεων τους και της κατάστασης διατήρησής τους. Αλλαγή στην κατάσταση διατήρησης ή πληθυσμούς ή κατανομή της βιοποικιλότητας, που μπορεί να συνδεθεί με χρήσεις, δραστηριότητες, υποδομές ή άλλως πώς με την προωθούμενη ΕΣΑΟΚ, θα πρέπει να παρακολουθείται από τα Αρμόδια Τμήματα. Η συχνότητα εφαρμογής του συστήματος παρακολούθησης εξαρτάται κατά περίπτωση από την οικολογία του αντικειμένου υπό αναφορά, λαμβάνοντας πάντα υπόψη τους περιορισμούς στους οικονομικούς πόρους, αλλά ταυτόχρονα διασφαλίζοντας ότι ο στόχος της αξιολόγησης της κατάστασης διατήρησης θα ικανοποιηθεί. Η συχνότητα των εκτιμήσεων καλό θα ήταν να είναι τέτοια ώστε τα διαστήματα να μην υπερβαίνουν το διάστημα υποχρεωτικών εθνικών αναφορών που είναι κάθε 6 χρόνια. Για παράδειγμα μια ενδιάμεση λύση για την παρακολούθηση της βλάστησης και των τύπων οικοτόπων λαμβανομένης της αξιολόγησης των κλάσεων της κατάστασης διατήρησης συστήνεται να γίνεται στη βάση ενός 3ετούς κύκλου.

- Έδαφος: Μεταβολή στην εδαφοκάλυψη (μέσω της έκδοσης Αδειών Οικοδομής), επίπεδα ρυπαντών σε ζώνες όπου μπορεί να προκληθεί ρύπανση - ποιοτική παρακολούθηση του εδάφους (π.χ. σε περιοχές κατάντη σταθμών επεξεργασίας λυμάτων, τις περιοχές προστασίας του Φυσικού Περιβάλλοντος όπου προωθείται η τουριστική δραστηριότητα), μέσω συλλογής των στοιχείων που θα υποβάλλονται από τους φορείς ανάπτυξης, στα πλαίσια τήρησης των όρων των αδειών τους όπως π.χ. Άδεια Απόρριψης Αποβλήτων.
- Υπόγεια και Επιφανειακά Ύδατα: Συλλογή στοιχείων από υφιστάμενα συστήματα παρακολούθησης σχετικά με την ποιοτική κατάσταση των υπόγειων και επιφανειακών υδάτων. Αρμόδιο τμήμα για την παρακολούθηση της ποιότητας των Υδάτων είναι το ΤΑΥ.
- Ιστορική, αρχαιολογική, πολιτιστική και γεωλογική κληρονομιά: Παρακολούθηση των επιπτώσεων σε Ιστορικές Παραδοσιακές Οικοδομές και Αρχαία Μνημεία κατά την διάρκεια υλοποίησης και εφαρμογής των δράσεων, αλλά και κατά τη χρήση των προτεινόμενων έργων, ώστε να παρακολουθείται, διατηρείται και ελέγχεται κάθε σημαντικό στοιχείο ιστορικού, αρχαιολογικού και γεωλογικού ενδιαφέροντος από τους αρμόδιους τομείς του Τμήματος Αρχαιοτήτων/ Τμήματος Πολεοδομίας και Οικίσεως (Κλάδος Διατήρησης) και Τμήματος Γεωλογικής Επισκόπησης.
- Χρήσεις γης: Αλλαγές στις χρήσεις γης που παρατηρούνται από την εφαρμογή δράσεων της Εθνικής Στρατηγικής. Οι χάρτες CORINE LAND COVER καταρτίζονται ανά 6-ετία και υπεύθυνο γι αυτούς είναι το Τμήμα Περιβάλλοντος.
- Κυκλοφορία οχημάτων: Συλλογή στοιχείων από Τμήμα Δημοσίων Έργων για την παρακολούθηση του κυκλοφοριακού φόρτου και καταγραφή τυχόν προβλημάτων εύρυθμης λειτουργίας οδικού δικτύου.
- Ποιότητα ατμόσφαιρας: Παρακολούθηση στις μεταβολές των κύριων ρύπων που επηρεάζουν την ποιότητα της ατμόσφαιρας (O₃, NO/NO₂/NO_x, SO₂, CO, PM₁₀, VOC, Pb, As, Cd, Ni, κ.λπ.) στους υφιστάμενους σταθμούς που παρακολουθούνται από τον Κλάδο Ποιότητας Αέρα, του

Τμήματος Επιθεώρησης Εργασίας, του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Η συχνότητα καταγραφής όλων των ρύπων γίνεται ανά τακτά χρονικά διαστήματα καθόλη τη διάρκεια της μέρας.

- Αξία Υλικών Αγαθών: Παρακολούθηση στις μεταβολές στην αξία της γης παρακείμενων περιουσιών από τον Κλάδο Εκτιμήσεων του Τμήματος Κτηματολογίου και Χωρομετρίας, πριν και μετά την υιοθέτηση της Εθνικής Στρατηγικής, και κυρίως συστηματικά μετά την υλοποίηση και έγκριση της Δήλωσης Πολιτικής Τροόδους.

Για τα πιο πάνω στοιχεία, προτείνεται όπως αξιοποιηθούν τα υφιστάμενα προγράμματα παρακολούθησης όπου είναι δυνατόν, όπως π.χ. καταγραφές πτηνοπανίδας, αξιολόγηση κατάστασης οικοτόπων, δειγματοληψίες και αξιολόγηση κατάστασης εδάφους, επιφανειακών και υπόγειων υδατικών σωμάτων, εκτίμηση κυκλοφοριακού φόρτου κτλ. Σημειώνεται ότι, θα πρέπει να καταγραφούν στοιχεία για τις παραμέτρους αυτές μια φορά τουλάχιστον πριν την έναρξη ισχύς της παρούσας Εθνικής Στρατηγικής, και μια φορά πριν την έναρξη των εργασιών για επικαιροποίηση του, ή το αργότερο σε βάθος 5/6 ετών αναλόγως της συχνότητας εκθέσεων επί κάποιων παραμέτρων. Αυτό θα υποστηρίξει στοιχειοθετημένα πλέον την εισήγηση τροποποιήσεων στην πρώτη αναθεώρηση της Εθνικής Στρατηγικής που θα απαιτηθεί.

9.2.3 Σύνοψη Συμπερασμάτων για Δείκτες και Συχνότητα Παρακολούθησης

Η παρακολούθηση των δεικτών οι οποίοι ενδέχεται να επηρεαστούν από την εφαρμογή της Εθνικής Στρατηγικής καλύπτεται σε μεγάλο βαθμό από τα υφιστάμενα δίκτυα παρακολούθησης. Στη συνέχεια αναφέρονται συνοπτικά τα δίκτυα παρακολούθησης για την κάθε παράμετρο και η κατεύθυνση στην οποία πρέπει να προσανατολιστεί και να εστιάσει η παρακολούθηση ώστε να λάβει υπόψη και την επίδραση των νέων παρεμβάσεων/ δράσεων της Εθνικής Στρατηγικής.

Προτείνεται όπως η Αρμόδια Αρχή υλοποίησης της Εθνικής Στρατηγικής καθορίσει σε συγκεκριμένο λειτουργό την αρμοδιότητα για τον συντονισμό της συλλογής των πιο κάτω πληροφοριών, ειδικά για την περιοχή εφαρμογής της Εθνικής Στρατηγικής, ο οποίος θα αναλάβει την ενημέρωση των αρμόδιων λειτουργών των εκάστοτε υπηρεσιών για την καλύτερη οργάνωσή τους κατά τη συλλογή πληροφορίας αλλά και την ανάγκη αναφοράς τους στην Αρμόδια Αρχή υλοποίησης της ΕΣΑΟΚ για σκοπούς ελέγχου και παρακολούθησης της κοινωνικοπεριβαλλοντικής απόδοσης της ΕΣΑΟΚ σε βάθος χρόνου.

Στον πιο κάτω πίνακα συνοψίζονται οι δείκτες παρακολούθησης ανά κοινωνικοπεριβαλλοντική παράμετρο, καθώς και η συχνότητα παρακολούθησής τους.

Πίνακας 34: Πίνακας Παραμέτρων Παρακολούθησης

Περιβαλλοντική Παράμετρος	Δείκτης Παρακολούθησης	Αρμόδιοι Φορείς Παρακολούθησης	Συχνότητα παρακολούθησης
Ανθρώπινος Πληθυσμός / Ανθρώπινη Υγεία	Πληθυσμός/ Μόνιμοι κάτοικοι	Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου	- Πριν ή στην αρχή της εφαρμογής της Στρατηγικής
	Ηλικιακή σύνθεση ανά Δήμο/ Κοινότητα		

Περιβαλλοντική Παράμετρος	Δείκτης Παρακολούθησης	Αρμόδιοι Φορείς Παρακολούθησης	Συχνότητα παρακολούθησης
	Εργαζόμενος πληθυσμός λόγω νέων αναπτύξεων/ νέων δραστηριοτήτων όπου αυτό εφαρμόζει βάσει των νέων παρεμβάσεων/ δράσεων .		- Ανά 5-ετία
Τοπίο	Αλλαγές στους τύπους τοπίου	Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως	- Ανά 5-ετία
Βιοποικιλότητα	<ul style="list-style-type: none"> - Κατανομή χερσαίων ειδών και οικοτόπων και κατάσταση διατήρησής τους - Απειλές και πιέσεις για την πτηνοπανίδα και το αγρινό - Σπάνια και απειλούμενα είδη της χλωρίδας της Κύπρου - Καταγραφές πτηνοπανίδας 	<ul style="list-style-type: none"> - Τμήμα Περιβάλλοντος, - Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας, - Τμήμα Δασών, - Πτηνολογικός Σύνδεσμος, - Φιλοδασικός Σύνδεσμος Κύπρου 	<ul style="list-style-type: none"> - Πριν ή στην αρχή της εφαρμογής της Στρατηγικής - Ανά 6-ετία
Έδαφος	Μεταβολή στην εδαφοκάλυψη	Επαρχιακές Διοικήσεις	Ετήσια Συνολική Αναφορά
	Επίπεδα ρυπαντών – ποιοτική παρακολούθηση εδάφους	Τμήμα Περιβάλλοντος (μέσω της συλλογής στοιχείων που θα υποβάλλονται από τους φορείς ανάπτυξης)	Πριν και μετά την έναρξη λειτουργίας δραστηριοτήτων με δυνητικές επιπτώσεις στο έδαφος (συχνότητα αναλόγως Άδειας Απόρριψης/ όρων Γνωμάτευσης)
Υπόγεια και Επιφανειακά ύδατα	Ποιοτική παρακολούθηση	Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων	- Σε ετήσια βάση
Ιστορική, αρχαιολογική, πολιτιστική και γεωλογική κληρονομιά	Αλλαγή στοιχείων της πολιτιστικής / αρχαιολογικής / γεωλογικής κληρονομιάς	<ul style="list-style-type: none"> - Τμήμα Αρχαιοτήτων/ Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως, - Τμήμα Γεωλογικής Επισκόπησης 	Βάσει της περιοδικότητας καταγραφής τους από τις αρμόδιες υπηρεσίες
Χρήσεις γης	Αλλαγές στις χρήσεις γης που παρατηρούνται από την εφαρμογή των νέων παρεμβάσεων/ δράσεων.	- Τμήμα Περιβάλλοντος	Κάθε 6 χρόνια
Κυκλοφορία οχημάτων	Κυκλοφοριακός φόρτος	- Τμήμα Δημοσίων Έργων	Ετήσια - Απογραφή Τροχαίας Κίνησης

Περιβαλλοντική Παράμετρος	Δείκτης Παρακολούθησης	Αρμόδιοι Φορείς Παρακολούθησης	Συχνότητα παρακολούθησης
Ποιότητα Ατμόσφαιρας	Κύριοι ρύποι που επηρεάζουν την ποιότητα της ατμόσφαιρας	- Τμήμα Επιθεώρησης Εργασίας	Ετήσιες εκθέσεις ποιότητας αέρα
Αξία Υλικών Αγαθών	Μεταβολές στην αξία της γης	Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας	- Πριν ή στην αρχή της εφαρμογής της Στρατηγικής - Ανά 5-ετία (ειδικά μετά την έγκριση της Δήλωσης Πολιτικής Τροόδους).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10. ΔΕΟΥΣΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ

10.1 ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Η Οδηγία 92/43/ΕΟΚ αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο της κοινοτικής πολιτικής για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας. Δομείται πάνω σε δύο κεντρικούς πυλώνες: α) το δίκτυο προστατευόμενων περιοχών Natura 2000 και β) ένα σύστημα προστασίας των κοινοτικού ενδιαφέροντος ειδών χλωρίδας και πανίδας.

Η Οδηγία προβλέπει τη δημιουργία ενός πανευρωπαϊκού δικτύου προστατευόμενων περιοχών που καλείται Natura 2000. Σε αυτό συμμετέχουν δύο τύποι περιοχών:

- ≡ Περιοχές που χαρακτηρίζονται ως **Τόποι Κοινοτικής Σημασίας** (ΤΚΣ ή Sites of Community Interest - SCI) επειδή περιλαμβάνουν σημαντικούς τύπους οικοτόπων του Παραρτήματος Ι, ή/και φιλοξενούν σημαντικά είδη του Παραρτήματος ΙΙ της **Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ**. Μετά την οριστικοποίηση των ΤΚΣ, ο αρμόδιος υπουργός, σε εθνικό επίπεδο κηρύσσει με διάταγμά του τις περιοχές αυτές ως **Ειδικές Ζώνες Διατήρησης** (ΕΖΔ- SAC), και καθορίζει τις προτεραιότητες, για τη διατήρηση σε ικανοποιητική κατάσταση των τύπων οικοτόπων και ειδών κοινοτικού ενδιαφέροντος εντός αυτών
- ≡ Περιοχές που χαρακτηρίζονται ως **Ζώνες Ειδικής Προστασίας** (ΖΕΠ ή Special Protection Areas – SPA) οι οποίες φιλοξενούν είδη ορνιθοπανίδας του Παραρτήματος Ι της **Οδηγίας 2009/147/ΕΚ** (η οποία κωδικοποίησε και αντικατέστησε την Οδηγία 79/409/ΕΟΚ), ή/και άλλα σημαντικά μεταναστευτικά είδη ορνιθοπανίδας.

Με την ένταξη της στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η Κυπριακή Δημοκρατία υπάγεται στο δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επομένως, το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποτελεί πηγή δικαίου που έχει αυξημένη ισχύ στην Κυπριακή Δημοκρατία και περιλαμβάνει τόσο τους κανόνες που θεσπίστηκαν από τα κράτη-μέλη, τα Πρωτόκολλα και τα Παραρτήματά τους και τους κανόνες που προέρχονται από τα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και λαμβάνουν την μορφή Κανονισμών, Οδηγιών ή Αποφάσεων. Παράλληλα, η Κυπριακή Νομοθεσία οφείλει να εναρμονίζεται με το ευρωπαϊκό δίκαιο.

Στην Κύπρο η Οδηγία 92/43/ΕΟΚ εντάχθηκε στο εθνικό δίκαιο με τους Περί Προστασίας και Διαχείρισης της Φύσης και της Άγριας Ζωής Νόμους του 2003 και 2006 (Ν. 153(Ι)/2003, Ν. 131(Ι)/2006). Αντίστοιχα, η Οδηγία 2009/147/ΕΚ ενσωματώθηκε στο εθνικό δίκαιο με τον Περί της Προστασίας και διαχείρισης άγριων πτηνών και θηραμάτων Νόμο (Ν. 152(Ι)/2003).

Κατά τη διαδικασία εξέτασης έργων ή σχεδίων που εμπίπτουν ή γειτνιάζουν ή δυνατό να επηρεάσουν περιοχές του Δικτύου Natura 2000 και δύναται να επηρεάσουν τα είδη ή/και τους οικοτόπους των περιοχών αυτών, αξιολογούνται δεόντως, με σκοπό τη διαφύλαξη των ειδών και οικοτόπων της περιοχής.

Ειδικότερα, σύμφωνα με το **Άρθρο 6, παρ.3 της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ,**

«Κάθε σχέδιο [ή έργο], μη άμεσα συνδεδεμένο ή αναγκαίο για τη διαχείριση του τόπου, το οποίο όμως είναι δυνατόν να επηρεάζει σημαντικά τον εν λόγω τόπο, καθεαυτό ή από κοινού με άλλα σχέδια [ή έργα], εκτιμάται δεόντως ως προς τις επιπτώσεις του στον τόπο, λαμβανομένων υπόψη των στόχων

διατήρησής του. Βάσει των συμπερασμάτων της εκτίμησης των επιπτώσεων στον τόπο και εξαιρουμένης της περίπτωσης των διατάξεων της παραγράφου 4, οι αρμόδιες εθνικές αρχές συμφωνούν για το οικείο σχέδιο [ή έργο] μόνον αφού βεβαιωθούν ότι δεν θα παραβιάσει την ακεραιότητα του τόπου περί του οποίου πρόκειται και, ενδεχομένως, αφού εκφρασθεί πρώτα η δημόσια γνώμη.»

10.2 ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΚΠΟΝΗΣΗΣ ΔΕΠΕ

Για την εκπόνηση Δέουσας Εκτίμησης των Επιπτώσεων δίδονται κατευθυντήριες γραμμές από την Ε.Ε. μέσω του Κατευθυντήριου Κειμένου του DG Environment της Ευρωπαϊκής Επιτροπής "Assessment of plans and projects significantly affecting Natura 2000 sites - Methodological guidance on the provisions of Article 6(3) and (4) of the Habitats Directive 92/43/EEC", προκειμένου να διερευνηθούν όλες οι διαθέσιμες επιλογές και να γίνουν οι απαραίτητες εκτιμήσεις για τις επιπτώσεις στους οικότοπους και τα είδη, σε αντιδιαστολή με την αναγκαιότητα υλοποίησης ενός Έργου που εμπίπτει σε τμήμα του δικτύου Natura 2000.

Σύμφωνα με το Κατευθυντήριο έγγραφο, τα στάδια/βήματα εκπόνησης της μελέτης Δέουσας Εκτίμησης των Επιπτώσεων είναι τα εξής:

Στάδιο 1: Έλεγχος (Screening)

Το πρώτο μέρος της διαδικασίας αυτής συνίσταται σε ένα στάδιο προκαταρκτικής αξιολόγησης («έλεγχος»), προκειμένου να διαπιστωθεί αν, πρώτον, το σχέδιο ή έργο είναι άμεσα συνδεδεμένο ή αναγκαίο για τη διαχείριση του τόπου και, δεύτερον, αν είναι δυνατόν να επηρεάσει σημαντικά τον τόπο.

Στάδιο 2: Δέουσα Εκτίμηση (Appropriate Assessment)

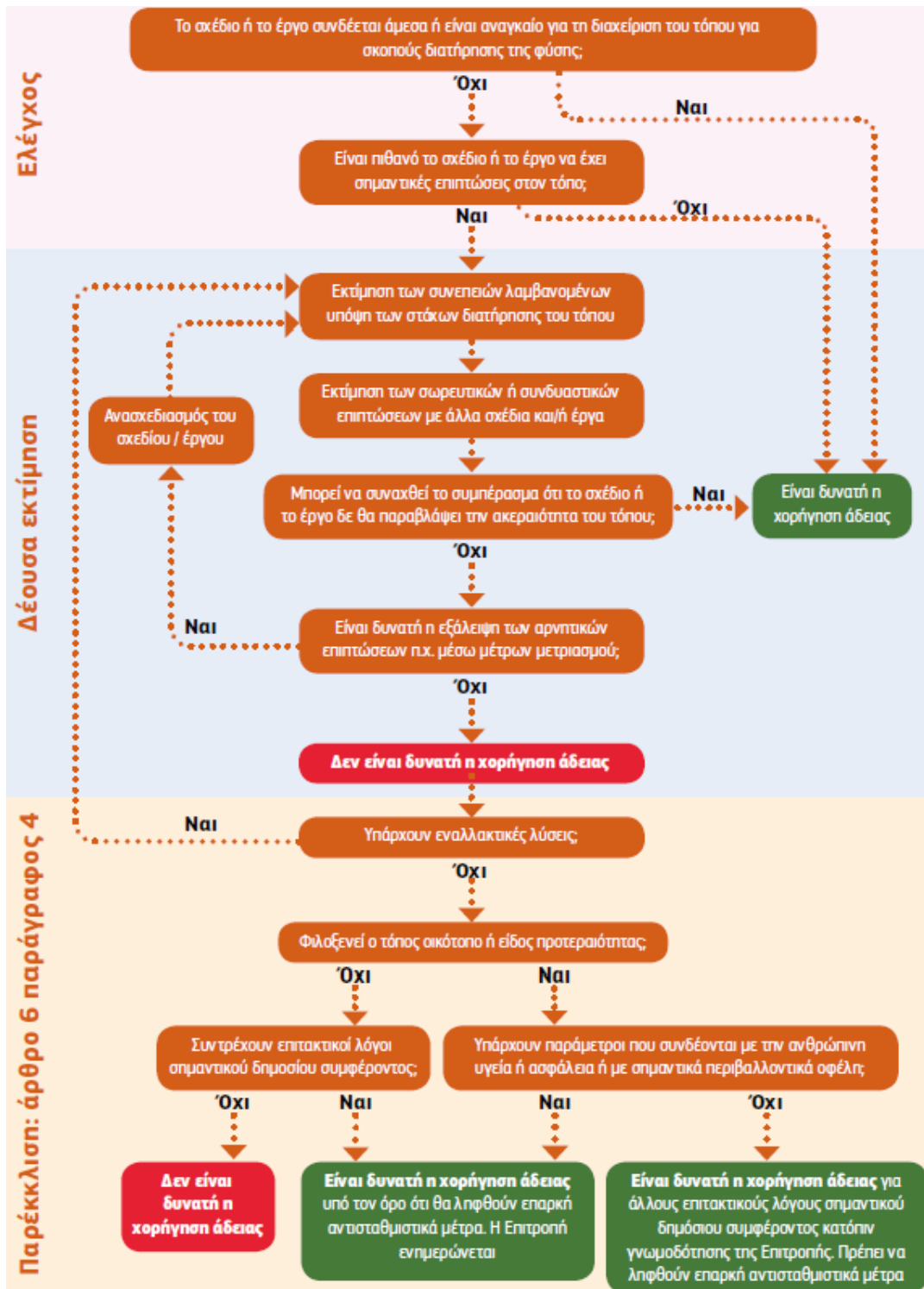
Αναλυτική εκτίμηση των επιπτώσεων του Έργου στην ακεραιότητα περιοχής/ών Natura 2000, είτε από μόνο του είτε σε συνδυασμό με άλλα έργα ή δραστηριότητες. Εξετάζονται αναλυτικά οι επιπτώσεις σε σημαντικούς οικότοπους, σημαντικά είδη και τα ενδιαιτήματα τους, στη συνεκτικότητα του Δικτύου Natura 2000, στη διατήρηση των αντικειμένων που προστατεύονται στην/στις εν λόγω περιοχή/ές. Επίσης, στις περιπτώσεις όπου υπάρχουν σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στα παραπάνω, γίνεται εκτίμηση μέτρων εξάλειψης και περιορισμού των επιπτώσεων αυτών.

4] Στάδιο 3: Παρέκλιση (Derogation) – Άρθρο 6(4)

Σε περίπτωση που οι αρνητικές επιπτώσεις δεν μπορούν να αρθούν με τα μέτρα μετριασμού, τότε το έργο δεν μπορεί να αδειοδοτηθεί. Εάν όμως το έργο πρέπει να υλοποιηθεί τότε αξιολογούνται οι Εκτίμηση εναλλακτικών εναλλακτικές λύσεις, οι οποίες και πάλι πρέπει να περάσουν από το Στάδιο 2 (άρθρο 6(3)). Στην περίπτωση όπου δεν υπάρχουν εναλλακτικές λύσεις και οι αρνητικές επιπτώσεις παραμένουν, αλλά για επιτακτικούς λόγους υπέρτερου δημοσίου συμφέροντος κρίνεται ότι το Έργο θα πρέπει να υλοποιηθεί (βάσει αιτιολογημένης και αναλυτικής διαδικασίας), εφαρμόζονται αντισταθμιστικά μέτρα.

Κάθε ένα από τα παραπάνω στάδια καθορίζει εάν το επόμενο στάδιο της διαδικασίας απαιτείται.

Τα στάδια/βήματα που ακολουθούνται στη διαδικασία δέουσας εκτίμησης από ένα προτεινόμενο Έργο ή Σχέδιο που δύναται να επηρεάζει μια περιοχή του δικτύου Natura 2000 παρατίθενται και αναλυτικά στο πιο κάτω Διάγραμμα.

Εικόνα 12: Βήματα της διαδικασίας Δέουσας Εκτίμησης Επιπτώσεων στο Περιβάλλον βάσει του Άρθρου 6.3 & 6.4 της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ. (Πηγή: Ευρωπαϊκή Ένωση, 2019. Διαχείριση των τόπων του δικτύου Natura 2000 – Οι διατάξεις του άρθρου 6 της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ για τους οικοτόπους)

Στο πλαίσιο της παρούσας μελέτης γίνεται εκτίμηση κατά πόσο η υλοποίηση των προνοιών της υπό μελέτη Στρατηγικής και επί μέρους Σχεδίων της, θα επηρεάσουν σημαντικά τις πιο κάτω ΕΖΔ και ΖΕΠ, λαμβανομένων υπόψη των στόχων διατήρησης τους:

ΤΚΣ/ ΕΖΔ	ΖΕΠ
Δάσος Μαχαιρά CY2000004	Δάσος Πάφου CY2000006
Μαδαρή – Παπούτσα CY2000005	Περιοχή Τζιώνια CY2000013
Δάσος Πάφου CY2000016	Περιοχή Ατσά- Άγιος Θεόδωρος CY2000014
Φουντουκοδάση Πιτσιλιάς CY2000009	Βουνοκορφές Μαδαρής Παπούτσας CY2000015
Ποταμός Περιστερώνας CY2000011	Γκρεμοί Χανουτάρη CY4000017
Κοιλάδα Καργώτη CY2000012	Ζώνη Ειδικής Προστασίας Κοιλάδα Διαρίζου CY4000020
Χα- Ποτάμι CY4000002	Εθνικό Δασικό Πάρκο Τροόδους CY5000004
Κοιλάδα Διαρίζου CY4000003	Περιοχή Κοιλάδα Ξυλούρικου CY5000008
Δάσος Λεμεσού CY5000001	Ποταμός Παραμαλιού CY5000009
Εθνικό Δασικό Πάρκο Τροόδους CY5000004	Ζώνη Ειδικής Προστασίας Χα- Ποτάμι CY5000010
Κοιλάδα Λιμνάτη CY5000006	Ζώνη Ειδικής Προστασίας Κοιλάδα Λιμνάτη CY5000011

Συγκεκριμένα εντός της υπό μελέτη περιοχής εμπίπτουν εξ 'ολοκλήρου ή μερικώς, 21 περιοχές Natura 2000 (Χάρτης 20), εκ των οποίων 10 ΕΖΔ, 1 ΤΚΣ και 11 ΖΕΠ. Τα όρια της ΕΖΔ του Εθνικού Δασικού Πάρκου Τροόδους, συμπίπτουν με εκείνα της ομώνυμης ΖΕΠ και έχουν τον ίδιο κωδικό.

10.3 ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΤΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ NATURA 2000 ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ ΤΩΝ ΟΙΚΟΤΟΠΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΙΔΩΝ

Στην Ενότητα αυτή, περιλαμβάνονται περιγραφές των περιοχών Natura 2000 οι οποίες χωροθετούνται εντός των γεωγραφικών ορίων της υπό μελέτη περιοχής. Αναλυτικότερα, αναφέρονται τα είδη και οι οικοτόποι, η παρουσία των οποίων καθόρισε την ένταξη των περιοχών αυτών στο δίκτυο καθώς και οι στόχοι διατήρησης τους.

Σχέδια ή Έργα, αναπτύξεις ή δραστηριότητες που δύνανται να βλάψουν τους οικοτόπους και τα είδη που φιλοξενούνται στις περιοχές οροθετήθηκαν ως ΕΖΔ, ΤΚΣ και ΖΕΠ υπόκεινται σε διαδικασία Δέουσας Εκτίμησης και σε μέτρα ειδικής διαχείρισης. Οποιαδήποτε δραστηριότητα, μπορεί να περιοριστεί μόνο σε εκείνες τις χρήσεις που δεν θα έχουν επιπτώσεις στην ικανοποιητική κατάσταση

διατήρησης μια περιοχής Natura 2000. Για τις υπό μελέτη περιοχές, έχουν εκπονηθεί Διαχειριστικά Σχέδια και για τις περισσότερες –πλην του ΤΚΣ Δάσους Πάφου- έχει εκδοθεί υπουργική απόφαση που καθορίζει τα μέτρα προτεραιότητας εντός των περιοχών. Παρόλα αυτά, δεν καθορίζονται οι απαγορευμένες και επιτρεπόμενες δραστηριότητες εντός των περιοχών αυτών, παραπέμποντας την αξιολόγηση σε επίπεδο έργου ή σχεδίου στα πλαίσια μελέτης Δέουσας Εκτίμησης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων.

Οι στόχοι διατήρησης μια περιοχής αποτελούν «δήλωση» για τις συνολικές απαιτήσεις διατήρησης της συγκεκριμένης περιοχής, εκφρασμένες υπό τη μορφή ευνοϊκών συνθηκών/τιμών. Σύμφωνα με το Άρθρο 1 της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, ευνοϊκές συνθήκες/κατάσταση για ένα τύπο οικοτόπου επιτυγχάνεται όταν η φυσική περιοχή εξάπλωσης του οικοτόπου και η περιοχή την οποία καλύπτει είναι σταθερές ή αυξάνονται, οι οικολογικοί παράγοντες που προϋποτίθενται για την μακροχρόνια διατήρηση του υφίστανται και προβλέπεται ότι θα συνεχίσουν να υφίστανται και τα χαρακτηριστικά είδη του οικοτόπου βρίσκονται σε ευνοϊκή κατάσταση. Οι ευνοϊκές συνθήκες για ένα είδος επιτυγχάνονται όταν τα πληθυσμιακά δεδομένα του, δείχνουν σταθερότητα, η φυσική περιοχή εξάπλωσης του είδους δεν μειώνεται ούτε είναι πιθανό να μειωθεί στο άμεσο μέλλον, υπάρχει και προβλέπεται ότι θα συνεχίσει να υπάρχει επαρκής οικοτόπος για την μακροχρόνια διατήρηση του πληθυσμού του είδους.

Ειδικοί στόχοι διατήρησης για τους οικοτόπους και είδη που περιλαμβάνονται στα Παραρτήματα των σχετικών Οδηγιών, έχουν διατυπωθεί για τις υπό μελέτη περιοχές και παρουσιάζονται πιο κάτω. Επιπρόσθετα, στις ΖΕΠ έχουν καθοριστεί Ευνοϊκές Τιμές Αναφοράς (ETA) για τα είδη χαρακτηρισμού των περιοχών αυτών. Η ETA είναι ο αριθμητικός στόχος διατήρησης για κάθε είδος σε επίπεδο χώρας και ακολούθως σε επίπεδο περιοχής ΖΕΠ, όπου το συγκεκριμένο είδος αποτελεί είδος χαρακτηρισμού μιας περιοχής ΖΕΠ. Οι ETA μεταφράζονται στην πράξη σε στόχους διατήρησης των περιοχών ΖΕΠ και είναι καθοριστικές για την επιλογή των μέτρων διαχείρισης για τις περιοχές αυτές, και βοηθούν ώστε να διαπιστωθεί αν χρειάζονται μέτρα αποκατάστασης.

Τα Τυποποιημένα Έντυπα Δεδομένων για τις περιοχές Natura 2000, στα οποία παρουσιάζονται τα είδη χαρακτηρισμού των περιοχών, οι τύποι οικοτόπων και είδη χλωρίδας και πανίδας που τυγχάνουν προστασίας, καθώς και οι στόχοι διατήρησης, οι πιέσεις και απειλές των υπό αναφορά περιοχών είναι αναρτημένα στην επίσημη ιστοσελίδα του Τμήματος Περιβάλλοντος⁷⁹.

10.3.1 ΕΖΔ «Δάσος Μαχαιρά»- CY2000004

Το ΕΖΔ «Δάσος Μαχαιρά» έχει έκταση 4428.09 εκτάρια και φιλοξενεί 13 οικοτόπους του Παραρτήματος I της Ευρωπαϊκής Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας, εκ των οποίων 2 είναι προτεραιότητας.

Φιλοξενεί 7 είδη του Παραρτήματος II της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ και συγκεκριμένα 2 φυτικά είδη (*Crocus cyprius*, *Crocus hartmannianus*), 4 θηλαστικά (*Miniopterus schreibersii*, *Rhinolophus blasii*, *Rhinolophus ferrumequinum*, *Rhinolophus hipposideros*) και 1 ερπετό (**Coluber cypriensis*).

⁷⁹<http://www.moa.gov.cy/moa/environment/environmentnew.nsf/All/523C67F6DE748DDCC22580840032C35A?OpenDocument&print>

Τα μέτρα προτεραιότητας για την ΕΖΔ «Δάσος Μαχαιρά», όπως καθορίστηκαν με υπουργικό διάταγμα (Κ.Δ.Π. 205/2019) είναι τα ακόλουθα:

(α) Διατήρηση σε εξαιρετη κατάσταση διατήρησης των οικοτόπων

9390* - «Θαμνώδεις και δασικές συστάδες της *Quercus alnifolia* »

5330 - «Θερμομεσογειακή και προ-στεππικοί θαμνώνες»

8140- «Λιθώνες της Ανατολικής Μεσογείου»

8220- «Πυριτικά βραχώδη πρηνή με χασμοφυτική βλάστηση»

8310-«Σπήλαια των όποιων δεν γίνετε τουριστική εκμετάλλευση»

9290-«Δάση με *Cupressus* (*Acer-Cupression*)»

92D0-«Παραποτάμιες στοές και συστάδες (*Nerio-tamaricetea*) του Νότου»

(β) διατήρηση ή/ και βελτίωση της κατάστασης διατήρησης των οικοτόπων

5420- «Φρύγανα της Ανατολικής Μεσογείου (*Cisto-Micromerietea*)»

9320- «Δάση με *Olea* και *Ceratonia*»

3290- «Ποταμοί της Μεσογείου με περιοδική ροή από *Paspalo-Agrostidion*»

9540- «Δάση τραχείας Πεύκης (*Pinus brutia*)»

6220*- «Ξηροφυτικοί λειμώνες της Μεσογείου με αγρωστώδη και μονοετή (*Thero-Brachypodieta*)»

92C0- « Δάση με *Platanus orientalis* (*Platanion orientalis*)»

(γ) διατήρηση των ειδών *Crocus hartmannianus*, **Coluber cypriensis* και *Rhinolophus hipposideros* σε εξαιρετική κατάσταση διατήρησης

(δ) διατήρηση ή/και βελτίωση της κατάστασης διατήρησης των ειδών *Crocus cyprius* και *Rhinolophus ferrumequinum*

(στ) διατήρηση των ενδιαιτημάτων των ειδών ορνιθοπανίδας που παρατηρούνται στην ΕΖΔ σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης ώστε να διασφαλίζεται η παρουσία και διαβίωση της, ειδικότερα όσον αφορά τα είδη του Παραρτήματος Ι των περί προστασίας και διαχείρισης αγρίων πτηνών και θηραμάτων νομών του 2003- 2015

(ζ) περιορισμός ή/και απαγόρευση ενεργειών ή/και σκληρήσεων ή/και δραστηριοτήτων, όπως προκύπτουν και από τον περί Δασών νόμο 2012 μέχρι 2018, εντός της ΕΖΔ οι οποίες δυνατό να έχουν σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στην ΕΖΔ, για την αποφυγή της υποβάθμισης των φυσικών οικοτόπων και των οικοτόπων των ειδών

(η) ενίσχυση της περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης/ συνείδησης, εκπαίδευση του κοινού και ανάδειξη της ΕΖΔ.

10.3.1 ΕΖΔ «Μαδαρής–Παπούτσας» - CY2000005

Το ΕΖΔ «Μαδαρής–Παπούτσας» έχει έκταση 4578.16 εκτάρια και φιλοξενεί 11 οικοτόπους του Παραρτήματος Ι της Ευρωπαϊκής Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας, εκ των οποίων 3 είναι προτεραιότητας.

Φιλοξενεί 6 είδη του Παραρτήματος ΙΙ της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ και συγκεκριμένα 2 φυτικά είδη (*Chinodoxa lochia*, *Crocus cyprius*), 2 θηλαστικά (*Rhinolophus ferrumequinum*, *Rhinolophus hipposideros*), 1 έντομο (*Euplagia quadripunctaria*) και 2 ερπετά (*Coluber cypriensis*, *Natrix natrix cypriaca*).

Τα μέτρα προτεραιότητας για την ΕΖΔ «Μαδαρής–Παπούτσας» όπως καθορίστηκαν με υπουργικό διάταγμα (Κ.Δ.Π. 292/2015) είναι τα ακόλουθα:

(α) Διατήρηση σε εξαιρετη κατάσταση διατήρησης των οικοτόπων

9390*- «Θαμνώδεις και δασικές συστάδες της *Quercus alnifolia* »

5210 – «Δενδρώδη Mattorals με *Juniperus phoenicea*»

8140- «Λιθώνες της Ανατολικής Μεσογείου»

8220- «Πυριτικά βραχώδη πρηνή με χασμοφυτική βλάστηση»

9290- «Δάση με *Cupressus* (*Acer-Cupression*)»

9540- «Δάση τραχείας Πεύκης (*Pinus brutia*)»

(β) διατήρηση ή/ και βελτίωση της κατάστασης διατήρησης των οικοτόπων

9530*- «Δάση μαύρης πεύκης (*Pinus nigra subsp. palassiana*)»

9560*-«Δάση *Juniperus spp.*»

92C0- « Δάση με *Platanus orientalis* (*Platanion orientalis*)»

(γ) διατήρηση ή/και βελτίωση της κατάστασης διατήρησης των ειδών **Chionodoxa lochia* και *Crocus cyprius*

(δ) διατήρηση ή/και βελτίωση της κατάστασης διατήρησης των ειδών **Coluber cypriensis*, **Natrix natrix cypriaca*, *Rousettus aegyptiacus*. Καθώς και διατήρηση ή/ και αποκατάσταση των βιοτόπων τους και ιδιαίτερα των πηγών τροφοληψίας τους ή/ και των καταφυγίων ή/και των χώρων αναπαγωγής τους, περιλαμβανομένων και των συστημάτων προσδιορισμού των ορίων των αγρών (φυτοφράκτες, ξερολιθιές) και των παραδοσιακών αγρο-συστημάτων εντός της ΕΖΔ, σύμφωνα με τα αποτελέσματα του έργου LIFE ICOSTACY (LIFE09 NAT/CY/000247)

(ε) προστασία και διατήρηση της ετερογένειας του τοπίου που αποτελείται από εναλλασσόμενους τύπους οικοτόπων και χρήσεων γης, η οποία συμβάλλει στη διατήρηση βιώσιμου τοπικού πληθυσμού των ειδών **Coluber cypriensis*, **Natrix natrix cypriaca* σύμφωνα με τα αποτελέσματα του έργου LIFE ICOSTACY (LIFE09 NAT/CY/000247)

(στ) διατήρηση των ενδιατημάτων των ειδών ορνιθοπανίδας που παρατηρούνται στην ΕΖΔ σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης ώστε να διασφαλίζεται η παρουσία και διαβίωση της, ειδικότερα όσον αφορά τα είδη του Παραρτήματος Ι των περί προστασίας και διαχείρισης αγρίων πτηνών και θηραμάτων νομών του 2003- 2015

(ζ) διατήρηση ή/ και βελτίωση της κατάστασης διατήρησης των υδάτινων πόρων, καθώς και των φυσικών ρυακίων της ΕΖΔ, τα οποία αποτελούν βασικό στοιχείο για τη διατήρηση των ποτάμιων και παραποτάμιων οικοσυστημάτων

(η) διατήρηση των φυσικών φαραγγιών και γεωμορφωμάτων που παρατηρούνται στην ΕΖΔ, τα οποία αποτελούν σημαντικά στοιχεία για την ανάπτυξη και διατήρηση οικοτόπων και ειδών

(θ) περιορισμός ή/και απαγόρευση ενεργειών ή/και οχλήσεων ή/και δραστηριοτήτων, όπως προκύπτουν και από τον περί Δασών νόμο 2012 μέχρι 2018, εντός της ΕΖΔ οι οποίες δυνατό να έχουν σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στην ΕΖΔ, για την αποφυγή της υποβάθμισης των φυσικών οικοτόπων και των οικοτόπων των ειδών και

(ι) ενίσχυση της περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης/ συνείδησης, εκπαίδευση του κοινού και ανάδειξη της ΕΖΔ.

10.3.2 ΖΕΠ «Βουνοκορφές Μαδαρής–Παπούτσας» -CY2000015

Η περιοχή «Βουνοκορφές Μαδαρής–Παπούτσας» καθορίστηκε ως ΖΕΠ για δέκα είδη του Παραρτήματος Ι της Οδηγίας της ΕΕ για τα Άγρια Πτηνά (2009/147/ΕΚ) που αναπαράγονται στην περιοχή σε σημαντικούς αριθμούς. Τα είδη αυτά είναι: Σπιζαετός *Aquila fasciata*, Διπλογέρακο *Buteo rufinus*, Νυκτοπούλλι *Caprimulgus europaeus*, Πευκοτρασιήλα *Lullula arborea*, Σκαλιφούρτα *Oenanthe cyriaca*, Τρυπομάζης *Sylvia melanothorax*, Πέμπετσος *Parus ater cypriotes*, Δενδροβάτης *Certhia brachydactyla dorothea*, Δακκαννούρα *Lanius nubicus* και Σιταροπούλλι *Emberiza caesia*.

Οι στόχοι διατήρησης για τη ΖΕΠ «Βουνοκορφές Μαδαρής–Παπούτσας» μπορούν να συνοψιστούν ως εξής:

Α. Διατήρηση της ΖΕΠ σε ευνοϊκό καθεστώς διατήρησης, μέσω της κατάλληλης προστασίας και διαχείρισης των ενδιατημάτων των ειδών χαρακτηρισμού: Σπιζαετός *Aquila fasciata*, Δοπλογέρακο *Buteo rufinus*, Νυκτοπούλλι *Caprimulgus europaeus*, Πευκοτρασιήλα *Lullula arborea*, Σκαλιφούρτα *Oenanthe cyriaca*, Τρυπομάζης *Sylvia melanothorax*, Πέμπετσος *Parus ater cypriotes*, Δενδροβάτης *Certhia brachydactyla dorothea*, Δακκαννούρα *Lanius nubicus* και Σιταροπούλλι *Emberiza caesia*.

Β. Διατήρηση της παρουσίας στη ΖΕΠ «Βουνοκορφές Μαδαρής – Παπούτσας» των άλλων φωλεάζοντων πληθυσμών των ειδών που ανήκουν ή όχι στο Παράρτημα Ι, με επίκεντρο τα ακόλουθα είδη: Ζάνος *Falco peregrinus* (4 ζευγάρια), Θουπί *Otus scops cyprius* (1500 ζευγάρια τουλάχιστον). Η συνεχιζόμενη παρουσία του σπάνιου, για τη Κύπρο, Διπλοσιάχινου *Accipiter gentilis*, ως φωλεάζον είδος στη ΖΕΠ, είναι επίσης στόχος.

Γ. Δημιουργία και ενίσχυση της υποστήριξης για τη διατήρηση της ΖΕΠ «Βουνοκορφές Μαδαρής – Παπούτσας», από την τοπική κοινότητα και το κοινό γενικότερα, μέσω ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των επισκεπτών στην περιοχή αλλά και με την ενθάρρυνση και στήριξη της έρευνας.

Το ευνοϊκό καθεστώς διατήρησης της περιοχής ΖΕΠ «Βουνοκορφές Μαδαρής–Παπούτσας» εξαρτάται κατά κύριο λόγο από τον αναπαραγωγικό πληθυσμό δέκα σημαντικών ειδών της ΖΕΠ. Οι ΕΤΑ για τη ΖΕΠ «Βουνοκορφές Μαδαρής–Παπούτσας» αναλύονται πιο πάνω αποτελούν και τους

στόχους διατήρησης για τη ΖΕΠ. Έτσι, οι στόχοι διατήρησης για τη ΖΕΠ «Βουνοκορφές Μαδαρής – Παπούτσας» μπορούν να συνοψιστούν ως ακολούθως:

- *Aquila fasciata*, διατήρηση και ενίσχυση αναπαραγωγικού πληθυσμού με στόχο τα 4 αναπαραγωγικά ζευγάρια
- *Buteo rufinus*, διατήρηση και ενίσχυση αναπαραγωγικού πληθυσμού με στόχο τα 5 αναπαραγωγικά ζευγάρια
- *Caprimulgus europaeus*, διατήρηση αναπαραγωγικού πληθυσμού με στόχο τα 200 αναπαραγωγικά ζευγάρια
- *Lullula arborea*, διατήρηση και ενίσχυση αναπαραγωγικού πληθυσμού με στόχο τα 350 αναπαραγωγικά ζευγάρια
- *Oenanthe cyprica*, διατήρηση και ενίσχυση αναπαραγωγικού πληθυσμού με στόχο τα 3000 αναπαραγωγικά ζευγάρια
- *Sylvia melanothorax*, διατήρηση αναπαραγωγικού πληθυσμού με στόχο τα 2500 αναπαραγωγικά ζευγάρια
- *Parus ater cypricus*, διατήρηση και ενίσχυση αναπαραγωγικού πληθυσμού με στόχο τα 3000 αναπαραγωγικά ζευγάρια
- *Certhia brachydactyla dorothea*, διατήρηση και ενίσχυση αναπαραγωγικού πληθυσμού με στόχο τα 300 αναπαραγωγικά ζευγάρια
- *Lanius nubicus*, διατήρηση αναπαραγωγικού πληθυσμού με στόχο τα 1000 αναπαραγωγικά ζευγάρια
- *Emberiza caesia*, διατήρηση αναπαραγωγικού πληθυσμού με στόχο τα 1000 αναπαραγωγικά ζευγάρια

10.3.3 ΤΚΣ «Δάσος Πάφου» - CY2000016

Ο ΤΚΣ «Δάσος Πάφου» φιλοξενεί 15 οικοτόπους (3290, 5330, 5420, 6420, 8140, 8220,92Α0, 92C0, 92D0, 3920, 93Α0, 9540) του Παραρτήματος Ι της Ευρωπαϊκής Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας, εκ των οποίων 3 είναι προτεραιότητας (6220, 9390, 9590).

Φιλοξενεί επίσης, 15 είδη του Παραρτήματος ΙΙ της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ και συγκεκριμένα 3 φυτικά είδη (*Arabis kennedyae*, *Phlomis cyprica*, *Ranunculus kykkoensis*), 8 θηλαστικά (*Miniopterus schreibersii*, *Myotis blythii*, *Myotis emarginatus*, *Ovis orientalis ophion*, *Rhinolophus blasii*, *Rhinolophus euryale*, *Rhinolophus ferrumequinum*, *Rhinolophus hipposideros*, *Rousettus aegyptiacus*), 2 έντομα (*Euplagia quadripunctaria*, *Propomacrus cypricus*) και 1 ερπετό (*Coluber cypriensis*).

Τον Ιούλιο του 2019, επεκτάθηκαν τα όρια της αρχικά ορισμένης περιοχής Natura 2000 και η περιοχή με τα νέα της όρια έχει προστεθεί στον τελικό κατάλογο περιοχών περιβαλλοντικής σημασίας της Κύπρου. Τα νέα όρια του ΤΚΣ, ενσωμάτωσαν και περιέλαβαν τις περιοχές CY2000007 Περιοχή Πλατύ, CY2000008 Κοιλιάδα Κέδρων- Κάμπος, CY4000011 Περιοχή Αγιάτης CY4000012 Περιοχή Σταυρός της Ψώκας – Καρκαβάς.

10.3.4 ΖΕΠ «Δάσος Πάφου» - CY2000006

Η Ζώνη Ειδικής Προστασίας «Δάσος Πάφου» είναι η μεγαλύτερη σε έκταση ΖΕΠ και επίσης η μεγαλύτερη δασική περιοχή στην Κύπρο (602 km²) με χαρακτηριστική φυτοκοινωνία με κύρια στοιχεία τα *Pinus brutia*, *Cedrus brevifolia* και *Quercus alnifolia*. Η ΖΕΠ φιλοξενεί τον πιο σημαντικό πληθυσμό του αετού *Aquila fasciatus* στην Κύπρο και τη χαρακτηριστική πτηνοπανίδα των δασών της Κύπρου, με κύριο στοιχείο τα ενδημικά είδη και υπό-είδη της Κύπρου.

Συνολικά στη ΖΕΠ «Δάσος Πάφου» έχουν καταγραφεί 133 είδη πτηνών και 62 από αυτά φωλιάζουν στη ΖΕΠ. Η περιοχή «Δάσος Πάφου» καθορίστηκε ως ΖΕΠ για εννέα είδη του Παραρτήματος Ι της Οδηγίας της ΕΕ για τα Άγρια Πουλιά [2009/147/ΕΚ] που αναπαράγονται στην περιοχή σε σημαντικούς αριθμούς: ο Σπιζαετός (*Aquila fasciata*), τα δυο ενδημικά είδη της Κύπρου, Σκαλιφούρτα (*Oenanthe cypriaca*) και Τρυπομάζης (*Sylvia melanothorax*), τα ενδημικά υπό-είδη, Πέμπετσο (*Parus ater cypriotes*) και Δενδροβάτης (*Certhia brachydactyla dorotheae*), και τα είδη Πευκοτρασιήλα (*Lullula arborea*), Δακκαννούρα (*Lanius nubicus*), Σιταροπούλι (*Emberiza caesia*) και Νυκτοπούλι (*Caprimulgus europaeus*). Αξιοσημείωτο είναι ότι και για τα εννέα αυτά είδη καθορισμού, η ΖΕΠ «Δάσος Πάφου» αποτελεί την περιοχή με τους πιο σημαντικούς (τους πιο μεγάλους) πληθυσμούς στην Κύπρο.

Εκτός από τα εννέα πιο πάνω είδη, το άλλο είδος του Παραρτήματος Ι της Οδηγίας 2009/147/ΕΚ που φωλιάζει στη ΖΕΠ περιοχή Δάσος Πάφου, στις παρυφές του δάσους είναι η Κράγκα (*Coracias garrulous*). Συνολικά, άλλα 29 είδη του Παραρτήματος Ι παρατηρούνται στην περιοχή, κυρίως κατά τη μετανάστευση (την άνοιξη και το φθινόπωρο). Τα πιο αξιοσημείωτα ανάμεσα σε αυτά είναι τα ακόλουθα αποδημητικά αρπακτικά πουλιά: Μελισσοσιάχινο (*Pernis apivorus*), Βαλτοσιάχινο (*Circus aeruginosus*), Ασπροσιάχινο (*Circus macrourus*), Κικινέζι (*Falco naumanni*) και Μαυροφάλκονο (*Falco vespertinus*). Στη ΖΕΠ καταγράφεται επίσης ο Γύπας (*Gyps fulvus*), το πιο απειλούμενο αρπακτικό της Κύπρου. Ο Γύπας δεν φωλιάζει στο «Δάσος Πάφου» αλλά οι παρυφές του δάσους είναι χώροι τροφοληψίας για το είδος.

Οι στόχοι διατήρησης για τη ΖΕΠ «Δάσος Πάφου» μπορούν να συνοψιστούν ως εξής:

Α) Διατήρηση της ΖΕΠ σε ευνοϊκό καθεστώς διατήρησης, μέσω της κατάλληλης προστασίας και διαχείρισης των ενδιατημάτων των ειδών χαρακτηρισμού: Σπιζαετός (*Aquila fasciata*), τα δυο ενδημικά είδη της Κύπρου, Σκαλιφούρτα (*Oenanthe cypriaca*) και Τρυπομάζης (*Sylvia melanothorax*), τα ενδημικά υπό-είδη, Πέμπετσο (*Parus ater Cypriotes*) και Δενδροβάτης (*Certhia brachydactyla dorotheae*), και τα είδη Πευκοτρασιήλα (*Lullula arborea*), Δακκαννούρα (*Lanius nubicus*), Σιταροπούλι (*Emberiza caesia*) και Νυκτοπούλι (*Caprimulgus europaeus*).

Β) Διατήρηση της παρουσίας στη ΖΕΠ «Δάσος Πάφου» των άλλων φωλεάζοντων πληθυσμών των ειδών που ανήκουν ή όχι στο Παράρτημα Ι, με επίκεντρο τα ακόλουθα είδη: Διπλοσιάχινο *Accipiter gentilis* και τα ενδημικά υπό-είδη Θουπί *Otus scops cyprius* (1,200 ζευγάρια τουλάχιστον), και Κίσσα *Garrulus glandarius glaszneri*.

Γ) Δημιουργία και ενίσχυση της υποστήριξης για τη διατήρηση της ΖΕΠ Δάσος Πάφου, από την τοπική κοινότητα και το κοινό γενικότερα, μέσω ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των επισκεπτών στην περιοχή αλλά και με την ενθάρρυνση και στήριξη της έρευνας.

Το ευνοϊκό καθεστώς διατήρησης της περιοχής εξαρτάται κατά κύριο λόγο από τον αναπαραγωγικό πληθυσμό εννέα σημαντικών ειδών της ΖΕΠ. Οι ΕΤΑ για τη ΖΕΠ «Δάσος Πάφου» αποτελούν και τους στόχους διατήρησης για τη ΖΕΠ. Έτσι, οι στόχοι διατήρησης για τη ΖΕΠ «Δάσος Πάφου» μπορούν να συνοψιστούν ως ακολούθως:

- *Aquila fasciata*, διατήρηση και ενίσχυση αναπαραγωγικού πληθυσμού με στόχο τα 12 αναπαραγωγικά ζευγάρια,
- *Oenanthe cyprica*, διατήρηση και ενίσχυση αναπαραγωγικού πληθυσμού με στόχο τα 12000 αναπαραγωγικά ζευγάρια,
- *Sylvia melanothorax*, διατήρηση και ενίσχυση αναπαραγωγικού πληθυσμού με στόχο τα 7000 αναπαραγωγικά ζευγάρια,
- *Parus ater cypriones*, διατήρηση και ενίσχυση αναπαραγωγικού πληθυσμού με στόχο τα 3000 αναπαραγωγικά ζευγάρια,
- *Certhia brachydactyla dorotheae*, διατήρηση αναπαραγωγικού πληθυσμού με στόχο τα 2000 αναπαραγωγικά ζευγάρια,
- *Lullula arborea*, διατήρηση και ενίσχυση αναπαραγωγικού πληθυσμού με στόχο τα 750 αναπαραγωγικά ζευγάρια,
- *Lanius nubicus*, διατήρηση και ενίσχυση αναπαραγωγικού πληθυσμού με στόχο τα 1500 αναπαραγωγικά ζευγάρια,
- *Emberiza caesia*, διατήρηση και ενίσχυση αναπαραγωγικού πληθυσμού με στόχο τα 3000 αναπαραγωγικά ζευγάρια,
- *Caprimulgus europaeus*, διατήρηση και ενίσχυση αναπαραγωγικού πληθυσμού με στόχο τα 800 αναπαραγωγικά ζευγάρια.

10.3.5 ΕΖΔ «Φουντουκοδάση Πιτσιλιάς» - CY2000009

Το ΕΖΔ «Φουντουκοδάση Πιτσιλιάς» έχει έκταση 127.27 εκτάρια και φιλοξενεί 6 τύπους οικοτόπων του Παραρτήματος Ι της Ευρωπαϊκής Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας, εκ των οποίων ο ένας είναι προτεραιότητας.

Φιλοξενεί 2 είδη του Παραρτήματος ΙΙ της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ και συγκεκριμένα 1 θηλαστικό (*Rousettous aegyptiacus*) και 1 ερπετό είδος προτεραιότητας (**Coluber cypriensis*).

Τα μέτρα προτεραιότητας για την ΕΖΔ «Φουντουκοδάση Πιτσιλιάς» όπως καθορίστηκαν με υπουργικό διάταγμα (Κ.Δ.Π. 292/2015) είναι τα ακόλουθα:

(α) Διατήρηση σε εξαιρετική κατάσταση διατήρησης των οικοτόπων

9390*- «Θαμνώδεις και δασικές συστάδες με *Quercus alnifolia* »

5420- «Φρύγανα με *Sarcopoterium spinosum*»

9540- «Μεσογειακά πευκοδάση με ενδημικά είδη πεύκων της Μεσογείου»

(β) διατήρηση ή/ και βελτίωση της κατάστασης διατήρησης των οικοτόπων

92C0- «Δάση με *Platanus orientalis* και *Liquidambar orientalis* (Platanion orientalis)» και

93A0- «Δασικές συστάδες της *Quercus infectoria* (Anagyro foetidae-Quercetum infectoria)»

(γ) διατήρηση ή/και βελτίωση της κατάστασης διατήρησης των ειδών *Coluber cypriensis*,* *Rousettus aegyptiacus* καθώς και διατήρηση ή/ και αποκατάσταση των βιοτόπων τους και ιδιαίτερα των πηγών τροφοληψίας τους ή/ και των καταφυγίων ή/και των χώρων αναπαγωγής τους, περιλαμβανομένων και των συστημάτων προσδιορισμού των ορίων των αγρών (φυτοφράκτες, ξερολιθιές) και των παραδοσιακών αγρο-συστημάτων εντός της ΕΖΔ, σύμφωνα με τα αποτελέσματα του έργου LIFE ICOSTACY (LIFE09 NAT/CY/000247)

(δ) διατήρηση των ενδιαιτημάτων των ειδών ορνιθοπανίδας που παρατηρούνται στην ΕΖΔ σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης ώστε να διασφαλίζεται η παρουσία και διαβίωση της, ειδικότερα όσον αφορά τα είδη του Παραρτήματος Ι των περί προστασίας και διαχείρισης αγρίων πτηνών και θηραμάτων νομών του 2003- 2015

(ε) διατήρηση ή/ και βελτίωση της κατάστασης διατήρησης των υδάτινων πόρων, καθώς και των φυσικών ρυακίων της ΕΖΔ, τα οποία αποτελούν βασικό στοιχείο για τη διατήρηση των ποτάμιων και παραποτάμιων οικοσυστημάτων

(στ) περιορισμός ή/και απαγόρευση ενεργειών ή/και οχλήσεων ή/και δραστηριοτήτων εντός της ΕΖΔ που δυνατό να έχουν σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στην ΕΖΔ, για την αποφυγή της υποβάθμισης των φυσικών οικοτόπων και των οικοτόπων των ειδών

(ζ) ενίσχυση της περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης/ συνείδησης, εκπαίδευση του κοινού και ανάδειξη της ΕΖΔ.

10.3.6 ΕΖΔ «Κοιλάδα Καρκώτη» - CY2000012

Η κοιλάδα Καρκώτη βρίσκεται στο κεντρικό μέρος των βορείων πλαγιών της οροσειράς του Τροόδους. Αρχίζει βόρεια 1,8 km νοτιοανατολικά του χωριού Κακοπετριά και συνεχίζει κατά μήκος του ποταμού Καρκώτη για 13,5 km, διασχίζοντας τις περιοχές των Κοινοτήτων Κακοπετριά, Γαλάτα, Σίνα όρος, Καλιάνα, Τεμπριά, Ευρύχου, Κοράκου, Φλάσου, Λινού, Κατύδατα και καταλήγουν 260 m νοτιοανατολικά του χωριού Σκουριώτισσα.

Το ΕΖΔ «Κοιλάδα Καρκώτη» φιλοξενεί 5 τύπους οικοτόπων του Παραρτήματος Ι της Ευρωπαϊκής Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας.

Φιλοξενεί 2 είδη του Παραρτήματος ΙΙ της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ και συγκεκριμένα 1 θηλαστικό (*Rhinolophus ferrumequinum*) και 1 ερπετό είδος προτεραιότητας(**Coluber cypriensis*).

Τα μέτρα προτεραιότητας για την ΕΖΔ «Κοιλάδα Καρκώτη» όπως καθορίστηκαν με υπουργικό διάταγμα (Κ.Δ.Π. 292/2015) είναι τα ακόλουθα:

(α) Διατήρηση σε εξαιρετική κατάσταση διατήρησης του οικοτόπου 9540- «Δάση τραχείας Πεύκης (*Pinus brutia*)»

(β) διατήρηση ή/ και βελτίωση της κατάστασης διατήρησης των οικοτόπων

92A0- «Δάση-στοές με *Salix alba* και *Populus alba*»

92C0- «Δάση με *Platanus orientalis* (Platanion orientalis)»

92D0- «Νότια παρόχθια δάση-στοές και λόχμες (Nerio-tamaricetea και Securinegion tinctoriae)»

93A0- «Δασικές συστάδες της *Quercus infectoria* (Anagyro foetidae – Quercetum infectoriae)»

(γ) διατήρηση ή/ και βελτίωση της κατάστασης διατήρησης των υδάτινων πόρων, καθώς και των φυσικών ρυακίων της ΕΖΔ, τα οποία αποτελούν βασικό στοιχείο για τη διατήρηση των ποτάμιων και παραποτάμιων οικοσυστημάτων

(δ) διατήρηση ή/και βελτίωση της κατάστασης διατήρησης των ειδών

Coluber cypriensis,*

Rhinolophus ferrumequinum

Rhinolophus Euryale

Myotis blythii

Miniopterus schreibersii

Rousettus aegyptiacus

καθώς και διατήρηση ή/ και αποκατάσταση των βιοτόπων τους και ιδιαίτερα των πηγών τροφοληψίας τους ή/ και των καταφυγίων ή/και των χώρων αναπαγωγής τους, περιλαμβανομένων και των συστημάτων προσδιορισμού των ορίων των αγρών (φυτοφράκτες, ξερολιθιές) και των παραδοσιακών αγρο-συστημάτων εντός της ΕΖΔ, σύμφωνα με τα αποτελέσματα του έργου LIFE ICOSTACY (LIFE09 NAT/CY/000247)

(ε) διατήρηση των ενδιαιτημάτων των ειδών ορνιθοπανίδας που παρατηρούνται στην ΕΖΔ σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης ώστε να διασφαλίζεται η παρουσία και διαβίωση της, ειδικότερα όσον αφορά τα είδη του Παραρτήματος Ι των περί προστασίας και διαχείρισης αγρίων πτηνών και θηραμάτων νομών του 2003- 2015

(στ) περιορισμός ή/και απαγόρευση ενεργειών ή/και οχλήσεων ή/και δραστηριοτήτων εντός της ΕΖΔ που δυνατό να έχουν σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στην ΕΖΔ, για την αποφυγή της υποβάθμισης των φυσικών οικοτόπων και των οικοτόπων των ειδών και

(ζ) ενίσχυση της περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης/ συνείδησης, εκπαίδευση του κοινού και ανάδειξη της ΕΖΔ.

10.3.7 ΖΕΠ «Περιοχή Τζιόνια» - CY2000013

Η ΖΕΠ «Περιοχή Τζιόνια», βρίσκεται στο ανατολικό άκρο της οροσειράς του Τροόδου, και περίπου στην κεντρική περιοχή που σχηματίζεται από τα αστικά κέντρα Λευκωσίας, Λεμεσού και Λάρνακας. Πρόκειται για μια αποκλειστικά ορεινή περιοχή και έχει έκταση 6843 εκτάρια.

Συνολικά στη ΖΕΠ έχουν καταγραφεί 84 είδη από τα οποία η πλειοψηφία, 57 είδη, φωλιάζουν στην περιοχή. Η «Περιοχή Τζιόνια» καθορίστηκε ως ΖΕΠ για επτά είδη του Παραρτήματος Ι της Οδηγίας της ΕΕ για τα Άγρια Πουλιά [2009/147/ΕΚ] που αναπαράγονται στην περιοχή σε σημαντικούς αριθμούς: Ζάνος *Falco peregrinus*, Νυκτοπούλλι *Caprimulgus europaeus*, Σκαλιφούρτα *Oenanthe*

cypriaca, Τρυπομάζης *Sylvia melanothorax*, Πέμπετσος *Parus ater cypriotes*, Δακκαννούρα *Lanius nubicus*, Σιταροπούλλι *Emberiza caesia*.

Οι στόχοι διατήρησης που καθορίστηκαν για τη ΖΕΠ «Περιοχή Τζιόνια» βάσει της υφιστάμενης κατάστασης, μπορούν να συνοψιστούν ως εξής:

Α. Διατήρηση της ΖΕΠ σε ευνοϊκό καθεστώς διατήρησης, μέσω της κατάλληλης προστασίας και διαχείρισης των ενδιατημάτων των ειδών χαρακτηρισμού: Ζάνος *Falco peregrinus*, Νυκτοπούλλι *Caprimulgus europaeus*, Σκαλιφούρτα *Oenanthe cypriaca*, Τρυπομάζης *Sylvia melanothorax*, Πέμπετσος *Parus ater cypriotes*, Δακκαννούρα *Lanius nubicus*, Σιταροπούλλι *Emberiza caesia*.

Β. Διατήρηση της παρουσίας στη ΖΕΠ «Περιοχή Τζιόνια» των άλλων φωλεάζοντων πληθυσμών των ειδών που ανήκουν ή όχι στο Παράρτημα Ι, με επίκεντρο τα ακόλουθα είδη: Σπιζαετός *Aquila fasciata* (1 ζευγάρι τουλάχιστον), Διπλογέρακο *Buteo rufinus* (2 ζευγάρια τουλάχιστον), Πευκοτρασιήλα *Lullula arborea* (150 ζευγάρια τουλάχιστον), Δενδροβάτης *Certhia brachydactyla dorothea* (200 ζευγάρια τουλάχιστον), Θουπί *Otus scops cyprius* (200 ζευγάρια τουλάχιστον). Η συνεχιζόμενη παρουσία του σπάνιου, για την Κύπρο, Διπλοσιάχινου *Accipiter gentilis*, ως φωλεάζον είδος στη ΖΕΠ, πρέπει να είναι επίσης στόχος.

Γ. Δημιουργία και ενίσχυση της υποστήριξης για τη διατήρηση της ΖΕΠ «Περιοχή Τζιόνια», από την τοπική κοινότητα και το κοινό γενικότερα, μέσω ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των επισκεπτών στην περιοχή αλλά και με την ενθάρρυνση και στήριξη της έρευνας.

Το ευνοϊκό καθεστώς διατήρησης της περιοχής ΖΕΠ «Περιοχή Τζιόνια» εξαρτάται κατά κύριο λόγο από τον αναπαραγωγικό πληθυσμό τεσσάρων σημαντικών ειδών της ΖΕΠ. Οι ETA για τη ΖΕΠ «Περιοχή Τζιόνια» αποτελούν και τους στόχους διατήρησης για τη ΖΕΠ. Έτσι, οι στόχοι διατήρησης για τη ΖΕΠ «Περιοχή Τζιόνια» μπορούν να συνοψιστούν ως ακολούθως:

- *Falco peregrinus*, διατήρηση και ενίσχυση αναπαραγωγικού πληθυσμού με στόχο τα 4 αναπαραγωγικά ζευγάρια
- *Caprimulgus europaeus*, διατήρηση και ενίσχυση αναπαραγωγικού πληθυσμού με στόχο τα 150 αναπαραγωγικά ζευγάρια
- *Oenanthe cypriaca*, διατήρηση και ενίσχυση αναπαραγωγικού πληθυσμού με στόχο τα 1500 αναπαραγωγικά ζευγάρια
- *Sylvia melanothorax*, διατήρηση και ενίσχυση αναπαραγωγικού πληθυσμού με στόχο τα 2000 αναπαραγωγικά ζευγάρια
- *Parus ater cypriotes*, διατήρηση και ενίσχυση αναπαραγωγικού πληθυσμού με στόχο τα 6000 αναπαραγωγικά ζευγάρια
- *Lanius nubicus*, διατήρηση αναπαραγωγικού πληθυσμού με στόχο τα 600 αναπαραγωγικά ζευγάρια
- *Emberiza caesia*, διατήρηση και ενίσχυση αναπαραγωγικού πληθυσμού με στόχο τα 1000 αναπαραγωγικά ζευγάρια

10.3.8 ΖΕΠ «Ατσάς – Άγιος Θεόδωρος» -CY2000014

Η περιοχή ΖΕΠ Ατσάς- Αγ. Θεόδωρος, βρίσκεται δυτικά της Λευκωσίας και εκτείνεται από το νότιο άκρο της πεδιάδας της Μόρφου, μέχρι τους πρόποδες της οροσειράς του Τρόοδους και έχει έκταση 2926 εκτάρια. Χαρακτηρίζεται στο μεγαλύτερο της ποσοστό από τους δασικούς οικοτόπους, της βόρειας πλευράς της οροσειράς Τρόοδους. Το βόρειο τμήμα της περιοχής προεκτείνεται στην πεδιάδα της Μεσαορίας όπου καλύπτεται από συνδυασμό γεωργικών εκτάσεων (κυρίως σιτηρά) και παραποτάμιων συστημάτων.

Συνολικά στη ΖΕΠ «Ατσά – Αγίου Θεοδώρου» έχουν καταγραφεί 83 είδη πτηνών, 45 από τα οποία φωλιάζουν στη ΖΕΠ. Η περιοχή καθορίστηκε ως ΖΕΠ για επτά είδη του Παραρτήματος Ι της Οδηγίας της ΕΕ για τα Άγρια Πουλιά (2009/147/ΕΚ) που αναπαράγονται στην περιοχή σε σημαντικούς αριθμούς: την Κράγκα (*Coracias garrulous*), την Πευκοτρασιήλα (*Lullula arborea*), την Τρουλλουρία (*Burhinus oedipnemus*), τη Δακκαννούρα (*Lanius nubicus*), το Σιταροπούλλι (*Emberiza caesia*), και τα δυο ενδημικά είδη της Κύπρου: τη Σκαλιφούρτα (*Oenanthe cypriaca*) και τον Τρυπομάζη (*Sylvia melanothorax*).

Οι στόχοι διατήρησης που τέθηκαν για τη ΖΕΠ «Ατσάς – Αγ. Θεόδωρος» μπορούν να συνοψιστούν ως εξής:

Α. Διατήρηση της ΖΕΠ σε ευνοϊκό καθεστώς διατήρησης, μέσω της κατάλληλης προστασίας και διαχείρισης των ενδιατημάτων των ειδών χαρακτηρισμού: Κράγκα *Coracias garrulus*, Πευκοτρασιήλα *Lullula arborea*, Τρουλλουρία *Burhinus oedipnemus*, Δακκαννούρα *Lanius nubicus*, Σιταροπούλλι *Emberiza caesia*, Σκαλιφούρτα *Oenanthe cypriaca* και Τρυπομάζη *Sylvia melanothorax*.

Β. Διατήρηση της παρουσίας των φωλεάζοντων αλλά και των μεταναστευτικών και διαχειμαζόντων πληθυσμών των ειδών που ανήκουν ή όχι στο Παράρτημα Ι, με επίκεντρο τα ακόλουθα είδη: Νυκτοπούλι *Caprimulgus europaeus*, Δενδροβάτης *Certhia brachydactyla dorothea*, Πέμπετσος *Parus ater cypriotes*, Φραγκολίνα *Francolinus francolinus*, Διπλοσιάχινο *Accipiter gentilis*, Θουπί *Otus scops cyprius* και Κίσσα *Garrulus glandarius glaszneri*, τα οποία φωλιάζουν στη ΖΕΠ, και τα αποδημητικά αρπακτικά *Pernis apivorus* (Μελισσοσιάχινο) *Milvus migrans* (Γυπογεράκα), *Circus aeruginosus* (Βαλτοσιάχινο), *Circus cyaneus* (Ορνιθοσιάχινο), *Circus macrourus* (Ασπροσιάχινο), *Circus pygargus* (Καμποσιάχινο), *Falco naumanni* (Κιρκινέζι) και *Falco vespertinus* (Μαυροφάλκονο).

Γ. Δημιουργία και ενίσχυση της υποστήριξης για τη διατήρηση της ΖΕΠ Ατσά – Αγ. Θεοδώρου, από την τοπική κοινότητα και το κοινό γενικότερα, μέσω ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των επισκεπτών στην περιοχή αλλά και με την ενθάρρυνση και στήριξη της έρευνας και τη γεωργική δραστηριότητα ήπιας μορφής.

Το ευνοϊκό καθεστώς διατήρησης της περιοχής εξαρτάται κατά κύριο λόγο από τον αναπαραγωγικό πληθυσμό πέντε σημαντικών ειδών της ΖΕΠ. Οι ΕΤΑ για τη ΖΕΠ «Ατσά – Αγ. Θεοδώρου» αποτελούν τους στόχους διατήρησης για τη ΖΕΠ. Έτσι, οι στόχοι διατήρησης για τη ΖΕΠ Ατσά – Αγ. Θεοδώρου μπορούν να συνοψιστούν ως ακολούθως:

- *Coracias garrulus*, αύξηση αναπαραγωγικού πληθυσμού με στόχο τα 20 αναπαραγωγικά ζευγάρια
- *Lullula arborea*, διατήρηση και ενίσχυση αναπαραγωγικού πληθυσμού με στόχο τα 50 αναπαραγωγικά ζευγάρια

- *Burhinus oedicnemus*, αύξηση αναπαραγωγικού πληθυσμού με στόχο τα 20 αναπαραγωγικά ζευγάρια
- *Lanius nubicus*, διατήρηση και ενίσχυση αναπαραγωγικού πληθυσμού με στόχο τα 200 αναπαραγωγικά ζευγάρια
- *Emberiza caesia*, αύξηση αναπαραγωγικού πληθυσμού με στόχο τα 300 αναπαραγωγικά ζευγάρια
- *Oenanthe cyriaca*, διατήρηση και ενίσχυση αναπαραγωγικού πληθυσμού με στόχο τα 500 αναπαραγωγικά ζευγάρια
- *Sylvia melanothorax*, διατήρηση αναπαραγωγικού πληθυσμού με στόχο τα 500 αναπαραγωγικά ζευγάρια

10.3.9 ΕΖΔ «Χα-Ποτάμι» - CY4000002

Το μεγαλύτερο τμήμα της περιοχής Χα-Ποτάμι υπάγεται στην Επαρχία Πάφου (περίπου το 78%), ενώ μικρότερη έκτασή της (περίπου το 22%) υπάγεται στην Επαρχία Λεμεσού. Πρόκειται για μια ημιορεινή περιοχή έκτασης 2.628,58 εκταρίων, στην οποία περιλαμβάνεται το Κρατικό Δάσος Ορείτες, μικρό τμήμα του Κρατικού Δάσους Ραντί και τμήμα του ομώνυμου ποταμού με τις εκτάσεις που τον περιβάλλουν.

Η περιοχή εντάχθηκε στο δίκτυο λόγω της παρουσίας 10 τύπων οικοτόπων, εκ των οποίων ο ένας είναι προτεραιότητας

Η περιοχή καθορίστηκε με βάση τα εξής είδη του Παραρτήματος II της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, ένα (1) είδος φυτού *Phlomis brevibracteata*, (1) είδος εντόμου *Propomacrus cyriacus* και ένα (1) είδος θηλαστικού *Rousettus aegyptiacus*.

Τα μέτρα προτεραιότητας για την ΕΖΔ «Χα-Ποτάμι» - CY4000002 » όπως καθορίστηκαν με υπουργικό διάταγμα (Κ.Δ.Π. 292/2015) είναι τα ακόλουθα:

(α) διατήρηση ή/ και βελτίωση της κατάστασης διατήρησης των οικοτόπων

6220*- «Ξηροφυτικοί λειμώνες της Μεσογείου με αγρωστώδη και μονοετή (*Thero-Brachypodietea*)

5420- «Φρύγανα από *Sarcopoterium spinosum*»

92C0- « Δάση με *Platanus orientalis* και *Liquidambar orientalis*(*Platanion orientalis*)»

92D0- «Νότια παρόχθια δάση-στοές και λόχμες (*Nerio-tamaricetea* και *Securinegion tinctoriae*)» και

9320- «Δάση με *Olea* και *Ceratonia*»

(β) Διατήρηση σε εξαιρετη κατάσταση διατήρησης των οικοτόπων

3140- «Σκληρά όλιγο- μεσοτροφικά ύδατα με βενθική βλάστηση χαροειδών σχηματισμών *Chara spp.*»

5330- «Θερμομεσογειακές και προεργημικές λόχμες»

8210-« Ασβεστολιθικά βραχώδη πρανή με χασμοφυτική βλάστηση»

9290- «Δάση με *Cupressus* (*Acero-Cupression*)» και

9540- «Μεσογειακά πευκοδάση με ενδημικά είδη πεύκων της Μεσογείου»

- (γ) διατήρηση ή/ και βελτίωση της κατάστασης διατήρησης των υδάτινων πόρων, καθώς και των φυσικών ρυακίων της ΕΖΔ, τα οποία αποτελούν βασικό στοιχείο για τη διατήρηση των ποτάμιων και παραποτάμιων οικοσυστημάτων
- (δ) διατήρηση των φυσικών φαραγγίων και γεωμορφωμάτων που παρατηρούνται στην ΕΖΔ, τα οποία αποτελούν σημαντικά στοιχεία για την ανάπτυξη και διατήρηση οικοτόπων και ειδών
- (ε) διατήρηση ή/και βελτίωση της κατάστασης διατήρησης του είδους *Phlomis brevibracteata*
- (στ) διατήρηση ή/και βελτίωση της κατάστασης διατήρησης του είδους *Rousettus aegyptiacus*. και διατήρηση ή/ και αποκατάσταση των βιοτόπων τους και ιδιαίτερα των καταφυγίων ή/και των χώρων αναπαγωγής τους, περιλαμβανομένων και των συστημάτων προσδιορισμού των ορίων των αγρών (φυτοφράκτες, ξερολιθιές) και των παραδοσιακών αγρο-συστημάτων εντός της ΕΖΔ, σύμφωνα με τα αποτελέσματα του έργου LIFE ICOSTACY (LIFE09 NAT/CY/000247)
- (ζ) διατήρηση της ετερογένειας του τοπίου
- (η) διατήρηση των ενδιαιτημάτων των ειδών ορνιθοπανίδας που παρατηρούνται στην ΕΖΔ σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης ώστε να διασφαλίζεται η παρουσία και διαβίωση της, ειδικότερα όσον αφορά τα είδη του Παραρτήματος Ι των περί προστασίας και διαχείρισης αγρίων πτηνών και θηραμάτων νομών του 2003- 2015
- (θ) περιορισμός ή/και απαγόρευση ενεργειών ή/και οχλήσεων ή/και δραστηριοτήτων, όπως προκύπτουν και από τον περί Δασών νόμο 2012 μέχρι 2018, εντός της ΕΖΔ οι οποίες δυνατό να έχουν σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στην ΕΖΔ, για την αποφυγή της υποβάθμισης των φυσικών οικοτόπων και των οικοτόπων των ειδών και
- (ι) ενίσχυση της περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης/ συνείδησης, εκπαίδευση του κοινού και ανάδειξη της ΕΖΔ.

10.3.10 ΕΖΔ «Δάσος Λεμεσού» - CY5000001

Η ΕΖΔ «Δάσος Λεμεσού» έχει έκταση 4832.39 εκτάρια και φιλοξενεί 12 τύπους οικοτόπων του Παραρτήματος Ι της Ευρωπαϊκής Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας, εκ των οποίων οι 3 είναι προτεραιότητας. Επίσης στην περιοχή εντοπίζονται τρία είδη του Παραρτήματος ΙΙ της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, η παρουσία των οποίων οδήγησε στην ένταξη της περιοχής στο δίκτυο Natura 2000, (1) είδος θηλαστικού τον Μικρορινόλοφο (*Rhinolophus hipposideros*), (1) ερπετό το Κυπριακό φίδι (**Coluber cypriensis*) και (1) είδος φυτού την **Pinguicula crystallina*.

Τα μέτρα προτεραιότητας για την ΕΖΔ «Δάσος Λεμεσού» - CY5000001 όπως καθορίστηκαν με υπουργικό διάταγμα (Κ.Δ.Π. 205/2019) είναι τα ακόλουθα:

(α) Διατήρηση σε εξαιρετη κατάσταση διατήρησης των οικοτόπων

9540- «Δάση τραχείας Πεύκης (*Pinus brutia*)»

5420- «Φρύγανα της Ανατολικής Μεσογείου (*Cisto-Micromerietea*)»

5330- «Θερμομεσογειακή και προ-στεππικοί θαμνώνες»

9290- «Δάση με *Cupressus* (*Acero-Cupression*)»

9390*- «Θαμνώδεις και δασικές συστάδες της *Quercus alnifolia*»

62B0*- «Σερπεντινόφιλα λιβάδια της Κυπρού»

8140- «Λιθώνες της Ανατολικής Μεσογείου»

8220- «Πυριτικά βραχώδη πρηνή με χασμοφυτική βλάστηση»

92D0- «Παραποτάμιες στοές και συστάδες (*Nerio-tamaricetea*) του Νότου»

92C0- «Δάση με *Platanus orientalis* (*Platanion orientalis*)»

(β) διατήρηση ή/ και βελτίωση της κατάστασης διατήρησης των οικοτόπων

6220*- «Ξηροφυτικοί λειμώνες της Μεσογείου με αγρωστώδη και μονοετή (*Thero-Brachypodietea*)

9320- «Δάση με *Olea* και *Ceratonia*»

(γ) διατήρηση ή/και βελτίωση της κατάστασης διατήρησης του είδους **Pinguicula crystallina*

(δ) διατήρηση των ενδιαιτημάτων των ειδών ορνιθοπανίδας που παρατηρούνται στην ΕΖΔ σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης ώστε να διασφαλίζεται η παρουσία και διαβίωση της, ειδικότερα όσον αφορά τα είδη του Παραρτήματος Ι των περί προστασίας και διαχείρισης αγρίων πτηνών και θηραμάτων νομών του 2003- 2015

(ε) περιορισμός ή/και απαγόρευση ενεργειών ή/και οχλήσεων ή/και δραστηριοτήτων, όπως προκύπτουν και από τον περί Δασών νόμο 2012 μέχρι 2018, εντός της ΕΖΔ οι οποίες δυνατό να έχουν σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στην ΕΖΔ, για την αποφυγή της υποβάθμισης των φυσικών οικοτόπων και των οικοτόπων των ειδών

(στ) ενίσχυση της περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης/ συνείδησης, εκπαίδευση του κοινού και ανάδειξη της ΕΖΔ.

10.3.1 ΕΖΔ «Εθνικό Δασικό Πάρκο Τροόδους» - CY5000004

Στην ΕΖΔ Εθνικό Δασικό Πάρκο Τροόδους φιλοξενούνται 11 τύποι οικοτόπων του Παραρτήματος Ι της Ευρωπαϊκής Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας-, εκ των οποίων 4 είναι προτεραιότητας.

Επίσης έντοπιζονται 18 είδη του Παραρτήματος ΙΙ της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ και συγκεκριμένα 5 φυτικά είδη (**Arabis Kennedyae*, **Chionodoxa lochiai*, *Crocus cyprius*, *Crocus hartmannianu*, **Pinguicula crystallina*), 10 θηλαστικά (*Miniopterus schreibersii*, *Myotis blythii*, *Myotis emarginatus*, *Ovis orientalis ophion*, *Rhinolophus blasii*, *Rhinolophus euryale*, *Rhinolophus ferrumequinum*, *Rhinolophus hipposideros*, *Nyctalus noctula*, *Plecotus austriacus*), 1 ερπετό (**Coluber cypriensis*) και 2 έντομα (**Euplagia quadripunctaria*, *Propomacrus cypriacus*).

Αξίζει να σημειωθεί, ότι όχι μόνο φιλοξενεί το μεγαλύτερο αριθμό φυτών (περίπου το 40% της αυτόχθονης χλωρίδας), σε σύγκριση με οποιαδήποτε άλλη περιοχή της Κύπρου, αλλά και το μεγαλύτερο αριθμό ενδημικών φυτών (69 είδη και υποείδη ή 49,6%).

Τα μέτρα προτεραιότητας για την ΕΖΔ «Εθνικό Δασικό Πάρκο Τροόδους» όπως καθορίστηκαν με υπουργικό διάταγμα (Κ.Δ.Π. 205/2019) είναι τα ακόλουθα:

(α) Διατήρηση σε εξαιρετη κατάσταση διατήρησης των οικοτόπων

9530*- «Δάση μαύρης πεύκης (*Pinus nigra subsp. palassiana*)»

9540- «Δάση τραχείας Πεύκης (*Pinus brutia*)»

9560*- «Δάση *Juniperus sp.*»

6460- «Τυρφώνες του Τροόδους»

5330- «Θερμομεσογειακή και προ-στεππικοί θαμνώνες»

5420- «Φρύγανα της Ανατολικής Μεσογείου (*Cisto-Micromerietea*)»

62B0*- «Σερπεντινόφιλα λιβάδια της Κυπρού»

8140- «Λιθώνες της Ανατολικής Μεσογείου»

92C0- «Δάση με *Platanus orientalis* (*Platanion orientalis*)»

9390*- «Θαμνώδεις και δασικές συστάδες της *Quercus alnifolia*»

(β) διατήρηση ή/ και βελτίωση της κατάστασης διατήρησης των οικοτόπων

5210 – «Δενδρώδη Mattorals με *Juniperus phoenicea*»

(γ) Διατήρηση των ειδών **Coluber cypriensis*, **Callimorpha (Euplagia, Panaxia) quadripunctaria*, *Myotis blythii*, **Arabis kennedyae* και *Cropus cyprius* σε εξαιρετική κατάσταση διατήρησης

(δ) διατήρηση ή/και βελτίωση της κατάστασης διατήρησης των ειδών **Chionodoxa lochiaie (=Scilla lochiaie)*, *Crocus hartmannianus* και **Pinguicula crystallina*.

(στ) διατήρηση των ενδιαιτημάτων των ειδών ορνιθοπανίδας που παρατηρούνται στην ΕΖΔ σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης ώστε να διασφαλίζεται η παρουσία και διαβίωση της, ειδικότερα όσον αφορά τα είδη του Παραρτήματος Ι των περί προστασίας και διαχείρισης αγρίων πτηνών και θηραμάτων νομών του 2003- 2015

(ζ) περιορισμός ή/και απαγόρευση ενεργειών ή/και οχλήσεων ή/και δραστηριοτήτων, όπως προκύπτουν και από τον περί Δασών νόμο 2012 μέχρι 2018, εντός της ΕΖΔ οι οποίες δυνατό να έχουν σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στην ΕΖΔ, για την αποφυγή της υποβάθμισης των φυσικών οικοτόπων και των οικοτόπων των ειδών

(η) ενίσχυση της περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης/ συνείδησης, εκπαίδευση του κοινού και ανάδειξη της ΕΖΔ.

10.3.2 ΖΕΠ «Εθνικό Δασικό Πάρκο Τροόδους» - CY5000004

Τα όρια της ΖΕΠ Εθνικό Δασικό Πάρκο Τροόδους συμπίπτουν πλήρως με τα όρια της ομόθυμης περιοχής ΕΖΔ. Συνολικά στη ΖΕΠ Εθνικό Δασικό Πάρκο Τροόδους έχουν καταγραφεί 104 είδη πτηνών και 53 από αυτά φωλιάζουν στη ΖΕΠ. Η περιοχή Εθνικό Δασικό Πάρκο Τροόδους καθορίστηκε ως ΖΕΠ για έξι είδη του Παραρτήματος Ι της Οδηγίας της ΕΕ για τα Άγρια Πουλιά [2009/147/ΕΚ] που αναπαράγονται στην περιοχή σε σημαντικούς αριθμούς: τα δυο ενδημικά είδη της Κύπρου, Σκαλιφούρτα *Oenanthe cypriaca* και Τρυπομάζης *Sylvia melanothorax*, τα ενδημικά υπό-είδη, Πέμπτεσος *Parus ater cypriotes* και Δενδροβάτης *Certhia brachydactyla dorotheae*, και τα είδη

Πευκοτρασιήλα *Lullula arborea* και Δακκαννούρα *Lanius nubicus*. Οι στόχοι διατήρησης που τέθηκαν για τη ΖΕΠ «Εθνικό Δασικό Πάρκο Τροόδους» συνοψίζονται στα εξής:

Α. Διατήρηση της ΖΕΠ σε ευνοϊκό καθεστώς διατήρησης, μέσω της κατάλληλης προστασίας και διαχείρισης των ενδιατημάτων των ειδών χαρακτηρισμού: τα δυο ενδημικά είδη της Κύπρου Σκαλιφούρτα *Oenanthe cyriaca* και Τρυπομάζης *Sylvia melanothorax*, τα ενδημικά υπό-είδη, Πέμπτεσος *Parus ater cypriotes* και Δενδροβάτης *Certhia brachydactyla dorotheae*, και τα είδη Πευκοτρασιήλα *Lullula arborea* και Δακκαννούρα *Lanius nubicus*.

Β. Διατήρηση της παρουσίας στη ΖΕΠ «Εθνικό Δασικό Πάρκο Τροόδους» των άλλων φωλεάζοντων πληθυσμών των ειδών που ανήκουν ή όχι στο Παράρτημα I, με επίκεντρο τα ακόλουθα είδη: Διπλογέρακο *Buteo rufinus* (1 ζευγάρι τουλάχιστον), Σπιζαετός (ή Περτικοσιάχινο) *Aquila fasciata* (2 ζευγάρια τουλάχιστον), Ζάνος *Falco peregrinus* (1 ζευγάρι τουλάχιστον), Διπλοσιάχινο *Accipiter gentilis*, Νυκτοπούλλι *Caprimulgus europaeus* (50 ζευγάρια τουλάχιστον), Σταυρομούττης *Loxia curvirostra*, Σιταροπούλλι *Emberiza caesia*, και τα ενδημικά υπό-είδη Θουπί *Otus scops cyprius* (200 ζευγάρια τουλάχιστον), και Κίσσα *Garrulus glandarius glasznieri*.

Γ. Δημιουργία και ενίσχυση της υποστήριξης για τη διατήρηση της ΖΕΠ από τις τοπικές κοινότητες και το κοινό γενικότερα, μέσω ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των επισκεπτών στην περιοχή αλλά και με την ενθάρρυνση και στήριξη της έρευνας.

Το ευνοϊκό καθεστώς διατήρησης της περιοχής εξαρτάται κατά κύριο λόγο από τον αναπαραγωγικό πληθυσμό των έξι σημαντικών ειδών της ΖΕΠ. Οι ETA για τη ΖΕΠ «Εθνικό Δασικό Πάρκο Τροόδους» αποτελούν και τους στόχους διατήρησης για τη ΖΕΠ. Έτσι, οι στόχοι διατήρησης για τη ΖΕΠ μπορούν να συνοψιστούν ως ακολούθως:

- *Oenanthe cyriaca*, διατήρηση και ενίσχυση αναπαραγωγικού πληθυσμού με στόχο τα 2250 αναπαραγωγικά ζευγάρια
- *Sylvia melanothorax*, διατήρηση αναπαραγωγικού πληθυσμού με στόχο τα 500 αναπαραγωγικά ζευγάρια
- *Parus ater cypriotes*, διατήρηση και ενίσχυση αναπαραγωγικού πληθυσμού με στόχο τα 7000 αναπαραγωγικά ζευγάρια
- *Certhia brachydactyla dorotheae*, διατήρηση και ενίσχυση αναπαραγωγικού πληθυσμού με στόχο τα 1500 αναπαραγωγικά ζευγάρια
- *Lullula arborea*, διατήρηση και ενίσχυση αναπαραγωγικού πληθυσμού με στόχο τα 350 αναπαραγωγικά ζευγάρια
- *Lanius nubicus*, διατήρηση και ενίσχυση αναπαραγωγικού πληθυσμού με στόχο τα 600 αναπαραγωγικά ζευγάρια

10.3.3 ΕΖΔ «Κοιλιάδα Λιμνάτη» - CY5000006

Το ΕΖΔ «Κοιλιάδα Λιμνάτη» έχει έκταση 438.93 εκτάρια και φιλοξενεί 10 τύπους οικοτόπων του Παραρτήματος I της Ευρωπαϊκής Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας, εκ των οποίων 2 είναι προτεραιότητας.

Φιλοξενεί 3 είδη του Παραρτήματος II της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ και συγκεκριμένα 2 έντομα (**Euplagia quadripunctaria*, *Propomacrus cypriacus*) και 1 ερπετό (**Coluber cypriensis*).

Τα μέτρα προτεραιότητας για την ΕΖΔ «Κοιλιάδα Λιμνάτη – CY 5000006» είναι τα ακόλουθα:

α) διατήρηση ή και βελτίωση της κατάστασης διατήρησης των οικοτόπων:

*6220 – «Ψευδόστεπα με αγροστώδη και μονοετή φυτά από *Thero-Brachypodietea*»,

3290 – «Ποταμοί της Μεσογείου με περιοδική ροή από *Paspalo-Agrostidion*»,

5420 – «Φρύγανα από *Sarcopoterium spinosum*»,

92A0 – «Δάση – στοές με *Salix alba* και *Populus alba*»,

92C0 – «Δάση *Platanus orientalis* και *Liquidambar orientalis (Platanion orientalis)*»,

92D0 – «Νότια παρόχθια δάση-στοές και λόχμες (*Nerio – Tamaricetea* και *Securinegion tinctorae*)»,

9320 – «Δάση με *Olea* και *Ceratonia*», και

93A0 – «Δασικές συστάδες με *Quercus infectoria (Anagyro foetidae – Quercetum infectoriae)*».

β) διατήρηση ή/και βελτίωση της κατάστασης των υδάτινων πόρων, καθώς και των φυσικών ρυακίων της ΕΖΔ, τα οποία αποτελούν βασικό στοιχείο για τη διατήρηση των ποτάμιων και παραποτάμιων οικοσυστημάτων

γ) διατήρηση σε εξαιρετική κατάσταση διατήρησης των οικοτόπων:

3140 – «Σκληρά oligo-μεσοτροφικά ύδατα με βενθική βλάστηση χαροειδών σχηματισμών *Chara spp.*», και

9540 – «Μεσογειακά πευκοδάση με ενδημικά είδη πεύκων της Μεσογείου»

δ) διατήρηση ή/και βελτίωση της κατάστασης διατήρησης των ειδών:

**Coluber cypriensis*, και *Rousettus aegyptiacus*,

καθώς και διατήρηση ή/και αποκατάσταση των βιοτόπων τους και ιδιαίτερα των πηγών τροφοληψίας τους ή/και των καταφυγίων ή/και των χώρων αναπαραγωγής τους, περιλαμβανομένων και των συστημάτων προσδιορισμού των ορίων των αγρών (φυτοφράχτες, ξεροληθιές) και των παραδοσιακών αγρο-συστημάτων εντός της ΕΖΔ, σύμφωνα με τα αποτελέσματα του έργου LIFE ICOSTACY (LIFE09 NAT/CY/000247)

ε) διατήρηση της ετερογένειας του τοπίου

στ) διατήρηση ή/ και βελτίωση της κατάστασης των ενδιαιτημάτων των ειδών ορνιθοπανίδας που παρατηρούνται στην ΕΖΔ, ώστε να διασφαλίζεται η παρουσία και διαβίωση της, ειδικότερα όσον αφορά τα είδη του Παραρτήματος I των περί Προστασίας και Διαχείρισης Άγριων Πτηνών και Θηραμάτων Νόμων του 2003 έως 2015

ζ) περιορισμός ή/και απαγόρευση ενεργειών, ή /και οχλήσεων, ή/και δραστηριοτήτων εντός της ΕΖΔ που δυνατό να έχουν σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στην ΕΖΔ, για την αποφυγή της υποβάθμισης των φυσικών οικοτόπων και των οικοτόπων των ειδών και

η) ενίσχυση της περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης/ συνείδησης, εκπαίδευση του κοινού και ανάδειξη της ΕΖΔ.

10.3.4 ΖΕΠ «Κοιλιάδα Λιμνάτη» - CY500011

Η περιοχή ΖΕΠ «Κοιλιάδα Λιμνάτη» βρίσκεται στην Επαρχία Λεμεσού και περικλείει το νότιο τμήμα της κοίτης των ποταμών Κούρη και Λιμνάτη, εκεί όπου εκβάλλουν στη λεκάνη του Φράγματος του Κούρη (ή Άλασσας) και συνεχίζει κατάντη του φράγματος μέχρι την κοινότητα Καντού. Η περιοχή ΖΕΠ εμπεριέχει την Ειδική Ζώνη Διατήρησης με κωδικό CY500006 – Κοιλιάδα Λιμνάτη με έκταση 438,5 εκτάρια, ενώ η έκταση της περιοχής ΖΕΠ καταλαμβάνει 2.886 εκτάρια.

Συνολικά στη ΖΕΠ «Κοιλιάδα Λιμνάτη» έχουν καταγραφεί 116 είδη πτηνών, από τα οποία 53 φωλιάζουν στην περιοχή (Παράρτημα II). Τα τέσσερα είδη καθορισμού που αναπαράγονται στην περιοχή σε σημαντικούς αριθμούς είναι: ο Γύπας *Gyps fulvus*, το Διπλογέρακο *Buteo rufinus*, το Ζάνο *Falco peregrinus* και το ενδημικό είδος της Κύπρου, ο Τρυπομάζης *Sylvia melanothorax*. Η ομάδα καθορισμού είναι αυτή των μεταναστευτικών αρπακτικών πουλιών, τα οποία περνούν από τη ΖΕΠ σε σημαντικούς αριθμούς, κυρίως κατά το Φθινόπωρο. Τα είδη αρπακτικών που συμπεριλαμβάνονται στην ομάδα αυτή είναι: *Pernis apivorus*, *Milvus migrans*, *Circus aeruginosus*, *Circus macrourus*, *Circus pygargus*, *Circus cyaneus*, *Buteo buteo*, *Falco naumanni*, *Falco vespertinus*.

Οι στόχοι διατήρησης για τη ΖΕΠ «Κοιλιάδα Λιμνάτη» μπορούν να συνοψιστούν ως εξής:

A. Διατήρηση της ΖΕΠ σε ευνοϊκό καθεστώς διατήρησης, μέσω της κατάλληλης προστασίας και διαχείρισης των ενδιαιτημάτων των ειδών χαρακτηρισμού: Γύπας *Gyps fulvus*, Διπλογέρακο *Buteo rufinus*, Ζάνος *Falco peregrinus* και Τρυπομάζης *Sylvia melanothorax*.

B. Διατήρηση της παρουσίας στη ΖΕΠ «Κοιλιάδα Λιμνάτη» των μεταναστευτικών αρπακτικών κάθε Φθινόπωρο: *Pernis apivorus*, *Milvus migrans*, *Circus aeruginosus*, *Circus macrourus*, *Circus pygargus*, *Circus cyaneus*, *Buteo buteo*, *Falco naumanni*, *Falco vespertinus*.

Γ. Διατήρηση της παρουσίας στη ΖΕΠ «Κοιλιάδα Λιμνάτη» των άλλων φωλεάζοντων πληθυσμών των ειδών που ανήκουν ή όχι στο Παράρτημα I, με επίκεντρο τα ακόλουθα είδη: Σπιζαετός *Aquila fasciata* (1 ζευγάρι τουλάχιστον), Σκαλιφούρτα *Oenanthe cyprica* (600 ζευγάρια τουλάχιστον), Θουπί *Otus scops cypricus* (20 ζευγάρια τουλάχιστον).

Δ. Δημιουργία και ενίσχυση της υποστήριξης για τη διατήρηση της ΖΕΠ «Κοιλιάδα Λιμνάτη», από την τοπική κοινότητα και το κοινό γενικότερα, μέσω ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των επισκεπτών στην περιοχή αλλά και με την ενθάρρυνση και στήριξη της έρευνας.

Το ευνοϊκό καθεστώς διατήρησης της περιοχής ΖΕΠ «Κοιλιάδας Λιμνάτη» εξαρτάται κατά κύριο λόγο από τον αναπαραγωγικό πληθυσμό τεσσάρων σημαντικών ειδών της ΖΕΠ. Οι ETA για τη ΖΕΠ «Κοιλιάδα Λιμνάτη» αποτελούν και τους στόχους διατήρησης για τη ΖΕΠ. Έχουν επίσης μπει στόχοι για τα μεταναστευτικά αρπακτικά πουλιά. Έτσι, οι στόχοι διατήρησης για τη ΖΕΠ «Κοιλιάδα Λιμνάτη» μπορούν να συνοψιστούν ως ακολούθως:

- *Buteo rufinus*, διατήρηση και ενίσχυση αναπαραγωγικού πληθυσμού με στόχο τουλάχιστον 3 αναπαραγωγικά ζευγάρια
- *Falco peregrinus*, διατήρηση και ενίσχυση αναπαραγωγικού πληθυσμού με στόχο τα 4 αναπαραγωγικά ζευγάρια
- *Gyps fulvus*, επαναφορά αποικίας του είδους με στόχο τα 5 αναπαραγωγικά ζευγάρια

- *Sylvia melanothorax*, διατήρηση και ενίσχυση αναπαραγωγικού πληθυσμού με στόχο τα 1000 αναπαραγωγικά ζευγάρια
- Να καταγράφονται τακτικά 150-750 αρπακτικά κατά την αποδημία από τη ΖΕΠ «Κοιλιάδας Λιμνάτη» το Φθινόπωρο, των ειδών: *Pernis apivorus*, *Milvus migrans*, *Circus aeruginosus*, *Circus macrourus*, *Circus pygargus*, *Circus cyaneus*, *Buteo buteo*, *Falco naumanni*, *Falco vespertinus*.

10.3.5 ΖΕΠ «Κοιλιάδα Ξυλούρικου» - CY5000008

Η ΖΕΠ "Κοιλιάδα Ξυλούρικου" βρίσκεται βόρεια του Δάσους Λεμεσού, νοτιοδυτικά της κοινότητας Αγρού, και ανατολικά των κοινοτήτων Τριμίκλινης και Πελενδρίου. Η ΖΕΠ έχει έκταση 3203 εκτάρια.

Συνολικά στη ΖΕΠ Περιοχή «Κοιλιάδα Ξυλούρικου» έχουν καταγραφεί 84 είδη πτηνών, από τα οποία 52 φωλιάζουν στην περιοχή. Η περιοχή καθορίστηκε ως ΖΕΠ για επτά είδη του Παραρτήματος Ι της Οδηγίας της ΕΕ για τα Άγρια Πουλιά (2009/147/ΕΚ) που αναπαράγονται στην περιοχή σε σημαντικούς αριθμούς: Νυκτοπούλλι *Caprimulgus europaeus*, Πευκοτρασιήλα *Lullula arborea*, Σκαλιφούρτα *Oenanthe cyprica*, Τρυπομάζης *Sylvia melanothorax*, Πέμπετσος *Parus ater cypriones*, Δακκαννούρα *Lanius nubicus*, Σιταροπούλλι *Emberiza caesia*.

Στόχοι Διατήρησης:

Α. Διατήρηση της ΖΕΠ σε ευνοϊκό καθεστώς διατήρησης, μέσω της κατάλληλης προστασίας και διαχείρισης των ενδιαιτημάτων των ειδών χαρακτηρισμού: Σκαλιφούρτα *Oenanthe cyprica*, Τρυπομάζης *Sylvia melanothorax*, Πέμπετσος *Parus ater cypriones*, Πευκοτρασιήλα *Lullula arborea*, Δακκαννούρα *Lanius nubicus*, Σιταροπούλλι *Emberiza caesia*, Νυκτοπούλλι *Caprimulgus europaeus*.

Β. Διατήρηση της παρουσίας στη ΖΕΠ «Κοιλιάδα Ξυλούρικου» των άλλων φωλεάζοντων πληθυσμών των ειδών που ανήκουν ή όχι στο Παράρτημα Ι, με επίκεντρο τα ακόλουθα είδη: Σπιζαετός *Aquila fasciata* (1 ζευγάρι τουλάχιστον), Διπλογέρακο *Buteo rufinus* (1 ζευγάρι τουλάχιστον), *Falco peregrinus* (1 ζευγάρι τουλάχιστον), Δενδροβάτης *Certhia brachydactyla dorothea* (100 ζευγάρια τουλάχιστον), Θουπί *Otus scops cypricus* (70 ζευγάρια τουλάχιστον). Η συνεχιζόμενη παρουσία του σπάνιου, για τη Κύπρο, Διπλοσιάχινου *Accipiter gentilis*, ως φωλεάζον είδος στη ΖΕΠ, είναι επίσης στόχος.

Γ. Δημιουργία και ενίσχυση της υποστήριξης για τη διατήρηση της ΖΕΠ Περιοχή «Κοιλιάδας Ξυλούρικου», από την τοπική κοινότητα και το κοινό γενικότερα, μέσω ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των επισκεπτών στην περιοχή αλλά και με την ενθάρρυνση και στήριξη της έρευνας.

Το ευνοϊκό καθεστώς διατήρησης της περιοχής ΖΕΠ «Κοιλιάδα Ξυλούρικου» εξαρτάται κατά κύριο λόγο από τον αναπαραγωγικό πληθυσμό εφτά σημαντικών ειδών της ΖΕΠ. Οι ΕΤΑ για τη ΖΕΠ «Κοιλιάδα Ξυλούρικου» αναλύονται πιο πάνω αποτελούν και τους στόχους διατήρησης για τη ΖΕΠ. Έχουν επίσης καθοριστεί στόχοι για τα μεταναστευτικά αρπακτικά πουλιά. Έτσι, οι στόχοι διατήρησης για τη ΖΕΠ «Κοιλιάδα Ξυλούρικου» μπορούν να συνοψιστούν ως ακολούθως:

- *Oenanthe cyprica*, διατήρηση και ενίσχυση αναπαραγωγικού πληθυσμού με στόχο τα 750 αναπαραγωγικά ζευγάρια

- *Sylvia melanothorax*, διατήρηση και ενίσχυση αναπαραγωγικού πληθυσμού με στόχο τα 1000 αναπαραγωγικά ζευγάρια
- *Parus ater cypriotes*, διατήρηση και ενίσχυση αναπαραγωγικού πληθυσμού με στόχο τα 2000 αναπαραγωγικά ζευγάρια
- *Lullula arborea*, διατήρηση και ενίσχυση αναπαραγωγικού πληθυσμού με στόχο τα 100 αναπαραγωγικά ζευγάρια
- *Lanius nubicus*, διατήρηση και ενίσχυση αναπαραγωγικού πληθυσμού με στόχο τα 300 αναπαραγωγικά ζευγάρια
- *Emberiza caesia*, διατήρηση και ενίσχυση αναπαραγωγικού πληθυσμού με στόχο τα 450 αναπαραγωγικά ζευγάρια
- *Caprimulgus europaeus*, διατήρηση και ενίσχυση αναπαραγωγικού πληθυσμού με στόχο τα 75 αναπαραγωγικά ζευγάρια

10.3.6 ΖΕΠ «Ποταμός Παραμαλιού» - CY5000009

Η Ζώνη Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ) "Ποταμός Παραμαλιού" βρίσκεται περίπου 4 χλμ. βόρεια του κόλπου της Επισκοπής και εμπίπτει εντός της Επαρχίας Λεμεσού.

Συνολικά στη ΖΕΠ «Ποταμός Παραμαλιού» έχουν καταγραφεί 96 είδη πτηνών, από τα οποία τα 46 είδη φωλιάζουν στην περιοχή. Η περιοχή καθορίστηκε ως ΖΕΠ για έξι είδη του Παραρτήματος Ι της Οδηγίας της ΕΕ για τα Άγρια Πουλιά (2009/147/ΕΚ) που αναπαράγονται στην περιοχή σε σημαντικούς αριθμούς, για ένα είδος που φώλιαζε παλιότερα στην περιοχή, για τρία αποδημητικά είδη και για μια ομάδα αποδημητικών πτηνών. Τα είδη καθορισμού που φωλιάζουν στη ΖΕΠ είναι: Σπιζαετός (ή Περτικοσιάχινο) *Aquila fasciata*, Διπλογέρακο *Buteo rufinus*, Ζάνος *Falco peregrinus*, Κράγκα *Coracias garrulus*, και τα δύο ενδημικά είδη της Κύπρου, Τρυπομάζης *Sylvia melanothorax* και Σκαλιφούρτα *Oenanthe cypriaca*. Το έβδομο είδος καθορισμού είναι ο Γύπας *Gyps fulvus*, είδος το οποίο φώλιαζε στο παρελθόν στην περιοχή και σήμερα χρησιμοποιεί την περιοχή της ΖΕΠ για σκοπούς τροφοληψίας.

Τα αποδημητικά είδη καθορισμού είναι: *Grus grus*, *Grus virgo*, *Pernis apivorus*, *Milvus migrans*, *Circus aeruginosus*, *Circus macrourus*, *Circus pygargus*, *Circus cyaneus*, *Buteo buteo*, *Falco naumanni* και το *Falco vespertinus*.

Στόχοι Διατήρησης:

A. Διατήρηση της ΖΕΠ σε ευνοϊκό καθεστώς διατήρησης, μέσω κατάλληλης προστασίας και διαχείρισης των ενδιαιτημάτων των ειδών χαρακτηρισμού: *Aquila fasciata*, *Buteo rufinus*, *Falco peregrinus*, *Gyps fulvus*, *Coracias garrulus*, *Sylvia melanothorax* και *Oenanthe cypriaca*.

B. Διατήρηση της παρουσίας στη ΖΕΠ «Ποταμός Παραμαλιού» των μεταναστευτικών αρπακτικών και άλλων πουλιών, τα οποία περνούν από τη ΖΕΠ σε σημαντικούς αριθμούς, κυρίως κατά το Φθινόπωρο: *Grus grus*, *Grus virgo*, *Falco vespertinus*, *Pernis apivorus*, *Milvus migrans*, *Circus aeruginosus*, *Circus macrourus*, *Circus pygargus*, *Circus cyaneus*, *Buteo buteo*, *Falco naumanni*.

Γ. Διατήρηση της παρουσίας στη ΖΕΠ «Ποταμός Παραμαλιού» των άλλων φωλεάζοντων πληθυσμών των ειδών που ανήκουν ή όχι στο Παράρτημα Ι, με επίκεντρο τα *Caprimulgus europaeus* και *Otus scops cyprius* (15 ζευγάρια τουλάχιστον, και για τα δύο είδη).

Δ. Δημιουργία και ενίσχυση της υποστήριξης για τη διατήρηση της ΖΕΠ «Ποταμός Παραμαλιού», από την τοπική κοινότητα και το κοινό γενικότερα, μέσω ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των επισκεπτών στην περιοχή αλλά και με την ενθάρρυνση και στήριξη της έρευνας.

Το ευνοϊκό καθεστώς διατήρησης της περιοχής ΖΕΠ «Ποταμός Παραμαλιού» εξαρτάται κατά κύριο λόγο από τον αναπαραγωγικό πληθυσμό δέκα σημαντικών ειδών της ΖΕΠ. Οι ΕΤΑ για τη ΖΕΠ «Ποταμός Παραμαλιού» αποτελούν και τους στόχους διατήρησης για τη ΖΕΠ. Έτσι, οι στόχοι διατήρησης για τη ΖΕΠ «Ποταμός Παραμαλιού» μπορούν να συνοψιστούν ως ακολούθως:

- *Aquila fasciata*, διατήρηση και ενίσχυση αναπαραγωγικού πληθυσμού με στόχο τα 2 αναπαραγωγικά ζευγάρια
- *Buteo rufinus*, διατήρηση αναπαραγωγικού πληθυσμού με στόχο τα 3 αναπαραγωγικά ζευγάρια
- *Falco peregrinus*, διατήρηση αναπαραγωγικού πληθυσμού με στόχο τα 2 αναπαραγωγικά ζευγάρια
- *Gyps fulvus*, επαναφορά αποικίας με στόχο τα 5 αναπαραγωγικά ζευγάρια
- *Coracias garrulus*, διατήρηση και ενίσχυση αναπαραγωγικού πληθυσμού με στόχο τα 60 αναπαραγωγικά ζευγάρια
- *Oenanthe cyriaca*, διατήρηση αναπαραγωγικού πληθυσμού με στόχο τα 350 αναπαραγωγικά ζευγάρια
- *Sylvia melanothorax*, διατήρηση και ενίσχυση αναπαραγωγικού πληθυσμού με στόχο τα 2000 αναπαραγωγικά ζευγάρια

10.3.7 ΖΕΠ «Χα-Ποτάμι» - CY5000010

Η ΖΕΠ «Χα-Ποτάμι» συνδυάζει ποικιλία οικοτόπων, με ορεινά /ημιορεινά χαρακτηριστικά, έντονη μορφολογία και έντονες κλίσεις εδαφών, με την παρουσία του υδάτινου στοιχείου, καθώς και πιο ήπιες κλίσεις περιοχές στο νότιο άκρο της περιοχής. Η ΖΕΠ έχει έκταση 8038 εκτάρια.

Συνολικά στη ΖΕΠ «Χα-ποτάμι» έχουν καταγραφεί 111 είδη πτηνών, από τα οποία τα 56 είδη φωλιάζουν στην περιοχή. Η περιοχή «Χα-ποτάμι» καθορίστηκε ως ΖΕΠ για επτά είδη του Παραρτήματος Ι της Οδηγίας της ΕΕ για τα Άγρια Πουλιά (2009/147/ΕΚ) που αναπαράγονται στην περιοχή σε σημαντικούς αριθμούς, για ένα είδος που φώλιαζε παλιότερα στην περιοχή και για μια ομάδα αποδημητικών πτηνών. Τα είδη καθορισμού που φωλιάζουν στη ΖΕΠ είναι: Σπιζαετός (ή Περτικοσιάχινο) *Aquila fasciata*, Διπλογέρακο *Buteo rufinus*, Ζάνος *Falco peregrinus*, Κράγκα *Coracias garrulus*, Νυκτοπούλι *Caprimulgus europaeus* και τα δύο ενδημικά είδη της Κύπρου, Τρυπομάζης *Sylvia melanothorax* και Σκαλιφούρτα *Oenanthe cyriaca*. Το όγδοο είδος καθορισμού είναι ο Γύπας *Gyps fulvus*, είδος το οποίο φώλιαζε στο παρελθόν στην περιοχή και σήμερα χρησιμοποιεί την περιοχή της ΖΕΠ για τροφοληψία. Η ομάδα καθορισμού είναι αυτή των μεταναστευτικών αρπακτικών πουλιών, τα οποία περνούν από τη ΖΕΠ σε σημαντικούς αριθμούς, κυρίως κατά το Φθινόπωρο. Τα είδη αρπακτικών που συμπεριλαμβάνονται στην ομάδα αυτή είναι: *Pernis apivorus*, *Milvus migrans*, *Circus*

aeruginosus, Circus macrourus, Circus pygargus, Circus cyaneus, Buteo buteo, Falco naumanni, Falco vespertinus.

Στόχοι Διατήρησης:

A. Διατήρηση της ΖΕΠ σε ευνοϊκό καθεστώς διατήρησης, μέσω της κατάλληλης προστασίας και διαχείρισης των ενδιατημάτων των ειδών χαρακτηρισμού: *Aquila fasciata, Buteo rufinus, Falco peregrinus, Gyps fulvus, Coracias garrulus, Caprimulgus europaeus, Sylvia melanothorax* και *Oenanthe cyriaca*.

B. Διατήρηση της παρουσίας στη ΖΕΠ «Χα-Ποτάμι» των μεταναστευτικών αρπακτικών πουλιών, τα οποία περνούν από τη ΖΕΠ σε σημαντικούς αριθμούς, κυρίως κατά το Φθινόπωρο: *Pernis apivorus, Milvus migrans, Circus aeruginosus, Circus macrourus, Circus pygargus, Circus cyaneus, Buteo buteo, Falco naumanni, Falco vespertinus.*

Γ. Διατήρηση της παρουσίας στη ΖΕΠ «Χα-Ποτάμι» των άλλων φωλεάζοντων πληθυσμών των ειδών που ανήκουν ή όχι στο Παράρτημα I, με επίκεντρο το Θουπί *Otus scops cyprius* (35 ζευγάρια τουλάχιστον).

Δ. Δημιουργία και ενίσχυση της υποστήριξης για τη διατήρηση της ΖΕΠ «Χα-Ποτάμι», από την τοπική κοινότητα και το κοινό γενικότερα, μέσω ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των επισκεπτών στην περιοχή αλλά και με την ενθάρρυνση και στήριξη της έρευνας.

Το ευνοϊκό καθεστώς διατήρησης της περιοχής ΖΕΠ εξαρτάται κατά κύριο λόγο από τον αναπαραγωγικό πληθυσμό οχτώ σημαντικών ειδών της ΖΕΠ. Οι ETA για τη ΖΕΠ αποτελούν και τους στόχους διατήρησης για τη ΖΕΠ. Έτσι, οι στόχοι διατήρησης για τη ΖΕΠ «Χα-Ποτάμι» μπορούν να συνοψιστούν ως ακολούθως:

- *Aquila fasciata*, διατήρηση και ενίσχυση αναπαραγωγικού πληθυσμού με στόχο τα 2 αναπαραγωγικά ζευγάρια
- *Buteo rufinus*, διατήρηση και ενίσχυση αναπαραγωγικού πληθυσμού με στόχο τα 5 αναπαραγωγικά ζευγάρια
- *Falco peregrinus*, διατήρηση και ενίσχυση αναπαραγωγικού πληθυσμού με στόχο τα 4 αναπαραγωγικά ζευγάρια
- *Gyps fulvus*, επαναφορά αποικίας με στόχο τα 5 αναπαραγωγικά ζευγάρια
- *Coracias garrulus*, διατήρηση και ενίσχυση αναπαραγωγικού πληθυσμού με στόχο τα 70 αναπαραγωγικά ζευγάρια
- *Caprimulgus europaeus*, διατήρηση αναπαραγωγικού πληθυσμού με στόχο τα 50 αναπαραγωγικά ζευγάρια
- *Oenanthe cyriaca*, διατήρηση και ενίσχυση αναπαραγωγικού πληθυσμού με στόχο τα 2000 αναπαραγωγικά ζευγάρια
- *Sylvia melanothorax*, διατήρηση και ενίσχυση αναπαραγωγικού πληθυσμού με στόχο τα 2500 αναπαραγωγικά ζευγάρια

10.3.8 ΕΖΔ «Κοιλιάδα Διαρίζου» - CY4000003

Η κοιλάδα του ποταμού Διαρίζου βρίσκεται στο νοτιοανατολικό τμήμα της Περιφέρειας Πάφου, στους δυτικούς – νοτιοδυτικούς πρόποδες του Τροόδους. Ο προσανατολισμός της κοιλάδας είναι από το Τρόδος νοτιοδυτικά προς τη θάλασσα και η έκταση της ΕΖΔ «Κοιλιάδας Διαρίζου» ανέρχεται σε 1724 ha.

Τα είδη καθορισμού του Παραρτήματος II και Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ είναι: (1) είδος ερπετού **Coluber cypriensis*, (3) είδη θηλαστικών *Ovis orientalis ophion*, *Rhinolophus hipposideros* και *Rousettus aegyptiacus*, (1) είδος εντόμου *Propomacrus cypriacus* και (1) είδος φυτού *Phlomis cypria*.

Η περιοχή εντάχθηκε στο δίκτυο λόγω της παρουσίας 12 τύπων οικοτόπων, εκ των οποίων ο ένας είναι προτεραιότητας.

Οι τύποι οικοτόπων που χαρακτηρίζουν την ΕΖΔ «Κοιλιάδα Διαρίζου» είναι η εξής:

- 3290 - «Ποταμοί της Μεσογείου με περιοδική ροή»
- 5330 - «Θερμο-μεσογειακοί και προ-στεππικοί θαμνώνες (*Genista fassellata*)»
- 5420 - «Φρύγανα με *Sarcopoterium spinosum*»
- 6420 - «Ξηροφυτικοί λειμώνες της Μεσογείου με αγρωστώδη και μονοετή»
- 8210 - «Ασβεστολιθικά βραχώδη πρανή της ενδοχώρας με χασμοφυτική βλάστηση»
- 9290 - «Δάση κυπάρισσου»
- 92A0 - «Δάση στοές με *Salix alba* και *Populus alba*»
- 92C0 - «Δάση ανατολικής πλατάνου (*Platanus orientalis*)»
- 92D0 - «Παραποτάμιες στοές και συστάδες (Nerio-Tamaricetea) του Νότου»
- 9320 - «Δάση ελιάς και χαρουπιάς»
- 9540 - «Μεσογειακά πευκοδάση με ενδημικά είδη πεύκου: δάση *Pinus brutia*»
- 6220* - «Ψευδοστέπες με αγρωστώδη και μονοετή φυτά (Thero-Brachypodietea)

Σκοπός της ΕΖΔ «Κοιλιάδας Διαρίζου» σύμφωνα με το υπουργικό διάταγμα (Κ.Δ.Π. 182/2011) είναι η διατήρηση και προστασία:

α) του φυσικού περιβάλλοντος της ειδικής ζώνης διατήρησης της Κοιλιάδας Διαρίζου, το οποίο περιλαμβάνει γεωργικό οικοσύστημα, το ποτάμιο οικοσύστημα, μακία βλάστηση, συστάδες με σκλέδρα, καθώς επίσης και τους γκρεμούς της περιοχής

β) των ειδών και οικοτόπων που απαντώνται στην ειδική ζώνη διατήρησης

γ) στην οποία περιλαμβάνονται ενδημικά, σπάνια και απειλούμενα είδη καθώς και είδη που προστατεύονται σε εθνικό και διεθνές επίπεδο

δ) των γεωμορφομάτων που απαντώνται στην περιοχή.

10.3.1 ΖΕΠ «Κοιλιάδα Διαρίζου» - CY4000020

Η περιοχή Κοιλιάδας Διαρίζου καθορίστηκε ως ΖΕΠ για οκτώ είδη του Παραρτήματος I της Οδηγίας της ΕΕ για τα Άγρια Πουλιά [2009/147/ΕΚ] που αναπαράγονται στην περιοχή σε σημαντικούς αριθμούς, για ένα είδος που φώλιαζε παλιότερα στην περιοχή και για μια ομάδα αποδημητικών πτηνών. Τα είδη καθορισμού που φωλιάζουν στη ΖΕΠ είναι: Σπιζαετός (ή Περτικοσιάχινο) *Aquila fasciata*, Διπλογέρακο *Buteo rufinus*, Τρουλλουριά *Burhinus oedipnemus*, Κράγκα *Coracias garrulus*, Δακκαννούρα *Lanius nubicus*, Σιταροπούλλι *Emberiza caesia* και τα δύο ενδημικά είδη της Κύπρου, Τρυπομάζης *Sylvia melanothorax* και τη Σκαλιφούρτα *Oenanthe cyprica*. Το ένατο είδος καθορισμού είναι ο Γύπας *Gyps fulvus*, είδος το οποίο φώλιαζε στο παρελθόν στην περιοχή και σήμερα χρησιμοποιεί την περιοχή της ΖΕΠ για τροφοληψία.

Οι στόχοι διατήρησης για τη ΖΕΠ «Κοιλιάδα Διαρίζου» μπορούν να συνοψιστούν ως εξής:

A. Διατήρηση της ΖΕΠ σε ευνοϊκό καθεστώς διατήρησης, μέσω της κατάλληλης προστασίας και διαχείρισης των ενδιαιτημάτων των ειδών χαρακτηρισμού: Γύπας *Gyps fulvus*, Σπιζαετός (ή Περτικοσιάχινο) *Aquila fasciata*, Διπλογέρακο *Buteo rufinus*, Τρουλλουριά *Burhinus oedipnemus*, Κράγκα *Coracias garrulus*, Δακκαννούρα *Lanius nubicus*, Σιταροπούλλι *Emberiza caesia* και τα δύο ενδημικά είδη της Κύπρου, Τρυπομάζης *Sylvia melanothorax* και Σκαλιφούρτα *Oenanthe cyprica*.

B. Διατήρηση της παρουσίας στη ΖΕΠ Κοιλιάδας Διαρίζου των μεταναστευτικών αρπακτικών κάθε Φθινόπωρο: *Pernis apivorus*, *Milvus migrans*, *Circus aeruginosus*, *Circus macrourus*, *Circus pygargus*, *Circus cyaneus*, *Buteo buteo*, *Falco naumanni*, *Falco vespertinus*.

Γ. Διατήρηση της παρουσίας στη ΖΕΠ «Κοιλιάδα Διαρίζου» των άλλων φωλεάζοντων πληθυσμών των ειδών που ανήκουν ή όχι στο Παράρτημα I, με επίκεντρο τα ακόλουθα είδη: Ζάνος *Falco peregrinus* (4 ζευγάρια τουλάχιστον), Θουπί *Otus scops cypricus* (25 ζευγάρια τουλάχιστον).

Δ. Δημιουργία και ενίσχυση της υποστήριξης για τη διατήρηση της ΖΕΠ Κοιλιάδας Διαρίζου, από την τοπική κοινότητα και το κοινό γενικότερα, μέσω ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των επισκεπτών στην περιοχή αλλά και με την ενθάρρυνση και στήριξη της έρευνας.

Το ευνοϊκό καθεστώς διατήρησης της περιοχής εξαρτάται κατά κύριο λόγο από τον αναπαραγωγικό πληθυσμό εννέα σημαντικών ειδών της ΖΕΠ. Οι ETA για τη ΖΕΠ «Κοιλιάδα Διαρίζου» αναλύονται πιο πάνω αποτελούν και τους στόχους διατήρησης για τη ΖΕΠ. Έχουν επίσης καθοριστεί στόχοι για τα μεταναστευτικά αρπακτικά πουλιά. Έτσι, οι στόχοι διατήρησης για τη ΖΕΠ Κοιλιάδας Διαρίζου μπορούν να συνοψιστούν ως ακολούθως:

1. *Aquila fasciata*, διατήρηση αναπαραγωγικού πληθυσμού με στόχο τουλάχιστον 2 αναπαραγωγικά ζευγάρια
2. *Buteo rufinus*, διατήρηση και ενίσχυση αναπαραγωγικού πληθυσμού με στόχο τουλάχιστον 7 αναπαραγωγικά ζευγάρια
3. *Burhinus oedipnemus*, διατήρηση και ενίσχυση αναπαραγωγικού πληθυσμού με στόχο τουλάχιστον 50 αναπαραγωγικά ζευγάρια
4. *Coracias garrulus*, διατήρηση και ενίσχυση αναπαραγωγικού πληθυσμού με στόχο τουλάχιστον 130 αναπαραγωγικά ζευγάρια

5. *Emberiza caesia*, διατήρηση αναπαραγωγικού πληθυσμού με στόχο τουλάχιστον 700 αναπαραγωγικά ζευγάρια
6. *Lanius nubicus*, διατήρηση αναπαραγωγικού πληθυσμού με στόχο τα 100 αναπαραγωγικά ζευγάρια
7. *Oenanthe cyriaca*, αναπαραγωγικού πληθυσμού με στόχο τα 1250 αναπαραγωγικά ζευγάρια
8. *Sylvia melanothorax*, διατήρηση αναπαραγωγικού πληθυσμού με στόχο τα 3000 αναπαραγωγικά ζευγάρια
9. *Gyps fulvus*, επαναφορά αποικίας του είδους με στόχο τα 5 αναπαραγωγικά ζευγάρια
10. Να καταγράφονται τακτικά 150-600 αρπακτικά κατά την αποδημία από τη ΖΕΠ «Κοιλιάδας Διαρίζου» το Φθινόπωρο, των ειδών: *Pernis apivorus*, *Milvus migrans*, *Circus aeruginosus*, *Circus macrourus*, *Circus pygargus*, *Circus cyaneus*, *Buteo buteo*, *Falco naumanni*, *Falco vespertinus*.

10.3.2 ΖΕΠ «Κρεμμοί Χανουτάρη» - CY4000017

Η περιοχή Κρεμμοί Χανουτάρη καθορίστηκε ως ΖΕΠ για πέντε είδη του Παραρτήματος Ι της Οδηγίας της ΕΕ για τα Άγρια Πουλιά (2009/147/ΕΚ) που αναπαράγονται στην περιοχή σε σημαντικούς αριθμούς: το Διπλογέρακο *Buteo rufinus*, το Ζάνο *Falco peregrinus*, τη Δακκαννούρα *Lanius nubicus* και τα δύο ενδημικά είδη της Κύπρου, τον Τρυπομάζη *Sylvia melanothorax* και τη Σκαλιφούρτα *Oenanthe cyriaca*. Το έκτο είδος καθορισμού είναι ο Γύπας *Gyps fulvus*, είδος το οποίο φώλιαζε στο παρελθόν στην περιοχή και σήμερα χρησιμοποιεί τη ΖΕΠ για τροφοληψία. Ως ενδημικά είδη, η Σκαλιφούρτα *Oenanthe cyriaca* και ο Τρυπομάζης *Sylvia melanothorax* φωλιάζουν μόνο στην Κύπρο και πουθενά αλλού στο κόσμο. Τα ενδημικά μας είδη είναι και τα δυο είδη που ανήκουν στο Παράρτημα Ι της Οδηγίας 2009/147/ΕΚ. Τα δύο αυτά είδη φωλιάζουν στη ΖΕΠ «Κρεμμοί Χανουτάρη» σε σημαντικούς αριθμούς.

Οι στόχοι διατήρησης για τη ΖΕΠ «Κρεμμοί Χανουτάρη» μπορούν να συνοψιστούν ως εξής:

A. Διατήρηση της ΖΕΠ σε ευνοϊκό καθεστώς διατήρησης, μέσω της κατάλληλης προστασίας και διαχείρισης των ενδιατημάτων των ειδών χαρακτηρισμού: τα δυο ενδημικά είδη της Κύπρου, Σκαλιφούρτα *Oenanthe cyriaca* και Τρυπομάζης *Sylvia melanothorax*, το Διπλογέρακο *Buteo rufinus*, το Ζάνο *Falco peregrinus*, τη Δακκαννούρα *Lanius nubicus* και το Γύπα *Gyps fulvus*.

B. Διατήρηση της παρουσίας στη ΖΕΠ «Κρεμμοί Χανουτάρη» των άλλων φωλεάζοντων πληθυσμών των ειδών που ανήκουν ή όχι στο Παράρτημα Ι, με επίκεντρο τα ακόλουθα είδη: Σπιζαετός *Aquila fasciata* (1 ζευγάρι τουλάχιστον), Νυκτοπούλι *Caprimulgus europaeus* (20 ζευγάρια τουλάχιστον), Θουπί *Otus scops cyrius* (15 ζευγάρια τουλάχιστον).

Γ. Δημιουργία και ενίσχυση της υποστήριξης για τη διατήρηση της ΖΕΠ «Κρεμμοί Χανουτάρη», από την τοπική κοινότητα και το κοινό γενικότερα, μέσω ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των επισκεπτών στην περιοχή αλλά και με την ενθάρρυνση και στήριξη της έρευνας.

Το ευνοϊκό καθεστώς διατήρησης της περιοχής εξαρτάται κατά κύριο λόγο από τον αναπαραγωγικό πληθυσμό πέντε σημαντικών ειδών της ΖΕΠ.

Οι ΕΤΑ για τη ΖΕΠ «Κρεμμοί Χανουτάρη» που αναλύονται στο Κεφάλαιο 4 αποτελούν και τους στόχους διατήρησης για τη ΖΕΠ. Έτσι, οι στόχοι διατήρησης για την υπό μελέτη ΖΕΠ μπορούν να συνοψιστούν ως ακολούθως:

1. *Oenanthe cyriaca*, διατήρηση και ενίσχυση αναπαραγωγικού πληθυσμού με στόχο τα 600 αναπαραγωγικά ζευγάρια
2. *Sylvia melanothorax*, διατήρηση αναπαραγωγικού πληθυσμού με στόχο τα 1000 αναπαραγωγικά ζευγάρια
3. *Lanius nubicus*, διατήρηση και ενίσχυση αναπαραγωγικού πληθυσμού με στόχο τα 100 αναπαραγωγικά ζευγάρια
4. *Buteo rufinus*, διατήρηση και ενίσχυση αναπαραγωγικού πληθυσμού με στόχο τουλάχιστον 2 αναπαραγωγικά ζευγάρια
5. *Falco peregrinus*, διατήρηση και ενίσχυση αναπαραγωγικού πληθυσμού με στόχο τα 3 αναπαραγωγικά ζευγάρια
6. *Gyps fulvus*, επαναφορά αποικίας του είδους με στόχο τα 5 αναπαραγωγικά ζευγάρια.

10.3.3 ΕΖΔ «Ποταμός Περιστερώννας» - CY2000011

Είδη καθορισμού της περιοχής βάση του Παραρτήματος II Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ. Επίσης 3 είδη ερπετών το **Coluber cypriensis*, *Macrovipera lebetina* και **Natrix natrix cyriaca*, 3 είδη θηλαστικών *Rhinolophus ferrumequinum*, *Rhinolophus hipposideros* και *Rousettus aegyptiacus*, και 1 είδος εντόμου την **Euplagia quadripunctaria*.

Η περιοχή εντάχθηκε στο δίκτυο λόγω της παρουσίας 8 τύπων οικοτόπων, εκ των οποίων οι δύο είναι προτεραιότητας.

Τα μέτρα προτεραιότητας για την ΕΖΔ «Ποταμός Περιστερώννας – CY2000011» όπως καθορίστηκαν με υπουργικό διάταγμα (Κ.Δ.Π. 292/2015) είναι τα ακόλουθα:

α) εντοπισμός, χαρτογράφηση και αξιολόγηση της κατάστασης διατήρησης του οικοτόπου 5220* – «Δενδροειδή *Matorrals* με *Zyziphus*» και καθορισμός και εφαρμογή μέτρων διαχείρισης και διατήρησης του

β) διατήρηση ή/και βελτίωση της κατάστασης διατήρησης των οικοτόπων:

6220* – «Ψευδόστεπα με αγροστώδη και μονοετή φυτά από *Thero-Brachypodietea*»

3290 – «Ποταμοί της Μεσογείου με περιοδική ροή από *Paspalo-Agrostidion*»,

5330 – «Θερμομεσογειακές και προερημικές λόχμες»,

5420 – «Φρύγανα από *Sarcopoterium spinosum*», και

92D0 – «Νότια παρόχθια δάση – στοές και λόχμες (*Nerio – Tamaricetea* και *Securinegion tinctoriae*)»

γ) διατήρηση σε εξαιρετη κατάσταση διατήρησης των οικοτόπων:

3140 – «Σκληρά ολιγο-μεσοτροφικά ύδατα με βενθική βλάστηση χαροειδών σχηματισμών *Chara spp.*», και

9540 – «Μεσογειακά πευκοδάση με ενδημιά είδη πεύκων της Μεσογείου».

δ) διατήρηση ή/ και βελτίωση της κατάστασης των υδάτινων πόρων της ΕΖΔ, οι οποίοι αποτελούν βασικό στοιχείο για τη διατήρηση των ποτάμιων και παραποτάμιων οικοσυστημάτων

ε) διατήρηση ή/ και βελτίωση της κατάστασης διατήρησης των ειδών:

**Coluber cypriensis*,

**Natrix natrix cypriaca*,

Rhinolophus hipposideros,

Rhinolophus ferrumequinum, και

Rousettus aegyptiacus,

καθώς και διατήρηση ή/ και αποκατάσταση των βιοτόπων τους και ιδιαίτερα των πηγών τροφοληψίας τους ή/ και των καταφυγίων ή/ και τψν χώρων αναπαραγωγής τους, περιλαμβανομένων και των συστημάτων προσδιορισμού των ορίων των αγρών (φυτοφράχτες, ξεροληθίες) και των παραδοσιακών αγρο-συστημάτων εντός της ΕΖΔ, σύμφωνα με τα αποτελέσματα του έργου LIFE ICOSTACY (LIFE09 NAT/CY/000247)

στ) διατήρηση ή/και βελτίωση της κατάστασης των ενδιαιτημάτων των ειδών ορνιθοπανίδας που παρατηρούνται στην ΕΖΔ, ώστε να διασφαλίζεται η παρουσία και η διαβίωσή τους, ειδικότερα όσον αφορά τα είδη του Παραρτήματος Ι των περί Προστασίας και Διαχείρισης Άγριων Πτηνών και Θηραμάτων Νόμων του 2003 έως 2015.

ζ) περιορισμός ή/ και απαγόρευση ενεργειών, ή/ και οχλήσεων, ή/ και δραστηριοτήτων εντός της ΕΖΔ που δυνατό να έχουν σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στην ΕΖΔ, για την αποφυγή της υποβάθμισης των φυσικών οικοτόπων και των οικοτόπων των ειδών και

η) ενίσχυση της περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης/ συνείδησης, εκπαίδευση του κοινού να αναδείξει της ΕΖΔ.

10.4 ΥΠΟ ΕΞΕΤΑΣΗ ΣΧΕΔΙΟ/ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ

Σκοπός της μελέτης Δέουσας Περιβαλλοντικής Εκτίμησης είναι η αξιολόγηση της ΕΣΑΟΚ Τροόδους, σε σχέση με τον δυνητικό επηρεασμό των ΕΖΔ, ΤΚΣ και ΖΕΠ, σε συνδυασμό με άλλα σχέδια ή έργα, σε σχέση με τους στόχους διατήρησης των συγκεκριμένων περιοχών και τη διασφάλιση της ακεραιότητάς τους. Όπου εντοπίζονται σημαντικές δυσμενείς επιπτώσεις, βάσει της νομοθεσίας θα πρέπει να εξετάζονται εναλλακτικές λύσεις ή μέτρα αντιμετώπισης των επιπτώσεων.

Εντός της περιοχής μελέτης εμπίπτουν οι περιοχές Natura 2000 που παρουσιάστηκαν στην Ενότητα 10.3. Στα πλαίσια της μελέτης Δέουσας Περιβαλλοντικής Εκτίμησης εξετάζεται αν στις βασικές αρχές της ΕΣΑΟΚ Τροόδους ενσωματώθηκαν και οι προσεγγίσεις διαχείρισης των οικοτόπων και ειδών εντός των ΕΔΖ, ΤΚΣ και ΖΕΠ. Οι προσεγγίσεις αυτές περιλαμβάνουν τους στόχους διατήρησης για τους οικοτόπους και είδη των προστατευόμενων περιοχών και η οικολογική ακεραιότητα και χαρακτήρας τους. Όπως έχει αναφερθεί, κάθε Κράτος Μέλος έχει υποχρέωση την διατήρηση της κατάστασης των οικοτόπων και ειδών στην επικράτεια του.

Η περιγραφή του Σχεδίου παρουσιάζεται συνοπτικά στο Κεφάλαιο 4. Σημειώνεται ότι το Υπουργικό Συμβούλιο (με αριθμό απόφασης 87.817), έχει ήδη εγκρίνει επί της αρχής το πλαίσιο της ΕΣΑΟΚ Τροόδους και η ΣΜΠΕ εκπονείται αναδρομικά (retrospective study).

10.5 ΣΤΑΔΙΟ 1: ΈΛΕΓΧΟΣ (SCREENING)

10.5.1 Μεθοδολογία

Στο Στάδιο του Ελέγχου, γίνεται διερεύνηση των δυνητικά σημαντικών επιπτώσεων της υπό εξέταση Στρατηγικής. Σε αυτό το κεφάλαιο περιγράφονται τα αποτελέσματα της πρώτης φάσης της διαδικασίας Δέουσας Περιβαλλοντικής Εκτίμησης, όπως αυτό καθορίζεται από το Κατευθυντήριο Κείμενο του DG Environment της Ευρωπαϊκής Επιτροπής "Assessment of plans and projects significantly affecting Natura 2000 sites - Methodological guidance on the provisions of Article 6(3) and (4) of the Habitats Directive 92/43/EEC" και που αφορούν στο Στάδιο 1 με τίτλο: Έλεγχος (Screening).

Ουσιαστικά στο στάδιο αυτό αξιολογείται ποιοτικά, κατά πόσο υπάρχει ενδεχόμενο επηρεασμού της προστατευόμενης περιοχής από την υπό μελέτη Στρατηγική. Προσδιορίζονται οι δυνητικές επιπτώσεις (συμπεριλαμβανομένων και συνεργιστικών επιπτώσεων με άλλες δραστηριότητες στην περιοχή) της Στρατηγικής στη δομή, συνεκτικότητα και λειτουργία των προστατευόμενων περιοχών και εκτιμάται κατά πόσον αυτές είναι σημαντικές. Σημειώνεται ότι σύμφωνα με το καθοδηγητικό έγγραφο, όπου η πιθανότητα πρόκλησης σημαντικών επιπτώσεων στην προστατευόμενη περιοχή είναι αβέβαιη, τότε εφαρμόζεται η αρχή της πρόληψης (precautionary principle) δηλαδή θεωρείται ότι η πρόκληση επιπτώσεων στην περιοχή είναι πιθανή.

Τα στοιχεία τα οποία αποτελούν τη βάση πάνω στην οποία γίνεται ο Έλεγχος για την υπό εξέταση Στρατηγική, περιγράφονται σε προηγούμενα Κεφάλαια της παρούσας μελέτης και συγκεκριμένα στο Κεφάλαιο 4 (Περιγραφή Σχεδίου).

Ο Έλεγχος για δυνητικές επιπτώσεις του υπό εξέταση Σχεδίου Δράσης γίνεται σε πρώτο βήμα εφαρμόζοντας τα κριτήρια που περιγράφονται πιο κάτω:

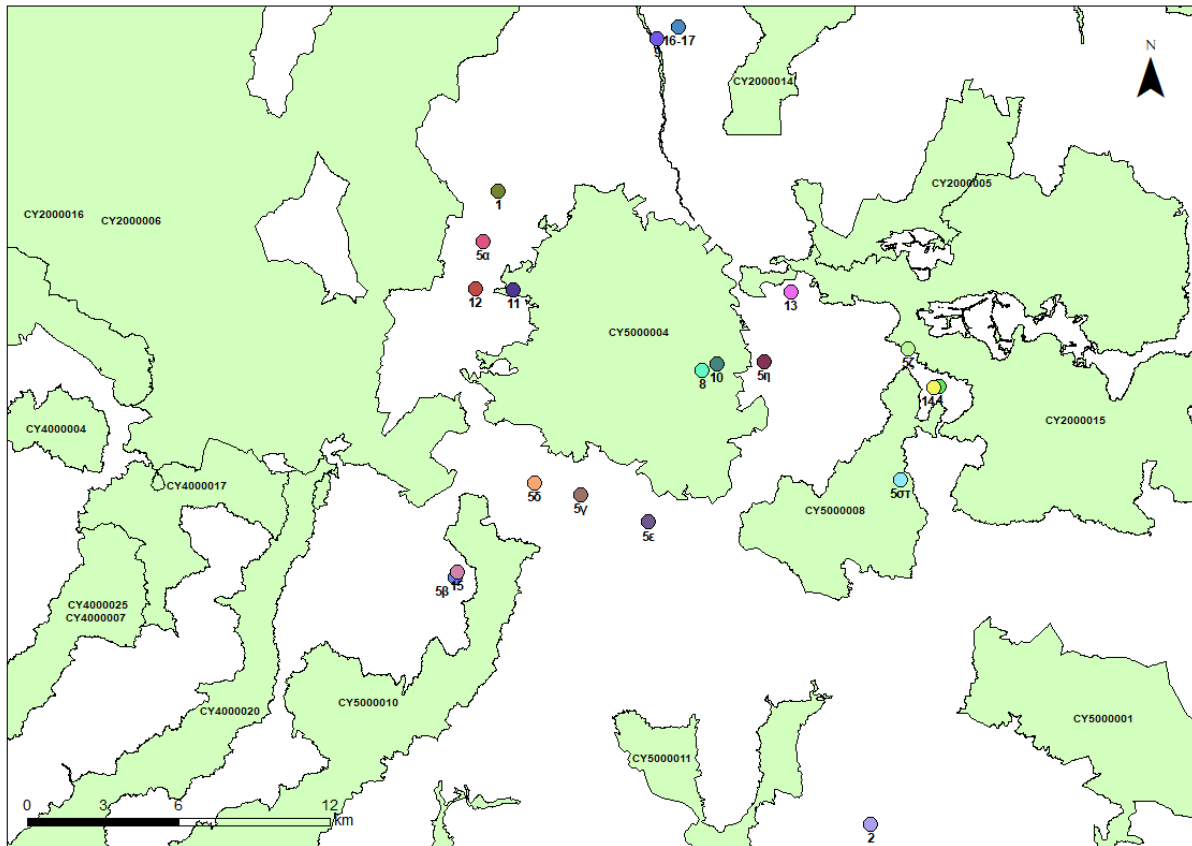
Κριτήρια Αξιολόγησης – Εκτίμησης
(1) Περιγραφή των επιμέρους στοιχείων του Σχεδίου, τα οποία (είτε από μόνα τους ή σε συνδυασμό με άλλα σχέδια ή έργα) είναι πιθανόν να προκαλέσουν επιπτώσεις στην/στις περιοχή/ες Natura 2000
(2) Περιγραφή των πιθανών άμεσων, έμμεσων ή δευτερογενών επιπτώσεων του Σχεδίου (είτε από μόνο του ή σε συνδυασμό με άλλα σχέδια ή έργα) στην/στις περιοχή/ες Natura 2000 δυνάμει των εξής: <ul style="list-style-type: none"> • μέγεθος και κλίμακα • κατάληψη γης • απόσταση από περιοχή Natura 2000 ή βασικά χαρακτηριστικά αυτής • απαιτήσεις πόρων (άντληση νερού, κλπ.) • εκπομπές (στο έδαφος, στο νερό ή στην ατμόσφαιρα)

<ul style="list-style-type: none"> • εκσκαφές, εκχερσώσεις γης • μεταφορές • διάρκεια της κατασκευής, λειτουργίας, αποξήλωσης • άλλα
<p>(3) Περιγραφή πιθανών αλλαγών στην περιοχή του υπό μελέτη Σχεδίου, ως αποτέλεσμα των εξής:</p> <ul style="list-style-type: none"> • μείωση ενδιαιτήματος • διατάραξη σημαντικών ειδών - ειδών προτεραιότητας • κατακερματισμός οικοτόπων - απώλεια ειδών • μείωση της πυκνότητας των ειδών • αλλαγές σε βασικούς δείκτες, σημαντικούς για τη διατήρηση της περιοχής (ποιότητα, ποσότητα νερού κ.λπ.) • κλιματική αλλαγή
<p>(4) Περιγραφή των πιθανών επιπτώσεων του Σχεδίου (είτε από μόνο του ή σε συνδυασμό με άλλα σχέδια ή έργα) συνολικά στην/στις περιοχή/ες Natura 2000 σε σχέση με τα εξής:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Διατάραξη των βασικών χαρακτηριστικών που καθορίζουν τη δομή της περιοχής • Διατάραξη των βασικών χαρακτηριστικών που καθορίζουν τη λειτουργία της περιοχής
<p>(5) Βάσει των παραπάνω, εκτίμηση του βαθμού όπου οι επιπτώσεις είναι πιθανό να είναι σημαντικές ή όπου η κλίμακα ή το μέγεθος των επιπτώσεων αυτών δεν είναι γνωστά</p>

Όπως προαναφέρθηκε, η εκπόνηση Δέουσας αφορά σε «σχέδιο ή έργο μη άμεσα συνδεδεμένο ή αναγκαίο για τη διαχείριση του τόπου», ως εκ τούτου, αν κάποια από τις υπό μελέτη παρεμβάσεις κριθεί ότι είναι άμεσα συνδεδεμένη και αναγκαία για την επίτευξη των στόχων διατήρησης, απαλλάσσεται από την απαίτηση Δέουσας Εκτίμησης. Για να αξιολογηθεί αν ένα σχέδιο/έργο καθαυτό ή από κοινού με άλλα σχέδια ή έργα είναι δυνατόν να επηρεάζει σημαντικά ένα τόπο, είναι απαραίτητο να αποτυπωθεί το είδος των δυνητικών επιπτώσεων και στη συνέχεια να εξετάζεται τι είδους αιτίες πιθανόν να προκαλέσουν αυτές τις επιπτώσεις. Η σημαντικότητα των επιπτώσεων αξιολογείται ανάλογα με παράγοντες όπως το μέγεθος του αντίκτυπου, ο τύπος, η έκταση, η διάρκεια, η ένταση, ο χρόνος, η πιθανότητα, οι συσσωρευτικές επιπτώσεις και ο ευάλωτος χαρακτήρας των σχετικών οικοτόπων και ειδών ανά περιοχή.

Η ΕΣΑΟΚ στον βαθμό ωρίμανσης που εξετάζεται δεν περιλαμβάνει επαρκείς διατάξεις χωροθετικού σχεδιασμού. Στις πολύ περιορισμένες περιπτώσεις όπου έργα έχουν χωροθετηθεί, δεν δόθηκαν στον Ανάδοχο, γεωχωρικές πληροφορίες σε επεξεργάσιμη μορφή (.shp, .kmz) ή/και σχετικά μεταδεδομένα, ώστε να είναι δυνατή η ακριβής τοποθέτησή τους χώρο. **Η εξαγωγή της γεωγραφικής πληροφορίας των δυνητικών θέσεων των έργων έγινε με όποια σχετική επισφάλεια** συνοδεύει την ερμηνεία σημείων σε εικόνες -που περιλαμβάνονταν στα τεύχη των ΣΜΠΕ Διαχείρισης Υγρών και Στερεών Αποβλήτων- και προβολή τους σε χάρτες, ώστε να γίνει η αξιολόγηση της εγγύτητας τους με το δίκτυο Natura 2000. Πληροφορίες σε επίπεδο Φ/Σχ, τεμαχίου ήταν διαθέσιμες μόνο για τα μικρά πράσινα σημεία των κοινοτήτων.

Στον πιο κάτω Χάρτη και Πίνακα παρουσιάζονται έργα/παρεμβάσεις που τοποθετούνται εντός ή πλησίον περιοχών του δικτύου Natura 2000 της υπό μελέτη περιοχής. Στον Πίνακα παρουσιάζεται ο Προέλεγχος ανά έργο με δεδομένη χωροθέτηση.

Χάρτης 32: Χωροθέτηση έργων/παρεμβάσεων σε σχέση με τις περιοχές του δικτύου Natura 2000 στην υπό μελέτη περιοχή. Οι αριθμοί στα σημεία των έργων αντιστοιχούν με την αρίθμηση στον Πίνακα 35. Με πράσινο χρώμα δεικνύονται οι περιοχές Natura 2000.

Πίνακας 35: Χωροθέτηση έργων/ παρεμβάσεων στα πλαίσια της ΕΣΑΟΚ Τροόδους. Σημειώνεται η σχετική επισφάλεια για την θέση των έργων (βλ. κείμενο).

A/A	Υπό μελέτη Έργο/ Παρέμβαση	Χωροθέτηση έργου	Εντός Natura 2000
1	ΣΕΛ Μουτουλλά (άρχιζε ήδη η μελέτη σχεδιασμού του δικτύου)	Κοινότητα Μουτουλλά, Τοποθεσία ΠΑΠΑΓΙΩΡΓΕΝΑ, Φ/ΣΧ 37/18, τεμ. 611	Εκτός
2	ΣΕΛ ομάδας Φασούλας Λεμεσού, Σπιτάλι και Παραμύθας	Κοινότητα Παραμύθας, Τοποθεσία Πετρερά	Εκτός
3	ΣΜΑ Λινού	Κοντά στο πράσινο σημείο	Εκτός
4	ΣΜΑ Αγρού	Φ/ΣΧ 38/57, τεμάχιο 2776	Εκτός
5	Μικρά πράσινα σημεία (Πίνακας 199 Στρατηγικής Διαχείρισης Στερεών αποβλήτων)	Παλιός σκυβαλότοπος Κάμπου	Δεν ήταν δυνατή η τοποθέτηση του στο χώρο με βάση τις διαθέσιμες πληροφορίες
		(α) Πεδουλάς Τεμάχιο 765	Εκτός
		Πάνω Κιβίδες Φ/ΣΧ 53/10 χωρίς αριθμό τεμαχίου	Δεν ήταν δυνατή η τοποθέτηση του στο χώρο με βάση τις διαθέσιμες πληροφορίες
		(β) Όμοδος Φ/ΣΧ 47/25, τεμάχιο 1184,	Εκτός
		(γ) Πάνω Πλάτρες Φ/ΣΧ 47/11, τεμάχιο 980	Εκτός
		(δ) Κάτω Πλάτρες Φ/ΣΧ 47/10, τεμάχιο 811	Εκτός
(ε) Μονιάτης Φ/ΣΧ 47/20, τεμάχιο 814	Εκτός		

A/A	Υπό μελέτη Έργο/ Παρέμβαση	Χωροθέτηση έργου	Εντός Natura 2000
		(στ) Άγιος Ιωάννης Λεμεσού Φ/ΣΧ 47/16, εφάπτεται με τεμάχιο 527 και 528	Εκτός- Η ανάπτυξη χωροθετείται 400 μέτρα πλησίον Natura 2000 - CY5000008 ΖΕΠ.
		(ζ) Αγρίδια Φ/ΣΧ 38/49, τεμάχιο 410	Εντός Natura 2000 (CY2000015 ΖΕΠ)
		(η) Αμιάντος Φ/ΣΧ 37/54 και 37/62, τεμάχιο 509	Εκτός
6	Βιοτεχνική περιοχή	Κοινότητα Λινούς	Εκτός
7	Ελικοδρόμιο	Κοινότητα Λινούς	Εκτός
8	Εναέρια γραμμή τηλεφερίκ	Μεταλλείο Αμιάντου – κορυφή Τροόδους	Εντός Natura 2000 (CY5000004 ΖΕΠ& ΕΖΔ)
9	Σιδηροδρομική γραμμή	Υφιστάμενες γραμμές Ευρύχου μέχρι και την Γαλάτα	Εκτός- Η αφετηρία του έργου χωροθετείται 20 μέτρα πλησίον Natura 2000 - CY2000012 ΕΖΔ
10	Οικομουσείο «ΔΑΣΟΕΣΣΑ», Γεωλογικό Σχολείο «GEOSCHOOL», Βιοτεχνικά χωριά, κ.α.	Διαμόρφωσης των υφιστάμενων κτηρίων της Ζώνης 1 του μεταλλείου του Αμιάντου	Εντός Natura 2000 (CY5000004 ΖΕΠ& ΕΖΔ)
11	Εκπαιδευτικό Κέντρο	Δασικό κολλέγιο	Εντός Natura 2000 (CY5000004 ΖΕΠ& ΕΖΔ)
12	Αναδιάρθρωση Σχολής	Εμπορική Σχολή Μιτσή Λεμύθου	Εκτός
13	Επέκταση/ Εκσυγχρονισμός Νοσοκομείου και άλλων πολυκέντρων υγείας	Νοσοκομείο Κυπερούντας Τροόδους, πολυκέντρο υγείας Ευρύχου κτλπ	Εκτός
14	Αναβάθμιση και μετεγκατάσταση Τεχνικής Ξενοδοχειακής Σχολής	Απεήτειο Γυμνάσιο-Λύκειο Αγρού	Εκτός
15	Καλλιτεχνικό Σχολείο	Γυμνάσιο Λύκειο Ομόδους	Εκτός
16	Σχολή τεχνικών επαγγελματιών	Γυμνάσιο-Λύκειο Σολέας	Εκτός
17	Αθλητικό σχολείο		

Τα αποτελέσματα του Προελέγχου για τα έργα που περιλαμβάνονται στην ΕΣΑΟΚ Τροόδους και για όσα η αξιολόγηση ήταν εφαρμόσιμη, κατέδειξαν ότι τα **έργα με αριθμούς αναφοράς στον πιο πάνω Πίνακα (10) Οικομουσείο «ΔΑΣΟΕΣΣΑ», Γεωλογικό Σχολείο «GEOSCHOOL», Βιοτεχνικά χωριά, κ.α. και (11) Εκπαιδευτικό Κέντρο στο δασικό Κολλέγιο**, λόγω της χωροθέτησής τους σε υφιστάμενα υποστατικά, με συνοδευτικές παρεχόμενες υποδομές, σε χώρους με έντονη ανθρωπογενή παρουσία και υφιστάμενη διατάραξη, δεν θα έχουν επιπτώσεις στην υπό αναφορά προστατευόμενη περιοχή. Επιπρόσθετα, δεν προβλέπονται συσσωρευτικές επιπτώσεις των έργων σε σχέση με άλλα έργα ή άλλα σχέδια. Κατ' επέκταση **τα έργα αυτά έχουν εξαιρεθεί (screened out) από περαιτέρω ανάλυση.**

Πέραν των πιο πάνω, σε επίπεδο στρατηγικής αξιολόγησης, δεν έχουν δοθεί στον Ανάδοχο συγκεκριμένες πληροφορίες ως προς τη χωροθέτηση, το μέγεθος, κλίμακα και διάρκεια των περισσότερων επί μέρους Παρεμβάσεων της Στρατηγικής (Κριτήρια 1 και 2 πιο πάνω). Οι απαιτήσεις πόρων, εκπομπές, εκχερσώσεις και άλλες δραστηριότητες (Κριτήριο 2) δεν είναι δυνατό να εκτιμηθούν με τα διαθέσιμα δεδομένα. Η αξιολόγηση των Κριτηρίων 3-5, βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στη τροφοδότηση πληροφοριών από τα Κριτήρια 1-2. Δεδομένου ότι η πιθανότητα πρόκλησης σημαντικών επιπτώσεων στις περιοχές του δικτύου Natura 2000 είναι αβέβαιη, τότε εφαρμόζεται η αρχή της πρόληψης (precautionary principle) δηλαδή θεωρείται ότι η πρόκληση επιπτώσεων στις

περιοχές είναι πιθανή, και ως εκ τούτου θα αναλυθούν περαιτέρω στο Στάδιο 2 της Δέουσας Περιβαλλοντικής Εκτίμησης.

10.6 ΣΤΑΔΙΟ 2: ΔΕΟΥΣΑ ΕΚΤΙΜΗΣΗ (APPROPRIATE ASSESSMENT)

Η αξιολόγηση της φύσης των επιπτώσεων, της έκτασης και της πιθανότητας οι επιπτώσεις να συνεχιστούν και κατά τη φάση εφαρμογής του Σχεδίου γίνεται στα πλαίσια του Σταδίου 2 της Δέουσας Περιβαλλοντικής Εκτίμησης, ως εξής:

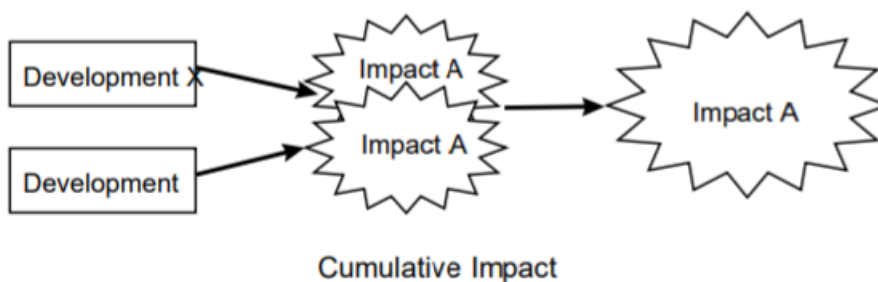
(Α) Αξιολόγηση αν οι επιπτώσεις από τους Πυλώνες του Σχεδίου Δράσης είναι

- **Άμεσες:** π.χ απώλεια οικοτόπου
- **Έμμεσες:** επιπτώσεις που δεν είναι το άμεσο αποτέλεσμα ενός σχεδίου ή έργου και συχνά είναι αποτέλεσμα σύνθετων διαδικασιών ή δημιουργείται σε απόστασή από το σχέδιο ή έργο π.χ ποδοπάτηση ή όχληση λόγω δραστηριοτήτων αναψυχής

Πηγή: Hyder Consulting (1999) <http://ec.europa.eu/environment/archives/eia/eia-studies-and-reports/pdf/guidel.pdf>

- **Συσσωρευτικές:** Επιπτώσεις που προκύπτουν από σταδιακές αλλαγές οφειλόμενες σε παρελθούσες, υφιστάμενες ή προβλέψιμες δράσεις σε συνέργεια με τις επιπτώσεις του σχεδίου.

Πηγή: Hyder Consulting (1999) <http://ec.europa.eu/environment/archives/eia/eia-studies-and-reports/pdf/guidel.pdf>

(Β) Επιπτώσεις στην ακεραιότητα της ΕΖΔ, ΤΚΣ και ΖΕΠ βάσει των οδηγιών των Charman C (2004) και EC (2001) .

(Γ) Αξιολόγηση της σημαντικότητας των επιπτώσεων ως προς⁸⁰

- **Έκταση:** τοπικής κλίμακας ή σε ολόκληρη την προστατευόμενη περιοχή;

⁸⁰ South East Wales Strategic Planning Group- SEWSPG (2008) Habitats regulation assessment: A toolkit to support HRA screening and appropriate assessment of plans.

- **Πολυπλοκότητα:** η διαδικασία των επιπτώσεων είναι άμεση ή υπάρχουν πολλαπλές οδοί επιπτώσεων;
- **Πιθανότητα πρόκλησης επιπτώσεων:** πόσο πιθανή είναι η πρόκληση των επιπτώσεων;
- **Διάρκεια:** Τι χρονική διάρκεια θα έχει η επίπτωση;
- **Συχνότητα:** Τι συχνότητα θα έχει η επίπτωση;
- **Αναστρεψιμότητα:** Η επίπτωση θα είναι προσωρινή ή μόνιμη;

Για την εκτίμηση, αξιολόγηση και αντιμετώπιση των επιπτώσεων στο περιβάλλον από την υλοποίηση της ΕΣΑΟΚ Τροόδους, πρέπει κατ' αρχή να ληφθεί υπ' όψη ότι όλες οι ανθρώπινες δραστηριότητες καθώς και τα φυσικά αίτια, προκαλούν μεταβολές στο περιβάλλον, οι οποίες μπορεί να προκαλέσουν διαταραχές. Η μετατροπή των διαταραχών σε επιπτώσεις εξαρτάται από την ικανότητα του περιβάλλοντος που υφίσταται τις διαταραχές να τις ανατάξει. Τα έργα, οι υποδομές μπορούν να προκαλέσουν επιπτώσεις στο περιβάλλον από αυτή καθ' εαυτή την ύπαρξή τους. Το σύνολο της έκτασης που επηρεάζεται από παράγοντες που προκαλούν διαταραχές και για όσο χρόνο διατηρείται η επίδραση, αποτελεί το χωρικό αντικείμενο εκτίμησης των επιπτώσεών τους, το οποίο στην προκειμένη περίπτωση δεν μπορεί να οριοθετηθεί χωρικά στις πλείστες των περιπτώσεων των προτεινόμενων από την ΕΣΑΟΚ Τροόδους υποδομών. Η έκταση αυτή μπορεί να επεκταθεί και εκτός των χωρικών ορίων, στην περίπτωση που οι διαταραχές επηρεάζουν περιοχή σε καθεστώς προστασίας του περιβάλλοντος, ώστε το αντικείμενο εκτίμησης των επιπτώσεων να συμπεριλαμβάνει το σύνολο της προστατευτέας περιοχής.

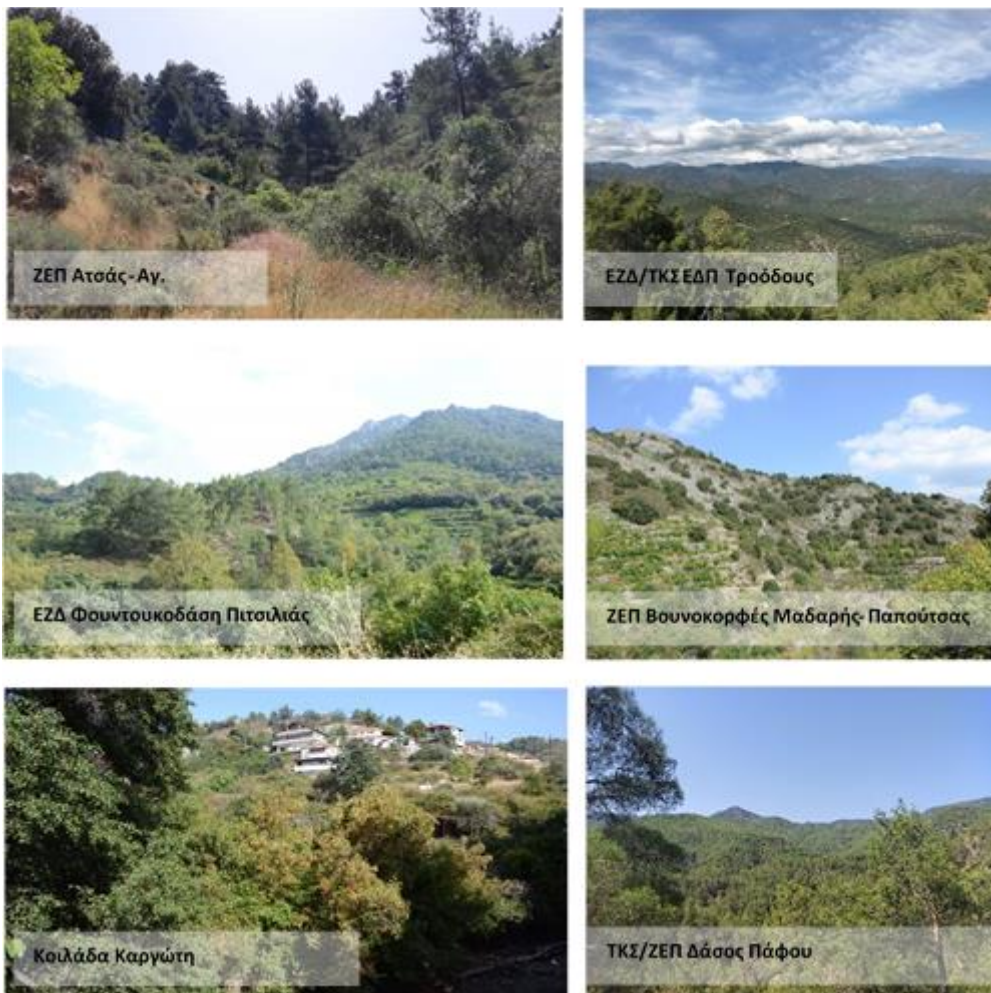
Η αξιολόγηση των επιπτώσεων βασίζεται στη γνώση και κρίση ειδικών, σε συνδυασμό με την χρήση διαθέσιμων βιβλιογραφικών δεδομένων. Η αξιολόγηση στηρίχτηκε στις πρόνοιες της Στρατηγικής, όπως αυτές υποβλήθηκαν από την Αναθέτουσα Αρχή. Οι βασικές πληροφορίες για το προστατευτέο αντικείμενο των περιοχών Natura 2000 στην υπό μελέτη περιοχή, προέκυψαν από τα Τυποποιημένα Έντυπα Πληροφοριών⁸¹ (Standard Data Form - SDF), τα Διαχειριστικά Σχέδια (ΔΣ) και τις πιο πρόσφατες (Δεκ. 2019) εθνικές εκθέσεις για το περιβάλλον και τα σχετικά γεωχωρικά δεδομένα, όπως είναι αναρτημένα στο Κεντρικό Αποθετήριο Δεδομένων (Central Data Repository). Επίσης χρησιμοποιήθηκαν συνοδευτικές πληροφορίες για την οικολογική ευαισθησία των περιοχών, όπου αυτές ήταν διαθέσιμες π.χ πληροφορίες παρεχόμενες από το Τμήμα Περιβάλλοντος. Οι πληροφορίες αυτές, υποστηρίχτηκαν από επιτόπιες επισκέψεις στις περιοχές αλλά και από την γνώση και εμπειρία που έχει ο Ανάδοχος για τις περισσότερες περιοχές Natura 2000, από Συμβάσεις με παρακολούθησεις κάποιων εξ' αυτών των περιοχών, μελέτες εκτίμησης περιβαλλοντικών επιπτώσεων από Έργα ή Σχέδια που εκπόνησε στην υπό μελέτη ευρύτερη περιοχή του Τρόοδους αλλά και άλλες Συμβάσεις που απαιτούν εκτεταμένες εργασίες πεδίου στις υπό αναφορά περιοχές Natura 2000. Σημειώνεται ότι λόγω του μεγέθους και του αριθμού των περιοχών Natura 2000 στην υπό μελέτη περιοχή, καθώς και της πολυποίκιλης οικολογίας των αντικειμένων προστασίας σε αυτές που π.χ συνοδεύονται με διαφορετική βέλτιστη περίοδο παρακολούθησης, περίοδο φωλεοποίησης/μετανάστευσης κτλ ήταν πρακτικά μη δυνατή και εκτός του αντικειμένου της

⁸¹

<http://www.moa.gov.cy/moa/environment/environmentnew.nsf/All/523C67F6DE748DDCC22580840032C35A?OpenDocument>

παρούσας Μελέτης η παρακολούθηση του κάθε επιμέρους είδους ή οικοτόπου ή η εξαντλητική επισκόπησης ολόκληρης της περιοχής.

Εξαιτίας του χρονισμού της Σύμβασης οι επιτόπιες επισκέψεις έγιναν φθινοπωρινούς και χειμερινούς μήνες. Η πρώτη επίσκεψη συνέπεσε με την συνάντηση του Αναδόχου στα γραφεία του Επιτρόπου Ορεινών Κοινοτήτων στις 07/10/2020. Εποπτεύθηκαν –στο βαθμό που ήταν δυνατό- οι περιοχές ΕΖΔ/ΖΕΠ Εθνικό Δασικό Πάρκο Τροόδους, ΖΕΠ Κοιλιάδας Ξυλούρικου, ΕΖΔ/ΖΕΠ Κοιλιάδας Λιμνάτη. Στις 08/10/20, εποπτεύθηκαν οι περιοχές ΖΕΠ Βουνοκορφές Μαδαρής-Παπούτσας, ΕΖΔ Μαδαρή-Παπούτσα και ΕΖΔ Φουντουκοδάση Πιτσιλιάς. Στις 20/10/20 ο Ανάδοχος επισκέφθηκε την ΕΖΔ Ποταμός Περιστερώνας, ΕΖΔ Κοιλιάδα Καργώτη και ΖΕΠ Ατσάς – Αγ. Θεόδωρος, στις 21/10/20 την ΖΕΠ Περιοχή Τζιώνια και ΕΖΔ Δάσος Μαχαιρά, ενώ στις 22/10/20 εποπτεύθηκαν οι περιοχές ΕΖΔ Δάσος Λεμεσού, ΖΕΠ Ποταμός Παραμαλιού και ΕΖΔ/ΖΕΠ Χαποτάμι. Στις 07/12/20 έγινε επιτόπια επίσκεψη στη ΖΕΠ/ΕΖΔ Κοιλιάδα Διαρίζου, ΖΕΠ Γκρεμού Χανουτάρη και ΤΚΣ/ ΖΕΠ Δάσος Πάφου. Πιο κάτω παρουσιάζονται ενδεικτικές φωτογραφίες των περιοχών.

Εικόνα 12. Ενδεικτικές φωτογραφίες από μερικές περιοχές του Δικτύου Natura 2000 εντός της περιοχής μελέτης

Τα κριτήρια αξιολόγησης των επιπτώσεων βασίζονται στους στόχους διατήρησης της κάθε περιοχής Natura 2000 όσον αφορά τους οικοτόπους και τα είδη. Ως εκ τούτου θα πρέπει να διασφαλίζεται ότι δεν μειώνεται η έκταση ή η κατανομή των οικοτόπων και ειδών για τα οποία η περιοχή εντάχθηκε στο δίκτυο Natura 2000 ή να περιορίζονται οι δομές ή λειτουργίες που απαιτούνται για τη μακροπρόθεσμη διατήρηση του οικοτόπου και των ειδών που τους χρησιμοποιούν ή την κατάσταση

διατήρησης των ειδών που συνδέονται με τον εν λόγω οικότοπο. Οι στόχοι διατήρησης του προστατευτέου αντικειμένου κάθε περιοχής αποτελούν οδηγό για την Δέουσα αξιολόγηση, αφού οποιαδήποτε υπονόμευσή τους αξιολογείται ως σημαντική επίπτωση.

Βάσει των απαιτήσεων των καθοδηγητικών εγγραφών για εκπόνηση Δέουσας Εκτίμησης, η **έλλειψη χωροθέτησης και το στάδιο ωρίμανσης του σχεδιασμού των επί μέρους παρεμβάσεων, δεν επιτρέπει την αξιολόγηση της φύσης των επιπτώσεων –είτε μεμονωμένα είτε συσσωρευτικά-, της έκτασης και της πιθανότητας οι επιπτώσεις να συνεχιστούν και κατά τη φάση εφαρμογής του Σχεδίου**. Ως εκ τούτου, πιο κάτω παρατίθενται γενικές αρχές ως οδικός χάρτης για την αποφυγή και περιορισμό των δυνητικών επιπτώσεων του Σχεδίου στο προστατευτέο αντικείμενο των προαναφερόμενων περιοχών Natura 2000.

10.6.1 Αξιολόγηση επιπτώσεων για έργα με γνωστή χωροθέτηση

10.6.1.1 Εισαγωγή

Κατά το Στάδιο 1 της Δέουσας Περιβαλλοντικής Εκτίμησης, εντοπίστηκαν ποια από τα έργα, για τα οποία υπήρχε δεδομένη χωροθέτηση, δυνατόν να επιφέρουν επιπτώσεις στις ΕΖΔ και ΖΕΠ που εμπίπτουν εντός των ορίων της περιοχής μελέτης και ως εκ τούτου χρήζουν Δέουσας Εκτίμησης (Στάδιο 2). Στον Πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται τα έργα για τα οποία γίνεται στη συνέχεια αξιολόγηση επιπτώσεων σε επίπεδο Δέουσας Εκτίμησης. Η αξιολόγηση στο Στάδιο 2, αφορά δυνητικές επιπτώσεις σε οικότοπους και είδη για τα οποία οι περιοχές κηρύχθηκαν ως ΤΚΣ, ΕΔΖ ή/και ΖΕΠ, συσσωρευτικές επιπτώσεις από άλλα έργα ή σχέδια, μέτρα εξάλειψης ή περιορισμού των επιπτώσεων και αξιολόγηση των εναπομενουσών επιπτώσεων.

Πίνακας 36: Έργα για τα οποία θα γίνει αξιολόγηση επιπτώσεων σε επίπεδο Δέουσας Εκτίμησης.

Υπό μελέτη Έργο/Παρέμβαση	Προστατευόμενη περιοχή που δυνατό να επηρεαστεί
Μικρό πράσινο σημείο Αγ. Ιωάννη	ΖΕΠ «Κουλάδα Ξυλούρικου» - CY5000008
Μικρό πράσινο σημείο Αγριδιών	ΖΕΠ «Βουνοκορφές Μαδαρής–Παπούτσας» -CY2000015
Εναέρια γραμμή τηλεφερική Μεταλλείο Αμιάντου-κορυφή Τροόδους	ΕΖΔ& ΖΕΠ «Εθνικό Δασικό Πάρκο Τροόδους» - CY5000004
Σιδηροδρομική γραμμή Ευρύχου- Γαλάτα	ΕΖΔ «Κουλάδα Καρκώτη» - CY2000012

10.6.1.2 Περιγραφές υπό μελέτη έργων/παρεμβάσεων και σημαντικών βιοτικών στοιχείων

Μικρό πράσινο σημείο Αγ. Ιωάννη

Πρόκειται για έργο το οποίο χωροθετείται εντός της περιοχής Natura 2000 ΖΕΠ «Κουλάδα Ξυλούρικου» - CY5000008. Όπως διαπιστώθηκε, το έργο χωροθετείται πλευρικά υφιστάμενου κύριου οδικού δικτύου, σε κοιλάδα ανάμεσα σε δύο λόφους, με μωσαϊκό φυσικής βλάστησης και καλλιεργειών. Ανάμεσα στο έργο και το όριο της περιοχής Natura 2000 παρεμβάλλεται λόφος που

δυνατό να περιορίσει εν μέρη δυνητικές οπτικές και ηχητικές οχλήσεις στα είδη χαρακτηρισμού της περιοχής. Δεν υπάρχουν πληροφορίες για διαστασιολόγηση, τρόπο λειτουργίας, σχεδιασμό κτλ., ώστε να είναι δυνατή η εκτίμηση του % απώλειας οικοτόπων και βλάστησης. Παρόλα αυτά η περιγραφή «Μικρό πράσινο σημείο» παραπέμπει σε υποδομή περιορισμένου μεγέθους με δυνητικά μικρές επιπτώσεις στη ΖΕΠ, λόγω της *εκτιμώμενης* περιορισμένης έκτασης που θα καταλάβει το έργο, της συνοδευόμενης απώλειας κοινών -για την περιοχή- ειδών βλάστησης και δεδομένου ότι δεν εντοπίζεται συσσωρευτική επίδραση στην περιοχή. Όσον αφορά την αμεσότητα των επιπτώσεων του έργου στην προστατευόμενη περιοχή, αυτές κρίνονται ως «Έμμεσες».

Επιπρόσθετα, το έργο κρίνεται ως έργο περιβαλλοντικής υποδομής, που με τη λειτουργία του θα βελτιώσει την περιβαλλοντική κατάσταση της περιοχής.

Πέραν των πιο πάνω και δρώντας δια της αρχής της πρόληψης, αφού σε αυτό το στάδιο δεν μπορεί να ποσοτικοποιηθούν ή να προσδιοριστούν με ακρίβεια οι επιπτώσεις όσον αφορά τη σημαντικότητα ή να αξιολογηθεί η επίπτωση στην ακεραιότητα της περιοχής, προκρίνεται η αξιολόγηση του συγκεκριμένου έργου στο στάδιο που θα υπάρχουν διαθέσιμες οι σχεδιαστικές πληροφορίες.

Μικρό πράσινο σημείο Αγριδιών

Πρόκειται για έργο το οποίο χωροθετείται στο όριο της περιοχής Natura 2000 ΖΕΠ «Βουνοκορφές Μαδαρής-Παπούτσας» -CY2000015, πλησίον κύριου οδικού δικτύου και αγροτικού δρόμου, στις παρυφές λόφου, με κυρίαρχες τις καλλιεργητικές δραστηριότητες. Η περιοχή ανέγερσης είναι ήδη διαταραγμένη, λόγω χωματοουργικών εργασιών. Πλησίον υπάρχουν υφιστάμενα υποστατικά. Δεν υπάρχουν πληροφορίες για διαστασιολόγηση, τρόπο λειτουργίας, σχεδιασμό κτλ., ώστε να είναι δυνατή η εκτίμηση του % απώλειας οικοτόπων και βλάστησης. Παρόλα αυτά η περιγραφή «Μικρό πράσινο σημείο» παραπέμπει σε υποδομή περιορισμένου μεγέθους με δυνητικά μικρές επιπτώσεις στη ΖΕΠ, λόγω της *εκτιμώμενης* περιορισμένης έκτασης που θα καταλάβει το έργο, της συνοδευόμενης απώλειας καλλιεργούμενων ειδών και ειδών φυσικής βλάστησης και δεδομένου ότι οι κύριες ανθρωπογενείς δραστηριότητες περιορίζονται σε γεωργικές δραστηριότητες και στην ενάσκηση δασικών διαχειριστικών πρακτικών δεν εντοπίζεται συσσωρευτική επίδραση στην περιοχή. Όσον αφορά την αμεσότητα των επιπτώσεων του έργου στην προστατευόμενη περιοχή, αυτές κρίνονται ως «Έμμεσες». Παρόλα αυτά, το έργο δυνητικά συνοδεύεται από εκχέρσωση, κατάληψη γης, ηχητικές οχλήσεις κατά το στάδιο κατασκευής και λειτουργίας κτλ, τα οποία θα πρέπει να αξιολογηθούν ενδελεχώς ως προς τις επιπτώσεις τους προς τα είδη καθορισμού.

Επιπρόσθετα, το έργο κρίνεται ως έργο περιβαλλοντικής υποδομής, που με τη λειτουργία του θα βελτιώσει την περιβαλλοντική κατάσταση της περιοχής.

Πέραν των πιο πάνω και δρώντας δια της αρχής της πρόληψης, αφού σε αυτό το στάδιο δεν μπορεί να ποσοτικοποιηθούν ή να προσδιοριστούν με ακρίβεια οι επιπτώσεις όσον αφορά τη σημαντικότητα ή να αξιολογηθεί η επίπτωση στην ακεραιότητα της περιοχής, προκρίνεται η αξιολόγηση του συγκεκριμένου έργου στο στάδιο που θα υπάρχουν διαθέσιμες οι σχεδιαστικές πληροφορίες.

Πέραν των πιο πάνω, σε επίπεδο εξέτασης έργου, θα πρέπει να ληφθούν υπόψη οι απαιτήσεις της Υπηρεσίας Θήρας και Πανίδας αναφορικά με τις ελάχιστες απαιτούμενες καταγραφές οι οποίες θα πρέπει να εκπονούνται ώστε να δίδεται ικανοποιητική αποτύπωση του βιοτικού περιβάλλοντος σε θέματα που αφορούν την πτηνοπανίδα στις μελέτες Εκτίμησης Επιπτώσεων στο Περιβάλλον και στις Μελέτες Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης. Οι γενικές κατευθύνσεις της Υπηρεσίας για έργα σε

περιοχές δικτύου Natura 2000 –χωρίς την παρουσία μεταναστευτικών ειδών καθορισμού- είναι η εκπόνηση 15 ημερήσιων καταγραφών την περίοδο φωλεοποίησης, με επικέντρωση στα είδη χαρακτηρισμού και σε άλλα είδη του Παραρτήματος Ι της Οδηγίας 2009/147/ΕΚ που διαβιούν στην περιοχή. Επίσης θα πρέπει να αποτυπωθεί το βιοτικό περιβάλλον σημειώνοντας όλα τα άτομα που έχουν παρατηρηθεί στην περιοχή του έργου, ανά είδος, ανά ημέρα καταγραφής αλλά και το σύνολο των ειδών στο τέλος των καταγραφών σε ακτίνα τουλάχιστον 300 μέτρων από το έργο. Στις περιπτώσεις των φωλεαζόντων ειδών θα πρέπει να αποτυπωθούν χαρτογραφικά οι θέσεις τους, με αποστάσεις σε σχέση με τη χωροθέτηση του έργου.

Εναέρια γραμμή τηλεφερικό Μεταλλείο Αμιάντου- κορυφή Τροόδους

Πρόκειται για έργο το οποίο χωροθετείται εντός της ΕΖΔ και ΖΕΠ «Εθνικό Δασικό Πάρκο Τροόδους» - CY5000004. Η αφετηρία βρίσκεται εντός της προστατευόμενης περιοχής, σε περιοχή με υφιστάμενο οδικό δίκτυο και υποδομές. Η περιοχή ανέγερσης της αφετηρίας του τηλεφερικό, βρίσκεται σε ήδη διαταραγμένη περιοχή (μεταλλείο Αμιάντου), με έντονη την ανθρώπινη παρουσία και δραστηριότητες. Δεν υπάρχουν πληροφορίες χωροθέτησης τερματισμού, διαστασιολόγησης, σχεδιασμού, υποστηρικτικών υποδομών, τρόπου λειτουργίας κτλ, ως εκ τούτου δεν είναι δυνατή η αξιολόγηση των επιπτώσεων όσον αφορά αμεσότητα, συσσωρευτικότητα και σημαντικότητα του έργου στις εν λόγω περιοχές Natura 2000. Επίσης για τον ίδιο λόγο δεν είναι δυνατό να αξιολογηθεί η επίπτωση στην ακεραιότητα των περιοχών. Ως εκ τούτου προκρίνεται η αξιολόγηση του συγκεκριμένου έργου στο στάδιο που θα υπάρχουν διαθέσιμες οι σχεδιαστικές πληροφορίες.

Το έργο και οι συνοδές του υποδομές, δυνητικά συνοδεύονται από εκχέρσωση, κερματισμό οικοτόπων, κατάληψη γης, ηχητικές οχλήσεις κατά το στάδιο κατασκευής και λειτουργίας, οχλήσεις φωταγώγησης, συγκρούσεις πτηνών με εναέριες καλωδιώσεις κτλ τα οποία θα πρέπει να αξιολογηθούν ενδελεχώς ως προς τις επιπτώσεις τους προς τα είδη και του οικοτόπους για τα οποία η περιοχή εντάχθηκε στο δίκτυο Natura 2000.

Παρόλα αυτά και λόγω των Όρων Εντολής της παρούσας Σύμβασης, διατυπώνεται πιο κάτω προσέγγιση ομαδοποίησης που αποτελεί γενικό και όχι εξειδικευμένο οδηγό για πλαίσιο ενδεχόμενης χωροθέτησης του έργου αποφεύγοντας τις περιοχές με οικολογική ευαισθησία στην υπό μελέτη περιοχή. Αντίστοιχη προσέγγιση με αυτή που παρουσιάζεται εφαρμόστηκε από το Υπουργείο Γεωργίας Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος για τον καθορισμό «Περιοχών μέγιστης περιβαλλοντικής σημασίας της Χερσονήσου Ακάμα για την ετοιμασία ομώνυμου Τοπικού Σχεδίου από το Τμ. Πολεοδομίας και Οικήσεως». **Υπερθεματίζεται ότι σε καμία περίπτωση αυτή η προσέγγιση δεν πρέπει να υιοθετηθεί τυφλά, χωρίς κριτική και ενημερωμένη αξιολόγηση και συμβολή ατόμων με ειδική επί του αντικειμένου εμπειρογνώμοσύνη.**

Για την ΕΖΔ Εθνικού Δασικού Πάρκου

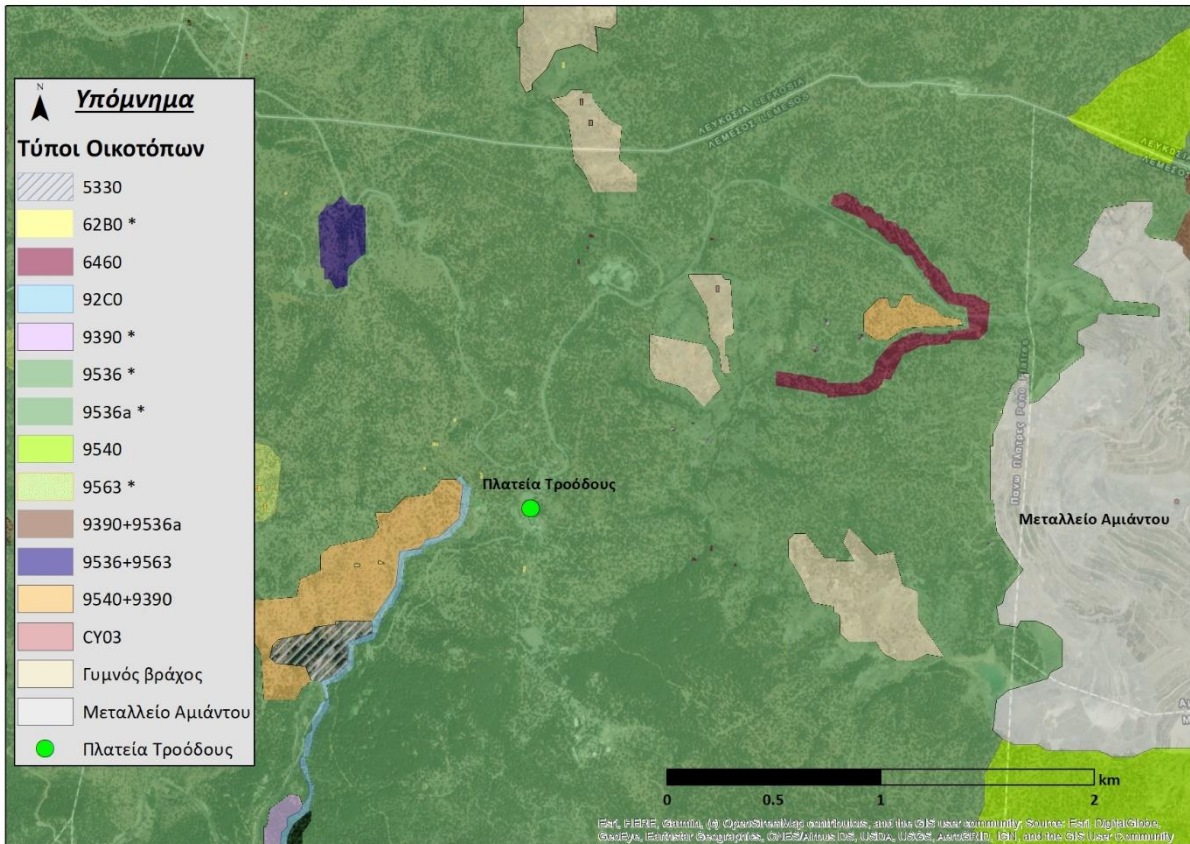
Ομαδοποίηση των **οικοτόπων** σε Κατηγορίες, όπως περιγράφεται πιο κάτω.

Κατηγορία 1: Αμιγείς φυσικοί οικοτόποι προτεραιότητας

Κατηγορία 2: Υπόλοιποι αμιγείς φυσικοί οικοτόποι και τους μικτοί οικοτόποι

Κατηγορία 3: Ιθαγενείς τύποι οικοτόπων που δεν περιλαμβάνονται στο Παράρτημα Ι της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ

Στον πιο κάτω χάρτη παρουσιάζονται ενδεικτικά οι τύποι οικοτόπων (προτεραιότητας, άλλοι αμιγείς, μικτοί και ιθαγενείς οικοτόποι εκτός Οδηγίας) στην ευρύτερη περιοχή μεταξύ μεταλλείου Αμιάντου και πλατείας Τροόδους.

Χάρτης 33: Οικότοποι στην ευρύτερη περιοχή ανάμεσα στο μεταλλείο Αμιάντου και την πλατεία Τροόδους. (Πηγή γεωχωρικών δεδομένων: Εξαετής έκθεση αναφοράς 2019)

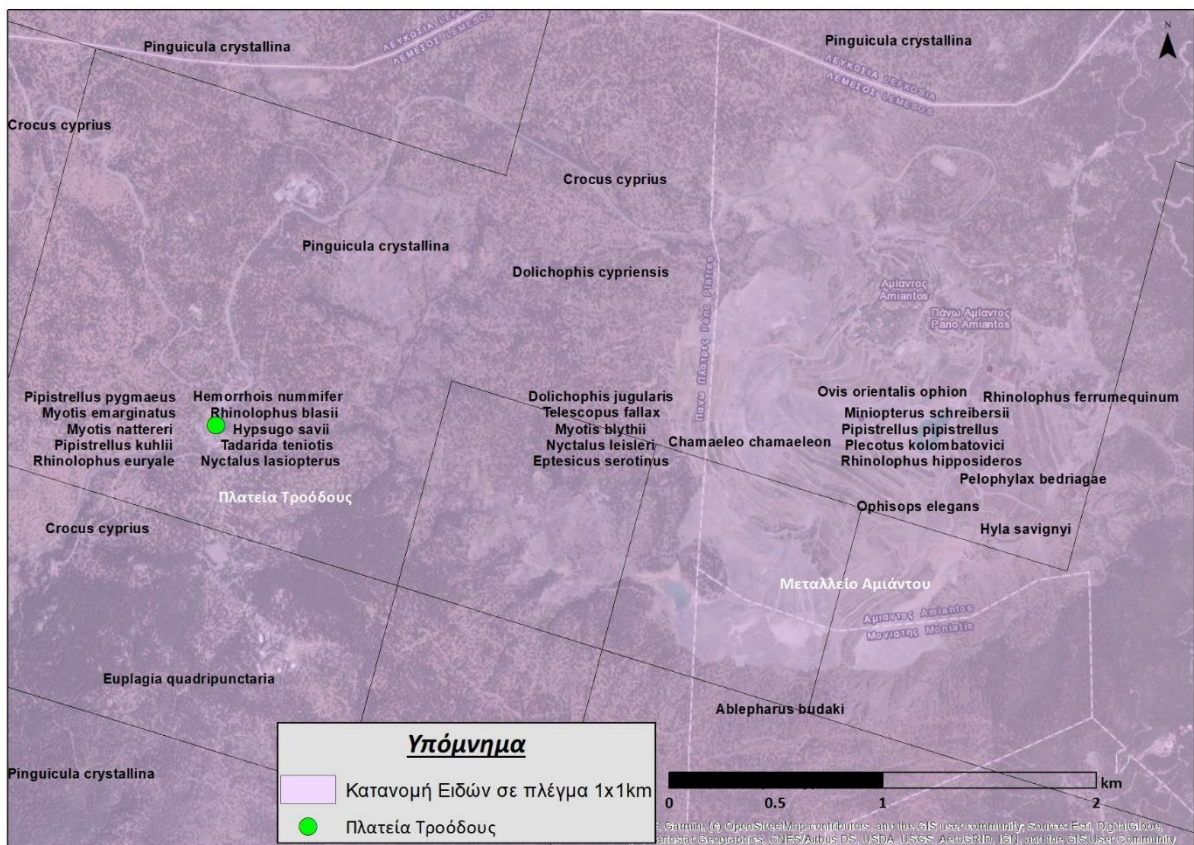
Ομαδοποίηση των ειδών **χλωρίδας και πανίδας** όπως περιγράφεται πιο κάτω.

Κατηγορία 1: Είδη προτεραιότητας

Κατηγορία 2: Άλλα είδη του Παραρτήματος II της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ

Κατηγορία 3: Είδη του Παραρτήματος IV της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ

Στον πιο κάτω χάρτη παρουσιάζονται ενδεικτικά τα είδη χλωρίδας και πανίδας των Παραρτημάτων II και IV της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ που εντοπίζονται στην ευρύτερη περιοχή. Η πηγή των γεωχωρικών δεδομένων κατανομής (distribution) είναι η εξαετής έκθεση αναφοράς της Κύπρου προς την Ευρώπη (2019), στις πρόνοιες του Άρθρου 17 της Οδηγίας. Η κλίμακα χαρτογράφησης αφορά παρουσία του είδους/ειδών σε κελί 1x1km. Σημειώνεται ότι δεν παρουσιάζονται δεδομένα κατανομής ειδών ορνιθοπανίδας, γιατί δεν τα είχε ο Ανάδοχος. Αυτά θα πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά την εκτίμηση της οικολογικής ευαισθησίας της περιοχής για την επιλογή της δυνητικής χωροθέτησης του έργου.

Χάρτης 34: Κατανόμηση ειδών γλωρίδας και πανίδας στην ευρύτερη περιοχή ανάμεσα στο μεταλλείο Αμιάντου και την πλατεία Τροόδους. Τα είδη αναφέρονται με μαύρα γράμματα. Η πληροφορία χαρτογράφησης είναι σε επίπεδο κελιού 1x1km. (Πηγή γεωχωρικών δεδομένων: Εξαετής έκθεση αναφοράς -species distribution 2019)

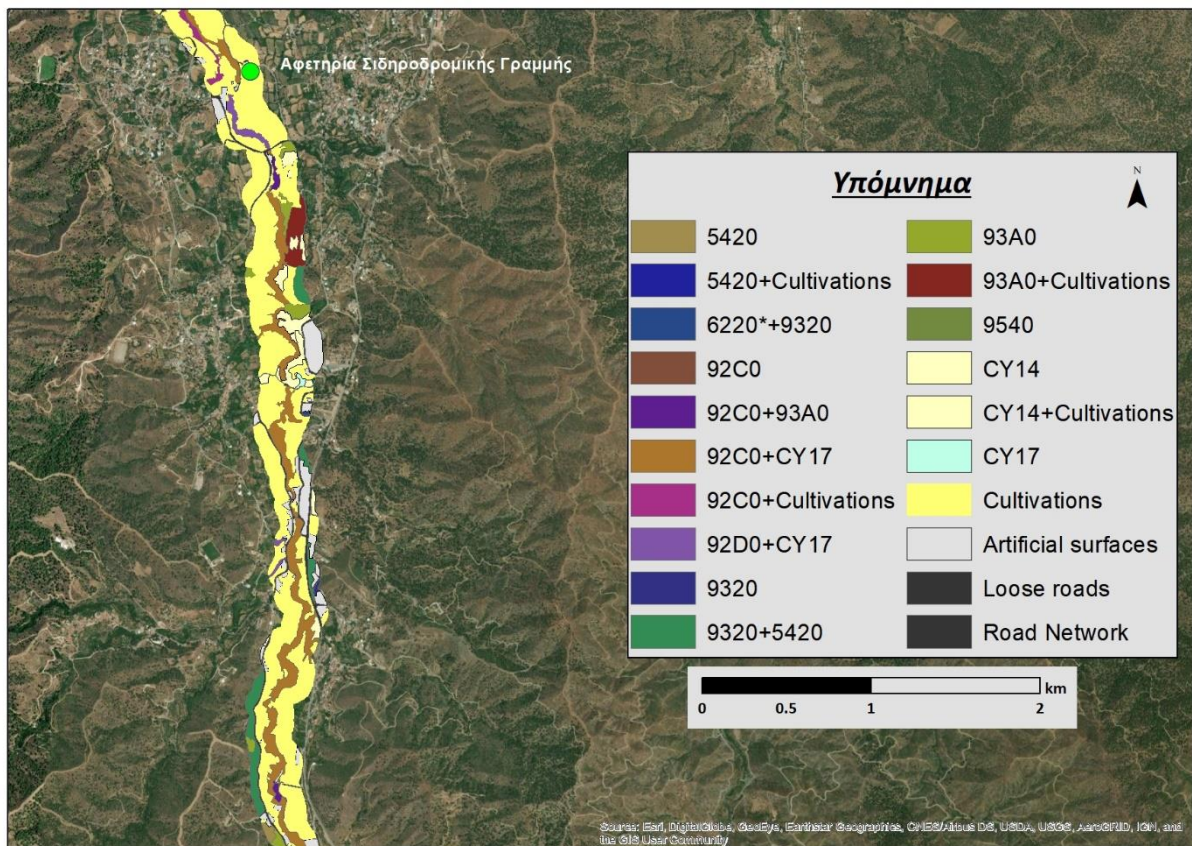
Σιδηροδρομική γραμμή Ευρύχου- Γαλάτα

Πρόκειται για έργο, η αφετηρία του οποίου χωροθετείται 20 μέτρα εκτός της ΕΖΔ «Κουιάδα Καρκώτη» - CY2000012, σε υφιστάμενο κτηριακή εγκατάσταση η οποία εξυπηρετείται από οδικό δίκτυο και συνοδευτικές υποδομές. Δεν υπάρχουν πληροφορίες για την όδευση του σιδηρόδρομου, τη χωροθέτηση του τερματισμού, διαστασιολόγηση τόσο της γραμμής όσο και των εγκαταστάσεων, σχεδιασμό υποστηρικτικών υποδομών, τρόπο λειτουργίας κτλ, ως εκ τούτου δεν είναι δυνατή η αξιολόγηση των επιπτώσεων όσον αφορά αμεσότητα, συσσωρευτικότητα και σημαντικότητα του έργου στην εν λόγω περιοχή Natura 2000. Επίσης για τον ίδιο λόγο δεν είναι δυνατό να αξιολογηθεί η επίπτωση στην ακεραιότητα της περιοχής. Ως εκ τούτου προκρίνεται η αξιολόγηση του συγκεκριμένου έργου στο στάδιο που θα υπάρχουν διαθέσιμες οι σχεδιαστικές πληροφορίες.

Το έργο και οι συνοδές του υποδομές, δυνητικά συνοδεύονται από εκχέρωση, κερματισμό οικοτόπων, κατάληψη γης, ηχητικές οχλήσεις κατά το στάδιο κατασκευής και λειτουργίας, οχλήσεις φωταγώγησης, δυνητικό επηρεασμό της ποιότητας υδάτων κτλ τα οποία θα πρέπει να αξιολογηθούν ενδελεχώς ως προς τις επιπτώσεις τους προς τα είδη και του οικοτόπους για τα οποία η περιοχή εντάχθηκε στο δίκτυο Natura 2000. Σημειώνεται το μικρό πλάτος της περιοχής και το γεγονός ότι θα πρέπει να διασφαλιστεί ικανή περιοχή ανάσχεσης (buffer zone) των πιέσεων προς τα είδη και οικοτόπους από τις περιβάλλουσες δραστηριότητες.

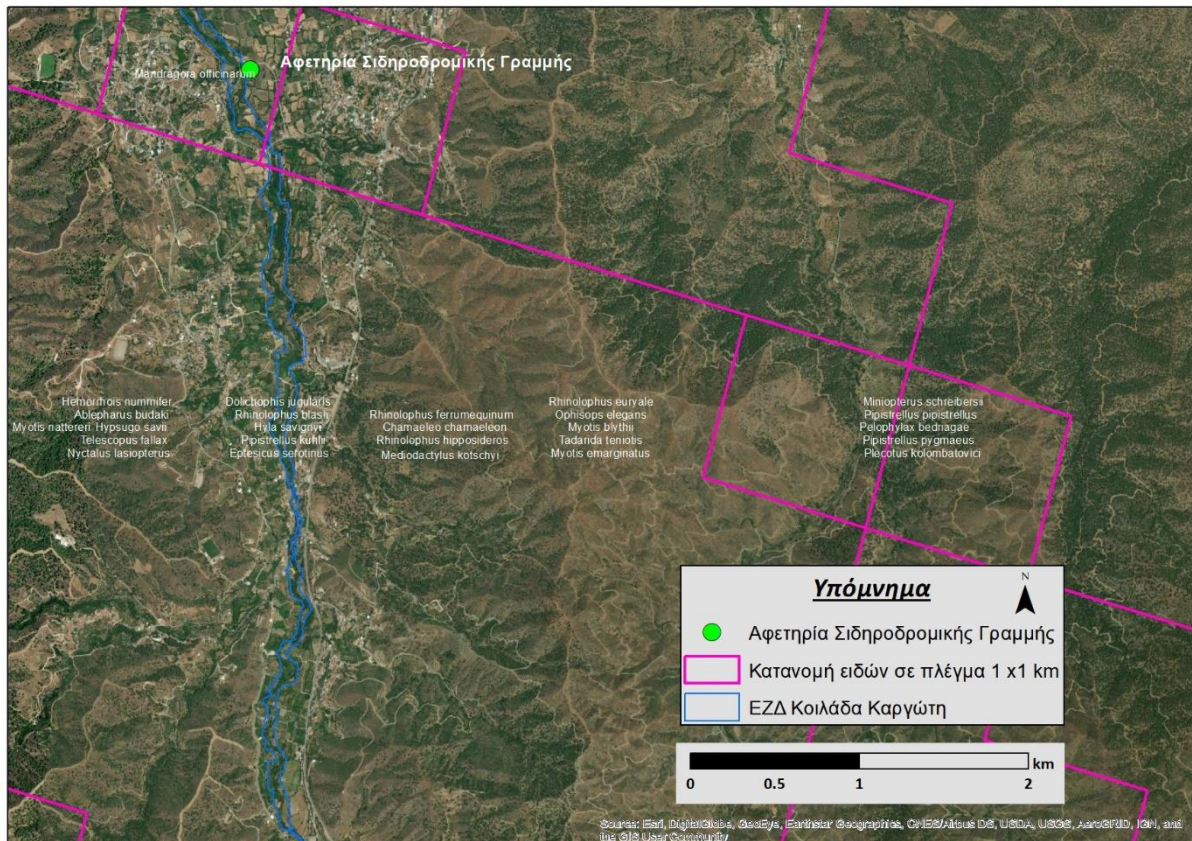
Αντίστοιχη προσέγγιση με αυτή που παρουσιάστηκε πιο πάνω, μπορεί να εφαρμοστεί και στη περίπτωση της ΕΖΔ Κουιάδας Καρκώτη για μια εκ πρώτης όψεως αξιολόγηση των πιο οικολογικά ευαίσθητων περιοχών.

Στον πιο κάτω χάρτη παρουσιάζονται ενδεικτικά οι τύποι οικοτόπων (προτεραιότητας, άλλοι αμιγείς, μικτοί και ιθαγενείς οικότοποι εκτός Οδηγίας) στην ευρύτερη περιοχή μεταξύ του σημείου έναρξης της σιδηροδρομικής γραμμής στην Ευρύχου και της Γαλάτας.

Χάρτης 35: Οικότοποι στην ευρύτερη περιοχή ανάμεσα στην αφετηρία της σιδηροδρομικής γραμμής και την Γαλάτα. (Πηγή γεωχωρικών δεδομένων: Εξαετής έκθεση αναφοράς, 2019)

Στον πιο κάτω χάρτη παρουσιάζονται ενδεικτικά τα είδη χλωρίδας και πανίδας των Παραρτημάτων II και IV της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ που εντοπίζονται στην ευρύτερη περιοχή. Η πηγή των γεωχωρικών δεδομένων κατανομής (distribution) είναι η εξαετής έκθεση αναφοράς της Κύπρου προς την Ευρώπη (2019), στις πρόνοιες του Άρθρου 17 της Οδηγίας. Η κλίμακα χαρτογράφησης αφορά παρουσία του είδους/ειδών σε κελί 1x1km.

Χάρτης 36: Κατανομή ειδών χλωρίδας και πανίδας στην ευρύτερη περιοχή ανάμεσα στην αφετηρία της σιδηροδρομικής γραμμής και την Γαλάτα. Τα είδη αναφέρονται με άσπρα γράμματα. Η πληροφορία χαρτογράφησης είναι σε επίπεδο κελιού 1x1km. (Πηγή γεωχωρικών δεδομένων: Εξαετής έκθεση αναφοράς -species distribution 2019)

10.6.2 Αξιολόγηση επιπτώσεων για έργα χωρίς γνωστή χωροθέτηση

Βάσει των απαιτήσεων των καθοδηγητικών εγγραφών για εκπόνηση Δέουσας Εκτίμησης, η έλλειψη χωροθέτησης και το στάδιο ωρίμανσης του σχεδιασμού των επί μέρους παρεμβάσεων, δεν επιτρέπει την αξιολόγηση της φύσης των επιπτώσεων –είτε μεμονωμένα είτε συσσωρευτικά-, της έκτασης και της πιθανότητας οι επιπτώσεις να συνεχιστούν και κατά τη φάση εφαρμογής του Σχεδίου. Ως εκ τούτου, πιο κάτω παρατίθενται γενικές αρχές ως οδικός χάρτης για την αποφυγή και περιορισμό των δυνητικών επιπτώσεων του Σχεδίου στο προστατευτέο αντικείμενο των προαναφερόμενων περιοχών Natura 2000.

10.7 ΑΡΧΕΣ ΠΑΡΑΔΟΧΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ

- Η Αρχή της πρόληψης (precautionary principle) διέπει της αξιολόγηση των επιπτώσεων των σχεδίων ή έργων εντός των προστατευόμενων περιοχών. Μέσω αυτής, προκύπτει η υποχρέωση λήψης κατάλληλων μέτρων για να διασφαλιστεί η αποφυγή υποβάθμισης ή ενοχλήσεων στο προστατευτέο αντικείμενο κάθε περιοχής και έχει εφαρμογή τόσο σε παρελθούσες, όσο σε τρέχουσες και επικείμενες δραστηριότητες. Κατά αντίστοιχο τρόπο εφαρμόζεται και η Αρχή της Αειφορίας.
- Οποιαδήποτε μη αμελητέα απώλεια οικοτόπων ή ειδών, αξιολογείται ως σημαντική.

- Της έγκρισης οποιασδήποτε παρέμβασης εντός οικολογικά σημαντικής περιοχής, προηγείται αξιολόγηση του βαθμού κερματισμού των οικοτόπων ή περιοχών ιδίως από παρεμβάσεις που δυνητικά χωροθετούνται σε περιοχές εκτός υφιστάμενης δόμησης.
- Προϋποτίθεται η αξιολόγηση των συσσωρευτικών επιπτώσεων από υφιστάμενα και επικείμενα έργα εντός της περιοχής μελέτης.

10.8 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Η υλοποίηση των υπό μελέτη παρεμβάσεων είναι πιθανόν να προκαλέσει αρνητικές επιπτώσεις, το μέγεθος και ο χαρακτήρας των οποίων εξαρτάται από τις περιοχές ανάπτυξης των έργων και το μέγεθος αυτής.

Η ΕΣΑΟΚ στον βαθμό ωρίμανσης που εξετάζεται δεν περιλαμβάνει επαρκείς διατάξεις χωροθετικού σχεδιασμού, ώστε να ελαχιστοποιείται η ανάγκη προσφυγής σε διαδικασία Δέουσας για μεμονωμένα έργα. Κάτι τέτοιο υπονομεύει τις αρχές του σχεδιασμού και την απαίτηση για αξιολόγηση συσσωρευτικής επίπτωσης. Η έλλειψη χωροθέτησης των επιμέρους παρεμβάσεων, αποτέλεσε πολύ σημαντικό περιορισμό για την ενημερωμένη αξιολόγηση των επιπτώσεων που δυνητικά θα επιφέρουν στο προστατευτέο αντικείμενο κάθε περιοχής Natura 2000. Λόγω του περιορισμού στις πληροφορίες χωροθέτησης, δεν ήταν δυνατό να εκτιμηθεί δεόντως η δυνητική επίπτωση των παρεμβάσεων καθαυτών ή συσσωρευτικά με άλλα σχέδια ή/και έργα σε σχέση με την κατανομή, ή κατάσταση οικοτόπων και ειδών, ούτε να γίνει χρήση των πλέον προωθημένων και χωρικά επικαιροποιημένων επιστημονικών γνώσεων για την εκτίμηση των επιπτώσεων στην ακεραιότητα του τόπου. Λόγω έλλειψης χωροθετικής πληροφορίας είναι δύσκολο σε επίπεδο Δέουσας Εκτίμησης να καθοριστεί επακριβώς (π.χ % απώλειας οικοτόπων, συγκεκριμένες επιπτώσεις στα είδη και στην ακεραιότητα του τόπου, συσσωρευτικότητα) το προστατευτέο αντικείμενο των περιοχών που δυνητικά να επηρεαστεί. Κατ' επέκταση δύσκολη είναι και η διαμόρφωση προτάσεων για περιοριστικά μέτρα ή εναλλακτικές λύσεις που θα περιορίσουν ή απαλείψουν τις δυνητικές επιπτώσεις.

Στο υφιστάμενο κείμενο της ΕΣΑΟΚ Τροόδους, δεν περιλαμβάνονται τεχνικές πληροφορίες ως προς τα χαρακτηριστικά των εργασιών, οδεύσεων, αναμενόμενων εγκαταστάσεων, δυναμικότητας κτλ. Κατ' επέκταση, η σημαντικότητα των δυνητικών επιπτώσεων και των επιπτώσεων στην ακεραιότητα της κάθε περιοχής Natura 2000, δεν μπορεί να ποσοτικοποιηθεί στο παρόν στάδιο, αλλά θα εξαρτηθεί από τον σχεδιασμό σε επίπεδο έργου. Όλες οι δυνητικές επιπτώσεις βάσει του Άρθρου 6 της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ σε περιοχές ΕΖΔ/ΤΚΣ/ ΖΕΠ, θα πρέπει πλέον να ελεγχθούν σε επίπεδο έργου. Παρόλα αυτά, κάτι τέτοιο αφήνει ως υπολειμματική επίπτωση (residual impact) την μη ολοκληρωμένη εκτίμηση της συσσωρευτικότητας από τα επιμέρους έργα ή σχέδια.

Σημαντικό επίσης αποτελεί ο χρόνος εκπόνησης της Δέουσας. Το στάδιο εκτίμησης πρέπει να διενεργείται προτού η αρμόδια αρχή αποφασίσει την υλοποίηση του κάθε σχεδίου/έργου. Ως εκ τούτου και δεδομένου ότι αρκετά από τα έργα δεν έχουν χωροθετηθεί, δίδεται ευελιξία ώστε κατά το στάδιο σχεδιασμού να ληφθούν υπόψη οι οικολογικές ευαισθησίες των περιοχών και όπου είναι δυνατό η χωροθέτηση να γίνεται σε περιοχές λιγότερο ευαίσθητες. Σημειώνεται ότι η ΕΣΑΟΚ Τροόδους έχει ήδη εγκριθεί επί της αρχής από το Υπουργικό Συμβούλιο (με αριθμό απόφασης 87.817).

Πιο κάτω παρατίθενται οριζόντιες και κατά περίπτωση εξειδικευμένες προτάσεις που θα πρέπει να ληφθούν υπόψη στη φάση σχεδιασμού των επιμέρους παρεμβάσεων:

- Στη φάση του σχεδιασμού των έργων να προωθείται η εναλλακτική δυνατότητα παράκαμψης των προστατευόμενων περιοχών.
- Ο σχεδιασμός να είναι σε πλήρη συμβατότητα με τους σχετικούς νόμους Οδηγίες 92/43/ΕΟΚ και 147/2009/ΕΕ, 2014/14/ΕΕ. Θα χρειαστεί να γίνει αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων είτε σε επίπεδο ΣΜΠΕ, είτε ΜΕΕΠ είτε Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης σε πιο μεγάλη λεπτομέρεια, για επιμέρους παρεμβάσεις (π.χ ΔΠ Τροόδους)
- Να υλοποιούνται λεπτομερείς οικολογικές αξιολογήσεις όπου απαιτείται σύμφωνα με τις Οδηγίες 92/43/ΕΠΚ και 147/2009/ΕΕ.
- Να χρησιμοποιηθούν όπου το δυνατόν υφιστάμενες υποδομές για να περιοριστεί το δομικό αποτύπωμα των υπό μελέτη παρεμβάσεων.
- Προτεραιοποίηση εφαρμογής παρεμβάσεων βάσει ανάλυσης αναγκών- πιέσεων.
- Ιδανικά θα έπρεπε να προωθηθεί η ταυτόχρονη ωρίμανση και σχεδιασμό των επιμέρους παρεμβάσεων ώστε να είναι ικανή η αντικειμενική εκτίμηση συσσωρευτικών επιπτώσεων από την ΕΣΑΟΚ Τροόδους στο σύνολό της.
- Η χωροθέτηση ανάπτυξης και υποδομών να προωθείται εντός του ορίου ανάπτυξης και πλησίον περιοχών με υφιστάμενα και συμβατά οικοδομικά πρότυπα, αποφεύγοντας οικολογικά ευαίσθητες περιοχές.
- Όπου είναι δυνατή η χρήση/αναβάθμιση υφιστάμενων υποστατικών και υποδομών αυτή η πρακτική να προτιμάται.
- Κατά κανόνα θα πρέπει να αποφεύγονται οι χωροθετήσεις οχληρών δραστηριοτήτων εντός ή πλησίον οικολογικά ευαίσθητων περιοχών
- Συστήνεται η εκπόνηση μελετών βιωσιμότητας, τεχνικοοικονομικών και κόστους οφέλους πριν την υλοποίησή τους, που θα συνοδεύεται από δυνητικές επιπτώσεις στο φυσικό περιβάλλον και τις οικολογικά ευαίσθητες περιοχές.
- Διαπιστώνεται η τάση ίδρυσης και δημιουργίας αριθμού νέων δομών (Μουσεία, Κέντρα, βιβλιοθήκη κτλ), η οικονομική βιωσιμότητα και αυτονομία των οποίων θα πρέπει να εξεταστεί, τόσο όσο αφορά το ανθρώπινο δυναμικό, όσο και το υλικοτεχνικό, λειτουργικό και υποδομή.
- Αναφορικά με τη δημιουργία οδικού δικτύου και έργων, αυτό συνδέεται με παρεμφερή συνοδά έργα υποδομής που έχουν με τη σειρά τους επιπτώσεις στο φυσικό περιβάλλον. Συστήνεται όπου είναι δυνατό να προκρίνεται η αναβάθμιση του υφιστάμενου οδικού δικτύου παρά η χάραξη νέου.
- Για τις παρεμβάσεις προώθησης της γεωργίας και κτηνοτροφίας, θα πρέπει να ληφθούν υπόψη πιθανές επιπτώσεις αναφορικά με τη διαθεσιμότητα και δυνητικές επιπτώσεις σε παρεμφερείς πόρους όπως ποσοτική και ποιοτική επιβάρυνση υπόγειων και επιφανειακών υδάτων λόγω απολήψεων και επιφανειακών απορροών λόγω χρήσης αγροχημικών.
- Για το σχέδιο διαχείρισης της βόσκησης (ΟΠ 1.3.3) προτείνεται να ληφθεί υπόψη κατά περίπτωση το ισοζύγιο βοσκοϊκανότητας (grazing capacity)/ βοσκοφόρτωσης (stocking rate) σε συνάρτηση με τις ανάγκες διατήρησης ανοιγμάτων των δασών και διαχείρισης συγκεκριμένων τύπων οικοτόπων (π.χ τύπος οικοτόπου 6220*).
- Όπως σημειώνεται στο Παράρτημα Ε8 της ΕΣΑΟΚ Τροόδους, ο βαθμός ανάπτυξης των Κτηνοτροφικών Ζωνών της περιοχής μελέτης είναι πολύ περιορισμένος, με εξαίρεση την Κτηνοτροφική Περιοχή της Κοινότητας Άλασσας. Προτείνεται όπου είναι δυνατόν, να

κορεστούν τα υφιστάμενα υποστατικά και ζώνες πριν αναπτυχθούν νέα. Επιπρόσθετα και συγκεκριμένα για το αγρινό *Ovis orientalis ophion* (*Ovis orientalis ophion*), συστήνεται να αποφευχθεί η χωροθέτηση κτηνοτροφικών υποστατικών εντός ή πλησίον της περιοχής κατανομής του είδους, αφού είναι πολύ πιθανή η μεταφορά ασθενειών από τα κοπάδια στο αγρινό. Το αγρινό αποτελεί είδος η παρουσία του οποίου καθόρισε τρεις περιοχές Natura 2000 (ΤΚΣ Δάσος Πάφου, ΕΖΔ Κοιλιάδα Διαρίζου, ΕΖΔ Εθνικό Δασικό Πάρκο Τροόδους).

- Προτείνεται να δοθεί δέουσα προσοχή στο ζήτημα εγγραφής αγροτικών δρόμων (ΟΠ 1.3.5) γιατί κατά περίπτωση η παρουσία εγκεγραμμένου δρόμου δυνατό να συνδέεται με ασύμβατες για την προστασία της περιοχής αναπτύξεις.
- Η δημιουργία βιομηχανικών/ βιοτεχνικών ζωνών (ΟΠ 2.3) συνοδεύεται με αυξημένο κίνδυνο πυρκαγιάς. Η χωροθέτησή τους θα πρέπει να λάβει υπόψη τόσο τον κίνδυνο αυτό όσο και μέτρα πυρασφάλειας. Επίσης για τη δημιουργία των ζωνών αυτών, προϋποτίθεται η ανάπτυξη παρεμφερών υποδομών όπως μεταφορά δικτύων παροχής υπηρεσιών (ηλεκτροδότηση, υδροδότηση, αποχετευτικό σύστημα), βελτίωση ή κατασκευή οδικού δικτύου κτλ. Οι υποδομές αυτές, εντός περιβαλλοντικά ευαίσθητων περιοχών έχουν επιπτώσεις μεγαλύτερης κλίμακας πέραν της τοπικής και θα πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά τη διαδικασία χωριθέτησης των ζωνών.
- Προκύπτει η τάση δημιουργίας νέων δομών διαχείρισης του φυσικού περιβάλλοντος και εθνικής σημασία πόρων (ΣΠ 4/ ΟΠ 6.1). Προτείνεται να εξεταστεί η αναγκαιότητα δημιουργίας αυτών των δομών και αν προκύπτουν ως απόκριση αναγνωρισμένων ελλείψεων ή προβλημάτων, καθότι διαφαίνεται η διαμερισματοποίηση υφιστάμενων παρεχόμενων υπηρεσιών και η δημιουργία νέων επιτροπών που δεν είναι ξεκάθαρο ποια κενά θα καλύπτουν με την αποκεντρωμένη διαχείριση. Επίσης θα πρέπει να εξεταστεί η βιωσιμότητα αυτών των δομών ως προς το ανθρώπινο δυναμικό και οικονομικούς πόρους. Μια γενική παραδοχή είναι ότι με τη διασπασμένη διαχείριση και την αύξηση του αριθμού επι μέρους διαχειριστικών δομών για το ίδιο αντικείμενο, δυσχεραίνεται η έμπρακτη εκτέλεση του σκοπού τους. Ο μη ξεκάθαρος καθορισμός του εύρους των αρμοδιοτήτων των μελών οποιασδήποτε επιτροπής, δυσχεραίνει την ορθολογική διαχείριση και η έγκαιρη λήψη αποφάσεων. Στα πλαίσια του 10ετούς ολοκληρωμένου προγράμματος LIFE (Life Integrated Project – LIFE IP) Physis προβλέπεται η διαμόρφωση δομών διακυβέρνησης για όλες τις περιοχές Natura 2000 εκτός των κρατικών δασών. Μέσω αυτού θα μπορούσε να σχεδιαστεί μια ολοκληρωμένη προσέγγιση για τη διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος και των πόρων της εδαφικής περιοχής Τροόδους.
- Προτείνεται η διερεύνηση της ανάπτυξης «συνεταιρισμού» κατοίκων παραδασόβιων κοινοτήτων για ομαδική ανάληψη εκτέλεσης εργασιών πέραν αυτών που εκτελούνται από το προσωπικό του Τμ. Δασών, στο πλαίσιο δημιουργίας/ διατήρησης ανοιγμάτων εντός δασών και διαχειριστικών αναγκών συγκεκριμένων τύπων οικοτόπων (ΟΠ 6.3). Η εκτέλεση δασικών χειρισμών, - μετά την προσήμανση των συστάδων από αρμόδιους λειτουργούς του Τμ. Δασών- από κατάλληλα εκπαιδευμένες ομάδες κατοίκων παραδασόβιων κοινοτήτων θα εξασφαλίσει, εφαρμόζοντας τις αρχές της αειφορίας, πυροπροστασία, δυνατότητα καλλιέργειας δασικών συστάδων, ανάλογα με το στάδιο εξέλιξης τους, δυνατότητα αναγέννησης και ανανέωσης του δάσους, παραγωγή ξύλου. Δασοπεριβαλλοντικά μέτρα αποτελούν αντιπροσωπευτικό παράδειγμα παρέμβασης στην οποία λαμβάνονται υπόψη οι κοινωνικοοικονομικές απαιτήσεις που είναι ταυτόχρονα επωφελείς για του τόπους του δικτύου Natura 2000.

- Αναφορικά με το υπομέτρο παραγωγής ενέργειας από δασική υπολειμματική βιομάζα (6.3.2), μπορεί να αποτελέσει μέρος ενός σχεδίου διαχείρισης της διατήρησης μια δασικής έκτασης εντός (ή και εκτός) Natura 2000. Θα πρέπει να αξιολογηθεί από το αρμόδιο Τμήμα ο βαθμός που η εμπορική διάσταση δεν είναι αναγκαία για τη διαχείριση της διατήρησης της περιοχής και η ανάγκη ή όχι εκπόνηση δέουσας εκτίμησης. Προτείνεται η διενέργεια μελέτης αναγκών και η καταγραφή υφιστάμενων ή και νέων βιοτεχνιών που θα μπορούσαν να μετατρέπουν την υπολειμματική βιομάζα σε ενέργεια είτε με χρήση ως καυσόξυλα, παραγωγή συσσωματωμάτων βιομάζας ξυλώδους μορφής (wood pellets) ή επεξεργασία για παραγωγή ενέργειας καθώς και η εκ των προτέρων αναγνώριση και χαρτογράφηση περιοχών από τις οποίες θα προκύπτει η υπολειμματική βιομάζα και ο τύπος της (φύλλα, κορμίδια, κλαδιά κτλ). Επιπρόσθετα θα πρέπει να προηγηθεί ποσοτική εκτίμηση της ετήσιας εκτιμώμενης υπολειμματικής βιομάζας, ώστε να η παρέμβαση να είναι οικονομικά ωφέλιμη για τις βιοτεχνίες.
- Σημαντικό επίσης θέμα είναι η διατήρηση του χαρακτήρα της ορεινότητας όπως εκφράζεται στην παράμετρο «τοπίο». Αν και δεν έχει άμεση συσχέτιση με το προστατευτέο αντικείμενο των περιοχών Natura 2000, έμμεσα μπορεί να προκύψει δυνητική επιβάρυνση ανάλογα με το χωρικό επίπεδο αξιολόγησης. Η διατήρηση της ετερογένειας του τοπίου, αποτελεί μέτρο προτεραιότητας βάσει υπουργικών διαταγμάτων για κάποιες από τις περιοχές Natura 2000, εντός της υπό μελέτη περιοχής. Θα πρέπει να διασφαλιστεί η προστασία του τοπίου και των ιδιαίτερων τοπολογικών χαρακτηριστικών της υπό μελέτη περιοχής. Μέριμνα θα πρέπει να δίνεται πάντα στην διατήρηση του φυσικού, κοινωνικού και πολιτιστικού αποθέματος στις περιοχές αυτές και της ιστορίας τους, ως αναπόσπαστο τμήμα της ολοκληρωμένης ή/και βιώσιμης ανάπτυξής τους. Η υλοποίηση των παρεμβάσεων είτε τμηματικά είτε ολοκληρωμένα πρέπει να διασφαλιστεί ότι δεν θα επιφέρει αρνητικές επιπτώσεις στο ορεινό τοπίο της περιοχής μελέτης, στον φυσικό, αισθητικό και πολιτιστικό χαρακτήρα του –ειδικά σε περιπτώσεις περιοχών αυξημένης προστασίας και ευαισθησίας. Η ανάπτυξη και εγκατάσταση υποδομών και αναπτύξεων θα πρέπει να είναι συμβατή με το ορεινό τοπίο και να αποφευχθεί η αλλοίωση ή κερματισμός του. Για περιορισμό πιθανών επιπτώσεων στο τοπίο θα πρέπει να σχεδιαστούν και εφαρμοστούν μέτρα αποκατάστασης που θα οδηγήσουν σε βελτίωση της βιωσιμότητας και της ελκυστικότητας.

Τα πλεονεκτήματα της ορεινότητας πορκύπτουν από το φυσικό κεφάλαιο (natural capital) της υπό μελέτη περιοχής, το οποίο θα πρέπει να διασφαλιστεί ως κόρη οφθαλμού. Προκρίνεται ένα πρότυπο συμφιλίωσης κοινωνικο-οικονομικού τομέα και φυσικού περιβάλλοντος, ώστε να μπορεί να συνάδει το περιβάλλον με τη βιώσιμη χρήση (sustainable use) των φυσικών πόρων της περιοχής.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Όλες οι βιβλιογραφικές αναφορές υποδεικνύονται με υποσημείωση στο τέλος της σελίδας όπου γίνονται, αλλά σημειώνονται και συνολικά ακολούθως.

1. Κυπριακή Δημοκρατία, Προεδρία και Προεδρικό Μέγαρο, Επίτροπος Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, «Εθνική Στρατηγική για την Ανάπτυξη των Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους», Παράρτημα Δ, Μάιος 2019
2. European Commission, Guidance on Integrating Climate Change and Biodiversity into Strategic Environmental Assessment, <http://ec.europa.eu/environment/eia/pdf/DEA%20Guidance.pdf>
3. Τμήμα Περιβάλλοντος, Στρατηγική για τη Βιοποικιλότητα (2020), Ιούνιος 2020
4. Τμήμα Περιβάλλοντος, Εθνική Στρατηγική και Σχέδιο Δράσης για την Προσαρμογή στη κλιματική αλλαγή, Απρίλιος 2017
5. Department of Environment, Cyprus' Integrated national energy and climate plan for the period 2021-2030, January 2020
6. Υπουργείο Εσωτερικών, Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας, I.A.CO Environmental & Water Consultants, Πτηνολογικός σύνδεσμος Κύπρου, «Διαχειριστικό Σχέδιο Ζώνης Ειδικής Προστασίας Δικτύου Natura 2000 Δάσος Πάφου», Σεπτέμβριος 2016
7. Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, Τμήμα Δασών, Κ/Ξ Δ.ΤΣΙΑΡΑΣ – Δ.ΠΑΛΑΣΚΑΣ - “ΚΑΛΛΙΣΤΩ”, «Διαχειριστικό Σχέδιο Δάσους Πάφου», Μάρτιος 2011
8. Υπουργείο Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος, Υπηρεσία Περιβάλλοντος, ΟΙΚΟΣ – Διαχείριση Φυσικού Περιβάλλοντος ΕΠΕ, «Σχέδιο Διαχείρισης της περιοχής CY5000004 Εθνικό Δασικό Πάρκο Τροόδους», 2009
9. Υπουργείο Εσωτερικών, Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας, I.A.CO Environmental & Water Consultants, Πτηνολογικός σύνδεσμος Κύπρου, «Διαχειριστικό Σχέδιο Ζώνης Ειδικής Προστασίας Δικτύου Natura 2000 Βουνοκορφές Μαδαρή – Παπούτσα», Σεπτέμβριος 2016
10. Υπουργείο Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος, Υπηρεσία Περιβάλλοντος, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Επιτροπή Ερευνών, «ΟΜΙΚΡΟΝ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΜΕΛΕΤΗ & ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ & ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ Ε.Π.Ε», Διαχειριστικό Σχέδιο ΤΚΣ του Δικτύου Natura 2000 «Μαδαρή - Παπούτσα», Δεκέμβριος 2007
11. Υπουργείο Εσωτερικών, Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας, I.A.CO Environmental & Water Consultants, Πτηνολογικός σύνδεσμος Κύπρου, «Διαχειριστικό Σχέδιο Ζώνης Ειδικής Προστασίας Δικτύου Natura 2000 Περιοχής Ατσάς – Άγιος Θεόδωρος», Σεπτέμβριος 2016
12. Υπουργείου Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος, Τμήμα Δασών, IACO Environmental and Water Consultants Ltd, «Διαχειριστικό Σχέδιο Εθνικού Δασικού Πάρκου Μαχαϊρά», Φεβρουάριος 2012
13. Υπουργείο Εσωτερικών, Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας, I.A.CO Environmental & Water Consultants, Πτηνολογικός σύνδεσμος Κύπρου, «Διαχειριστικό Σχέδιο Ζώνης Ειδικής Προστασίας Δικτύου Natura 2000 Κοιλιάδα Ξυλούρικου», Σεπτέμβριος 2016
14. Υπουργείου Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος, Τμήμα Δασών, NERCO – N. ΧΛΥΚΑΣ & ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ Α.Ε.Μ., IACO Environmental and Water Consultants Ltd, «Ετοιμασία Διαχειριστικού Σχεδίου για τα Δάση Λεμεσού, Αγίου Μάμα και Ακαπνούς», 2012
15. Υπουργείο Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος, Υπηρεσία Περιβάλλοντος, ΟΜΙΚΡΟΝ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΜΕΛΕΤΗ & ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ & ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ Ε.Π.Ε, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης – Επιτροπή Ερευνών, «Ετοιμασία Διαχειριστικού Σχεδίου για την περιοχή/ τμήμα Λιμνάτης»

16. Υπουργείο Εσωτερικών, Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας, I.A.CO Environmental & Water Consultants, Πτηνολογικός σύνδεσμος Κύπρου, «Διαχειριστικό Σχέδιο Ζώνης Ειδικής Προστασίας Δικτύου Natura 2000 Κοιλάδα Λιμνάτη», Σεπτέμβριος 2016
17. Υπουργείο Εσωτερικών, Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας, I.A.CO Environmental & Water Consultants, Πτηνολογικός σύνδεσμος Κύπρου, «Διαχειριστικό Σχέδιο Ζώνης Ειδικής Προστασίας Δικτύου Natura 2000 Ποταμός Παραμαλίου», Σεπτέμβριος 2016
18. Υπουργείο Εσωτερικών, Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας, I.A.CO Environmental & Water Consultants, Πτηνολογικός σύνδεσμος Κύπρου, «Διαχειριστικό Σχέδιο Ζώνης Ειδικής Προστασίας Δικτύου Natura 2000 Περιοχή Τζιόνια», Σεπτέμβριος 2016
19. Υπουργείου Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος, Nerco – N. ΧΛΥΚΑΣ & ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ ΑΕΜ., «Διαχειριστικό Σχέδιο Περιοχής CY2000009 Φουντουκοδάση Πιτσιλιάς», Νοέμβριος 2009
20. Υπουργείο Εσωτερικών, Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας, I.A.CO Environmental & Water Consultants, Πτηνολογικός σύνδεσμος Κύπρου, «Διαχειριστικό Σχέδιο Ζώνης Ειδικής Προστασίας Δικτύου Natura 2000 Γκρεμμοί Χανουτάρη», Σεπτέμβριος 2016
21. Υπουργείου Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος, Nerco – N. ΧΛΥΚΑΣ & ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ ΑΕΜ., «Διαχειριστικό Σχέδιο Περιοχής CY2000012 Κοιλάδα Καρκώτη», Νοέμβριος 2009
22. Υπουργείο Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος, Υπηρεσία Περιβάλλοντος, ΟΙΚΟΣ – Διαχείριση Φυσικού Περιβάλλοντος ΕΠΕ, «Διαχειριστικό Σχέδιο της περιοχής Κοιλάδα Ποταμού Περιστερώνας», 2009
23. Υπουργείο Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος, Υπηρεσία Περιβάλλοντος, Μουσείο Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας, Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων – Υγροτόπων, «Σχέδιο Διαχείρισης της Περιοχής CY4000002 ΧΑ-ΠΟΤΑΜΙ», Νοέμβριος 2009
24. Υπουργείο Εσωτερικών, Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας, I.A.CO Environmental & Water Consultants, Πτηνολογικός σύνδεσμος Κύπρου, «Διαχειριστικό Σχέδιο Ζώνης Ειδικής Προστασίας Δικτύου Natura 2000 Χα – Ποτάμι», Σεπτέμβριος 2016
25. Υπουργείου Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος, Τμήμα Δασών, IACO Environmental and Water Consultants Ltd, «Διαχειριστικό Σχέδιο Ζώνης Ειδικής Προστασίας Δικτύου Natura 2000 Κοιλάδα Διαρίζου», Σεπτέμβριος 2016
26. Υπουργείου Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος, Υπηρεσία Περιβάλλοντος, ΟΙΚΟΣ – Διαχείριση Φυσικού Περιβάλλοντος ΕΠΕ, Διαχειριστικό Σχέδιο της περιοχής του Δικτύου Natura 2000 CY4000003 «Κοιλάδα Διαρίζου», 2009
27. Υφυπουργείο Τουρισμού, Εθνική Στρατηγική Τουρισμού μέχρι το 2030, Ιανουάριος 2020
28. Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, Τμήμα Περιβάλλοντος, Σχέδιο Διαχείρισης Δημοτικών Αποβλήτων, Οκτώβριος 2015
29. Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, Τμήμα Περιβάλλοντος, Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων (για τα λοιπά ρεύματα αποβλήτων) 2016- 2022, Δεκέμβριος 2016
30. Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων, ανάθεση και εκπόνηση από Κοινοπραξία «ECOS ΜΕΛΕΤΗΤΙΚΗ Α.Ε. - ΛΔΚ ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΩΝ ΕΡΓΩΝ Α.Ε.», Σχέδιο Διαχείρισης Λεκάνης Απορροής Ποταμού Κύπρου (ΣΔΛΑΠ) για την εφαρμογή της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ και για την κατάρτιση του Σχεδίου Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας για την εφαρμογή της Οδηγίας 2007/60/ΕΚ (Περίοδος 2016-2021), Οκτώβριος 2010
31. Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως, Δήλωση Πολιτικής, 2014
32. Κυπριακή Δημοκρατία, Προεδρία και Προεδρικό Μέγαρο, Επίτροπος Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Innoveco – Σύμβουλοι Περιβαλλοντικών και Αναπτυξιακών Έργων, «Στρατηγική Μελέτη Διαχείρισης Αστικών Στερεών Αποβλήτων (ΑΣΑ) Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους», Παράρτημα Ε1, Μάιος 2019

33. Κυπριακή Δημοκρατία, Προεδρία και Προεδρικό Μέγαρο, Επίτροπος Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Innovoco – Σύμβουλοι Περιβαλλοντικών και Αναπτυξιακών Έργων, «Στρατηγική Μελέτη Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων (Λυμάτων) Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους», Παράρτημα Ε2, Μάιος 2019
34. Corine Land Cover, 2018 (<https://land.copernicus.eu/pan-european/corine-land-cover/clc2018>)
35. Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για την καταπολέμηση της απερίθωτης στις χώρες εκείνες που αντιμετωπίζουν σοβαρή ξηρασία ή/και απερίθωση, <https://op.europa.eu/>
36. DG Environment. 2017. Reporting under Article 17 of the Habitats Directive: Explanatory notes and guidelines for the period 2013-2018. Brussels. Pp 188
37. Christodoulou, C.S., Griffiths, G.H. & Vogiatzakis, I.N. Using threatened plant species to identify conservation gaps and opportunities on the island of Cyprus. Biodivers Conserv 27, 2837–2858 (2018). <https://doi.org/10.1007/s10531-018-1572-4>
38. A.L.A Planning Partnership, «Στρατηγική της Κυπριακής Δημοκρατίας για την Ανάπτυξη της ευρύτερης περιοχής Τροόδους, Πλαίσιο Περιβαλλοντικής Προστασίας και Διαχείρισης για την περιοχή Τροόδους», Μάρτιος 2018
39. Cyprus Landscape Mapping Project, University of Reading, 2008
40. . A.L.A Planning Partnership, «Στρατηγική της Κυπριακής Δημοκρατίας για την Ανάπτυξη της ευρύτερης περιοχής Τροόδους, Πλαίσιο Περιβαλλοντικής Προστασίας και Διαχείρισης για την περιοχή Τροόδους», Μάρτιος 2018
41. Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων, Κοινοπραξία ΛΔΚ Σύμβουλοι Τεχνικών και Αναπτυξιακών Έργων Α.Ε. και ECOS Μελετητική Α.Ε., Σχέδιο Διαχείρισης Λεκάνης Απορροής Ποταμού της Κύπρου για την Εφαρμογή της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ (Περίοδος 2016-2021), «Παροχή Συμβουλευτικών Υπηρεσιών για την κατάρτιση του 2ου Σχεδίου Διαχείρισης Λεκάνης Απορροής Ποταμού της Κύπρου για την Εφαρμογή της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ και για την κατάρτιση του Σχεδίου Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας για την Εφαρμογή της Οδηγίας 2007/60/ΕΚ», ΤΑΥ 10/2014, Οκτώβριος 2016
42. Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων, Έκθεση Επανεξέτασης, Αναθεώρησης και Επαναχαρακτηρισμού των Συστημάτων Υπόγειου Υδατος της Κύπρου για την Εφαρμογή του Άρθρου 5 της Οδηγίας-Πλαίσιο περί Υδάτων, 2000/60/ΕΚ, Ιούλιος 2015
43. Tsilingiridis et al: A spatially allocated emissions inventory for Cyprus, Global NEST Journal 12 (1): 99-107, 2010
44. Τμήμα Επιθεώρησης Εργασίας, <http://goo.gl/zKKfoK>
45. Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως, I.A.CO Environmental & Water Consultants, Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων του υπό εκπόνηση Τοπικού Σχεδίου Μαραθάσας, Μάιος 2017
46. Μετεωρολογικό Σημείωμα υπ' αριθμόν 14, «Στατιστική Ανάλυση της Ταχύτητας του Ανέμου στην Κύπρο» (έκδοση 1995)
47. FOSINK, «ΜΕΕΠ από την κατασκευή και λειτουργία φωτοβολταϊκού πάρκου 2.5 MW της εταιρείας "BIOLAND PROJECT 14 LTD"», 2017
FOSINK, «ΜΕΕΠ από την κατασκευή και λειτουργία φωτοβολταϊκού πάρκου 2.3 MW της εταιρείας "BIOLAND PROJECT 7 LTD"», 2017
G.TH. ENERGY SOLUTIONS LTD, «Μελέτη Εκτίμησης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων από την κατασκευή και λειτουργία φωτοβολταϊκού πάρκου στην περιοχή Άγιος Επιφάνειος Σολέας, Επαρχία Λευκωσίας», 2014

- Νικολαΐδης και Συνεργάτες, «Μελέτη Εκτίμησης Επιπτώσεων στο περιβάλλον για την κατασκευή και λειτουργία μονάδας παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας με φωτοβολταϊκό σύστημα ισχύος 5MW στην κοινότητα Δορά της Επαρχίας Λεμεσού», 2019
- Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, Γνωμάτευση Τμήματος Περιβάλλοντος σχετικά με το Έργο «Αιτιολογημένη Διαπίστωση για έκδοση Άδειας Οικοδομής για Φωτοβολταϊκό Πάρκο ισχύος 20 KW στο τεμάχιο 89 Φ/ΣΧ 2-203-386 στο χωριό Ποτάμι με αρ.φ.ακ. 5.33.13.156.71», 2019
- Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, Γνωμάτευση Τμήματος Περιβάλλοντος σχετικά με το Έργο «Έκθεση Πληροφοριών για την κατασκευή Φωτοβολταϊκού πάρκου δυναμικότητας 99 KW ιδιοκτησία των κα. Α.Β., Α.Β. και Μ.Β στην κοινότητα Κακοπετριά της επαρχίας Λευκωσίας. με αρ. Φακ.5.33.13.66.223», 2019
- Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, Γνωμάτευση Τμήματος Περιβάλλοντος σχετικά με το Έργο «ΜΕΕΠ για έγκριση τροποποιητικών σχεδίων για φωτοβολταϊκό πάρκο δυναμικότητας 990KW του κου. Νίκου Παπαδόπουλου στην κοινότητα Αγίου Ιωάννη Μαλούντας στην Επαρχία Λευκωσίας», 2018
- Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, Γνωμάτευση Τμήματος Περιβάλλοντος σχετικά με το Έργο «ΜΕΕΠ για την ανέγερση φωτοβολταϊκού πάρκου δυναμικότητας 2MWP ιδιοκτησία της εταιρείας "BIOLAND ENERGY 50 LTD" στην κοινότητα Ποτάμι της Επαρχίας Λευκωσίας», 2019
- Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, Γνωμάτευση Τμήματος Περιβάλλοντος σχετικά με το Έργο «ΜΕΕΠ για την εγκατάσταση φωτοβολταϊκού πάρκου δυναμικότητας 0,9MWP ιδιοκτησία της εταιρείας "BIOLAND PROJECT 52 LTD" στην κοινότητα Ορούντας της Επαρχίας Λευκωσίας», 2019
- Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, Γνωμάτευση Τμήματος Περιβάλλοντος σχετικά με το Έργο «ΜΕΕΠ για την κατασκευή φωτοβολταϊκού πάρκου δυναμικότητας 4.3MW ιδιοκτησία της εταιρείας "BIOLAND PROJECT 51 LTD" στην κοινότητα Κάτω Κουτραφάς της Επαρχίας Λευκωσίας», 2019
- Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, Γνωμάτευση Τμήματος Περιβάλλοντος σχετικά με το Έργο «ΜΕΕΠ για την ανέγερση φωτοβολταϊκού πάρκου δυναμικότητας 550 KW ιδιοκτησία του κου. Ο.Μ. στην κοινότητα Αγίου Γεώργιου Καυκάλου στην επαρχία Λευκωσίας», 2019
48. Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου, Στοιχεία Απογραφής πληθυσμού 2001 και 2011, <https://www.mof.gov.cy>
49. Ιστοσελίδα Τμήματος Αρχαιοτήτων, Κατάλογος Αρχαίων Μνημείων Α' και Β' Πίνακα, http://www.mcw.gov.cy/mcw/da/da.nsf/DMLmonum_gr/DMLmonum_gr?OpenDocument
50. Τμήμα Γεωλογικής Επισκόπησης, Προτεινόμενο σχέδιο δράσης της τεχνικής επιτροπής αποκατάστασης περιβάλλοντος σε εγκαταλελειμμένα μεταλλεία, Νοέμβριος 2018
51. Ιστοσελίδα Τμήματος Γεωλογικής Επισκόπησης, Γεωπάρκο Τροόδους, http://www.moa.gov.cy/moa/gsd/gsd.nsf/page51_gr/page51_gr?OpenDocument
52. Ιστοσελίδα Γεωπάρκου Τροόδους, <http://www.troodos-geo.org>
53. Ιστοσελίδα Διαχειριστή Συστήματος Μεταφοράς Κύπρου, <https://tsoc.org.cy/>
54. Ιστοσελίδα Τμήματος Αναπτύξεως Υδάτων, http://www.moa.gov.cy/moa/wdd/wdd.nsf/index_gr/index_gr?opendocument
55. Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας, «Η Νέα Βιομηχανική Πολιτική της Κύπρου 2019-2030», Σχέδιο Δράσης για την περίοδο 2019-2022, <https://bit.ly/3csiYvU>

56. Υπηρεσία Περιβάλλοντος, ΕΠΕΜ ΑΕ, ΣΥΒΙΛΛΑ ΕΠΕ Σύμβουλοι Μηχανικοί, Π. Νικολαΐδης και Συνεργάτες ΛΤΔ, I.A.CO Environmental and Water Consultants Ltd, Παροχή υπηρεσιών για την ετοιμασία α) μελέτης σκοπιμότητας και περιβαλλοντικής, χωροθετικής και τεχνοοικονομικής μελέτης και β) εγγράφων προσφοράς για την κατασκευή και λειτουργία χώρου ταφής αμιαντούχων αποβλήτων, (Προκαταρκτική Έκθεση), Αύγουστος, 2006
57. Υπηρεσία Περιβάλλοντος, ΕΠΕΜ ΑΕ, ΣΥΒΙΛΛΑ ΕΠΕ Σύμβουλοι Μηχανικοί, Π. Νικολαΐδης και Συνεργάτες ΛΤΔ, I.A.CO Environmental and Water Consultants Ltd, Παροχή υπηρεσιών για την ετοιμασία α) μελέτης σκοπιμότητας και περιβαλλοντικής, χωροθετικής και τεχνοοικονομικής μελέτης και β) εγγράφων προσφοράς για την κατασκευή και λειτουργία χώρου ταφής αμιαντούχων αποβλήτων, (Ενδιάμεση Έκθεση), 2007
58. Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων, LDK Consultants, ECOS, Σχέδιο Διαχείρισης Λεκάνης Απορροής Ποταμού της Κύπρου για την Εφαρμογή της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ (Περίοδος 2016-2021), 2016
59. Επίσημη Ιστοσελίδα Τμήματος Επιθεώρησης Εργασίας, <http://www.mlsi.gov.cy/mlsi/dli/dliup.nsf/All/5940EBDA157F8DD9C2257DD6002FFC73?OpenDocument>
60. Τμήμα Δασών (Αναθέτουσα Αρχή), ALA Planning Partnership & Αρχιτεκτονικό Γραφείο Χρίστης Λοιζίδης, Γενικό Σχέδιο Αξιοποίησης (Master Plan) για το Μεταλλείο Αμιάντου, 2012
61. Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, Γνωμάτευση Τμήματος Περιβάλλοντος σχετικά με το Έργο «Ανέγερση Κτηνοτροφικής Μονάδας 200 αιγοπροβάτων ιδιοκτησίας του κ. Ανδρέα Σπανού στην Αγία Μαρίνα Ξυλιάτου», 2018
62. Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, Γνωμάτευση Τμήματος Περιβάλλοντος σχετικά με το Έργο «Αίτηση για Άδεια Οικοδομής για ανέγερση νέας μονάδας αιγοπροβάτων στην Κοινότητα Ορούντας», 2020
63. International Dark-Sky Association, JOINT IDA – IES, Model Lighting Ordinance (MLO), 2011
64. Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, Τμήμα Δασών, Γνωμάτευση Τμήματος Περιβάλλοντος σχετικά με το Έργο «Προκαταρκτική Έκθεση Επιπτώσεων στο Περιβάλλον (ΠΕΕΠ) για βελτίωση του δρόμου «Κυπροβάσα-Κακάρματα» του Δάσους Μαχαρά», 2018
65. Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, Γνωμάτευση Τμήματος Περιβάλλοντος σχετικά με το Έργο «Μεταφορά προς αποκατάσταση 34 χώρων ανεξέλεγκτης διάθεσης απορριμμάτων (ΧΑΔΑ) της Επαρχίας Λεμεσού», 2020
66. Υπουργείο Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας, Υπηρεσία Συμβουλευτικής και Επαγγελματικής Αγωγής, Πρόγραμμα «Ενδυνάμωση», <http://www.moec.gov.cy/ysea/programmata.html>
67. http://www.mof.gov.cy/mof/cystat/statistics.nsf/index_gr/index_gr?OpenDocument
68. Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικής Εκτίμησης του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2007 – 2013
69. http://www.moa.gov.cy/moa/environment/environmentnew.nsf/index_gr/index_gr?opendocument
70. http://www.mcw.gov.cy/mcw/da/da.nsf/DMLindex_gr/DMLindex_gr?OpenDocument
71. Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων, Ετήσιες Εκθέσεις
72. <https://www.airquality.dli.mlsi.gov.cy/>
73. <https://tsoc.org.cy/>
74. http://www.mcw.gov.cy/mcw/pwd/pwd.nsf/index_gr/index_gr?opendocument
75. http://www.moa.gov.cy/moa/environment/environmentnew.nsf/index_gr/index_gr?opendocument
76. Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικής Εκτίμησης του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2007 – 2013

77. <http://www.moa.gov.cy/moa/environment/environmentnew.nsf/All/523C67F6DE748DDCC22580840032C35A?OpenDocument&print>
78. South East Wales Strategic Planning Group- SEWSPG (2008) Habitats regulation assessment: A toolkit to support HRA screening and appropriate assessment of plans.
79. <http://www.moa.gov.cy/moa/environment/environmentnew.nsf/All/523C67F6DE748DDCC22580840032C35A?OpenDocument>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι – ΕΘΝΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΟΡΕΙΝΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ (ΕΣΑΟΚ) ΤΡΟΟΔΟΥΣ

Λόγω του μεγάλου όγκου των κειμένων της ΕΣΑΟΚ Τροόδους, καθώς και των σχετικών Στρατηγικών για Αστικά Απορρίμματα και Υγρά Απόβλητα, αυτά παρατίθενται στον ακόλουθο ηλεκτρονικό σύνδεσμο: <http://iaco.synology.me:5000/sharing/zfAAsNaJ>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ - ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΥΠΟΥΡΓΙΚΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΩΝ (ΑΡ.85.817, ΑΡ.84.417, ΑΡ.79070, ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑΣ 12/07/2019, 20/02/2018 ΚΑΙ 01/07/2015, ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΑ)

Απόσπασμα από τα Πρακτικά της Συνεδρίας του Υπουργικού Συμβουλίου Ημερομηνίας 12/7/2019

- γ) Να εξουσιοδοτήσει τον Υπουργό Οικονομικών να δώσει οδηγίες στο Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού να εξετάσει, εντός τεσσάρων μηνών, τα αιτήματα για πρόσθετο προσωπικό και αποπαγοποίηση θέσεων πρώτου διορισμού, για τις δράσεις που αναφέρονται στο Παράρτημα Β της Πρότασης. Νοείται ότι για τις δράσεις για τις οποίες προτείνεται συγχρηματοδότηση από ευρωπαϊκά ταμεία αυτές θα πρέπει να τύχουν εξέτασης μέσα από τις νενομισμένες διαδικασίες.
- δ) Να εγκρίνει, επί της αρχής, την πρώτη και δεύτερη δέσμη δράσεων υλοποίησης της Στρατηγικής που περιλαμβάνονται στα Παραρτήματα Β.1 – Β.3 που επισυνάπτονται στην Πρόταση, λαμβάνοντας υπόψη τα όσα αναφέρονται στην υποπαράγραφο (γ) πιο πάνω και να εξουσιοδοτήσει τους αρμόδιους Υπουργούς να διαφοροποιήσουν, εάν το κρίνουν απαραίτητο, τις εν λόγω δράσεις, ενημερώνοντας σχετικά τον Γραμματέα Υπουργικού Συμβουλίου για τις εν λόγω διαφοροποιήσεις.
- ε) Να εξουσιοδοτήσει τους αρμόδιους Υπουργούς και τον Υφυπουργό παρά τω Προέδρω να προχωρήσουν με την υλοποίηση της πρώτης δέσμης δράσεων, που αφορά στην έναρξη το 2019 είτε από εξοικονομήσεις, εκεί όπου είναι εφικτό είτε με την υποβολή σχετικού αιτήματος με βάση τη νενομισμένη διαδικασία, προς τον Υπουργό Οικονομικών για συμπερίληψη στον δεύτερο Συμπληρωματικό Προϋπολογισμό 2019 ή/και να περιλάβουν στον Προϋπολογισμό του 2020 τα κονδύλια που αφορούν στην υλοποίηση της δεύτερης δέσμης δράσεων που αφορά έναρξη το 2020.

.../..

Απόσπασμα από τα Πρακτικά της Συνεδρίας του Υπουργικού Συμβουλίου Ημερομηνίας 12/7/2019

- στ) Να εξουσιοδοτήσει τους αρμόδιους Υπουργούς, ήτοι τον Υπουργό Εσωτερικών, Υπουργό Οικονομικών, Υπουργό Μεταφορών και Έργων, Υπουργό Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας, Υπουργό Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, Υπουργό Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας, Υπουργό Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Υπουργό Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως και Υπουργό Υγείας να δώσουν μαζί με τον Επίτροπο Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων, κοινή δημοσιογραφική διάσκεψη εντός Σεπτεμβρίου 2019, υπό τον συντονισμό του Υφυπουργού παρά τω Προέδρω, για τη σειρά μέτρων, έργων και πολιτικών που έχουν αποφασιστεί από τα καθ' ύλην αρμόδια Υπουργεία, προς υλοποίηση της Στρατηγικής για το Τρόδος, με βάση και τις εισηγήσεις της Στρατηγικής Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων Τρόδους.

Απόσπασμα από τα Πρακτικά της Συνεδρίας του Υπουργικού Συμβουλίου Ημερομηνίας 20/2/2018

Το μέλλον του Δασικού Κολλεγίου.

Αρ. Απόφασης
84.417

(Αρ. Πρότασης 334/2018).

Αναφορικά με την Απόφαση με αρ. 79.070 και ημερ. 1.7.2015, το Συμβούλιο αποφάσισε:

- α) Να εγκρίνει το Σχέδιο Δράσης για τη λειτουργία του Δασικού Κολλεγίου Κύπρου ως Επιμορφωτικό/Εκπαιδευτικό Κέντρο, για την περίοδο Σεπτεμβρίου 2017 μέχρι και το τέλος του 2019, αντίγραφο του οποίου επισυνάπτεται στην Πρόταση ως Παράρτημα ΙΙΙ.
- β) Να εξουσιοδοτήσει τον Υπουργό Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος να υποβάλει για έγκριση προς το Συμβούλιο τελική Πρόταση για τη λειτουργία του Δασικού Κολλεγίου Κύπρου ως Δασικό Επιμορφωτικό/Εκπαιδευτικό Κέντρο, η οποία να περιλαμβάνει και την επαναλειτουργία του κύκλου σπουδών στη Δασοπονία, καθώς και την πιθανή συνεργασία με τα εκπαιδευτικά ιδρύματα της Κύπρου που εκδήλωσαν ενδιαφέρον για αξιοποίηση των εγκαταστάσεων/υποδομών του.

Απόσπασμα από τα Πρακτικά της Συνεδρίας του Υπουργικού Συμβουλίου Ημερομηνίας 1/7/2015

Το μέλλον του Δασικού Κολεγίου Κύπρου.

Αρ. Απόφασης
79.070

(Αρ. Πρότασης 815/2015).

Αναφορικά με την Απόφαση με αρ. 74.751 και ημερ. 20.2.2013, το Συμβούλιο αποφάσισε:

- α) Όπως η εισδοχή νέων σπουδαστών και η προσφορά του τριτοφύλου κύκλου σπουδών και των άλλων σχετικών κύκλων σπουδών στο Δασικό Κολλέγιο Κύπρου, ανασταλεί μέχρι τη λήψη διαφορετικής Απόφασης από το Συμβούλιο, σε κατάλληλο χρόνο στο μέλλον, εφόσον οι συνθήκες το επιτρέψουν.
- β) Όπως το Δασικό Κολλέγιο επεκτείνει και διευρύνει τη λειτουργία του ως Επιμορφωτικό και Εκπαιδευτικό Κέντρο, ώστε να ικανοποιούνται, στο μέγιστο βαθμό, τόσο ανάγκες της Κυπριακής Δασοπονίας, όσο και ευρύτερες συναφείς ανάγκες της κοινωνίας και της οικονομίας.
- γ) Να εξουσιοδοτήσει τον Υπουργό Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος να δώσει οδηγίες στον Διευθυντή του Τμήματος Δασών να ετοιμάσει, μέχρι τις 31.7.2015, Σχέδιο Δράσης για τη μετεξέλιξη του Δασικού Κολεγίου, για την περίοδο 2016-2018, με τριετή προϋπολογισμό, για την επίτευξη των στόχων που παρατίθενται στην παράγραφο 7 της Πρότασης.

.../..

Απόσπασμα από τα Πρακτικά της Συνεδρίας του Υπουργικού Συμβουλίου Ημερομηνίας 1/7/2015

- δ) Να εξουσιοδοτήσει τον Υπουργό Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος να εξετάσει τα αιτήματα και τις προτάσεις που υπάρχουν ή θα υπάρξουν, για αξιοποίηση των υποδομών του Δασικού Κολεγίου, οι οποίες θα παραμένουν διαθέσιμες και να υποβάλει Πρόταση στο Συμβούλιο για έγκριση του Σχεδίου Δράσης για τη μετεξέλιξη του Κολεγίου και τη συνολική αξιοποίηση των υποδομών του.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ – ΠΡΩΤΗ ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΗ ΔΕΣΜΗ ΔΡΑΣΕΩΝ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΜΗΝΥΜΑ ΓΡΑΦΕΙΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΟΡΕΙΝΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ (ΕΠΙΣΥΝΑΠΤΕΤΑΙ)

Για σας,

Στι συνάχεια του ηλεκτρονικού σας μηνύματος, σας αναφέρω τα πιο κάτω:

1. Πρακτικά συναντήσεων ή αλληλογραφία που προέκυψε μετάθ των εμπλεκόμενων τμημάτων, κατά τη διάρκεια των θεμελιωδών για τον καταρτισμό της ΕΣΛΟΚ.
Τα συγκεκριμένα στοιχεία θα σας αποσταλούν στο αμέσως επόμενο διάστημα.
2. Παρουσιάσεις της ΕΣΛΟΚ (τύπου αρχείου PowerPoint) οι οποίες είχαν πραγματοποιηθεί για ενημέρωση των εμπλεκόμενων φορέων αλλά και του κοινού.
Τα συγκεκριμένα στοιχεία θα σας αποσταλούν στο αμέσως επόμενο διάστημα.
3. Η μελέτη της Εθνικής Στρατηγικής Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους, καθώς και τα Παραρτήματα, σε επεξεργασμένη μορφή (π.χ. αρχείο Word, Excel).
Τα συγκεκριμένα αρχεία δεν μπορούν να παρασθούν σε επεξεργασμένη μορφή. Παρό το γεγονός ότι τα αρχεία είναι σε μορφή «pdf» μπορεί να γίνει αντιγραφή κειμένου. Αν υπάρχει κάποιο πρόβλημα είμαστε στην διάθεση σας για οποιαδήποτε βοήθεια.
4. α) Παραρτήματα Β.1 – Β.3 της Απόφασης του Υπουργικού Συμβουλίου 85.817 (ημερομηνίας 12/7/2019) τα οποία αναφέρονται στην πρώτη και δεύτερη δέσμη δράσεων υλοποίησης της Στρατηγικής.
Τα παραρτήματα Β.1 και Β.2 διαθέτουν τα ίδια στοιχεία σε διαφορετική κατάσταση. Τα συγκεκριμένα προωθούνται σε μορφή excel, αφού έχουν αφαιρεθεί οι προϋπολογισμοί των δράσεων, στο Παράρτημα 1.
Το παράρτημα Β.3 δεν μπορεί να προωθηθεί καθώς εμπλεκεί προϋπολογισμούς. Τα συγκεκριμένα αρχεία όμως δεν περιέχει καμιά επιπλέον πληροφορία από το κείμενο της ΕΣΛΟΚ.
β) Πίνακας με δράσεις/ Σχέδια/ Νομοθετικές ή Διοικητικές μεταρρυθμίσεις τα οποία βρίσκονται ήδη υπό υλοποίηση ή πρόκειται να υλοποιηθούν στο εγγύς μέλλον (π.χ. όσα εξετάζονται από την Βουλή αναφορικά με συμπερίληψη στον προϋπολογισμό της επόμενης δεκαετίας).
Στο Παράρτημα 2 αναφέρονται οι δράσεις που είναι στο στάδιο υλοποίησης. Για οτιδήποτε νεότερο θα σας ενημερώσουμε σε επόμενο μήνυμα.
6. Οποιοσδήποτε εναλλακτικές είχαν εξεταστεί και απορρίφθηκαν κατά το στάδιο καταρτισμού της ΕΣΛΟΚ ή των επιμέρους Στρατηγικών για Στερεά Απορρίμματα ή Υγρά Απόβλητα.
Όλα τα στοιχεία που διαθέτουμε υπάρχουν εντός των Στρατηγικών που έχουν επισυναφθεί εξ αρχής.
7. Το συνοπτικό κείμενο της ΕΣΛΟΚ το οποίο αναφέρθηκε από τον Επίτροπο ΑΟΚ στην συνάντηση στις 7/10/2020 (περίπου στις 160 σελίδες).
Το συνοπτικό κείμενο της ΕΣΛΟΚ σας επισυνάπτεται σε μορφή «pdf» στο παράρτημα 3.
8. Στοιχεία χωροθέτησης για όσα έργα έχουν προκύψει συγκεκριμένες θέσεις (π.χ. ΣΕΛ Μουτουλλά, ΣΜΑ Λινού, κ.α.).
Η βιοτεχνική ζώνη στην κοινότητα Λινού θα καταληφθεί από το ελικοδρόμιο και την βιοτεχνική περιοχή. Για οτιδήποτε νεότερο θα σας ενημερώσουμε σε επόμενο μήνυμα.

Ευχαριστώ πολύ,

Νικόλας Νικολάου
Γραφείο Επιτρόπου
Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων

From: Fotini Efthymiou [f.efthymiou@iaco.com.cy]
Sent: Tuesday, October 20, 2020 10:06 AM
To: Nikolas Nikolaou
Cc: Theodosios Tsiolas; Eliza Loizou; Commissioner_Mountain Communities; Angeliki Riála; Presidency - Info; Ayis Iacovides; I.A.CO Environmental & Water Consultants Ltd; Georgia Arest; Angela Nicolau
Subject: ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ/ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΠΟΝΗΣΗ ΣΜΠΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΣΛΟΚ ΤΡΟΟΔΟΥΣ

CAUTION: THIS EMAIL ORIGINATED FROM OUTSIDE OF THE ORGANIZATION. DO NOT CLICK LINKS OR OPEN ATTACHMENTS UNLESS YOU RECOGNIZE THE SENDER AND KNOW THE CONTENT IS SAFE.

Η πρώτη και δεύτερη δέσμη δράσεων, σύμφωνα με το πιο πάνω ηλεκτρονικό μήνυμα του Γραφείου Επιτρόπου Ανάπτυξης Ορεινών κοινοτήτων Τροόδους, λόγω μεγάλου όγκου, παρατίθενται στον ακόλουθο ηλεκτρονικό σύνδεσμο: <http://iaco.synology.me:5000/sharing/VP6CvphSn>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV – ΔΡΑΣΕΙΣ ΥΠΟ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΜΗΝΥΜΑ ΓΡΑΦΕΙΟΥ ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΟΡΕΙΝΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Δράσεις υπό υλοποίηση

1. ΣΠ1.1.1."Περί θεσπίσεως της αρχής της Ορεινότητας και της πολιτικής ορεινών περιοχών της Κυπριακής Δημοκρατίας"
2. ΣΠ2.1.1. Εκπόνηση και έγκριση Δήλωσης Πολιτικής Τροόδους.
3. ΣΠ6.3.4 Σύσταση Ιδρύματος Πολιτισμού Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους - Σύσταση Ιδρύματος Πολιτισμού Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους το οποίο θα λειτουργεί σαν συμβουλευτικό σώμα προς την Κυβέρνηση και θα υλοποιεί δράσεις συντονισμού, προστασίας και αξιοποίησης της πολιτιστικής κληρονομιάς

8.1.1.(α): Σύσταση Ιδρύματος Πολιτισμού Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους
4. 1.1.1. Δημιουργία ταυτότητας και ανάδειξη της ποιότητας των γεωργικών προϊόντων
1.1.2. Διαμόρφωση προδιαγραφών ποιότητας (πρότυπα διαχείρισης)
2.1.1. Δημιουργία ταυτότητας των μεταποιημένων προϊόντων
2.1.2. Διαμόρφωση προδιαγραφών ποιότητας (πρότυπα διαχείρισης).
5. 1.1.4. Πολυλειτουργικό - επισκέψιμο αγρόκτημα: διαμόρφωση προδιαγραφών ανάπτυξης και λειτουργίας. Προώθηση της Αναγνώρισης στην Δήλωση Πολιτικής - ΠΑΡΟΧΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ
6. 1.4.1. Ειδική μοριοδότηση δράσεων στήριξης της γεωργίας και της κτηνοτροφίας του Τροόδους
7. 2.1.4. Νομοσχέδιο για αναγνώριση του 'Οικοτεχνίας'
8. 2.3.1. Δημιουργία Βιομηχανικής περιοχής Τροόδους στην Κοινότητα Λινού

*Θα προωθηθεί βιοτεχνική περιοχή και όχι βιομηχανική, στον ίδιο χώρο μικρότερης έκτασης από τους αρχικούς σχεδιασμούς.
9. 3.1.3.: Τουριστική δραστηριότητα σε περιοχές προστασίας του Φυσικού Περιβάλλοντος: διαμόρφωση προδιαγραφών ανάπτυξης και λειτουργίας
10. 3.2.3. Πύλη του Βουνού Δημιουργία "Πύλης του Βουνού"
11. 5.2.1. Αναπροσαρμογή υφιστάμενων και ανάπτυξη νέων υπηρεσιών για παιδιά μέχρι την ηλικία των 5 χρονών και 8 μηνών.
12. 5.2.2 Ανάπτυξη υποδομών προσχολικής εκπαίδευσης και δημιουργία Ενιαίων Μονάδων Φροντίδας και Εκπαίδευσης Παιδιών Προσχολικής Ηλικίας

13. 5.3.2.: Δημιουργία Συμβουλευτικών Κέντρων
14. 5.4.4: Ίδρυση Εκπαιδευτικού Κέντρου για τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης από την Αρχή Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου.
15. 8.2.4.: Ανάδειξη πολιτιστικών πόρων με την χρήση ψηφιακών τεχνολογιών
 Α: Ψηφιακός Ξεναγός
 Β: Προβολή πολιτιστικών πόρων Τροόδους: οι δρόμοι της Κουμανδαρίας και άλλες διαδρομές
 Γ: Application Γραφείο Επιτρόπου
16. 8.3.3: Δημιουργία Λαογραφικού Μουσείου και Έκθεση Τρισδιάστατης Φωτογραφίας Μνήμης
17. 8.4.3.: Κέντρο Φροντίδας Ηλικιωμένων και Αναπήρων στα Ορεινά Θέρετρα
18. 9.2.1. Αναβάθμιση Νοσοκομείου Τροόδους
19. 11α.2.1 Επέκταση και αναβάθμιση υφιστάμενων ΣΕΛ
 Α) Κατασκευή Β' φάσης Αποχετευτικού Δικτύου Κυπερούντας για διασύνδεση περιοχής του Νοσοκομείου με τον ΣΕΛ.
 *Προκηρύχθηκε διαγωνισμός για μελέτη επέκτασης δικτύου και κατάργησης ενός αντλιοστασίου
20. 11α.2.2. Ωρίμανση έργων προτεραιότητας σε 10 ομάδες κοινοτήτων που αντιμετωπίζουν σημαντικά περιβαλλοντικά προβλήματα στις οποίες συμπεριλαμβάνονται 28 κοινότητες
 Α)Αποχετευτικό Μουτουλλα
 Αρχισε η μελέτη σχεδιασμού του δικτύου
21. Άλλα έργα για την διαχείριση Υγρών Αποβλήτων
 Α) Αποχετευτικό Αψιού
 Αρχισε η μελέτη σχεδιασμού του δικτύου
- Β)Αποχετευτικό Ασκά
 Αναμένεται εντός Οκτωβρίου η ανάθεση του έργου για την επέκταση του δικτύου συλλογής λυμάτων με παράλληλη επέκταση δικτύου ύδρευσης.
- Γ)Αποχετευτικό Απλικίου
 Αναμένεται η εξασφάλιση άδειας οικοδομής για κατασκευή Σταθμού Επεξεργασίας Λυμάτων.
22. Υπομέτρο 13.1.: (13.1.3./ 13.2.5.): Κέντρο Υψηλού Αθλητισμού στον Πρόδρομο.
23. 14.1.1 Κατασκευή ελικοδρομίου στην περιοχή Αστυνομικής Διεύθυνσης Μόρφου για να καλύψει τις ανάγκες πυρόσβεσης, έρευνας και διάσωσης.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ V – ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

26-FEB-2019 09:19 From:

To:22275781

P.1/5

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΓΕΙΑΣ

Αρ.Φακ.: 5.03.003
Τηλ. : 22605554
Email: healthservices@mphs.moh.gov.cy

ΤΜΗΜΑ
ΙΑΤΡΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΚΑΙ
ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΥΓΕΙΑΣ
ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ
1449 ΛΕΥΚΩΣΙΑ

26 Φεβρουαρίου, 2019

ΜΕΣΩ ΤΗΛΕΩΜΟΙΟΤΥΠΟΥ
(22275781)

Κον Σταύρο Καζαμία
Γραφείο Επίτροπου Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων
Προεδρικό Μέγαρο
1400 Λευκωσία

Θέμα: Εθνική Στρατηγική Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους,
Κείμενο Διαβούλευσης.

Αναφέρομαι στην επιστολή σας με αριθμό φακέλου 05.03.001.001 και ημερομηνία 8.2.2019 αναφορικά με το πιο πάνω θέμα και σας πληροφορώ τα ακόλουθα:

Κατόπιν μελέτης του Τεύχους Α' και του Τεύχους Β' της Εθνικής Στρατηγικής για την Ανάπτυξη των Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους (κείμενο διαβούλευσης), θα ήθελα να σας επισημάνω τα ακόλουθα:

1. Όσον αφορά την Δράση 1 στο Υπόμετρο 2.1 και τις οικίες που χρησιμοποιούνται για την παρασκευή τροφίμων, η Υγειονομική Υπηρεσία ακολουθεί συγκεκριμένη διαδικασία. Αυτή βασίζεται στη φύση της οικοδομής, τη φύση των παραγόμενων τροφίμων, τον όγκο παραγωγής και τον τρόπο πώλησης (διανομή στη λιανική αγορά και μονάδες μαζικής εστίασης ή πώληση μόνο στον τόπο παραγωγής). Εάν μέρος μιας οικιακής οικοδομής (όπως αυτή ορίζεται στους περί Οδών και Οικοδομών Κανονισμούς) είναι διαμορφωμένο ως ένα κανονικό κατάστημα όπου πωλούνται/παρασκευάζονται τρόφιμα και αυτό είναι ανεξάρτητο από τα κατοικήσιμα δωμάτια της οικίας, τότε δεν εξετάζεται η άδεια οικοδομής για να δοθεί καταχώρηση της επιχείρησης στο μητρώο επιχειρήσεων τροφίμων που τηρεί ο Διευθυντής Ιατρικών Υπηρεσιών & Υπηρεσιών Δημόσιας Υγείας (Δ.Ι.Υ. & Υ.Δ.Υ.). Επίσης, δεν θεωρείται ότι παραβιάζεται το απαραβίαστο της κατοικίας, ως αυτό καθορίζεται στο άρθρο 16 του Συντάγματος. Στις άλλες περιπτώσεις, νοούμενου ότι ο χώρος παρασκευής/πώλησης τροφίμων δεν επικοινωνεί με κατοικήσιμο δωμάτιο, και πάλι δεν εξετάζεται η άδεια οικοδομής για να δοθεί καταχώρηση της επιχείρησης στο μητρώο επιχειρήσεων τροφίμων που τηρεί ο Δ.Ι.Υ. & Υ.Δ.Υ. αλλά, σύμφωνα με σχετική γνώματευση του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας, ζητείται εκ των προτέρων όπως ο ιδιοκτήτης της οικιακής οικοδομής δώσει γραπτώς την συγκατάθεση του για τη διενέργεια του ελέγχου. Στην περίπτωση

Υγειονομικές Υπηρεσίες Υπουργείου Υγείας, Λευκωσία
Τηλ.: +357 22 605 554, Φαξ: +357 22 605 482,
Ιστοσελίδα: www.moh.gov.cy/moh/mphs/phs.nsf

26-FEB-2019 09:19 From:

To:22275781

P.2/5

όπου ο χώρος παρασκευής/πώλησης τροφίμων επικοινωνεί με κατοικησιμο δωμάτιο, η Υγειονομική Υπηρεσία αποφεύγει την καταχώριση της επιχείρησης, καθότι υπάρχει κίνδυνος παραβίασης του απαραβίαστου της κατοικίας ακόμη και αν ο διενεργών τον έλεγχο εξουσιοδοτημένος λειτουργός λάβει όλα τα εύλογα μέτρα που δύναται να λάβει προς αποφυγή αυτού. Επίσης, στην περίπτωση χρήσης της κουζίνας της κατοικίας για την παρασκευή των τροφίμων, αντί ξεχωριστής κουζίνας, υπάρχει αυξημένος κίνδυνος επιμόλυνσης των τροφίμων και αυξημένη δυσκολία τήρησης των απαιτήσεων του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 852/2004 για την υγιεινή των τροφίμων.

Παράλληλα με τα πιο πάνω, να σημειωθεί ότι η Υγειονομική Υπηρεσία κατά την διετία 2017-2019 έλαβε ερωτήματα από πολλούς πολίτες σε ολόκληρη την Κύπρο αναφορικά με την δυνατότητα παρασκευής τροφίμων στις οικίες τους. Οι πολίτες, πέραν της πληροφόρησης για τις απαιτήσεις της νομοθεσίας τροφίμων, πληροφορούνταν κατά λέξη τα ακόλουθα:

*Για την λειτουργία επιχείρησης τροφίμων σε κατοικία, προϋπόθεση, είναι η εξασφάλιση **πολεοδομικής άδειας από την οικεία πολεοδομική αρχή. Αυτή μπορεί να εξασφαλισθεί** μέσα στα πλαίσια των προβλεπόμενων στα «ειδικά Μέτρα για τη νομιμοποίηση/αδειοδότηση υφιστάμενων αυθαίρετων ή/και προτεινόμενων νέων κατασκευών σε εγκριμένες αναπτύξεις, για σκοπούς ανάκαμψης της αναπτυξιακής δραστηριότητας στην Κύπρο».*

Τα μέτρα αυτά περιλαμβάνονται στο Σχέδιο Παροχής Πολεοδομικών Κινήτρων για σκοπούς ανάκαμψης της αναπτυξιακής δραστηριότητας στην Κύπρο, το οποίο έχει αποφασισθεί από το Υπουργικό Συμβούλιο, βάσει των ακόλουθων αποφάσεων:

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΥΠΟΥΡΓΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ Σχέδιο Παροχής Πολεοδομικών Κινήτρων για σκοπούς ανάκαμψης της αναπτυξιακής δραστηριότητας στην Κύπρο, ΑΡ. 75.172 ημερ. 29/05/2013, ΑΡ. 76.995 ημερ. 28/05/2014, ΑΡ. 78.476 ημερ. 03/03/2015, ΑΡ. 79.262 ημερ. 29/07/2015, ΑΡ. 79.263 ημερ. 29/07/2015, ΑΡ. 79.264 ημερ. 29/07/2015, Απόφαση ημερ. 21/12/2016

*Το εν λόγω Σχέδιο, συμπεριλαμβάνει μεταξύ άλλων ειδικά Μέτρα για τη νομιμοποίηση/αδειοδότηση υφιστάμενων αυθαίρετων ή/και προτεινόμενων νέων κατασκευών σε εγκριμένες αναπτύξεις. Στα εν λόγω ειδικά μέτρα, μεταξύ άλλων τίθενται όροι και προϋποθέσεις που επιτρέπουν την αλλαγή χρήσης τμήματος οικιστικής μονάδας σε επαγγελματική στέγη περιορισμένου εμβαδού. Στα επαγγέλματα για τα οποία ισχύουν τα ειδικά μέτρα, συμπεριλαμβάνεται και η κατηγορία «**εργαστήριο Κατηγορίας Γ (πολύ περιορισμένου βαθμού οχληρίας)**», στην οποία εμπίπτουν μεταξύ άλλων εργαστήρια άρτων, εργαστήρια παρασκευής γλυκών του κουταλιού, μαρμελάδας και ειδών ζαχαροπλαστικής καθώς και εργαστήρια ορισμένων άλλων ειδών τροφίμων (αυτά δημοσιεύονται στα «Παράρτηματα Τοπικών Σχεδίων 2012, Υπουργείο Εσωτερικών, Τμήμα Πολεοδομίας & Οικήσεως, Λευκωσία, 2012»).*

2. Αναφορικά με την παράγραφο που αφορά στον οίνο, στη σελίδα 86 του Τεύχους Β': Χύμα οίνοι που τυχόν πωλούν αμπελοουργοί/μη καταχωρημένοι ερασιτέχνες

Υγειονομικές Υπηρεσίες Υπουργείου Υγείας, Λευκωσία
Τηλ.: +357 22 605 554, Φαξ: +357 22 605 482,
Ιστοσελίδα: www.moh.gov.cy/moh/mphs/phs.nsf

26-FEB-2019 09:20 From:

To:22275781

P.3/5

οινοποιοί, τυγχάνουν ελέγχου από τους λειτουργούς της Υγειονομικής Υπηρεσίας όταν αυτοί τυχόν εντοπίζονται σε εστιατόρια και άλλες μονάδες μαζικής εστίασης. Οι υπεύθυνοι των μονάδων μαζικής εστίασης καλούνται όπως μην παραλαμβάνουν οίνους από μη καταχωρημένες επιχειρήσεις/οικοτεχνίες. Επίσης, όπου υπάρχει η δυνατότητα προειδοποιείται το άτομο που πώλησε τον οίνο, ή ανάλογα με την περίπτωση επιβάλλεται διοικητικό πρόστιμο ή γίνεται εισήγηση για ποινική δίωξη. Επίσης όπου είναι σκόπιμο, δυνατό να ληφθούν δείγματα για εργαστηριακή εξέταση όσον αφορά την ασφάλεια του οίνου.

3. Αναφορικά με την τρίτη παράγραφο στη σελίδα 86 υπό το «4.1 Εμπόδια για την απόκτηση άδειας»: Ορθή είναι η παρατήρηση ότι επιχειρήσεις τροφίμων καταχωρούνται στο μητρώο της Υγειονομικής Υπηρεσίας (δηλαδή στο μητρώο επιχειρήσεων τροφίμων που τηρεί ο Δ.Ι.Υ. & Υ.Δ.Υ.) ανεξάρτητα από την εξασφάλιση πολεοδομικής-οικοδομικής άδειας, άδειας λειτουργίας από τον ΚΟΤ ή και άλλες Υπηρεσίες. Παρακαλώ να σημειωθεί ότι στο παρελθόν η Υγειονομική Υπηρεσία απαιτούσε ως προϋπόθεση η επιχείρηση τροφίμων να έχει άδεια οικοδομής για να της δοθεί καταχώρηση στο μητρώο, όμως αυτό προκαλούσε σοβαρό πρόβλημα. Συγκεκριμένα, ενώ αρκετές επιχειρήσεις πληρούσαν τις σχετικές απαιτήσεις της νομοθεσίας τροφίμων, δεν τους δίδταν καταχώριση για μεγάλο χρονικό διάστημα διότι ήταν πολύ χρονοβόρα η διαδικασία εξασφάλισης άδειας οικοδομής. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα το παράδοξο να επιτρέπει η Υγειονομική Υπηρεσία στις επιχειρήσεις αυτές να λειτουργούν χωρίς καταχώριση, διότι θα ήταν άδικο να καταγγέλλονται από αυτήν, τη στιγμή που αυτές πληρούσαν τις απαιτήσεις της νομοθεσίας για την υγιεινή και ασφάλεια των τροφίμων. Για αυτό τον λόγο η Υγειονομική Υπηρεσία, μετά και από σχετική Γνωμάτευση του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας, έπαψε να ζητά την εξασφάλιση άδειας οικοδομής ως προϋπόθεση για την παραχώρηση καταχώρησης. Να σημειωθεί ότι οι περί Τροφίμων (Ελεγχος & Πώληση) Νόμοι του 1996-2014 και οι υπό αυτούς εκδοθέντες κανονισμοί, δεν προβλέπουν όπως μια εγκατάσταση έχει άδεια οικοδομής για να καταχωρηθεί η επιχείρηση που την χρησιμοποιεί, στο μητρώο επιχειρήσεων τροφίμων που τηρεί ο Δ.Ι.Υ. & Υ.Δ.Υ.
4. Αναφορικά με την 2^η παράγραφο στη σελίδα 87, υπό το «4.1 Εμπόδια για την απόκτηση άδειας»: Να σημειωθεί ότι ειδικά όσον αφορά τον συντονισμό της Υγειονομικής Υπηρεσίας με την Πολεοδομική Αρχή, η τυχόν έλλειψη αυτού οφείλεται στην χρονοβόρα διαδικασία που απαιτείται για την εξασφάλιση άδειας οικοδομής/ άδειας αλλαγής χρήσης. Εάν η διαδικασία αυτή δεν γίνει γρήγορη, θα είναι εκ των πραγμάτων αδύνατος ο συντονισμός μεταξύ των δύο αρμόδιων αρχών.
5. Αναφορικά με την 3^η παράγραφο στη σελίδα 87, υπό το «4.1 Εμπόδια για την απόκτηση άδειας»: Δεν κατανοούμε γιατί η «έλλειψη κατηγοριοποίησης και ορισμού των υποστατικών παραγωγής τροφίμων φυτικής προέλευσης κατ' αντιστοιχία των προϊόντων ζωικής προέλευσης» θα μπορούσε να προκαλεί οποιοδήποτε πρόβλημα. Κάθε επιχείρηση παραγωγής τροφίμων φυτικής προέλευσης ελέγχεται από την Υγειονομική Υπηρεσία με βάση ανάλυση κινδύνου, ως απαιτεί η νομοθεσία τροφίμων της Ε.Ε. Παράγοντες που επηρεάζουν την επικινδυνότητα μιας επιχείρησης τροφίμων είναι μεταξύ άλλων το μέγεθος της παραγωγής και διανομής, η φύση των παραγόμενων τροφίμων και οι ενεχόμενοι δυνητικοί κίνδυνοι για την υγεία, κ.α. Παράλληλα, ισχύει και για τις επιχειρήσεις αυτές η δυνατότητα ευέλικτης αντιμετώπισης από την Υγειονομική Υπηρεσία, λόγω παραγόντων όπως οι

Υγειονομικές Υπηρεσίες Υπουργείου Υγείας, Λευκωσία
Τηλ.: +357 22 605 554, Φαξ: +357 22 605 482,
Ιστοσελίδα: www.moh.gov.cy/moh/mphs/phs.nsf

26-FEB-2019 09:21 From:

To: 22275781

P. 4/5

παραδοσιακές μέθοδοι παραγωγής, η μεγάλη απόσταση από περιοχές με σημαντικό αριθμό πληθυσμού, κ.τ.λ.

6. Όσον αφορά τη φράση «η αμφισβητούμενη ποιότητα λόγω της κυκλοφορίας μη ελεγμένων τοπικών προϊόντων καθώς και η μη εξασφάλιση του υγιούς ανταγωνισμού. Παράδειγμα αποτελεί η παραγωγή χύμα κρασιού και ζιβανίας», θεωρούμε πως μέσω των ελέγχων που διενεργεί η Υγειονομική Υπηρεσία είτε σε χώρους που χρησιμοποιούν τέτοια προϊόντα (π.χ. εστιατόρια) είτε σε χώρους που τα πωλούν απευθείας στον καταναλωτή (καταστήματα λιανικής πώλησης) αποφεύγεται σε σημαντικό βαθμό το αναφερόμενο πρόβλημα.
7. Αναφορικά με την 2^η παράγραφο στη σελίδα 88, υπό το «4.2 Η ανάγκη αναγνώρισης της οικοτεχνίας»: Συμφωνούμε με την ανάγκη αυτή, αλλά θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη και τα αναφερόμενα στο σημείο 1 της παρούσας επιστολής.
8. Αναφορικά με την 3^η παράγραφο στη σελίδα 88, υπό το «4.3 Η ένταξη των μεταποιητικών μονάδων στον τουρισμό»: Να σημειωθεί ότι είναι ευθύνη του εστιατόρα να παραλαμβάνει μεταποιημένα τρόφιμα που χρησιμεύουν ως πρώτες ύλες τροφίμων μόνο από καταχωρημένες επιχειρήσεις τροφίμων, και όχι από μη-ελεγχόμενες.
9. Αναφορικά με το υπόμετρο 2.1.2 στη σελίδα 93: Τρόφιμα φυτικής προέλευσης, που δεν θεωρούνται πλέον πρωτογενή προϊόντα (π.χ. αποφλοιωμένες πατάτες, τεμαχισμένα φρούτα, ελαιόλαδο, ξίδι), ελέγχονται ως προς την υγιεινή παραγωγή τους από την Υγειονομική Υπηρεσία, με βάση τον Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 852/2004 και τους περί Τροφίμων (Έλεγχος & Πώληση) Νόμους του 1996-2014. Πρωτογενή τρόφιμα φυτικής παραγωγής, δηλαδή βασικά αυτά στο επίπεδο του χωραφιού, τυγχάνουν ελέγχων ως προς την υγιεινή παραγωγή τους από το Τμήμα Γεωργίας με βάση τον περί της Υγιεινής των Τροφίμων Φυτικής Προέλευσης στο Στάδιο της Πρωτογενούς Παραγωγής Νόμο του 2017 (Ν. 39(Ι)/2017). Ο αντίστοιχος κανονισμός για τα τρόφιμα ζωικής προέλευσης βασίζεται στο κεκτημένο της νομοθεσίας τροφίμων της Ε.Ε. και ειδικά στον Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 853/2004. Να σημειωθεί ότι ο Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 853/2004 προβλέπει ότι προϋπόθεση για μια επιχείρηση παραγωγής τροφίμων ζωικής προέλευσης να λάβει έγκριση, είναι να συμμορφώνεται και με τις απαιτήσεις του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 852/2004. Δεν θα ήταν σωστό να θεσπισθεί νέος εθνικός κανονισμός για την υγιεινή παραγωγή τροφίμων φυτικής προέλευσης (μεταποίηση), εφόσον αυτό αντιβαίνει το κεκτημένο στην νομοθεσία τροφίμων της Ε.Ε. και εφόσον τα τρόφιμα φυτικής προέλευσης ελέγχονται ήδη ως προς την υγιεινή παραγωγή τους σε όλα τα στάδια, από το Τμήμα Γεωργίας και την Υγειονομική Υπηρεσία.
10. Αναφορικά με το σημείο β στη Δράση 2 του Υπόμετρου 2.1 (σελ. 94): οι μονάδες «επεξεργασίας φυτικών προϊόντων» τυγχάνουν καταχώρισης (στο μητρώο επιχειρήσεων τροφίμων που τηρεί ο Δ.Ι.Υ. & Υ.Δ.Υ.) και όχι «έγκριση εγγραφής». Η καταχώριση αυτή δίδεται και απαιτείται για: (1) τα συσκευαστήρια φρούτων και λαχανικών που παραλαμβάνουν από πέραν του ενός παραγωγού, (2) τις επιχειρήσεις που (ανεξαρτήτως του από πόσους παραγωγούς προέρχονται τα φρούτα και λαχανικά) προβαίνουν σε εργασίες που ενδέχεται να αλλοιώσουν τα προϊόντα και/ή να εισάγουν νέους κινδύνους στα τρόφιμα, π.χ. η αποφλοίωση γεωμύλων, ο τεμαχισμός καρτών σε φέτες, η συσκευασία σαλάτας σε σακούλες με

Υγειονομικές Υπηρεσίες Υπουργείου Υγείας, Λευκωσία
Τηλ.: +357 22 605 554, Φαξ: +357 22 605 482,
Ιστοσελίδα: www.moh.gov.cy/moh/mphs/phs.nsf

26-FEB-2019 09:22 From:

To:22275781

P.5/5

τη χρήση αερίων συσκευασίας ή την αφαίρεση αερίων. Η καταχώριση δεν δίδεται σε εγκαταστάσεις που προβαίνουν σε εργασίες που είναι μέσα στα πλαίσια της πρωτογενούς παραγωγής, όπως π.χ. η πλύση λαχανικών για αφαίρεση χρώματος χωρίς να καθίστανται τα λαχανικά έτοιμα για κατανάλωση, η αφαίρεση φύλλων από λαχανικά, η διαλογή φρούτων, κ.α.

Είμαστε στη διάθεση σας για οποιοσδήποτε περαιτέρω πληροφορίες ή διευκρινήσεις.

(Αλβέρτος Καρίς)

Προϊστάμενος Υγειονομικών Υπηρεσιών

Κοιν.: Διευθύντρια Τμήματος Γεωργίας

Υγειονομικές Υπηρεσίες Υπουργείου Υγείας, Λευκωσία
Τηλ.: +357 22 605 554, Φαξ: +357 22 605 482,
Ιστοσελίδα: www.moh.gov.cy/moh/mphs/phs.nsf

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ VI – ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ, ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΛΑΙΑΣ

Αρ. Φακ.: Π.Υ. 5.2.02/3

ΣΗΜΕΙΩΜΑ

ΘΕΜΑ: Εθνική Στρατηγική Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους

ΗΜΕΡ: 1 Μαρτίου 2019

Αναφορικά με το πιο πάνω θέμα, καταγράφονται πιο κάτω οι θέσεις των Πολιτιστικών Υπηρεσιών:

- **Διαμόρφωση Πολιτιστικής Πολιτικής - Ίδρυμα Πολιτισμού Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους**

Η απουσία της ενιαίας πολιτιστικής πολιτικής και ενιαίας εποπτείας στα θέματα πολιτισμού λόγω του κατακερματισμού υπηρεσιών και φορέων δεικνύει την αναγκαιότητα της σύστασης ενός φορέα, ο οποίος θα αναλάβει την εποπτεία και τον συντονισμό για την προστασία και αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς. Από την άλλη, υπάρχει και έντονος προβληματισμός ως προς την εποπτεία ενός πολιτιστικού φορέα για την περιοχή του Τροόδους. Ως εκ τούτου, εκφράζονται κάποιες επιφυλάξεις για τον τρόπο σύστασης του εν λόγω Ιδρύματος και συγκεκριμένα για την άσκηση πολιτικής από Διοικητικό Συμβούλιο. Γίνεται εισήγηση για θέσπιση νομοθεσίας για τη δημιουργία ενός φορέα/Οργανισμού ή/και Επιτροπής, ο/η οποίος/α να απαρτίζεται από Συμβουλευτική Επιτροπή με μέλη αρμόδιους φορείς (Υπουργεία/Υπηρεσίες) που ασκούν πολιτικές αρμοδιότητες που αφορούν στην Πολιτιστική Πολιτική καθώς και ειδικούς/εμπειρογνώμονες στα θέματα αρμοδιότητας του φορέα. Επιπλέον, τονίζεται ότι ο φορέας **δεν θα πρέπει να ασκεί αλλά να εισηγείται πολιτιστική πολιτική**. Ο φορέας θα μπορούσε να λειτουργεί σαν συμβουλευτικό σώμα προς την Κυβέρνηση στα θέματα που άπτονται της αρμοδιότητας του. (για εύκολη αναφορά είναι σχετική η σύσταση Ίδρυματος «Κυπριακή Εθνική Επιτροπή για την UNESCO» http://www.unesco.org.cy/About-Ethniki_Epitropi_GR-ABOUT-02_GR).

- **Πολιτιστικοί Πόροι**

Οι Πολιτιστικές Υπηρεσίες στα πλαίσια των σχεδίων και προγραμμάτων του έχει στηρίξει και επιχορηγήσει δράσεις, εκδηλώσεις και υποδομές στις ορεινές κοινότητες του Τροόδους. Επισημαίνεται όμως ότι απαιτείται να δοθεί περισσότερη έμφαση στους **φυσικούς φορείς (δημιουργοί)** που δημιουργούν παραδοσιακό πολιτισμό στην περιοχή.

Υπάρχει σύγκλιση απόψεων ότι υπάρχει πολύ σημαντικός πλούτος **άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς**, ο οποίος θα πρέπει να καταγραφεί, να αναδειχθεί και να αξιοποιηθεί. Γίνεται εισήγηση στο θέμα αυτό να υπάρξει συνεργασία με την Κυπριακή Εθνική Επιτροπή UNESCO λαμβάνοντας υπόψη τον Εθνικό Κατάλογο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς, τα στοιχεία που έχουν που έχουν εγγραφεί και τους Φορείς/Κοινότητες που τα έχουν εγγράψει. Συντονισμός και με Λογοτεχνικά Σωματεία, Ε.ΚΑ.ΤΕ, ΕΙ.ΚΑ, Πανεπιστήμια, Υπηρεσία Κυπριακής Χειροτεχνίας.

Αναφορικά με το θέμα των **Μουσείων**, υπάρχει θετική προσέγγιση ως προς την ίδρυση και λειτουργία Ιστορικού Μουσείου Τροόδους. Επισημαίνεται επιπλέον ότι είναι σημαντική η καταγραφή και αξιοποίηση των πολιτιστικών κέντρων και 'Μουσείων' που υπάρχουν στην περιοχή. Ιδιαίτερη προσοχή χρειάζεται στον ορισμό του 'Μουσείου' και στις περιπτώσεις αυτές θα πρέπει να ληφθεί υπόψη η νομοθεσία που αφορά στον Ν.58(Ι)/2009 - Ο περί της Αναγνώρισης Ιδιωτικών Μουσείων και Μουσείων των Αρχών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Διαδικασία και Προϋποθέσεις) Νόμος. Για το θέμα της **προβολής των πολιτιστικών πόρων** θα πρέπει να υπάρχει συντονισμός με το Υφυπουργείο Τουρισμού, Τμήμα Αρχαιοτήτων και Εθνική Επιτροπή UNESCO.

- **Βιβλιοθήκη-Αρχείο**

Για τη δημιουργία βιβλιοθήκης και αρχείου ορεινών κοινοτήτων Τροόδους γίνεται εισήγηση για συντονισμό του θέματος σε συνεργασία με την Κυπριακή Βιβλιοθήκη.

Επιπλέον, αναφορικά με το θέμα της δημιουργίας ψηφιακής βιβλιοθήκης γίνεται εισήγηση για συνεργασία με το Εργαστήριο Ψηφιακής Πολιτιστικής Κληρονομιάς του ΤΕΠΑΚ.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ VII – ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ

ΣΧΟΛΙΑ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ ΕΠΙ ΤΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΟΡΕΙΝΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ ΤΡΟΟΔΟΥΣ

ΓΕΝΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

1. Πολλά ζητήματα χρήζουν διευκρινίσεων, καθώς για πρώτη φορά παρουσιάζεται ολοκληρωμένο κείμενο για την ΕΣΑΟΚ. Ως εκ τούτου στο συνημμένο πίνακα και όπου χρειάζεται για κάθε επιμέρους θέμα τίθενται τα σχετικά ερωτήματα και ζητούνται διευκρινίσεις.
2. Σε πολλά επιμέρους θέματα που άπτονται των αρμοδιοτήτων του Τμήματος Γεωργίας παρατίθενται στο συνημμένο πίνακα οι θέσεις και εισηγήσεις μας.
3. Οπουδήποτε γίνεται αναφορά στο Επαρχιακό Γεωργικό Γραφείο Πιτσιλιάς ή Τροόδους, ή Κλάδους του Τμήματος Γεωργίας, θα πρέπει να γίνει αντικατάσταση με Τμήμα Γεωργίας.
4. Σχετικά με την Εθνική Επιτροπή Παρακολούθησης της ΕΣΑΟΚ και την Ειδική Επιτροπή Διακυβέρνησης, όπως αναφέρονται στο Τεύχος Α' της Στρατηγικής σε αυτή θα πρέπει να μετέχει το Τμήμα Γεωργίας και όχι το Επαρχιακό Γεωργικό Γραφείο Τροόδους.
5. Πρόσθετα των όσων αναφέρονται πιο πάνω, ιδιαίτερη μνεία θα πρέπει να γίνει στον αμπελοοικονομικό τομέα όπου πιστεύουμε ότι δεν έχει προηγηθεί εμπεριστατωμένη μελέτη με αποτέλεσμα σε μεγάλο βαθμό να εξαχθούν ανακριβή και ετεροβαρή συμπεράσματα και κατ' επέκταση να προταθούν ανεδαφικές εισηγήσεις, όπως για παράδειγμα τη προώθηση δημιουργίας Ενιαίας Μονάδας Διαχείρισης για τον Αμπελοοικονομικό Τομέα. Έχει δοθεί ιδιαίτερη βαρύτητα στο θέμα της ποιότητας

1

- του χύμα κρασιού και της κουμανδαρίας. Για όλα τα θέματα που αφορούν τον αμπελοοικονομικό τομέα παρατίθενται στο συνημμένο πίνακα με λεπτομέρεια οι θέσεις μας.
6. Ένα άλλο κυρίαρχο θέμα την μελέτης είναι η ανάπτυξη της μεταποίησης και κυρίως της οικοτεχνίας. Πιστεύουμε ότι τα θέματα αυτά θα πρέπει να συζητηθούν και επιλυθούν σε συνεννόηση κυρίως με τις Καθ' ύλη και κατά Νόμο Αρμόδιες Υπηρεσίες, ήτοι τις Υγειονομικές Υπηρεσίες του Υπουργείου Υγείας και τις Κτηνιατρικές Υπηρεσίες του Υπουργείου Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος.
 7. Θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι στην ΕΣΑΟΚ δεν δίνεται ανάλογη βαρύτητα ούτε στην παρουσίαση του μεγέθους και της περιγραφής του πρωτογενούς τομέα ούτε και στις δυνατότητες και κατ' επέκταση σε εισηγήσεις για περαιτέρω ανάπτυξη του.
 8. Πολλά σημεία του Τεύχους Α, επαναλαμβάνονται στο Τεύχος Β. Τα σχόλια που παρατίθενται για επιμέρους σημεία του Τεύχους Β αφορούν και αντίστοιχα σημεία του Τεύχους Α.
 9. Να ληφθεί υπόψη ότι ο χρηματοοικονομικός φάκελος για την Αγροτική Ανάπτυξη για κάθε Κράτος Μέλος συνεχώς μειώνεται και ως εκ τούτου υπάρχει προβληματισμός κατά πόσο οι πιστώσεις θα ικανοποιήσουν τις ανάγκες τόσο τις ΕΣΑΟΚ όσο και του υπόλοιπου αγροτικού κόσμου της Κύπρου.

2

Τεύχος Β

Σελίδα	Κείμενο	Σχόλιο Τμήματος Γεωργίας
48	Οι καλλιέργειες ομαδοποιήθηκαν σε επίπεδο κοινότητας, σε επτά κατηγορίες δυναμικότητας οι οποίες ορίστηκαν με βάση το είδος καλλιέργειας και την αξία παραγωγής τους (στοιχεία ΚΟΑΠ 2017): α) σπυροφόρα φυλλοβόλα δένδρα, εσπεριδοειδή, β) λαχανικά πεπονειδή , γ) αμπελία (οινοποιήσιμα, επιτραπέζια, παραδοσιακά), δ) ελιές, ε) υπόλοιπα δένδρα (παραδοσιακά δένδρα, μόνιμες δενδρώδεις καλλιέργειες, χαρουπιδιά, καρυδιά, συκιά, κ.ά.), στ) υπόλοιπες ετήσιες καλλιέργειες (δημητριακά, κτηνοτροφικά φυτά, βιομηχανικά φυτά), ζ) αγρανάπαυση, μόνιμοι βοσκότοποι. Στη συνέχεια αυτές ομαδοποιήθηκαν σε τρεις βασικές ομάδες οριζόμενες ως εξής:	Εδώ θα πρέπει να μπει ένα κόμμα μεταξύ λαχανικών και πεπονειδών ώστε να είναι ξεκάθαρο ότι εννοεί δυο ξεχωριστές καλλιέργειες (λαχανικά, πεπονειδή)
48	Πίνακας 2	Δίδονται λανθασμένα στοιχεία για τις εκτάσεις των αμπελιών
55	Τα αμπελία εμφανίζονται στη κατηγορία 'εκμεταλλεύσεις αυτοκατανάλωσης & συνέχισης της παράδοσης (αμπελία, περβόλια)'.	Οι αμπελοργικές εκμεταλλεύσεις υπάρχουν και στις τρεις κατηγορίες
55	<p>• Σχέση με γαιοτόπους:</p> <p>Παρά την επιβεβαίωση από τη διάγνωση της ύπαρξης γαιοτόπων στο Τρόδος (μήλα Κυπελλούνας, φουντουκόδασος Πολύστου, κ.ά.), δεν διαπιστώνεται καμιά προσπάθεια ενταξιομού, καθαρισμού και αναγνώρισής τους. Η αγορά αναγνωρίζει όλο και περισσότερο τη σχέση ποιότητας προϊόντων και γαιοτόπου. Η Ε.Ε. προσφέρει τα εργαλεία για την ενσωμάτωση και αναγνώριση αυτής της σχέσης.</p>	<p>Δεν γίνεται καμία αναφορά στα προϊόντα με ΠΟΠ και ΠΓΕ που έχουν αναγνωριστεί (Γλυκό Τριαντάφυλλο Αγρού, Ζιβανία, Κοιμνοδάρια) καθώς και στα προϊόντα που ήδη εξετάζονται σχετικές αιτήσεις (Ροδόσταγμα Αγρού και 3 αλλαντικά)</p> <p>Τα αναφερόμενα είναι σε αντίθεση με όσα αναφέρονται στο σημείο (2) «Προϊόντα και συστήματα ποιότητας» της ενότητας 6 «Μεταποίηση στην ορεινή οικονομία»</p>
56	<p>• αδυναμία ανάδειξης των ποιοτικών χαρακτηριστικών και της προέλευσης των προϊόντων</p> <p>ο μη εφαρμογή των κατηγοριών ποιότητας στα προϊόντα,</p> <p>ο μη τυποποίηση των προϊόντων η οποία δεν διασφαλίζει τη διακριτότητα του προϊόντος και προώθηση στην αγορά ως κοινότητα.</p>	Δεν ισχύει η μη εφαρμογή «των κατηγοριών ποιότητας στα προϊόντα» δεδομένου ότι μόνο ελάχιστα φρούτα και λαχανικά διέπονται από ειδικές εμπορικές προδιαγραφές
56	Διαπιστώνεται ότι δεν έχει αναπτυχθεί έρευνα σχετικά με τα χημικά και	Για τα προϊόντα του αμπελοοικονομικού τομέα με ΠΟΠ/ΠΓΕ και τα αλκοολούχα ποτά με ΓΕ είναι καθορισμένα τα χημικά και

3

	οργανοληπτικά χαρακτηριστικά των παραδοσιακών προϊόντων. Εξέταση αποτελούν οι έρευνες του Τεχνολογικού Πανεπιστημίου Κύπρου (ΤΕΠΑΚ) (Life+) οι οποίες ανέδειξαν τις δυνατότητες και τις ευκαιρίες αξιοποίησης των προϊόντων της χαρουπιιάς (συμβολή στην υποστήριξη της κτηνοτροφικής δραστηριότητας και στην παραγωγή «υμεινών» προϊόντων).	οργανοληπτικά τους χαρακτηριστικά και προδιαγραφές στους Τεχνικούς φακέλους 1) Θα πρέπει να γίνει αναφορά στο ερευνητικό πρόγραμμα του ΙΓΕ και του Τμήματος Γεωργίας για την τυποποίηση και την περιγραφή των χημικών χαρακτηριστικών του σουτζιούσκου 2) Η χαρουπιιά δεν αποτελεί δέντρο ή καλλιέργεια του Τρόδους Θα πρέπει να γίνει αναφορά στο Γαστρονομικό Χάρτη της Κύπρου (έκδοση του Τμήματος Γεωργίας, όπου μεταξύ άλλων περιγράφονται και τα παραδοσιακά προϊόντα του Τρόδους)
57	Διαπιστώνεται ότι απουσιάζει εντελώς η υιοθέτηση και εφαρμογή συστημάτων πιστοποίησης και εγγύησης της ποιότητας, προέλευσης και ποιότητας των παραγόμενων προϊόντων του Τρόδους και η ύπαρξη ενός μηχανισμού υποστήριξης για την αξιοποίηση των σχετικών κανονισμών της Ε.Ε. και των εθελούσιων συστημάτων ποιότητας.	Α) Δεν γίνεται καμία αναφορά στα προϊόντα με ΠΟΠ και ΠΓΕ που έχουν αναγνωριστεί (Γλυκό Τριαντάφυλλο Αγρού, Ζιβανία, Κοιμνοδάρια) καθώς και στα προϊόντα που ήδη εξετάζονται σχετικές αιτήσεις (Ροδόσταγμα Αγρού και 3 αλλαντικά) Β) Τα αναφερόμενα είναι σε αντίθεση με όσα αναφέρονται στο σημείο (2) «Προϊόντα και συστήματα ποιότητας» της ενότητας 6 «Μεταποίηση στην ορεινή οικονομία» Γ) Δεν γίνεται αναφορά στην προσπάθεια της Αναπτυξιακής Τρόδους για την εφαρμογή σχετικού συστήματος με την ονομασία «Προϊόντα Τρόδους»
57	Υπηρεσίες υποστήριξης. Οι λειτουργοί των Επαρχιακών Γεωργικών Γραφείων (ΕΓΓ) διαθέτουν αξιολογή γνώση και εμπειρία διαπίστωση την οποία επιβεβαιώνει το έργο τους στην περιοχή.	Οι λειτουργοί των Επαρχιακών Γεωργικών Γραφείων (ΕΓΓ) του Τμήματος Γεωργίας διαθέτουν εξέλεγχ γνώση και εμπειρία διαπίστωση την οποία επιβεβαιώνει το έργο τους στην περιοχή.
57	Οπτάσα, οι συμβουλές στη γεωργία οφείλουν να αποκτήσουν ένα πιο διευρυνόμενο ρόλο: σχέσεις με το περιβάλλον, με τους πόρους, με την οργάνωση, με νέες ανάγκες που αφορούν τις καλλιέργειες και τις σχετικές φροντίδες. Εντοπίζεται η ανάγκη στήριξης της ορεινής παραδοσιακής γεωργίας και διεύρυνση των τομέων συνεργασίας των Επαρχιακών Γεωργικών Γραφείων του Τμήματος Γεωργίας προς την κατεύθυνση της γεωργικής επιχειρηματικότητας και της αύξησης της προστιθέμενης αξίας των αγροτικών προϊόντων σε συνεργασία με παραγωγούς, Αναπτυξιακές Εταιρείες, Ερευνητικά Κέντρα κτλ.	Να δοθεί ο ορισμός και περισσότερα στοιχεία για το ποιες καλλιέργειες εμπίπτουν στην παραδοσιακή γεωργία του Τρόδους Να δοθεί ο ορισμός του όρου «παραδοσιακή γεωργία Τρόδους»

4

57-58	<p>Ο μηχανισμός πιστοποίησης της ποιότητας των γεωργικών προϊόντων, οργανωμένος σε επίπεδο Υπουργείου Γεωργίας, διαθέτει σύστημα σχεδιασμού, εφαρμογής και ελέγχου συστημάτων ποιότητας. Το όλο σύστημα παρόλα τα θεματικά αποτελέσματα στη βιολογική γεωργία παρουσιάζει καθυστερήσεις στις διαδικασίες αναγνώρισης των ονομασιών ποιότητας. Ενώ δεν έχει αναπτυχθεί το αντίστοιχο πλαίσιο για :</p> <p>(α) την ακνηλασιμότητα των γεωργικών προϊόντων (αξιολογούνται διεθνή πρότυπα GLOBALGAP, ...) από τους παραγωγούς, (β) την ολοκληρωμένη διαχείριση γεωργικής παραγωγής ανά κλάδο, (γ) τα εθελούσια σήματα ποιότητας (είναι σε διαδικασία νομοθέτησης το «προϊόν ορεινής παραγωγής»),</p>	<p>Η εφαρμογή ιδιαιτέρων προτύπων Ολοκληρωμένης Διαχείρισης Παραγωγής (π.χ. GLOBALGAP) από τους παραγωγούς έχει επιπρόσθετο κόστος, οπότε στην πράξη έχει παρατηρηθεί ότι πραγματοποιείται μόνο όταν υπάρχει σχετική απαίτηση από τους πελάτες τους (υπεραγορές στο εξωτερικό για προϊόντα που εξάγονται ή συγκεκριμένες υπεραγορές στην Κύπρο). Οπότεν εδώ είναι σημαντική η συνεργασία των εμπόρων και των αγορών ώστε εκτός από το να το απαιτούν, να αναδεικνύουν επίσης προς τους καταναλωτές την εφαρμογή αυτών των προτύπων από τους γεωργούς, ώστε να επιτυγχάνεται προστιθέμενη αξία στα τελικά προϊόντα.</p> <p>Ο όρος «ακνηλασιμότητα» χρησιμοποιείται για θέματα ασφάλειας τροφίμων και ζωοτροφών και όχι για θέματα εφαρμογής εμπορικών προδιαγραφών στα φρέσκα φρούτα και λαχανικά.</p> <p>Για τα θέματα ποιότητας βασικός στόχος είναι η τυποποίηση των προϊόντων. (Υγειονομικές Υπηρεσίες Καν. ΕΕ 178/2002)</p> <p>Η ολοκληρωμένη διαχείριση γεωργικής παραγωγής γίνεται ανά καλλιέργεια και ρυθμίζεται Νομοθετικά από το Εθνικό Σχέδιο Δράσης βάσει της Ευρωπαϊκής Οδηγίας 2009/128.</p>
59	<p>Δυνατά Σημεία</p> <ul style="list-style-type: none"> Ανεκτικότητα των αγροτικών εκμεταλλεύσεων οικογενειακής μορφής λόγω πολυδραστηριότητας Παραδοσιακές καλλιέργειες με προϊόντα αναγνώρισμα και ισχυρούς δεσμούς με τον τόπο Παραδοσιακή τεχνογνωσία η οποία χρησιμοποιείται στην οικιακή μεταποίηση προϊόντων 	<p>Να προσδιοριστούν ποιες είναι οι παραδοσιακές καλλιέργειες</p>
59	<p>Δυνατά Σημεία</p> <ul style="list-style-type: none"> Ποιμενική κτηνοτροφία <p>Αδύνατα Σημεία</p> <ul style="list-style-type: none"> Χαμηλός βαθμός εκσυγχρονισμού ιδιαίτερα των κτηνοτροφικών 	<ul style="list-style-type: none"> «Ποιμενική κτηνοτροφία» να οριστεί τι είναι «Ποιμενική κτηνοτροφία» (εάν εννοείται η εκτατική) δεν αποσπεί δυνατό σημείο στο Τρόοδος «Ποιμενική κτηνοτροφία» /χαμηλός βαθμός

5

	<p>εκμεταλλεύσεων</p>	<p>εκσυγχρονισμού – αλληλένδετα μάλλον</p> <ul style="list-style-type: none"> Απαιτείται μελέτη
60	<p>1. Αναδιοργάνωση για την υποστήριξη της εδαφικής γεωργίας του Τρόοδου: Ενίσχυση υφιστάμενων δομών υποστήριξης και νέες μορφές πολυεταμικής συνεργασίας</p> <p>2. Αύξηση της προστιθέμενης αξίας των αγροτικών προϊόντων</p> <p>3. Προστασία, διαχείριση και αξιοποίηση της γεωργικής γης</p> <p>4. Θεσμικές διευθετήσεις</p> <p>5. Ειδικό πρόγραμμα αγροτικής ανάπτυξης</p>	<p>1. Τι εννοούμε; Να δοθεί ορισμός για την εδαφική γεωργία</p> <p>5. Δηλαδή εννοούμε ένα ξεχωριστό ΠΑΑ για το Τρόοδος με δικό του Προϋπολογισμό και εξειδικευμένα Μέτρα και ένα δεύτερο μεγαλύτερο ΠΑΑ για τις υπόλοιπες περιοχές;</p> <p>Άποψη του Τμήματος Γεωργίας είναι ότι δεν μπορεί να γίνει άλλο ΠΑΑ. Ίσως να μελετηθεί το ενδεχόμενο δημιουργίας ειδικών Μέτρων / δράσεων και αυξημένη μοριοδότηση</p>
61	<p>2. Ενίσχυση της συνεργασίας των υφιστάμενων δομών και δημιουργία ενός μηχανισμού υποστήριξης επιχειρηματικών πρωτοβουλιών Τρόοδου (Επαρχιακό Γεωργικό Γραφείο, Κέντρο Ενημέρωσης Αγροτών, ANET, δίκτυο ερευνητικών φορέων).</p>	<p>Ποιο είναι το Κέντρο Ενημέρωσης Αγροτών?</p> <p>Αυτό θα γίνεται από το Τμήμα Γεωργίας και όχι μόνο από το Επαρχιακό Γεωργικό Γραφείο</p>
61	<p>1.2. Οργάνωση των παραγωγών</p> <p>1. Οργάνωση παραγωγών σε επίπεδο Τρόοδου</p>	<p>Υπάρχουν 2 αναγνωρισμένες Οργανώσεις Παραγωγών. Η «Συνεργατική Εταιρεία Διαθέσεως Γεωργικών Προϊόντων (ΣΕΔ/ΓΕΠ) Πεταλιάς – Τρόοδου Ατδ» με 186 μέλη και η Οργάνωση Παραγωγών φρούτων και φαρτών περιοχής Οδοús «Η βασιλική γη» Δημόσια Ατδ με 62 μέλη.</p>
62	<p>4. Προώθηση σχεδίων διαχείρισης της βόσκησης με στόχο τη βελτίωση της βιοοικονομίας και τον έλεγχο της βοσκοφόρτωσης, τη πρόληψη των πυρκαγιών και προστασία σε περιοχές με έντονη παρουσία της αιγοπροβατοτροφιάς</p>	<ul style="list-style-type: none"> Συμφωνούμε με την ιδέα κατάρτισης σχεδίου διαχείρισης, όμως θα πρέπει να εμπλακούν κι άλλες υπηρεσίες (Τμήμα Δασών, Επαρχιακή Διοίκηση κλπ.). Υπάρχουν παράλληλα ανησυχίες για την εφαρμογή της διαχείρισης (πιθανή επιπλέον υπερβόσκηση) αλλά και για το θέμα της μετακίνησης των ζώων και πρόκλησης ζημιών σε παρακείμενες καλλιέργειες. Απαιτείται μελέτη για την χρησιμότητα του σχεδίου διαχείρισης και τις δυνατότητας εφαρμογής του – ποιες περιοχές.

6

<p>62-63</p>	<p>Δράση 1. Ενίσχυση και αναβάθμιση του ρόλου του κυβερνητικού μηχανισμού υποστήριξης της γεωργίας του Τροόδους Κατά το 2ο Επιστημονικό Συνέδριο στη Θεματική «Μεταρρύθμιση της Γεωργίας» (10-20/7 2018) με την Ειδική Τεχνική Επιτροπή του Τμήματος Γεωργίας αποφασίστηκε η υποστήριξη και ανάδειξη της τοπικής παραδοσιακής, μεσογειακής, ορεινής γεωργίας και κτηνοτροφίας μέσω της δημιουργίας των κατάλληλων δομών, δικτύων και εργαλείων. Στόχος, η αναβάθμιση του ρόλου των συμβουλών, η ανάπτυξη της έρευνας με βάση τη δικτύωση εργαστηρίων (κυπριακά, ελλαδικά και από άλλες χώρες της Ε.Ε.) υπό τον συντονισμό του ΙΓΕ. Αναμενόμενο αποτέλεσμα: η σύνδεση της παραδοσιακής και σύγχρονης γνώσης. Ειδικότερα:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Αναβάθμιση του ρόλου του Γεωργικού Γραφείου Πιτσιλιάς σε Γεωργικό Γραφείο Τροόδους: Στόχος: δημιουργία εξειδικευμένης υποστηρικτικής δομής για την υποστήριξη της πολυλειτουργικής ορεινής γεωργίας. Νέα πεδία: προετοιμασία και εφαρμογή συστημάτων ποιότητας, συμμετοχή στην υποστήριξη της οικοτεχνίας λόγω στενής σχέσης με τη γεωργία, της σχέσης γεωργίας-περιβάλλοντος. Διεύρυνση της περιοχής ευθύνης του και εξασφάλιση του απαραίτητου στελεχιακού δυναμικού ώστε να καλύπτει όλο το Τρόοδος. • Γεωργικές Συμβουλές. Προτείνεται η προσαρμογή –διεύρυνση του προγράμματος γεωργικών συμβουλών στα νέα πεδία παρεμβάσεων και προφοράς υπηρεσιών (βλέπε Παράρτημα 2) του Γεωργικού Γραφείου προκειμένου η ορεινή γεωργία του Τροόδους να ενισχύσει την ανταγωνιστικότητά με βάση τα ποιοτικά χαρακτηριστικά της, να συνδεθεί με την μεταποίηση και να συμβάλει στην διαχείριση του περιβάλλοντος. Ειδικότερα οι γεωργικές συμβουλές (ειδικοποίηση, ενημέρωση και κατάρτιση) θα αφορούν : α) ποιότητα και γαυτοαυτότητα προϊόντων (τοπικές ποικιλίες και φυλές, τοπικές καλλιεργητικές πρακτικές και μέθοδοι παραγωγής, εκτατικό παραγωγικό σύστημα, κ.ά), β) οργάνωση συνεργασιών (σύσταση ομάδων παραγωγών, βραχείες αλυσίδες), συστημάτων ποιότητας (γαϊδοκοκ-τεγοίρ, διακριτό προϊόν, βιολογική παραγωγή...), γεωργική 	<p>1. Να δοθούν ορισμοί για την παραδοσιακή και μεσογειακή γεωργία.</p> <p>Τι σημαίνει αναβάθμιση του ρόλου των συμβουλών υπό τον συντονισμό του ΙΓΕ</p> <p>3. Διαφάνεται ότι το νέο Επαρχιακό Γεωργικό Γραφείο Τροόδους θα είναι ένα αυτόνομο γραφείο ξεκομμένο από το κέντρο με δική του δομή;</p> <p>Υποστηρικτική δομή θα πρέπει να δημιουργηθεί πρώτα στο Κέντρο και μετά να μετάδοση της εξειδικευμένης γνώσης στους γεωργούς μέσω του ΕΓΓ Τροόδους.</p> <p>Εδώ η μελέτη προτείνει όπως ο συμβουλευτικός ρόλος του Τμήματος Γεωργίας, πέραν από τα τεχνικά θέματα των καλλιεργειών, διευρυνθεί και σε άλλους τομείς όπως η επιχειρηματικότητα, ζητήματα ποιότητας, διαχείριση του περιβάλλοντος, εμπορία, κτλ.</p> <p>Αυτό συνεπάγεται πρόκληση νέου εξειδικευμένου προσωπικού και περεταίρω κατάρτιση του υφιστάμενου προσωπικού, κάτι που αναδεικνύει και η ίδια η μελέτη.</p> <p>4. α) Ποιες είναι οι τοπικές φυλές ζώων που απαντούνται στην περιοχή Τροόδους και θα προσφέρουν στην ανάπτυξη της κτηνοτροφίας του Τροόδους και πως. β) «Τοπικές καλλιεργητικές πρακτικές και μέθοδοι</p>
<p>7</p>	<p>επιχειρηματικότητα (οικοτεχνία, βιοτεχνία, επισκέψιμο αγρόκτημα) και β) τη σχέση γεωργίας- περιβάλλοντος (ορθή διαχείριση πόρων (νερού, εδάφους, καλλέργειας...), διαχείριση των εδαφών (αγρο-οικολογική προσέγγιση), εξοικονόμηση και αποδοτική χρήση ενέργειας, διαχείριση παραγωγικών συστημάτων ΥΦΑ, κτλ), γ) αξιοποίηση τεχνικών και τεχνολογικών καινοτομιών (έξυπνη γεωργία, εργαλεία ιχνηλοασμιότητα).</p> <p>Η άρτια λειτουργία του Επαρχιακού Γεωργικού Γραφείου σε επίπεδο Τροόδους απαιτεί: (α) ενίσχυση του προσωπικού με νέες θέσεις για να μπορεί να ανταποκριθεί στην προτεινόμενη διεύρυνση (112 κοινότητες), και εκπαίδευση τόσο του νέου όσο και του υφιστάμενου προσωπικού στα νέα πεδία, (β) προσδιορισμός και ανάπτυξη εξειδικευμένου προγράμματος συμβουλών για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της ορεινής μικρής γεωργίας, τη σύνδεσή της με την μεταποίηση.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Δίκτυο ερευνητικών φορέων: Δημιουργία δικτύου εξειδικευμένων ερευνητικών φορέων (εργαστήρια από Κύπρο, Ελλάδα και άλλες χώρες της Ε.Ε.) υπό τον συντονισμό του ΙΓΕ (εφαρμοσμένη έρευνα): (i) Εστιασμένη έρευνα σε παραδοσιακές καλλιέργειες και προϊόντα Τροόδους για την ανάδειξη των ποιοτικών χαρακτηριστικών τους, (ii) μεταφορά εξειδικευμένων και εστιασμένων ερευνητικών γνώσεων στο πεδίο (άρδευση, χαμηλές εισροές, γεωργία ακριβείας, κτλ.), οι οποίες έχουν παραχθεί από εθνικούς και μη ερευνητικούς φορείς (Ινστιτούτο Γεωργικών Ερευνών και Πανεπιστημιακών Ιδρυμάτων) και προώθηση της συνεργασίας με αυτούς. <p>Φορέας Υλοποίησης: Το κράτος για την αναβάθμιση του Γεωργικού Γραφείου Πιτσιλιάς σε Τροόδους και την ανάληψη συντονιστικού ρόλου από το ΙΓΕ.</p>	<p>παραγωγής» - ποιες είναι αυτές;</p> <p>γ) «Εκτατικό παραγωγικό σύστημα» υπάρχουν συγκεκριμένες καλλιέργειες (φυλλοβόλα δέντρα, εσπεριδοειδή και λαχανικά) όπου το σύστημα παραγωγής είναι πολύ εντατικό</p> <p>(α) ενίσχυση του προσωπικού με νέες θέσεις για ολόκληρο το Τμήμα Γεωργίας όχι μόνο για το Επαρχιακό Γεωργικό Γραφείο Τροόδους)</p> <p>5. Τι σημαίνει «και την ανάληψη συντονιστικού ρόλου από το ΙΓΕ.» Να διευκρινιστεί ο συντονιστικός ρόλος από το ΙΓΕ ή αν πρόκειται για τυπογραφικό λάθος.</p>
<p>65</p>	<p>Δράση 2. Ένταξη σε σύμφωνα συνεργασίας και ποιότητας με τους τοπικούς μεταποιητές και τουριστικούς επιχειρηματίες</p> <p>Φορέας Υλοποίησης των παραπάνω δράσεων: Το Γεωργικό Γραφείο, οι τοπικοί αναπτυξιακοί φορείς και παραγωγοί.</p>	<p>Φορέας Υλοποίησης των παραπάνω δράσεων: Οι τοπικοί αναπτυξιακοί φορείς και παραγωγοί, το Τμήμα Γεωργίας (συμβουλευτικός ρόλος), οι τοπικοί αναπτυξιακοί φορείς και παραγωγοί.</p>
<p>66</p>	<p>Εντοπίζονται και τεκμηριώνονται τα ακόλουθα:</p>	<p>1) Ποιες είναι οι τοπικές φυλές ζώων που απαντούνται στην</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • παραδοσιακές καλλιέργειες: εντοπιότητα ποικιλιών και φυλών, παραδοσιακές πρακτικές, τεχνικές και τεχνονγνωσιές, φήμη, εμπειρίες, κριτήρια εκτατικότητας, 	<p>περιχή Τροόδους και θα προσφέρουν στην ανάπτυξη της κτηνοτροφίας του Τροόδους και πως</p> <p>2) «Τοπικές καλλιερητικές πρακτικές και μέθοδοι παραγωγής» ποιες είναι αυτές;</p> <p>3) «Εκτατικό παραγωγικό σύστημα» υπάρχουν συγκεκριμένες καλλιέργειες (φυλλοβόλα δέντρα, εσπεριδοειδή και λαχανικά) όπου το σύστημα παραγωγής είναι πολύ εντατικό</p>
66	<p>Δράση 1. Δημιουργία ταυτότητας των αγροτικών προϊόντων με τεκμηρίωση</p> <p>Φορέας Υλοποίησης: Το Υπουργείο Γεωργίας με τις υπηρεσίες του (Γεωργικό Γραφείο, ΙΓΕ, ...) σε συνεργασία με ερευνητικούς φορείς, τις τοπικές Αναπτυξιακές Εταιρείες και τους τοπικούς παραγωγικούς φορείς και παραγωγούς</p>	<p>1. Τμήμα Γεωργίας όχι ΕΓΓ</p>
66-67	<ul style="list-style-type: none"> • Διαμόρφωση προδιαγραφών ποιότητας παραγωγής προϊόντων ή/και εκμετάλλευσης <p>Η ανάδειξη τέτοιων προδιαγραφών απαιτεί :</p> <p>(α) ενημέρωση –ευαισθητοποίηση των παραγωγών για τα οφέλη από την εφαρμογή προδιαγραφών ποιότητας και την ανάγκη οργάνωσης για τη διασφάλιση της εφαρμογής τους και την διαπραγματευτική ικανότητα των παραγωγών.</p> <p>(β) κινητοποίηση του ερευνητικού δυναμικού της χώρας προκειμένου να εντοπίσουν τα εσωτερικά και εξωτερικά ποιοτικά χαρακτηριστικά των παραδοσιακών προϊόντων για να στηριχθεί η εντοπιότητα τους και οι δεσμοί με το τόπο</p> <p>(γ) κινητοποίηση του παραγωγικού δυναμικού προκειμένου να εντοπιστούν και αποτυπωθούν όλα τα κρίσιμα σημεία της παραγωγικής διαδικασίας</p> <ul style="list-style-type: none"> • Θεσμική αναγνώριση του ποιοτικού τρόπου παραγωγής (ΠΟΠ, ΠΓΕ, βιολογικό, περιβαλλοντικό), (Ετοιμασία και κατάθεση Νομοσχεδίου όπου κρίνεται απαραίτητο πχ στα εθελούσια σήματα ποιότητας) 	<p>2. α) ενημέρωση –ευαισθητοποίηση των παραγωγών για τα οφέλη από την εφαρμογή προδιαγραφών συστημάτων ποιότητας και την ανάγκη οργάνωσης για τη διασφάλιση της εφαρμογής τους και την διαπραγματευτική ικανότητα των παραγωγών.</p> <p>β) είναι το περιβαλλοντικό; Να διευκρινιστεί αν εννοείται το προϊόν Ολοκληρωμένη Διαχείρισης Παραγωγής ή κάτι άλλο.</p> <p>3. υιοθέτηση των προδιαγραφών των συστημάτων διαχείρισης ποιότητας (Κλάδος Ποιότητας Προϊόντων</p>

9

	<ul style="list-style-type: none"> • υιοθέτηση των προδιαγραφών των συστημάτων διαχείρισης ποιότητας (Κλάδος Ποιότητας Προϊόντων, Επαρχιακό Γεωργικό Γραφείο Τροόδους) • Πληροφόρηση και ενεργοποίηση των παραγωγών και τοπικών φορέων, • Σύσταση ομάδας ενδιαφερομένων παραγωγών και δράσεις υποστήριξης για την προετοιμασία υιοθέτησης του συστήματος προδιαγραφών ΕΓΓΤ, (ΑΝΕΤ, ΑΝΕΛ ή Ιδιωτικό Γραφείο) • ελίλογη τύπου πιστοποίησης κατά περίπτωση (ΠΟΠ, ΠΓΕ, Ορεινό κτλ) • Προετοιμασία και κατάθεση φακέλου υποψηφιότητας (ΑΝΕΤ, ΑΝΕΛ ή Ιδιωτικό Γραφείο) 	<p>Επαρχιακό Γεωργικό Γραφείο Τροόδους/ΝΑ ΔΙΑΓΡΑΦΕ</p> <p>4. Σύσταση ομάδας ενδιαφερομένων παραγωγών και δράσεις υποστήριξης για την ετοιμασία φακέλου για την υποβολή σχετικής αίτησης στην αρμόδια αρχή για καταχώρηση μιας ονομασίας ως ΠΟΠ, ΠΓΕ κ.κ. προετοιμασία υιοθέτησης του συστήματος προδιαγραφών ΕΓΓΤ, (ΑΝΕΤ, ΑΝΕΛ ή Ιδιωτικό Γραφείο)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Το Τμήμα Γεωργίας συμπεριλαμβανομένου και του ΕΓΓΤ δεν μπορούν να έχουν ενεργό ρόλο στην ετοιμασία του φακέλου γιατί ως Αρμόδια Αρχή εξετάζει την αίτηση σε εθνικό επίπεδο
68	<p>Δράση 3. Υποστήριξη ανάπτυξης συμμετοχικών συστημάτων εγγύησης (οργάνωση, ενημέρωση, εκπαίδευση, πιστοποίηση κτλ)</p> <p>Φορέας Υλοποίησης: Το Γεωργικό Γραφείο, Δίκτυο ερευνητικών φορέων, τοπικοί αναπτυξιακοί φορείς και παραγωγοί.</p>	<p>Το Τμήμα Γεωργίας</p> <p>Τι είναι το συμμετοχικό σύστημα εγγύησης?</p> <p>Ως φορέας υλοποίησης θα πρέπει να είναι οι εμπλεκόμενοι στη διαχείριση – εκμετάλλευση ενός κόπου και το ΙΓΕ και το Τμήμα Γεωργίας να έχουν συμβουλευτικό ρόλο.</p>
68	<ul style="list-style-type: none"> • Επιπλέον εκτιμάται ότι η τεχνική και συμβουλευτική υποστήριξη που θα παρέχει ο μηχανισμός υποστήριξης επιχειρηματικών πρωτοβουλιών Τροόδους (Γεωργικό Γραφείο Τροόδους Τμήμα Γεωργίας σε συνεργασία με τους τοπικούς αναπτυξιακούς φορείς) θα συμβάλει ουσιαστικά στην ανάπτυξη τέτοιων επιχειρημάτων στο Τροόδους. • Φορέας Υλοποίησης: Παραγωγοί Τροόδους με την υποστήριξη του Γεωργικού Γραφείου Τμήμα Γεωργίας και των τοπικών αναπτυξιακών φορέων. 	<p>Το Τμήμα Γεωργίας θα εμπλακεί ΜΟΝΟ εφόσον ενισχυθεί με το εξειδικευμένο προσωπικό</p>
69	<ul style="list-style-type: none"> • Επαρχιακό Γεωργικό Γραφείο Τροόδους Τμήμα Γεωργίας και Τοπικές Αναπτυξιακές Εταιρείες να συνεργαστούν για την ενθάρρυνση της πρωτογενούς παραγωγής καθώς και της σύνδεσής της με τη μεταποίηση και τον τουρισμό για την ενθάρρυνση και υποστήριξη της επιχειρηματικότητας 	<p>Να γίνει αναφορά στην ανάγκη συμμετοχής στην ανάγκη εμπλοκής στην όλη προσπάθεια του Υφυπουργείου Τουρισμού, των Υγειονομικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Υγείας και του Υπουργείου Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας</p>
69	<p>Δράση 1. Ανανέωση του ανθρώπινου δυναμικού στη γεωργία:</p> <p>✓ Διαδοχή: καταγραφή των εν δυνάμει διαδόχων και ένταξη σε ένα</p>	<p>1. Απαιτείται έρευνα πεδίου</p>

10

	ολοκληρωμένο πρόγραμμα υποστήριξης (μικρά σχέδια ανταγωνιστικότητας εκμετάλλευσης) και εξατομικευμένης συμβουλευτικής υποστήριξης ✓ Εγκατάσταση νέων στη γεωργία: σχέδιο υποστήριξης πλήρους εγκατάστασης (συνέργεια ΠΑΑ και τοπικής Κοινότητας)	2. Όσον αφορά τους νέους γεωργούς στο ΠΑΑ δεν υπάρχει διαβάθμιση της εγκατάστασης νέων στη γεωργία, εννοείται πλήρης εγκατάσταση
69	• χρηματοδοτικά εργαλεία του ΠΑΑ 2014-2020 είτε για ατομικές δραστηριότητες είτε για τη συμμετοχή σε σχέδια τοπικού ενδιαφέροντος (δημιουργία αξιακής αλυσίδας)	• χρηματοδοτικά εργαλεία του ΠΑΑ 2014-2020 και 2021-2027 ?? είτε για ατομικές δραστηριότητες είτε για τη συμμετοχή σε σχέδια τοπικού ενδιαφέροντος (δημιουργία αξιακής αλυσίδας)
69-70	Δράση 3. Ενίσχυση της πολυδραστηριότητας Η δράση αφορά τους πολυδραστηριούς (εργαζόμενους αγρότες και ιδιαίτερα για όσους η αγροτική εκμετάλλευση δεν είναι βιώσιμη. Η δράση αναφέρεται στην ενθάρρυνση της διαφοροποίησης του γεωργικού προϊόντος μέσω της ανάπτυξης οικολογικής ή/και τουριστικής δραστηριότητας (επισκέψιμα αγροκτήματα) στο εσωτερικό της γεωργικής εκμετάλλευσης ή και του νοικοκυριού. Προτεραιότητα θα πρέπει να δίνεται σε προτάσεις που εντάσσονται σε συστήματα εγγύησης της ποιότητας και της ταυτότητας. Φορέας Υλοποίησης: Γεωργικό Γραφείο Τροόδους, Αναπτυξιακές Εταιρείες.	Φορέας Υλοποίησης: Τμήμα Γεωργίας, Αναπτυξιακές Εταιρείες, Υφυπουργείο Τουρισμού, Υπουργείο Εργασίας, Προνοίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων (ΑΝΑΔ) και Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας
70	β4. τεκμηριώσουν μέσα από αναλύσεις στα χαρακτηριστικά του (έδαφος, νερό, κλίμα) και στα χαρακτηριστικά των προϊόντων (οργανοληπτικά, θρεπτικά συστατικά) την επίδραση στην ποιότητα των προϊόντων που εκεί παράγονται	β4. τεκμηριώσουν μέσα από αναλύσεις στα χαρακτηριστικά του (έδαφος, νερό, κλίμα) και στα χαρακτηριστικά των προϊόντων (οργανοληπτικά, χημικά , θρεπτικά συστατικά) την επίδραση στην ποιότητα των προϊόντων που εκεί παράγονται
70	Φορέας Υλοποίησης: Τοπικοί παραγωγοί, ερευνητές, Τοπικοί Αναπτυξιακοί Φορείς, αρμόδιες κρατικές υπηρεσίες (Επαρχιακό Γεωργικό Γραφείο , ΙΓΕ, ...).	Τμήμα Γεωργίας

11

71	A. Ανάκτηση νησ	A. Ανάκτηση νησ
71	1. σχέδιο καταγραφής και οργάνωσης της διάθεσης γεωργικής νησ σε επίπεδο κοινότητας (α) εντοπισμός των αγροτεμαχίων και ζωνών εγκαταλεημένων αγροτεμαχίων σε επίπεδο κοινότητας, (β) εντοπισμός των ιδιοκτητών/ κληρονόμων αυτών προκειμένου να εφαρμοσθεί μεταβίβαση της νησ μέσω ενοικίασης ή αγοράς (γ) προσδιορισμός ζωνών διαθέσιμων αγροτεμαχίων σε κάθε κοινότητα και έκδοση χαρτών (δ) διερεύνηση της δυνατότητας εξασφάλισης άρδευσης (ε) Κίνητρα για την αγορά ή την παραχώρηση εγκατελεημένων γεωργικής νησ σε γεωργούς και κτηνοτρόφους Γ' καθορισμός κριτηρίων επιλεξιμότητας/ προτεραιότητας δικαιούχων	1. Σχέδιο καταγραφής και οργάνωσης της διάθεσης γεωργικής νησ σε επίπεδο κοινότητας • Θα πρέπει να τονιστεί ότι η συμμετοχή των ιδιοκτητών είναι σε εθελοντική βάση και επιπρόσθετα οποιαδήποτε συμμετοχή αγροτεμαχίων στο υπό αναφορά σχέδιο θα πρέπει να γίνει αφού προηγηθεί η συγκατάθεση του ιδιοκτήτη του συγκεκριμένου αγροτεμαχίου Εισήγηση να προστεθεί το ακόλουθο: Γ' καθορισμός κριτηρίων επιλεξιμότητας/ προτεραιότητας δικαιούχων
71	Στο πλαίσιο της εφαρμογής της δράσης προτείνονται: • Παρέμβαση του κράτους σε τεμάχια μικρής έκτασης (Απαλλοτρίωση) και σε ιδιαίτερα ειδικές περιπτώσεις,	Να διερευνηθεί η συνταγματικότητα μιας τέτοιας απαλλοτρίωσης
72	Φορέας Υλοποίησης: Η Κοινότητα σε συνεργασία με τα αρδευτικά Τμήματα μπορούν να συμβάλλουν στον εντοπισμό ιδιοκτητών εγκαταλεημένων γεωργικής νησ και στην κατάρτιση σχετικού καταλόγου, τον οποίο σφείλουν να διαθέσουν στην αρμόδια υπηρεσία (Γεωργικό Γραφείο). Οι φορείς που θα εμπλέκονται στην ενεργοποίηση της δράσης κάθε φορά που θα υπάρχει ζήτηση γεωργικής νησ είναι : η κοινότητα, το Γραφείο Υποδοχής Νέου Πληθυσμού (βλέπε στρατηγικές παρεμβάσεις) και οι αρμόδιες υπηρεσίες (Τμήμα Γεωργίας, Τμήμα ανάδομου, Κτηματολόγιο και οι τοπικές Αρδευτικές Επιτροπές).	Θα πρέπει να τονιστεί ότι η συμμετοχή των ιδιοκτητών είναι σε εθελοντική βάση και επιπρόσθετα οποιαδήποτε συμμετοχή αγροτεμαχίων στο υπό αναφορά σχέδιο θα πρέπει να γίνει αφού προηγηθεί η συγκατάθεση του ιδιοκτήτη του συγκεκριμένου αγροτεμαχίου Όχι αρμοδιότητα του Τμήματος Γεωργίας Εισήγηση Η Κοινότητα σε συνεργασία με τα αρδευτικά Τμήματα μπορούν να συμβάλλουν στον εντοπισμό ιδιοκτητών εγκαταλεημένων γεωργικής νησ και στην κατάρτιση σχετικού καταλόγου, τον οποίο σφείλουν να αναρτήσουν στο διαδικτυακό για χρήση όλων των ενδιαφερομένων διαθέσουν στην αρμόδια υπηρεσία (Γεωργικό Γραφείο) . Οι φορείς που θα εμπλέκονται στην ενεργοποίηση της δράσης

12

		κάθε φορά που θα υπάρχει ζήτηση γεωργικής γης είναι : η κοινότητα, το Γραφείο Υποδοχής Νέου Πληθυσμού (βλέπε στρατηγικές παρεμβάσεις) και οι αρμόδιες υπηρεσίες (Τμήμα Γεωργίας, Τμήμα αναδασμού, Κτηματολόγιο και οι τοπικές Αρχαιολογικές Επιτροπές). Η εμπλοκή του Τμήματος Γεωργίας θα είναι καθαρά συμβουλευτικού χαρακτήρα στα πλαίσια των γεωργικών εφαρμογών.
72	Δράση 3. Σχέδιο ορθολογικής ένταξης της αγροανάπαυσης σε ζώνες ενιαίας διαχείρισης γεωργίας και φυσικών πόρων Η συγκέντρωση και κατανομή της γεωργικής γης αλλά και της αγροανάπαυσης καταδεικνύει την ανάγκη, η ένταξη καλλιεργούμενης γεωργικής γης στο καθεστώς της αγροανάπαυσης να χρησιμοποιείται για ορθολογικά μεταξύ α) του περιβάλλοντος συμβάλλοντας στη μείωση των πιέσεων και β) των αναγκών διατροφής της κτηνοτροφίας. Κριτήρια: Ζώνες υψηλής περιβαλλοντικής ευαισθησίας, γαϊότοποι. Αξιοποίηση αγροανάπαυσης προς όφελος της κτηνοτροφίας. Φορέας Υλοποίησης: Τμήμα Γεωργίας	Διευκρίνιση τι εννοείται εδώ?
73	Η κανονική χρήση των εκτάσεων των βοσκότοπων εξασφαλίζεται με 1) το ενδεδειγμένο είδος ζώων ή τον ενδεδειγμένο συνδυασμό ειδών ζώων, 2) την εφαρμογή βόσκησης κατά τις περιόδους όπου η βλάστηση και το έδαφος ζημιώνονται λιγότερο, 3) την εξασφάλιση της ομοιόμορφης χρήσης της βλάστησης και 4) τον σεβασμό του κανόνα: βοσκοφόρτωση να ισούται με τη βοσκοικονότητα. Η κανονική χρήση συμπληρώνεται από την εφαρμογή δράσεων βελτίωσης των βοσκήσιμων εκτάσεων με στόχο τη διατήρηση ή αύξηση των νομευτικών ειδών, την απομάκρυνση της ανεπιθύμητης βλάστησης και την κατασκευή έργων υποδομής για την εξασφάλιση των σύγχρονων στάσεων άσκησης της κτηνοτροφίας. Η κανονική χρήση των βοσκότοπων μέσω της υιοθέτησης των αρχών διαχείρισης βόσκησης μπορεί να εξειδικευτεί σε προδιαγραφές οι οποίες προσαρμόζονται στις ιδιαίτερες συνθήκες κάθε χώρας (άλλες πιο αυστηρές/ άλλες πιο χαλαρές).	Η κανονική χρήση των εκτάσεων των βοσκότοπων εξασφαλίζεται με 1) το ενδεδειγμένο είδος ζώων ή τον ενδεδειγμένο συνδυασμό ειδών ζώων, 2) την εφαρμογή βόσκησης κατά τις περιόδους όπου η βλάστηση και το έδαφος ζημιώνονται λιγότερο, 3) την εξασφάλιση της ομοιόμορφης χρήσης της βλάστησης και 4) τον σεβασμό του κανόνα: βοσκοφόρτωση να ισούται με τη βοσκοικονότητα. Η κανονική χρήση συμπληρώνεται από την εφαρμογή δράσεων βελτίωσης των βοσκήσιμων εκτάσεων με στόχο τη διατήρηση ή αύξηση των νομευτικών ειδών, την απομάκρυνση της ανεπιθύμητης βλάστησης και την κατασκευή έργων υποδομής για την εξασφάλιση των σύγχρονων τάσεων άσκησης της κτηνοτροφίας. Η κανονική χρήση των βοσκότοπων μέσω της υιοθέτησης των αρχών διαχείρισης βόσκησης μπορεί να εξειδικευτεί σε προδιαγραφές οι οποίες προσαρμόζονται στις ιδιαίτερες συνθήκες κάθε χώρας (άλλες πιο αυστηρές/ άλλες

13

		πιο χαλαρές).
73	Σχεδιασμός και εφαρμογή Σχεδίου Διαχείρισης Βόσκησης Από κοινού οι εμπλεκόμενοι φορείς (κτηνοτρόφοι, αρμόδια αρχή και Γεωργικό Γραφείο) θα πρέπει :	Ποια είναι η αρμόδια αρχή; Τμήμα Γεωργίας όχι Γεωργικό Γραφείο
74	Φορέας Υλοποίησης οι Κρατικοί φορείς, οι τοπικοί φορείς και παραγωγί.	Ποιοι? Διευκρίνιση
74	Θα πρέπει να ενταχθεί στην προτεινόμενη Δήλωση Πολιτικής Τρόδους, ο άρος βοσκότοπων-βοσκήσιμη έκταση και οι περιοχές όπως θα καθοριστούν καθοριστούν με βάση το Σχέδιο Διαχείρισης βόσκησης.	Για καθορισμό των εν λόγω όρων θα πρέπει να έχει εμπλοκή το Υπουργείο Εσωτερικών, το Τμήμα Γεωργίας και ο ΚΟΑΠ.
74	(α) τη δημιουργία Κτηνοτροφικών Περιοχών. Το Τμήμα Γεωργίας σε συνεργασία με τους κτηνοτρόφους μπορεί να αποφασίσει την δημιουργία Κτηνοτροφικών Περιοχών όπου υπάρχει ζήτηση. Κοινότητες απ' όπου μπορεί να ξεκινήσει η δημιουργία ή επέκταση Κτηνοτροφικών Περιοχών είναι: (α) κοινότητα Καλοπαναγιώτη για την εξυπηρέτηση της Μαραθάσας και Σολέας και (β) κοινότητα Πάχνας για εξυπηρέτηση κτηνοτρόφων ή νέων επαγγελματιών στον κλάδο όλων των κοινοτήτων της περιοχής, (γ) κτηνοτροφική περιοχή Αγίας Μαρίας. Η δημιουργία και επέκταση Κτηνοτροφικών Περιοχών στο Τρόδος θα είναι αποτέλεσμα αξιολόγησης των αναγκών. Στην προτεινόμενη Δήλωση Πολιτικής Τρόδους προοριζομένων οι εν δυνάμει περιοχές για την ανάπτυξη Κτηνοτροφικών Κτηνοτροφικών Περιοχών .	Κτηνοτροφικών Περιοχών
74	(β) η κατασκευή «ελαφρών» υποδομών στήριξης του ποιμενικού χαρακτήρα της κτηνοτροφίας όπως ποτίστρες, στέγαστρα, κ.ά. Οι υποδομές αυτές θα είναι αποτέλεσμα προτάσεων του Σχεδίου Διαχείρισης Βόσκησης το οποίο προτείνεται για το σύνολο του Τρόδους (Δράση 1.5.4) και ιδιαίτερα σε περιοχές με αναπτυγμένο κτηνοτροφικό κεφάλαιο στο πλαίσιο υποστήριξης της ποιμενικής κτηνοτροφίας και της συμβολής της στη διαχείριση των βοσκήσιμων εκτάσεων. Το κράτος θα αναλαμβάνει την κατασκευή αυτών των υποδομών όταν γίνονται σε κρατική γη . Όταν οι υποδομές γίνονται σε ιδιωτική γη, προτείνεται οι κτηνοτρόφοι να χρηματοδοτούνται για την κατασκευή των υποδομών τους .	Επίσημη: Το κράτος θα αναλαμβάνει την κατασκευή αυτών των υποδομών όταν γίνονται σε κρατική γη. Όταν Προτείνεται όπως οι οι υποδομές γίνονται σε ιδιωτική γη, προτείνεται οι κτηνοτρόφοι να χρηματοδοτούνται για την κατασκευή των υποδομών τους . Μέσω του κρατικού προϋπολογισμού. Αν χρηματοδοτούνται για την κατασκευή τους σε ιδιωτική γη,

14

	<p>κτηνοτρόφοι να χρηματοδοτούνται για την κατασκευή τους. Επιπλέον, στο πλαίσιο της Δήλωσης Πολιτικής Τροόδους θα πρέπει να γίνει: (α) επαναξιολόγηση των υφιστάμενων κτηνοτροφικών ζωνών με βάση τον βαθμό αξιοποίησής τους ή/ και την δυνατότητα αξιοποίησής τους. Προτείνεται επιπλέον ο καθορισμός εργαλείων και κινήτρων για την ενεργοποίησή τους. (β) χωροθέτηση νέων κτηνοτροφικών κτηνοτροφικών ζωνών στις κοινότητες Συμπλέγματος Κρασχωριών, όπου ενώ υπάρχει ανεπτυγμένη κτηνοτροφία δεν υπάρχουν καθόλου κτηνοτροφικές ζώνες (Πάχνα, Δωρά, Κυβίδες κ.α.).</p>	<p>Θεωρείται κρατική ενίσχυση και θα πρέπει να εμπλακεί ο Έφορος Κρατικών Ενισχύσεων.</p>
75	<p>Φορέας Υλοποίησης: Τμήμα Γεωργίας,</p>	<p>Φορέας Υλοποίησης: Τμήμα Γεωργίας, Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας, Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως, Έφορος Ελέγχου Κρατικών Ενισχύσεων, Επαρχιακές Διοικήσεις, Κοινότητες-Δήμοι, κ.ά.</p>
76	<p>Φορέας Υλοποίησης των παραπάνω δράσεων: Το κράτος μέσω των αρμόδιων Τμημάτων θα διαμορφώσουν το θεσμικό πλαίσιο.</p>	<p>Να καθοριστεί ανά δράση</p>
83	<p>Η Κύπρος με τον νόμο περί Προστασίας των ονομασιών προέλευσης και γεωγραφικών ενδείξεων γεωργικών προϊόντων και τροφίμων (7(Ι)/2002) καθόρισε το πλαίσιο για την παραγωγή προϊόντων ποιότητας, προσδιορίζοντας το μηχανισμό αλλά και τις διαδικασίες εγγραφής ενός προϊόντος ως προϊόν ποιότητας. Ωστόσο οι ελλείψεις στην υποστήριξη από τις αρμόδιες υπηρεσίες και οι περίπλοκες διαδικασίες προκαλούν σημαντικές καθυστερήσεις.</p>	<p>Η Κύπρος με τον νόμο περί Προστασίας των ονομασιών προέλευσης και γεωγραφικών ενδείξεων γεωργικών προϊόντων και τροφίμων (7(Ι)/2002) και μετέπειτα το Νόμο 139(Ι)/2006 καθόρισε τις απαραίτητες δομές και διαδικασίες σε εθνικό επίπεδο για εφαρμογή της σχετικής Κοινοτικής Νομοθεσίας το πλαίσιο για την παραγωγή προϊόντων ποιότητας, προσδιορίζοντας το μηχανισμό αλλά και τις διαδικασίες εγγραφής ενός προϊόντος ως προϊόν ποιότητας. Ωστόσο οι ελλείψεις στην υποστήριξη από τις αρμόδιες υπηρεσίες και οι περίπλοκες διαδικασίες προκαλούν σημαντικές καθυστερήσεις.</p>
83	<ul style="list-style-type: none"> • «Προστατευόμενη Ονομασία Προέλευσης» • «Προστατευόμενη Γεωγραφική Ένδειξη» • «Εγγυημένο Παραδοσιακό Ιδιότυπο Προϊόν» 	<ul style="list-style-type: none"> • «Προστατευόμενη Ονομασία Προέλευσης» (ΠΟΠ): • «Προστατευόμενη Γεωγραφική Ένδειξη» (ΠΓΕ): • «Εγγυημένο Παραδοσιακό Ιδιότυπο Προϊόν» (ΕΠΙΠ):

15

83	<p>Μέχρι σήμερα από την περιοχή του Τροόδους έχει αναγνωριστεί μόνο 1 προϊόν ως ΠΓΕ (Γλυκό Τριαντάφυλλο Αγρού) ενώ βρίσκονται στο τελικό στάδιο έγκρισης τα αιτήματα για τα αλλαντικά Πιτσιλιάς. Όσον αφορά τους οίνους έχουν αναγνωριστεί 3 οίνοι με ονομασία ΠΟΠ (Πιτσιλιάς, Κρασχωριών και Κοιμανδαρία) και 2 οίνοι ΠΓΕ (οίνος ΠΓΕ Λευκωσίας και Λεμεσού). Δεν υπάρχουν αιτήματα για αναγνώριση προϊόντων ως ΕΠΙΠ. Παρατηρείται σημαντικότητα αδυναμία των παραγωγών του αγροδιατροφικού τομέα στη δημιουργία και εφαρμογή εθελοντικών συστημάτων ποιότητας τοπικού καθώς και εθνικού χαρακτήρα. Επίσης, σύμφωνα με το Τμήμα Γεωργίας έχει ξεκινήσει η προσπάθεια θεσμοθέτησης των βασικών εθελούσιων σημάτων ποιότητας (προϊόν ορεινής παραγωγής).</p>	<p>Μέχρι σήμερα από την περιοχή του Τροόδους έχει αναγνωριστεί μόνο 1 προϊόν ως ΠΓΕ (Γλυκό Τριαντάφυλλο Αγρού) ενώ βρίσκονται στο τελικό στάδιο έγκρισης τα αιτήματα για τα τρία αλλαντικά Πιτσιλιάς. Σε εθνικό επίπεδο εξετάζεται η αίτηση για καταχώρηση της ονομασίας «Ροδόσταγιο Αγρού» ως ΠΓΕ. Όσον αφορά τους οίνους έχουν αναγνωριστεί 3 οίνοι με ονομασία ΠΟΠ (Πιτσιλιάς, Κρασχωριών και Κοιμανδαρία) και 2 οίνοι ΠΓΕ (οίνος ΠΓΕ Λευκωσίας και Λεμεσού). Δεν υπάρχουν αιτήματα για αναγνώριση προϊόντων ως ΕΠΙΠ. Παρατηρείται σημαντικότητα αδυναμία των παραγωγών του αγροδιατροφικού τομέα στη δημιουργία και εφαρμογή εθελοντικών συστημάτων ποιότητας τοπικού καθώς και εθνικού χαρακτήρα. Επίσης, σύμφωνα με το Τμήμα Γεωργίας έχει ξεκινήσει η προσπάθεια θεσμοθέτησης των βασικών εθελούσιων σημάτων ποιότητας (προϊόν ορεινής παραγωγής).</p> <p>Θα πρέπει να γίνει αναφορά και στην καταχώρηση της Ζιβανιάς ως Γεωγραφική Ένδειξη στην κατηγορία των ανισοανευματωδών ποτών</p>
83-84	<p>Παρότι υπάρχουν ονομασίες ΠΟΠ και ΠΓΕ, το έλλειμμα σε ερευνητικά αποτελέσματα όσον αφορά την ταύτιση/προσαρμογή ποιότητας περιοχής σε όλα τα παραγόμενα προϊόντα (έλλειψη ερευνητικών δεδομένων σε σχέση με τα χημικά και οργανοληπτικά χαρακτηριστικά των παραδοσιακών προϊόντων) στο Τρόδος οδηγεί στην αδυναμία ανάδειξης και προβολής των ποιοτικών χαρακτηριστικών όλων των προϊόντων που συνδέονται με τον τόπο προέλευσης και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του. Επιπλέον, η έλλειψη οργάνωσης και η άγνοια των παραγωγών για τις ωφέλειες που μπορούν να αποκομίσουν από την αναγνώριση των προϊόντων τους καθώς και η απουσία εργαλείων εγγύησης της ποιότητας και της τοπικότητας (ιχνηλασιμότητα), αποτελούν τα κυρίαρχα προβλήματα της αναγνώρισης των προϊόντων του Τροόδους.</p>	<p>Παρότι υπάρχουν ονομασίες ΠΟΠ και ΠΓΕ, το έλλειμμα σε ερευνητικά αποτελέσματα όσον αφορά την ταύτιση/προσαρμογή ποιότητας προϊόντος-περιοχής σε όλα τα παραγόμενα προϊόντα (έλλειψη ερευνητικών δεδομένων σε σχέση με τα χημικά και οργανοληπτικά χαρακτηριστικά των παραδοσιακών προϊόντων) στο Τρόδος οδηγεί στην αδυναμία ανάδειξης και προβολής των ποιοτικών χαρακτηριστικών όλων των προϊόντων που συνδέονται με τον τόπο προέλευσης και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του. Επιπλέον, η έλλειψη οργάνωσης και η άγνοια των παραγωγών για τις ωφέλειες που μπορούν να αποκομίσουν από την αναγνώριση των προϊόντων τους καθώς και η απουσία εργαλείων εγγύησης της ποιότητας και της τοπικότητας (ιχνηλασιμότητα), αποτελούν τα κυρίαρχα προβλήματα της αναγνώρισης των προϊόντων του Τροόδους.</p>

16

84	<p>Όνως και υποπροϊόντα του: Το 2004 η Κύπρος στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής νομοθεσίας καθόρισε (Κ.Δ.Π. 706/2004) τις περιοχές και τα κριτήρια παραγωγής των Οίνων Ελεγχόμενης Ονομασίας Προέλευσης (ΟΕΟΠ) τα οποία σήμερα αποτελούν τους οίνους ΠΟΠ. Από τους 11 οίνους ονομασίας (7 ΠΟΠ & 4 ΠΓΕ) , οι 5 ονομασίες ΠΟΠ αφορούν το Τρόδος (Κουμανδάρια (PDO-CY-A1622), Κρασοχώρια Λεμεσού (PDO-CY-A1628), Κρασοχώρια Λεμεσού - Αδάμης (PDO-CY-A1623 (5)), Κρασοχώρια Λεμεσού - Λάονα (PDO-CY-A1624 (5)) και Πιτσιλιά (PDO-CY-A1627)). Το Τρόδος μπορεί να παράγει οίνους ΠΓΕ αξιοποιώντας μόνο τις 2 από τις παραπάνω 4 ονομασίες ΠΓΕ (Τρόδος (Λεμεσός (PGI-CY-A1619), Λευκωσία (PGI-CY-A1621)). Η ύπαρξη διαφορετικών ονομασιών με παρόμοια ποικιλιακή σύνθεση (ίδιες ποικιλίες, ίδιες αναλογίες συμμετοχής των ποικιλιών) και παρόμοιες αμπελουργικές και οινοποιητικές τεχνικές (ίδιο πλήθος φυτιών ανά στρέμμα, τεχνικές παραγωγής (κλάδεμα, άρδευση), αλκοολικό βαθμό) δεν έχουν συμβάλει έως σήμερα με εξαίρεση τον οίνο Κουμανδάρια, στην αναγνωρισμάτιά τους ως προϊόν ποιότητας συνδεδεμένο με το τόπο παραγωγής.</p> <p>Διαπιστώνεται σημαντικό έλλειμμα στον εντοπισμό και την ανάδειξη των οινολογικών χαρακτηριστικών των τοπικών χύμα κρασών, το οποίο επιτρέπει την περαιτέρω αναβάθμιση της ποιότητας. Η εκτεταμένη παραγωγή και διαχείριση στην αγορά χύμα κρασιού σε επίκεντρο αγροτικής εκμετάλλευσης, χωρίς την απαραίτητη οινολογική υποστήριξη σε τεχνικό και συμβουλευτικό επίπεδο καθώς και των απαραίτητων, χημικών και οργανοληπτικών, αναλύσεων δημιουργεί συχνά εσφαλμένη εικόνα για την ποιότητα του παραγόμενου οίνου στο Τρόδος. Ωστόσο, τα οινοποιεία που δημιουργήθηκαν τα τελευταία χρόνια στη περιοχή έχουν αναβαθμίσει σημαντικά την ποιότητα του εμφιαλωμένου οίνου. Παρόλα που οι εμφιαλωμένοι οίνοι που παράγονται, διακρίνονται και βραβεύονται σε διεθνείς εκθέσεις ως εμπορική ονομασία, δεν συνδέονται οι αναγνωρίσεις αυτές με το τόπο προέλευσης.</p>	<p>Εργαλεία υπάρχουν, είναι η Κοινωνική και Εθνική Νομοθεσία για ΠΟΠ, ΠΓΕ και Βιολογική Γεωργία</p> <p>Έχει εκπονηθεί οποιαδήποτε έρευνα για το πόσο χύμα κρασί παράγεται και πωλείται σε σχέση με τα κρασιά που παράγονται από τα εγκεκριμένα οινοποιεία της περιοχής Τρόδους; Η μεγαλύτερη ποσότητα του χύμα κρασιού ιδιοκαταναλώνεται από τους ίδιους τους αμπελουργούς που το παράγουν. Αποψη του Τμήματος Γεωργίας είναι ότι η πλειονότητα του χύμα Κρασί σε εστιατόρια προέρχεται από ελεγμένα Οινοποιεία.</p> <p>Ο έλεγχος εμπίπτει στις αρμοδιότητες των Υγειονομικών Υπηρεσιών.</p> <p>Ο 2 περιοχές είναι υποπεριοχές της ΠΟΠ «Κρασοχώρια Λεμεσού»:</p> <p>Δεν υφίσταται. Η αναγνώριση μίας περιοχής με ΠΟΠ/ΠΓΕ προέρχεται μέσα από την κατοχύρωση της σε Ενωσιακό Επίπεδο. Επικράδεται, τα όσα αναφέρονται στη σχετική υποσημείωση (12) είναι σε αντίθεση με τα όσα διατυπώνονται στο κείμενο.</p>
----	---	---

17

85	<p>Για συνολική ανάδειξη του αμπελώνα, των οίνων και αποσταγμάτων του Τρόδους, απαιτείται εξειδικευμένη έρευνα και μελέτη όσον αφορά το αμπελοοικονομικό δυναμικό, τα χαρακτηριστικά (αμπελογραφικά, οινολογικά, ποιοτικά, γευσινωστικά) και τις δυνατότητές του (ποικιλίες, υποπεριοχές, τύποι οίνων, Ονομασίες Προέλευσης, Κουμανδάρια, Ζιβανία) και συντονισμένη προσπάθεια προώθησής τους.</p> <p>Η ζιβανία παρότι αποτελεί σημαντικό υποπροϊόν της αμπέλου και σημαντικό εθνικό προϊόν, δεν έχουν καταβληθεί προσπάθειες αναγνώρισής της.</p>	<p>Η ζιβανία είναι καταχωρημένη ως Γεωγραφική Ένδειξη στην ΕΕ. Η «Ζιβανία» δεν θεωρείται υποπροϊόν της αμπέλου. Η καταχώρηση της «Ζιβανίας» ως ΓΕ σε Ενωσιακό επίπεδο είναι η μεγαλύτερη προσπάθεια αναγνώρισής της.</p>
86	<p>Όνως: Τα οινοποιεία διαθέτουν τα προϊόντα τους σε αγορές στο εσωτερικό και εξωτερικό. Είναι ενταγμένα στους δρόμους του κρασιού (οισινοριστικές διαδρομές). Οι αμπελουργοί παράγουν και εμπορεύονται τοπικά χύμα κρασί, γεγονός το οποίο δημιουργεί αντιθέσεις τελευταία με τους οινοποιούς λόγω της απουσίας ελέγχου στην ποιότητα για την ασφάλεια του καταναλωτή και την παραγωγή ποιοτικού προϊόντος.</p>	<p>Έχει εκπονηθεί οποιαδήποτε έρευνα για το πόσο χύμα κρασί παράγεται και πωλείται σε σχέση με τα κρασιά που παράγονται από τα εγκεκριμένα οινοποιεία της περιοχής Τρόδους; Η μεγαλύτερη ποσότητα του χύμα κρασιού ιδιοκαταναλώνεται από τους ίδιους τους αμπελουργούς που το παράγουν. Αποψη του Τμήματος Γεωργίας είναι ότι η πλειονότητα του χύμα Κρασί σε εστιατόρια προέρχεται από ελεγμένα Οινοποιεία.</p>
86	<p>Κουμανδάρια: Η εμπορία είναι εξασφαλισμένη. Η ιδιαίτερα υψηλή ζήτηση του οίνου «Κουμανδάρια» αντιμετωπίζει σημαντικό έλλειμμα πρώτης ύλης, το οποίο μπορεί να ξεπεραστεί με νέες φυτεύσεις αμπελιών στην καθορισμένη περιοχή. Η έλλειψη επιστημονικής υποστήριξης (ατελέχωση με οινολόγο) έχει επιπτώσεις στην οργάνωση της λειτουργίας των μονάδων παραγωγής «βάσης οίνου Κουμανδάριας» και στην αναβάθμιση της ποιότητάς της.</p>	<p>Διαπίστωση η οποία χρήζει τεκμηρίωσης.</p>
86-87	<p>Το πλαίσιο με το οποίο σήμερα νομιμοποιείται η λειτουργία των επιχειρήσεων παρασκευής τροφίμων είναι το εξής: - Η δυνατότητα που δίνει το θεσμικό πλαίσιο σε υποστατικά που παρασκευάζουν τρόφιμα (εκτός ζωικής προέλευσης) να καταχωρούνται στο Μητρώο των Υγειονομικών Υπηρεσιών νοούμενου ότι τηρούν τις προδιαγραφές που τίθενται, ανεξάρτητα από την εξασφάλιση πολεοδομικής-οικοδομικής άδειας, άδειας λειτουργίας από τον ΚΟΤ ή και άλλες Υπηρεσίες. Ως εκ τούτου, πολλοί μεταποιητές επιλέγουν αυτόν τον τρόπο λειτουργίας των μονάδων με σύντομες διαδικασίες.</p>	<p>Το πλαίσιο με το οποίο σήμερα νομιμοποιείται η λειτουργία των επιχειρήσεων παρασκευής τροφίμων είναι το εξής: (α) Η δυνατότητα που δίνει το θεσμικό πλαίσιο σε υποστατικά που παρασκευάζουν τρόφιμα (εκτός ζωικής προέλευσης) να καταχωρούνται στο Μητρώο των Υγειονομικών Υπηρεσιών νοούμενου ότι τηρούν τις προδιαγραφές που τίθενται, ανεξάρτητα από την εξασφάλιση πολεοδομικής-οικοδομικής άδειας, άδειας λειτουργίας από τον ΚΟΤ ή και άλλες Υπηρεσίες. Ως εκ τούτου, πολλοί μεταποιητές επιλέγουν αυτόν τον τρόπο</p>

18

	<p>- Όσον αφορά τα τρόφιμα ζωικής προέλευσης, οι Κτηνιατρικές Υπηρεσίες είτε καταχωρούν στα Μητρώα τους ως «εγγεγραμμένες» τις μικρές επιχειρήσεις (χωρίς να απαιτείται πολεοδομική-οικοδομική άδεια, άδεια λειτουργίας από τον ΚΟΤ ή και άλλες Υπηρεσίες), είτε δίνουν άδεια λειτουργίας στις μεγάλες απαιτώντας ωστόσο πολεοδομική-οικοδομική άδεια. Στην περίπτωση αυτή, οι περισσότεροι επιλέγουν απλά να καταχωρηθούν ως «εγγεγραμμένες» επιχειρήσεις λόγω των περιορισμένων απαιτήσεων και διαδικασιών.</p> <p>- Η έλλειψη συντονισμού μεταξύ των υπηρεσιών (Υγειονομικές Υπηρεσίες, Κτηνιατρικές Υπηρεσίες, Πολεοδομία, Κλάδος Αμπελοποιίας/Οινοποιίας, Πυροσβεστική, κλπ). Κάθε υπηρεσία ελέγχει μόνο με βάση τα δικά της κριτήρια, χωρίς να γίνεται ενιαίος έλεγχος.</p> <p>- Η έλλειψη κατηγοριοποίησης και ορισμού των υποστατικών παραγωγής τροφίμων φυτικής προέλευσης κατ' αντίστοιχία των προϊόντων ζωικής προέλευσης.</p> <p>- Η ελλιπής ενημέρωση των μεταποιητών για τις δυνατότητες απόκτησης άδειας καθώς και των θεσμικών μεταβολών.</p>	<p>λειτουργίας των μονάδων με σύντομες διαδικασίες.</p> <p>(β) Όσον αφορά τα τρόφιμα ζωικής προέλευσης, οι Κτηνιατρικές Υπηρεσίες είτε καταχωρούν στα Μητρώα τους ως «εγγεγραμμένες» τις μικρές επιχειρήσεις (χωρίς να απαιτείται πολεοδομική-οικοδομική άδεια, άδεια λειτουργίας από τον ΚΟΤ ή και άλλες Υπηρεσίες), είτε δίνουν άδεια λειτουργίας στις μεγάλες απαιτώντας ωστόσο πολεοδομική-οικοδομική άδεια. Στην περίπτωση αυτή, οι περισσότεροι επιλέγουν απλά να καταχωρηθούν ως «εγγεγραμμένες» επιχειρήσεις λόγω των περιορισμένων απαιτήσεων και διαδικασιών.</p> <p>- Η έλλειψη συντονισμού μεταξύ των υπηρεσιών (Υγειονομικές Υπηρεσίες, Κτηνιατρικές Υπηρεσίες, Πολεοδομία, Κλάδος Αμπελοποιίας/Οινοποιίας, Τμήμα Γεωργίας, Πυροσβεστική, κλπ). Κάθε υπηρεσία ελέγχει μόνο με βάση τα δικά της κριτήρια, χωρίς να γίνεται ενιαίος έλεγχος.</p> <p>- Η έλλειψη κατηγοριοποίησης και ορισμού των υποστατικών παραγωγής τροφίμων φυτικής προέλευσης κατ' αντίστοιχία των προϊόντων ζωικής προέλευσης.</p> <p>- Η ελλιπής ενημέρωση των μεταποιητών για τις δυνατότητες απόκτησης άδειας καθώς και των θεσμικών μεταβολών.</p> <p>Όπως φαίνεται από τα (α) και (β) πιο πάνω ισχύουν οι ίδιες απαιτήσεις τόσο για υποστατικά μεταποίησης προϊόντων φυτικής όσο και ζωικής παραγωγής</p>
90	Αδυναμία ένταξης των επιχειρήσεων σε συστήματα πιστοποίησης	Διευκρινίζεται ότι τα πλείστα οиноποιεία συμμετέχουν σε συστήματα πιστοποίησης.
91	ΔΥΝΑΤΑ Τοπική τεχνογνωσία και παράδοση για την πρώτη μεταποίηση Σημαντικός αριθμός μικρών μεταποιητικών μονάδων αγροτροφίμων Διαμόρφωση ενός ικανοποιητικού αριθμού σύγχρονων οινοποιείων και οινοπαραγωγών Ικανοποιητική διαχείριση του εμβληματικού οίνου «Κουμανδάρια»	ΔΥΝΑΤΑ Τοπική τεχνογνωσία και παράδοση για την πρώτη μεταποίηση Σημαντικός αριθμός μικρών μεταποιητικών μονάδων αγροτροφίμων Διαμόρφωση ενός ικανοποιητικού αριθμού σύγχρονων οινοποιείων και οινοπαραγωγών

19

	<p>Ικανοποιητική υποστήριξη από τον Κλάδο Αμπελοοικονομικών Προϊόντων και την Αναπτυξιακή Λεμεσού.</p>	<p>Ικανοποιητική διαχείριση του εμβληματικού οίνου «Κουμανδάρια» Ικανοποιητική υποστήριξη από το Τμήμα Γεωργίας και την Αναπτυξιακή Λεμεσού.</p>
91	ΑΔΥΝΑΤΑ Απουσία οργάνωσης βιοτεχνών Ασθενείς συναλλαγές μεταξύ των βιοτεχνών Έλλειψη συστημάτων πιστοποίησης της ποιότητας των προϊόντων (με εξαίρεση τον οίνο «Κουμανδάρια» και το γλυκό Τριαντάφυλλου Αγρού) Έλλειμμα 1ης ύλης στην αμπελοοικονομική παραγωγή ιδιαίτερα για την «Κουμανδάρια» Έλλειψη υποστήριξης (ενημέρωσης, συμβουλών, τεχνικών υποδείξεων και χημικών και οργανοληπτικών αναλύσεων των προϊόντων τους) προσαρμοσμένης στις ιδιαιτερότητες του Τρόδου Αδυναμία αξιολόγησης του προϊόντος ζιβανίας	<p>Το Τμήμα Γεωργίας παρέχει κάθε δυνατή υποστήριξη προς τον αμπελοοικονομικό τομέα μέσω διαφόρων δραστηριοτήτων του καθώς και του ετήσιου προγράμματος γεωργικών εφαρμογών. Πρόσθετα, το Τμήμα Γεωργίας διαθέτει διαπιστευμένα εργαστήρια, το οποίο απευθύνονται οι παραγωγοί οίνου και ζιβανίας για χημικές και οργανοληπτικές αναλύσεις.</p> <p>Χρήζει τεκμηρίωσης</p>
91	ΕΥΚΑΙΡΙΞΕΙΣ Αναγνώριση και φήμη των προϊόντων Ενδείξεις επιστροφής νέων στο Τρόδος οι οποίοι ασχολούνται με την παραγωγή τοπικών αγροτροφίμων Η σύνδεση της μεταποίησης με τον τουρισμό του Τρόδου και της Κύπρου Οίνος Κουμανδάριας : κινητήριος μοχλός για την ανάπτυξη της οινοποιίας του Τρόδου	<p>Ο ισχυρισμός αυτός μπορεί να χρησιμοποιηθεί μόνο ως παράδειγμα και όχι ως όγκος παραγωγής.</p>
92	Θεσμικό πλαίσιο <ul style="list-style-type: none"> Αναγνώριση της οικονομίας (ως απάντηση στην μείωση των τιμών των γεωργικών προϊόντων και εν μέρει αύξησης ως μέσο αύξησης των εισοδημάτων των αγροτικών περιοχών). Αναγνώριση του επισκέψιμου αγροκτήματος Βελτίωση του πλαισίου νομιμοποίησης των Μονάδων Επεξεργασίας Φυτικών Προϊόντων Αντιμετώπιση του προβλήματος των μη αδειοδοτημένων μονάδων. <p>✓ Ανάπτυξη ενός ειδικού πλαισίου νομιμοποίησης (πολεοδομικό και</p>	<p>Έχολιο 1. Θεωρούμε ότι υπάρχει το θεσμικό πλαίσιο για την παραγωγή οίνου, το οποίο δεν είναι αποτρεπτικό για τις οικονομίες. Παρόλα αυτά, οι οικονομίες θα πρέπει να υπόκεινται σε όλους τους ελέγχους των παραγόμενων προϊόντων για να μην δημιουργείται αθέμιτος ανταγωνισμός.</p> <p>Έχολιο 2. Το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο, σε σχέση με τις νομοθεσίες που εφαρμόζει το Τμήμα Γεωργίας για την παραγωγή «Ζιβανίας» (απόσταγμα στέμφυλων σταφυλής και</p>

20

	<p>υγειονομικό)</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Απαγόρευση διάθεσης προϊόντος σε χυμά μορφή (αμπελοοινικού αποστάγματος) ✓ Αναπροσαρμογή των φορολογικών όρων για την παρασκευή εμφιαλωμένης ζιβανίας <ul style="list-style-type: none"> • Συντονισμός των εμπλεκόμενων φορέων στην αδειοδότηση των μονάδων, με στόχο τη μείωση των διαδικασιών (αντιμετώπιση του ζητήματος της ανανέωσης των αδειών ετησίως). • Δημιουργία ευέλικτου πλαισίου μικρο-χρηματοδοτήσεων με έμφαση στην υπό-διαμόρφωση κατηγορία των «οικοτεχνιών». 	<p>δχι αμπελοοινικό απόσταγμα) δεν είναι αποτρεπτικό για τους μικρούς παραγωγούς. Ωστόσο, η διεκδίκηση της εμπορίας του προϊόντος από τις οικοτεχνίες αφορά κυρίως τους φορολογικούς όρους, θέμα το οποίο εμπίπτει στις αρμοδιότητες του Τμήματος Τελωνείων.</p> <p>Η δημιουργία θεσμικού πλαισίου για τη δημιουργία και λειτουργία οικοτεχνιών παραγωγής περιορισμένης ποσότητας οίνου και «Ζιβανίας» αντιμετωπίζεται θετικά. Παρόλα αυτά, οι οικοτεχνίες θα πρέπει να υπόκεινται σε όλους τους νεονοσημένους ελέγχους των παραγόμενων προϊόντων και να λαμβάνονται πρόνοιες ασφυγής αθέμετου ανταγωνισμού.</p>
92	<p>Οργάνωση του τομέα</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ανάπτυξη οργάνωσης του τομέα τόσο σε επίπεδο ιστορικών περιοχών στο εσωτερικό του Τροόδου όσο και σε επίπεδο Τροόδου. <ul style="list-style-type: none"> ○ Οριζόντια συνεργασία όσον αφορά οργανωτικά θέματα, ανταλλαγές, τροφοδοσία 1ης ύλης & προϊόντων, τυποποίησης προϊόντων, ανάπτυξη καινοτομιών και καινοτόμων προϊόντων (ζιβανία, ασλή/παλαιωμένη/αρωματισμένη, λικέρ, νέα αλκοολούχα ποτά) κτλ 	<p>Η ζιβανία είναι μία και καταχωρημένη στα Μητρώα της ΕΕ. Το Τμήμα Γεωργίας υποστηρίζει έμπρακτα και ουσιαστικά την καινοτομία στον αμπελοοινικό τομέα και παρέχει δυνατότητες χρηματοδότησης μέσω από το αμότιλο Μέτρο 3ζ του Εθνικού Προγράμματος Στήριξης του Αμπελοοινικού Τομέα (ΕΠΣΑ). Σημειώνεται ότι το υφιστάμενο εθνικό νομικό πλαίσιο που διέπει τη «Ζιβανία», δεν προνοεί για πρακτικές παλαιοποίησης και αρωματισμού, οι οποίες αναφέρονται στο προτεινόμενο κείμενο. Επισημαίνεται ότι η πρακτική της παλαιοποίησης, θα εξεταστεί στο στάδιο εκσυγχρονισμού της εθνικής νομοθεσίας μελλοντικά, ενώ τονίζεται πως η Ευρωπαϊκή νομοθεσία που διέπει τα αλκοολούχα ποτά και συγκεκριμένα την κατηγορία «Απόσταγμα Στεφούλων Σταφυλής» στην οποία εμπίπτει η «Ζιβανία», δεν προνοεί την πρακτική του αρωματισμού.</p>
93	<p>3. Προώθηση δημιουργίας Ενιαίας Μονάδας Διαχείρισης για τον Αμπελοοινικό Τομέα (χρηματοδότηση ονοποιείων, οινοτουριστικών υποδομών και αμπελώνων):</p> <p>(α) ολοκληρωμένο Σχέδιο Δράσης,</p> <p>(β) Σχέδιο Δράσης για τη συμπληρωματικότητα και τη συνέργια του αμπελοοινικού, οινοποιητικού και οινοτουριστικού κλάδου,</p>	<p>Ο αμπελοοινικός τομέας ρυθμίζεται με τον κανονισμό ΕΕ 1308/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, καθώς και από σειρά Εκτελεστικών και Κατ' Εξουσιοδότηση κανονισμών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Μέσα από το άρθρο 146 του εν λόγω κανονισμού, προνοείται καθορισμός της αρμόδιας εθνικής αρχής για την εξασφάλιση της τήρησης των</p>

<p>(γ) Καθορισμός στόχων και εξειδίκευση χρηματοδοτικού προγράμματος ΕΠΣΑ (Εθνικό Πρόγραμμα Στήριξης Αμπελοοινικού Τομέα)</p>	<p>ενυσιωκίων κανόνων στον αμπελοοινικό τομέα. Η Κυπριακή Δημοκρατία έχει ορίσει το Τμήμα Γεωργίας του Υπουργείου Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, ως την αρμόδια αρχή για τον αμπελοοινικό τομέα. Η αρμοδιότητα έχει καταχωρηθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή σε ειδικό κατάλογο (list 2), ο οποίος είναι δημοσιευμένος στην ιστοσελίδα της ΕΕ και περιλαμβάνει όλες τις αρμόδιες κρατικές υπηρεσίες των κρατών μελών. Σημειώνεται ότι σε όλα τα κράτη μέλη, οι αρμόδιες υπηρεσίες διαχείρισης του αμπελοοινικού τομέα είναι κρατικές.</p> <p>Κατά συνέπεια, θεωρούμε ότι υπάρχει ήδη μια ενιαία μονάδα διαχείρισης του αμπελοοινικού τομέα, η οποία είναι το Τμήμα Γεωργίας. Το Τμήμα Γεωργίας μέσω από το δίκτυο που διαθέτει, διαβουλεύεται με όλες των σχετικές οργανωμένες ενώσεις για οποιασδήποτε σημαντικές ρυθμίσεις και θεσμικές αλλαγές αφορούν τον τομέα.</p> <p>Ο κανονισμός ΕΕ 1308/2013, ρυθμίζει τη χορήγηση πόρων της Ένωσης για τη δημιουργία πενταετών εθνικών προγραμμάτων στήριξης (ΕΠΣΑ). Η υποβολή, το περιεχόμενο των ΕΠΣΑ καθώς και τα επιλέξιμα μέτρα, καθορίζονται στον εν λόγω κανονισμό. Ως Εθνική Διαχειριστική Αρχή του ΕΠΣΑ, έχει οριστεί το Τμήμα Γεωργίας, το οποίο υποχρεούται να διαβουλεύεται με τους εμπλεκόμενους φορείς του τομέα, πριν την υποβολή του πενταετούς ΕΠΣΑ στην Επιτροπή. Κατά συνέπεια, ο σχεδιασμός, ο προγραμματισμός και η κατάρτιση των ΕΠΣΑ είναι προϊόν διαβούλευσης με όλες τις οργανωμένες εμπλεκόμενες ενώσεις και οργανώσεις, καθώς και με άλλες κρατικές υπηρεσίες.</p> <p>Συμπέρασμα: Συνεπώς, η πιο πάνω δράση που προτείνεται μέσα από την ΕΣΑΟΚ, θεωρούμε ότι ήδη υλοποιείται από το Τμήμα Γεωργίας, το οποίο παρακολουθεί τα δρώμενα και εξελίξεις που διαδραματίζονται στην Ε.Ε και ενεργεί ως ενιαία</p>
---	--

		μονάδα διαχείρισης του αμπελοοινικού τομέα.
93	5. Πλαίσιο για την δημιουργία και λειτουργία οικοτεχνιών παραγωγής χύμα οίνου, ρύθμιση παραγωγής ζιβανίας: (α) Ρύθμιση διάθεσης προϊόντος σε χύμα μορφή (αμπελοοινικού αποστάγματος) , (β) Αναπροσαρμογή των φορολογικών όρων για την παρασκευή εμφιαλωμένης ζιβανίας	<p>Θεωρούμε ότι υπάρχει το θεσμικό πλαίσιο για την παραγωγή οίνου, το οποίο δεν είναι αποτρεπτικό για τις οικοτεχνίες. Παρόλα αυτά, οι οικοτεχνίες θα πρέπει να υπόκεινται σε όλους τους ελέγχους των παραγόμενων προϊόντων για να μην δημιουργείται αθέμιτος ανταγωνισμός.</p> <p>Το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο, σε σχέση με τις νομοθεσίες που εφαρμόζει το Τμήμα Γεωργίας για την παραγωγή «ζιβανίας» (απόσταγμα στέμφυλων σταφύλης και όχι αμπελοοινικό απόσταγμα) δεν είναι αποτρεπτικό για τους μικρούς παραγωγούς. Ωστόσο, η διευκόλυνση της εμπορίας του προϊόντος από τις οικοτεχνίες αφορά κυρίως τους φορολογικούς όρους, θέμα το οποίο εμπίπτει στις αρμοδιότητες του Τμήματος Τελωνείων.</p> <p><u>Συμπέρασμα:</u> Η δημιουργία θεσμικού πλαισίου για τη δημιουργία και λειτουργία οικοτεχνιών παραγωγής περιορισμένης ποσότητας οίνου και «ζιβανίας» αντιμετωπίζεται θετικά. Παρόλα αυτά, οι οικοτεχνίες θα πρέπει να υπόκεινται σε όλους τους νεομοσμενούς ελέγχους των παραγόμενων προϊόντων και να λαμβάνονται πρόνοιες αποφυγής αθέμιτου ανταγωνισμού.</p>
94	Η ανάδειξη της προστιθέμενης αξίας των προϊόντων, της διαφοροποίησης της αγροτικής παραγωγής απαιτεί την αναγνώριση (κατάρτιση νομοσχεδίου) της οικοτεχνίας (ως απάντηση στην μείωση των τιμών των γεωργικών προϊόντων και εν μέσω αύξησης των εισοδημάτων των αγροτικών περιοχών). Στα 2 επιστημονικά Συνέδρια που πραγματοποιήθηκαν η επιστημονική ομάδα και το Τμήμα Γεωργίας καταλήξανε στην αποδοχή της ανάγκης ύπαρξης της συγκεκριμένης επιχειρηματικής μορφής. Θα πρέπει να διατυπωθούν οι προδιαγραφές και προϋποθέσεις λειτουργίας αυτής της επιχειρηματικής μονάδας καθώς και ο φορέας ελέγχου της λειτουργίας της	<p>Θα πρέπει να περιλαμβάνεται και η σύμφωνη γνώμη των Υγειονομικών Υπηρεσιών και των Κτηνιατρικών Υπηρεσιών, δεδομένου ότι οι Υπηρεσίες αυτές είναι αρμόδιες για τον έλεγχο και την υγιεινή των τροφίμων που θα παράγονται στις εν λόγω μονάδες.</p>

23

94	<p>Δράση 2. Προϊόντα Φυτικής Προέλευσης: Πλαίσιο για τον Περί Υγιεινής Παραγωγής Τροφίμων Φυτικής Προέλευσης και Διάθεσης τους στην Αγορά καθώς και για άλλα Συναφή Θέματα Νόμο (κατά αντιστοιχία του ίδιου για τα τρόφιμα ζωικής προέλευσης).</p> <p>Στο πλαίσιο του Νόμου θα προτείνεται:</p> <p>α. η λειτουργία ενιαίας αρχής ελέγχου για την αδειοδότηση μεταποιητικών υποστατικών παραγωγής τροφίμων φυτικής προέλευσης</p> <p>β. η δημιουργία πλαισίου έγκρισης των μονάδων Επεξεργασίας Φυτικών Προϊόντων (σήμερα λειτουργεί μόνο έγκριση εγγραφής στο μητρώο Υγειονομικών Υπηρεσιών) στο οποίο θα περιλαμβάνονται όλες οι διαδικασίες αδειοδότησης και η συγκεντροποίηση τους σε ένα ενιαίο κώδικα για να είναι γνωστή η διαδικασία σύστασης και λειτουργίας.</p>	<p>Βλέπε σχόλιο πιο πάνω</p>
95	<p>Δράση 3. Προώθηση δημιουργίας Ενιαίας Μονάδας Διαχείρισης για τον Αμπελοοινικό Τομέα (χρηματοδότηση οινολογικών, οινολογικών υποδομών και αμπελώνων).</p> <p>Η μονάδα θα πρέπει να εκπονεί και να εφαρμόζει ολοκληρωμένο Σχέδιο Δράσης για τον κλάδο αυτό, το οποίο να περιλαμβάνει:</p> <p>i. Σχέδιο Δράσης για τη συμπληρωματικότητα και τη συνεργασία του αμπελοοινικού, οινολογικού και οινολογικού κλάδου</p> <p>ii. Καθορισμός στόχων και εξειδίκευση χρηματοδοτικού προγράμματος ΕΠΣΑ (Εθνικό Πρόγραμμα Στήριξης Αμπελοοινικού Τομέα)</p>	<p>(2) Υπομέτρα Θεσμικές Διευθετήσεις: «3. Προώθηση δημιουργίας Ενιαίας Μονάδας Διαχείρισης για τον Αμπελοοινικό Τομέα (χρηματοδότηση οινολογικών, οινολογικών υποδομών και αμπελώνων):</p> <p><u>Σχόλιο 1:</u> Ο αμπελοοινικός τομέας ρυθμίζεται με τον κανονισμό ΕΕ 1308/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, καθώς και από σειρά Εικτελεστικών και Κατ' Εξουσιοδότηση κανονισμών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Μέσα από το άρθρο 146 του εν λόγω κανονισμού, κρυσταλλώνεται καθορισμός της αρμόδιας εθνικής αρχής για την εξασφάλιση της τήρησης των ενωσιακών κανόνων στον αμπελοοινικό τομέα. Η Κυπριακή Δημοκρατία έχει ορίσει το Τμήμα Γεωργίας του Υπουργείου Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, ως την αρμόδια αρχή για τον αμπελοοινικό τομέα. Η αρμοδιότητα έχει καταχωρηθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή σε ειδικό κατάλογο (list 2), ο οποίος είναι δημοσιευμένος στην ιστοσελίδα της ΕΕ και περιλαμβάνει όλες τις αρμόδιες κρατικές υπηρεσίες των κρατών μελών. Σημειώνεται ότι σε όλα τα κράτη μέλη, οι αρμόδιες υπηρεσίες διαχείρισης του αμπελοοινικού τομέα είναι κρατικές.</p> <p>Κατά συνέπεια, θεωρούμε ότι υπάρχει ήδη μια ενιαία μονάδα</p>

24

		<p>διαχείρισης του αμπελοοινικού τομέα, η οποία είναι το Τμήμα Γεωργίας. Το Τμήμα Γεωργίας μέσα από το δίκτυο που διαθέτει, διαβουλεύεται με όλες των σχετικές οργανωμένες ενώσεις για οποιασδήποτε σημαντικές ρυθμίσεις και θεσμοθετήσεις αφορούν τον τομέα.</p> <p><u>Σχόλιο 2:</u> Ο κανονισμός ΕΕ 1308/2013, ρυθμίζει τη χρήση πόρων της Ένωσης για τη δημιουργία πενταετών εθνικών προγραμμάτων στήριξης (ΕΠΣΑ). Η υποβολή, το περιεχόμενο των ΕΠΣΑ καθώς και τα επιλέξιμα μέτρα, καθορίζονται στον εν λόγω κανονισμό. Ως Εθνική Διαχειριστική Αρχή του ΕΠΣΑ, έχει οριστεί το Τμήμα Γεωργίας, το οποίο υποχρεούται να διαβουλεύεται με τους εμπλεκόμενους φορείς του τομέα, πριν την υποβολή του πενταετούς ΕΠΣΑ στην Επιτροπή. Κατά συνέπεια, ο σχεδιασμός, ο προγραμματισμός και η κατάρτιση των ΕΠΣΑ είναι προϊόν διαβούλευσης με όλες τις οργανωμένες εμπλεκόμενες ενώσεις και οργανώσεις, καθώς και με άλλες κρατικές υπηρεσίες.</p> <p><u>Συμπέρασμα:</u> Συνεπώς, η πιο πάνω δράση που προτείνεται μέσα από την ΕΣΑΟΚ, θεωρούμε ότι ήδη υλοποιείται από το Τμήμα Γεωργίας, το οποίο παρακολουθεί τα δρώμενα και εξελίξεις που διαδραματίζονται στην Ε.Ε και ενεργεί ως ενιαία μονάδα διαχείρισης του αμπελοοινικού τομέα.</p>
95	<p>Δράση 5. Πλαίσιο για την δημιουργία και λειτουργία οικοτεχνιών παραγωγής χύμα οίνου, ρύθμιση παραγωγής ζιβανιάς</p> <p>i. Ρύθμιση διάθεσης προϊόντος σε χύμα μορφή (αμπελοοινικού αποστάγματος)</p> <p>ii. Αναπροσαρμογή των φορολογικών όρων για την παρασκευή εμφιαλωμένης ζιβανιάς</p>	<p><u>Σχόλιο 1:</u> Θεωρούμε ότι υπάρχει το θεσμικό πλαίσιο για την παραγωγή οίνου, το οποίο δεν είναι αποτρεπτικό για τις οικοτεχνίες. Παρόλα αυτά, οι οικοτεχνίες θα πρέπει να υπόκεινται σε όλους τους ελέγχους των παραγόμενων προϊόντων για να μην δημιουργείται αθέμιτος ανταγωνισμός.</p> <p><u>Σχόλιο 2.</u> Το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο, σε σχέση με τις νομοθεσίες που εφαρμόζει το Τμήμα Γεωργίας για την</p>

25

		<p>παραγωγή «Ζιβανιάς» (απόσταγμα στέμφυλων σταφυλής και όχι αμπελοοινικό απόσταγμα) δεν είναι αποτρεπτικό για τους μικρούς παραγωγούς. Ωστόσο, η διευκόλυνση της εμπορίας του προϊόντος από τις οικοτεχνίες αφορά κυρίως τους φορολογικούς όρους, θέμα το οποίο εμπίπτει στις αρμοδιότητες του Τμήματος Τελωνείων.</p> <p><u>Συμπέρασμα:</u> Η δημιουργία θεσμικού πλαισίου για τη δημιουργία και λειτουργία οικοτεχνιών παραγωγής περιορισμένης ποσότητας οίνου και «Ζιβανιάς» αντιμετωπίζεται θετικά. Παρόλα αυτά, οι οικοτεχνίες θα πρέπει να υπόκεινται σε όλους τους νομομομένους ελέγχους των παραγόμενων προϊόντων και να λαμβάνονται πρόνοιες αποφυγής αθέμιτου ανταγωνισμού.</p>
95	<p>Δράση 6. Εκσυγχρονισμός πλαισίου για έλεγχο της ποιότητας του παραγόμενου οίνου</p> <p>Οι παραπάνω δράσεις είναι απαραίτητες προκειμένου να διευκολυνθεί η εύρυθμη λειτουργία των επιχειρήσεων και να εξασφαλιστεί η βιωσιμότητα και ανταγωνιστικότητά τους συμβάλλοντας συγχρόνως ενεργά στη διαμόρφωση και στην ανάδειξη του τοπικών διακριτών προϊόντων τα οποία συνδέουν τους παραγωγικούς κλάδους της περιοχής (γεωργία – μεταποίηση – τουρισμός) με τους φυσικούς και πολιτιστικούς της πόρους.</p> <p>Στο πλαίσιο διαμόρφωσης της Δήλωσης Πολιτικής Τροόδους προτείνεται ενσωμάτωση προσαρμογών που αφορούν την ίδρυση και λειτουργία βιοτεχνικών και εμπορικών επιχειρήσεων στους πυρήνες των οικισμών.</p> <p>Φορέας Υλοποίησης: Το κράτος μέσω των αρμόδιων Τμημάτων θα διαμορφώσουν το θεσμικό πλαίσιο.</p>	<p>Η εν λόγω δράση χρήζει διεκρινήσεων καθώς δεν επεξηγείται επαρκώς στην μελέτη.</p>
96	<p>Σημαντική εκτιμάται λόγω του εμβληματικού χαρακτήρα του προϊόντος, η δημιουργία διεπαγγελματικής οργάνωσης αμπελοοινικού τομέα με συμμετοχή αμπελοοινοτών, οικοτεχνών, οινοποιών, κατασκευαστών ζιβανιάς.</p>	<p>Σημαντική εκτιμάται λόγω του εμβληματικού χαρακτήρα του προϊόντος, η δημιουργία διεπαγγελματικής οργάνωσης αμπελοοινικού τομέα με συμμετοχή αμπελοοινοτών, οικοτεχνών, οινοποιών, κατασκευαστών παραγωγών ζιβανιάς.</p>
96	<p>(ζιβανιά, απλή/παλαιωμένη/αρωματισμένη, λικέρ, νέα αλκοολούχα ποτά)</p>	<p>Η ζιβανιά είναι μία και καταχωρημένη στα Μητρώα της ΕΕ.</p>

26

	κτλ	Το Τμήμα Γεωργίας υποστηρίζει έμμετρα και ουσιαστικά την καινοτομία στον αμπελοοινικό τομέα και παρέχει δυνατότητες χρηματοδότησης μέσα από το ομότιτλο Μέτρο 3ξ του Εθνικού Προγράμματος Στήριξης του Αμπελοοινικού Τομέα (ΕΠΣΑ). Σημειώνεται ότι το υφιστάμενο εθνικό νομικό πλαίσιο που διέπει τη «Ζιβανία», δεν προνοεί για πρακτικές παλαίωσης και αρωματισμού, οι οποίες αναφέρονται στο προτεινόμενο κείμενο. Επισημαίνεται ότι η πρακτική της παλαίωσης, θα εξεταστεί στο στάδιο εκσυγχρονισμού της εθνικής νομοθεσίας μελλοντικά, ενώ τονίζεται πως η Ευρωπαϊκή νομοθεσία που διέπει τα αλκοολούχα ποτά και συγκεκριμένα την κατηγορία «Απόσταγμα Στεμφύλων Σταφύλης» στην οποία εμπίπτει η «Ζιβανία», δεν προνοεί την πρακτική του αρωματισμού.
97	Οι τοπικοί αναπτυξιακοί φορείς σε συνεργασία με το Γεωργικό Γραφείο θα υποστηρίξουν τη ενδυνάμωση και ενθάρρυνση της συνεργασίας στους παραγωγούς. Καταλύει στην ανάπτυξη οργανωσιακών σχημάτων θα είναι η παρέμβαση των κερκάνων φορέων με	Τμήμα Γεωργίας
99	Φορέας Υλοποίησης: Ο μηχανισμός υποστήριξης που προτείνεται να λειτουργήσει σε επίπεδο Τρόδους για υποστήριξη της ανάπτυξης της επιχειρηματικότητας στο Τρόδος : Υπουργείο Γεωργίας με τις υπηρεσίες του (Γεωργικό Γραφείο, ΙΓΕ, ...) σε συνεργασία με ερευνητικούς φορείς και τους τοπικούς αναπτυξιακούς (Αναπτυξιακή Εταιρεία Τρόδους και Λεμεσού) και παραγωγικούς φορείς και παραγωγούς	Φορέας Υλοποίησης: Ο μηχανισμός υποστήριξης που προτείνεται να λειτουργήσει σε επίπεδο Τρόδους για υποστήριξη της ανάπτυξης της επιχειρηματικότητας στο Τρόδος : Υπουργείο Γεωργίας με τις υπηρεσίες του (Γεωργικό Γραφείο—Τμήμα Γεωργίας, ΙΓΕ, ...) σε συνεργασία με ερευνητικούς φορείς και τους τοπικούς αναπτυξιακούς (Αναπτυξιακή Αναπτυξιακή Εταιρεία—Εταιρείες Τρόδους και Λεμεσού) και παραγωγικούς φορείς και παραγωγούς
99-100	Προτείνεται η αξιοποίηση υφιστάμενων και νέων κλασίων ποιότητας για τη παραγωγή ποιοτικών προϊόντων στοχεύοντας στην αύξηση της προστιθέμενης αξίας τους και την ανταγωνιστικότητα των οικοτεχνιών και των βιοτεχνιών του Τρόδους. Ο απαραίτητος οδικός χάρτης βημάτων της υλοποίησης της δράσης είναι <ul style="list-style-type: none"> • Διαμόρφωση προδιαγραφών ποιότητας παραγωγής προϊόντων. Ένταξη των ιδιαίτερων ποιοτικών χαρακτηριστικών στο στάδιο της 	Προτείνεται Προτείνεται η αξιοποίηση υφιστάμενων και νέων κλασίων ποιότητας για τη παραγωγή ποιοτικών προϊόντων στοχεύοντας στην αύξηση της προστιθέμενης αξίας τους και την ανταγωνιστικότητα των οικοτεχνιών και των βιοτεχνιών του Τρόδους. Ο απαραίτητος οδικός χάρτης βημάτων της υλοποίησης της δράσης είναι <ul style="list-style-type: none"> • Διαμόρφωση Καταγραφή προδιαγραφών ποιότητας

<ul style="list-style-type: none"> • μεταποίησης σε προδιαγραφές παραγωγής ενός προϊόντος • επιλογή του τύπου πιστοποίησης (επίσημη πιστοποίηση (ΠΟΠ, ΠΓΕ, βιολογικό, ...) είτε ιδιωτική (πχ στα εθελούσια σήματα ποιότητας, περιβαλλοντικό)) • Προετοιμασία και κατάθεση διαδικασίας αναγνώρισης του επιλεγμένου συστήματος ποιότητας <p>Μετά την αναγνώριση του συστήματος ποιότητας κρίνεται απαραίτητη η παρακάτω διαδικασία για την υιοθέτηση των προδιαγραφών των συστημάτων διαχείρισης ποιότητας (Κλάδος Ποιότητας Προϊόντων, Επαρχιακό Γεωργικό Γραφείο Τρόδους)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Πληροφόρηση και ενεργοποίηση των βιοτεχνιών και τοπικών φορέων, ▪ Σύσταση ομάδας ενδιαφερομένων μεταποιητών και δράσεις υποστήριξης για την προετοιμασία υιοθέτησης του συστήματος προδιαγραφών ΕΓΓΤ, ΑΝΕΤ, ΑΝΕΛ ή Ιδιωτικό Γραφείο) ▪ επιλογή τύπου πιστοποίησης κατά περίπτωση (ΠΟΠ, ΠΓΕ, Ορεινό κτλ) ▪ Προετοιμασία και κατάθεση φακέλου υποψηφιότητας (ΑΝΕΤ, ΑΝΕΛ ή Ιδιωτικό Γραφείο) <p>Φορέας Υλοποίησης: Το Υπουργείο Γεωργίας με τις υπηρεσίες του (Γεωργικό Γραφείο, Κλάδος Ποιότητας Προϊόντων, ΙΓΕ, ...) σε συνεργασία με ερευνητικούς φορείς και τους τοπικούς αναπτυξιακούς και παραγωγικούς φορείς και οικοτέχνες-βιοτέχνες</p>	<p>παραγωγής προϊόντων. Ένταξη των ιδιαίτερων ποιοτικών χαρακτηριστικών στο στάδιο της μεταποίησης σε προδιαγραφές παραγωγής ενός προϊόντος</p> <p>(Δεν διαμορφώνονται (δημιουργούνται) προδιαγραφές και ούτε εντάσσονται στην παραγωγική διαδικασία. Αλλά καταγράφονται προδιαγραφές-διαδικασίες που ήδη εφαρμόζονται προκειμένου να πιστοποιηθεί ένα προϊόν).</p> <ul style="list-style-type: none"> • επιλογή του τύπου πιστοποίησης (επίσημη πιστοποίηση (ΠΟΠ, ΠΓΕ, βιολογικό, ...) είτε ιδιωτική (πχ στα εθελούσια σήματα ποιότητας, περιβαλλοντικό)) • Προετοιμασία και κατάθεση διαδικασίας αναγνώρισης του επιλεγμένου συστήματος ποιότητας <p>Μετά την αναγνώριση του συστήματος ποιότητας κρίνεται απαραίτητη η παρακάτω διαδικασία για την υιοθέτηση των προδιαγραφών των συστημάτων διαχείρισης ποιότητας (Κλάδος Ποιότητας Προϊόντων, Επαρχιακό Γεωργικό Γραφείο Τρόδους)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Πληροφόρηση και ενεργοποίηση των βιοτεχνιών και τοπικών φορέων, ▪ Σύσταση ομάδας ενδιαφερομένων μεταποιητών και δράσεις υποστήριξης για την προετοιμασία υιοθέτησης του συστήματος προδιαγραφών ΕΓΓΤ, ΑΝΕΤ, ΑΝΕΛ ή Ιδιωτικό Γραφείο) ▪ επιλογή τύπου πιστοποίησης κατά περίπτωση (ΠΟΠ, ΠΓΕ, Ορεινό κτλ) ▪ Προετοιμασία και κατάθεση φακέλου για καταχώρηση συγκεκριμένης ονομασίας προϊόντος υποψηφιότητας (ΑΝΕΤ, ΑΝΕΛ ή Ιδιωτικό Γραφείο) • Υποβολή φακέλου στην Αρμόδια Αρχή (Τμήμα Γεωργίας) από τους παραγωγούς του συγκεκριμένου προϊόντος • [Ο φάκελος υποβάλλεται από τους παραγωγούς του συγκεκριμένου προϊόντος] <p>Φορέας Υλοποίησης: Το Υπουργείο Γεωργίας με τις υπηρεσίες</p>
--	---

		του (Γεωργικό Γραφείο, Κλάδο Ποιότητας Προϊόντων, Τμήμα Γεωργίας, ΙΓΕ, ...) σε συνεργασία με ερευνητικούς φορείς και τους τοπικούς αναπτυξιακούς και παραγωγικούς φορείς και οικοτεχνές-βιοτεχνές Το Τμήμα Γεωργίας μπορεί να δώσει πληροφορίες (π.χ. πρόνοιες της Νομοθεσίας) και υλικό για συμπερίληψη στο φάκελο, αλλά δεν μπορεί να συμμετέχει στην ετοιμασία του φακέλου
100	<p>γ) το σχεδιασμό των παρεμβάσεων των Υπουργείων</p> <p><u>Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Ποιότητα και Ασφάλεια Τροφίμων • Γεωργική έρευνα (ποιότητα προϊόντων) <p><u>Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Προώθηση εξαγωγών • Σχέδια χορηγιών για ΜΜΕ, επιχειρηματικότητα και καινοτομία • Νέα χρηματοδοτικά εργαλεία • Ανάπτυξη βιοτεχνικών Περισχιών <p><u>Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Δια Βίου Εκπαίδευση 	<p>γ) το σχεδιασμό των παρεμβάσεων των Υπουργείων</p> <p><u>Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, Υπουργείο Υγείας και Πανεπιστημίων</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Ποιότητα και Ασφάλεια Τροφίμων • Γεωργική έρευνα (ποιότητα προϊόντων) <p><u>Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Προώθηση εξαγωγών • Σχέδια χορηγιών για ΜΜΕ, επιχειρηματικότητα και καινοτομία • Νέα χρηματοδοτικά εργαλεία • Ανάπτυξη βιοτεχνικών Περισχιών <p><u>Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Δια Βίου Εκπαίδευση
140	Προϊόντα που παράγονται και σήμερα, όπως η κουμανδάρια, το κρασί, ο σουτζουίκος και τα αλλαντικά, παράγονταν ανέκαθεν σε μικρές οικοτεχνίες	Η «Κουμανδάρια» διαχρονικά παραγόταν από συνεργατικές ομοιοποιητικές μονάδες και όχι σε μικρές οικοτεχνίες.
140	Τα Οινοποιεία ανέρχονται σε 109 (με κυρίαρχο προϊόν την Κουμανδάρια)	Η «Κουμανδάρια» δεν είναι το κυρίαρχο προϊόν (σε παραγωγή) του αμπελοοικονομικού τομέα. Το σύνολο των επενδύσεων μέσω του ΕΠΣΑ στα οινοποιεία δεν αφορά την «Κουμανδάρια»
140	Η οικονομία της περιοχής του Τροόδους μέχρι τα μέσα του 21ου αιώνα στηριζόταν στη μεταποίηση προϊόντων κυρίως διατροφής για ιδιοκατανάλωση ή εμπορία	Στην πρώτη παράγραφο «Τοπική οικονομία» αναφέρεται λανθασμένα ότι «Η οικονομία της περιοχής του Τροόδους μέχρι τα μέσα του 21ου αιώνα στηριζόταν στη μεταποίηση προϊόντων κυρίως διατροφής για ιδιοκατανάλωση ή εμπορία», χωρίς να

29

		γίνεται καμία αναφορά στα προϊόντα του πρωτογενούς τομέα. Παρομοίως στην παράγραφο «Δραστηριότητες» δεν γίνεται καμία αναφορά στην πρωτογενή παραγωγή αγροτικών προϊόντων που σε όγκο και αξία υπερκαλύπτουν κατά πολύ την παραγωγή μεταποιημένων αγροτικών προϊόντων.
141	Δυνητικό δυναμικό του Τροόδους	Στην παράγραφο που αναφέρεται στο «Δυνητικό δυναμικό του Τροόδους» δεν γίνεται καμία αναφορά στις επιχειρήσεις-παραγωγούς του πρωτογενούς τομέα.
144	Στην καθιέρωση εθνικού...για ορεινά προϊόντα	Η πρώτη παράγραφος «Στην καθιέρωση εθνικού...για ορεινά προϊόντα» θα πρέπει να διαγραφεί γιατί δεν μπορεί να δημιουργηθεί εθνικό πρότυπο «Ορεινό προϊόν» διότι υπάρχει σχετικό κοινοτικό με την ονομασία αυτή (Κανονισμός (ΕΕ) 1151/2012 και Κανονισμός (ΕΕ) 555/2014).
145	Η μόνη δομή για τους νέους που λειτουργεί στην περιοχή είναι το Κέντρο Νεότητας στον Αγρό που δυστυχώς δεν ...	Στη δεύτερη παράγραφο αναφέρεται λανθασμένα ότι «Η μόνη δομή για τους νέους που λειτουργεί στην περιοχή είναι το Κέντρο Νεότητας στον Αγρό που δυστυχώς δεν ...». Στην περιοχή του Τροόδους λειτουργούν και άλλα Κέντρα Νεότητας καθώς και μορφωτικοί και πολιτιστικοί σύλλογοι
145	Ο τομέας της μεταποίησης στην περιοχή του Τροόδους δεν μπορεί να προσεγγιστεί ανεξάρτητα από την υπόλοιπη τοπική οικονομία καθώς αποτελεί το συνδετικό κρίκο μεταξύ της παραγωγής πρώτης ύλης (αγροτικά προϊόντα) και της τελικής διάθεσης στον καταναλωτή	Ο ισχυρισμός που παρουσιάζεται στην Τρίτη παράγραφο ότι «Ο τομέας της μεταποίησης στην περιοχή του Τροόδους δεν μπορεί να προσεγγιστεί ανεξάρτητα από την υπόλοιπη τοπική οικονομία καθώς αποτελεί το συνδετικό κρίκο μεταξύ της παραγωγής πρώτης ύλης (αγροτικά προϊόντα) και της τελικής διάθεσης στον καταναλωτή» δεν ευσταθεί καθότι ίσως και το 80% των αγροτικών προϊόντων διατίθενται χωρίς καμία μεταποίηση.
180	Τα παραγωγικά γεωργικά συστήματα της περιοχής καταναλώνουν περιορισμένο νερό (~428 m3/δεκάριο/έτος) έναντι 595 m3/δεκάριο/έτος σε εθνικό επίπεδο γεγονός που τεκμηριώνει ότι δεν υπάρχει υπερκατανάλωση	Λόγω της ιδιαιτερότητας της περιοχής (παγετός, μικροεπισποτισμός κ.α.), δεν κλιμακωνόταν οδοντοφόρες καλλιέργειες (π.χ. εσπεριδοειδή, τριφύλλι). Η σύγκριση γίνεται με ανάμικτες καλλιέργειες. Λόγω μικροκλίματος η εξάτμιση είναι μειωμένη επηρεάζοντας τις υδατικές ανάγκες
180	Επίσης σχετικά με το σύνολο της Κύπρου, η περιοχή διαθέτει το 11% της	Στο παρόν στάδιο υπάρχει εγκατάλειψη γεωργικής γης.

30

	νεωργικής γης, το 16% της αρδευόμενης έκτασης ενώ καταναλώνει μόνο το 9% του αρδευτικού νερού	Μήπως οδηγηθούμε στη δημιουργία νέων υδατικών αναγίων?
	-Να σημειωθεί ότι η κατάσταση ως περιγράφετε σχετικά με τα συστήματα άρδευσης δεν είναι αντιπροσωπευτική της υφιστάμενης κατάστασης στο νησί. Σε έκταση πέραν του 90% της αρδευόμενης γης χρησιμοποιούνται για σκοπούς άρδευσης δίκτυα κλειστών αγωγών, βελτιωμένα συστήματα άρδευσης υψηλής αποδοτικότητας. -Επιπρόσθετα μέσω του επενδυτικού του Π.Α.Α υπάρχει η δυνατότητα περαιτέρω εκσυγχρονισμού των συστημάτων σε επίπεδο τεμαχίου .	
184-187	Ολοκληρωμένη Εδαφική Επένδυση (ΟΕΕ) Σχετικά με το πλαίσιο εφαρμογής και χρηματοδότησης της ΕΣΑΟΚ μέσω της αξιοποίησης του χρηματοδοτικού εργαλείου της «Ολοκληρωμένης Εδαφικής Επένδυσης» αναφέρονται τα ακόλουθα:	Η προσέγγιση των Ολοκληρωμένων Εδαφικών Επενδύσεων (ΙΤΙ) δύσκολα μπορεί να εφαρμοστεί στην Κύπρο λαμβάνοντας υπόψη τόσο το περιορισμένο ύψος της κατανομής των Ταμείων για την Κύπρο όσο και κατ' επέκταση το περιορισμένο μέγεθος των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων. Η αξιοποίηση του εν λόγω εργαλείου κρίνεται δυσανάλογα πολύπλοκη και επιβαρυντική, σε σχέση με το δυνητικά αναμενόμενο όφελος. Ευαλακτικά θα μπορούσε να ενισχυθεί περαιτέρω η εφαρμογή της «Τοπικής ανάπτυξης με την πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων – πρωτοβουλία «LEADER», διεκδικώντας το φάσμα των δράσεων που μπορούν να υλοποιηθούν οι Ομάδες Τοπικής Δράσης (ΟΤΔ) και αυξάνοντας τον προϋπολογισμό τους δίνοντας επίσης τη δυνατότητα υλοποίησης δράσεων οι οποίες θα χρηματοδοτηθούν και από άλλα Ταμεία (ΕΤΠΑ, ΕΚΤ, ΕΤΘΑ). Αναφέρεται σχετικά ότι: η εφαρμογή της «Τοπικής ανάπτυξης με την πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων» είναι υποχρεωτική για τα Κράτη Μέλη και εφαρμόζεται στην Κύπρο από το 2007 συνεπώς έχει αποκτηθεί σχετική εμπειρία στην εφαρμογή τοπικών αναπτυξιακών στρατηγικών και έχουν στηθεί οι κατάλληλες δομές διαχείρισης για την εφαρμογή της. Επισημαίνεται ότι μέσω των Στρατηγικών Τοπικής Ανάπτυξης θα μπορούν να χρηματοδοτηθούν συγκεκριμένες δράσεις οι οποίες θα εμπίπτουν στους στόχους των Ευρωπαϊκών Ταμείων (θα πρέπει να πληρούν τις προϋποθέσεις που τίθενται στα Επιχειρησιακά Προγράμματα) συνεπώς για την υλοποίηση των

31

		υπολοίπων δράσεων οι οποίες προτείνονται στη ΕΣΑΟΚ θα πρέπει να διερευνηθεί η δυνατότητα χρηματοδότησης μέσω άλλων πόρων.
422	Εμφανίζεται ο Κλάδος Αμπελοργιάς – Οινολογίας (ως και άλλοι κλάδοι π.χ ΔΙΓΕΛΠ) διαφορετικός από το Τμήμα Γεωργίας	Ο Κλάδος Αμπελοργιάς – Οινολογίας αποτελεί κλάδο του Τμήματος Γεωργίας και δεν πρέπει να εμφανίζεται διαφορετικά. Οποδήποτε γίνεται αναφορά στο Επαρχιακό Γεωργικό Γραφείο Πιτσιλιάς ή Τροόδους, ή κλάδους του Τμήματος Γεωργίας, θα πρέπει να γίνει αντικατάσταση με Τμήμα Γεωργίας

Τεύχος Α

Σελίδα	Κείμενο	Σχόλιο Τμήματος Γεωργίας
19	Η αποδιοργάνωση της κοινωνικο-οικονομικής ζωής του Τροόδους εκτυλίχθηκε μεταξύ 1980 και 2010. Στο τέλος αυτής της περιόδου το Τροόδους βρίσκεται χωρίς οργανωμένους παραγωγικούς φορείς. Η νεωργία έχει εγκαταλείψει πάνω από τη μισή της έκταση και οι αρδευτικές υποδομές της υπολειπόμενων με αυξανόμενα κόστη.	Η θέση αυτή μπορεί να ισχύει για κάποιες κοινότητες και κάποιες περιοχές (πχ Μαραθάσα). Δεν ισχύει όμως για το σύνολο των 115 Κοινοτήτων που θα ενταχθούν στην ΕΣΑΟΚ. Εξάλλου θα πρέπει να ληφθεί υπόψη και η εφαρμογή του Ενιαίου Σχέδιο Ανάπτυξης Πιτσιλιάς που υλοποιήθηκε τη δεκαετία του 1980 υλοποιήθηκε με πολύ καλά αποτελέσματα.
37	• νέα οργανωτικά σχήματα συνεργασίας και συντονισμού σε τοπικό και εθνικό επίπεδο οργάνωση διακυβέρνησης στην κλίμακα της περιοχής Τροόδους	Δηλαδή? Να δοθούν περισσότερες διευκρινίσεις
74-75	Η αναδιοργάνωση αυτή έχει δύο βασικούς αποδέκτες: α) τις κρατικές υπηρεσίες υποστήριξης και συμβουλίων του Τμήματος Γεωργίας οι οποίες πρέπει να στηρίζονται σε ένα δίκτυο ερευνητικών φορέων για την αξιοποίηση αποτελεσμάτων εφαρμοσμένης έρευνας και β) έναν τοπικό μηχανισμό τον οποίο θα απαρτίζουν το Επαρχιακό Γραφείο , τοπικές Αναπτυξιακές Εταιρείες και πανεπιστημιακά εργαστήρια, ο οποίος θα υποστηρίζει τις επιχειρηματικές πρωτοβουλίες του γεωργικού τομέα του Τροόδους.	Τμήμα Γεωργίας
75	Ωστόσο, προϋπόθεση για την υποστήριξη της Βασικής Κατεύθυνσης είναι	??? Προϋπόθεση??? - Μάλλον εννοείται σημαντικά όχι

32

	<p>η προώθηση κάποιων θεσμικών μέτρων (Υπομέτρο 2) που συνδέονται με τα σήματα ποιότητας καθώς και την αναγνώριση της «αϊκοτεχνίας» και του επισκέψιμου αγροκτήματος. Παράλληλα, νέα εργαλεία για οργάνωση της γεωργίας και αύξησης της αξίας της παραγωγής πρέπει να ενταχθούν και στο χωρικό θεσμικό πλαίσιο (Δήλωση Πολιτική) έτσι ώστε να υπάρξει η σχετική κατοχύρωση, όπως ο γαιότοπος, το επισκέψιμο αγρόκτημα και κάποιες πρόνοιες για την καλλιέργισμη και την βοσκήσιμη έκταση. Η ανάπτυξη της κτηνοτροφίας περνά στωσδήποτε μέσα από τον εκσυγχρονισμό των εγκαταστάσεων και στη βάση αυτή η εγγραφή αγροτικών δρόμων θεωρείται απαραίτητη. Ένα επίσης βασικό ζήτημα που πρέπει να αντιμετωπιστεί από την διοίκηση συνδέεται με την υιοθέτηση προσαρμοσμένων κριτηρίων στις προκηρύξεις προγραμμάτων χρηματοδότησης, τα οποία πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τις ιδιαίτερες τοπικές συνθήκες άσκησης της αγροτικής δραστηριότητας (μενέθη εκμεταλλεύσεων, οικονομικές αποδόσεις, κλιματικές συνθήκες κλπ). Τέλος ένα σημαντικό ζήτημα που πρέπει να αντιμετωπιστεί αφορά την μείωση της γραφειοκρατίας κατά την διοικητική και ασφαλιστική διαδικασία πρόσληψης εποχιακών εργατών (αγροεργατών), γεγονός που ταλαιπωρεί συχνά τους ιδιοκτήτες αγροτικών εκμεταλλεύσεων.</p>	προϋπόθεση
174	<p>4. Λειτουργία του σχήματος διακυβέρνησης - Διαδικασίες στο εσωτερικό της περιοχής Για να επιτευχθεί ο συντονισμός, η συνεργασία και η συνέργεια των παραγόντων/ εταιρών που δρουν σε επίπεδο Τροόδου θα πρέπει να υπάρξει μια θεσμοθετημένη σχέση μεταξύ τους στο πλαίσιο της οποίας θα περιγράφεται η διαδικασία λειτουργίας της συνεργασίας τους αλλά και το περιεχόμενο των δράσεων. Για να αποκτήσει το Τρόδος ουσιαστική αναπτυξιακή υπόσταση (πέρα από γεωγραφική) είναι ανάγκη να εκφραστεί από ένα ενιαίο φορέα ο οποίος θα ενσωματώνει τις επιμέρους θεματικές οντότητες. Ένας τέτοιος φορέας <u>υπάρχει ήδη</u> σε στοιχειώδη μορφή: Είναι η Αναπτυξιακή Εταιρεία Τροόδου ΑΝΕΤ η οποία όμως <u>πρέπει να αναβαθμιστεί</u> και κυρίως να στελεχωθεί κατάλληλα με το απαραίτητο επιστημονικό και διοικητικό προσωπικό. Ο νέος νόμος για τις κοινότητες</p>	

33

	<p>θα πρέπει να βελτιώσει το θεσμικό πλαίσιο που διέπει τη σχέση των ΑΤΑ με τις Αναπτυξιακές Εταιρείες ώστε αυτές να ασκήσουν απόσκαπτα και αποτελεσματικά τον συνεχώς ενισχυόμενο ρόλο τους και τις συνεχώς διευρυνόμενες νέες αρμοδιότητές τους. Σε κάθε περίπτωση θα πρέπει να <u>προετοιμασθεί για να συμπεριλάβει στο σχετικά άμεσο μέλλον εκπροσώπους από όλες τις οντότητες που έχουν αποφασιστεί να δημιουργηθούν στο άμεσο μέλλον για το Τρόδος (Αυτοδιοίκηση, Οργανισμός νερού, Οργανισμός περιβάλλοντος, Γραφεία Γεωργίας και Τουρισμού), Παραγωγικοί και κοινωνικοί φορείς μέσω της ΑΝΕΤ.</u> Στο άμεσο μέλλον, με βάση το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο και την μη ολοκλήρωση ακόμη των συμπλεγματοποιήσεων, καλείται η ΑΝΕΤ, να αποτελέσει εκείνη την νομική μορφή, η μόνη συμβατή με την προσέγγιση της εδαφικής ανάπτυξης, στο πλαίσιο της οποίας θα μπορούσε να επιχειρηθεί ο συντονισμός των τοπικών εταιρών για την εφαρμογή της ΕΣΑΟΚ</p>	Τα Επαρχιακά Γεωργικά Γραφεία δεν είναι αυτόνομα
176	<p>Τέλος, κάθε ομάδα παραγωγικών, πολιτιστικών ή και κοινωνικών στοχεύσεων, η οποία στο μέλλον θα οργανώνεται στην κλίμακα της περιοχής Τροόδου και θα αποκτά νομική μορφή θα μπορεί να συμμετέχει κατόπιν αιτήματος (ή και αυτοδικαίως) στην παραπάνω <u>Ειδική Επιτροπή Διακυβέρνησης της περιοχής Τροόδου</u>. Επίσης, όταν εγκαθιδρυθούν τα Συμπλέγματα, δημιουργηθούν οι Οργανισμοί διαχείρισης φυσικών πόρων καθώς και τα Γραφεία του Τμήματος Γεωργίας και του Υφυπουργείου Τουρισμού, οι νέοι εταίροι που θα προκύψουν θα μπορούν να ενταχθούν στο παραπάνω σχήμα:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Περιφερειακό Σύμπλεγμα Τροόδου : Συντονισμός και θέματα αυτοδιοίκησης 2. Οργανισμός Διαχείρισης Υδάτινων Πόρων : Συνολική Διαχείριση νερού 3. Οργανισμός Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών: (τοποθεσίες Natura κλπ.) 4. Γεωργικό Γραφείο Τροόδου 5. Επαρχιακό Γραφείο Τουρισμού <p>Το πλαίσιο και η μορφή συνεργασίας που προτείνονται θα αποτελέσουν το θεμέλιο για την λειτουργία της Διακυβέρνησης στο εσωτερικό της</p>	Τα Επαρχιακά Γεωργικά Γραφεία δεν είναι αυτόνομα

34

	περιοχής Τροόδους.	
180	τις κυβερνητικές υπηρεσίες οι οποίες δραστηριοποιούνται στο Τρόδος (Γεωργικό Γραφείο Τροόδους, Επαρχιακό Γραφείο Τουρισμού κτλ) καθώς και εκπροσώπους άλλων κυβερνητικών υπηρεσιών των Υπουργείων (ΕΠΣΑ, ΠΔΑ, ΕΣΠΑ κτλ), διαχειριστικών αρχών κτλ)	Τμήμα Γεωργίας Τα Επαρχιακά Γεωργικά Γραφεία δεν είναι αυτόνομα
188	Σ' αυτό το πλαίσιο, θα πρέπει η Κυπριακή Δημοκρατία να συμβάλλει στη διαμόρφωση μιας λειτουργικής δομής για την αναδιοργάνωση της σχέσης της με την περιοχή Τροόδους και την εφαρμογή της ΕΣΑΟΚ. Η οργάνωση αυτή θα πρέπει να επιχειρηθεί στους εξής τομείς: Β) Αποσυγκέντρωση με την δημιουργία δύο βασικών Γραφείων με έδρα την περιοχή Τροόδους, αρμόδιων για δύο ιδιαίτερης σημασίας τομείς ανάπτυξης: i) την γεωργία η οποία καλείται να συμβάλλει ταυτόχρονα στην αύξηση του εισοδήματος και στη διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος και ii) τον τουρισμό, κινητήριοις δυνάμει για την ανάπτυξη της περιοχής η οποία θα αποτελέσει ειδική περιοχή ορεινού τουρισμού,	Τα Επαρχιακά Γεωργικά Γραφεία δεν είναι αυτόνομα

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ VIII – ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ, ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΛΑΙΑΣ

Πίνακας καταγραφής σχολίων και προτάσεων του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού, σε σχέση με το έγγραφο «Συνοπτική Διάγνωση: τελικό κείμενο προς διαβούλευση»

ΜΕΡΟΣ Α: Σχόλια που αφορούν τη σύνοψη των «Υπομέτρων – Δράσεων», όπως παρουσιάζονται στις σελίδες 298-300 του τεύχους Β' της Εθνικής Στρατηγικής		
α/α	Εισήγηση	Εμπειρογνομόνων
1	Υπομέτρο Δράση	5.1. Διαμόρφωση νέου πλαισίου οργάνωσης της εκπαίδευσης προσαρμοσμένου στην ορεινότητα 1. Ζώνη Εκπαιδευτικής Προτεραιότητας Ορεινών Σχολείων (ΖΕΠΟΣ): Μοντέλο θεσμικής οργάνωσης Πειραματικών και Πρότυπων σχολείων
	Ενέργειες	(1) Εκπόνηση ρυθμιστικού πλαισίου για την οργάνωση και λειτουργία των σχολείων ΖΕΠΟΣ - καθορισμός σχολείων της ζώνης, περιγραφή παιδαγωγικού πλαισίου λειτουργίας, αποτύπωση πλαισίου στήριξης των σχολείων αυτών από Παιδαγωγικά Τμήματα, δομές εκπαίδευσης (2) Καθορισμός πλαισίου για τον διορισμό εκπαιδευτικών εντός της ΖΕΠΟΣ (3) Θεσμική κατοχύρωση της ζώνης, (4) Πιλοτική εφαρμογή σε 3 σχολικές μονάδες πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης και 1 δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης
Σχόλιο/Πρόταση ΥΠΠ:		
ΔΠΙ:		
<ul style="list-style-type: none"> • Η οποία ενίσχυση των σχολείων των ορεινών περιοχών θα μπορούσε να ενταχθεί στο πρόγραμμα ΔΡΑΣΕ, το οποίο αντικατέστησε το θεσμό των ΖΕΠ, προνοώντας για την κάλυψη ζητημάτων που προκύπτουν στα συγκεκριμένα σχολεία. Στη βάση της έκθεσης που επισυνάπτεται φαίνεται ότι μόνο το Γυμνάσιο Αγρού συμμετείχε στο ΔΡΑΣΕ 		
ΔΔΕ:		
<ul style="list-style-type: none"> • Η ονομασία ΖΕΠΟΣ θα ήταν καλύτερα να αντικατασταθεί, γιατί παραπέμπει στα ΖΕΠ, ένα θεσμό που έχει ολοκληρωθεί και αντικατασταθεί από τα ΔΡΑ.Σ.Ε. • Εισηγούμαστε όπως τα σχολεία της περιοχής υιοθετήσουν ένα πλαίσιο λειτουργίας στη βάση του μοντέλου των Ενιαίων Ολοήμερων Σχολείων. Η λειτουργία των σχολείων μπορεί να γίνεται είτε μέχρι τις 3:15μ.μ. είτε μέχρι τις 4:00μ.μ. • Όσο αφορά το σημείο για λειτουργία τους μέχρι τις 6:00μ.μ. η θέση της ΔΔΕ είναι ότι από τις 3:15μ.μ. ή τις 4:00μ.μ. (αναλόγως), θα πρέπει στα σχολεία να λειτουργεί πρόγραμμα φύλαξης των παιδιών, το οποίο μπορεί να διαχειρίζεται η Σχολική Εφορεία. • Δημιουργία Κεντρικού Φορέα Ζ.Ε.Π.Ο.Σ. από τον οποίο θα καθορίζεται η πολιτική και ο οποίος θα συντονίζει τη δράση: Πριν τη λειτουργία των πειραματικών σχολείων θα πρέπει να γίνει σωστή προεργασία η οποία θα αφορά σε όλους τους τομείς της λειτουργίας των σχολείων, όπως αναφέρονται στις «Ενέργειες». Αυτό χρειάζεται χρόνο ο οποίος πρέπει να δοθεί στο ΥΠΠ, ώστε να προβεί στις δέουσες ενέργειες. • Όπως και σε κάθε εκπαιδευτικό σχεδιασμό / ανάπτυξη, το ΥΠΠ πρέπει να λαμβάνει υπόψη του όλες τις απομακρυσμένες κοινότητες, π.χ. ορεινή Πάφο, Λάρνακα, οι οποίες δεν υπάγονται στην περιοχή Τροόδους, έτσι ώστε να μην δημιουργούνται στρεβλώσεις ή και δυσμενής διάκριση σε βάρος άλλων απομακρυσμένων περιοχών. Αφού λειτουργήσει πιλοτικά στο Τρόοδος μπορούμε να δούμε την επέκτασή του στις άλλες ορεινές κοινότητες 		

1

<ul style="list-style-type: none"> • Το θέμα του ειδικού πλαισίου για διορισμό των εκπαιδευτικών στα ΖΕΠΟΣ ίσως δημιουργήσει μεγάλα προβλήματα μεταξύ των εκπαιδευτικών. Πολλά σχολεία που έχουν ενταχθεί στο σχέδιο Τροόδους είναι σε αρκετά κοντινές με τα αστικά κέντρα περιοχές, ενώ παράλληλα το σχέδιο επηρεάζει αρκετά σχολεία. Πιθανόν να υπάρξει πρόβλημα τόσο στον τρόπο διορισμού τους από την ΕΕΥ ή και τα Επαρχιακά Γραφεία Παιδείας. Ελλοχεύουν κίνδυνοι δημιουργίας προβλημάτων στελέχωσης και δημιουργίας ανισοτήτων μεταξύ των εκπαιδευτικών. • Επειδή εξετάζονται θέματα τοποθετήσεων/μετακινήσεων, κινήτρων, νέας περιφέρειας κτλ., καλό θα ήταν να εξεταστούν και με τις οργανώσεις των εκπαιδευτικών. • Συμφωνούμε με την πιλοτική εφαρμογή σε 3 σχολικές μονάδες πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Θεωρούμε ότι η πιλοτική εφαρμογή θα πρέπει να διαρκέσει για μια περίοδο τριών χρόνων. • Οι σχολικές μονάδες που θα εφαρμοσούν το πρόγραμμα θα πρέπει να επιλεγούν σε συνεργασία με τη ΔΔΕ. Θεωρούμε πλέον κατάλληλα τα μεγάλα σχολεία της περιφέρειας του Τροόδους. <p>Σημαντικό σχόλιο:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Η ΔΔΕ διαφωνεί με τη δημιουργία νέων περιφερειακών σχολείων σε άλλες κοινότητες λόγω της απόστασης μεταξύ τους και της ορεινότητας (ανάγλυφο, οδικό δίκτυο, καιρικές συνθήκες, κτλ.). • Μέλημά μας είναι να στηριχθούν με κάθε τρόπο οι μικρές κοινότητες. Εισηγούμαστε, λοιπόν, όπως στηριχτούν τα υφιστάμενα σχολεία με ειδικές παρεκκλίσεις στη στελέχωση, όπως περιγράφονται πιο κάτω: <ul style="list-style-type: none"> ○ Διαφοροποίηση στις οραφές των μαθητών που έχει καθορίσει το Υπουργείο Οικονομικών, όσο αφορά στην λειτουργία των σχολικών μονάδων στις κοινότητες αυτές, ώστε να στηριχτούν και να μην κλείσουν μικρά σχολεία. ○ Διατήρηση αμείνων τμημάτων μικρότερους αριθμούς μαθητών/τριων ανά τάξη. ○ Αποφυγή συμπλεγματοποίησης τριών ηλικιών παιδιών, όπου είναι δυνατό. <p>ΔΜΤΕΕΚ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Οι Ζώνες Εκπαιδευτικής Προτεραιότητας και τώρα, ο συνεχιστής τους, το πρόγραμμα «Δράσεις Σχολικής και Κοινωνικής Ένταξης – ΔΡΑ.Σ.Ε.», (το οποίο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο), λειτουργούν από το 2003. Η εμπειρία που έχουμε αποκομίσει ως ΥΠΠ θα είναι ευεργετική για την εφαρμογή της ΖΕΠΟΣ. <p>ΔΜΓΕ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να δημιουργηθούν υπο – ζώνες (δίκτυα), με κριτήριο, μεταξύ ίσως και άλλων, τη γεωγραφική εγγύτητα, για λόγους λειτουργικότητας, μειωμένου κόστους και αυξημένης αποτελεσματικότητας. • Το παιδαγωγικό πλαίσιο λειτουργίας πρέπει να συνάδει με το υφιστάμενο του ΥΠΠ, για σκοπούς αναγνωρισιμότητας, όμως πρέπει, απαραίτητως, να εμπλουτίζεται τόσο στον πρωινό χρόνο όσο και στον απογευματινό/βραδινό χρόνο με πιστοποιημένα προγράμματα, τα οποία θα καταρτίζονται βάσει των ιδιομορφιών της κάθε υπο – ζώνης ή δικτύων σχολικών μονάδων, κοινότητων κ.ά. • Συνεταίροι στην όλη προσπάθεια πρέπει να είναι όλοι ανεξαρτήτως οι φορείς: Κοινωνικές αρχές, Σχολικές Εφορείες, Σύνδεσμοι Γονέων, οικονομικοί φορείς, Υπηρεσία Εκπαιδευτικής Ψυχολογίας, Κοινωνικές Υπηρεσίες, δίκτυα φορέων στήριξης κ.ά. • Αγορά υπηρεσιών ανθρώπινου δυναμικού με εξειδικευμένες γνώσεις ανά ζητούμενο αντικείμενο, για υλοποίηση εξειδικευμένων προγραμμάτων, τα οποία δεν μπορούν να υλοποιηθούν εκπαιδευτικοί από τους καταλόγους διοριστέων/διορισίμων εκπαιδευτικών ή και απόσπαση λειτουργιών από άλλα υπουργεία/ τους υπηρεσίες.

2

		<ul style="list-style-type: none"> • Θεσμική κατοχύρωση της ζώνης (των υπό – ζωνών) από το Υπουργικό Συμβούλιο και από τη Βουλή, εάν κριθεί αναγκαίο. • Είναι απαραίτητη η πιλοτική εφαρμογή σε μία υπό – ζώνη και η δημιουργία μηχανισμού παρακολούθησης, για σκοπούς αξιολόγησης, βάσει συγκεκριμένων δεικτών οι οποίοι θα ετοιμασθούν έγκαιρα, ανατροφοδοτήσης και έγκαιρου σχεδιασμού των επόμενων βημάτων για τη σταδιακή επέκταση. • Οι σχολικές μονάδες (3 σχολεία πρωτοβάθμιας και 1 σχολείο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης), οι οποίες θα αποτελούν μία υπό – ζώνη ή δικτυο σχολείων, θα πρέπει να γεινιάζουν.
2	Υπομέτρο	5.1. Διαμόρφωση νέου πλαισίου οργάνωσης της εκπαίδευσης προσαρμοσμένου στην ορεινότητα
	Δράση	2. Επιστημονική Παρακολούθηση και ενιαία διαχείριση των Σχολικών Μονάδων στην "ΖΕΠΟΣ"
	Ενέργειες	(1) Σύσταση Επιστημονικού Συμβουλίου (θα περιλαμβάνεται εντός της θεσμοθέτησης ΖΕΠΟΣ) (2) Σχολική Εφορεία/ες Ορεινών Σχολείων Τροόδους (Προσαρμογές στο προωθούμενο νομοθετικό πλαίσιο εκσυγχρονισμού λειτουργίας των Σχολικών Εφορειών)
Σχόλιο/Πρόταση ΥΠΠ:		
ΔΔΕ:		
<ul style="list-style-type: none"> • Τροποποιήσεις στο θεσμό των Σχολικών Εφορειών Ορεινών Σχολείων Τροόδους θα πρέπει να γίνουν στο πλαίσιο της διαδικασίας για αλλαγή στο γενικό νομοθετικό πλαίσιο για τις Σχολικές Εφορείες. • Το Επιστημονικό Συμβούλιο Παρακολούθησης θα βρίσκεται υπό την αιγίδα του Κεντρικού Φορέα Ζ.Ε.Π.Ο.Σ. • Μήπως το Επιστημονικό Συμβούλιο έρχεται σε αντίθεση με το οργανόγραμμα του ΥΠΠ; • Το Επιστημονικό Συμβούλιο θα πρέπει να έχει <u>μόνο συμβουλευτικό ρόλο</u> και όχι να έχει την ευθύνη της διαχείρισης των σχολείων ευθύνης, η οποία ανήκει στο ΥΠΠ και στις Σχολικές Εφορείες. 		
ΔΜΓΕ:		
<ul style="list-style-type: none"> • Είναι απαραίτητη η επιστημονική παρακολούθηση από ομάδα επιστημόνων/ειδικών στην οποία θα συμπεριλαμβάνονται και εκπρόσωποι όλων των εκπαιδευτικών βαθμίδων, οι οποίοι θα συλλειτουργούν με ευσυνειδησία και επαγγελματισμό, με συναινετικό πνεύμα και σε κλίμα φιλικό και συναδελφικό, για το καλώς νοούμενο συμφέρον της περιοχής Τροόδους και των ανθρώπων της. • Η χάραξη σαφούς και εφαρμόσιμης κοινής πολιτικής, με χρονοδιαγράμματα, συγκεκριμένες δράσεις, εμπλεκόμενους (και πεδίο ευθύνης κάθε εμπλεκόμενου) και κοστολόγηση, θα συμβάλει καταλυτικά στην ενιαία διαχείριση των σχολικών μονάδων ΖΕΠΟΣ. • Επειδή προωθείται νέο νομοθετικό πλαίσιο εκσυγχρονισμού της λειτουργίας των Σχολικών Εφορειών, να ενταχθούν και σχετικά άρθρα ή εδάφια σε άρθρα τα οποία θα ρυθμίζουν θέματα (π.χ. ευθύνες, υποχρεώσεις, καθήκοντα) των Σχολικών Εφορειών Ορεινών Σχολείων Τροόδους. 		
3	Υπομέτρο	5.1. Διαμόρφωση νέου πλαισίου οργάνωσης της εκπαίδευσης προσαρμοσμένου στην ορεινότητα
	Δράση	3. Σχολική εξ αποστάσεως εκπαίδευση υποστηριζόμενη από τα νέα ψηφιακά Μέσα (Τηλεκπαίδευση)
	Ενέργειες	(1) Επιμορφωτικό δίκτυο εκπαιδευτικών (2) Φροντιστηριακή στήριξη μέσω τηλεδιάσκεψης (3) Δημιουργία εκπαιδευτικού υλικού
Σχόλιο/Πρόταση ΥΠΠ:		

3

ΔΠΙ:		
<ul style="list-style-type: none"> • Το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (ΠΙ) μπορεί να προσφέρει επιμόρφωση εκπαιδευτικών σε θέματα εξ αποστάσεως εκπαίδευσης (και για μαθητές και για ενήλικες), καθώς επίσης γενικότερα για αξιοποίηση των ψηφιακών τεχνολογιών για τη μάθηση. Μπορεί επίσης να βοηθήσει στον μαθησιακό σχεδιασμό και διαδικασία ανάπτυξης εκπαιδευτικού υλικού. Η επιμόρφωση αυτή μπορεί να προσφερθεί τόσο δια ζώσης όσο και εξ αποστάσεως. • Η επιμόρφωση μπορεί να γίνει αξιοποιώντας το διαδικτυακό περιβάλλον μάθησης του ΠΙ (elearn.pi.ac.cy) και τα εργαλεία τηλεδιάσκεψης που διαθέτει το ΠΙ, αλλά και το αποθετήριο για εκπαιδευτικό υλικό photodentro.pi.ac.cy. • Όσον αφορά στη διάθεση του moodle του ΠΙ για τα σχολεία, αυτό χρήζει περισσότερης σκέψης και μελέτης. Το moodle που χρησιμοποιεί το ΠΙ αξιοποιείται για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών. Για τα σχολεία θα πρέπει να διευθετηθεί μέσω του αρμόδιου άξονα της Μονάδας ΤΠΕ. Επισημαίνεται ότι η υποστήριξη των σχολείων και των μαθητών σε εθνική κλίμακα προϋποθέτει υποστήριξη άλλου μεγέθους. • Επισημαίνεται ότι ήδη το ΥΠΠ επεξεργάζεται διάφορες σκέψεις για την ετοιμσίας υλικού, για εξ αποστάσεως επιμόρφωση, για τα θέματα του Αναλυτικού Προγράμματος. • Επίσης αναφέρεται ότι θα μπορούσε να αξιοποιηθεί το ειδικό Πρόγραμμα Υποστήριξης Επαγγελματικής Μάθησης του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου για την ενδυνάμωση των εκπαιδευτικών των σχολείων και την κάλυψη των αναγκών τους, μέσω της σχετικής πλατφόρμας που έχει αναπτυχθεί. • Τέλος, το ΠΙ δηλώνει την ετοιμότητά του να συνεισφέρει στον σχεδιασμό μοντέλου εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για μαθητές αλλά και για τους κατοίκους της περιοχής. 		
ΔΔΕ:		
<ul style="list-style-type: none"> • Εισηγούμαστε όπως για την εφαρμογή της συγκεκριμένης δράσης, αγοραστούν υπηρεσίες από εταιρείες με εμπειρογνώμοσύνη. • Για την σχολική εξ αποστάσεως εκπαίδευση θα πρέπει να υπάρξει κεντρικός σχεδιασμός εκ μέρους του ΥΠΠ για όλες τις περιπτώσεις σχολείων όπου πιθανόν να χρειαστεί η εφαρμογή της και να μην περιοριστεί μόνο στις κοινότητες του Τροόδους. • Θα χρειαστεί επιμόρφωση των εκπαιδευτικών σε θέματα τέτοιων τεχνολογιών, καθώς και υλοποίηση διαβούλευσης με τους επηρεαζόμενους φορείς (π.χ. Συνδέσμους Γονέων, ΠΟΕΔ κτλ.). • Η ΔΔΕ συμφωνεί με τη δημιουργία του επιμορφωτικού δικτύου των εκπαιδευτικών που θα εργάζονται στις ορεινές κοινότητες του Τροόδους, το οποίο μπορεί να υποστηρίζεται από ψηφιακά εργαλεία. • Ως ΔΔΕ θεωρούμε ότι δεν θα πρέπει να υπάρχει περιορισμός στο ποιο εκπαιδευτικό ή ποια σχολεία θα ενταχθούν στο πρόγραμμα της τηλεεκπαίδευσης. • Στη σελ. 282 συνοπτική διάγνωση που μας έχει κατατεθεί γίνεται αναφορά ότι «η σύνδεση με το διαδίκτυο δεν εξυπηρετεί τις διδακτικές ανάγκες, μη επιτρέποντας την χρήση νέων τεχνολογιών (περιήγηση στο Internet κλπ). Σύνδεση υπάρχει κυρίως στο γραφείο του Διευθυντή» Κάτι τέτοιο δεν ισχύει σε κανένα σχολείο Δημοτικής Εκπαίδευσης στην περιοχή Τροόδους. Αν κάτι τέτοιο έχει γίνει απληκτικό, τότε η σχολική μονάδα οφείλει να επιληφθεί του θέματος σε συνεργασία με την οικεία προς αυτή Σχολική Εφορεία, για τον λόγο ότι οι Τεχνικές Υπηρεσίες του ΥΠΠ έχουν προνοήσει έτσι ώστε όλα τα δημόσια σχολεία ανά το παγκύπριο να εφοδιαστούν με παροχή διαδικτύου, ενσύρματης ευρυζωνικής σύνδεσης. Ως παράδειγμα, αναφέρεται το Δημοτικό Σχολείο Φαρμακά, το οποίο αν και ιδρύθηκε κατά τα τέλη του 19ου αιώνα, διαθέτει άρτια υποδομή παροχής ενσύρματου διαδικτύου σε όλες τις αίθουσες του σχολείου. • Η τηλεεκπαίδευση είναι μία ευρεία έννοια. Ήδη διάφορα σχολεία Δημοτικής Εκπαίδευσης, μέσω Ευρωπαϊκών δράσεων και προγραμμάτων π.χ. eTwinning υλοποιούν δραστηριότητες τηλεεκπαίδευσης οι οποίες χρησιμοποιούνται ως εργαλεία στην εκπαιδευτική διαδικασία. 		

4

<ul style="list-style-type: none"> • Ο όρος «φροντιστηριακή» στήριξη μέσω της τηλεκατάρτισης να διαφοροποιηθεί γιατί παραπέμπει στην παραπαιδεία (σελ. 290, 299, 304, 305, 362). • Το θέμα αυτό να μελετηθεί έτσι ώστε: <ul style="list-style-type: none"> ○ Να συμπεριλαμβάνει όλα τα δημόσια ακριτικά σχολεία. ○ Να παρουσιάζεται ως πρόγραμμα το οποίο συμπληρώνει και ενισχύει αλλά δεν αντικαθιστά σε καμία περίπτωση την παρουσία του/της εκπαιδευτικού στην τάξη. ○ Να παρουσιάζεται ως πρόγραμμα το οποίο δεν θίγει ούτε παρουσιάζει ως ανεπαρκή τον θεσμό του συμπλέγματος (όπως π.χ. διαφαίνεται από τα γραφόμενα στη σελ. 304). ○ Να παρουσιάζει σαφή συγκριτική ανάλυση κόστους – οφέλους. Ένα άρτια δομημένο πρόγραμμα τηλεκατάρτισης, μπορεί να συναντάει σημαντικό οικονομικό κόστος (υλικοτεχνική υποδομή, προετοιμασία υλικού, επιμόρφωση προσωπικού κλπ). <p>ΔΜΤΕΕΚ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Διενεργείται ήδη από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Επιμορφωτικό Πρόγραμμα για Καθηγητές Εσπερινών Σχολών Μέσης Γενικής Εκπαίδευσης και Μέσης Τεχνικής και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης, για εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Το πρόγραμμα αυτό θα μπορούσε να προσαρμοστεί για τις ανάγκες της Εθνικής Στρατηγικής Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους.
--

4	Υπομέτρο	5.2 Ενιαίες δομές προστασίας και απασχόλησης παιδιών προσχολικής ηλικίας
	Δράσεις	1. Εκπόνηση Σχεδίου Δράσης εφαρμογής νέων δομών ανά γεωγραφικό διαμέρισμα 2. Αναπροσαρμογή κανονιστικού πλαισίου (συνεργασία των ΥΠΠ και ΥΕΠΚΑ)
	Ενέργειες	Σύμφωνα με Σχέδιο Δράσης που έχει εκπονηθεί. Πιλοτική εφαρμογή σε 2 Γεωγραφικά Διαμερίσματα (τουλάχιστο έξι δομές τα επόμενα δύο χρόνια)

Σχόλιο/Πρόταση ΥΠΠ:

ΔΔΕ:

Δράση 5.2.1: Εκπόνηση Σχεδίου Δράσης εφαρμογής νέων δομών ανά γεωγραφικό διαμέρισμα

- Η ΔΔΕ έχει σοβαρούς ενδοιασμούς αναφορικά με τη δημιουργία μεγάλων περιφερειακών δημόσιων νηπιαγωγείων (ΔΝ) στην περιοχή του Τροόδους τα οποία θα φιλοξενούν στο χώρο τους και παιδιά μικρότερα των 3 χρόνων. Οι ενδοιασμοί μας αφορούν στην:
 - Ασφάλεια των πολύ μικρών παιδιών (βρεφών) κατά τη μεταφορά.
 - Ταλαιπωρία των παιδιών αυτών κατά τη μεταφορά τους
 - Αύξηση του κόστους μεταφοράς των παιδιών από τις κοινότητες τους προς τα ΔΝ
 - Η κούραση των παιδιών για να αντεπεξέλθουν ένα πρόγραμμα από τις 7:00π.μ. μέχρι τις 6:00μ.μ.
- Η συγχώνευση μπορεί να παρουσιάσει αύξηση σε ανάγκες εκπαιδευτικού και βοηθητικού προσωπικού. Ως εκ τούτου θα πρέπει να ληφθούν υπόψη οι οροφές που έχουν συμφωνηθεί με το Υπουργείο Οικονομικών, αναφορικά με την πρόσληψη προσωπικού στα δημόσια σχολεία.
- Εάν θα εφαρμοστεί κάτι τέτοιο θα πρέπει να λειτουργήσει πιλοτικά και να αξιολογηθεί.

Δράση 5.2.2: Αναπροσαρμογή κανονιστικού πλαισίου (συνεργασία των ΥΠΠ και ΥΕΠΚΑ)

- Το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού θα μπορούσε να μελετήσει τα ακόλουθα σενάρια, για διευθέτηση του θέματος λειτουργίας του ΔΝ από τις 7:00π.μ. μέχρι τις 6:00μ.μ.:

5

<ul style="list-style-type: none"> ○ Να λειτουργήσει νηπιαγωγείο με πρωινή και απογευματινή φοίτηση (οι νηπιαγωγοί θα διορίζονται από την Επιτροπή Εκπαιδευτικής Υπηρεσίας), με πρωινό και απογευματινό ωράριο, όπως λειτουργεί σε τρία Νηπιαγωγεία της Λευκωσίας (ΜΑΝΑ, Κοινωνική Μέριμνα Αγίων Ομοιολογητών και Καιμακλί). Το πρωινό ωράριο της νηπιαγωγείας θα είναι κανονικά από τις 7:30π.μ. μέχρι τις 1:05μ.μ, ενώ το απογευματινό θα είναι, όπως λειτουργεί και στα υφιστάμενα νηπιαγωγεία, από τις 12:00μ.μ. μέχρι τις 5:30μ.μ ή με ειδική διευθέτηση από τις 12:30μ.μ. μέχρι τις 6:00μ.μ. Για τη λειτουργία της απογευματινής φοίτησης θα πρέπει να εργοδοτείται και δεύτερη σχολική βοηθός με ανάλογο απογευματινό ωράριο. Με αυτό το σενάριο, και νοούμενο ότι θα συγχωνευτούν δύο ή τρία δημόσια νηπιαγωγεία, τότε δεν αναμένεται να υπάρξει σημαντικό πρόσθετο κόστος για το Κράτος αναφορικά με την εργοδότηση του προσωπικού. ○ Να λειτουργήσει Κοινωνικό Νηπιαγωγείο για την απογευματινή φοίτηση, τη λειτουργία του οποίου θα μπορούσε να αναλάβει το Κοινωνικό Συμβούλιο ή ο Σύνδεσμος Γονέων του Νηπιαγωγείου που θα δημιουργηθεί. Το Κράτος επιχορηγεί, ετησίως, μέρος των λειτουργικών εξόδων των Κοινωνικών Νηπιαγωγείων, ενώ τα υπόλοιπα έξοδα που απαιτούνται για τη λειτουργία τους εξασφαλίζονται από τα διδάκτρα, τα οποία καταβάλλουν οι γονείς για τη φοίτηση των παιδιών τους. ○ Για την εξυπηρέτηση των παιδιών κατά τις περιόδους που τα δημόσια νηπιαγωγεία είναι κλειστά (διακοπές Χριστουγέννων, Πάσχα και Καλοκαιριού), θα πρέπει να λειτουργήσει Κέντρο Προστασίας και Απασχόλησης Παιδιών, σύμφωνα με τον περί Κέντρων Προστασίας και Απασχόλησης Παιδιών Νόμο. Τα Δημόσια Νηπιαγωγεία δεν λειτουργούν στις πιο πάνω περιόδους διακοπών. ○ Τα υφιστάμενα κτήρια των ΔΝ δεν μπορούν να φιλοξενήσουν δομές φροντίδας μικρότερων παιδιών αν δεν τύχουν των ανάλογων τροποποιήσεων. ○ Το ΥΠΠ σε πολλές υφιστάμενες περιπτώσεις συλλειτουργεί προγράμματα σε συνεργασία με το ΥΕΠΚΑ, ιδιαίτερα στις περιπτώσεις Συμβουλίων Κοινωνικού Εθελοντισμού, χωρίς να παρουσιάζονται ιδιαίτερα προβλήματα. Το ίδιο μπορεί να γίνει και κατά την υλοποίηση της πρότασης για λειτουργία ενιαίων δομών προστασίας και απασχόλησης παιδιών προσχολικής ηλικίας στις διάφορες περιοχές του Τροόδους.
--

5	Υπομέτρο	5.3. Επιχειρηματική εκπαίδευση στα σχολεία στο πλαίσιο της νέας ορεινής οικονομίας (Διασύνδεση με την Ολοκληρωμένη Παρέμβαση Επιχειρηματικότητα και Δια Βίου Μάθηση (ΑΘΗΝΑ: ΜΑΘΑΙΝΩ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΩ))
	Δράση	1. Ανάπτυξη και εφαρμογή εκπαιδευτικών προγραμμάτων επιχειρηματικότητας στο Δημόσιο Σχολείο
	Ενέργειες	(1) Διαμόρφωση & παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού (από Ίδρυμα ΑΘΗΝΑ) - Εστίαση σε τομείς όπως ο πρωτογενής τομέας, η μεταποίηση, ο εναλλακτικός ορεινός τουρισμός, ο αθλητισμός και ο πολιτισμός (2) θεσμός εικονικών επιχειρήσεων (3) διαγωνισμοί επιχειρηματικής ιδέας – δημιουργικότητα και καινοτομία (4) προγράμματα γνωρίζω τον τόπο μου (brand my land)

Σχόλιο/Πρόταση ΥΠΠ:

ΔΠ:

- Το ΠΙ προωθεί και στηρίζει με διοργάνωση επιμορφωτικών δράσεων ποικίλα προγράμματα επιχειρηματικότητας (π.χ. Ιδεοδρόμο) στα οποία θα μπορούσαν να εμπλακούν τα σχολεία των ορεινών περιοχών.
- Επίσης υπάρχουν τα παραδείγματα αξιοποίησης ευρωπαϊκών προγραμμάτων στα οποία το ΠΙ συνέβαλε με την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών (π.χ. Smartcities του Δήμου Αραδίππου).
- Είναι σημαντικό να υπάρξει όντως η διασύνδεση των δράσεων αυτών στα σχολεία με μια ολοκληρωμένη παρέμβαση για την Επιχειρηματικότητα και Διά Βίου μάθηση στην περιοχή.

6

<p>ΔΔΕ:</p> <ul style="list-style-type: none"> Εφαρμογή Προγραμμάτων μέσα στο πλαίσιο της σχετικής πολιτικής και των προγραμμάτων που εμπλέκεται το ΥΠΠ. Στην περίπτωση που κάποιοι μιας κοινότητας υποβάλουν αίτημα για διεξαγωγή συγκεκριμένου μαθήματος για ενήλικες, το οποίο περιέχεται στο θεματολόγιο των ΕΚ, αυτό εξετάζεται και εγκρίνεται εφόσον υπάρχουν διαθέσιμος Εκπαιδευτής και κατάλληλος χώρος. Στην περίπτωση που το αίτημα αφορά θέμα το οποίο δεν περιέχεται στο θεματολόγιο των ΕΚ, τότε η Υπηρεσία ΕΚ θα εξετάζει το ενδεχόμενο προσφοράς του θέματος σε ενήλικες, με βάση τις ισχύουσες διαδικασίες. Τυχόν υλοποίηση των πιο πάνω θα πρέπει να εξεταστεί ως γενική πολιτική του ΥΠΠ για όλες τις κοινότητες / περιοχές της Κύπρου, στη βάση πάντα των αναγκών και των ιδιαιτεροτήτων τους. Το εν λόγω θέμα δεν πρέπει να αποτελεί ζήτημα εφαρμογής μόνον στο διαμέρισμα Τροόδους. <p>ΔΜΓΕ: Θεσμός εικονικών επιχειρήσεων</p> <ul style="list-style-type: none"> Στο λυκειακό κύκλο εφαρμόζεται το πρόγραμμα μαθητικής «εικονικής επιχείρησης», του μη κερδοσκοπικού οργανισμού Junior Achievement Κύπρου. Το πρόγραμμα, αναπτύσσεται με άξονα την ομαδική βιωματική δραστηριότητα, όπου οι μαθητές/τριες δημιουργούν μια εικονική μαθητική επιχείρηση. Στο πλαίσιο αυτό, οι μαθητές/τριες με τη βοήθεια των εκπαιδευτικών και των μεντόρων τους, διαμοιράζουν και αναλαμβάνουν ρόλους (π.χ. Γενικός Διευθυντής, Διευθυντής Οικονομικών, Διευθυντής Μάρκετινγκ κτλ) και καθήκοντα ανάλογα με το ρόλο τους, στη μαθητική τους επιχείρηση. Σκοπός τους είναι, ο σχεδιασμός και η παραγωγή ενός προϊόντος ή μιας υπηρεσίας, τα οποία να ανταποκρίνονται σε διαπιστωμένες κοινωνικές ανάγκες, να είναι φιλικά προς το περιβάλλον και να διακρίνονται από καινοτόμα χαρακτηριστικά. <p>Διαγωνισμοί επιχειρηματικής ιδέας – δημιουργικότητας και καινοτομίας.</p> <ul style="list-style-type: none"> Πρόγραμμα / Διαγωνισμός Junior Achievement. Διαγωνισμός μαθητικής «εικονικής επιχείρησης» όπως αναφέρεται πιο πάνω. Μέσω του διαγωνισμού οι μαθητές/τριες έχουν την ευκαιρία να αναλάβουν καινοτόμες και δημιουργικές πρωτοβουλίες ώστε να συνειδητοποιήσουν, με βιωματικό τρόπο, τη δυνατότητά τους να συντελούν στην οικονομική ανάπτυξη του τόπου τους, μέσω της άσκησης επιχειρηματικότητας. Ο διαγωνισμός δίνει την ευκαιρία σε μαθητές/τριες να δικτυωθούν σε Παγκύπριο και Πανευρωπαϊκό επίπεδο τόσο δια της συμμετοχής τους στους τοπικούς και Πανευρωπαϊκούς διαγωνισμούς, όσο και στο Πρόγραμμα Αποφοίτων του Οργανισμού (JA Alumni Cyprus). Πρόγραμμα Δημιουργικότητας, Καινοτομίας και Επιχειρηματικής Ιδέας «Ιδεοδρόμιο». Το πρόγραμμα έχει σκοπό, την εμφύσηση και προαγωγή της δημιουργικής και καινοτόμου σκέψης, την ενίσχυση χαρακτηριστικών, συμπεριφορών και ιδιοτήτων που σχετίζονται με το μαθητικό επιχειρείν, τη βιωματική μάθηση εστιασμένη τόσο στην Καινοτόμα όσο και στην Κοινωνική και Πράσινη Επιχειρηματικότητα. Συμμετοχή σε σχετικούς διαγωνισμούς επιχειρηματικότητας και παραγωγικότητας όπως για παράδειγμα ο διαγωνισμός του Κέντρου Παραγωγικότητας Κύπρου. 		
6	Υπομέτρο	5.3. Επιχειρηματική εκπαίδευση στα σχολεία στο πλαίσιο της νέας ορεινής οικονομίας (Διασύνδεση με την Ολοκληρωμένη Παρέμβαση Επιχειρηματικότητα και Δια Βίου Μάθηση (ΑΘΗΝΑ: ΜΑΘΑΙΝΩ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΩ))
	Δράση	2. Σχεδιασμός ειδικών προγραμμάτων Συμβουλευτικής και Επαγγελματικής Αγωγής προώθησης της ορεινής επιχειρηματικότητας
	Ενέργειες	

7

<p>Σχόλιο/Πρόταση ΥΠΠ:</p> <p>ΔΜΓΕ (ΥΣΕΑ): Μέσα στα πλαίσια παροχής Συμβουλευτικής και Επαγγελματικής Αγωγής σε νεαρά άτομα στις περιοχές Τροόδους, η ΥΣΕΑ εισηγείται τη δημιουργία Κέντρων Επαγγελματικού Προσανατολισμού, όπου άτομα τα οποία θα πληρούν τα προσόντα που προνοεί το Σχέδιο Υπηρεσίας των Καθηγητών Συμβουλευτικής και Επαγγελματικής Αγωγής, θα εργοδοτηθούν για να προσφέρουν Υπηρεσίες, οι οποίες προάγουν την ενδυνάμωση και την ανάπτυξη δεξιοτήτων που αφορούν την προσωπικότητα και την επιχειρηματικότητα των νέων όπως:</p> <ul style="list-style-type: none"> Ατομική και ομαδική Συμβουλευτική σε προσωπικά, οικογενειακά, εκπαιδευτικά/επαγγελματικά θέματα, έτσι ώστε να ενισχύεται η ψυχική ανθεκτικότητα και υγεία. Εφαρμογή προγραμμάτων της ΥΣΕΑ, όπως το πρόγραμμα «Ενδυνάμωση» (http://www.moec.gov.cy/ysea/programmata.html) με σκοπό τη διαχείριση θεμάτων που απασχολούν τους νέους και ανάπτυξη «μαλακών δεξιοτήτων» (soft skills), όπως τη συναισθηματική και κοινωνική νοημοσύνη, την ενσυναίσθηση, τις διαπροσωπικές σχέσεις, την ομαδικότητα. Χορήγηση Ψυχομετρικών Εργαλείων Επαγγελματικού Προσανατολισμού (Αριστον, Αριάδνη). Οργάνωση βιωματικών εργαστηρίων με διάφορα θέματα που αφορούν την εκπαιδευτική/επαγγελματική τους πορεία όπως: δεξιότητες διερεύνησης και αναζήτησης πληροφοριών, διαδικασία λήψης απόφασης, συγγραφή βιογραφικού σημειώματος, διαδικασία συμπλήρωσης αιτήσεων σε πανεπιστήμια και συμπλήρωση αιτήσεων για εργοδότηση. Παρακολούθηση της εκπαιδευτικής τους πορείας και καθοδήγησή τους προς προγράμματα Δια Βίου Μάθησης και ανάπτυξης νέων δεξιοτήτων με σκοπό την επαγγελματική ευελιξία και προσαρμοστικότητα. Επαγγελματική Καθοδήγηση και συμβουλευτική κινητοποίησης με στόχο την επιλογή σε τομείς ανάπτυξης που προσφέρει η περιοχή όπως: γεωργία με προηγμένες τεχνολογικές μεθόδους, βιολογικές καλλιέργειες, οινοποιεία, αγροτουριστικές μονάδες και αειφορία κ.α. <p>Έχοντας υπόψη Σχολές και Τμήματα που λειτουργούν σε ελληνικά ΑΑΕΙ, η ΥΣΕΑ υποστηρίζει τη λειτουργία αντίστοιχων Τμημάτων Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης στις αγροτικές περιοχές, οι οποίες θα προσελκύσουν νέους ανθρώπους για σπουδές και παραμονή στις περιοχές, ακολουθώντας συναφή επαγγέλματα.</p> <p>Ενδεικτικά αναφέρονται τα ακόλουθα Τμήματα:</p> <ul style="list-style-type: none"> Τμήμα Αγροτικής Οικονομίας και Ανάπτυξης Τμήμα Επιστημών Οίνου, Αμπέλου και Ποτών Δασοπονίας και Διαχείρισης Φυσικού Περιβάλλοντος Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης Αρχιτεκτονικής Τοπίου Αξιοποίησης Φυσικών Πόρων και Γεωργικής Μηχανικής 		
7	Υπομέτρο	5.4. Δομές μη τυπικής και άτυπης εκπαίδευσης
	Δράση	1. Στήριξη και Αναβάθμιση Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (ΚΠΕ)
	Ενέργειες	(1) Υποδομές και προσωπικό (2) Δημιουργία νέων προγραμμάτων
<p>Σχόλιο/Πρόταση ΥΠΠ:</p>		

8

ΜΕΡΑΑ:	
<ul style="list-style-type: none"> • Τα προγράμματα να επεκταθούν σε άλλες ομάδες ειδικού ενδιαφέροντος, επαγγελματίες και φοιτητές με την ενεργό εμπλοκή των τοπικών κοινοτήτων, νοουμένου ότι θα υπάρχουν οι κατάλληλες υποδομές για την υποστήριξή τους. • Επείγει η ανέγερση νέων ξενώνων στο ΚΠΕ Πεδουλά γιατί οι υφιστάμενοι δεν μπορούν να ανταποκριθούν στις αυξανόμενες ανάγκες των σχολείων. Δεδομένου μάλιστα του γεγονότος ότι θα λειτουργήσει το ΚΠΕ Παναγιάς με νέους ξενώνες, όπως επίσης προγραμματίζεται η ανέγερση νέων ξενώνων στο ΚΠΕ Σαλαμιούς, εγείρονται θέματα ανταγωνιστικότητας και μείωσης της επισκεψιμότητας στο ΚΠΕ Πεδουλά λόγω της μη δυνατότητάς του να ανταποκριθεί σε θέματα διαμονής, όπως επίσης και να παρέχει ποιότητα υπηρεσιών. Το θέμα έχει τεθεί επανειλημμένα στο Κοινοτικό Συμβούλιο Πεδουλά, δυστυχώς όμως δεν λήφθηκε ακόμη καμία απόφαση και το θέμα εκκρεμεί εδώ και 8 χρόνια. Σε περίπτωση που στο άμεσο μέλλον δεν υπάρχει μια τέτοια προοπτική θα πρέπει να εξετασθεί το ενδεχόμενο οι ομάδες να φιλοξενηθούν σε καταλύματα της περιοχής, στη βάση της εξέτασης του ενδεχόμενου ενοικίασής τους σε ειδική τιμή από το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, μέχρις ότου ανεγερθούν νέοι ξενώνες. Σημειώνεται ότι ειδικά το ΚΠΕ Πεδουλά έχει σοβαρά προβλήματα ως προς τις κτηριακές τους υποδομές και αν δεν προωθηθεί άμεσα η βελτίωσή τους εγείρονται σοβαρά θέματα, όχι μόνο ως προς την ασφάλεια, αλλά και ως προς τη δυνατότητα του ίδιου του Κέντρου να ανταποκριθεί στους μελλοντικούς προγραμματισμούς και σχεδιασμούς του. Ανάλογα θα πρέπει να προωθηθεί άμεσα και η ανέγερση των ξενώνων του ΚΠΕ Κοιλανίου ή να αναζητηθούν καταλύματα προς ενοίκιαση στην Κοινότητα μέχρις ότου καταστεί δυνατή η ανέγερσή τους. • Θα πρέπει επίσης να τονισθεί το γεγονός ότι η κτηριακή αναβάθμιση των ΚΠΕ δεν εμπίπτει μέσα στις αρμοδιότητες των Τεχνικών Υπηρεσιών, πράγμα το οποίο δημιουργεί μεγάλα προβλήματα ως προς την έγκριση στο πλαίσιο του υφιστάμενου κονδυλίου των ΚΠΕ επιπρόσθετων δαπανών για τις κτηριακές υποδομές τους. Θεωρούμε ότι αυτό θα πρέπει να εξετασθεί με την αρμόδια Επιτροπή του Στρατηγικού Σχεδιασμού για την Ανάπτυξη του Τροόδους όπως επίσης, με το ΥΠΠ, τη Μονάδα Εκπαίδευσης για το Περιβάλλον και την Λειψόφορο Ανάπτυξη, τις Επαρχιακές Διοικήσεις, και τις εμπλεκόμενες κοινότητες προκειμένου να αναζητηθούν τρόποι αντιμετώπισης του προβλήματος αυτού. Εισήγησή μας είναι να περιληφθούν, εάν αυτό είναι εφικτό, στα Κοινοτικά Συμβούλια, σε συνεννόηση με την αρμόδια αρχή ειδικά κονδύλια για τη συντήρηση των κτηριακών υποδομών των ΚΠΕ όπως επίσης και την αναβάθμισή τους. 	
8	Υπομέτρο 5.4. Δομές μη τυπικής και άτυπης εκπαίδευσης
	Δράση 2. Δημιουργία Κέντρων Πολιτιστικής Εκπαίδευσης Ορεινών Κοινοτήτων (ΚΕΠΟΚ)
	Ενέργειες Εκπόνηση Σχεδίου Δράσης για την ανάπτυξη των ΚΕΠΟΚ και του αντίστοιχου δικτύου τους. Δράση σε συνεργασία με το Ίδρυμα Πολιτισμού Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους
Σχόλιο/Πρόταση ΥΠΠ:	
ΔΠΥ: <ul style="list-style-type: none"> • Σε συνεργασία με Κυπριακή Εθνική Επιτροπή UNESCO, λαμβάνοντας υπόψη τον Εθνικό Κατάλογο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς, τα Στοιχεία που έχουν εγγραφεί και τους Φορείς/Κοινότητες που τα έχουν εγγράψει. Συντονισμός και με Λογοτεχνικά Σωματεία, Ε.ΚΑ.ΤΕ, ΕΙ.ΚΑ, Πανεπιστήμια, Υπηρεσία Κυπριακής Χειροτεχνίας. ΔΔΕ: <ul style="list-style-type: none"> • Συμφωνούμε με τα πιο πάνω. • Στην περίπτωση που τα ΚΕΠΟΚ υποβάλουν αίτημα που αφορά λειτουργία ομάδων ενηλίκων εκπαιδευμένων, τότε η Υπηρεσία Επιμορφωτικών Κέντρων θα εξετάζει το ενδεχόμενο προσφοράς των θεμάτων, με βάση τις ισχύουσες διαδικασίες. 	

9

<ul style="list-style-type: none"> • Στα πολιτιστικά-εκπαιδευτικά προγράμματα που θα διαμορφώνονται και θα υλοποιούνται από τα ΚΕΠΟΚ Τροόδους μέσα από τον προϋπολογισμό τους, μπορούν να συμπεριληφθούν τα πιο κάτω: <ul style="list-style-type: none"> ○ Οργάνωση δράσεων σε χώρους πολιτισμικού ενδιαφέροντος για την προαγωγή της παράδοσης και της τοπικής πολιτιστικής κληρονομιάς καθώς και δημιουργικές συνεργασίες με καλλιτέχνες π.χ.: <ul style="list-style-type: none"> ▪ οργάνωση εργαστηρίων, ζωγραφικής, κεραμικής, κεντητικής, κ.ά. και ▪ οργάνωση /εφαρμογή εκπαιδευτικών προγραμμάτων σε πολιτιστικούς, μουσειακούς, μνημειακούς χώρους ○ Προβολή των πολιτιστικών χώρων της περιοχής Τροόδους (θησαυρικά μνημεία, εκκλησίες UNESCO, μοναστήρια, μουσειακοί χώροι εθνικών αγώνων όπως στα μουσεία Ομόδοις, βυζαντινής τέχνης, όπως στον Καλοπαναγιώτη, λαϊκής τέχνης, εικαστικών τεχνών, όπως το Μουσείο του καλλιτέχνη Σ. Φραγκουλίδη στον Αγρό, αρχιτεκτονική των κτιρίων, όπως η λαϊκή γειτονιά στην Κακοπετριά, μνημειακοί χώροι, όπως γεφύρια, μύλοι, υδραγωγεία) και αναβάθμισή τους για να είναι προσίτιο από τα παιδιά με κατάλληλες υποδομές και εξοπλισμό. ○ Θα πρέπει να τονιστεί ότι εάν τα προγράμματα αφορούν μαθητές/τριες, τότε θα πρέπει να εγκρίνονται μέσα από τις διαδικασίες του ΥΠΠ ○ Τα ΚΕΠΟΚ θα μπορούσαν να προσφέρουν και τη δυνατότητα φιλοξενίας <ul style="list-style-type: none"> ▪ παιδιών και εκπαιδευτικών, μέσα στα πλαίσια του σχολικού έτους ▪ οργανωμένων ομάδων για να παρακολουθούν θερινά μαθήματα, μονοήμερα ή και μεγαλύτερης διάρκειας από λαϊκούς και εικαστικούς καλλιτέχνες • Να μελετηθεί το θέμα δημιουργίας νέων ή/και επέκταση/αναβάθμιση των οργανωμένων κατασκηνοτικών χώρων και Εκπαιδευτικών Κατασκηνώσεων. 	
9	Υπομέτρο 5.4. Δομές μη τυπικής και άτυπης εκπαίδευσης
	Δράση 3. Εκπαιδευτικό Πολυκέντρο Νεολαίας Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους
	Ενέργειες (1) Εκπόνηση ρυθμιστικού πλαισίου για την οργάνωση και λειτουργία των σχολείων ΖΕΠΟΣ - καθορισμός σχολείων της ζώνης, περιγραφή παιδαγωγικού πλαισίου λειτουργίας, αποτύπωση πλαισίου στήριξης των σχολείων αυτών από Παιδαγωγικά Τμήματα, δομές εκπαίδευσης (2) Καθορισμός πλαισίου για τον διορισμό εκπαιδευτικών εντός της ΖΕΠΟΣ (3) Θεσμική κατοχύρωση της ζώνης, (4) Πιλοτική εφαρμογή σε 3 σχολικές μονάδες πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης και 1 δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης
Σχόλιο/Πρόταση ΥΠΠ:	
ΔΔΕ: <ul style="list-style-type: none"> • Συμφωνούμε με την εισήγηση. • Θα πρέπει να αποσαφηνιστούν και διακριθούν οι όροι «σχολείο» και «πολυκέντρο». ΔΜΤΕΕΚ: <ul style="list-style-type: none"> • Οι Ζώνες Εκπαιδευτικής Προτεραιότητας και τώρα, ο συνεχιστής τους, το πρόγραμμα «Δράσεις Σχολικής και Κοινωνικής Ένταξης – ΔΡΑ Σ.Ε.», (το οποίο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο), λειτουργούν από το 2003. • Η εμπειρία που έχουμε αποκομίσει ως ΥΠΠ θα είναι ευεργετική για την εφαρμογή της ΖΕΠΟΣ. 	

10

<p>ΔΜΓΕ:</p> <ul style="list-style-type: none"> Πέραν των όσων καταγράψαμε στα σημεία 1. και 2., θεωρούμε απαραίτητη τη δημιουργία Πολυκέντρων Νεολαίας ανά υπό – ζώνη. Τα διάφορα Προγράμματα τα οποία θα προσφέρονται θα πρέπει να είναι πιστοποιημένα (μη τυπική και άτυπη εκπαίδευση). 	
10	<p>Υπομέτρο 5.5. Νέες δομές εκπαίδευσης για την υποστήριξη των ολοκληρωμένων παρεμβάσεων ανάπτυξης των Ορεινών Κοινοτήτων (της ΕΣΑΟΚ)</p>
	<p>Δράση 1. Δημιουργία/Αναβάθμιση Σχολείων Ειδικού Ενδιαφέροντος (Μέση Γενική Εκπαίδευση) και Μέσης Τεχνικής και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης</p>
	<p>Ενέργειες (1) Γυμνάσιο-Λύκειο Ομόδους σε Σχολείο Καλών Τεχνών και Εφαρμοσμένων Τεχνών (εξειδίκευση στην Λαϊκή Χειροτεχνία) (στα πρότυπα του Μουσικού Σχολείου) (2) Γυμνάσιο-Λύκειο Σολέας σε Αθλητικό Σχολείο (3) Σχολή Μίση Λεμούθου σε Οικονομική - Εμπορική Σχολή (ΟΕΣ) (ως μέρος της Ακαδημίας Ορεινής Οικονομίας και Επιχειρηματικότητας) (4) Απτεήτιο Γυμνάσιο Αγρού - Αναβάθμιση και Μετεγκατάσταση Ξενοδοχειακής Σχολής (θεωρητική και πρακτική κατεύθυνση) (5) Αγροτική Τεχνική Σχολή Τροόδους</p>
<p>Σχόλιο/Πρόταση ΥΠΠ:</p> <p>ΔΜΓΕ (Επιθεώρηση Φυσικής Αγωγής):</p> <ul style="list-style-type: none"> Η δημιουργία Αθλητικού Γυμνασίου και Λυκείου στην περιοχή Σολέας μπορεί να αναβαθμίσει τον αθλητισμό της περιοχής. Δυσκολία που προβλέπουμε ότι θα προκύψει είναι ο μικρός αριθμός μαθητών που πληρούν τα κριτήρια εισδοχής, σύμφωνα με τους κανονισμούς λειτουργίας των Αθλητικών Σχολείων. Λαμβάνοντας υπόψη τη φιλοσοφία των ΑΣ για ενίσχυση των αθλητικών ταλέντων και των πρωταθλητών, θα πρέπει να προηγηθεί η δημιουργία αναπτυξιακών τμημάτων (αθλητικές ακαδημίες σε σωματεία) ώστε να προετοιμάζονται οι αθλητές οι οποίοι θα μπορούν να πληρούν κριτήρια εισδοχής στα ΑΣ στη συνέχεια. Σε περίπτωση απόφασης δημιουργίας ΑΣ στην περιοχή, προτιμότερο θα ήταν να αναβαθμισθεί σε Αθλητικό Σχολείο το Απτεήτιο Γυμνάσιο Αγρού το οποίο γειννιάζει με το αθλητικό κέντρο «Γλαύκος Κληρίδης» και θα υπάρχει εύκολη πρόσβαση σε αθλητικές εγκαταστάσεις. <p>ΔΜΓΕ (Επιθεώρηση Τέχνης):</p> <ul style="list-style-type: none"> Από τη στιγμή που αποφασίστηκε ότι η καλλιτεχνική κατεύθυνση στη Μέση Εκπαίδευση δυνατόν να προσφέρεται εξειδικευμένα μέσα από το θεσμό ενός αμιγώς Καλλιτεχνικού Σχολείου, εξυπακούεται ότι αυτό θα πρέπει να είναι σε θέση να παρέχει στους επίλεκτους μαθητές του μια ολοκληρωμένη και δομημένη καλλιτεχνική παιδεία, με τα κατάλληλα Μαθήματα, την επαρκή διάρκεια σε διδακτικές περιόδους και την κατάλληλη υλικό-τεχνική υποδομή. Το υφιστάμενο ωρολόγιο πρόγραμμα Καλλιτεχνικής κατεύθυνσης, όπως υπάρχει τώρα στα Λύκεια, δεν πρέπει να αναπαραχθεί ως έχει και στο Καλλιτεχνικό Σχολείο, αλλά να τύχει γενναϊόδωρου εμπλουτισμού. Το Καλλιτεχνικό Σχολείο θα πρέπει να περιλαμβάνει δύο ξεχωριστές κατευθύνσεις: α) Καλές Τέχνες και β) Εφαρμοσμένες Τέχνες. Οφείλει να παρέχει κατ' αρχάς, μέσω της ευρύτερης κατεύθυνσης των Εικαστικών Τεχνών, μία γενική καλλιτεχνική παιδεία που να αγκαλιάζει όλους τους τομείς των Καλών και Εφαρμοσμένων Τεχνών. 	
11	
<ul style="list-style-type: none"> Θα προσφέρει στους μαθητές αισθητική καλλιέργεια και ανάπτυξη δεξιοτήτων, για να μπορούν να εκφράζουν αισθητικά ιδέες και συναισθήματα, να έχουν κριτική σκέψη και δημιουργικότητα. Ο διαχωρισμός σε Καλές και Εφαρμοσμένες Τέχνες να γίνεται σε μεταγενέστερο στάδιο, αφού προηγηθεί ικανό διάστημα βασικής εκπαίδευσης στις αρχές των Εικαστικών Τεχνών, οι οποίες αποτελούν τη βάση όλων των μετέπειτα "Εικαστικών κλάδων". Η προϋπάρχουσα εξειδίκευση στη Λαϊκή Χειροτεχνία να υλοποιείται σε καποπινό στάδιο στη Β' και Γ' τάξη Λυκείου, εναλλακτικά με εξειδίκευση στη Ζωγραφική, στη Γλυπτική, στη Χαρακτική, στη Σκηνογραφία, στην Κεραμική, στις Γραφικές τέχνες, Visual Arts κ.λπ. Το Καλλιτεχνικό Σχολείο με την εξειδικευμένη κατεύθυνση των Εφαρμοσμένων Τεχνών θα πρέπει να λειτουργήσει με την μορφή του ολόημερου σχολείου. Οι μαθητές να παρακολουθούν το πρόγραμμα του πρωινού σχολείου και, στη συνέχεια, το ειδικό πρόγραμμα των Εικαστικών Τεχνών. Το πρόγραμμα να προσφέρεται στους μαθητές σε τρία ή τέσσερα απογεύματα των τριών περιόδων περιόδου (σύνολο 12 περίοδοι την εβδομάδα εργαστηριακών μαθημάτων). Θα δώσει έτσι τη δυνατότητα κατά πρώτον στους νέους από την ορεινή περιφέρεια Τροόδους και ακολούθως από όλες τις επαρχίες, οι οποίοι επιθυμούν να ακολουθήσουν καλλιτεχνικές σπουδές στις Εικαστικές Τέχνες, να προετοιμαστούν κατάλληλα, χωρίς να υστερούν σε γενική παιδεία και αφετέρου να ενισχύσει με γνώσεις και εμπειρίες όλους τους νέους του νησιού μέσα από την καλλιέργεια αισθητικής-πολιτισμικής παιδείας, τοπικής και παγκόσμιας. Το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού οφείλει να φροντίσει ώστε να δημιουργηθεί εργαστηριακή υποδομή, να αγοραστεί εξοπλισμός, αναλώσιμα υλικά τέχνης, βιβλία και κατάλληλο οπτικοακουστικό υλικό. Εκτός από τα άρτια καλλιτεχνικά εργαστήρια, θα χρειαστεί παραπλήσιος ξενώνας διαβίωσης και διατροφής (πιθανόν στην τοπική κοινότητα, με την οποία οι σχέσεις του Σχολείου θα είναι οικογενειακές, συμβάλλοντας στην οικονομία της περιοχής). Ακόμη, το Υπουργείο θα πρέπει να στελεχωσει το διδακτικό προσωπικό με τους πλέον κατάλληλους εκπαιδευτικούς και όχι με μοναδικό κριτήριο την εντοπιότητα. Η πολύχρονη εμπειρία με τον θεσμό του ετήσιου, θερινού Art-Camp στην Εμπορική Σχολή Μίση – Λεμούθου είναι καθοριστική για τις απόψεις μας. Είμαστε στη διάθεσή σας για να καταθέσουμε τις προτάσεις μας για τη δημιουργία ενός σωστά δομημένου Καλλιτεχνικού Σχολείου, για το καλό των μαθητών/τριών μας και της πολιτιστικής παιδείας του τόπου μας. <p>ΔΜΓΕ (Επιθεώρηση Οικονομικών):</p> <ul style="list-style-type: none"> Στο πλαίσιο νέων δομών εκπαίδευσης έχει προγραμματιστεί η μετεξέλιξη του λυκειακού κύκλου της Εμπορικής Σχολής Μίση Λεμούθου σε Οικονομική-Εμπορική Σχολή ειδικού ενδιαφέροντος, σε μια προσπάθεια αντιμετώπισης των προβλημάτων που ταλανίζουν τα σχολεία των ορεινών περιοχών. Πρωταρχικός στόχος η προαγωγή της αριστείας μέσα από υψηλό επίπεδο εκπαίδευση και η προετοιμασία των μαθητών/τριών ώστε να έχουν τη δυνατότητα να εργοδοτηθούν άμεσα στην αγορά εργασίας (μέσα από την ανάπτυξη της τοπικής επιχειρηματικότητας) ή να ενταχθούν σε ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα για απόκτηση ακαδημαϊκού τίτλου σπουδών. Επισημαίνεται ότι, οι πιο πάνω προγραμματισμοί συνδέονται άμεσα με τις προσπάθειες ανάπτυξης και υλοποίησης της Εθνικής Στρατηγικής Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους, καθώς θα βοηθήσουν στην προσέλκυση μαθητών/τριών από όλες τις περιοχές της Κύπρου, στη συγκράτηση του πληθυσμού της περιοχής και στην υποστήριξη των κατοίκων της ευρύτερης περιοχής Τροόδους. Επιπρόσθετα, το ΥΠΠ θα υποστηρίξει περαιτέρω ενέργειες του Διαχειριστικού Συμβουλίου για ανάπτυξη μεταλυκειακών και άλλων προγραμμάτων στο πλαίσιο της Εθνικής Στρατηγικής Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους και του Σχεδίου Δράσης για την Ανάπτυξη της Δια Βίου Μάθησης καθώς και της Ανάπτυξης της Επιχειρηματικότητας. 	
12	

<p>ΔΜΤΕΕΚ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Η δημιουργία Τεχνικής και Επαγγελματικής Σχολής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης είναι ένα από τα πιο καθοριστικά μέτρα για την αναζωογόνηση της περιοχής. • Επίσης μπορούν να ενταχθούν προγράμματα ΜΙΕΕΚ για τους κλάδους Αρτοποιίας – Ζαχαροπλαστικής και Βιολογικών Καλλιεργειών. 		
11	Υπομέτρο	5.5. Νέες δομές εκπαίδευσης για την υποστήριξη των ολοκληρωμένων παρεμβάσεων ανάπτυξης των Ορεινών Κοινοτήτων (της ΕΞΑΟΚ)
	Δράση	2. Τεχνικο-οικονομική Μελέτη και Εφαρμογή της, σχετικά με τη δημιουργία Μεταλλευτικών Ινστιτούτων Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΜΙΕΕΚ) ή/και Σχολών Ανώτερης Εκπαίδευσης (Δημόσιες Σχολές Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης)
	Ενέργειες	(1) Αγροτική Σχολή Τροόδου, (2) Σχολή Καλών και Εφαρμοσμένων Τεχνών (Πολιτισμού και Δημιουργικών Βιοτεχνιών) (3) Ακαδημία Ορεινής Οικονομίας και Επιχειρηματικότητας – Δημοσθένη Μισσή (θα διαχειρίζεται και το Σχολείο Ειδικής Κατεύθυνσης) (4) Σχολή Τουριστικών Επαγγελματιών (Συνεργασία με Ανώτερο Ξενοδοχειακό Ινστιτούτο Κύπρου ή/ και με εκπαιδευτικό ίδρυμα άλλης χώρας)
<p>Σχόλιο/Πρόταση ΥΠΠ:</p> <p>ΔΠΥ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Αναφορικά με τη Σχολή Καλών και Εφαρμοσμένων Τεχνών, θα μπορούσε να διερευνηθεί συνεργασία (α) με τη Σχολή Καλών και Εφαρμοσμένων Τεχνών του ΤΕΠΑΚ και (β) με το Εργαστήριο Ψηφιακής Πολιτιστικής Κληρονομιάς του ΤΕΠΑΚ-Έδρα UNESCO για την Ψηφιακή Πολιτιστική Κληρονομιά». <p>ΔΜΤΕΕΚ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Θα μπορούσαν να εγκριθούν νέα προγράμματα ΜΙΕΕΚ τα οποία να αφορούν καθαρά στις ανάγκες των Ορεινών Κοινοτήτων. • Απαραίτητη προϋπόθεση η εξεύρεση χώρου και ορθού σχεδιασμού της υλικοτεχνικής υποδομής και παροχή κινήτρων για να εμπλακούν εκπαιδευτικοί που να μπορέσουν να αναλάβουν και να στηρίξουν αυτό το έργο. • Η δημιουργία της Αγροτικής Τεχνικής Σχολής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης Τροόδου, θα μπορούσε να στεγάζεται τις αναφερόμενες εδώ Σχολές σύμφωνα με το πρότυπο των ΜΙΕΕΚ. <p>ΔΑΑΕ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Η ΔΑΑΕ συμφωνεί με τις πιο πάνω προτεινόμενες αναπτύξεις και την εκπόνηση τεχνικο-οικονομικής μελέτης σχετικά με τη δημιουργία Μεταλλευτικών Ινστιτούτων Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΜΙΕΕΚ) ή/και Δημοσίων Σχολών Ανώτερης Εκπαίδευσης • Επίσης, στο πλαίσιο της πιο πάνω τεχνικο-οικονομικής μελέτης θα διερευνηθεί και η δυνατότητα συνεργασίας με Ανώτερες Σχολές και Πανεπιστήμια της Κύπρου ή του εξωτερικού για θέματα Ανώτερης Εκπαίδευσης • Επισημαίνεται ότι στην οποιαδήποτε συνεργασία με τα Δημόσια Πανεπιστήμια πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η οικονομική επιβάρυνση στον Προϋπολογισμό του Πανεπιστημίου και οι οροφές που εγκρίνονται από το Υπουργείο Οικονομικών. 		

13

12	Υπομέτρο	5.6. Δημιουργία Τμημάτων Σχολών Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων και Κέντρου Έρευνας και Καινοτομίας
	Δράση	1. Τμήμα για το περιβάλλον, τη βιοποικιλότητα, το δάσος, τους υδάτινους πόρους, τη γεωλογία κ.α. (αξιοποίηση Δασικού Κολλεγίου)
	Ενέργειες	Προκήρυξη διαγωνισμού εκδήλωσης ενδιαφέροντος (τεχνική και οικονομική πρόταση) για αξιοποίηση των εγκαταστάσεων του Δασικού Κολλεγίου
<p>Σχόλιο/Πρόταση ΥΠΠ:</p> <p>ΜΕΠΑΑ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Συμφωνούμε με την πιο πάνω εισήγηση. • Θεωρούμε όμως ότι ο προσδιορισμός και ο καθορισμός των προγραμμάτων θα πρέπει να γίνει σε μεταγενέστερο στάδιο και αφού αποφασισθεί το πλαίσιο λειτουργίας του Δασικού Κολλεγίου, γιατί μπορούν να προωθηθούν προγράμματα σε προπτυχιακό, μεταπτυχιακό επίπεδο, προγράμματα επαγγελματικής ανάπτυξης, όπως επίσης και προγράμματα υβριδικά. • Δεδομένου ότι έχουν ήδη υποβληθεί προτάσεις σε προηγούμενη προκήρυξη θα πρέπει αυτές είτε να συζητηθούν εκ νέου, είτε με την επαναπροκήρυξη διαγωνισμού εκδήλωσης ενδιαφέροντος θα πρέπει να καθοριστούν συγκεκριμένα πλαίσια και σαφή κριτήρια, όπως επίσης να προσδιορισθεί και το πλαίσιο συνέργειας με το Τμήμα Δασών ως προς τη λειτουργία του Δασικού Κολλεγίου. <p>ΔΜΤΕΕΚ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Σχολές ΜΙΕΕΚ 		
13	Υπομέτρο	5.6. Δημιουργία Τμημάτων Σχολών Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων και Κέντρου Έρευνας και Καινοτομίας
	Δράση	2. Διερεύνηση δημιουργίας Τμήματος Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού του Πανεπιστημίου Κύπρου στη Σολέα
	Ενέργειες	Διασύνδεση με την Ολοκληρωμένη Παρέμβαση Σχέδιο ΑΤΛΑΣ
<p>Σχόλιο/Πρόταση ΥΠΠ:</p> <p>ΔΑΑΕ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Όσον αφορά το συγκεκριμένο θέμα η ΔΑΑΕ εκφράζει σοβαρές επιφυλάξεις για τη δημιουργία ειδικά Τμήματος Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού για πολύ σημαντικούς λόγους που δεν αφορούν μόνο οικονομικά θέματα αλλά και τις ανάγκες της αγοράς εργασίας για απορρόφηση αποφοίτων του συγκεκριμένου Τμήματος. • Ήδη αυτή τη στιγμή υπάρχουν πολλοί Κύπριοι απόφοιτοι Τμημάτων Φυσικής Αγωγής των Ελληνικών Πανεπιστημίων οι οποίοι είναι άνεργοι. 		
14	Υπομέτρο	5.6. Δημιουργία Τμημάτων Σχολών Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων και Κέντρου Έρευνας και Καινοτομίας
	Δράση	3. Ερευνητικό Ινστιτούτο - Διαπανεπιστημιακή Μονάδα Έρευνας και Καινοτομίας Ορεινού Οικοσυστήματος
	Ενέργειες	Θα αποτελέσει δομή του Ιδρύματος «ΑΘΗΝΑ».

14

Σχόλιο/Πρόταση ΥΠΠ:	
ΔΑΑΕ:	
<ul style="list-style-type: none"> • Η ΔΑΑΕ είναι θετική για τη συγκεκριμένη Πρόταση, πλην όμως θα πρέπει να τύχει σοβαρής τεχνικο-οικονομικής μελέτης για τη δυνατότητα: <ul style="list-style-type: none"> ○ συνεργασίας με Ανώτερες Σχολές και Πανεπιστήμια της Κύπρου ή του εξωτερικού. ○ στην οποιαδήποτε συνεργασία με τα Δημόσια Πανεπιστήμια να λαμβάνεται υπόψη η οικονομική επιβάρυνση στον Προϋπολογισμό του Πανεπιστημίου και οι οροφές που εγκρίνονται από το Υπουργείο Οικονομικών. • Η ΔΑΑΕ θα συνεργαστεί με το ίδρυμα «ΑΘΗΝΑ» στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της για τις προτεινόμενες αναπτύξεις για την Εθνική Στρατηγική Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους 	
15	Υπομέτρο 8.1. Οργάνωση και στήριξη της Πολιτιστικής Πολιτικής των Ορεινών Κοινοτήτων
Δράσεις	<ol style="list-style-type: none"> 1. Σύσταση Ιδρύματος Πολιτισμού Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους, για την διαμόρφωση και προώθηση της Πολιτιστικής Πολιτικής <ul style="list-style-type: none"> > Παρεχόμενες Υπηρεσίες και Οργανωτική Δομή > Στελέχωση - Υποδομές – Εξοπλισμός 2. Δημιουργία δικτύου φορέων υποστήριξης του Ιδρύματος (εκπαιδευτικοί και ερευνητικοί φορείς)
Ενέργειες	
Σχόλιο/Πρόταση ΥΠΠ:	
ΔΠΥ:	
Διαμόρφωση Πολιτιστικής Πολιτικής - Ίδρυμα Πολιτισμού Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους	
<ul style="list-style-type: none"> • Η απουσία της ενιαίας πολιτιστικής πολιτικής και ενιαίας εποπτείας στα θέματα πολιτισμού λόγω του κατακερματισμού υπηρεσιών και φορέων δεικνύει την αναγκαιότητα της σύστασης ενός φορέα, ο οποίος θα αναλάβει την εποπτεία και τον συντονισμό για την προστασία και αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς. • Από την άλλη, υπάρχει και έντονος προβληματισμός ως προς την εποπτεία ενός πολιτιστικού φορέα για την περιοχή του Τροόδους. Ως εκ τούτου, εκφράζονται κάποιες επιφυλάξεις για τον τρόπο σύστασης του εν λόγω Ιδρύματος και συγκεκριμένα για την άσκηση πολιτικής από Διοικητικό Συμβούλιο. • Γίνεται εισήγηση για θέσπιση νομοθεσίας για τη δημιουργία ενός φορέα/Οργανισμού ή/και Επιτροπής, ο/η οποίος/α να απαρτίζεται από Συμβουλευτική Επιτροπή με μέλη αρμόδιους φορείς (Υπουργεία/Υπηρεσίες) που ασκούν πολιτικές αρμοδιότητες που αφορούν στην Πολιτιστική Πολιτική καθώς και ειδικούς/εμπειρογνώμονες στα θέματα αρμοδιότητας του φορέα. • Επιπλέον, τονίζεται ότι ο φορέας <u>δεν θα πρέπει να ασκεί αλλά να εισηγείται πολιτιστική πολιτική</u>. • Ο φορέας θα μπορούσε να λειτουργεί σαν <u>συμβουλευτικό σώμα προς την Κυβέρνηση στα θέματα που άπτονται της αρμοδιότητας του</u> (για εύκολη αναφορά είναι σχετική η σύσταση Ιδρύματος «Κυπριακή Εθνική Επιτροπή για την UNESCO» http://www.unesco.org.cy/About-Ethniki_Epitropi_GR-ABOUT-02_GR). 	

15

16	Υπομέτρο 8.2. Καταγραφή και Τεκμηρίωση της ιστορίας και των πολιτιστικών πόρων των ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους (Τμήμα Επιστημονικών Μελετών Ιδρύματος)
Δράσεις	<ol style="list-style-type: none"> 1. Μελέτη εντοπισμού, καταγραφής και τεκμηρίωσης της άυλης κληρονομιάς και σχέδια δράσης ανάδειξης και αξιοποίησής της. 2. Μελέτη καταγραφής και ανάδειξης των άυλων χαρακτηριστικών των πολιτιστικών στοιχείων (υλικόι πόροι) του Τροόδους (π.χ. τεχνοτροπία, χρηστικότητα, ιστορικότητα κλπ).
Ενέργειες	
Σχόλιο/Πρόταση ΥΠΠ:	
ΔΠΥ:	
<ul style="list-style-type: none"> • Έχει κυρωθεί από την Κύπρο η Σύμβαση για την άυλη πολιτιστική κληρονομιά από το 2015 και λειτουργεί Ειδική Επιτροπή για την εγγραφή νέων στοιχείων στον Εθνικό Κατάλογο UNESCO με βάση συγκεκριμένα κριτήρια. 	
17	Υπομέτρο 8.3. Διάδοση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς Τροόδους (Τμήμα Προβολής)
Δράσεις	<ol style="list-style-type: none"> 1. Σχέδια δράσης για την προβολή των πολιτιστικών πόρων της περιοχής και των δραστηριοτήτων του Ιδρύματος 2. Σχέδιο χρήσης και ένταξης νέων τεχνολογιών σε μνημεία και πολιτιστικούς χώρους και Σχέδιο Εφαρμογής της δημιουργία τεχνολογικών εργαλείων για την εξ αποστάσεως εξυπηρέτηση των επισκεπτών και χρηστών 3. Δημιουργία Βιβλιοθήκης και Αρχείου Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους (Τμήμα Βιβλιοθήκης - Αρχείου – Κέντρου Τεκμηρίωσης)
Ενέργειες	
Σχόλιο/Πρόταση ΥΠΠ:	
ΔΠΥ:	
<ul style="list-style-type: none"> • Για το θέμα της προβολής των πολιτιστικών πόρων θα πρέπει να υπάρχει συντονισμός με το Υφυπουργείο Τουρισμού, Τμήμα Αρχαιοτήτων και Εθνική Επιτροπή UNESCO • Για τη δημιουργία βιβλιοθήκης και αρχείου ορεινών κοινοτήτων Τροόδους γίνεται εισήγηση για συντονισμό του θέματος σε συνεργασία με την Κυπριακή Βιβλιοθήκη • Αναφορικά με το θέμα της δημιουργίας ψηφιακής βιβλιοθήκης γίνεται εισήγηση για συνεργασία με το Εργαστήριο Ψηφιακής Πολιτιστικής Κληρονομιάς του ΤΕΠΑΚ. 	
18	Υπομέτρο 8.4. Αναβάθμιση και Αξιοποίηση πολιτιστικών υποδομών
Δράσεις	<ol style="list-style-type: none"> 1. Θεματικές Ενότητες – Μουσεία 2. Σχέδιο Δράσης για Αναβάθμιση και αξιοποίηση υφιστάμενων μουσείων 3. Σχέδιο Δράσης για Αναβάθμιση και αξιοποίηση μνημείων 4. Σχέδιο Δράσης για Αναβάθμιση και αξιοποίηση λοιπών Πολιτιστικών χώρων (Κέντρα Πληροφόρησης και Πολιτιστικά Κέντρα) 5. Οργάνωση Δικτύου Θεματικών Ενοτήτων
Ενέργειες	
Σχόλιο/Πρόταση ΥΠΠ:	

16

ΔΠΥ:		<ul style="list-style-type: none"> Υπάρχει σύγκλιση απόψεων ότι υπάρχει πολύ σημαντικός πλούτος άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς, ο οποίος θα πρέπει να καταγραφεί, να αναδειχθεί και να αξιοποιηθεί. Πίνεται εισήγηση στο θέμα αυτό να υπάρξει συνεργασία με την Κυπριακή Εθνική Επιτροπή UNESCO λαμβάνοντας υπόψη τον Εθνικό Κατάλογο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς, τα στοιχεία που έχουν εγγραφεί και τους Φορείς/Κοινότητες που τα έχουν εγγράψει. Συντονισμός και με Λογοτεχνικά Σωματεία, Ε.ΚΑ.ΤΕ, ΕΙ.ΚΑ, Πανεπιστήμια, Υπηρεσία Κυπριακής Χειροτεχνίας. Αναφορικά με το θέμα των Μουσείων, υπάρχει θετική προσέγγιση ως προς την ίδρυση και λειτουργία Ιστορικού Μουσείου Τροόδους. Επισημαίνεται επιπλέον ότι είναι σημαντική η καταγραφή και αξιοποίηση των πολιτιστικών κέντρων και 'Μουσείων' που υπάρχουν στην περιοχή. Ιδιαίτερη προσοχή χρειάζεται στον ορισμό του 'Μουσείου' και στις περιπτώσεις αυτές θα πρέπει να ληφθεί υπόψη η νομοθεσία που αφορά στον Ν.58(Ι)/2009 - Ο περί της Αναγνώρισης Ιδιωτικών Μουσείων και Μουσείων των Αρχών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Διαδικασία και Προϋποθέσεις) Νόμος.
19	Υπομέτρο	8.5. Πολιτιστική Εκπαίδευση Κατάρτιση και Δια Βίου Μάθηση (διασύνδεση με την Επιχειρηματικότητα)
	Δράσεις	<ol style="list-style-type: none"> Δημιουργία Κέντρου Εκπαίδευσης Πολιτισμού Ορεινών Κοινοτήτων Ίδρυση Σχολείου Καλών και Εφαρμοσμένων τεχνών (στα πρότυπα του Μουσικού Σχολείου) Υποστήριξη δράσεων ανάπτυξης, προώθησης της σύγχρονης Πολιτιστικής Δημιουργίας και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς του Τροόδους Εκπαίδευση του τοπικού ανθρώπινου δυναμικού για την υποστήριξη του Σχεδίου
	Ενέργειες	
Σχόλιο/Πρόταση ΥΠΠ:		
ΔΔΕ: <ul style="list-style-type: none"> Συμφωνούμε με την εισήγηση. Στην περίπτωση που τα ΚΕΠΟΚ υποβάλουν αίτημα που αφορά λειτουργία ομάδων ενήλικων εκπαιδευμένων, τότε η Υπηρεσία Επιμορφωτικών Κέντρων θα εξετάζει το ενδεχόμενο προσφοράς των θεμάτων, με βάση τις ισχύουσες διαδικασίες. ΔΜΤΕΕΚ: <ul style="list-style-type: none"> Ίδρυση Σχολείου Εφαρμοσμένων τεχνών (στα πρότυπα του Μουσικού Σχολείου) ΔΠΥ: <ul style="list-style-type: none"> Οι Πολιτιστικές Υπηρεσίες στα πλαίσια των σχεδίων και προγραμμάτων τους έχουν στηρίξει και επιχορηγήσει δράσεις, εκδηλώσεις και υποδομές στις ορεινές κοινότητες του Τροόδους. Επισημαίνεται όμως ότι απαιτείται να δοθεί περισσότερη έμφαση στους φυσικούς φορείς (δημιουργοί) που δημιουργούν παραδοσιακό πολιτισμό στην περιοχή. 		
20	Υπομέτρο	8.6. Θεσμικές διευθετήσεις
	Δράσεις	<ol style="list-style-type: none"> Διαμόρφωση προδιαγραφών για διαδρομές και δραστηριότητες σύμφωνα με διεθνή πρότυπα Θεσμική αναγνώριση των Κέντρων Πολιτιστικής Εκπαίδευσης Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους των Μουσείων της περιοχής του Τροόδους (προδιαγραφές, λειτουργικότητα, στελέχωση κλπ)
	Ενέργειες	

17

Σχόλιο/Πρόταση ΥΠΠ:		
ΔΠΥ: <ul style="list-style-type: none"> Θα πρέπει να εφαρμόζεται η υφιστάμενη νομοθεσία (Μουσεία, Πολιτιστικά Κέντρα κλπ.) 		
ΜΕΡΟΣ Β: Σχόλια που αφορούν σε άλλα, επιμέρους σημεία του τεύχους Β' της Εθνικής Στρατηγικής		
1	Θέμα και σελίδες	Διάγνωση: Ειδική Εκπαίδευση σε Δημοτική και Προδημοτική
Σχόλιο/Πρόταση ΥΠΠ:		
ΔΔΕ: <ul style="list-style-type: none"> Θα πρέπει να επισημανθεί ότι η πρόταση «Ωστόσο, η Κοινότητα Ομόδους έχει εξασφαλίσει τις απαιτούμενες άδειες για δημιουργία Σχολείου Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης», στη σ. 273 του τεύχους Β', δεν αφορά το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, το οποίο δεν έχει παραχωρήσει οποιαδήποτε άδεια για λειτουργία Σχολείου Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης στη συγκεκριμένη κοινότητα. 		
2	Θέμα και σελίδες	Ενιαίες δομές προστασίας και απασχόλησης παιδιών προσχολικής ηλικίας
Σχόλιο/Πρόταση ΥΠΠ:		
ΔΔΕ: <ul style="list-style-type: none"> Συνεργασία με το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Τα παιδιά ηλικίας 3 χρόνων μέχρι 4 χρόνων και 8 μηνών δεν εγγράφονται «κατ' εξαίρεση», όπως παρουσιάζεται στο κείμενο στη σελίδα 268, αλλά έχουν δικαίωμα εγγραφής, νοουμένου ότι υπάρχουν κενές θέσεις μετά την εγγραφή των παιδιών ηλικίας υποχρεωτικής προδημοτικής εκπαίδευσης (4 8/12 και άνω). Κατ' εξαίρεση εγγραφή παραχωρείται από τον Υπουργό Παιδείας και Πολιτισμού σε παιδιά που συμπληρώνουν την ηλικία των 3 χρόνων μετά την 31^η Αυγούστου της χρονιάς που αρχίζει η φοίτηση, εφόσον αυτά κατοικούν σε απομακρυσμένες περιοχές όπου υφίστανται ιδιαίτσες συνθήκες. Στα Δημόσια Νηπιαγωγεία (ΔΝ) δεν παρέχεται φροντίδα, αλλά εκπαίδευση (σελ. 268, 305). Τα Δημόσια Νηπιαγωγεία μπορεί να συστεγάζονται με τα αντίστοιχα Δημοτικά Σχολεία, ο χώρος όμως της αυλής του νηπιαγωγείου στον οποίο οργανώνεται υπαίθριο παιχνίδι και τοποθετούνται παιχνίδια είναι ξεχωριστός. Η αυλή του νηπιαγωγείου δεν χρησιμοποιείται από τα παιδιά του δημοτικού σχολείου και η αυλή του δημοτικού σχολείου δεν χρησιμοποιείται από τα παιδιά του νηπιαγωγείου (σελ. 268). Στον πίνακα 2, σελ 268, δεν παρουσιάζονται όλες οι κοινότητες οι οποίες ενώνονται σε σύμπλεγμα στο κάθε περιφερειακό νηπιαγωγείο. Επισυνάπτονται σχετικά οι κατάλογοι των περιφερειακών νηπιαγωγείων. Οι κατάλογοι αυτοί μπορούν να εντοπιστούν στο διαδίκτυο στον ακόλουθο σύνδεσμο: http://www.moec.gov.cy/dde/ekpaideftikes_perifereies_2019_20.html 		
3	Θέμα και σελίδες	Περιβαλλοντική Εκπαίδευση (σελ. 293-296)
Σχόλιο/Πρόταση ΥΠΠ:		

18

ΜΕΠΛΑ

Α) Το όλο κεφάλαιο αντί να αναφέρεται σε Περιβαλλοντική Εκπαίδευση να μετονομασθεί σε Εκπαίδευση για το Περιβάλλον και την Αειφόρο Ανάπτυξη δεδομένου ότι η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση έχει ενσωματωθεί στην Εκπαίδευση για την Αειφόρο Ανάπτυξη και έτσι προσδιορίζεται επιστημονικά.

Β) Δεδομένου ότι η Μονάδα για την Εκπαίδευση για την Αειφόρο Ανάπτυξη υπάγεται αποτελεί οριζόντια Δομή του ΥΠΠ θα ήταν χρήσιμο όπου υπάρχει ως αρμόδιος φορέας για την ΕΠΛΑ το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο να αντικατασταθεί από τη Μονάδα για την Εκπαίδευση το Περιβάλλον και την Αειφόρο Ανάπτυξη.

Γ) σελ. 294: Το Δίκτυο ΚΠΕ αποτελεί το συντονιστικό φορέα του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού....

Σχόλιο: Το πιο πάνω σημείο να αναδιατυπωθεί ως ακολούθως «Το Δίκτυο Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού υπάγεται στη Μονάδα για την Εκπαίδευση το Περιβάλλον και την Αειφόρο Ανάπτυξη η οποία αποτελεί τον επίσημο φορέα του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού για την προώθηση...»

Δ) σελ. 295: Λαμβανομένου υπόψη ότι στο Κοιλάνι τα επόμενα δύο χρόνια (2019-2020) θα εκτελούνται οικοδομικές εργασίες, για τον λόγο αυτό θεωρούμε ως προτεραιότητα την ενίσχυση του ΚΠΕ Πεδουλά έως το 2019 και έως το 2021 το Κοιλάνι.

Σχόλιο: Στο σημείο αυτό θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι το προσωπικό των ΚΠΕ, δεν αποτελεί προσωπικό με καθεστώς απόσπασης, αλλά τοποθέτησης.

Ε) σελ. 296: Στην αναφορά τα προγράμματα να επεκταθούν ταυτόχρονα με τα παιδιά, ενώ τα έσοδα να καταλήγουν στις Κοινότητες. Το βασικό ζήτημα που προκύπτει είναι ότι οι ξενώνες δεν μπορούν να εξασφαλίσουν τη διαμονή των οικογενειών και θα πρέπει να διερευνηθεί αν τα ξενοδοχεία της περιοχής μπορούν να συμβάλλουν στην επίλυση αυτού του ζητήματος.

Σχόλιο: Ο σχεδιασμός που υπάρχει είναι τα προγράμματα να επεκταθούν σε άλλες ομάδες ειδικού ενδιαφέροντος, επαγγελματίες και φοιτητές με την ενεργό εμπλοκή των τοπικών κοινοτήτων, νοούμενου ότι θα υπάρχουν οι κατάλληλες υποδομές για την υποστήριξή τους.

Στ) σελ. 296: Το βασικό ζήτημα που προκύπτει είναι ότι οι ξενώνες δεν μπορούν να εξασφαλίσουν τη διαμονή των οικογενειών και θα πρέπει να διερευνηθεί αν τα ξενοδοχεία της περιοχής μπορούν να συμβάλλουν στην επίλυση αυτού του ζητήματος.

Σχόλιο: Επείγει η ανέγερση νέων ξενώνων στο ΚΠΕ Πεδουλά γιατί οι υφιστάμενοι δεν μπορούν να ανταποκριθούν στις αυξανόμενες ανάγκες των σχολείων. Δεδομένου μάλιστα του γεγονότος ότι θα λειτουργήσει το ΚΠΕ Παναγιάς με νέους ξενώνες, όπως επίσης προγραμματίζεται η ανέγερση νέων ξενώνων στο ΚΠΕ Σαλαμιούς, εγείρονται θέματα ανταγωνιστικότητας και μείωσης της επισκεψιμότητας στο ΚΠΕ Πεδουλά λόγω της μη δυνατότητάς του να ανταποκριθεί σε θέματα διαμονής, όπως επίσης και να παρέχει ποιότητα υπηρεσιών. Το θέμα έχει τεθεί επανειλημμένα στο Κοινοτικό Συμβούλιο Πεδουλά, δυστυχώς όμως δεν λήφθηκε ακόμη καμία απόφαση και το θέμα εκκρεμεί εδώ και 8 χρόνια.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΧ – ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΓΕΩΡΓΙΑΣ, ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Αρ. Φακ.: 05.02.011, 02.10.013.016

Αρ. Τηλ.: 22408920

E-mail: jconstantinidou@environment.moa.gov.cy

ΤΜΗΜΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
1498 ΛΕΥΚΩΣΙΑ

15 Μαρτίου 2019

ΜΕ ΗΛ. ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΟ

Γραφείο Επιτρόπου Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων

Εθνική Στρατηγική Ανάπτυξης για την Ορεινή Κοινοτήτων Τροόδους
Σύνοψη 3^{ου} Συνεδρίου Επιστημονικών και Τεχνικών Επιτροπών
για την Αναγέννηση των Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους

Έχω οδηγίες να αναφερθώ στις επιστολές σας με Αρ. Φακ. 05.03.026.004.001 και ημερομηνίες 8 και 13 Φεβρουαρίου 2019 σχετικά με το πιο πάνω θέμα, και σε συνέχεια της ταυτάριθμης επιστολής μας με ημερομηνία 15 Οκτωβρίου 2018 (επισυνάπτεται), σας πληροφορώ τα ακόλουθα μετά από ανασκόπηση των πιο κάτω τριών μελετών του 3^{ου} Συνεδρίου Επιστημονικών και Τεχνικών Επιτροπών για την Αναγέννηση των Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους.

Μελέτη Α: Εθνική Στρατηγική για την Ανάπτυξη των Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους, ΕΣΑΟΚ (Τεύχος Α: κείμενο προς διαβούλευσης & Τεύχος Β: Συνοπτική Διάγνωση, Μέτρα - Υπομέτρα - Δράσεις)

Πριν την έγκριση της Εθνικής Στρατηγικής για την Ανάπτυξη των Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους (ΕΣΑΟΚ) να αξιολογηθεί η αναγκαιότητα εκπόνησης Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ), με βάση τις πρόνοιες του περί της Εκτίμησης των Επιπτώσεων στο Περιβάλλον από Σχέδια και / ή Προγράμματα [Ν.102(Ι)/2005]. Η ΕΣΑΟΚ περιλαμβάνει διάφορες παρεμβάσεις που αφορούν είτε πολιτικές, σχέδια ή έργα για τα οποία ενδέχεται να απαιτηθεί ΣΜΠΕ. Στην περίπτωση αυτή θα πρέπει να περιληφθούν στην ΣΜΠΕ οι δύο εξειδικευμένες μελέτες «Στρατηγική Μελέτη Διαχείρισης Αστικών Στερεών Αποβλήτων Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους» και «Στρατηγική Μελέτη Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων (Λυμάτων) Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους».

Τα κύρια θέματα που θα ενδείκνυται να αναφέρει ή /και να αναλύσει η ΣΜΠΕ πέρα από το Παράρτημα Ι του πιο πάνω Νόμου Ν.102(Ι)/2005 είναι τα πιο κάτω:

05.02.011-20190315.ltr03 (Σελ. 1)

Τμήμα Περιβάλλοντος, 1498 Λευκωσία | Τ.Θ. 27658, 2432 Λευκωσία
Αρ. Φαξ: 22774945 | Ιστοσελίδα: <http://www.moa.gov.cy/environment>

- (α) τις τυχόν επιπτώσεις του Σχεδίου στην αλλαγή του κλίματος στα δάση που θα περιλαμβάνουν ενδεχομένως επιπτώσεις στην υγεία και παραγωγικότητα των δασών, τις μεταβολές στη γεωγραφική εξάπλωση ορισμένων ειδών δένδρων, της γονιμότητας των εδαφών, της αύξησης του κινδύνου έναρξης και επέκτασης των δασικών πυρκαγιών, της απερίμωσης, κ.λπ.
- (β) τις επιπτώσεις του Σχεδίου στα είδη και τους οικοτόπους που απαντούν στην συγκεκριμένη περιοχή, με ιδιαίτερη έμφαση στα ενδημικά και απειλούμενα φυτά, στη χλωρίδα και στην πανίδα της περιοχής (αγρινά, νυκτερίδες), στην απώλεια ή υποβάθμιση βιοτόπων, στους κινδύνους για την άγρια ζωή, σε τυχόν επηρεασμό αποδημητικών πτηνών, διακοπή οικοτόπων ή διαδρομών επικοινωνίας πληθυσμών ειδών, δημιουργία συνθηκών εκτοπισμού ειδών, καταστροφή χώρου περάσματος αποδημητικών, αποκοπή δέντρων ή συστάδων δέντρων, επηρεασμός τους από τυχόν αύξηση της τροχαίας κίνησης και αύξηση επισκεψιμότητας των περιοχών και των γαλαριών με νυκτερίδες που υπάρχουν στις γύρω περιοχές, από την αλλαγή χρήση γης, κτλ.
- (γ) τις επιπτώσεις του Σχεδίου στη γεωμορφολογία και εδάφη και τους ορυκτούς πόρους της περιοχής (που χαρακτηρίζεται από πλούσια κοιτάσματα αμιάντου, χρωμίτη, χαλκούχων σιδηροπηριτών και συγκεντρώσεις χρυσού και αργύρου).
- (δ) τις επιπτώσεις στην υδρολογία της περιοχής (πηγές, υπόγεια νερά, φράγματα).
- (ε) τις επιπτώσεις στην πολιτιστική κληρονομιά της περιοχής, λόγω της συγκέντρωσης σημαντικής βυζαντινής κληρονομιάς που βρίσκεται υπό την προστασία της UNESCO.

Όσον αφορά τις διάφορες παρεμβάσεις της ΕΣΑΟΚ εισηγούμεστε τα εξής:

Φυσικό περιβάλλον: ανάμεσα στα μέτρα να ληφθούν υπόψη τα έργα που έγιναν για την προστασία, αποκατάσταση και δημιουργία σημαντικών καταφυγίων για τις νυκτερίδες, στα πλαίσια του Προγράμματος LIFE «Βελτιώνοντας την κατάσταση διατήρησης των ειδών πανίδας στην Κύπρο: Από την αποκατάσταση των μικροενδιαιτημάτων των ειδών έως τη συνεκτικότητα του οικολογικού τοπίου», (LIFE09NAT/CY/000247-ICOSTACY). Επίσης, να ληφθεί υπόψη η διαχείρις κινδύνων λόγω κλιματικής αλλαγής, προτείνοντας μέτρα όπως η επιλογή δασικών ειδών και δασοκομικών πρακτικών λιγότερο ευάλωτων στις καταιγίδες και τις πυρκαγιές.

Διαχείριση στερεών και υγρών αποβλήτων: τα προτεινόμενα μέτρα όπως κατασκευή / αναβάθμιση σταθμών επεξεργασίας λυμάτων, κατασκευή αποχετευτικού δικτύου, ανάπτυξη πράσινων σημείων κ.α. να προωθηθούν με βάση τη Στρατηγική Διαχείρισης Δημοτικών Αποβλήτων 2015-2021 και το Σχέδιο για την Ανάπτυξη Δικτύου Πράσινων Σημείων. Επίσης, να ληφθεί υπόψη το Πρόγραμμα πρόληψης χωριστής συλλογής και αξιοποίησης αποβλήτων σε ορεινές και απομακρυσμένες περιοχές (Zero Waste Approach) που αφορά τη δημιουργία της κατάλληλης υποδομής (εκπαίδευση, εξοπλισμός, λογισμικό, ενημερωτικές εκστρατείες, εργαστήρια επισκευής, μονάδες κομποστοποίησης, σημεία συλλογής κ.λπ.) σε τοπικές αρχές ορεινών και απομακρυσμένων περιοχών με σκοπό τη προώθηση της χωριστής συλλογής και την όσο το δυνατό μικρότερη ανάγκη μεταφοράς σύμμεικτων αποβλήτων προς κεντρικές μονάδες διαχείρισης.

Ενέργεια «Ενεργειακή Στρατηγική Τροόδους 2030»: ενσωμάτωση δράσεων που αφορούν το χρηματοδοτικό πρόγραμμα NER 300, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, με σκοπό την ενθάρρυνση της εμπορικής επίδειξης τεχνολογιών ασφαλούς δέσμευσης και γεωλογικής αποθήκευσης CO₂ και καινοτόμων τεχνολογιών ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Το Πρόγραμμα θα χρηματοδοτήσει ένα έργο που αφορά ένα καινοτόμο σύστημα διαχείρισης παραγόμενης ηλεκτρικής ενέργειας ανανεώσιμων πηγών ενέργειας της ορεινής περιοχής Τροόδους. Το έργο θα έχει ανάδοχο την ΑΗΚ και προϋποθέτει συνεργασία με τις κοινότητες του Τροόδους.

Πλαίσιο Χωρικής Οργάνωσης (Δήλωση Πολιτικής Τροόδους): με βάση τις πρόνοιες του περί της Εκτίμησης των Επιπτώσεων στο Περιβάλλον από Σχέδια και / ή Προγράμματα [Ν.102(Ι)/2005], θα πρέπει πριν την έγκριση του Σχεδίου να υποβληθεί Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ) από την αρμόδια αρχή που θα εκπονήσει το Σχέδιο, στην Περιβαλλοντική Αρχή, για αξιολόγηση.

Η ΣΜΠΕ θα πρέπει να λάβει υπόψη:

- τις υφιστάμενες πολεοδομικές ζώνες και τις χρήσεις γης σε σχέση με τις περιοχές του Δικτύου Natura 2000 και τις αγροτικές περιοχές Υψηλής Φυσικής Αξίας,
- τις εισηγήσεις για τροποποίηση / επέκταση πολεοδομικών ζωνών σε σχέση με τις επιπτώσεις τους στις διάφορες παραμέτρους για το φυσικό περιβάλλον (έδαφος, νερό, βιοποικιλότητα, κλίμα, κ.α.),
- τις υφιστάμενες πολεοδομικές ζώνες (ειδικά οικιστικές) και δεν έχουν τύχει εκμετάλλευσης ή είναι ανενεργές,
- την επαναξιολόγηση της πολιτικής της μεμονωμένης κατοικίας, των ενοποιημένων και σύνθετων αναπτύξεων,
- τη ΣΜΠΕ και τη Γνωμάτευση της Περιβαλλοντικής Αρχής για το Τοπικό Σχέδιο Μαραθάσας που εκδόθηκε το 2018, και άλλα συναφή σχέδια και προγράμματα,
- τη συσχέτιση με άλλες τομεακές πολιτικές όπως η Στρατηγική Μελέτη Διαχείρισης Αστικών Στερεών Αποβλήτων Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους, η Στρατηγική Μελέτη Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων (Λυμάτων) Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους, η Εθνική Στρατηγική Τουρισμού μέχρι το 2030, το Σχέδιο Δράσης για την Ανανεώσιμη Ενέργεια 2020-2030, κ.α.

Ακολουθώς, για κάθε έργο που εμπίπτει στο Πρώτο ή Δεύτερο Παράρτημα του περί της Εκτίμησης των Επιπτώσεων στο Περιβάλλον από Ορισμένα Έργα Νόμου του 2018 (οδικό δίκτυο, τουριστικά καταλύματα, αποχετευτικά συστήματα, κ.α.) θα πρέπει πριν την χορήγηση άδειας να υποβληθεί Μελέτη Εκτίμησης Επιπτώσεων στο Περιβάλλον (ΜΕΕΠ) ή Παροχή Πληροφοριών (Έντυπο 7) από την αρμόδια αρχή στην Περιβαλλοντική Αρχή, για αξιολόγηση.

Στην περίπτωση που η ΣΜΠΕ για τη Δήλωση Πολιτικής Τροόδους συμπέσει χρονικά με την εκπόνηση της ΣΜΠΕ για την ΕΣΑΟΚ, τότε να εκπονηθεί μια ολοκληρωμένη ΣΜΠΕ.

Μελέτες Β και Γ: Στρατηγική Μελέτη Διαχείρισης Αστικών Στερεών Αποβλήτων Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους & Στρατηγική Μελέτη Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων (Λυμάτων) Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους

Οι δύο εξειδικευμένες μελέτες να ληφθούν υπόψη κατά την εκπόνηση της ΣΜΠΕ για την ΕΣΑΟΚ, έτσι ώστε να αξιολογηθούν στα πλαίσια της ΣΜΠΕ.

Ειρήνη Κωνσταντίνου
για Διευθυντή

Κοινοποίηση:

- Γενική Διευθύντρια Υπουργείου Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος

05.02.011-20190315.11r03 (Σελ. 3)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Χ – ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΔΑΣΩΝ

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΓΕΩΡΓΙΑΣ, ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

ΤΜΗΜΑ ΔΑΣΩΝ
1414 ΛΕΥΚΩΣΙΑ

Αρ. Φακ.: 5.02.005/5
Τηλ.: 22805503
Φαξ: 22781419
E-mail: achristou@fd.moa.gov.cy

Επίτροπο Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων
(Με Email: commissioner.dmc@presidency.gov.cy)

18 Μαρτίου, 2019

**Κατάθεση απόψεων επί του Τελικού κειμένου για την
“Εθνική Στρατηγική Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους”**

Αναφέρομαι στην επιστολή σας με αρ. φακ. 05.03.001.001, ημερ. 6 Μαρτίου 2019, σχετική με το πιο πάνω θέμα, και σε συνέχεια της κατ’ ιδίαν συνάντησης που είχα στο γραφείο μου με τους καθηγητές του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας στις 18 Φεβρουαρίου 2019, καθώς και με τις θέσεις που εκφράστηκαν στο 3^ο Συνέδριο (19/2 έως 1/3/2019), παραθέτω πιο κάτω και γραπτώς τις θέσεις του Τμήματός μου:

(α). Το Τμήμα Δασών συμφωνεί με τη δημιουργία **Οργανισμού Διαχείρισης** που αναφέρεται στο *Τεύχος Β – Συνοπτική Διάγνωση - τελικό κείμενο προς διαβούλευση σελ. 168-172*, με τη διαφορά ότι στην *Ενιαία Ζώνη Διαχείρισης* δεν θα περιλαμβάνονται τα Κρατικά Δάση, για τους λόγους που επεξηγήθηκαν στις συναντήσεις που έγιναν. Σημειώνουμε ότι το Τμήμα Δασών μπορεί να είναι μέλος του Οργανισμού Διαχείρισης και μπορεί να αναλάβει την προεδρία.

(β). Η αναφορά για την αξιοποίηση του Δασικού Κολλεγίου στον Πρόδρομο (*Τεύχος Β – Συνοπτική Διάγνωση - τελικό κείμενο προς διαβούλευση σελ. 315*) δεν συνάδει με την τελευταία απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου. Θα πρέπει να γίνει αντικατάσταση του κειμένου με νέα διατύπωση έτσι ώστε το τελικό κείμενο να συνάδει με την σχετική Υπουργική Απόφαση με αρ. με Αρ. 84.417 και ημερ. 20/02/218. Σημειώνεται ότι η υλοποίηση της εν λόγω απόφασης θα δημιουργήσει κινητικότητα στην περιοχή της Μαραθάσας, στόχος που επιδιώκεται μέσα από την Στρατηγική.

(γ). Στο *Τεύχος Β, σελ. 170 Κεφάλαιο 3, «Θεσμικές Παρεμβάσεις για διαχείριση δασικών περιοχών»* θα πρέπει να διαγραφεί το πρώτο bullet αφού έχει εισαχθεί ο Στρατηγικός Σχεδιασμός του Τμήματός με τον οποίο καθορίζονται ξεκάθαροι στόχοι, δραστηριότητες, δράσεις και συγκεκριμένες ενέργειες με βάση τη Δασική Πολιτική. Δεν υπάρχει οποιαδήποτε ανάγκη για θεσμική αλλαγή, όπως περιγράφεται στο πρώτο bullet.

Τμήμα Δασών 1414 Λευκωσία
Τηλ.: 22 805 510, Φαξ: 22 805 542, Ιστοσελίδα: <http://www.moa.gov.cy/forest>

(δ). Το θέμα των Δασικών Πυρκαγιών στο κείμενο θα πρέπει να παρουσιάζεται πρώτιστα ως θέμα ασφάλειας για τις ανθρώπινες ζωές και περιουσίες. Για τον λόγο αυτό, γίνεται εισήγηση για τις πιο κάτω βελτιωτικές αλλαγές/συμπληρώσεις:

- **ΤΕΥΧΟΣ Α**

- Σελ. 36/ Θέμα 4/

Γενική Κατεύθυνση: "να ληφθούν προληπτικά μέτρα λόγω της ευαισθησίας της περιοχής στην υπερθέρμανση του πλανήτη και των αναμενόμενων επιπτώσεων όσον αφορά τη διατήρηση της βιοποικιλότητας, την αύξηση των δασικών πυρκαγιών και άλλων φυσικών κινδύνων, τη βιωσιμότητα των γεωργικών ή τουριστικών συστημάτων ή την ανάπτυξη των κυκλοφοριακών ροών".

- Σελ. 47/ια

"Παράλληλα, το Τρόδος και η Κύπρος γενικότερα φαίνεται ότι θα αντιμετωπίσουν σημαντικές προκλήσεις από την κλιματική αλλαγή σε θέματα διαχείρισης νερού, δασικών πυρκαγιών, τουριστικής ανάπτυξης, κ.α. "

- Σελ. 148 / Περιγραφή Δράσης

Να προστεθεί: "ζ. Εκπόνηση ειδικών ολοκληρωμένων σχεδίων πυροπροστασίας δασικών περιοχών και κοινοτήτων".

- **ΤΕΥΧΟΣ Β**

- Σελ. 59 / Πίνακας (SWOT Analysis)

Στις ευκαιρίες να προστεθεί.... "μείωση της καύσιμης ύλης μέσω της επαναδραστηριοποίησης του γεωργικού τομέα στις εγκαταλελειμμένες γεωργικές γαίες και της κατάλληλης διαχείρισης της θλάστησης"

- Σελ.163 /

Να προστεθεί ότι "η κλιματική αλλαγή και η αστυφιλία αποτελούν τους δύο κυριότερους παράγοντες αύξησης του κινδύνου πυρκαγιών, με ρυθμούς γεωμετρικής προόδου"

2. Λαμβάνοντας υπόψη τα πιο πάνω, παρακαλώ όπως ληφθούν υπόψη όλες οι πιο πάνω παρατηρήσεις για την τελική έκδοση της Εθνικής Στρατηγικής Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων Τρόδους.

Δρ. Ανδρέας Χρίστου
για Διευθυντή Τμήματος Δασών

Κοιν.: Γενική Διευθύντρια Υπουργείου Γεωργίας,
Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος.

ΑΧ-Τελικό Κείμενο για ΕΣΑΟΚ

Τμήμα Δασών 1414 Λευκωσία
Τηλ.: 22 805 510, Φαξ: 22 805 542, Ιστοσελίδα: <http://www.moa.gov.cy/forest>

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΓΕΩΡΓΙΑΣ, ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

ΤΜΗΜΑ ΔΑΣΩΝ
1414 ΛΕΥΚΩΣΙΑ

Αρ. Φακ.: 5.02.005/5
Τηλ.: 22805503
Φαξ: 22781419
E-mail: achristou@fd.moa.gov.cy

Επίτροπο Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων
(Με Email: commissioner.dmc@presidency.gov.cy)

18 Απριλίου, 2019

Κατάθεση συμπληρωματικών απόψεων επί του Τελικού κειμένου για την
"Εθνική Στρατηγική Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους"

Σε συνέχεια της ταυτάριθμης επιστολής μου με ημερ. 18 Μαρτίου 2019 (επισυνάπτεται για εύκολη αναφορά), σχετική με το πιο πάνω θέμα, σας πληροφορώ ότι επιπρόσθετα από τις θέσεις του Τμήματός μου που καταγράφηκαν στην εν λόγω επιστολή, θεωρούμε αναγκαίο ότι στο Κεφάλαιο 9 - Φυσικό Περιβάλλον, Κατευθύνσεις, κάτω από την επικεφαλίδα Το πλαίσιο (σελ. 168 του Τεύχους Β) θα πρέπει να προστεθούν τα ακόλουθα:

- ☐
- ☐ τη Δασική Νομοθεσία,
- ☐ τη Δήλωση Δασικής Πολιτικής,
- ☐ το καθεστώς του Εθνικού Δασικού Πάρκου Τροόδους.

Παρακαλώ για τις ενέργειές σας.

Δρ. Ανδρέας Χρίστου
για Διευθυντή Τμήματος Δασών

Κοιν.: Αναπληρωτή Διευθυντή Υπουργείου Γεωργίας,
Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος.

ΑΧ-Τελικό Κείμενο για ΕΣΑΟΚ 18/4/2019

Τμήμα Δασών 1414 Λευκωσία
Τηλ.: 22 805 510, Φαξ: 22 805 542, Ιστοσελίδα: <http://www.moa.gov.cy/forest>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΧΙ – ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ, ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ**ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ****Σ Η Μ Ε Ι Ω Μ Α****Σχόλια σχετικά με το Προσχέδιο της Εθνικής Στρατηγικής Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους,
που ετοιμάστηκε από το Γραφείο Επιτρόπου Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων**

Η Υπηρεσία Βιομηχανίας και Τεχνολογίας του Υπουργείου Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας (ΥΕΕΒ) περιλαμβάνει τους πιο κάτω Κλάδους που έχουν αρμοδιότητες σχετικές με διάφορα μέτρα/δράσεις που φαίνονται στο προσχέδιο της Εθνικής Στρατηγικής Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους (ΕΣΑΟΚ). Οι Κλάδοι της Υπηρεσίας καθώς και σχόλια σε σχέση με το προσχέδιο της ΕΣΑΟΚ φαίνονται πιο κάτω.

Γενικά

Η Υπηρεσία Βιομηχανίας και Τεχνολογίας του ΥΕΕΒ συμφωνεί με το γενικότερο όραμα και πολιτική του προσχεδίου της ΕΣΑΟΚ. Θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν, αξιοποιηθούν και επεκταθούν Κρατικές, ιδιωτικές, ημικρατικές και πανεπιστημιακές υφιστάμενες υποδομές, υπηρεσίες, φορείς, θεσμοί, μέτρα, προγράμματα, επιχειρηματικά και αναπτυξιακά κέντρα, για τα οποία να γίνει προσπάθεια για λειτουργία τους (π.χ. μέσω φυσικών παραρτημάτων τους) και στις Ορεινές Κοινοότητες Τροόδους, λαμβάνοντας υπόψη και τις ιδιαιτερότητες των Κοινοτήτων αυτών. Σκοπός είναι να γίνει προσπάθεια αποφυγής της δημιουργίας άλλων ξεχωριστών νέων ή/και παράλληλων μηχανισμών με τους πιο πάνω, έτσι ώστε να υπάρξει αποτελεσματικότερος συντονισμός, συνεργασία και καλύτερα αποτελέσματα, αποφυγή επιπρόσθετου οικονομικού και διοικητικού κόστους και αλληλοεπικάλυψης ή/και κατάτμησης αρμοδιοτήτων, δραστηριοτήτων και διπλής εργασίας.

1. Κλάδος Χρηματοδοτήσεων και Χορηγιών

Ο Κλάδος ασχολείται με την εφαρμογή διάφορων Σχεδίων Χορηγιών που στοχεύουν στην παροχή κινήτρων για ενίσχυση της επιχειρηματικότητας.

Σχεδόν σε όλα τα Σχέδια Οικονομικής Στήριξης που εφαρμόζει ο Κλάδος, δίδεται ειδική βαθμολόγηση στις επιχειρήσεις που είναι εγκατεστημένες ή πρόκειται να εγκατασταθούν (υφιστάμενες και νέες) σε περιοχές μακριά από τα αστικά κέντρα ή περιοχές της υπαίθρου ή ορεινές περιοχές. Σκοπός είναι η δημιουργία οικονομικής και εμπορικής δραστηριότητας στις περιοχές αυτές, αναβάθμιση και αύξηση της ανταγωνιστικότητας υπηρεσιών και προϊόντων, η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, ο περιορισμός της αστυφιλίας και γενικά η αναζωογόνηση των περιοχών αυτών με τα ανάλογα θετικά αποτελέσματα.

Επιπρόσθετα για πολύ μικρές επιχειρήσεις οι οποίες δραστηριοποιούνται με την μεταποίηση ή/και εμπορία γεωργικών προϊόντων και είναι εγκατεστημένες ή πρόκειται να εγκατασταθούν σε ορεινές περιοχές, το ανάλογο Σχέδιο Χορηγιών προνοεί μεγαλύτερο ποσό χορηγίας σε σύγκριση με τις ίδιες επιχειρήσεις που είναι εγκατεστημένες ή πρόκειται να εγκατασταθούν σε άλλες περιοχές.

Ο Κλάδος Χρηματοδοτήσεων και Χορηγιών εφαρμόζει πολιτικές, στρατηγικές, προγράμματα, κίνητρα και χρηματοδοτήσεις, στα πλαίσια των Εθνικών και Ευρωπαϊκών νομοθεσιών/κανονισμών, που είναι ισοβαρή, με ίσες ευκαιρίες σε όλη την επικράτεια της Κυπριακής Δημοκρατίας, χωρίς διακρίσεις, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητες της κάθε περιοχής. Γενικά όλα τα Σχέδια Χορηγιών που εφαρμόζει ο Κλάδος, ελέγχονται, εγκρίνονται και παρακολουθούνται από τις σχετικές Διαχειριστικές Αρχές των Ευρωπαϊκών Ταμείων στην Κυπριακή Δημοκρατία (Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος και Γενική Διεύθυνση Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων Συντονισμού και Ανάπτυξης).

Ο Κλάδος έχει την ανάγκη ενίσχυσης με επιπλέον προσωπικό για την ταχύτερη εφαρμογή των Σχεδίων Χορηγιών (ετοιμασία, προκήρυξη, εξέταση, έγκριση, επιτόπιες επιθεωρήσεις, πληρωμές).

2. Κλάδος Επιχειρηματικότητας (περιλαμβάνει και την Μονοθυριδική Πρόσβαση Ενιαίου Κέντρου Εξυπηρέτησης για τις Επιχειρήσεις), Καινοτομίας και Εσωτερικής Αγοράς

Το φάσμα των θεμάτων του Κλάδου είναι πολύ ευρύ και πολύπλευρο με συνάφεια με πολλές θεματικές, μέτρα, δράσεις του προσχεδίου της ΕΣΑΟΚ.

2.1 Επιχειρηματικότητα:

Η πλειονότητα των εν λόγω δράσεων έχουν συμπεριληφθεί και στη Δήλωση Πολιτικής για την Επιχειρηματικότητα, του ΥΕΕΒ. Σκοπός της Δήλωσης Πολιτικής για την Επιχειρηματικότητα, του ΥΕΕΒ, είναι η δημιουργία περισσότερων βιώσιμων και ανταγωνιστικών επιχειρήσεων και η ανάπτυξη επιχειρηματικής δραστηριότητας βασισμένης στη γνώση, την τεχνολογική αναβάθμιση και την καινοτομία. Οι δράσεις έχουν σχεδιαστεί και μπορούν να εφαρμοστούν σε όλη την επικράτεια της Κυπριακής Δημοκρατίας, χωρίς να περιθωριοποιούν τις ορεινές περιοχές. Στο θέμα που πρέπει να εστιάσουμε την προσοχή μας είναι αυτό της διάχυσης της πληροφόρησης στις ορεινές περιοχές καθώς και πως τα προγράμματα που ήδη υφίστανται μπορούν να αξιοποιηθούν στο μέγιστο βαθμό από επιχειρηματικές του Τροόδους.

Ως εκ τούτου, υπάρχουν συνέργειες και προοπτικές συνεργασίας μεταξύ των δυο στρατηγικών, δηλαδή του προσχεδίου της ΕΣΑΟΚ και της Δήλωσης Πολιτικής για την Επιχειρηματικότητα του ΥΕΕΒ. Για αυτό, προσβλέπουμε στη συνεργασία με το Γραφείο Επιτρόπου Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων για αξιοποίηση των εν λόγω συνεργιών κατά το στάδιο υλοποίησης του επιχειρησιακού πλάνου της ΕΣΑΟΚ.

Σε ότι αφορά τον Πίνακα – Σχέδιο Δράσης Δια Βίου Μάθησης & Επιχειρηματικότητας για τις ορεινές περιοχές του Τροόδους 2019-2030, ακολουθούν συγκεκριμένες παρατηρήσεις:

- Σελίδα 1 – ΑΠ1: Να προστεθεί νέα δράση: Διεξαγωγή προγραμμάτων επιχειρηματικότητας σε σχολεία του Τροόδους από το Junior Achievement.
- Σελίδα 6 - ΑΠ3: Μέτρο 3.4 Προγράμματα Συμβουλευτικής και Mentoring Επιχειρήσεων – Η δράση 3.4.2 να αλλάξει σε: Υλοποίηση επιχειρησιακών προγραμμάτων και εξατομικευμένων εκπαιδύσεων/mentoring της EBRD.

2.2 Βιομηχανική Πολιτική:

- Συμφωνούμε με τους στρατηγικούς και τακτικούς στόχους και το όραμα που τέθηκαν, τα οποία συνάδουν με το προσχέδιο του στρατηγικού πλαισίου της Νέας Βιομηχανικής Πολιτικής 2019-2030 που ετοίμασε το ΥΕΕΒ και το οποίο εντάσσει τη βιοτεχνία και τη μεταποίηση. **Οι δώδεκα ολοκληρωμένες παρεμβάσεις του προσχεδίου της Εθνικής Στρατηγικής για την Ανάπτυξη των Ορεινών Κοινοτήτων του Τροόδου συνάδουν και καλύπτονται σε σημαντικό βαθμό από τους έξι στρατηγικούς πυλώνες υλοποίησης του προσχεδίου της Νέας Βιομηχανικής Πολιτικής:**

ΠΥΛΩΝΑΣ 1. ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΓΙΑ ΒΙΩΣΙΜΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ (δημιουργία κατάλληλων υποδομών και έργων, θεσμών και μηχανισμών, επιχειρηματικών μοντέλων, κυκλικών διαδικασιών παραγωγής και εναλλακτικών ενεργειακών συστημάτων)

ΠΥΛΩΝΑΣ 2. ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΟΥ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟΥ/ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ (άρση των εμποδίων για τη λειτουργία και ανάπτυξη των βιομηχανιών, μείωση του διοικητικού τους φόρτου και κόστους μέσω: καλύτερων κρατικών υπηρεσιών, εφαρμογής της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και δημιουργίας θετικής κουλτούρας για τη βιομηχανία και την καινοτομία)

ΠΥΛΩΝΑΣ 3. ΨΗΦΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ (υιοθέτηση ψηφιακών συστημάτων και εφαρμογών παραγωγής, σύγχρονου εξοπλισμού και τεχνολογιών αιχμής, δημιουργία έξυπνων εργοστασίων και υποδομών ψηφιακών υπηρεσιών)

ΠΥΛΩΝΑΣ 4. ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΝΕΩΝ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΕΝΙΣΧΥΣΗ/ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΩΝ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ (αναδιαμόρφωση των προγραμμάτων εκπαίδευσης, της δια βίου μάθησης και της εφαρμογής προτύπων πιστοποίησης για ψηφιακές και άλλες δεξιότητες - χρήσιμες για τη βιομηχανία περιλαμβανομένων των STEAM (Science, Technology, Engineering, Arts and Mathematics) & STEP (Science, Technology, Engineering and Production) Skills)

ΠΥΛΩΝΑΣ 5. ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΣΤΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ (μέγιστη και ευέλικτη αξιοποίηση υφιστάμενων εργαλείων χρηματοδότησης, σχεδιασμός νέων εναλλακτικών εργαλείων χρηματοδότησης, κρατικών ενισχύσεων, μέγιστη αξιοποίηση διαθέσιμων ευρωπαϊκών και εθνικών πόρων και περιφερειακών και διακρατικών συμφωνιών)

ΠΥΛΩΝΑΣ 6. ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΣΤΙΣ ΑΓΟΡΕΣ/ ΕΞΩΣΤΡΕΦΕΙΑ, ΕΞΑΓΩΓΕΣ ΚΑΙ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ (δημιουργία μηχανισμών που θα βοηθήσουν στην ενίσχυση του εμπορίου, του μάρκετινγκ, στην προσέλκυση και διευκόλυνση επενδύσεων, καθώς και, στην αξιοποίηση διακρατικών συμφωνιών)

- Οι τρεις βασικοί πυλώνες της ορεινής οικονομίας (Γεωργία, Μεταποίηση και Τουρισμός) αποτελούν σε συνδυασμό μία από τις σημαντικότερες αλυσίδες αξίας που πρέπει να δημιουργηθούν στην Κύπρο και εντάσσονται στις προτεραιότητες του προσχεδίου της στρατηγικής προσέγγισης της Νέας Βιομηχανικής Πολιτικής για τη δημιουργία αλυσίδων αξίας με πρώτη την 'Γεωργία-Μεταποίηση-Τουρισμός'. Για τον σκοπό αυτό, θεωρούμε ότι οι ομάδες εργασίας που θα δημιουργηθούν, θα πρέπει να δημιουργήσουν διασυνδέσεις υφιστάμενων και νέων πολιτικών σχετικών με τα θέματα αυτά και ιδιαίτερα αυτών που σχετίζονται με το Υφυπουργείο Τουρισμού, το Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας και το Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος.

Για τα δύο πιο πάνω σημεία, θεωρούμε ότι η κυπριακή μεταποίηση μπορεί και θα πρέπει να αναδείξει ταυτόχρονα τόσο το εντατικό μοντέλο ανάπτυξης της βιομηχανίας/βιοτεχνίας όσο και το εκτατικό μοντέλο ανάπτυξης της βιοτεχνίας και της οικοτεχνίας (ορεινή μεταποίηση), για να συμβάλει στην ταυτότητα των προϊόντων της, στην ανάδειξη του τουριστικού και του εξαγωγικού της προϊόντος, αλλά και στην βελτίωση της απασχόλησης, της παραγωγικότητας και της συνεισφοράς της στο ΑΕΠ της χώρας.

- Η διασύνδεση της ορεινής οικονομίας με τους υπόλοιπους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας ταυτίζεται απόλυτα με τον σκοπό του προσχεδίου της Νέας Βιομηχανικής Πολιτικής για τη διασύνδεση της κυπριακής βιομηχανίας με τους υπόλοιπους τομείς οικονομικής δραστηριότητας με στόχο την παραγωγή, προώθηση και εμπορευματοποίηση μοναδικών προϊόντων και υπηρεσιών υψηλής προστιθέμενης αξίας. Αυτό θα επιτευχθεί μέσω της εφαρμογής σχεδίου για την ανάπτυξη και την διασύνδεση οριζόντιων και κάθετων αλυσίδων αξίας, που θα συνδέουν την παραγωγή μεταξύ διαφορετικών τομέων οικονομικής δραστηριότητας.
- Η διάγνωση που έγινε για τις θεματικές: τουρισμός, υγεία, ενέργεια, διαχείριση υδάτων και διαχείριση στερεών και υγρών αποβλήτων αγγίζει σημαντικά θέματα του προσχεδίου της Νέας Βιομηχανικής Πολιτικής κάτω από τον Πυλώνα για τη Δημιουργία Υποδομών Βιώσιμης Ανάπτυξης και Παραγωγής. Συγκεκριμένα, ο πυλώνας αυτός ασχολείται με έξι θεματικές: Υποδομές για Εξοικονόμηση Ενέργειας και Μέτρα Βελτίωσης της Ενεργειακής Απόδοσης, Υποδομές για Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας και Ηλεκτροπαραγωγή, Υποδομές/Έργα για Ενεργειακές Επενδύσεις και Ανάπτυξη Διευρωπαϊκών Δικτύων Ενέργειας, Υποδομές για Κυκλική Οικονομία, Υποδομές Βιομηχανικών Περιοχών και Βιοτεχνικών Περιοχών/Ζωνών και Υποδομές για Έρευνα, Ανάπτυξη και Καινοτομία.
- Το προσχέδιο της Νέας Βιομηχανικής Πολιτικής δεν εξαιρεί την ορεινή οικονομία του Τρόδους και θα μπορούσε δυνητικά να την εντάξει (εκεί και όπου εφαρμόζεται) στις δράσεις της. Αυτό θα μπορούσε είτε να επιτευχθεί μέσω της ενσωμάτωσης ορισμένων μέτρων/δράσεων της ορεινής περιοχής του Τρόδους στα μέτρα και στις δράσεις του σχεδίου δράσης για τη βιομηχανία (και αντίστροφα), είτε και μέσω της παράλληλης στόχευσης ή/και εξατομίκευσης κάποιων δράσεων του προσχεδίου της Νέας Βιομηχανικής Πολιτικής στις ιδιαιτερότητες της ορεινής οικονομίας του Τρόδους και της συντονισμένης συνεργασίας (με άλλους εμπλεκόμενους φορείς) για την τροφοδότηση και την εφαρμογή των δράσεων αυτών για την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας/μεταποίησης του Τρόδους.
- Η διασύνδεση του προσχεδίου της Νέας Βιομηχανικής Πολιτικής με τις απαιτούμενες υποδομές, έργα και χρηματοδοτικά εργαλεία της ορεινής οικονομίας του Τρόδους, μπορεί να εφαρμοστεί σε πολλά επίπεδα των παρεμβάσεων της δεύτερης υπό τη μορφή μελετών και συντονισμένων με τους εμπλεκόμενους φορείς δράσεων για τα ακόλουθα: καινοτομία, επιχειρηματικότητα και δια βίου μάθηση, μεταποίηση, ενέργεια, διαχείριση αποβλήτων και υδάτινων πόρων, εκπαίδευση, υποδομές, περιβάλλον και πολιτισμός.
- Στην περίπτωση που λυθούν τα θεσμικά προβλήματα της αναγνώρισης της οικοτεχνίας και της αδειοδότησης των μεταποιητικών μονάδων που δραστηριοποιούνται στο Τρόδος, αυτές θα μπορούσαν ευκολότερα να ενταχθούν στις δράσεις αυτές (περιλαμβανομένων νέων σχεδίων χορηγιών της κυβέρνησης αλλά και σχεδίων στήριξης της επιχειρηματικότητας). Σε αυτή την περίπτωση, η συνεργασία βιομηχανίας και ορεινής μεταποίησης (βιοτεχνίας/οικοτεχνίας) θα μπορούσε να επιτευχθεί μέσα από:
 - ✓ την αναγνώριση της οικοτεχνίας ως κλάδου του δευτερογενούς τομέα παραγωγής (δηλαδή της βιομηχανίας/βιοτεχνίας) που λειτουργεί στα πλαίσια της κατοικίας μιας οικογένειας χρησιμοποιώντας την εργατική δύναμη των μελών της, υπό τη μορφή μιας επιχειρηματικής μορφής δραστηριότητας. Αυτό θα μπορούσε να γίνει μέσω της δημιουργίας ενός κατάλληλου πλαισίου και αρμοδίου οργάνου αναγνώρισης της οικοτεχνίας και αδειοδότησης των μεταποιητικών μονάδων που δραστηριοποιούνται στο Τρόδος (μέσα από μειωμένη λίστα απαιτήσεων/ αδειοδοτήσεων ή/και μέσα από τη δημιουργία ενός εκλαϊκευμένου οδηγού διαδικασιών/σχετικής πληροφόρησης προς αιτητές.
 - ✓ την τροποποίηση του πλαισίου αδειοδότησης υποστατικών βιοτεχνίας και οικοτεχνίας μέσω της δυνατότητας αλλαγής χρήσης υφιστάμενων κτιρίων (εγκαταλελειμμένων και μη).

- ✓ τη δημιουργία συνεργασιών ή συστάδων μεταξύ ορεινής μεταποίησης/ γεωργίας και βιομηχανίας μέσα από ένα νέο σχέδιο χορηγιών για την ενθάρρυνση των επιχειρηματικών συμπράξεων (συστάδων-clusters) από το Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος. Μέσα από τη δημιουργία συστάδων ή αλυσίδων παραγωγής, θα μπορούσε να ενθαρρυνθεί η ανταλλαγή προϊόντων και υπηρεσιών όπως: ανταλλαγή τεχνογνωσίας και προτύπων ποιότητας, υπηρεσίες μεταφορών, παραγωγή πρώτων υλών ή μεταποιημένων πρώτων υλών ή/και τελικών παραδοσιακών/τοπικών προϊόντων από την ορεινή μεταποίηση προς τη βιομηχανία με ανταλλαγή την συσκευασία και την παράλληλη προώθηση των παραδοσιακών προϊόντων του Τρόδους στην τοπική και διεθνή αγορά (περιλαμβανομένης της τουριστικής βιομηχανίας), κα. Σε αυτή τη συνεργασία θα μπορούσε να ενταχθούν και η δράση 2. Ένταξη σε σύμφωνα συνεργασίας και ποιότητας με τους τοπικούς μεταποιητές και τουριστικούς επιχειρηματίες κάτω από το Υπομέτρο 1.2. Οργάνωση των παραγωγών κάτω από τον Πίνακα «Καινοτομική προσέγγιση της γεωργίας και κτηνοτροφίας».
 - ✓ Σε συνέργεια με την πιο πάνω δράση, αξιοποίηση του διαθέσιμου εδαφικού δυναμικού του Τρόδους με καινοτομικές μεθόδους προηγμένης γεωπονικής και αγρο-οικολογίας (π.χ. κάθετες φυτείες με τη μέθοδο της υδροπονικής για βιολογικά προϊόντα, νέα τεχνολογικά συστήματα καλλιέργειας με Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΑΠΕ) του Ισραήλ) για αύξηση της παραγωγής φυτικών πρώτων υλών (παραδοσιακών προϊόντων) για τη βιοτεχνία και βιομηχανία. Ένα παράδειγμα θα ήταν η παραγωγή του ελαιόλαδου, της ρίγανης και του θυμαριού για την κυπριακή βιοτεχνία (π.χ. για απόσταγμα, τσάι) αλλά και για την φαρμακοβιομηχανία για την παρασκευή νέων φυτικών φαρμάκων.
 - ✓ Θεωρούμε πολύ σημαντική την αναγνώριση της οικοτεχνίας ως μέσο branding για κυπριακά προϊόντα. Για τον ίδιο σκοπό σημαντική αποτελεί η δημιουργία πλαισίου/ κώδικα/αρμόδιας αρχής για τα τρόφιμα φυτικής προέλευσης, η οποία θα βοηθήσει και στην αδειοδότηση μεταποιητικών μονάδων στο Τρόοδοσ αλλά και γενικότερα στη βελτίωση της ποιότητας των βιομηχανικών προϊόντων κυπριακής μεταποίησης και στην πρόσβαση τους στη χρηματοδότηση.
 - ✓ Επιπλέον, στο θέμα του τουρισμού θεωρούμε επίσης σημαντική την προσθήκη της Βιομηχανικής/Βιοτεχνικής Κληρονομιάς, ως αναπόσπαστο κομμάτι του 'πακέτου εμπειρίας/προϊόντος' που έχει να προσφέρει τόσο το Τρόοδος όσο και η υπόλοιπη επικράτεια της Κυπριακής Δημοκρατίας.
- **Συνεπώς, προτείνουμε όπως (εκεί και όπου εφαρμόζεται) κάτω από τη Συνάφεια των Στόχων με Εθνικές Πολιτικές και κάτω από τους τρεις στρατηγικούς στόχους να προστεθεί η Νέα Βιομηχανική Πολιτική 2019-2030 όταν και όπως η τελευταία εγκριθεί.**

3. Κλάδος Χωροταξίας και Βιομηχανικών Περιοχών

Αναφορικά με τα θέματα Βιοτεχνικών Περιοχών που εγείρονται στο προσχέδιο της Εθνικής Στρατηγικής Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων Τρόδους, ο Κλάδος Χωροταξίας και Βιομηχανικών Περιοχών έχει την ευθύνη Διαχείρισης και Λειτουργίας των 13 Κυβερνητικών Βιομηχανικών Περιοχών που λειτουργούν στο παρόν στάδιο στην επικράτεια της Κυπριακής Δημοκρατίας. Σημειώνεται ότι στις Ορεινές Κοινότητες Τρόδους δεν υπάρχουν Βιομηχανικές Περιοχές. Το ΥΕΕΒ δεν έχει οποιαδήποτε αρμοδιότητα αναφορικά με τη λειτουργία Βιοτεχνικών Περιοχών ή/και Βιομηχανικών Ζωνών πέραν της ευθύνης για μεταφορά των βασικών υπηρεσιών (ρεύμα, τηλέφωνο, νερό, κλπ) μέχρι την είσοδο της Βιοτεχνικής Περιοχής ή/και Βιομηχανικής Ζώνης, της κατασκευής και ασφαλτόστρωσης του δρόμου προσπέλασης και της χάραξης του εσωτερικού οδικού δικτύου των Βιοτεχνικών Περιοχών ή/και Βιομηχανικών Ζωνών, σε συνεργασία με τις Τοπικές Αρχές.

Πέραν τούτου, και στο πλαίσιο της ευθύνης για ενίσχυση και ανάπτυξη της βιομηχανίας, το ΥΕΕΒ θα μπορούσε να εξετάσει το ενδεχόμενο δημιουργίας μιας Βιομηχανικής Περιοχής στο Τρόδος. Αυτό το ενδεχόμενο πρέπει να εξεταστεί, αφού πρώτα επιβεβαιωθεί ότι υπάρχει ανάγκη, σε συνεργασία με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς. Παράλληλα θα πρέπει να εξασφαλιστούν οι απαιτούμενοι οικονομικοί πόροι για τη δημιουργία μιας Βιομηχανικής Περιοχής μέσω του Προϋπολογισμού του Κράτους.

Όσον αφορά τις υφιστάμενες δράσεις και εισηγήσεις που αφορούν Βιοτεχνικές Περιοχές και Βιομηχανικές Ζώνες, γίνεται εισήγηση όπως το Γραφείο Επιτρόπου Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων διαβουλευτεί με το Υπουργείο Εσωτερικών και τις Τοπικές Αρχές.

4. Κλάδος Υπηρεσίας Κυπριακής Χειροτεχνίας

Δεν μπορούν να δοθούν στο παρόν στάδιο σχετικά σχόλια για θέματα Χειροτεχνίας και Οικοτεχνίας, σε συνάρτηση με το προσχέδιο της ΕΣΑΟΚ. Το φάσμα των θεμάτων είναι πολύ ευρύ και πολύπλευρο με συνάφεια με πολλές θεματικές, μέτρα, δράσεις του προσχεδίου της ΕΣΑΟΚ. Μετά από συνεννόηση με το Γραφείο Επιτρόπου Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων, αναμένεται συνάντηση εκπροσώπων του πιο πάνω Κλάδου με εκπροσώπους του Γραφείου Επιτρόπου Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων, για συζήτηση σχετικών θεμάτων και υποβολή σχετικών σχολίων.

Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας
Υπηρεσία Βιομηχανίας και Τεχνολογίας
Αρ.Φακ. 8.7.2.3
Ημερ. 18/03/2019
Τζ.Π.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΧΙΙ – ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΗΣΕΩΣ

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ

Αρ. Φακ.: 05.02.014
Αρ. Τηλ.: 22408186
Αρ. Φαξ.: 22408263
Ηλεκτ. Ταχ: ihadjisavva@tph.moi.gov.cy

ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΗΣΕΩΣ
1454 ΛΕΥΚΩΣΙΑ

21 Μαρτίου, 2019

ΕΠΕΙΓΟΝ

Επίτροπο Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων,

Κύριε,

Κατάθεση απόψεων επί του κειμένου διαβούλευσης της Εθνικής Στρατηγικής Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων (ΕΣΑΟΚ) Τροόδους

Αναφέρομαι στη σχετική με το πιο πάνω θέμα επιστολή του Επιτρόπου Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων, προς τον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Εσωτερικών με αρ. φακ. 05.03.001.001 και ημερομηνία 19/03/19, και επιθυμώ να σας πληροφορήσω ότι οι απόψεις του Τμήματος αυτού, σε σχέση με το κείμενο της Εθνικής Στρατηγικής Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων (ΕΣΑΟΚ) Τροόδους, έχουν κατατεθεί τόσο κατά το 3^ο Συνέδριο Τεχνικών και Επιστημονικών Επιτροπών όσο και στις κατ' ιδίαν συναντήσεις που είχαν λειτουργοί του Τμήματος με τους συμβούλους μελετητές της ΕΣΑΟΚ.

2. Επιπλέον, σε ότι αφορά στο «Πλαίσιο Χωρικής Οργάνωσης», αναφέρονται τα ακόλουθα:

(α) Για την υλοποίηση της εισήγησης των συμβούλων για οργάνωση του χωροταξικού σχεδιασμού της περιοχής σε 3 βασικά επίπεδα (Χωροταξικό Σχέδιο Περιφερειακού Επιπέδου, Χωροταξικό Σχέδιο Ομάδας Κοινοτήτων και Πολεοδομικό – Ρυμοτομικό Σχέδιο), θα πρέπει να προηγηθεί τροποποίηση του νομοθετικού πλαισίου και συγκεκριμένα του περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας Νόμου.

(β) Θα πρέπει να γίνει διαμόρφωση θεσμικού πλαισίου σε σχέση και με επιμέρους προτάσεις των συμβούλων σε ότι αφορά την υιοθέτηση διαφόρων πολεοδομικών εργαλείων όπως η μεταφορά αναπτυξιακών δικαιωμάτων, ιδιωτική πολεοδόμηση, τέλος πολεοδομικής αναβάθμισης (τράπεζας γης, εισφορές κ.ο.κ.) και ο αστικός αναδασμός. Τα εν λόγω εργαλεία θα πρέπει να ελεγχθούν ως προς τις χρηματοοικονομικές τους επιπτώσεις αλλά και ως προς τις επιπτώσεις που δύναται να έχουν σε υφιστάμενες πολιτικές του Κράτους και αντίστοιχες νομοθεσίες.

E.X

Οδός Κινύρα 5-6, 1102 Λευκωσία, Τηλ: (+357) 22408100, Φαξ: (+357) 22 677570,
Ηλεκτρονικό Ταχυδρομείο: centraltph@tph.moi.gov.cy Ιστοσελίδα: www.moi.gov.cy/tph

(γ). Σε σχέση με το θέμα της γενικής αναθεώρησης των Πολεοδομικών Ζωνών της περιοχής που καταλαμβάνει η ΕΣΑΟΚ, σημειώνεται ότι, το Τμήμα αυτό στο παρελθόν είχε τοποθετηθεί αρνητικά, αφού οι Πολεοδομικές Ζώνες των πλείστων Κοινοτήτων, έχουν τροποποιηθεί πρόσφατα. Εκεί και όπου εντοπίζονται ειδικά θέματα τα οποία δεν μπορούν να διευθετηθούν με πολεοδομικές ρυθμίσεις και πρόνοιες στο κείμενο της υπό εκπόνηση Δήλωσης Πολιτικής, θα μπορούσε να γίνεται στοχευμένα τροποποίηση των Πολεοδομικών Ζωνών συγκεκριμένων Κοινοτήτων ή/και περιοχών.

(δ) Κύριο διακριτό χαρακτηριστικό, σε μεγάλο βαθμό καθοριστικό για την ταυτότητα των ιστορικών περιοχών αλλά και ανταγωνιστικό πλεονέκτημα, αποτελεί η αρχιτεκτονική κληρονομιά. Σ' αυτή, σύμφωνα με τη Σύμβαση για την Προστασία της Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς της Ευρώπης (κυρώθηκε το 1988), περιλαμβάνονται τόσο τα «μνημεία» δηλαδή μεμονωμένες οικοδομές με ειδικό ενδιαφέρον (πχ Αρχαία Μνημεία Α και Β Πίνακα, Διατηρητέες Οικοδομές αλλά και μη κηρυγμένες παραδοσιακές οικοδομές/κατασκευές) όσο και αρχιτεκτονικά σύνολα και τόποι. Εντούτοις, στο ΕΣΑΟΚ αναγνωρίζεται ως μόνος βασικός κινητήριος μοχλός ανταγωνιστικότητας η δυνατότητα διάκρισης των τοπικών προϊόντων.

3. Επιπλέον, σε σχέση με τις Διατηρητέες Οικοδομές και το καθεστώς προστασίας γενικότερα, αναφέρονται τα πιο κάτω:

(α) Όσον αφορά στην εισήγηση για καθορισμό ενιαίου πλαισίου «Προστασίας», που περιλαμβάνει ζώνες προστασίας τόσο της φύσης όσο και «ανθρώπινων έργων», σημειώνεται ότι, τα πλείστα από τα στοιχεία που αναφέρονται στο σχετικό κεφάλαιο [c. Οργάνωσης των παραγωγικών δραστηριοτήτων στο χώρο (χρήσεις γης)] προστατεύονται στο πλαίσιο υφιστάμενων νομοθεσιών. Για τυχόν νέας μορφής πρόνοιες προστασίας απαιτείται νομοθετική ρύθμιση η οποία δύναται να υπονομεύσει υφιστάμενες πετυχημένες πολιτικές του Κράτους ή/και να δημιουργήσει ανισότητες ως προς την αντιμετώπιση όμοιων σε χαρακτήρα περιοχών/κτισμάτων.

(β) Η αναφορά στο «Ζήτημα των διατηρητέων κτιρίων» στο Κεφάλαιο «Στέγαση» θεωρώ ότι είναι μερικής ανακρίβειας. Τα Σχέδια επιχορηγήσεων δεν αποτελούν «προγράμματα προστασίας...» αλλά μέρος σχετικών νομοθεσιών. Επιπλέον, θα ήταν χρήσιμο όπως περιληφθούν στην ΕΣΑΟΚ σχετικές εισηγήσεις για επανάχρηση και αξιοποίησή τους, για την έκδοση ομαδικών Διαταγμάτων Διατήρησης σε αξιόλογους παραδοσιακούς οικισμούς ή άλλες. Επίσης, δεν θίγεται πουθενά στα κείμενα το σημαντικό θέμα των ετοιμόρροπων παραδοσιακών οικοδομών και εισήγηση τρόπων αντιμετώπισής του.

(γ) Στο Σχέδιο «Αξίες Τροόδους» δίνεται πολύ αναλυτική περιγραφή στο προτεινόμενο «Ίδρυμα Πολιτισμού Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους», υπεύθυνο για τη διαμόρφωση, εφαρμογή και παρακολούθηση της «Πολιτιστικής Πολιτικής για την περιοχή Τροόδους». Αυτή, περιλαμβάνει εκτενείς δράσεις σε σχέση με τα μουσεία, την έρευνα, την προβολή κ.ο.κ. των πολιτιστικών πόρων. Η αναφορά στην κτιστή κληρονομιά περιορίζεται στα βυζαντινά και μεταβυζαντινά μνημεία καθώς και στην αγροτική κληρονομιά (πχ μύλοι) χωρίς αναφορά στις Διατηρητέες Οικοδομές (πέρα από την αξιοποίησή τους ως Κέντρα Πολιτιστικής Εκπαίδευσης Ορεινών Κοινοτήτων).

4. Στην ΕΣΑΟΚ σε διάφορα κεφάλαια αναφέρεται η παροχή κινήτρων. Αυτά θα πρέπει να ρυθμιστούν νομοθετικά αφού εξεταστούν οι επιπτώσεις τους τόσο σε υφιστάμενες πολιτικές του Κράτους όσο και οι χρηματοοικονομικές τους επιπτώσεις.

5. Τέλος αναφέρεται ότι, όπως είχε τονιστεί και στο παρελθόν, ο ρόλος του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως στην πιο πάνω διαδικασία θα είναι καθαρά εποπτικός / συμβουλευτικός. Η ετοιμασία των Σχεδίων Ανάπτυξης που προκύπτουν από την ΕΣΑΟΚ όπως και όλων των σχετικών εγγραφών, μελετών κλπ, θα αναληφθεί από την ομάδα Συμβούλων Μελετητών που έχει προσληφθεί για το σκοπό αυτό, ή που δύναται να προσληφθεί στο μέλλον από το γραφείο του Επιτρόπου Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων.

6. Παραμένω στη διάθεση σας για οποιασδήποτε πληροφορίες ή διευκρινίσεις.

Με εκτίμηση,

(Ειρήνη Χατζησάββα)
για Αν. Διευθυντή
Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως

Κοιν.: Γενικό Διευθυντή Υπουργείου Εσωτερικών

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΧΙΙΙ – ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΜΗΝΥΜΑ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ ΥΔΑΤΩΝ

Κατάθεση απόψεων ΕΣΑΟΚ Τροόδους

Michalis. Michael

Sent: Friday, 22 March 2019 14:29

To: Commissioner_Mountain Communities

Cc: Permanent Secretary of Ministry of Agriculture Natural Resources and Environment; Nektarios Karyos; Panayiota Hadjigeorgiou; Nikolas Christofides; Charalambos Hajipakkos; Agathi Hadjipanteli; Dinos Poullis; Charalambos Demetriou; Lia Georgiou; Kyriacos Kapris; Ioanna Nicolaou; Director of Water Development Department

Αρ. Φακ. 05.02.009

Επίτροπο Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων

Κατάθεση απόψεων επί του κειμένου διαβούλευσης της Εθνικής Στρατηγικής Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων (ΕΣΑΟΚ) Τροόδους

Αναφορικά με το πιο πάνω θέμα και την επιστολή σας με αρ. φακ. 05.03.001.001 ημερομηνίας 19 Μαρτίου 2019, με το παρόν υποβάλλονται εκ μέρους του Τμήματος Αναπτύξεως Υδάτων οι απόψεις επί του κειμένου διαβούλευσης της Εθνικής Στρατηγικής Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων (ΕΣΑΟΚ) Τροόδους.

A. Σχόλια περί Διαχείρισης των Υδατικών Πόρων

1. Ο όρος «Οργανισμός Διαχείρισης Υδατικών Πόρων Τροόδους» είναι αόριστος, επιδέχεται διαφορετικές ερμηνείες, και αναμένεται ότι θα του δοθεί ακριβής ερμηνεία κατά την διαμόρφωση του Νομικού Πλαισίου.
2. Όλα τα ύδατα ανήκουν στην Κυπριακή Δημοκρατία και, βάσει της Νομοθεσίας, η διαχείριση τους γίνεται αποκλειστικά από το Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων (ΤΑΥ) εφαρμόζοντας την Κυβερνητική Υδατική Πολιτική η οποία αποφασίζεται σύμφωνα με την Εθνική και Ευρωπαϊκή Νομοθεσία. Επομένως δεν πρέπει να γίνονται αναφορές σε «Οργανισμό Διαχείρισης Υδατικών Πόρων Τροόδους». Όπως το αντιλαμβάνεται το ΤΑΥ, βάσει της νομοθεσίας, αυτό εκδίδει Άδειες Υδροληψίας και Έργων Συγκράτησης νερού, σε ιδιώτες και σύνολα (πχ Κοινότητες, Αρδευτικά Τμήματα και Αρδευτικούς Συνδέσμους).

Επομένως, ο ρόλος του «Οργανισμού Διαχείρισης Υδατικών Πόρων Τροόδους», θα πρέπει να εστιάζεται στο να συμπλεγματοποιήσει, επικαιροποιήσει και αναδιαρθρώσει, όπου χρειάζεται, τα διάφορα σύνολα χρηστών νερού και να αναλάβει την ευθύνη της λειτουργίας και συντήρησης των διάφορων συστημάτων (πχ δίκτυα ύδρευσης, άρδευσης, αγωγοί μεταφοράς νερού, υδατοδεξαμενές και μικρά φράγματα κλπ). Ο προτεινόμενος Οργανισμός ενδεχόμενα να δρα ως ανεξάρτητος οργανισμός για τη διαχείριση των έργων υποδομής της περιοχής Τροόδους, πάντοτε σύμφωνα με τις σχετικές άδειες ή την καθοδήγηση ή τις οδηγίες που θα δίδονται από το ΤΑΥ. Επίσης, στους τομείς της αρμοδιότητας του, ενδεχόμενα να πρέπει να εξασφαλίζει και σχετικές Αποφάσεις από το Υπουργικό Συμβούλιο, όπως π.χ. τα Συμβούλια Υδατοπρομήθειας, τα οποία λειτουργούν κάτω από συγκεκριμένη Νομοθεσία (Νόμους και Κανονισμούς).

3. Το ΤΑΥ συμφωνεί με τη δημιουργία ενός «Οργανισμού Διαχείρισης Υδατικών Πόρων Τροόδους» σύμφωνα με τα πιο πάνω, διαφωνεί όμως με με την ανάληψη από το ΤΑΥ όλων των έργων κεφαλής ώστε και να αναλάβει ο νέος Οργανισμός μόνο την ευθύνη των κατάντι έργων, δηλαδή την ευθύνη των δικτύων διανομής μόνο. Οι λόγοι είναι οι ακόλουθοι:
 - Στην μεγάλη τους πλειοψηφία τους, τα «έργα κεφαλής» αφορούν μεμονωμένες γεωτρήσεις ή δήματα, με μικρούς αγωγούς μεταφοράς νερού μέχρι το δίκτυο διανομής. Τα έργα αυτά μπορεί να αναληφθούν πολύ πιο αποτελεσματικά από τον Οργανισμό, ο οποίος θα διαθέτει τα κατάλληλα τοπικά συνεργεία και εμπειρογνωμοσύνη σε ότι αφορά τις τοπικές συνθήκες, ενώ θα έχει άμεση πρόσβαση πολύ πιο σύντομα.
 - Σε λιγότερες περιπτώσεις, τα «έργα κεφαλής» αφορούν υδατοδεξαμενές ή μικρά φράγματα, με μικρού μεγέθους αγωγούς και αντλητικές εγκαταστάσεις. Θα ήταν πάλι πολύ πιο ορθολογικό και αποτελεσματικό η διαχείριση τους να γίνεται από τον Οργανισμό, για τους ίδιους λόγους που αναφέρονται πιο πάνω.
 - Για να αναλάβει τα έργα κεφαλής στην περιοχή Τροόδους, το ΤΑΥ θα πρέπει να δημιουργήσει κατά τόπους γραφεία, να δημιουργήσει τα κατάλληλα πληροφοριακά συστήματα, να οργανώσει τοπικά συνεργεία κ.λπ. Δεδομένης της διάσπαρτης ύπαρξης των ΑΤ σε όλη την περιοχή, οι ενέργειες αυτές προϋποθέτουν τεράστιο κόστος. Παράλληλα, ο προτεινόμενος Οργανισμός θα δημιουργήσει, ούτως ή άλλως, παρόμοιες διοικητικές υποδομές και συνεργεία, για τη διαχείριση των δικτύων διανομής νερού.
- Επομένως, η ανάληψη των κεντρικών υποδομών από το ΤΑΥ θα δημιουργήσει διπλάσιο οικονομικό κόστος για τον τόπο, τόσο για την αρχική επένδυση όσο και για τη λειτουργία τους αργότερα.

Επιπρόσθετα, η διαχείριση των μικρών κεντρικών υποδομών και των δικτύων διανομής από τον ίδιο οργανισμό θα είναι πολύ πιο αποτελεσματική και οικονομικά πιο βιώσιμη.

4. Το σχέδιο διαχείρισης των υδατικών πόρων βασίζεται στο ολοκληρωμένο σχέδιο που σχεδιάζεται (master plan) για την λεκάνη απορροής πόταμου που καλύπτει ολόκληρη την ελεύθερη Κύπρο, πάνω στο οποίο βασίζονται τα επιμέρους σχέδια διαχείρισης για κάθε υδατική περιοχή ξεχωριστά, όπου μια από τις περιοχές αυτές είναι και το υδατικό σώμα Τροόδους.
5. Σε διάφορα σημεία της μελέτης, αναφέρεται ότι έγιναν διαβουλεύσεις με διάφορα Κυβερνητικά Τμήματα και Υπηρεσίες. Φυσικά αυτό δεν σημαίνει ότι τα διάφορα Κυβερνητικά Τμήματα και Υπηρεσίες συμφωνούν απόλυτα με το τελικά διαμορφωμένο κείμενο. Επομένως χρειάζεται σε ένα παράρτημα της έκθεσης να παρουσιαστούν οι θέσεις των διαφόρων Τμημάτων και Υπηρεσιών καθώς επίσης και πώς λήφθηκαν υπόψη (ενσωματώθηκαν απορρίφθηκαν κλπ) αυτές οι θέσεις.
6. Σε σχέση με τα Υψόμετρα και Δράσεις (σελ. 100 Τεύχους Α, Κεφ. 7: Υδάτινοι Πόροι) το ΤΑΥ συμφωνεί με τα Υψόμετρα 7.1, 7.2 και 7.3. Σε ότι αφορά το Υψόμετρο 4, σημειώνεται ότι η περίπτωση του Αρδευτικού Έργου Τσακκίστρας είναι μεμονωμένη και δεν μπορεί να θεωρηθεί ως «Πιλοτική Εφαρμογή». Συγκεκριμένα, πρόκειται για την πρόταση για δημιουργία ενός τοπικού μικρού Κυβερνητικού Υδατικού Έργου που θα αναληφθεί από το ΤΑΥ, με σκοπό τη συλλογή και μεταφορά του νερού άρδευσης μέχρι τις κεφαλές των δικτύων των τριών ή τεσσάρων Αρδευτικών Τμημάτων Τσακκίστρας και Κάμπου. Μετά τη δημιουργία του νέου ΚΥΕ θα γίνει προσπάθεια για τη συνένωση των ΑΤ, κάτω από ένα μεγαλύτερο ΑΤ.

Το πιο πάνω μοντέλο, δηλαδή η ανάληψη των έργων άντλησης/συλλογής/μεταφοράς νερού μέχρι την κεφαλή των δικτύων των ΑΤ από το ΤΑΥ, δεν μπορεί να αποτελέσει λύση για όλα τα ΑΤ της περιοχής Τροόδους. Ακόμα και εάν το ΤΑΥ διέθετε το αναγκαίο προσωπικό, συνεργεία, υποδομές και πόρους, (που δεν τα διαθέτει) δεν ενδείκνυται η λύση αυτή. Τα εν λόγω έργα στα ΑΤ της περιοχής Τροόδους, αποτελούν μικρές οντότητες (γεωτρήσεις ή μικρές δεξαμενές και μικρά φράγματα) που θα μπορούσε να αναλάβει ο νέος Οργανισμός, με δικά του συνεργεία και προσωπικό σε τοπικό επίπεδο, πολύ πιο αποτελεσματικά. Το ΤΑΥ θα ευθύνεται για την αδειοδότηση των απολήψεων νερού από τα υπόγεια και επιφανειακά υδατικά σώματα, σύμφωνα με τις αρμοδιότητες του.

Β. Σχόλια περί Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων

1. Στο παράρτημα της μελέτης που αφορά τη Στρατηγική Μελέτη Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων (Λυμάτων) Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους, στα Συμπεράσματα (Κεφάλαιο 7) της Φάσης 1 της μελέτης αναφέρεται ως συμπέρασμα ότι: «Σύμφωνα με τη νομοθεσία, όλοι οι οικισμοί άνω των 2000 κατοίκων, αλλά και αυτοί που βρίσκονται σε ευαίσθητες περιβαλλοντικά περιοχές (ανεξάρτητα από τον αριθμό των κατοίκων) θα πρέπει να διαθέτουν αποχετευτικό σύστημα και μονάδα βιολογικού καθαρισμού. Η περιοχή μελέτης αποτελεί μια γενικά ευαίσθητη περιβαλλοντικά περιοχή και αυτό δεν έχει αποτυπωθεί σαφώς με βάση τις τωρινές παραμέτρους της νομοθεσίας, αφού σημαντικό πρόβλημα είναι τα περιορισμένα κριτήρια που εφαρμόζονται στον καθορισμό των ευαίσθητων περιοχών».
2. Ο καθορισμός του συνόλου της περιοχής του Τροόδους ως ευαίσθητης περιοχής στα πλαίσια της νομοθεσίας για τα αστικά λύματα κρίνεται ως λανθασμένη και επικίνδυνη για την Κυπριακή Δημοκρατία, αφού μια τέτοια θεώρηση θα σήμαινε την ανάγκη κατασκευή αποχετευτικών συστημάτων στο σύνολο των κοινοτήτων του Τροόδους και κατ' επέκταση την ανάγκη δαπάνης σημαντικών κονδυλίων για το σκοπό αυτό. Ήδη η Κυπριακή Δημοκρατία πρέπει να υλοποιήσει το υφιστάμενο πρόγραμμα εφαρμογής της οδηγίας 91/271/ΕΟΚ για την υλοποίηση του οποίου απαιτούνται σημαντικά κονδύλια και προσωπικό που είναι δύσκολο να εξευρεθούν. Η υλοποίηση του εν λόγω προγράμματος έχει καθυστερήσει και για το λόγο αυτό η ΕΕ έχει ξεκινήσει διαδικασία καταδίκης της Κυπριακή Δημοκρατίας. Επομένως, θέση του τμήματος είναι ότι θα πρέπει να κατασκευάζονται αποχετευτικά έργα μόνο στις κοινότητες που πραγματικά αντιμετωπίζουν αποχετευτικά προβλήματα.
3. Η Φάση 2 της Μελέτης καταλήγει σε πρόταση υλοποίησης ενός μεγάλου αριθμού συστημάτων διαχείρισης λυμάτων σε κοινότητες με ισοδύναμο πληθυσμό σημαντικά μικρότερο των 2000 κατοίκων. Η υλοποίηση αυτής της πρότασης ακόμη και σε μακροχρόνια βάση κρίνεται εξαιρετικά δύσκολη. Για κάθε μια από τις προτεινόμενες λύσεις θα πρέπει να εξεταστεί η βιωσιμότητα των εν λόγω έργων και η ικανότητα των κατοίκων να τα συντηρούν και να πληρώνουν το κόστος λειτουργίας τους. Επίσης θα πρέπει να γίνουν προβλέψεις της εξέλιξης του πληθυσμού των εν λόγω κοινοτήτων. Αυτά θεωρούνται σημαντικές παράμετροι που επηρεάζουν την απόφαση υλοποίηση ή μη ενός τέτοιου έργου. Επί παραδείγματι προτείνονται αποχετευτικά έργα σε κοινότητες με πολύ μικρό αριθμό κατοίκων της τάξεως μέχρι και των 16 ατόμων. Στις περιπτώσεις αυτές τίθεται το ερώτημα της βιωσιμότητας των έργων.

4. Θα πρέπει να δοθούν περισσότερα στοιχεία για τα προτεινόμενα από τη μελέτη compact συστήματα αναφορικά με τα ποιοτικά χαρακτηριστικά των επεξεργασμένων λυμάτων για κάθε περίπτωση. Θεωρούμε ότι, όλα τα συστήματα θα πρέπει να πληρούν τις απαιτήσεις του Τμήματος Περιβάλλοντος ώστε να μπορεί να εκδοθεί η απαιτούμενη Άδεια Απόρριψης Αποβλήτων και ταυτόχρονα η ποιότητα να είναι τέτοια που το νερό να μπορεί να διατεθεί για άρδευση.
5. Για τα προτεινόμενα συστήματα κατά την κοστολόγηση έχει ληφθεί υπόψη το κόστος των λοιπών υποδομών πέραν από το κόστος του compact συστήματος; Ενδεικτικά αναφέρεται ότι για να μπορεί να εξασφαλισθεί AAA θα πρέπει να κατασκευαστεί δεξαμενή έκτακτης ανάγκης και δεξαμενή προσωρινής αποθήκευσης του ανακυκλωμένου νερού (τουλάχιστο 10 ημερών για μικρές μονάδες).
6. Στο κόστος κάθε λύσης έχει περιληφθεί το κόστος κατασκευής των υποδομών διάθεσης του ανακυκλωμένου νερού (κεντρικός αγωγός διάθεσης);
7. Σημαντική κρίνεται η εξέταση της ύπαρξης λύσεων για τη διάθεση του ανακυκλωμένου νερού γιατί από τη μέχρι τώρα εμπειρία μας έχει διαφανεί ότι σε ορεινές κοινότητες με πρόσβαση σε φρέσκο νερό δεν υπάρχει ενδιαφέρον από τους γεωργούς για τη χρήση του ανακυκλωμένου νερού. Επιπρόσθετα σε πολλές περιπτώσεις η γεωργία είναι περιορισμένη ή / και αφορά μικρά τεμάχια στα οποία φυτεύονται πέραν από τις άλλες καλλιέργειες και λαχανικά που δεν μπορούν να αρδευτούν με ανακυκλωμένο νερό. Στις περιπτώσεις που διαφαίνεται ότι θα υπάρχει πρόβλημα στη διάθεση του ανακυκλωμένου νερού αυτό θα πρέπει να λαμβάνεται σοβαρά υπόψη στην αξιολόγηση των εναλλακτικών σεναρίων.
8. Γενικά η θέση μας είναι ότι το θέμα της διαχείρισης των λυμάτων θα πρέπει να τύχει περαιτέρω μελέτης και σε κάθε περίπτωση κρίνεται αδύνατη η κατασκευή του συνόλου των προτεινόμενων αποχευτικών έργων, από πλευράς πόρων (κονδύλια και ανθρώπινο δυναμικό), από πλευράς βιωσιμότητας των έργων καθώς επίσης και από πλευράς υλοποίησης των χρονοβόρων διαδικασιών που απαιτούνται για την ωρίμανση και υλοποίηση αποχευτικών έργων.

Γ. Σχόλια περί Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων

1. Σε σχέση με την εισήγηση για δημιουργία μικρών χώρων προσωρινής εναπόθεσης αποβλήτων, συμφωνούμε ότι αυτή θα συνεισφέρει σημαντικά στη συνολική απόδοση του υφιστάμενου δικτύου των Πράσινων Σημείων. Είναι κατά την άποψη μας ουσιώδους σημασίας η δέσμευση των Τοπικών Αρχών ότι για τους εν λόγω χώρους θα υπάρχει συστηματική παρακολούθηση εκ μέρους τους, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι δεν θα καταλήξουν σε χώρους ανεξέλεγκτης διάθεσης αποβλήτων. Ταυτόχρονα, η χωροθέτηση αλλά και ο τρόπος λειτουργίας τους θα πρέπει να γίνουν σύμφωνα με προϋποθέσεις και τεχνικά κριτήρια που θα έχουν προκαθοριστεί από το αρμόδιο Τμήμα Περιβάλλοντος.
2. Σε σχέση με την εισήγηση για κατασκευή Σταθμών Μεταφόρτωσης Απορριμμάτων (ΣΜΑ) σε περιοχή κοντά στην Κοινότητα Λινού και στην Κοινότητα Αγρού, δεν έχουμε οποιαδήποτε ένσταση. Εξάλλου, η αναγκαιότητα για την κατασκευή του ΣΜΑ Λινού είχε διαφανεί και κατά την ετοιμασία των μελετών για την κατασκευή της Μονάδας ΟΕΔΑ Λευκωσίας, οι οποίες είχαν ετοιμαστεί όταν τα θέματα διαχείρισης στερεών αποβλήτων τύγγαναν χειρισμού από το Υπουργείο Εσωτερικών. Δυστυχώς, στην παρούσα φάση, λόγω της υφιστάμενης του μεγάλης υποστελέχωσης, το ΤΑΥ, σαν Τεχνικός Σύμβουλος των επαρχιακών Συμβουλίων Εκμετάλλευσης Χώρων Διάθεσης ή Αξιοποίησης Οικιακών Αποβλήτων, δεν δύναται να συνεισφέρει ενεργά και ουσιαστικά στη διαδικασία που σχετίζεται με τη μελέτη και την επίβλεψη της κατασκευής των ΣΜΑ.

Θεωρούμε ωστόσο ότι θα μπορούσε να εξεταστεί το ενδεχόμενο οικονομικής συνεισφοράς του Κράτους, τόσο στη δημιουργία των μικρών χώρων προσωρινής εναπόθεσης αποβλήτων όσο και στην κατασκευή των ΣΜΑ, στα πλαίσια της Υπουργικής Απόφασης αρ. 86.238 και ημερ. 21.11.2018.

Μιχάλης Μιχαήλ
Ανώτερος Εκτελεστικός Μηχανικός
Προϊστάμενος Υπηρεσίας Προγραμματισμού

Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων / Υπηρεσία Προγραμματισμού
Λεωφόρος Κένεντυ 100-110, Παλλουριώπισσα, 1047 Λευκωσία, Κύπρος
Τηλ. : 22609132, Φαξ :22609133
E-mail : mmichael@wdd.moa.gov.cy
Website: www.moa.gov.cy/wdd

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΧΙΥ – ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ ΝΕΟΛΑΙΑΣ ΚΥΠΡΟΥ

**ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ
ΝΕΟΛΑΙΑΣ
ΚΥΠΡΟΥ**

Αρ. Φακ.: 5.02.001
Τηλέφωνο: 22402696

26 Μαρτίου 2019

Επίτροπο Ανάπτυξης
Ορεινών Κοινοτήτων

Υπόψη κ. Σταύρου Καζαμία

**Εθνική Στρατηγική Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους
(ΕΣΑΟΚ)**

Αναφορικά με το πιο πάνω θέμα και σε συνέχεια συνάντησης που είχαμε στα γραφεία του ΟΝΕΚ, στις 12 Μαρτίου 2019, με τον Διευθυντή του Γραφείου του Επιτρόπου Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων, κ. Καζαμία σας υποβάλλουμε συνημμένα την πρόταση του Οργανισμού Νεολαίας που περιγράφει το πώς ο Οργανισμός μπορεί να συμβάλει μέσω των υφιστάμενων προγραμμάτων και δράσεων του στην υλοποίηση της Εθνικής Στρατηγικής Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους.

Σας ευχαριστούμε για τη συνεργασία και σας ευχόμαστε κάθε επιτυχία στο έργο σας.

Με εκτίμηση,

(Μαρία Μιλτιάδου)
για Εκτελεστικό Διευθυντή
Οργανισμού Νεολαίας Κύπρου

**Πρόταση Οργανισμού Νεολαίας Κύπρου για το θέμα
Της Εθνικής Στρατηγικής Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους
(ΕΣΑΟΚ)**

Εισαγωγή

Σε συνάντηση που πραγματοποιήθηκε με τον Διευθυντή του Γραφείου του Επιτρόπου Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων, στις 12 Μαρτίου 2019, έγινε ενημέρωση για την ΕΣΑΟΚ, για το ότι έχουν λάβει υπόψη τις προτεραιότητες της Εθνικής Στρατηγικής για τη Νεολαία και πληροφορηθήκαμε ότι αναμένουν τις εισηγήσεις μας για το πώς ο ΟΝΕΚ μπορεί να συμβάλει στην υλοποίηση της Στρατηγικής με τα υφιστάμενα προγράμματα και δράσεις του. Η Υπηρεσία ενημέρωσε τον κ. Καζαμία ότι η επέκταση των προγραμμάτων του ΟΝΕΚ συνεπάγεται κόστος το οποίο δεν διαθέτει ο ΟΝΕΚ και ο κ. Καζαμίας διευκρίνισε ότι όταν υιοθετηθεί η Στρατηγική θα γίνουν διευθετήσεις από το Γραφείο του Επιτρόπου για εξεύρεση των κονδυλίων μέσα από ευρωπαϊκά ταμεία και διοχέτευσής τους στον κάθε φορέα που θα αναλάβει έκαστη δράση.

Σχόλια επί του εγγράφου πολιτικής και συγκεκριμένα επί της ενέργειας 1.3.5

Περιγραφή ενέργειας 1.3.5

Κάτω από το Σχέδιο Δράσης 2019 - 2020 στην «Κατεύθυνση 1: Η Διατήρηση του Τοπικού Πληθυσμού του Τροόδους και η Προσέλκυση Ανθρώπινου Δυναμικού και Επενδύσεων, μέσω της Ανάπτυξης Ικανοτήτων και Δεξιοτήτων εστιασμένων στην Ορεινή Οικονομία & Ορεινή Επιχειρηματικότητα, αναφέρεται η ενέργεια 1.3.5 Εκπαιδευτικό Πολυκέντρο Νεολαίας Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους.

Πρόκειται για μέτρο μη τυπικής και άτυπης εκπαίδευσης και η δομή του θα λειτουργεί στα πρότυπα της δράσης "the STEAMers" σε συνεργασία με τον Οργανισμό Νεολαίας Κύπρου. Έχει εκπονηθεί προκαταρκτικό Σχέδιο Δράσης.

Στα πλαίσια λειτουργίας του **Εκπαιδευτικού Πολυκέντρου Νεολαίας Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους**, θα υπάρχει ένας εθελοντής ή ένας εκπαιδευτικός που θα βοηθά τους μαθητές να οργανώσουν τη μελέτη τους βάσει ηλεκτρονικού υλικού και θα υπάρχει η δυνατότητα κοινών δράσεων μεταξύ μαθητών και μελών της τοπικής κοινωνίας. Ο πολυχώρος αυτός μπορεί να δημιουργηθεί σύμφωνα με τα πρότυπα κέντρου μάθησης του μέλλοντος, που προβλέπει 6 ζώνες μάθησης και εργασίας: develop, exchange, create, investigate, present, interact.

Σε πρώτη φάση μπορεί να δημιουργηθούν 1 ή 2 ζώνες εργασίας, όπως δημιουργίας και διάδρασης. Στη ζώνη δημιουργίας οι μαθητές μπορούν να δημιουργήσουν μιντιακές παραγωγές σε ζητήματα τοπικής κοινωνίας, όπως για παράδειγμα:

- > Ραδιοφωνικό πρόγραμμα
- > πολυμεσική παραγωγή,

- > διαδικτυακή ιστοσελίδα
- > ντοκιμαντέρ για την άυλη πολιτισμική κληρονομιά
- > μαθητικές ταινίες

Το πολυκέντρο θα αποτελεί χώρο συνάντησης και συνεργασίας μεταξύ μαθητών, εκπαιδευτικών, εθελοντών και κατοίκων της παραγωγικής τάξης. Ακολουθώντας το παράδειγμα άλλων αντίστοιχων κέντρων, οι εκπαιδευτικοί μπορούν να στηρίξουν το **Εκπαιδευτικό Πολύκεντρο Νεολαίας Ορεινών Κοινοτήτων** με την παραγωγή μαθητικών ταινιών οργανώνοντας επί παραδείγματι φεστιβάλ ταινίας με στόχο την προβολή των σχολείων του Τροόδους. Το πολυκέντρο μπορεί να αποτελέσει δίαυλο επικοινωνίας των νέων της περιοχής. Είναι εξαιρετικά σημαντικό οι νέοι τουλάχιστον των 4 Λυκείων σε πρώτο στάδιο να δικτυωθούν μεταξύ τους και να αναπτύξουν κοινές δράσεις, στον κοινό τους τόπο – την περιοχή Τροόδους.

Συγκεκριμένα η πρόταση προς τον ΟΝΕΚ

Προτείνεται να δημιουργηθούν δύο πολυκέντρα πιλοτικά:

1) Το ένα με την με την μετεγκατάσταση και αναβάθμιση των δομών του Οργανισμού Νεολαίας στην κοινότητα Αγρού, να δημιουργηθεί στις εγκαταστάσεις του Απειθήιου Γυμνασίου. Αρχικά θα λειτουργήσει για τρία χρόνια με τουλάχιστον δύο ζώνες.

2) Το δεύτερο να αναπτυχθεί πλήρως στο παλαιό κτίριο της Αστυνομικής Διεύθυνσης Μόρφου (Ευρύχου), το οποίο βρίσκεται παρακείμενα του Γυμνασίου/ Λυκείου Ευρύχου.

Κάθε χρόνο θα πρέπει να συντάσσεται έκθεση ετήσιας αναφοράς, προκειμένου να αποτυπώνεται το έργο και να γίνονται διορθωτικές αναθεωρήσεις του περιεχομένου των προγραμμάτων.

Η προτεινόμενη δράση μπορεί πλαισιωθεί θεσμικά και να στηριχθεί οικονομοτεχνικά (εκτός της αρχικής δαπάνης για κτιριακή υποδομή):

1. μέσω του προγράμματος «The STEAMers» που είναι βασισμένο στα πρότυπα των S.T.E.A.M Centers του εξωτερικού. Τα αρχικά αναφέρονται στο Science, Technology, Engineering, Arts, Mathematics. Το πρόγραμμα προσφέρει εργαστήρια Ρομποτικής, Προγραμματισμού, Film Making, Φωτογραφίας, GraphicDesign, Δημιουργικής Γραφής, Μουσικής, Θεάτρου και Τέχνης. Στόχος των εργαστηρίων είναι η υγιής απασχόληση, η ψυχαγωγία και η εκμάθηση, η καλλιέργεια της εκφραστικότητας και της δημιουργικότητας, καθώς επίσης η ψυχοσυναισθηματική ενδυνάμωση και η προσωπική ανάπτυξη των συμμετεχόντων (<https://onek.org.cy/archiki-selida/programmata-ipiresies/dimiourgiki-apascholisi/polikentra/#toggle-id-1>).

2. από άλλα προγράμματα του Οργανισμού Νεολαίας Κύπρου αναλόγως της νομικής υπόστασης που θα αποφασισθεί ότι θα έχει το εν λόγω πρόγραμμα. Ενδεχομένος χρειάζεται να διευκρινιστεί από τον ΟΝΕΚ το καθεστώς ιδιοκτησίας και διαχείρισης του εν λόγω κτιρίου.

Επιπλέον

Εντός του Εκπαιδευτικό Πολυκέντρο Νεολαίας Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους θα ενσωματώνεται:

A) Κέντρο Πληροφόρησης Νέων (όπως το υφιστάμενο που υπάρχει στον Αγρό) το οποίο θα λειτουργεί με βάση τα πρότυπα και τους κανόνες του European Youth Information and Counseling Agency (ERYICA). Βασικός σκοπός των Κέντρων είναι να παρέχουν την πρώτη γενική πληροφόρηση σε μια σειρά θεμάτων που άπτονται των ενδιαφερόντων τους, μέσα σ' ένα άνετο, μοντέρνο και πάνω απ' όλα φιλικό περιβάλλον. Παράλληλα, στόχος τους είναι να καθοδηγήσουν τους νέους στα πρώτα τους βήματα προς την πλήρη ένταξή τους στην κοινωνία ως ανεξάρτητα άτομα, αλλά και να τους βοηθήσουν στην αντιμετώπιση δυσκολιών που τους παρουσιάζονται.

Αυτό γίνεται προσφέροντάς τους ενημέρωση, αλλά και εξειδικευμένες συμβουλευτικές υπηρεσίες όπως:

1. Επαγγελματικό προσανατολισμό και διαχείριση σταδιοδρομίας:

Οι συμβουλευτικές υπηρεσίες Επαγγελματικού Προσανατολισμού παρέχονται σε νέους από 14 μέχρι 35 χρονών, με στόχο να μπορέσουν να κάνουν όσο το δυνατό πιο ορθές εκπαιδευτικές και επαγγελματικές επιλογές. Οι υπηρεσίες καλύπτουν τα ακόλουθα:

- Συμβουλευτική για σχεδιασμό επαγγελματικής σταδιοδρομίας στα πλαίσια της σύγχρονης αγοράς εργασίας (νέες δεξιότητες, βελτίωση ευκαιριών εργοδότησης, βιογραφικό σημείωμα, τρόποι αναζήτησης εργασίας, ανάληψη επιχειρηματικής πρωτοβουλίας, ενημέρωση για Ευρωπαϊκές και εθνικές ευκαιρίες).
- Πληροφορίες για σπουδές και κατάρτιση στην Κύπρο και χώρες του εξωτερικού.
- Καθοδήγηση για τις επιλογές μαθημάτων σε μαθητές.
- Βοήθεια για τη συμπλήρωση αιτήσεων για πρόσβαση σε Δημόσια Πανεπιστήμια.

2. Ψυχολογική στήριξη ψυχοκοινωνική ενδυνάμωση

- Παρέχονται οι Συμβουλευτικές Υπηρεσίες «ΠΡΟΤΑΣΗ» σκοπός των οποίων είναι η παροχή στήριξης και συμβουλευτικής μέσω εξατομικευμένης συμβουλευτικής σε νεαρά άτομα, ζευγάρια και οικογένειες που αντιμετωπίζουν δυσκολίες στη ζωή τους. Απευθύνονται σε παιδιά, έφηβους και νεαρά άτομα που θέλουν να μοιραστούν τις προσωπικές τους ανησυχίες εμπιστευτικά με κάποιο εξειδικευμένο Σύμβουλο. Επιπρόσθετα, απευθύνονται σε ζευγάρια και γονείς που αντιμετωπίζουν δυσκολίες στις σχέσεις ή/και στις οικογένειές τους.

- Το ΚΕΠΛΗ συνεργάζεται με το Πρόγραμμα Ψυχοκοινωνικής Ενδυνάμωσης Νέων «Μικρή Άρκτος» στόχος του οποίου είναι η ανάπτυξη και ενδυνάμωση της προσωπικότητας, η καλλιέργεια κοινωνικών δεξιοτήτων, η ανάπτυξη της αυτοπεποίθησης και της αυτοεκτίμησης και η ενδυνάμωση του ατόμου ώστε να μπορεί να αντιμετωπίσει με επιτυχία τις προκλήσεις της καθημερινότητας.

Μέσα από τις ομάδες ψυχοεκπαίδευσης και τα βιωματικά εργαστήρια, οι νέοι που συμμετέχουν, έχουν την ευκαιρία να ανακαλύψουν και να αναδείξουν τις προσωπικές τους ικανότητες και δεξιότητες, να εντοπίσουν και να διορθώσουν τυχόν αδυναμίες, να συζητήσουν τους προβληματισμούς τους και να αναζητήσουν λύσεις για αυτά που τους απασχολούν.

Οι δράσεις του προγράμματος απευθύνονται σε νέους ηλικίας 16 έως 35 ετών οι οποίοι επιθυμούν να συμμετέχουν ως άτομα, αλλά και σε οργανωμένα σύνολα και ομάδες που επιθυμούν να προσφέρουν στα μέλη τους την ευκαιρία συμμετοχής σε ομάδες προσωπικής ανάπτυξης και ενδυνάμωσης (π.χ. Οργανώσεις Νεολαίας, Αθλητικά και Πολιτιστικά Σωματεία, Κοινοτικές & Δημοτικές Αρχές κοκ).

3. Πρόγραμμα Επιχειρηματικής Ανάπτυξης των Νέων: Αποστολή του προγράμματος αυτού, στο παρόν στάδιο καθώς προσφέρεται μέσα από το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Απασχόληση των Νέων, είναι η υποστήριξη άνεργων νέων 15 μέχρι 29 ετών που θέλουν να αναλάβουν επιχειρηματική πρωτοβουλία και παράλληλα η προώθηση της επιχειρηματικής κουλτούρας. Μέσα από τον υποστηρικτικό αυτό μηχανισμό παρέχεται η ευκαιρία στους νέους με περιορισμένες γνώσεις και δίκτυα να ανακαλύψουν τις επιχειρηματικές τους δυνατότητες, να αναπτύξουν βιώσιμες επιχειρήσεις και να δημιουργήσουν αξιοπρεπείς συνθήκες εργασίας για τους ίδιους, αλλά και για άλλους συνομήλικούς τους. Πιο συγκεκριμένα, το Πρόγραμμα παρέχει:

- εκπαίδευση και κατάρτιση για ανάπτυξη επιχειρηματικών δεξιοτήτων, όπως για παράδειγμα η δημιουργία επιχειρηματικού πλάνου, διοίκηση / διαχείριση έργου, τεχνικές πώλησης και επικοινωνίας, διαδικασίες ίδρυσης επιχείρησης
- καθοδήγηση μέσα από την ανάπτυξη δικτύου συμβούλων και μεντόρων,
- υποστήριξη και πληροφόρηση μέσα από εξειδικευμένη ηλεκτρονική πλατφόρμα.

Το Πρόγραμμα θα υλοποιείται σε κύκλους. Ο κάθε κύκλος σεμιναρίων θα διαρκεί 28 συνολικά ώρες και μετά από την ολοκλήρωσή τους, ο κάθε συμμετέχοντας θα λαμβάνει εξατομικευμένη συμβουλευτική από έμπειρους επιχειρηματικούς μέντορες.

4. Ευρωπαϊκά προγράμματα: τα ΚΕΠΛΗ αποτελούν σημεία επαφής του Eurodesk Κύπρου σκοπός του οποίου είναι η παροχή πληροφόρησης σχετικά με ευρωπαϊκές πολιτικές και ευκαιρίες που ενδιαφέρουν τους νέους αλλά και γενικά, τα άτομα τα οποία ασχολούνται με τη νεολαία. Το Eurodesk συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, μέσα από το Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα Erasmus+ και λειτουργεί σε 35 ευρωπαϊκές χώρες.

5. Το Eurodesk παρέχει άμεση πληροφόρηση στους νέους για ποικίλες ευκαιρίες σε όλη την Ευρώπη, όπως ευκαιρίες κινητικότητας, εθελοντισμού, ανταλλαγών, εργασίας, πρακτικής άσκησης, μη τυπικής μάθησης και άλλα πολλά, εντελώς δωρεάν. Η πληροφόρηση διοχετεύεται και μέσα από την Ευρωπαϊκή Διαδικτυακή Πύλη της Νεολαίας την οποία χειρίζεται το Eurodesk.

Το Eurodesk αποτελεί υποστηρικτική δομή για το Πρόγραμμα Erasmus+: Νεολαία, επομένως παρέχει έγκυρη ενημέρωση και αξιόπιστη καθοδήγηση για:

- Το Ευρωπαϊκό Σώμα Αλληλεγγύης – European Solidarity Corps, το οποίο είναι η νέα πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Ένωσης που δίνει την ευκαιρία σε νέους 18 με 30 να κάνουν εθελοντισμό ή να εργαστούν στη χώρα τους ή στο εξωτερικό, προς όφελος κοινοτήτων και ατόμων σε όλη την Ευρώπη.
- Το "Erasmus+" το οποίο προσφέρει ευκαιρίες χρηματοδότησης για:

Συνεργασίες μεταξύ Ιδρυμάτων / Οργανισμών Εκπαίδευσης / Κατάρτισης / Νεολαίας και άλλων σχετικών Οργανισμών από τις συμμετέχουσες χώρες που στοχεύουν στην ανάπτυξη καινοτομίας και ανταλλαγή καλών πρακτικών και

Δράσεις που αποσκοπούν στην υποστήριξη των Ευρωπαϊκών πολιτικών στους τομείς ενδιαφέροντος του Προγράμματος

Στα Κέντρα Πληροφόρησης (ΚΕΠΛΗ) παρέχεται επίσης:

- Ελεύθερη πρόσβαση στο διαδίκτυο & χρήση Η/Υ.
- Ενημέρωση και καθοδήγηση για τα προγράμματα και υπηρεσίες του ΟΝΕΚ όπως τα χρηματοδοτικά του εργαλεία και άλλα Προγράμματα όπως πιο κάτω:
 - Το Πρόγραμμα «Πρωτοβουλίες Νέων» το οποίο παρέχει κίνητρα στους νέους για κινητικότητα και ενεργό συμμετοχή στα πολιτιστικά, αθλητικά, πολιτικά και κοινωνικά δρώμενα της Κύπρου. Στόχος του είναι η ενθάρρυνση της χρήσης της μεθόδου της άτυπης, μη τυπικής μάθησης, καθώς και η συμβολή στη δημιουργία ενεργών πολιτών μέσω του εθελοντισμού.
 - Το Πρόγραμμα «Φοιτητές σε Δράση» αποτελεί νέο πρόγραμμα επιχορηγήσεων, το οποίο υλοποιείται από τον Οργανισμό Νεολαίας Κύπρου σε συνεργασία με το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού. Σκοπός του Προγράμματος είναι η υποστήριξη και ενδυνάμωση των φοιτητών. Το πρόγραμμα στοχεύει: (α) στην ενίσχυση της έρευνας και της τεκμηρίωσης σε θέματα νεολαίας, (β) στην ενίσχυση της απασχολησιμότητας των νέων μέσω της ενδυνάμωσης των δεξιοτήτων και ικανοτήτων τους, (γ) στην ενίσχυση της συμμετοχής των φοιτητών και (δ) την ενίσχυση της φοιτητικής επιχειρηματικότητας.
 - Το χρηματοδοτικό πρόγραμμα πρόληψης και παρέμβασης «PIN #prevention and #intervention». Σκοπός του συγκεκριμένου προγράμματος είναι η επιχορήγηση Σχεδίων τα οποία στοχεύουν στην πρόληψη ή τη μείωση των συμπεριφορών

εξάρτησης καθώς και της προβληματικής ενασχόλησης με τα τυχερά παιχνίδια και τον στοιχηματισμό, μέσω της κινητοποίησης και ενδυνάμωσης των ίδιων των νέων, καθώς και την ενίσχυση της μάθησης και στήριξης από συνομήλικους. Τα Σχέδια αυτά αφορούν επιχορηγήσεις ιδεών, δραστηριοτήτων, εργαλείων και οποιονδήποτε άλλων μέσων για την επίτευξη του στόχου του προγράμματος.

- Η Ευρωπαϊκή Κάρτα Νέων η οποία είναι εκπαιδευτική κάρτα για νέους από 13 μέχρι 30 χρόνων και εξασφαλίζει εκπτώσεις σε εκατοντάδες προϊόντα και υπηρεσίες στην Κύπρο και σε άλλες 36 χώρες της Ευρώπης. Οι σκοποί και επιδιώξεις της Ευρωπαϊκής Κάρτας Νέων αφορούν κυρίως στην ενθάρρυνση της κινητικότητας των νέων, αλλά και στην κοινωνική, πολιτιστική και πνευματική ανάπτυξή τους.
- Ενημερωτικά σεμινάρια/εργαστήρια/συνέδρια.
- Εκπαιδευτικά διήμερα όπως Καλοκαιρινές Σχολές Ενδυνάμωσης Νέων η οποία έχει ως κυρίαρχο σκοπό οι νέοι, μέσα από τις παρουσιάσεις, τα εργαστήρια και τις άλλες εναλλακτικές δραστηριότητες που λαμβάνουν χώρα, να αντλήσουν εμπνευση, να πιστέψουν στις δυνατότητές τους και να ενημερωθούν για τους τρόπους με τους οποίους μπορούν να επιφέρουν θετικές αλλαγές στο κοινωνικό σύνολο. Κάποιες σχολές έχουν ως ομάδα στόχου μόνο μαθητές με σκοπό την απόκτηση και ανάπτυξη δεξιοτήτων από τους συμμετέχοντες που στοχεύουν στην προσωπική και συναισθηματική ανάπτυξη αλλά και ανάπτυξη δεξιοτήτων που θα τους βοηθήσουν να γίνουν πιο αποδοτικοί τόσο ως μαθητές αλλά και ως ενεργοί πολίτες στη σύγχρονη κοινωνία.
- Χώρος για συγκεντρώσεις ομάδων νέων και φορέων που ασχολούνται με νέους ή και για την πραγματοποίηση δικών τους δραστηριοτήτων.
- Η δυνατότητα μεταφοράς εισηγήσεων/απόψεων προς τον Οργανισμό Νεολαίας αφού στα ΚΕΠΛΗ πραγματοποιούνται τοπικές διαβουλεύσεις για τα θέματα της Στρατηγικής για τη Νεολαία και υλοποιούνται επίσης σχέδια ηλεκτρονικής συμμετοχής μέσα από την πλατφόρμα OPIN.

Επιπλέον

Εντός του Εκπαιδευτικό Πολυκέντρο Νεολαίας Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους θα ενσωματώνεται

B) Youth Makerspace το οποίο είναι βασισμένο στα πρότυπα των Makerspaces τα οποία αναπτύσσονται από πανεπιστημιακά ιδρύματα ή κοινότητες στο εξωτερικό και παρέχει πρόσβαση στους νέους σε υψηλού επιπέδου και τελευταίας τεχνολογίας εξοπλισμό για την ανάπτυξη πρωτοτύπων και υλοποίηση των επιχειρηματικών τους ιδεών. Οι χώροι τύπου «makerspaces» αντιπροσωπεύουν τον εκδημοκρατισμό του σχεδιασμού, μηχανοποίησης, κατασκευής και εκπαίδευσης.

Εδώ οι νέοι μπορούν να μάθουν για την τεχνολογία, χειροτεχνίες (crafts) και άλλες δημιουργικές κατασκευαστικές διαδικασίες και μεθόδους, να μοιραστούν τις γνώσεις και τις δεξιότητες τους και να εφαρμόσουν στην πράξη τη γνώση και τις δεξιότητες αυτές. Το δημιουργικό φάσμα που καλύπτεται είναι τεράστιο!

Ο εξοπλισμός περιλαμβάνει 3D printers, laser cutters, drones, virtual reality, ρομποτική, arduino, rasberry pi και πολλά άλλα.

Ταυτόχρονα, στο χώρο μπορούν να πραγματοποιούνται διάφορα εργαστήρια είτε για εκμάθηση της χρήσης του συγκεκριμένου εξοπλισμού αλλά και ανάπτυξης ιδεών, projects, κτλ. Επιπρόσθετα σύντομα θα λειτουργήσει και κινητή μονάδα παρέχοντας την ευκαιρία σε πιο πολλούς νέους να έρθουν σε επαφή με το makerspace.

Το Youth Makerspace απευθύνεται σε παιδιά και νέους ηλικίας 6 – 35 χρόνων καθώς και σε οργανωμένα σύνολα νέων, τάξεις ή ομίλους εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και σχολείων και άλλους.

Τα πιο πάνω αν συμπεριληφθούν στο Σχέδιο Δράσης θα πρέπει να κοστολογηθούν και να υποβληθεί ο προϋπολογισμός στον Επίτροπο.

Επιπλέον

Ζητήθηκε από τον Οργανισμό Νεολαίας όπως εξετάσει το ενδεχόμενο να αναλάβει τη δημιουργία Fab- Lab, NGO-Hub και Co-working spaces εντός του Εκπαιδευτικού Πολυκέντρου Νεολαίας Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους.

Άλλες τροποποιήσεις στο κείμενο:

Στο Παράρτημα 8.2: *Φορείς υποστήριξης Δια βίου μάθησης & Προγραμμάτων Κατάρτισης* αναφέρεται η πιο κάτω περιγραφή για τον ΟΝΕΚ:

«Οργανισμός Νεολαίας Κύπρου: Έχει ορισθεί ως η Εθνική Υπηρεσία για τη διαχείριση του τομέα Νεολαίας και μη τυπικής μάθησης του Ευρωπαϊκού προγράμματος Erasmus+, συστάθηκε ως νομικό πρόσωπο Δημόσιου Δικαίου το 1994, δυνάμει του περί Οργανισμού Νεολαίας Νόμου του 1994 (Ν.33(Ι)/94) που ψηφίστηκε ομόφωνα από τη Βουλή των Αντιπροσώπων»

Γίνεται εισήγηση να τροποποιηθεί ως ακολούθως:

Ο Οργανισμός Νεολαίας Κύπρου συστάθηκε ως νομικό πρόσωπο Δημόσιου Δικαίου το 1994, δυνάμει του περί Οργανισμού Νεολαίας Νόμου του 1994 (Ν.33(Ι)/94) που ψηφίστηκε ομόφωνα από τη Βουλή των Αντιπροσώπων.

Ο Οργανισμός έχει κυρίως συμβουλευτικές αρμοδιότητες ενώ παράλληλα αναλαμβάνει την υλοποίηση Προγραμμάτων για θέματα νεολαίας, μετά από έγκριση του Υπουργικού Συμβουλίου, η οποία παρέχεται συνήθως κατά την έγκριση ετήσιων Προϋπολογισμών του Οργανισμού ή με άλλη ειδική απόφαση.

Ως συμβουλευτικό σώμα, το Διοικητικό Συμβούλιο του Οργανισμού υποβάλλει, μέσω του Υπουργού Παιδείας και Πολιτισμού προς το Υπουργικό Συμβούλιο, εισηγήσεις σχετικά με τη διαμόρφωση ολοκληρωμένης και εξειδικευμένης πολιτικής σε θέματα νεολαίας.

Ο Οργανισμός Νεολαίας έχει ορισθεί επίσης ως η Εθνική Υπηρεσία για τη διαχείριση του τομέα Νεολαίας και μη τυπικής μάθησης του Ευρωπαϊκού προγράμματος Erasmus+.

Στη σελ 145 αναφέρεται επίσης ότι «Η μόνη δομή για τους νέους που λειτουργεί στην περιοχή είναι το Κέντρο Νεότητας στον Αγρό που δυστυχώς δεν αρκεί για να καλύψει τις πολύπλευρες ανάγκες για κατάρτιση στο σύνολο του Τροόδους». Εδώ θα πρέπει να διορθωθεί και να αναφερθεί το Κέντρο Πληροφόρησης Νέων και όχι το ΚΝ Αγρού.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ XV – ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΜΗΝΥΜΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΕΡΓΑΣΙΑΣ, ΠΡΟΝΟΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ

FW: Προς ΓΔ Υπουργείων - Κατάθεση Απόψεων ΕΣΑΟΚ Τροόδους

Christina Zenieri

Sent: Thursday, 04 April 2019 14:42

To: Commissioner_Mountain Communities

Attachments: 20190319. Προς ΓΔ Υπουργείων~1.pdf (2 MB) ; 20190319. Προς ΓΔ Υπουργείων~2.pdf (315 KB)

Επίτροπο

Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων

Έχω οδηγίες να αναφερθώ στην επιστολή σας ημερομηνίας 19/3/2019 και να παραθέσω πιο κάτω τις απόψεις του Υπουργείου Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων :

Από τη μελέτη του Τεύχους Α: *Εθνική Στρατηγική Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους* (Κείμενο προς Διαβούλευση) και του Τεύχους Β: *Συνοπτική Διάγνωση, Μέτρα - Υπόμετρα - Δράσεις* (Κείμενο προς Διαβούλευση) διαπιστώνεται ότι:

- 1) Χρησιμοποιείται ο όρος «Κέντρο Προστασίας και Απασχόλησης Παιδιών» για τις δομές προσχολικής φροντίδας παιδιών, αντί του όρου «Βρεφοκομικός και Παιδοκομικός Σταθμός». Θα πρέπει να γίνει διόρθωση στο κείμενο και όπου χρησιμοποιείται ο όρος «Κέντρο Προστασίας και Απασχόλησης Παιδιών» και αφορά παιδιά προσχολικής αγωγής να αντικατασταθεί με το όρο «Βρεφοκομικός και Παιδοκομικός Σταθμός».
- 2) Διευκρινίζεται ότι το «Κέντρο Προστασίας και Απασχόλησης Παιδιών» αφορά εξυπηρέτηση παιδιών σχολικής ηλικίας από 5 χρονών και 8 μηνών ενώ ο «Βρεφοκομικός και Παιδοκομικός Σταθμός» αφορά εξυπηρέτηση παιδιών από μηνών μέχρι της ηλικίας των 4 χρονών και 8 μηνών.

Σημειώνεται ότι στις περιπτώσεις που προγράμματα προσχολικής εκπαίδευσης του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού (Δημόσια Νηπιαγωγεία) επεκτείνουν το ωράριο λειτουργίας τους μέσω των Συνδέσμων Γονέων και κατά τις απογευματινές ώρες, τότε υπάρχει δυνατότητα για έγκριση του προγράμματος ως «παιδοκομικός σταθμός» από τις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας για εξυπηρέτηση και των παιδιών μέχρι την ηλικία των 5 χρονών και 8 μηνών.

- 3) Η λειτουργία Κέντρου Προστασίας και Απασχόλησης Παιδιών διέπεται από τον περί Κέντρων Προστασίας και Απασχόλησης Παιδιών Νόμο Ν.2(Ι)/96, την τροποποιητική νομοθεσία Ν.63(Ι)/2011 και τις Κανονιστικές Διοικητικές Πράξεις Κ.Δ.Π.157/97 και τις τροποποιητικές Κ.Δ.Π.144/2011 και τη λειτουργία Βρεφοκομικού και Παιδοκομικού Σταθμού διέπεται από τον περί Παιδιών Νόμο (Κεφ.352), τους περί Παιδιών Τροποποιητικούς Νόμους Ν.62(Ι)/2011 και Ν.143(Ι)/2002 και το περί Παιδιών (Παιδοκομικοί Σταθμοί) Διάταγμα Κ.Δ.Π.262/2011.

Όπου στα κείμενα του Τεύχους Α και Τεύχους Β γίνεται αναφορά στις πιο πάνω νομοθεσίες θα πρέπει να γίνει σχετική διόρθωση.

Ευχαριστώ

Χριστίνα Ζενιέρη
για Γενικό Διευθυντή

Christina Zenieri
Administrative Officer A²
Ministry of Labour, Welfare and Social Insurance
Byron 7, 1463, Nicosia
Tel. ++357 22401749
Fax. ++357 22 670993

From: Panayiota Photiou [<mailto:PPhotiou@crmd.moi.gov.cy>]

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΧVI – ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ, ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΚΑΙ ΈΡΓΩΝ

05-APR-2019 11:37 From:

To:22275781

P.1/3

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ, ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΚΑΙ ΕΡΓΩΝ
Γραφείο Υπουργού

Αρ. Φακ.: ΥΜΕΕ 05.03.010.001
Αρ. Τηλ.: 22-800102 / 103
Αρ. Φαξ: 22-776265

05 Απριλίου 2019

Κύριο Κωνσταντίνο Πετρίδη
Υπουργό Εσωτερικών

Θέμα: Εθνική Στρατηγική Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους

Επιθυμώ να αναφερθώ στην επιστολή σας με αρ. φακ.05.3.24/3 και ημερομηνία 26 Φεβρουαρίου 2019 και να σας αποστείλω σημείωμα με τα σχόλια επί των θεμάτων που εμπίπτουν στις αρμοδιότητες του Υπουργείου μου.

2. Είμαι στη διάθεση σας για οποιασδήποτε άλλες πληροφορίες χρειαστείτε.

Με εκτίμηση,

Βασιλική Αναστασιάδου
Υπουργός Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων

Κοινοτ.: Επίτροπο Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων

ΝΣ/ρη
2019.04.05 ΥΠΕΣ Εθν. Αναπτ. Ορειν. Κοιν. Τροόδ.

ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Εθνική Στρατηγική Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους

1. Το Στρατηγικό Σχέδιο για την ανάπτυξη των ορεινών περιοχών Τροόδους αποτελεί μία εκτεταμένη, πολύπλευρη και λεπτομερή μελέτη που ασχολήθηκε με ένα ευρύ φάσμα θεμάτων περιλαμβανομένου του οδικού δικτύου. Όσον αφορά το οδικό δίκτυο έχει βασιστεί σε μεγάλο βαθμό στους προγραμματισμούς και στις μελέτες του Τμήματος Δημοσίων Έργων και του Υπουργείου Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων, λαμβάνοντας υπόψη την πληροφόρηση που δόθηκε από το Τμήμα Δημοσίων Έργων και την διαβούλευση που προηγήθηκε με τις Τεχνικές Επιτροπές. Εξάλλου, οι προτεινόμενες δράσεις ιδιαίτερα όσον αφορά το κύριο οδικό δίκτυο και την σύνδεση του Τροόδους με το δίκτυο των αυτοκινητόδρομων αποτελούν βασικό στόχο και του Στρατηγικού Σχεδίου του Υπουργείου Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων.

2. Η συνεργασία από πλευράς του Υπουργείου μας με τον αρμόδιο Επίτροπο είναι δεδομένη προς υλοποίηση των στόχων που τέθηκαν στα πλαίσια της Εθνικής Στρατηγικής. Το Υπουργείο επισημαίνει τα ακόλουθα σημεία τα οποία πρέπει να ληφθούν υπόψη στην εφαρμογή του όλου σχεδιασμού:

➤ **Έγκριση και ένταξη των έργων στους Προϋπολογισμούς**

- Θα ακολουθούνται οι διαδικασίες που προβλέπονται στο νόμο Ν.20(ι) του 2014 για αξιολόγηση/έγκριση και ένταξη των έργων στον Προϋπολογισμό.
- Η ιεράρχηση των προτεραιοτήτων θα γίνεται από το Υπουργείο Μεταφορών Επικοινωνιών και Έργων για τα έργα αρμοδιότητας του σύμφωνα με τους διαθέσιμους πόρους οικονομικούς και ανθρώπινους και τις υπόλοιπες δεσμεύσεις.
- Η συγχρηματοδότηση έργων από Ευρωπαϊκά Κονδύλια θα γίνεται στα πλαίσια των καθορισμένων διαδικασιών λαμβάνοντας υπόψη και συνυπολογίζοντας τα υπόλοιπα έργα υποδομής.

➤ **Τεχνικά χαρακτηριστικά έργων**

- Τα τεχνικά χαρακτηριστικά κάθε δρόμου θα καθορίζονται από το Υπουργείο Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων σύμφωνα με τα εγκεκριμένα γεωμετρικά πρότυπα με βάση την τεχνοοικονομική

05-APR-2019 11:37 From:

To: 22275781

P. 3/3

αξιολόγηση που γίνεται και τα κυκλοφοριακά δεδομένα για κάθε συγκεκριμένο έργο.

➤ Χρονοδιαγράμματα

- Θα πρέπει να υπάρχει ευελιξία στην τήρηση χρονοδιαγραμμάτων αναλόγως των διαθέσιμων πόρων και λαμβάνοντας υπόψη τις δεσμεύσεις του Κράτους για άλλα έργα υποδομής.

➤ Επανακατανομή δρόμων μεταξύ Επαρχιακών Διοικήσεων και Τμήματος Δημοσίων Έργων

- Αφορά θέμα γενικότερης πολιτικής που θα πρέπει να τύχει σοβαρής διαβούλευσης μεταξύ των εμπλεκόμενων Υπηρεσιών.

ΞΚΛ, ΚΑργ/ ΕΣ
C: 15-19 – ΑΝΑΘ.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ XVII – ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ

19-APR-2019 16:10 From:PERM SEC

To:022275781

Page:1/9

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ
Γραφείο Γενικού Διευθυντή

Αρ. Φακ.: 5.3.24

8 Απριλίου, 2019

ΕΠΕΙΓΟΝ - ΚΑΙ ΜΕ ΤΗΛΕΩΜΟΙΟΤΥΠΟ

Επίτροπο Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων,

Θέμα: Κατάθεση απόψεων επί του κειμένου διαβούλευσης της Εθνικής Στρατηγικής Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων (ΕΣΑΟΚ) Τροόδους

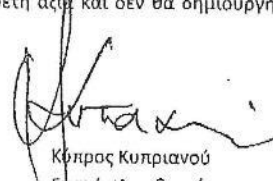
Αναφορικά με το πιο πάνω θέμα και σε συνέχεια της επιστολής σας με αρ. φακ. 05.03.001.001 και ημερ. 19.03.2019, διαβιβάζονται σχετικά οι απόψεις/σχόλια του Υπουργείου Εσωτερικών και των Τμημάτων/Μονάδων του, επί των θεματικών που άπτονται των αρμοδιοτήτων τους.

2. Συγκεκριμένα στο Επισημωμένο 1 ακολουθούν οι τοποθετήσεις:

- Α) Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως,
- Β) Επαρχιακών Διοικήσεων,
- Γ) Υπηρεσίας Θήρας και Πανίδας, και
- Δ) Μονάδας Πολιτικής και Ευρωπαϊκών Θεμάτων

3. Σε ότι αφορά στο θέμα της εκπόνησης μελέτης για καταγραφή, χαρτογράφηση, και αξιολόγηση του δικτύου αγροτικών δρόμων σημειώνεται ότι αυτό θα πρέπει να εξεταστεί γενικότερα για όλους τους αγροτικούς δρόμους και η μελέτη να μην περιοριστεί μόνο στο Τρόδος, καθώς αφορά σε αρμόδιο θέμα που απασχολεί το Υπουργείο.

4. Πρόσθετα, σε ότι αφορά στη δημιουργία νέων Οργανισμών για τη Διαχείριση επιμέρους θεμάτων, όπως για παράδειγμα ο Οργανισμός Οργάνωσης και Διαχείρισης Υδατικών Πόρων Τροόδους και ο Οργανισμός Διαχείρισης της Ενιαίας Ζώνης Περιοχών Προστασίας σημειώνουμε την επιφύλαξη μας κατά πόσο αυτό θα έχει σημαντική πρόσθετη αξία και δεν θα δημιουργήσει πρόσθετο διοικητικό κόστος και φόρτο.

Κώστος Κυριανού
Γενικός Διευθυντής
Υπουργείου Εσωτερικών

ΚΔ/ΑΧΣ

10-APR-2019 16:12 From: FERM SEC

To: 022275781

Page: 5/9

Β -Επαρχιακές Διοικήσεις**Μέτρο 5: Καινοτομική προσέγγιση της γεωργίας και κτηνοτροφίας της περιοχής Τροόδους****Υπόμετρο 1.6/ Δράση 3: Επίλυση του ζητήματος των μη εγγεγραμμένων αγροτικών δρόμων**

Το πρόβλημα που προκύπτει λόγω του γεγονότος ότι, σημαντικό τμήμα των αγροτικών δρόμων που εξυπηρετούν την πρόσβαση σε γεωργικά τεμάχια, είναι μη εγγεγραμμένο αναδεικνύεται στην ΕΣΑΟΚ, όπου και προτείνεται όπως σε πρώτο στάδιο εκπονηθεί μελέτη καταγραφής, χαρτογράφησης, αξιολόγησης, κατηγοριοποίησης και διαμόρφωσης προτάσεων εγγραφής και αναβάθμισης δικτύου αγροτικών δρόμων στρατηγικής σημασίας για την ανάπτυξη της γεωργίας και κτηνοτροφίας.

Σημειώνεται ότι, η ισχύουσα κυβερνητική πολιτική, ως αυτή απορρέει από το ΥΠΕΣ και το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως, δημιουργεί κωλύματα στην εγγραφή υφιστάμενων αγροτικών δρόμων, για τους εξής λόγους:

1. Το Υπουργείο Εσωτερικών δεν ευνοεί την εγγραφή αγροτικών δρόμων σε περιοχές που εμπνύονται σε ζώνες προστασίας (κατηγορία Ζ) (βλ. επιστολή Γεν. Διευθυντή με αρ. φακ.: 16.05.011, ημερ. 31/7/2018).
2. Το Τμήμα Πολεοδομίας δεν ευνοεί την εγγραφή αγροτικών δρόμων για να μην δημιουργούνται προϋποθέσεις που να επιτρέπουν την ανέγερση μεμονωμένων κατοικιών.

Παρόμοιες απόψεις εκφράζονται κατά καιρούς και από τα Τμήματα του Υπουργείου Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος.

Το Γραφείο μου εισηγείται όπως εγκριθεί η εκπόνηση της προτεινόμενης μελέτης προκειμένου να καταστεί δυνατή η τροποποίηση της ισχύουσας κυβερνητικής πολιτικής επί του θέματος, εκεί και όπου θα αιτιολογηθεί επαρκώς ότι η εγγραφή αγροτικών δρόμων είναι απολύτως αναγκαία για το σκοπό της ανάπτυξης γεωργικής και κτηνοτροφικής δραστηριότητας σε συγκεκριμένες περιοχές.

Μέτρο 10: Υδάτινοι Πόροι**Υπόμετρο 7.1: Διακυβέρνηση/ Οργάνωση**

Η πρόταση της σύστασης Οργανισμού Οργάνωσης και Διαχείρισης Υδατικών Πόρων Τροόδους (Δράση 1) βρίσκει σύμφωνα το Γραφείο μου, με τις πιο προϋποθέσεις:

1. Κατ' αρχήν θα πρέπει, ως καταγράφεται και στην ΕΣΑΟΚ, να εκπονηθεί η οικονομοτεχνική μελέτη ως αυτή προτείνεται από την ΕΣΑΟΚ, προκειμένου να διαγνωστεί η βιωσιμότητα του προτεινόμενου Οργανισμού και να καθορισθεί το εύρος των αρμοδιοτήτων του.
2. Στην περίπτωση που ο προτεινόμενος Οργανισμός κριθεί βιώσιμος, θα πρέπει να γίνουν οι απαραίτητες τροποποιήσεις στους σχετικούς με τις αρμοδιότητες του προτεινόμενου Οργανισμού Νόμους, που περιλαμβάνουν τους ακόλουθους (Περί Κοινοτήτων Νόμος, Περί Ενιαίας Διαχείρισης Υδάτων, Περί Αποχετευτικών Συστημάτων, Περί Αρδευτικών Συνδέσμων και Τμημάτων, Περί Κυβερνητικών Υδατικών Έργων κ.α.). Επισημαίνεται ότι, στο πλαίσιο της μεταρρύθμισης της Τοπικής Αυτοδιοίκησης που προωθείται από το ΥΠΕΣ, θα πρέπει να ενσωματωθούν στα υπό εξέταση Νομοσχέδια, πρόνοιες που να επιτρέπουν την συμβατότητα των αρμοδιοτήτων του προτεινόμενου Οργανισμού με τους υπό εξέταση νόμους.

10-APR-2019 16:12 From:PERM SEC

To:022275781

Page:6/9

3. Επισημαίνεται ότι, με βάση το ισχύον Νομοθετικό πλαίσιο, η ύδρευση των κοινοτήτων αποτελεί αρμοδιότητα των οικείων Κοινοτικών Συμβουλίων, η άρδευση αποτελεί αρμοδιότητα των Αρδευτικών Τμημάτων και Συνδέσμων, η επεξεργασία και διαχείριση αποβλήτων αποτελεί αρμοδιότητα των Κοινοτικών Συμβουλίων και των τοπικών Συμβουλίων Αποχετεύσεως. Ως εκ τούτου, η πρόταση που υποβάλλεται στη Δράση 2, για δημιουργία «Επιτροπής Διαχείρισης Υδατος Κοινότητας» που θα υποκαθιστά το ρόλο των Αρδευτικών Τμημάτων, Αρδευτικών Συνδέσμων (για θέματα άρδευσης) και Κοινοτικών Συμβουλίων (για θέματα ύδρευσης) σε επίπεδο κοινότητας, δεν μπορεί να υλοποιηθεί χωρίς την τροποποίηση των ισχυουσών Νομοθεσιών (Περί Κοινοτήτων Νόμος, Περί Αρδευτικών Τμημάτων Νόμος, Περί Αρδευτικών Συνδέσμων Νόμος)

Μέτρο 11: Διαχείριση Στερεών και Υγρών Αποβλήτων (Λυμάτων)

Η πρόταση της υιοθέτησης και έγκρισης Σχεδίων Διαχείρισης τόσο Στερεών όσο και Υγρών Αποβλήτων για τις Ορεινές Κοινότητες περιφέρειας Τροόδου, βρίσκει σύμφωνο το Γραφείο μου.

Όσον αφορά τα λειτουργικά και διοικητικά θέματα, ισχύουν τα σχόλια που καταγράφονται στο Μέτρο 10, καθότι προτείνεται ότι τη διαχείριση στερεών και υγρών αποβλήτων θα την αναλάβει ο προτεινόμενος Οργανισμός Οργάνωσης και Διαχείρισης Υδατικών Πόρων Τροόδου.

Μέτρο 12 Υποδομές συνδεσιμότητας και προσβασιμότητας: οδικό δίκτυο και επικοινωνίες

Υπόμετρο 10.2 : Το Γραφείο μου συμφωνεί με την πρόταση για εκπόνηση μελετών αναβάθμισης και κατασκευής οδικού δικτύου για βελτίωση της εσωτερικής συνδεσιμότητας των ορεινών κοινοτήτων της περιφέρειας Τροόδου.

Επισημαίνεται ότι, θα πρέπει να ληφθεί ιδιαίτερα υπόψη το γεγονός ότι σημαντικό τμήμα του υφιστάμενου ορεινού δικτύου (κοινοτικοί και χωρητικοί δρόμοι) που χρήζει βελτίωσης δεν είναι εγγεγραμμένο και η μελέτη δεν έχει προβεί σε διάγνωση και αξιολόγηση του εν λόγω προβλήματος.

Υπόμετρο 10.4: Το Γραφείο μου συμφωνεί με τις εισηγήσεις που αφορούν την προσαρμογή των εθνικών προδιαγραφών κατασκευής δρόμων σε ορεινές περιοχές και την επανακατανομή των δρόμων στους αρμοδίους φορείς διαχείρισης (Επαρχιακές Διοικήσεις, Τμήμα Δημοσίων Έργων)

Υπόμετρο 10.5: Αναφορικά με την πρόταση που περιλαμβάνει τη βέλτιστη χρήση διαθέσιμων κονδυλίων μέσω ιεράρχησης που αποσκοπεί στην επίτευξη του στόχου για μείωση μετακινήσεων, καθώς και την βελτίωση της τεχνικής και οικονομικής υποστήριξης από τις Επαρχιακές Διοικήσεις, επισημαίνεται ότι, οι κατ' έτος διαθέσιμες πιστώσεις που περιλαμβάνονται στους Προϋπολογισμούς των Επαρχιακών Διοικήσεων, καλύπτουν μόνο τις ανάγκες για την απολύτως αναγκαία συντήρηση του υφιστάμενου οδικού δικτύου και δεν μπορούν να υποστηρίξουν την εκτέλεση έργων ουσιαστικής αναβάθμισης ή / και εγγραφής (όπου απαιτείται) οδικού δικτύου.

10-APR-2019 16:13 From:PERM SEC

To:022275731

Page:7/9

Μέτρο 15- Πολιτισμός: Σχέδιο Αξίες Τροόδους

Υπομέτρο 8.1 Σύσταση Ιδρύματος Πολιτισμού Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους

Το ΥΠΕΣ και κατ' επέκταση οι Επαρχιακές Διοικήσεις δεν μπορούν να συμμετέχουν στο Διοικητικό Συμβούλιο του προαναφερόμενου ιδρύματος αφού είναι η αρμόδια αρχή για έλεγχο και εγγραφή των ιδρυμάτων και σωματείων ως εκ τούτου προκύπτει ασυμβίβαστο.

Μέτρο 16 - Στέγαση

Όσον αφορά την κρατική στεγαστική πολιτική αυτή προωθείται από ΥΠΕΣ και εκπρόσωποι του συμμετείχαν στο συνέδριο.

Μέτρο 17- Πλαίσιο Χωρικής Οργάνωσης

Χωροταξικό Σχέδιο Τροόδους

Το γραφείο μου συμφωνεί με την εκπόνηση δήλωσης πολιτικής Τροόδους λόγω της ιδιαιτερότητας της μορφολογίας του εδάφους.

Τοπικό Χωροταξικό

Συμφωνούμε με την αξιοποίηση των αποτελεσμάτων των ρυθμιστικών σχεδίων έκαστης κοινότητας για να χρησιμοποιηθούν για σκοπούς ανάπτυξης σε επίπεδο συμπλεγμάτων ώστε να διασφαλιστεί η ορθολογική ιεράρχηση έργων που θα έχουν περιφερειακό συμπλεγματοποιημένο όφελος.

Πολεοδομικό και Ρυμοτομικό Σχέδιο

Η εισήγηση για οικοπεδοποίηση και δημοσίευση ρυμοτομικού σχεδίου μπορεί να προχωρήσει εφόσον προηγουμένως εισαχθεί ανάλογη νομοθεσία που να ρυθμίζει την εφαρμογή οικοπεδοποιήσεων σύμφωνα με αστικό αναδιασμό.

10-APR-2019 16:13 From:PERM SEC

To:022275781

Page:8/9

Γ - Υπηρεσία Θήρας & Πανίδας

1. Καταρχήν επειδή το κείμενο αποτελείται από εκατοντάδες σελίδες θα ήταν καλό να υπάρχει μία σύνοψη (π.χ. 30-40 σελίδες), καθώς και Εκτελεστική Περίληψη (Executive Summary).
2. Στα κείμενα η Υπηρεσία Θήρας & Πανίδας αναφέρεται με διάφορες ονομασίες (π.χ. Υπ. Θήρας, Θήρας, Ταμείο Θήρας κλπ.). Για σκοπούς ορθότητας και συνοχής θα πρέπει να υπάρχει μία αναφορά: Υπηρεσία Θήρας & Πανίδας.
3. Το ίδιο ισχύει και για τις αναφορές Natura, όπου η ορθή ονομασία είναι «Natura 2000».
4. Σε ότι αφορά την ίδρυση του Οργανισμού Διαχείρισης της Ενιαίας Ζώνης Περιοχών Προστασίας και τη συμμετοχή της ΥΘΠ θα πρέπει παράλληλα να είναι σαφές και να διευκρινιστεί ότι δεν διαφοροποιούνται οι αρμοδιότητες και οι ευθύνες των διαφόρων υπηρεσιών που θα συμμετέχουν σε αυτή την οντότητα / οργανισμό, και ότι διατηρούν τις αρμοδιότητες οι οποίες προκύπτουν από σχετικές νομοθεσίες.
5. Υπάρχει αναφορά ότι οι αρμοδιότητες και ευθύνες «κατακερματίζονται» σε δύο Υπουργεία. Αυτό δεν αποτελεί πρόβλημα ή δυσλειτουργία διότι υπάρχει μέσα από τη νομοθεσία σαφής διάκριση εξουσιών και καταμερισμός αρμοδιοτήτων. Υπάρχει επίσης όλος ο απαραίτητος συντονισμός και συνεργασία μεταξύ των 2 Υπουργείων, η οποία έτσι κι αλλιώς είναι και θεσμοθετημένη μέσα από την σχετική νομοθεσία.
6. Θα ήταν καλό να υπάρχουν απτά και συγκεκριμένα παραδείγματα για νέα και πιο στοχευμένα Μέτρα που θα μπορούσαν να χρηματοδοτηθούν από το ΠΑΑ, ειδικά για αυτές τις ορεινές περιοχές. Στο παρόν στάδιο δεν υπάρχουν στοχευμένα μέτρα για αυτές τις ορεινές περιοχές.
7. Επίσης θα πρέπει να ενσωματωθούν στοχευμένα Μέτρα για ενίσχυση των περιοχών Natura 2000 μέσω του ΠΑΑ γιατί τώρα είναι πολύ περιορισμένα, καθώς και άλλα ειδικά Μέτρα π.χ. για τις περιοχές ΥΦΑ, και μέτρα ενίσχυσης εκτατικής γεωργικής δραστηριότητας στις ορεινές περιοχές διότι τώρα είναι ανύπαρκτα.
8. Θα πρέπει να υπάρξουν κατάλληλες ρυθμίσεις και ουσιαστικοί περιορισμοί στη Δήλωση Πολιτικής για τη μεμονωμένη κατοικία διότι η υφισταμένη της εφαρμογή έχει ως αποτέλεσμα τη διάσπαρτη και άναρχη δόμηση, την υποβάθμιση φυσικών και γεωργικών περιοχών καθώς και την αλλοίωση του ορεινού τοπίου.

Δ - ΣΤΕΓΑΣΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ**Μονάδα Πολιτικής και Ευρωπαϊκών Θεμάτων**

Αναφορικά με την ΕΣΑΟΚ Τρόδους, και τη θεματική της στέγασης, και σε συνέχεια της συνάντησης που έγινε στα πλαίσια του 3ου Συνεδρίου για την εν λόγω θεματική σημειώνονται και γραπτός τα ακόλουθα. Οι παρατηρήσεις και σχόλια μας δόθηκαν και συζητήθηκαν κατά την διενέργεια των εργασιών.

Το Υπουργείο Εσωτερικών στο πλαίσιο διαμόρφωσης της νέας στεγαστικής πολιτικής έχει ετοιμάσει μέτρα και θα είναι έτοιμο να τα εξαγγείλει άμεσα για αντιμετώπιση των στεγαστικών θεμάτων που έχουν παρατηρηθεί και δυσχεραίνουν την εξεύρεση οικονομικής και προσιτής λύσης στέγασης για μέρος του πληθυσμού.

Ένα εκ των μέτρων αφορά στην προκήρυξη Στεγαστικών Σχεδίων για απόκτηση κατοικίας σε συγκεκριμένες περιοχές στόχευσης, αρχικά τις ακριτικές και ορεινές, και στη συνέχεια για άλλες περιοχές που αντιμετωπίζουν διαρθρωτικά προβλήματα. Τα Σχέδια αφορούν σε παραχώρηση οικονομικής ενίσχυσης σε δικαιούχους, εφόσον πληρούνται τα κριτήρια (εισοδηματικά, κατά κύριο λόγο) καθώς και άλλες προϋποθέσεις του Σχεδίου. Ο προϋπολογισμός της προκήρυξης θα είναι ξεχωριστός για τις ορεινές περιοχές και η υλοποίηση του Σχεδίου θα αναληφθεί από το Υπουργείο Εσωτερικών. Τα πιο πάνω έχουν αναφερθεί κατά τις σχετικές συναντήσεις.

Τα Σχέδια αφορούν μέτρα στεγαστικής και περιφερειακής πολιτικής του Υπουργείου Εσωτερικών, τα οποία υλοποιούνται και δύναται να ενταχθούν στη Στρατηγική για το Τρόδος. Αναφορικά με την περιοχή στόχευσης αναμένονται εισηγήσεις από το Γραφείο Επιτρόπου Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων και ακολούθως θα παρθεί απόφαση για τον αριθμό κοινοτήτων που θα ενταχθούν στο Σχέδιο, τουλάχιστον κατά την πρώτη προκήρυξη.

Συγκεκριμένα για τα μέτρα που προτείνονται (σελ 373-τεύχος Β) σημειώνεται-

- **Επιδότηση ενοικίου κατ' έτος - Σχόλιο:** επιδότηση ενοικίου δίδεται επί του παρόντος μόνο σε πρόσφυγες από το ΥΠΕΣ και σε λήπτες ΕΕΕ από το ΥΕΠΚΑ. Το ΥΠΕΣ στο πλαίσιο της ευρύτερης στεγαστικής πολιτικής μελετά διάφορους τρόπους ενίσχυσης/στήριξης οικογενειών για απόκτηση στέγης, σε συνεννόηση και συνεργασία με τον ΚΟΑΓ. Η στήριξη θα δίνεται στοχευμένα και η εισήγηση θα εξεταστεί στο πλαίσιο αυτό της νέας στεγαστικής πολιτικής.
- **Επιχορήγηση για την αγορά υφιστάμενης κατοικίας ή την ανέγερση νέας κατοικίας εντός οικισμού - Σχόλιο:** καλύπτεται από το Στεγαστικό Σχέδιο, όπως η αναφορά πιο πάνω.
- **Πολυεδομικά κίνητρα για την αξιοποίηση υφιστάμενων οικοδομών αφορούν τη δυνατότητα παραχώρησης επιπλέον συντελεστή δόμησης με σκοπό τη δημιουργία λειτουργικών οικοδομών - Σχόλιο:** πολυεδομικά κίνητρα για αύξηση συντελεστή δόμησης με συγκεκριμένες προϋποθέσεις προγραμματίζεται να δοθούν σε αστικές κατά κύριο λόγο περιοχές. Στις περιοχές μελέτης της Στρατηγικής δεν κρίνεται σκόπιμο λόγω του ότι διαφοροποιείται ο χαρακτήρας των οικισμών αυτών. Βασικός στόχος του Υπουργείου Εσωτερικών είναι η διατήρηση και προστασία της αγροτικής κληρονομιάς. Επίσης τα θέματα αυτά εξετάζονται και από τη Δήλωση Πολιτικής Τρόδους.
- **Φορολογικά κίνητρα - Σχόλιο:** αφορά θέμα Υπ. Οικονομικών
- **Δυνατότητα αξιοποίησης άλλων χρηματοδοτικών προγραμμάτων για ενεργειακή αναβάθμιση - Σχόλιο:** αφορά θέμα Υπ. Ενέργειας
- **Εξασφάλιση ενοικίων άρων δανεισμού - Σχόλιο:** αφορά θέμα Χρηματοδοτικών Οργανισμών

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ XVIII – ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΥΦΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

9. APR. 2019 9:49

CYPRUS TOURISM ORGAN

NO. 527 P. 1

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΦΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

REPUBLIC OF CYPRUS
DEPUTY MINISTRY OF TOURISM

Γραφείο Υφυπουργού

Αρ. φακ: 05.31.001
Τηλ: + 357 22 691140
Φαξ: + 357 22 337857
e-mail: deputyminister@dmr.gov.cy

9 Απριλίου 2019

Επίτροπο Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων

Θέμα: Κατάθεση απόψεων επί του τελικού κειμένου της Στρατηγικής Ορεινών Περιοχών

Αναφέρομαι στο πιο πάνω θέμα και να σας υποβάλω τις προκαταρκτικές θέσεις του Υφυπουργείου Τουρισμού επί του τελικού κειμένου της Στρατηγικής Ορεινών Κοινοτήτων:

2. Καταρχήν, θέση του Υφυπουργείου Τουρισμού είναι ότι πρέπει να παραμείνει αυτόνομη η Εταιρεία Τουριστικής Ανάπτυξης Τροόδους.
3. Η Εταιρεία Αγροτουρισμού θα πρέπει να εξειδικεύεται και σε θέματα που δύνανται να συνδέουν τη γεωργία με το τουρισμό, πχ οινοπαραγωγή, γαστρονομία κ.α. Απώτερος σκοπός, να δημιουργούνται οικονομικά και αναπτυξιακά οφέλη για τις τοπικές κοινωνίες.
4. Σε ότι αφορά τις κυβερνητικές κατοικίες και άλλα σχετικά κρατικά κτήρια/υποστατικά της περιοχής θα μπορούσε να εξεταστεί η δημιουργία πανεπιστημίου τουριστικών σπουδών, με σκοπό την αναζωογόνηση της περιοχής.
5. Φρονούμε, επίσης, ότι θα πρέπει να εξεταστούν ειδικά κίνητρα που να εστιάζουν στην ανάπτυξη ειδικών μορφών τουρισμού που μπορεί να ευδοκιμήσουν στις ορεινές περιοχές, όπως οι αναπαλαιώσεις κατοικιών, ο τουρισμός ευεξίας και διάφορες μορφές του αθλητικού τουρισμού όπως ποδηλασίας, ορειβασίας κτλ. Νοείται ότι θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι διάφορες νομοθεσίες που αφορούν το σύνολο της επικράτειας της Κύπρου. Ενδεικτικά, σε ότι αφορά τον τομέα του τουρισμού, οι νομοθεσίες που αφορούν τα τουριστικά καταλύματα, τα κέντρα αναψυχής κ.α.
6. Εν πάση περιπτώσει, θεωρούμε ότι είναι αρκετά πρόωρο να προβούμε στην εκπόνηση σχεδίων κινήτρων ή σε συγκεκριμένες νομοθετικές αλλαγές που να αφορούν την περιοχή. Ενδεικνύεται να αναμένουμε την τελική εγκεκριμένη στρατηγική, αφού ληφθούν οι απόψεις και των άλλων τμημάτων που ζητήθηκαν επί του θέματος. Στη συνέχεια, αφού εξεταστούν όλες οι εισηγήσεις / απόψεις στο σύνολο τους, στα πλαίσια ενός ολοκληρωμένου σχεδιασμού, ο οποίος θα οριστικοποιηθεί, τότε θα αξιολογηθεί η ανάγκη και η δυνατότητα προώθησης ενδεχομένων ειδικών ρυθμίσεων ή/και νομοθετικών τροποποιήσεων που να αφορούν τις ορεινές περιοχές.

Με εκτίμηση

Σάββας Περγίος
Υφυπουργός Τουρισμού

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΧΙΧ – ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΑΜΥΝΑΣ

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΜΥΝΑΣ

Αρ. Φακέλου : 05.02.04/6
Αρ. Τηλεφ/νου: 22807710
Αρ. Τηλεο/που: 22813377
Αρ. Ηλεκ. Ταχ : psstylianides@mod.gov.cy

7 Μαΐου, 2019

Επίτροπο Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων,
Προεδρικό Μέγαρο, 1400 Λευκωσία.

Θέμα: Εθνική Στρατηγική Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους

Έχω οδηγίες να αναφερθώ στο πιο πάνω θέμα που λήγει με την επιστολή σας με αρ. φακέλου 05.03.001.001 ημερομηνίας 6/3/2019 και σας πληροφορήσω τα ακόλουθα:

1. Λόγο της μετακίνησης των εγκαταστάσεων του Υπουργείου Άμυνας, σε νέες κτηριακές εγκαταστάσεις, ίσως να έχει προκύψει μια μικρή καθυστέρηση στην όλη μας απάντηση.
2. Επιβεβαιώνουμε όμως τις εκφρασθείσες κατά το συνέδριο απόψεις μας. Συγκεκριμένα συμφωνούμε και επιβεβαιώνουμε τα πιο κάτω:
 - 2.1 Δημιουργία Αθλητικού Σχολείου στον Αγρό
 - 2.2 Οργάνωση Προπονητικών Κατασκηνώσεων
 - 2.3 Διεξαγωγή Σχολικών Πρωταθλημάτων
 - 2.4 Λειτουργία Χώρων Προπονήσεων ομάδων και αθλητών
3. Μέσα δε στα πλαίσια της λειτουργίας του Εκπαιδευτικού Πάρκου «ΑΤΛΑΣ», θα πρέπει να γίνονται σεμινάρια και διαλέξεις με θέματα:
 - 3.1 Υγιεινός Τρόπος Ζωής
 - 3.2 Ενημέρωση για τις συνέπειες του Καπνίσματος
 - 3.3 Μέτρα για αντιόπινγκ.
 - 3.4 Τρόποι συνεργασίας με άλλα κέντρα υγείας

/2

- 2 -

- 3.5 Συνεργασία με το ERASMUS
- 3.6 Δημιουργία παρατηρητηρίου φυσικής δραστηριότητας του μαθητικού πληθυσμού της Κύπρου
- 4. Για οποιαδήποτε άλλη διευκρίνιση είμαστε στην διάθεση σας.

Dott. Arch. Παναγιώτης Στυλιανίδης
Για Γενικό Διευθυντή

Κοιν.ΓΕΕΦ/ΔΥΓ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΧΧ - ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΑΣ, ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΓΕΩΡΓΙΑΣ, ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
Γραφείο Γενικού Διευθυντή

Αρ. Φακ.: 05.02.007

13 Μαΐου, 2019

ΕΠΕΙΓΟΥΣΑ - ΜΕ ΤΟ ΧΕΡΙ

Γενικό Διευθυντή
Υπουργείου Εσωτερικών

Εθνική Στρατηγική Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους

Σε συνέχεια της σχετικής με το θέμα επιστολής σας, με αρ. φακ. 5.3.24/3 και ημερομηνία 26 Φεβρουαρίου 2019 σας πληροφορούμε ότι αντικρίζουμε θετικά τις εισηγήσεις της υπό αναφορά Στρατηγικής και θα εργαστούμε για την επίλυση οποιωνδήποτε προβλημάτων με στόχο την υλοποίησή της. Κατόπιν συνεννόησης με τα Μέλη των Τεχνικών Επιτροπών του Υπουργείου Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος (ΥΓΑΑΠ), καθώς και αξιολόγησης των μέτρων/δράσεων της Στρατηγικής, παραθέτουμε πιο κάτω συνοπτικά τις απόψεις του ΥΓΑΑΠ:

(α) Για την υλοποίηση των νέων μέτρων/δράσεων για την Καινοτομική προσέγγιση στη γεωργία και στην κτηνοτροφία της περιοχής Τροόδους, απαιτείται σημαντική ενδυνάμωση του Τμήματος Γεωργίας σε ανθρώπινο δυναμικό και σε υποδομές.

Για τον αμπελοοινικό τομέα επισημαίνεται ότι, η πρόσφατη αναδιάρθρωση των αρμοδιοτήτων του και η μεταφορά τους στο Τμήμα Γεωργίας, σαν συνέπεια της κατάργησης του Συμβουλίου Αμπελοοινικών Προϊόντων, έχει δημιουργήσει τις αναγκαίες συνέργειες για την υλοποίηση της παρούσας στρατηγικής. Συμφωνούμε με το ενδεχόμενο εκπόνησης εξειδικευμένης στρατηγικής μελέτης για τα αμπελοοινικά προϊόντα της περιοχής Τροόδους.

(β) Τα θέματα της ανάπτυξης της μεταποίησης και κυρίως της οικοτεχνίας, πιστεύουμε ότι θα πρέπει να συζητηθούν και επιλυθούν σε συνεννόηση κυρίως με τις καθ' ύλην και κατά νόμο αρμόδιες υπηρεσίες, ήτοι τις Υγειονομικές Υπηρεσίες του Υπουργείου Υγείας και τις Κτηνιατρικές Υπηρεσίες του ΥΓΑΑΠ.

(γ) Στο κεφάλαιο για το Φυσικό Περιβάλλον επισημαίνεται ότι χρειάζονται ενδυνάμωση, τόσο οι αναφορές για την απειλή των δασών από τις πυρκαγιές και για την ανάγκη προστασίας τους, όσο και οι αναφορές για την κοινωνικο-οικονομική λειτουργία του Εθνικού Πάρκου Τροόδους, το οποίο είναι Κρατικό Δάσος και αποτελεί το «Κεφάλαιο» για την ανάπτυξη του Τροόδους.

Η δημιουργία του Οργανισμού Διαχείρισης Φυσικού Περιβάλλοντος Τροόδους μας βρίσκει σύμφωνους, νοουμένου ότι θα διευκρινισθούν οι αρμοδιότητες και συνέργειες που αναμένονται από τους συμμετέχοντες σε ένα τέτοιο οργανισμό.

Έχοντας δε υπόψη ότι, για τα κρατικά δάση υπάρχει φορέας διαχείρισης που είναι το Τμήμα Δασών και του πολύ σημαντικού κοινωνικο-οικονομικού τους ρόλου, πέραν του περιβαλλοντικού,

Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος,
Αμφιπόλεως 6, 2025 Στρόβολος, Τηλ.: 22408317, Φαξ: 22781240, E-mail: perm.sec@moa.gov.cy

2

σε κάθε περίπτωση το Τμήμα Δασών θα πρέπει να συνεχίσει να έχει την αρμοδιότητα διαχείρισης των κρατικών δασών και της υλοποίησης των δράσεων της υπό εκπόνηση μελέτης.

(δ) Στο κεφάλαιο των Υδάτινων Πόρων θεωρούμε ότι, η όλη λειτουργία του Οργανισμού Διαχείρισης Υδατικών Πόρων Τροόδους χρήζει ειδικής μελέτης, η οποία στο κομμάτι των αρμοδιοτήτων θα πρέπει να εξετάσει και την ευχέρεια συμπερίληψης στις ευθύνες του Οργανισμού εκτός από τα δίκτυα διανομής και των έργων κεφαλής.

Επίσης, η πρόταση για καθολική ανάληψη της υποχρέωσης για αποχέτευση και βιολογικό καθαρισμό των υγρών αποβλήτων πέραν από το υφιστάμενο πρόγραμμα εφαρμογής της Οδηγίας 91/271/ΕΟΚ που η Κυπριακή Δημοκρατία πρέπει να υλοποιήσει, παρουσιάζει αδυναμίες ως προς τη δυνατότητα υλοποίησής της και χρήζει περαιτέρω συζήτησης.

(ε) Σημειώνεται η αναγκαιότητα αξιολόγησης από την Περιβαλλοντική Αρχή, κατά πόσον απαιτείται η ετοιμασία Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ) για την Εθνική Στρατηγική Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους (ΕΣΑΟΚ Τροόδους), με βάση τις πρόνοιες του περί της Εκτίμησης των Επιπτώσεων στο Περιβάλλον από Σχέδια και/ή Προγράμματα Νόμου [Ν.102(Ι)/2005].

Οι δύο εξειδικευμένες μελέτες, δηλαδή η Στρατηγική Μελέτη Διαχείρισης Αστικών Στερεών Αποβλήτων Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους και η Στρατηγική Μελέτη Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων (Λυμάτων) Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους, να ληφθούν υπόψη κατά την αξιολόγηση κατά πόσον θα απαιτηθεί ΣΜΠΕ για την ΕΣΑΟΚ Τροόδους.

Για τη Δήλωση Πολιτικής Τροόδους υπενθυμίζεται ότι η ΣΜΠΕ θα πρέπει να υποβληθεί πριν την έγκριση του Σχεδίου.

2. Επιπρόσθετα σας πληροφορώ ότι οι αναλυτικές απόψεις των Τεχνικών Επιτροπών των Τμημάτων του ΥΓΑΑΠ, έχουν διαβιβασθεί έγκαιρα στον Επίτροπο Ορεινών Κοινοτήτων και παραμένουμε στη διάθεσή σας για οποιοσδήποτε διευκρινήσεις.

Ανθράς Π. Λουκά
Αν. Γενικός Διευθυντής

Κοιν.: - Επίτροπο Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων

vk

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΧΧΙ – ΛΟΙΠΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΠΟ ΓΡΑΦΕΙΟ ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΟΡΕΙΝΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ ΤΡΟΟΔΟΥΣ

ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ ΕΞΑΟΚ

ΠΡΟΕΔΡΙΑ: (34)	- ΠτΔ ενημέρωση από Μελετητική Ομάδα (4) * 16/04/2018 > Παρευρισκόμενοι Υπουργοί * 18/06/2018 > Τελετή Έναρξης 1 ^{ου} Συνεδρίου (παρευρισκόμενοι Υπουργοί, Τ.Ε. Υπουργείων και όλοι οι Κοινοτάρχες περιοχής μελέτης)	- 20/12/2017, 16/04/2018, 18/06/2018, 17/09/2018
	- ΠτΔ με κ. Παπαδούρη για ενημέρωση (9) * 15/11/2018 > Συνάντηση με ΠαΣυΕε Τροόδους	- 14/08/2017, 21/08/2017, 15/11/2017, 24/11/2017, 20/02/2018, 18/08/2018, 01/02/2019, 16/04/2019, 18/09/2019
	- Υφυπουργός παρά τω Προέδρω (5)	- 07/11/2017, 13/04/2018, 17/09/2018, 14/05/2019, 25/10/2019
	- Προϊστάμενος Διοίκησης Προεδρίας (7)	- 18/07/2018, 07/11/2018, 28/11/2018, 11/12/2018, 20/12/2018, 26/07/2019, 22/08/2019
	- Διευθυντής Γραφείου Προέδρου (2)	- 04/07/2018, 02/09/2019
	- Γραμματεία Υπουργικού Συμβουλίου (1)	- 05/09/2018
	- ΥΠΟΥΡΓΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ (1)	- 02/10/2017
	- Επίτροπος Περιβάλλοντος (3)	- 20/02/2019, 10/07/2019, 19/09/2019
	- Επίτροπος Εθελοντισμού (1)	- 08/07/2019
- Σύμβουλος του Προέδρου για θέματα Αθλητισμού (1)	- 17/09/2019	
ΥΠΑΜ: (6)	- ΓΔ ΥΠΑΜ (3)	- 19/07/2018, 10/10/2018, 13/09/2019,
	- ΓΕΕΦ (3)	- 17/07/2018, 10/10/2018, 19/09/2019
ΥΓΑΑΠ: (35)	- Υπουργός (6)	- 20/12/2017, 09/03/2018, 11/05/2018, 17/09/2018, 08/01/2019, 17/01/2019,
	- ΓΔ ΥΓΑΑΠ (3)	- 02/10/2018, 13/05/2019, 13/09/2019,
	- Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων (8)	- 09/03/2018, 04/10/2018, 05/10/2018, 23/11/2018, 04/09/2019, 24/09/2019, 29/10/2019, 13/11/2019
	- Τμήμα Γεωργίας (5)	- Jan/2018, 20/02/2018, 13/07/2018, 16/01/2019, 17/01/2019,
	- Τμήμα Δασών (5)	- 22/01/2018, 09/03/2018, 13/07/2018, 20/02/2019, 03/10/2019
	- Τμήμα Μετεωρολογίας (1)	- 06/11/2018,

	- Τμήμα Περιβάλλοντος (3)	- 09/03/2018, 05/10/2018, 24/09/2019
	- Κλάδος Αμπελουργίας Οινολογίας (2)	- Jan/2018, 12/10/2018,
	- Κτηνιατρικές Υπηρεσίες (1)	- 06/03/2018,
	- Τεχνική Επιτροπή ΥΓΑΑΠ (1)	- 11/05/2018,
ΥΔΔΤ: (8)	- Υπουργός (2)	- 11/05/2018, 13/11/2019
	- ΓΔ ΥΔΔΤ (3)	- 11/05/2018,09/07/2019,09/09/2019,
	- Αρχηγείο Αστυνομίας (2)	- 19/07/2018, 10/10/2018,
	- Αστυνομική Διεύθυνση Μόρφου (1)	- 05/07/2019
ΥΕΕΒΤ: (8)	- Υπουργός (2)	- 09/05/2018, 13/06/2019,
	- Υπηρεσία Βιομηχανίας & Τεχνολογίας (2)	- 08/03/2018, 06/06/2019
	- Κλάδος Τουρισμού (1)	- 09/03/2018,
	- Κυπριακός Οργανισμός Τουρισμού (1)	- 09/03/2018,
	- Τεχνική Επιτροπή ΥΕΕΒΤ (2)	- 20/12/2018, 13/09/2019
ΥΕΠΚΑ: (6)	- ΓΔ ΥΕΠΚΑ (2)	- 19/04/2019, 11/09/2019
	- ΤΕ ΥΕΠΚΑ (1)	- 02/07/2019
	- Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού (ΑνΑΔ) Κύπρου (2)	- 15/10/2018, 20/12/2018,
	- Κέντρο Παραγωγικότητας (ΚεΠα) (1)	- 18/12/2018,
ΥΠΕΣ: (29)	- Υπουργός (7)	- 18/12/2017, 21/02/2018, 08/03/2018, 10/05/2018, 17/09/2018, 22/04/2020, 02/10/2019
	- Επαρχιακές Διοικήσεις (10)	- 27/10/2017, 18-19/12/2017, 07/03/2018, 03/10/2018, 04/10/2018, 10/05/2018, 20/12/2018,
	- Τμήμα Πολεοδομίας (8)	- 06/02/2018, 22/02/2018, 10/05/2018, 20/08/2018, 08/10/2018, 21/12/2018, 17/09/2019, 12/11/2019
	- Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας (1)	- 09/03/2018,
	- Στεγαστική Πολιτική (1)	- 31/01/2019
	- Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών (2)	- 18/02/2019, 04/09/2019,
ΥΜΕΕ: (12)	- Υπουργός (5)	- 10/05/2018, 16/07/2018, 18/09/2018, 17/12/2018, 10/06/2019,
	- ΓΔ ΥΜΕΕ (2)	- 04/07/2019, 17/09/2019
	- Τμήμα Δημοσίων Έργων (4)	- May/2018, Jun/2018, 16/07/2018, Sep/2018,
	- Τεχνική Επιτροπή ΥΜΕΕ (1)	- 11/12/2018,

ΥΠΟΙΚ: (9)	- Υπουργός (2)	- 18/09/2018, 23/07/2019
	- ΓΔ ΥΠΟΙΚ / Οικονομικός Διευθυντής (3)	- 05/10/2018,17/10/2018, 15/03/2019
	- Κυπριακή Ακαδημία Δημόσιας Διοίκησης (1)	- 18/12/2017,
	- Τμήμα Υπηρεσιών Πληροφορικής (3)	- 05/09/2018, 28/11/2018, 14/12/2018,
ΥΠΠΑΝ: (45)	- Υπουργός (3)	- 14/05/2018, 18/09/2018, 20/06/2019
	- ΓΔ ΥΠΠΑΝ (3)	- 10/09/2019, 21/10/2019, 23/10/2019,
	- ΚΟΑ (6)	- 19/07/2018, 19/11/2018, 20/12/2018, 27/05/2019, 08/08/2019, 13/11/2019
	- Κέντρο Αθλητιατρικών Ερευνών Κύπρου (ΚΑΕΚ) (2)	- 12/10/2018, Nov/2018
	- Νηπιαγωγεία Τροόδους (1)	- 03/10/2018,
	- Δημοτικά Σχολεία Τροόδους (15)	- 16/10/2018, 14-16/11/2018 (11), 16/10/2019 (2), 18/11/2019
	- Γυμνάσια / Λύκεια Τροόδους (4)	- 18-20/12/2018, 18/11/2019
	- Σχολή Μισή (2)	- 15/10/2018, 16/10/2018,
	- ΕΜΕ Φυσικής Αγωγής (1)	- 11/10/2018,
	- Τεχνική Επιτροπή ΥΠΠ (3)	- 15/10/2018, 09/01/2019, 03/10/2019
	- Παιδαγωγικό Ινστιτούτο με συντονίστρια ΕΣΑΟΚ εκπρόσωπο της Διεύθυνσης Ανώτερης και Ανώτατης Εκπαίδευσης (3)	- 09/01/2019, 02/09/2019, 06/11/2019
	- Πολιτιστικές Υπηρεσίες (1)	- 02/09/2019
- Τεχνικές Υπηρεσίες (1)	- 24/10/2019	
ΥΠΥΓ: (27)	- Υπουργός (5)	- 09/05/2018,04/10/2018, 08/05/2019, 01/08/2019, 14/11/2019
	- Υγειονομικές Υπηρεσίες (3)	- 10/10/2018,12/10/2018, 25/07/2019,
	- Νοσοκομείο Κυπερούντας (4)	- 09/08/2018, 09/10/2018,20/02/2019, 27/08/2019
	- Αγροτικά Κέντρα Υγείας (ΑΚΥ) (8)	- 09/10/2018 (2), 10/10/2018 (2), 11/10/2018 (3), 04/10/2019
	- Προϊστάμενη Υπηρεσίας Ασθενοφόρων (1)	- 08/10/2018
	- Διευθύντρια Ιατρικών Υπηρεσιών και Υπηρεσιών Δημόσιας Υγείας (1)	- 08/10/2018
	- Τεχνική Επιτροπή ΥΠΥΓ (4)	- 19/07/2018, 08/10/2018, 10/10/2018,
	- Οργανισμός Ασφάλισης Υγείας (1)	- 20/02/2020
ΥφΤΟΥ: (3)	- Υφυπουργός Τουρισμού (2)	- 18/01/2019, 22/04/2019,
	- Αν. ΓΔ ΥφΤΟΥ (1)	- 11/09/2019

ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΤΟΙ ΦΟΡΕΙΣ: (170)	- Κοινότητες Περιοχής Μελέτης (164)	- Dec/2017 – Jan/2018, - 15-20/12/2017, 24/05/2018, 05/06/2018, 07/06/2018, 09/06/2018, 08/11/2018, 09/11/2018, 08/12/2018, 16/01/2019, 24/01/2019, 25/01/2019, 22/02/2019 (2), 27/02/2019, 12/03/2019, 20/03/2019, 11/07/2019, 12/07/2019, 31/07/2019 (2), 10/09/2019, 04/10/2019 (2), 12/10/2019, 21/10/2019, 20/11/2019 (2)
	- Ένωση Κοινοτήτων (2)	- 12/07/2018, 09/10/2018,
	- Αρδευτικές Επιτροπές (Κάμπος, Τσακίστρα, Γερακίες, Παλαιχώρι) (4)	- 18/07/2018,
ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ: (26)	- Περιφερειακό Συμβούλιο Κοινοτήτων Τροόδους (4)	- 05/07/2018, 08/10/2018, 21/02/2019, 12/09/2019
	- Επιτροπή Υγείας Περιφερειακού Συμβουλίου Τροόδους (1)	- 20/02/2019
	- Ενημερωτικές + Έπαρχους (7)	- 13-16/06/2018,
	- Ενημερωτικές + Ομάδα Μελέτης (14)	- 02-06/10/2018, 10-20/12/2018,
ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ: (34)	- Μεταποιητές (Γαλακτοκόμοι, Οινοποιοί, επιχειρήσεις αγροδιατροφής) (20)	- 17/12/2017, 20/02/2018, 24/02/2018, 06-07/03/2018, 13/07/2018, 16/07/2018, 12/10/2018, 13/10/2018,
	- Εστιατορες, Ξενοδοχοί (6)	- 18-19/12/2017, 08/03/2018, 09/03/2018, 12/07/2018,
	- Γεωργοί, Κτηνοτρόφοι (7)	- 15-16/12/2017, 12/07/2018, 13/07/2018, 16/07/2018
	- Ομάδες Παραγωγών (1)	- 07/03/2018,
ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ: (28)	- Νέοι και Κέντρα Νεότητας (6)	- 22/02/2018, 06/03/2018, 09/03/2018, 10/03/2018, 14/06/2018, 13/04/2019
	- Κυπριακός Οργανισμός Κέντρων Νεότητας (1)	- 11/04/2019
	- Συνομοσπονδία Γονέων (1)	- 28/03/2019
	- Σύνδεσμος Γυναίκων Υπαίθρου (1)	- 11/04/2019
	- Φορείς Αθλητισμού, Αποδήμων, (5)	- 22-23/02/2018, 10/03/2018,
	- Φορείς Κοινωνικής Ευημερίας (1)	- 15/06/2018
	- Αναπτυξιακές Εταιρείες (11)	- 19/12/2017, 02/10/2018, 16/10/2018, 26/11/2018, 10/09/2019, 16/09/2019, 19/09/2019, 20/09/2019, 26/09/2019, 26/11/2019
	- Ίδρυμα Λαόνα (2)	- 03/10/2018, 15/07/2019,

ΚΛΑΔΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ: (19)	- Κυπριακό Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο (ΚΕΒΕ) – Φορέας Προώθησης Υπηρεσιών Υγείας (1)	- 11/10/2018,
	- Επιστημονικό Τεχνικό Επιμελητήριο Κύπρου (ΕΤΕΚ) (2)	- 21/03/2019, 17/09/2019,
	- ΠαΣυΞε (1)	- 08/03/2018,
	- Επαρχιακά Συμβούλια Εκμετάλλευσης Χώρων Διάθεσης ή Αξιοποίησης Οικιακών Αποβλήτων (2)	- 03-04/10/2018,
	- Σταθμοί Λυμάτων (Κακοπετριά, Κυπερούντα, Παλαιχώρι Μ., Πλάτρες, Ασκάς) (5)	- 02-05/10/2018,
	- ΟΕΔΑ Λσίας & Λσού (2)	- 03/10/2018, 04/10/2018,
	- Κέντρο Εκπαίδευσης «Ατσάς» (1)	- 17/07/2018,
	- Ενεργειακό Γραφείο Κυπρίων Πολιτών (3)	- 16/07/2018, 07/11/2018, 04/09/2019,
	- Εταιρεία Διαχείρισης Πράσινων Σημείων (2)	- 09/10/2019, 15/11/2019
Πανεπιστήμια: (18)	- Πανεπιστήμιο Κύπρου (3)	- 08/02/2019, 07/06/2019, 11/09/2019
	- Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου (4)	- 19/09/2018, 17/10/2018, 08/11/2018, 12/09/2019
	- Ανοιχτό Πανεπιστήμιο Κύπρου (2)	- 27/03/2019, 10/09/2019
	- KES College (3)	- 16/04/2019, 04/06/2019, 13/06/2019,
	- Πανεπιστήμιο Λευκωσίας (2)	- 09/09/2019, 19/09/2019
	- Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο (2)	- 11/09/2019, 18/09/2019
	- Πανεπιστήμιο Νεάπολις Πάφου (1)	- 12/09/2019
	- Frederick (1)	- 13/09/2019
UNSORTED: (24)	- ΓΔ ΕΠΣΑ (2)	- 16/07/2018, 11/01/2019,
	- Αντώνης Παπαλοΐζου (δικηγόρος) (1)	- 11/10/2018,
	- ΓΔ Απολλώνιο Νοσοκομείο (1)	- 12/10/2018,
	- Προύτζος & Προύτζος Δικηγόροι (2)	- 11/07/2018, 06/11/2018,
	- PWC (2)	- 23/02/2018, 13/11/2018,
	- Οργανισμός Νεολαίας (2)	- 19/12/2018, 20/03/2019
	- Θεατρικός Οργανισμός Κύπρου (ΘΟΚ) (3)	- 26/07/2019, 09/09/2019, 17/10/2019

- Ίδρυμα Διαχείρισης Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων (ΙΔΕΠ) Διά Βίου Μάθησης (1)	- 19/12/2018,
- Ανώτερο Ξενοδοχειακό Ινστιτούτο Κύπρου (ΑΞΙΚ) (1)	- 22/01/2019,
- Κυπριακός Οργανισμός Αναπτύξεως Γης (ΚΟΑΓ) (1)	- Jan/2019
- Επαρχιακό Γεωργικό Γραφείο Λσίας & Πιτσιλιάς (2)	- 06/03/2018, 17/07/2018,
- Κυπριακή Εταιρεία Αγροτουρισμού (1)	- 18/03/2019
- Συμβούλιο Ιστορικής Μνήμης Αγώνα ΕΟΚΑ 1955-59 (ΣΥΜΑΕ) (1)	- 05/09/2019
- Υπάτος Αρμοστής Αυστραλίας (1)	- 30/07/2019
- Πολιτικά Κόμματα (3)	- 03/01/2019, 18/03/2019, 23/07/2019

ΣΥΝΟΛΟ: 541 ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ

Λόγω του όγκου των λοιπών παραχωρησθέντων στοιχείων, αυτά παρατίθενται στον ακόλουθο ηλεκτρονικό σύνδεσμο: <http://iaco.synology.me:5000/sharing/ABdwOZ1A4>